

ISTORIA ROMÂNILOR

SERIA DE VOLUME PENTRU 1800—1821

TOMUL I

N-271 (R.F.) 14 Iunie 897
Inv. 7198.
76 890
cota 7198

ISTORIA ROMÂNILOR

(1800–1821)

CURS FĂCUT LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI,

DUPE DOCUMENTE INEDITE,

DE

V. A. URECHIĂ

PROFESOR DE ISTORIA ROMÂNILOR LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI, MEMBRU ACADEMIEĬ ROMÂNE, MEMBRU CORESPONDINTE AL ACADEMIEĬ SPANIOLE, AL SOCIETĂŢEI ECONOMICE MATRITENSE, AL INSTITUTULUĬ ETNOGRAFIC DIN PARIS, AL SOCIETĂŢILOR GEOGRAFICE ROMÂNĂ ŞI ITALIANĂ, AL SOCIETĂŢEI ACADEMICE INDO-CHINEZE, MEMBRU FUNDATOR AL ATENEULUI ROMÂN, MEMBRU DE ONOARE AL SOCIETĂŢEĬ ERALDICE FRANCESE, PREŞEDINTELE GRUPULUI ROMÂN AL CONFERINŢEI INTERPARLAMENTARE, PREŞEDINTELE MANTENANŢEI FELIBRIGIULUI LATIN ŞI AL ALTOR SOCIETĂŢI ŞI CONGRESE LITERARE ŞI ISTORICE.

PUBLICAT

SUB DIRECŢIUNEA PROFESORELUI

DE

UN COMITET DE STUDENŢI AL FACULTĂŢEI DE LITERE DIN BUCURESCI

TOMUL I

CU DIVERSE ILUSTRAŢIUNI

ONORAT CU SUBSCRIPŢIUNE DE PARLAMENTUL ROMÂN ŞI DE DIVERSE MINISTERE.

R. P. R. BIBLIOTECA CENTRALĂ Fundaţiunei Universitare Carol I. BUCURESCI
CAROL I
VIII
10711.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA ŞI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU

29, CALEA VICTORIEI, 29.

1897

Preţul în librărie 18 leĭ. *La autor, Strada Brezoianu 28, cu 15 leĭ.*

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREŞTI

1961
BUCUREȘTI
Cota 7198
Inventar 10711
RC 162/04
R32/94

VOLUME APĂRUTE

Seria 1774—1786 . . . Tomul I
» » — » . . . Tomul II
Seria 1786—1800 . . . Tomul III
» » — » . . . Tomul IV
» » — » . . . Tomul V
» » — » . . . Tomul VI
» » — » . . . Tomul VII
Seria 1800—1821 . . . Tomul VIII de față, în curs de publicațiune, începând de la 1800, (Tomul I al serieĭ 1800—1821).

B.C.U.Bucuresti
C10711

ISTORIA ROMÂNILOR

SECOLUL XIX

I

Considerațiuni generale.

Secolul XIX se deschide în urma marilor evenimente, carĭ aŭ sguduit în ultimiĭ anĭ aĭ secoluluĭ trecut Europa apusană și centrală, ba aŭ resturnat din temelie vechile instituțiunĭ și întréga direcțiune socială, culturală și politică în bĕtrânul continent. Napoleon continuă în primiĭ anĭ aĭ secoluluĭ noŭ a cutreera Europa cu victoriósele sale oștirĭ. Tóte legăturile vechĭ și tóte urile străvechĭ dintre puterile europene sunt schimbate în fața cuceritoraluĭ frances. Turcii bătuți de Kleber la Heliopolis, în 20 Martie 1800; Cairul și Egiptul cucerit de acelașĭ general; victoria luĭ Moreau la Hochstedt, în April, asupra Austriacilor; trecerea mareluĭ St. Bernard de Bonaparte în Maiŭ; victoria luĭ Delannes asupra Austriacilor la Montebello, 16 dile dupĕ aceea; isbânda luĭ Bonaparte la Marengo, în Iunie, tóte acestea provócă tractatul dintre Austria și Anglia, de la Viena, din 20 Iunie, dar nu maĭ puțin decât tóte acestea agită Anglia și Austria, și pre curțile cele-l-alte europene.

Mișcarea, agitațiunea acésta din vestul și centrul Europeĭ, provocată de Napoleon, séŭ din causa luĭ și în contra luĭ, asemenea unuĭ cutremur 'șĭ întinde undulațiunile sale pênă departe în orientul Europeĭ.

Țĕrile române simt și ele negreșit puternica comoțiune. Schimbarea de factorĭ politicĭ în evenimentele din centrul și apusul Europeĭ, sub amenințările de cuceriri ale luĭ Napoleon, va exercita, în

primiĭ anĭ aĭ secolului XIX, marĭ influenţe asupra destinelor Principatelor române. Rusia, la 1798, Decembre, sub împresiunea înspăimântăreĭ Turcilor de expediţiunea Francesilor, în Egipet, de luarea Alexandrieĭ, de victoria de la Piramide, din 21 Iulie, isbutesce a'şĭ impune alianţa sa Porţeĭ otomane, cu tóte explicaţiunile amicale, ce din Francia nu contenesc a veni Porţeĭ şi cu tóte asigurările de bunăvoinţă şi amiciţie. A doua coaliţiune contra Francieĭ, în care intrase Anglia, Austria, Regatul de Neapol, Germania, Portugalia, Rusia, Statele Barbarescĭ, promitea prea mult, precum vĕdurăm în anteriorul nostru tom despre secolul XVIII, şi era negreşit un indemn prea mare pentru Turcia ca şi ea să nu intre în asemenea coaliţiune. Acéstă alianţă a Turcieĭ cu Rusia a trebuit să fie maĭ dorită de Pórta otomană dupĕ învingerile luĭ Jourdan în Germania, în primele luni ale anuluĭ 1799 şi dupĕ victoria luĭ Suvarof asupra luĭ Moreau, la Cassano, în 28 Aprilie acelaşĭ an. Perderea Lombardieĭ şi a Italieĭ pentru Franţa, nu maĭ puţin va fi contribuit la apropierea Turcieĭ de Muscalĭ. Nimicirea armateĭ turcescĭ, la Abukir, în 24 Iulie, era de natură şi maĭ mult a da pe Turcĭ în direcţiunea politiceĭ rusescĭ.

In asemenea împrejurărĭ, Principatele nóstre nu puteaŭ să nu simţă fluctuaţiunile politiceĭ din Constantinopol. Aměsurat cum influenţa ruséscă câştigà teren la Constantinopol, o direcţiune cu totul ruséscă coprindea clasele dominante din Bucurescĭ şi Iaşĭ. Nicĭ învingerea Ruşilor la Zürich, de la începutul tómneĭ 1799, nicĭ învingerea anglo-ruşilor de la Alkmeier, din 6 Octombre acelaşĭ an, nicĭ mórtea luĭ Suvarof, nu sunt de natură a atinge autoritatea morală, prestigiul dobândit de Muscalĭ, în urma păceĭ de la Iaşĭ, din 1792, şi a diverselor evenimente europene cu care se termină secolul XVIII. Acest prestigiŭ sporitor 'l ating prea puţin perderile suferite de Ruşĭ şi de Austriacĭ în rĕsbóiele cu Napoleon.

Asemenea şciriĭ de perderile Muscalilor cu anevoie strĕbat în Principate, pe când succesele lor, cât de minime, se trâmbiţaŭ cu laude epice la Iaşĭ şi la Bucurescĭ.

Cu tóte aceste numele luĭ Napoleon ajunge ca un nume de eroŭ legendar pênă în straturile de jos ale naţiuneĭ române. *Napoleon Bunăparte* găsesce cântăreţĭ populariĭ românĭ, cum marele eroŭ află şi boĭerĭ carĭ să corespundă cu dênsul, şi carĭ să spere de la Franţa o protecţiune pentru ţĕră, maĭ desinteresată decât aceea a Muscalilor.

Un eveniment important, ca pacea dintre Franţa şi Rusia, de la 8 Octombre 1801, eveniment urmat de un altul şi maĭ decisiv: mórtea împĕratuluĭ Pavel I al Ruşilor şi avenirea la tron a luĭ Alexandru I, aŭ puternic rĕsunet în Principate. Negreşit că influenţa ruséscă nu e

micşorată cu asemenea evenimente; totuşi, micul curent naţional, a căruĭ existenţă am constatat-o studiind secolul trecut, sparge zăgazele în care 'l închiseseră succesele politiceĭ muscălescĭ de la 1792 încóce. In adevĕr încep uniĭ Romănĭ din clasa maĭ cultă a aştepta de la Franţa o protecţiune pentru ţéră, ce nu o vedeaŭ sinceră din partea Rusieĭ.

Nicĭ o dată însă maĭ mult ca în ultimiĭ anĭ aĭ secoluluĭ XVIII şi începutul celuĭ al XIX n'a avut Principatele române de suferit maĭ dese schimbărĭ de domniĭ şi maĭ marĭ sdruncinărĭ din acéstă causă precum maĭ departe vom vedea.

II

Isvórele.

Puţine sunt isvórele interne cu referinţă la începutul secoluluĭ XIX. Nu ne putem folosi decât de cronica luĭ Fănuţă (Zilot Românul), care merge până la 1821, de Cronograful luĭ Dionisie Eclesiarcul, de operile inedite ale luĭ Naum, conservate la Academie, cum şi de informaţiunile luĭ Dionisie Fotino, din Η'στορια τῆς πάλαι Δακήας[1] (Viena)

Pentru evenimentele din Valachia, pênă la 1817, ne putem servi cu tomul II al acesteĭ istoriĭ, care pentru Moldova nu ajunge decât până la Const. Mavrocordat (*tom. III pag. 149*). Maĭ aflăm aci cronologicesce numele Domnilor până la 1812, până la Scarlat Calimah Vodă. Asupra acesteĭ domniĭ Fotino scrie câte-va şiruri şi apoĭ trece la descrierea fisică şi geografică a ţĕrilor (*pag. 153*). George Sion, traducĕtorul opereĭ luĭ Fotino, în tom. II, la pag. 99 a introdus unele adăogirĭ, nu tot-d'a-una istoriceşce probate.

De puţin ajutor ne pot fi pentru studiul secoluluĭ XIX[lea] lucrările luĭ Florian Aaron, a luĭ Treboniŭ Laurian, a luĭ Manolache Drăghicĭ, etc. Dar décă n'avem cronicĭ române contimporane cu primiĭ anĭ aĭ secoluluĭ XIX[lea], suntem acum fórte avuţi în documente de natură a aduce nouă lumină asupra desfăşurăreĭ evenimentelor din acel timp şi a evoluţiuneĭ naţiuneĭ române.

Menţionăm aci în trécăt condicele domnescĭ cu No. 37, 40, 42, 43, 44—70, de la archiva Statuluĭ; asemenea condicele reproduse de Papiŭ Ilarian, în Tesaurul sĕŭ de monumente (*tom II, pag. 305 şi*

1. A se vedea şi Η'στόρια τῆς Ρουμουνίας a luĭ Dumitru Filipide (2 vol. Lipsca 1816) cum şi Istoria fraţilor Tunusli (Viena 1818).

345); sobornicescul hrisov, care dat la 1785 este în vigóre şi la 1839 sub Mihail Sturdza, condica de pravile a luĭ Caragea şi aceea a luĭ Al. Moruzi cum şi aceea a luĭ Calimach; hrisovul luĭ Ioniţă Sturdza, din 1825; statistica ţĕreĭ românescĭ de la 1820, comunicată Academieĭ în 1887 de către autorul acesteĭ istoriĭ; o bogată colecţiune de hrisóve în posesiunea Mitropolieĭ de Iaşĭ, a mônastireĭ Neamţuluĭ, a Academieĭ române, a Sf. Spiridon din Iaşĭ, a mônastireĭ Colţea şi a diverşĭ particularĭ, cum şi propria nóstră colecţiune. Posedem înşi-ne un mare codice de copiĭ de documente, care probabil a aparţinut vre-uneia din autorităţile judecătorescĭ din timpul luĭ Const. Ipsilante. In fine colecţiunea Hurmuzache vine să complecte cu bogate informaţiunĭ isvórele nóstre interne [1].

Pentru domnia IIa a luĭ Alex. Moruzi nu avem decât douĕ condice domnescĭ, cele cu No. 42 şi 43.

No. 42 este un în-folio de 538 file, avênd la fine o tablă de materiĭ nenumerotată. Lipsesce din tablă o fóie pentru actele de la fila 60 şi 90. Hârtia are în filigran un leŭ de o parte şi pe cea-l-altă filă a cóleĭ un scut rotund cu literile: C. S. S.

De la fila 249 verso încep actele cu anul 1801, din luna Martie 14.

Legătura cărţeĭ e ordinară, cu călcâiul de pele.

Cod. No. 43 coprinde 529 file fără să posédă şi tablă de materiĭ. E un infolio, hârtie cu treĭ capele, în mare parte.

Scrisórea din ambele codicĭ e de maĭ multe mânĭ. Vom da în fac-simile câte-va probe de scrieri *din ambele codice*.

Descrierea celor-l-alte codice, pentru domnia luĭ C. Ales. Ipsilante o vom face la *locul* unde le vom utilisa.

III

Ales. Moruzi.—Factorĭ culturalĭ.

Secolul XIXlea primesce de la anteriorul secol o situaţiune grósnică pentru tot némul Românesc. Când maĭ la vale vom începe naraţiunea domniilor Muntene şi Moldovene, se va vedea acésta din noŭ de către lector.

Ceea-ce datorĭ suntem de a aminti imediat, este că nu se va

1. Nu menţionăm aci operile externe fórte multe la număr, avênd a le cita treptat cu trebuinţa. Asemenea nu facem deosebită menţiune de diverse însemnărĭ pe file de cărţĭ bisericescĭ, cum şi de monografiĭ interne cu referinţă la Fanarioţiĭ din secolul XIX.

putea nici odată explica evenimentele dinainte de Regulamentul Organic, deacă nu vom avea cunoscinţă deplină de evoluţiunea culturală şi politică a Românilor din secolul din urmă. Revoluţiunea luĭ Tudor Vladimirescu, reîntórcerea domnieĭ pământene şi maĭ apoĭ redacţiunea Regulamentuluĭ organic nu se pot explica fără legătură cu trecutul. Istoriciĭ noştrĭ, carĭ s'aŭ ocupat de Tudor Vladimirescu l'aŭ considerat în genere ca un *«deus ex machina»*, iar Regulamentul organic până astă-dĭ, încă îl socotesc uniĭ eşit din creieriĭ luĭ Kiseleff şi sub influenţa ideilor liberale din apusul Europeĭ.

Cercetarea documentală ce am făcut asupra celor 26 ultimĭ anĭ aĭ secoluluĭ XVIII[lea], în cele 8 volume publicate, ne-aŭ demonstrat crescêndul curent naţionalist ante-grec în Principate până la culminarea antagonismuluĭ româno-fanariot din 1821, cum ne-aŭ demonstrat treptata evoluţiune în organisaţiunea ţĕrilor române. Graţie pregătitórelor nóstre cercetărĭ, vom vedea că regulamentul organic nu este o lucrare a muscalilor, nicĭ a cutărora anume boierĭ, adăpaţĭ la cultura străină, ci el este cristalisarea cea maĭ naturală a unor organisărĭ anterióre din Principate. Cine voesce să'şĭ dea socotélă despre dispositiunile din Regulamentul organic, caută să le studieze filiaţiunea în hrisóvele domnescĭ din lucrarea nóstră asupra secoluluĭ XVIII.

*

Am vĕdut cum la 8 Februarie 1799 Alexandru Moruzi e proclamat domn în locul ucisuluĭ Hangeri. L'am vĕdut făcêndu'şĭ la 14 Martie acelaş an intrarea în Bucurescĭ. Pe pragul secoluluĭ al XIX şi închidênd după el pórta celuĭ al XVIII, Alexandru Moruzi represintă minunat vitiele şi speranţele secoluluĭ care móre şi ale aceluĭ care începe. Pe când Stamate, cunoscutul aspirant la consulatul general Frances din Principate, descrie pe Moruzi ca pe un adept al Revoluţiuneĭ francese şi partisan al luĭ Napoleon, prin faptele luĭ din ţĕră ni se areată nedepărtat de tipul fanariotuluĭ, aşa cum l'am cunoscut din secolul XVIII.

Intrigând pe lângă Franţa, el trece pe lângă Rusia de om al eĭ. Ca atare este numit domn în locul luĭ Hangeri, care trecea de partisan al Franţeĭ. Ca partisan al Franţeĭ se insinua la Pasvantoglu; ca amic al rebeluluĭ Pasvantoglu, se insinua la Pórtă, ca om ce póte să aducă pe acel rebel la picióre le Sultanuluĭ, orĭ prin arme, séŭ prin supunere bene-volă. Ca şi un drapel care 'şĭ flutură cutele sale la tóte vênturile, aşa era Alexandru Moruzi.

Deacă constatăm acésta, nu urmézĕ că 'l şi condamnăm, căcĭ Istoria nu are de a fi o călĕuză etică, ci dênsa ne represintă pe

ómenĭ şi fapte în succesiunea lor şi lasă pe ómenĭ şi fapte să lucreze şi să ia direcţiunea de desfăşurare independent de morală şi în atârnare numaĭ de causele care nasc evenimentele, orĭ solicită pe ómenĭ la împlinire de fapte.

Pacea de la Iaşĭ şi aceea de la Şiştov nu sunt singurile carĭ exercitară influenţe în evoluţiunea politică şi culturală a ţĕrilor române. Comoţiunile ce din Europa apusană se întind şi în orientul eĭ, nu sunt maĭ puţin înrîuritóre, precum maĭ sus arătarăm, asupra făptuirilor Domnilor românĭ. Un factor însă puţin simţit al evoluţiuneĭ nóstre, independent de legăturile cu politica externă, este mişcarea politică şi culturală din Transilvania.

In acelaş an în care Austria semna pacea de la Şiştov, româniĭ din Transilvania se mişcaŭ în direcţiunea naţională. Pe când Coburg, înaintând de la Hotin spre Bucurescĭ, avusese ocasiunea să cunóscă de aprópe şi valórea oştenilor luĭ Mavroghene, şi pe prelaţiĭ bisericeĭ române din Principate, el îşĭ formă convingerea, pe care o comunică şi maĭ marilor sĕĭ, că naţiunea română nu era o cantitate negligeabilă în cifrarea politiceĭ orientale a Austrieĭ. La Viena se înţelege, pe tótă ḑiua maĭ bine, că nu era faptă politică de a desconsidera naţiunea română. De aci începe óre-care manifestare de bună-voinţă a curţeĭ vieneze, faţă cu Româniĭ ardelenĭ, bună-voinţă, care află rĕsune, şi în Principate, cu maĭ multă frequenţă decât în trecut.

Negreşit, nu poţĭ atinge o singură clapă dintr'un clavir, fără ca vibraţiunile córdeĭ să nu împle întréga casă a instrumentuluĭ. Astfel, o mângâiere cât de slabă asupra uneĭ micĭ suprafeţe din corpul omenesc comoţionéză întreg corpul. Tot astfel, o durere orĭ-cât de locală radiază dureros asupra întregului sistem.

Era dar natural, ca în Principate să străbată, cum străbate şi astăḑĭ, orĭ-ce durere şi orĭ-ce bucurie a fraţilor de peste munţĭ. Tot asemenea natural este şi a fost, ca de înălţările, orĭ căderile celor din Principate, să beneficieze séŭ să sufere şi Românii de peste munţĭ. Unuĭ asemenea fenomen, ungurii actualmente 'i ḑic *«iredentism, Daco-românism»*... Fenomenul există şi nu póte să nu existe. Conscient orĭ inconscient, el demonstră un adevĕr mângâĭetor: Românismul este un organism complet şi unic; el simte cu de o potrivă intensitate orĭ-ce atingere i se aduce în vre-un punct óre-care.

Aceste consideraţiunĭ generale le facem pentru a arĕta, că vitejia oştireĭ luĭ Mavrogheni este precursóră aceleĭ redeşteptărĭ a simţuluĭ naţional între Românii de peste munţĭ, care se cristalizéză la 1781 prin *Supplex libellus Valachorum*.

In urma supliciuluĭ şi a uciderei capilor revoluţiuneĭ ţĕrănescĭ

române din Transilvania, s'ar fi putut crede că pentru mult timp românismul va fi mort în Ardeal. Când Mavrogheni în proclamaţiunile luĭ către Braşovenĭ si Sibienĭ amintesce Românilor Ardelenĭ la care neam aparţin dênşiĭ, nu numaĭ şépte sate din jurul Braşovuluĭ tresar electrisate la vocea uneĭ căpeteniĭ române, ci tresărirea se comunică inconscient pênă departe în Ardeal.

De sigur n'am putea documenta *istoricesce* renascerea curentuluĭ românesc manifestat prin *Supplex libellus Valachorum,* sub înrîurirea evenimentelor din Principate, dar acésta se póte documenta *psichologicesce.*

Episcopul Ion Bob al bisericeĭ române Greco-catolice şi Gherasim Adamovicĭ, episcopul Greco-oriental al românilor, când semnéză, sub petiţiunea către împĕratul, cunoscută sub numele de *supplex libellus Valachorum,* cea redactată de către Meheş sfetnicul de Curte,[1] nu fac decât a se supune unuĭ curent naţional, carele a primit în sînul seŭ mişcarea, comoţiunea românéscă, ocasionată de apelurile împărţite în Ardeal, în timpul rĕsboiuluĭ Austro-Ruso-Turc.

Să reamintim în scurte vorbe istoricul acesteĭ marĭ manifestaţiunĭ de românism de la 1791 din Ardeal, căcĭ şi dênsa este un mare punct de plecare al evoluţiuneĭ române din secolul XIX-lea.

Prin *Supplex libellus*, care ajunse la Impĕratul Leopold în luna Maĭ 1791, pe când el se afla la Florenţa, episcopiĭ Bob şi Gherasim Adamovicĭ *continuaŭ* frumósa mişcare întreprinsă altă data de episcopul martir Inocentie, mişcare paralisată aprópe 40 de anĭ, în urma exiluluĭ luĭ Inocentie. Nu maĭ puţin *supplex libellus* era, repetăm, ocasionat şi de starea lucrurilor din Principate şi Ardeal în 1791.

Ce cerură româniĭ prin suplica lor de la acéstă dată?

Modeste, dar însemnate prin consecinţi, fură desideratele Românilor la 1791.

Eĭ cerură:

1) Să înceteze în legislaţiunea ţĕreĭ nomenclatura de ură şi batjocură în contra Românilor. Eĭ respinseră epitete ca: *naţiune tolerată* şi *neindigenă.*

2) Eĭ cerură loc între cele-l-alte 3 naţiunĭ politice, pe temeiul istoric.

3) Eĭ pretinseră egală îndreptăţire pentru cler, nobilimea şi plebea română.

4) Eĭ pretinseră ca funcţiunile să se dea şi Românilor în proporţie cu populaţiunea lor; şi

1. Şincaĭ III pag. 59.

5) Cea mai importantă reclamaţiune a fost, ca municipiile (comitate, districte, scaune) unde românii sunt în majoritate, să fie cu nume românesci.

Nu se va mira lectorul nostru, că în *supplex libellus* de la 1791 nu se face menţiune de câte-va din postulatele de astă-di ale Românilor Ardeleni.

Ei nu cereau limba română, pentru că limba ungurésca nu era impusă, fiind limbă de stat cea latină. Ei nu cereau, de exemplu, autonomia Transilvaniei, pentru că Transilvania nu era decretată ca parte întregitóre a Ungariei şi 'şi avea pe marele seu principe în persóna Impĕratului Austriei şi dieta sa separată. De alt-mintrelea postulatele memorandului modern sunt în germene in *supplex libellus* de acum o sută de ani.

Impĕratul Leopold recomandă suplica Românilor[1] în cercetarea dietei transilvane, în care dietă abia dór de era episcopul Bob dintre Români între 419 membri. Episcopul Bob intervenise şi el direct cu o altă suplică separată către împĕratul, care şi acéstă suplică monarchul o trimisese tot în desbaterea dietei. Şi suplica lui Bob şi *supplex libellus* românesc fură ocasiune de mare iritare din partea Ungurilor din Dietă. Dupĕ ce multe luni întârdiă de a se ocupa de dênsele, dieta le respinse în cea mai mare parte, la începutul lui August 1791, cam cu aceleaşi argumente, care le invócă astă-di Ungurii în contra memorandului.

Sub influenţa Vienei, prin art. 60 al dietei Clujane, tot dobândiră românii óre-care recunóscere a religiunei ortodoxe în Transilvania. Cum puteau austriacii asigura pe românii din Principate, că nu le-ar fi rĕu, incorporaţi la Austria, când ei ar fi continuat de a vedea pe connaţionalii lor din Ardeal persecutaţi pênă şi în biserică? Necesităţile politice ale Curţii din Viena faţă cu Principatele, dar şi faţă cu Ungurii, aduc o slabă uşurare în situaţiunea Românilor Ardeleni. Ast-fel, sângele vĕrsat de Horia şi ai sĕi, nu rĕmase cu totul nerodítor pentru naţiunea română.

La Viena se dorea de la Cluj alt resultat mai mare, căci la Viena se înţelegea pe atunci necesitatea de a se face din Românii din Ardeal un centru de gravitare al Românilor din Principate; dar tocmai aceasta displăcea Ungurilor. Când se pertractă în dietă cestiunea românéscă «se audiră trăgêndu-se clopotele într'o dungă pentru

1. Supplex libellus viza aşa disele *aprobate* din 15 Martie 1653 şi din 1587, ale lui Ion Kemény. George II Racoţi a codificat, precum s'a vĕdut, oribilele *aprobate*. Vedi Şincai, tom. III, la anul 1653.

că se iscase foc unde-va; deputaţii şi regaliştii aleargă să iasă afară; atunci faimosul baron Vesselényi le strigă cu voce de stentor: «Staţi pe loc, nu fugiţi, căci aici, în acéstă casă, este focul . . . .» Vesselényi numia foc cestiunea revendicaţiunilor române, şi de sigur şi pênă astă-di cestiunea românéscă este un foc pentru Ungurii, cari nu pricep posibilitatea unui stat puternic federal!

Ori cât de puţin câştigară Românii din Ardeal prin petiţiunea lui Bob şi *supplex libellus*, acel puţin câştig a servit mergerei înainte a lor. La umbra bisericei recunoscute începe în Ardeal o desvoltare Română, care nu va întârdia să radieze şi în Principatele Moldovei şi Munteniei. Acéstă mergere înainte se manifestă la finea secolului XVIII-lea şi începutul celui al XIX mai ales în direcţiunea culturală. Din îndoite focare se încălzesce sufletul şi mintea românéscă de acum înainte.

Unul din aceste două focare sunt şcólele din Blaj, cele înfiinţate la 1754, şcoli în cari predaŭ primii tineri întorşi de la studii din Roma, din cei trimişi acolo de nemuritorul Episcop Ión Inocenţiŭ Micul. Şcólele din Blaj, unde deja la 1754 eraŭ peste 300 de şcolari, mulţi ţinuţi cu ajutorul Episcopului Aron, cum şi şcólele din Roma şi din Viena daŭ némului românesc o pleiadă de bărbaţi, cari plecând în nemuritórea lor lucrare cu finea secolului XVIII-lea, păşesc într'al XIX[lea] luminând cu facla minţei lor peste-tot orisontul naţiunei române.

Samuel Micul, Gheorghe Şincai, Petru Maior, Molnar, care dupe ce a scris la 1788 o gramatică, dă la 1799 prima retorică română; Radu Tempea, colegul lui Şincai şi autorul gramaticei din 1797, Iorgovici, limbistul, filosoful şi juristul, care la 1799 se ocupase de purificarea limbei române şi scria «Observaţii la Limba română» tipărite în Buda[1]; Ţichindeal, care în fabulele sale învĕţa pe Români că «*una*

1. *Paul Iorgovici.* Observaţii de limba românéscă prin Paul Iorgovici, făcute 8° Buda 1799. Cartea este dedicată lui Iosif Ioanovici pravoslavnicul Episcop al Verşeţului, Karansebeşului, Lugoşului, Orşavo-Mehadiei. Iorgovici este un neolog şi precursorul lui Cipariu în ortografie. El utilisézĕ vorbe ca *obligare, construcţiuni* şi scrie *nome* = nume, *a cunósce, sciinţă*, sunt, etc. Iorgovici a făcut şcólă. Cichindeal a adoptat în mare parte ortografia lui, deşi nu şi neologismele. Parochul din Beşicherecul mic, imprimă la 2 Iunie 1802 cartea:

«SFATURILE ÎNŢELEGEREI CEI SĂNĂTOASE PRIN BINE-ÎNŢELEPTUL DOSITEI OBRADOVICI ÎNTOCMITE»

Iar acum într'acéstă dată întórse dupĕ limba sêrbéscă şi întru acest chip în limba Daco-românéscă aşedate, în Buda 8°, 1802.

(Traduse de D Ţikindeal, învĕţător naţional în Becikerekul cel mic, la 2 Iunie 1802.)

trebue să fie naţia românéscă», toţi aceştia eraŭ precursoriĭ mişcăreĭ culturale din secolul XIX-lea.[2]

Décă în Transilvania încă la 1789 o societate de ómenĭ literaţi se încercase de a înfiinţa o foaie periodică în Sibiŭ, jurnalistica română avea să nască numaĭ în secolul următor.

In prefaţa acesteĭ cărţĭ Ţichindeal arată (pag. XV) că Paul Iorgovicĭ în observaţiile sale despre limba Daco-românéscă *«dintru o negrăită dragoste către folosul de obşte al naţieĭ séle fórte înţelept aŭ descoperit cuvintele limbeĭ nóstre ceĭ Daco-românescĭ, arătând cum am putea aduce limba nóstră la originalul eĭ cel adevĕrat...»* Ţichindeal ḑice că *«am rĕmas la cuvintele cele tuturor cunoscute, pentru ca să pótă desĕvârşit înţelege aceia carĭ nu sunt desĕvârşit procopsiţĭ întru adevĕruri.* Am lăsat nisce semne precum ^ ˘ „ “ căcĭ acestea numaĭ Slavonilor sunt de trebuinţă, iar nu nouĕ. Aşişderea şi nisce slove s'aŭ lăsat şi maĭ mult unele carĭ s'ar putea lepăda din limba nóstră, însă acele numaĭ pentru cărţile bisericescĭ le maĭ putem încă o vreme întrebuinţa în limba Daco-românéscă.»

2. Din începutul secoluluĭ XIX în Transilvania avurăm şi alte cărţĭ necunoscute séŭ prea puţin citate de bibliografĭ:

a) «*Alfavita sufletéscă*» cercetată de Ioan Popovicĭ de Hondol, vicarul cleruluĭ neuniţilor. Sibiu 1803. 1 vol. 4⁰ de 267 pagine.

La urmă are versurile următóre:

Acéstă alfavită fiind slovenéscă
S'a tipărit în limba românéscă
De Iacob Mitropolitul,
Diortosit de Evloghie Smeritul,
Atuncĭ în ţéra moldovenéscă,

Iară acuma în ţéra ardelenéscă,
De Mihail Dir aşăzător slovelor
Şi îndreptător probelor.

Ve rog prĕ voĭ pravoslavnicĭ cetitorĭ,
Să fiţĭ greşalelor mele lesne iertătorĭ,

Nu numaĭ unde va fi lipsa slovelor
Ce şi pentru aşedarea slogurilor,
Ca precum ceĭ călĕtorĭ doresc a sa moştenire
Aşa şi tipograful de a cărţeĭ sfirşire.

b) «*Propovedaniĭ*» la îngropăciunea ómenílor morţĭ, de Petru Major de Dicio Sant-Martin tipărită la Buda în anul 1809.

c) «*Predice sau învĕţăturĭ*» la tóte Duminicile şi serbătorile anuluĭ, de Petru Major de Dicio Sant Martin, tipărită la Buda în anul 1810.

d) «*Datorinţele supuşilor către Monarchul lor*» pentru folosul scólelor româneştĭ tipărită la Buda în anul 1806.

A doua fontână culturală ardelénă a fost biserica ortodoxă. Ea nu dete atâția apostoli luminați ca școlele din Blaj, dar nu mai puțin în jurul altarelor ei gravită nu numai inima creștinului, ci și aceea a Românului. Și apoi biserica neunită ardeleană a dat Moldovei și Valachiei mai mulți păstori sufletești, cari s'au încercat a lumina prin cultură, măcar întru cât-va întunecatul cer al Principatelor.

Aci, în Principate, încă constatăm năzuințe spre cultură, ori cât școla grécă este numai un stingétor al simțirei românesci și un dușman puternic al limbei naționale [1].

Despre próstele școli grecesci din Principate scriu și străinii ca: Raicevici *(Osservazione intorno la Valachia e Moldavia. Neapoli 1788)*[2], Wolf *(Beiträge zu einer statistisch historischen Beschreibung der Moldau. Sibiu 1805)* și Sultzer *(Geschichte des transalpinischen Daziens, das ist der Valachei, Moldau und Basarabiens, 3 Vol. Viena 1781).*

Neuitat va fi în istoria redeșteptărei nóstre: Mitropolitul Filaret, care întâiu conlucrător al predecesorului séu pe scaunul mitropolitan Grigorie I, apoi însuși dirigent al culturei române muntene, ca Episcop de Rômnic și în fine ca Mitropolit, a fost împreună cu Enache Văcărescu puternici și harnici apostoli culturali [3].

Mitropolitul Dositeiu, care a primit de la Filaret cârja pastorească întră în secolul XIX cu activitatea sa literară, dar continuă acea activitate și după mórte prin faptul că a dispus, ca din averea sa să se trimită tineri la studii în străinătate. Iosif I-iul Episcop de la Argeș, original din Ardél, amicul și sfătuitorul lui Tudor Vladimirescu, nu merită un loc mai puțin important în istoria culturei naționale.

Dar Văcărești?..... După ce Pan Ștefan Văcărescu iscălea la 1753 Octombrie 18, hrisovul lui Io Const. Racoviță Voevod prin care se regulau școlile din Muntenia[4], Banul Enăchiță Văcărescu, fiul aceluia deșteptat asupra însemnătății limbei naționale prin contactul cu bărbații de la Blaj, lucra în ogorul înțelenit al literaturei române și

1. Mitropolitul Iacob condamna școla grécă și din punct de vedere al metódelor de predare. El arată, că dascălii grecí nu șciau să învețe pe români nici chiar limba grécă.

2. Am arétat altă-dată, că Italienii atribuesc acéstă carte lui Dominico Sestini.

3. Schițe bibliografice din viața Mitropolitului Ungro-Vlahiei Filaret II și ale altor persóne bisericesci contimporane cu dênsul, de Episcop Melchisedec, 1866, Roman.

4. Vedi *«Analele școlelor»* de V. A. Urechiă tom. 1 pag. 151.)

învĕţa pe fiul sĕŭ Alecu, să iubéscă limba românéscă şi să scrie în acéstă limbă frumóse versurĭ, cum la rîndul sĕŭ Alecu Văcărescu comunică fiuluĭ sĕŭ Iancu, iubirea limbeĭ şi a culturei naţionale.

Orĭ-cât Ion Barac în *Istoria prea frumosuluĭ Arghir şi a prea frumóseĭ Elena*, sĕŭ prin publicarea *Vieţeĭ luĭ Bertholdo şi a luĭ Bertholdino*, orĭ prin împrăştierea în manuscrise a luĭ *Erotoclit şi Aretusa*, orĭ tipărirea luĭ *Critil şi Andronius* nu par să fie avut vre-o înrîurire asupra desvoltăreĭ nóstre culturale din secolul XIX[lea], ele nu aŭ lipsit de a adăogi micul curent literar, care din secolul XVIII[lea] trece într'al XIX[lea] şi vine să mânoşeze ogorul, care va da, în a doua jumĕtate a secoluluĭ, o recoltă deja însemnată.

In Moldova, semînţa aruncată în brasdă de Iacob I dă rod sub Iacob Stamate, care termină secolul XVIII şi conduce lucrarea încă treĭ anĭ dintr'al XIX[lea].

Pe când Amfilohie Episcopul de la Hotin, publica cărţĭ de sciinţă, ca *geografia* luĭ Bouffier şi ca *aritmetica*, în care adaoge părţĭ originale române despre origina *palmeĭ* românescĭ, în jurul Mitropolituluĭ Iacob Stamate, gravitaŭ câţĭ-va bărbaţĭ, ca Gligoraş [1] carĭ pregăteaŭ atmosfera în care avea să renască şcóla românéscă sub Mitropolitul Veniamin.

Nicĭ chiar Româniĭ macedonenĭ nu sunt cu totul uitaţĭ la începutul secoluluĭ de renascere al XIX[lea]. Dupĕ ce în 1770 Teodor Cavaliotti publicase la Veneţia primele mostre de limba românéscă (în *Protopeiria*, care coprinde 1170 de vorbe românescĭ-grece şi albaneze); acum, la 1802, Daniel tipăresce la Viena un dicţionar grec modern cu dialectul român-macedonén şi cu bulgăresce: iar la 1807 Dr. G. C. Rosa publică cărţile sale despre Macedo-Românĭ, cercetărĭ despre Româniĭ de dincolo de Dunărea, traduse în românesce de Sergiŭ Hagiade, la Craiova, în 1867 şi lucrarea citată de Kopitar în «*Kleinen Schriften*» Viena, 1857, despre scrierea limbeĭ românescĭ cu litere latine, tipărită la Buda în 1809 [1].

IV

Divanul luĭ A. Moruzi.—Biserica.

Deacă necontestat sunt la începutul secoluluĭ XIX[lea] năzuinţĭ culturale, nu conchid dintr'acésta că situaţiunea românilor din principate este cu mult ameliorată de cum am vĕdut-o sub ultimele domniĭ din secolul XVIII[lea].

1. Vedĭ Wolf I. 141 şi 274.

Să facem istoria amĕnunţită a domniilor din Principate, însoţită pururea de documente, dupĕ obiceiul nostru, şi vom vedea întru cât acea situaţiune politică şi socială a ţĕrilor române s'a schimbat şi anume în ce direcţiune a urmat schimbarea.

A doua domnie a luĭ Alex. Moruzi la Muntenĭ. — Ne-am legat la pag. 257 a tom. VII din istoria sec. XVIII ce publicarăm, să facem istoria domnieĭ a doua în ţéra muntenéscă, la începutul acestuĭ volum, de óre-ce acéstă domnie este o trăsătură de unire între secolul stins şi cel început.

Puţine sunt şcirile ce despre acéstă domnie ni le aduc istoriciĭ de până acum. Vom face noĭ acéstă istorie pe base de documente şi în ordinea în care ne-am ocupat de fie-care domn până astădĭ în publicaţiunea noastră.

Noul Divan.— Am vĕdut că la 8 Februarie 1799 a fost proclamat Domn Alex. Moruzi de către Pórta otomană şi că la 14 Martie acelaş an noul Domnitor a intrat în Bucurescĭ. Dupĕ codicele 42 şi 43, carĭ coprind actele scurteĭ a doueĭ domniĭ a luĭ Moruzi, aflăm, în 1800, divanul ţĕreĭ compus numaĭ din boierĭ pământenĭ şi anume: vel Ban Racoviţă, vel Log. de ţéra de sus Nicolae Brâncoveanu, vel Log. de ţéra de jos Grigore Brâncoveanu, vel Vornicĭ Manolache Creţulescu şi Isaac Ralet, vel Vist. C. Filipescu, vel Hatman Caragea, vel Vornic al obştirilor Mateiŭ Fâlcoyanu, vel Clucer Ion Bălăceanu şi vel Stolnic Nestor. Acesta rĕmâne neschimbat tot timpul domnieĭ luĭ Alex. Moruzi, domnia II-a.

In 1801 găsim schimbărĭ in Divan: Demetru Ghica dispută bănia luĭ Racoviţă, ba în August 1801 semnéză ca vel Ban Manolache Brâncoveanu *(c. XLIII, f. 528 v)*. In locul unuia din Brâncovenĭ trece vel Logofĕt Scarlat Ghica in 1801 *(c. XLIII, f. 341 v.)* şi în locul acestuia, aflăm vel Logofĕt pe C. Creţulescu *(c. XLIII, f. 341 v.)* La marea Vornicie se perindează în 1800 pĕna la 1801 şi Radu Slătineanu, Grădişteanu, Scarlat Câmpineanu *(c. XLIII, f. 122 v.)*; iar în 1801, după Martie, aflăm şi pe Golescu, Ştefan Văcărescu *(c. 43, f. 363)*. mare Vornic al obştirilor Mateĭ Fălcoyanu *(c. XLIII, f. 3)* a succedat luĭ Ion Florescu. In 1799 Noembrie 30 era Florescu *(cod. XLII, f. 155)*. Luĭ Mateiŭ Fălcoyanu succedă Ştirbeĭ pe care 'l aflăm pĕnă la finea Domnieĭ. D. Manu este tot timpul vel Postelnic *(cod. XLIII, f. 180)*, iar C. Filipescu continuă în Visterie cât ţinu Domnia. Asemene neschimbat din Hĕtmanie remâne Caragea. Spătăria o ţinu grecul Lucache şi numai rare orĭ aflăm semnând ca Spătar pe un Ma-

vrocordat, care nu póte fi decât fostul Spătar al lui Hangeri, (*cod. XLIII, f. 177 şi 237*). Postul de mare Vornic al politiei este ocupat, în 1800, de Istrate Creţulescu şi în 1801 aflăm pe I. Manu (*c. XLIII, f. 361*) iar un Caragea ocupă Agia tot timpul. In anaforalele de judecată a Agiei, semnéză alăturea cu marele Aga şi judecătorul Agiei I. Creţianu. In 1799 mai era vechil de Agie Vornicul Golescu. In 1800 semnéză ca Aga un Anton (*cod. XLIII, f. 960*).

Ca ispravnici de judeţe aflăm în 1801 între alţii pe cei următori: *Dâmboviţa:* Camin. Dudescu cu Medel. Alexianu; *Focşani:* Clucer Calfoglu; *Ilfov:* Clucer Comăneanu; *Olt:* Căminar Drăghiceanu, Oteteleşeanu şi Iamandache Brâncoviceanu; *Teleorman:* Pah. Faca şi Serdar Paraschiv; *Saac:* Serd. Grădişteanu; *Vlaşca:* Pahar. Ion Fălcoyanu şi Serd. Atanasache; *Mehedinţi:* Pahar. Manolache; *Ialomiţa:* Clucer Varlaam; *Muscel:* Pahar. Iorgache Cantacuzino; *Argeş:* Pahar. Stefănică; *Romanaţi:* Serd. Nicoli şi G. Coţofanu; *Vâlcea:* Serd. G. Argentoianu, etc. (*cod. XLIII, f. 322 v.*).

Din lista acésta se póte vedea, că şi sub Moruzi, în Domnia a doua, nu se póte ţice, că Domnul *Fanariot* a împănat funcţiunile marĭ ale ţereĭ cu grecĭ de aĭ seĭ. Décă dar ar fi adevĕrată aserţiunea unor istoricĭ, între carĭ D-nul Xenopol, despre lăcomia de banĭ a acestuĭ Domn, ar urma că mĕsurile impilătóre aduse sub acéstă Domnie se cuvine istoricesce a le pune, cel puţin într'o bună parte, şi în socotéla boĭerimeĭ pământene.

Biserica. Biserica Munténă continuă a fi administrată de Mitrolitul Dositeiu; la Râmnic e Nectarie, la Argeş Iosif şi la Buzeu Constandie. Dăm în anexele acestuĭ volum, puţinele Documente relative la biserică, ce am putut găsi din Domnia a doua a lui Al. Moruzi. Nu credem că el să fie avut timpul de a reînoi hrisóvele diverselor mônăstirĭ căcĭ a fost prea scurtă Domnia, ca să fie făcut aşa ceva [1].

1. a) Un document de reînoire (aflat într'unul din codicele domnescĭ din a doua Domnie a luĭ Al. Moruzi) este relativ la schitul Iezerul (Vâlcea) pentru nisce luḑĭ «pe care să şi-ĭ găséscă şi să-ĭ aducă din streinătate» 1800, Iulie 3.

Hrisov cu filigranul Treĭ creĭ noi şi literile A M folio mare (hârt. turcă).

b) (roşu) *Io. Alex. Const. Moruzi Vvd. I. Gospod Z. Vlahiscoe*

(Iniţiale roşiĭ). Sfântuluĭ şi Dumneḑeescului schitŭ al S-teĭ Mitropoliĭ, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfîntului sfinţituluĭ mucenic Elefterie, ca să aibă cu acéstă poruncă a Domnieĭ mele a ţine 25 poslușnicĭ pentru ajutorul şi poslușania la trebuinţele ce are, scutiţĭ de birurĭ.

Asemenea şi drepte bucatele nesupĕrate: 500 oĭ de oerit, stupĭ şi rîmătorĭ de dijmărit; vinul de vinăriciu şi 2 cârciume aicĭ în Bucurescĭ apĕrate

Am vĕdut importanţa ce Al. Moruzi a dat bisericeĭ în prima sa Domnie. In Domnia acésta de acum 'l vedem nu maĭ puţin îngrijitor de biserică. Acésta se póte vedea din actele aduse în anexă. Aci vom aminti numaĭ protecţiunea ce dênsul acordă evreiceĭ Ruhăla, care pentru a deveni creştină, se desparte de bărbatu sĕu şi se ceartă cu părinţiĭ eĭ.[2]

---

de fumărit, de căminărit, de vamă, de vin domnesc, şi de ortul vătăşesc, i doĭ preoţĭ şi 1 diacon şi 2 cântăreţĭ scutiţĭ.

«Şi să aibă taleri 100, însă 50 la praznicul sft. Elefterie şi 50 la praznicul sft. Gheorghe (*fiind că acest schit are 2 hramurĭ*), carĭ aceştĭ banĭ să se dea din Vistieria Domnieĭ mele pe fie-care an».

Aceste scutirĭ le dă Vodă la cererea luĭ N. Brâncoveanu vel Logofĕt de ţéra de sus «*sub a căruĭ purtare de grijă se află*». Domnitorul întăresce milele aceste şi *hărăzirile reposatuluĭ Domn Hangeri.*

In întărire pomenesce de fiiĭ seĭ Constantin Vv., Dumitraşcu Vv., Nicolae, Vv., Gheorghe Vv. Ispravnic hrisovuluĭ Pan Nicolae Basarab vel Logofĕt de ţéra de sus. Şi s'a scris la întêiul an dintru a doua Domnie a Domnieĭ mele în oraşul scaunul Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi mântuitoruluĭ Is. Chr. 1799, Iunie 21 de Chiriţă Log. de Divan.

Semnătura caligrafică în slavonă. *Vel. Logofet.*

Trecută în condica divanuluĭ
Răducan biv treti Logof. Condicar.
Docum. este la Academie Portofol. 14, doc. 10).

Trecută în condica Visterieĭ.
Sigiliu mare cu ambele mărcĭ între *noua-plantatio* (un Domn şi o Dómnă) fără pom.

c) Maĭ *mulţĭ* orăşenĭ şi orăşence din Bucurescĭ se jeluesc că la biserica de la Florescĭ n'aŭ preot şi dascălĭ ca să facă rugăciunĭ pentru rudele ce aŭ îngropate acolo în timpul ciumeĭ; cererea este din 30 Noembrie 1799. Domnitorul ordonă, prin resoluţiunea sa din 17 Ianuarie 1800, asupra anaforaleĭ Mitropolituluĭ Dositeiŭ şi a vel Vorniculuĭ obştirilor Ion Florescu, ca preotul şi dascălul de la Floreasca, să fie scutiţĭ şi să se dea bisericeĭ şi 2 luḑi, ómenĭ streinĭ.

Cod. LXII, fila 155 verso.

d) *Alt document de la Io Alex Const. Moruzi Vv.*

...«Dăm mônăstireĭ Znagovul vinariciul din poporul Valea Urloi şi Tocilele a câte 2 banĭ de vadră şi părpărul după obicei, fără a se amesteca la poporul Bărboĭ, ce prin cercetare s'aŭ dovedit că este a mônăstireĭ sft. Ion, din hrisóvele Domnescĭ.» Este o renoire a altor hrisóve, între care cel din 1 Oct. 1795 din prima Domnie a luĭ Al. Moruzi. 1799, Sept. 16.

(Academic Port. XX No. 96).

2. Ruhăla ovreica cere a se boteza şi a se despărţi de bărbatul sĕu Manoil, care să fie obligat a 'ĭ restitui zestrea. Vel cămăraşul cercetează afacerea şi raportéză Domnitoruluĭ, la 8 Martie 1800. Domnitorul, la 17 Martie supune la jurămênt pe bărbatul Ruhăleĭ care tăgăduiesce zestrea.

Cod. LXII, fila 155 verso.

O măsură, care de n'ar fi fost propusă Domnitoruluĭ de către Mitropolitul Dositeiŭ ar fi putut justifica acusările aduse luĭ Moruzi, că în acéstă Domnie a umblat dupĕ banĭ, este acea prin care se impune preoţilor şi diaconilor din eparhia Mitropolieĭ o dare extraordinară în natură, în grâŭ.

S'a întêmplat sub acéstă a doua Domnie a luĭ Moruzi o fómete mare, fómete care de sigur a trebuit să facă şi maĭ odiósă darea aruncată pe Clericĭ la 11 Noembrie 1799.

Mitropolitul Dositeiŭ, la acéstă dată, prin anaforaua cere luĭ Alex. Const. Moruzi-Vodă, să i dea voie a lua de la tot clerul din eparchiĭ, preoţĭ şi diaconĭ, câte 20 oca de grâŭ, sub cuvênt că nu s'a făcut pe la moşiile mônăstirescĭ şi Mitropolia are de ajutat pe mulţĭ săracĭ şi vĕduve. Domnitorul aprobă acéstă dare numaĭ pe estimp «dar să aibĭ insuşĭ Prea Sfinţia ta îngrijire cu mare luare aminte, ca nu cum-va protopopiĭ şi ceĭ rênduiţĭ pentru strîngerea acestuĭ ajutor să nu cuteze peste aceste 20 oca a supĕra şi a lua maĭ mult ceva precum şi taxilul de la ceĭ ce nu vor avea să se facă cu milostivire şi să nu se dea cu acésta pildă şi pe alţĭ anĭ, ci numaĭ acum o dată estimp, la acéstă trebuinţă, care acésta să li se facă sciut preoţilor şi diaconilor». [1]

Acéstă dare nu împedică pe Mitropolitul Dositeiŭ, ca în unire cu Episcopul de Rîmnic, Nectarie, cu cel de Argeş, Iosif şi cu Costandie de Buzĕŭ, la 28 Septembrie 1800 să céră banĭ de la preoţi şi diaconĭ din tóte eparchiile *«pentru lefile şi tainaturile ostaşilor ce sunt orênduiţĭ pentru paza ţĕreĭ.»*

Prin anaforaua lor, de la data citată, prelaţiĭ bisericeĭ cer Domnitoruluĭ, *«ca să fie luminată porunca Mărieĭ Tale a intra şi preoţiĭ scutiţĭ ce sunt cu hrisóve şi cărţĭ Domnescĭ şi deosebiţĭ cu pecetluirile nóstre pentru hatârul D-neilor boierilor, avêndu-ĭ pe la moşiile Domnielor sale.»*

Prelaţiĭ găsesc că asemenea preoţĭ şi diaconĭ sunt maĭ cu putere decât ceĭ-l-alţi dajnicĭ, îndestul fiindu-le scutéla ce aŭ de la alte dărĭ şi decĭ insistă la Domnitor, să fie obligaţi şi eĭ a plăti ajutorul în banĭ pentru lefile şi tainaturile ostaşilor. Domnitorul cu resoluţiunea sa din 29 Septembrie 1800 aprobă acéstă propunere a capilor bisericeĭ *«fiind lucru un ajutor pentru a obştieĭ trebuinţă şi folos»*,

1. *Cod. LXII, fila 93.* Acest cod. coprinde 538 file afară de tabla de materiĭ, folio, legătură carton, în filigran 3 crainourĭ.

Primul act din condică este darea de sémă a cheltuelelor spitaluluĭ din 30 Aprilie 1799 aprobată la 19 August acelaş an de Alex. Const. Moruzi.

Ultimul act din acest codice este din 2 August 1801.

numaĭ le recomandă: *«să se facă drépтă analoghie pe toţĭ dupĕ adevĕrata stare şi putere a fie-căruia». (Cod. LXIII, fila 147 verso).*

Asemenea ajutor 'l dedeaŭ nu numaĭ preoţiĭ şi diaconiĭ, dar şi mônăstirile.[1]

In 16 Octombrie 1799 Domnitorul Alex. Moruzi iertase Mitropolieĭ şi Episcopiilor, ḑeciuiala ce tot el, în Domnia întêia, pusese asupra vinăriciuluĭ acestor Eparchiĭ. Acéstă uşurare o face Domnitorul asupra anaforaleĭ de la 12 Octombrie 1799, a Mitropolituluĭ Dositeiŭ. (*Cod. LXIII, fila 625*).

Pe lângă aceste dărĭ la care Moruzi a supus mônăstirile, Domnitorul maĭ ordonă împlinirea în favórea Episcopuluĭ de Rîmnic şi a altor sume relativ importante de la mônăstirile Tismana, Cozia, etc. dupĕ resturĭ din darea ce Hangeri impusese mônăstirilor pentru zachereaua ostirilor turcescĭ. [2]

Alex. Moruzi continuă a 'şĭ reserva dreptul de a numi Epitropĭ de mônăstirĭ şi de a recunósce numirile de egumen propuse de chiriarchiĭ bisericeĭ. Aşa de exemplu, este rênduirea căminaruluĭ Nestor din Divan, ca Epitrop la Pantelimon, în urma morţeĭ Epitropuluĭ biv. vel Vorniculuĭ Florescu. La acéstă ocasiune Domnitorul dupĕ cererea nouluĭ Epitrop, din 1801 Martie 23, rênduesce prin marele Logofĕt Nicolae Brâncoveanu un impiegat, care să céră de la

---

1. Iată actul din care se constată, că şi mônăstirile aŭ plătit ajutor: «Prea Înălţate Dómne, cu plecată anafora înscliinţez Mărieĭ tale, că din ajutorul ce s'a pus a da şi mônăstirile din politia Bucurescilor, maĭ sunt remăşiţe baniĭ, ce s'arată maĭ jos, nerĕspunşĭ până acum; ci fiind-că Visteria are mare trebuinţă de banĭ, spre întâmpinarea necurmatelor cheltuelĭ, ce are cu plata lefilor şi a tainaturilor ascherliilor, să bine-voiescĭ Măria ta a orândui un zapciŭ, cu luminată poruncă, să'ĭ împlinéscă şi să'ĭ aducă la Domnésca Visterie». 1800 Decembrie 3.

Vel Vist. Filipescu.

Datoriile mônăstirilor: 1050 taleră Sf. Gheorghe, 450 Sf. Sava, 1450 Spirea, 100 Sf. Spiridon vechiŭ, 450 Răsvan, 125 Creţulescu Plăvicenĭ, 1200 Văcărescĭ, 3510 Pantelimon, 750 Mărcuţa, 5 taleră Grecĭ, adică total 9090 taleră. (Veḑĭ şi actul de la anexa lit. E).

Alex. Const. Moruzi Voevod pune la 5 Decembrie 1800, resoluţiune: *«Orênduim Domnia mea zapciŭ pe vătaful de Visterie, căruia 'ĭ dăm Domnia nóstră volnicie, ca fără de zăbavă împlinind aceştĭ banĭ de la fiteş-carele, să'ĭ aducă, să'ĭ facă teslim la Visteria Domnieĭ mele.»*

2. Veḑĭ documentul de la Cod. LXIII, fila 101 verso şi 102 din anul 1800 August 4.

BIBLIOTECA

casa repausatului Florescu socotelile administraţiunei mônăstirei Pantelimon.[1]

Numirea de egumen la mônăstirile închinate continuă a fi făcută de Domnitor după recomandarea mônăstirei la care sunt închinate şi a titorilor lor; aşa, murind egumenul de la mônăstirea Mărcuţa, Domnitorul rênduesţe un iconom provisoriŭ pênă ce va sosi recomandaţiunea de la mônăstirea Halki şi de la neamul titorilor (un Hatman Iordache din Iaşi),—1801, Aprilie 11 (*Cod. LXIII fila 271*).

Alex. Moruzi, în interesul averei imobile a mônăstirilor şi în genere a administraţiunei acelor mônăstii, încă din prima sa Domnie a fost dat un hrisov *nizam*. Acel hrisov opria pe nastavnicii de mônăstiri de a face schimbări de proprietăţi, ceea-ce erea pururea în paguba mônăstirilor şi în folosul lor, al rudelor lor, orî a puternicilor ţilei. Cu tóte înţeleptele aceste dispositiunî, egumenul mônăstirei Znagov şi-a permis un schimb. Domnitorul scrie Mitropolitului Dositeiŭ şi Logofĕtului mare de ţéra de sus, (în jurisdicţiunea căruia venia Znagovul), să cerceteze.

Cercetarea se face şi cercetătoriî acoper pe Znagoveanul şi găsesc schimbul bun. Totuşi Vodă desaprobă fapta şi iea ocasiune, ca să nu reînoéscă ordinea din hrisov, relativă la schimburî neînvoite de Domn, decât în urma unei prealabile cercetarî a Mitropolitului şi a unuia din vel Legofeţi. [2]

---

1. Veḑî actele din cod. 43 fila 249 verso şi 252 verso. Veḑî pentru numirea de egumen la anexă actul din cod. 43 fil. 308 verso şi 309. Schitul Golescî e luat de epistasia spitalelor ca mitoc al mônastirei Câmpu-Lung, care este daată spitalelor.

Cod. LXIII. fila 309.

2. Eată actele relative:

«Dupĕ luminata poruncă a Mărieî tale ce prin pitac de la 6 ale trecuteî luni Maî ni s'aŭ dat, că aŭ venit la auḑul Mărieî tale, cum că năstavnicul mônăstireî Snagovuluî, făcênd un schimb cu paguba mônăstireî ar fi dat o prăvălie mônăstirească ce ar fi avênd preţul eî taleri 12,500 pe o casă ce are preţul eî numaî de taleri 3000, lucru împotriva orênduieleî dreptăţeî mônăstirescî, poruncindu-ne ca să cercetăm şi în ce chip ne vom adeveri să arĕtăm Mărieî tale. Dupĕ luminata poruncă a Mărieî tale am cercetat şi am găsit, că prăvălia aceea nu e a mônăstireî, ci numaî locul de sub dênsa, pentru care plătea la mônăstire pe an taleri 60 chirie, iar binaua este facută de un Paraschiv neguţător, cu aşeḑămênt ca dupĕ moartea luî şi a copiilor luî să rĕmâie mônăstireî şi murind acel Paraschiv a rĕmas la fetele luî, fiind-că i-a rĕmas cincî fete, din care unele sunt nevârstnice şi pênă se vor săvârşi acele fete tóte, mônăstirea nu putea să iée binaua în stăpânirea sa şi putem ḑice că de aicî înainte are să se maî prelungéscă încă 50—70 de anî şi locul mônăstireî ce l'aŭ dat schimb de sub acéstă bina nu este maî mult de cât 3 stânj. şi jumĕtate

Domnitorul iea ocasiune din acéstă anafora pentru o măsură generală; în conformitate cu dispositiunile hrisovuluĭ, ce a fost dat, pune următórea resoluțiune: «Prea sfinte Părinte Mitropolite, și D-ta Logofĕt de țéra de sus, am vĕdut Domnia mea anaforaua ce ne faceți și împotriva hrisovuluĭ găsind urmarea năstavniculuĭ mônăstireĭ Snagov, ântêiŭ, că nicĭ trebuință, nicĭ datorie este a avea mitoc mônăstirile dup'afară fiteș-care în Bucurescĭ, al doilea, că năstavniciĭ mônăstirilor datorĭ sunt să șĕdă acolo la mônăstirile sale, de a chivernisi și a epistasi înșișĭ trebile și economiile mônăstirilor, iar nu să se afle într'alte părți cu șederea, deosebiți și depărtați de mônăstirĭ; și al treilea, că năstavniciĭ mônăstirilor nu sunt volnicĭ de sineșĭ, fără de scirea stăpânireĭ să facă schimb de acareturĭ mônăstirescĭ cum vor vrea. De aceea și ḑicem, că împotrivă este urmarea acésta a năstavniculuĭ Snagovuluĭ, de care și poruncim, că rea sfinția ta Părinte Mitropolite, să daĭ de scire la toți egumeniĭ și năstavniciĭ mônăstirilor, ca să fie datorĭ la *facerea de schimburĭ a da de scire la Domnie și Domnia va orĕndui la prea sfinția ta și la D-lor vel Logofeții, ca să cerceteze* și arĕtându-se cu anafora, că este dupĕ orânduiala hrisovuluĭ și cu folosul mônăstiresc, să se întăréscă de către Domnie.—1801, Iunie 25.»

Cu referință la cele treĭ mônăstirĭ ale cărora venitурĭ aŭ fost date pentru spitale, Domnitorul ordonă restaurarea lor, ținerea lor în bună stare, tóte stând sub un «proegumen».

A studia starea bisericeĭ, este a studia însăși societatea. Atingerea adusă bisericeĭ prin dăjdiile la care a fost supusă, cu un pretest orĭ altul, nu este de natură a'ĭ înălța prestigiul. Moralitatea publică, societatea se resimte din acésta: nereligiositatea aduce spargerĭ de bisericĭ, cari se întâmplă numeróse. Pe când argintarul Haim ovreiul, maĭ fricos, denunță nisce țiganĭ, carĭ aŭ spart biserica din mahalaua Popa Petru, un creștin drept credincios nu se sfiesce de a cumpĕra de la eĭ pe nimica bucățĭ de candele sfărîmate. [1]

în lat și în lung stânj. 18; iar casele ce aŭ luat schimb sunt trebuincióse mônăstireĭ a le avea mitoc aicĭ în Bucurescĭ pentru năstavnic și părințiĭ mônăstireĭ, când vin pentru trebile mônăstirescĭ; de care case cercetând ne pliroforisim, că sunt în mahalaua Batiște, bune, nouĕ făcute de curând, cu pămêntul lor și cu loc îndestul, cu pivniță mare dedesubt cu 4 case i sală și foișor sus... cu șopron i grădină și cu împrejmuire de uluce, carĭ fac ca taleri 3500 și așa schimbul ce aŭ făcut năstavnicul mônăstireĭ fiind cu bun folos mônăstireĭ și trebuincios și nefiind nicĭ în potriva *luminatuluĭ Mărieĭ tale hrisov*, arĕtăm înălțimeĭ tale; și rĕmâne la înalta Mărieĭ tale hotărîre. Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ, vel Logof. Ghica.—1801 Iunie 20. Cod. XLIII, fila 391, verso.

1. La 3 Februarie an. 1800, 3 țiganĭ aŭ mers la Haim ovreiul argintar cu bucățĭ de candele și altele să le vĕndă. In luna trecută s'a fost spart biserica

Chiar şi din biserica Curţeĭ Domnescĭ se pradă argintăriĭ, prădăciune de care se constitue respundĕtorĭ servitoriĭ bisericeĭ, cari n'aŭ băgat de sémă că în ea a rĕmas peste nópte hoţiĭ [1].

Pentru moralisarea arestaţilor din temniţă, Domnitorul le dă anume biserică a temniţeĭ şi asigură preoţilor eĭ un anume venit de 150 taleri, ca şi bisericilor Curţeĭ Domnescĭ. (*Cod. 43, f. 459, verso*).

Şi cu tótă acéstă nereligiositate, câţi-va amatorĭ de jăfuirĭ aŭ isbutit să provóce în numele bisericeĭ, într'o ḑi, o cétă de lume, care intrând prin casele evreilor aŭ comis unele prădăciunĭ ba şi uciderĭ,

---

din mahalaua Popa Petru şi s'a furat maĭ multe coróne de pe la icóne şi 3 candele. S'a vestit din timp prăvăliaşiĭ din târg şi mahalale, despre acéstă spargere. Ovreiul a denunţat dar la spătărie pe ceĭ 3 ţiganĭ. Eĭ arĕtară că trecênd prin mahalaua Olteniĭ 'ĭ-aŭ chĭamat un Sima băcanul moşneagu şi acesta le-aŭ ḑis să topéscă acel argint şi să facă dintr'ênsul inele şi paftale, pentru care 'ĭ-aŭ şi băgat în casă ca să lucreze. Ţiganiĭ declară că aŭ făcut paftale şi inele din cositor şi argintul l'aŭ ascuns. S'a chiamat la judecată şi Sima moşnégul, iar el a declarat că într'adevĕr a cumpĕrat acest argint cu 20 taleri de la 2 ómenĭ necunoscuţĭ. Preoţiĭ de la biserica spartă, fiind chiamaţĭ aŭ recunoscut argintăria. Domnitorul ordonă surghĭunirea luĭ Sima peste Dunăre, fiind strein de acolo, ca unul ce n'a denunţat pe hoţĭ, iar ţiganiĭ furĭ aŭ fost pedepsiţĭ cu bătaie şi apoĭ sloboḑiţĭ pe chezăşie. Sima e pedepsit încă să plătéscă bisericeĭ odórele furate.

Cod. XLII, fila 198.

1. Dimitrie Roset Spătarul cu judecătorul sĕŭ Teodor Fotino presintă luĭ Alexandru Moruzi anafora la 5 Maĭ 1800, prin care 'l însciinţéză, că de la biserica Curţeĭ Domnescĭ cea veche s'aŭ furat, în 12 Aprilie 1800, maĭ multe argintăriĭ. S'a închis 6 bărbaţĭ şi o femee «*strĕinĭ renciperĭ adăpostindu-se prin zidurile Curţeĭ Domnescĭ*». Nu s'aŭ putut dovedi că aceştĭ arestaţĭ eraŭ hoţiĭ.

Vĕḑêndu-se o feréstră cu fiarele stricate s'aŭ constatat că feréstra a trebuit să fie scósă pe dinăuntru bisericeĭ. Deci furul s'a introdus de cu séra în biserică şi aŭ eşit a doua-ḑi pe feréstră, séŭ că furtişagul l'aŭ făcut niscaĭ ómenĭ aĭ bisericeĭ. S'aŭ luat la cercetare ómeniĭ bisericeĭ şi de şi nu s'aŭ găsit nimenĭ vinovat, anaforaua propune să fie obligaţĭ servitoriĭ bisericeĭ a face eĭ la loc argintăriile din leafa lor, spre pedépsă că n'aŭ fost cu privighere.

La acéstă ocasiune anaforaua cere Domnitoruluĭ, să ordone luĭ Aga să mérgă la Curtea veche, să oblige pe cumpĕrătoriĭ de locurĭ acolo să şi le îngrădéscă «căcĭ zidurile caselor Domnescĭ cele vechĭ fiind deschise şi neîngrădite, printr'însele îşĭ găsesc furiĭ ascunderea şi curtenirea lor..... şi feréscă Dumneḑeŭ, întâmplându-se vre-o bólă, întâĭ de la acest loc se póte face primejduire».

La 11 Maĭ 1800 Domnitorul aprobă anaforaua şi însărcinéză pe Dumitrache Roset, ca prin epistasia luĭ să 'mplinéscă de la servitoriĭ bisericeĭ baniĭ necesarĭ pentru refacerea întocmaĭ a argintăriilor furate şi anume : 5 candele, 2 sfeşnice, 2 exapterica, un sfânt potir şi un artoforion.

(Cod. XLII, f. 322 verso).

orĭ răniriĭ, îndată, ce e dreptul, înfrânate de Agie, Spătărie şi de Domnitor. Se pretinde că acéstă persecuţiune a evreilor a provenit din convingerea poporuluĭ, că evreiĭ eraŭ spioniĭ Turcilor şi că eĭ denunţaseră acestora pe creştinĭ, pe avutul cărora voiaŭ să pună mâna. Alţiĭ pretind, că bătaia, prădarea, a 128 de evreĭ, ba chiar şi uciderea proveni din fanatism, bănuind creştiniĭ, că evreiĭ aŭ ucis un copil să 'ĭ iea sângele. Din o corespondenţă a luĭ V. Melinescu din Petersburg către Mitropolitul Veniamin, din Iaşĭ, se vede, că mişcarea a fost proiectată şi în Moldova şi în Iaşi şi acolo a potolit'o Mitropolitul, citind prin biserică moliftele sfîntuluĭ Vasile.

Eacă documentul din care se constată, cum a fost pornirea contra evreilor din Bucurescĭ:

Zarva contra evreilor.

Vel aga Caragia raportéză luĭ Vodă, în 9 Maĭ 1801, despre un Gheorghe Condoragiu holteiŭ din mahalaua Resvan, «care Gheorghe dupĕ ce dintru început s'a cunoscut, dupĕ perigrafia luĭ, că aŭ fost şi el amestecat şi aţîţător la zarva ce s'aŭ întâmplat cu ovreiĭ şi dupĕ ce nu conteni şi dupĕ împrejurul agieĭ presărând vorbe, cu scornirurĭ de minciunĭ şi aţîţător de fapte primejdióse, apoĭ dupĕ pliroforia ce luaiŭ, şi alaltă-séră unindu-se cu alţĭ treĭ asemenĭ ca dênsul aŭ mers în mahalaua Tabacilor şi făcêndu-se el că este agesc aŭ presărat vorbe, că i s'aŭ poruncit de Domnie, să dea în scire, ca să iasă cu toţiĭ, cari cu arme, cari cu ciomege asupra ovreilor să-ĭ răpue, ţicênd că şi eĭ ar fi răpus un creştin băcănaş din hanul Niculesculuĭ i pe un copil de 6 anĭ şi două fete ce aŭ fost slujnice la ovreĭ, urmând o faptă ce este în potriva neamuluĭ omenesc, care este vrednică de o nemilostivă pedépsă, şi aducênd eŭ pe numitul înaintea plecateĭ Mărieĭ Tale slugĭ n'aŭ tăgăduit că aŭ mers în Tabacĭ, dar pricinui ţicênd, că un Stoian Sârbu Tabak, a fost cel maĭ mare pricinuitor şi că Stoian a mers împreună cu dênşiĭ de aŭ presărat aceste vorbe, ce le arăt maĭ sus, şi de dênsul a fost şi el îndemnat; căcĭ el mersese ca să se cinstéscă cu ceĭ-l-alţĭ tovarăşĭ aĭ luĭ şi întâlnindu-se cu Stoian, el 'ĭ-aŭ îndemnat de aŭ mers împreună, iar nu că aŭ mers într'adins pentru acésta. Am adus şi pe Stoian la curtea gospod, unde era faţă şi D-luĭ biv. vel Postelnic Alex. Eraclie epistat Cămărăşieĭ şi punêndu-se Stoian de faţă cu numitul Gheorghiţă, s'aŭ cercetat şi Stoian Tabak cu totul s'a apĕrat, ţicênd că nimic nu este la scirea luĭ. Atuncĭ rĕspunse Gheorghiţă, că rĕŭ a ţis pentru Stoian şi că de fricĕ aŭ arĕtat. Iar pentru dênsul aŭ mărturisit că aŭ greşit, cerênd iertăciunea vineĭ luĭ; de care nu lipsiiŭ a însciinţa Mărieĭ Tale, şi de vreme ce numitul Gheorghiţă Condoragiu s'aŭ arĕtat de agesc, ca pe un întăritător odihneĭ norodului, spre înfrînarea şi altora ca dênsul, să fie luminată porunca Mărieĭ Tale, ca să se pedepséscă straşnic, dupĕ cum va fi buna-voinţa Mărieĭ Tale, şi anĭĭ Mărieĭ Tale să fie de la Dumneţeŭ mulţĭ şi fericiţĭ.—1801. Maĭ 9.

(Cod. XLIII, f. 305 verso şi 306). *Vel Aga Caragia.*

Alex. Moruzi hotărește:

«Vina acestuĭ Gheorghe Condaragiu, dupĕ netrebnicile luĭ urmărĭ prea mare este, dupĕ care i se cădea pedépsă cu viaţa luĭ. Dar de acéstă dată îl hotărîm la osânda *ocneĭ fără soroc*. Pentru care şi orênduim pe sluga Domnieĭ mele . . . . . care ridicându'l de aicĭ în pază să'l ducă la ocna Slănic, unde straşnic poruncim cămăraşilor, să'l băgaţĭ în osînda ocneĭ, de unde să îngrijiţĭ fórte a nu scăpa, séŭ cu verĭ-un mijloc a se sloboḑi, că înşi-vĕ veţĭ fi în locu'ĭ». — 1801 Maĭ 9. (*Cod. XLIII fil. 305 verso şi 306*).

Zarva înpotriva evreilor este maĭ înainte de acest document. Trebue să se fi întêmplat zarva de pascele creştine, şi în adevĕr aflăm, că s'a întêmplat la 8 Aprilie 1801. Se póte vedea acésta din o jalbă a evreilor Marcu Fişicciul şi Solomon Ciubucciu, către vel Aga, din 15 Aprilie 1801, arĕtând că le-aŭ jăfuit casele Dinul Neferu şi Ion Tufecciul. Petiţiunea acestor evreĭ arétă că la «zarvă» s'aŭ amestecat chiar şi oşteni, lefegiĭ streinĭ, neferĭ, şi că dintre aceştia alerga prin mahalale strigând «că este poruncă de a se face iama lucruŗile ovreeschĭ». Vodă ordonă despăgubirea evreilor reclamanţi şi isgonirea peste hotare a făptuitorilor [1].

Zarva în potriva ovreilor provenia în parte şi de la purtarea maĭ mult decât semĕţă a unora din eĭ, pe temeĭ că sunt sudiţĭ. S'a petrecut bună-óră, în 1801, o judecată curiósă într'un evreŭ şi un fecior de boier încă nevêrstnic. Acest evreŭ făcu credit nevêrstniculuĭ şi apoĭ 'l urmări în ocărĭ şi înjurăturĭ pênă la Curtea Domnéscă. Exasperat, băiatul reclamă la agenţia Austriacă, la *Sior Gaudi*, dar acesta se mărgini a probozi pe cămătar, care continuă a apuca pe uliţă pe micul datornic şi a'l înjura în tot modul, pênă ce, exasperat, băiatul bătu pe insultător. Atuncĭ el reclamă şi băiatul fu închis, fiind întêmplarea nu târḑiŭ dupĕ zarva contra evreilor. Aga cercetă apoĭ împrejurările şi le referi luĭ Alex. Moruzi. [2]

Domnitorul puse pe anaforaua tribunaluluĭ Agesc, următórea resoluţiune: «D-ta vel Aga, am vĕḑut Domnia mea alăturata anafora, ce ne facĭ şi fiind-că însuşĭ ovreiul a fost pricina gâlceveĭ acestia, pentru care numitul copil s'aŭ ţinut închis 7—8 ḑile la popreala Agieĭ, poruncim ca pe dênsul să 'l trimiţĭ *la şcóală*, unde să'l pue dascălul a'şĭ urma învĕţătura, făr'de a avé el să facă alişverişurĭ cu uniĭ-alţiĭ. Iar pentru ovreĭ să facĭ nota D-tale către cinstita agenţie (αγενσιε), trămiţênd şi copie dupĕ acéstă anafora buiurdisită de Domnia mea, ca

1. Cod. 43 fila 272.
2. Veḑĭ la anexe.

pentru *nesuferita obrăznicie* şi urmarea luĭ cu care s'aŭ purtat, dând pricină de gâlcévă cu ocările şi vorbele de înjurătură, a trage şi a necinsti ómeniĭ pênă şi înăuntru Curţeĭ Domnescĭ, fără de a'şĭ căuta cererea luĭ cu orênduiala ce i se cădea, să cerĭ resplătirea luĭ negreşit, dând agenţia *Nizam* şi la alţĭ asemene luĭ, ca să n'aibă a maĭ face alişverişurĭ cu copiĭ, din care pricinuesc gălcevurĭ şi davale.»—1801 August 26 [1].

„Cod. XLIII fila 449 verso.

In ce stare decăḑută era moralitatea publică şi privată, cu tot prestigiul ce Domnitorul maĭ cerca să dea religiuneĭ, póte a se vedé din o serie de procese scandalóse de violărĭ şi răpirĭ de fete şi de pitace cu referinţă la fapte din domeniul eticeĭ. Negreşit Domnitorul pedepsia nemoralitatea femeilor, dar pedépsa atingea numaĭ femeile din popor. Surghiunirea la schitul Viforîteĭ, de femeĭ şi fete, «netrebnice» este fórte frequentă. [2]

Nu numaĭ Mitropolitul şi Episcopiĭ aveaŭ misiunea a veghea asupra moralităţeĭ publice, ci şi puterea laică. Prelaţiĭ bisericeĭ nu aveaŭ mână liberă deplină în casurile de divorţ, de proces între

---

1. Veḑĭ ce se ḑice de evreĭ în Hurm. pag. 184, No. IV.

2. a) O mamă şi douĕ fete, carĭ fac fapte netrebnice în Ploescĭ, în urma cercetăreĭ Vistierniculuĭ Racoviţă şi a Postelniculuĭ Dem. Manu, la 28 Septembre 1801, sunt surghiunite la schitul Viforîta, «ca să nu se maĭ pricinuiéscă orăşenilor de acolo neodihnă».

Altă dată Domnitorul iertă de la surghiun pe o fată, dupĕ cererea mameĭ sale, o grécă, dupĕ nume. *(Cod. XLIII fila 598 verso).* Eaca actul :

«Ascultând luminata poruncă a Inălţimeĭ Tale de la acéstă jalbă însciinţez Măriei tale de vina acesteĭ fete, căcĭ din multele eĭ neastêmpărĭ prin fapte netrebnice nepărăsindu-se, s'aŭ întêmplat iarăşĭ dintr'ale eĭ căĭ necuvióse de s'aŭ făcut în trecutele ḑile gâlcévă în têrg şi arĕtêndu-se Măriei tale; pentru înfrênarea eĭ, de sunt ca la şése sĕptĕmânĭ şi maĭ bine, cu porunca Inălţimeĭ tale s'a trimis surghium la schitul Viforîta; iar de se află în patimă de bólă, acésta nu putem sci, fără numaĭ iarăşĭ numita mamă-sa, jăluitóre, ce se află ticălósă şi cu alte fete sĕrmane în spinare-ĭ, mĕ încredinţă, că cu adevĕrat se află fie-sa cea de la Viforîta bolnavă fórte, şi de vreme că făcu mare prindere, precum şi în jalbă arată, că de acum înainte îĭ va face zapt şi de se va maĭ apuca iarăşĭ de fapte rele şi nu se va părăsi, ea va respunde, cerênd de la mila Inălţimeĭ tale a hotărî precum D-ḑeŭ te va lumina.—1800, Noemb. 14. (Veḑĭ şi actul de la anexa F)

Antonie Aga

Cod. XLIII fila 214 verso.

Alex. C. Moruzi pune pe acéstă anafora următórea resoluţiune, în dosul jalbeĭ Ecaterineĭ Politisa Ciubuccióea: *«Ertată să fie în séma mume-scĭ şi poruncim Domnia mea stariţeĭ de la Viforita să o slobóḑă».— 1880, Noemb. 30.*

bărbat şi femee. O femee bĕtrână vrea să se căsătorĕscă cu un tĕner şi cere învoirea specială a Mitropolituluĭ şi a Domnitoruluĭ, pentru că rudele se împotrivesc.[1]

Despărţirea era acordată une-orĭ pentru un nimic, alte-orĭ ea era refusată în mod arbitrar.[2] Maĭ ales căsniciile din popor eraŭ supuse la bunul plac, nu numaĭ al capilor bisericeĭ, dar şi al Domnitoruluĭ.

Din causa refusuluĭ divorţuluĭ uneĭ june ţĕrance, care era nefericită cu soţul ce'şĭ luase, la 1801 se petrecu o faptă ciudată, care

---

1. «O Luxandra Caramanlóica viind la noĭ ne-a arĕtat că voesce sa se căsătorĕscă dupĕ un polcovnic Iordache Ţărigrădeanu şi pentru căcĭ eă se află trecută în vêrstă şi el mult maĭ mic decât dênsa, s'aŭ aşeḑat între eĭ cu deosebit *engrafa*, ca dupĕ sfêrşitul eĭ, să rĕmâie el clironom pe tóte rĕmasurile eĭ, neavênd nicĭ copiĭ, căutându-ĭ şi sufletul cu pomenire, dupĕ orênduială. Aŭ venit şi însuşĭ numitul polcovnic şi cercetându'l de acésta, asemenea ne aŭ arĕtat că s'aŭ învoit şi va să o ié întru căsătorie. D-néluĭ şĕtrarul Răducan Caramanliu simţind de acésta, prin jalbă arétă Mărieĭ tale că este soră-sa lipsită de minte, rugându-se ca să fie poprită de a nu se cununa dupĕ acest Iordache, cu cuvênt că este prea tênĕr şi ea este bĕtrână şi să se orênduiască avutul eĭ sub epitropie. Luminate Dómne, acéstă Luxandra ne este sciută că aŭ ţinut un bărbat şi de când aŭ rĕmas vĕduvă prea urîtă petrecere de vieţuire aŭ avut; acum că voiesce a se părăsi de netrebnicii, să nu maĭ păcătuiască cu unul şi cu altul, a'şĭ îndrepta vieţuirea, să'şĭ ié bărbat cu cununie pre lege, *învoindu-se* amêndoĭ fără nicĭ o silă séŭ nevoie, nu o putem *embodisi*, dar că este în maĭ mare vêrstă decât dênsul, asemenea *sinichisii* nepotrivite la vêrstă s'a maĭ întêmplat şi la alţiĭ ; şi de acésta nu lipsim a însciinţa Mărieĭ tale.» — 1800, Dec. 18.

Cod. LXIII, fila 229 verso. *Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ.*

Alex. C. Moruzi ordonă: «Pentru cununia lor când Prea Sf. Mitropolit arhiereul loculuĭ, precum ne arétă printr'acéstă anafora 'ĭ slobóde, nicĭ Domnia mea nu'ĭ opresce a se cununa.» — 1800, Dec. 19.

2. Cunóscem o otărîre de o moralitate lăudabilă în afacere de divorţ. Moruzi refuză divorţul unuĭ bărbat de soţia sa fiind-că ea este bolnavă de maĭ mult timp.

Pe anaforaua de la 7 Februarie 1800 a Mitropolituluĭ Dositeiŭ prin care refusă despărţirea de femee a unuĭ indivĭd, care aŭ cerut acea despărţire sub cuvênt că este bolnavă de mult timp, A. Moruzi, hotăreşce să nu se facă despărţirea de óre-ce femeea nu era bolnavă când s'a căsătorit şi aŭ născut şi copiĭ. Moruzi însă ordonă ca femeea până la însănătoşare să stea în o cameră de la Sărindar păzind sfintele slujbe şi avênd purtarea de grijă a soţuluĭ eĭ.

Domnitorul ordonă şi Vorniculuĭ obştirilor să dea acesteĭ părechĭ de ómenĭ ḑece talerĭ pe lună ajutor până se va mântui femeea de bóla eĭ.

Cod. 42, fila 224 verso.

merită să fie consignată aci. Ea se travesti în haine bărbătescĭ, ba se și *însură* cu o fată. [1]

In Istoria Munteniei mai cunóscem femeĭ, carĭ se travestesc în bărbătesce, dar ce deosebire de scopul urmărit !... [2]

---

1. Aga Caragea și Paharnicul Ion Creţeanu raportéză prin anafora Domnitoruluĭ, despre Maria, fata luĭ Lazăr, slujitor agiesc, de la Herestreŭ, care îmbrăcată în port bărbătesc, cu numele Marin servia la Postelnicul Iacovache. Fata stăpânuluĭ eĭ se înamorează de Marin. Află stăpânul și'l silesce pre Marin să se cunune cu fata. Maria arétă că s'a ascuns în haine bărbătescĭ ca să scape de bărbatu-sĕŭ, care o maltrata și de care n'aŭ voit s'o desparță. Justiţia ḑice că: «căutând la pravilele împĕrătescĭ, cât și la cele din urmă politicescĭ curgĕtóre, nu s'aŭ putut afla nicĭ o închipuire de verĭ o urmare ca acésta, adică a se cununa muere cu muere, spre a se orêndui la pravilă și pedépsa învinovăţireĭ».

Vodă totuși ordonă să fie bătută Maria și o naşă a eĭ, care a cununat-o cu fata boĭeruluĭ și apoĭ să fie trămisă la Viforîta în pocăinţă.— 1801, Oct. 8.
Cod. XLIII, fila 600.

2. Intre robiĭ scoşĭ de Sinan-paşa din închisórea din Constantinopole, se descoperi o femee în haine bărbătescĭ; era o junĕ fată numită Maria Putoiana. Numele o dovedesce că este română. Impinsă de dorinţa d'aşĭ rĕsbuna familia maltratată de Turcĭ, iar dupĕ alţiĭ împinsă de mărirea curagiuluĭ, ea se bătuse mult timp ca soldat. Turciĭ o 'ntrebară décă n'a luat haine bărbătescĭ ca să ascundă vr'o dragoste cu vre-un ostaș. Ea rĕspunse cu minunată neînspăimântare, că'șĭ schimbase portul ca să pótă a-ĭ vătăma în rĕsboi.... Acésta mărturisiră toţĭ soţiĭ eĭ, adăogând că în tóte întâlnirile cu Turciĭ ea dase frumóse probe de curagiŭ. Aflând Sultanul de acéstă eroină, trimise de o aduse înainte-ĭ și o întrébă décă a ucis vre-un Turc? La care cu curagiŭ rĕspunse, că necruţând nicĭ un vrăşmaș a ucis ḑece cu mânile eĭ. Sultanul mirându-se mult de virtutea acesteĭ fece generóse, o preumblă în triumf pe stradele din Constantinopol arĕtând-o poporuluĭ ca o minune...
(Nicolae Bălcescu, Istoria luĭ Mihaiŭ Viteazu).

Poetul Bolintineanu a cântat aşia pre

MARIA PUTOIANA

FUNDAȚIUNEA UNIVERSITARĂ CAROL I. BUCUREȘCI

Maria Putoiana în sală apăru,
Și pe luminĭ d'o dată umbră se făcu,
Căcĭ ea era frumósă și frumuseţea plină,
Revarsă împrejuru-ĭ torente de lumină.
E 'naltă și subţire ca fagul copilaș,
Pe sînu-ĭ alb pĕr negru pluteşce drăgălaș,
Ca négra cugetare pe cugete senine
Și gura-ĭ e o rosă cu sânge și cu vine.
— «De ce-aĭ luat vestmîntul și haine de bărbat
Ca să te lupţĭ cu Turciĭ?» Sultanul a 'ntrebat.

Cât de redusă era influența culturală a bisericeĭ din causa ignoranțeĭ preoțimeĭ[1], se póte vedea și din numerósele întêmplărĭ provenite din predomnirea celor maĭ grósnice prejudițiĭ. Să amintim, pentru a ilustra aserțiunea nóstră, următórea întêmplare din 1801:

«Cu smerită anafora însciințăm Mărieĭ tale că locuitoriĭ ot satul Stroescĭ sud. Argeș, pentru că s'a întêmplat câte-va morțĭ de ómenĭ într'acéstă primăvără trecută, dupĕ cum și la alte părțĭ s'a întêmplat și *palnisiți* fiind, că trupurile cele mórte făcêndu-se (dupĕ cum ḑic eĭ) vêrcolacĭ, aŭ fost desgropat 2 trupurĭ, la care aŭ avut eĭ maĭ multă bănuială, unul de bărbat și altul de femee și însciințându-mĕ eŭ pentru acésta, am trimes de am cercetat, ca nu cum-va să fi făcut ceva maĭ mult decât desgroparea, adică să sfărîme trupurile celor morțĭ și ce urmare aŭ făcut preoțiĭ? și am luat pliroforie că numaĭ cât le-aŭ desgropat și preoțiĭ cetind molitfe aŭ turnat osfeștanie pe dênsele și le-aŭ îngropat iarășĭ. Acum luaiŭ altă însciințare, că fără știrea preoților locuitoriĭ aceluĭ sat iarășĭ aŭ desgropat un trup dintre cele douĕ, însă cel de femee la care a avut maĭ multă bănuială și sfărâmându-l bucățĭ iarășĭ l'aŭ îngropat, însă nu se odihnesc numaĭ pe atât, că *împreleștițĭ* fiind de vrășmașul bineluĭ neamuluĭ omenesc, aŭ hotărît ca iarășĭ să scóță acel trup să-l arḑă în foc. Decĭ cu tóte că Potropopul scrie că aŭ făcut datoria sa cu sfătuirea, dar ḑice că sunt nesupușĭ sfătuireĭ și sunt hotărîțĭ a face una ca acésta.

«Urmat-aĭ tu în luptă vre-un ostaș ce'țĭ place?».
Maria îĭ rĕspunde și tótă sala tace:
«Nu am urmat pe nimenĭ și décă arme port
Voĭ să'mĭ rĕsbun prin mórte, părintele meŭ mort.»
— «Mulțĭ Turcĭ ucis-aĭ póte? Eŭ pociŭ a'țĭ da ĭertare
De n'aĭ ucis niciĭ unul.» La astă întrebare
Maria îĭ rĕspunde: «Iți jur pe Dumneḑeŭ,
Ucis-am numaĭ ḑece și mult îmĭ pare rĕŭ:
Imĭ trebuia o mie ca să'mĭ rĕsbun un tată
A căruĭ suvenire e de virtuți bogată!»
Sultanul cu mirare ascultă vorba sa;
Ceĭ marĭ plinĭ de mânie la dînsa se 'ncrunta
Dar sufletul eĭ mare comunică mărire
Sultanuluĭ, ce-o 'ncarcă de laudă, cinstire.

Dimitrie Bolintineanu.

Buciumul No. 12 din anul 1863.

1. Am adus, în urmă, documente arĕtând cum un Vasile Nusul la 1797, s'a făcut *singur preot* și aŭ oficiat prin sate și chiar la Bucurescĭ și cum a fost pedepsit și pentru alte fapte rele. Numaĭ la 1801 Oct. 8, Vodă Al. Moruzi l'a ĭertat din surghiunul de la Mărginenĭ. *(Cod. XLIII, fila 616) (Veḑi la anexe).* Nu era în cler numaĭ un ignorant ca Nusul, ci generalitatea era de puterĭ și maĭ slabe decât acest isteț potlogar și plastograf.

Pentru acésta nu lipsim a arĕta Mărieĭ tale, rugându-mĕ să fie luminată poruncă către D-lor boĭeriĭ Ispravnicĭ, ca să-ĭ înfrâneze de un lucru ca acesta făr'de lege, care dupĕ pravilă nu numaĭ oprit este, ci şi sub înfricoşat blestem puşĭ uniĭ ca aceştia, încă şi pedépsă li se cuvine ca unor neascultătorĭ de biserică, spre învĕţătura şi altora; ci acésta rĕmâne la voinţa Mărieĭ tale, dupĕ care ar urma şi eŭ a le face canonul bisericesc. De acésta nu lipsiiŭ; iar aniĭ Mărieĭ tale rog a fi de la Dumneḑeŭ înmulţiţĭ şi îndelungaţĭ cu amêndouĕ fericirile.» — 1801, Iulie 12. *Iosif, Episcop Argeş.*

Cod. XLIII, fila 399.

Domnitorul ordonă:

«D-vóstră Ispravnicilor ot sud. Argeş, veţĭ vedea însciinţarea ce ne face Sfinţia sa iubitorul de Dumneḑeŭ Episcop de Argeş, pentru care straşnic poruncim Domnia mea, că nu numaĭ să înfrânaţĭ şi să nu îngăduiţĭ pe aceĭ sătenĭ la o netrebnică şi făr'de lege urmare ca acésta, ci încă şi pe aceĭ carĭ s'aŭ cutezat de aŭ făcut tăiere şi sfărîmarea aceluĭ trup mort, aducêndu-ĭ, să'ĭ pedepsiţĭ cu câte 200 toiege la tălpĭ.» — 1801 Iulie 12.

Asemenea scene oribile sunt o repetiţiune a unor identice scene întêmplate în 1785 peste Olt, precum am arĕtat iarăşĭ cu documente la tom. I al *Istorieĭ nóstre (pag. 401)* şi în «Istoria cultureĭ» *(tom. I. pag. 55)*[1].

Alăturea cu nereligiositatea, cu superstiţiunile, cu desfrânarea femeeĭ, cu adânca ignoranţă a preoţilor, cu hoţiile, cu prevaricaţiunile, să nu uĭtăm de a aminti, că jocul de cărţĭ era, ca şi astăḑĭ, o plagă adâncă a societăţeĭ. Am vĕḑut în trecut pitace domnescĭ oprind jocul de *năprăstóce*. Acum e timpul să se preocupe Domnia

1. Ce să ne mirăm mult că acum o sută de anĭ se întâmpla de asemenea fapte, provenind din predomnirea vre-unuĭ prejudiţiŭ, când sunt numaĭ câte-va ḑile de când foile italiane ne-aŭ adus scirea următóre:

«Pe strada Pozza din Biumo, stetea deunăḑi sute de ómenĭ în jurul unuĭ morman de trenţe, carĭ ardea. Ómeniĭ dedeseră foc trenţelor şi le scormonea cu furcĭ şi lopeţĭ, spre a goni pe o vrăjitóre, despre care lumea credé că a *deocheat* doĭ copiĭ. Aceştĭ doĭ băeţĭ se bolnăviseră fără veste şi aŭ fost duşĭ la spital, dar maĭ nainte *înţelepţiĭ* i-aŭ desbrăcat şi aŭ aruncat hainele în foc, aşĭa că băeţiĭ aŭ ajuns desbrăcaţĭ în spital. Aci medicĭĭ constatară că nu póte fi vorba de vrăjitóre, ci despre o otrăvire, căcĭ băeţiĭ trebuiaŭ să fie mâncat niscaĭ póme sĕlbatice. Insă ómeniĭ din Biumo cred şi acum că numaĭ vrăjitórea póte fi vinovată.»

Şi apoĭ biserica nóstră nu are pênă astăḑĭ molitfe anume împotriva fermecelor şi a strigoilor?

şi de jocul de cărţi, prăsit mai ales din timpul ocupaţiunilor rusescĭ şi austriace. Decât putea Domnitorul să oprésscă ceea ce se făcea, nu numaĭ în *cahvenele*, ci şi pe la tóte casele boĭerescĭ, începênd de la palat, ba pênă şi în temniţe?[1]

V

Şcóla. Cultura publică

Cu tótă scurtimea Domnieĭ a II-a a luĭ Alex. Moruzi, cu tóte greutăţile timpuluĭ: fómetea, rebeliunea luĭ Pasvantoglu, tot aflăm câte-va acte cu referinţă la şcólă.

O inscripţiune astădĭ păstrată la museul din Bucurescĭ, ne amintesce, că în 1801 s'a prefăcut din temelie şcóla de la Sf. Gheorghe *cu îndemnarea şi sîrguinţa* P. S. Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ, chir Dositeiŭ şi cu cheltuiala Mărieĭ sale şi a Prea S. S., a părinţiloı Episcopĭ şi a altor boĭerĭ şi neguţătorĭ; fiind Epistaţi Dimitrie Ghizdavĕţ şi dascălul Ioniţă.[2]

Graţie învĕţăturieĭ ce se dădea copiilor de către învĕţătorĭ francezĭ,

1. Curios e procesul intentat de un Iordache asupra unuĭ polcovnic Costache, că i-aŭ luat baniĭ în cărţi măsluite la jocul de *«Bang»* adecă de *»stos»: cu sfoiarisma scotea cartea de desubt de pagubă şi ţinea cea deasupra de câştigul luĭ.* Divanul ţice, că: *«jocul cărţilor dupĕ pravile se vede, că n'aŭ fost poprit, nicĭ vre-o pedépsă jucătoriĭ de cărţi nu aŭ, şi fiind-că n'a putut dovedi că Polcovnicul i-aŭ luat baniĭ, să fie apĕrat Polcovnicul pîrît; iar jăluitorul să aĭbă óre-care mustrare «precum a judecat şi Departamentul de opt.»*

Eacă însă cum judecă casul Vodă, prin resoluţiunea ce pune la 5 August 1801, pe anaforaoa Divanuluĭ, pedepsind şi pe pîrîş şi pe pîrît. Cu tóte că legile nu aŭ prevĕţut casul jocurilor de cărţi, trămite pe pîrîşul Gheorghe (Iordache) care a arĕtat *«făr'de ruşine şi sfială că şi-a risipit agonisita luĭ în jocul cărţilor» nu numaĭ rĕmâne a fi însuşĭ răbdător de cheltuiala aceea ce va fi făcut în englingéoa luĭ la cărţi, ci încă pentru ca să înveţe minte a âmbla dupĕ alt mijloc de hrană şi de chivernisélă, iar nu dupĕ acest fel de meşteşug, să se trimiţă la Snagov spre a face uitare şi părăsire de acésta.»* Dar şi cel-l-alt, adică Polcovnicul Costache, să mérgă opt ţile la Cernica, ca să se închine neîncetat, cerênd ĭertăciunea păcatuluĭ sĕŭ de aŭ făcut vre-o înşelăciune şi viclenie luĭ Gheorghe şi de a câştiga şi el minte a nu maĭ păgubi, orĭ pe sine, orĭ pe alţiĭ în jocurĭ de cărţi şi apoĭ dupĕ opt ţile, să se întórcă.» (Cod. XLIII fila 432).

Va să ţică Gheorghe *«hoţul de păgubaş»*, va sta surghiun la Znagov pe timp nedefinit, iar Polcovnicul Costache numaĭ pe 8 ţile la Cernica.

Decât aci întrebarea: ar fi încăput tóte mônăstirile din ţĕră pe toţĭ ceĭ carĭ făceaŭ ţilnic ca şi Iordache şi Polcovnicul?

2. Veţĭ facsimilea acesteĭ inscripţiunĭ.

prin casele boieresci, se introduc ca studiĭ şi alte materiĭ decât cele ce se învĕţa la şcóla de la Sf. Gheorghe. Sub influenţa limbeĭ francese. se introduc, ḑi pe ḑi, vorbe nouĕ, chiar şi în limba cancelariilor. [1]

Al. Moruzi a fost necontestabil un bărbat iubitor de cultură. El a preferit adesea să dée şcóleĭ ultimul ban al Epitropieĭ obştirilor. [2]

Acéstă preferinţă a şcóleĭ rĕsare şi din următórele acte relative la şcóla Ionaşcu din Slatina:

Anaforaua iscălită de Const. Filipescu vel Vornic şi de Radu Golescu la 17 Martie 1800 motivată de jalba ce aŭ dat Domnitoruluĭ maĭ mulţĭ boĭerĭ şi boĭernaşĭ din jud. Olt. Aceştia cer adăogarea veniturilor bisericeĭ şi spitaluluĭ Ionaşcu, cum şi a şcóleĭ cu dascăl elinesc şi românesc. Ḑic jăluitoriĭ, că aŭ cercetat împreună cu Neaga, soţia mortuluĭ Ionaşcu şi cu Gavrilă nepotu-sĕŭ, şi aŭ constatat, că veniturile sunt nesuficiente ca să se înfiinţeze spitalul, şi decĭ se rógă Domnitoruluĭ, şi boĭeriĭ subscriitorĭ anaforaleĭ, susţin rugăciunea lor: «A li se priimi rugăciunea, ca în locul spitaluluĭ, din venitul ce are acuma acea sfântă biserică să se întocméscă şcólă cu dascăl elinesc şi românesc pentru învĕţătura şi procopséla copiilor locuitorilor de acolo, fiind tot întru pomenirea mortuluĭ ce aŭ afierosit acele milĭ pentru spital şi maĭ vêrtos a Mărieĭ tale; căcĭ se începe în prea fericite ḑilele Mărieĭ tale o ródă îndestulată de unde se pot adăpa sĕrmanĭ copiĭ cu învĕţătură şi procopsélă.»

---

1. Aşĭa în 1800 aflăm vorbele următóre: *Compromis* (Cod. XLIII fila 224 verso), *fundamentul ocnelor* (actul din 1801, Aprilie 10), *canale* = canaliĭ (Cod. XLIII, fila 450), *ordin* (1801, Septembre 6. Cod. XLIII, fila 470), *sequestru* (Cod. XLIII, fila . .). *bagatele* (Cod. XLIII, fila 450). Aflăm încă şi **forme nouĕ**: *lefaşi*=lefegiĭ (Cod. XLIII, fila 250), a *prilesti* = a ocasiona; vorba: *vĕḑum, făcum*,=vĕḑurăm, făcurăm, continuă a fi în uz. 422 Cod. XLIII. Asemenĭ se scrie mereŭ: **aŭ** *făcut*, **aŭ** *ḑis* în loc de a ḑis, a făcut. A ḑice vorbe muscălescĭ = injurióse. (Cod. XLIII fila 450). Iorgovicĭ Paul introdusese în limbă încă la finea secoluluĭ XVIII mulţĭ neologismĭ.

2. 1801 Martie 10. Mateĭ Fălcoianu Vornicul obştirilor raportézĕ luĭ Alex. Moruzi, că este în dificit casa şi nu are cum plăti tóte spesele obligatoriĭ. Domnitorul pune resoluţiune:

«D-ta vel Vornic al obştirilor, am vĕḑut Domnia mea anaforaua ce ne facĭ, la care rĕspundem D-tale, că trebue întêiŭ léfa dascălilor i léfa şi cheltuelile cişmegiilor să li se dée, pentru că acestora li se cade dupĕ dreptate maĭ întêiŭ a'şĭ lua dreptul lor, nu numaĭ pentru că slujesc în adevĕr, ci maĭ vêrtos pentru căcĭ veniturile şcólelor şi veniturile cişmelelor, se iaŭ la cutie întregĭ şi curg dupĕ orênduială nescăḑute şi nu trebue aceste venitурĭ ale şcólelor şi ale cişmelelor, carĭ sunt orênduite pentru plata dascălilor.... a le cheltui în altele Epitropia. Drept aceea, dupĕ ce veĭ da D-ta maĭ întêiŭ dreptul acestora, apoĭ veĭ iconomisi pentru ceĭ-l-alţĭ *lefaşi*, toţĭ a li se da pe cât li se vor ajunge.» — 1801, Martie 14.

Cod. XLIII fila 250.

Anaforaua cere să se rênduiască Epitropĭ şcóleĭ şi bisericeĭ în locul luĭ Toma Deleanu, care nu maĭ voĭesce a rĕmânea, Epitropĭ nouĭ: Nicolae Gigârtu şi Gavrilă nepotul luĭ Ionaşcu, ómenĭ de ispravă şi cu temere de Dumneḑeŭ. Aceştĭ Epitropĭ să îngrijéscă şi de cişmelele din Slatina cu 100 de talerĭ care ar fi trebuit să se dée spitaluluĭ.

Domnitorul Al. Moruzi încuviinţézĕ propunerea cu care s'a învoit şi clironomiĭ luĭ Ionaşcu, în 18 Martie 1880. Domnitorul recunósce importanţa scóleĭ prin resoluţiunea sa.

O orfanotrofie avé să se înfiinţeze după speciale legaturĭ, la biserica Manea-Brutaru. O parte din dota acesteĭ orfanotrofiĭ avea să se iée din *partea sufletuluĭ* luĭ Enache Văcărescu. Am vĕḑut însă că din acéstă *parte a sufletuluĭ* s'aŭ dat urmaşilor luĭ Enache Văcărescu, fiind scăpaţĭ. S'aŭ vêndut juvaerele luĭ Enache Văcărescu pentru importanta sumă de 6384 talerĭ, dar în compturile pe 1798—1799 «s'aŭ trecut cheltuiţĭ baniĭ pe alt-ceva» în loc de a se complecta, cum se hotărîse chiliile orfanotrofieĭ. Al. Moruzi nu este culpabil de acésta şi nu póte face altmintrelea, decât a aproba în 29 Maiŭ 1801 propunerea ce i se face, ca să se permită la uniĭ mahalagiĭ să zidéscă eĭ chiliĭ pe locul bisericeĭ, de óre-ce nu se maĭ putea construi pentru orfanotrofie, banĭ ne maĭ fiind pentru acest scop. [1]

1. Cod. XLIII, fila 344 verso. Eaca documentul:

Io Alexandru Constantin Moruz Voevod i gospod

Primită este Domnieĭ mele cererea acelora ce voesc a zidi chiliĭ pre locul Orfanotrofiĭ la biserica Maniĭ Brutarul, şi poruncim să aibă toată voia, şi slobodenia la aceasta.— 1801 Iunie 5.

Prea Înălţate Doamne

Maĭ în trecuţiĭ anĭ avênd cutia Orfanotrofieĭ aceĭ talerĭ 6384, din vênḑarea juvaerilor Ianache Văcărescu, se făcuse chibzuire de a se zidi chiliĭ pentru Orfanotrofie la biserica Mani Brutaru de aicĭ din Bucurescĭ ot. mahalaua Mani Brutaru, carĭ banĭ fiind-că se vĕḑ în alte trebĭ ale Epitropieĭ prin socotelĭ, ot. lét. 98 şi 1799, iscălite de D-lor Veliţiĭ boerĭ de atuncĭ, nu maĭ are Orfanotrofia nicĭ un ban spre a se zidi chiliile, de cât nişte var şi nisip ce se maĭ află acolo, fiind-că cărămida s'aŭ repus, şi de cât opt chiliĭ ce să vĕḑu zidite, acum fiind-că uniĭ din creştinĭ din chiar bun cugetul lor indemnându-se voesc a zidi şi alte câte-va chiliĭ tot într'acelaş loc al sfinteĭ bisericĭ Mani Brutaru cu însăşĭ cheltuiala lor fără a li să vedi numele, cer voie şi slobodenie de ale şi zidi, pentru care nu lipsim'a înştiinţa Mărieĭ tale, şi vom avea luminată poruncă de urmare.— 1801 Maĭ 29.

Vel. Vornic al Obştiilor

Cod. 43. Fila 344 verso.

In scurtul timp al Domnieĭ a II-a şi în Domnia I-a a luĭ Alex. Moruzi aŭ apărut câte-va opere atât în Muntenia, cât şi în alte provinciĭ române. Aceste opere nefiind cele maĭ multe cunoscute D-luĭ Gaster, de óre-ce nu le-a citat în *«Cristomatia»* sa, credem util a *aminti* pe câte-va în note preste cele aduse maĭ sus.[1]

FUNDAȚIUNEA UNIVERSITARĂ CAROL I. BUCUREȘCI

1°) Сфѧнта щі Дмнезеꙗска
Євангелїе (roş)
Акꙋм ѧнтрꙋ ачест кип типъритъ ѧн зилеле прѣ
лꙋминатꙋлꙋї ши прѣ ѧнълцатꙋлꙋї Домн,
Іѡ Алеѯандрꙋ Константин Морꙋзи Воевод, (roş)
кꙋ благословеніꙗ прѣ Сфінцитꙋлꙋї Митрополит
ал Ꙋггро-Влахіеї
Кир Досіѳеꙋ
ши кꙋ тоатъ осѧрдіꙗ ши келтꙋꙗла прѣ сфінцїи сале
юбиторюлꙋї де Дмнезеꙋ
Кирiꙋ Кир Нектаріе } roş
Єпископꙋл Рѫмникꙋлꙋі }
Ѧн сфѧнта Єпископїе а Рѧмникꙋлꙋї
ла анꙋл Мѫнтꙋиреї АѰЧД (1794).
С'аꙋ типърит де Дімитріе Михаилович Тип. Рѫм.
ши де Геѡргїе син попа Константин Тип. Рѫм.

f°. Pe susul pagineĭ IS. HS. In jur chenar tipografic.
Pe contra-pagínă:

Стихꙋри поетиче (10) асꙋпра Стемеи Прѣ (...rupt)
тꙋлꙋи слъвитꙋлꙋи ши благочестивꙋлꙋи (...rupt)

Am vĕḍut cum se organizase în ultimiĭ anĭ aĭ secoluluĭ XIX lea şcolĭ de cântare, de muzichie. Dimcea protopsaltul ţinea la 1800, Aug· clasă de musică bisericéscă în Bucurescĭ, în locuinţa luĭ, în hanul luĭ Constantin Voḍă. Se vede că *Epitropia obştirilor* nu-ĭ plătise léfa

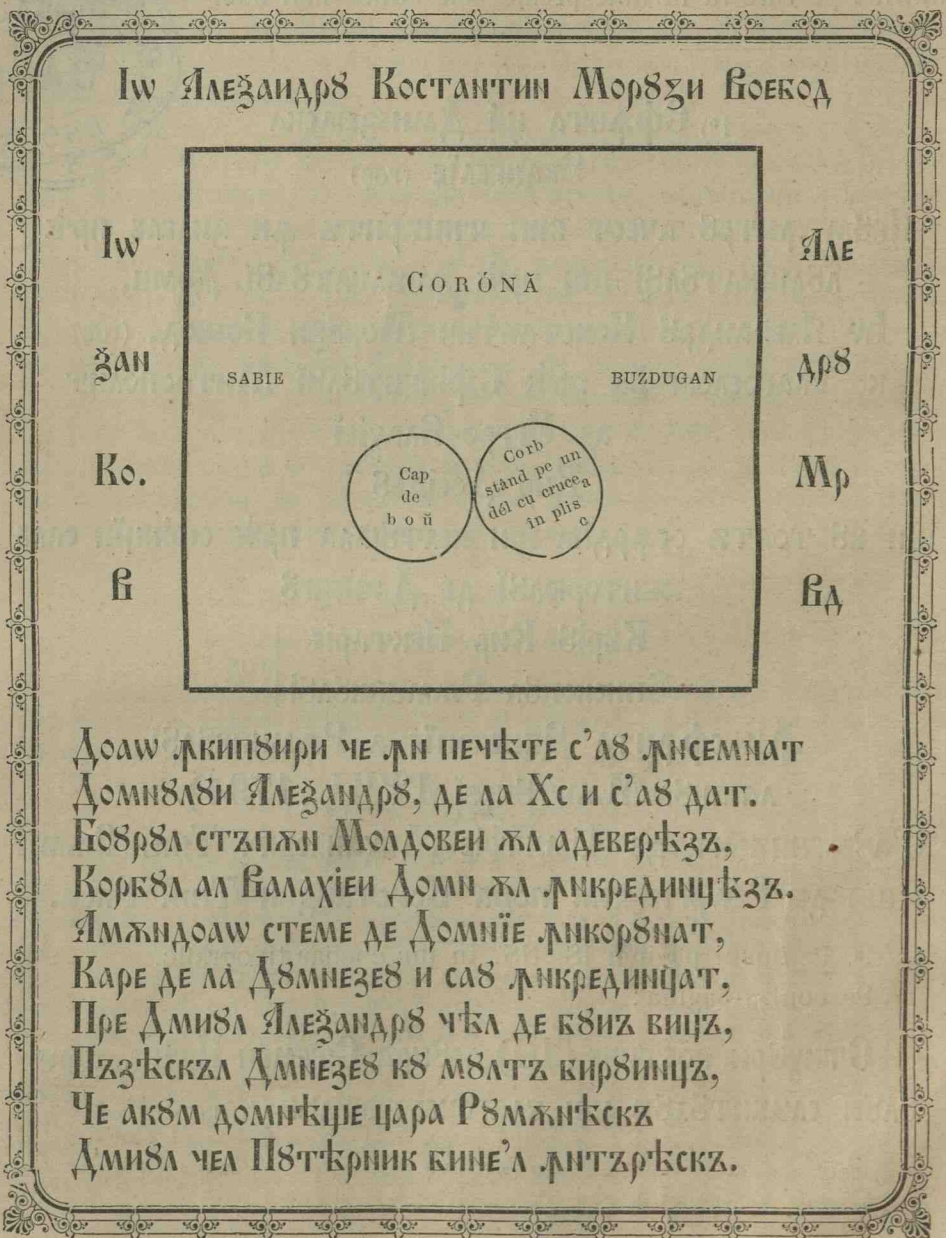

maĭ multe lunĭ şi el reclamând la Domnitor, acesta ceru informaţiunĭ de la vel Logofĕt Brâncoveanu şi de la vel Vornic al obştirilor Mateĭ Fălcoianu.

Aceştia rĕspunseră că, «aducênd pe Dimcea protopsaltul înaintea nóstră şi arĕtându-ĭ cele poruncite de Măria ta, l'am îndatorat de aŭ dat zapis la Logofeţia Divanuluĭ, sub a sa iscălitură, legându-se ca să-şĭ urmeze datoria luĭ, a paradosi *cântărĭ de musichie*; arĕtând iarăşĭ în fóie iscălită de dênsul şi pre ucenicii ce'ĭ are, carĭ sunt la numĕr 17, spre a le fi sciut, să mérgă la odaia ce are în hanul luĭ Constantin Vodă, séra dupĕ vecernie la 11 césurĭ, să le paradoséscă pênă la un ceas din nópte. Decĭ dupĕ acéstă legătură şi prinsóre ce prin zapis aŭ dat, să fie luminată porunca Mărieĭ tale către D-luĭ vel Vornic al obştirilor, ca să i se dée léfa ce are orênduită de la cutia obştieĭ, atât pe lunile trecute pênă acum, cât şi de acum înainte, să i se dée la vreme, ca şi el să se îndatoreze de a'şĭ păzi legătura sa;

Urméză prefaţa dedicatorie către Domnitor, a luĭ Nectarie Episcop de Rômnic şi Noul Severin.

«...Maria ta te nevoiescĭ pururea a le câştiga: ântêiŭ cu folosul facereĭ bineluĭ de obşte, ca să créscă şi să se laţéscă cuvêntul sfinteĭ scripturĭ, nu numaĭ în ţéra Mărieĭ tale, *ci şi în tóte ţĕrile şi ţinuturile ce vorbesc în limba românéscă*, pornind a se scrie şi a se tipări multe felurĭ de cărţĭ spre folosul a tot sufletul creştinesc.

Purtător de grije fiind tipograf, Sfinţia sa Părintele Kiriŭ Kir Grigorie erodiaconul economul Sf. Episcopiĭ Rômnic. (Pe pag. din dosul Icóneĭ Sf. Ion Teologul).

2⁰) Carte folositóre de suflet
despărţită în treĭ părţĭ:
Dintre care
cea d'ântêiŭ coprinde
învĕţătura către duhovnic;
a 2-a canónele Sf. Ion Pustnicul.
iară a treia:
sfătuire către cel ce se ispoveduesce;
tălmăcită din limba cea grecéscă,
acum întru a doua domnie aicea a prea luminatuluĭ Domnuluĭ nostru
Io Alexandru Constantin Moruzi Vv.
din porunca prea Sfinţieĭ sale Kiriu
Dositeĭ arhiepiscop şi Mitropolit
a tótă Ungro-Vlahia, cu a căruia
iarăşi blagoslovenie şi cheltuială şi a doua óră
s'aŭ tipărit spre folosul cel de obşte,
la anul 1800 de Stanciu Popa tip.

4⁰) Pe contra pagină stihurĭ politicescĭ asupra peceteĭ din coróna prea luminatuluĭ Domn Io Alexandru Constantin Moruzi Vv.

Ambele mărcĭ. Apoĭ versurĭ:

iar hotărîrea cea desĕvêrşită rĕmâne a se face de către Inălţimea ta.— 1800, August 5.»

Domnitorul ordonă: «întărim şi Domnia mea anaforaoa D-néluĭ vel Logofĕt de ţéra de sus şi a D-luĭ vel Vornic al Obştirilor, ca să i se păzéscă dascăluluĭ Dimcea acésta orênduială, dupĕ zapisul ce aŭ dat, şi poruncim D-tale vel Vornic al Obştirilor să-ĭ daĭ orênduita léfă, precum se cuprinde maĭ jos.» — 1800 August 21 (Cod. XLIII, fila 479 verso).

O încercare de scólă de zugrăvire se face în 1800. Mitropolitul Dositeiŭ în 21 April anul 1800 rógă pe Alexandru Moruzi să acorde scutire luĭ Mincu din satul Gărdeşcĭ judeţul Vâlcea, frate cu singhelul Mitropolieĭ, care aŭ pus pe Mincu de-aŭ învĕţat copiĭ meşteşugul zugrăvieĭ «slujind sfinteĭ Mitropoliĭ şi sfintelor Episcopiĭ Argeş şi Buzeŭ cu meşteşugul zugrăvireĭ sale fórte cu bună plăcere».

La 17 April 1800 Domnitorul aprobă scutirea de dajdie pe drepte bucatele luĭ Mincu zugravul şi ordónă visterieĭ să-ĭ facă carte de scutire.

(Cod. XLII, fila 297).

«Douĕ semne ce în pecetie s'aŭ însemnat
Domnuluĭ Alexandru s'aŭ încredinţat.
Un semn că aŭ fost Domn al Moldoveĭ îl arétă,
Alt al ţĕreĭ Rumânescĭ încă ş'acéstă dată,
Să pótă stăpâni cu bună-voire
Indelungându-l pe el întru norocire!»

Sunt cu mult inferióre versurile acestea, de cât cele ce la 1800 tipăria la Sibiŭ, *Ion Barac*, în «Істориа прѣ фрꙋмосꙋлꙋи Аргир ши а прѣ фрꙋмоасей Елена мъеастръ ши кꙋ пърꙋл де аꙋр» 8° (Sibiŭ):

«Te visaiŭ mişcând din buză,
O! prea drăgălaşă muză,
Verşĭ glas îngeresc din gură,
Care inimile fură,
Fură şi le amăgesc
Dupĕ ce le îndulcesc.
Te rog muză mângâiósă,
Care cânţĭ cântărĭ frumósă,
Pică-mĭ puţintică miere
Din măestra ta putere!...

(*Din bibl. Urechiă-Galaţĭ*).

VI

Administrațiunea.

Scriitorii Români și Greci nimic nu pomenesc despre administrațiunea din Domnia IIa a lui Alex. Moruzi. Aaron Florian se mărginesce, a ḑice, că «vremea cârmuirei sale de acum n'a fost așĭa de pacĭnică ca a celeĭ d'ântêiŭ.» Laurian nicĭ atât nu amintesce în manualul sĕŭ de Istoria Românilor. [1]

Dionisie Fotino se mărginesce din acest punct de vedere a ḑice, că «la intrarea luĭ Alex. Moruzi în Bucurescĭ, poporul l'a primit cu bucurie și entusiasm și el s'a îngrijit a cârmui ţéra cu blândeţe și dreptate.» Protosinghelul Naum Rŏmniceanu, în cronicul sĕŭ, de asemenea nu pomenesce nimic cu referinţă la administrațiunea ţĕreĭ în Domnia IIa a luĭ Alex. Moruzi. [2] D-l Xenopol, întemeindu-se pe Zilot Românul, nu aduce alte informaţiunĭ despre acest punct, decât ale acestuĭ scriitor. Prin urmare, când vom avea a confirma orĭ a infirma aserţiunile luĭ Zilot, de la sine va resulta acelașĭ lucru și în privinţa lucrăreĭ D-luĭ Profesor de la Universitatea din Iașĭ.

Dionisie Eclesiarchul, care de altmintrelea descrie destul de pe larg evenimentele din ţéră și din Europa, despre administrațiunea internă a acestuĭ Domnitor nu pomenesce aprópe nimic, mărginindu-se a ḑice, că «Moruzi intrând în Bucurescĭ cu alaiŭ mare, după obiceiul Domnilor și șeḑênd în scaunul domnesc i s'aŭ închinat tótă boĭerimea sărutându-ĭ mâna și rênduind boĭeriile Divanuluĭ după obiceiŭ, s'aŭ liniștit câte va ḑile». [3]

Noĭ am vĕḑut cum Alex. Moruzi a administrat cu multă pricepere ţéra în Domnia sa I. Neîndoios că de astă dată dificultăţile marĭ ocasionate prin rebeliunea care continua a luĭ Pasvantoglu și prin fómete, nu aŭ dat răgaz luĭ Moruzi să aducă nouĕ îmbunătăţirĭ séŭ reforme în administrațiune. Totușĭ după cercetarea documentelor relative din codicele XLII și XLIII, resultă că ostenélă și-a dat în sensul ameliorăreĭ administrațiuneĭ. Dar administrațiunea acésta nu o făcea numaĭ Domnul, ci și boĭerĭĭ ţĕreĭ, compunênd Divanul. Se póte imputa luĭ Alex. Moruzi că a menţinut în Divan aprópe pe toţĭ boĭerĭĭ din Divanul luĭ Hangeri. In adevĕr, din Divanul luĭ Hangeri

1. Ediţia IV, Bucurescĭ 1873.
2. Veḑĭ Erbiceanu, Cronicarĭĭ grecĭ, pag. 264.
3. Tesaurul de monumente de P. Ilarian. Tom. II pag. 168.

sunt conservaţĭ în Divanul luĭ Al. Moruzi următoriĭ boĭerĭ: Nicolae Brâncoveanu mare Logofĕt de ţéra de sus, Dimitrie Racoviţă mare Ban, Manolache Creţulescu mare Vornic de ţéra de sus, Isac Ralet, Radu Golescu. . . .

Ion Damaris nu maĭ este în Divanul luĭ Moruzi precum a stat în al luĭ Hangeri, căcĭ a *murit în 1798, Septembre.*[1]

Negreşit că posturile de încredere aŭ fost acordate la boĭerĭ ce n'aŭ figurat în Divanul luĭ Hangeri. Aşĭa în locul luĭ Scarlat Ghica marele Vistier al luĭ Hangeri, aflăm Vistier pe Const. Filipescu. Luĭ Iordache Suţu marele Hatman al luĭ Hangeri ĭĭ succede acum Caragea. Spătăria mare o ţine grecul Lucache, în locul luĭ Mavrocordat din timpul luĭ Hangeri. De altmintrelea Scarlat Ghica fostul Vistier al luĭ Hangeri, e reluat de Moruzi în 1801 ca mare Logofĕt. Tot în acel an e reluat şi Stefan Văcărescu; ast-fel că boĭerĭ noĭ în Divanul luĭ Moruzi aflăm numaĭ pe Manu, Ión Florescu, Caragea, Scarlat Câmpineanu, Mateĭ Fălcoianu, Stirbeĭ şi boĭerĭ maĭ micĭ ca Clucerul Ion Bălăceanu şi Stolnicul Nestor.

Acest din urmă se bucură lung timp de o deosebită reputaţiune ca judecător. Manu era natural să ducă treburile Postelnicieĭ în noua Domnie, ba încă se pare că a avut pe sémă une-orĭ şi Agia.

Nu se póte ḑice, în definitiv, repetăm, că Moruzi n'a administrat ţéra împreună cu boĭeriĭ pămênteni.[2]

---

1. Iată inscripţiunea ce am găsit pe un mormînt înainte de a se desfiinţa biserica Sf. Ión de lângă casa de deposite şi consemnaţiunĭ:

Σὸϑάδε νεῖται ὁ δοῦλος τοῦ ϑεοῦ Ἰωάνης Δάμαρης, μέγας Βόρνικος, ὁστις ἀνεπαύθη τοῦ 1798, Σεπτεμβρίου 4. Καὶ ὁ ἄρχον μέγας λογοϑέτὺς Μανωλάκης Υψηλάντης μετὰ τῆς συζύγου του Μαριωάρας, οἵτινες ἀνεπαύϑησαν: ἡ μὲν τοῦ 1788, Μαρτίου 8, ὁ δὲ τοῦ 1789, ὀκτομβρίου 9.

Aicĭ zace servul luĭ Dumneḑeŭ Ioan Damari, mare Vornic, care a reposat la anul 1798, Septembre 4. Şi boĭerul mare Logofĕt Manolache Ipsilante şi soţia sa Marioara, carĭ aŭ repausat: Marioara la anul 1788 Martie 8; iar Manolache la 1789 Octombre 9. (Marmora acésta s'a transportat la muzeul din Bucurescĭ).

2. Maĭ mulţĭ din noiĭ funcţionarĭ rênduiţĭ de Moruzi la administraţie şi justiţie neplătindu-şĭ *avaetul* datorit la cutie, acéstă urmare dete loc următórelor acte:

Io Alexandru Constantin Moruzi Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie.

Pentru boeriĭ Ispravnicĭ ce se arată maĭ jos poruncim D-tale vel. Vistier ca de la fieş-care să li se opréscă baniĭ ce sunt să deie după hrisov, iară pentru judecătoriĭ de pe la judeţe ce iarăşĭ se arată maĭ jos, poruncim D-tale vel. Logofete de obiceiurĭ, ca în vreme ce li se vor da léfa să se opréscă şi de la dînşiĭ aceştĭ banĭ aĭ cutieĭ.— 1801 Maĭ 19.

Cond. 43, fila 324, verso.

Una din cele mai vajnice grijĭ ale luĭ A. Moruzi a fost, ca şi în prima Domnie, aceea a stârpireĭ hoţilor. Avênd a'şĭ duce oştirea, precum vom vedea, în contra luĭ Pasvantoglu, Moruzi n'a neglijat

Prea Înălţate Doamne

Cu plecata anafora arăt Mărieĭ tale, pentru D-lor Boeriĭ ce din mila Mărieĭ tale, s'aŭ orănduit Ispravnicĭ i judecătorĭ pe la judeţe, şi nicĭ până acum n'aŭ avut purtare de grijă a'şĭ plăti havaetul la Epitropie, după hrisov, ci fiind-că Epitropia se află la mare lipsă, să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale către D-luĭ vel. Vistier ca să opréscă baniĭ de la fieşte-care după hrisov, precum se însemnară maĭ jos, şi să se deie la Epitropie ca să'şĭ poată rĕspunde încaĭ celea mai netăgăduite daturĭ după cuviinţă.—1801 Maĭ 18.

Ispravnicĭ

Talerĭ		
50	Dumnealuĭ	Căminar Dudescu, Dâmboviţa.
50	»	Medelnicer Alecsianu, »
50	»	Clucer... Focşanĭ.
50	»	Clucer Comăneanu, Ilfov.
50	»	Căminar Drăghiceanu Otetelişanu, Olt.
50	»	Ion Manolache Racoviceanu, »
50	»	Păharnic Faca, Teleorman.
50	»	Sĕrdar Paraschiva, »
50	»	Sĕrdar Grădişteanu, Sud Saac.
50	»	Paharnic Ioan Fălcoianu, Vlaşca.
50	»	Sĕrdar Atanasache »
50	»	Păharnic Manolache, Mehedinţĭ.
50	»	Clucer Constantin Valianu, Ialomiţa.
50	»	Iordache Cantacuzino, Muscel.
50	»	Păharnic Ştefănică, Argeş.
50	»	Sĕrdar Nicoli, Romanaţĭ.
50	»	Gheorghe Coţofeanu »
50	»	Sĕrdar Gheorghe Argintoianu, Vâlcea.
50	»	Sĕrdar Pandia, Gorjiu.
950		

Judecătorĭ de prin judeţe

Talerĭ		
10	Dumnealuĭ	Toma, Focşanĭ.
10	»	Petrache Căpitan za Dorobanţĭ, Buzĕŭ.
10	»	Barbu Polcovnicu, Saac.
10	»	Şetran Nicolae, Prahova.
10	»	Clucer Iordache, Ialomiţa.
10	»	Iancul biv. Clucer za Arie, Dâmboviţa.
10	»	Biv. Clucer Constandin Orăscu, Vlaşca.
10	»	Pitar Gheorghe sin Sĕrdar Paraschiva, Teleorman.
80		

totuşĭ apĕrarea ţĕreĭ de hoţĭ. Cu acest scop el a avut grijă de diversele Polcovniciĭ de poteră şi căpităniĭ şi graţie acesteĭ îngrijirĭ, marele Spătar la 1801 April 17, prin o anafora către Domnitor afirmă,

80		
10	Dumnealuĭ	Polcovnic Panaiot, Muscel.
10	»	2-lea Spătar Topliceanu, Argeş.
10	»	Nicolae Căpitan za Dorobanţĭ, Oltu.
10	»	Sĕrdar Dimitrache, Ilfov.
10	»	Manoloche Scordilă, Mehedinţĭ.
10	»	Gheorghe Crăsnar, Gorjiŭ.
10	»	Rusin 3-lea Logofĕt, Vâlcea.
10	»	Gheorghe Jianu, Doljiŭ.
10	»	Clucer Petrache, Râmnic.
170		

Io Alexandru

Dumneata vel. Vistier veĭ vedea anaforaua ce ne face D-luĭ vel. Vornic al Obştirilor, pentru care poruncim D-tale, ca de la fieş-care să împlinescĭ dreptul cutieĭ.—1801, Iulie 23.

Cond. 43, fila 413 verso.

Prea înălţate Dómne

Dupĕ luminata întărire ce s'aŭ dat la alta prea plecată Anafora ce am făcut Mărieĭ tale pentru avaetul Ispravnicilor, po. tal. 50 de Ispravnicĭ, ca să dea la Epitropie dupĕ coprinderea hrisovuluĭ, fiind-că uniĭ dintr'aceia s'aŭ scos din Isprăvniciĭ, să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale, ca la încheerea socotelelor D-lor, oprind baniĭ zarafiĭ, să'ĭ dea la Epitropie, d'impreună cu baniĭ de la ceĭ-l-alţĭ ce se află şi acum Ispravnicĭ, şi cu aĭ Ispravnicilor ce s'aŭ maĭ rânduit de atuncĭ şi până acum, ce se însemnéză maĭ jos anume, ca să se potă ajutora Epitropia la multele sale trebuinţe. — 1801, Iulie 20.

Vel. Vornic Stirbeiŭ.

Cond. 43 fila 413 verso.

Talerĭ	
950	Suma avaeturilor de pe la Ispravnicĭ dupe Anaforaua cea d'ântêiŭ.
400	Suma avaeturilor Ispravnicilor ce s'aŭ orânduit maĭ la urmă, însă
1350	

50	Dumnealuĭ	Paharnic Nicolae Glogoveanu, Gorj.
50	»	Clucer Şerban Otetelişeanu, Dolj.
50	»	Medelnicer Răducanu Bengescu, Romanaţĭ.
50	»	Paharnic Gheorghe Păel, Vâlcea.
50	»	Sĕrdar Alecu Niculescu, Buzeŭ.
50	»	Grigore Hrisoscoleu, biv. vel. Clucer, Dâmboviţa.
50	»	Căminar Hagi Pascale, Olt.
50	»	Bănică Racoviţă »
1750		Tótă suma.

că *«nu mai âmblă hoții în țéră, ci numai ceva borfași»*. Totuși marele Spătar adauge în anaforaua sa, că «după turburările ce sunt decindea Dunăreĭ, fiind-că póte să se iviască de acum înainte undeva în țéră ceva tâlhari, cari să fie și mulți și înarmați și să tulbure odihna locuitorilor țĕreĭ Mărieĭ tale și unii ca aceștia goniți de potere, își dobândesc scăparea și ascunderea în pădurea Vlăsieĭ... désă fórte, de staŭ cu împotrivire și rĕsboiŭ»... Deci marele Spătar propune să se păzéscă drumurile pădureĭ, otărându-se a se rândui o căpitănie la pod la Pașcani «ce este în pădure, la drumul cel mare, cu slujitori îndestuĭ și de acolo să se rânduiască slujitori de pază și pe aiurea». Căpitănia se înființéză din 40 slujitori, sub un Polcovnic, dis *Polcovnicul de Vlăsie*. Domnitorul dispune ca Polcovnicul să nu fie schimbat din postul sĕŭ fără vină veghiată. Polcovnicul va fi numit de Domn și numai de el scos și va primi câte 10 taleri pe lună léfă, pentru ca să nu iée *bani de sĕptĕmână»*. Aceștĭ bani îi luaŭ Polcovnicii de la poterași, ca să'i dispenseze de sĕptĕmâna de poteră, așia că Domnitorul împedecând acest obiceĭ voia să nu lipséscă de a fi în complect slujitorii de la Polcovnicia Vlăsieĭ.

Aceștĭ slujitori sunt dați: 25 de la Spătărie și restul se recrutéză prin scădere de la Dajdii, din Copăceni, Găești și Călinești.

Domnitorul aprobă încă, după propunerea Spătaruluĭ, paza de către Polcovnicia de Vlăsie a drumurilor: la Herbinți, Țurlóia, Móra săracă, Căldărușani și Bălutești.[1]

In contra slujbașilor abusivĭ aflăm câte-va mĕsurĭ de represiune luate de Al. Moruzi. Le aducem în anexe. A se vedea Polcovnicul de Ilfov la închisóre osândit, căci aŭ liberat hoți prinși. Asemenea anexele Z, Y și W [2].

Una din greutățile ce întêmpina administrațiunea și justiția era resistența, ba adese obraznica nesupunere a sudiților la mĕsurile polițienescĭ. Mai cu sémă sudiții rusescĭ și ceĭ austriacĭ dedeaŭ mult de furcă administrațiuneĭ și tribunalelor române.[3] Domnitorul nu puté

1. Vedĭ Cod. XLIII fila 281 verso și 282. 1801 April 23.

2. Vedĭ Cod. XLIII, fila 318 din 14 Maiŭ 1801. Asemenea 463 verso și 464.

3. In 1800 Octombre vel Ban Racoviță, adică cel întêĭ din boĭeriĭ Divanuluĭ, se jăluesce luĭ Vodă că «asĕră pe la vreme de 4 césurĭ (8 Octomb.) din nóptea trecută, aflându-mĕ împreună cu D-luĭ Vornicul Crețulescu i cu D-luĭ Vornicul Ralet și cu alți boĭerĭ asemenea la D-luĭ Vornicul de poliție Istrate Crețulescu și trimețênd o slugă a mea ca să'mĭ aducă o blană de a casă, tocmaĭ lângă podul Dâmboviței, la pórta de sus a curțiĭ celeĭ vechĭ, l'aŭ întâmpinat pe slugă câți-va sudiți, carĭ venéŭ cu lăutarĭ pe cea-l-altă uliță ce vine din hanul luĭ Șerban-Vodă și tocmaĭ acolea întâlnind pe sluga mea

decât să apele la consulii respectivi, carî mai tot-dé-una nu ţinéu sémă de asemenea apelurî.

---

aŭ început a'l trage ca să'î ié blana, ḑicênd că aŭ furat'o, şi sluga nelăsând-o, aŭ început a'l şi bate, care se şi cunóşte semnele bătăiî. Şi vĕḑênd sluga că nevoia 'l împresóră, hoţiî aceştia de sudiţî, aŭ început sluga a striga şi auḑind ómeniî şi alte slugî din curtea Vorniculuî Creţulescu aŭ ĭeşit la pórtă cu toţiî să'l scóţă din mâna sudiţilor, unde acolea sărind şi altă slugă a mea ce era cu mine şi sărind şi el ca să scótă pe cel-alt, unul din sudiţî dintr'aceî cu gâlcéva n'aŭ maî aşteptat, ci scoţênd pistolul l'aŭ şi lovit cu pistolul care se află acum la spital şi pe acel care aŭ dat cu pistolul l'aŭ cunoscut că este sudit nemţesc, fecior al unuî Paler Némţu Schiopu; ci eŭ vĕḑênd acéstă ohrăznicie nesuferită şi neînfrânată a hoţilor acestora de sudiţî nu am lipsit a arĕta Mărieî tale şi a mĕ ruga ca o slugă credinciósă».

Domnitorul ordonă asupra acesteî jalbe, în 9 Octombre 1800: «D-néta vel Spătar şi D-ta vel Agă primind domnésca nóstră poruncă să vĕ împreunaţî într'adins atât cu D-luî cinstit agent Chesaro-crăesc cât şi cu D-luî cinstit consul al împĕrătesceî curţî rusescî, cărora să le grăiţî, că măcar că nu suntem Domnia mea la îndoială a fi primite de D-lor unele urmărî ca acestea ale sudiţilor fiind fapte netrebnice şi nesuferite, dar cu tóte acestea cerem, ca atât D-luî Agentul, cât şi D-luî Consulul să dée nizamul cel cuviincios la toţî sudiţiî în parte, ca maî mult să nu se afle purtând arme asupră-le aicî în politie, în vreme ce este bună pace şi linişte în ţĕră. Pentru care să îngrijiţî D-vóstră dupĕ acésta cu luare aminte şi pe care'l veţî găsi cu arme asupră'î purtând în lăuntrul politieî séŭ peste vremea cea orênduită âmblând nóptea pe uliţă fără felinar, în netrebnicii ca acestea, împotrivindu-se la nizamul politieî, ce este dat pentru bună petrecerea de obşte, să'l ridicaţî *trimeţêndu-l la Agenţie séŭ Consulat* şi pe de altă parte să daţî în şcire Domnieî mele, arĕtând anume pe acela cine a fost. Iar pe acest fecior al luî Paler ce aŭ dat cu pistolul de aŭ rănit om, de este prins la agenţie să'l cerî D-ta vel Spătar de la D-luî Sinior Marchelius şi luându'l să'l daî în cercetarea departamentuluî de cremenalion; iar dacă se află dosit, să faceţî D-vóstră amêndoî, tóte cercetările ca să'l prindeţî negreşit şi să se trimită la puşcărie, căruia să i se céră ca să aréte şi pe tovarăşiî luî ca şi aceia să se prinḑă şi înfăţoşându-se la judecată la cremenalion, să li se facă cercetare, de faţă fiind şi orênduitul cinstit agent şi să ne vie anafora. Să şciţî însă D-vóstră, că de veţî amelisi porunca ce vĕ dăm pentru acest nizam şi vom auḑi iarăşî cele împotrivă, aveţî a cădea înşi-vĕ în urgia nóstră pentru neîngrijirea la datoria ce aveţî de nizamul politieî.»—1800, Octombrie 9.

Maî iată un caz de obrăznicie sudiţéscă, în care însă sudiţiî fiind rusescî, Domnitorul este şi maî blând de cât în casul de sus:

Aga Caragea arĕta, în 10 Septembre 1801, cum un călugăr rusesc şi cu 2 zugravî ruşî şi alţî 3—4 iarăşî ruşî fac zurbalic nóptea, înarmaţî, chiar pe lângă Agie şi prin mijlocul politieî. Aga a mers să reclame la Consul rusesc dar nu l'aŭ aflat.

Vodă nu cutează să'î pedepséscă, ci ḑice, la 11 Septembre 1801, ca «zabiţiî politieî, de şi ar avea drept a'î prinde, totuşî *pentru o bună petrecere* să facî nota D-tale către cinstitul Consul, ca negreşit să'î facă zapt şi să le dée

Şi nu numaĭ cu sudiţiĭ avea de a lupta administraţiunea, dar şi cu pământeniĭ, căcĭ boĭerimea, maĭ ales cea în slujbă, resista tot atât la mĕsurile de administraţiune, care nu'ĭ convinea ca şi sudiţiĭ.[1]

Dacă un simplu călugăr se împotrivea la mĕsurile obştescĭ, ce era cu boerĭĭ!

O altă dificultate întâmpina Domnia din causa deprindereĭ de a face abuzurĭ administratoriĭ şi marĭ şi micĭ. Un abuz greŭ de stârpit era acel de prin plăşĭ. Plăeşiĭ, atât de depărtaţĭ de scaunul Domnesc, sunt jăfuiţĭ de vătafiĭ lor. Dăm în anexe casurĭ de aceste jăfuirĭ. *(Cod. 42, fila 201).*

Un alt abuz, contra căruia s'aŭ ispitit Moruzi să lupte, a fost acel prin care Ispravniciĭ înţeleşĭ cu Polcovniciĭ de poteră înmulţeaŭ nu-

---

nizamul cel cuviincios de îndreptare, că maĭ prinzêndu-se într'ast-fel de netrebniciĭ se vor rădica de D-lor zabiţiĭ şi li se va face zapt cu pedépsa cea cuviincióssă, trămiţênd la consulat şi copie dupĕ acéstă anafora. — 1801, Septembre 11.

Cod. XLIII, fila 549.

1. Iată un caz când un singur călugăr se împotrivesce agenţilor administraţiuneĭ: Radu Golescu şi Scarlat Câmpineanu vel Vornic, prin anaforaua de la 10 Sept. 1801, arétă că un Ion Salaveni încărcat cu slujba Vornicieĭ din plasa Sabaruluĭ de jos (Ilfov) «veni la noĭ d'impreună cu un Iordache Scăunaşul de la satul Goştinariĭ şi ne-aŭ făcut arĕtare cum că mergênd într'acest sat de aŭ cercetat şi aŭ ispăşit cu sătenĭĭ pentru stricăciunea ce aŭ făcut vitele acestuĭ sat la bucatele din satul Obedeniĭ, fiind davagiĭ aceĭ cu bucatele stricate şi de la ceĭ cu vitele cerênd atât paguba dupĕ ispăşane cât şi glóba dupĕ cuprinsul ponturilor, aŭ luat de la aceia zălóge spre a plăti şi tot într'acea ḑi nóptea ca la douĕ césurĭ ḑice că s'aŭ pomenit cu un călugăr şi cu un Manole, fiind călugărul arândar la jumĕtatea moşieĭ dintr'acel sat şi Manole arendar la nisce morĭ, ḑicêndu-ĭ călugărul că de ce să iée zălog de la gazda luĭ şi nu numaĭ zălóge le-aŭ luat şi le-aŭ dat ale cuĭ aŭ fost, ci şi pe Ion l'aŭ bătut şi i-aŭ rupt haĭnele, din care pricină ḑice slujbaşul că nu maĭ póte căuta slujba, neputênd rĕspunde sferturile la sorócele ce şi-aŭ pus, ci fiind-că acéstă urmare (de va fi aşĭa) este cu totul împotriva rînduleleĭ, să bine-voĭeşcĭ Măria ta a fi luminată poruncă cu mumbaşir, ca prin marifetul D-lor Ispravnicilor judeţuluĭ să se facă cercetare la faţa loculuĭ şi fiind jalba adevĕrată, nu numaĭ paguba şi cheltuiala jeluitoruluĭ să o împlinéscă, ci pe cel vinovat şi aicea să'l aducă spre a i se face şi pedépsă, unde să cerceteze pentru numitul călugăr cu ce cuvânt ţine moşie în arendă, fiind opriţĭ călugăriĭ cu luminatele poruncĭ ale Mărieĭ tale a nu fi arendaşĭ. Şi cum va fi luminată porunca Mărieĭ tale.— 1801, Sept. 10.

Domnitorul ordonă Ispravnicilor judeţuluĭ să cerceteze la faţa loculuĭ şi fiind aşĭa să se împlinéscă cererea marilor Vornicĭ.—1801, Sept. 11.

Cod, XLIII, fila 463

mĕrul slujitorilor de prin scaune, spre a se folosi de la eĭ cu plata de sĕptĕmână [1]

Adevĕrat că şi bieţiĭ slujbaşi eraŭ siliţi adesea să facă abusurĭ ca să pótă trăi, căcĭ avaeturile se cereaŭ de şefiĭ lor, iar lor léfă li se plătea fórte anevoe de nu vedeaŭ banĭ câte 6 şi 9 lunĭ. [2]

Şi cu tóte acestea, vr'o câţĭ-va slujbaşi bĕtrânĭ aŭ căpĕtat de la Moruzi un fel de pensiunĭ în banĭ de la cutia milelor şi scutirĭ de biruri. (*Cod. 43, fila 208 verso.*)

VII

Justiţia

Nicĭ în organizarea instanţelor judecătorescĭ nu aflăm niscaĭ prefacerĭ în scurta Domnie a luĭ A. Moruzi. Am observat numaĭ

---

1. *Io Alex. Constant. Moruzi Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie.*

1. Aşa să urmeze, pentru care şi întărim Domnia mea anaforaua ce ne face Dumnéluĭ vel. Spătar şi poruncim Dumnealuĭ vel. Vistier, a face cărţile Domnieĭ mele de urmare, precum se coprinde maĭ jos.—1801, August 20.

Prea Inălţate Dómne

Inşciinţăm Mărieĭ tale, că prin cercetare pe sub cumpĕt, am dovedit la judeţul Săcuenilor, patru-ḑecĭ şi treĭ slujitorĭ, printre ceĭ de scaun fără de pecetluiturĭ, cu asemenea şi la judeţul Argeşuluĭ treĭ-ḑecĭ şi unul, ale cărora nume prin deosebit catastih se arată; ci fiind-că aceştia nu sunt şciuţĭ Vistieriеĭ, nicĭ Spătărieĭ, şi prin sine se ocrotesc numaĭ pentru alte interesurĭ, şi nicĭ o trăbuinţă nu este de a fi aceştia slujitorĭ, pentru că aceste judeţe îşĭ aŭ slujitoriĭ ceĭ de scaun şi de plaiŭ pe deplin; să fie luminată porunca Mărieĭ tale a se da aceştia la dajde pe la judeţele lor şi dintr'ânşiĭ jumĕtate, adică liude treĭ-ḑecĭ şi şépte să se facă prostic în suma liudelor Visterieĭ, iar ceĭ-l'alţĭ jumĕtate liude treĭ-ḑecĭ şi şépte să bine-voiască Inalta inţelepciune a Mărieĭ tale ca să se facă slujitorĭ la Căpităniile ce şe maĭ arată, ca să fie pentru paza margineĭ şi spre săvêrşirea altor poruncĭ Domnescĭ ce se daŭ, şi n'aŭ cu cine a se săvîrşi în vreme, fiind acestea stéguri cu totul în lipsă de oamenĭ, şi cum va fi luminată porunca Mărieĭ tale.» —1801, August 16.

10 Greaca.
7 Polcovnicu Ialomiţa.
20 Steagul cătanelor de ţĕră.

Codul 43, fila 526.

2. Veḑĭ cod. 43 fila 318 verso, din 20 Maiŭ 1801.

că începênd de sub acest Domn judecătorii de la tribunalele speciale al Agieĭ şi al Spătărieĭ semnéză împreună cu marele Aga şi marele Spătar anaforalele în materie de judecăţi, care totuşi le presentéză numaĭ Aga saŭ Spătarul. Ast-fel că numele judecătorilor sunt maĭ mult ca o contra-semnare a actuluĭ.

La judeţe continuă a fi rânduiţi judecătorĭ speciaĭ deosebiţi de Ispravnicĭ. La 1801 Maiŭ, găsim tribunalele de judeţe cu următorul personal: la Focşanĭ, Toma; la Buzĕŭ, Petrache Căpitanul de dorobanţi; Secuenĭ, Polcovnicul Barbu; la Prahova, Setrarul Neculaĭ; la Ialomiţa, Clucerul Iordache; la Dâmboviţa, Iancu biv Clucer de arie; Vlaşca, biv Clucer Const. Orĕscu; la Teleorman, Pitarul Gheorghe fiul Sĕrdaruluĭ Petrăcheanu; la Muscel, Polcovnicul Panaiot; la Argeş, al II-lea Spătar Topliceanu; la Olt, Neculai Căpitanul de dorobanţi; la Ilfov, Vĕtaful Dumitrache; la Mehedinţi, Manolache Scordilă; la Gorj, Gheorghe Croscaru; la Vâlcea, al III-lea Logofĕt Ruset; la Dolj, Gheorghe Jianu şi la Romanaţi, Clucerul Petrache.

Din diversele anaforale presentate Domnitoruluí, găsim între judecătoriĭ departamenturilor pe Dimitrie Roset, Nic. Creţeanu, Manolache Topliceanu, Teodor Fotino Serdar, Enache Mavrodin Clucer, Dim. Varlam, Ion Genea Serdar, Drăghiceanu Greceanu, Manolache Florescu, Stef. Belu Medelnicer, Scarlat Romanescu, etc. (veḑí cod. 43, fila 234 şi cod. 43, fila 324 verso).

Diversele, aceste numirĭ de boĭerĭ pământenĭ, areată o dată maĭ mult, că dacă justiţie nu se făcea în ţéră, vina nu era tot-dé-una a Domnilor grecĭ, carĭ ar fi adus cu sineşĭ, dupĕ clişeul obişnuit al istoricilor noştri, lipitorĭ flămânde, care în administraţiune şi în justiţie să sugă sângele neamuluĭ românesc.

Şi cu tóte acestea, Domnitorul, în 13 August 1800, la ocasiunea unuĭ proces al luĭ Manolache Bogasieru cu Iane Dascălul, înscrià în resoluţiunea sa asupra anaforaleĭ divanuluĭ din 13 Iulie 1800 frumósele vorbe că: «Dreptatea nicĭ se cumpĕră nicĭ se vinde cu banĭ». Iane Dascălul a fost făgăduit prin jalba luĭ, că de i se va împlini de la Manolache Bogasieru banii ce 'ĭ este dator va da la cutia milosteniĕĭ talerĭ 1000. Alex. Moruzi respinge darul cu vorbele de maĭ sus, şi adaogă că «sĕracii ţĕreĭ aceştia care se ajută de la cutie n'aŭ trebuinţă de acest fel de har al luĭ Iane, ci maĭ cu cuviinţă găsim Domnia mea a se ajuta însuşi Manolache datorul, fiind vĕdit cum că a scăpătat şi se află însărcinat cu atâtea datoriĭ; poruncim dar că, cu aceĭ talerĭ 1000 să se scadă Manolache Bogasieru din cât e dator dascăluluĭ Iane.» *(Cod. 43, fila 97 verso şi 98.)*

Confusiunea în privinţa hotărîrilor de condamnare criminală séŭ

corecțională continuă sub Al. Moruzi și în acéstă a două domnie. Condamnări la grópa Ocnei pe timp nelimitat, și surghiuniri pe la mônăstiri de asemenea întâlnim numeróse chiar dupĕ judecata pronunțată de departamentul criminalion. Dar une-ori Domnitorul însuși dictă pedépsă asupra unei simple anaforale a lui vel. Spătar ori a lui vel Aga. Așa, în 3 April 1801, marele Spătar Lucache aduce lui Al. Moruzi o anafora în contra a 3 tabaci, spunêndu'i că aceștia «astă nópte, înarmându-se, aŭ ieșit prin mahalale încóce și în colo, ămblând pe semne să calce pe cine-vași, să calce vre-o casă, să facă niscai-va rĕutăți. Și îndată ce am luat scire pentru dênșii, trimițênd ca să'i prindă, deocamdată s'aŭ împotrivit și n'aŭ vrut a se supune, apoi cu mijloc puindu-se în mâini 'i aŭ prins și 'i aŭ adus la Spătărie, unde cercetându-se cu multe chipuri, nimic n'aŭ vrut a mărturisi; dar în destul că s'a recunoscut că sunt din ceĭ îndărătnicĭ ómenĭ rĕĭ și că socotéla lor a fost să facă vre-o pornire rea, să spargă vre-o casă și să facă rĕutăți și pentru ca să se vegheze și alții de a nu se mai purta cu asemenea urmări și mai vêrtos de a nu mai sta cu împotrivire pe la străjĭ și ómenĭ domnescĭ care sunt într'adins rînduiți pentru pază, de se va bine socoti de către înalta înțelepciune a Măriei téle, se va da luminată poruncă, ca să se trimită la Ocnă să se pedepséscă vre-o câtă-va vreme până își vor veni în cunoșcință și o să fie pildă și altora». [1]

---

1. *Io Alexandru Constantin Moruzi Vvd. i gospod Zem Vlahiscoie.*

Dupĕ netrebnicile lor cugete de rele urmărĭ, și dupĕ împotrivirea cu care s'aŭ arĕtat la străjile Domnescĭ, vrednicĭ fiind de pedépsă, orânduim pe . . . . căruia 'i dăm acéstă Domnésca nóstră volnicie, ca ridicându-i în bună pază pe câte treĭ de aicĭ, să'i ducă la Ocna Telega, unde poruncim Domnia mea cămărașilor să-i băgați în osânda Ocnii, ca să-și vie în cunoșcință și să se facă și pildă și altora. — 1801, April 3.

Prea Înălțate Dómne,

Înșciințez Măriei téle pentru treĭ tabacĭ ce maĭ jos pe anume se areată, că aceștia astă nópte, înarmându-se, aŭ ieșit prin mahalale, ămblând încóce și în colo pe semne ca să calce pe cine-vași, să spargă vre-o casă, să facă niscare-va rĕutăți, și îndată ce am luat șcire pentru dênșii, trimițênd ca să-i prindă, de o camdată s'aŭ împotrivit și n'aŭ vrut a se supune, apoi cu mijloc puindu-se în mâini, 'i-aŭ prins și 'i-aŭ adus la Spătărie, unde cercetându-se cu multe chipuri, nimic n'aŭ vrut a mărturisi, dar îndestul că s'aŭ cunoscut că sunt din ceĭ îndărătnicĭ ómenĭ rĕĭ, și cu socotéla lor aŭ fost să facă vre-o pornire rea, să spargă vre-o casă și să facă rĕutăți, și pentru ca să se vigheze și alții de a nu se maĭ purta cu asemenea urmărĭ, și maĭ vêrtos de a nu maĭ sta cu îm-

Judecată mai sumară nici că se póte! Şi cu tóte acestea Al. Moruzi aprobă în aceeaşi di băgarea acelor trei tabaci în Ocna Telega fără măcar a determina pe câtă vreme!

In anexe dăm o serie de acte de natură a aduce lumină asupra moravurilor judiciare. Se va putea acolo vedea între altele ce curs primeşce reclamaţiunea unui fiŭ contra tat'sĕŭ, pentru că pe lângă dênsul s'a pripăşit o muiere care l'a întortochiat cu vrăjile ei ca s'o iubéscă, din care pricină întristându-se soţia legitimă a căḑut la bólă şi a murit acum 7 ani. Domnitorul rînduesce reclamaţiunea în cercetarea episcopului de Rômnic, Nectarie, şi a celui de Argeş, Iosif. Va să ḑică la un Tribunal special, ceea-ce probéză că asemenea instituţiuni de Tribunale ad-hoc continuă să existe şi cu începutul secolului al 19-lea. Aceşti episcopi găsesc că femeea pripăşită pe lângă tatăl reclamantului are şi ea bărbat, şi deci propun Domnitorului ca soluţiune a cestiunei să fie obligat bărbatul acela a se muta cu soţia sa din localitatea unde şade tatăl reclamantului. Al. Moruzi aprobă asemenea ciudată sentinţă care atingea dreptul şi al părintelui reclamantului de a'şi administra avutul dupĕ plac, ne fiind pus sub interdicţiune, şi lovea de asemenea şi dreptul bărbatului femeei acusate, obligându-l să'şi vândă proprietăţile şi să se strămute aiurea.[1]

Am arĕtat aiurea de ce importanţă a fost pentru conservarea în mânile românilor a proprietăţei imobile, instituţiunea *protimisului*. Am mai arĕtat şi cum Grecii, ca să pótă cumpĕra moşii prin eluderea protimisului, făceaŭ să fie infiaţi de către ceĭ carĭ găseaŭ interes bănesc să le vîndă imobile. Ca să se pună stavilă abuzului adoptărilor prin care se eluda protimisul, boierii ţĕrei aŭ fost isbutit a se face o lege relativă Iotesie, adică la adopţiune. Insuşi Al. Moruzi în domnia I-a a liberat hrisov regulând Iotesiile. Acest hrisov are numeróse aplicaţiuni şi în domnia II-a.[2] Dupĕ hrisov autoritatea care decide deacă

potrivire pe la străji şi ómeni Domnescĭ, cari sunt într'adins rînduiţi pentru pază, de se va bine socoti de către Inalta înţelepciune a Mărieĭ téle, se va da luminată poruncă ca să se triméţă la Ocnă; să se pedepséscă câtă-va vreme, până îşi vor veni în cunoşcinţă, şi să fie pildă şi altora, iară hotărîrea.— 1801, April 3

Cond. 43, fila 255. *Vel. Spăt. Lucache.*

1. Veḑi cod. 43 fila 1.

2. *Hrisovul pentru Iothesie*

Cu mila luĭ Dumneḑeŭ Io Alexandru Costantin Moruzi Vvd. şi Domn a tótă Ţéra Românéscă.

Măcar deşi de cât cele-lalte jivinĭ făr de asemĕnare, cea mai desĕvîrşită

o adopţiune este bună şi în regulă este mixtă, religiósă şi politică, şi

---

este omul, dar însă, între tóte cele maĭ desĕvêrşite de pre pămênt, numaĭ el, nu numaĭ se nasce pré nesĕvêrşit, şi pentru ce în multă vreme aşia, ci şi de i se va lungi viaţa, maĭ neputincios la bĕtrâneţe se aretă, pre cât maĭ îndelungat va trăi, pre atâta maĭ neputincios făcêndu-se, când şi ca un prunc are trebuinţă de căutare la bĕtrâneţe; iar de se va lipsi de acéstă căutare la bĕtrâneţe, este vĕḑut că nicĭ cât de puţin nu se póte pre sine singur a se ajutora. Pentru acésta facerea de copiĭ privesce ca la o pricină desĕvêrşită, şi la căutarea părinţilor la bĕtrâneţe de către fiiĭ lor, dar fiind-că nunta nicĭ de obşte tutulor părinţilor pricinuesce copiĭ, nicĭ cărora pricinuesce le trăesc la toţĭ, pentru aceea, acéstă legiuită datorie a căutăreĭ de părinţĭ la bĕtrâneţe, nu întru puţin se vede că rĕmâne deşartă, şi pentru acéstă întocmire de lege, urmând fireĭ, aŭ împlinit lipsa eĭ, prin punerea de fiĭ. Şi aşia, punerea de fiĭ aŭ avut început maĭ dintr'o vreme cu nunta; unde, fiind-că pravilele cele Romaicescĭ aŭ luat (ʌȣ̂ȣaɪɪ) început aicĭ în ţéra Românéscă, pre cât scim şi noĭ, în vremea pururea pomenituluĭ Domn Mateĭ Basarab, care, după puţină vreme, întru nelucrare şi întru uĭtare aŭ căḑut, iar obiceiul punereĭ de fiĭ cu mult maĭ vechiŭ era, de cât acestea aicea, pentru aceea arĕtat este, că de când neamul românesc are însoţirea şi nunta, de atuncĭ şi obiceiul acesta are început, pentru că obiceiul este maĭ vechiŭ de cât legea, şi se vede că se păzesce la neamul acesta obiceiul punereĭ de fiĭ, şi se cunósce sub numirea *copiilor de suflet*. Aşia dar singură firea areată, că se cuvine a căuta de bĕtrâneţe pre ceĭ ce séŭ nicĭ de cum nu s'aŭ făcut părinţĭ, séŭ s'aŭ făcut dar s'aŭ lipsit de fiiĭ lor prin datoria cea firéscă a morţeĭ.

Decĭ fiind-că punerea de fiĭ folosesce la atâta mângâere şi sprijinélă a, părinţilor celor ce séŭ nu aŭ născut copiĭ, séŭ de aŭ născut s'aŭ lipsit, care nu sunt puţină parte a împărtăşireĭ ceĭ politicescĭ; pentru acésta am socotit dupĕ potrivă să facem şi penţru aceştia purtare de grijă, cunoscêndu-se şi la acéstă datorie părintéscă a nóstră, şi cele până acum a lua sĕvêrşirea în pricina acésta a punereĭ de fiĭ, atât de către deapurure pomeniţiĭ Domnĭ ce aŭ fost maĭ nainte de noĭ, cât şi de înşine lăsându-le nestrămutate, nu puţină grijă am luat pentru cele de acum înainte următóre. Ci dar, din pravilele împĕrătescĭ ca dintr'un izvor a tótă dreptatea, din porunca Domnieĭ nóstre alcătuindu-se acest aşeḑămînt, prin înşine noĭ, cariĭ urmăm aceleaşĭ începĕtóre pricinĭ ale acestuĭ izvor, adică ceea ce este bun, cinstit şi plăcut, s'aŭ aşeḑat deosebit, în parte la acésta de D-ḑeŭ păzită ţéră a nóstră; pe care aşeḑămînt şi cu Divan prin socotélă şi sfat de obşte l'am întărit, ca toţĭ supuşiĭ noştri ceĭ credincioşĭ, sciind pre cariĭ şi cum se cuvine a face fiĭ de suflet, să'şĭ dobândéscă pofta lor şi ceĭ ce se face fiĭ de suflet, şi rudeniile cele ce'ĭ fac, nicĭ eĭ supĕrare să maĭ aibă, nicĭ Divanurilor să maĭ facă, judecându-se uniĭ cu alţiĭ în zadar, iar une-orĭ şi cu pagubă, dupĕ rĕposarea celor ce aŭ făcut fiĭ de suflet. Şi se împărţesce acest aşeḑĕmînt întru aceste 9 capete, ce urméză maĭ jos:

1⁰) *Cine sunt ceĭ ce fac fiĭ de suflet?*

Fac fiĭ de suflet bărbaţiĭ ceĭ ce nu aŭ copiĭ, séŭ pentru că nu s'aŭ însurat, séŭ s'aŭ însurat dar nu aŭ făcut copiĭ, séŭ aŭ făcut dar n'aŭ trăit, că

anume din un episcop respectiv şi Mitropolitul, precum şi marele Logofĕt în juridicţiunea căruia se întâmplă actul adopţiuneĭ.

---

pentru mângâerea unora ca acestora s'aŭ aflat din început punerea de fiĭ. Fac încă fiĭ de suflet, dupĕ obiceiul vechiŭ, şi ceĭ ce aŭ copiĭ; dar acésta, una că nu s'aŭ obicĭnuit aicĭ în ţéra Românească, iar alta că nu urméză scoposul punereĭ de fiĭ.

De aceea şi de prisosit a fi şi noĭ am judecat, căcĭ celor ce firea le-aŭ dăruit a nasce copiĭ, séŭ încă este nădejde, de prisosit dobândesc aceştia facerea de bine a pravililor, afară numaĭ din vre-o hărăzire domnéscă. Face încă fiĭ de suflet, spre mângâerea sa, şi muerea ceea ce aŭ făcut fecior, dar s'aŭ lipsit de eĭ, şi acésta i s'aŭ dat eĭ a face, ca când l'ar fi născut ea. Dar, séŭ de sine şi stăpânitor de va lua spre moştenirea fiiască, séŭ supus, nu'l va avea supus pre acesta, pentru că punerea de fiĭ dă celuĭ ce face fiĭ de suflet stăpânire asupra fiuluĭ celuĭ de suflet; dar acésta nicĭ pre fiiĭ ceĭ firescĭ nu 'ĭ are supuşĭ, şi legea urméză fireĭ. Facă fiĭ de suflet, dupĕ facerea de bine a nóstră şi muerea cea stérpă şi ceea ce aŭ ales în tótă viaţa a păzi feciorie, nu numaĭ pentru obiceiul ce se ţine aicĭ din vechime, ci pentru că aceĭ ce se fac de dânsele fiĭ de suflet, străinĭ fiind, nicĭ o dreptate alta de la punerea de fiĭ nu vor dobândi, fără numaĭ moştenirea ceea ce se cuvine, când nu este diétă, precum şi fiiĭ supuşĭ ceĭ streinĭ, carĭ se fac de bărbaţĭ fiĭ aĭ lor de moştenire. Drept acésta şi câte s'aŭ orînduit pentru aceĭa, aceea să se ţie şi la acestea. Facă şi bărbatul dimpreună cu soţia luĭ fiĭ de suflet, tot pe unul, iar nu fieş-care înparte pe altul. Asemenea fac încă fiĭ de suflet şi epitropiĭ pre copiiĭ ceĭ nevêrstnicĭ, cărora le sunt epitropĭ, de vor fi rudenie de sânge, însă nu maĭ nainte de a da socotelile epitropieĭ şi ale aşedăreĭ ceĭ făcute de părinţiĭ lor. Incă sunt óre-carĭ ce numesc copiĭ pentru vre-o patimă, séŭ răcélă ce li s'aŭ întâmplat la părţile cele născétóre, cari n'ar fi născut copiĭ, de s'ar fi izbăvit de patimă, aceştia se numesc spadonĭ, şi pot să facă fiĭ de suflet.

2°) *Cine sunt ceĭ ce nu fac fiĭ de suflet?*

Nu fac fiĭ de suflet epitropiĭ pre copiĭ ceĭ fără de vêrstă, cărora le sunt epitropĭ, afară de nu vor fi lor rudenie de pe sânge, ca să nu strice epitropiile şi aşedările cele făcute de părinţiĭ lor, şi din famenĭĭ ceĭ ce sunt scopiţĭ saŭ striviţĭ la părţile cele născétóre, nu iaŭ fiiĭ spre moştenire; însă numaĭ când vor fi pătimit acea scopire séŭ strivire de voĭa lor iar nu din vre-o silă a altora. Nu dăm încă voe să ia fiĭ spre moştenire, nicĭ comedianţilor, nicĭ curvarilor, acelora adică pentru viaţa lor cea necinstită şi defăĭmată, iar acestora pentru desfrânarea lor şi cheltuirea.

3°) *Cine sunt ceĭ ce se fac fiĭ de suflet?*

Se fac fiĭ de suflet ceĭ ce sunt de sineşĭ stăpânitorĭ şi ceĭ supuşĭ, ceĭ ce sunt rudeniĭ şi ceĭ străinĭ, ceĭ ce sunt parte bărbătéscă şi ceĭ ce sunt parte femeească.

4°) *Cine sunt ceĭ ce nu se fac fiĭ de suflet?*

Nu se fac fiĭ de suflet ceĭ ce sunt cu 18 anĭ maĭ micĭ de cât ceĭ ce îĭ fac, că necuviincios lucru este ceĭ ce fac fiĭ de moştenire şi ceĭ ce se fac să nu aibă vîrsta lor potrivită dupe fire, pentru că punerea de fiĭ urméză fireĭ, şi într'alt chĭp de nu va fi copilul maĭ mic de cât tatăl, nu póte să fie urmare fireĭ. Nu se face încă fiĭ de suflet nepot de fecior, adică de va face cine-vaşĭ fiĭ de suflet pe vre-unul carele aŭ născut copiĭ, atuncĭ numaĭ tatăl merge fiŭ

Una din condiţiunile cerute pentru a se permite o adopţiune de copil este ca adopţiunea să se facă de ambii soţi, cu învoirea ambilor

---

de suflet, iar copilul luĭ ce se socotesce nepot de fecior tatăluĭ celuĭ de suflet, va rĕmâne la moşul luĭ cel firesc, dupĕ cuvîntul ce ḑice, că cel supus nu póte a avea supuş. Incă nu se fac fiĭ de suflet fiiĭ ceĭ firescĭ, ce nu sunt din nuntă dupĕ lege, nicĭ tatăluĭ lor cel firesc, nicĭ altuia, pentru că aceştia nu aŭ fiinţă politicéscă. Iar pruncii ce se găsesc lepădaţi la bisericĭ séŭ la uliţĭ, séŭ la alte locurĭ, se primesc fiĭ de suflet, căcĭ legea nu numaĭ arĕ pe uniĭ ca aceştia drept sloboḑĭ, ci încă voesce a se lua, spre bine pricina lepădăreĭ acestora. Nicĭ robul nu se face fiŭ de suflet de stăpânul sĕŭ, iar de se va întări cu înşelăciune iothesia luĭ, nu va fi nicĭ fiŭ, nicĭ moştenitor, ci va câştiga numaĭ ca un dar sloboḑenia luĭ.

5°) *In ce chip se face punerea de fiĭ?*

Cel ce va vrea să facă fiŭ de suflet, de va cere întru fiiască moştenire vre-un copil de sineşĭ stăpânitor, să ne facă nouĕ rugăminte, şi din porunca Domnieĭ nóstre, cunoscêndu-se de Logofĕtul cel mare cu deaměnuntul chipul şi pricina lucruluĭ, ’ĭ se va da luĭ carte domnéscă, spre întărirea luĭ şi a celuĭ ce se va face fiŭ de suflet. Iar de se va cere spre punerea de fiŭ copil supus, de va fi într’acest domnescul nostru oraş, să aibă voie a merge şi la celelalte douĕ departamenturĭ, la cel de 7 şi de 8, şi să’şĭ întăréscă punerea de fiĭ; iar de va fi în Craiova să mérgă la Divanul Domnieĭ nóstre cel de acolo; iar în ţinuturile cele de afară să mérgă la ispravnicĭ şi la judecătorĭ, şi să’şĭ ia carte de la dânşiĭ spre întărire; iar într’alt chip se va face fiul de suflet, saŭ pe vre-un copil de sineşĭ stăpânitor, fără de porunca Domnieĭ nóstre, saŭ pe vre-un copil supus fără a merge maĭ ântêiŭ la judecătorĭ séŭ la Ispravnicĭ, poruncim ca nicĭ de cum să nu aibă nicĭ o putere punerea de fiĭ.

6°) *Cele ce se cuvine a cerceta la facerea copiilor de suflet:*

Maĭ înainte de tóte se cuvine a căuta acésta ce este cea maĭ ântêiŭ şi adevĕrată şi firéscă întăritóre pricină a facereĭ fiilor de suflet. Adică la facerea fiilor de suflet, acelor ce sunt de sineşĭ stăpânitorĭ, se cuvine a căuta de este cu voia lor, iar la acelor supuşĭ, de este cu voia tatăluĭ celuĭ firesc; iar la ceĭ nevêrstnicĭ carĭ sunt sub epitropie, de se plécă şi priimesce punerea de fiĭ epitropul séŭ purtătorul de grijă, séŭ rudele cele maĭ de aprópe; şi se cuvine a se pleca şi a primi punerea de fiĭ toţĭ, nu prin trimis séŭ prin scrisóre, ci viind eĭ de faţă la Divan înaintea judecătorilor. Iar dupĕ acésta, şi maĭ vêrtos la punerea de fiĭ, ce sunt supt epitropie, se cuvine a căuta de aŭ ceĭ ce fac fiĭ de suflet firĭ lăudate şi meseriĭ cinstite şi cugetare bună şi de nu sunt în prepus de dobândă defăimată, séŭ de altă rĕutate, că nicĭ comedianţiĭ nicĭ curvariĭ, dupĕ pravilă, nu fac fiĭ de suflet. Iar dupĕ tóte acestea se cuvine a căuta de îĭ este de folos celuĭ ce se face fiŭ de suflet, şi de îĭ este spre maĭ bună crescere, şi spre maĭ mare sporire. Se cuvine încă a căuta de aŭ copiĭ, séŭ de aŭ nădejde a nasce ceĭ ce fac copiĭ de suflet. Décă (Аѣка) la uniĭ ca aceştia, din vre-o hărăzire domnéscă se va da voie a face fiĭ de suflet, dupĕ cum am ḑis maĭ sus, ca să nu li se împuţineze lor nădejdea moştenireĭ, séŭ nevĕrsnicul să se afle luând maĭ puţin de cât i se cuvine.

7°) *Cum clironămisesc copiiĭ ceĭ de suflet?*

Copiiĭ ceĭ de suflet de vor fi din spiţele rudeniilor celor din jos, măcar

soţĭ care cedéză copilul şi că adoptătorii să nu aibă copiĭ propriĭ.[1]

Cu asemenea mizloc se îngrădea în mod neîndoios adopţiunea

---

desineşĭ stăpânitorĭ de vor fi, măcar supuşĭ (сѣпѣшй), moştenesc, nefiind diétă, pre tatăl lor cel sufletesc, iar de vor rĕmânea nepomeniţĭ în diétă, o rump pre ea, şi de nu li se vor da lor partea cea cuviinciósă şi dupĕ pravilă, o iaŭ pre ea. Ci şi cel de sineşĭ stăpânitor, carele este strĕin, iar nu rudenie, are asemenea aceeaşĭ dreptate către tată-sĕŭ cel sufletesc; iar cel strein supus moştenesce, nefiind diétă, pre tatăl sĕŭ cel sufletesc; dar nu rumpe (рѣмпе) diéta. nicĭ póte să céră cevaşĭ parte. Iar pre tatăl luĭ cel firesc îl moştenesce, precum şi ceĭ-l-alţĭ firescĭ fiĭ. Se isgonesc din moştenire asemenea şi fiiĭ ceĭ sufletescĭ, pentru aceleaşĭ pricinĭ, pentru care şi ceĭ firescĭ. Iar câte s'aŭ adus de dènşiĭ, saŭ dupĕ ce s'aŭ făcut eĭ fiĭ sufletescĭ, séŭ agonisit de al tatăluĭ lor celuĭ sufletesc, le iaŭ înapoĭ tóte. Iar de s'aŭ isgonit din moştenire fără de pricină cuviósă, iaŭ şi a treia (III-ia) parte din averea luĭ; însă acestea să se ţie numaĭ la ceia ce sunt de sineşĭ stăpânitorĭ, iar la ceĭ supuşĭ nicĭ de cum, ca ceĭ ce nu sunt sub stăpânirea celuĭ ce i-aŭ făcut fiĭ de suflet; că şi de s'aŭ făcut fiĭ de suflet, dar de sub stăpânirea tatăluĭ celuĭ firesc n'aŭ eşit; afară de nu cumva ceĭ ce i-aŭ făcut fiĭ de suflet va fi din spiţele rudeniilor celor din sus.

8°) *Cum se moştenesc fiiĭ de suflet?*

Din fiiĭ ceĭ de suflet, ceĭ ce vor fi din spiţele din jos, măcar supuşĭ, măcar de sineşĭ stăpânitorĭ de vor fi, se moştenesc de rudeniile cele din sus, la cariĭ dreptăţile şi ale nascereĭ şi ale punereĭ de fiĭ s'aŭ împreunat, pentru că şi dupĕ pravilă şi dupĕ fire, de aceia s'aŭ apropiat şi supt stăpânirea lor sunt. Iar ceĭ de sineşĭ stăpânitorĭ, carĭ sunt streinĭ, iar nu rudeniĭ, de vor muri nevêrsnicĭ, se moştenesc de rudeniile cele firescĭ; iar de vor muri dupĕ vêrsta cea copilăréscă se moştenesc de tatăl cel sufletesc; însă se chiamă la moştenire împreună cu tatăl cel sufletesc, măcar din rudeniile cele de sus de va fi el, adică tatăl, măcar din ceĭ ce aŭ luat spre moştenire fiiască copiĭ streinĭ, de sineşĭ stăpânitorĭ, şi muma şi fraţiĭ ceĭ firescĭ cariĭ vor trăi, aĭ fiuluĭ sufletesc şi de o potrivă moştenesc, dar nu şi copiiĭ ceĭ firescĭ aĭ tatăluĭ cel sufletesc, nicĭ muĭerea luĭ. Iar cel supus strein se moştenesce de tatăl cel firesc, ca cela ce este sub el, şi nu aŭ luat de la punerea de fiĭ nicĭ o schimbare stăreĭ sale.

9°) *Pentru stăpânirea de sineşĭ a fiilor celor de suflet?*

Stăpânirea de sineşĭ, măcar de şi *în vremile nóstre nu este obicinuită*, fără numaĭ cea prin punerea de fiĭ; adică când va da cineva pre fiul sĕŭ copil de suflet moşuluĭ celuĭ despre tată séŭ despre mumă, că prin acésta se strică stăpânirea tatăluĭ celuĭ firesc şi se mută la tatăl cel sufletesc, şi se sloboḑesce fiiul, dar se face supus moşuluĭ sĕŭ. Iar de se va întâmpla şi în vremile nóstre, séŭ tatăl cel sufletesc să voiască a face de sineşĭ stăpânitor pre fiiul sĕŭ cel sufletesc, séŭ fiiul cel sufletesc va voi a fi de sineşĭ stăpânitor, poruncim ca nicĭ unul să nu aibă voie a face acésta maĭ nainte de vêrsta cea dupĕ pravilă. Iar de aŭ cuvinte tarĭ, adică pricinĭ bine-cuvêntate, să vie la Divan să se judece, iar cuvinte tarĭ sunt despre partea tatăluĭ, lenevirea cea desĕvêrşit, iar despre partea fiiuluĭ nesupunerea cea desăvêrşit, şi aşia dupĕ ce se va dovedi pricina amêndorora şi va hotărî judecata, cum că stăpânirea de sineşĭ este bine-

1. Veḑĭ în anexă actele din cod. XLIII filele 247 verso şi 362.

şi să evita tot odată şi introducerea în casă de copiĭ naturalĭ, sub masca adopţiuneĭ.

Iacă un curios proces născut din *adopţiune:*

Anoforaua luĭ Radu Golescu din 10 Mart. 1800

«Ascultând luminata porunca Măriеĭ tale de la acéstă jalbă, am însciinţat maĭ întâiŭ pe clucerésa Dumneaeĭ Elenco Dudésca, că de vreme ce nu maĭ voesce jăluitorul să-ĭ maĭ slujască, din care pricină îl maĭ ţine? Şi dându-mĭ rĕspuns că Dumneaeĭ de suflet l'aŭ luat pe copilul jăluitor, avênd şi zapis de la tată-sĕŭ, ca să nu maĭ aibă trébă cu dênsul, care mi l'aŭ şi trimis de l'am vĕdut şi că nicĭ într'un chip nu-l lasă, apoĭ am intrat în cercetare de faţă fiind atât vechilul Dumneaeĭ, Ştefan Postelnicelul, cât i jăluitorul şi tatăl sĕŭ, Radu Mazilu împreună şi la întrebarea ce am făcut numituluĭ Radu, tatăl copiluluĭ, zapisul simfonieĭ luĭ nu şi l'aŭ tăgăduit, că adevĕrat l'aŭ dat la Dumneaeĭ de tot, dar fiind-că dupĕ ce n'aŭ învĕţat copilul cât de puţină carte, dupĕ simfonia ce aŭ avut ca să-l procopséscă, de merge pe 3 anĭ, apoĭ căsnindu-l deapururea cu bătăĭ, făr de orînduială, nu póte a-l maĭ lăsa, tânguindu-se şi băiatul, că de multă spaimă a bătăilor ce i-aŭ dat Dumneaeĭ, măcar să-l omóre nu póte a maĭ merge la Dumneaeĭ.

---

cuvîntată, nicĭ unul asupra altuia nu va maĭ avea a jălui; iar dacă vre-unul dintr'aceştia, fără pricină cuviinciósă, s'ar fi pornit la acésta, şi ar fi dat el pricină, de va fi tată, poruncim să dea fiuluĭ a treia parte din averea sa, afară de acelea ce aŭ adus la el copilul, şi de acelea pre carĭ i le-aŭ agonisit copilul, dupĕ ce s'aŭ făcut copil de suflet; iar de va fi fiul, să se lipséscă de a treia parte şi să ia numaĭ lucrurile sale. Insă acestea poruncim să se ţie şi la ceĭ ce sunt de sineşĭ stăpânitorĭ şi la ceĭ ce sunt supuşĭ, de vor fi din rudeniile cele de jos. Iar la copiiĭ ceĭ supuşĭ streinĭ nicĭ de cum să nu ţie una pentru că nu sunt sub stăpânirea celuĭ ce i-aŭ făcut fiĭ de suflet, iar alta pentru că trăesce tatăl lor cel firesc, şi maĭ înainte de a'ĭ face fiĭ de suflet póte a cercéta acestea.

Şi pentru ca să se facă acest aşeḑĕmînt al D-nieĭ nóstre, pentru facerea copiilor de suflet, arĕtat la tótă acéstă de Dumneḑeită (*Trebue să fi voit a scrie de D-ḑeŭ* păzită, ДЪМНЕЗЕНПТЪ) ţéra nóstră şi toţĭ de obşte să scie, pre carĭ şi cum se cuvine a face fiĭ de suflet, am poruncit boieruluĭ nostru, Dumnealuĭ Vel Logofĕt, să scrie acest aşeḑĕmînt în condicele celor 2 Divanurĭ ale D-nieĭ nóstre, aceluĭ din Bucurescĭ şi aceluĭ din Craiova, ale depertamenturilor, al logofeţieĭ de obiceiurĭ, al Epitropieĭ ceĭ de obşte, şi la (*a*) tuturor (*sic*) judecăţilor, şi s'aŭ scris în domnésca cetate a nóstră Bucurescĭĭ, întru al II an al D nieĭ nóstre, la leatul de la zidirea lumeĭ 7309, iar de la nascerea luĭ Christos 1800, în luna luĭ Octombre 30, de Chiriţă Logofĕtul de Divan.

Chisovul de maĭ sus, găsindu-se în pravilnicésca condică, adeverită de rĕpos. biv. vel. Logofĕt de ţéra de jos Gheorghie Creţulescu, s'aŭ trecut şi aicĭ acum. 1837 Octombre 17.

Codice No. XL fila 147.

Decĭ, cu tóte că numitul vechil al Dumneaeĭ clucereseĭ aŭ provalisit ḑicênd că în cea de pe urmă când l'a bătut pe băiat a avut vină pentru talerĭ 5, ce i-aŭ dat să-ĭ ducă la un loc şi nu i-a dus, de care nicĭ băiatul n'a tăgăduit c'a greşit; dar neputênd găsi cu cale prea plecata sluga Mărieĭ tale, că să-l ţie în silă, de vreme că nicĭ tată-sĕŭ nicĭ băiatu nu voesc nicĭ într'un chip a-l maĭ avé, am trimis d'al doilea la Dumneaeĭ ca să se vasghistiséscă de dênsul, că cu sila nu-l pot îndupleca de a primi şi maĭ vêrtos că Dumneaeĭ ce-ĭ trebue să maĭ aibă şi copil de suflet, în vreme ce Dumneaeĭ are aĭ Dumisale copiĭ şi copil de suflet cu sila, unde s'a maĭ vĕḑut? Dumneaeĭ mi-a trimis rĕspuns că nu se mulţămesce şi are să facă apelaţiĭ, de care nu lipsim a înscinţa Mărieĭ tale. Iar hotărîrea cea desĕvêrşită rĕmâne a se face de către Înălţimea ta.»

Domnitorul, la 16 Martie 1800, hotăresce: Măcar că clucerésa Elena Dudésca aŭ dat jalbă Domnieĭ mele, că nu este mulţămită la anaforaua acésta, dar din cele scrise pliroforisindu-ne de pricină, ḑicem că silă nu se face niměnuĭ la slujbă şi poruncim ca jăluitorul să fie slobod. [1]

Cod. XLII fila 244 verso.

---

1. *Altă iotesie:*

Io Alexandru Constantin Moruz Voevod

Dupĕ anaforaua ce ne face prea sf. sa părintele Metropolit şi cu D-luĭ vel. Logofĕt de Ţéra de sus, fiind următóre acéstă *Iotisie* hrisovuluĭ Domnesc, întărim şi Domnia mea ca să fie numitul copil Nicolae şciut şi cunoscut fiŭ de suflet al paharniculuĭ Dumitrache Brăiloiu şi al soţieĭ sale păhărniceseĭ Marieĭ.— 1801. Iunie 16.

Prea Înălţate Dómne

D-luĭ biv. vel. Păharnic Dumitrache Brăiloiu, de împreună cu jupânésa D-luĭ Maria, prin jalba ce aŭ dat mărieĭ tale, arată, că ne-avênd copil din trupul D-lor, nicĭ nădĕjduind a dobândi, aŭ luat un copil al vĕru-sĕŭ Iorgache Zătrénul de la lét 1788, fiind numaĭ de anĭ treĭ şi jumĕtate pre carele 'l cresce, şi se silesc pentru a luĭ pricopsélă, când la acea vreme muma copiluluĭ era mórtă cum şi tatăl copiluluĭ aŭ murit de sunt şépte anĭ, şi l'aŭ hotărât cu cuget şi cu râvnă din tótă buna-voinţa D-lor, ca să-l facă fiŭ de suflet, şi de acea cere şi să rógă ca să bine-voescĭ măria ta a da luminată întărirea mărieĭ tale asupra facereĭ acesteĭ *Iotisiĭ*, pentru cea desăvêrşit întemeere, la care jalbă ni se poruncesce de către măria ta, ca să cercetăm cererea Dumnélor de urmézătorăndueleĭ de *Iotisie*, şi văzum la capul A. că se dă voĭe şi bărbatuluĭ de împreună cu soţia luĭ a face fiĭ de suflet, însă amêndoĭ să facă tot pre unul, iară nu fieşĭ-care din casnicĭ, nicĭ deosebit câte unul. Apoĭ iarăşĭ după povăţuirea hrisovuluĭ, ce se coprinde la al 6-lea cap, am chiămat înaintea nóstră pre Dumnéluĭ paharnicu împreună cu soţia Dumnéluĭ, iar din partea copiluluĭ. n'am avut pre cine să chem, căcĭ părinţiĭ 'ĭ sunt morţĭ, are numaĭ fraţĭ carĭ sunt peste Olt, şi copilul fiind fost tot la D-luĭ paharnic de anĭ 13, şi când

In note dăm câteva diverse casuri cu referinţă la *iotesiile*[1] şi la procesele ce aŭ putut decurge din adopţiuni. Intre iotesii dăm

---

pe alt obraz s'ar fi făcut *Iotisia*, urma să întrebăm pe Dumnéluĭ Paharnicul Brăiloiul, cum şi pre fraţiĭ copiluluĭ, nu ne face trebuinţa a'ĭ întreba, căcĭ nu suntem la îndoială cum că se vor arĕta cu împotrivire, şi întrebând pre D-lor ne-am îndestulat şi ne-am încredinţat, şi chiar din graiu Dumnélor, că primirea copiluluĭ de suflet este cu înduplecarea şi tótă voinţa D-lor, atât a D-luĭ Paharniculuĭ, cât şi a Dumneaeĭ păhărnicesi, decĭ D-luĭ Paharnicu nefăcênd copiĭ cu soţia D luĭ în Diastemă de anĭ 19 de când ḑice că s'aŭ însurat, nicĭ nădejde avênd a face, şi avênd voïe dupĕ luminat hrisov mărieĭ tale ce este dat pentru *Iotisie* a face fiĭ de sufl-t de împreună cu soţia D-luĭ şi fiind Iotisia acésta şi de folos copiluluĭ, şi spre maĭ bună crescere şi sporire, de vreme ce fără tată şi fără mumă fiind, şi maĭ avênd şi alţĭ fraţĭ, îşĭ dobândesce copilu noroc intrând în casă cinstită, de aceea dară am găsit bună şi primită cererea şi rugăciunea D-luĭ paharniculuĭ şi a Dumneaeĭ Păhărnicesi ce face către măria ta, fiind următóre chiar după orânduiala *Iotisieĭ*, ce s'aŭ alcătuit de Măria ta, şi lăudat cugetul D-lor luând fiĭ de suflet, iarăşĭ din rudenia D-lor, pentru care dupĕ luminată poruncă, şi nu lipsim a arĕta Mărieĭ tale, ca să se deie luminată întărirea Mărieĭ tale asupra facereĭ acesteĭ *Iotisii* a luĭ Nicolae copilul, fiŭ al luĭ Iorgache Zătreanu vĕrul paharniculuĭ.—1801 Iunie 14.

Dositeiu al Ungro-Vlahieĭ; Vel Logofĕt Scarlat Ghica.

Cod. XLIII fila 362.

---

1. *Altă iotesie:*

Io Alex. Const. Moruzi Vvd. i Gospod Z. Vlahiscoe

După arĕtarea ce ni se face printr'acéstă Anafora, cum că Iotesia acésta este cu cale şi primită, fiind următóre întocmaĭ după coprinderea hotărâreĭ Domnesculuĭ nostru Hrisov, ce cu sfat de obşte s'aŭ dat asupra puneriĭ *dăjdie*, dăm şi Domnésca nóstră întărire la mânile Safteĭ copileĭ, care să'ĭ fie de bună şi vrednică dovadă în tótă vremea.—1801, Februare 21.

Prea Inălţate Dómne

Dumnéluĭ vel Vornic Istrate Creţulescu prin jalba ce aŭ dat Mărieĭ tale arată, că ne avênd copiĭ din trupul sĕŭ, nicĭ nădăjduind a dobândi, aŭ luat încă din faşe, o copilă anume Safta, fiică a D-luĭ Medelniceruluĭ Teodorache, ce acum de curând 'şĭ-aŭ dat obştésca datorie, fiindu-ĭ nepot de frate, cu cuget şi cu râvnă din tótă bună-voinţa, atât a Dumnealuĭ cât şi a Dumneaeĭ vornicesi Ecaterini soţia Dumnéluĭ ca să o facă fiică de suflet, şi de aceea

pre un din românésca familie Creţulescu. Dintre procese unul în familia Brăiloiu.

In procesele atingênd căsnicia şi moralitatea publică, sub Al. Moruzi, continuă regula că nu ajunge singură sentinţa bisericeĭ, că ea trebuie să fie cu aprobarea Domnitorului pusă pe anaforaua prelatuluĭ bisericesc care aŭ dat'o.

Moratorium continuă a se acorda de Domnitor, adesea în paguba propăşireĭ Comerciuluĭ. [1]

O aplicaţiune a unuĭ obiceiŭ care a persistat mult timp până şi după Regulamentul organic, aflăm sub Domnia luĭ Moruz. Acel obiceiŭ era, că dacă o fată cerea de bărbat vre-un condamnat la Ocnă séŭ la

---

cere şi să rógă ca să bine-voescĭ, Măria ta, a da luminata întărira Mărieĭ tale asupra faceriĭ acesteĭ Iotisiĭ pentru cea desăvêrşit întemeere, la care jalbă ni se porunceşte de către Măria ta, ca să cercetăm cererea D-luĭ de urmézătorândueleĭ de Iotesie ce prin hrisov s'a alcătuit de către măria ta, şi să arătăm Mărieĭ tale în scris; următorĭ fiind luminateĭ poruncĭ, am cetit maĭ întâĭ luminat hrisovul Mărieĭ tale ce este dat pentru Iotesie, si vĕdurăm la capul 1-iŭ, că se dă voïe şi bărbatuluĭ, de împreună cu soţia luĭ a face fiĭ de suflet, însă amêndoĭ să facă tot pre unul, iară nu fie-care din casnicĭ deosebit câte unul apoĭ iarăşĭ după povăţuirea hrisovuluĭ ce se coprinde la al 6-lea cap, am chemat înaintea nóstră pe D-luĭ Vornicu împreună cu soţia D-luĭ, i pre D-eĭ Medelniceresa Elenchi muma copileĭ, şi întrebând pe amêndouĕ părţile, ne-am îndestulat, şi ne-am încredinţat şi chiar din graiul D-lor, că darea şi primirea, copileĭ de suflet este cu înduplecarea şi tótă voinţa atât a Dumneaeĭ Medelniceresi, cât şi a D-néluĭ Vorniculuĭ, i a Dumnéeĭ Vorniceseĭ; decĭ Dumnéluĭ Vornicul fiind în vêrsta bĕtrâneţelor şi avênd voie după luminat hrisov Mărieĭ tale ce este dat pentru Iotisie a face fiĭ de suflet de împreună cu soţia D-néluĭ, şi fiind Iotisia acésta şi cu voia şi primirea mumeĭ ceĭ firescĭ şi spre folosul copileĭ, şi spre maĭ bună crescere şi sporire, de vreme ce fără tată fiind şi cu mumă vĕduvă scăpătată şi însărcinată şi cu alţĭ copiĭ, îşĭ dobândesce norocul intrând în casă cinstită şi de frunte, de aceea dară am găsit bună şi primită cererea şi rugăciunea D-luĭ Vorniculuĭ, ce face către Măria ta, fiind următorĭ chiar după orânduiala Iotisieĭ ce s'a alcătuit de Măria ta, şi lăudat cugetul D-néluĭ, luând fiică de suflet iarăşĭ din némul şi rudenia D-néluĭ; pentru care după luminată poruncă, şi nu lipsim a arĕta Măriĭ tale, ca să se dea luminata întărirea Măriĭ tale asupra faceriĭ acesteĭ Iotisiĭ a Safti copiliĭ, fiica Dumnéeĭ Medelniceresiĭ Eleni.—1801, Ghenarie 13.

D. Al Ungro-Vlahii, Nicolae Brancovénu vel Logf.

Cod. XLIII fila 247.

1. Veḑĭ documentele din anexă după cod. XLIII fila 25 şi fila 97.

mórte, domnitorul de ordinar 'l erta de pedépsă.[1] Așa se întêmplă casul cu jalba Nițeĭ Fotea, care cere Domnitoruluĭ liberarea din Ocnă a luĭ Mihaĭ bucătarul, fiind-că vrea să'l ia de bărbat. Acest Mihaĭ bucătarul, originar de peste Dunăre, era osândit la Ocnă, căcĭ a lovit cu cuțitul pe un căpitan de poteră și pe alt individ, îmbătându-se într'o cârciumă, ba și pe o femee ce privea la scandal. Fata Nița Foteĭ, cerênd pe osândit de soț departamentul de criminalion intră cu anafora la Domnitor, ḑicênd că «rugăciunea ce o facem rĕmâne la milostivirea Mărieĭ tale spre ai-se hărăzi osânda vinovatuluĭ.»—1800, Iunie 6.

Domnitorul, în 7 Iunie 1800, pune următórea resoluțiune pe anaforaua judecătorilor: «Cu acest mijloc ertăm Domnia mea osinda acestuĭ vinovat, adică îndată acum ce se va sloboḑi de la închisóre să se și cunune cu jăluitórea, iar necununându-se îndată să se aducă iarăși la închisóre, ca să se urmeze porunca osîndeĭ luĭ ce este dată. Și poruncim D-tale, Nazîrule al armășieĭ, așa să urmezĭ.» *Cod. XLIII fila 28.*

Un pitac domnesc, în 5 Iulie 1805 reguléză orele de adunare a Divaninților:

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Cinstiților și credincioșĭ Dumnévóstră Boerilor Veliț aĭ divanuluĭ Domnieĭ mele, fiind-că tréba judecăților Norodului este cea maĭ d'intâĭ datorie a Dumnévóstră, dregătoriilor Domnieĭ mele, de a se căuta fără de pregetare și cu osîrdie, și fiind-că acum ḑiua s'aŭ mărit, luminând sórele de diminéță maĭ nainte de nouă cĕsurĭ, poruncim dar, ca de acum înainte să aveț a vĕ afla Dumnévóstră diminéța la douĕ-spre-ḑece ciasurĭ toț la curte, negreșit pe tóte ḑilele, unde să staț Dumnévóstră la cercetarea pricini'or, a căuta necontenit tréba judecăților, cu silință și cu tótă cuviinciósa osîrdie spre a lua sfîrșit a fiecăruia pricină, ca să nu pătiméscă Norodul întru acésta, cu perdere de vreme și cu cheltuială așteptând. De care poruncim Dumitale cinstit și credincios Boeriule al domnieĭ mele vel Logofĕt de Ţéra de sus, să faceț porunca acésta cunoscută la toț Dumnélor Veliț Boerĭ și să daĭ Zapciilor Nizam dupĕ datoria D-vóstră, ca și eĭ să urmeze fără de cusur slujba și datoria lor spre a avea la numitul ceas pe toț și *Pothe§'eriĭ* strînșĭ și aduș aicĭ la curte, atât pe ceĭ ce aŭ a se înfățoșa înaintea Dumnélor Boerilor, cât și pe ceĭ ce aŭ a se înfățoșa la Divan

1. La rugăciunea femeieĭ, soția de curênd căsătorită cu un Ilie, care aŭ fost surghiunit peste hotare pentru o gâlcévă ce-a făcut la cafeneaua din Beilic în 1800 Octombrie, Domnitorul iartă pre soț și-ĭ redă dreptul de a se întórce în ţéră. Cod. 43 fila 157.

înaintea nóstră, fiind-că şi înşi-ne noĭ, în ḑilele de Divan avem a căuta judecăţile Divanuluĭ de la acest ceas înainte. *Tol. pisah. gd.*—1805 Iulie 5.

Cod. XLIX fila 228

Un proces care atinge moralitatea familieĭ, supunerea şi respectul fiuluĭ pentru tată e cel dat jos în notă. [1]

---

1. *Prea Inălţate Dómne*

Dumitrache Postelnic sin Mihălache Vătavu din sud. Prahova, jăluesce Măriĭ tale că sunt acum nouĕ anĭ, de când s'aŭ pripăşit pe lângă casa tată-sĕŭ o curvă de muiere de la Slănic sud Saac, cu care muĭere după vrăjile eĭ cele curvescĭ, aŭ căḑut tată-săŭ în pĕcatul curvieĭ cu dênsa, încă trăind mumă sa, şi din pricina aceştia cunoscênd mumă-sa pe tată-sĕŭ că este de tot robit în dragostea eĭ, şi neputênd a'ĭ face înfrânarea cea cuviinciósă, dobândind mare aht aŭ căḑut la bólă şi aŭ murit de sînt acum 7 anĭ, şi că după mórtea mume-seĭ aŭ rĕmas acéstă nelegiuită de tot stăpânitóre pe casa tătâne-săŭ, şi între aceştĭ nouă anĭ ce aŭ avut tată-sĕŭ, atât banĭ, cât şi vite aŭ prăpădit cu dênsa, făcênduĭ haine şi scule, care nu se întâmplă a fi la alte jupânese acolo în oraşul Câmpineĭ, până în cât l'aŭ băgat la datoriĭ tal. 3000 şi că nu este numaĭ de datorie, ci încă l'aŭ schimbat din firea ce aŭ avut, şi că acum datornicĭĭ viind aŭ început să vîndă din ale tată-sĕŭ ce aŭ rĕmas, şi acéstă curvă cunoscênd că nu maĭ are ce mânca a început a se trage la oparte, dând banĭ cu dobândă de pe la uniĭ alţiĭ, şi pe dênsul avêndu'l numaĭ singur fecior, căsătorit fiind, se uită cu ochiĭ şi nu are ce să facă ; şi să rógă Măriĭ tale ca să fie luminată poruncă cu omul Mărieĭ tale către Dumnealor boerĭ Ispravnicĭ, ca să o rădice din casa tată-sĕŭ spre a scóte şi pe tată-sĕŭ din întuneric la lumină, fiind cu pĕcat fecior fiindu-ĭ şi numaĭ pe dênsul avêndu-l, să se uite cu lacrimĭ cum stăpânesce o muĭere fără de cununie, şi numaĭ cu farmece, tóte ale tată-sĕŭ şi că el din pricina aceea se află în tóte ale tată-sĕŭ întocmaĭ ca un strĕin şi că acéstă muĭere când a venit în casa tată sĕŭ îmbrăcămintea eĭ era o zeghe, o fotă, un ştergar în cap şi fără de încălţăminte, iar acum se află cu o mulţime de haine, şi alte scule i vite care anume le arată în jalbă, şi casă făcută lângă pórta casiĭ tată-sĕŭ ; după a caruia jalbă, cu luminată porunca Mărieĭ tale, orânduindu-se Ene copil din casa de Divan, ca prin scirea Dumnealor Ispravnicĭĭ judeţuluĭ să iae şi pre Mihălache tată-săŭ şi pre acea femee să-ĭ aducă aicĭ la Mitropolie, sĕ-ĭ înfăţişeze înaintea prea sfîntuluĭ părinteluĭ Mitropolit, ca să lase să se facă cercetare în urmarea cea cuviinciósă şi fiind că pré sfinţia sa se află eşit în Eparhie, am intrat noĭ în cercetare ; decĭ zapciu cel orânduit aŭ înfăţişat înaintea nóstră, atât pĕ Mihălache până va găsi pre acea femee, cât şi pe Enache Vechil, şi cumnat jăluitoruluĭ, cu adeverinţă în scris, (neputênd însuşĭ veni fiind însărcinat cu trébă de ale judeţuluĭ, după cum arată D-lor Boerĭ Ispravnicĭ), şi întrebând pe Mihălache ce are a rĕspunde ? cu totul se apără ḑicênd că nu este vinovat la fapte necuviincióse cu acéstă femee, şi cum că de anĭ cincĭ nu se află în stare de a face acest fel de fapte, fără numaĭ pe acéstă femeie împreună cu bărbată-sĕŭ îĭ are slugĭ în casă de'l

Biserica continuă de a avea mână puternică în societate, cum se

---

caută la neputinţă, fiind om bĕtrân şi neputincios, şi cum că hainele ce i le-aŭ făcut el sunt pentru simbria eĭ, nevrênd ca să ia banĭ, care haine se vĕḑură şi de către noĭ, şi după starea femeeĭ i a bărbatuluĭ eĭ dă bănuială, nefiind de potriva uneĭ slujnicĭ ce slujesce la acest fel de casă, după cum este a luĭ Mihălache, însă orĭ cu ce mijlóce vor fi făcute nu are cădere a le cere fiu-sĕŭ jăluitorul, maĭ vêrtos câte dintre cele ce sunt arĕtate în jalbă lipsesc, tăgăduind femeia că nu sunt maĭ multe de cât acestea, cum şi pentru baniĭ ce aŭ arĕtat că sunt daţĭ cu dobândă la uni alţiĭ, s'aŭ mulţămit singură că orĭ-câţĭ banĭ va dovedi jăluitorul că are daţĭ cu dobândă, să fie aĭ luĭ, iar pentru datoria, în care arată jăluitorul că se află tată-sĕŭ din pricina eĭ, arată tată-sĕŭ, că adevĕrat aŭ fost făcut datorie în anul trecut din pricina uneĭ slujbe ce aŭ luat, dar aŭ plătit dintrênşi, şi maĭ este dator tal. 600 la un loc, şi óreş ce maĭ puţin la alte părţĭ, care nu ajunge nicĭ până la tal. 1000, iar din pricina femeeĭ ḑice că nu a făcut nicĭ o datorie; am vĕḑut şi înştiinţarea Dumnealuĭ Paharniculuĭ Hrisoscoleŭ, Ispravnicu judeţuluĭ ce face către D-néluĭ vel Vistier, arĕtând pe Mihălache vinovat cu acéstă femee, şi cum că l'aŭ scos şi din minte şi maĭ ḑice că până într'atâta s'ar fi obrăznicit, în cât odată gâlcevindu-se cu numitu Mihălache, şi el fiind neputincios l'aŭ luat de barbă şi l'aŭ trântit şi l'aŭ bătut, şi auḑind Vătavul de plaiŭ ce este acum şi cu fiu-sĕŭ, adică a luĭ Mihălache, aŭ mers şi l'aŭ scos din mânile eĭ, şi însciinţându-se D-néluĭ de acéstă faptă, până aŭ trimes să o ridice a prins de veste şi a venit aicĭ la Bucurescĭ, şi cum că de nu i-se va da D-néluĭ creḑĕmint, sĕ va orândui omul Mărieĭ tale credincios ca să cerceteze, şi se va îndestula de tot adevĕrul. După tótă cercetarea ce am făcut, cât pentru pâra de faptă necuviincióşă ce face Dumitrache Postelnicu asupra tătâne-sĕŭ, nu ar avea cădere, măcar de ar fi şi adevĕrată purtarea cea rea a tată-sĕŭ, fără numaĭ pentru obrăsnicia ce a făcut acéstă femee, ca să ia pe tată-sĕŭ de barbă şi să'l bată, se înţelege că s'a parachinisit fiu-sĕŭ, de a pornit acéstă pâră, nesuferind necinstea tată-sĕŭ, fiind şi din destulă pricină de bănuială că póte să se sfetirisască şi tot avutul casiĭ luĭ Mihălache, când ea a avut până într'atâta îndrăsnire ca să'l bată, căcĭ numitu fiu-sĕŭ nu şeade cu dênsul în casă, cu tóte că atât Mihălache, cât şi muĭerea cu tot tăgăduiră la acésta, dar maĭ mult se póte da creḑĕmînt însciinţărĭĭ D néluĭ Păharniculuĭ Ispravnic, care nu se sfiesce a merge şi omul Mărieĭ tale spre cercetare, şi în cea maĭ de pre urmă, cererea cea maĭ cu temeiŭ, atât a jăluitoruluĭ cât şi a vechiluluĭ sĕŭ, fiind maĭ mult ca să lipséscă femeea acésta de acolo din plaiŭ, i s'aŭ ḑis bărbatuluĭ eĭ ca să se mute la altă parte, pentru ca să lipséscă bănuiala şi gâlcéva ce este între tată cu fecior, şi întâiŭ nu vrea, pricinuind că aŭ casă făcută acolo, şi bucate semĕnate, apoĭ pe urmă îndupleCându-se, aŭ ḑis că va da zapis el cu soţia luĭ cu soroc hotărît, că după ce 'şĭ vor vinde casa şi cele ce maĭ aŭ acolo vor lipsi cu tóte şi se vor duce la Vălenĭ-de-Munte, de unde se trage el; însă vechilul luĭ Mihălache într'un chip s'a odihnit, iar într'altul s'aŭ pricinuit, cât de alte orĭ aŭ făcut eĭ acest fel de făgăduinţă cu legăturĭ prin cuvînt că vor lipsi, şi tot aŭ rĕmas pe loc, şi face cerere ca să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Dumnélor boĭerĭĭ Ispravnicĭ, să-ĭ ridice de acolo, a căruia cerere primită fu şi de noĭ pentru ca să lipséscă tótă bănuiala, însă fără a nu se păgubi pârâţiĭ de celea ce vor avea acolo, ca să ia altele care preţuindu-se după dreptate să-ĭ plătéscă

póte vedea din actele din notă, dar brațul mirean îĭ este însă de lipsă, ca să 'și esecute otărîrile.

VIII

Țèraniĭ. Sloboḑiile. Țiganiĭ. Sudițiĭ.

Sub o domnie care numĕra douĕ flagele ca fómetea și invaḑiunea bandelor luĭ Pasvantoglu, nicĭ că remâne îndoială, că fericit n'a fost țĕranul. De altmintrelea nicĭ o prefacere în nizamurile cu referință la el: acelașĭ pont orĭ clacă, acelёșĭ condițiunĭ de viață și de mișcare. Ba, putem ḑice, că în maĭ multe casurĭ, reclamând unele sate, orĭ uniĭ sătenĭ contra încărcărilor de către proprietarĭ, a clăceĭ, orĭ dijmeĭ etc. Alex. Moruzi a fost maĭ tot-deauna pe partea țĕranuluĭ [1].

---

jĕluitoru, precum însușĭ vechilul sĕŭ primi, séŭ când nu se vor mulțămi eĭ pre acea prețuire (a nu le rĕmânea cuvînt că s'aŭ năpăstuit) să li se pue un soroc cuviincios de a și le vinde cu vreme în prețu ce vor putea, nu ḑicem însă întraceea Diastimă a soroculuĭ, să fie și eĭ locuitorĭ acolo, ci pe dênșiĭ acum de loc să'ĭ depărteze dintr'acel județ, asemenea și bucatele ce le aŭ semĕnat și le vor strînge iarăși în vremea lor, iar hotărîrea cea desĕvârșită pentru tóte rĕmâne a se face de către Măria ta.—1800, Iunie 25.

Cod. XLIII fila 14.

Nectarie Episcopu Râmniculuĭ,
Iosif Episcopu Argeșuluĭ.

Io Alecsandru Constandin Moruz Voevod

Intărim Domnia mea anaforaua sfinției lor părinților Episcopĭ, la care și amêndouĕ părțile rĕmâind fără cuvênt, s'aŭ mulțămit dupĕ cum aŭ dat și adeverința lor în scris la logofeția Divanuluĭ, și poruncim Dumneavóstră Ispravnicilor să faceți urmare cum se coprinde maĭ jos.—1800, Iunie 28.

1. Veḑĭ cu referința la clacă, în anexă, actele din cod. XLII, fila 103 verso, 104, și 107 și 336 (28 Maiŭ 1801) și 220 v. 222 verso și 223.

Petițiunea mareluĭ logofĕt Niculae Brâncovénul din 20 Decembrie 1799, asupra locuitorilor de pe moșia episcopieĭ Râmnic, că îșĭ pasc vitele și le adapă pe moșia sa Babiciul din Romanați și nu daŭ nicĭ un avaet anual:

«Șciut este Înțelepciuneĭ Mărieĭ-Tale, că o moșie are datorie să hrănéscă dobitócele numaĭ ale celor ce locuesc într'ênsa, carĭ clăcuesc și-și daŭ dijma la stăpânul moșieĭ, iar nu și ale strĕinilor de pe alte moșiĭ».

Se rógă deci, să fie oprite vitele streine de a pasce pe moșia sa, fără prealabilă învoire ce avaet să dea. Domnitorul, la 27 Decembre 1799, ordonă Caimacamuluĭ Craioveĭ a se conforma cu condica Divanuluĭ și obiceiul pământuluĭ: Locuitorĭ, ce nu aŭ loc de pășiunea vitelor pe moșiile unde șed și unde îșĭ fac claca se învoesc cu stăpânul moșieĭ de alĕturea unde găsesc loc

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREȘTI

Ceea ce a trebuit să adaogă greutăţile ţĕranuluĭ ba une-orĭ şi a birniculuĭ din mahalalele Bucurescilor, a fost angaralele şi requisiţiunile ce aŭ ocasionat conducerea de oştirĭ româno-turce contra luĭ Pasvantoglu [1].

O altă plagă eraŭ pentru unele judeţe ale ţĕreĭ Gelepiĭ, carĭ asupriaŭ sătenii prin cumpĕrăturĭ aprópe forţate de producte, vite, etc. Cunóscem un cas unde Gelepiĭ, sub cuvênt că aveaŭ suhaturĭ pe unele moşiĭ, închiseseră până şi comunicaţiunile la fôntâni ale ómenilor de n'aveaŭ chip nicĭ să-şĭ adape vitele la propriile fôntâni făcute de eĭ [2].

Dreptul de *protimisis* la arendare de moşiĭ, şi-l conservă ţĕraniĭ şi-l revendică în maĭ multe rênduri, fie faţă de boeriĭ proprietarĭ, fie faţă de proprietăţi monăstirescĭ [3].

Proprietatea şi-aŭ menţinut monopolul cârciumelor [4] şi în maĭ multe rênduri aŭ dobêndit apărare de păduri [5], deşi cu respectul

---

de păşiunea vitelor şi plătesc suhat pentru păşiune, cu care se scad din claca ce-o daŭ la stăpânul moşieĭ unde şed, iar făr de acéstă invoială sunt propriţĭ, fiind-că un stăpân de moşie este dator să hrănéscă dobitócele numaĭ a celor ce locuesc pe însĕşĭ moşia aceea a sa, de la carĭ se folosesce cu claca şi cu dişma lor, iar nu şi altora streinĭ, după alte moşiĭ. Decĭ aşa să urmeze ispravnicii şi cu judecata dintre Niculae Brancovénul şi locuitorĭ de pe moşia episcopieĭ Râmnic.

Cod. XLII, fila 128.

1. Veḑĭ în anexă actele după cod. XLIII, fila 297. — 25 Apr. 1801.

2. Veḑĭ actele în cod. XLIII, fila 291, din Sept. 1801.

3. Cod. XLIII, fila 260. — 1801, Apr. 9 — şi 150 verso şi 151 din 1800 Sept. 14. Asemenea cod. fila 361 v. — Veḑĭ fila 355 v.

4. Mitropolitul la 27 Noembre 1799 cere Domnitoruluĭ să se opé că locuitoriĭ după moşiile Mitropolieĭ de a vinde vin şi rachiŭ de al lor la Balta-Albă, Pribégul şi Cojocésca din Râmnicul-Sărat.

Domnitorul ordonă Ispravnicilor de judeţ a se conforma ponturilor şi drepturilor proprietăţiĭ.

Cod. XLII, fila 103 verso.

5. Anaforaua Mitropolituluĭ Dositeiŭ din 23 Noembre, arată că Archimandritul Nectari, epistat Schituluĭ Goran din Argeş, care este mitoc al Mitropolieĭ, s'aŭ jăluit că sătenii din Feteni şi Blidarĭ, şeḑĕtorĭ aprópe de hotarele moşieĭ Schituluĭ aŭ tăiat pădurea Schituluĭ şi-şĭ păşunéză oile prin păşunile Schituluĭ, fără să plătéscă şi că aŭ arat liveḑile Schituluĭ, ba încă locurile, ce le aveaŭ pentru arătură le-aŭ lăsat nelucrate de a perdut Schitul dijma bucatelor.

Mitropolitul cere Domnitoruluĭ să se ordone ispravnicilor ca să împedice pe aceştĭ sătenĭ de a maĭ supĕra moşia Schituluĭ fără prealabilă învoire cu epistatul Schituluĭ, de vreme ce dênşiĭ nu sunt locuitorĭ de pe moşia Schituluĭ şi nu daŭ clacă, ca să se foloséscă de pădure, etc.

dreptului țărănesc de a lua lemne pentru nevoile caseĭ sale, ba în unele păduri și pentru comerciŭ, plătind anumite taxe séŭ dijmă de fie-ce car, orĭ căruțe. Asemenea și-a menținut proprietatea dreptul de pescuire în balțĭ [1].

Domnitorul la 25 Noembre 1799 ordonă:

«Domnévóstră Ispravnicilor ot Sud-Argeș, să cercetațĭ și cât pentru pădure poruncim că de aci înainte să dațĭ D-vóstră nizamul cel cuviincios pârâților, sătenĭ, ca să nu maĭ pricinuiască pagubă și stricăciune. Cum și pentru păsiunea vitelor să-ĭ îndatorațĭ, ca orĭ să-șĭ pue păzitor a nu maĭ călca moșia Schituluĭ, séŭ de aŭ trebuință, să se obicinuéscă a plăti obicinuitul suhat. Așișderea și pentru locurile de arăturĭ și pentru locurile de fânețe, prin cercetare de judecată să facețĭ hotărîre în scris și să o îndreptațĭ, séŭ fiind pricina în alt chip să înșciințațĭ Domniĭ mele».

Cod. XLII. fila 107.

1. *Anaforaua în dosul jălbiĭ Nastavniculuĭ de la Mŏnăstirea Archimandrit pentru a se îndatora locuitoriĭ ce vânéză pește din balta ce are Mănăstirea la moșia Căcămeiu din Sud-Ialomița, spre a da ţeciuiala, din treĭ pescĭ un pesce séŭ din treĭ banĭ un ban.*

Io Mihail Costantin Șuțul Voevod i gospod. Zem. Vlah.

D-vóstră Ispravnicilor aĭ Județuluĭ vețĭ vedea anaforaua ce ne face D-luĭ vel. Logofĕt, pentru care vĕ poruncim să cercetațĭ, și de s'aŭ urmat acésta să îndatorațĭ pe ceĭ ce vînéză pesce a-șĭ da datoria lor dupĕ orânduiala Hrisóvelor.—1801, Noem. 28.

Prea Înălțate Dŏmne,

Dupĕ luminată porunca Înălțimeĭ tale ce mi se dă la acésta jalbă, următorĭ fiind am făcut cercetare, și din luminate hrisóvele Mărieĭ tale și ale altor luminațĭ domnĭ d'inainte și de pe urmă, vĕdum coprinděndu-e, că Mŏnăstirea acésta are moșie în Sud-Ialomița, ce se numesce Căcămeiu, cu baltă pe dênsa, între moșia Mŏnăstiriĭ Căldărușanĭ și între moșia Mihaiŭ-Vodă, și vama Domnéscă de la acea baltă care este întreiala, orĭ din treĭ pescĭ un pesce, séŭ din treĭ banĭ un ban, este hărizită mŏnăstiriĭ, și se volnicesce omul ce se va orândui de numita Mŏnăstire să strîngă întreiala, iară Vameșu întru nimic să nu se amestece; decĭ după cuprinderea hrisóvelor dreptate are mŏnăstirea, și cu cale este cererea ce face Nastavnicul; pentru care să fie luminată porunca Mărieĭ Tale către D lor Ispravniciĭ Județuluĭ, să îndatoréscă pre toțĭ ceĭ ce vânéză pesce într'acéstă baltă de pe moșia mŏnăstiriĭ a da întreiala, puind pe ceĭ împotrivitorĭ a urma dreptățiĭ și datorieĭ lor, ca să nu se păgubéscă mŏnăstirea de mila ce are, iar hotărîrea etc.—1801, Noembre 23.

Cod. XLIV. Fila 14.

Scarlat Ghica vel. logof.

In timpul domniei a 2-a a luĭ Alex. Moruzi nu s'aŭ făcut *slobozĭ*. Cel puţin n'am aflat acte de asemenea natură în codicele domnescĭ. S'aŭ colonizat însă câte-va sate cu sêrbĭ emigraţĭ din Serbia, în urma invasiuneĭ în ţéra lor a bandelor îngrozitóre ale luĭ Pazvantoglu. Aşia putem cita sêrbiĭ colonizaţĭ la Cacova[1]. *(Cod. XLIII. fila 323 din 26 Maĭ, 1801).*

---

1. Maĭ eacă unele acte relative la ţeranĭ:

Scarlat Câmpinénu vel. Logofĕt, la 22 Decemvrie 1799, se jăluesce luĭ Vodă, că la moşia Câmpina din Prahova, deosebit de cârciumile luĭ pentru vînzarea de vin «maĭ sunt încă câte-va cârciume înfundate strĕine, carĭ alt amestec la câmp, pădure séŭ liveḑĭ de fân n'aŭ, fără numaĭ cârciume înfundate şi nu se supĕră a vinde vinurĭ şi rachiurĭ, dar aduc şi fênurĭ de pe alte moşiĭ, orz i altele de ale moşieĭ» cu paguba jăluitoruluĭ, acum deci cere să n'aibă voĭe acele cârciume de a vinde decât vin şi rachiŭ.

Domnitorul, la 27 Decembrie 1799, ordonă Ispravnicilor din Prahova să satisfacă cererea Logofĕtuluĭ Câmpinénu, «şi de aŭ împotrivă a rĕspunde cevaşĭ, să cercetaţĭ pricina prin judecată după orînduială şi asupra dreptăţiĭ făcênd alegerea cea cuviinciósă în scris, când vr'o parte nu se va mulţămi să le puneţĭ ḑi de soroc ca să vie la divan».

Cod. XLII, fila 128.

Şerban Crisoscoleŭ, biv. vel. Clucer de Arie, cere Domnitoruluĭ ca la târgul de pe moşia sa Bobenĭ din Buzĕu, în sĕptĕmână odată Joia, târg făcut de 15 anĭ, să n'aibă voe altul de cât el a vinde vin şi a lua de la ceĭ ce vin la târg câte-o para de loc pentru călcarea ce fac moşieĭ.

Scarlat Câmpinénu vel. Logofĕt, la 18 Decembrie 1799, propune Domnitoruluĭ respectarea dreptuluĭ luĭ Şerban Chrisoscoleŭ.

Domnitorul Alexandru Moruz ordonă:

«Poruncim Domnia-mea D-vóstră Ispravnicilor judeţuluĭ să cercetaţĭ atât de aŭ aceştĭ târgoveţĭ vr'un aşeḑământ făcut cu stăpênul moşieĭ pentru vînzarea vinuluĭ şi pentru paraua de loc, cum şi în ce chip s'aŭ urmat până acum în diastimă de 15 anĭ de când arată că se face târgul acesta acolo, şi în adevĕr cu pliroforie întrégă să înscriinţaţĭ Domnieĭ mele. — 31 Decembre, 1799.

Cod. XLII. fila 141 verso.

Act relativ la cisla ţeranilor

Anaforaua mareluĭ Vistier Filipescu, din 3 Iunie 1800, prin care arată că aŭ cercetat pentru ómeniĭ ce aŭ fugit din satul Unghenĭ, din judeţul Toleorman, de ce pricină aŭ fugit, din supĕrările ce i-aŭ făcut Iane Ţivu Gelepu, séŭ căcĭ Voichin şi ceĭ-l-alţĭ aĭ luĭ iaŭ asuprit la cisle, precum se arată în tacriru unuĭ Anastasie Logofĕtul. Infăţişând înaintea mea pe Iane Gelepu cu Voichin, din cercetarea ce s'aŭ făcut, nu s'a putut dovedi, că ar fi fugit din pricina Gelepuluĭ, fiind-că uniĭ din fugarĭ arĕtară că aŭ fugit când nu era Iane acolo, dar şi Voichin a tăgăduit prin jurământ că nicĭ din pricina luĭ nu s'a strĕmutat şi

Nu numaĭ proprietarul îngenunchia pre ţeran contra *pontuluĭ*, ci el era despoiat şi de funcţionarĭ. [1]

---

cu tóte că un Pârvul Holteiu săteanul ce se afla de faţă aicĭ la cercetare, arătă şi el că n'aŭ fugit din pricina luĭ Voichin, nicĭ din supĕrările Gelepuluĭ, ci de alte păsurĭ şi ómenĭĭ fugiţĭ sunt ceĭ ce se arată maĭ jos, dar dându-se bănuială că acesta fiind fruntaş al satuluĭ ca Voichin, ca să diafendipséscă pe numitul, nu arată adevĕrul. De aicea nu se póte descoperi adevĕrul, ce mi se pare a fi cu cale să se orânduéscă un om domnesc credincios să mérgă la faţa loculuĭ să cerceteze pricina acolo cu deaměnuntul şi în ce chip va dovedi pricina, din care aŭ fugit aceĭ ómenĭ, să însciinţeze Mărieĭ tale, dupĕ care să se orânduéscă de Măria ta rĕsplătirea celuĭ ce va fi vinovat pentru fuga lor. «Alexandru Moruz, la 5 Iunie 1800, ordonă rânduind pe un copil din casa de visterie, «să 'l ridice de aicĭ pe numitul Voichin, să 'l ducă acolo la faţa loculuĭ, unde straşnic dumniavóstră ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ să cercetaţĭ cu deaměruntul ca să dovediţĭ în adevĕr pricina strămutărĭĭ acestor locuitorĭ şi pe vinovatul acela, carele se va găsi că a fost pricinuitor de jafurĭ şi nedreptăţĭ locuitorilor sătenĭ în pricina *cislelor*, din care vor fi fost siliţĭ locuitorĭĭ de a se strĕmuta din locul lor, să 'l puneţĭ ca să plătéscă satuluĭ orĭ-ce mâncătorĭĭ şi luărĭ de banĭ se va dovedi că aŭ făcut maĭ mult, séŭ şi alte pricinĭ de năpăstĭ şi supĕrărĭ séŭ necazurĭ, întru alte de le-aŭ făcut să însciinţaţĭ Domnieĭ mele, cu care însciinţare se'l daţĭ pe acel pricinuitor în mâna orânduituluĭ mumbaşir ca să'l aducă aicĭ spre a-şĭ lua pedépsa». — 1800, Iunie 5.

1. *Abusurĭ de funcţionarĭ*

Nicolae Brâncovénu vel Logofĕt la 25 Septembrie, 1799, raportéză că aŭ cercetat în condicile Divanuluĭ de se află obiceiul îndoit de a lua dregĕtorĭĭ clăcĭ séŭ alte iraturĭ dupĕ moşiĭ.

Marele Logofĕt aŭ găsit poruncĭ date chiar şi de Alexandru Moruz «ca să fie opriţĭ zabiţĭĭ, neferĭĭ şi zapcĭĭ i Căpitanĭĭ, de luărĭ nedrepte, încă dintru întâia domnie a luĭ Alexandru Ipsilante s'aŭ oprit şi ispravnicĭĭ de peste Olt, de luările ce căutaŭ a le întări ca să le facă obiceiŭ şi să ia parale de pe la neguţătorĭĭ ce mergeaŭ pe la târgurĭ, cu cuvênt că păzesc târgurile. Şi curat se arată că ispravnicĭĭ pentru slujba lor îşĭ aŭ plata lor de la visterie, precum şi alţĭ slujbaşĭ, uniĭ îşĭ aŭ lefĭ, alţiĭ scutelnicĭ, alţiĭ alte eraturĭ, ce prin sineturile domnescĭ sunt orânduite; iar acéstă clacă, ce se jeluesc mŏnăstirile, că pretendirisesc diregătorĭĭ judeţuluĭ fiind din cele nescrise şi nesciute divanuluĭ, care pricinuesc pagubă şi mŏnăstirilŏr şi acelor ce se hrănesc cu acest alişveriş, arĕt Mărieĭ tale, că găsindu-se de către Înălţimea ta cu cale, să se dea luminată poruncă a se opri acéstă urmare, iar hotărârea...» etc. La 23 Septembrie, Domnitorul apróbă şi ordónă ispravnicilor, zăbiţilor şi tuturor de obşte diregĕtorĭ domnescĭ, sub amenințarea de pedépsă, să înceteze să facă acest fel de cererĭ.

Mai aducem aci deosebit un act relativ la claca scăḑută şi pontul redus de pe la unele mŏnăstirĭ :

Clacă şi pont mŏnăstiresc

O lungă anafora din Martie 1800, semnată de Dumitru Ghica Vel Ban şi de Radu Golescu, arată Domnitoruluĭ, că în conformitate cu hotărârea luĭ, mumbaşirul aŭ înfăţişat înainte-le pe locuitorĭ de la satul Jibiea din Argeş al mŏnăstirĭ Cozia şi pe Panaite purtătoriul de grijă al moşieĭ. Ţĕranĭ au adus maĭ multe punete în jalba lor. Maĭ întâiŭ pentru ḑilele de clacă de i-aŭ arĕtat că aŭ avut aşeḑământ «ne arĕtară 4 rĕvaşe ale dumnélor bo rilor ispravnicĭ de maĭ înainte însă, un rĕvaş cu lĕt 97 Februarie 6, i un rĕvaş cu lĕt 97 Martie 3, i altul cu lĕt 98 April 23, cum şi altul cu lĕt 98 August 23, ce scria către epistaţĭ şi către vătaful de plaiŭ de a odihni pe locuitorĭ asupra obiceiuluĭ ce-aŭ avut, dar nu putum aduna dintr'acestea vre'o apodixis pentru numĕrul ḑilelor de clacă séŭ pentru altele ale moşieĭ fiind rĕvaşe de soroc. Impotriva jălbiĭ pârâţilor ne arată pârâtul Panaite, iconomul acesteĭ mŏnăstirĭ, o însciinţare a Domniilor sale Pah. Constantin Cămpinénu i Pah. Constantin Ruhet, ce aŭ fost ispravnicĭ numituluĭ judeţ Argeş, în care arată că după cercetarea ce-aŭ făcut la jalba, ce-aŭ fost dat epistaţiĭ p ntru aceştĭ locuitorĭ, ce nu se supunea datorieĭ lor, măcar că înşiĭ locuitoriĭ aŭ arĕtat, că aŭ avut obiceiŭ să clăcuiască pe an câte 8 ḑile, dar împotrivă aŭ scos Alexe, ce atuncĭ era economn, o carte cu lĕt 1764, a rĕposatuluĭ întru fericire Constantin Cehan Voivod, coprinḑĕtóre pentru toţĭ locuitorĭ, ce se vor fi aflând cu locuinţa pe moşia mănăstireĭ, să aibă a-şĭ face fie-care claca pe an câte ḑile 12 în 9 luni, cum şi dijma să-o dea din tóte ce va fi pe moşiĭ, atâta n maĭ din legumele ce vor avea p in grădinĭ de tréba caselor lor supĕrare să nu li să facă ; vin şi rachiŭ să nu fie numiţiĭ, volnicĭ a vinde ; cum şi o poruncă a Mărieĭ Sale Alexandru Ipsilant Voivod cuprinḑĕtóre să clăcuiască ḑile 12 pe an şi că după cercetarea ce aŭ făcut Dumnealor, chiar din ḑisele locuitorilor dovedindu-se că nicĭ un aşeḑământ întărit n'aŭ avut, găsesc cu cale să-şĭ plătéscă cele ce sunt datorĭ la mŏnăstire după cuprinderea condiceĭ divanuluĭ ; care acelea 2 cărţĭ domnescĭ 'e cerurăm pârât uluĭ, ca să le vedem şi noĭ şi ḑise că nu sunt aicea ci la mŏnăstire, dar de vreme ce se arată de ispravnicĭ detem creḑĕmînt ; măcar că pârâţiĭ loc itorĭ fac cerere, ca să le fie claca numaĭ de ḑile 6 într'un an, dar nevĕḑênd nicĭ o dovadă cu care să ne putem încredinţa, c'aŭ avut vr'un aşeḑĕmânt, la acésta nu putem pune nicĭ un temeiŭ, ci se cuvine a fi îndatoraţĭ să lucreze câte 12 ḑile pe an. Dar fiind-că Ienachi Scufianu din al doilea epitrop ne arată că după rugăciunea ce i-ar fi făcut sătenĭ de a-ĭ lăsa pe ḑile 8 şi aşa i-aŭ lăsat cu tóte că vr'un aşeḑĕmînt înscris n'aŭ făcut, găsim cu cale a fi următorĭ acesteĭ clăcuirĭ de ḑile 8 şi de aci înainte. Pentru dijma fênuluĭ

nedovedindu-se vr'un aşeḑĕmênt, iarăşĭ cu cale este a se urma dupĕ cuprinderea condiceĭ, adică din 10 una. Dar fiind-că dupĕ cercetarea ce-aŭ făcut ispravnicĭĭ, în partea loculuĭ s'aŭ luat şi se ia dijmă cu câte parale 4 de car, precum pârâţiĭ arată, că ar fi avut obiceiŭ de a da, ci şi maĭ mult de parale 8, să fie îndatoriţĭ, când nu vor vré să dea fên *în naturŏ*, dupĕ cuprinderea condiceĭ, să dea câte parale 8 de car de mĕsură, fiind sloboḑĭ a cosi de la orĭ-ce liveḑĭ, curăţite de eĭ, iar nu embodisiţĭ precum arată.

Pentru porumb iarăşĭ nu putem afla vre-un aşeḑĕmînt, ci şi pentru acésta se cuvine a urma condiceĭ, dând din 10 baniţĭ una cu mĕsurătóre iar nu cu *tacmin*, pentru că tacminul tot-deauna este supus greşeliĭ. Pentru păşiunea oilor şi a caprelor ḑise pârâtul că ar fi avut obiceiŭ locuitoriĭ să dea câte banĭ 8, precum arată şi obicĭnuitul mumbaşir că s'aŭ pliroforisit dupĕ cercetarea ce aŭ făcut la faţa loculuĭ; dar noĭ căutând pravilnicésca condică vĕḑum, că hotărésce să ia câte banĭ 4 de capră, însă 2 vara şi 2 iarna, care de acum înainte aşa se va urma, numaĭ şi locuitoriĭ să'şĭ iconomiséscă hrana caprelor cum şi a rîmătorilor, a nu face atâta stricăciune pădurii spre paguba venituluĭ moşiĭ.

Pentru nuele cu cale este când vor avé trebuinţĭ pentru sineşĭ iar nu pentru vr'un alişveriş, să mérgă la purtătoriul de grijă al moşieĭ să ia rĕvaş de voie către păḑitoriĭ păduraraĭ şi aşa să tae fără plată, ci fără voie dată să nu fie sloboḑĭ.

Pentru islas de vite, precum ne adeverim şi din arĕtarea mumbaşiruluĭ şi din cercetarea boerilor ispravnicĭ, nicĭ un cuvînt drept nu avură pârâşiĭ, pentru că uniĭ depărtându-se cu şederea de vatra satuluĭ nu le vine îndemână a-şĭ da vitele la islazul cel obicĭnuit al satuluĭ, ci cer altul deosibit, care este spre pagubă.

Pentru care să fie luminată poruncă către Dumnealor numiţiĭ ispravnicĭ ca pe ceĭ risipiţĭ şi depărtaţĭ de sat, cu acest chip să-ĭ strângă maĭ aprópe unul de altul ca să se pótă ajutora cu toţĭ întru tóte, cum şi pentru păşiunea vitelor arăşĭsă nu facă smintélă venituluĭ moşieĭ, căcĭ în acéstă moşie Jeblea, razimă sfânta mănăstire.

Pentru pruni, de vor fi şi avut locuitoriĭ acesteĭ moşiĭ vr'un obiceiŭ, a nu da zeciuială, dar dupĕ cum ne adeverim, fiind-că eĭ aŭ adus lucrul la catachrisis, lăsând alte agoniselĭ, din care să folosea mănăstirea şi apucându-se ceĭ maĭ mulţĭ de acéstă meserie de aŭ împresurat moşia cu liveḑĭ de pruni, cu carĭ nu puţin alişveriş fac, se cuvine a-şĭ da dreptul dupĕ cuprinderea pravelniceştiĭ condicĭ. Cum şi pentru vin să nu fie sloboḑĭ a vinde cu ocaua saŭ cu vadra nicĭ pe la crem, fiind în spinarea satuluĭ şi să facă mare cheder venituluĭ moşieĭ, fără numaĭ când vor găsi muştereŭ să-l dea cu ridicata, atât vinul cât şi rachiul. Pentru că le face pârâtul nesuferite zulumurĭ, umblând călare şi avênd dupĕ el câte 10 ţiganĭ, şi acésta arĕtare o găsirăm netemeinică, fiind-că el încă de la 16 ale luĭ Nembre, lĕt 99, aŭ mers la boĭeriĭ ispravnicĭ,

de aŭ arĕtat a lor împotrivire cu care se judecase maĭ înainte, precum ne adeverim şi din un rĕvaş izprăvnicesc deosebit, cu lĕt 98, August 29, şi le-aŭ făcut poruncă, care şi acea o vĕḑurăm, către vĕtavul de plaiul Arefuluĭ, de i-aŭ dat un plăiaşĭ de aŭ umblat împreună cu el ca să se facă împlinire, precum şi boeriĭ ispravnicĭ arată întru acéstă însciinţare, dar nevrênd să'şĭ dee dreptul lor aşa, iaŭ luat zălóge şi se află şi acum în păstrarea numituluĭ pârât. Pentru o mŏră ce prin o deosebită jalbă arată pârâtul că aŭ făcut pe vadul mănăstireĭ un popa Ion din sud Argeş şi ni se poruncesce a face şi pentru acésta cercetare, faţă fiind şi numitul preot, unul din pârîşiĭ locuitorĭ şi întrebându-se are vre-un engrafon al mănăs'iri saŭ al altuĭ cuĭ-va şi din epistaţĭ, séŭ vre o altă dovadă de voie dată pentru făcutul acesteĭ morĭ, ḑise că nu are. Găsind dar cu cale ca preotul să'şĭ primóscă dela mănăstire banĭ pe tótă materia moreĭ, dupĕ cum se află acum, şi móra să rĕmâie a mănăstireĭ. Pentru care fie luminată poruncă către boeriĭ ispravnicĭ de a orîndui doĭ boerinaşĭ din partea loculuĭ cu sciinţă de a preţui până la una în frica luĭ D-ḑeŭ, cum şi ghinda să o plătéscă ceĭ cu rîmătorĭ dupĕ preţul ce a fost vêndută la acel neguţător. Pentru câte vor fi banĭ de porumb ce s'aŭ luat de la jĕluitorĭ maĭ mult, ne pliroforisim că acésta s'aŭ urmat din greşéla unuia Climent călugăraşul mănăstireĭ pre care îl orînduise numitul econom la strînsul dijmeĭ şi li s'aŭ întors înapoĭ cu mumbaşir dupĕ cercetarea ce făcurăm.

Semnaţĭ: *Dumitrache Ghica vel ban, Radu Golescu.—1800 Mart.*

Asupra acesteĭ anaforale Alexandru Constantin Moruz, pune următórea resoluţiune:

«Locuitoriĭ de la satul Zeblea sud Argeş dupĕ moşia sfinteĭ monăstirĭ Cozia, neremînênd odihniţĭ la anaforaua ce ne-aŭ făcut dumnialor boeriĭ epitropĭ marĭ, aĭ spitalelor, s'aŭ înfăţişat la divan înaintea domnieĭ mele cu Panaite purtătorul de grijă al acesteĭ moşiĭ. Unde dupĕ ce s'aŭ cetit înaintea domnieĭ mele anaforaua dumnealor numiţilor boerĭ, am făcut cercetarea pentru fie-care madea în parte. Şi întâiŭ pentru rîndul clăceĭ întrebând pe locuitorĭ ce aŭ a rĕspunde? ḑiseră că numaĭ şase ḑile aŭ avut obiceĭ a clăcui pe an, iar acuma acest Panait iaŭ apucat de a clăcui câte opt, luând de la ceĭ ce n'aŭ făcut clacă în lucru, câte taleri doĭ de casă pentru opt ḑile, iar de la ceĭ ce aŭ făcut câte şase ḑile le-aŭ luat şi parale 20. Cărora cerêndu-le să arate câte o dovadă, cu care să dovedéscă, obiceiul de şase ḑile ce'l arată, ḑiseră că nu aŭ nicĭ o dovadă la acésta. Deci când vre-o dovadă de alt obiceĭ şi aşeḑământ pre maĭ puţine ḑile din 12 cât scrie condica divanuluĭ nu aŭ, li s'aŭ ḑis cu hotărîre, ca mulţămiţĭ trebue să fie pre scăḑĕmêntul ce s'aŭ făcut de a clăcui câte opt ḑile, care şi datorĭ sunt a le clăcui în lucru pre fie-care an fără împotrivire.

Pentru dijma fênuluĭ ḑiseră, că încarcă la mĕsurătóre cu îndoială şi întreială şi la plată le-aŭ luat câte 8 parale de car, în vreme ce aŭ avut obiceĭ de a da câte 4 parale. Dar nicĭ la acésta nu avură nicĭ o dovadă cu care să dovedéscă vr'un obiceĭ osebit. De acea ḑicênduli-se ca să urmeze condiceĭ divanuluĭ, a da din ḑece una fân în natură, rĕspunseră că mulţumiţĭ ar fi să dea ḑeciuială fên în natură, ḑiseră că fiind la loc de munte şi cu anevoie de cărat nu pot duce fânul la isprăvnicelul moşieĭ şi de acea făcură cerere ca să plătéscă de car câte şase parale, precum arĕtară că se obicinuesce şi la alte moşiĭ împrejur. De care pentru acésta poruncim, ca ispravniciĭ judeţuluĭ să facă cercetare şi cum se urméză pe la alte sate dupĕ moşiile dupĕ împrejur, asemenea să fie aceştĭ locuitorĭ a da şi urma.

Pentru dijma porumbuluĭ ce se jăluise locuitoriĭ că peste multă încărcătură ce le face la luatul dijmeĭ le-aŭ luat în silnicie câte opt ştuleţe de porumb, la tótă baniţa, pentru care întrebat fiind Panaite nu putu tăgădui la acésta, fără numaĭ pricinui că aşa a găsit obiceiul; fiind însă că condica divanuluĭ maĭ scrie pe de locuitor de pogon câte patru baniţe de porumb, de grăunţe, cu baniţa za oca douĕ-ḑecĭ şi douĕ, iar cu altă luare maĭ mult să nu fie supĕraţĭ; poruncim şi hotărîm ca dupĕ condică să se urmeze şi acel porumb, care s'aŭ luat maĭ mult să li se întórcă înapoĭ de către Panait, lipsind cu totul acel rĕŭ obiceĭ ce'l provanisesce Panaite, de câte opt ştuleţe de baniţă. Pentru păşunea caprelor ce se jăluiră că din patru banĭ ce aŭ fost obiceĭ a plăti atît vara cât şi iarna le-aŭ luat câte opt banĭ; fiind că condica divanuluĭ scrie între acest chip: «*pentru copre aŭ să dea câte doĭ banĭ, atât vara cât şi iarna,*» bine aŭ judecat dumnealor, orînduiţiĭ boierĭ şi ceia ce i s'aŭ luat maĭ mult să le întórcă numitul Panait. Pentru nuele i parĭ, fiind-că în condica divanuluĭ se cuprinde că locuitoriĭ, carĭ sunt şeḑĕtorĭ pe însăşĭ moşia acea, pe care clăcuesc şi daŭ dijmă, să aibă voe a tăia pentru trebuinţa caselor lor fără de plată, lemne de foc, nuele, parĭ şi alte mărunţişurĭ, iar nu pentru de vênḑare şi alişveriş, sloboḑĭ să fie jăluitoriĭ aceştia de a tăia acest fel de lemne.

Iar pentru de a se rădica şi a se muta locuitoriĭ dupĕ unde se află cu stările lor nu o găsim domnia mea cu cale acésta, ci poruncim ca fieşcare să rĕmâie cu locuinţa pe unde să află nestrĕmutat, avêndu-şĭ păşunea vitelor, precum va fi avut-o tot-déuna până acum. Pentru liveḑile de prunĭ, fiind-că condica divanuluĭ scrie ca pentru grădinele ce vor avea locuitoriĭ de trebuinţă caselor lor să fie nesupĕraţĭ de dijmă, fără numaĭ pentru liveḑile ce vor avea de neguţătorĭ de la care sĕ folosesc şi sĕ câştigă sĕ dea ḑeciuială din 10 prunĭ unu, poruncim ca după condică să se urmeḑe, iar împotrivă să nu fie supĕraţĭ. Dar şi pentru vînḑarea vinuluĭ şi a rachiuluĭ, iar să se urmeḑe dupĕ condica divanuluĭ, ca sĕ-şĭ vîndă mânăstirea vinurile şi rachiurile sale. Iar când mânăstirea nu va vrea a pune vinul sĕŭ sĕ'l vîndă, atuncĭ locuitoriĭ sĕ'şĭ ia boiĭ de la stăpânul moşiĭ şi aşa sĕ vîndă eĭ, dând de bute câte taler unu şi câte

o vadră de vin dupĕ condică. Iar pentru ghindă, fiind-că în condica divanuluĭ vĕdurăm scriind că pentru râmătorĭ, măcar că n'aŭ a da locuitoriĭ nimic stăpânuluĭ moşieĭ, dar nicĭ să îndrăznéscă sĕ'şĭ bage râmătoriĭ lor în pădurile cele poprite, cea întâĭ să se tocméscă cu stăpânul moşieĭ şi aşa sĕ-ĭ bage. Iar care va îndrăsni fără de întocmélă sĕ'ĭ bage, aceia sĕ plătéscă preţul ce putea sĕ ia stăpînul moşieĭ de la alţiĭ. Datorĭ sunt locuitoriĭ aceştia de vor fi făcut urmare în potriva condiceĭ, a plăti ghinda aceia cu preţul ce ar fi dat alţiĭ. De care poruncim ispravnicilor, sĕ o cerceteze acésta şi sĕ facă urmare dupĕ condica divanuluĭ întocmaĭ. Cum şi pentru móra ce a făcut acel popă Ion pe moşia mânăstiréscă, poruncim ca ispravniciĭ să facă cercetare şi urmare întocmaĭ pre cum sĕ cuprinde în anaforaua domnilor boerilor orînduiţĭ. Am cercetat domnia mea şi deosebite provoleme ale locuitorilor ce aŭ făcut la divan, adecă că între alte zălóge le-aŭ luat Panaite şi fiarele de la plug, le-aŭ luat şi câte patru parale la dusul dijmeĭ de porumb, şi nu le-aŭ dat merticul mâncăreĭ, când aŭ lucrat la trebile mânăstireĭ după obiceiul ce aŭ avut. Şi măcar că Panaite tăgădui că n'aŭ luat fiare de plug ci numaĭ alte bórfe, dar cu hotărîre de obşte o ţicem acésta pentru toţĭ că nimenĭ nu este volnic a lua de la locuitorĭ zălog fiare de plug, nicĭ măcar de la împrumutătorul datornic, în vreme ce luarea fiarelor plugului pricinuesce locuitoruluĭ acela cunoscuta zăticnire la lucrarea pământuluĭ, a rĕmânea fără de arĕturĭ şi fără de hrana trebuinciósă. Aşişderea şi pentru cele patru parale la dusul dijmeĭ de porumb, fiind-că acest obiceĭ nicĭ în condica divanuluĭ nu este, nicĭ cu dreptate este a li se maĭ lua şi parale deo eb t după ce îşĭ daŭ drépta dijmeĭ deplin, poruncim să li se întórcă. De care pentru tóte acestə, orînduim domnia mea pre mumbaşir să meargă la faţa loculuĭ, unde de împreună cu ispravniciĭ sĕ facă cercetare pentru tóte şi urmând dupĕ condica divanuluĭ şi dupĕ cum maĭ sus poruncim întocmaĭ cu cea ce se va dovedi că aŭ păgubit Panaite pre locuitorĭ şi le-aŭ luat maĭ mult peste condica divanuluĭ, sĕ'l apuce sĕ facă împlinire locuitorilor până la un ban, precum şi locuitoriĭ cu ceea ce vor fi datorĭ dupĕ condică asemenea sĕ fie rĕspunzĕtorĭ şi de vreme ce numitul Panaite cu purtările luĭ aŭ dat pricină de neodihnă locuitorilor, a'şĭ lăsa munca lor şi a'şĭ perde vremea prin judecăţĭ, poruncim ca epistatul mŏnăstireĭ sĕ rînduéscă acum când este începerea vremeĭ de căutatul moşiilor un alt purtător de grijă, om de ispravă, carele sĕ păzéscă dreptăţile locuitorilor, urmând dupĕ condica divanuluĭ, iar Panait acesta cu totul sĕ lipséscă de acolo».—1800, April 28. (*Cod. XLII, Fila 301*).

Să maĭ dăm aci câteva acte privind pre ţeranĭ şi drepturile orĭ îndatoririle lor.

Mahalagiĭ din Cărămidarĭĭ de jos, Broştenĭ şi Foişor şi-aŭ permis să tae lemne dintr'o dumbravă dela Sintescĭ din Ilfov, a căreĭ tăere era oprită cu pitac domnesc.

Aŭ reclamat contra mahalagiilor, Anton logofĕtul, care de almintrelea şi luase în alte rînduri topórele tăetorilor şi lemnele tăia'e.

La judecată, mahalagiiĭ sunt porunciţĭ să nu maĭ tae, fiind pădurea poprită. Câţĭ-va din eĭ maĭ semeţĭ, carĭ bătuseră şi pre pădurarĭ sunt osândiţĭ să plătéscă logofĕtuluĭ Anton câte 2 talerĭ gloabă pentru sania de lemne cu 4 boĭ şi pentru cea cu 2 boĭ câte talerĭ 1, banĭ 30, pentru că numaĭ din lene de a merge maĭ departe aŭ tăiat din dumbravă, «care acésta le curge din lenevire şi rĕutate, ca să nu mérgă un ceas cale maĭ înainte, unde sunt pădurĭ slobode ca să-şĭ tae lemne de foc cu avaetul cel obicinuit al moşieĭ, maĭ vêrtos că eĭ le aduc aicea la târg de le precupesc şi le vînd cu preţ bun de se folosesc, aflându-se mahalagiĭ şedĕtorĭ în Bucurescĭ, iar nu sătenĭ dupĕ cum s'aŭ arĕtat în jalba lor, cu socotélă ca s'ajungă la pronomiile locuitorilor sătenĭ de pre moşiĭ».

Anaforaua spătărieĭ maĭ adaugă că, la judecată câţĭ-va mahalagiĭ aŭ declarat cu obrăsnicie că şi de acum înainte tot vor merge să taie din dumbravă şi propune ca aceia, anume Neagu cârciumaru, Andreĭ lipcanul şi Şerban lefegiul să fie pedepsiţĭ cu câte 50 toege la tălpĭ.

Domnitorul aprobă anaforaua la 18 Februare 1800. (*Cod. XLII, fila 206*).

Prea înălţate Dómne

Dumnéluĭ biv. vel. Vist. Barbul Ştirbeiŭ, prin jalba ce a dat Mărieĭ tale, ţice că are o moşie în sud Dâmboviţa ce se numesce Pârvulesciĭ, şi pe anul trecut avêndu-o dată în arendă sătenilor de acolo, astă iarnă aŭ vrut să-ĭ vîndă venitu pe maĭ mulţĭ anĭ, şi găsind muşteriŭ aŭ dat tal. 750, pre treĭ anĭ; până a nu face vre-o legătură cu acel muşteriu, de la Decemvre 20, lét 1800, cu răvaş, aŭ însciinţat pre sătenĭ, că de voesc eĭ a maĭ ţinea moşia, să-ĭ aducă baniĭ, şi i-aŭ făcut rĕspuns, că cu acel preţ lor nu le dă mâna să o ia, şi iarăşĭ maĭ însciinţă ndu-ĭ în douĕ şi treĭ rînduri, nicĭ banĭ i-aŭ trimis, nicĭ n'aŭ maĭ vĕḑut până acum în Rosaliĭ la Sâmbăta moşilor, viind numiţiĭ sătenĭ pentru vase la târg, aŭ cerut să cumpere venitu moşieĭ, şi vreme multă fiind trecută la mijloc le-aŭ dat rĕspuns, că moşia s'aŭ dat, carĭ după ce s'aŭ întors înapoĭ, n'aŭ vrut să îngăduiască pre neguţătorĭ în moşie, şi vĕḑênd D-luĭ Vistieru împotrivirea lor, aŭ însciinţat la D-lor Ispravnicĭĭ pricina, trimiţênd şi răvaş lor, unde chiămându-ĭ, la cercetarea ce le-aŭ făcut, ş'aŭ cunoscut greşeala, şi aŭ dat zapis că nu se vor maĭ scula cu nicĭ un fel de pricină, dupĕ care mergênd neguţătorul cumpĕrător să facă venitul moşieĭ zapt, iarăşĭ nu l-aŭ îngăduit, şi se rógă Mărieĭ tale a se da poruncă să nu maĭ fie supĕrat arendaşul, împlinind şi venitu ce vor fi luat de când aŭ isgonit pre neguţătorĭ; în dosul căruia jălbĭ Zapciul Vătav de Aproḑĭ se poruncesce de către Înălţimea ta, ca dupa jalba părăşilor locuitorĭ, fiind pricina orânduită în cercetarea nóstră, să cercetăm şi arĕtarea ce face D-luĭ Vistieriu, şi să arĕtam Mărieĭ tale cu anafora. Luminate Dómne, aceĭ locuitorĭ numaĭ jălbĭ se vede că aŭ pornit, şi

luând luminata buiurdisma Mărieĭ tale însă s'aŭ dus, căcĭ la cercetarea ce făcum Zapciuluĭ ne dete pliroforie, cum că locuitoriĭ nicĭ de cum nu s'aŭ arĕtat cu acea jalbă, şi D-luĭ Vistieru cerênd dreptate de la judecată, arĕtăm Mărieĭ tale, întâĭ că protimisis al locuitorilor ce sunt şedĕtorĭ pe însăşĭ acea moşie, este legat numaĭ până la Maiŭ întâiŭ; al doilea că D-luĭ Vistieru ne arată de vĕdum, şi acelea sineturĭ ce le areată în jalbă, însă un răvaş al Sanduluĭ omul D-luĭ Vistieruluĭ cu leat 1800, Decemvre 20, scris către părcălab şi sătenĭĭ de la Pârvulescĭ, dându-le în scire cu omu trimis într'adins, că s'aŭ găsit muşteriŭ acum a cumpĕra venitul moşieĭ pe treĭ anĭ în tal. 750, şi de voesc eĭ să cumpere să aducă banĭ, iar de nu să scie ca să-l deie aceluĭ muşteriŭ; în dosul căruia răvaş, la D cemvrie 25, făcu rĕspuns locuitoriĭ iscălindu-se cincĭ din eĭ, cum că eĭ cu acest preţ nu pot lua moşia, iar de voesc D luĭ Vistieriu să li o dea pe tal. 200 pe an vor luao; ne maĭ arată şi deosebit zapis de la trecutul Maiŭ în 24, iscălit de uns-pre-zece sătenĭ unde şi-aŭ pus şi degetele, ce-l daŭ la mâna D-luĭ Vistieruluĭ Barbul Ştirbeiŭ, cu coprindere că vinḑênd D-luĭ Vistieru venitul moşieĭ prin scirea lor, şi eĭ neîngăduind pre arendaş i-aŭ tras la Isprăvnicie, şi după rea urmare a lor era cu cale să se pedepsească, şi căḑênd cu rugăciune s'aŭ ertat, legându-se cu acest zapis că se vor părăsi de a maĭ supĕra pe *arendaş*, ci vor fi supuşĭ la cele obicĭnuite ale pământuluĭ a le împlini; pentru vinul ce l'aŭ vîndut de la Sf. Gheorghe încóce s'aŭ învoit cu Isprăvnicelul, cum şi făina, i mălaiu ce luaseră de la móră s'aŭ dat arendaşuluĭ; ne arată şi cartea Ispravnicilor tot dintr'o ḑi cu zapisul, că s'aŭ împlinit de la locuitorĭ cele luate de eĭ din venitu moşieĭ, cum sunt arĕtate şi la zapis; decĭ măcar că locuitoriĭ nu fuseră faţă, lipsind de aicea, dar pricina de protimisis al venituluĭ arenḑeĭ chiar şi fără de scirea lor de ar fi vîndut D-luĭ Vistieru venitul, dacă nu *făcea dava în vreme* a cere protimisis, în urmă nu se cădea a maĭ fi ascultaţĭ, cu cât maĭ vêrtos că vînḑarea venituluĭ fiind făcută prin scirea lor, când eĭ s'aŭ lepădat că nu le dă mâna, şi aŭ dat şi zapis că aŭ greşit, împotriva căruia zapis iarăşĭ s'aŭ arĕtat cu asemenea urmare de împotrivire, după arĕtarea ce face Dumnéluĭ Vistieru, şi ţine şi buţile cu vin ale arendaşuluĭ în care nelăsându-l să le pue la cârciumĭ. La acéstă urmare a lor sunt vrednicĭ şi de pedepse, pentru care găsim cu cale, să fie luminată porunca Mărieĭ tale către D-lor Ispravniciĭ judeţuluĭ, ca după zapisu cu care s'aŭ legat să dea nizam a nu maĭ supĕra pre arendaş şi să împlinéscă de la eĭ şi tótă paguba i cheltuiala ce aŭ pricinuit arendaşuluĭ, iar maĭ arĕtându-se cu împotrivire, să trimĕţă pre doĭ, treĭ aicĭ la Măria ta cu însciinţare, ca să li se facă şi pedépsa.— iar hotărîrea... 1801, Iunie.

Scarlat Ghica vel. Logof., *vel. Vornic Golescu*, *vel Vornic Stirbeiŭ*, *vel. Vornic Stefi Văcărescu.*

Cod. XLIII, fila 362.

Io Alecsandru Constantin Moruz Vvd. i gospod.

Cu cale fiind Anaforaua D-lor Veliților Boerĭ dupĕ zapisul cel vĕḑum iscălit de 17 sătenĭ pârvulescĭ, o întărim Domnia mea, și poruncim D-vóstră Ispravnicilor să faceţĭ urmare precum se coprinde maĭ jos. — 1801 Iunie 16.

Cod. XLIII, fila 361, verso.

Protimisis al locuitorilor la arendă

Locuitorĭĭ dajnicĭ din satul Poiana-Lungă și din satul Românescĭ, s'aŭ jăluit, că un Panaite Bulucbașa a luat în arendă moșiile aceste ale Vistieruluĭ Știrbeiŭ din judeţul Dâmboviţa și că numitul arendaș ĭĭ năpăstuesce și ĭĭ încarcă la tóte obiceiurile pământuluĭ, maĭ mult peste ceea ce eĭ aŭ avut obiceĭ din vechime de la stăpâniĭ moșieĭ, cerênd a avea dreptate de la Domnitor, «ca orĭ să fie supus dreptăţiĭ a nu-ĭ încărca și a-ĭ năpăstui la obiceiu ce aŭ avut, séŭ cu protimisis să ĭĭ întórcă banĭĭ și să ia moșiile în stăpânire». Domnitorul a poruncit justiţieĭ să înfăţișeze ambele părţĭ, să se facă locuitorilor îndestularea cuvenită, ca să rămâe odihniţĭ séŭ când vr'o parte nu se va mulţămi s'o sorocéscă la divan. Tribunalul conformându-se buiurdismeĭ domnescĭ aŭ făcut poruncă către Zapciul plășeĭ Bolintinuluĭ, ca să trimiță pe arendaș să stea la judecată cu locuitorĭĭ, dar el a refusat de a veni ḑicênd, că n'are judecată cu nimenĭ și că va continua a stăpâni moșia până la Sf. Gheorghe viitor. Și atuncĭ de vor avea locuitorĭĭ vr'o judecată cu dênsul va arĕta și el zapisul la judecată. Tribunalul arĕtând nesupunerea arendașuluĭ cere deslegare la 1 Februarie 1800.

Intre judecătorĭ este semnat chiar serdariul Ioan Știrbeiŭ.

Domnitorul la 10 Februarie, 1800, ordónă Ispravnicilor de Dâmboviţa: «Veţĭ ști că pârâtul arendaș, după ce nu s'aŭ supus a veni aicĭ la D-vóstră și după ce s'aŭ sculat atâţia ómenĭ jăluitorĭ de a veni dupĕ dênsul, iar el nicĭ aicea la Divan nu s'aŭ arĕtat, purtându-se locuitorĭĭ de colo până colo, și fiind-că și în cea-l'altă domnie a nóstră aŭ dat locuitorĭĭ jalbă cerênd protimisis și acum în anul trecut aŭ dat iarăș asemenea jalbă la Martie 26; acum dar fiind-că cererea de protimisis pe anul viitor o făcură locuitorĭĭ în vreme încă maĭ înaintea soroculuĭ, ce este la Sf. Gheorghe viitor, vĕ poruncim cu hotărîre, ca pentru anul viitor dând locuitorĭĭ preţul acela, ce prin blestem se va dovedi că-l ia stăpânul moșieĭ de la alţiĭ să se protimiséscă negreșit după condica Divanuluĭ și să faceţĭ moșia teslim la jăluitorĭ».

Cod. XLII, fila 188.

Prea înălţate Dómne

Locuitorĭĭ din doŭĕ sate Sărulescĭ de jos și de sus, sud. Ilfov, ce sunt șeḑĕtorĭ pe moșia D-luĭ Banuluĭ Nicolae Brâncoveanu, prin jalba ce aŭ dat Mărieĭ

tale pentru Grigorie Ieromonah Egumenaş schituluĭ Dobreniĭ, ce este vecin cu acea moşie, ḑic că schitul avênd heleşteŭ, unde îşĭ avea trebuinţele lor, nu urméză vechiul obiceiŭ, ci îĭ apucă să lucreze câte douĕ ḑile clacă căcĭ adapă vitele, şi le ia din inul şi cânepa ce topesc, dijmă, şi nu ĭ lasă să prindă pesce în heleşteŭ nicĭ cu undiţa, iară obiceiu aŭ avut ca să fie sloboḑĭ la tóte fără de a da alt-cevaş, ci numaĭ într'o ḑi făcea clacă la dregerea zăgazuluĭ, pentru care se vĕd aduşĭ şi cu trépăd; şi înfăţişându-se înaintea D-luĭ Banuluĭ Nicolae Brancoveanu, ḑic că i-aŭ învoit să clăcuiască numaĭ o ḑi pe an, şi să fie sloboḑĭ la tóte, apoĭ Egumenu s'aŭ întors, şi le aŭ ḑis sĕ facă şi zăgaz pe moşia D-luĭ Banuluĭ, care acésta voindu-o şi Dumnéluĭ Banul, le-aŭ şi dat voie, şi Egumenu nu vrea să dea înscris nicĭ la una, nicĭ la alta; în dosul căreia jălbĭ mi se poruncesce de către Inălţimea ta să aducă pe amândouĕ părţile înaintea mea, să cercetez, şi de va fi precum jăluesc, că înaintea D-luĭ Banuluĭ Brancoveanu cu mulţămita amândorora părţilor s'aŭ învoit, să îndatoresc pe Egumen de a face acel aşeḑământ în scris, după luminata poruncă Mărieĭ tale, Vătavul de paharniceĭ zapciu cel orânduit aŭ adus pe amândouĕ părţile înaintea mea, şi cercetând de acéstă învoire, rĕspunse Egumenu că i-aŭ ḑis Dumnéluĭ Banu, acestea cererĭ ale jăluitorilor, care fiind spre multa pagubă a schituluĭ, şi în potriva obiceiuluĭ pământuluĭ nicĭ una n'aŭ putut să le primésc, arĕtându-ĭ întâiŭ anaforaua D-luĭ Banuluĭ Scarlat Ghicăĭ, cu lét de acum, Iunie 9, cu cuprindere, că prin jalbă aŭ arĕtat Egumenu cum că împrejurul heleşteuluĭ sunt patru sate, unul pe moşia schituluĭ de la care n'are supĕrare, iar treĭ pe moşiĭ străine, carele şi vitele îşĭ adapă, şi inul topesc, şi pescele îl vênéză, şi nu vor să dea nimic mŏnăstireĭ, cu cuvênt că aşa s'aŭ urmat maĭ nainte, cerênd Egumenul că de la topitul inuluĭ să se oprésc, că móre pescele, şi la vênarea pesceluĭ să aibă voie numaĭ cu undiţa, iar pentru adăpatul vitelor să ajute la dregerea zăgazuluĭ, şi D-luĭ Banu arată că după condica Divanuluĭ nu are nimenea voie să vêneze pesce în heleşteul stăpînuluĭ moşieĭ, cum şi pentru topitul inuluĭ, cu tóte că nu este scrisă în condică, dar după obiceiul pământutuĭ, iarăş nu este slobozenie fără de voie de la stăpân; aŭ cercetat şi obiceiul cum s'aŭ urmat, şi aŭ arĕtat Egumenu, cum aŭ fost acest schit pustiu şi ne căutat mulţĭ anĭ, şi n'aŭ avut nicĭ un nizam de orânduială, iar de un an rânduindu-se cuviosia sa Egumen, de acum aŭ cerut a se urma obiceiul pământuluĭ, de care aŭ scos şi poruncĭ de la Măria ta către Ispravnicĭ, şi poruncĭ de la Ispravnicĭ a se urmă asemenea, cum sĕ urmează şi la alte heleşteie, şi nu s'aŭ supus; maĭ ḑice Dumnéluĭ Banu, că cererea Egumenuluĭ de a fi opriţĭ locuitoriĭ să nu topéscă inu, cu cuvênt că are maĭ multă pagubă de cât dijma ce ar lua, n'aŭ găsit cu cale, iară dijma din in să ia cum se urméză şi la alte heleşteie; pentru adăpatul vitelor să se îndatoreze a clăcui douĕ ḑile după obiceiul pământuluĭ. Egumenu s'aŭ mulţămit pe o ḑi clacă la dregerea zăgazuluĭ; acéstă Anafora tot atuncĭ se vede întărită şi de Măria ta cu poruncă către

D-lor Ispravniciĭ județuluĭ, ca să facă urmare, iară avênd locuitoriĭ a rĕspunde pe unul, doĭ să-ĭ trimiță la Divan; îmĭ arătă și anaforaua D-lor Ispravnicilor către Măria ta, de la Iunie 28, că făcênd urmare luminateĭ porunciĭ, un 1 din treĭ sate ce era înpotrivitoriĭ aŭ rĕmas mulțumiți după Anafora, iară două sate ce sunt acum jăluitoriĭ aŭ arĕtat că pentru vênarea peșceluĭ vor fi mulțămiți, iară pentru topitul inuluĭ, nu pot a da zăciuială, și că vor să cĕră voie de la stăpânul moșieĭ a face și eĭ heleșteŭ; iară Egumenu a ḑis, că topitul inuluĭ să lipséscă, și pentru adăpatul vitelor nu cere nimic, și tot nemulțămindu-se i-aŭ sorocit ca la sfîrșitul luĭ Iulie să vie la Divan, după care neurmând a veni, aŭ pornit Egumenu jalbă, și s'aŭ orânduit de Măria ta Mum-başir paharnicel să-ĭ aducă, care Mum-başir mergênd, aŭ dat zapis carele-l vĕḑuĭ, dintre acéstă lună Septemvre 2, iscălit de mulțĭ ómenĭ dintre aceștĭ jăluitoriĭ tot mărturiĭ, ce-l daŭ la mâna Egumenuluĭ, cu coprindere că eĭ n'aŭ nicĭ o j decată, și să vie să dea dijmă din in, i cânepă, iar pentru pesce să vêneze și cu undița și cu coșurĭ; am întrebat pe jăluitoriĭ de este acest zapis al lor, și nu-l tăgăduiră că al lor este, și că dijma din in aŭ și dat-o. Egumenu în potrivă ḑise că adevĕrat dijmă aŭ dat, iară zapisul acesta nu l-aŭ primit, căcĭ sunt iscăliți martoriĭ, iară nu adeveritoriĭ, și pentru că aŭ ḑis să aibă voie la vênarea peșceluĭ și cu coșul și mergênd Mum-başir înapoĭ să prefacă zapisul, eĭ aŭ venit la Divan; am întrebat dară pe jăluitoriĭ să'mĭ arete ce le este cererea? și rĕpunseră că de nu va voi Egumenu să-ĭ lase sloboḑĭ și la vênarea peșceluĭ cu coteță, și să nu ia dijmă din in, cânepă, când vor topi, eĭ vor să facă heleșteu pre moșia D-luĭ Banuluĭ Brancoveanu, că le-aŭ dat și voie; în potrivă Egumenu ḑice, că D-luĭ Banul Brancoveanu nu are loc de heleșteu, fiind-că acolo unde vor eĭ să facă este în temeiul heleșteuluĭ schituluĭ, și schit l rĕmâne fără de heleșteu, și iarăș ceru Egumenu ca topitul inuluĭ să lipséscă, și la vênarea peșceluĭ să aibă voie cu undița, iară nu și cu alte meșteșugurĭ, cum și vitele să le adape, fără de a fi îndatoraţĭ să facă vre-o clacă, și iarăș nu primiră jăluitoriĭ; le-aŭ maĭ făcut întrebare jăluitorilor, că acolo unde voesc să facă zăgaz de heleșteu, de este departe pe heleș'eu schituluĭ, séŭ de se calcă apa heleșteuluĭ schituluĭ? și rĕspunse că o calcă jumĕtate, iară Egumenu ḑise că o calcă două părțĭ, decĭ a se da voie locuitorilor să facă eĭ heleșteŭ, că supĕrarea heleșteuluĭ celuĭ vechiŭ este în potriva dreptăţeĭ și a obiceiuluĭ pământuluĭ, iar la cele-l'alte a se îndatora este cu cale, fiind iarăș după obiceiu pământuluĭ, și că cu *Musaadea din* dreptăţile ce are Egumenu, care neputêndu-se îndupleca la învoire arăt Mărieĭ tale, ca să se facă cea desăvêrșită hotărîre, de către Înălțimea ta. — 1801, Septemvre 13.

Cod. XLIII, fila 563. *Scarlat Câmpineanu, vel. Vornic.*

Io Alecsandru Constantin Moruz Vvd. i gospod.

Locuitoriĭ din satele Sărulesciĭ de sus, i de jos ot. sud. Ilfov, cu apelația ce ne-aŭ dat, s'aŭ înfățișat la Divan înaintea Domnieĭ mele cu Gregore Iero-

monah Egumenaș schituluĭ Codreniĭ, ḑicênd locuitoriĭ că obiceiurile ce caută Egumenul să le facă acum, nu le-aŭ avut maĭ nainte, și că după învoirea ce aŭ făcut nu este Egumenu următoriu, a lăsa adecă sloboḑi la vênarea pesceluĭ și la topirea inuluĭ fără de dijmă, și la adăpatul vitelor fără de ḑile de lucru, pentru care s'aŭ cerut de Domnia mea zapisul învoireĭ ce ḑice că aŭ făcut, și vĕḑum o adeverinţă a câţĭ-va locuitorĭ din jăluitoriĭ aceștia iscălindu-se întrênsa martorĭ de la acéstă luna Septemvre 2, ce o scriu la mâna numituluĭ Egumen cu coprindere, că nu aŭ nicĭ o judecată, ce să vie să-șĭ dea dijma, iar la vênarea pesceluĭ să nu fie opriţĭ și cu undiţa și cu coșurile; după care acéstă adeverinţă ḑiseră că aŭ și dat dijmă din in din douĕ-zecĭ una; s'aŭ întrebat însă, la cine s'aŭ aflat acéstă adeverinţă? și arĕtară că la Mum-başir ce aŭ fost orânduit, dată de când aŭ mers să-ĭ aducă la Divan, dară de Egumen nu s'aŭ primit pentru pricina vênăreĭ pesceluĭ, și pentru că n'aŭ fost iscăliţĭ adeveritoriĭ ci martorĭ, care adeverinţă nefiind zapis de învoială, după orânduială aŭ rĕmas jos, și am cercetat Domnia mea pricina și obiceiu pământuluĭ, care se urméză de obște, și întâiŭ pentru vênarea pesceluĭ, fiind-că atât după condica Divanuluĭ cât și după obiceiul pământuluĭ, ce se urméză la tóte heleșteiele de obște, ne pliroforisim, că nu sunt volnicĭ locuitoriĭ a vêna precum sunt la alţiĭ, am hotărît Domnia mea că numaĭ cu undiţa să vêneḑe, precum și Egumenul o primi acésta înaintea Domnieĭ mele, fără de a le cere nimic, iară cu coșurile, coteţe, plasa séŭ cu alte meșteșuguri, să fie opriţĭ; așișderea și pentru topitul inuluĭ, i cânepă să fie sloboḑĭ, după cum acésta o primi Egumenu, dară să-șĭ dea locuitoriĭ dijma din 20, una, după cum și locuitoriĭ și Egumenu ḑiseră că așa se urméză și la alte moșiĭ, și așa se și învoiră înaintea Domnieĭ mele; așișderea și pentru adăpatul vitelor să fie sloboḑĭ fără a le cere ḑile de clacă la nicĭ un fel de lucru, după cum și la acésta se învoi Egumenu înaintea Domnieĭ mele; iară de o face eĭ heleșteiŭ al lor, fiind-că D-lor Veliţiĭ Boerĭ ne deteră pliroforie de obiceiul pământuluĭ, că în locul ce cer eĭ de a face heleșteu este spre vĕtămarea și stricăciunea heleșteuluĭ vechĭ al schituluĭ, li s'aŭ ḑis dară sătenilor, că de a pricinui vĕtămari și stricare vechiuluĭ heleșteŭ al vecinuluĭ, aceasta nicĭ nu este cu dreptate, nicĭ sunt sloboḑĭ, ci fiind-că și adăparea vitelor le este slobodă, precum și cele-l-alte, precum am ḑis maĭ sus, aŭ a fi mulţămiţĭ cu acestea, pentru care am dat Domnescul nostru sinet, ca și o parte și alta să urmeze după cum am hotărât maĭ sus. — 1801, Septemvre 15.

Cod. XLIII, fila 562.

Prea înălţate Dómne

Cu prea plecata mea Anafora arĕt Înălţimeĭ tale așeḑământul ce am făcut cu satu meŭ Obilesciĭ, din jud. Ilfov, ca în loc de obișnuita dijmă și clacă să-mĭ deie pe fieș-care an 75 chile grâŭ bun, curat, și 75 chile orz, iară bun curat, vênturându-l bine, și aducêndu-l eĭ în Bucurescĭ la casa mea, care așe-

ţămînt se va vedea de Înălţimea ta că este făcut din cea-l altă fericită Domnie a Mărieĭ tale, adeverită şi de Boeriĭ Ispravnicĭ, ce era atuncĭ, decĭ fiind-că se îndărătnicesc de a nu-mĭ da aceste chile de grâŭ pe anul trecut, ţicênd că grâul ce mĭ-a adus acum este pentru anul de estimp, cu îndreptărĭ că în anul trecut n'aŭ fost grâŭ, arĕt Înălţimeĭ tale că din lenevirea orânduituluĭ Isprăvnicel acolo, aŭ întârţiat în anul trecut de al aduce, înşelându-l că-mĭ aduc mie grâul, şi eĭ îl ducea la tîrg de-l vindea, preţum şi pe mine iarăşĭ mĕ înşela Isprăvnicelul, că aţĭ, că mâne mi-l aduc, carĭ acum făcênd bucate prisos decât trebuinţa lor, nu se supun a aduce suma de an după legătura lor; mĕ rog Înălţimi tale să se deie luminată porunca Înălţimeĭ tale, cu Mum-başir, orânduit prin marafet D-lor Boerilor Ispravnicĭ, şi şetraruluĭ Nicolae orânduit Zaheregiŭ pentru trebuinţa Impărătéscă, să-mĭ înplinéscă acestea 75 chile grâŭ de la dînşiĭ, care Mum-başir să vie dinpreună cu grâul, iar de se vor pune iarăş cu împotrivire, arĕtând iarăş minciunĭ că nu aŭ grâŭ, să-mĭ înplinéscă de la dânşiĭ banĭĭ, după cum veĭ hotărî Înălţimea ta, séŭ după preţul de an, au cum s'aŭ vêndut grâul la oborul têrguluĭ de afară, séŭ după cum umblă acum preţul grâuluĭ, iarăş la oborul têrguluĭ de afară, s'aŭ să-l cumpere eĭ cu cât preţ se vor putea învoi cu vênţătorĭĭ, şi să mi-l aducă eĭ aicĭ în Bucurescĭ la casa mea. Prea înălţate Dómne eŭ prea plecată sluga Mărieĭ tale sunt păgubaş de dijma lor, şi de claca lor din care putém să mĕ folosesc maĭ mult fiind îndestuĭ ómenĭ; estimp am şi lipsă de bucate pentru hrana caseĭ mele; mĕ rog Înălţimeĭ tale, să fie ascultată rugăciunea mea, ca să se supue de a-mĭ da grâul după legătura zapiselor lor, că acest aşeţământ l-am primit cu multă milostivire asupră-le, maĭ vêrtos ca în anul când era mare lipsă de bucate în cea-l-altă Domnie a Înălţimeĭ tale de ajunsese chila de grâŭ po. tal. 50, le-am dăruit acelea 75 chile de grâŭ lor, însciinţându-mĕ Isprăvnicelul meŭ, că cu adevĕrat bucate n'aŭ făcut, care de pe acelea bucate puteam să iaŭ 7 pungĭ şi jumĕtate, şi nicĭ pentru claca lor ce-mĭ era datorĭ să-mĭ facă nu i-am supĕrat, iară eĭ şi atuncĭ făcuseră bucate, şi avea şi bucate vechĭ, care pe ascuns le aducea şi le vindea la obor. Acum umblă cu aceiaşĭ înşelăciune să mĕ păgubéscă şi estimp; mĕ rog Înălţimeĭ tale şi pentru zăgazu heleşteuluĭ de a fi îndatoraţĭ întocmaĭ după pont al 7-lea ce aŭ în zapisul lor, să se deie luminata poruncă Înălţimeĭ tale către D-lor Boeriĭ Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, să-ĭ supue prin zapciu plăşeĭ, la vremea ce sunt legaţĭ de al drege dându-le ca ajutor şi alte douĕ sate de pe moşia mea, Sărulescĭĭ aprópe de satul Obilescĭĭ, fiind drum mare Impărătesc, pe dînsul de umblă necontenit ţiua şi nóptea, care stricându-se nu numaĭ că mĕ păgubesc eŭ de apă şi de pesce, ci se face şi mare zătignire drumaşilor, zahareliĭ Impĕrătescĭ, şi altor porunci, care de la judeţele de la vale merg la judeţele de sus, şi de la celea de sus, la celea de la vale, cum şi la douĕ cetăţĭ Impărătescĭ Silistra şi Brăila; pentru tóte acestea arĕtărĭ rĕmâne a se face hotărîrea cea desăvêrşită de către Înălţimea ta. — 1800, Septemvre 2.

Cod. XLIII, fila 115.

Nicolae Brancovean vel. Logof.

Io Alecsandru Constantin Moruz Vvd. i gospod

Dumnévóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ veţĭ vedea Anaforaua ce ne face D-luĭ cinstit şi credincios Boer Domnieĭ mele vel. Log. de ţeara de sus Nicolae Brancoveanul, pentru care vĕ poruncim Domnia mea, ca după aşeḑĕmîntul ce aŭ aceştĭ locuitorĭ de pe moşia Obileştiĭ cu D-luĭ stăpânu moşieĭ, prin zapisul lor care îl vĕḑum Domnia mea să-ĭ îndatoriţĭ D-vóstră de a fi întocmaĭ următorĭ, şi aşĭ împlini datoria lor fără de împotrivire. — 1800, Septemvre 8.

Cod. XLIII, fila 114, verso.

Alecsandru Constantin Moruz Vvd. i gospod.

La acéstă Anafora a Dumnealor Veliţilor boerĭ, amândouĕ părţile învoindu-se şi mulţumindu-se, după cum şi adeverinţă în scris aŭ dat la Logofeţia Divanuluĭ, întărim şi Domnia mea şi poruncim ca după cum se cuprinde maĭ jos să se urmeze. — 1800, August 21.

Vel. Logofăt

Cond. 43, fila 103, verso.

Prea înălţate Dómne

Andreĭ Olariu, i Lepădat Boncilă, vechilĭ şi altor opt locuitorĭ ot. satuļ Ariceştĭ, sud. Prahova, au jăluit Înălţimeĭ tale, pentru luminata Domniţă Ecaterina, soţia rĕposatuluĭ Vistieriu Ienache Văcărescu, că eĭ se află cu locuinţa pe moşia unuĭ Diacon Pana condicar, şi nicĭ o hrană pe moşia Domniţi nu fac, ci numaĭ, căcĭ sunt tot o silişte cu ómeniĭ de pe moşia luminăţieĭ sale, în silişte a clăcui câte patru ḑile pe an, îndatorându-ĭ ca drept acestea ḑile să-ĭ aducă câte 1000 oca sare de la Ocnă pe an, şi fiind-că în anul trecut n'aŭ adus sarea ĭĭ apucă să plătéscă câte tal. 3, banĭ 90 suta, şi cer dreptate, căcĭ îşĭ plătesc datoria lor la moşia unde şed, după a cărora jalbă fiind-că ni se poruncesce de către Măria ta ca să cercetăm pricina, şi să arĕtăm cu anafora prin Zapciu Vătav de păhărniceĭ, aŭ adus orănduitul Zapciu pe jăluitorĭ înaintea nóstră, faţă cu Dona biv. Logof. za Vist. Vechilu luminateĭ Domniţeĭ, care rĕspunse că adevĕrat casele acestor zece ómenĭ cad pe moşia aceluĭ Diacon, dar vitele lor le pasc şi le hrănesc pe moşia Domniţeĭ, şi pentru acea păşune sunt aşeḑaţĭ din vechime cu casa rĕposatuluĭ Vist. Văcărescu, a clăcui câte patru ḑile pe an, care numaĭ de când este în slujba acesteĭ case sunt ca la 20 de anĭ, şi tot-d'a-una aŭ făcut jăluitoriĭ acéstă clacă nelipsit, fără a atinge şi a se împotrivi vre-o dată; s'aŭ întrebat jăluitoriĭ de aŭ avut un aşeḑământ ca acesta, şi nicĭ eĭ nu tăgăduiră, fără numaĭ ḑiseră, că n'ar fi cu dreptate a clăcui, fiind-că după cum trec vitele lor pe moşia Domniţeĭ, aşa trec vitele sătenilor Domniţeĭ pe moşia unde şed eĭ, şi că unul din jăluitorĭ după ce aŭ lucrat acelea patru ḑile de clacă la slujba Domniţeĭ, când s'aŭ bătut nişte porumb,

i la praşilă de porumb, 'l apucă părcălabu să plătéscă, şi din baniĭ săriĭ ceia ce 'l ajunge, aşişderea ḑiseră că ceia ce aŭ vite sunt bucuroşĭ a clăcui Domniţeĭ acelea câte 4 ḑile, iară ceĭ ce n'aŭ vite să fie scăḑuţĭ a clăcui pe jumĕtate, adecă 2 ḑile pe an, împotriva cărora rĕspunse Vechilul Domniţeĭ că de la jăluitor nu cere nimic, fiind-că Domniţa are legătură cu părcălabu, ca pentru acelea ḑile de clacă ale ómenilor ce şed pe altă moşie, nu-şĭ hrănesc vitele pe moşia luminăţieĭ sale, să fie datorĭ a-ĭ aduce pe an de la Ocnă câte 1000 oca sare, şi fiind-că în anul trecut n'aŭ fost următorĭ a-şĭ înplini datoria luĭ după legătură a aduce sare, pe dânsul 'l apucă ca să'ĭ o plătéscă, şi el să caute cu ceĭ ce n'o fi vrut a merge să-ĭ aducă sare, şi cum că nicĭ o clacă n'aŭ făcut jăluitoriŭ, neavênd Domniţa vre-o poslușanie acolo de cât adusul săriĭ, cerênd ca să dea jăluitoriĭ zapis cum că nu-şĭ vor maĭ pasce vitele pe moşia Domniţeĭ şi să fie în pace, decĭ fiind cunoscut că îşĭ pasc jăluitoriĭ vitele pe moşia Domniţeĭ ca uniĭ ce şed alăturea, şi nu pot face într'alt-fel, şi fiindu-ne făgăduit de dânşiĭ că aŭ avut acest aşeḑĕmînt cu casa rĕposatuluĭ Vist. Văcărescu, pe care l'aŭ şi urmat din vechime tot-d'a-una şi până acum, nu aŭ cuvênt a strămuta aşezămîntul acesta, fiind cu voinţa lor aşezaţĭ în curgere de atâţĭ anĭ pentru hrana vitelor lor, ci rĕmân îndatoriţĭ ca şi de acum înainte să clăcuiască acelea câte patru ḑile pe an la poslușania Domniţeĭ, fără de a pricinui că trec şi vitele de pe moşia Domniţeĭ la moşia unde şed eĭ, căcĭ moşia nu este a lor, nicĭ aŭ cuvînt cu acésta a se împotrivi, fiind cunoscut că unde şed nu este loc îndestul pentru hrana vitelor, şi pentru acea după trebuinţa ce aŭ de 'şĭ pasc vitele pe moşia Domniţeĭ, la moşia unde şed eĭ sunt aşeḑaţĭ de daŭ acest ajutor câte 4 ḑile de clacă pe an, iară cererea ce li se face de către părcălab din satul Domniţeĭ, spre a plăti sarea pe banĭ, acésta n'am găsit'o cu cale, în vreme ce sarea se putea aduce şi cu chirie, şi să fi purtat grijă Domniţa a o duce la vreme să nu sĕ păgubéscă, şi pe locuitoriĭ să'ĭ fi pus la alta poslușanie, după cum spun că unul dintr'înşiĭ aŭ şi lucrat acelea ḑile la ce l'aŭ pus Ispravnicul Domniţeĭ, ci asemenea să-ĭ pue şi pe ceĭ-l'alţĭ a'şĭ înplini ḑilele, rămăşiţĭ din anul trecut în alt lucru, fără a fi supĕraţĭ cu cerere de plata săriĭ, şi Dumnélor Ispravniciĭ să-ĭ apere a nu se bântui la acésta, însă ḑicem că numaĭ ceĭ ce aŭ venit de se hrănesc pe moşia Domniţeĭ, fără de a fi supĕraţĭ şi aceia cu cerere de a plăti sare, iară ceĭ ce n'aŭ vite să fie cu toţiĭ nebântuiţĭ, de vreme ce aşeḑĕmîntul acesta este numaĭ pentru păşunea vitelor, iar nu şi pentru şederea lor, fiind-că şederea le este pe altă moşie, şi nu este nicĭ un cuvînt pentru ceĭ fără de vite a se supĕra de clacă, cum şi cererea Vechiluluĭ Domniţeĭ ce face spre aĭ da jĕluitori zapis ca să nu maĭ trécă vitele lor pe moşia Domniţeĭ, iarăş nu fu primită, fiind lucru care nu pot să'l păzéscă, de vreme ce moşiile sunt lipite una de alta, iar hotărîrea. — 1800, Aug. 14.

Isaac Ralet vel. Vorn., Vel. Logof. Grigorie Brancovean, Vel. Stol, Nistor.

Cod. 43, fila 104.

Io Alecsandru Constantin Moruz Vvd. i gospod

Dumnévóstră Ispravnicilor Slam-Râmnic veĭ vedea Anaforaua ce ne face prea sfinţia sa părintele Metropolitul, pentru care poruncim D-vóstră, ca pentru locuit rii de pre moşia schituluĭ, de nu vor fi avênd vre osăbit aşeḑĕmînt, care să se fi urmat şi să se fi păzit, să urmaţĭ condicile Divanuluĭ, şi să-ĭ îndatoriţĭ a-şĭ rĕspunde claca şi dijma din semĕnăturĭ, oprindu-ĭ şi de la vînḑarea vinuluĭ, i a rachiuluĭ, cum şi pentru pădure, urmând după obiceiul loculuĭ, să daţĭ nizamul cel cuviincios după condica Divanuluĭ a nu maĭ tăia şi a o sfărma, ca să se păzéscă orânduiala pădurilor, aşişderea şi pentru acel drum cu Nicolae Cotescu, i pentru căşăria cu ceauş Ioan Chesat, înfăţişîndu-ĭ înaintea D-vóstră să cercetaţĭ pricina prin judecată şi dreptatea urmând să hotărîţĭ în scris, şi să îndreptaţĭ, séŭ ne odihnindu-se vre-o parte de acolo cu alegerea D-vóstră în scris, să-ĭ soroci ţĭ la Divan. — 1800, Decemvre 9.

Cod. 43, fila 220, verso.

Prea înălţate Dómne

Cu smerită Anafora însciinţăm Mărieĭ tale că cuviosul Egumenaş cel avem orânduit la schitul Vărzărescĭ, Metoh sfinteĭ Metropoliĭ din sud Slam-Râmnic, ne însciinţéză cum că locuitoriĭ ce sunt şeḑĕtorĭ pe moşia schituluĭ nu s'ar fi supuind de a clăcui şi a-şĭ da dijma din semănăturile bucatelor, i a legumelor ce pun pe acéstă moşie, ci staŭ cu împotrivire ne dându-şĭ dreptul lor, vênḑênd vin şi rachiŭ fără de a nu avea voie, cum şi pădurea ce este prin prejurul schituluĭ, puindu-se în silnicie o afanisesc cu tăiarea cherestelelor pentru a lor alişveriş, nefolosindu-se s hitul cu nimic, şi întru tóte pricinuesce pagubă, asemenea şi un Nicolae Cotescu ţine un drum sub stăpânirea sa, care drum cade pe moşia schituluĭ, şi fiind-că acest drum este ordinarico de merg ómeni în pădurea schituluĭ pentru trebuinţa cherestelelor ce fac, i altor lemne trebuincióse, şi se întorc tot pe acest drum, nemaĭ fiind altul, pentru care trecere şi întórcere aŭ obiceiŭ ómeni din vechime de daŭ la schit din carul cu doĭ boĭ, parale douĕ, iar de carul cu patru boĭ, parale patru, care acest avaet acum de la câtă-va vreme 'l ia maĭ sus numitul în silnicie, embodisind stăpînirea schituluĭ, şi pretendirisind cu un cuvênt, că acest drum ar fi pe moşia sa, iar nu pre a schituluĭ; ne maĭ arétă numitul Egumenaş şi pentru un ceauş Ión Chesat, ce are căşărie pe altă moşie a schituluĭ ce se numesce Balta-Albă, tot într'acest judeţ, şi nu se supune de a şĭ face aşeḑĕmîntul cu schitul, pentru care rugăm pe Măria ta ca să se facă luminată poruncă Înălţimeĭ tale către D-lor Boeriĭ Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, de a da porunca coa cuviincióasă acestor locuitorĭ, ca să-şĭ deie fieşce-care dreptul sĕŭ, după pravilnicésca condică, poprindu-ĭ de vînḑarea vinuluĭ şi a rachiuluĭ, ca să nu maĭ vênḑă, cât şi de tăiatul pădurii, ca să nu maĭ taie făr de orânduială; asemenea şi pentru acel drum mare să

se facă scumpă cercetare de cade pe moşia schituluĭ, séŭ pre a maĭ sus numituluĭ, şi aşa să se facă isbrănire, ca să nu maĭ fie prigonire, silind şi pre acel ceauş Ivan, de a-şĭ face aşeḑĕmînt pentru căşărie ; de acésta rugăm pe Măria ta, şi aniĭ Mărieĭ tale de la Domnul Dumneḑeŭ rugăm să fie mulţĭ şi fericiţĭ.— 1800, Decemvre 8.

Al Mărieĭ tale către Dumnezeŭ rugător şi smerit părinte sufletesc.

Dositeiu al Ungro-Vlahieĭ.

Cod. 43. fila 221.

Io Alecsandru Constantin Moruz Vvd. i gospod Zem. Vlachiscoi

Dumnévóstră Ispravnicilor ot. sud Dâmboviţa, şi ot. sud Vlaşca, veţĭ vedea Anaforaua ce ne face prea sf. părintele Metropolit, pentru care poruncim D-vóstră că atât pentru dijmă, i clacă şi vênḑarea vinuluĭ i a rachiuluĭ urmând după condica Divanuluĭ, să aveţĭ a da acelor sătenĭ nizamul cel cuviincios de îndreptare şi urmare ca să nu se păgubéscă sfânta Metropolie de drepturile moşieĭ sale, cât şi pentru locurile de semĭnăturĭ ce şi le aŭ pe moşia unde locuesc, şi păzindu-le le fac suhat de vite, ne urmând a-şĭ paşte vitele în locurile ce aŭ de păşune, i pentru locurile ce coprind în sină pe altă moşie, de care se pun de-şĭ vênd la alţiĭ, să o cercetaţĭ şi acésta cu amăruntu, şi iarăşĭ să daţĭ nizamul ce se cade, ne îngăduindu-ĭ la urmărĭ în potrivă, şi orĭ să îndreptaţĭ séŭ să însciinţaţĭ Domnieĭ mele. — 1800, Decemvre 15.

Cod. 43, fila 222, verso.

Prea înălţate Dómne

Cu smerită Anafora însciinţăm Mărieĭ tale că în judeţul Dâmboviţa, i a Vlasci are sfânta Metropolie nişte moşióre, anume Baseştiĭ, Ghimpénca în sud. Dâmboviţa, i Petróia şi Câinénca in sud. Vlaşca, şi fiind-că aceste moşióre sunt aprópe una de alta unde sunt şi sate de ómenĭ locuitorĭ ungurenĭ şi ceĭ de aicĭ pământenĭ, încă din ḑilele celuĭ întru fericire rĕposat Metropolit Cozma la lét 1792, s'aŭ făcut arĕtare prin Anaforaua Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţul pentru aceştĭ locuitorĭ că nu se supun a-şĭ da dijma din semĕnăturile bucatelor, i a legumelor, cât şi al pomilor, i din fâneţe şi a altor venitură ce sunt ale moşieĭ lor, asemenea şi pentru clacă arĕtând nesupunere de a nu clăcui câte ḑile douĕ-spre-ḑece, la care Anafora de atuncĭ s'aŭ dat poruncă cu hotărîre către Dumnélor Boerĭ Ispravnicĭ, ca să facă pe aceştĭ locuitorĭ de a-şĭ da dreptul lor din tóte, şi a clăcui douĕ-spre-ḑece ḑile după hotărîrea pravilniceşciĭ condicĭ, la care până la o vreme s'aŭ urmat, iar acum vedem că la tóte pricinuesc împotrivire ne vrênd a urma aceĭ hotărîrĭ, carĭ fiind cu totul

împotrivitorĭ, maĭ vêrtos aceĭ ungurenĭ din satul Băseştiĭ, i Valea Lupuluĭ tât la ḑilele de clacă şi la dijma pământuluĭ după obiceĭ, cât şi pentru semenăturile bucatelor, grâne, orz, i porumb, cum şi pentru plugurile celea obişnuite părăsindu-şĭ locurile din prejurul lor ce sunt pe aceste moşióre, trec pe alte hotare de moşiĭ, şi viind pe moşia Petróia (iar a Metropolieĭ) din sud Vlaşca şi coprind locurĭ, care le place, şi unele le ară pentru trebuinţa lor, altele le vênd pe banĭ altora, şi cu acésta pricinuesc multă păgubă moşiilor sfinteĭ Metropoliĭ, întâĭ pe locurile de semenăturĭ ce sunt împrejur şi aprópe de eĭ, le aŭ părăsit făcêndu-le suhat de vite, nevrênd să-şĭ pască vitele unde este loc slobod pentru izlaz, al doilea şi maĭ vêrtos că la Petróia, unde năvălesc de şĭ cuprind locurĭ atât pentru eĭ, cum şi vênd altora de pe alte moşiĭ strĕine, s'ar putea împărtăşi locuitoriĭ ce şed chiar pe aceste moşiĭ Petróia, care din, pricina acelor ungurenĭ sărind în multe rânduri cu gâlcévă şi asupra sătenilor ot. Petróia şi a Isprăvniceluluĭ nostru, să isterisesc şi de arăturĭ şi de fâneţe, pentru care la trecuta luna luĭ Iunie doŭĕ-zecĭ judecându-se cu dînşiĭ, Epistatul cel avem orânduit înaintea Dumnélor Boeri'or Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, vĕḑurăm făcută o poruncă a Dumnélor către Zapciu plăşiĭ, întru care coprinde curgerea pricini, poruncind ca să-ĭ supue pe numiţiĭ Băseştĭ a-şĭ cunóşte dreptul făcêndu-şĭ claca de doŭĕ-spre-zece ḑile pe an, dându-şĭ dijma cea obişnuită din tóte, şi să-şĭ proprésscă vite'e de pe acelea locurĭ ca să le are, şi când nu le va ajunge locurĭ prin ştirea Ispravniceluluĭ Metropoliĭ să li se maĭ deie şi într'altă parte şi să-şĭ pască vitele unde este islaz slobod, poprindu-ĭ de vin şi rachiŭ al lor să nu vîndă pe moşia Metropolieĭ, şi nicĭ o urmare nu saŭ făcut aceĭ a D-lor, pentru care rugăm pe Măria ta ca să se facă luminată porunca Înălţimeĭ tale, către Dumnélor Boeriĭ Ispravnicĭ aĭ judeţelor, coprinḑétóre că atât pentru arăturĭ să şi le facă în préjma lor pe moşia unde locuesc, şi să nu aibă voie a vinde eĭ locurĭ la alţiĭ fără de ştirea şi voia Ispravnicilor Metropolieĭ, şi vitele atât ale lor, cum şi ale altora vecinĭ din prejur, să şi le păzéscă a nu face stricăciune semenăturilor şi fâneţelor, care sunt pentru folosul de obşte, iară ale orĭ-cuĭ vite va strica, şi prinḑêndu-se de Vornicel, să plătéscă paguba ce va pricinui, cum vin i rachiu al lor să nu aibă voie a vinde pe moşiile Metropolieĭ, şi dijma, i claca după luminatele porunci ce prin ponturĭ sunt date să-ĭ supue a urma nestrămutat, de acésta rugăm pre Măria ta, şi ani Mărieĭ tale de la Domnul Dumnezeu, rugăm să fie mulţĭ şi fericiţĭ.— 1800, Decemvre 12.

Al Mărieĭ tale către Dumnezeu ferbinte rugător, smerit părinte sufletesc.

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ.

Cod. 43, fila 223.

Io Alecsandru Constantin Moruz Vvd.

Orânduim pe sluga Domnieĭ mele..... copil de casă de Visterie, să mérgă şi verĭ-unde va găsi pre numitul Gelep să-l rădice prin ştirea Ispravnicilor

județuluĭ și să-l aducă aicĭ, și aducêndu-l poruncim Vătașe de Vist. să-ĭ înfățișezĭ înaintea Domnieĭ mele.— 1801, Aprilie.

Cod. 43, fila 291.

Prea înălțate Dómne

După jalba ce aŭ dat Mărieĭ tale satul Poenariĭ din sud. Vlașca pentru un Sară Iane Gelepul, că avênd un suhat în spinarea satuluĭ lor, care 'l ține cu silnicie fără de voia stăpânuluĭ moșieĭ, din pricina luĭ va să se spargă satul, ne îngăduind nicĭ viteiĭ ceĭ sugĕtorĭ, nicĭ vitele satuluĭ a bea apă din cișmelele ce sunt făcute chiar de sătenĭ, din pomenirea i trebuința lor, iară nu ale suhatuluĭ, și când prind din locuitoriĭ satuluĭ adăpându-și vitele, îĭ căznesc cu bătăĭ nesuferite, îngrozindu-ĭ și cu arme, cerură a-și afla dreptatea de la Măria ta, ca să nu se întîmple satuluĭ vre-o strĕmutare; pentru care îmĭ poruncești Măria ta că vĕdênd însciințarea Ispravnicilor ce fac pentru acésta de cercetarea ce aŭ făcut în fața loculuĭ să fac și eŭ cercetare, și de curgerea pricineĭ fără de zăbavă, să arăt Mărieĭ tale, prin Vătav de Vist. cu Anafora, ca să nu-și pĕrdă locuitoriĭ vremea munciĭ. După luminată porunca Mărieĭ tale următor fiind și aducênd înaintea mea pre numițiĭ sătenĭ jăluitorĭ și citind înștiințarea ce fac D-lor Boeriĭ Ispravnicĭ, măcar că numitul Gelep nu fuse de față ca să vedem ce are a rĕspunde în potrivă și el, dar din isprăvnicésca însciințare, vĕd că de bătăile ce aŭ făcut Gelepu sătenilor, nicĭ acolo de față nu aŭ tăgăduit, cum și de neîngăduire a-și adăpa și eĭ vitele la acelea cișmele ale satuluĭ, ci încă maĭ vêrtos cu obrăznicie aŭ îndrăsnit a ḑice către Boerĭ Ispravnicĭ cum că așa sunt Gelepiĭ de rĕĭ, și cum că nicĭ de cum nu-ĭ îngăduesc, care însciințare a Dumnélor o alăturaĭ împreună cu acésta a mea plecată Anafora ca să se vaḑă și de Măria ta, ci pentru ca să nu se întêmple satuluĭ vre-o strămutare și visterieĭ pagubă, să fie luminată porunca Mărieĭ tale a se aduce aicĭ acel Gelep ce aŭ îndrăsnit a ḑice acestea cuvinte către însușĭ Boeriĭ Ispravnicĭ, cari sunt Vechilĭ aĭ Măriei ta'e, și să se pedĕpéscă și spre înfrînarea și a altora, și apoĭ să se isgonéscă de pe acel suhat din spinarea satuluĭ, de vreme că nu l'aŭ cumpărat, ci îl ține cu silnicie, și nicĭ stăpânul moșieĭ nu-l voesce, și-și va duce oile la alte suhaturĭ ca să nu se întêmple satuluĭ vre-o strĕmutare. Iară hotărîrea, etc...

Vel. Vist. Filipescu.

Cond. XLIII fila 291.

Io Alecsandru Constantin Moruz Vvd. i gospod. Zem. Vlahiscoie.

Cu cale fiind Anaforaua ce ne face D-luĭ cinstit și credincios Boerul Domnieĭ mele vel. Logof. de ţéra de sus, o întărim Domnia mea, și poruncim D-vóstră Ispravnicilor aĭ județuluĭ să opriți acea cârciumă, cum și vîndarea

de pe la casele lor din sat, şi în urmă maĭ avênd locuitoriĭ aceia vre-o dava vor veni în soroc de 60 de ḑile la Divan a-şĭ face apelaţia; să le daţĭ însă de ştire ca să le fie sciut acest soroc. — 1801, Maiŭ 23.

Prea înălţate Dómne

Sfinţia sa părintele Zehnos, epitropul sfinteĭ mănăstirĭ Colţiĭ, prin jalba ce aŭ dat Mărieĭ tale, ḑise că mănăstirea avênd moşie la Licărescĭ, pre care este satul Licăresciĭ, locuitoriĭ fac vînḑare de vin i rachiu în sat, cum şi deosebită cârciumă aŭ făcut tocmaĭ la hotarul moşieĭ, în spinarea satuluĭ, unde altă-dată n'aŭ maĭ fost, şi după altă jalbă ce aŭ dat aŭ fost orânduit la D-lor Ispravniciĭ judeţuluĭ, ca să facă cercetare, şi să înşciinţeze Mărieĭ tale, ca să iae poruncă de urmare, de unde aŭ adus însciinţare, că pentru vînḑarea vinuluĭ i rachiuluĭ din sat, aŭ dat prinsóre locuitoriĭ că nu vor vinde, iară pentru acea cârciumă nouă, fiind făcută în potriva orândueli şi a obiceiurilor cârciumilor, aŭ găsit cu cale să se opréscă, şi cere luminată întărirea Mărieĭ tale pentru oprirea aceĭ cârciumĭ; în dosul căreia jălbĭ ni se poruncesce de către Inălţimea ta, că luând séma jălbiĭ şi cereriĭ ce face, să vĕḑ şi cercetarea Isprăvnicéscă şi să arăt Mărieĭ tale cu Anafora; după luminată porunca Mărieĭ tale urmând, am cerut cercetarea Isprăvnicéscă, care o vĕḑuĭ cu lét de acum, Maiŭ 8, iscălită de D-luĭ biv. vel. Clucer Varlaam, şi cu coprindere, ca după luminată porunca Mărieĭ tale, făcênd cercetare cu amândouĕ părţile faţă, cât pentru vînḑarea vinuluĭ şi a rachiuluĭ pe la casele locuitorilor, nu numaĭ aŭ tăgăduit locuitoriĭ că n'aŭ făcut o urmare ca acésta, ci şi legătură prin zapis aŭ dat că de se vor dovedi întru acest fel de urmare să se pedepséscă, care zapis 'l vĕḑuĭ şi eŭ cu lét de acum Maiŭ 6, iscălit de mulţĭ locuitorĭ, şi adeverind D-luĭ Clucer Constantin Varlaam cu coprinderea ce se arată maĭ sus, aşişderea vĕḑuĭ iarăşĭ dintr'acéstă cercetare Isprăvnicéscă şi pentru acea cârciumă nouă, ce aŭ făcut'o locuitoriĭ din satul Licăresciĭ de pre moşia mănăstireĭ, aprópe de sat unde s'aŭ găsit şi o bute vînḑêndu-se şi cu preţ maĭ jos o para la oca, ca să tragă pe locuitoriĭ de pe moşia mănăstireĭ, şi să batalisécă vînḑarea vinuluĭ mănăstireĭ, şi la cercetarea ce aŭ făcut, aŭ arĕtat locuitoriĭ că li s'aŭ dat voia de arendaşiĭ moşieĭ Măgurenĭ, şi aŭ deschis cârciumă acolo, cu cuvînt că aŭ maĭ fost cârciumă veche într'acel loc, iară Vechilul mănăstireĭ împotrivă aŭ adus patru mărturiĭ, însă pe uncheaş Iane Pârjolu, pe un unchéş Ión, i pe Tudor Uncheaş ot satu Măgurenĭ, cum şi pe Dumitraşcu Perde, locuitorĭ chiar dintr'acest sat Licăresciĭ, carĭ în frica luĭ Dumneḑeŭ aŭ dat mărturie, cum că de la răsmeriţa Ruşilor încóce n'aŭ maĭ fost cârciumă în locul acela, fără de numaĭ că de sunt 20 de anĭ trecuţĭ, unu Ilie Cojocariu deschiḑênd cârciumă acolo şi ţiind-o prea puţin, îĭ s'aŭ stricat prin judecată, în urma căreia s'aŭ maĭ vîndut douĕ buţĭ cu vin în car, iară nu în cârciumă, şi fiind aprópe de satul mănăs-

tireĭ, tocmaĭ între hotarele moşieĭ, unde nicĭ vre un drum mare nu este, şi puse vin şi maĭ eftin, arétă d-luĭ Ispravnic că închide vînḍarea vinuluĭ şi a rachiuluĭ de pre moşia M-tiriĭ, şi este cu cale de a se opri; decĭ dupĕ obiceiu pămênţuluĭ şi după nizamul cârciumilor fără de dr ptate s'aŭ deschis acea cârciumă nouă lângă satul m-tiriĭ, în vreme ce drum mare nu este ca să se cheltuiască vinul cu locuitoriĭ, ci se vede că încă aŭ deschis'o ca să se cheltuiască vinul cu satul monăstiriĭ, şi nicĭ cârciumă veche aŭ fost dupĕ dovada ce a făcut vechiliĭ monăstireĭ cu mărturiĭ precum şi la preţ puind maĭ jos dupĕ cum este la vecinĭ, şi precum se politivseşte împrejur, iarăşĭ se învinovăţesce, care fiind cunoscut că aduce pagubă acea cârciumă nouĕ la vecinĕtate, adică la satul monăstiriĭ, şi cu vre-o jalbă nu s'aŭ arĕtat în urmă aceĭ locuitorĭ, urmĕḍă după dreptate, ca să se dea şi luminată întărirea Măriĭ tale, cu poruncă către d-nélor Ispravniciĭ, să se opréscă cârciuma, şi în urmă maĭ avênd vre-o dava vor veni la divan să se judece până în soroc de 60 de ḍile, iar hotărîrea cea desĕvêrşit rĕmâne a se face de către înălţimea ta. — 1801, Maiŭ 21.

Vel. Logof. Ghica.

Cond. XLIII, fila 329.

Prea Inălţate Dómne

Locuitoriĭ ot.-satu Gherghicenĭ, jud. Ilfov, moşia Mitropoliĭ, jăluind Măriteĭ tale pentru ispravniciĭ ce-ĭ avem orânduiţĭ acolo, cum că-ĭ supĕră peste dreptate şi obiceiul pământuluĭ, atât la dijma bucatelor, a fâneţelor, cum şi la altele se orânduesce la noĭ ca să o teorisim, şi fiind-că şi ispravniciĭ şi ceĭ maĭ mulţĭ jăluitorĭ se află acolo, să fie luminată porunca Măriteĭ tale către D-lor Ispravniciĭ judeţuluĭ, ca orĭ unul din D-lor, séŭ alt cine-va din partea D-lor împreună şi cu omul Mitropolieĭ, să mérgă acolo în faţa loculuĭ, să cerceteze cu deamĕruntul de tóte câte se jăluesc eĭ, şi să facă arĕtare Măriteĭ tale.—1801, Maiŭ 28.

Al Măriĭ tale către D-ḍeŭ rugătorul fierbinte şi smerit părinte sufletesc.

Dositeiu al Ungro-Vlahieĭ.

Cod. XLIII, fila 336 verso.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod

Fiind-că prea sfinţia sa părintele Mitropolit ne face arĕtare printr'acéstă anafora, cum că atât pârîţiĭ ispravnicĭ, cum şi ceĭ maĭ mulţĭ din jăluitoriĭ pârîţĭ nu se află aicĭ, şi că este trebuinţă a se face cercetare la faţa loculuĭ, orânduim dar pre al nostru icioglan, ca dinpreună şi cu boerinaşiu ce se va orândui din partea ispravnicilor judeţuluĭ, amêndoĭ împreună să mérgă acolo în faţa loculuĭ, unde pentru tóte pârile ce aduc Gherghicenĭ asupra aceluĭ

ispravnicĭ, făcênd cu amĕruntu cercetare, în ce chip se va dovedi adevĕrul priciniĭ, pentru fieş-care madea osebit să aducă Domnieĭ mele pliroforie înscris, aducênd împreună şi pre părîţiĭ ispravnicĭ şi pre doĭ dintre Gherghiceniĭ jăluitorĭ vechilĭ şi din partea celor-l-alţĭ.—1801, Maiŭ 24.

Prea înălţate Dómne

Cu smerită anafora însciinţăm Mărieĭ tale că sfînta Mitropolie are o moşie în jud. Vlaşca ce se numesce Câinénca, pre care moşie din vechime a fost sat, unde se află şi acum biserică şi după vremĭ s'aŭ spart satul de la Biserică şi aŭ început a veni pe moşie ómenĭ de prin alte sate, carĭ nu s'aŭ aşedat tot în locul satuluĭ, ci s'aŭ pus cu şederea care unde i-aŭ plăcut pre moşie, este maĭ bine de 2000 de stânjenĭ şi eĭ se află ca la 40 de casaşĭ, neavênd nicĭ grădinĭ, nicĭ pomĭ, ci numaĭ risipiţĭ preste tótă moşia şi acésta nu aŭ făcut pentru alt-ceva, ci o făcu numaĭ ca să aibă îndestulat islaz pentru vitele lor, neprimind a face semĕnăturile pre acéstă moşie, ci îşĭ făcu semĕnăturile pre altă moşie strĕină, iar pre a Mitropolieĭ moşie o pasc cu vitele lor, fără de nicĭ o rînduială şi casa Mitropolieĭ nu se folosesce cu nimic, după care maĭ înainte se folosea Mitropolia cu mult din dijmurile bucatelor, iar acum şi alţiĭ de cer să-şĭ facă semĕnăturile pre acéstă moşie, aceştia le staŭ împotrivă şi nu-ĭ îngăduesc şi nicĭ clacă nu-şĭ fac după coprinderea pravilniceşciĭ condicĭ, ci încă sar cu împotrivire şi la ómeniĭ Mitropolieĭ, bătêndu-ĭ şi în multe rînduriĭ; asemenea ne maĭ însciinţarăm de la epistatul moşieĭ pentru un Adam Ungureanu, carele împreună cu fratele sĕŭ Vasile, şi aŭ făcut un Făcăŭ de móră pe acéstă moşie în apa Néjlovuluĭ, cu aşedĕmînt ca să dea embatic pe an la sfînta Mitropolie; iar vinu şi ráchiu al lor să nu aibă voie a'l vinde fără numaĭ al Mitropolieĭ, acum s'aŭ pus de aŭ luat în arendă loc de la vecinii răzaşĭ peste apă în dreptul moreĭ, şi aŭ făcut cârciumă unde n'aŭ maĭ fost altă dată şi nu numaĭ că se păgubesce sfînta Mitropolie cu cârciuma luĭ, ci încă apururea ar fi avênd gâlcevĭ şi bătăĭ între dînşiĭ, după cum chiar cârciumarul Mitropolieĭ veni de ni se jălui, cum că în trecutele ḑile, numitul Adam Ungureanu, împreună cu alţiĭ aŭ sărit de 'l-aŭ bătut, atât pre el cât şi pre soţia luĭ fórte cumplit; pentru care rugăm pe Măria ta, ca să se facă luminată porunca Înălţimeĭ tale către Dumnélor boeriĭ ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ de a le face zapt, ca orĭ să se adune la Siliştea satuluĭ cea veche, unde este şi biserica, de a nu maĭ fi risipiţĭ peste tótă moşia, şi a-şĭ face clacа, dându-şĭ şi cele obicĭnuite ale pămêntuluĭ, seaŭ de nu vor voi să-ĭ siléscă a se trage la urma lor, unde-şĭ plătesc şi dajdia, cât şi pentru cârciuma ce aŭ făcut în potriva moriĭ Mitropolieĭ de a se ridica, făcêndu-se îndreptare şi pentru bătaie; de acésta rugăm pre Măria ta, şi aniĭ Mărieĭ tale de la Domnul Dumneḑeŭ rugăm să fie mulţĭ şi fericiţĭ.

Al Mărieĭ tale către Dumnezeŭ fierbinte rugător, smerit părinte sufletesc.

Dositeiu al Ungro-Vlahieĭ.

Cod, XLIII, fila 337.

Io Alecsandru Constantin Moruz Vvd. i gospod

Domnia-vóstră ispravnicilor ot.-sud Vlaşca, veţĭ vedea arĕtarea ce ne face prea sfinţia sa părintele Mitropolit printr'acéstă anafora, pentru care vĕ poruncim Domnia mea, ca înşi-vĕ unul din D-vóstră să mergeţĭ acolo în faţa loculuĭ, unde făcênd cu amĕruntul cercetare, atât pentru împrăştiata locuinţă acelor sătenĭ pre moşia Mitropolieĭ, cum şi pentru acea cârciumă, orĭ să daţĭ D-vóstră nizamul cel cuviincios de îndreptare, seaŭ să înşciinţaţĭ Domnieĭ mele pre larg ce pliroforie a-ţĭ luat prin cercetare şi vedere la faţa loculuĭ, ca să dăm porunca cea cuviincióşă de urmare.—1801, Maiŭ 29.

Prea înălţate Dómne

Locuitoriĭ de la Gherghiţa, jud. Ilfov, aŭ jăluit Mărieĭ tale pentru Nicula sin Anastase grecul, arendaşul moşieĭ Gherghiţa a Sfinteĭ Mitropoliĭ, arĕtând pentru prăḑile, bătăile, închisorile, înfricoşările cu iataganu, şi tóte obiceiurile lor stricate, pentru care ḑic că aŭ maĭ jăluit Mărieĭ tale, şi cu luminată poruncă, şi Mumbaşir Edicliu aŭ mers la faţa loculuĭ de s'aŭ cercetat cu orânduitu şi din partea D-lor ispravnicilor, şi cu carte de blăstem, dupĕ care cere să-şĭ afle dreptate, atât pentru acela, cât şi de a se ridica aceĭ arendaşĭ, şi cu protimisis să iae venitul moşieĭ ca niştе jăluitorĭ ce sunt; după care jalbă a lor, orânduindu-se la noĭ spre cercetare, vĕḑum pre Grigorie 2-lea Ciubucciu al Mărieĭ tale, că aŭ înfăţişat înaintea nóstră pe locuitoriĭ Gherghiţenĭ, jud. Ilfov, cu Daniil Dichiu şi Nicola Grecu ce sunt isprăvniceĭ, fiind faţă şi Nicodim protosinghelu vechil din partea Mitropolieĭ, şi citind jălbile locuitorilor ce aŭ dat asupra isprăvniceluluĭ lor, pentru năpăstuirile şi fapte rele ce ḑic că le-aŭ făcut la adunarea venituluĭ moşieĭ, cum şi o anafora a prea Sfinţieĭ Sale Mitropolituluĭ de arĕtarea ce aŭ făcut Înălţimeĭ tale, pentru aceştĭ locuitorĭ, că se împotrivesc la cele drepte ale stăpânuluĭ moşieĭ, şi aŭ sărit şi cu zurba de aŭ bătut şi pre Nicola unul din ispravnicĭ, apoĭ am vĕḑut la mâna Mumbaşiruluĭ şi altă anafora a prea sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolit, care aŭ fost făcută către Înălţimea ta, după întâea jalbă a locuitorilor, care s'aŭ şi întărit cu luminată pecete a Mărieĭ tale, orânduindu-se State 2-lea Peschirgiŭ, care de împreună şi cu boerinaşiu din partea isprăvnicatuluĭ, să mérgă amêndoĭ la faţa loculuĭ, unde pentru tóte pârile ce aduc Gherghicenĭĭ asupra isprăvniceilor, făcênd cu amĕruntul cercetare, în ce chip se va dovedi adevĕrul pricineĭ, pentru fieş-care madea osebit, să aducă Înălţimeĭ tale pliroforie în scris, aducênd împreună şi pârîţĭĭ isprăvniceĭ, şi pre doĭ treĭ din Gherghiţenĭ vechilĭ celor-l-alţĭ, dupĕ care întrebând maĭ întâiŭ de acest State 2-lea Peschirgiŭ, pentru că la judecată se vĕḑu stând Grigorie al doilea Ciubucciu, ne arĕtă că acela s'a trimis de D-luĭ Vel Cămăraş la Craĭova cu nisce luminate porunceĭ a Mărieĭ tale, şi aŭ lăsat pre dînsul

vechil ca să-l înfăţişeze la judecată ; i-am cerut dară acestuĭ vechil ca să ne aréte cercetarea ce aŭ făcut la faţa locului, şi ne arétă un catastiv din 3 ale acesteĭ următóre luni, iscălit de State 2-lea Peschirgiŭ, şi de alţĭ doĭ anume : Anastase Serghiescu şi Gheorghe Pashal, care ne spuseră că unul a fost zapciu plăşeĭ, şi este trimis din partea D-nélor ispravnicilor, şi cetindu-l vĕḑum scris, că cercetarea s'aŭ făcut prin carte de blăstem, şi arétă numele ómenilor, cu ce le-ar fi luat ispravnicii, iar rĕspunsul isprăvniceilor nu se vĕḑu trecut cu pricinile lor, dar maĭ vĕḑum şi alt catastiv şi cu rĕspunsurile isprăvniceilor în potrivă, dar ne fiind iscălit de nimenĭ, nu s'aŭ primit, decĭ fiind că cercetarea nu s'a făcut cu orânduială deplin la faţa locului, şi din locuitoriĭ Gherghicenĭ ce s'aŭ arĕtat înaintea nóstră, nu vruse să se încarce cu rĕspunsurile şi pentru ceĭ ce lipsesc, şi nicĭ că aŭ vechilimea de la aceia, cum şi pentru ceĭ ce sunt aicĭ nu fu State 2-lea Peschirgiu, Mumbaşirul cel orânduit de faţă, ca să ne dea o pliroforie măcar din gură la pricinile lor, cum s'aŭ dovedit la faţa locului ; drept acea găsim cu cale, cu luminată poruncă să-ĭ ducă iar la faţa locului alt Mumbaşir, care se va orândui de Măria ta, (de vreme că cel din 'ntâiŭ lipsesce) şi împreună cu d-luĭ Clucer Ioan Comănénu, unul din d-lor ispravniciĭ Ilfovuluĭ, să facă scumpă cercetare la tóte pricinile lor, tot deosebit şi cu rĕspunsurile isprăvniceilor în potrivă, la care să-şĭ dea şi d-luĭ Cluceru părerea D-sale la fieş-care pricină a lor, dupĕ care de-ĭ va putea învoi de acolo, bine, iar de nu cu cercetarea D-sale, ce va face la faţa locului, sĕ aducă Mumbaşirul şi doĭ treĭ vechilĭ în scris şi din partea celor-l-alţĭ la luminatul Divan Mărieĭ tale, pentru isbrănirea pricinilor, iar să nu vie 20 de ómenĭ cum aŭ venit acum de nu se póte înţelege pricina lor, de multe strigărĭ fără de orânduială ; iar hotărîrea... — 1801, Iunie 10.

Vel. Ban Brâncovén, Vel. log. Ghica, Vel. Vornic al Obst., Vel. Vornic Cantacuzino.

Cod. XLIII, fila 355 şi 356.

Io Alecsandru Constantin Moruz Vvd. i gospod

Cinstit şi credincios boerule Domnieĭ mele, biv. vel. Clucer Comănene, ispravnic al judeţuluĭ, însuţĭ să mergĭ la faţa locului, d'impreună şi cu..... unde fiind şi orânduitul prea sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolituluĭ, să aibĭ a face cercetare de tóte cu scumpĕtate, de faţă amêndouă părţile, fiind parîţiĭ cu părişiĭ lor şi la cele ce vor avea dreptate, să le facĭ şi îndestulare, iar pentru cel ce va fi făcut pornire netrebnică, bătênd omul sfinteĭ Mitropoliĭ, dovedindu-l să ni-l însciinţezĭ.—1801, Iunie 14.

Prea Înălţate Dómne

Egumenul monăstireĭ sfinteĭ Ecaterini, aŭ jăluit Mărieĭ tale, ḑicênd că la pĕsul şi trebuinţa ce are monăstirea vrênd a vinde venitul moşieĭ Popescĭĭ

ce are în județul Ilfov, aŭ găsit mușteriŭ pre unu Polihronie negustorul, de dă taleri 1200 pre un an, și numĕră și baniĭ înainte, cerênd și luminata poruncă Mărieĭ tale de odihna cumpĕrătoru'uĭ, în dosul căreia jălbĭ, li se poruncesce de către Înălțimea ta, ca aducêndu-se și sătenii ce sunt locuitorĭ pre acéstă moșie față, să li se aréte de sunt mușteriĭ eĭ ca să dea prețul ce dă alțiĭ, ca uniĭ ce se protimisesc când vor vrea a cumpĕra saŭ nu, și să aréte Mărieĭ tale cu anafora; după luminata poruncă Înălțimeĭ tale următor fiind, prin D-lor ispravniciĭ județuluĭ am făcut scire locuitorilor, că viind un Stoica Céuș și Marcu Birnic vechilĭ și din partea celor-l-alțĭ locuitorĭ de pe moșia monăstireĭ Popĕsciĭ, cărora arĕtându-le vînd̦area ce face Egumeniĭ și preț ce dă cel-l-alt mușteriŭ, ḑiseră, că eĭ maĭ mult de cât taleri 900 nu dă, nicĭ că să încred a fi mușteriŭ cu preț de taleri 1200, cerênd ca să-ĭ încredințeze Egumeniĭ cu primire de blăstem, că nu este iconomie la mijloc, și așa se vor trage eĭ, spre a se vinde la acela ce dă taleri 1200, după a cărora cerere în Divan înaintea prea sfințieĭ sale părinteluĭ Mitropolit, fiind și Dumnélor frațiĭ Veliț boeriĭ față, aŭ dat Egumenul încredințare prin primire de blăstem, că nicĭ o iconomie nu este, ci cu adevĕrat mușteriul dă taleri 1200, și rĕmâind locuitoriĭ fără de cuvînt de împotrivire, aŭ dat și adeverința lor în scris, că cu acest preț venitul moșieĭ nu le trebue; decĭ acum are Egumeniĭ tótă slobod̦enia a da venitul moșieĭ mŏnăstireĭ pe un an la Polichronie neguțătorul ce dă acel preț carele să-l ție nesupĕrat de către locuitorĭ până la anul, și pentru odihna sa să i se dea și luminata întărirea Mărieĭ tale, iar hotărîrea...—1801, Aprilie 8.

Nicolae Brâncovénu, vel. logof.

Cod. 43, fila 260.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod. Zem. Vlachischoi

Fiind-că împreună cu acéstă anafora a D-luĭ cinstituluĭ și credinciosul boeruluĭ Domnieĭ mele vel. Log. de țéra de sus, vĕd̦um Domnia mea și adeverința locuitorilor cum că Egumeniĭ dând încredințare prin blăstem că nu este iconomie, s'aŭ deslegat bănuiala ce avea, și să rĕmâe cumpĕrătorul în pace de către eĭ, întărim și Domnia mea cumpĕrătórea numituluĭ Polihronie prevenitul monăstiriĭ de un an și să fie nesupĕrat de locuitorĭ.—1801, Aprilie 9.

Țiganiĭ.

Legislațiunea relativă la țiganĭ continuă a fi aceiași ca în trecut. Este demn de a fi citat un crescinesc cas de liberare din robie a țiganilor Marieĭ Bălăceanu, încă din Aprilie 1797. Sub Alex. Moruzi nisce rude ale rĕposateĭ generóse iertătóre a țiganilor sĕĭ, aŭ cercat

să ia în stăpânire ţiganii, dar Alex. Moruzi a menţinut dispoziţiunile testamentare ale Marieĭ Bălăcénu [1].

IX

Comerciŭ, Industrie, Fabrici, Vămi, Bresle, Târguri.

Aceleaşĭ piedicĭ, carĭ le-am semnalat sub trecutele domniĭ, continuă a fi aduse comerciuluĭ şi industrieĭ naţionale. Tratatele de comerciŭ ale Turcieĭ cu puterile streine mereŭ se cer a fi aplicabile şi în Principate. Acestea proteg prin vămĭ comerciul şi industria streină în dauna celor române, [2]. Apoĭ privilegiile de carĭ se bucură neguţă-

1. Maria Bălăcénu la 1797 Aprilie 27 a liberat ţiganiĭ şi tóte ţigăncile, prin dieta cu mărturia Mitropolituluĭ şi a maĭ multor boerĭ. Bărbatul răposateĭ cere să ia sub epitropia sa ţiganiĭ. Eĭ refuză «nu primesc a fi legaţĭ sub epitropia Cluceruluĭ Bălăceanu, cu cuvînt că póte dupĕ vremĭ să-ĭ supue la jugul robieĭ». Ţiganiĭ rĕmaşĭ robĭ aŭ a da numaĭ pe tot anul la biserica din Pitescĭ câte una oca céră, ceĭ maĭ cu putere ; iar ceĭ maĭ scăpătaţĭ câte $^1/_2$ oca, «şi ţigăncile să nu fie volnice a se căsători dupĕ alţĭ ţiganĭ streinĭ boerescĭ seaŭ mŏnăstirescĭ, ca să nu intre iarăşĭ la robie, ci tot dintre eĭ să ia, iar sub altă stăpânire, nicĭ pre partea bărbătéscă nu-ĭ supune».

La 1798 Iulie, sora Marieĭ, Elena Bălăceanu. prin dietă invocă dreptul eĭ la parte din ţiganiĭ liberaţĭ de soră-sa, dar se mărginesce a-ĭ lăsa sub epitropia nepotu-sĕŭ Costache Bălăceanu, dar numaĭ să-ĭ ocrotéscă, iar să nu-ĭ fie robĭ. Totuşĭ ţiganiĭ reclamă la Vodă şi cer să n'aibă asemenea epitrop, ci preferă să dea ocaua de céră la biserică.

Vodă liberéză pre toţĭ aceştĭ ţiganĭ, lăsându-ĭ ca de voia lor să dea céra la biserică, şi adaogă, că femeile se pot liber mărita cu oriĭ-cine, că deacă chiar s'ar mărita cu ţiganĭ robĭ, aceĭ după lege «pravila obştéscă urmată şi păzită, ca nimenĭ să nu îndrăznéscă a cununa ţigan rob cu muiere slobodă, iar care se va îndrăzni a face acésta, este osândit de a-şĭ perde ţiganul, rĕmânênd acel ţigan a fi slobod ca şi muierea luĭ». — 1801 August 20.

Cod. XLIII, fila 116 şi verso.

Sigiliu domnesc

2. Veţĭ despre vămĭ, Cod. 43, fila 38 verso, 67 verso.

torii şi industriaşii sudiţi, fac imposibilă concurenţa lor de către negu-ţătorii şi fabricanţii români, carii singuri sunt supuşi la o mulţime de dări angarale, vămile oraşe, etc., şi mai e de adaos, că *narturile* impuse comerciului cu deamĕnuntul, care este exclusiv în mânile pămêntenilor, mai contribuesc şi ele a îngreuia activitatea acestora [1].

Moratoriile de şi acordate în acéstă domnie a lui Alexandru Moruzi mai cu economie, tot nu încetéză de a aduce şi ele greutăţi comerciului, mai ales pământean.

O fabrică aflăm lucrând în a doua domnie a lui Alexandru Moruzi, acea a lui Stănuţă, la mŏnăstirea Mărcuţa şi producênd basmale şi testemeluri. Stănuţă are un privilegiŭ de 15 ani. Fabrica de postav continuă de şi cu mers slab [2]. O specie de grevă s'a întêmplat la acésta fabrică la care a intervenit cercetare şi hotărârea următoare:

«La jalba ce aŭ dat Măriei tale postăvarii fabriceĭ de aiceĭ, din Bucuresci că fiind prea supĕraţi întru tóte de către ipistatul lor d-néluĭ Medelnicerul Chiriac Arbut, cer să aibă dreptate şi a li se face orânduială să slujiască o sĕptĕmână la fabrică şi două sĕptămâni să fie sloboḑi, iar nu o sĕptĕmână de a rândul şi una slobodă, precum s'a urmat până acum, fiindu-le cu greŭ; la care jalbă poruncindu-se de către Înălţimea ta, ca să cercetăm pricina şi să însciinţăm Măriei tale de curgerea eĭ, după poruncă, prin zapcilicul vătafuluĭ de visterie s'aŭ înfăţoşat înaintea nóstră amêndouĕ părţile şi cercetând mai întêiŭ de aşeḑământul lucruluĭ lor ce s'aŭ întocmit în cea-l-altă domnie a Măriei tale, când s'a făcut fabrica acósta, ne pliroforisim (precum este sciut şi de mine prea plecatul slugă a Măriei tale, Căminarul Vasilache, ca unul ce am fost epistat, atunci la întocmirea lor) că aşeḑământul şi legătura lor a fost ca să tórcă fieş-care, cel de intêia mână 40 oca lână, cel de al doilea 36 şi cel de al treilea mână până la 22 oca; după care legătură arétă Medelnicerul, că mai mult se mulţămia d-nialuĭ fiind că scotea postav mai mult şi se folosia cu asupră; dar eĭ nevrênd a urma cu lucrul în acestchip, ce în tótă vremea celeĭ-l-alte domniĭ a Măriei tale, de când i s'aŭ dat asupra sa epistasia fabriceĭ, jă'uindu-se eĭ, că le este cu greŭ de acest aşeḑĕmênt s'aŭ tot scăḑut din suma de lână ce era datorĭ să tórcă, însă pre cel ce era dator să tórcă 40 oca l'aŭ lăsat pe 20 oca, pe ceĭ cu 36 pe 18, pe ceĭ cu 22 pe 11 oca, adecă tot pe jumĕtate numai că tórcă subţire, ca să pótă fi după forma fabriceĭ, cum se cade, dar

1. Despre narturile de sub Alexandru Moruzi, veḑĭ anexele din Cod. 43, fila 344 v. şi 65 v. (1800 Iulie 29), nartul miereĭ, Cod. 43, fila 50, 1800, Septembrie.

2. Se constată acósta existenţă a fabriceĭ de postavurĭ din actul de la 8 Maiŭ, 1801, prin care Vodă scutesce pre Radu postăvarul de a mai sluji la fabrică fiind fórte bĕtrân. Cod. 43, fila 330 verso.

eĭ nemulţămindu-se dupĕ atâta sincatavasis ce le-aŭ făcut, nicĭ cu acest scăḑĕmênt, dupĕ ce a venit Măria sa Alexandru Vodă Ipsilant s'aŭ sculat şi jălbĭ necontenite dând Mărieĭ-Sale li s'aŭ făcut nouĕ aşeḑĕmênt prin pitac domnesc, ca o sĕptĕmână să lucreze la fabrică şi una să fie sloboḑĭ a 'şĭ munci şi alte osebite ponturĭ, care întocmire ca o sĕptĕmână să lucreze, măcar că este cu paguba sa fiind-că de sĕrbătorĭ sunt apĕraţĭ şi nu păzesc să vie la vreme în fabrică şi unĭĭ nu vin dênşiĭ ci trimit copiĭ nevrâstnicĭ, din lucrul căruia nu se alege maĭ nimic, dar ca să lipséscă pricinile şi prigonirile lor, îl suferă şi îl păzesce şi cum că nu numaĭ acestuĭ din urmă aşeḑĕmênt a urmat, ci încă şi dintru acesta le-aŭ făcut musade la multe şi că de se va dovedi că aŭ urmat în potriva aşeḑĕmêntuluĭ acestuia şi iaŭ supĕrat maĭ mult peste ponturile ce se coprinde în pitac, să rĕmâe de ruşine, dar tótă socotinţa lor este, ca printr'acésta, cu vicleşug, neadevĕrată arĕtare şi provleme, doar vor putea să catortoséscă a rĕmâne fabrica de a nu maĭ lucra.

Am cerut să vedem acest din urmă aşeḑĕmênt şi arétă un pitac al Mărieĭ Sale Alexandru Vodă Ipsilant ot leat 96 Novembre 29, în care se coprinde cum că postăvariĭ fabriciĭ în multe rînduri jăluindu-se Mărieĭ sale, că nu sunt putincioşĭ a rĕspunde în lucru după forma fabriceĭ lâna ce sunt îndatoraţĭ şi pătimesc fórte de către epistatul ce este orânduit, Medelnicerul Chiriac Arbut şi prin cercetarea ce li s'aŭ făcut din porunca domnieĭ sale de către d-néluĭ vel Spătar, dovedindu-se neadevĕrate şi numaĭ pentru un cuget de a rĕmênea slobod despre lucrul fabriceĭ, care fabrică fiind-că este nu numaĭ pentru podóba patrieĭ, spre folosul de obşte, ci şi cu poruncă împĕrătéscă întărită, nu se póte de a rĕmâne părăsită, fără numaĭ înfăţişând înaintea Mărieĭ sale pe postăvar; şi pe vătaşiĭ lor cu Medelnicerul Chiriac Arbut epistatul, dupĕ cercetarea ce înşişĭ domnia sa a făcut n'aŭ găsit la dênşiĭ nicĭ o pricină vrednică seaŭ vr'o dreptate, în vreme ce fără de tăgăduirea lor a fost, că nu numaĭ aşeḑĕmêntul ce aŭ fost întocmit întâiŭ nu-l rĕspund, ci încă pe jumĕtate i-aŭ scăḑut epistatul şi tóte pârile lor s'aŭ făcut vĕdite de faţă că sunt pricinuirĭ numaĭ de a rĕmâne de tot sloboḑĭ de la lucrul fabriceĭ; însă ca să rĕmâe mulţămiţĭ să lipséscă pricinile desăvârşit şi ca să curgă lucrul fabriciĭ cu sporire, le-aŭ întocmit Măria sa acest aşeḑĕmînt ce este cu tótă uşurinţa lor prin ponturĭ adecă:

1) O sĕptĕmână să lucreze postăvariĭ la lucrul fabriceĭ şi altă sĕptĕmână să fie sloboḑĭ, cu care orînduială de a lucra o sĕptĕmână de rând, lipsesce de a li se cere suma de ocale rînduite, ci cât va putea scóte fie care într'o sĕptĕmână.

2) In sĕptĕmâna ce sunt datorĭ de a lucra să se afle fie care de Luni diminéţa nelipsit la fabrică, până Sâmbătă séra, în care, ḑiua să lucreze cu silinţă, fără de lenevire, iar nóptea să le fie odihna lor fără de a-ĭ supĕra, cum şi sĕrbătorile de praznice marĭ nu se îndatoréză a lucra.

3) Lucrul lâneĭ însă să-l facă subţire, după forma fabriceĭ, iar nu după cum este nefolositor şi netrebuincios la îmbunĕtăţirea postavuluĭ.

4) In sĕptĕmâna ce lucréză, plată de banĭ nu este, că pentru acésta sunt scutiţĭ şi pentru aceea plătesce epistatul dajdia lor.

5) Când vre-unul va fi în adevĕr bolnav şi neputincios de a lucra, să nu fie supĕrat seaŭ silit în ḑilele bóleĭ luĭ.

In sĕptĕmâna ce sunt slobodĭ voind pentru folosul şi câştigul lor a lucra lână de a fabriceĭ, să le plătéscă epistatul de oca câte 60 de parale, pe câte oca va lucra.

7) Când vre-unul nu va urma a veni în sĕptĕmâna de lucru la fabrică, epistatul să-l arete la Spătărie şi D-luĭ Vel Spătar să-l pue pe acel postăvar să plătéscă taleri 5 la fabrică; sfîrşind lângă acésta şi cu poruncă straşnică atât către epistat, atât ca să se păzéscă orînduiala, cât şi către postăvarĭ, ca să se urmeze întocmaĭ după acéstă hotărîre. Iar când nu vor fi următorĭ acestuĭ cu destulă uşurinţă aşeḑământ, îndatoréză pe epistat să însciinţeze Mărieĭ sale prin d-luĭ Vel. Spătar, ca nu numaĭ să se osîndéscă cu pedépsa ocneĭ, ci şi lucrul şi alişverişul postavuluĭ românesc sĕ se ia de la dênşiĭ şi să se dea la fabrica acésta.

Acest aşeḑământ dar cum că este cu multă uşurinţă lor de faţă este cunoscut şi citind întru auḑul tuturor acest pitac, am întrebat pre numiţiĭ postăvarĭ, la fie-care pont, de li se păzesce întocmaĭ de către epistat, seaŭ să urméză înpotrivă la vre-una, şi ceĭ maĭ mulţĭ rĕspunseră că nu sunt năpăstuiţĭ cu vre-o asuprire peste acéstă întocmire, ci li se păzesce întocmaĭ, iar vre-o câţiva diseră întâiŭ, că uniĭ neputênd merge eĭ înşiĭ trimit pe copiĭ lor, şi nu-ĭ primesce epistatul. La acest cuvînt că măcar că în ponturĭ nu se coprinde a-şĭ trimite copiĭ la lucru în locul lor, dar ḑise Medelnicerul că neadevĕrată le este arĕtarea, în vreme ce nu numaĭ când înşişĭ aŭ osebită munca pământuluĭ, adică la seceră, cósă şi sapă, cules de porumb şi alte d'alde aceste, din carĭ nu pot veni înşişĭ părinţiĭ, ci şi chiar pentru vre-o altă trebuinţă a caseĭ lor nu vor să vie, primesce copiiĭ, precum la acéstă adevĕrată este arĕtarea medelniceruluĭ, căcĭ de câte orĭ s'a întêmplat a merge şi uniĭ din noĭ la acea fabrică, precum şi alţiĭ, s'aŭ vĕḑut acolo că aŭ fost maĭ mulţĭ copiĭ de cât ómenĭ marĭ şi neadevĕrată le este lor arĕtarea acésta. Al doilea aŭ maĭ ḑis, că câte odată ceĭ ce n'aŭ copiĭ neputênd eĭ merge şi trimiţênd ómenĭ în locul lor, iĭ măglisesce epistatul cu plată maĭ multă de cât dă eĭ şi ea de lucréză deosebit pentru alţiĭ, ce sunt pe afară şi nu vin la slujbă. La care cu totul se arétă epistatul, că nicĭ un lucru ca acesta nu aŭ făcut nicĭ odinióră, maĭ vêrtos că pre lucrătoriĭ pentru postăvariĭ de afară, ce pune ómenĭ în loc cu plată, nu-ĭ tocmesce orĭ să-ĭ aşeḑe însuşĭ Dumnéluĭ, ci vătaşiĭ postăvarilor, lăsând acésta a o mărturisi eĭ, unde şi numiţiĭ vătaşĭ cu un cuvînt se apĕrară, că nu şciŭ nicĭ de cum să se fi urmat una ca acésta, ci eĭ tocmea ómenĭ adiaforĭ, iar n'aŭ luat pe ceĭ trimişĭ

de ceĭ de aicĭ postăvarĭ, precum arétă aceştia şi cerênd să aducă de faţă pre aceia ce i-aŭ tocmit eĭ şi i-aŭ luat epistatul puindu-ĭ a lucra pentru alţiĭ de afară, ḑiseră că nu sunt aicĭ. Care şi acésta măcar că neputêndu-o dovedi, se cunósce, că este numaĭ o pricinuire neadevĕrată, dar am ḑis epistatuluĭ, că de acum înainte când nu vor putea veni înşiĭ ceĭ *catavto* postăvarĭ, la vremea secerişuluĭ, cóseĭ, sapeĭ, prăşileĭ şi culesuluĭ de porumb, din pricina acestor trebuinţe de hrană să priméscă pe vechiliĭ lor, ce vor prinde cu plată şi vor trimite la lucru, ca să nu se isteriséscă de lucrarea pământuluĭ şi înbelşugarea caselor lor şi să nu se strămute adică a-ĭ tocmi pentru alţiĭ de afară, orĭ cu acelaşĭ preţ seaŭ cu maĭ mare, ci pentru aceea să caute alţĭ ómenĭ, ce nu sunt tocmiţĭ de eĭ, ca să lipséscă şi acéstă pricinuire. Şi cu mare încredinţare dete prinsóre înaintea nóstră, că nu numaĭ la vremea când vor avea maĭ sus arĕtatele trebuinţe ale hraneĭ şi lucrăreĭ pământuluĭ, ci şi când vor avea alte trebuinţe ale caseĭ şi alişverişul lor, va primi pre ómeniĭ ce vor trimite în locul lor şi nicĭ îĭ va supĕra şi cu nicĭ un fel de măglisélă, dar şi eĭ să trimită ómenĭ destoinicĭ şi vrednicĭ de acest lucru, iar nu aprachtoşĭ şi fără sciinţă, precum obicinuesc pentru maĭ eftin, şi cu acest mijloc se face îndreptare şi acesteĭ pricinuirĭ.

Al 3-lea aŭ ḑis postăvariĭ, că nu trimit nicĭ ómenĭ în locul lor seaŭ alţiĭ pre copiĭ, le ia epistatul câte 2 zloţĭ pe sĕptĕmână, pentru sĕptĕmâna ce sunt datorĭ a lucra la fabrică, cerênd a le lua numaĭ câte un leŭ, şi la acésta rĕspunse epistatul, că nicĭ odată nu voesce a le lua banĭ pe sĕptĕmână în vreme ce Dumisale îĭ trebue ómenĭ pentru lucru şi de ce să-şĭ bată capul însuşĭ a căuta şi a găsi ómenĭ. Numaĭ Duminicele aŭ găsit chiar uniĭ din eĭ şi s'aŭ rugat să priméscă banĭ, că eĭ n'aŭ putut găsi ómenĭ, ci Dumnóluĭ să se încarce a-ĭ găsi şi a-ĭ pune în lucru pentru eĭ. Şi socotind că cu acésta le face ajutor, după rugăciunea lor, aŭ poruncit vătaşilor să priméscă banĭ câte 2 zloţĭ de om pe sĕptĕmână şi să prindă alţĭ ómenĭ la lucru.

Incă unora ce-ĭ vedea maĭ săracĭ, făcêndu-i-se milă *proeriticos* le-aŭ primit numaĭ câte un leŭ pe sĕptĕmână, păgubind de la sine câte 20 parale, pentru pomană.

Care acésta şi cu mărturie încredinţă că în tocmaĭ s'a urmat şi prin rugăciune aŭ primit, dar a se face hotărîre câte un leŭ de obşte, nu póte primi, că cu un leŭ nu se găsesce ómenĭ, precum acésta şi înşiĭ eĭ o mărturisiră, că nu lucréză nimenĭ câte un leŭ, fiind lucru invederat, că nu se póte, ḑicênd medelnicerul, că de nu vor vrea eĭ să dea câte 2 zloţĭ pe sĕptĕmână, să se ardice luarea banilor, să aducă şi să tocméscă înşiĭ ómenĭ precum se vor putea învoi şi maĭ bine primesce acésta lipsindu-ĭ supĕrarea şi bântuiala de cap cu a căuta Dumnóluĭ ómenĭ să pue la lucru. Unde nicĭ la acésta nu avură cuvînt vrednic că sunt năpăstuiţĭ, în vreme ce luarea banilor s'a urmat cu bunavoinţa lor şi pre alocurea plătea şi maĭ mult de cât lua şi nu se cuvine să

se îndatoreze acum Medelnicerul Chiriac a primi să dea numaĭ câte un leŭ pe sĕptĕmână de obşte, că cu un leŭ nu póte găsi, ci de nu vor vrea eĭ a plăti câte 2 zloţĭ pentru sĕptĕmâna ce sunt de rând, să nu se siléscă, ci înşiĭ eĭ să caute să tocméscă ómenĭ destoinicĭ de lucru, cu ce preţ vor putea găsi şi să-ĭ trimită la fabrică, viind însă la vreme după poruncă, făr de zăbavă, ca să nu se dea zăticnire lucruluĭ, ceea ce cu mulţămire primi şi Medelnicerul. Dintr'aceste pricinuirĭ ale lor nu se cunósce împotrivire la aşeḑĕmêntul lor de către epistatul fabriceĭ, ce încă *musaadea* maĭ jos din datoria lor, în vreme ce la punctul al doilea se coprinde ca în sĕptĕmâna ce sunt de rând să vie fieşcare de Lunĭ diminéţa, şi ceĭ maĭ mulţĭ din eĭ seaŭ vechiliĭ şi copiĭ lor, ce i-aŭ trimis aŭ venit pre la vreme de prânḑ şi de chindiĭ. Şi Medelnicerul creḑêndu-le nu i-aŭ dojenit, precum şi eĭ mărturisiră. La al 2-lea pont se arétă, că lucrul lâniĭ să-l facă subţire după forma fabriceĭ, iar nu dupĕ cum este nefolositor. Medelnicerul pre ceĭ ce nu-ĭ aŭ lucrat întocmaĭ nu i-aŭ *săcăldisit* cu silniciĭ a face asemenea, dupre cum se cuvenea, ci i-aŭ trecut cu vederea precum înşiĭ mărturisiră că aşa este. In punctul al 6-lea coprinḑêndu-se ca în sĕptĕmâna ce sunt sloboḑĭ vrênd pentru folosul lor şi câştigul lor a lucra lână de fabrică, să le plătéscă epistatul de oca câte 60 de parale pe câte oca vor lucra, Medelnicerul când s'aŭ întêmplat dintre aceştia a rĕmâne şi a lucra le aŭ plătit câte doĭ leĭ şi doĭ şi un ort pe oca, precum nicĭ eĭ nicĭ vătaşiĭ lor nu o putură acésta tăgădui.

Intr'al 7-lea pont se hotăresce, când vre-unul în sĕptĕmâna de lucru nu va veni la fabrică, epistatul să-l aréte la spătărie şi d néluĭ vel spătar să pue pe acel postăvar să plătească talerĭ 5 la fabrică. Medelnicerul arétă că mulţĭ din eĭ şi maĭ tot-d'a-una nu urmaŭ să vie şi acésta n'aŭ făcut'o să nu-ĭ păgubéscă. La care şi toţĭ cu o gură ḑiseră, că în adevĕr nicĭ odată nu i-aŭ păgubit după acéstă hotărîre şi de multe orĭ s'aŭ întêmplat a nu veni. Din care fără prelungire se cunósce învederat, că Medelnicerul Arbut nu numaĭ că nu s'aŭ arĕtat împotrivitor aşeḑĕmêntuluĭ lor seaŭ cu chip rĕŭ şi silnic asupra lor, ci maĭ vêrtos cu evergesie, lăsând de o parte şi urmarea poruncĭĭ şi folosul sĕŭ pentru odihna, rĕpausul şi mulţămirea lor; dar eĭ nu sunt cunoscătorĭ faceriĭ de bine şi chivernisiriĭ, ce aŭ avut şi aŭ de la numitul epistat. Şi dupĕ aceste tóte alt nimic nu maĭ pricinuiră, ci cu un cuvênt ḑiseră că orĭ să se lepede de la slujba fabriciĭ, orĭ să li se facă altă nouĕ întocmire, adică să lucreze o sĕptĕmână la fabrică şi douĕ să fie sloboḑĭ şi aşa vor sluji dupĕ cum şi cererea din urmă în jalba lor este acésta.

La acésta, cu tóte că nicĭ este cu orânduială şi obiceiŭ la nicĭ o slujbă acest fel, că tóte breslele slujitorescĭ în tótă ţéra obişnuesc de slujesc aşa, adecă într'o sĕptĕmână de rând şi alta slobodă şi nu se póte face lor obiceiŭ noŭ, căcĭ pot să céră tóte breslele slujitorescĭ din tótă ţéra asemenea, dar de vreme ce şi epistatul arétă că nu-ĭ dă mâna cu acest mijloc ce cer eĭ de douĕ

săptămâni, neputând scóte la cap tréba, că şi aşa precum se află are pagubă în vreme ce nici câte 14 oca nu pot face pe an din cap în cap şi mai vârtos fiind-că întocmirea a fi o săptămână la lucru şi una slobodi este aşedată şi hotărîtă prin poruncă de domn în divan şi cu pitac, precum arătăm mai sus rămâne a se face hotărîrea cum să se urmeze la acéstă cerere de către înălţimea ta. 1799, Septembre 17.

Semnaţi *vel Vist., vel Cămăraş şi vel Căminar.*

Cod. XLII, fila 51. verso — 60.

Asupra acesteï anaforale Domnitorul hotăresce: «Cererea postăvarilor de a fi 2 săptămâni slobodi şi una la lucrul fabriceï e fără de cale şi ne primită la dreptate, împotrivitóre fiind şi orânduelii şi obiceiului ce au tóte breslele de obşte; iar aşedământul acela din vremea domnieï Sale Alexandru Vodă Ipsilant fiind întocmit spre îndestulă uşurinţa lor, la care nici un cuvînt vrednic de împotrivire nu pot avea, cum şi cele-l-alte pricinuiri ale lor de acum, dovedindu-se prin cercetarea d-nia'or orânduiţilor boeri, deşearte şi neadevărate, întărim domnia mea, ca după acel aşedământ, ce în pitacul domnieï sale Alexandru Ipsilant se arétă pe larg întru tóte, să fie postăvarii întocmai următori. 1799, Septembre 27.

Prea Înălţate Dómne

Radu unchieş de la Podu Vălenï, jud. Dâmboviţa, postăvarul fabriceï de aicï, aŭ jăluit Măriei tale cum că se află bătrân, sărac desăvârşit şi nevrednic de slujbă, fă ênd cerere a fi ertat, a căruia jalbă orânduită fiind la mine, după luminata poruncă a Măriei tale, am cercetat, faţă fiind şi Medelniceru Arbut, epistatul fabriceï, şi cu adevărat se află în vârsta bătrâneţelor şi sărac, şi nicï vrednic de muncă după cum Medelniceru Arbut dete în scris, şi pentru a fi ertat, rămâne la mila Măriei ta'e.—1801, Maiŭ 8.

Vel. Vist. Filipescu.

Cod. XLIII, fila 330, verso.

Io Alecsandru Constantin Moruz Vvd. i gospod Zem. Vlachiscoi

Poruncim Domnia mea ca numitul Radu să fie ertat de slujbă —1801, Maiŭ 13.

Vasile şi Pascale luminărari cer a fi slobodi să vîndă şi săpun la prăvălia lor de luminărărie nesupăraţi. Domn'torul rânduesce jalba acestora la Aga Radu Golescu.

Acesta, la 20 Martie 1800, intră cu anafora la Alexandru Moruz şi îi

arétă că «încă cu două ḑile înainte de jalba acésta, vătaful de săpunarĭ şi cu tótă breasla săpunarilor aŭ pârît pe jăluitorul Vasile, că în breasla lor aŭ pronomion ca nimenĭ altul fără de scirea lor nu este volnic a deschide săpunărie cu săpun prost să vîndă şi care este de a deschide să nu fie aprópe unul de altul; iar numitul jăluitor împotrivă urmând, nu numaĭ aŭ deschis de vinde şi săpun 'a prăvălia luĭ de lumînărie fără a avea şi eĭ scire, ci maĭ vârtos că este şi aprópe de prăvălia unuia din săpunarĭ, din care pricină stricându-ĭ alişverişul, să face *cheder* vînḑĕreĭ aceluĭ săpunar. Am adus pe jăluitor de l'am înfăţisat cu breasla şi respunḑînd Vasile jăluitorul, că precum toţĭ lumînărariĭ vînd şi săpun la prăvăliile lor de lumînărariĭ, a pus şi el, ca un lumînărar ce este, de vinde săpun tot la acea prăvălie, unde-şĭ vinde lumînările, iar altă prăvălie de săpunărie n'a deschis, nicĭ săpunariĭ n'aŭ tăgăduit că adevĕrat vînd şi lumînărariĭ săpun, de care şi neavînd săpunariĭ vre-un cuvînt de îndreptare, căcĭ şi jăluitorul este lumînărar a vinde şi săpun, numaĭ fiind-că este aprópe cu vînḑarea săpunuluĭ de alt săpunar, fiind împotriva obiceiuluĭ ce are acest isnav al săpunarilor şi se pricinuesce cheder alişverişuluĭ aceluĭ săpunar, i s'aŭ ḑis luĭ Vasile lumînărarul jăluitorul, că de vreme ce voesce să vîndă şi el săpun ca ceĭ-l'alţĭ lumînărarĭ să caute să fie maĭ depărtat de prăvălia săpunaruluĭ lângă care este aprópe de vinde şi n'a vrut să înţelégă».

La 31 Martie 1800, Alexandru Moruzi hotăresce pre anafora ca jăluitoriĭ Vasile şi Pascale să fie liberĭ a vinde săpun ca toţĭ lumînărariĭ, neadmiţînd excepţiunea «că este aprópe prăvălia unuia din jăluitorĭ de prăvălia unuia din breasla săpunarilor.»

Cod. XLII, fila 282, verso.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale, ce ni s'aŭ dat prin Pitac a ne strînge la un loc, şi dupĕ starea stupilor ce se află în anul acesta, să chibzuim a pune un preţ şi neguţătorilor pământenĭ, cu cât să cumpere vadra de miere de la locuitorĭ şi eĭ cu cât să vîndă cântarul la Capanliĭ, arĕtăm Mărieĭ tale, că adunându-ne la un loc, unde aducênd şi pe starostea de neguţătorĭ, cu câţĭ-va neguţătorĭ din ceĭ ce cumpĕră miere, cum şi pre Capanlăi şi făcênd cercetare, ne adeverim din condica vistieriĭ, că în anul trecut a fost vadra de miere câte leĭ 4 să cumpere neguţătoriĭ pământenĭ de la locuitorĭ, şi punêndu-li-se şi cheltuelile cele obicinuite, şi dându-li-se şi câştig, la ḑece unul şi să vîndă şi eĭ cântarul de miere la Capanlăĭ pe talerĭ 9 şi banĭ 75, acum dară în anul acesta după pliroforia ce avem, este lipsă la stupĭ maĭ multă de cât în anul trecut, uniĭ murind, alţiĭ neroind, şi am găsit cu cale ca după starea ce se află în anul acesta, maĭ spre folosul locuitorilor, să cumpere neguţătoriĭ pământenĭ vadra de miere pre talerĭ 4,60, cu o jumătate de leŭ maĭ mult de cât în anul

trecut şi dupĕ acéstă cumpĕrătóre făcêndu-se socotéla neguţătorilor pămêntenĭ punêndu-li-se şi cheltuelile cele obicinuite, dându-li-se şi câştig la ḑece unul, se îndatoréză şi eĭ a vinde la Capanlăi cântarul de miere pe talerĭ 12 banĭ 63 cu talerĭ 1 banĭ 108 maĭ mult la cântar de cât în anul trecut dupĕ socotéla ce s'aŭ făcut acum, şi acéstă cercetare şi socotélă a nóstră găsindu-se şi de către Măria ta a fi bună, se va da porunca Mărieĭ tale către D-luĭ Vel. Vistier ca să facă poruncile Mărieĭ tale către D-lor boerĭ ispravnicĭ, de pe la judeţe, făcêndu-se sciut la toţĭ de obşte Nizamul acesta şi toţĭ neguţătoriĭ pămêntenĭ ce fac alişverişul acesta să se îndatoreze ca după *Caidul* cel maĭ dinainte dat să fie toţĭ cu cărţile Mărieĭ tale a cumpĕra miere şi cu vadra dréptă înfierată cu fierul Domnesc, ce li-se va da de la starostea de neguţătorĭ, după obiceiŭ; iar să nu cumpere cu vedre vechĭ din aniĭ trecuţĭ spre a face vicleşug şi pagube locuitorilor şi deosebit de acésta fiind-că arĕtarea neguţătorilor pămêntenĭ că mulţĭ din Turcĭ de pre la serhaturĭ, es la unele judeţe şi daŭ banĭ pre la locuitorĭ în silă, la a'ţiĭ cu voie şi ia miere şi o trec peste Dunăre, fără de nicĭ un căpĕtâiŭ şi eĭ neavênd de unde cumpĕra se împuţinéză mierea şi se dă lipsă la Capanlăĭ împĕrătesc, care şi pentru acésta după cum se va găsi de Măria ta cu ca'e, aşa se va urma; iară hotărârea...—1801, August 17.

Vel. Ban Brâncovénu, Vel. Log. Scarlat Ghico, Vel. Vornic Golescu, Vel. Vornic Stirbeĭ, Vel. Vornic Câmpinénu, Vel. Vornic Văcărescu.

Cod. XLIII, fila 511.

Anaforaua în dosul jălbiĭ Vameşilor-Prahova:

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod.

Dupĕ anaforaua D-lor Veliţilor boerĭ ce prin cercetare cu chibzuire de obşte le fac, aşa să se urmeze, pentru care poruncim D-tale vel Vistier ca dupĕ coprinderea de maĭ jos arĕtată, să facĭ cărţile Domnieĭ mele către ispravniciĭ de pre la judeţe, iar maĭ vêrtos pentru *serhanlĭi*, care es pre la unele judeţe fără de voie dată, de strîng miere de pre la locuitorĭ şi trec preste Dunăre, straşnice poruncĭ ale Domnieĭ mele să facĭ către Zabiţiĭ de pre la acelea judeţe, ca nicĭ cum să nu fie îngăduiţĭ uniĭ ca aceia, cum şi către ispravnicĭ asemenea.—1801, August 18.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale, de la acéstă jalbă următor fiind, s'aŭ căutat în condicile divanuluĭ şi se găsi luminat hrisovul Mărieĭ tale de la ceal-altă domnie cel vĕḑuĭ cu lĕtul 1793, Maiŭ 24, făcut pre numele rĕposatuluĭ

Banului Moruz, cu coprindere, că pe acéstă moşie Ploesciĭ să se facă bâlciŭ odată la 24 de ḑile ale luneĭ luĭ Aprilie în ḑiua Sft. Gheorghe, care târg să ţie o sĕptĕmână de rând, la care târg să nu se amestece nicĭ ispravnicĭ nicĭ vameşiĭ, nicĭ alţĭ ómenĭ domnescĭ întru nimic, ci să aibă a se lua de casa numituluĭ boer vama cea obicĭnuită şi cele-l-alte obiceiurĭ la tîrg acésta dupĕ cum se iaŭ şi la alte asemenea târguri; aşişderea se mai găsi şi altă carte a Mărieĭ tale dintru acésta a doua domnie ce o vĕḑuĭ cu lét 1799, Apriile 20, făcută pre numele d-neĭ Băneseĭ Moruzoaia spre înoirea hrisovuluĭ, şi a altor cărţĭ domnescĭ cuprinḑĕtóre, ca vama de la acest bâlciŭ ce se face o sĕptĕmână de rând, să o strîngă şi să o ia orânduitul dumnéeĭ Bănesi, în care aceste douĕ luminate sineturĭ coprinḑându-se ca bâlciŭ acesta să ţie o sĕptămână de rând, şi vama să o ia dumnea-eĭ Bănésa pe o sĕptĕmână numaĭ, aŭ putere şi cumpĕrătoriĭ ce aŭ cumpĕrat acest bâlciŭ de la dumnea-eĭ Bănésa să ia vamă, adică pre şépte zile cât este sĕptĕmâna, iar nu maĭ mult, şi rĕŭ umblă a se întinde aceĭ cumpĕrătorĭ aĭ bâlciuluĭ şi pre al doilea Marţĭ a lua tot eĭ vama, căcĭ estimp întêmplându-se Sft. Gheorghe Marţĭ, şi începându-se Bâlciŭ acesta de Marţĭ, după cuprinderea domnescilor sineturĭ aŭ avut să ţie bâlciu până Lunĭ séra, adică şépte ḑile cât este sĕptĕmâna, iar al doilea Marţĭ n'aŭ putere a o pretendirisi aceĭ cumpĕrătorĭ aĭ bâlciuluĭ, fiind-că aşa urmându-se, eĭ face sĕptĕmâna de opt ḑile, ci târgu Marţĭ de al doilea este cu dreptate a se vămui de vameşiĭ domnescĭ, însă fiind că osebit de acest bâlciŭ se face şi târg pe tótă sĕptĕmâna odată adică Mercurea, de se vor fi intins aceĭ cumpĕrătorĭ aĭ bâlciuluĭ a vămui tot eĭ şi Marţea de al doilea, cu cuvînt că târgu aceĭ Marţĭ ce era adunat din pricina bâlciuluĭ, şi nu se putea a se rĕspândi norodul, şi a se maĭ aduna şi Mercurĭ, când se face târgul cel obicĭnuit care se vămuesce de către vameşĭ, iar n'aŭ dreptate aceĭ cumpĕrătorĭ aĭ Bâlciuluĭ a pretendirisi să vămuiască eĭ şi târgu Marţĭ de al doilea, una, căcĭ cu acésta fac sĕptĕmâna de opt ḑile, şi al doilea căcĭ Mercurĭ făcêndu-se târgul cel obicĭnuit, adunarea norodului la acest târg al Mercureĭ, cum şi alişverişul de Marţĭ începe a se face, şi de Marţĭ încep şi vameşiĭ a vămui pe alişveriş ce se face, cum asemenea se obicĭnuesce de se adună şi se vămuesce şi la tóte alte tîrgurĭ, şi dupĕ dreptate găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale către d-lor ispravnicĭ judeţuluĭ, să cerceteze câţĭ banĭ aŭ prins tîrgul întru cea al doilea Marţĭ, şi să apuce d-lor pe aceĭ cumpĕrătorĭ aĭ bâlciuluĭ, ca să întórcă aceĭ banĭ aĭ vămiĭ la vameşiĭ domnescĭ, iar hotărîrea...—1801, Maiŭ 1.

Vel. logof. Grigorie Brâncovén.

Cod. XLIII, fila 395.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod.

Cu cale fiind anaforaua d-luĭ vel. Logof. de ţéra de jos, o întărim şi domnia mea, şi poruncim d-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ să faceţĭ urmarea ce se coprinde maĭ jos. — 1801, Maiŭ 7.

Prea Inălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale ce mi se dă la jalba negustorilor surecciĭ de la Arnăutchioĭ ca să cercetăm de sunt numele lor între neguţătorĭ ce aŭ strîns vite pentru a le tăia la Zalhanale aicĭ în ţéră, arĕt Mărieĭ tale că cercetând, se găsiră numele lor la catastiv d-lor ispravnicilor din judeţul Ialomiţa, ce aŭ trimes în visterie de numele neguţătorilor ce aŭ strîns vite, şi sunt la suhaturile aceluĭ judeţ, toţĭ aceştĭ Arnautchioliĭ cu vite 8658, şi dintr'acéstă sumă de vite arétă d-nélor ispravniciĭ 2990, cu numele adică de decindea şi puse la suhaturĭ acolo, şi de pliroforia ce luaĭ arĕt Mărieĭ tale, şi hotărîrea se va face de Măria ta. — 1800, August 20.

Vel. Vist. Filipescu.

Cod. XLIII, fila 104 verso.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd.

Domnia ta vel Vistieru i domnia ta vel Postelnice, am vĕḑut domnia mea anaforaua ce ne face, dumnéluĭ vel Vistieru, ci dupĕ cum am poruncit pentru suma seuluĭ şi a cervişuluĭ ce se cere şi de la aceştĭ surecciĭ pentru capan, să urmaţĭ d-vóstră amêndoĭ, şi aducêndu-vĕ tescherea de la Capanlăĭ cu suma numită, să li-se dea voie a-şĭ trece vitele. — 1800, August 21.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod Zem. Vlachiszoi

Domnia vóstră ispravnicilor ot.-sud Prahova veţĭ vedea arĕtarea pricineĭ ce i se face printr'acéstă anafora pentru care vĕ poruncim, că jăluitorul Mayer de faţă fiind şi Vechilul Dumneaeĭ Bănesiĭ să dovedéscă înaintea Dumneavóstră cu însăşĭ mărturia măgerilor de maĭ înainte, cum s'aŭ urmat în aniĭ trecuţĭ până acum, adică de cine s'aŭ luat măgeritu în diastima aceĭ săptĕmânĭ, din ḑiua sfîntuluĭ Gheorghe înainte : de slujbaşĭ măgerĭ seaŭ de casa răposatuluĭ Banuluĭ Moruz, şi să înscinţaţĭ Domnieĭ mele, ca să dăm porunca cea cuviinciósă de urmare.—1801, Iunie 10.

Prea Inălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca mării, de acéstă jalbă făcênd cercetare pricini, s'aŭ căutat condicile Divanuluĭ, sineturile Domnescĭ ce are Dumneaeĭ Bănésa Moruzóia pentru bălciul acesta, ca să vedem ce coprindere aŭ, şi să găsi întêiŭ un luminat Hrisov al Inălţimeĭ tale din ceia laltă luminată domnie cu lĕt 1793, Maiŭ 23, dat la mâinile răposatuluĭ Banuluĭ Ienache Moruz, în care să cuprinde că acest bâlciŭ să ţie o săptĕmână de rând începêndu-se de la 23

de ḑile ale luĭ Aprilie, la care bâlciŭ să nu se amestece, nicĭ Isprăvnicel, nicĭ Vameş, nicĭ alţĭ ómenĭ Domnescĭ pentru nimic, ci vama cea obicĭnuită şi celel-alte obiceiurĭ la tîrgul acesta să aibă a se lua de numitul Boeriŭ, dupĕ cum să iaŭ şi la alte asemenea tîrgurĭ, aşişderea să găsi şi o luminată carte a Mărieĭ tale dintr'acésta a doua luminată Domnie cu lét. 99 April 20, dată la mâinile Dumnéeĭ Bănesiĭ Moruzóia, spre înoirea maĭ sus numituluĭ Hrisov şi altor cărţĭ Domnescĭ, ca vama bâlciuluĭ acestuia, dupĕ cum maĭ nainte s'aŭ luat de casa rĕposatuluĭ Boeriŭ, aşa şi de acum înainte, am vĕḑut apoĭ şi luminată cartea Mărieĭ tale dintr'acest următor lét. 1801, Ghenar 1, ce are în mâinĭ jăluitoriŭ acesta, în care se arétă că a cumpĕrat slujba măgerituluĭ din 12 judeţe dincóce de Olt, prin care i se dă voie a umbla, să caute acéstă slujbă şi de la toţĭ ceĭ ce vor avea peşte de vînḑare să ia marafetul acesta, ce este hotărît şi arĕtat în numita carte, ci fiind-că marafetul acesta este slujbă Domnéscă care aŭ cumpĕrat-o Zapciĭ de la Cochi-vechĭ şi nicĭ în sineturile Domnescĭ ce are Dumnéeĭ Bănésa pentru bâlciŭ, acésta nu se pomenesce pentru măgerit, a lua pe séma Dumnéeĭ, precum nicĭ în numita carte a Mărieĭ tale, ce are jăluitoriŭ Majăr în mâinile luĭ, iarăşĭ nu se pomenesce, a nu lua măgerit de la bâlciurile boerescĭ, ce le sunt hărăsite vama, şi jăluitorul acesta arétă că tal. *30*, *80*, ce aŭ prins măgerit la bâlciul acesta s'aŭ luat de cătră ómeniĭ, ce i-aŭ avut Dumnéeĭ Bănésa orânduiţĭ, carĭ banĭ ḑice că staŭ în zaptu D-lor Ispravnicilor judeţuluĭ, şi póte aceĭ ómenĭ, ce i-aŭ avut Dumnéeĭ Bănésa orânduiţĭ, va fi făcut acéstă urmare cu luarea măgerituluĭ fără de scirea Dumnéeĭ; rĕmâne ca hotărîrea cea desăvîrşit să se facă de către Inălţimea ta. 1801, Maiŭ 22.

Cod. XLIII, fil. 417. *Vel. Logofăt.*

Cu referinţă la stâne, Al. Moruzi dă următórea hotărîre:

Anaforaua luĭ vel Vist. Filipescu, din 3 Iunie 1800. Aŭ cercetat din ordinul Domnituluĭ Alexandru Moruz, dupĕ jalba luĭ George sin medelnicerul Niculescu, care s'a jăluit în contra luĭ Macoveĭ, că umblă să'şĭ facă căşărie nouĕ, lângă căşăria sa cea veche din judeţul Rîmnicul-Sărat şi îĭ ia şi o stînă veche a luĭ, ce'ĭ aducea caş la căşărie, dintr'a căruia pricină îĭ se dă zăticnire şi pagubă căşărieĭ luĭ şi pîritul nu se află aicea, ca să se întrebe şi el, ce se împotrivesce la jalba sus numituluĭ. Dar dupĕ ponturile, ce sunt date asupra căşărielor, întru care să arétă, că nicĭ un neguţător sĕ nu tragă cu vicleşug oile de la stînile altor neguţătorĭ ce le aŭ tocmite şi arvonite, nicĭ să dea preţ maĭ mare la telemea de cât daŭ alţĭ neguţătorĭ ce aŭ căşăriĭ prin împrejur, nu este volnic şi slobod de a'ĭ lua acéstă stînă şi pe lângă acésta cercetând la vistieriĭ, de aŭ luat acel Macoveĭ cartea Mărieĭ tale de sloboḑeniĭ de a face căşărie nouă şi a da zapis la vistieriĭ ca să păzéscă ponturile, sĕ vĕḑu că nu aŭ luat.

Aceste două pricini împotrivitóre fiind la mijloc, găsesc cu cale să fie luminată porunca Măriei tale, către dumnélor Ispravnicï din sud *slam* Rîmnic, să fie poprit, şi părîtul de o va vrea a rĕspunde împotrivă ceva-şĭ va veni aicĭ la luminatul divan al Măriei tale spre a-şĭ căuta iar hotărîrea cea desĕvîrşit. . . .

Domnitorul Alexandru Moruz aprobă anaforaua.

Cod XLII, fila 377 vers.

Am maĭ vĕḑut şi altă dată că zarzavagiiĭ, grădinarĭ n'avură nart la vinderea legumelor lor. Se póte vedea acésta în acte din Cod. XLII fila 30 verso, încă pentru anul 1799 luna August.

La pagina 94 din acest volum am adus acte relative la tîrgul Ploescĭ. In anul 1799 Iunie 4, a urmat proces între vel Vorn. Slătinénu cu Bănésa Moruzóia, pentru Ploesciorĭ. (Veḑí *Cod. XLII, fila 35, verso* şi *37.)*

Nu vom omite, de a pomeni aci de Anaforaua neguţătorilor pămênteni din Muscel, cerênd scădere de suma untuluĭ (pentru Constantinopole). 1799, Sept. 6. Cercetéză Vel Vist. şi ḑice că n'aŭ dreptate, că deja li s'a maĭ scăḑut de Vodă 2500 ocă. Maĭ cerură 6000 oca unt strâns de Rucărenĭ. Eĭ nu vor a'l da, ḑicênd că e de oĭ şi nu-şĭ pot vinde caşcaval la Capanlâĭ de aceea nu le daŭ şi acel unt.

Maĭ dăm două acte din sfera comerciuluĭ:

Anaforaua Spătaruluĭ şi a judecătoruluĭ Spătărieĭ de la 1800, Martie 23 arétă, că Sava birnicu, din judeţul Săcuenĭ, aŭ jăluit luĭ Alexandru Moruz, că astă véră Ştefan Cahriman din Bucurescĭ, i-aŭ dat taleri 120 arvună, să-ĭ facă 40 cântare boia de căpriţe, cu aşeḑĕmênt prin zapis, ca să-ĭ plătéscă cântarul cu preţul ce va cumpĕra şi alţĭ neguţătorĭ şi făcêndu-ĭ văpsirea n'aŭ urmat la soroc, a veni să o ia, cum şi când a venit n'aŭ voit a o lua. Aŭ urmat judecată. Judecata aŭ ḑis, să se plătéscă văpséua la locul unde se află, câte 4, taleri, 4 banĭ şeaĭ-ḑecĭ cântarul, iar adus în Bucurescĭ câte 5 taleri, banĭ şeaĭ-ḑecĭ. Cu acésta s'a mulţămit Sava, dar în urmă starostea de neguţătorĭ aŭ intervenit şi aŭ fixat preţul vopseleĭ numaĭ la 3 taleri, banĭ şeaĭ-ḑecĭ cântarul, orĭ să dee dacă nu primesce arvuna îndărăt. Sava ne avênd banĭ, aŭ fost aruncat la închisóre. Domnitorul la 4 Maiŭ 1800, ordonă să se vênḑă boiaua cu preţul ce se va găsi, să se plătéscă arvuna luĭ Cahriman cu dobênda eĭ.

Telal Oturacli. Vel cămăraşul Ienachi, în Septembrie 1779, raportéză, că în Bucurescĭ sunt 5 prăvăliĭ de telalĭ oturacli (Ienachi, Anton, George, Manole şi un armén), carĭ nu sunt la nicĭ o orânduială de nizam nicĭ chezăşie aŭ dat unde-va, nicĭ supuşĭ nu sunt la Telal-başa saŭ la stărostie, ci de capul lor îşĭ fac alişverişul, din care pricină pot să se facă pagube şi înşelăciunĭ la mulţĭ, precum aŭ venit şi la luminatul auḑul Măriei tale o pricină de acestea, că aŭ prăpĕdit nisce juvaeruri, ce le avé luate pentru vênḑare unu din aceştĭ telalĭ

oturacii, şi cu cuvênt, că le-aŭ prăpădit, rĕmâne stăpânul lucrurilor păgubaş ne avênd dată chezăşie saŭ altă siguranţie, de unde să se pótă împlini paguba. Să propune deci, «că precum telaliĭ ceĭ-l'alţĭ sunt legaţĭ cu chezăşiĭ şi supuşĭ la Telal-başa, prin luminata Carte a Măriei tale, asemenea să fie supuşĭ şi aceştia ce sunt oturacli, a da întâĭ chezăşie şi aşa să-şĭ ţină prăvăliile şi de acum înainte să nu fie slobod nimene fără de scirea luĭ Telal-başa şi fără de chezăşie a metachirisi acest alişveriş, nicĭ cu prăvăliĭ, nicĭ fără de prăvăliĭ.»

La nesupunere să fie arĕtaţĭ la Camară, ca prin camară sĕ li se facă zapt. «Iar când şi dupĕ aceea se va întêmpla vr'o înşelăciune din neîngrijirea luĭ Telal-başa, atuncea Telal-başa sa fie rĕspunzĕtor la orĭ-ce pagubă.»

La 26 Septembre 1799, Domnitorul aprobă acéstă regulare.

Cod. XLII. fila 314.

Bresle

N'aŭ timpul breslele să-şĭ reînoiască hrisóvele sub Alex. Moruzi, în domnia acésta.

Brésla măcelarilor reclamă contra tăiereĭ de oĭ împreună cu vite marĭ, la zalhanalele din jurul oraşelor, la 1801 Octombrie. Aga intră cu anafora la Domnitor în 5 Oct. şi stărue în favórea cereriĭ breslei măcelarilor. Domnitorul, la 6 Oct. 1801, ordonă Visterieĭ, să se dea poruncă la zalhanalele din tótă ţéra, de a nu maĭ tăia oĭ.[1]

Independinţa breslelor este în orĭ-ce cas redusă. Până la atâta a ajuns lucrul, că nu se maĭ pot aduna la un loc breslele nicĭ la petrecere, fără prealabila autorizare a luĭ Aga, ba şi a Domnieĭ.

Acésta se póte vedea din următorul act:

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminata poruncă a Măriĭ Tale, cercetând aflăm, că aceste patru rufeturĭ aŭ obiceiŭ ca în vremea când es calfe dintre ucenicĭĭ învĕţaţĭ şi iscusiţĭ desĕvêrşit la meşteşugul lor, adunêndu-se la un loc fac un *şulc*, ce-l şi numesc *triferiţie*, cu cheltuiala cutiilor, care fiind-că acum sunt a scóte vr'o câte-va calfe, pentru ca să nu li sĕ strice obiceiul, cer voe de slobodeniĭ de la Măria-Ta, a-şĭ urma adetul breslei lor, adecă să se adune la un loc, să facă chef cu mâncărĭ şi bĕuturĭ dupĕ adetul lor. Pentru care deterĕ prinsóre atât ceĭ maĭ de ispravă dintre bresle, cât şi polcovnicul Lazăr Maimarbaşa, ce sĕ vede iscălit în jalbă, ce le este şi epistat, că nu sĕ va întêmpla nicĭ o netrebnicie în acéstă adunare, maĭ dicênd că de aceea voesc a face acest şetlic prin jalbă cu ştirea Domniĭ, ca să nu sĕ întêmple vr'o netrebnicie. Intrebându-ĭ apoĭ şi unde este să se strîngă, să facă acest şetlic, ne spuserĕ că afară din Bucurescĭ, la cişmelele Ot târgu de afară. De care nu lipsim a arĕta Măriĭ Tale.—1801. Iuniŭ 28.

Semnaţĭ *vel Aga Caragea, vel Vornic Constantin Ştirbeĭ.*

1. Cod. XLIII, fila 476.

Domnitorul Alexandru Moruz hotăresce:

«Dumneata vel Agă, am vĕḑut Domnia-Mea anaforaua, ce ne facĭ, dimpreună cu Dumnealuĭ vel Vornic al Obştirilor şi iată le dăm voie şi sloboḑenie, ca să-şĭ facă acest obiceiŭ, însă să fiĭ Dumneata cu îngrijire şi cu tótă privegherea, ca să nu se întêmple vr'o netrebnicie».—1801, Iunie 10[1].

Cod. XLIII, fila 404.

Din actele ce dăm în note se póte vedea:

a) că armeniĭ s'aŭ primit în breasla zăbunarilor;

b) că luĭ Iorgangi-Başa i se acordă scutirĭ, fiind că brésla e multămită cu el;

---

1. Eată diverse documente referitóre la bresle:

Vel cămăraş Nicolachi raportéză luĭ Alexandru Moruz, constatând că de la prima Domnie şi până acum, Stoian a continuat a fi Iorgangi-başa. «Aducênd şi pe iorgangiĭ faţă, la întrebarea ce le-am făcut, toţĭ ḑiseră, că aŭ fost şi sunt mulţumiţĭ de dênsul, cerându-le a fi tot el Iorgangi-başa». In asemenea calitate Domnitorul la 10 Octomvrie 1801, fiind-că Stoian Iorgangi-başa «aŭ slujit şi slujesce nelipsit curţiĭ Gospod şi sunt şi toţĭ iorgangiĭ mulţămiţĭ de dênsul», îĭ acordă mila scutiriĭ din rîndul dăjdiilor visteriĭ, cum şi scutirea dreptelor bucatelor luĭ de vinăriciŭ la via ce are.

Cod. XLIII, fila 479, verso.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod

Dupĕ pliroforia ce dă Domnia mea D-luĭ Vel. Cămăraş, pentru jăluitorul Stoian Iorgangi-başa, cum că aŭ slujit şi slujeşte nelipsit curţiĭ Gospod. şi sunt iorgangiĭ mulţămiţĭ de dînsul, îĭ facem Domnia mea acéstă milă, ca să fie apĕrat de rândul dăjdiilor, scăḑênd şi drepte bucatele luĭ de vinăriciŭ din via sa.—1801, Octombre 10.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminata poruncă făcênd cercetare m'am adeverit pentru acest Stoian jăluitoru, că încă dintre ceĭ d'intâĭ anĭ de Domnie a Înălţimeĭ tale şi până acum se află tot Iorgangi-başa, aducênd şi pe iorgangiĭ faţă, la întrebarea ce le-am făcut cu toţiĭ ḑiseră, că a fost şi sunt mulţumiţĭ de către dênsul, cerêndu-l a fi tot el Iorgangi-başa, şi ca unul ce s'a aflat şi se află şi acum slujind curţiĭ Gospod. nelipsit, pentru cererea ce face de a fi apĕrat de rândul dăjdiilor visteriĭ şi a scuti vinul de vinăriciŭ din viişóra ce are, fiindu-ĭ cererea cu cuviinţă, rĕmâne la milostivirea Mărieĭ tale, care dupĕ luminata poruncă nu lipsim a arĕta Înălţimeĭ tale.—1801, Septembre 25.

Vel. Cămăraş Nicolache

Cod. XLIII, fila 479 verso.

Marin Iorgangiul, ne rĕmânênd odihnit la anaforaua Domnieĭ-sale, vorniculuĭ Radu Golescu, nazirul Agieĭ, s'aŭ înfăţişat înaintea Domnieĭ mele cu brésla

c) că póte fi un armean Iorgangi-Başa ;

d) că croitorii n'aŭ voie să deschidă prăvălii cu marfă de zăbunărie, nicĭ se vîndă de asemenea marfă, nu numaĭ în Bucurescĭ, dar nicĭ afară.

Este de mare importanţă documentul din 20 februarie 1800, căcĭ el arată domirit cum Domnia—contra vecheĭ organisaţiunĭ a breslelor,—sparge cetatea bresleĭ, băgând în ea, cu poruncă, ómenĭ străinĭ bresleĭ.

Acest document arétă, repetim, cum şi pe acéstă cale s'aŭ spart încă înainte de regulamentul organic cetatea bresleĭ şi cum străiniĭ meseriaşi aŭ invadat brésla română, până aŭ copleşit'o şi nimicit'o. Alexandru Moruz, dă vina pe zăbunarĭ, că şĭ-aŭ dat un Iorgangi-başa

---

zăbunarilor de aicĭ din Bucurescĭ, ḑicênd că este venit aicĭ de 8 anĭ şi aicea s'aŭ şi însurat şi sciind meşteşugul iorgangeriĭ aŭ şi lucrat acest meşte şug, la însu-şĭ isnaful iorgangiilor pământenĭ, calfă de este până acum 5 lunĭ, când aŭ deschis prăvălie. Aşişderea s'aŭ arĕtat cu asemenea jalbă în divan, de faţă şi Sarchez, Ioasap armenĭ, ḑicênd că eĭ fiind pământenĭ de aicea şi învĕţând acest meşteşug, aŭ slujit asemenea şi eĭ cu lucrul bresleĭ pământenilor şi acum nu-ĭ îngăduesce nicĭ pe dênşiĭ a deschide prăvăliĭ, din pricină că sunt armenĭ, dupĕ ce pe alţiĭ din armenĭ i-aŭ primit iorgangiĭ în brésla lor, avênd încă şi Iorgangi-başa armean. Am cerut Domnia mea maĭ întâĭ cartea domnéscă, ce aŭ zăbunariĭ de orânduiala acestuĭ isnaf şi să vĕd coprinḑêndu-se ca să fie opriţĭ străiniĭ şi armeniĭ a nu lucra meşteşugul acesta al iorgangiilor, adecă al lucrurilor ce se fac umplute cu bumbac şi cu lână; pentru care s'aŭ întrebat zăbunariĭ de aŭ păḑit aceste ponturĭ ale cărţiĭ Domnescĭ, spre a nu primi între dênşiĭ să lucreze meşteşugul lor saŭ nu ? Şi nu tăgăduiră pentru Iorgangi-başa, că aŭ avut armean fără de numaĭ pricinuire, că era altul staroste, iar iorgangi-başa avea a face numaĭ cu lucrul curţiĭ Domnescĭ. Aşişderea nu tăgăduiră nicĭ pentru aceştĭ treĭ jăluitorĭ, ce aŭ slujit întâĭ bresleĭ lor cu lucrul, fără de numaĭ pricinuesc că aŭ lucrat cu plată pe ḑi.

Decĭ fiind-că înşiĭ zăbunariĭ aceştia n'aŭ urmat, nicĭ aŭ păḑit orînduiala, ce se cuprinde în Domnescul sinet, ce-l aŭ la mâinele lor, ce singurĭ aŭ strămutat acea orînduială, mărturisind cu graiul lor, c'aŭ avut între dênşiĭ Iorgangi-başa armean, cum şi pentru acest Marin, c'aŭ lucrat la însuşĭ eĭ meşteşugul acesta cum şi ceĭ-l'alţĭ doĭ ; şi lângă acésta fiind-că acum politia Bucurescilor s'a înmulţit, din ceea ce a fost maĭ înainte şi a prisosit şi trebuinţa de lucru zăbunăriĭ, cu cale este dar, ca o politie mare ca acésta, spre a putea proftacsi fieş-carele de a-şĭ face trebuinţa de lucru, ce aŭ, spre a se înmulţi şi lucrătoriĭ, ce aŭ sciinţa meşteşuguluĭ acestuia, căcĭ cu a lor înmulţire se pricinuesce ieftinĕtatea obştieĭ şi lângă acésta şi înlesnire de hrană acestora, carĭ cu dréptă muncă şi ostenéla lor voesc a se hrăni aicĭ în pământul ţĕriĭ Domnieĭ mele şi fiind-că acest Marin şi de aŭ fost strĕin, dar acum este pământean şi dajnic aflându-se căsătorit aicea, pe carele singur eĭ l'aŭ amestecat în meşteşugul lor primindu-l de aŭ lucrat cu plată pe ḑi, acum dar făr' de cuvênt îl depărtéză. Asemenea şi pe aceştĭ doĭ maĭ sus numiţĭ armenĭ, ca nisce pământenĭ ce sunt, de aicea dar nu strĕinĭ, când însu-şĭ zăbunariĭ aŭ primit de aŭ avut

armean. Zăbunariĭ rĕspund, că eĭ aŭ avut deosebit starostele lor, dar că armeanul a purtat titlu de Iorgangi-başa, pentru-că Curtea i-aŭ dat preferinţă şi l'aŭ întrebuinţat la lucrul Curţiĭ, unde era obiceiŭ, ca numaĭ ceĭ d'întâĭ aĭ bresleĭ să lucreze. Adevĕrul este că şi zăbunariĭ

şi Iorgangi-başa armean, urméză ca şi aceştia să fie primiţĭ şi sloboḑĭ a lucra meşteşugul lor. Atâta numaĭ poruncim, ca şi unul şi alţiĭ să fie supuşĭ starosteĭ lor şi să păzéscă narturile bresleĭ şi ale cutieĭ lor, cum şi avaeturile, ce sunt orînduite, a da la deschidere de prăvăliĭ şi cu acest mijloc, adecă cu supunere la staroste a bresleĭ, să fie sloboḑĭ a-şĭ deschide prăvăliĭ şi a lucra meşteşugul acesta nepopriţĭ. 1800, Februarie 20.

Cod XLII, fila 215, verso.

L. S.

Anaforaoa în dosul jălbiĭ luĭ Lazăr polcovnicul epistatul dulgherilor, cu unul Mitică dulgherul, pentru că l'aŭ necinstit cu ocărĭ şi înjurăturĭ.

Io Alexandru Costantin Moruz Vvd. i gospod

Poruncim Domnia mea D-tale vel. Cămăraş nu numaĭ baniĭ ce iaŭ luat pârîtu Mitea să'ĭ întórcă înapoĭ, ci să se şi trimită surghiun la mănăstirea Znagovul, cu deosebita porunca Domnieĭ mele de vornicie ce s'aŭ dat. — 1800, Noembrie 24.

Anaforaoa luĭ Radu Golescu şi Ión Creţeanu din 27 Ianuarie 1800.

«Dupĕ luminata porunca Înălţimeĭ tale de la acéstă bréslă a zăbunarilor de aicĭ din Bucurescĭ, am adus faţă şi pe pârîtul Marin Străinul, cel arĕtat din jalbă cum şi pe un Asar Holteiul Arménul, ce asemenea aŭ deschis prăvălie de zăbunărie, ca numitul Marin. Şi vrênd a intra în cercetare pentru arĕtările ce fac, că fără de scirea Starosteĭ şi a bresleĭ lor, nu are voie nimenĭ altul a lucra meşteşugul lor, am cerut de la bréslă sineturile gospod, ce ḑic că aŭ şi îmĭ arĕtară o luminată carte a Mărieĭ tale încă din cea-l'altă fericită domnie, scrisă cu leat 1793, Iunie 6 şi dupĕ cuprinderea ponturilor, ce am vĕḑut că se arétă în acest privilegiŭ, tótă dreptatea aŭ jăluitoriĭ de a nu îngădui pe altul, fără scirea lor, a deschide prăvălie şi a lucra acest meşteşug şi rĕŭ aŭ urmat pârîţiĭ de aŭ deschis prăvăliĭ şi lucréză fără scirea acestuĭ isnaf, făcênd de capul lor; pentru că ḑice în privilegiŭ chiar aşa, că la meşteşugul zăbunărieĭ, care este, orĭ câte se umple cu bumbac şi cu lână, atât alt rufet să nu se amestece a lucra, cât nicĭ Armén, nicĭ Giurgiuvén, nicĭ croitor, nimenĭ să nu se cuteze, a se amesteca şi a lucra meşteşugul zăbunăriilor, fără numaĭ eĭ să lucreze şi să vîndă marfă de zăbunărie şi aicea în Bucurescĭ şi prin târgurile de pre afară şi pentru câţĭ din alt rufet va avea acéstă marfă

sunt în cât-va culpabilĭ, căcĭ aŭ primit în lucru armenĭ şi străinĭ. Domnitorul profită de asemenea greşélă, ca să dea intrare în brésla pământénă la industriaşiĭ strĕinĭ.

O specie de bréslă nouă se înfiinţéză în 1800, Maĭ, aceea a *Iaurgiilor*. Aceştia cer, să fie organizaţĭ ca bréslă, dar, după anaforaoa luĭ Vel Vornic al obştirilor, lucrul se mărginesce în aceea, că li se recunósce un vĕtaf, la 24 Maĭ 1800, ca la alte bresle, însărcinat cu strîngerea banilor ce are a da brésla. Tot-odată se învoesce şi nartul de vênḑare al iaurgiilor, de către Epitropie, nart ce deja se dase iaurgiilor sub Hangeri. *(Cod. XLIII, fila 529.)*

Cum că brésla nu maĭ e în puterea vecheĭ eĭ organisaţiunĭ, şi că prin amestecul mareluĭ cămăraş în afacerile de judecată a brésleĭ, *loja* a perdut autonomia eĭ, acésta se atestă şi din alte acte, din codi-

---

gata, să aibă numiţiĭ zăbunarĭ volnicie, ca orĭ să le pue soroc, ca să şi le vîndă, saŭ să i le cumpere cu banĭ şi cel ce va deschide prăvăliĭ după alegerea starosteĭ şi a rufetuluĭ, să dea taleri 5 la cutia lor, să fie şi pentru ajutorul celor scăpĕtaţĭ şi pentru ceĭ ce vor muri, din sĕracĭĭ ce vor fi din brésla lor; poruncindu-se şi la vel Agă i vel căpitan de dorobanţĭ, ca pre ceĭ ce-ĭ va arĕta rufetul zăbunarilor, că urméză în potriva meşteşuguluĭ lor, nicĭ într'un chip să nu-ĭ îngăduiască, ca să li se pótă păḑi privilegiul acesta .... (anexat la anafora). După care şi la auḑul Domnieĭ tale este nesuferită, rea urmarea şi împotrivirea numiţilor părîţĭ şi cu drept cuvênt, fac jăluitoriĭ plângerea acésta, de a nu-ĭ îngădui maĭ vêrtos fiind şi străinĭ şi unul Armén şi sunt cu meşteşugul croitorieĭ. Cu tóte acestea am întrebat şi pre pârîţiĭ: câtă vreme este de când aŭ deschis eĭ prăvăliile şi de-aŭ întrebat brésla zăbunarilor, când aŭ deschis şi de aŭ dat obicĭnuitul avaet al cutieĭ lor, ce se arĕtă, şi rĕspunseră, că este vre o treĭ lunĭ şi aŭ ḑis numaĭ unuia dintre dênşiĭ, că va să deschidă prăvălie, iar avaetul cutieĭ nu l'aŭ dat, fiind că Anton starostea ce a fost al bresleĭ aŭ murit şi aŭ socotit că cutie nu este. La a cărora pricinĭ a rĕspuns şi brésla ḑicênd, că pe nimenĭ n'aŭ întrebat şi starostea de aŭ murit, dar eĭ vechil aŭ avut pre feciorul starosteĭ, la care aŭ fost şi sineturile şi cutia bresleĭ şi strigênd că nicĭ o dată nu-ĭ póte primi pe pârîţiĭ, că nu numaĭ că sunt străinĭ şi unul armén, ci şi că bine-cunoscĕtorĭ nu sunt la acest meşteşug, fiind de felul lor croitorĭ. Drept aceea, după cuprinderea luminateĭ cărţĭ, ce să vĕḑură că aŭ, tótă dreptatea aŭ jăluitoriĭ, ca pentru câtă marfă de zăbunărie aŭ gata pârîţiĭ, să le dea un soroc, ca să şi-o vênḑă, saŭ jăluitoriĭ să o cumpere cu banĭ după preţul ce va face, precum să cuprinde în ponturĭ. Şi de acum înainte să fie pârîţiĭ popriţĭ de la acest meşteşug al zăbunărieĭ cu a nu maĭ lucra, care aŭ şi primit jăluitoriĭ, ca să fie cortorosiţĭ de dênşiĭ, cu a lipsi pârîţiĭ din brésla lor, să le numere baniĭ pentru câtă marfă vor avea gata.—1800, Ghenare 27.

Cod. XLII, fila 214, verso. Semnaţĭ: *Radu Golescu şi Ión Creţianu.*

cele domnieĭ, de sub Alexandru Moruzi. Aşa spre exemplu, putem cita procesul intentat de Lazăr *epistatul* dulgherilor, contra luĭ Mitea breslaş dulgher, proces care nu se judecă de *lege*, ci de Gherase vel. cămăraş, în 1800 Noembre 23, supunênd acesta apoi anafora Domnitoruluĭ, pe care anafora, Vodă, în 24 Noembrie 1800, ordonă surghiunirea meşteruluĭ la mônăstirea Snagov. (*Cod. XLIII, fila 208.*)

Prea Inălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale ce mi se dă la acéstă jalbă următor fiind, am înfăţişat pe amêndouĕ părţile înaintea mea şi făcênd cercetare atât lor, cât şi Ogeaclăilor, ce s'aŭ întêmplat faţă la gâlcéva lor, şi m'am plirofórisit că atuncĭ când s'aŭ luat şi pârîtul cu alţĭ dulgherĭ a se trimite la Nicopole, strângêndu-ĭ la ogécul Tufecci-başa, acolo s'aŭ gâlcevit amêndoĭ, a ḑis pârîtul luĭ Lazăr polcovnicul, şi cuvinte próste şi dupĕ pornirea lor séra de la Văcărescĭ aŭ şi fugit, s'aŭ întrebat, dacă aŭ făcut-o acésta, şi rĕspunse, că avênd pricina la Nicopole şi sfială de a merge, ca să nu pătiméscă vre un rĕŭ de aceea asupra necazuluĭ aŭ greşit de i-aŭ ḑis, căcĭ îl luase pe el şi aŭ fugit care greşală cunoscêndu-se, singur a cerut ertăciune, l-am întrebat şi pentru cuvînt de cerşit, şi tăgădui că cerşit nu i-aŭ ḑis, iar că aŭ scris cărţĭ la Vidin i-aŭ ḑis, în potrivă Lazăr ḑise, că avênd o rudenie la Diiu şi murind fără de clironomie, a rĕmas o casă, apoĭ maĭ în urmă întêmplându-se să mérgă Gligorie cojocaru cu marfă de aicĭ pentru vênḑare, i-aŭ arĕtat pricină aceĭ clironomĭ şi că aŭ scris şi argintaruluĭ şi l-aŭ făcut vechil pe Gligorie, rugându-l ca să stea pentru dreptul sĕŭ să i-l scótă, la care aduse şi pe Gligorie însuşĭ faţă şi asemenea dete mărturie, maĭ făcu jăluitorul arĕtare, că la pornirea lor aŭ dat şi talerĭ 20 pentru Enucliul luĭ, şi celor-l'alţĭ dulgherĭ, nu tăgădui pârîtul, că nu ĭ-aŭ luat fără de numaĭ ḑisa că talerĭ 10 i-aŭ şi împărţit la ceĭ-l'alţĭ dulgherĭ, decĭ cât pentru aceştĭ banĭ găsesc cu cale, să-ĭ întórcă înapoĭ şi că aŭ necinstit pe jăluitor, pentru osânda ce i se va cuveni, rĕmâne la luminată hotărîre a Mărieĭ tale.—1800, Noembre 23.

Cond. XLIII, fila 208.

Vel. Cămăraş Ienache.

O măsură luată de Alexandru Moruzi în 1801, este aceea prin care învoesce, în anumit hrisov, deschiderea de căşăriĭ orĭ unde [1].

1. George Nicolescu, s'a jăluit luĭ Vodă, că are căşărie cu suhaturile eĭ în muntele Niclele (?) «la care luară caşcaval de la Capanlâĭ şi acum uniĭ din locuitorĭ, din pricină şi rĕutate, caută să-ĭ strice căşăria şi suhaturile cu pricină, ca să are. Vodă orînduesce jalba în cercetarea Vel. Vistieruluĭ Filipescu. Acesta presintă anafora, în 3 Aprilie 1801, şi constată că Gheorghe ţine căşăria şi suhaturile încă din 1781 «luând pe fieş-ce an cărţĭ Domnescĭ de sloboḑenia lucrăreĭ caşcavaluluĭ». Maĭ amintesce Vel Vistierul, că în ponturile date asupra căşăriilor este şi acest pont:» că orĭ şi care din neguţătorĭ, la ce loc va vrea a-şĭ face căşăria, prin cărţĭ Domnescĭ ce li se vor da, să le facă cu sloboḑenie». Vodă ordonă, a nu se permite locuitorilor să strice o căşărie, care există de la 1781, maĭ ales, că ce arăturĭ pot face în munte.

Cod. XLIII, fila 259 verso.

Cu referință la comerț și monedă, avem două documente curióse, unul relativ la pescării și altul despre un calpusan.

Vătaful de pescarĭ Mihalache a fost învinovățit, că aŭ luat cu abus parale de la aducătorii de racĭ, pentru vêndare în oraș și că aŭ bătut pe pescarĭ. Domnitorul la 15 Ianuarie 1800, ₫ice, că fiind-că nimenĭ nu e oprit a veni cu racĭ și a'ĭ vinde la obște, poruncim că acolo, unde s'aŭ bătut jăluitoriĭ, în acelașĭ loc să se bată și vătaful cu 100 toiage la tălpĭ și aceea ce li s'aŭ luat maĭ mult, peste 20 parale, ce sunt orânduite, ale grosuluĭ, cât și trépădul, să le întórcă vătaful îndoite jăluitoruluĭ.

Cod. XLII, fila 148.

Procesul unuĭ calpusan.

S'a găsit asupra postelnicelului Teocharie 200 talerĭ falșĭ. Era un grec din Castoria, venit în țéră de 15 anĭ. La 1795 s'a căsătorit cu o fată de negustoraș și se hrănia cu negoțul de bogaserie. Mergênd cu marfă în Turcia, s'a întêlnit cu un calpusan în Constantinopole, și 'ĭ-a dat 100 de talerĭ falșĭ, plătindu-ĭ cu 50 talerĭ bunĭ. Judecata a constatat, că baniĭ falșĭ nu sunt lucrațĭ de țiganiĭ din țéră, ce aŭ meșteșugul zlătărieĭ, adecă al argintărieĭ. Acusatul este desvinovățit, că ar fi făcut el banĭ falșĭ, dar pentru introducerea lor în țéră aŭ fost pedepsit cu închisóre de temniță. La 3 Octombre 1799, Vel cămărașul și judecătoriĭ propun Domnitoruluĭ Alexandru Moruz, să fie ertat de la închisóre. Domnitorul însă, la 7 Octombre 1799, dă resoluțiunea următóre: «Find-că numitul Teocharie a primit prin sciință, făr de sfială, a metachirisi banĭ calpĭ, și a face acest fel de alișveriș, nu găsim a fi îndestul osânda luĭ, pentru vina acésta, numaĭ închisórea, ci poruncim Dumitale epistatule al moșieĭ, să'ĭ eĭ cartea ce va fi avênd de postelnicel, să o aducĭ la Domnia mea și de va fi în rîndul postelniceilor, la archondologhie să se ștérgă numele luĭ, ca să rĕmână în rîndul dajnicilor, pentru care se orînduesce sluga Domnieĭ mele.... zapciŭ armășesc, să'l ducă la Ialomița, unde îĭ este casa și șederea, unde acolo poruncim ispravnicilor județuluĭ, să'l puneți la dajdie după starea și puterea luĭ și cu chezaș sigur sciut, a căruia chezășie să se tréca și în condica armășieĭ. Contra semnat Vel. Logofăt.

Cod. XLII, fila 70, verso.

Eacă un act din care se vede, că în interesul siguranțeĭ publice să împedică deschiderea uneĭ simigeriĭ.

Mahalagiĭ vecinĭ cu hanul luĭ Șerban-Vodă, cer să se împiedece facerea uneĭ simigeriĭ de Păun Ișlicarul.

Radu Golescu la 13 Octombre 1799, raportéză Domnitoruluĭ, că Păun Ișlicarul, nu voesce să renunțe, de a face simigerie și că aŭ reclamat și marele

ban Dumitrache Ghica, avênd şi dumnéluĭ la acel loc douĕ bolte şi se teme de primejdia foculuĭ.

Domnitorul, la 15 Octombre, pune resoluţiunea pe acéstă anafora a luĭ vel Aga: «Simigeria acésta este cu adevĕrat pricinuitóre de primejdiĭ şi de multă supĕrare, la atâtea prăvăliĭ vecine. Şi fiind-că Păun Işlicarul, dupĕ atâta îndemnare şi sfătuire ce i s'aŭ dat, nicĭ cum nu s'a înduplecat de sine la o învoire cu veciniĭ sĕĭ, poruncim dar cu hotărîre D-tale vechile al hagieĭ, să fie oprit, numitul Păun, a nu maĭ face într'acea prăvălie negoţ de simigerie.— 1799 Octombre 15.»

Cod. XLII, Fila 76 verso.

Târguri marĭ nu se înfiinţéză de cât puţine sub Al. Moruzzi în domnia acésta a sa. Aşia, el permite târg de Vineri, pe moşia Stefănesciĭ al luĭ biv Serdar Scarlat Grădişténu, în 16 August 1801.

Cod XLII, fila 285.

In 1801, Maĭ 1, Alex. Moruzzi, reînoesce, în favórea familieĭ sale, monopolul târguluĭ şi bâlciuluĭ de la Ploescĭ.

Cod. XLIII, fila 305.

La 20 Septembre 1801, reînoesce hrisovul de voie de bâlciŭ, în târg, pe moşia Bucovul, învoit încă din prima domnie şi se daŭ poruncĭ ispravnicilor de judeţ în consecinţă.

Cod. XLIII, fila 579 verso.

Menzilurile continuă a fi monopol al Statuluĭ şi a fi de puţină utilitate comerciuluĭ. [1]

1. Iată unicele acte ce aflăm despre menzile în codicile 42 şi 43.

Prea Înălţate Dómne

Răducan Postelnicelul, ce este orînduit Epistat asupra poştelor de pre drumul Câinenilor, aŭ făcut arĕtare la casa menziluluĭ, pentru un Mincul Topolovén din jud. Argeş, că găsind doĭ surugiĭ cu caĭ de poşte, păscênd pe marginea unor liveḑĭ, i-aŭ legat pe surugiĭ şi i-aŭ dus acasă la dînsul, şi stât de rĕŭ i-aŭ bătut, în cât nu se scie, de vor scăpa cu viaţă, şi aşa vĕḑênd şi ceĭ-lalţĭ surugiĭ aŭ fugit de pe la poşte, năpăstuind caiĭ, dupĕ cum dintru acéstă alăturată însciinţare a numituluĭ, maĭ pre larg te veĭ pliroforisi Înălţimea ta. Decĭ pentru îndrăsnéla ce aŭ luat numitul Topolovén, cu a face acest fel de lucruri, cu totul împotriva voinţiĭ şi poruncilor Înălţimiĭ tale, şi spre înfrânarea altora asemenea, de se va găsi cu cale de către Înălţimea ta, să se orînduiască de aicea omul Mărĭ tale, ca să mérgă la faţa loculuĭ şi să cerceteze cu deamĕruntul curgerea pricineĭ, şi găsindu-se vinovaţĭ surugiĭ, se vor maĭ pedepsi de isnóvă, iar de nu, să se aducă acel Mincu Topolovénu aicea, spre a i se face

Tot cu referință la poște sunt și actele ce dăm aci jos [1].

---

căḑuta pedépsă, căcĭ într'alt chip póte și alțiĭ asemenea ca și el să ia-e îndrăsnélă, și să facă acest fel de rele urmărĭ, și așa să deie zătignire și cheder trebilor Domnescĭ, iar hotărîrea....—1801, Maiŭ 12 [1].

Cod. XLIII, fila 316. *Vel. Vist.*

1. Documente relative la poște.

Io Alecs. Const. Moruzzi Voevod i gospod. Zem Vlahiscoi.

Dupĕ arĕtarea ce ne face d-luĭ vel Vist. printr'acéstă Anafora, de netrebnica urmare a numituluĭ Topolovén, orînduim de la hătmănie pe . . . carele să mérgă la sud Argeș, și prin scirea d-lor ispravnicilor județuluĭ, să facă cercetare cu scumpĕtate la fața loculuĭ, de față și cu Topolovénu, și cu Vătășel, și cu surugiĭ de la acea poștă, ce arétă că sunt bătuțĭ, și găsindu-se numitul Topolovén în vină, cu cercetarea din fața loculuĭ, să-l aducă la Domnia mea, iar îndreptându-se să aducă Domniĭ mele însciințare, ca fiind surugiĭ mincinoșĭ saŭ vinovațĭ să-și ia-e pedépsa.—1801, Maiŭ 12.

Cod. XLIII, fila 315 verso.

Io Alexandru

Dumnea-vóstră Ispravnicilor ot sud. Ialomița, urmând precum să cuprinde maĭ jos, să îndatoriți pre vameșĭ a urma, întru tóte ponturilor și cataloguluĭ, neîngăduindu-ĭ a face cele împotrivă.—1800, Iulie 12.

Prea Înălțate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale, am adus înaintea nóstră pe amêndouĕ părțile, însă din parlea casiĭ menzilurilor aŭ venit Șetraru Ioan, iar din partea jăluitorilor, Constantin Vel Vameș, al carvasaraliĭ, și din ponturile vămiĭ vĕḑum la cap. 22, scriind că orĭ-cine va cumpĕra vite de neguțătorie, saŭ va face matrapaslâc, orĭ boeriŭ mare, saŭ al doilea, verĭ neguțător, saŭ orĭ cine, să plătéscă erbărit de vită mare banĭ 24 și de vită mică banĭ opt, iară de a nu plăti caiĭ, ce se cumpĕră de gémbașĭ pentru menzilhanea, erbărit nu să coprinde, precum și la ponturile de orînduiala menzilhaneliĭ ; la întrebarea ce făcurăm, Șătraru Ioan ḑice, că nu să coprinde nimic, iar vameșiĭ ḑic, că în vremea rĕposatuluĭ domn Hangeri s'aŭ arĕtat cu asemenea împotrivire, și prin poruncă Domnéscă s'aŭ îndatorat a plăti, și de atuncĭ nu s'aŭ maĭ împotrivit, ci aŭ plătit fără numaĭ de la Ghica încóce aŭ început a pricinui, și pe lângă caiĭ de la menzilhanea, cumpĕră caĭ și pentru alțiĭ, de ĭ vênd și să face catahrisis și scădere husmetuluĭ domnesc, împotrivă ḑice șătraru, că adevĕrat atuncĭ, la rĕposatu Domn s'aŭ îndatorat, de aŭ plătit erbărit, dară iarăș rĕposatul Domn era să dea poruncă a fi nesupĕrațĭ, ĭ-am cerut acest fel de poruncă, să-mĭ aréte, și ḑise că nu are, fără de numaĭ ceru apĕrare, cu cuvênt că caiĭ de menzilhanea n'ar fi cu cale să plătéscă erbărit, l'am întrebat iarăși pe Șătraru, să ne aréte ce fel de orânduială și așeḑĕmênt aŭ cu geambașĭ, și ḑise că caiĭ

Vama reclamă dreptul pentru caiĭ cumpĕraţĭ de menzilhanea şi pentru erbărit.

Cu referinţă la vamă, posedem următórele acte din 1800:

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Mărieĭ tale, teorisind jalba acésta, şi vĕdând din condica Divanuluĭ coprinderea ponturilor în fieş-care madea, arĕt Mărieĭ tale maĭ jos anume, pentru Braşoveniĭ sudiţĭ, fiind-că pentru sudiţĭ este tarifă într'adins, care are a se vămui marfa lor de braşovenie câte sunt numite în tarifă, dupe cuprinderea tarifeĭ, iar pentru câte nu sunt în tarifă numite, aŭ a plăti la sută treĭ, din care tal. 1 de povară aŭ a plăti la Câmpina şi aicĭ viind să i se socotéscă marfa după tarifă, şi ţiindu-i-se în sémă aceĭ câte tal. 1 de povară ce aŭ dat la Câmpina, să plătéscă şi cusurul, ce i-se va maĭ face, aşişderea şi pentru vama rachiuluĭ, scrie pontul al 50-lea, pentru rachiul ce fac locuitoriĭ pe la casele lor, i pe la viĭ, din liveḑĭ de pomĭ, i din tescovină, i din drojdiĭ de vin, vameşiĭ să aibă voie a îmbla prin sate şi pe la casele locuitorilor a-ĭ supĕra de vamă, iar vînḑêndu-l la negustorĭ, să plătéscă negustoriĭ vamă, acolo de unde-l ridică, şi luând teşcherea de vamă la orĭ-ce târg îl va duce, în cuprinsul verĭ-căruia vameş va face vînḑare, de vamă să nu sĕ supere, afară numaĭ de rachiul ce se va aduce pentru politia Bucurescilor, la acela să nu se amestece vameşul de afară, ci să se vămuiască de vameşul Bucurescilor, iar când unul va avea rachiul sĕŭ plătit la vameşul, de unde l'aŭ ridicat şi'l va aduce în Bucurescì, vameşiĭ de Bucurescĭ să nu'l supere de altă vamă, ci luând răvaş să'şĭ caute vama, de la acel vameş ce

---

ce cumpĕră pentru poşte, câţĭ sunt primiţĭ la poştie, să plătesce giambaşilor câte 60 parale de cal, şi câte doĭ leĭ pentru ostenéla lor, afară din ce-ĭ va fi încărcând la preţul cumpĕrăriĭ, decĭ fiind-că după ponturile slujbiĭ şi după urmarea ce aŭ făcut până acum, dreptate aŭ erbariĭ la cererea ce fac, şi găsim cu cale, ca gémbaşiĭ să plătéscă erbărit pe toţĭ caiĭ ce cumpĕră, orĭ pentru poşte, saŭ pentru orĭ-cine, avêndu-şĭ folosul lor de la poşte, atât cu plata ce iaŭ, cât şi cu alte încărcărĭ ce fac la preţ, de se câscigă la fie-care cal câte cincĭ, şase leĭ şi nu este lucru mare a da opt parale de cal erbărit, iar hotărârea....—1801, Iunie 11.

Vel. Hatman Caragea, Vel log. Scarlat Ghica

Io Alecs. Constantin Moruz Vv.

Cu cale fiind anaforaua D-luĭ vel hatman şi D-luĭ vel log. de ţéra de sus, o întărim şi Domnia mea, şi poruncim, ca gémbaşiĭ să plătéscă erbărit de la toţĭ caiĭ ce cumpĕră, după cum maĭ sus să coprinde, de la care şi poruncim Dumitale vel Agă, să facĭ tacsil banilor erbărituluĭ.—1801, Iunie 25.

Cond. XLIII, fil. 371.

aŭ dat răvaş, iar când vre-un locuitor va avea rachiŭ mult, şi va vrea însuşĭ sà facă acest alişveriş, ca să-l ducă la târgurile de prin judeţe de la vale să-l vîndă, asemenea să urmeze ca să deie sémă la vameş de unde-l ridică şi luând teşcherea la orĭ-ce târg va merge şi va vinde, de vamă să nu sĕ supere, şi cu acest mijloc să nu îndrăznéscă vameşiĭ a face supĕrare şi la vre-un locuitor ce nu va avea casa luĭ lângă sat saŭ lângă ogradă, şi-şĭ va ridica rachiul sĕŭ, ca să-l ducă la casa luĭ, ci atât acesta, cât şi toţĭ locuitoriĭ de obşte să fie nesupĕraţĭ de vamă prin sate şi pe la casele lor, şi vameşiĭ să-şĭ caute vama de la cel ce-l ridică şi pogóră la vale, iar când şi locuitoriĭ îl vor duce în târg şi bâlciurile de pre aprópe, pre ceea ce va face vînḑare, să ia vamă dupĕ catalog. Dare pentru vama pesceluĭ în ponturĭ nu se găsesce scriind nimic, fără numaĭ în Catalog la slova pocoiŭ, am găsit aceste treĭ capete de maĭ jos numite, pescele próspĕt, care vine din ţara turcéscă, dă la vamă pesce oca patru şi 120 de banĭ, pescele sărat, care vine din ţara turcéscă, de carul pesce oca 3 şi 240 de banĭ, pescele próspĕt, care vine din heleşteele saŭ de la gârle, din zece banĭ un ban, iar pescele din heleşteŭ saŭ Dâmboviţa, ce se aduce în târg cu spinarea, nu are nicĭ vamă, nicĭ măjărit, urmându-se dupĕ pontul al 54-lea. Decĭ dupĕ cuprinderea ponturilor de maĭ sus şi a Catalogului, dreptate aŭ jăluitoriĭ la cererea ce fac şi să fie luminată porunca Mărieĭ tale către dumnélor Ispravniciĭ, ca atât vameşilor de la Câmpina, cât şi celor de la Ialomiţa, să dea nizamul cel cuviincios, şi să-ĭ îndatoréscă, a urma întocmaĭ întru tóte dupĕ cuprinderea ponturilor şi a cataloguluĭ, iar să nu facă urmărĭ şi luărĭ de vamă împotrivă, împlinindu-se de la dênşiĭ jăluitorilor acestora şi aceea ce va fi luat rĕŭ, şi aşa să facă dumnélor îndreptarea cuviinciósă, iar fiind pricină într'alt chip să însciinţeze Mărieĭ tale.—1800, Iulie 12.

Vel Log. Grigorie Brancovean.

Cend. XLIII, fil. 39.

Anaforaua ce s'aŭ făcut în dosul jilbiĭ luĭ Radu Brutar ot. Coteştĭ pentru Vameşiĭ Focşanilor, că îĭ ia vamă pentru făina, ce o cumpĕră din Târgul Focşanilor.

Io Alexandru Const. Moruz Vvd. i gpod.

Poruncim Domnia mea D-vóstră Ispravnicilor judeţuluĭ, să faceţĭ urmare întocmaĭ şi întru tóte precum se coprinde maĭ jos.—1800, Iulie 23.

Vel. Logof.

Prea Inălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale cercetând jalba aceasta, am citit şi în Condica Divanuluĭ coprinderea pontuluĭ şi a Cataloguluĭ Domnesc, şi la ponturĭ este pont osebit al 32, numaĭ pentru Vama Focşanilor, în ce chip să urmeze, dupĕ care s'aŭ şi dat luminată porunca Mărieĭ tale prin întărire la

Anaforaua Dumnélor Veliților Boerĭ, ca brutarĭĭ, ce scot pâine în orașul Focșanilor, să fie nesupĕrați de vamă pentru făina, ce o scot pâine de hrană locuitorilor, după care are să se urmeze, iară în catalog scrie la slova Glagol, grâul, ce sĕ vinde, să plătéscă cumpĕrătorĭĭ din ḑece banĭ unul, iar când va cumpĕra boer saŭ monăstirea pentru trebuința caseĭ sale, să plătéscă vînḑĕtorul precum îmĭ arétă jăluitorul, că grâul ce-l face făină și scot pâine, 'l cumpĕră, chiar din târgu Focșanilor, și vameșiĭ îșĭ iaŭ vama deplin, cum și pe la sate când se face vînḑare de grâŭ, iarășĭ vameșiĭ aŭ scăunașiĭ lor de iaŭ dréptă vamă după catalog, iar pentru vama de cuptorul, ce scóte pâine în sat, nicĭ în Catalog, nicĭ în ponturĭ nimic nu pomenesce, din care se cunósce, că după ce se plătesce vama pentru grâŭ, nu este cu cuviință a se lua vamă și de la făina, ce se face pâine și se vinde în sat, și urmarea vameșilor este împotriva dreptățiĭ maĭ vêrtos la lucru ce este de hrană locuitorilor, care vămuindu-se și pe grâŭ și pe făină se pricinuesce scumpĕtate; drept aceea, să fie luminată porunca Mărieĭ tale către D-lor Boeriĭ Ispravnicĭ, să cerceteze și de va fi precum jăluesce, să nu îngăduiască pe vameșĭ a-ĭ face urmărĭ împotrivă, împlinind de la dînșiĭ, și ceia ce aŭ luat rĕŭ de la jăluitorĭ ca ruptóre, câte tal. 40 pe an de cuptor, cu cuvîntul pentru vama făineĭ, dându-le nizam ca să urmeze cataloguluĭ și pontuluĭ, adecă când cumpĕră jăluitoru, să-șĭ ia vama cum și cât ĭĭ scrie catalogul, iar de este vre-o bănuială, că se tăinuesce cumpĕrătórea grâuluĭ să dovedească adevĕrul și să îndrepteze, saŭ fiind pricina într'alt chip să însciințațĭ drept.—1800, Iulie 23.

Cond. XLIII fila 67.

Cap. X.

Edilitate

Se iaŭ sub Alexandru Moruzi în a 2-a Domnie destule mĕsurĭ relative la edilitate.

Alexandru Moruzi a făcut chioșc la Herestreŭ, cu cișmea și prin hrisov a asigurat grija chioșculuĭ, a grădineĭ, a cișmeleĭ «*cu îndestulă apă pentru norodul ce pururea merge acolo*». Dumitrache Ghica Ban și Radu Golescu, cer luĭ Vodă, în 1800, August 24, să se acorde 4 liude «să-ĭ mute cu șederea la cișmea, unde să-șĭ facă și case... ómenĭ cu care, ca să întreține totul: gard, cișmea, până să răsădéscă...»

La 1 Septembre 1800, Alexandru Moruzi acordă aceĭ 4 liude pentru locul de promenadă de la Herestreŭ «4 ómenĭ beccĭĭ și grădinarĭ». (*Cod. XLIII, fila 124.*)

Pentru apa din Bucurescĭ încă are grijă Moruzi, întreţinênd Suiulgiĭ şi pre Metge Başa, plătindu-l cu léfă şi scutirĭ.

Vezĭ cod. 43, fila 145, 148 v, şi 149.—1800, Septembre.

Tot cu referinţă la cişmelele făcute de el la obor, în 1-ia Domnie, dă în a 2-a un act noŭ.

Pentru repararea pavelelor şi curăţirea podurilor s'a pus stăruinţă deosebită. Maĭ ales era nevoie, de a se curăţi şanţurile din mijlocul stradelor, de sub podine[1].

In 12 Aprilie 1801, asupra anaforalèĭ luĭ Vel. Aga Caragia, Vodă Moruzi ordonă ca să fie obligaţi propietariĭ de locurĭ virane să şi le îngrădéscă ca să nu maĭ se depună gunóie pe ele.

Cod. XLIII, fila 269.

La lucrarea de curăţire a stradelor se aplicaŭ adese individiĭ aflătorĭ în arestul Agieĭ, a Spătărieĭ şi chiar şi din aĭ temniţeĭ aflătóre sub marele armaş[2].

Requizitiunile de care continuă în interesele de curăţenie a Bucurescilor[3].

1. Pitac la Vel Vornic al politieĭ să déa 10 care şi să iée «15 lanţurĭ de liude 30 cu zapciĭ lor» de la Vel Armaş să destupe şanţurile de sub pavele (podurĭ) până nu încep ploile şi să se facă lucrul repede «de a nu se zăticni trecerea obştieĭ».

2. Acéstă ordine e dată pe anaforaoa luĭ *Vel Vornic al obştirilor, Ştirbeĭ*, din 5 Septembre, 1801. Acesta arétă, că de la Epitropĭ s'a rînduit pentru acéstă trébă un al 2-lea Epitrop împreună cu căpitaniĭ şi cu podariĭ «ca să încépă maĭ întâiŭ de la Sf. Ión a destupa şanţul», dar cere spre maĭ grabnică lucrare arestanţĭ, avênd aceia a primi *ermilicul* de la Epitropie, ca şi podariĭ de câte 12 banĭ de liude. Carele de la mahala, vor primi câte 3 leĭ, ca să care pământul, ce se va scóte din şanţurĭ, pe malul Dâmboviţeĭ.

Cod. XLIII, fila 538 verso.

3. Vornicul obştirilor C. Ştirbeĭ, în 12 Septembrie, 1801, cere Domnitoruluĭ prin anafora să ordone Vorniculuĭ politieĭ de a'ĭ da 50 care de la mahala de beilic, ca să ridice noroiul scos de prin şanţul pavelelor, să'l scótă afară din Bucurescĭ, ca nu cum-va începênd ploile să'l ducă iarăşĭ prin şanţurĭ; maĭ cere să fie învoiţĭ, ca tóte carele, carĭ vor eşi góle din Bucurescĭ, zapciul rînduit de Vel Aga să le încarce tot cu noroiŭ. Domnitorul la 13 Septembre, 1801, ordonă numaĭ luĭ Vel. Vornic al politieĭ, să dea 30 care de beilic din mahalale pentru transportarea noroiuluĭ scos din şanţurĭ.

Cod. XLIII, fila 557.

Negreşit impunerea de sus a speselor de pavare pe proprietarii din strade, continuă a fi pusă în aplicare[1].

1. Ion Florescu, marele Vornic al obştirilor cu anaforaua din 5 Martie, 1800, în urma jălbeĭ locuitorilor de la unele sate din Ilfov şi maĭ ales din satul Ulmenĭ, că avênd tocmélă cu epitropia sub Hangeri Vodă, la 1798, să facă poduri prin unele uliţi ale Bucuresciului, «ce eraŭ fórte stricate şi vechĭ de nu maĭ puteaŭ umbla nimenea», eĭ şĭ-aŭ făcut lucrul şi acum nu li-se plătesce. Vornicul obştirilor arétă, că epitropia n'are banĭ, fiind-că n'aŭ rĕspuns toţĭ boeriĭ, neguţătoriĭ şi monăstirile sumele datorite pentru pavagiŭ din dreptul caselor lor, decĭ propune: să dea Domnitorul o nouă poruncă de împlinirea banilor. Se alătură şi lista persóneler, carĭ aŭ rĕmas datóre pentru poduri.

Iată acéstă listă curiósă:

Talerĭ	Banĭ	
145	63	pentru podul ce se începe de la pórta din sus a curţeĭ vechĭ şi merge pre lângă hanul luĭ Şerban-Vodă până în potriva caselor Domnieĭ-sale Băneseĭ Moruzóe, însă:

Talerĭ	Banĭ	
32	45	Dumnealuĭ Cluceru Bărcănescu.
—	60	Iamandi Buluc-başa.
14	54	Medel. Christea.
1	12	Stolnicésa Cenovodén.
8	12	Medel. Teodor Arcuda.
5	—	Şătrarul Dimitrie Poliz.
10	60	Monăstirea Cotrocenĭ.
8	—	Ión Cojocarul.
36	90	Ipac Medelnicer Christea.
26	30	Pah. Hagi Moscu în 2 locurĭ.
2	60	Monăstirea Stavropoleos, unde aŭ şedut Năstase Cojocariul ce a murit.
145	63	

224	36	Podul din năuntrul târguluĭ, din prăvălia luĭ Avram Ovreiul prin Cavafĭ, prin Bogasieri, prin olarĭ, zarzavagiĭ, prin scaunele vechĭ şi până în podul cel mare de la biserica cu *Sivilelele*, însă:

Talerĭ	Banĭ	
19	15	Medeln. George Vel. Căpitan.
1	90	Hagi Drăghiciŭ.
62	15	Biserica cu Sivilele.
6	75	Prăvălia monăstiriĭ Cotrocenĭ.
5	48	Un scaun de carne al monăstireĭ Sf. Spiridon-Vechiŭ.
20	15	Constantin, al III lea Armaş, sin Macsim Zarafu.
59	—	Răducanu Zarafu Macsim.
24	—	Răducanu Căpitanu.
26	18	Dumitrache Buescu al III-lea Logofĕt.
224	36	

Se împlinesc cu mumbaşirĭ asemenea spese de pavare de strade marĭ şi micĭ.

Talerĭ	Banĭ	
119	63	Podul din rĕspântia ot Şalvaragiĭ pe lângă Bărăţie şi până în podul cel mare, însă:

Talerĭ	Banĭ	
8	15	Christea Cavaf.
4	27	Moise Ovreiul.
92	21	Zidul Bărăţieĭ.
15	—	2 prăvăliĭ ale Sf. Mitropoliĭ, unde şed Amiş şi Mehemet, Turciĭ Calemgiĭ.
119	63	

20	30	Podul din rĕspântia ot Bărăţie, spre brutăria luĭ Babic Arménul şi până în podul cel mare, din sus de puşcărie, însă:

Talerĭ	Banĭ	
9	45	Prăvălia Sfinteĭ Mitropoliĭ
8	45	Maria Bucşăneasa.
2	60	Spirea Cazoti.
20	30	

22	60	Podul din rĕspântia de la Ştefan Rachierul şi până în casele luĭ Michel becherul, rĕmăşiţe asupra copiilor rĕposatuluĭ Cămăraş Sterea.
195	—	Podul din ulicióra ot monăstirea Sfântu Sava, pe lângă ulucile Domnieĭ-sale biv. Vel Logofĕt Dumitraşcu Racoviţă şi până în podul de lângă zidul monăstireĭ Colţeĭ, însă:

Talerĭ	Banĭ	
120	—	Dumnealuĭ biv. Vel. Logofĕt Dumitraşcu Racoviţă.
60	—	Clucerul Fălcoianu.
7	60	Cârciuma Chirculeseĭ.
7	60	Alecu Sin Vilara.
195	—	

63	36	Podul din pórta hanuluĭ Colţiĭ şi pe lângă Sărăria cea veche, însă:

Talerĭ	Banĭ	
55	96	Monăstirea Colţiĭ, pentru ulucile Carvasaraleĭ.
7	63	Eclesiarc ot Mitropolie.
63	36	

151	60	Podul din rĕspântia Clucereseĭ Maria Stătuleasa, până în podul cel mare, drept Dumnealuĭ Paharnicul Bălăcénu, însă:

Talerĭ	Banĭ	
2	105	Ilie Vătaful.
3	75	Tănase Vătaful.
145	—	Paharnicul Ioniţă Fălcoianu.
151	60	

Continuă a se scuti de bir şi angarale 150 de indivizi de prin sate din judeţul Ilfov, avênd obligaţiunea a lucra podine în păduri ale

---

382 105 Podul de la pórta Medelniceruluí Ştefan, pe lângă Dumneaeĭ Bănésa Moruzóia şi până lângă portiţa hanuluĭ Colţiĭ, însă:

Talerĭ	Banĭ	
105	—	Dumnealuĭ Clucerul Bărcănescu, toţĭ baniĭ câţĭ se făcea să dea pentru acest pod.
129	45	Dumneaeĭ Bănésa Moruzóia asemenea toţĭ baniĭ.
148	60	Postelnicul Vasilache asemenea.
382	105	

1319 93.

Domnitorul Alexandru Moruz face dreptate locuitorilor reclamanţĭ din satul Ulmenĭ, obligând pe epitropia obştirilor să le plătéscă, după angajament, dênsa, că eĭ n'aŭ făcut legătură cu boeriĭ şi neguţătoriĭ, ci cu epitropia «şi l'aŭ împlinit (aşeḑĕmîntul) sĕvârşind facerea poduluĭ». In urmă să-şĭ facă epitropia cererea de la mahalagiĭ.

Cod. XLII. fila 235 verso.

Radu Golescu, Ioan Florescu Vel. Vornic al obştiriĭ, raportéză la 11 August, în urma pitaculuĭ Domnesc din luna Iunie, pentru podurile micĭ ale uliţelor politieĭ din jurisdicţiunea hagieĭ, că s'aŭ găsit stricate şi altele lipsă, şi s'aŭ mĕsurat cele ce aŭ să se facă din noŭ «cu stânjenul, pe amêndouĕ părţile, după orînduiala ce este; între carĭ poduri mĕsurându-se şi uliţa, pre din dosul bisericeĭ Sfântuluĭ Dumitru, stânjenĭ 54, palme 5, trebuinţă este a se face podul de isnoavă, osebit de podul ce se află făcut tot pe acea uliţă, care şi aceĭa, atât cu podinile trebuia a se meremetisi, cât şi şanţul a se destupa. «Fiind-că biserica Sfântuluĭ Dumitru este mitoch al episcopieĭ Buzĕuluĭ, unde sunt şi case şi prăvăliĭ, episcopia a fost pusă la cislă cu talerĭ 50. Episcopia refusă plata, ḑicênd că: «numaĭ cu numele are mitoch, iar nu şi cu stăpânirea», fiind-că în casă se află din calabalâcurile *luĭ Alecu Văcărescu*. Se propune, deci tot împlinirea celor 50 de talerĭ de la episcopie, pentru pavele, cu atât maĭ mult, că episcopia ia chirie de la prăvăliĭ.

Domnitorul, la 16 Septembrie 1799, ordonă episcopuluĭ de Buzĕŭ, să trimită aceĭ 50 de talerĭ la epitropia obştiriĭ.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminata poruncă orînduim la faţa loculuĭ din partea spătărieĭ pe Dumnéluĭ Pitarul Bălan şi din partea Epitropieĭ pe Şătrariu Marghiloman al 2-lea Epitrop, şi mĕsurând diéstima aceluĭ loc, cât este batacul, s'aŭ găsit stânjenĭ 20, care tocmindu-se stânjenu po tal. 8, făcu tal. 165, aşa dar după starea fie căruia din mahalagiĭ, s'aŭ făcut alăturata cislă, iscălindu-o din mahalagiĭ, ci fiind-că uniĭ aŭ găsit banĭ să dea, iar alţiĭ se impotrivesc că n'aŭ

Monăstirilor orĭ şi în păduri particulare care se requisiţionaŭ cu analogie

trebuinţă de pod, să fie luminată porunca Mărieĭ tale, a se orîndui un zapciŭ. din partea spătărieĭ, ca să facă înplinire de toţĭ baniĭ dupĕ cisla ce s'aŭ făcut, şi să-ĭ deie orînduitu zapciŭ la unul din mahalagiĭ, anume Gheorghe Negruţu, ales de dênşiĭ, ca să epistăséscă până se va isprăvi podul, plătind dreptul locuitorilor celor tocmiţĭ să facă, dupĕ cum aşa s'aŭ urmat şi la alte locurĭ.—1801, August 25.

Constantin Caragea vechilul luĭ vel. Spătar
Vel. Vornic Drănescu

Cod. XLIII, fila 613 verso.

Anaforaua ce s'aŭ făcut în dosul jălbiĭ luĭ Ienache Slugeru, Gheorghe Negruţ, Drăghiceanu Polcovnic, Ilie Logofĕtul şi alţĭ mahalagiĭ pentru un pod

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod

Aşa să se urmeze pentru care orînduim Domnia mea pe..... zapciŭ spătăresc să facă împlinire de la fiteş-care.—1801, Septembre 1.

Se ordonă la 25 Ianuarie 1800, împlinirea de la câţĭ-va boerĭ şi neguţĕtorĭ a unor taxe pentru facerea paveleĭ prin uliţa pescăriilor, avênd să ia plată pentru lucru locuitoriĭ de la satul Ulmenĭ, din judeţul Ilfov.

Cod. XLII, fila 158.

Vel Spătar Lucache şi vel Vornic Ştirbeĭ, la 2 Iulie, 1801, raportéză luĭ Alexandru Moruz:

«Dupĕ luminata poruncă a Mărieĭ tale, ce s'a dat la jalba mahalagiilor ot biserica Eneĭ, pentru facerea poduluĭ aceleĭ mahalale, următorĭ fiind, am cercetat trebuinţa şi o găsim fórte mare, în cât mijloc nu aŭ nicĭ într'un chip a eşi din batacurile ce s'aŭ făcut, dĕrăpĕnându-se maĭ cu totul podul, ce din vechime a fost, din care pricină pătimesc tot mahalagiiĭ, nu numaĭ pentru eşirea din casele lor, ci şi pentru cele de trebuinţă, cu lemne şi altele, neputênd să trécă locuitoriĭ cu nicĭ un mijloc printre acele batacurĭ, ci fiind-că, cererea este cu voinţa celor maĭ mulţĭ, spre înlesnirea sĕvârşiriĭ acestuĭ pod, am orânduit de s'a şi mĕsurat, de faţă cu mulţĭ mahalagiĭ, faţa loculuĭ a fieşte-căruia. Dupĕ care mĕsurătóre aŭ şi făcut cisla între dînşiĭ, la unĭ cu dreptul ce 'ĭ aŭ ajuns dupĕ suma stânjenilor, la alţĭĭ puţin cu sincatavasis din dreptul lor, pentru sciuta lor scăpătăciune şi la alţĭĭ cu prisos, spre ajutorul celor ce s'aŭ scăḑut din dreptul lor, care cislă, fiind-că se alătură, se va da luminata hotărîre Mărieĭ tale, ca prin mumbaşir să se împlinéscă baniĭ spre sĕvârşirea acestuĭ pod, pentru că unĭ dintr'înşiĭ, fără de nicĭ un cuvînt al dreptăţiĭ, staŭ cu împotrivire şi nu plătesc, ḑicênd, că atâta trebuinţă de acest pod nu aŭ. La care pricinuire, ascultare nu li-se cuvine a li se da, pentru că cisla ce s'a făcut e cu tótă orânduiala cea cuviinciósă aşternută.»

Domnitorul Alexandru Moruz hotărĕsce: «Poruncim mareluĭ Spătar să împlinéscă de la fie-care sumele cisluite».

Cod. XLIII, fila 409.

Podarii lucrați câte 35 podine de om și le și așeḑaŭ în oraș. Despre tóte aceste se pot vedea actele din note.

Dispositiuni renoite aflăm relative la coșarĭ. Monopolul coșăritului este exercitat sub Alexandru Moruzi numaĭ de 6 coșarĭ, căcĭ în 1801, August 28, se véd desființați alți 6 din 12 câți eraŭ maĭ înainte [1]. *(Cod. XLIII, fila 527).* In interesul siguranței de foc este în mĕsură oprind pre băcanĭ de a frige cârnați la prăvăliile lor.

Prea Înălțate Dómne

Dupĕ luminată poruncă, urmărorĭ fiind, maĭ întâĭ, cercetând la catastivul Vistierieĭ, vĕḑum că din liude 150 podarĭ ce aŭ fost, se află acum numaĭ liude 119, dupĕ acésta, aducênd prin D-lor Ispravnicĭ Ilfov, și pe câți-va din podariĭ aceștia din 6 sate: Otopenĭ, Odăile, Dragomirescĭ, Dârza, Popescĭĭ sfinteĭ Ecaterineĭ și Flămânḑenĭ, de o cam-datĕ nu primea, iară apoĭ aŭ căḑut la tocmélă, rugându-se să facă câte 24 podinĭ pe an, cu cuvênt că acelea 2 sate ce sunt legate la Epitropie de liude po. podinĭ 35, le este așeḑământ să fie 3 ómenĭ pe 2 liude, precum așa și este, iară eĭ nu maĭ aŭ ajutóre, și urméză dupĕ dreptate analogon a fieș-căruia po. 24 podine, pe care aŭ și dat zapis la Epitropie satul Flămânḑenĭ, care acéstă tocmélă, măcar că are cuvînt, și măcar că maĭ spre folosul obștieĭ ar fi de a se da podariĭ la bir, ca luându-se alte sate cu acelea *liude* să facă de *liude* po. 35 podinĭ, dar fiind-că uni din podarĭ nu vor fi vrednicĭ de a-și purta *liudele* lor la bir, urméză să fie luminată porunca Mărieĭ tale, către Dumnélor Ispravnicĭ, că pe care vor fi vrednicĭ de a-și purta *liudele* lor la bir, să ni'ĭ arate că sunt vrednicĭ a se da la bir, și găsind D-lor sate despre podurĭ, din plășile de sus, pe suma *liudelor* ce se vor da la bir din podarĭ să'ĭ așeḑe iarăși pe 3, douĕ lude, și pe câte 35 podine, dupĕ cum sunt și ceĭ-l-alțĭ podinarĭ vechĭ, iară pe câți nu vor fi vrednicĭ a-și purta *liudele*, să'ĭ lase și pe podinĭ 24, dupĕ ruptórea ce s'aŭ făcut înaintea nóstră, pentru care dupĕ poruncă nu lipsim a arĕta Mărieĭ tale.—1801, Aug. 18.

Vel. vist. Racoviță, Vel. Vornic Stirbeiŭ.

Cod. XLIII, fila 513.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd.

Așa să se urmeze, pentru care și poruncim, că afară din 35 podarĭ ce ne-aŭ arĕtat D-luĭ Vel. Vornic al obștirilor, prin anaforaoa d'întâĭ, că sunt trebuincioșĭ în slujbe, pentru ceĭ-l-alțĭ să facĭ și D-ta Vel. Vistieriule, poruncile Domnieĭ mele către Ispravnicĭ, dupĕ cum se cuprinde maĭ jos.—1801, August 22.

1. *Io Alecsandru Constantin Moruz Voevod.*

Cinstit și credincios Boeriul Domnieĭ mele, D-ta biv. Vel. Bane Caragea, Epistatule al Hagieĭ, am vĕḑut Domnia mea Anaforaua ce ne facĭ, pre care găsind'o și Domnia mea cu cale, o întărim și poruncim să daĭ băcanilor, de a fi

Cu referință la igiena publică, Alexandru Moruzi ordonă, încă în 1799, August, luarea socotelilor de la Dudescĭ, pe anii 1796 la până 1 Maiŭ, 1799.

O mĕsură de siguranță publică este reînnoirea pitacelor domnescĭ anterióre, oprind alergarea *butcelor* pe strade. Din un pitac se vede că la boierĭ, vizitiĭ eraŭ maĭ mult *nemțĭ*[1].

---

opriți de acésta, urmându-se după cum se coprinde maĭ jos, în Anaforaoa a D-tale. — 1801, August, 25.

Cond. XLIII fila 449.

Prea Înălțate Dómne.

Vĕdând plecata sluga Mărieĭ tale acéstă arĕtare, ce a făcut numita breslă a simigiilor în alăturata jalba lor, după luminata porunca Mărieĭ, tale am cercetat și adevĕrat este precum este arĕtat, că nicĭ o dată băcaniĭ obiceiŭ nu aŭ avut a vinde fripturĭ și altele cu foc, neavând nicĭ Ogécurĭ prăvăliile lor, maĭ vĕrtos, băcăniile acelea de pe margine ce sunt aprópe de fânurĭ și case cu învĕlitórea de trestie, că póte a se întêmpla, feréscă Dumneḑeŭ, și primejdie de foc, când sunt vênturile tarĭ, din care pricină și de începuse uniĭ din băcanĭ an și anțerț de frigea cârnațĭ sub strașinile prăvăliilor, precum acum urméză o sumă de băcanĭ, cunoscênd d-lor Agiĭ ceĭ după vremĭ, a fi *periculon*, ce ar putea să se întêmple în oraș, i-aŭ embodisit a nu maĭ frige cârnațĭ, că în destul alișveriș fac cu de cele-l-alte tóte de ale mâncărĭĭ, iar simigiiĭ dintru început aŭ avut și aŭ și acum acest obiceiŭ de frig cârnațĭ, maĭ ..... pentru ceĭ călĕtorĭ și strĕinĭ, care le frige în cuptóre, de nu póte aduce nicĭ un fel de primejdie, avênd maĭ vĕrtos simigiiĭ și pisirgiĭ, care de apururea le aduc cărnurĭ și alt le de le frig în cuptoriŭ și pentru acésta, aducênd și pe Băcal-baș de l'am cercetat și însușĭ el a arĕtat, că cu câte shimi este a se sfetirisi între Esnafu băcanilor o urmare ca acésta, a frige și cârnațĭ pe tarabele lor. care n'aŭ maĭ fost nicĭ o dată, și că de și aŭ vêndut băcaniĭ cârnațĭ, aŭ vêndut verḑĭ și uscațĭ, precum vênd și altele de ale băcăniilor, iar nu să facă și fripturĭ pe ghiuveciurĭ ce nu le este epangelmelor, care acésta cunoscênd-o și plecata sluga Mărieĭ tale, că adevĕrat li se pricinuesce simigiilor scădere și aŭ dreptate la cererea ce o fac, socotesc a fi cu cale de a se embodisi băcaniĭ a nu maĭ frige cârnațĭ, maĭ vĕrtos, că după urmările băcanilor, precum am ḑis, póte a se întêmpla și vr'o primejdie de foc, căcĭ eĭ frig cârnațiĭ pe tarabă și în drum în ghiveciurĭ cu foc, precum este vĕḑut de față, dar cârnați verḑĭ și uscațĭ pot ca să vênḑă, ca și maĭ dinainte, iar hotărîrea...— 1801, August 24.

Vel. Aga Caragea.

Cod. XLIII. fil. 449.

1. Eacă acest pitac:

«Insciințăm Mărieĭ tale, că aicĭ în politia Bucurescilor, vĕḑ că se urméză un rĕŭ obiceiŭ de către vizitiiĭ ce umblă cu butce și carete pe ulițele târguluĭ, și maĭ vĕrtos chiar o sómă de stăpânĭ aĭ lor, urméză acest obiceiŭ, de alérgă cu butcele fără de socotélă și după ce îșĭ lasă pe stăpânĭ la locul unde aŭ trebuință de se duc, apoĭ intră vizitiiĭ în butcă și din butcă mână caiĭ, iar

Nu numaĭ caretele şi butcile striveaŭ trecĕtoriĭ, ci şi simple care de harabagiĭ. Douĕ femeĭ fură strivite, în Septembre 1801, de care cu marfă, într'o stradă strîmtă. Vodă, la 6 Septembre, ordonă, pe anaforaoa luĭ Aga Caragea, să plătéscă stăpânul carelor, cheltuiala cu gerahul, care caută pre femeĭ, deosebit de pedépsa cărăuşilor carĭ n'aŭ băgat de sémă şi le-aŭ strivit.

Apoĭ móre una din douĕ femeĭ[1].

---

nu dupĕ scaunul viziteesc şi alérgă pe podurĭ în trépĕdul mare, de nicĭ să uită peste ce daŭ şi se întêmplă mare primejdie, surpând ómenĭ şi copiĭ, precum s'aŭ întêmplat deunăḑĭ, de aŭ călcat un vizitiŭ pre un copil şi ĭ-aŭ sdrobit piciórele, carele şi astă-ḑĭ pătimesce căutându-se cu doftor...» Aga Caragea cere dar «să se facă o straşnică poruncă de a se conteni una ca acésta şi a se înfrâna aceĭ vizitiĭ ce urméză cu alergăturĭ fără de socotélă, orĭ aĭ cuĭ vor fi».— 1801, Iunie 12.

Domnitorul ordonă:

«Cu cale este anaforaua acésta, ce ne face D. Vel. Aga, în vreme ce cu înmulţirea butcelor şi a caretelor, care alérgă şi âmblă fără de socotélă, nu numaĭ podurile se strică şi se sfărîmă, maĭ nainte de vremea lor, care se fac cu atâta ostenélă şi grea cheltuială, ce şi primejdie, în adevĕr, se póte întêmpla de a sfărîma şi a sacatefsi ómenĭ şi muierĭ la drum; care acéstă netrebnicie a vizitiilor nefiind suferită, straşnic poruncim, Domnia mea, atât D-tale Vel. Spătar, cât şi D-tale Vel Agă, să daţĭ nizamul acesta la toţĭ vizitiiĭ de obşte, făcêndu-le şi porunca cunoscută ca să o scie, şi arĕtându-le cu hotărîre, că de acum înainte, cel ce în potrivă se va purta şi cât de puţină întêmplare de bântuirea cuĭ-vaşĭ se va întêmpla, negreşit acel vizitiŭ, dupĕ ce se va bate straşnic, se va trămite apoĭ la ocnă. Şi *fiind-că ceĭ maĭ mulţĭ din vizitiii aceştia sunt nemiĭ*, să arĕtaţĭ D-v. de acésta la cinstita *agenţie*, ca să le dea şi *agenţia* de scire, să scie, că cel ce va fi ne următor la acest nizam al politieĭ, fără de a se putea defendepsi cu nume de sudit, se va pedepsi negreşit, cu pedépsa ce am hotărît maĭ sus. Drept aceea poruncim să se citéscă acéstă anafora cu domnésca nóstră buiurdijmă şi întru auḑul D-lor cinstiţilor şi credinci şĭ boerilor Domnieĭ mele, ca să dea şi D-lor nizam vizitiilor D-lor, spre a fi următorĭ».—1801, Iunie 14.

Cod. XLIII, fila 356.

1. In Septembrie 23, 1801, Vel Aga Caragea, arată că să cer 162 taleri şi 48 banĭ, spese de căutare, de îngropare, pomenire, etc., ale uneia din cele douĕ femeĭ strivite de care mocănescĭ. In socotélă sunt trecuţĭ 20 taleri pentru gerahul cu doctoriile şi 30 taleri la o femee doctoróie. Ingroparea a costat 12 taleri 48 banĭ, 20 taleri costă pomenirile până la anul, 30 taleri despăgubirile acordate celeĭ-l-alte femeĭ, care trăiesce, şi 50 leĭ treapĕtul mumbaşiruluĭ. Domnitorul Al. Moruzi, fiind-că stăpânul carelor n'are putere de a rĕspunde tóte aceste sumĭ, scade pe jumĕtate taxa mumbaşiruluĭ «iar pe numiţiĭ doĭ cărăuşĭ vinovaţĭ săĭ pedepsescĭ la 2—3 rĕspântiĭ ale Bucurescilor, cu câte 100 toiage la tălpĭ şi aşa să se slobóḑă».—1801, Septembre 24.

Cod. XLIII, fila 588.

In interesul igienei publice se iaŭ măsurĭ de strămutarea din oraş a zalhanalei de la curtea veche [1].

1. *Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod*

Dupĕ chibzuire, prin socotélă de obşte, ce aŭ făcut D-lor veliţiĭ Boerĭ, pentru nizamul cel cuviincios al zalhanali aceştia, ca şi vătĕmarea ce pricinuesce la sănĕtate şi Dâmboviţa să'şĭ îndrepteze curgerea eĭ, şi la cea-l-altă trebuinţă de obşte a cărneĭ, să nu se facă vre-o zăticnire, primim Domnia mea anaforaoa ce ne fac D-lor veliţiĭ Boerĭ, pe care o întărim, şi poruncim D-tale biv vel Bane Caragea, Epistatule al Hagieĭ, să puĭ în faptă nizamul zalhanali acesteia, de a se urma dupĕ cum se coprinde maĭ jos întru tótĕ, de care să însciinţezĭ de acésta şi la cinstitele consulaturĭ, ca şi D-lor să îndatoreze pe sudiţĭ la nizamul acesta, pentru cel de obşte folos al politieĭ; şi poruncim Epistaţilor, ca să îngrijéscă de carnea cea trebuincióssă obştieĭ, a se aduce de la zalhana, la scaune cu îndestulare, negreşit, a nu primi vre-o zăbavă seaŭ lipsă noroduluĭ, cărora Epistaţĭ, pentru ca să nu le rĕmâe vre-un cuvînt de discolie a căratuluĭ cărneĭ la scaune şi ca să aibă Domnia cuvînt de a face cu dreptate pedépsă, când, vor pricinui vre-o zăticnire şi lipsa noroduluĭ de carne, iată, le dăm Domnia mea şi doĭ scutelnicĭ de ajutor pentru căratul cărneĭ de la zalhana la scaune.— 1801, Septembre 8.

Prea Inălţate Dómne

Am înţeles celea ce ni-se poruncesce prin luminat pitac al Inălţimeĭ tale cum că s'aŭ citit înaintea Mărieĭ tale anaforaoa ce am făcut pentru întinderea care s'aŭ întêmplat asupra Dâmboviţeĭ, atât ceĭ cu binalele din curtea veche, cât şi prăvăliaşiĭ din susul curţeĭ. Aşişderea, aĭ vĕḑut Măria ta şi mijlocul îndreptăreĭ, ce cu socotélă de obşte s'aŭ chibzuit, cu facerea aceluĭ şanţ, i cu surparea a douĕ binale şi ca pentru un lucru vătĕmător şi spre îndreptarea bineluĭ de obşte, aĭ întărit Măria ta anaforaoa de obşte, poruncind D-luĭ Vel. Aga, ca să şi pue în faptă cu lucrare îndreptarea acésta, iar pentru zalhana ce am fost ḑis, că trebue să se ridice de acolo, ni se rĕspunde, că ni-se cădea să facem deosebită anafora, cu o maĭ îndestulată chibzuire, pentru că de şi este în adevĕr pricinuitor de putóre şi de stricăciune acolo, dar este maĭ mare trebuinţă ceĭ-l-alte obştiĭ şi înlesnirea hrăniĭ noroduluĭ, fiind-că acum nu este oraşul acela de maĭ 'nainte ci din mila luĭ Dumneḑeŭ s'aŭ mărit şi s'aŭ adăugat, unde urméză a se chibzui cu ce mijloc şi înlesnire pot să care şi să aducă la vreme, de la depărtat loc, carnea cea trebuincióssă la atâta norod. Epistaţiĭ zalhanaliĭ, carĭ şi jalbă aŭ dat Mărieĭ tale, că aicĭ aprópe lângă dênşiĭ fiind măcelariĭ, fac feluri de furtişaguri, cu cât maĭ vêrtos când vor fi la depărtat loc, măcar că acésta este a lor trébă de a-şĭ face înşişĭ eĭ paguba şi grijirea, dar cea-l-altă, adecă înlesnirea şi trebuinţa obştieĭ, se cuvine a o socoti stăpânirea, ca nu cum-va să facă vre-o zăticnire noroduluĭ cu depărtare, a pătimi obştea, maĭ vêrtos în vreme slătósă şi grea de iarnă, ci ca un lucru ce zalhanaoa acésta nu este ca cele-l-alte binale, ci este pentru a obştieĭ trebuinţă, ne poruncescĭ Inălţimea ta, ca de isnóvă să ne adunăm, unde să fie şi D-luĭ biv vel Banul Caragea, Epistatul Hagieĭ, i D-luĭ biv vel Vist. Costache Ghica şi aducênd şi pe Costache Saegiul, Epistatul zalhanaleĭ, să

In legătură cu cestiunea zalhanaleĭ era, pe la 1801 şi nestrîmtorarea patuluĭ Dâmboviţeĭ prin aruncarea în ea de oase şi gunóie

---

vedem hrisovul ce s'aŭ dat de Măria ta în cea-l-altă luminată Domnie, ce orînduială face pentru zalhana, adecă unde să fie? să cercetăm apoĭ de s'aŭ pus în faptă aceea orînduială, de s'aŭ urmat saŭ nu şi de aŭ fost stătătóre acolo, şi din ce pricină seaŭ nelesnire, nu s'aŭ urmat şi nu s'aŭ păḑit şi ce tămăduire se găsesce la acésta? ca să nu se aducă la trebuinţa de obşte al zalhanali oraşuluĭ vre-o zătignire şi neînlesnire şi cu scumpătate, făcênd o bună chibzuire, prin socotéla de obşte, să facem Mărieĭ tale arĕtare, prin osebită anafora. Următorĭ fiind luminateĭ poruncĭ, ne-am adunat de isnóvă, dimpreună cu D-luĭ biv vel Banu Caragea, fiind-că D-luĭ Vistieriu Ghica lipsesce afară, am citit luminat hrisovul Mărieĭ tale, ce s'aŭ dat în cea d'intêiŭ fericită Domnie, la lĕt 1796, Aprilie 20, când s'aŭ pus în orînduială epistasia măcelarilor, şi vĕḑum la puntul d'intêiŭ hotărirea dată, ca zalhanaoa să se facă unde aŭ cerut. adică din josul Monăstireĭ Raduluĭ Vodă, aprópe de apă, a căruia cheltuelĭ, când în urma înplinireĭ soroculuĭ ce era orînduit, va care altul epistasia acésta, să fie dator acela a o plăti dupĕ preţuirea ce se va face atuncĭ. Dupĕ acésta am cercetat de s'aŭ urmat atuncĭ facerea zalhanaleĭ acolo şi din ce pricină în urmă s'aŭ mutat de acolo, în locul unde acum se află şi ne pliroforisim, că atuncĭ s'aŭ şi făcut zalhanaoa acolo, din josul Monăstireĭ Raduluĭ Vodă, aprópe de apă, unde s'aŭ şi energhisit tăierea vitelor, acolo maĭ mult de douĕ lunĭ. Apoĭ Nicolae Saegiu, cel care ţinea atuncĭ epistasia cărniĭ, fiind-că avea scaune de carne pe acest loc, unde este acum zalhanaoa, aŭ contenit tăierea vitelor acolo la Radu Vodă şi de sine şi fără vre-o poruncă seaŭ sloboḑenie de la Domnie, aŭ început să le taie în grajdurile curţeĭ vechĭ, fiind pustiĭ şi aşa aŭ urmat tăierea vitelor acolo între acele grajdurĭ, până când s'aŭ vîndut locul curţeĭ vechĭ în vremea reposatuluĭ Domn şi atuncĭ cumpĕrând Nicolae Saegiu, fratele Costi, locul acesta pe care era scaune de carne, aŭ făcut apoĭ zalhana acolo şi aŭ tăiat şi Nicolae şi Costea vitele pe pământ, până în anul trecut, la luna luĭ Iulie, când s'aŭ dat luminata porunca Mărieĭ tale prin pitac către Dumnéluĭ biv vel Postelnic Antonie, ce se afla atuncĭ Epistatul Hagieĭ, ca să îndatorésc̆ă pe Costea a face ca un pod pe marginea apeĭ Dâmboviţeĭ, unde sunt măcelăriile de carne, în curtea veche, ca tóte vitele ce se cheltuesc la scaune, tăindu-le şi curăţindu-le pe acel pod, să se scurgă tot murdalâcul şi sângele acelor pe apă, spre a nu maĭ rĕmânea pe pământ, din care se face putóre, se molifsesce aerul şi pricinuesce vătĕmare, maĭ vêrtos la locul ce sunt în mijlocul politieĭ, dar veĭ sci, Înălţimea ta, că nicĭ o tămăduire nu s'aŭ făcut cu acest pod, pentru că înşine din noĭ, dinpreună şi cu Dumnéluĭ Banul Caragea, Epistatul Hagieĭ, mergênd în faţa loculuĭ, am vĕḑut că vitele s'aŭ tăiat şi se taie pe pământ, unde dupĕ ce este *ftesis* a loculuĭ jos, fiind lunca de Dâmboviţa, apoĭ din mulţimea sângeluĭ ce s'aŭ turnat şi a óselor ce s'aŭ adunat acolo, i deosebite işitorĭ ce aŭ acelea măcelăriĭ, puse pe marginea apeĭ, şi nu grijesc nicĭ o dată a le curăţi, s'aŭ făcut un murdalâc atât de mare şi o putóre atât de nesuferită, în cât nu este cu putinţă a nu se pricinui molifsirea aeruluĭ şi feluriĭ de bóle în sănĕtatea ómenilor, şi deosebit de acésta, chiar acolea în dreptul măcelăriilor, din mulţimea óselor, i a córnelor şi altor murdalâcurĭ de vite, s'aŭ făcut în mijlocul lunceĭ Dâmboviţeĭ, ca un Ostrov, fiindu-le binaoa a zalhanali cu totul în mijlocul mătceĭ apeĭ, la care şi chiar când ar cerca Epistaţiĭ zalhanali óreş-care discolie pentru căratul cărneĭ

din zalhana. Măcelarii nu erau mulţămiţi cu strĕmutarea tăereĭ cărneĭ

---

la acest loc, iarăşĭ nu putem a ḑice că se cuvine a fi zalhanaoa acolea, fiind cunoscut şi vĕḑut lucru, că nu se cade să primim vătĕmarea, să nu dăm norodului pentru puţină discolie a Epistaţilor, cu cât maĭ vêrtos, că de acolo de unde se alcătuise zalhanaoa întêiŭ şi până la locul acesta, unde este acum, nicĭ o discolie nu póte să aibă spre a căra carnea, orĭ cu doĭ caĭ cu *samara*, s'aŭ cu o căruţă şi o va duce tăiată gata, grijită şi curăţită şi a o vinde la scaunele ce sunt pe acest loc şi maĭ vêrtos, că în tóte părţile unde sunt politiĭ marĭ, nicăerĭ nu este slobod celor ce vênd carnea, a tăia vitele în mijlocul politieĭ, ci le taie la margine, şi aduc numaĭ carnea în têrg pe la scaune spre vênḑare la norod; care acésta aşa se cuvine a se urma şi aicĭ. Prea Inălţate Dómne, măcar că cum am ḑis, nu era vre o diastimă depărtată de la locul unde se alcătui zalhanaoa întêiŭ, dară noĭ, pentru a nu le maĭ rĕmânea Epistaţilor cuvînt, am cercetat şi am aflat alt loc maĭ aprópe decât cel d'întêiŭ, adecă am găsit un loc în dreptul jicniţiĭ, care este a fiilor rĕposatuluĭ Stolniculuĭ Şerban care ne-aŭ arĕtat că aŭ muşteriŭ, de le-aŭ dat chiria pe an po tal. 200, unde, fiind-că locul acesta merge până în apa Dâmboviţeĭ şi este şi lung şi larg cu îndestulare, aŭ Epistaţiĭ tótă înlesnirea a clădi zalhanaoa pe dênsa şi a face tăierea vitelor acolo, plătind la stăpâniĭ loculuĭ chiria aceea ce se vor putea învoi, care loc, şi nu este maĭ departe de aceste scaune decât ca ḑece minute, şi cu acest mijloc lipsesce şi murdalâcu, i putórea din mijlocul politieĭ, să ridică şi din matca Dâmboviţeĭ havaleaoa acésta, care pricinuesce stricăciune la vecinĭ din potrivă, se înlesnesc şi Epistaţiĭ la căratul cărneĭ, fiind maĭ aprópe, lipsesce şi grija acea, că dóră nu-şĭ va avea norodul îndestularea de carnea cea trebuinciósă şi se ridică din mijloc şi o vĕḑută pricină vătĕmătóre şi aducĕtóre de bóle, în sănĕtatea omenéscă, care acéstă urmare, cu a se ridica adică tăierea vitelor dintru acest loc, o ḑicem nu numaĭ pentru vitele ce se taie într'acéstă zalhana, ci şi pentru tóte locurile din tótă politia Bucureşciĭlor, orĭ-unde se taie vite pentru vînḑare de carne, să se ridice de acum înainte tăierea lor cu tot de pretutindenea, şi să se taie numaĭ la zalhanaoa ce se va face pe acest loc de maĭ sus numit. şi D-luĭ Banul, Epistatul Agieĭ, chibzuind atât în *semptul* têrguluĭ, cât şi prin mahalale, verĭ-unde va socoti şi va găsi că este de trebuinţă a se pune scaune pentru vînḑare de carne, ca să aibă norodul înlesnire şi îndemânare prin tóte acelea locurĭ, să îndatoréscă pe Epistaţĭ a pune scaune negreşit, şi a aduce la tóte acelea scaune carnea de la zalhana, tăiată gata, grijită şi curăţită, ca să o vênḑă pe acele scaune, iară vite nicăierĭ şi nicĭ într'un loc să nu maĭ fie volnicĭ de a maĭ tăia, de cât numaĭ la zalhana, ca să lipséscă din tótă politia supĕrarea şi maĭ vêrtos vătĕmarea sănĕtăţiĭ, ce se pricinuesce dintru acea nesuferită putóre, şi măcar că în celea de pe urmă, vechilul Costi aŭ maĭ adaus a pricinui ḑicênd, că de se va muta zalhanaoa dintr'acest loc rĕmâne păgubaş de binaoa ce-aŭ făcut-o, dară nicĭ la acésta nu are cuvînt, căcĭ binaoa nefiind de zid, ci de lemn, se póte muta, la a căruia mutare şi nu póte să mérgă maĭ multă cheltuială de cât ca la tal. 200 seaŭ 250 şi nicĭ de aceştĭ banĭ nu rĕmâne păgubaş, căcĭ când zalhanaoa acésta va eşi de pe mâna lor la alţĭ Epistaţĭ, aŭ să-şĭ ia tótă cheltuiala acesteĭ binale de la aceia ce vor intra în locul lor; şi pentru ca să se păzéscă acest bine închipuit nizam întocmaĭ pre cum arĕtăm maĭ sus, fără cusur, să fie luminată

ceva mai departe de scaunele unde o vindeaŭ şi avu stăpânirea destulă greutate, ca să învingă reaua lor voinţă.

---

porunca Înălţimiĭ tale către Dumnéluĭ Banul, Epistatul Agieĭ, ca prin marifetul cinstitelor consulaturĭ, să îndatoreze şi să supue şi pe sudiţiĭ ce vor fi tăind vite pentru carne de vînţare, orĭ unde aicĭ în politie, ca şi eĭ să urmeze aceste orînduelĭ cu a tăia vitele tóte la zalhana şi a aduce la scaune în târg numaĭ carnea spălată gata, grijită şi curăţită, iară carĭ dintre ceĭ sudiţĭ nu vor fi următorĭ, să le ridice Dumnéluĭ Banul, Epistatul Agieĭ, scaunele, poprindu-le cu tótă vînţarea, fiind-că sunt datorĭ şi eĭ a fi următorĭ la acest de obşte bine. Iară hotărîrea....—1801, August 30.

Vel. Ban Brâncovén; Constantin Caragea, Vel. Agă; Vel. Logf. Scarlat Ghica; Vel. Vor. Golescu; Vel. Vor. Stirbeĭ; Vel. Vor. Câmpineanu; Vel. Vor. Văcărescu; biv. vel. Căminar Nestor.

Cod XLIII, fila 546.

Prea Înălţate Dómne

Brésla măcelarilor de aicĭ din oraşul Măriei tale, Bucurescĭ, viind înaintea plecateĭ Măriei tale slugĭ, făcură arĕtare ţicênd, că neguţătoriĭ ce obicĭnuesc de strîng vite încă de iarnă şi primăvéră, atât marĭ cât şi micĭ, de le taie tómna pe la zalhanalele, ce se află, atât aicĭ prin prejurul Bucurescilor, cât şi prin ţéră, afară, într'acelea vite de zalhana metaherisesc a tăia şi oĭ, lucru care dintr'acésta se pricinuesce căşlîc la carnea de óie, atât în politie cât şi pe afară, în tótă ţéra Măriei tale, de vreme, că după ce trebuinţa aduce de se strîng atâta sumă de oĭ, de către orînduiţĭ gelepĭ de fiat şi cu rezapazar pentru mumbaiaoa Ţarigraduluĭ, şi pe tótă vremea se face orînduială deosebită de oĭ, pentru trebuinciósele tăinaturĭ, apoĭ, când se vor îngădui neguţătoriĭ a face şi eĭ strînsura de oĭ pentru tainaturĭ al zalhanale de prin ţéră, se pricinuesce *keder* băşurma de carne de acésta; după a lor plângere şi arĕtare ce aŭ făcut cu Vătafu, măcelariĭ la Agie, nu lipsim a înscĭinţa Măriei tale, că de se va socoti de Inalta înţelepciune a Măriei tale, să se facă luminată porunca Înălţimeĭ tale, de obşte publicarisită în tot pământul ţĕriĭ, atât către neguţătoriĭ ce strîng vite de zalhanale a fi popriţĭ de a nu maĭ strînge între acelea vite şi oĭ, cât şi către stăpâniĭ zalhanelelor în tótă ţéra, a nu se îndrăsni şi eĭ să maĭ primésca pe la zalhanale de acum înainte a se maĭ tăia oĭ printre celel-alte vite, şi cum va fi bună hotărîrea Măriei tale.—1801, Octombre 5.

Vel Agă

Cod. XLIII, Fila 478.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod zem Vlahiscoie

Dumnéta vel. Vist. veĭ vedea anaforaoa ce ne face D-luĭ biv. vel. Ban Caragea, Epistatul Agieĭ, care fiind şi cu cale, poruncim, ca să facĭ de la visteria Domnieĭ mele cuviinciósele porunci pentru zalhanelele în tótă ţéra, cu coprinderea ce se arată maĭ jos, şi să îngrijescĭ Dumnéta tot-d'a-una a se păzi acest nizam.—1801, Octombre 6.

Ei reclamară adese şi cu referinţă la strîngerea de vite de către gelepi şi contra tăiereĭ de oĭ pe la zalhanale, tăiere ce şi-o reservaŭ eĭ măcelariĭ.

Dăm în note câte-va documente relative la doctoriĭ şi hirurgiĭ, unul cu deosebire recomandă pre o femee ca hirurg vestit [1].

«Dupĕ luminata poruncă a Măriei tale, mergênd înşine la faţa loculuĭ, am făcut cercetare şi ne-am adeverit, că maĭ înainte acest scaun de carne îl avea Dumnéluĭ Căminarul Dudescu maĭ de-o parte, adică la colţul ziduluĭ curţiĭ despre méḑă-nópte, unde lângă scaun era şi oborul măcelaruluĭ pentru închiderea vitelor, care se tăia la scaun, iar acum de curênd aŭ aşeḑat scaunul de carne maĭ din sus spre pórtă, în potriva caselor Domnieĭ sale Cluceruluĭ Iuliano şi vĕḑum, că în adevĕr, are Dumnéluĭ clucerul supĕrare de sbierătele vitelor şi de putórea ce face acolea din potriva ferestrilor Dumnéluĭ Decĭ, cu tóte că acest obor şi scaun sunt de cea parte, peste Dâmboviţă, dar fiind-că este de faţă vĕḑută supĕrarea, ce are Dumnéluĭ Clucerul, şi fiind-că nicĭ odată n'a maĭ fost obor şi scaun în acel loc...» domnitorul ordonă strĕmutarea scaunuluĭ şi a oboruluĭ dupĕ anaforaoa din 4 Septembrie, 1799, a luĭ Constantin Filipescu Vel Vornic şi a luĭ Isac Ralet Vel Vornic.—1799, Septembre 12.

Cod. XLII, fila 43.

1. Vel. Vist. Constantin Ghica, la 17 Ianuarie 1800, asupra jălbiĭ vătaşilor de Ciocănaşĭ, i Măglaşĭ şi muncitorĭ. de la ocna Slăniculuĭ, s'aŭ încredinţat că soţia luĭ Constantin Logofĕtul, cu adevĕrat are meşteşugul a vindeca mânĭ şi picioare frânte, cum şi alte rănĭ, de la care mulţĭ din Ciocănaşĭ, când se întêmpla de se secaftisea de ocnă, cât şi din alţĭ locuitorĭ din partea loculuĭ, cu meşteşugul eĭ îĭ vindeca. Soţul eĭ maĭ înainte era la orînduiala breslaşilor, iar când s'aŭ lepădat breslaşiĭ la bir, în rînd cu ţéra, aŭ fugit aicĭ în Bucurescĭ, împreună cu soţia şi aŭ rĕmas ceĭ ce se primejduesc de către ocnă, a nu avea cine să-ĭ tămăduiască. Ispravniciĭ, negăsind la ocnă pre Constantin Logofĕtul, nu l'aŭ încărcat la bir.... ci aŭ trimis la visterie cu numele luĭ, arĕtându-le la pricinĭ de fugiţĭ şi morţĭ.... însă fiind-că acest Constantin este în vêrsta bĕtrâneţelor şi sĕrac, aflându-se acum slugă pe la stăpânĭ şi fiind-că soţia luĭ are meşteşugul vindecăriĭ, care e fórte de trebuinţă a se afla la numita ocnă, pentru primejdiile cele ce de apururea se întêmplă jăluitorilor, pentru acest de obşte folositor meşteşug, ce'l face, maĭ vêrtos făr' de plată precum, înşiĭ eĭ mărturisesc în jalbă, cu cuviinţă este de a fi bună-voinţa şi milostivirea Măriei tale, a-i se da o luminată carte a Măriei tale, de apĕrarea luĭ Constantin Logofĕtul, cu care să fie apĕrat în câtă vreme se va afla cu soţia luĭ, cu locuinţa la ocna Slăniculuĭ, ca să vindece pe muncitoriĭ carĭ, ferésca Dumneḑeu, se va întêmpla a se primejdui de către ocnă şi alţĭ locuitorĭ de prin partea loculuĭ, cu care apĕrare a luĭ, dupĕ ce se va face un bine de obşte celor ce va pătimi, apoĭ nicĭ visteria nimic nu păgubesce, fiind-că nu se află numitul Constantin acum în dajdie; iar baniĭ ce i-aŭ luat ceĭ-l-alţĭ breslaşĭ cu nume de bir, fiind-că n'aŭ fost încărcaţĭ cu el, să-ĭ facă luminata poruncă a Măriei tale a-ĭ întórce înapoĭ.—1800, Ianuarie 17.

Alexandru Moruz, la 24 Ianuarie, 1800, aprobă propunerea.

Cod. XLII, fila 159 verso

Cu regularea Dâmboviţeĭ încă se preocupă guvernul lui Alexandru Moruzi. Cu referinţă la şanţul Dâmboviţeĭ se pot vedea actele din

---

Ión Florescu, marele Vornic al obştirilor, raportézĕ, în 10 Octombrie 1799, dupĕ jalba luĭ Iosif Rameli Gerahu, cĕ în adevĕr acesta servesce la spitalul Panteleimon.

Domnitorul ordonă să i-se continue léfa, câte 40 taleri pe lună.—14 Noembrie, 1799.

Cod. XLII, fila 95.

1. Dupĕ anaforaoa ce vĕḑurăm cĕ s'a făcut către Inălţimea ta, de către Dumnéluĭ biv vel Ban Caragea, Epistatul Agieĭ şi Dumnélor veliţĭ vornicĭ din ţéra de sus şi de jos, asupra jalbelor ce aŭ dat Mărieĭ-tale, Dumnéluĭ biv vel Vornicul Istrate Creţulescu pentru prăvălia cea din potriva Dumnéluĭ, cât şi prea Sfinţia sa, părintele Mitropolitul, Slugerul Nicolaĭ, Stolnicul Iordache şi cu alţĭ mahalagiĭ pentru ceĭ din potrivă-le carĭ aŭ făcut binale în Curtea-Veche. De la 3 ale acesteĭ lunĭ, p imirăm luminatul pitac al Inălţimeĭ tale, arĕtător şi poruncitor, atât către Dumnélor numiţiĭ boerĭ şi aĭ smereniĭ nóstre Mitropolitul, cât şi către noĭ ceştia-l-alţĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ, că vĕḑêndu-se mijlocul acela ce s'aŭ chibzuit a se face de îndreptare cu un lucru, ce este nu numaĭ în parte la obrazele de maĭ sus numite, ce şi de obşte vătĕmător şi ca să se facă cunoscută şi câtă este cheltuiala, ce trebue la facerea acestor şanţurĭ, cu care să se îndatoreze aceĭ prăvăliaşĭ, cum şi aceĭ cu binalele, prin epistasia Dumnéluĭ Banuluĭ Caragea Epistatul Agieĭ, a 'ĭ plăti de a se şi pune în lucrare, maĭ vêrtos, şi cu acel zid cu care s'a întins Gabrovaliu în apa Dâmboviţeĭ şi pentru plimbarea aceluĭ Iunc, că dupĕ arĕtarea ce a făcut Mărieĭ tale, Prea Sfinţia Sa Mitropolitul,dimpreună cu numiţiĭ boerĭ mahalagiĭ, de vor rĕmânea acestea neridicate, iarăşĭ poprită remâne rĕpeḑiunea apeĭ şi curgerea cea dréptă a Dâmboviţeĭ şi nu se face îndreptarea cea deseĕvêrşită, căcĭ rĕmâne o parte din loc eşită din şanţ şi că paguba de taleri o sută, seaŭ douĕ sute, ce li-se va pricinui la aceştĭ doĭ numiţĭ, carĭ s'aŭ întins cu zidurile ce aŭ făcut, nu póte avea nicĭ o analogie cu paguba şi primejdia ce va pricinui şi mahalagiilor din potrivă şi la obşte. De aceea dar, ca pentru o pricină de obşte, cu toţĭ împreună să aducem prin zapciŭ agesc, pe ceĭ ce s'aŭ întins cu binalele din Curtea-Veche şi pe câţĭ-va din prăvăliaşiĭ din potriva Dumnéluĭ Vorniculuĭ Istrate Creţulescu, de faţă înaintea nóstră a tuturora şi atât pentru cheltuiala ce ce poruncesce a faceriĭ şanţurilor, să facem chibzuire de câţĭ banĭ trebue, cât şi maĭ vêrtos pentru arĕtarea ce aŭ făcut Inălţimeĭ tale, Prea Sfinţia Sa părintele Mitropolitul şi cu numiţiĭ mahalagiĭ boerĭ, pentru acel zid al Gabrovaliuluĭ şi pentru plimbarea Iunculuĭ, să facem teoriĭ şi să arĕtăm Inălţimeĭ tale cu anafora, întocmaĭ fiind următorĭ luminateĭ Mărieĭ Tale poruncĭ, cu toţĭ împreună am mers şi la faţa loculuĭ şi vĕḑênd că este trebuintă acum de-o cam-dată a se surpa negreşit acele douĕ binale a Gabrovaliuluĭ şi a Iunculuĭ, ce se pomenesc maĭ sus fiind fórte eşite afară, spre înlesnirea óre cum a curgeriĭ apeĭ Dâmboviţeĭ şi a se păzi şi linia semnelor ce s'a făcut maĭ sus, împotriva Dumnéluĭ Vornicul Istrate, am pus de s'aŭ mĕsurat locul, pre la care este a se face şanţul, pre semnele ce s'aŭ pus acum dupĕ trăsurile ce aŭ făcut orînduiţiĭ Dumnéluĭ Epistatuluĭ Aigeĭ şi aŭ eşit stânjenĭ 225 şi 5 palme, dupĕ cum se vede maĭ jos la cine câţĭ

note, dupe cod. 43, fila 392 v. şi 393 la 30 Iunie 1801, asemenea la cod. XLIII, fila 497—498 verso [1].

---

stânjenĭ le-a eşit în parte-le, carele câte taleri 4, banĭ 30, de tot stânjenul, ce s'aŭ făcut tocméla cu muncitoriĭ săpătoriĭ şanţuluĭ şi s'aŭ făcut şi de noĭ chibzuire, adică taleri 4 muncitorilor şi banĭ 30 pentru munca celuĭ ce va epistăşi şi alte cheltuelĭ ce vor maĭ fi de trebuinţă să se facă a se împlini taleri 959, însă cu taleri 38 banĭ 30, ce socotirăm a se plăti de la epitropie pentru ceĭ însemnaţĭ 9 stânjenĭ, ce cade la vadul apeĭ şi cămările de pe sub podul cel mare ce este peste Dâmboviţa, fiind cotite; ci ca să se ia sĕvîrşire facerea acestuĭ şanţ, să fie luminată porunca Înălţimeĭ Tale, către Dumnéluĭ Banul Caragea, Epistatul Hagieĭ, cu a pune în lucrare facerea şanţuluĭ de la o parte până la alta, pe la semnele ce s'aŭ făcut şi a face împlinirea banilor.

Cod. XLIII, fila 497.

Mĕsurătórea locurilor, pe la care s'aŭ pus semnele de a se face şanţurile spre a veni matca Dâmboviţeĭ pe la locul eĭ, de la locul curţeĭ luĭ Ivan bărbieru până dincolo de zalhana, la doĭ ţĕruşĭ din căpătâiul Zalhanaleĭ.

Ceĭ din potriva Vorniculuĭ Istrate Creţulescu, din ţĕruşiĭ de la Ivan bărbieru, până în colţul zidurilor luĭ Gabrovali Hagi Teodosie.

LUNGIMEA		LATUL		CE RĔMÂNE A LIPSI		STÂNJENII PRĂVĂLIELOR SAŬ AI CASELOR	CHIRIAŞIĬ LA CARI ŞED PE TOŢI 9 STÂNJENĬ	
Stânj.	Palme	Stânj.	Palme	Stânjenĭ	Palme		Taleri	Banĭ
1	4	1	4	—	4	Ivan Bărbierul	6	45
2	1	1	3	—	—	Ilie Croitorul	13	66
4	—	2	—	8	—	Douĕ prăvăliĭ ale mŏnăstireĭ Plumbuita, închiriate de Mărgărit Craĭmar şi Vasile Selari .	34	—
4	1	2	5	6	3	Tănase sin Radu Boiangiu	27	12
4	7	3	—	12	4	Ancuţa vĕduva luĭ Vasile Crăşmaru	53	47
1	7	3	—	4	1	Vistierul Zamfirache, închiriată luĭ Gheorghe lumĭnăraru	17	65
3	3	3	—	7	4	Căminarul Nestor, apoĭ Iacovache ciasornicarul .	32	49
1	7	3	—	4	1	Păun Islăcarul	17	64
1	6	3	4	—	—	Vasile Croitorul	17	—
2	1	3	5	4	6	Radu Boiangiul	20	—
6	6	3	—	15	1	Simigeria şi cofetăria Dumisale Cluceruluĭ, locuită de Anastasie simigiu şi Goseptu	64	66
3	—	2	—	3	—	Stanciul. — Vadul apeĭ de lângă acéstă prăvălie .	12	90
4	6	2	—	6	—	Cămările dupĕ sub pod .	25	60
6	4	1	4	8	—	Elena luĭ Apostol Ciauşu .	34	—
2	—	1	—	1	4	Hagi Tudose Gabrovan chiriaşĭ Teodor Sabagciu .	6	45
						Suma totală . . .	384	30

O mare energie se desfăşóră în Sept. anul 1799 la săparea şanţuluĭ de abatere a apelor Dâmboviţeĭ, când apele eĭ venind marĭ

Ceĭ cu locurile dupĕ marginea Dâmboviţeĭ din Curtea-Veche :

10	—	2	—	17	4	Hagi Tudosie Gabrovan. .	74	45
7	3	1	4	11	4	Vistierul Ienache Sameşul ot Buzeŭ	47	2
7	5	2	—	13	2	Ioan Odobescu	65	105
9	5	2	—	16	6	Chir Teodor Cincul . .	71	54
6	7	1	—	6	7	Iancu Neguţătorul . . .	29	61
26	1	3	4	68	2	Serdar Nicolae Saigiu . .	298	—
				251	5		962	312

Câte taleri 4, bani 30, fac taleri 959, adecă: taleri 4 plata muncitorilor şi bani 30, pentru epistatul ce se va orîndui şi de alte cheltuelĭ ce se va maĭ întêmpla.

Cod. XLIII, fila 498 verso.

Anafaraoa din 28 Septembrie 1799, prin care propun în locul Paharniculuĭ Vintilă pe Paharnicul Ştefănică, «ca un boer practicos şi vechiŭ ispravnic la maĭ multe judeţe» ca să mérgă la şanţurile Dâmboviţiĭ.

La 29 Septembrie 1799, Domnitorul ordonă asupra acesteĭ anaforale, «ca pentru o mare trébă obştéscă ce este acésta, poruncim Domnia mea însuţĭ Domnia ta Vel. Vornic al obştirilor, Florescule şi cu Paharnicul Ştefanachi, luând şi pe Suilgi-başa, să mergeţĭ la faţa loculuĭ, unde viind şi unul din ispravniciĭ Dâmboviţeĭ, de faţă cu epistatul şanţurilor şi cu morariĭ şi alţĭ ómenĭ cu sciinţă, să faceţĭ cuviinciósa cercetare, prin vedere şi chibzuind cu tótă scumpĕtatea îndreptarea, ce este trebuinţă a se face, să arĕtaţĭ Domnieĭ mele în scris, în ce chip a-ţĭ găsit fiinţa lucruluĭ şi ce urmare de îndreptare a-ţĭ chibzuit, puind în faptă.—1799, Septembrie 29.

Cod. XLII, fila 56.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminată horărîrea Mărieĭ tale, ce s'aŭ dat prin ntărirea anaforaleĭ Dumnélor Veliţilor Boerĭ, ca dupĕ coprinderea alegerĭĭ ce s'aŭ făcut la faţa loculuĭ de meşterĭĭ morarĭ, i inginerĭ cu suiulgiŭ, viind vremea de scoborît podişca şanţuluĭ, pe mĕsura ce se găsi cu cale de către aceiaşĭ meşterĭ morarĭ, d'împreună cu inginerul, i suiulgiul, dupĕ potriva desnomoliriĭ, ce s'aŭ făcut atât cu curăţirea plăviilor, pe lângă stânjenĭ 2000 ce se coprind în anafora, şi alţĭ stânjenĭ 1500 ce prin graiŭ mi s'aŭ poruncit de către Înălţimea-ta, cum, şi cu destuparea şanţuluĭ ot. Rupturĭ, ce s'aŭ putut face până a nu nepădi niscaĭ-va ploĭ, să putem a vedea aşedată podişca la dréptă cumpănire a eĭ urméză să fie luminată porunca Mărieĭ tale cu orînduitul Mumbaşir, să mérgă să'ĭ strîngă tot pe aceiaşĭ morarĭ, a căror nume se însemnéză maĭ jos, ca d'împreună cu suiulgiul şi inginerul, mergênd la faţa loculuĭ, să aşedăm podişca, unde să fie deosebită luminată porunca Mărieĭ tale, către unul din D-lor Boerĭ Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ Dâmboviţa, să se afle acolo cu orînduiţiĭ salahorĭ, cu

puteaŭ să se reverse în Bucurescĭ şi se înnece mahalalele josnice ale oraşuluĭ. Altă grijă a stăpânireĭ este de a respinge pe unĭĭ riverani

---

toţĭ deplin spre a se putea cumpĕni tréba, ca să se facă amĕndouĕ de o-dată, adecă şi podişca să se scobóre şi zăgazul, făr' de a face zăbavă seaŭ vre-o zăticnire, din pricina lipseĭ salahorilor, ca să nu facă nicĭ înecăturĭ, nicĭ lipsă de apă la matca Dâmboviţeĭ în Bucurescĭ.—1801, Septembre 24.

Vel Vornic al obştirilor

Inginerul.
Suiulgiul.
Nicolae móra Vlădichi ot. sf. Elefterie.
Morarul ot. Bâcul.
Morarul ot. Zoiţa.
Voicu Morar ot. Bucşănésca.
Stan Morar ot. Cosoba.
Coman Morar ot. móra Brăiloiuluĭ.
Morar ot. Grozăvescĭ.
Morar ot. Dragomirescĭ-Bâlciŭ.
Morar ot. Lungulescĭ.

Cod. XLIII. fila 468.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod zem. Vlahiscoie

Dupĕ anaforaoa ce ne face Dumnéluĭ Vel Vornic al obştirilor, orînduim pe sluga Domnieĭ mele, copil din casă za visterie, ca pe toţĭ ceĭ maĭ jos numiţĭ, săĭ strîngă la faţa loculuĭ, făcêndu-se şi o deosebită porunca Domnieĭ mele, către Ispravnicĭĭ Dâmboviţeĭ, ca să se afle şi unul din D-lor cu orînduiţĭĭ salahorĭ spre a se pune în lucrare tréba.—1801, Septembre 16

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod

Aşa să se urmeze, pentru care poruncim Dumitale Vel Agă să orînduescĭ zapciŭ harnic să stea Mumbaşir, şi să epistaséscă a se urma acésta în faptă şi a le săvêrşi dupĕ cum se cuprinde maĭ jos. 1800, August 12.

Vel Logofĕt.

Prea Înălţate Dómne

Insciinţăm Mărieĭ tale, că de la 12 ale trecuteĭ lunĭ Iulie, prin anafora aŭ arĕtat Epitropia Mărieĭ tale pentru ceĭ ce aŭ cumpĕrat locurĭ din coprinsul curţeĭ gospod. ceĭ vechĭ despre malul Dâmboviţeĭ, cum că lăcomindu-se spre a se maĭ lărgi curţile, s'ar fi maĭ întins spre matca apeĭ, şi aŭ bătut ţĕruşĭ pe Dâmboviţă, strîmtând lumina fórte, în cât tot-d'a-una când va veni apa mare, póte să pricinuiască înnecătură şi stricăciune politiĭ şi celor-l-alţĭ vecinĭ, care sunt şedĕtorĭ în potrivă pe malul Dâmboviţeĭ, în dosul căreia anafora vĕdum Buiurdisma Înălţimeĭ tale, cu poruncă către noĭ, ca să vedem arĕtarea ce face Epitropia, apoĭ, d'impreună şi cu Dumnéluĭ Vel Vornic al obştirilor să mergem acolo la faţa loculuĭ, unde făcênd cercetare prin însuşĭ vederea nóstră şi să chibzuim celea cu cale, şi să arĕtăm Mărieĭ tale în scris prin anafora; decĭ următorĭ fiind luminateĭ porunceĭ, am mers cu toţiĭ în faţa loculuĭ, şi aducênd de faţă pre cumpĕrătoriĭ câţĭ se află aicĭ, le-am cerut să ne arĕte întăririle gospod. cu care aŭ cumpĕrat de la mezat, şi ḑiseră că nu aŭ, fiind-că de la

lacomĭ, carĭ prin gunoaie îndepărtaŭ de la proprietatea lor gârla şi-ĭ alteraŭ ast-fel cursul.

---

mezat le-aŭ fost cumpĕrat D-luĭ Vornicul Golescu, şi apoĭ, în urmă cu zapisele D-sale în parte, le-aŭ vêndut la dênşiĭ, care zapise citindu-le, vĕḑum că adevĕrat aşa este, coprinḑênd şi acésta la vînḑare, că le vine atâţia stânjenĭ în lung, iară în lat să mérgă până în apa Dâmboviţeĭ, şi că anafcraoa cea pecetluită a mezatuluĭ pentru coprinderea a tot loculuĭ, care aŭ cumpĕrat Dumnéluĭ Vornicul Golescu, aŭ dat-o luĭ Ienache Scufa, unul din cumpĕrătorĭ, ca să o aibă în păstru şi orĭ când va fi de trebuinţă şi celor-l-alţĭ să fie dator a o da de faţă, care Scufă, fiind că acum lipsesce, nu putem lua pliroforie, de care coprindere merge latul acesteĭ părţĭ de loc, până în apa Dâmboviţeĭ, dar cu tóte acestea, am primit de aŭ adus pre proin starostea Zanighi Ţigara, cel care se afla atunci staroste la vînḑarea Curţeĭ vechĭ, cerêndu-ĭ curat îndestulare de vînḑare a tot locul, în ce chip s'a dat pe la muşterii şi cum aŭ rĕmas a fi starea atât din sus, cât şi din jos ; pus'a înaintea nóstră o anafora grecéscă, sub iscălitura dumnélor Costache Ghica, biv. vel Vistier, Radul Golescul, biv. vel Vornic şi Hagi Chiriac Arbutu, cu lét 1798, Februarie 4, prin care arétă că din poruncă domnéscă, fiind rînduiţĭ de aŭ mĕsurat tot locul Curţeĭ vechĭ, în tóte părţile cum este a le fi starea, latul şi lungul, vĕḑum coprinḑênd şi pentru locul despre partea Dâmboviţeĭ, ce mĕsurându-l de la pórta din jos, în lung spre pórta din sus, până unde s'aŭ împlinit stânjenĭ 40, afară de 5 stânjenĭ ce sunt lăsaţĭ pentru vadul apeĭ, latul de la vale este să fie până la stânjenĭ 29 ; iar la a doua trăsură, măcar că se cuvine să se fa ă la mijlocul loculuĭ, dar fiind şovăit starea luĭ şi vadul apeĭ se sapă cu vreme şi se mănâncă de sacale, pentru acésta s'aŭ făcut maĭ sus, unde aŭ eşit stînjenĭ 19, apoĭ iarăşĭ mĕsurând în lung până la pórta din sus, aŭ eşit stânjenĭ 29, iar latul 16. Decĭ, cercând noĭ cu mĕsurătórea, lungul l'am aflat întocmaĭ, iar în lat, despre Dâmboviţa, partea de la pórta din jos, aŭ eşit stânjenĭ numaĭ 27 şi palme 5, iar cele-l-alte douĕ trăsurĭ aŭ venit bine, pentru care am îndrep'at apoĭ linia despre apă în lung la vale, de la 16 stânjenĭ până la 19, ca să vedem, s'aŭ întins ceĭ cu locurile? şi s'aŭ găsit la Ienache Scufa eşit cu 1 stânjen şi jumĕtate, până unde a bătut ţĕruşiŭ acum în apă, de la capul din sus despre podul gârleĭ, iar de la vale cu maĭ mult şi drept acel loc este şi Dâmboviţa strîmtă, asemenea şi Ioan Odobescu, iarăşĭ s'aŭ întins cu ţĕruşiĭ de la deal, cu stânjenĭ 2 şi jumĕtate, a căror urmare fiind fără orînduială, cu adevĕrat pricinuesce stricăciune politieĭ şi celor-l-alţĭ vecinĭ din potrivă, căcĭ strîmtorând fórte matca Dâmboviţeĭ, nu-şĭ póte avea curgerea în vremĭ şi negreşit tómna, când încep ploile şi maĭ vêrtos primăvéra, la topirea zăpeḑeĭ şi la pornirea gheţeĭ, seaŭ la nescaĭ-va plinire nu este cu putinţă a nu face înecăturĭ oraşuluĭ şi stricăciune vecinilor, încă şi podul de preste Dambovița ot pórta din sus, rĕmâind numaĭ cu o lumină din 3 ce a avut, astupându-se cele douĕ, trebue să se rumpă primăvéra la pornirea gheţeĭ, pentru care obrăsnicie a lor, ce cu necuviinciósă râvnire, aŭ îndrăsnit a se întinde preste dreptul lor, faptă ce aduce rĕutate, de la dreptate se găsesce cu cale să şĭ tragă ţĕruşiĭ înapoĭ, ca ă-şĭ pótă avea Dâmboviţa curgerea în voie, de a nu pricinui stricăciune ; pentru care să bine-voescĭ, Inălţimea ta, de a fi luminată poruncă către Dumnéluĭ biv. vel Postelnic, Epistatul Agieĭ, ca să rînduiască un zapciŭ vrednic de acest mumbaşirlîc, în spinarea acestor

Sunt numeróse actele, din carĭ se póte urmări lucrările întreprinse, maĭ ales la şanţurile de apĕrare contra inundaţiunilor Dâmboviţeĭ. Dăm în note câte-va din aceste acte [1].

Scufa şi Odobescul, până să-şĭ mute ţĕruşiĭ înapoĭ la dreptul lor; asemenea am cercat linia şi de la 19 stânjenĭ până la ceĭ 27, palme 5, ce sunt spre pórta din jos şi am vĕḑut că Tudorache Cincul, cade cu partea sa cea maĭ multă de loc, ce aŭ cumpĕrat în starea unde este să-ĭ fie latul ca la stânjenĭ 29 şi cu adevĕrat, după sinetul domnesc, se cuvine să şi-l ia pe deplin, dar fiind-că se strîmtora Dâmboviţa cu totul, a rĕmas a stăpâni numaĭ stânjenĭ 21 şi jumĕtate în lat, iar nu maĭ mult după cum îĭ sunt ţĕruşiĭ bătuţĭ, asemenea rĕmâind următorul păgubit şi Gunscul negustorul, ce este din josul Cinculuĭ, lângă vadul apeĭ, fără de cât numaĭ pentru preumblarea ce a făcut-o numitul Gunscul asupra vaduluĭ apeĭ, ḑicem, că orĭ să-ĭ facă temelie de zid de jos până sus, ca să nu se scurgă spurcăciunea în apă, saŭ să o mute de tot la altă parte, în curtea luĭ; aşişderea şi Nicola Gelepul ce este din josul vaduluĭ apeĭ, care vad după cum şi maĭ sus s'a arĕtat, este lăsat de 5 stânjenĭ; ci ca să fie sciută după vremĭ, a nu se întinde şi a-l împresura, s'a tras iarăşĭ acum de isnóvă şi s'a însemnat la acésta prea plecată anafora, spre a fi sciută în vremĭ cuviincióse, măcar că şi numitul Gelepul, după un gărduleţ ce l'a făcut tocmaĭ pe malul Dâmboviţeĭ, s'a întins în destul către apă, în cât pe alocurea tot aruncând băligar măcelariĭ, aŭ intrat cu stânjenĭ 4, unde fórte s'a strîmtorat Dâmboviţa, acolo, drept casele rĕposatuluĭ Paharnic Ioniţă, dar fiind-că n'a apucat să bată ţĕruşĭ până acum, se va da de scire vechiluluĭ ce-l va fi avênd, ca să nu se îndrăsnéscă a se cheltui că-ĭ va fi în zadar, ci când va vrea să-şĭ facă îngrădişul cu temeiŭ, să dea de scire Epitropieĭ, ca să pue linia de la ţĕruşiĭ Cinculuĭ şi din dreptul acelor 19 stânjenĭ până la ceĭ 27, după cum s'a îndreptat acum şi s'a pus în semne şi aşa să fie slobod a-şĭ întemeia îngrădişul, dând poruncă şi măcelarilor a nu maĭ arunca băligar şi óse în apă de înalţă fundul Dâmboviţeĭ, că se vor pedepsi şi băligarul cu ósele cât aŭ apucat de l'aŭ aruncat şi aŭ strîmtorat matca apeĭ, Zapciul cel orînduit din partea Hagieĭ să-ĭ silésca a-l ridica şi a curăţa locul până în dreptul linieĭ, ca să rĕmâie Dâmboviţa largă şi slobodă precum a fost; ci noĭ de cercetarea ce am făcut după luminată poruncă şi cum am găsit a fi cu cale şi am descoperit dreptul adevĕr, nu lipsim a arĕta Înălţimeĭ tale şi rĕmâne ca cea desĕvîrşită hotărîre să se facă de către Inalta şi prea luminata înţelepciunea Mărieĭ tale. —1800, August 3.

Manolache Creţulescu vel Vornic, Isaac Ralet vel Vornic, Mateiŭ Fălcoianu vel Vornic al Obştirilor, Anton vel Agă.

1. Écă asemenea acte:

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd.

Am vĕḑut Domnia mea anaforaoa, ce ne fac D-lor veliţiĭ Boerĭ şi că pentru tréba obştéscă poruncim D-tale vel Vornic al obştirilor, ca fără de zăbavă să mergĭ la faţa loculuĭ, luând şi pe meşteriĭ morarĭ, i cu suigiul şi cu inginer, unde să se afle şi unul din Ispravniciĭ judeţuluĭ şi maĭ întâĭ, să pue pe şin pe toţĭ şănţariĭ şi cu epistat d'impreună, fără de voia lor, ca să lucreze la trebuinţa acésta, şi de acolo să trimiţĭ Domnieĭ mele anafora fără de zăbavă

Primul act este anaforaoa din 1801, Iunie 30 şi rezoluţiunea luĭ Moruzi din acelaşĭ an, Iulie 7.

---

de câtă cheltuială este trebuinciósă şi de câţĭ ómenĭ lucrătorĭ, în câtă vreme, cumpănindu-le acestea cu multă economie, spre a nu se arĕta suma de cheltuelĭ marĭ, şi mulţime de ómenĭ, căcĭ vremea nu este acum, însciinţându-ne, în adevĕr şi pentru cusurul ce se va dovedi, al epistatuluĭ şi al şanţurilor, şi să aştepţĭ al doilea poruncă a Domnieĭ mele de urmare.— 1801, Iulie 7.

Prea Inălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale, am vĕḑut alăturata însciinţare, ce face Constantin Pastia, Epistatul şanţuluĭ ot sud. Dâmboviţa, şi făcênd chibzuire spre îndreptarea şanţuluĭ, dupĕ cum ni-se poruncesce, ne îndestularăm de la D-luĭ vel Vornic al obştirilor, fiind-că D-luĭ a fost acolo astă tómnă de a vĕḑut însuşĭ, atât pricina din care s'aŭ astupat şi matca şanţuluĭ şi matca Dâmboviţeĭ, cât şi din cele trebuincióse spre îndreptarea mătcilor şi spre îndreptarea trebiĭ şanţuluĭ şi pricina astupăreĭ şanţuluĭ este, căcĭ necurăţindu-se pe tot anul de douĕ orĭ, tómna şi primăvara, că nomolul ce se aruncă între acestea douĕ vremĭ, când şi apele viind marĭ şi tulbure şi căḑênd nomolul se astupă. dupĕ cum s'a astupat fundul şanţuluĭ, şi s'a tot suit în cât la vremile ce vinea apele marĭ, vĕḑênd şanţurĭ marĭ că nu póte curge pe şanţ apa câtă se cuvine să curgă, spre a nu se pricinui înecătură politieĭ Bucurescilor, aŭ tot înălţat zăgazul, i gura mătceĭ Dâmboviţeĭ din jos, alăturea cu gura şanţuluĭ, cu gând, că viind apele marĭ, deşi este matca şanţuluĭ astupată de nomol, dar tot să pótă curge pe şanţ deschiḑênd stavilele, fiind astupată gura mătceĭ Dâmboviţeĭ cu ardicarea zăgazuluĭ şi într'acest chip, din an în an, se tot astupă matca şanţuluĭ cu nomóle şi eĭ tot ardică zăgazul la gura mătceĭ Dâmboviţeĭ, cât ardicându se zăgazul în gura mătceĭ Dâmboviţeĭ fórte sus şi surpându-se apa peste zăgaz drept în jos, în loc aŭ săpat într'acel loc lângă zăgaz, în fundul mătceĭ Dâmboviţeĭ, o prăpastie fórte adâncă, în care prăpastie surpându-se apa din vêrful zăgazuluĭ, cu repeḑiciunea acea merge în fundul prăpăstieĭ în loc şi sărind afară, iar în loc îşĭ pierde iuţéla curgereĭ sale, rĕmâind ca o apă mórtă de heleşteŭ, iar nu ca o gârlă curgĕtóre, din care pricină pe vremea când vin apele marĭ, neavênd iuţéla curgeriĭ sale, turburarea cade la fundul mătceĭ Dâmboviţeĭ şi din an în an se tot astupă, în cât pe unele locurĭ aŭ eşit apa în iarbă şi ca să nu pricinuiască înecătură, i şănţariĭ tot n'aŭ destupat matca şanţuluĭ, ci aŭ tot înălţat zăgazul din gura mătceĭ Dâmboviţeĭ, acum cererea se face, ca să nu facă podişcă în gura mătceĭ Dâmboviţeĭ, că în gura şanţuluĭ, nu numaĭ că nu este de nicĭ o trébă, ci este de mare stricăciune, pentru că acéstă podişcă o cere ca să lipséscă apa Dâmboviţeĭ să mérgă peste astuparea şanţuluĭ şi ca să nu destupe şanţul, iar îndreptarea cea cuviinciósă este, ca tot acel nomol ce a astupat matca şanţuluĭ, necurăţindu-se pe tot anul de douĕ orĭ, precum maĭ sus s'aŭ ḑis, acest nomol trebue să se cureţe fără de altă pricină, care fiind greutate mare, căcĭ aŭ lăsat matca necurăţită într'atâţea anĭ, de s'aŭ tot încărcat pe tot anul, nomóle peste nomóle şi cheltuiala trebue să fie fórte mare, am chibzuit maĭ cu puţin să se facă cu mijloc ca acesta, adecă să se pue 70 de pluguri din gura mătceĭ şanţuluĭ, şi în jos

Aceste acte daŭ precióse informaţiunĭ de lucrările ce se sevîrşirā.

peste tot şanţul să spargă prin mijlocul şanţuluĭ un şanţ de un stânjen de larg, şi un stânjen adânc şi pe urma plugurilor să tragă salahoriĭ nomolul ce l'aŭ spart plugurile, încărcându'l în care şi scoţêndu'l afară în marginea şanţuluĭ, ca să rĕmâe destupat măcar de un stânjen largul şi adâncul şanţuluĭ din cap până în cap, iară nomolul din cea-l'altă lăţime a şanţuluĭ, numaĭ să'l spargă cu plugurile estimp, atât pentru că nu se póte să se cureţe din tótă lărgimea şanţuluĭ de o dată estimp tot şi căcĭ dându-se iuţélă apeĭ cu adâncimea numituluĭ şanţ de un stânjen, mult din nomol va măcina apa, aruncându'l la vale şi apoĭ, să se pogóre şi podişca din gura şanţuluĭ, să fie códa podisceĭ în fundul şanţuluĭ, ce s'aŭ adâncit de un stânjen, iară gura podisceĭ de la stavilă să fie maĭ înaltă de cât códa, cu patru palme domneşcĭ, care acésta este în destulă iuţélă şi la scocurile morilor de la stăvilĭ, adecă şi până a códa scocurilor, însă care vor vrea să coboáre podişca şanţuluĭ trebue să taie şi zăgazul din matca Dâmboviţeĭ tot de atâtea palme, de cât se va coborî în gura podisciĭ de la stăvilĭ, şi pădurea ce se va întêmpla, de la zăgaz să nu atragă pe malurĭ afară, ci să o arunce în maĭ sus numita prăpastie d'impreună şi cu altă pădure câtă va trebui spre a se astupa acea adâncime în prelung în josul apeĭ, iar nu numaĭ în loc, pentru ca să nu se maĭ deschidă şi alta maĭ la vale, ci ca să se sinieze apa fără a se surpa, să nu-şĭ pérdă iuţéla curgeriĭ sale, care iuţélă mult ajută a se desnomoli şi matca Dâmboviţeĭ, aşişderea, când va vrea să se arunce pădure ca să se astupe adâncimea prăpăstieĭ, maĭ întâĭ, să se bată capre dea curmezişul mătceĭ Dâmboviţeĭ, pe care capre, să se lege grătiĭ de vlăjarĭ, ca să nu se ducă pădurea pe apă în jos, ci să o ţie unde trebue până a'ĭ face pletie pe désupra şi până a'ĭ pune brazda, ca să o cufunde, i procĭ, iarăşĭ până a se astupa, acésta fiind tréba Obştiriĭ, urméză ca D-luĭ vel Vornic al Obştirilor să'ĭ dea nizamul cel cuviincios, mergênd la faţa loculuĭ şi luând cu D-luĭ şi din meşteriĭ morarĭ ceĭ maĭ cu sciinţă aĭ meşteşugului, d'impreună cu suiulgiul, i cu inginerul, ca să mĕsóre şi zeminul mătceĭ şanţuluĭ, să nu cum-va să fie maĭ sus spre códa şanţuluĭ de cât spre gură, ca să pótă apa să ducă nomolul la vale, fără de oprire şi fiind-că la acéstă trébă trebue şi cheltuială şi ómenĭ lucrătorĭ, cât pentru cheltuelĭ rĕmâne la înalta înţelepciune a Mărieĭ tale, iară pentru ómeniĭ lucrătorĭ să fie luminată porunca Mărieĭ tale, ca unul din D lor boeriĭ Ispravnicĭ, să se afle acolo când va merge D-luĭ Vornicul spre a proftacsi cele trebuincióse şi a da, după alegerea şi chibzuirea ce se face de inginer, de suiulgiul şi de meşteriĭ morarĭ, puind tréba în lucrare va rĕmânea de D luĭ Vornic, Sărdaru Iordache Deşliu saŭ Nicolae Cărpenişanul cu unul din epitropĭ, şi cu unul din meşteriĭ morarĭ, ca să se urmeze după cum maĭ sus s'aŭ ţis, întocmaĭ după alegerea ce se va face la faţa loculuĭ, şi ca să apuce să sĕvêrşască acestea până pe la Septembre, până a nu apuca să vie apele marĭ, iară pentru ca să cercetăm după cum ni se maĭ poruncesce: care este datoria slujbiĭ şi a îngrijireĭ numituluĭ Epistat şi pentru a cere privilegiul acesta a lefiĭ şi ţinea atâţia ómenĭ şi ş ntarĭ scutiţĭ, când lasă fără de nicĭ o îngrijire şanţurile de se înomolesc din vreme în vreme şi cine este dator a face dresul cel cuviincios şi a rĕspunde la vre o întêmplare de cusur, să facem Mărieĭ tale anafora în scris, fără de zăbavă, cunoscut să fie Mărieĭ tale, că şi léfa şi şănţariĭ i s'aŭ orînduit Epistatuluĭ, numaĭ şi numaĭ pentru tréba şanţuluĭ şi când se va dovedi prin cercetare, că cu înlesnire şi pe deplin se póte face la

La 20 Iulie, 1801, Domnitorul dă alte noue hotărîrĭ şi instrucţiunĭ pe o anafora nouă a Divanuluĭ [1].

---

faţa loculuĭ prin D-luĭ vel Vornic, cum că şănţariĭ din neurmarea datorieĭ lor, nu aŭ curăţit şanţul, ci l'aŭ lăsat de s'aŭ nomolit, seaŭ că numitul Epistat metahirisindu'ĭ la alte trebĭ spre folosul séŭ, aŭ rĕmas tréba şanţurilor, seaŭ ce altă pricină se va putea dovedi într'adevĕr, şi cu bună pliroforie va înscliinţa Mărieĭ tale, noĭ de cercetarea şi chibzuirea ce am făcut, arĕtăm Mărieĭ tale, iară hotărîrea.— 1801, Iulie 30.

Vel Logof. Scarlat Ghica, vel. Vornic Golescu, vel Vornic Stirbeĭ, vel Vornic..... vel Logof. Creţulescu, vel Vornic Văcărescu.

Cod. XLIII fila 393.

1. *Io Alexandru Constantin Moruz Vvd.*

Am vĕdut Domnia mea anaforaoa ce ne fac D-lor, veliţiĭ boerĭ, în cât pentru mĕsura deschidereĭ mătceĭ, care alegĕtoriĭ din faţa loculuĭ, aŭ chibzuit-o să se facă de 4 stânjenĭ largul, ţicem Domnia mea, că acum de o cam-dată pentru maĭ înlesnirea şi uşurinţa trebeĭ să se facă de 3 stânjenĭ, pentru care şi poruncim D-luĭ vel Vist. ca pe acéstă mĕsură, adică de 3 stânjenĭ larg, să se facă socotélă la Vist., câţĭ stânjenĭ se fac de lucru şi pe stânjenĭ să se facă şi socotéla de salahoriĭ ceĭ trebuincioşĭ, care să o arĕţĭ Domnieĭ mele, d'impreună arĕtându-ne şi suma salahorilor câţĭ trebuesc, şi fiind-că acest lucru este trebuinţă de obşte a ţĕreĭ, urméză şi datoria să fie a satelor ţĕreĭ, spre al face, cărora poruncim, că de la epitropia obştieĭ să se deie salahorilor, ce se vor aduce de prin sate în cât vor lucra ceneclica mâncăreĭ lor, orînduind epitropia între dînşiĭ om credincios, spre a le purta grija, să nu fie lipsiţĭ de ale mâncăreĭ, afară din diastima acea cât ţine din móra mŏnăstireĭ Găişanĭ în sus, până în hotarul moşieĭ mŏnăstireĭ, care se îndatorescе Igumenul numiteĭ mŏnăstirĭ a lucra cu ţiganiĭ mŏnăstireĭ la curăţitul şi scosul plăviilor, deci fiind-că, de a se face ajutor de salahorĭ şi de la alte judeţe, le vine cu greŭ pentru depărtarea loculuĭ, veĭ face D-ta vel Vist., cărţile nóstre de la Vist., numaĭ către Ispravniciĭ numitelor douĕ judeţe, Dâmboviţa şi Ilfov, povĕţuitóre pe larg şi poruncitóre straşnic a nu se face într'acéstă trébă vre-un catahrisis, cumpĕnind trebuinţa, cuviinciósă rînduială, cum şi cele-l-alte următóre, poruncile nóstre, să le facĭ D-ta dupĕ acéstă anafora, iară D-ta vel Vornic al obştirilor, ca la o trébă obştéscă poruncim să fie dator a merge în vreme la faţa loculuĭ spre sĕvîrşirea trebeĭ.— 1801, Iulie 20

Prea Înălţate Dómne.

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale, citind alăturata anafora, a D-luĭ vel Vornic epistatul obştirilor, cât şi deosebita înscliinţare ce am făcut către Înălţimea ta, cum şi alăturatele alegerĭ ale morarilor sub iscăliturile lor, i zapis ce aŭ dat şănţariĭ, cu orînduit Epistatul lor Constantin Pastia postelnicel la epitropie, acum în urma tuturor alegerilor morarilor, şi chibzuind împreună cu D-luĭ vel Vist. mijlocul ce găsesce D-luĭ Vornicul cu cale, la acéstă trébă ce este obştéscă, că de este maĭ cu înlesnire şi în putinţă a se orîndui câţĭ-va salahorĭ

Cestiunea presinţeĭ de morĭ pe Dâmboviţa este în legătură cu acea a şanţurilor eĭ. In actul din notă este atinsă şi acéstă cestiune.

---

din Ilfov şi câţĭ-va din Dâmboviţa, să socotim, că ce plată să cuvine a le da şi câtă cheltuială se adună peste tot la acest dres şi de unde are a se da acéstă cheltuială, de care să facem Mărieĭ tale anafora pe larg; următorĭ fiind luminateĭ poruncĭ, şi chibzuindu-ne cu sîrguinţă, cât pentru mijlocul cel maĭ cu lesnire şi ca ce plată se cuvine a se da, am găsit cu cale, ca din stânjenĭ 1800 ce sunt trebuincioşĭ după alegerea din faţa loculuĭ a se deschide matcă de 4 stânjenĭ larg şi unul adâncul, la acea ruptură din códa şanţuluĭ şi până în Cacova stânjenĭ 900 să'ĭ deschidă D-lor Ispravnicĭĭ ot sud Ilfov, i stânjenĭ 900 D-lor Ispravnicĭĭ ot sud Dâmboviţa, plătinduli-se de stânjen po tal. 1, ce vine de salahor, po banĭ 40 la 3 salahorĭ ce se coprinde alegerea din faţa loculuĭ, că intră la un stânjen, pe care stânjen 1800 po tal. 1 stânjenul, fac tal. 1800 şi cu acest mijloc nu rĕmâne bănuială, nicĭ că se va popri din plata lucrătorilor, nicĭ că lucrătoriĭ lenevindu-se a lucra, le va trece ziua de géba, căcĭ fiind cu stânjenĭĭ, salahorĭĭ fieşte-căruia sat, fac silinţa să-şĭ isprăvéscă stânjenĭĭ sĕĭ, ca luându-şĭ plata să se ducă, de care asemenea să fie şi luminatele Mărieĭ tale poruncĭ către D-lor Ispravnicĭĭ, să arate satelor stânjenĭĭ, ce aŭ să lucreze după analogia ce li se va veni, iară pentru curăţitul plăviilor, cât pentru din móra mŏnăstireĭ Găişenĭ în sus, şi până în hotarul mŏnăstireĭ, să se îndatoreze Egumenul să curăţe matca Răstocĭĭ ce cade pe moşia mŏnăstireĭ, cu ţiganiĭ mŏnăstiriĭ, scoţênd plăviile afară pe malurĭ, să le şi arḑă, ca să nu le maĭ bage apa în matcă, fiind-că se folosesce din móră şi curăţirea plăviilor este chiar şi folos al morĭĭ, iar nu numaĭ al şanţuluĭ, pentru care móră, după cum se coprinde în anaforaoa D-luĭ vel Vornic, asemenea ḑicem şi noĭ numaĭ, pentru că aŭ dat morariĭ prinsóre, că nu se va nomoli *Cacova* din pricina eĭ, să rĕmâe până la primăvară, iar când atuncĭ se va dovedi că aŭ maĭ nomolit *Cacova* maĭ mult de cât în stare se află acum, atuncĭ Epistatul şanţuluĭ, însciinţând epitropiĭ se va muta cu luminata porunca Mărieĭ tale maĭ din sus, de unde dă Cacova în Răstócă, ca să-şĭ aibă móra sa mŏnăstirea numaĭ pe drépta apa sa Răstóca, iar nu şi pe a Dâmboviţeĭ, că este adusă prin şanţ, pentru folosul obşteĭ cu mare cheltuială şi cu paguba Visterieĭ pe tot anul, cu şănţariĭ i léfă Epistatuluĭ, iară de la hotarul moşieĭ mŏnăstireĭ şi până în códa rupturei ce dă în Cacova, jumĕtate acéstă diastimă, să o curăţe D-lor Ispravnicĭĭ ot sud. Ilfov şi jumĕtate D-lor Ispravnicĭĭ ot sud. Dâmboviţa, plătinduli-se stânjenul po banĭ 24, fiind-că nu aŭ greutate ca la pămênt, ci numaĭ să tragă plăviile afară şi să le arḑă, şi fiind-că acéstă sumă de stânjenĭ nu este sciută, cât este astă una dată să se curăţe stânjeniĭ 2000 de la hotarul moşieĭ Găişenilor în sus spre *Cacova*, iară ceĭ-l'alţĭ maĭ spre tómnă, după Septemvre, a cărora 2000 stânjenĭ plată, face tal. 400 şi cu tal. 1800 aĭ mătceĭ ot. ruptură, fac tal. 2200, care acéstă curăţire a plăviilor, iarăş cu stânjeniĭ sĕĭ, arată D-lor Ispravnicĭĭ satelor, căcĭ aŭ să cureţe după analogie, iară pentru baniĭ acesteĭ cheltuelĭ, de unde aŭ să se dea, vĕḑênd şi stenahoria Visterieĭ, cum şi lipsa epitropieĭ şi chibzuind în tot chipul ḑicem, că afară din câţĭ banĭ dintr'aceştia se vor da din bună milostivirea Mărieĭ tale, ceĭ-l'alţĭ va fi luminată poruncă a se da de la cutie, baniĭ însă să se trimită la D-lor Ispravnicĭĭ, şi D-lor să plătéscă lucrătorilor care să le aducă adeverinţa Epistatuluĭ şanţuluĭ, că aŭ deschis lucrătoriĭ din cutare sat stânjeniĭ atâta rĕvaş

Impărţirea munceĭ la şanţurĭ pe anumite sate şi în ce condiţiunĭ, încă în actele din notă se pot vedea.

Cu referinţă la îndestularea Bucurescilor cu apă, sub acéstă domnie a luĭ Moruzi Vv. se continuă vechia instituţiune a suilgiilor. Dăm câte-va acte în note [1].

---

de sumă şi cu acest mijloc nu se maĭ face cheltuială, trimiţêndu-se de aicĭ vre-un deosebit Epistat la acésta, nicĭ póte ḑice Epistatul şanţuluĭ, orĭ că nu s'aŭ deschis stânjeniĭ de plin orĭ în lung, orĭ în larg, seaŭ în adânc, cum şi D-lor Ispravniciĭ să aibă a trimete foile, de câţĭ stânjenĭ are a deschide fieş-care sat, ca să scie Epistatul şanţuluĭ de şĭ'aŭ curăţit fieşte-care stânjeniĭ sĕĭ, atât de nomol cât şi de plăviĭ şi aşa să'ĭ deie adeverinţă, iară de va vedea Epistatul, că se zăbovesc lucrătoriĭ şi nu vin să însciinţeze epitropiĭ, ca să trimiţă Mum-başir, să apuce a se isprăvi până la Septemvrie, până a nu se năpădi ploile şi apele marĭ şi pentru ca să aibă vreme de la începutul luĭ Septemvre şi până la sfîrşit să cobóre Epistatul cu şănţarĭĭ, atât podişca şanţuluĭ, cât şi zăgazul la matca Dâmboviţeĭ, amêndouĕ de o dată urmându-se la tóte, dupĕ alăturata alegere din faţa loculuĭ, care acestea să fie şciute şi D-lor Ispravnicilor, ca să facă silinţă să fie isprăvită şi matca de la ruptură, plăviile să fie curăţite de pe Răstócă i *Cacova*, cum şi Epistatuluĭ i şănţarilor să li se trimiţă luminată porunca Mărieĭ tale, ca până la sfârşitul luĭ August, să-şĭ aibă tótă cherestéua gata curată în faţa loculuĭ, pentru dinţiĭ podiştiĭ, i căptuşéla maluluĭ, i stavile, şi tótă pădurea i vlăjarĭ, ca să le şi isprăvéscă întocmaĭ, dupĕ legătura zapisuluĭ lor ce l'aŭ luat acum, care isprăvindu-le până a nu veni apele marĭ, îşĭ vor dobândi milostivirea Mărieĭ tale ertăciune la greşala lor, iar nesăvêrşindu-le până a nu veni apele marĭ, îşĭ vor lua pedépsa îndoită, arĕtânduli-se că zapisul lor, întărit de Măria ta, s'aŭ trecut în condica Divanuluĭ Mărieĭ tale şi când nicĭ acum nu vor fi următorĭ, nu se vor îndrepta cu nicĭ un fel de cuvînt de pricinuire, însă fiind-că D-luĭ vel Vornic Ştirbeĭ, aŭ fost în faţa loculuĭ şi are tótă sciinţa de tóte, iarăşĭ Dumnéluĭ să facă ostenélă să mérgă, când va fi trebuinţă, ca să ia sĕvêrşirea lor tóte şi la vremea lor şi întocmaĭ dupĕ alegerile acestea ale morarilor, nu póte, că noĭ l'am pohtit despre partea nóstră ca la un lucru de obşte, dară maĭ mult ḑicem să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Dumnéluĭ, ca la tóte întocmaĭ dupĕ arĕtarea ce face, să fie şi următorĭ să le sĕvêrşéscă.— Iară cea desăvêrşit hotărîre.— 1801, Iulie 16.

Vel Vist. Racoviţă, vel Ban Brâncovénu, vel Logof. Ghica, vel Vornic Golescu, vel Vornic Ştirbeĭ, vel Vornic Câmpinénu, vel Vornic Văcărescu.

Cod. XLIII. fila. 414.

1. *Anaforaoa în dosul jălbeĭ luĭ Petre Suiulgi-başa a i-se plăti léfa pe luna luĭ Aprilie.*

Io Alexandru Const. Moruz Voevod

Poruncim Domnia mea Dumitale, vel Vornic Florescule, din baniĭ ce sunt rĕmaşĭ asupra Dumitale, să daĭ jăluitoruluĭ Cismegiŭ, léfa pe luna luĭ Aprilie.— 1800, Septembre 29.

La spitalul Panteleimon Moruzi numesce pre biv vel Căminar

Prea Înălțate Dómne

Dupĕ luminată porunca Inălțimeĭ tale, următor sunt, numaĭ dupĕ cum am maĭ făcut Inăltimeĭ tale, că 'l socotea la epitropĭ de 4 lunĭ, dă Ghenar, Februarie, Martie şi Aprilie, ce s'aŭ căutat din luminată poruncă, de către Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţara de sus, a rĕmas asupra Dumnéluĭ vel Vornic Ión Florescu o sumă de banĭ, din iraturile ce s'aŭ strîns de Dumnéluĭ într'aceste maĭ sus numite lunĭ, ci de se va găsi cu cale de către Maria ta, să fie luminată poruncă către Dumnéluĭ vel Vornic, de a plăti jălui oruluĭ léfa ce cere pre Aprilie, fiind-că cunoscut este Inălțimeĭ tale stenahoria ce are epitropia cu rĕspunderea lefilor şi altor cheltuelĭ netăgăduite şi ce va fi luminata poruncă. — 1800, Septembre 2.

Mateiŭ Fălcoianu, vel Vornic al Obştirilor.

Cod. XLIII, fila 148 verso.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod

Poruncim Domnia mea, că aceştĭ patru ómenĭ strĕinĭ, ce încă din cea-l-altă Domnie a nóstră i s'aŭ rînduit suiulgi-başa pentru cişmelele ot. târgu de afară, să şi-ĭ aibă şi acum, cărora înaintea D-luĭ vel Vist. să li se facă cercetare dupĕ orînduială de sunt strĕinĭ şi fără de pricină.—1801, Septembre 30.

Prea Înălțate Dómne

Petru suiulgi-başa aŭ dat jalbă Inălțimeĭ tale că patru ómenĭ, ce sunt dațĭ cu luminată cartea Inălțimeĭ tale, încă din cea-l-altă fericită Domnie a Inălțimeĭ tale, ajutor la lucrul cişmelelor ce sunt la târgul de afară, făcute de Inălțimea ta, că-ĭ supĕră Ispravnicĭĭ, fiind-că nu li s'aŭ înoit luminata cartea Mărieĭ tale, şi ni se porunceşce de Inălțimea ta, ca să cercetez ce coprindere are luminat hrisov, ce s'aŭ făcut acum pentru aceste cişmele; dupĕ luminată poruncă, arĕt Inălțimeĭ tale, că acele cişmele ce sunt douĕ la târgul de afară din cea-l-altă Domnie a Inălțimeĭ tale, s'aŭ făcut cu cheltuiala Inălțimeĭ tale pentru o pomană volnică, nefiind apă curgĕtóre la târgul de afară, şi s'aŭ dat cartea Inălțimeĭ tale de atuncĭ acestuĭ Petre Suiulgiu, ca să aibă patru ómenĭ scutițĭ strĕinĭ ajutorul lucruluĭ şi meremeturilor, şi să iae talerĭ 100 de la vameşiĭ oboruluĭ, iară acum, dupĕ venirea Inălțimeĭ tale, s'aŭ făcut hrisov pentru acestea douĕ cişmele, în care se coprinde, să iee aceĭ tal. 100 de la vameşiĭ oboruluĭ, iară când se va strica pe afară să avem a drege, noĭ Epistațiĭ ceĭ marĭ aĭ spitalurilor obştescĭ, ci fiind-că într'acest hrisov nu se cuprinde pentru aceştĭ patru ómenĭ, ce sunt fórte trebuincioşĭ la dregerea cişmelelor, înăuntru la apă, să fie luminată porunca Inălțimeĭ tale, a se înoi cartea ce este din cea-l-altă Domnie a Inălțimeĭ tale, ca să'ĭ pótă avea, fiind fórte trebuincioşĭ pentru aceste douĕ cişmele, ce este şi o pomană ne sĕvârşită, şi o podóbă a politieĭ, şi cum Duhul sfânt va lumina pe Inălțimea ta.—1801, Septembrie 28.

Radu Golescu

Cod. XLIII, fila 479.

Nestor [1] epitrop în locul răposatulnĭ biv vel Vornic Ión Florescu. Noul Epitrop cere să se predea averea mŏnăstireĭ cu anume catagrafie.

---

1. *Io Alex. Constantin Moruz Voevod*

Fiind-că nu suntem la îndoială, cum că boerul Domnieĭ mele, biv vel Căminar Nestor, pre care D-lor cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boeriĭ Domnieĭ mele, biv vel Ban Ghica şi vel Postelnic ni-l arată prin acéstă anafora, se va filotimisi atât de a se odihni şi a se mulţămi sĕraciĭ aceia, bolnaviĭ de la acest spital, cât şi cele-l-alte lucrurĭ din lăuntru şi din afara mŏnăstireĭ, a le bine economisi şi a le ţinea întru o bună stare şi se va sili, ca după ce se vor da trebuincióselе cheltuelĭ ale spitaluluĭ, de a nu fi sĕraciĭ aceia pătimaşĭ, lipsiţĭ şi stenahorisiţĭ întru ceva, cum şi cele-l-alte trebuincióse cheltuelĭ mŏnăstirescĭ, a face şi câte un adaos şi prisos la ale mŏnăstireĭ, iată 'l orînduim Domnia mea epitrop şi îĭ şi poruncim să ia întru zaptul sĕŭ mŏnăstirea şi economia sa, ci şi mântuire sufletéscă a dobândi, sciind bine, că silinţa ce are a cheltui întru acéstă epitropie, este pentru un lucru de obşte folositor şi aşa luând acum mŏnăstirea asupra şi intrând în trébă, va arĕta Domnieĭ mele cele de trebuinţă următóre, drept aceia poruncim Domnia mea tuturor poslușnicilor şi ómenilor mŏnăstireĭ să cunósceţĭ pe Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele, biv vel Căminar de epitrop, urmând povĕţuirilor ce vĕ vor da.—1801, Martie 19.

Prea înălţate Dómne

Cu plecăciune însciinţăm Mărieĭ tale, că dându-şĭ obştésca datorie Dumnéluĭ biv vel Vornic Ión Florescu, epitropul mŏnăstireĭ Sfântuluĭ Panteleimon, am făcut chibzuire, după luminată porunca Mărieĭ tale, de un boer cu bun ipolipsis şi cu temere de suflet, iubitor de fapte bune şi vrednic de a se rîndui epitrop în locul rĕposatuluĭ, la acéstă monăstire cu spital, ce este de obşte folositor şi găsirăm cu cale pe Dumnéluĭ biv vel Căminar Nestor, la al căruia ipochimen suntem bine nădăjduiţĭ şi nu ne îndoim, că va păţi fără de strĕmutare, tóte bunele întocmirĭ ale mŏnăstiriĭ şi a spitalurilor, cu sĕraciĭ bolnavĭ, sciind şi a Mărieĭ tale fierbinte râvnă, ce aĭ la acest lucru sufletesc şi se va sili de a cresce şi a spori facerea de bine şi căutarea celor pătimaşĭ, aducênd tóte ale mŏnăstiriĭ spre bună stare şi sporire, de care ne şi rugăm Mărieĭ tale, ca cu luminată porunca Mărieĭ tale să se îndatoréscă a lua sarcina acésta asupra-ĭ, rînduindu-se epitrop ca să facă tóte zapt şi să se silésca cu osârdie, după bun ipolipsis al ipochimenuluĭ sĕŭ, spre a aduce roduri folositóre, carĭ sunt Mărieĭ tale poftite. — 1801, Martie 14.

Dumitrache Ghica Ban, Vel Postelnic Dimitrie Manu.

Cod. XLIII fila 250.

Io Alexandru Const. Moruz Voevod i gospod.

Cu cale fiind arĕtarea şi cererea Căminaruluĭ, poruncim D-tale cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ mele, vel Logofĕt de ţara de sus, Nicola Brâncovene, ca de la logofeţia Divanuluĭ Domnieĭ mele, să orînduescĭ pre credincios boerul Domnieĭ mele, biv Clucer Zaharia Petrache, să céră de la casa rĕposa-

Luĭ Dimitrie Caracaş, cunoscutul doctor la spitalul de la Panteleimon, îĭ succede fiul sĕŭ Constantin [1].

---

tuluĭ boer, biv vel Vornic Florescu, ce a fost epitrop, tóte socotelele acestea şi prin epistasia Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele Dumitrache Ghica biv vel Ban, ca un ném al fericituluĭ ctitor al mônăstireĭ acesteia, să le urmeze tóte acestea dupĕ cum se cuprinde maĭ jos şi să arate Domnieĭ mele în scris, alegerea şi lămurirea a tóte. — 1801, Martie 29.

Prea Inălţate Dómne

Cu tótă supunerea primind luminată porunca Mărieĭ tale, prin care dupĕ anaforaoa D-lor cinstiţilor biv vel Ban Ghica şi vel Postelnic, mĕ orînduescĭ Măria ta, epitrop la mônăstirea Sf. Panteleimon, am înţeles cu plecăciune celea ce mi-se poruncesce, ca luând tréba mônăstireĭ şi a spitalurilor asupră-şĭ, să pun tótă osârdia pentru odihna sĕracilor bolnavĭ şi pentru bună starea mônăstiriĭ, pentru care nu lipsim cu plecăciune a face Mărieĭ tale arĕtare, că dupĕ datoria supunereĭ mele, următor sunt la înalta poruncă şi nu voiŭ pregeta, Luminate Dómne, a mĕ osârdiĭ cu tótă fierbinţéla, spre cele bune şi de folos la acest lucru sufletesc de obşte, fiind însă, că dupĕ obiceiul şi rînduiala ce s'a urmat şi se urméză la tóte mônăstirile de obşte, cum şi însuşĭ la acéstă trebuinţă, este că prin o teorie a socotelilor trecute până acum, când se încarcă sluga Mărieĭ tale, de venitурĭ i cheltuelĭ trecute, carĭ la mônăstire nu se găsesc încheiate şi prin afacere de catagraf a tóte lucrurile şi veniturile ce are acum, să se facă cunoscută starea mônăstiriĭ, cu care se încarcă sluga Mărieĭ tale acum, ca să pociŭ a-mĭ da şi eŭ séma cu curăţenie în vreme, de aceea fac Mărieĭ tale acéstă plecată datornică arĕtare, ca să se rînduiască dupĕ cuviinţă ca la o trébă mônăstirésca, un obraz cunoscut de la logofeţia Divanuluĭ, carele să céră de la casa Dumnéluĭ, rĕposatuluĭ boeriŭ biv vel Vornic Florescu ce a fost epitrop, socotelile de veniturile i cheltuelile mônăstirescĭ până acum, să le teorisésca şi să vaţă, atât acele cheltuelĭ i venitурĭ, cât şi de este vre-o datorie, câtă şi la cine, saŭ nu, ca să sciŭ cu ce sunt însărcinat şi ce are mônăstirea de a rĕspunde şi dupĕ acésta, să se facă dupĕ obiceiŭ o catagrafie de tóte ale mônăstiriĭ ce mi-se dă acum asupra-mĭ, prin catastih de perilavi, ca să pótă fi vĕţut în vreme perilavi al meŭ şi paradosis ce am face.—1801, Martie 23.

Al Mărieĭ tale prea plecată slugă.

Nestor Căminarul.

Cod. XLIII, fila 252.

1. *Io Alexandru*

Fiind sciută şi Domnieĭ mele osârdnica slujbă dintr'atâţiă anĭ aĭ Dumnéluĭ doctoruluĭ Dimitrie Caracaş şi cunoscută slăbiciunea şi neputinţa bĕtrâneţelor întru care a ajuns, cum şi numit fiu-sĕŭ, dupĕ pliroforia ce ne-a dat Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele, biv vel Ban Dumitrache Ghica, împreună şi cu Dumnéluĭ biv vel Căminar Nestor, epitropul mônăstiriĭ, fiind cercat de practicos şi arĕtându-se cu slujbă până acum, împlinind datoria părinteluĭ sĕŭ, la al căruĭ ipochimen neîndoindu-se, că şi de acum înainte va urma cu

Mai dăm, înainte de a închide acest capitol, două documente privitóre la strade şi pavări [1].

---

osârdie, căutând pre săracii aceĭ bolnavĭ, îl orînduim Domnia mea pe numitul doctor Constantin, să fie în locul părinteluĭ sĕŭ, doctor la spitalul Sfântuluĭ Panteleimon. — 1801, Iunie 12.

Prea Înălţate Dómne

Cu plecăciune însciinţăm Mărieĭ tale, că Dumnéluĭ doctorul Dimitrie Caracaş, ce este orînduit pentru căutarea bolnavilor de la spitalul mŏnăstireĭ Sfântuluĭ Panteleimon, în diastimă de anĭ.... aflându-se slujind cu multă osârdie şi silinţă pentru tămăduirea bolnavilor, care după vremĭ aŭ fost orînduiţĭ la acest spital, iar acum ajungênd la vêrsta bĕtrâneţelor celor de pe urmă şi ne maĭ putênd singur merge la spital şi a căuta de bolnavĭ, ci prin fiul Dumisale, împlinind acéstă datorie a sa, ne făcu rugăciune ca în locul sĕŭ, să orînduesc pe fiul Dumisale, doctorul Constantin, care cerere fiind cu cale, fu primită şi de noĭ, atât pentru odihna şi repausul bĕtrâneţelor Dumisale, cât şi pentru multa osârdie şi silinţă cu care s'a arĕtat într'atâţia anĭ, spre căutarea şi tămăduirea bolnavilor şi cu mulţămirea epitropilor şi maĭ ales, că şi fiul Dumisale este cercat şi sciut doctor practicos, la al căruĭ ipochimen nu suntem la îndoială, că va urma întru tóte părinteluĭ sĕŭ, după cum s'a arĕtat şi până acum, împlinind datoria părintéscă la spital, de care ne şi rugăm Mărieĭ tale, ca cu luminată porunca Mărieĭ tale, să se orînduiască doctor la spitalul Sfântuluĭ Panteleimon, în locul părinteluĭ sĕŭ, Dimitrie Caracaş. — 1801, Iunie 7.

Dumitrache Ghica Ban, Nestor Căminar, epitrop.

1. *Io Alexandru Voevod*

Cu cale fiind anaforaoa Dumnéluĭ vel Vornic al Obştirilor, următóre nizamuluĭ ce este dat, poruncim Domnia mea, Dumnéluĭ vel Spătar, să orînduescĭ zapciĭ, ca să facă urmare după anaforaoa epitropilor. — 1800, Septembre 26.

Prea Înălţate Dómne

Insciinţez Mărieĭ tale, că la căpĕtâiul poduluĭ, afară din stréjă, s'aŭ pus câţi-va ómenĭ şi de-a drépta şi de-a stânga, de 'şĭ fac case, din carĭ uniĭ le-aŭ ridicat şi desĕvîrşit, iar alţiĭ, acum 'şĭ fac gă irea să încépă la lucru într'acel loc şi de o parte şi de alta sunt maluri marĭ şi rele drumurĭ, de es din oraş afară, carĭ drumurĭ, fiind loc strîmtorat, 'l mănâncă apa ploilor, în cât pătimea fórte rĕŭ obştea în umbletele lor şi cu mult necaz cobóră şi ese, care vĕdută fiind Mărieĭ tale, încă din cea-l-altă fericită domnie a Mărieĭ tale, aĭ poruncit Epitropieĭ de s'aŭ rînduit podarĭ şi salahorĭ şi săpând, aŭ deschis amêndouĕ drumurile şi cu câtă-va cheltuială s'aŭ îndreptat şi s'aŭ făcut şanţurĭ pre de marginea amêndoror malurĭ, carĭ şanţurĭ se împreună în curtea unuĭ Andronie şi de acolea merge de se scurge în livedea Sfinteĭ Mitropolii, iar acum cu casele ce se fac, carĭ maĭ jos s'aŭ însemnat, ca să se vadă de Înălţimea ta, aŭ astupat şanţul, trăgênd pământ preste dênsul, strîmtoréză diastima drumurilor şi iarăşĭ va să stăpânéscă obştea, încă din ḑi în ḑi, găsind prilegiŭ, vor să se în-

Interesant e actul din notă de la 1800 Septembre 2, constatând întinderea oraşului peste strajă.

---

tinjă, când cu coprinsul gardurilor, i cu umblare şi alte trebuinţe, de care iarăşĭ va să strîmtoreze locul, încă dupĕ acéstă începere a lor se tot îndemna şi alţiĭ a-şĭ face case şi straja acum a rĕmas înlăuntru, din a căror pricină trebue mutată, că i aŭ astupat lumina de la deal, întêiŭ acum un Zane Mortasipul ce a făcut casă din susul străjiĭ afară şi nu şĭ póte avea străjariĭ privegherea pre deplin şi deosebit, că póte tot-d'a-una să înşele straja, de care şi dupĕ datoria ce este şeḑĕţor afară din strajă, de care şi dupĕ datoria ce are Epitropia, nu lipsiĭ a arĕta Inălţimeĭ tale, că de va fi primit la auḑul Inălţimeĭ tale, să se popréscă prin Marafet, dumnéluĭ Vel Spătar şi să şi ridice binalele, aridicând ceĭ de-a stânga şi pămêntul ce l'aŭ aruncat pe şanţ, ca să rĕmâie drumurile largĭ şi în voie, dupĕ cum aŭ fost, ca să nu pătiméscă ómeniĭ la umbletele lor, de acésta arĕt Mărieĭ tale. — 1800, Septembre 2.

Mateiŭ Fălcoianu.

Ceĭ din stânga.

1. Vasil a Vĕduva, a făcut casă p óstă, învĕlită cu şovar şi s'a şi mutat într'ênsa.
2. Constantin Geru, II-lea Vornic, a găsit loc, tăind din mal ca să-şĭ facă casă.
3. Barbul Fustaşul asemenea a găsit loc.

Ceĭ din drépta.

1. Zane Mortasip a făcut case şi sunt pre isprăvit.
2. Chiriţă Tipograful a făcut gătire de loc, dar până acum nu s'a apucat de lucru.

Cod. XLIII, fila 145.

Anaforaoa în dosul jălbĭi şi a unora din Mahalagiĭ ot mahalaoa Oltenilor a se face un pod pre uliţa ce merge spre sfânta Vineri.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod Zem.

D pĕ anaforcoa D-luĭ vel Spătar, şi a D luĭ vel Vornic al obstirilor, porunoim să se facă urmare şi D ta vel Spătar să împlinescĭ de la fieş-care analoson ce l'aŭ ojuns.

Dupĕ luminată poruncă, făcênd cercetare, ne-am îndestulat din jalba lor că este adevĕrată, pentru care s'aŭ şi orînduit un zapciŭ din partea spătărieĭ, Pitarul Bălan şi din partea epitropieĭ Şătrar Marghiloman, carĭ mergênd la faţa locului şi măsurând diastima locului câtă este trebuinţă a se face podul, s'aŭ găsit stânjenĭ 60, care socotindu-se stânjenul po tal. 8, dupĕ cum am făcut tocméla, că locuitoriĭ să'l facă, coprinde cu tal. 480. pentru care banĭ, s'aŭ adunat mahalagiiĭ şi dupĕ dreptate şi dupĕ starea fieş-căruia, s'aŭ cisluit eĭ între dînşiĭ, prin alĕturata fóie, anume cu suma banilor, ca să deie fieş-care, adeverindu-se şi cu iscăliturile fruntaşilor mahalaleĭ, pentru care să bine-voescĭ, Inălţimea ta, de a fi luminată poruncă, ca prin marifetul spătărieĭ, să se înplinéscă maĭ întâĭ baniĭ de la toţĭ mahalagiiĭ dupĕ fóia cisliĭ lor şi apoĭ, iarăşĭ mahalagiiĭ să alégă şi să încarce pe unul, doĭ, dintre dînşiĭ maĭ de ispravă, ca să deie arvună locuitorilor ce se încarcă, să facă podul şi să le ia zapisul de

CAP. XI

Dări. Scutiri. Milă.

Acusarea adusă lui *Alexandru Moruz*, că a fost lacom de bani în domnia a doua, nu am aflat-o justificată cu documente.

Aceleaşi dări continuă sub Moruz, cari eraŭ şi înainte de dênsul. De sigur, numeróse eraŭ acele dări şi pe cât numeróse pe atât şi supĕrăcióse eraŭ dările aceste, la cari era supus ţĕranul şi de cari eraŭ scutiţi boerii şi clerul. Acest din urmă, fu dór isbit numaĭ de darea excepţională, ce am arĕtat-o la capitolul bisericeĭ.

Pe când clasele privilegiate n'aveaŭ să se resimtă de greutatea fómeteĭ, ţĕranul dator a fost, peste *ponturile clăceĭ*, să pórte greutatea numeróselor dări: Desetina de stupi, goştina de oĭ, goştina de mascuri, pogonoritul de vii, vinăriciul, căminăritul, camena, cepăritul, besmenul, dajdie de zlot, de leĭ, de talerĭ, de galbenĭ, de ilişi, de ialoviţă, de silisce, de sulgiŭ, de boĭ împĕrătescĭ, de caĭ de menzil, de branisce, podvóde de chile, dajdie de céră, de lupi, de unt, de slatină, sărĕritul de munte, paza de strajă, dajdia de jold, de bile, de şeicĭ, de peĭ, de fên, de lemne, de cărbuni, de ajutorinţă, de sferturi, de beilic la curtea domnéscă şi pe aiurea, de dregerĭ de drumuri mari, de vamă de târg.... Nu mai menţionăm şi despre neterminabila listă a havaeturilor, acordate, cu seaŭ fără lege, la toţi slujbaşii, începênd cu pârcălabul satuluĭ până la marele Ban [1]. Până şi Regulamentul

---

la mână, cum că să scie i cu soroc, până când să'l facă şi cu ce formă de cherestea, epistasind până se va sĕvârşi podul, dupĕ cum aşa s'aŭ urmat şi pre la alte mahalale, fiind trebuinţa şi folosul a tuturor de oşbte. — 1801, Iulie 5.

Vel Spătar Lucache, vel Vornic Stirbeĭ.

Cod. XLIII fila 429.

1. Écă câte-va acte cu referinţă la diverse dări şi havaeturi şi la abusurile la cari dădeaŭ loc în percepere:

Vasile Muscalu, de la Lunguleţ, judeţul Dâmboviţa, s'a jăluit, că treĭ slujitori isprăvnicescĭ, ce aŭ fost trimişi să strîngă unt de mumbae, nu numaĭ că li-aŭ luat 10 oca unt, care le adusese pentru consulul rusesc, dar încă l'aŭ, şi bătut şi pe el şi pe soţia şi fata luĭ.

Alexandru Moruzi a ordonat Vistieruluĭ, să facă cercetare. Acesta a constatat, că Vasile Muscalul este venit în ţeară înainte de pacea de la 1774, ca servitor al unuĭ oficer rusesc şi că s'a însurat cu o fată din Creţulescii din Ilfov, nde a rĕmas până în vremea Nemţilor, mutându-se apoĭ la satul Lun-

organic, care de altmintrelea dulce n'a fost pentru ţĕran, s'a îngrozit

---

guleţ din Dâmboviţa. Despre bătae nu póte constata lucrul, că n'are semne, maĭ ales pentru femee şi fată, carĭ staŭ la ....., propune decĭ cercetare la faţa loculuĭ pentru untul ce i l'aŭ luat slujitoriĭ, i-aŭ spus să mérgă la isprăvnicie să-şĭ ia baniĭ dupĕ nartul hotărît. Că de la vistierie se plătesce untul prin ispravnicĭ. — 1799, Octombre 24.

Domnitorul aprobă întocmaĭ şi adaugă, că Vasile Muscalu să fie aşeḑat la dăjdiĭ, la satul unde şéde, dupĕ starea şi puterea luĭ.

Cod. XLII, fila 80 verso.

Vel Vistier Constantin Ghica şi vel Postelnic Manu, la 26 Aprilie 1800, presintă luĭ Alexandru Moruzi anafora dupĕ jalba vameşilor ierbarĭ, ce aŭ avut ierbăritul pe 1799. S'aŭ jăluit aceştia, că o sumă de neguţătorĭ, carĭ aŭ strîns vite în 1799, le aŭ vîndut la sudiţĭ şi aceia n'aŭ voit să plătéscă obicĭnuitul ierbărit. Anaforaoa găsesce că aŭ dreptate şi că să fie apucaţĭ surecciĭ, adecă strîngĕtoriĭ de vite, orĭ în ce judeţ vor fi aflaţĭ, să-ĭ cerceteze ispravnicĭ şi dacă în adevĕr cumpĕrătoriĭ de vite de la dênşiĭ, fiind sudiţĭ n'aŭ plătit ierbăritul, dupĕ cum se cuprinde în ponturile ierbărituluĭ şi vama, atuncĭ să se apuce neguţătoriĭ ,surecciĭ vînḑĕtorĭ, ca să plătéscă ierbărit pe tóte vitele ce le-aŭ vîndut, de vreme ce vînḑarea acésta a lor a fost poprită dupĕ poruncile domnescĭ şi nicĭ ierbarilor nu le-aŭ dat de scire, ca să-şĭ ia ierbăritul seaŭ de la o parte seaŭ de la alta şi eĭ să şĭ caute cu cumpĕrătoriĭ. La 28 Aprilie 1800, Domnitorul încuviinţézĕ anaforaoa.

Cod. XLII, fila 298.

Petiţiunea luĭ Constantin Ghica, din 6 Octombre 1799.

Cere voe să-şĭ trécă sarea depusă pe la Schelĭ, «fiind-că s'a apropiat sorocul a se sloboḑi tóte sărurile câte sunt pecetluite dupĕ vechiul obiceiŭ,» să o trécă de a cindea Dunăriĭ până nu se strică vremea.

Alexandru Moruzi la 7 Octombre, 1799, scrie luĭ Radu Golescu, biv vel Vornic, să slobódă transportarea de a cindea Dunăriĭ a săriĭ vechilor cumpĕrătorĭ aĭ Ocnelor, «nefăcêndu-se nicĭ o călcare ponturilor cu acésta.»

Cod. XXXII, fil. 72.

Vameşiĭ de Buzĕŭ sunt acusaţĭ, că ămblă să ia vamă de la cherestea, nu numaĭ când este adusă în tîrgurĭ de vînḑare, ci caută a vămui pre sătenĭ prin pădurĭ. La 12 Octombre 1799, Scarlat Câmpineanu, marele Logofĕt, denunţă abusul vameşilor, dar arată că aŭ dreptate să ia vamă din cherestéua tocmită de afară, dar adusă în Buzĕŭ ; iar pentru vama, ce cer de la var «căutând în catalogul vămilor şi în ponturĭ, nu numaĭ nu se găsesce pomenit pentru var, ci împotrivă, la cap. 55....», se înţelege că varul vamă nu are. «Am cercetat şi obiceiul ce se urméză aicĭ în Bucurescĭ pentru var şi mĕ pliroforisi că mortasipiĭ de la marginea oraşuluĭ iaŭ de la o cétă de care cu var 10 parale, care acésta făcêndu-se cunoscută şi vameşilor, înşiĭ se vasghestisiră de acest fel de cerere şi ḑise că nu voesce a lua nimic, precum n'aŭ maĭ luat nicĭ până acum.

de asemenea listă şi la capitolul III, secţia I, articolele 61 — 64, le-aŭ desfiinţat.... Dar încă abusurile cu dările pentru Constantinopole!

Decĭ, fiind-că varul, nisipul i cărămida vamă nu aŭ, fiind alişveriş al ómenilor sĕracĭ, arĕt Mărieĭ tale pricina».

La 13 Octombre, 1799, Domnitorul aprobă anaforaoa.

Cod XLII, fila 74.

Plăeşiĭ din satele plaiuluĭ Ialomiţeĭ, judeţul Dâmboviţa, se jăluesc că vameşiĭ de acolo îĭ supĕră peste obiceiŭ, de le ia vamă şi căminărit, în 1800, Februarie.

Marele Logofĕt Scarlat Câmpineanu, presintând anafora Domnitoruluĭ, 16 Februarie 1800, insciinţézĕ că «atât la vama râmătorilor, i la vama rachiuluĭ, i pentru vite şi căminărit este îndestulată lămurire în ponturile vămilor şi prin cărţĭ...., însă pentru vama jăluitorilor a o lua de la jăluitorĭ, pe râmătoriĭ ceĭ ce-ĭ vînd la matrapaţĭ, bine urméză vameşiĭ, iar de a lua şi altă vamă de la cumpĕrătoriĭ, ceĭ ce trec înlăuntru, sunt opriţĭ. Decĭ, dupĕ ponturĭ, cumpĕrătorul de râmătorĭ trecêndu-ĭ înlăuntru, are să dea numaĭ goştinărit; iar vînd̨êndu-ĭ şi acel cumpĕrător în pămêntul ţĕreĭ, plătesce şi el vamă ca un vînd̨ĕtor şi ceĭ ce-ĭ cumpĕră, trecêndu-ĭ înlăuntru, asemenea are să plătéscă numaĭ goştinărit, iar vînd̨êndu-ĭ şi acel cumpĕrător în pămêntul ţĕreĭ, plătesce şi el vama ca un vînd̨ĕtor şi cel ce ĭ cumpĕră, trecêndu-ĭ înlăuntru, asemenea are să plătéscă numaĭ goştiuărit; iar pentru vama rachiuluĭ, fără de care este urmarea vameşilor şi împotriva ponturilor, fiind opriţĭ vameşiĭ a ămbla pe la casele locuitorilor şi a cere vamă de rachiŭ.

Aşişderea şi căminăritul este numaĭ prin bâlciurĭ marĭ, iar la bâlciurĭ micĭ, căminărit nu este. Cum şi pentru vitele ce vînd la neguţĕtorĭ, este să plătéscă cumpĕrătorul vama şi locuitoriĭ aŭ să fie nesupĕraţĭ, ci pentru tóte acestea, să fie luminata poruncă a Mărieĭ tale către ispravniciĭ judeţuluĭ, să dea nizam vameşilor şi slujbaşilor cu căminăritul, de a urma întocmaĭ ponturilor ce aŭ la mână şi să nu îngăduiască a face urmărĭ împotrivitóre.»

Alexandru Constantin Moruzi aprobă, în 17 Februarie, 1800.

Cod. XLII. fila 200 verso.

Radu Golescu, la 19 Februarie 1800, presintă Domnitoruluĭ Alexandru Moruzi anaforaoa, prin care 'l înscliinţézĕ că pentru oiumu ce plătesc brutariĭ politieĭ, pentru grâul ce-l macină de hrana obştieĭ, pe la morile ce sunt pe apa Dâmboviţeĭ, ai ĭ împrejurul Bucurescilor, fiind orînduiţĭ prin anaforaoa Dumnélor veliţilor boerĭ şi a Agieĭ, care este întărită de Măria sa Alexandru Ipsilant, din a doua domnie a Mărieĭ sale..., să plătéscă de chilă câte parale 30, până se va maĭ eftini grâul, precum şi la «socotelile brutarilor ce s'aŭ făcut sunt trecute, acum veniră brutariĭ şi mi-se jăluiră, că uniĭ din arêndaşĭ de pe la unele morĭ nu maĭ îngăduesc, ca să macine tot cu acest preţ şi maĭ cere adaos, de care fac rugăciune Mărieĭ tale, ca să se dea porunca Mărieĭ tale, sub luminată pecetie să plătéscă iarăşĭ asemenea câte 30 de parale de chilă, până se va eftini grâul şi atuncia vor urma, dupĕ cum se cuprinde în numita anafora.» Radu Golescu găsesce cererea cuviinciósă şi Domnitorul în aceiaşĭ di,

Acusarea de lăcomie de bani, adusă lui Alexandru Moruz se explică, nu prin adăugirea de biruri, ci prin greutatea ce a trebuit să

---

19 Februarie 1800, încuviinţéză, conform anafora'ei de la Alexandru Ipsilant, de la 6 Septembre 1797, ca brutarii să nu plătéscă în vreme de lipsă oium la măcinat, de cât câte 30 de parale la chilă.

Cod. XLII, fila 206 verso.

După reclamaţiunea neguţătorilor din Târgovisce, Domnitorul aprobă anaforaoa mareluĭ Logofĕt, Scarlat Câmpineanu, la 12 Noembre 1790, prin care căminăritul nu se póte reclama de la vinurile de prin casele neguţătorilor, ce nu maĭ daŭ pe la cârciumele lor, chiar dacă eĭ vînd cu ridicata vinul, de le scot pe la sate.

Cod. XLII, fila 96 verso.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod

Fiind-că Dumnélor cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boeriĭ Domnieĭ mele, după chibzuirea ce aŭ făcut din porunca Domnieĭ mele, acest mijloc cuviincios aŭ găsit, spre maĭ buna orînduială şi îndreptare a trebeĭ acesteia, primim Domnia mea, anaforaoa Dumnélor şi facem şi acéstă înlesnire locuitorilor apăsuiriĭ de soró-cele rĕspundereĭ untuluĭ, precum maĭ jos se cuprinde, orînduind la tréba acésta şése neguţătorĭ capanlăĭ, anume Medeldicerul Hagi Chiriac Arbut, Enache Rahtivan, Hristea Gheorghiu, Manolache Popa Filip, Nicolae Lón şi Costea Saigiu, carĭ ca uniĭ ce 'şĭ fac aliş-veriş şi 'şĭ câştigă î tr'acéstă ţeară, datorĭ sunt a sluji într'acéstă trébă, ce este datorie a ţĕreĭ, fără de cusur, spre vre-o vătĕmare a trebeĭ, saŭ câştig în parte cu nedreptatea şi paguba locuitorilor, cărora să li-se dea fie-căruia câte doue judeţe asupra, pentru carĭ porunciĭ ale Dumitale cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele, vel Vistier, să facĭ poruncile Domnieĭ mele cele cuviincióse, în pricina acésta, cu ponturile cele trebuincióse pe larg, a le urmări şi împlinireĭ trebuinţeĭ acesteia şi cu porunciĭ pentru a locuitorilor ocrotire şi straşnică îngrijire de a nu li-se face nedreptate în vre-un fel de chip, pentru vre-un câştig în parte al cuĭ-va, ci să se urmeze împlinirea acestuĭ unt, întocmaĭ cu mijlocul ce se cuprinde maĭ jos, făcêndu-se sciut Ispravnicilor judeţelor, atât nizamul acesta ce s'a dat spre a-l păzi, cât şi pre neguţătoriĭ ce sunt orînduiţĭ la fie-care judeţ. — 1801, Aprilie 6.

Prea Înălţate Dómne

După luminată porunca Înălţimeĭ ta'e, ce prin pitac ni s'aŭ dat pentru unt mumbaeleĭ Impĕrătescĭ, ce este ţ-ara datóre a rĕspunde pe tot anul la Ţarigrad, cum că în multe chipurĭ aĭ chibzuit şi te-aĭ silit Măria ta, atât în vremea ceĭ-l'alte fericiteĭ Domniĭ, cât şi acum cu feluri de mijlóce, ca şi untul să se împlinéscă şi asuprirea locuitorilor ţĕreĭ să nu se facă şi putinţa n'aŭ stătut a intra lucrul acesta în orînduială bună, pentru care voind iarăşĭ Înălţimea ta şi acum cu tot dinadinsul a se chibzui la acésta, şi a se găsi un mijloc de îndreptare, ne orînduesce pre noĭ, ca adunându-ne la un loc, unde fiind faţă şi D-luĭ vel Vist., i D-luĭ vel Post., să aducem pe neguţătoriĭ capanlăĭ creştinĭ,

întêmpine ţeara de a plăti acele biruri, fiind bântuită de fómete şi de rĕscóla luĭ Pasvantoglu.

---

i pe vre-o câţĭ-va din capanlăiĭ turcĭ ce se vor fi aflând aci şi vĕḑênd din condicele Visterieĭ şi tóte poruncile orînduelilor ce s'aŭ urmat în toţĭ aniĭ, să chibzuim mijlocul cu care veţĭ socoti, şi ni se va părea cu cale, a se urma rĕspunderea acestuĭ unt, prin care să lipséscă cu totul nedreptăţile şi asupririle ce s'ar putea întêmpla locuitorilor şi să arĕtăm Mărieĭ tale, cu anafora în scris, următorĭ fiind luminateĭ poruncĭ, ne-am adunat la un loc d'impreună cu D-luĭ vel Vist, i cu D-luĭ vel Post., unde s'aŭ adus înaintea nóstră şi din neguţătoriĭ capanlăĭ creştinĭ, iară din capanlăiĭ turcĭ nu s'aŭ adus nicĭ unul, ne fiind veniţĭ până acum, am vĕḑut şi orînduelile ce aŭ fost într'alţĭ anĭ, aşişderea am luat séma şi la acelea ce ne arată D-luĭ vel Post., cum că cu acestea orînduelĭ ce aŭ fost până acum în toţĭ aniĭ, se păgubesce Domnia, cu o sumă îndestul de banĭ, până a vrea a face unt teslim, dupĕ cum şi în anul trecut eşind din unt o sută de oca prost şi ne primidu-se, aŭ fost silită Domnia, de aŭ cumpĕrat alt unt cu preţ fórte mare şi l'aŭ dat la Mutpah, iară acel unt prost de abia l'aŭ vîndut pe a patra parte din preţ, şi aşa aŭ păgubit din pricina acestuĭ unt ca la cincĭ-zecĭ de punţĭ, pentru care chibzuindu-ne în tot chipul la acésta, am îndemnat pe capanlăiĭ creştinĭ să se încarce eĭ cu tréba acestuĭ unt, ca să-l strîngă din ţară cu orînduiala ce strîng şi untul care este pentru negustoria lor şi iară eĭ să fie datorĭ al duce la Mutpah şi să le plătéscă de la Visterie, cu preţul ce umblă în Ţarigrad şi de nu pot singurĭ, să ia în tovărăşiă şi din capanlăiĭ turcĭ şi ne rĕspunseră că, nu sunt vrednicĭ a săvêrşi tréba acésta, fiind-că cu turcĭĭ nu se pot uni, nicĭ singurĭ nu pot scóte la cale, căcĭ eĭ sunt numaĭ şase inşĭ, iară capanlăiĭ sunt cu mult maĭ mulţĭ, din care uniĭ în-part baniĭ de timpuriŭ şi coprind pe untarĭ, alţiĭ ce vin maĭ târziŭ daŭ preţ maĭ mult câte patru şi cincĭ leĭ de cântar şi aşa maĭ tótă suma untuluĭ de capan ce ese din ţară, turcĭĭ o ridică, nu fac puţină stricăciune şi căruţaşiĭ turcĭ la judeţele de pre margine, dând şi la preţ pe oca până în 25 parale, iară eĭ de abia strîng câte cincĭ, şése burduşe, decĭ alt mijloc maĭ cuviincios, n'am putut găsi de cât acesta, adecă înplinirea untuluĭ acestuia, să se facă tot cu orînduiala ce aŭ fost în anul trecut, luându se cu listă de la locuitorĭ, iar primirea la magaziile din judeţe să se deie asupra capanlăilor creştinĭ, spre a face şi eĭ acéstă slujbă ţĕreĭ, ca uni ce aŭ negustoria lor aicĭ şi se folosesc, carĭ să-şĭ orînduiască ómenĭ aĭ lor de cinste şi credincioşĭ pe la magaziĭ, ca să priméscă unt de la locuitorĭ cu cântare domnescĭ, ce se daŭ de la Visterie, şi cât pentru a se strînge unt la vreme, i pentru nedreptăţile ce s'ar putea face locuitorilor de către pârcălabiĭ i fruntaşiĭ satelor, vor îngriji D-lor Boeriĭ Ispravnicĭ, dupĕ poruncile ce aŭ avut şi în trecutul an, ca să siléscă pe locuitorĭ a aduce unt la magazie spre a fi gata la sorócele ce se cer, şi a nu lăsa mijloc pârcălabilor, nicĭ la cântărit, nicĭ la alt nimic, ale face vre-o încărcătură, s'aŭ cât de puţină nedreptate, avênd voie orĭ-care din locuitorĭ, că vrênd el singur a-şĭ duce unt la magazie, să nu fie oprit şi zătignit de către pârcălab, cum şi care dintr'ênşiĭ va fi cu adevĕrat, că nu are unt la câştiul d'întâiŭ, să fie păsuit până la câştiul al doilea, când atuncĭ, să dea pentru amêndouĕ câştiurile, iară pentru magazinerĭ aŭ datoria capanlăiĭ a îngriji, ca să nu se facă ómenilor vre-o asuprire locuitorilor la primirea untuluĭ, ca uniĭ ce eĭ aŭ dat séma pentru

Peste tóte acestea mai era bântuită ţéra şi de cămătariĭ turcĭ, grecĭ şi evreĭ. Gelepiĭ şi surecciiĭ continuaŭ şi eĭ de a fi o plagă a satelor.

---

dênşiĭ, care capanlăĭ să aibă a'şĭ pune dangaoa lor la burduşe, că de se va întêmpla a face ómenilor [vre-o stricăciune, cu niscaĭ-va unt prost şi cu alte amestecăturĭ rele şi a nu se primi la Mumbaé, să fie rĕspunqĕtorĭ a pune la loc alt unt bun şi să arate cu catastih simbriile slugilor şi alte cuviincióse cheltuelĭ ce vor face, ca să li se plătéscă[; atâta numaĭ să bine-voescĭ Înălţimea ta a mijloci, ca să se maĭ deslungéscă sorócele înplinireĭ untuluĭ, căcĭ de se va cere şi estimp ca an, câştiul întâĭ până la sfîrşitul luniĭ luĭ Maiŭ, şi câştiul de al doilea până la sfârşitul luneĭ luĭ Iulie, le vine cu greŭ locuitorilor, fiind-că în luna luĭ Maiŭ, unt ese prea puţin, nefiind încă până atuncĭ iarba cóptă şi de acea nevoia silesce pre locuitorĭ a cumpĕra unt cu preţ mare, de unde pot găsi, iar îndestularea untuluĭ este în luna luĭ Iunie, fiind-că atuncĭ nu se risipesce nicĭ mâncarea, fiind post şi este şi iarba cóptă, ci câştiul d'intâiŭ să se facă teslim la Silistra la 15 ale luĭ Iunie, iar câştiul al doilea la 15 ale luĭ Iulie, ca să'l pótă rĕspunde locuitoriĭ, cu óre-ce repaus lor. Iară hotărîrea... — 1801, Martie 28.

Dumitrache Ban, vel Logofĕt Brăncovean, vel Ban Racoviţă, vel Hatman Caragea, vel Vornic Creţulescu, vel Vistier Filipescu, vel Postestelnic Manu, Isac Ralet vel Vornic, vel Vornic Slătineanu, vel Logofĕt Grigorie Brăncoveanu.

Cod. XLIII, fila 258 verso.

Prea Înălţate Dómne

Dupe luminată porunca Înălţimeĭ tale ce ni-s'aŭ dat, adunându-ne cu toţiĭ la un loc, şi în tot felul chibzuindu-ne pentru neajungerea şi lipsa trebuincióselor cheltuelĭ ale Impĕrătescilor oştirĭ ce sunt asupra Diuluĭ, care ni-s'aŭ arĕtat de către Înălţimea ta, că mijloc şi putinţă nu este a se maĭ putea iconomisi, de nu se va face îndestulată întîmpinare, alt ajutor şi sprijinélă, dupe starea ţĕreĭ şi a sĕracilor locuitorĭ întru care se află astă una dată, n'am putut găsi, fără de numaĭ am socotit ca peste cincĭ banĭ de vadra de vin, ce plătesc locuitoriĭ dajnicĭ vinăriciŭ, să se maĭ adaoge a maĭ da, câte alţĭ patru banĭ, aşa să facă 9 banĭ de vadră, atât în popórele vinăriciuluĭ domnesc, cât şi în popórele de milĭ ce 'l aŭ, ce la unele sunt hărăziţĭ din 5 banĭ 2 şi altele cu tot, de la tóte acestea fără deosebire, să se iea adaos de 4 banĭ, bez milele mŏnăstirescĭ, care făcêndu-se şi socotélă dupe tahmin, vînqarea vinăriciuluĭ de estimp se adună tal. 88.000 şi tahmin iarăşĭ po. banĭ 4 de la popórele milelor tal. 60.000, care acestea douĕ condee se adună în tal. 148.000, însă precum qicem, acest ajutor aŭ al da numaĭ dajniciĭ locuitorĭ, iar nu şi privilegiaţiĭ şi de se va găsi de către Măria ta cu qale, orĭ se va vinde la Koki-vechĭ aceştĭ 4 banĭ de vadră, de împreună cu ceĭ-l-alţĭ cincĭ banĭ, seaŭ se va căuta în credinţă, şi tacsildarul va strînge aceştĭ câte patru banĭ de vadru cu catastih deosebit, să se scóţă şi un ajutoriu a da Ţara, adică locuitoriĭ birnicĭ de lude câte tal. doĭ, strîngêndu-se acest ajutoriŭ acum între a 3-a şi a 4-a sémă, pentru întîmpinarea trebuinţelor; care acestea ajutorinţe măcar că sunt puţine, pe lângă suma neajungeriĭ cheltuelilor ce ni s'aŭ arĕtat, dară dupe prósta stare a ţĕriĭ, vĕqêndu că nu este putinciósă maĭ mult a da, cu umilinţă ne rugăm Marieĭ tale, să bine-

Tot aşa plagă era şi aşa dişii *ciocoi*, carĭ desbrăcaŭ lumea prin judeţe, atât în ţéra Muntenéscă cât şi în Moldova.

---

voescĭ, cu cea deplină firéscă milostivire a fi primită şi a da hotărîrea, ca acestea dărĭ să se iae numaĭ acum o dată la acésta mare trebuinţă a ţĕrĭĭ, iară să nu se facă caid şĭ obiceiŭ, a se maĭ scóte şi într'altă vreme; şi fericiţĭ anĭ Mărieĭ tale să fie mulţĭ întru norocire.—1801, August 7.

Dositeĭ al Ungro-Vlahieĭ, Dumitrache Banu, Nicolae Brâncoveanu, vel Vistier Racoviţă, vel. Ban Brâncoveanu, vel. Logofĕt Scarlat Ghica, vel. Vornic Stirbeiu, vel. Vornic Câmpineanu, vel. Vornic. Văcărescu.

Cod. XLIII, fila 439.

1. *Io Alecsandru Constantin Moruz Voevod.*

Primim Domnia mea anaforaoa ce de obşte ne fac Prea Sf. Părintele Mitropolit Ungro-Vlahieĭ şi cu Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭĭ Domnieĭ mele, pre care o întărim şi poruncim, ca să se facă cuviincióse ponturĭ şi porunci de urmare, cuprinĝĕtóre însă cu acéstă hotărîre, ca acest adaos de patru banĭ la vadra vinăriciuluĭ, numaĭ estimp să fie pentru aceste vremĭ de grea întêmplare şi mare trebuinţă este, iar lă anul viitor şi inainte să se urmeze iarăşĭ obiceiul vechiŭ. — 1801, August 9.

Prea Inălţate Dómne

Dupe luminată porunca Mărieĭ tale, ce mi-se dă la anaforaoa Dumnéluĭ biv vel Ban Caragea, nazirul agieĭ, dupe davaoa Dumnéluĭ biv vel Vistier Constantin Filipescu, cerênd a se îndatora măcelariĭ politieĭ Bucureşcilor, a plăti oierit pre mieiĭ ce cumpĕră de la sudiţĭ şi 'ĭ taie la scaune, ca să caut în condicele Divanuluĭ, atât ponturile oierituluĭ, ce coprindere aŭ pentru oile şi mieiĭ ce taie măcelariĭ la scaune, cum şi hrisovul ce s'a dat pentru orînduiala şi întocmirea casaplăculuĭ, de apĕră pre măcelarĭ să-ĭ plătéscă oieritul şi să arĕt Mărieĭ tale, în scris, prin anafora dupe luminata porunca, următor fiind, am citit ponturile oierituluĭ şi la cap întêiŭ se coprinde, că toţĭ de obşte fără osebire, să plătéscă oierit şi nimenea scutit să nu fie; la al 3-lea pont scrie, pentru oile ce cumperĭ pentru trebuinţa mumbaeleĭ Ţarigraduluĭ, că celea ce apucă de le cumpĕră maĭ înaintea oierituluĭ să fie scutite, de care să arate cu catastih la Domnie, iar celea ce cumpĕră în urmă sunt plătite de locuitorĭ şi iarăşĭ n'aŭ a se supĕra; cum şi la capul al patrulea, iarăşĭ asemenea se coprinde pentru caprele de zalhana, iar vre-o pomenire pentru măcelarĭ nu este, am citit şi luminată cartea Mărieĭ tale, ce s'aŭ dat în anul trecut, Martie 23, pentru rînduiala casaplăculuĭ, cu ponturĭ de nizam, ce are întocmit şi la cap al 5-lea vĕduĭ coprinĝêndu-se, că acéstă zalhana are a plăti ierbărit şi vamă pe vitele ce va tăia, ca un venit domnesc obicĭnuit din vechime, i la cap 11-lea scrie că zalhanaoa măcelărieĭ destulând trebuinţa politieĭ, are să fie nesupĕrată de aceste havalele; cum şi la cap 17 scrie, că mieiĭ, carĭ se obicĭnuesc de se aduc de afară în Bucureşcĭ pentru vîndare, nu sunt popriţĭ de a-ĭ aduce şi a cumpĕra cine va vrea şi aşa nu se găsi nicĭ în ponturile oierituluĭ, nicĭ în cartea rînduelei căsăpiilor vre-o apĕrare de oierit la oile şi mieiĭ ce se taie la scaune. Am cercetat

Ciocoii nu sunt dóră o nenorocire nouă pentru Românĭ şi nu'ĭ putem imputa numaĭ luĭ Alexandru Moruz. Deja la 1756 Constantin

---

şi urmarea ce aŭ fost maĭ înainte la acéstă pricină şi am luat pliroforie, că aŭ plătit măcelariĭ oieritul acela ce acum se împotrivesc; însă Dumnéluĭ Vistieriŭ Costache Ghica, ḑise, că în anul trecut şi de aŭ plătit măcelariĭ oieritul, dar Dumnéluĭ avênd oieritul, ca să nu se facă vre-o viclenie şi să fie catastişele curate, Dumnéluĭ le-aŭ ḑis de a plăti şi în urmă la socotélă le-aŭ întors măcelarilor oieritul înapoĭ; am întrebat şi pre Dumnéluĭ Vornicu Golescu şi 'mĭ dete pliroforie, că la lét 1798, în vremea rĕposatuluĭ Domn, avênd oieritul asupra D-luĭ, aŭ plătit şi măcelariĭ fără osebire şi pre oile şi mieiĭ ce i-aŭ tăiat la scaune, care era neplătite de aceia de unde le cumpĕrase şi fiind-că Dumnéluĭ Vistieriŭ Costache Ghica face cerere de a nu plăti măcelariĭ oierit, cu cuvînt că măcelariĭ sunt pentru îndestularea politieĭ şi că şi rĕposatul Domn era să dea poruncă a fi apĕraţĭ şi acest fel de poruncă nu se găsi la Divan să se fi dat, cum şi în anul trecut că l'aŭ întors oieritul înapoĭ, arĕt Mărieĭ tale ca să se facă cea desĕvîrşită hotărîre de către Înălţimea ta. — 1801, Iunie 17.

Cod. XLIII, fila 372.

1. *Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod*

Fiind-că nicĭ în ponturile oieritului, nicĭ în cartea rînduelilĭ căsăpiilor nu se cuprinde vre-o apĕrare de oierit la oile şi mieiĭ, ce se taie la scaun şi pre lângă acésta sĕ găsesce, că şi în anul trecut aŭ plătit măcelariĭ oierit, precum şi în alţĭ anĭ maĭ înainte şi nicĭ vre-o poruncă ca acea-ce provalisesce d-luĭ biv vel Vistier Costache Ghica, nu se găsesce ca să fie dată, datorĭ sunt măcelariĭ ca şi acum să plătéscă oieritul şi poruncim Dumitale vel Agă, ca de la măcelarĭ să facĭ tacsil de darea oieritului. — 1801, Iunie 25.

Prea Înălţate Dómne,

Dupe luminată porunca Mărieĭ tale prin zapciŭ, D-luĭ vătav de Divan, s'aŭ înfăţişat la judecată D-luĭ biv vel Serdar Iordache Deşliu unul din cumpĕrătoriĭ cercătureĭ oieritului din anul trecut, din sud. Saac. cu jalba, ce aŭ dat pentru Moise Vătavu de plaiul Telégenuluĭ, sud. Saac., că fiind orînduit slujbaş la plaiŭ, numitul cu un Şerban Logofĕtu, aŭ sfeterisit peste treĭ miĭ de oĭ dupe răvaşele, ce s'aŭ găsit ne trecute în catastih, aŭ lăsat şi pre mulţĭ din locuitorĭ de nu le-aŭ luat banĭ pre vitele lor ce aŭ avut, cu socotélă, ca să cumpere el cercătura, şi atuncea să le ia, carĭ locuitorĭ sunt faţă de ḑic, că aŭ adus banĭ la numitul Moise, şi n'aŭ vrut sa'ĭ priméscă, aŭ oprit şi alte oĭ ale pretinilor sĕĭ, cum şi oile luĭ de nu le-aŭ trecut în catastih, şi cere ca atât acelea 3000 de oĭ să le plătéscă îndoit, dupe luminată porunca Mărieĭ tale i oile sale şi ale altor prietinĭ ce le-aŭ oprit, cât şi oile locuitorilor ce n'aŭ vrut să le iae el banĭ, pentru că locuitorii se împotrivesc a plăti îndoiala, cu cuvînt că eĭ ş'aŭ dus baniĭ la dênsul şi n'aŭ vrut să'ĭ priméscă, arĕtându-ne spre dovadă acelea rĕvaşe carĭ nu s'aŭ trecut în catastih, din care revaşe treĭ sunt numaĭ cu iscălitura luĭ Şerban Logofĕtu, ce aŭ fost slujbaş cu pârîtul şi alte treĭ cu iscălitura luĭ Tudorache vechilul luĭ Moise, iar celelalte 58 rĕvaşe cu ale amêndorora iscăliturĭ, carĭ tóte sunt în catastih, faţă

Mihail, Cehan Racoviță Voivod, poruncia episcopului Ioanichi din Roman să isgonéscă din județ pre *acești ciocoi*, anume «Toderașcu Pruténu și

---

fiind și Moise Vătavul, aŭ rĕspuns, că acéstă sumă de oĭ, ce s'aŭ găsit netrecută în catastih, nu ar fi tótă oprită prin scirea luĭ, pentru că el numaĭ oĭ de tal. 80 n'aŭ trecut în catastih, care aŭ socotit aĭ fi pentru ostenéla luĭ și cheltuiala plăiașilor ce aŭ fost orînduițĭ la căutatul slujbeĭ, iar de celea-l-alte oĭ ḑise, că nu sunt la scire, și că baniĭ aceștia nu-ĭ plătesce îndĕrăt; asemenea ḑise și pentru oile luĭ, că nu le plătesce, niĭ dreptate nicĭ de cum, pentru că el nicĭ alte dățĭ nicĭ estimp nu le-aŭ plătit aflându-se Vătav de plaiŭ, cum și pentru oile locuitorilor ce s'aŭ găsit neplătite ḑise, că nu are el acest fel de sciință, să fi venit locuitoriĭ să plătéscă și el să nu primésca baniĭ, de care dete și prinsóre înaintea judecățiĭ, că de se va cerceta și va ḑice vre-unul din locuitorĭ, că n'aŭ vrut să le primésca baniĭ, atuncĭ să plătéscă el acea îndoială; dupe acésta ne maĭ arată Dumnéluĭ Sărdaru scrisórea luĭ Șerban Logofĕtul ce însciințéză către D-luĭ și către Medel. Arbut, cumpĕrătorĭ cercăturеĭ aceluĭ județ, cu care arată D-lor drept adevĕr în frica lŭĭ Dumneḑeŭ, că fiind el slujbaș împreună cu Moise Vătavul și întrând în plaiŭ aŭ dat pe un Tudorache omul sĕŭ, ḑicêndu-ĭ așa că pre unde îĭ va duce Tudorache și ceea ce le va arĕta acea să facă, fiind om de plaiŭ și scie tóte locurile și dupe ce l'aŭ dus pre unde aŭ fost oĭ, Vătavu Moise ar fi dat poruncă maĭ înainte la toțĭ pârcălabiĭ satelor, ca să nu arate tóte vitele la platĕ avênd socotéla, ca să iae cercătura; ispăvind slujbași, mergênd la casa luĭ Moise să facă catastih curat ca se le deie la tacsildar, le-ar fi ḑis Moise, să oprésca din tótă suma ca la *douĕ miĭ* vite, să nu le trécă la catastih și neprimind el, aŭ pus pre Tudorache omul sĕŭ, de aŭ făcut catastihul cum aŭ vrut, ḑicênd și acésta, că el va rĕspunde singur de va fi ce-vașĭ în urmă și așa l'aŭ ascultat, și ceia ce aŭ luat i-aŭ, dat și luĭ; maĭ la vale ḑise și acésta, că aŭ lăsat vitele luĭ și ale prietinilor sĕĭ neplătite și nu le-aŭ dat rĕvașe și cere Sĕrdariu să primésca Moise jurămîntul dupe acéstă scrisóre, cum că nu aŭ dat poruncă pârcălabilor ca să cacirdisască oĭ cu socotélă, ca să cumpere cercătura și să se folosésca el, avênd bănuială și acum jăluitoriul, că omul sĕŭ nu ar fi putut să îndatorésca tóte oile, cum l'aŭ lăsat Moise de nu le-aŭ scris, pentru că nicĭ plăiașiĭ nu-ĭ da spre căutatul slujbeĭ cercăturеĭ dupe poruncile Ispravnicatuluĭ și de-ĭ și da câte un plăiaș, dar îĭ poruncea să fugă și numaĭ câte o ḑi ședea lângă cercătorĭ și a doua ḑi fugea, iar părâtul se apĕra ḑicênd, că nu face jurămînt la d'al de acestea; pentru care de la judecată se găsesce cu cale că 2904 oĭ ce s'aŭ găsit cu rĕvașe netrecute în catastih, câte se vor găsi cu rĕvașe iscălite numaĭ de Șerban Logof. să le plătéscă singur Șerban îndoit, și câte rĕvașe se vor găsi cu iscălitura numaĭ a luĭ Tudorache Logof., omul părâtuluĭ, să le plătéscă iarășĭ singur părâtul îndoit, iar câte rĕvașe până la împlinirea sumeĭ 2904 vor fi cu iscălitura amêndorora să le plătéscă amêndoĭ îndoit, dupe luminatele porunc ce sunt pentru acéstă slujbă; asemenea să plătéscă părâtul și oile luĭ iarășĭ îndoit, iară pentru oile locuitorilor ce s'aŭ găsit netrecute în catastih și neplătite, cum și acelor prietenĭ aĭ părâtuluĭ, să fie luminată porunca Mărieĭ tale cu Mumbașir către D-lor Ispravniciĭ județuluĭ, să facă cercetare și când se vor dovedi, orĭ că aŭ adus baniĭ la Moise și Moise n'aŭ vrut să iae, seaŭ că le-aŭ dat Moise poruncă ca să-șĭ cacirdisască vitele, atuncĭ vor plăti locuitoriĭ numaĭ oieritul drept, iar îndoiala o va plăti Moise, iar impotrivă

Tóder sin Prisăcaru şi Vasile Odobaşa şi Miron Pruténu şi George

---

dovedindu-se Moise neamestecat la acestea, va plăti locuitoriĭ şi îndoĭala dupe obiceiŭ, cum şi pentru oile prietinilor sĕĭ; iar aşa să se urmeze, când se vor dovedi că de prieteşug nu le-aŭ dat rĕvaşe şi nu le-aŭ luat banĭ, iar hotărîrea....—1801, Iulie 4.

Ianache Mavrocordat Clucer, Dumitrache Varlaam.

Cod. XLIII, filele 501, 502.

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd. i gospod zem. Vlahiscoie

Dumneavóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, cât pentru Moise vătavu, şi Tudorache omul sĕŭ, şi Şerban Logofĕtu, veţĭ urma Dumneavóstră dupĕ anaforaoa judecăţiĭ Dumnéluĭ, şi ce va fi de împlinit de la aceştĭ treĭ, să se facă şi împlinire prin sluga Domnieĭ mele... copil din casa de vist., iară avênd numiţiĭ împotrivă a rĕspunde, să vie la Divan, ca să-şĭ facă apelaţia; iară pentru locuitorĭ, poruncim ca să faceţĭ Dumnevóstră cercetare fără de a se trage şi a să smăcina de mumbaşir, seaŭ de slujbaşĭ cercĕtorĭ, şi pe câte vi se vor găsi în adevĕr dosite să faceţĭ D-vóstră împlinire numaĭ de dréptă plata a oierĭtuluĭ, iară nu îndoitură.—1801, Iul. 23.

Prea Înălţate Dómne

La jalba ce aŭ dat Mărieĭ tale, Manolache Postelnicelul, cumpĕrătoriul slujbeĭ căminărituluĭ din judeţul Dâmboviţa, cerênd a se da luminată porunca Mărieĭ tale către D-lor Ispravniciĭ, ca să apuce pe ceĭ ce nu se supun a plăti dreptul căminărituluĭ, să plătéscă şi fără de voia lor, ni-se poruncesce de către Înălţimea ta să teorisim jalba luĭ, şi vĕdênd atât coprinderea ponturilor, a cărţilor de căminărit, cum şi cea isprăvnicéscă însciinţare, să arĕtăm Marieĭ tale înscris prin anafora; dupe luminatele poruncĭ a Mărieĭ tale următorĭ fiind, din condica Divanuluĭ am vĕdut ponturile din cărţile căminărituluĭ, care se cuprinde, că de butea cu vin să iae slujbaşiĭ căminarĭ po parale 55, iar de la rachiul de ţară să iae de butea mare po. tal. 4, iar de la cea mică po. tal. 2. Aşişderea şi de la rachiurile streine de butea mare po. tal. 7, iar de la cea mică po. tal. 3.60, care banĭ se iae pe şin pe câte buţĭ cu vin, seaŭ rachiŭ va găsi în cârciumă seaŭ magaziĭ şi să dea rĕvaş de plată. Dupe acésta am vĕdut şi acéstă însciinţare, ce fac Mărieĭ tale D-lor Ispravniciĭ, prin care arată că acolo în oraşul Târgoviştiĭ fiind că nu vînd buţĭ marĭ întregĭ, ci numaĭ buriaşe micĭ,-încă şi ceĭ carĭ vînd buţĭ marĭ nu le arată, ci le tăinuesc ca să nu plătéscă pe căminar, este obiceiŭ urmat de vre-o câţĭ-va anĭ încóce, de se strîng rachieriĭ toţĭ şi fac o ruptură între dênşiĭ, dupe care plăteşte fieş-care căminăritul dupe vênd̨area ce fac şi apoĭ vînd nesupĕraţĭ peste tot anul pe la casele lor, pe la prăvăliĭ şi pe la bâlciurĭ şi asemenea urmare făcêndu-se şi estimp, veḍum fóie făcută de doĭ din isnaful celor de acolo rachierĭ, anume Dumitru Mehedinţul, i Manole Băcanul iscălită de eĭ şi adeverită de Ispravnicĭ, coprinḍĕtóre de numele a treĭ-ḍecĭ rachierĭ, fie-carele pus cu analoghia ce s'aŭ găsit cu cale şi se adună suma la toţĭ tal. 101, decĭ fiind-că acest obiceiŭ 'l-arată Ispravniciiĭ, că s'aŭ făcut cu însăşĭ voinţa rachierilor de acolo şi cu a lor primire s'aŭ şi urmat până acum şi asemenea urmare s'aŭ făcut şi estimp, să fie dar

sin popa Pavel, carĭ la toţĭ Ispravnicĭĭ ce vin la ţinutul Romanuluĭ,

luminată porunca Mărieĭ tale, că dupe maĭ sus numita fóie ce se vede făcută de doĭ din însuşĭ isnaful lor, să apuce pe fieş-carele, ca şi fără de voia lor să împlinéscă dreptul slujbaşuluĭ căminar, iar pentru acel Dumitru Cavafu, de vreme ce prin cercetarea ce s'a făcut, D-lor Ispravnicĭĭ, arată că s'aŭ dovedit fóia mortasipuluĭ adevĕrată, prin care fóie se dovedesc tal. 39 luaţĭ de acel cavaf din vremea anuluĭ jăluitoruluĭ, să-l apuce dupe aceea fóie să facă împlinire de dreptul jăluitoruluĭ, aşişderea şi pentru alţiĭ din igumenaşĭ şi boerinaşĭ, carĭ nu intră la rîndul celor ce aŭ privilegiŭ a scuti câte o cârciumă de căminărit, adică de la vel. Ban până la vel. Clucer de Arie, de care arată jăluitorul că nu se supun a p'ăti, pe toţĭ aceia să-ĭ îndatoreze D-lor Ispravnicĭĭ a plăti dreptul căminaruluĭ pe cât se va dovedi, şi se va alege prin cercetarea Ispravnicilor. — 1801, Septembre 5.

Vel Vornic Golescu, vel Vornic Ştirbeiu, vel Vornic Câmpineanu, vel Vornic Văcărescu.

Cod. XLIII, fila 575 verso şi 576.

Io Alecs. Const. Moruz. Vod. gpod.

D-vóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, dupe anaforaoa D-lor boerilor Veliţĭ urmând, aveţĭ D-vóstră a face jăluitoruluĭ împlinire de la fiteş-carele, éră împotrivindu-se vre-unul, şi ţicênd că are împotrivă a respunde, să aveţĭ a'l trimite la Divan negreşit. — 1801, Septembre 7.

Prea Înălţate Dómne

La orînduiala, ce s'aŭ făcut de către Măria ta, încă din cea-l-altă Domnie, a da mŏnăstirile de obşte ţĕciuiala din milele vinăriciuluĭ la cutia milosteniеĭ, n'aŭ fost hotărîre şi pentru Mitropolie, i Episcopiile, a da împreună cu mŏnăstirile cele-l-alte de obşte, precum aşa s'aŭ şi urmat până acum, nesupĕrându-se Mitropolia şi Episcopiile nicĭ într'un chip de acéstă ţĕciuială, acum luarăm însciinţare de la ómeniĭ, ce 'ĭ avem orînduiţĭ pentru strîngerea miliĭ vinăriciuluĭ Mitropolieĭ, că s'ar fi supĕrând de către tacsildariĭ judeţelor, i cu cuvînt de ţĕciuiala; pentru care rugăm pe Măria ta, ca dupe cum până acum aŭ fost nesupĕrate, să te milostivescĭ Măria ta a da luminată poruncă către tacsildariĭ judeţelor, ca şi de acum înainte să nu fie supĕrate atât Mitropolia cât şi Episcopiele şi aniĭ Mărиĭ Tale, rugăm pe Dumneţeŭ să fie mulţĭ şi fericiţĭ. — 1801, Octombre 12.

Al Mărиĭ tale către Dumneţeŭ fierbinte rugător şi smerit părinte sufletesc.

Dositeŭ al Ungro-Vlahieĭ.

Cod. XLIII, fila 625.

Io Alecs. Constan. Moruz Vod. i gpod.

Poruncim Domnia mea tacsildarilor de la judeţele, unde aŭ milă de vinăriciŭ, Sfînta Mitropolie, Episcopiile câte trele, că de n'aŭ dat an şi anţêrţ Mitropolia şi Episcopiile ţĕciuială, nicĭ întru acest an să faceţĭ supĕrare cu acest fel de cerere. — 1799, Octombre 16.

Vel Logofĕt.

se ciocoesc pe la Ispravnicĭ şi fac multe supĕrărĭ şi călcărĭ ómenilor, atât la ţinut pe afară, cât şi în târg.... însă întâĭ să le facĭ de scire să-şĭ ridice de aicea să se ducă din voia lor, iar, carĭ nu vor vrea, atunci să'ĭ gonéscă fără voia lor la moşiile lor să şadă, nicĭ unul să nu rĕmâe» [1].

Şi pre când dările şi nevoile apĕsaŭ asupra ţĕranuluĭ, boerimea şi maĭ ales favoriţiĭ Domnieĭ, beneficiaŭ nu numaĭ de scutirĭ, de protecţiune în contra creditorilor, dar şi de mile diverse şi de numeróse privilegiĭ.

Aşa bună-óră în 1800, Domnitorul se îngrija de liquidarea datoriilor grele ale Căminaruluĭ Dudescu [2].

---

1. Document aflat de mine între actele vechĭ ale episcopieĭ Roman, cu data 7264, Martie 25.

2. Écă actele relative la acéstă favorisare a caseĭ Dudescu:

Anaforaoa din 26 Februarie 1800. Semnată de Dosofteĭ al Ungro-Vlahieĭ, Dumitrache Ghica Ban, Nicolae Văcărescu, vel Logofĕt şi Radu Golescu.

Anaforaoa arată, că «dupe luminata poruncă a Mărieĭ tale, ce ni s'a dat prin pitac, Ghenar 12, că Dumnéluĭ Căminarul Dudescu nu se silesce a plăti datoriile ce a făcut, ci încă din ḑi în ḑi le maĭ prisosesce şi ca să nu ajungă de a prăpădi casa cu totul, care acésta nu este plăcut şi suferit la auḑul Înălţimeĭ tale, a se prăpădi o casă de boeriiĭ veche ca acésta şi cu tóte că 'l-a sfătuit şi Înălţimea ta şi uniĭ din noĭ şi tot n'a vrut să scie şi ni se porun cesce de către Înălţimea ta, ca să cercetăm câţĭ banĭ este dator până astă-ḑĭ, verĭ la cine, cu zapise şi fără zapise şi cu amanet şi fără de amanet şi să le luăm în scris şi să vedem ce venit are casa pe an? Din carĭ venitурĭ să chibzuim cea cuviincióşă a caseĭ Căminaruluĭ şi Căminăreseĭ să li se dea pre lună şi să orînduim un epitrop vrednic de credinţă asupra caseĭ şi câte slugĭ şi slujnice vor fi de trebuinţă, atât să lăsăm şi să arĕtăm şi stărostieĭ luminat pitacul Înălţimeĭ tale, a însciinţa la toţĭ neguţătoriĭ de obşte, ca de astă-ḑĭ înainte, nicĭ unul să nu'ĭ maĭ facă împrumutare, seaŭ dare orĭ de banĭ, seaŭ de marfă, seaŭ arendă de moşiĭ, seaŭ orĭ cu ce, că'ĭ va perde.

Dupe luminat pitacul Mărieĭ tale, am fost următorĭ şi maĭ întâiŭ am cercetat în câtă datorie se află casa şi s'aŭ găsit până acuma casa datóre talerĭ 45,298, însă talerĭ 24,948 cu zapise şi fără zapise şi cu amanetурĭ şi fără de amanetурĭ şi talerĭ 20,350 date tóte moşiile în arendă, unele în 8 anĭ, altele în 6 anĭ, altele în douĭ anĭ, altele în câte un an. Şi chibzuind maĭ întâiŭ pentru acéstă datorie cum să facem a se plăti? Şi în alt fel nu s'aŭ putut, fără numaĭ să se vîndă din sculele ce sunt perite; şi din argintăriĭ să se vîndă iarăşĭ asemenea; să se vîndă şi un loc, ce se numesce al spătăreseĭ Stanceĭ; să se vîndă şi să se dea şi tóte moşiile în 3 anĭ seaŭ în 8 şi de nu se va ajunge banĭ să se plătéscă tuturora, seaŭ să fie îngăduitorĭ uniĭ din datornicĭ a lua peste 3 anĭ; iar când nu vom putea să facem pe uniĭ să ia peste 3 anĭ, sunt nisce ţiganĭ de lae, să se vîndă dintr'aceia câţĭ se va socoti de a se plăti tótă datoria; că noĭ, dupe al doilea pitac ce ni s'a dat voĭe, ca cele ce se vor găsi date din moşiĭ cu pagubă şi vom găsi alţĭ muşterĭĭ, să le luăm şi să le dăm la alţiĭ şi acelora să le dăm banĭĭ. Acum s'a găsit numaĭ pentru moşia

Nu numaĭ pre boeriĭ marĭ îĭ apĕră şi protege Domnitorul, ci şi pre mulţĭ din ceĭ micĭ. El n'a refuzat scutirĭ şi eliberărĭ din slujbă şi la împiegaţĭ maĭ micĭ, ba chiar şi la simpli cetaşĭ din aĭ spătărieĭ şi agieĭ[1].

Dudesciĭ cu morile şi cu vinul, să se dea luminata carte a Mărieĭ tale la mână pe treĭ anĭ, ca să luăm baniĭ şi să dăm unde aŭ fost maĭ înainte în arendă; cum şi pentru cele-l-alte cum vom găsi muşteriĭ, cu anafora vom arĕta Mărieĭ tale, cum şi pentru cheltuiala caseĭ am chibzuit şi se cuvine a i se da pre fie-care an câte talerĭ 5000, care aceştĭ banĭ, dupe ce se vor lua, să se dea la Vornicul epitropieĭ şi să i se dea pe fieşte-care lună cuvenita analogie.

Iar pentru epitrop a se pune pe casă, acum nu fu trebuinţă, nefiind în mână nimic să *epitropească*, că împlinindu-se aceĭ treĭ anĭ, vom chibzui pe cine a pune şi iarăşĭ cu anafora vom arĕta Mărieĭ tale.

Asemenea şi starosteĭ ĭ-am dat luminat pitacul Mărieĭ tale şi s'aŭ dus pe la toţĭ, de le-aŭ dat veste şi tóte aceste vînzărĭ să se facă prin vederea Domnieĭ sale Căminaruluĭ.»

Alexandru Const. Moruz, pune la 27 Februarie 1800, încuviinţare asupra chibzuiriĭ Mitropolituluĭ şi a boerilor orînduiţĭ, cu deosebire că exclude de la arendare Munţiĭ, «carĭ fiind că sunt în deosebită pricină cu Turnăvitul, ne veţĭ face osebită arĕtare prin anafora».

Cod. XLII, fila 232.

Mitropolitul Dositeĭ şi ceĭ-l-alţĭ boerĭ ad-hoc însărcinaţĭ, presintă la 6 Martie 1800, anafora arĕtând că a aflat muşteriĭ pentru moşia Dudescĭ, care dă 2811 talerĭ maĭ mult de cât cel care a luat-o de la Căminarul Dudescu şi cer să fie porunca Domnituluĭ de aprobare.

Din socotéla comparativă, se vede, că Căminarul Dudescu, arendase moşia şi morile pe 3 anĭ, cu 9789 talerĭ, iar comisiunea le-a arendat cu 12,200 talerĭ.

Pentru 1600 vedre vin, Căminarul se mulţămise cu 1600 talerĭ, pre când noul arendaş se légă a plăti 2000 de talerĭ. Domnitorul aprobă acéstă arendare la 12 Martie 1800.

Cod. XLII, fila 240.

Mitropolitul şi ceĭ douĭ boerĭ (D. Ghica vel Ban şi Nicolae Văcărescu vel Logofĕt) cer în 29 Martie 1800 luĭ Alex. Moruz, că de óre-ce «necontenit vin *datornicii* ceĭ ce aŭ să ia banĭ de la Dumnéluĭ Căminarul Dudescu, atât din sudiţĭ, cât şi din raia, şi a't mijloc nu este de a se plăti» să fie învoiţĭ a vinde din loc de casă al datorniculuĭ boer, din giuvaerele şi argintăriile ce eĭ vor alege şi o parte de moşie ce se chiamă la Ordechi (Muscel) şi care o are danie de la una Maria Băleanu, mătuşa maică-sa, jumĕtate din moşie fiind a D-luĭ Vorn. Golescu şi jumĕtate a D-luĭ Căminaruluĭ Dudescu».

Domnitorul aprobă în 30 Martie 1800 şi ordonă starosteluĭ de neguţătorĭ a face vînzarea.

Cod. XLII. fila 282.

1. La Ianuarie 12, 1800, Alexandru Moruz, asupra anaforaleĭ mareluĭ vist. Constantin Ghica, aşĕdă la boeriĭ de neam pe un fecior al luĭ Sandu Căpitan din Bucurescĭ.

Dăm în note câte-va documente de scutirĭ de slujbă şi între aceste : a) scutirea luĭ Radu Unchiaşu, ajuns la vêrsta de 100 anĭ[1].

Dumitrache Ghica Ban, raportéză în 12 Septembrie 1799, că Ienache Polcovnicul „fiind om strein din Moldova şi căsătorindu-se aicĭ în pământul ţĕreĭ s'a miluit de reposatul întru fericire domn Scarlat-Vodă Ghica, cu polcovnicia de Cerneţ, fiind om al caseĭ luĭ Dimitrie Ghica pe acea vreme".

Domnitorul la 14 Septembrie 1799, ordonă mareluĭ vistier «să 'ĭ facĭ sinetul Domniĭ-mele, spre adeverirea cinuluĭ boerieĭ, în care s'aŭ aflat».

Cod. XLII, fila 44 verso.

Dupe anaforaoa spătărieĭ, din 12 Septembre 1799, Domnitorul slobóde din slujba spătărieĭ pe un bĕtrân «nevrednic a maĭ sluji», dupe jalba luĭ.— 24 Septembrie 1799.

Cod. XLII, fila 52 verso.

Alexandru Moruz scutesce la 29 Februarie 1800, pe Ión Unchiaşul Călăraşul, de slujbă, fiind-că este bĕtrân şi fórte sărac şi cu patimă de surpătură.

Cod XLII, fila 237.

1. *Prea Înălţate Dómne*

Radu, unchiaş nevolnic ot. Dârza, jud. Ilfov, jăluesce Mărit tale, că este om la vêrsta *de 100 anĭ* şi fiind fost brăslaş şi-aŭ purtat dajdie la acéstă orînduială până în cea din urmă Domnie a luĭ Mihaĭ Vodă Suţul, când jăluindu-se Mărieĭ Sale luĭ Vodă, pentru neputinţa şi bĕtrâneţele luĭ, s'aŭ milostivit Măria Sa şi l'aŭ ertat de dajdie pe dênsul, puind pre fiul sĕŭ în loc, care şi fiul sĕŭ a respuns dajdie între breslaşĭ, până s'aŭ stricat acéstă bréslă, rĕmâind în rênd cu ţeara şi de atuncĭ până acum jăluitorul, ca un ertat şi neputincios aŭ fost apĕrat, iar de vre-o lună de ḑile apucat de bir, dând şi douĕ dăjdiĭ şi fiind-că se află bolnav, sĕrac şi lipsit de vederea ochilor, face rugăciune Mărieĭ Tale, ca să te milostivescĭ a-l ierta şi nesupĕrat dupe cum aŭ fost din Domnia Mărieĭ Sale Mihaĭ Vodă şi până acum; la care jalbă poruncindu-mi-se de către Măria Ta, ca să cercetez pricina şi să arĕt în scris prin anafora, dupe poruncă aducêndu-l înaintea mea, 'l vĕḑuĭ că este trecut în vêrsta bĕtrâneţelor, precum aŭ arĕtat, este şi surd, cam lipsit şi de vederea ochilor din pricina bĕtrâneţelor, 'ĭ am cerut să 'mĭ arĕte cartea Domnéscă, ce are de iertăciune, asemenea şi sineturile de brăslăşie, la care orînduială aŭ fost maĭ înainte şi ḑise, că ale luĭ cărţĭ tóte s'aŭ prăpădit încă din vremea ciumeĭ, când s'aŭ molepsit şi s'aŭ strĕmutat, iar ale luĭ fiiu-sĕŭ, ce l'aŭ înlocuit mi-le arĕtă, care sunt de la Măria Sa rĕposatul întru fericire Nicolae Vodă Caragea şi de la toţĭ ceĭ din urmă luminaţĭ Domnĭ, până la *stricarea breslaşilor*, căruia 'ĭ ḑice Tudor sin Răducan ot Dârza şi Răducan fiind jăluitor se cunósce, că s'aŭ pus fiu-sĕŭ în locul luĭ; fiind dar că nu s'aŭ găsit sineturĭ în mâna jăluitoruluĭ pe numele luĭ, ca să mĕ pliroforisesc de adevĕr, am cercetat în catastihul Vistieriei Mărieĭ Tale, ca să vĕd de aŭ fost aceasta la breslaşĭ şi mĕ îndestulaĭ, că a fost vechiŭ breslaş şi în ḑilele Mărieĭ Sale Nicolae Vodă Caragea, dupe jalba ce aŭ dat pentru

b) Apĕrarea de slujbă a luĭ Petre Vătăman din 1800, Nov. 25[1].

---

neputinţă s'aŭ iertat el de dajdie şi s'aŭ aşeḑat fiu-sĕŭ în locu-ĭ şi aŭ fost apĕrat pâna acum ca un neputincios; am cercetat cu ce cuvînt se supĕră acum şi vĕḑuĭ în estract veliĭ semĭ, că este dat la bir numindu-l posluşnic al Dumnealuĭ Stolniculuĭ Scarlat Ruset, de pe moşie streină, fiind-că moşia nu este a numituluĭ Boer..... şi întrebând pe jăluitorul dacă el aŭ fost breslaş vechiŭ şi ertat, pentru ce 'l numesce în estract posluşnic: rĕspunse că D-luĭ Stolnicul Ruset, vĕḑênd neputinţa bĕtrâneţelor, pentru pomană 'l luase în casa Dumnéluĭ de 'l hrănea, şi cu acest cuvînt l'a numit posluşnic; decĭ acest jăluitor, cum că aŭ fost breslaş vechiŭ şi iertat de bir încă din ḑilele rĕposatuluĭ întru fericire Nicolae Vodă Caragea, mĕ încredinţaĭ din catastişele Mărieĭ Tale, iar n'aŭ fost posluşnic, pre cum l'aŭ numit D-lor Ispravniciĭ în estract, căcĭ la halul ce se află nu este vrednic de a face nicĭ o posluşie şi dupe starea în care se află fiind trecut în vêrsta bĕtrâneţelor, lipsit de vederea ochilor, vrednic este a câştiga mila Mărieĭ Tale, cu a rĕmânea apĕrat de dajdie de acum înainte, ci cu decurgerea pricineĭ nu lipsiĭ dupe poruncă a arĕta Mărieĭ Tale, iar hotărîrea...— 1800, Iulie 12.

Vel. Vist. Constantin Filipescu.

(Cod. XLIII, fila 126).

Io Alecs. Const. Moruz Voevod i gosp. zem. Vlahiscoie

Dupe anaforaoa, ce ne face Dumnéluĭ vel Vist., poruncim Domnia mea, ca numitul Radul de la Dârza să fie nedajnic şi apĕrat pe capul luĭ. — 1800, Septembre 3.

1. *Prea Inălţate Dómne*

Petre Vătăman, dela vel Steagu al Agieĭ, prin jalba, ce aŭ dat către Inălţimea ta, arată că sunt 25 de anĭ de când se află slujind Agieĭ, zapciŭ Vătăman la călăreţiĭ acestuĭ stég şi cât aŭ putut până acum fiind sănĕtos aŭ slujit, iar de la o vreme căḑênd la o bólă fórte grea şi rĕmâind secat, nu maĭ are putere de a maĭ sluji, şi aflându-se cu casă grea de copiĭ, l'aŭ cuprins maĭ vêrtos scăpăţiunea (скъпътионеа) cerênd mila Mărieĭ tale, a i-se face o luminată carte a Mărieĭ tale de apĕrare capuluĭ luĭ, ca în prea fericitele ḑile ale Mărieĭ tale să-şĭ aibă odihna cu a nu se supĕra; la a căruia jalbă ni-se poruncesce de către Inălţimea ta, prin Buiurdisma din dos, ca să fac cercetare; întocmaĭ următor fiind luminateĭ Inălţimeĭ tale poruncĭ, dupe cercetarea ce am făcut, m'am pliroforisit că cu adevĕrat se află slujind de multă vreme Agieĭ şi pătimind şi de o bólă aŭ rĕmas şi secat, este şi cu casă grea de copiĭ şi scăpătat; decĭ fiind că dupe a luĭ slujbă întru care s'aŭ aflat, i-se cuvine a-şĭ dobândi mila Marieĭ tale, de apĕrarea capuluĭ luĭ şi de se va găsi cu cale şi de către Inălţimea ta a-şĭ scuti şi drepte bucatele luĭ. Nu lipsim printr'acéstă prea plecată anafora a arĕta Inălţimeĭ tale şi cum Dumneḑeŭ va lumina pre Inălţimea ta asupra luĭ, iar hotărîrea.... — 1800, August 20.

Antonios Aga (grecesce iscălit).

Cod. XLIII, fila 208 verso.

c) Apĕrarea de slujbă a luĭ Ene Comişălul, din 1801, luna Septembre [1].

Pe lângă diverse scutirĭ şi privilegiĭ, Domnitorul Moruz maĭ acordă şi mile de la cutia milosteniei.

Cutia milelor este maĭ tot-d'a-una în deficit, tocmaĭ din causa înscrierei la milă a jupâneselor, ba chiar şi a boerilor scăpătaţĭ. Alexandru Moruz este nevoit să îngrijéscă de aprópe de eraturile, adecă de veniturile cutiei. Una din grijile aceste se îndréptă asupra dreptuluĭ ce avea marele Vornic al obştirilor, să primésca, pentru cutia milosteniei, câte 6 banĭ de leŭ, de la orĭ-ce cumpĕrător de lucrurĭ imobile seaŭ mobile vîndute prin «mezat»[2].

Io Alecs. Const. Moruzi Vvd. i gospod.

Dupe pliroforia ce ne dă Dumnéluĭ vel Agă, pentru starea acestuĭ Petre Vătăman, poruncim capul luĭ să fie apĕrat. — 1800, Noemvre 25.

1. *Anaforaoa în dosul jălbeĭ luĭ Ene Comişălul, neputincios din jud. Ilfov, a fi apĕrat de dajdie.*

Prea Înălţate Dómne

Dupe luminată porunca Mărieĭ tale, am cercetat pentru acest Comişel şi mĕ plirofosiŭ, că de multă vreme se află la acéstă slujbă, care şi aducêndu-l înaintea mea, îl vĕdŭĭ bĕtrân, neputincios, sĕrac desĕvîrşit şi nevrednic de slujbă, are şi un fecior al luĭ, ca să 'l aşeţe în locul luĭ, fără de pricină de dajdie, de care nu lipsim a înscinţa Mărieĭ tale, iar pentru a fi jăluitorul iertat de la slujbă şi a se orîndui fiul sĕŭ, rĕmâne la mila Mărieĭ tale.—1801, Sept. 5.

Vel Comis.

Cod. XLIII, fila 502.

Alecs. Constan. Moruzi Vvd.

De vreme ce jăluitoriul are fecior de slujbă, care nu este intrat la dajdie şi este fără de pricină, dupe pliroforia ce ne dă Dumnéluĭ vel Comis de prósta stare a aceluia Ene Comişel, poruncim ca să fie apĕrat de slujbă.—1801, Aug. 5.

2. Ştirbeĭ, marele Vornic al obştilor, aduce Domnitoruluĭ anafora, în 2 Iunie, 1801, în coprindere : «Cu plecată anafora, înscinţez Mărieĭ tale, că de la lucrurile ce se vînd prin mezat, avênd şi cutia milosteniei, a lua la leŭ po banĭ 6 de la cumpĕrător, dupe chrisov şi pentru ca să nu fie lipsită epitropia de la nicĭ unile din mezaturĭ, nesciindu-le, să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale către logofeţia Divanuluĭ, prin deosebit pitac, ca să nu fie primite anafor lele stărostieĭ a se întări până nu va aduce dimpreună cu anaforaoa stărostieĭ şi adeverinţa epitropieĭ, întărindu-se şi acéstă prea plecată anafora, ca să stea la epitropie sinet.»

Pre când Domnitorul se îngrijesce să fie banĭ la cutia milelor [1] pentru pensionarea maĭ mult a boerimeĭ, fórte puţine documente de scutire găsim de la el în favórea ţĕranuluĭ. Găsim bunăóră, pentru copiiĭ orfanĭ aĭ luĭ Bengescu, care şĭ-a risipit averea cu cheltuelĭ nemĕsurate, că Domnitorul le acordă câte 50 de talerĭ pe lună, de la casa răsurilor, în 15 Maĭ 1801, pre când refusă scutire de dare unuĭ

Alexandru Constantin Moruz, pune asupra anaforaleĭ aceştia resoluţiunea urmĕtóre :

«Pentru a nu se pierde acest orînduit erat al epitropieĭ, primind Domnia mea anaforaoa ce ne face Dumnéluĭ vel Vornic al obştirilor, spre a fi adecă stărostia îndatorată, ca pentru fie-care mezat să dea epitropieĭ de scire şi împreună cu anaforaoa de mezat a stărostieĭ să aducă la logofeţia Divanuluĭ Mărieĭ mele şi adeverinţa epitropieĭ, cum că 'şĭ aŭ luat dreptul sĕŭ şi aşa să întăréscă mezatul, de care să se facă deosebit pitac aĭ Domnieĭ mele către Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele vel Logofĕt de ţeara de sus, spre a se păzi acéstă orînduélă. Iar acest sinet să stea la epitropie adeveritor pentru nizamul, ce s'aŭ dat».—1801, Iunie 3.

1. Écă taxele ce s'aŭ perceput pentru cutia milelor de la diverşĭ funcţionarĭ aĭ ţĕreĭ în 1801, Iulie 23:

Io Alexandru

Domnia ta vel Vistier, veĭ vedea anaforaoa, ce ne face Dumnéluĭ vel Vornic al obştirilor, pentru care poruncim D-tale ca de la fieş-care să împlinescĭ dreptul cutieĭ.—1801, Iulie 23.

Cod. XLIII, fila 413, verso.

Prea Înălţate Dómne

Dupe luminata întărire ce s'aŭ dat la altă prea plecată anafora, ce am făcut Mărieĭ tale, pentru havaetul Ispravnicilor, po tal. 50 de Ispravnic, a se da la Epitropie, dupe coprinderea hrisovuluĭ, fiind-că unĭĭ dintr'aceia s'aŭ scos din isprăvnicie, să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale, ca la încheierea socotelilor, Dumnélor, oprind banĭĭ zarafieĭ, să 'ĭ dea la Epitropie, dimpreună cu banĭĭ de la ceĭ-l-alţĭ ce se află şi acum Ispravnicĭ şi cu aĭ Ispravnicilor ce s'aŭ maĭ rînduit de atuncĭ şi până acum, ce se însemnéză maĭ jos anume, ca să se pótă ajutora Epitropia la multele sale trebuinţe.—1801, Iulie 20.

Vel Vornic Ştirbeiŭ.

Cod. XLIII, fila 413, verso.

Talerĭ	
950	suma avaeturilor de pe la Ispravnicĭ, dupe anaforaoa cea d'întâiŭ.
400	» » Ispravnicilor ce s'aŭ orînduit maĭ la urmă, însă:
1350	

ţĕran, de 100 de anĭ, sub cuvînt că are patru boĭ şi o vacă. (*Veḑĭ Cod. XLIII, fila 320 verso*).

Ispravnicĭ:

Talerĭ			
50	D-luĭ	Paharnic Nicolaè Glogoveanu	Gorjiŭ
50	»	Clucer Şerban Otetelişanu	Doljiŭ
50	»	Medelnicer Răducanu Bengescu	Romanaţĭ
50	»	Paharnic Gheorghe Păel	Vâlcea
50	»	Serdar Alecu Neculescu	Buzeŭ
50	»	Grigorie Hrisoscoleŭ biv vel Clucer	Dâmboviţa
50	»	Căminar Hagi Pascale	Oltul
50	»	Bănică Racoviţă	»
50	D-luĭ	Clucer	Focşanĭ
50	»	Clucer Comăneanu	Ilfov
50	»	Căminar Drăghiceanu Otetelişanu	Oltul
50	»	Ioan Manolache Racoviceanu	»
50	»	Paharnic Faca	Teleorman
50	»	Serdar Paraschiva	»
50	»	Serdar Grădişteanu	sud i Saac
50	»	Paharnic Ioan Fălcoianu	Vlaşca
50	»	Serdar Anastasache	»
50	»	Paharnic Manolache	Mehedinţi
50	»	Clucer Constantin Văleanu	Ialomiţa
50	»	Iorgache Cantacuzino	Muscel
50	»	Paharnic Ştefănică	Argeş
50	»	Serdar Nicoli	Romanaţĭ
50	»	Gheorghe Coţofeanu	»
50	»	Serdar Gheorghe Argintoianu	Vâlcea
50	»	Serdaru Pandia	Gorjiu
950			

Judecătorĭ de prin judeţe:

Talerĭ			
10	D-luĭ	Porna	Focşanĭ
10	»	Petrache Căpitan za Dorobanţĭ	Buzeŭ
10	»	Barbu Polcovnicu	Saac
10	»	Şetrar Nicolae	Prahova
10	»	Clucer Iordache	Ialomiţa
10	»	Iancul biv Clucer za Arie	Dâmboviţa
10	»	Biv Clucer Constantin Orĕscu	Vlaşca
10	»	Pitar Gheorghe sin Serdar Paraschiva	Teleorman
10	»	Polcovnic Panait	Muscel
10	»	2-lea Spătar Topliceanu	Argeş
10	»	Nicolae Căpitan za Dorobanţĭ	Olt
10	»	Serdar Dimitrache	Ilfov
10	»	Manolache Scordilă	Mehedinţĭ
10	»	Gheorghe Crăsnaru	Gorjiŭ
10	»	Rusin 3-lea logofĕt	Vâlcea
10	»	Gheorghe Geaniu	Doljiu
10	»	Clucer Petrache	Râmnic
170			

Cod. XLIII, fila 324.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARA

Un singur act am aflat, prin care Alexandru Moruz acordă dreptul de Mazil unuĭ individ din Gorj [1].

Câmpulungeniĭ cât pe ce să facă rebeliune. Eĭ fură acuzaţĭ că nu se supun a-şĭ plăti dările. Se dovedi însă, că dările eĭ le plătesc, ci refuză numaĭ plata a nisce banĭ, ce reclama un representant al lor, Sterie [2].

---

1. *Alexandru Constantin Moruz*

«Datu-s'aŭ Domnésca nóstră carte şi acum întru cea de Dumneḑeŭ hărăzită Domnieĭ mele, a doua Domnie a ţĕreĭ românescĭ, luĭ Brat Ion boerinaşuluĭ Mazîl din sud Gorj, ca să'ĭ fie privi eghiu spre a fi cunoscut de Mazîl şi purtându-şĭ dajdia cea orînduită de la visterie, să fie împărtăşit de milele ce din vechime are acéstă breslă, a scuti adică drepte bucatele luĭ de dijmărit, i vinăriciŭ. ..»— 1799 Iulie 1.

Acad. Port. XXX, Doc. No 38.

2. Cincĭ orăşenĭ din Câmpulung anume: Savu Budulah, Ioan Hanul, Nicolae Săilă, Ştefan Gogul şi Nicolae Bărbieru, aŭ fost puşĭ la închisóre în Bucurescĭ, sub cuvînt «că s'aŭ arĕtat cu împotrivire pentru baniĭ visterieĭ şi aŭ ḑis vorbe netrebnice dumnélor Ispravnicilor din sud Muscel. Eĭ aŭ tăgăduit şi respins asemenea acuzărĭ. Domnitorul a orînduit la faţa locului cercetare prin Logofĕtul de Havalele, Alexandru şi Iancul, al doilea Sandagiŭ. Aceştia la 17 Februare, raportéză mareluĭ Vist. Ghica şi mareluĭ Post. Manu:» Cât pentru baniĭ visterieĭ n'aŭ arĕtat numiţiĭ orăşenĭ nicĭ o împotrivire, fără numaĭ pentru baniĭ luĭ Sterie, ḑicênd că întâĭ să priméscă blăstem şi apoĭ să-ĭ plătéscă; acésta fiind prigonirea Iar dupĕ ce le-aŭ citit Ispravnicii luminată porunca Mărieĭ tale în care se coprindea, că întâĭ să încredinţeze prin blăstem, ce banĭ sunt cheltuiţĭ şi apoĭ să'ĭ împlinéscă de la orăşenĭ, un Sterie Ioan Hanul, orăşian dintre aceştia de bucurie şi de părere bună aŭ bătut în palme, ḑicênd că şi eĭ aşa voesc a se urma desfacerea lor cu Sterie, după cuprinderea porunciĭ, iar n'aŭ făcut'o acésta pentru *acşifişie*. Drept aceea, fiind-că numiţiĭ orăşenĭ nu aŭ stătut cu împotrivire pentru baniĭ visterieĭ.... «să hotărască Măria Ta.— 1800 Febr. 27

Domnitorul ordonă:

De vreme ce prin cercetare s'aŭ dovedit aceştĭ orăşenĭ nevinovaţĭ la pâra, ce le-aŭ făcut Ispravniciĭ, poruncim să se slobóḑă, şi d-ta vel Vist., să facĭ cartea Domnieĭ mele Ispravnicilor, cu dojana ce li se cuvine, pentru neadevĕrată şi mincinósă pâră ce aŭ cutezat a face Domnieĭ mele, carĭ să dea talerĭ 100 trépĕdul Mumbaşirilor. Iar Alexandru Logofĕtul să pue în faptă porunca ce 'ĭ este dată a o sĕvêrşi, adică rĕmăşiţa banilor visterieĭ să o împlinéscă, iar pentru baniĭ cheltuelilor luĭ Sterie, să îndatoréscă pe Sterie, ca întâĭ să primésca b'ăstemul acela, ce s'aŭ orînduit şi aşa să i se facă împlinire, de la care împlinire ḑeciueala să o ia Mumbaşiriĭ, iar nu Ispravniciĭ. — 1800, Martie 1.

Cod. XLII, fila 230 verso.

CAP. XII

Opiniunea poporului despre Moruzi. — Evenimente externe. — Împăcarea cu Pasvantoglu. — Franța despre A. Moruzi. — Franța, Rusia, Austria și Pasvantoglu. — Oastea păménténă. — Ocuparea Olteniei de Moruzi. — Moruzi Seraschier. — Turcii se pórtă cu necredință. — Anglia și Pasvantoglu. — Pazvangiii la Jiu. — Bătaia la Cerneți. — Pazvangiii la Craiova. — Moruzi la Slatina. — Cazacii Zaporojeni la Craiova. — Bătaia cu Nazirul la Craiova. — Pazvangiii lasă Craiova. — Pazvangiii la Cioroi. — Mănăstirea Segărcea. — Asediu. — Pazvangiii bătuți de Kel-Ali-Aga. — Zilot despre victoria acésta. — Negocieri cu Pasvantoglu. — Hasan-Paşa. — Franța dupe Luneville. — Napoleon și Pasvantoglu. — Nedelco Popovici la Paris. — Moruzi se hotărèsce a 'și cere mazilirea. — Adevărata cronologie a domniei lui Moruzi.

La lumina documentelor am studiat până aci domnia lui Alexandru Constantin Moruzi, cât privesce modul lui de a cârmui țéra românéscă. Avem de aci înainte, să narăm cele întêmplate în timpul acestei a doua domnie a lui Alexandru Moruzi, din cause externe și neatîrnătóre, în mare parte, de voința acestui Domnitor.

In adevĕr, însă-și administrațiunea sa interióră a țĕrei, pre care, prin o primă proclamațiune către locuitorii ei, o promitea bună și rodnică prin pace, nu atârnă numai de la el, ca s'o și realiseze ast-fel. Țeara nu putuse negreșit uita, că Moruzi nu fusese un domn rĕŭ în prima domnie, dar, întru acésta judecând că toți orientalii, găsise, că acest domn nu era *ogurliŭ*: suvenirea ciumei și a fómetei mari, care bântuise Principatul «ajungênd cei mai mulți a trăi cu cójă de copaci și cu băligar de vite» *(Zilot 24)*, eraŭ ele singure de ajuns, ca să fie rĕŭ primite de popor promisiunile de fericire ale proclamațiunei lui Alexandru Moruzi. Acest popor ḑicea, — dacă e să credem pre Zilot, carele maltratéză ca istoric domnia lui Alexandru Moruzi —: *am scăpat de Hangerliu cu văcăritul și vine ăsta cu fómetea* [1].

1. Notița dupe *scórța ceaslovului*, despre care mai sus am pomenit, amintesce despre acésta fómete, din prima domnie a lui Alexandru Moruz; ea ḑice: «că la 1795 a fost iarnă mare și a ajuns ocaoa de mălaĭ parale 8 și kila de grâŭ tulți 50. Fost-aŭ mórte de ciumă mare în Bucurescĭ, muritaŭ ómeni mai mult de 2000 în Bucurescĭ, afară de ceĭ din țeară. Iar la (96.....) vara s'aŭ ieftenit bucatele: aŭ ajuns ocaoa de făină o para. (Vedĭ memoriul meŭ la Academie, despre acésta inscripțiune). Era scumpă ocaoa de făină când se vindea câte 8 parale?

Un singur act am aflat, prin care Alexandru Moruz acordă dreptul de Mazil unuĭ individ din Gorj [1].

Câmpulungeniĭ cât pe ce să facă rebeliune. Eĭ fură acuzaţi că nu se supun a-şĭ plăti dările. Se dovedi însă, că dările eĭ le plătesc, ci refuză numaĭ plata a nisce banĭ, ce reclama un representant al lor, Sterie [2].

---

1. *Alexandru Constantin Moruz*

«Datu-s'aŭ Domnésca nóstră carte şi acum întru cea de Dumneḑeŭ hărăzită Domnieĭ mele, a doua Domnie a ţĕreĭ românescĭ, luĭ Brat Ion boerinaşuluĭ Mazîl din sud Gorj, ca să'ĭ fie privi eghiu spre a fi cunoscut de Mazîl şi purtându-şĭ dajdia cea orînduită de la visterie, să fie împărtăşit de milele ce din vechime are acéstă breslă, a scuti adică drepte bucatele luĭ de dijmărit, i vinăriciŭ. ..»— 1799 Iulie 1.

Acad. Port. XXX, Doc. No 38.

2. Cincĭ orăşenĭ din Câmpulung anume: Savu Budulah, Ioan Hanul, Nicolae Săilă, Ştefan Gogul şi Nicolae Bărbieru, aŭ fost puşĭ la închisóre în Bucurescĭ, sub cuvînt «că s'aŭ arĕtat cu împotrivire pentru baniĭ visterieĭ şi aŭ ḑis vorbe netrebnice dumnélor Ispravnicilor din sud Muscel. Eĭ aŭ tăgăduit şi respins asemenea acuzărĭ. Domnitorul a orînduit la faţa loculuĭ cercetare prin Logofĕtul de Havalele, Alexandru şi Iancul, al doilea Sandagiŭ. Aceştia la 17 Februare, raportéză mareluĭ Vist. Ghica şi mareluĭ Post. Manu:» Cât pentru baniĭ visterieĭ n'aŭ arĕtat numiţiĭ orăşenĭ nicĭ o împotrivire, fără numaĭ pentru baniĭ luĭ Sterie, ḑicênd că întâĭ să priméscă blăstem şi apoĭ să-ĭ plătéscă; acésta fiind prigonirea Iar dupĕ ce le-aŭ citit Ispravniciĭ luminată porunca Mărieĭ tale în care se coprindea, că întâĭ să încredinţeze prin blăstem, ce banĭ sunt cheltuiţĭ şi apoĭ să'ĭ împlinéscă de la orăşenĭ, un Sterie Ioan Hanul, orăşian dintre aceştia de bucurie şi de părere bună aŭ bătut în palme, ḑicênd că şi eĭ aşa voesc a se urma desfacerea lor cu Sterie, dupĕ cuprinderea porunciĭ, iar n'aŭ făcut'o acésta pentru *acşifişie*. Drept aceea, fiind-că numiţiĭ orăşenĭ nu aŭ stătut cu împotrivire pentru baniĭ visterieĭ.... «să hotărască Măria Ta.— 1800 Febr. 27

Domnitorul ordonă:

De vreme ce prin cercetare s'aŭ dovedit aceştĭ orăşenĭ nevinovaţĭ la pâra, ce le-aŭ făcut Ispravniciĭ, poruncim să se slobóḑă, şi d-ta vel Vist., să facĭ cartea Domnieĭ mele Ispravnicilor, cu dojana ce li se cuvine, pentru neadevĕrată şi mincinósă pâră ce aŭ cutezat a face Domnieĭ mele, carĭ să dea talerĭ 100 trépĕdul Mumbaşirilor. Iar Alexandru Logofĕtul să pue în faptă porunca ce 'ĭ este dată a o sĕvêrşi, adică rĕmăşiţa banilor visterieĭ să o împlinéscă, iar pentru baniĭ cheltuelilor luĭ Sterie, să îndatoréscă pe Sterie, ca întâĭ să priméscă blăstemul acela, ce s'aŭ orînduit şi aşa să i se facă împlinire, de la care împlinire ḑeciueala să o ia Mumbaşiriĭ, iar nu Ispravniciĭ. — 1800, Martie 1.

Cod. XLII, fila 230 verso.

CAP. XII

Opiniunea poporului despre Moruzi. — Evenimente externe. — Împăcarea cu Pasvantoglu. — Franța despre A. Moruzi. — Franța, Rusia, Austria și Pasvantoglu. — Oastea păménténă. — Ocuparea Olteniei de Moruzi. — Moruzi Seraschier. — Turcii se pórtă cu necredință. — Anglia și Pasvantoglu. — Pazvangiii la Jiu. — Bătaia la Cerneți. — Pazvangiii la Craiova. — Moruzi la Slatina. — Cazacii Zaporojeni la Craiova. — Bătaia cu Nazirul la Craiova. — Pazvangiii lasă Craiova. — Pazvangiii la Cioroi. — Mănăstirea Segărcea. — Asediu. — Pazvangiii bătuți de Kel-Ali-Aga. — Zilot despre victoria acésta. — Negocieri cu Pasvantoglu. — Hasan-Paşa. — Franța dupe Luneville. — Napoleon și Pasvantoglu. — Nedelco Popovici la Paris. — Moruzi se hotărèsce a 'și cere mazilirea. — Adevărata cronologie a domniei lui Moruzi.

La lumina documentelor am studiat până aci domnia lui Alexandru Constantin Moruzi, cât privesce modul lui de a cârmui țéra românéscă. Avem de aci înainte, să narăm cele întêmplate în timpul acestei a doua domnie a lui Alexandru Moruzi, din cause externe și neatîrnătóre, în mare parte, de voința acestui Domnitor.

In adevĕr, însă-și administrațiunea sa interióră a țĕrei, pre care, prin o primă proclamațiune către locuitorii ei, o promitea bună și rodnică prin pace, nu atârnă numai de la el, ca s'o și realiseze ast-fel. Țeara nu putuse negreșit uita, că Moruzi nu fusese un domn rĕŭ în prima domnie, dar, întru acésta judecând că toți orientalii, găsise, că acest domn nu era *ogurliŭ*: suvenirea ciumei și a fómetei mari, care bântuise Principatul «ajungênd cei mai mulți a trăi cu cójă de copaci și cu băligar de vite» *(Zilot 24)*, eraŭ ele singure de ajuns, ca să fie rĕŭ primite de popor promisiunile de fericire ale proclamațiunei lui Alexandru Moruzi. Acest popor ḑicea, — dacă e să credem pre Zilot, carele maltratéză ca istoric domnia lui Alexandru Moruzi —: *am scăpat de Hangerliu cu văcăritul și vine ăsta cu fómetea* [1].

1. Notița dupe *scórța ceaslovului*, despre care mai sus am pomenit, amintesce despre acésta fómete, din prima domnie a lui Alexandru Moruz; ea ḑice: «că la 1795 a fost iarnă mare și a ajuns ocaoa de mălaĭ parale 8 și kila de grâŭ tulți 50. Fost-aŭ mórte de ciumă mare în Bucurescĭ, muritaŭ ómeni mai mult de 2000 în Bucurescĭ, afară de ceĭ din țeară. Iar la (96.....) vara s'aŭ ieftenit bucatele: aŭ ajuns ocaoa de făină o para. (Vedĭ memoriul meŭ la Academie, despre acéstă inscripțiune). Era scumpă ocaoa de făină când se vindea câte 8 parale?

cet Empire en décadence, pourrait avoir la Moldavie, la Valachie, la Serbie, la Bosnie et la Dalmatie turque [1]».

Ipsilante, Domnul Moldoveĭ, era pe faţă instrumentul Muscalilor [2].

Guvernul francez prin agenţii sĕi cercetă: «*1) Quelle sont les forces militaires de Passavan-Oglou? 2) Quelle est l'étendue du pays qu'il a soumis à sa domination? . . . . 6) Dans quels raports est Passavan-Oglou avec les Serviens, les Albanais, les Hongrois, les Transilvaniens, les Valaques et les Moldaves? . . . . 9) Quels sont les dispositions du peuple Valaque et Moldave à l'égard de Passavan-Oglou?*

Agenţii secreţi francesĭ, rĕspundeaŭ, că Pazvantoglu are partisanĭ chiar între locuitoriĭ ţĕriĭ românescĭ, Moldaviĭ şi Sĕrbiĭ şi că Rusia este în secret înţelĕsă şi cu Pazvantoglu, care ar fi promis Rusieĭ de a se retrage din Valachia, de îndată ce vor intra oştile Rusescĭ, cu care Pazvantoglu declară că nu se va bate [3].

Tótă înţelegerea secretă dintre Muntenia şi Paşa de Widin se mărginea la aceea, că Alexandru Moruz credŭse a-şĭ asigura ţeara contra pustiirilor luĭ Pazvantoglu, se învoise în secret cu el, să-ĭ dea pre fie-ce lună câte 75 de pungĭ de banĭ (37,500 leĭ vechĭ). Ast-fel, în primul an al domnieĭ, Moruz asigură o linisce relativă a ţĕreĭ românescĭ.

Zilot pretinde însă, că din lăcomie, Moruz refusă apoĭ de a subvenţiona pe Pazvantoglu şi din acésta s'a început ḑilele grele ale Olteniei invadată de bandele luĭ Pazvantoglu.

Grele acusaţiunĭ aduce Zilot luĭ Moruz din acéstă împrejurare, pre care el o explică, ca provenită numaĭ din avariţia domnitoruluĭ.

Les agents de la Russie répandent depuis quelque temps en Valachie qu'il faut appeler les Russes au secours de cette principauté pour disposer les esprits en leur faveur.

L'Hospodar a eu plusieurs conférences avec le Consul de Russie. Ce dernier est entré ensuite en correspondance avec Passavan-Oglou, dont il a envoyé la réponse à l'Envoyé de Russie à Constantinople. Le Ministre vient de répondre qu'il se flatte de terminer à l'amiable les différends entre la Porte et Passavan-Oglou et de procurer à ce dernier sa grâce ; qu'ainsi on n'avait pas à craindre en Valachie. Cette intervention attachera nécessairement Passavan-Oglou à la Russie et lui fera obtenir toutes ses prétentions.

1. (Pag. 207, vol. II, supl. I.)

2. (Tom. II, supl. I. pag. 205, Doc. 290)

3. Passavan-Oglou a des partisans entre les habitants de la Valachie, de la Moldavie et de la Servie, et ces peuples sont en général beaucoup portés pour lui, mais il ne peut pas se flatter d'avoir aucun parti en Transilvanie. — 18 Février, 1801.

(Hurm. Tom. II supl. I pag. 208).

Adevĕrul este, cum resultă din corespondenţa guvernuluĭ frances, că Rusia a împins pre Moruz să turbure lucrurile [1].

Zilot găsesce, că Alexandru Moruz a reînfiinţat oştirea tot cu dorinţa de a stórce banĭ de la ţeară, sub cuvînt de întreţinere a oştirii.

Ca la vr'o 9000 de oşteni, putŭ aduna Moruzi la începutul sec. XIX-lea. Din nenorocire, aceştĭ oşteni eraŭ maĭ mult strînsură dintre streinĭ, ba ceĭ maĭ mulţĭ chiar turcĭ lefegiĭ, carĭ costaŭ, după decla-

---

Anaforaoa în dosul jălbiĭ luĭ Pavel, Căpitan de la Cotména sud. Teleorman, fiind-că aŭ slujit la Slatina, cu 3 stéguri Cătane, cere a nu fi supĕrat la alte podveḑi şi angariĭ, şi să i se facă şi óreş-care scădere la dajdie.

Prea Inălţate Dómne

Dupe luminata porunca Mărieĭ tale, teorisind jalba acésta arĕt..... acest Pavel Căpitan, este birnic între breslaşĭ, şi s'aŭ aflat la casa sa fără de altă slujbă Domnéscă, dară luându-se în scire, că este om vrednic, prin porunca Mărieĭ tale, cu postelnicel trimis s'aŭ ridicat din casa luĭ şi s'aŭ adus la ordie, unde iarăşĭ prin luminată cartea Mărieĭ tale deschisă 'ĭ s'aŭ dat sub purtareĭ de grijă pre treĭ Căpitanĭ cu Cătanele lor, ca să slujéscă, şi aŭ păzit în slujbă nelipsit, aŭ mers cu supunere unde s'aŭ trimis, aŭ sĕvêrşit poruncile ca un vrednic, fără de cusur, şi rĕmâne cum va lumina Dumneḑeŭ pre Măria ta asupra-ĭ.— 1801, Martie 14.

Vel. Hatman Caragea.

Cod. XLIII, fila 249 verso.

Io Alecs. Const. Moruz-Vvd.

Cât pentru scăḑĕmînt, poruncim d-tale vel Vistier, ca de aicĭ la Visteria domnieĭ mele să i se facă o uşurinţă dupe starea şi puterea luĭ, iară pentru a nu fi supĕrat la alte podveḑĭ şi angarale, poruncim Dumné-vóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ ca să-l apĕraţĭ. — 1801, Martie 15.

Cod. XLIII, fila 249 verso.

Anaforaoa în dosul jălbiĭ Măriuţi, soţia reposatuluĭ Doftoruluĭ Botcăĭ, a i se plăti léfa bărbatuluĭ ce aŭ murit, la ordie pe lunile ce nu aŭ luat.

Prea Inălţate Dómne

Dupe luminata poruncă, cercetând, arĕt Mărieĭ tale, că în slujbă aŭ intrat numitul Doftor de la 26 ḑile ale trecutuluĭ Decemvrie, lĕt 1800, şi aŭ şi luat léfă pe o lună tal. 250, dară fiind-că aŭ murit la 16 ḑile ale luĭ Februarie din acest următ. an, şi aŭ rĕmas să maĭ ia léfă pe douĕ-ḑecĭ şi una de ḑile care sĕ face tal. 175, şi cum-va fi luminata Mărieĭ tale poruncă. — 1801, Martie 3.

Vel. Hatman Coragea.

Cod. XLIII, fila 259 verso.

1. (Veḑĭ document 296 din 18 Febr., 1801 vol. II, supl. I, pag. 208).

raţiunea luĭ Zilot, câte 8000 de leĭ pe ḑi, afară de provisiunile adunate în natură de la ţeară.

Io Alex. Const. Moruz-Vvd.

De la Vistieria Domnieĭ mele poruncim, să i se dea aceştĭ tal: una sută şépte-ḑecĭ. — 1801, Aprilie 6.

Prea Inălţate Dómne

Ión Gogolită din Giurescĭĭ de jos, Sud Vâlcea, cătană Bănéscă al scaunuluĭ Craioveĭ, din stégul Albastrilor, aflându-se în vêrsta bĕtrîneţelor, trecut peste anĭ 60 şi boşorogit, slujind la numitul stég peste anĭ 40, avênd şi treĭ fecioră însuraţĭ şi dajnicĭ Visterieĭ, care arĕtându-mĭ neputinţa bĕtrâneţelor, de a maĭ fi vrednic de slujbă, şi căḑênd cu mare rugăciune la milostivirea Inălţimiĭ tale, de a fi ertat spre aş căuta neputinţa bĕtrâneţelor nesupĕrat în rĕmăşiţa vieţeĭ sale, şi în locul sĕŭ să se pună un al patrulea fecior al sĕŭ holteiŭ anume Petre, a căruĭ cuviinciósă cerere şi rugăciune socotindu-se a fi eu cale şi cu dreptate, nu lipsim a arĕta Inălţimeĭ tale, că de va fi primită, prin luminată întărire să-şĭ câştige de la noianul Inălţimeĭ tale acéstă mângâere şi ertăciune, fiind-că este fără de paguba Visterieĭ, spre pilda şi altora ce va sluji cu credinţă, cum maĭ vîrtos şi până în adâncĭ bĕtrâneţe; iar hotărârea...—1801, August 23.

Vel. Ban Manolache Brâncovénu.

Cod. XLIII, fila 528.

Io Alex. Const. Moruz Vvd. i gospod zem. Vlahiscoie

Dupe pliroforia ce ne dă Domnieĭ mele, Dumnéluĭ vel. Ban Manolache Brâncovénu, ĭertăm pe acest Ión Gogoliţă din Giurĕscĭĭ, Cătană Bănéscă, şi dăm acest domnesc al nostru sinet, ca să-şĭ aibă de acum înainte odihna şi apĕrarea, luĭ, intrând în locul luĭ la slujbă, acel al patrulea fecior al luĭ holteiŭ, anume Petre.—1801, August 25.

Cod. XLIII, fil. 528 verso.

Anaforaoa în dosul jălbiĭ luĭ Stan sin Vasile Tunar, a se aşeḑa Tunar în locul Tată-sĕŭ.

Prea Inălţate Dómne

Am vĕḑut atât jalba acestuĭ Stan sin Vasile tunaru, ce aŭ dat Mărieĭ tale, prin care arată că aŭ fost apĕrat de bir prin cărţĭ Domnescĭ de apĕrare şi acum d-lor Ispravniciĭ Ilfovuluĭ 'l supĕră a da bir cu satul Ştefănescĭ, cât şi luminată porunca Mărieĭ tale ce mi se dă la acésta, şi curgerea pricinĭĭ este într'acest chip: acesta cu adevĕrat aŭ avut cărţĭ Domnescĭ de apĕrare, precum arată, care s'aŭ înoit şi de către Măria ta, la lét 99, Septembre 1, dar într'acele cărţĭ cu coprinderea să fie ne dajnic pentru vre-o neputinţă a luĭ, ci fiind-că tată-sĕŭ a fost tunar, şi din întêmplarea lovireĭ tunuluĭ aŭ murit şi 'ĭ aŭ

Nu mai semĕna oştirea acésta improvisată de Moruzi cu acea adunată cu puţini ani în urmă de Nicolae Mavrogheni.

Alexandru Moruz în fruntea oştireĭ sale, ocupă Oltenia, ajutat şi de oştire turcă, de sigur din porunca Porţiĭ. Cu tŏtă acéstă manifestare de ostilitate, Pazvantoglu continuă cât-va timp a nu face incursiuni în Oltenia, ba scria chiar luĭ Alexandru Moruz [1], că dacă domnitorul muntén îşĭ va retrage oştirile, va evacua şi el părţile din Oltenia, ce apucase a le ocupa. Alexandru Moruz nu putea însă acum a se mai retrage din luptă. Zilot afirmă, că oştirea aşa dişă pămênténă a luĭ Alexandru Moruz, de puţin ajutor avea să fie pentru ţĕră, căcĭ turcii lefegiĭ din oştire, nu numaĭ nu se băturā, dar şi trădară pe domnitor, când el cercă a-ĭ duce contra coreligionarilor lor, din óstea luĭ Pazvantoglu [2]. Ba încă Zilot afirmă, că maĭ mult rĕŭ a făcut ţĕrii óstea luĭ Moruz, de cât bandele luĭ Pazvantoglu.

De sigur, o oştire improvisată, slab disciplinată, compusă din lefegiĭ, avênd aceeaşĭ religiune şi naţionalitate cu ceĭ din cetele luĭ Pazvantoglu, nu era tocmaĭ un mijloc excelent de asigurarea liniştеĭ ţĕreĭ.

Dar putea Moruzi să nu facă ceea ce i-se ordona din Constantinopole?

---

rĕmas soţia cu 5 copiĭ ne vêrstnicĭ şi el fiind maĭ mare frate, i s'aŭ fost dat cărţĭ de către ceĭ maĭ 'nainte luminaţĭ Domnĭ a fi apĕrat ca să pótă căuta de aceĭ copiĭ, iară în trecutele dile însciinţând d-lor Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ Ilfov, că acesta se află cu locuinţa în satul Ştefănescĭ şi din cincĭ fraţĭ aĭ luĭ ce se arată nevolnicĭ, pentru care era acesta apĕrat, patru aŭ murit, unul este căsătorit, şi acesta se află om cu putere fără de nicĭ o patimă, vrednic de a plătĭ dajdie, acele cărţĭ Gospod. ĭ s'aŭ spart de către Măria ta, şi sunt sparte în Visterie, şi s'aŭ poruncit Dumnélor Ispravnicĭ, să puie pre acest jăluitor la dajdie, încărcându-l cu liude unul la satul unde se află cu locuinţa, *de la 2-lea sémă*, şi acésta este pricina supĕrăreĭ luĭ ce are de D-lor Ispravnicĭ, şi dupe poruncă, nu lipsim a arĕta Mărieĭ tale, că de nu se va putea să rĕmâie apĕrat de bir, încaĭ să fie tunar, la care slujbă aŭ fost Tată-sĕŭ, şi la care se află şi un frate al luĭ; aceasta se va hotărî de către Măria ta.—1800, Iunie 9.

Vel. Vist. Constandin Filipescu.

Cod. XLIII, fila 5 verso.

Io Alex. Const. Moruz-Voevod.

Poruncim ca acest Stan sin Vasile Tunar să se aşeze tunar la slujbă în locul unuia din ceĭ ce lipsesc la stégul acesta, şi Dumnĕta vel. Vistier, să-ĭ facĭ poruncă la Ispravnicĭ, ca să se scadă satul numituluĭ. — 1800, Iunie 22.

Cond. XLIII, fila 5 verso.

1 Vedĭ vol. II, supl. I, pag. 209.
2. Vol. II, supl. I, pag. 209.

De alt-fel, Moruzi n'a pus óstea să străjuiască la Dunăre, ci aŭ lăsat pre turcii împĕrătescĭ. Pazvantoglu esasperat însă de incursiunile în jurul Vidinuluĭ a acestor străjerĭ aĭ ţĕreĭ românescĭ, deşi declarase că el nu are duşmănie cu ţéra acésta, ne maĭ putându-le suferi, trimete o cétă la Calafat şi atunci încep grele ḑile pentru Oltenia, măcar că corespondenţa franceză zice că:

«Passavan-Oglu traite bien les gens de toutes les nations et religions. Il paie exactement ce qu'il demande, et ses troupes, en s'emparant de la Petite Valachie, située au delà de l'Olto, n'ont traité en ennemis ou vexé que ceux qu'ils ont trouvés les armes à la main.»

Nazirul de Brăila[1] cu cazacii zaporojenĭ din Dobrogea era pus sub ordinele luĭ Constantin Moruz contra luĭ Pazvantoglu. Zilot ḑice, că Moruz era chiar numit serascher al oştirilor turcescĭ, lucrând în Principat. Domnitorul trimesese la margine pe Nazirul Brăileĭ şi aĭ sĕĭ şi păstréză lângă sine-şĭ óstea cea de curând organisată. Puţină era încrederea ţĕreĭ în acéstă oştire, judecând dupĕ spaima, ce se lăţi în Bucurescĭ, când veni scire despre intrarea Pazvantoglienilor în Calafat.

Avéŭ dreptate să nu se încréḑă Românii în oştirea compusă maĭ mult din Turcĭ, carĭ aflaseră cum Turcii Nazirului de Brăila făcéŭ causă comună cu Pazvantoglienii.

Zilot ne arată atunci cum fug boerii şi toţĭ ceĭ cu dare de mână spre Braşov, neîncreḑêndu-se în îndemnul domnuluĭ, că cu oştirea sa va putea apĕra Bucurescii contra ceteĭ luĭ Pazvantoglu. Cum puteaŭ crede în asemenea apĕrare, când Turcii din armata domnéscă eĭ însişĭ comiteaŭ pradăciunĭ de tot felul pe fie-care ḑi în Bucurescĭ?[2]

Zilot raportéză şi el cum nisce Turcĭ într'o ḑi urmăriră pre o femee, ca să o necinstéscă şi acésta creḑênd a se adăposti în casa Slă-

1. Le Nazir d'Ibrail ayant eu ordre de la Porte d'aller couvrir la Valachie contre les incursions de Passavan-Oglou, ses troupes, consistant en 1200 hommes musulmans, au lieu d'aider les cosaques qui avaient battu et poursuivaient les rebelles, s'unirent au contraire à ces derniers, tombèrent sur les cosaques, en massacrèrent beaucoup et leur enlevèrent la victoire sous prétexte que leur religion ne leur permettait pas de souffrir que les infidèles tuassent les vrais croyants en leur présence.

2. «Les troupes turques commettent tous les jours des actes d'injustice. A Bucarest, elles sont entrées dans une maison de Boyard où l'on était occupé à jouer au *Pharon*. Ils ont assassiné le Boyard qui tenait la banque et enlevé l'argent qui se trouvait sur table. Le Pacha a fait étrangler les coupables, mais cet exemple n'effraie ni n'arrête point les autres».

tinénuluĭ şi ieşind un boier înaintea lor ca să-i potoléscă, Turcii l'aŭ omorît şi pre el.

*

Anglia începea a se interesa şi dênsa de Pazvantoglu şi nu târdiŭ va stabili în Bucurescĭ un comisar al eĭ (Fevr. 1801), ca să fie însciinţată de aprópe de mişcările mareluĭ rebel [1].

Între aceste, bandele luĭ Pazvantoglu urcă spre munte prădând şĭ devastând. Ele merg de lovesc Târgul-Jiu : «*năvălind drept la casele isprăvnicatuluĭ, când aflându-se ispravnic un Petrache Clucer Schiopul, om credincios al Domnuluĭ Moruzi, puţin aŭ lipsit să-l prindă şi pre dênsul şi pre ómeniĭ luĭ; dar norocirea slujindu-le, aŭ scăpat, însă abia cu trupurile, iar baniĭ şi altele ce aŭ avut aŭ rĕmas pe séma Pazvangiilor. Orăşeniĭ pomenindu-se aşa fără veste cu călcarea Pazvangiilor, aŭ fugit care încotro aŭ putut, ca vaĭ de capul lor; şi aşa Pazvangiĭ jăfuind oraşul, şi puţine ḑile zăbovindu-se acolo, s'aŭ întors la Calafat, ardênd şi pârlind pe unde aŭ putut ajunge.*»

La scirea primită de cele întêmplate la Jiu, mare este gróza în Craiova.

Rĕposatul T. Laurian, scrie în cursul sĕŭ de Istorie pentru clasele secondare, [2] că «*puţinele oştĭ românescĭ fugiră d'inaintea Turcilor... Care cuprinseră Cerneţiĭ în luna luĭ Octombre 1800.— In 7 Dec. se făcu bătălia la Cerneţĭ între oştile Domnuluĭ ţĕreĭ şi a le luĭ Pazvantoglu. Cele din urmă fură frânte,* însă Paşa de la Cladova le trimise ajutor şi coprinse Cerneţii, Oştile domnescĭ se retraseră la Strehaia şi la Craiova» [3].

N'am aflat documentate arĕtările fostuluĭ profesor despre bătălia de la Cerneţĭ.

Fotino nu pomenesce de acest eveniment de la Cerneţĭ, iară Zilot, precum maĭ sus vĕdurăm, de asemenea nu menţionéză de presenţa oştirĭĭ românescĭ la Târgu-Jiu. Din desfăşurarea ulterióră a evenimentelor, venim şi noĭ la convingerea, că domnitorul reţinuse óstea românéscă la Bucurescĭ, şi dar la Cerneţĭ, dacă bătaia a fost la înce-

1. (Hurm. Tom. II, supl. I pag. 209).
2. Bucurescĭ 1873, pag. 561.
3. Cred că rĕposatul Laurian a luat aceste informaţiunĭ din «Manual de istorie a Principatuluĭ Românieĭ», de *Fl. Aaron.* — Bucurescĭ 1893. 8° pag. 171 şi 172.

putul luĭ Dec. anul 1800,[1] acéstă bătae s'a dat doară între Paşa de Cladova şi céta luĭ Pazvantoglu.

*

Dacă în adevĕr, céta ar fi fost bătută la Cerneţĭ nu am afla-o îndată îndrumându-se spre Craiova, sub conducerea luĭ Cara Mustafa, unul din agalele luĭ Pazvantoglu. Acesta «găsind, ḑice Fotino [2], căile deschise (fiind că oştirele împĕrătescĭ se dedaseră la petrecerĭ) aŭ sburat ca cerbiĭ şi s'aŭ îndreptat către Craiova.» Atunci boeriĭ şi uniĭ din neguţătoriĭ Craioveni, emigréză uniĭ la Sibiŭ, alţiĭ la Râmnicu-Vâlcea, etc., rĕmânênd în Craiova numaĭ sĕrăcimea şi din boeriĭ cu slujbe, carĭ şi aceştia aşteptaŭ cu şéua pe cal momentul să fugă.

«Vaĭ de tine, ticălósă ţĕră, la ce aĭ ajuns!
Acum ţi-aŭ sosit peirea, şi te tînguesc ascuns:
Vrednică eştĭ a te plînge orĭ cine ş'a te căi,
Şi creştiniĭ şi orĭ ce limbă hotărît că te-or jăli,
Pentru c'aĭ rĕmas cu totul pustie de ajutor
Şi Pazvangiiĭ crâsnesce să te pue subt picior.
Amar ţie, amar nouĕ, cu un cuvênt tuturor!
Cerescule împĕrate, fii-ne mângâitor!»

Avea dreptate Zilot când esclama ast-fel, căcĭ Craiova era fără apĕrare. Caimacamul, Postelnicul Neculaĭ Zagoreul, spera totuşĭ ajutor de la domnitor, carele scria mereŭ naziruluĭ Brăileĭ şi luĭ Aidin Paşa din Nicopole, să grăbéscă a veni în ajutorul Craioveĭ [3], pe când însuşĭ maĭ făcea óste din judeţe, cu nume de *panduri* şi se grăbia a'ĭ trimite pe uniĭ la Craiova pe alţiĭ la ordiĭ. Zadarnică încercare! Zadarnică aşteptare de ajutor şi din partea postelniculuĭ Niculache, Caimacamul Craioveĭ? Abia putu Caimacamul trimite în faţa ceteĭ luĭ Cara Mustafa, sosit la apa Jiuluĭ, lângă Craiova, pre 50 de neferĭ sub comanda luĭ Deli-Başa Ispir. Vitézul Ispir cu maĭ mulţĭ din neferĭ aflară mórtea, cercând să împedice înaintarea spre Craiova a Pazvangiilor.

---

1. *Fl. Aaron* pune bătaia la 7 Decembre (p. 171, Manual de istorie. — Buc. 1893).

2. (Tom. II pag. 192)

3. *Fl. Aaron* scrie că deja la 5 Ianuar 1801, Aidin Paşa cu Turcĭĭ, şi cu trupele românescĭ, era deja la Craiova. Apoĭ atunci cum de nu are Caimacamul de cât 50 de arnăuţĭ cu Ispir de trămis întru întîmpinarea ceteĭ de Pasvangiĭ? In Craiova maĭ era, dar ceva oştĭ de pază sub Bosnneag Aga, dar acesta trădéză causa Sultanuluĭ şi Domnieĭ române.

Iată cum descrie Zilot pustiarea și incendiarea Craioveĭ de către Pazvangiĭ, în anul al II-lea al domnieĭ luĭ Moruz, în luna luĭ Decembre [1].

«Orașul Craioveĭ cade cam pe cóstă, unde se vede pe lunca Jiuluĭ în partea despre care venia Pazvangiiĭ, audindu-se din Craiova un chiloman de pușcĭ și de strigărĭ, s'aŭ uitat din orășenĭ. Când, ce să vadă? o negură de Pazvangiiĭ, ca nisce hiare turbate, venia răcnind și aruncând focurĭ. O, ticălos și amărît norod! póte socoti fie-și-care gróza, frica, și maĭ vêrtos perderea de cumpĕt, care tot omul o are la nisce primejdiĭ ca acestea. Aŭ început a plânge fără mângăere și a se olecăi toțĭ. Uniĭ din târgovețĭ aŭ năpustit tot și aŭ fugit încotro aŭ putut, de și-aŭ scăpat viéța; alțiĭ aŭ dat năvală pe la case și prăvăliĭ a-șĭ siguripsi averea și mărfurile, nesciind ce fac, sĕraciĭ, pentru-că, ce siguratate era să-șĭ facă în vreme ce hoțiĭ de Pazvangiĭ ĭĭ coprinseseră! Caimacamul, pomenindu-se fără veste cu o nevoie ca acésta, aŭ năpustit tot și — din mânile lor scăpând — cum? Dumneḑeŭ scie — aŭ fugit. Și îndată dupe acésta coprinḑênd Pazvangiiĭ Craiova, întâiŭ ca într'o clipă i-aŭ dat foc din tóte părțile; apoĭ s'aŭ făcut trupurĭ-trupurĭ, și uniĭ aŭ tras drept la metohul Episcopieĭ, cu socotélă să prindă pe Caimacamul, fiind-că acolo fusese șeḑut, alțiĭ aŭ năvălit asupra târguluĭ dupe jafurĭ, alțiĭ iarăș pe la casele boerescĭ; și care pe unde ajungea, cea d'intîiŭ tréba le era să dea foc. Spunea uniĭ, din ceĭ ce s'aŭ aflat prin prejur și aŭ fost vĕḑĕtoriĭ prăpădenieĭ Craioveĭ, că așa îndată aŭ aprins'o, încât socotea cine-va că nu ómenĭ o aŭ fost aprins, ci foc din cer aŭ căḑut preste dênsa. Vaĭ bieților creștinĭ acelora pe carĭ i-aŭ apucat acolo în oraș! Eĭ, ticăloșiĭ, pentru ca să scape de Pazvangiĭ — o socotélă perdută a celor osândițĭ — s'aŭ suit prin podurile caselor și ale prăvăliilor, s'aŭ vîrît prin găurĭ și prin alte locurĭ ascunse; dar nu le-aŭ fost de nicĭ o ocrotire, ci maĭ vîrtos i-aŭ adus pe ceĭ maĭ mulțĭ la periciune, pentru că, dupe ce s'aŭ încins orașul de foc, aŭ căutat să iasă toțĭ dupe unde eraŭ vîriți, și care cum eșia, fugind să scape de foc, cădea în mânile tâlharilor de Pazvangiĭ; și pe uniĭ ĭĭ lua robĭ, pe alțiĭ ĭĭ sluteaŭ, pe alțiĭ îĭ jertfia ca pe nisce dobitóce, fără de nicĭ o milostivire.

Și așa aŭ pățit bieții osîndițiĭ aceștia; pentru ca să nu-și pérdă averea lor, aŭ căḑut în prăpastia perḑĕriĭ desĕvîrșit. Dar óre nu eraŭ eĭ bucuroși să pérdă tot, și viéța numaĭ să și-o scape? Ba, cu tótă inima; dar perderea de cumpĕt, care curge din încremenirea mințiĭ, i-aŭ adus așa, fiind-că cât este omul cu mintea întrégă și slobodă, are cumpĕt și judecă tot lucrul, cum se cade, iar dacă încremenesce mintea, care vine din coprinderea inimiĭ de spaimă și de fricĕ, apoĭ lipsesce și cumpĕtul, și așa judecă tot lucrul anapoda seaŭ pe dos, precum și ticăloșiĭ aceștia aŭ pățit, că aŭ socotit maĭ mult averea decât

1. Pag. 33—34 din ultima Cronică din epoca fanarioților.

viéţa, nesciind, cum ḑic, ce fac. Aşa dar aŭ fost călcarea şi a Craioveĭ, care s'aŭ întêmplat la al 2-lea an al domnieĭ luĭ Moruz, în luna luĭ Decemvrie. Şi luaţĭ sémă, în ce chip gróznic o aŭ prăpădit. Acest oraş Craiova, se încheia peste tot în 7000 şi maĭ bine de case; dintre acestea abia aŭ rĕmas vre-o 300, iar cele-l-alte tóte le-aŭ ars şi le-aŭ dĕrîmat la pămênt; şi nicĭ aceste puţine nu ar fi rĕmas, dar Pazvangiiĭ, dupe ce aŭ călcat'o şi aŭ făcut'o zapt, printre altele aŭ socotit în cele de pe urmă, ca nisce cercaţĭ în acest fel de trebĭ, cum că adică vor să vie dupe dînşiĭ din ostaşiĭ de pe la ordiĭ, şi pentru ca să nu aibă ce să le facă, aŭ poprit aceste puţine case, ca să se închiḑă intr'însele, să le aibă drept metereze. Şi acéstă pricină aŭ fost de aŭ scăpat, dar le ardea pe tóte [1].»

In fine, Nazirul Brăileĭ se mişcă şi el. Cu câte-va sute de cazacĭ şi cu treĭ tunurĭ plecă spre Craiova, pe când Caimacamul fugar, post. Nicolache, oprindu-şĭ calul în Caracal, vestise de aci luĭ Vodă cele întêmplate cu biata Craiova. Care însciinţare luând'o Vodă, ḑice Zilot, hotărît că va fi rĕmas cu totul încremenit, iar maĭ vîrtos boeriĭ, neguţătoriĭ şi cel-l-alt norod din Bucurescĭ. Aşteptaŭ anunţaţĭ să vie şi rêndul Bucurescilor. Acum de abia se otărĕsce şi Vodă a pleca cu o sumă de ostaşĭ arnăuţĭ, lăsând în Bucurescĭ caimacamĭ grecĭ şi românĭ.

Vodă, merge la Slatina şi aşeḑă aci tabăra. «Scriea Nazirului să pue tótă silinţa spre a isgoni pe Pazvangiĭ din ţĕră, lua răspunsurĭ că se silesce». Dar nicĭ acestea n'avea cu cine să facă treabă, că nu 'l asculta turciĭ luĭ. Nădejdea tótă era în cazaciĭ zaporojenĭ, şi aceştia fórte reduşĭ din lupta de la Craiova.

Acolo cazaciĭ, cu câţĭ-va turcĭ călăreţĭ, vor să coprindă metohul Episcopieĭ, cel întărit cu ziduri, socotind că acolo s'aŭ adĕpostit Pazvangiiĭ. Dar hoţiĭ de Pazvangiĭ, scrie Zilot, n'aŭ fost făcut aşa, ci se ascunseră prin casele nearse de prin jurul metohului. Când Cazaciĭ începură a asedia metohul, unde eraŭ puţinĭ Pazvangiĭ, ceĭ de prin case luară cu ceĭ din metoh pre cazacĭ între douĕ focurĭ, de 'ĭ sting, cu tótă bravura cu care eĭ se lupta. De şi biruitorĭ, Pazvangiiĭ eraŭ îngroziţĭ şi Kara Mustafa era gata să fugă şi el cu aĭ sĕĭ, când o plóie supravenind şi udând armele cazacilor în toiul resboiuluĭ, Pazvangiiĭ vĕḑênd pe cazacĭ că stinchesc focurile, ĭĭ atacă maĭ cu furie şi 'ĭ sfărimă maĭ de tot, de numaĭ puţinĭ aŭ scăpat [2].

Acum Pazvangiiĭ aŭ intrat toţĭ în metoh şi s'aŭ închis acolo. Nazirul nu le putea face nicĭ un rĕŭ cu tunurile, că n'avea tunarĭ bunĭ. Numaĭ 3 ghiulele s'aŭ găsit, apoĭ nimerite în ziduri!...

1. Zilot, pag. 33
2. Zilot, pag. 36.

Vodă audind, că Pazvangiii saŭ închis în metoh, scria necontenit Nazirului, să 'i prindă, să nu scape nicĭ unul. Vodă trimitea acestuia chiar şi daruri, dór l'o îndemna la luptă!. Promisiuni din parte-i destule primea Moruz, dar nimic nu realiza din promisiuni!

Cu tóte succesele dobândite, Pazvangiii, fără să fie siliţi a face acésta, *fără ale ḑice cine-va măcar un karnaxi*, scrie Zilot, într'o nópte s'aŭ sculat şi aŭ evacuat metohul şi Craiova... Zilot îşi esplică aceasta căcĭ «se săturaseră a mai privi *ziduri dărîmate şi pârlite*;» dar noĭ scim d'inainte, că Pazvangiii se retrag din ţeara Românéscă numaĭ ca să satisfacă cererea Muscalilor.

In adevĕr, un act din Sept.—Oct. 1801, un raport adresat primuluĭ Consul al Rep. Francese, spune că, Pasvantoglu de 8 anĭ susţine resboĭ contra Paşalelor celor mai puternicĭ aĭ Rumelieĭ, că aŭ invadat şi aŭ coprins de mai multe orĭ Moldova şi Valahia: «*Et ne les a evacuées que par déference pour la protection que la Russie et l'Autriche accordent à ces Provinces.*»

Ceva mai la vale din acestaş document, se ḑice curat, că Pazvantoglu prin intermediul unuĭ principe tătar, din casa Saim-Geraĭ, prieten bun al împĕratuluĭ Pavel I, era excitat, seaŭ moderat în contra Turcieĭ dupe pofta Rusieĭ «*pentru de a protege provincia Moldavieĭ la care se intereséză Rusia, contra întreprinderilor luĭ Pazvantoglu* [1].»

Dionisie Fotino ḑice că rebeliĭ s'aŭ ridicat din Metoh de la Craiova, ajutaţi de trădarea Bozniaculuĭ, una din căpeteniile oştirilor împĕrătesci care era vechiŭ amic al luĭ Pazvantoglu. Se póte ca acéstă trădare a Bozniaculuĭ, seaŭ Boşneag-aga cum 'l numesce Zilot şi care boşneag avea misiunea de a păzi oraşul, să fi favorizat în adevĕr retragerea de nópte a Pazvangiilor, dar menţinem informaţiunea nóstră documentată, cumcă evacuarea Olteniei de către rebelĭ s'a făcut la cererea Rusieĭ [2].

*

Ne fiind siguri de a nu fi atacaţi d'indĕrăt de către Nazirul de Brăila, care să şi pusese pe góna lor, Pazvangiii ajunşi la Cioroĭ, cercară să se întăréscă aci. Zilot scrie, că eĭ s'aŭ întărit în Mŏnăstirea Săgarcea, Nazirul (Laurian ḑice, că oştirea românéscă) a înconjurat zidurile Mŏnăstiriĭ, ca să rĕpună pe rebelĭ prin fóme; dar acéstă hotărîre este dejucată de anarchia din oştire şi de trădarea unora.

1. Tom. II, supl. I, pag. 213.
2. Istoria Dacieĭ de Fotino tom. II, pag. 194.

O lună de ḑile ţinu asediul inutil, fără ca să pótă împedica pe rebelĭ, carĭ eşiaŭ din Mŏnăstire şi 'şĭ aduceaŭ în voie bună provisiunĭ de prin sate. Zilot ne spune, că póte va fi fost venit poruncă de la Pazvantoglu, căcĭ în una din ḑile Cara-Mustafa cu rebeliĭ aŭ plecat şi din Săgarcea, luând încă în calea lor o mulţime de provisiunĭ ce venea la tabăra împĕrătéscă. Infuriat, Nazirul de astă dată, se ia dupe rebelĭ, împreună cu vitézul Kel-Ali-Aga, cu vre-o 400 de Deliĭ. Kel-Ali-Aga era deja vestit în lupte anterióre cu rebeliĭ. Şi de astă dată el bate pe Cara-Mustafa, care numaĭ cu puţin scăpă prin fugă la Calafat, unde avênd caice gata aŭ trecut peste Dunăre. Kel-Ali-Aga ia din mâna rebelilor mulţĭ Românĭ robiţĭ în Craiova şi multe spoliĭ. Ast-fel se curăţi puţin Oltenia de Pazvangiĭ, spre nu puţina bucurie a luĭ Moruz Vodă, care «îndată făcu şeinlĭc, adică aruncă multe tunurĭ şi puşte poruncind de trimiseră şi cărţĭ atât la Bucurescĭ cât şi prin tóte judeţele, coprinḑétóre de acéstă bună vestire... care audind-o toţĭ cu totul de la mic până la mare se bucurară, nădăjduiud potolire durerilor».

*

Laurian ḑice că domnul să întórse *victorios* de la Craiova la Bucurescĭ. Dupe acest scriitor Moruz este care a bătut pe rebelĭ nu numaĭ la Cioroĭ dar şi la Săgârescĭ [1] (?).

Zilot ḑice că: «Maĭ zăbovind Vodă la Slatina, aŭ venit la Bucurescĭ vesel şi bucuros, ca şi cum ar fi făcut isbênda şi ca şi cum cu vrednicie şi vitejie s'aŭ isgonit Pazvangiiĭ, lucru de tot împotriva adevĕrului, pentru că el a fost vrednic, din depărtarea luĭ D-ḑeŭ pentru pĕcatele nóstre, numaĭ de-aŭ scornit rĕul, iar de potolit l'aŭ potolit D-zeŭ când a vrut». Zilot dă tótă vina pe Moruz Vodă, ba încă 'ĭ adreséză următórele versurĭ:

«O Moruze, o Moruze, ce staĭ de tot cercetezĭ?
Ţi-aŭ arĕtat Caimacamul [2] şi alţiĭ mulţĭ şi nu creḑĭ!
Dar Caimacamul 'ţĭ este omul cel maĭ credincios,
Şi care altul să 'ţĭ facă cercare maĭ de folos?
Caimacamul 'ţĭ arată: Craiova s'aŭ prăpădit,
Cu foc şi vĕrsărĭ de sânge sĕraca s'aŭ osândit;
Acesta e adevĕrul şi nu maĭ tot cerceta,
Maĭ vêrtos mărturisesce cum că din pricina ta,

1. Veḑĭ naraţiunea luĭ *Fl. Aaron*, dupe care se povĕţuesce, cred, Laurian în (Manual de istoria Românieĭ. — Bucurescĭ, 1839, pag. 171—172).
2. Aga Nicolache.

Căcĭ dragostea ce firesce aĭ ca să dobândescĭ banĭ.
Aŭ adus sĕraca ţĕră în patimĭ d'atâţia anĭ,
Dintr'acésta şi Craiova s'aŭ repus desĕvîrşit,
Un oraş frumos şi mare şi lăudat negreşit.
Acésta şi alte multe prăpădeniĭ aŭ adus,
Robiĭ şi vĕrsărĭ de sânge, precum înapoĭ am spus;
Care sânge, c'al luĭ Avel, strigă la cer ne'ncetat
Rĕsplată să facă dréptă ţie cu adevĕrat.
D'aceea mărturisesce păcatul tĕŭ tuturor,
Cerênd de la Domnul plată într'acest veac trecĕtor.
Luĭ Mavriche împĕratul cel grecesc fiĭ următor,
Care greşind ca şi tine aşa aŭ fost rugător,
Nu cum-va să te hrăpésca mórtea cu acest păcat,
Cu sânge drept ca al luĭ Avel, să te afli judecat,
Căcĭ atuncĭ n'aĭ îndreptare, ci în Gheena petrecĭ,
Cum Sfînta Scriptură ḑice: «Du-te în focul de vecĭ!»
Ah, ce glas cu spăimêntare, acest glas: «du-te în foc!»
Cerescule împĕrate, să nu-l auḑ eŭ mĕ rog,
Şi iar mĕ rog: luminéză gândul meŭ cel tunecat,
Să pocĭ face sĕvîrşire lucruluĭ ce am apucat.»

Nu ni-se pare în totul dréptă imprecaţiunea energiculuĭ cronicar, în situaţiunea mizerabilă, în care ajunsese domnia ţĕrilor române ce putea face un Moruz Vodă, ca să salve Oltenia de prădăciunile luĭ Pazvantoglu, care, cum vĕḑurăm, era solicitat de influenţa externă, când ruséscă, când francesă? În fruntea uneĭ oştĭ turceşcĭ, care refusa de a se bate contra coreligionarilor lor din céta luĭ Pazvantoglu, Moruz nu putea opri prădăciunile, nicĭ ale acesteĭ cete şi nicĭ chiar ale turcilor de sub comanda luĭ. Astfel, treĭ lunĭ de ḑile, până prin postul Paştelor, din 1801 Oltenia a fost dată jafuluĭ şi incendiuluĭ.

*

Intors la Bucurescĭ, Moruz Vodă se gândi că era dator să anunţe Porţeĭ otomane de jăfuirea Craioveĭ, însoţind naraţiunea trimisă la Constantinopol cu mulţĭ banĭ împraştiaţi pe la Divanistĭ, că să temea să nu fie învinovăţit tot el de cele întêmplate. Moruz, care nu putea să ignore vederile guvernuluĭ francez în privinţa luĭ Pazvantoglu şi care scia egalmente victoriile luĭ Bonaparte necurmate, din anul 1800, cea de la Marengo din 14 Iunie, cea de la Hochenlinden a luĭ Moreau asupra Austriacilor din 3 Decembre, luarea Munichuluĭ, Salzburguluĭ, Linzuluĭ, Steieruluĭ, Turinuluĭ; Moruz, care cunoscea de sigur impor-

tanța Francieĭ dupe tratatul de la Luneville dintre ea și Austria, tocmaĭ în momentele jafuluĭ Craioveĭ; inteligent și deștept cum era, Moruz cugetă că era oportun să se reapropie de Pazvantoglu și decĭ prin amiciĭ sĕĭ din Constantinopole împinse Divanul turcesc să-ĭ priméscă propunerea de a trimite la Bucurescĭ un comisar turc de încredere, care să negocieze, înpăcarea Turcieĭ cu Pazvantoglu. Pórta trimise pre Hasan-Pașa, om bĕtrân, blând și înțelept, care se bucura de bună opiniune la turcĭ în genere și chiar avea stima luĭ Pazvantoglu. Hasan-Pașa, ca să fie maĭ aprópe de Pazvantoglu, luă reședință la Craiova. De aci scria adese luĭ Pazvantoglu îndemnându-l la pace și supunere,

Nu se pare că înaintară mult negociațiunile cu Pazvantoglu, ér Laurian, dupe *Fl. Aaron* pretinde, că Hasan Pașa ceru de la domnitor un bun bacșiș de 60.000 leĭ, pe care Moruz 'l-ar fi dat numaĭ să iasă și el și Turciĭ din țeră.

Impotrivirea luĭ Pazvantoglu de a se supune, bănuesc că vine de acolo, că spera să'ĭ fie ajutată întreprinderea, fie de Muscalĭ fie de Francezĭ.

Napoleon, ajuns prim consul, cerĕa, doue dile dupe încheerea tratatuluĭ de pace cu Rusia 2 Oct. 1801, adică la 10 Octombrie, informațiunĭ de la ambasada franceză din Constantinopole, asupra situațiunii luĭ Pazvantoglu, și, de sigur, ca o consequență a păciĭ cu Rusia Napoleon are aerul de a nega orĭ-ce amestec al Francieĭ în mișcarea luĭ Pazvantoglu [1].

Cu tóte aceste denegărĭ ale luĭ Napoleon, o lună dupe aceea aflăm la Paris pre Nedeliu Popovicĭ, care e trimis al luĭ Osman Pazvantoglu, spre a negocia cu republica franceză o alianță în favórea scopurilor urmărite de Pazvantoglu. Étă propunerile acestuia:

---

1 Relațiunile externe către î sărcinatul de afaceri al Republicei franceze din Constantinopole, despre agitațiunile din Imperiul otoman.—Paris, 10 Oct. 1801 Hurm. Tom. II supl. I pag. 212. (Vol. 203. D. 14).

Paris, le 19 Vendémiaire, an 10

. . . . . .

«La plupart des provinces de la Turquie d'Europe, ont été agitées durant ces dernières années. Quelle est leur situation actuelle et jusqu'à quel point l'autorité de la Sublime Porte s'y est-elle raffermie? Quelle est, en particulier la situation de Passavan-Oglou? Est-elle encore de nature à inspirer de vives inquiétudes à la Porte Ottomane? On nous avait attribué le projet de seconder ce chef de rebelles, et l'on nous supposait des relations avec lui; mais il n'y en eut jamais d'aucune espèce. La France a constamment repoussé l'idée d'opérer le démembrement de la Turquie, et elle sera toujours disposée à donner à la Porte Ottomane les moyens de prévenir un tel événement».

. . . . . .

Nedelio Popovicĭ, trimisul luĭ Osman Pazvantoglu, către Ministrul relaţiunilor externe, despre propunerile luĭ Pazvantoglu privitóre la serviciile ce dînsul voesce să aducă politicelĭ francese în Turcia.—Paris, Novembre 1801 [1].

(Vol. 203. D. 56).

Paris, le 16 Brumaire, an 10.

Citoyen Ministre,

J'ai l'honneur de vous exposer que le Pacha de Widdin, Osman Pasvand-Oglou, mon Seigneur et maître, m'envoie auprès du Gouvernement français pour lui soumetre de sa par les propositions suivantes :

Pasvand-Oglu propose :

1°. De concourir de tous ses moyens à tous les changements que le Gouvernement français croirait utiles pour lui de faire dans le Gouvernement de l'Empire ottoman ;

2°. Si la République française se propose d'attaquer la Puissance ottomane ; Pasvand-Oglou s'engage à la seconder de toutes ses forces et de coopérer ouvertement et de concert avec les troupes françaises, jusqu'à l'accomplissement des projets du Gouvernement français, à la seule condition qu'il lui laisserait une province où il pourrait vivre tranquille sous la protection des lois françaises, lui Pasvand-Oglou et son ami Ginis Mehemet Gueray Sultan.

3°. Si les intérêts de la France exigent la sûreté et la tranquilité de l'Empire Ottoman, tel qu'il est aujourd'hui, c'est à dire utile à ses ennemis et nuisible à ses amis, Pasvand-Oglou promet de suspendre toutes les hostilités contre la Porte et de laisser en outre a la disposition du Gouvernement français de se prévaloir auprès de la Porte de cette opération importante, la cessation des hostilités.

Le commerce que vous établirez dans les riches provinces de la Bulgarie, la Valachie, la Servie et la Turace, qui enrichira la nation française, dont, Pasvand-Oglou se déclare l'ami fidèle, ce même commerce dont la sûreté exige la tranquillité des provinces, vous fournira le prétexte de demander à la Porte l'Itlak (acte d'amnistie) de Pasvand Oglou et cachera á tous les yeux l'intelligence qui existera entre la République et Pasvand-Oglou, mon Seigneur et maître.

4° Si le Gouvernement français, hors les cas ci-dessus énoncés, trouverait dans sa sagesse toute autre circonstance où il pourrait faire un emploi utile pour ses intérêts des forces et de la personne de Pasvand-Oglou, il désire que le Gouvernement français disposât de lui en tout et partout ; et Pasvand-Oglou promet d'entreprendre avec son audace ordinaire l'exécution des ordres du Gou-

1. T. II, suplim. I. pag. 216.

vernement français de telle nature qu'ils soient, en supposant toujours qu'ils ne seront point dirigés contre la croyance des vrais Musulmans.

Telles sont, Citoyen Ministre, les propositions que vous fait Pasvand-Oglou et les conditions qu'il vous offre en échange de l'amitié du 1er Consul et d'une protection tacite qu'l sollicite auprès du Gouvernement français.

Agréez, je vous prie, Citoyen Ministe, l'hommage de mon profond respect et de mon parfait dévouement.

Salut et considération,

Signé : *Nedelio Poppovics.*

Rue de l'Echelle No. 579.

Moruz Vodă, vĕdĕnd nereuşita vederilor sale politice, cugetă că s'ar putea compromite viaţa de ar mai ţine tronul şi deci, ḑice Fotino, în dilema grea orĭ de a conspira alăturea cu Pazvantoglu, or de a lăsa ţeara în prada lui, crede că ĭ mai bine pentru dĕnsul să-şĭ ceară mazilia. Zilot pretinde, că ceea ce aŭ decis pe domnitor la acésta, pe lângă temerea de vre-un rĕŭ mare, aŭ fost «maĭ vĕrtos e că vedea şi cheltuielele Domniĭ marĭ şi nu-ĭ maĭ rĕmăsese mijloc de agonisit a banilor; că póte de era acésta, tot se maĭ atîrna ceva. Şi aşa aŭ început a organisa prin uniĭ alţiĭ de la Ţarigrad mazilia, puind pricine multe de neputinţă, şi cu mesteşugareţele sale mijlóce aŭ şi sĕvĕrşit socotéla sa, şi la luna luĭ Octombrie 1801, s'a mazilit, domnind în locul sĕŭ Mihaiŭ Vodă Suţul, cu a treia Domnie într'acéstă ţeară».

In privinţa dateĭ la care s'a întêmplat mazilirea luĭ Alexandru Moruz constatăm discordanţă până şi în ultima lucrare a Domnuluĭ profesor Xenopol. Domnia sa ḑice, că Alexandru Moruz domnesce de la Aprilie 1799 până la 10 Iuliŭ 1801.

Am vĕḑut, că data începerii domnieĭ este din Martie 1799. Domnul Xenopol se ia dupe data uneĭ note din Constantinopole către guvernul francez, din 10 Aprilie stil noŭ, nebăgând de sémă şi la acea împrejurare, că informaţiunea din acea notă este posterióră cu câte-va ḑile numiriĭ luĭ Alexandru Moruz ca domn al Munteniеĭ. Apoĭ, noĭ avem data esactă a intrării luĭ Moruz în Bucurescĭ, de 14 Martie 1799, prin urmare, ţinênd sémă de tótă graba cu care a fost obligat să călĕtoréscă de la Constantinopol la Bucurescĭ, încă nu putem da pentru începerea domniĭ luĭ Moruz o dată posterióră primelor ḑile din Martie. Capul luĭ Hangeri a fost adus la Constantinopole la 9 Martie stil noŭ adică la finele luĭ Februarie şi se scie, precum am arĕtat, că imediat Moruz a fost numit domn de către Pórtă. Am vĕḑut de altă parte, că primele acte însemnate de Moruz ca domn, dupe sosire în Bucurescĭ, cu desevĕrşire réstórnă aserţiunea, că domnia acestuia începe în Aprilie.

Cât privesce data sfîrşitului domniei, D-l Xenopol este iarăşi în eróre. Fotino, arată că urmaşul lui Moruz a venit în ţeară în luna lui Octombre. Ar urma deci că între 10 Iuliŭ stil noŭ 1801, până la Octombre acel an, când ţice că a venit la Bucuresci M. Suţu, a fost administrată ţeara prin căimăcămie, ceea ce cu codicele domnesc No. 43 din archiva statului se probéză absolut eronat.

Acest codice ne dă resoluţiuni de la Alexandru Moruz până la Octombre 1801. Din Septembre sunt fórte numeróse acte de la Alexandru Moruzi în cod. 43. Din Octombre, la fila 592, este un act din 6 Octombre 1801; la fila 594, este resoluţiunea din 7 Octombre 1801; la fila 598 verso, este o resoluţiune din 6 Octombre 1801; la fila 599, altă resoluţiune din 6 Octombre 1801; la fila 600, o resoluţiune din 8 Octombre 1801 repetit şi la fila 616; la fila 600 verso, resoluţiune din 7 Octombre 1801; la fila 602, resoluţiune din 6 Octombre 1801; la fila 603, resoluţiunea din 9 Octombre 1801; asemene la fila 623; la fila 478 verso, resoluţiunea din 10 Octombre 1801; la fila 606, resoluţiune din 12 Octombre 1801.

Va să ţică, în orî-ce cas, Al. Moruzi domnesce mai bine de o jumĕtate de lună din Octombre. In cod. 44, cel întiiŭ act cu numele lui Mih. Suţu este cu data din 30 Oct. 1801. Urméză că între 14 şi 30 Oct. 1801, vine la Bucuresci M. Vodă Suţu. (cod. 44 fila 1).

Deacă este să ţinem sémă de arĕtarea lui Fotino, că Alexandru Moruz în domnia acésta a 2-a a domnit 2 ani şi 9 luni, atunci domnia lui s'ar fi întins, pân'n Decembrie 1801, ceea-ce este documentat neadmisibil, de vreme ce însuşi Fotino recunósce, că în Octombrie deja venise în Bucuresci sucecsorul la domnie Mihai Suţu. Laurian a pus mazilirea lui Moruz în Noembrie, dar, dupe câte arĕtarăm, nu cu mai mult temeiŭ. Tótă rĕtăcirea vine de acolo, că s'a luat ca basă la socotélă afirmarea lui Fotino, că domnia lui Alexandru Moruz a durat 2 ani şi 9 luni, pe când în realitate ea nu dură de cât 2 ani şi 7 luni, dupe cele mai autorisate fóntâni. Deacă, precum nu ne e permis a ne îndoi un singur moment, inscripţiunea ce am dat în «Pe file de ceaslov» [1] de la 14 Martie 1796, apoi în Octombre se împlinesc tocmai 2 ani şi 7 luni ai domniei a 2-a lui Alexandru Moruz. Istoricul nostru D. Xenopol face cea mai mare eróre luându-se dupe un document din colecţiunea Hurmuzaki, (supl. II pag. 205) care vorbesce despre mazilirea domnitorului Ipsilante, iar nu a lui Moruz. Domnia sa observă, că documentul pomenesce de destituirea principelui Valachiei, Alexandru Ipsilante la 10 Iuliu 1801 (Hurm. III), dar se gră-

1. Veţi memoriul ce am presentat la Academie în 1889. Anale. Seria II. Tom X.

besce a ḑice : «însă numele Domnuluĭ este greşit ca Ipsilante». Nu este greşit de loc numele domnitoruluĭ, căcĭ aci e vorba de destituirea Domnuluĭ Moldoveĭ Ipsilante, iar nu a luĭ Alexandru Moruz. In titulatura documentuluĭ şi în textul noteĭ este negreşit eróre, că Ipsilante e numit *prince de Valachie* în loc de *prince de Moldavie*, dar acéstă eróre este fórte frecuentă în notele diplomatice din întregiĭ secolĭ anteriorĭ. Apoĭ se scie lămurit, că în adevĕr Constantin Ipsilante domnesce în Moldova la data acésta, iar nu în Muntenia. Şi în definitiv, documentele prin carĭ se termină domnia luĭ Alex. Moruz şi acele cu carĭ începe domnia urmaşuluĭ sĕŭ Mihaĭ Suţu, ar fi trebuit să fiĭ oprit pe orĭ-ce istoric modern, de a cădea în erórea cronologică a reposatuluĭ Laurian şi a altora.

CAP. XIII

Domnia luĭ Mihaĭ Suţu în Muntenia.

Vĕḑurăm maĭ sus motivele şi împrejurările, carĭ aduc înlocuirea luĭ Alexandru Moruz în domnia Munténă, prin Mihaĭ Suţu. Acéstă nouă domnie, a treia a luĭ Mihaĭ Suţu, este prea scurtă şi prea agitată ca să fie lăsat dupe dênsul multe lucrărĭ şi urme importante în administraţiunea ţĕreĭ. Totuşĭ le cercetăm şi pre aceste puţine.

In compunerea Divanuluĭ luĭ Mihaĭ Suţu, numaĭ Spătarul Hangerĭ este nume strein şi încă şi acesta este urmaş al unuĭ Domn, pre care îl vĕḑurăm cunoscut, în Principate, încă înainte de a deveni Domn.

Din Divanul luĭ Alexandru Moruz, rĕmân în Divanulul luĭ Mihaĭ Suţu maĭ mulţĭ boerĭ, dóră că din Mare Logofĕt Nicolae Brâncovean trece ca Mare Ban, iar Filipescu Constantin, din Mare Vornic, devine Mare Vistiernic.

La 27 Aprilie 1802, adecă cu puţine ḑile înainte de finea domnieĭ luĭ Mihaĭ Suţu, Divanul ţĕreĭ coprindea următórele persóne : Mitropolitul Dositeĭ, Episcopiĭ : Nectarie Rômnic, Iosif Argeş, Constandie Buzĕŭ, cum şi boerĭĭ : Dumitraşcu Ghica Ban, N. Brâncovean vel Ban, Scarlat Ghica vel Logofĕt ; Vornicĭĭ : Creţulescu, C. Stirbeĭ, Câmpineanu şi Racoviţă şi Mare Vistiernic este acum Golescu [1].

Ca administrator, Mihaĭ Suţu ne este cunoscut din altă domnie.

---

1. Veḑĭ Cod. XLIV, fila 219.

De astă dată puţine sunt, repeţim, mĕsurile ce a putut lua ca administrator şi justiţiar. Venit în ţeară tărdiŭ, tómna, Mihaĭ Suţu a fost salutat cu încredere de boerĭ şi de neguţătorĭ, dar de îmbunătăţirĭ nu se putea apuca Mihaĭ Suţu, în timp de iarnă. El însă sciu găsi timp de astă dată ca să stórcă câte-va milióne de la ţeară, sub cuvînt că trebue banĭ pentru întreţinerea oştirilor turcescĭ, carĭ vor apĕra ţeara în contra Pasvangiilor. Ba unĭĭ scriitorĭ afirmă încă, că Mihaĭ Suţu a maĭ luat şi cu împrumut banĭ de la boerĭ şi neguţĕtorĭ, banĭ carĭ de sigur 'şĭ propunea să nu 'ĭ maĭ întórcă nicĭ-o-dată, precum nicĭ nu i-a maĭ întors.

Dionisie Fotino ḑice, că «cu tóte că Domnul s'a nevoit să iconomiséscă lucrurile spre a nu se îngreuna ţeara, însă fiind-că cheltuise mulţĭ banĭ pentru ca să capete domnia şi fiind-că avea însemnătóre cheltuelĭ cu oştirile, — pentru care Pórta nu-ĭ trimetea nicĭ o para de la hasnaua sa — a fost nevoit de la un timp, a pune maĭ multe dărĭ pe ţeară.»

Zilot românul, comparând pofta de dobêndă a luĭ Moruz cu a luĭ Mihaĭ Suţu, amintesce că Mihaĭ Vodă, din anteriórele domniĭ, 'şĭ făcuse nume bun :

«Făcuse ţeara cununĕ
Ferind-o de prăpăstiĭ,
Atât cât 'ĭ rĕmăsese
Numele, cum că fusese
Domn ţĕreĭ ca nime alt,
Aşa bun şi cu dorire
Pentru a ţĕreĭ sporire
Şi creştin adevĕrat.
Dar, o! ce nepotrivealĕ
La a ţĕreĭ socoteală!
Căcĭ unde nădăjduia,
Cum că va să pască turma
Tot ca întêiŭ şi acuma,
Aŭ ajuns de se căia,
Căcĭ vĕḑură fără veste,
Că acel d'întêiŭ nu este,
Ci cu totul tot schimbat,
Înfipt cu mare pornire
L'a banilor dobêndire....»

Zilot afirmă, că Mihaĭ Suţu în acéstă domnie 'şĭ-a dobêndit nume rĕŭ, din causa unuia din fiiĭ sĕĭ. Avea el douĭ fiĭ, pre Nicolae şi pre

George[1]. Nicolae este acela acusat de Zilot, că nu grijea de alt, fără numaĭ să-şĭ împle punga.

«Acésta dar a fost pricina de s'a prefăcut Mihaĭ Vodă în acéstă domnie, din dulce, în amărăciune, că nu aŭ avut miniştri trebnicĭ ca să pórte ogodul trebilor. El tot acela era sĕrmanul, dar ce folos, că 'şĭ dedese barba în mâna fiuluĭ sĕŭ şi cum este vorba românéscă: «cum îĭ cânta, aşa juca!»

Se maĭ întrébă Zilot, de ce nu împedeca boerimea de la rĕŭ pe Mihaĭ Vodă? Dar tot el îşĭ rĕspunde, «că boerimea nicĭ nu 'şĭ-aŭ deschis gura să vorbéscă un cuvînt spre ajutorul ţĕreĭ; încă, precum am auḑit pre mulţĭ spuind, dintre boerĭ eraŭ şi uniţĭ la croelĭ necuviincióse şi stricătóre ţĕrĭĭ, cu Beizadea Grigore.»

Códa de topor, de care mereŭ vorbirăm!

Zilot, esplică recurgerea luĭ Mihaĭ Suţu, la îngreunarea cu dăjdiĭ şi prin o faptă vicléna a luĭ Alexandru Moruz. Ultimul cronicar al fanarioţilor, pre cum 'l numesce domnul Hasdeŭ, ḑice că Alexandru Moruz, care încă nu plecase din Bucurescĭ, când acolo în Octombre sosi Mihaĭ Suţu, voind să 'ĭ facă nume rĕŭ la ţeară, îl încărcă la socotelile de plată a lefilor oştirilor, în atâta, în cât Mihaĭ Suţu se vĕḑu în nevoia de a recurge la sporirea dăjdiilor[2].

*

Din timpul administraţiuneĭ scurte a luĭ Mihaĭ Suţu, din tómna până în primă-vara anuluĭ 1802, iată cam ce acte maĭ însemnate putem culege:

Cu referinţă la biserică.

Dupe ultima filă a tabeleĭ Codicelui No. XLIV, urméză douĕ paginĭ albe şi apoĭ o listă cu titlul: «*Hirotoniile ce sĕ fac.*» De la 1 Ianuarie 1802, până la 4 Maiŭ acelaş an, sunt înscrise 27 de hirotoniĭ pentru sate şi oraşe, nu numaĭ din eparchia Mitropolieĭ, ci şi de prin alte eparchiĭ.

Hirotoniile s'aŭ făcut, seaŭ dupe anaforaoa Isprăvnicieĭ, seaŭ dupe acea a Mitropolitului, seaŭ dupe acea a Vorniculuĭ de politie. Câte-va sunt dupe anaforaoa Vistieriuluĭ Golescu şi a Banuluĭ Ghica.

Maĭ toţĭ candidaţiĭ la preoţie sunt numiţĭ grămăticĭ, mulţĭ sunt feciorĭ de preoţĭ.

Hirotoniile se fac cu păzirea vechilor nizamurĭ. Aşa însu-şĭ marele Ban Brâncovénul nu póte dobândi preot la satul sĕŭ Sĕrulescĭĭ, în locul

1. Veḑĭ Cod. XLVIII fila 125 verso.
2. Pag. 48 şi 49.

preotuluĭ de acolo, care se făcuse protopop, de cât cerênd acésta cu anafora la Domnitor [1].

O singură schimbare de epitropie de biserică s'a întêmplat sub Mihaĭ Suţu, anume la Sf. Spiridon-Noŭ [2].

Reînoirĭ de chrisóve pentru mŏnăstirĭ nu se pot face sub Mihaĭ Suţu, în mijlocul agitaţiunilor şi a rĕsbóielor contra rebelilor din Vidin. Numaĭ un act de donaţiune, către Mitropolia din Bucurescĭ, găsim de la Mihaĭ Suţu, prin care despăgubesce pre Mitropolie pentru o ţigancă ce i-a luat o anterióra judecată, dăruindu-ĭ un sălaş din ţiganiĭ domnescĭ [3].

La 30 Octombre 1801, Mitropolitul Dositeĭ se tânguesce luĭ Mihaĭ Suţu, contra Ispravniculuĭ de Muscel, pentru rele urmărĭ şi supĕrărĭ

---

1. Veḑĭ Cod. XLIV, fila 42.
2. Veḑĭ fila 29, Cod. XLIV.

Prea Înălţate Dómne.

Adunându-ne la luminatul Beizadea Grigorie Ghica, ca să teorisim socotelele rĕposatuluĭ Medelnicer Grigorie, Epitropul sfîntuluĭ Spiridon-Noŭ, de veniturile şi cheltuelile numiteĭ mŏnăstirĭ, din vremea de când n'a dat socotéla mŏnăstireĭ şi până la mórte şi vĕḑênd, că nu este mijloc a lua nicĭ o curată pliroforie, de nicĭ o madea, până nu se va orândui maĭ întâĭ Epitrop, carele să facă cuviinciósa cercetare cu deamĕnuntul, de tóte madelele, ca să deie îndestulată înţelegere de fieteş-ce lucru, pentru acea am şi făcut alegerea şi am orânduit Epitrop mŏnăstireĭ pre Slugerul Nicolae, om cercat, vrednic şi cu frica luĭ Dumneḑeŭ, pre carele l'am însărcinat, nu numaĭ a cerceta şi a descoperĭ adevĕrul socotelilor, ci să şi priméscă tóte ale mŏnăstireĭ lucrurĭ mişcătóre şi ne mişcătóre în sémă şi purtarea sa de grijă, făcênd curată catagrafie până la una şi să le chivernisésca cu bună economie, aducêndu-le la bună şi lăudată stare şi adăogire şi sporire, urmând la tóte dupĕ testamentul rĕposaţilor Ctitorĭ şi dupĕ luminate hrisóve Domnescĭ; ci rugăm şi pre Măria ta, ca să se dee luminată întărire acesteĭ alegerĭ de Epitrop la numita mŏnăstire, fiind şi cu scirea şi voinţa luminateĭ Beizadea Ctitoruluĭ.— 1801, Noemvre 21.

Dositeiu al Ungro-Vlahieĭ, Grigorie Ghica, Dumitrache Ghica Ban.

Io Mihail Constantantin Suţul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Intĭrim şi Domnia mea alegerea acésta şi orânduim pre Sluger Nicolae de Epitrop al numiteĭ mŏnăstirĭ şi a urma întocmaĭ şi întru tóte dupĕ cum se cuprinde maĭ jos.— 1801, Decemvre 10.

Cod. XLIV fila 29.

3. Veḑĭ fila 64, Cod. XLIV.

ce face la partea preoţéscă acel ispravnic, Slugerul Enache. Mitropolitul arată, că protopopul din judeţ, 'l însciinţéză, «că ar fi trimiţênd (ispravnicul) de sine-şĭ slujitorĭ, de ar fi aducênd pre preoţĭ, de i-ar fi închiḑênd şi iar fi globind fără de scirea protopopuluĭ şi a nóstră... Luminate Dómne, maĭ înainte obiceiul era, când căḑea în vre-o vină vre-unul din preoţĭ, Dumnélor Ispravniciĭ 'l trimeteaŭ la protopop de 'şĭ lua căḑuta certare. Asemenea, când greşea vre-unul din protopopĭ, Dumnélor Ispravniciĭ însciinţa Mitropolia şi dupe vină 'şĭ lua pedépsa. Şi la luminatul Divan, când se judecă vre-unul din partea bisericéscă, cu vre-un mirean şi se vĕdesce în vină, partea bisericéscă se trimete la Mitropolie să se pedepséscă. Când un Domn stăpânitor loculuĭ, le păzesce acestea, cu cât maĭ vêrtos un Ispravnic! Acésta nu s'a maĭ întêmplat până acum: «Dumnéluĭ Slugerul s'a făcut de sine-şĭ Protopop şi Mitropolit cu urmările domnieĭ sale.» Mitropolitul cere cercetare pentru închiderea de către Ispravnic a Protopopuluĭ.

Domnitorul în acea ḑi se grăbesce a aproba cererea Mitropolituluĭ. Însărcinatul Domnitoruluĭ are obligaţiunea să cerceteze ce jafurĭ a făcut Ispravnicul preoţilor din judeţ?[1]

---

1. *Anaforaoa Mitropolieĭ pentru rele urmărĭ şi supĕrărĭ ce face la partea preoţească Sluger Enache, Ispravnicul de Muscel.*

Prea Înălţate Dómne

Cu smerită anafora însciinţăm Înălţimeĭ tale, că un Stroie Protopop, ce 'l avem orânduit la plasa Găleseşcilor, sud Vlaşca, prin jalbă ne arată, că aflându-se dus la culesul uneĭ viĭ, ce are asupra Pitescilor în sud Muscel, una Savasta Diaconeasa l'ar fi tras la judecată la Dumnéluĭ Sluger Enache, Ispravnicul numituluĭ judeţ Muscel, pentru socotéla uneĭ datoriĭ de banĭ, ce ar fi avut Protopopul la bărbatul sĕŭ Diacu Chiranu, şi fără de a maĭ intra în cercetare, spărgênd zapisul de datorie, cu cuvînt că s'ar fi plătit, l'aŭ pus şi la popreală şi se află şi până acum închis, fără a ne însciinţa pre noĭ maĭ întâĭ, dupĕ datorie de ar fi avut Protopopul vre-o vină; deosebit ne însciinţéză şi Protopopul aceluĭ judeţ, că ar fi trimiţênd de sineşĭ slujitorĭ şi ar fi aducênd pre preoţĭ de 'ĭ-ar fi închiḑênd şi 'ĭ-ar fi globind, fără de şcirea Protopopuluĭ şi a nóstră, precum maĭ pre larg pliroforie să va dă Mărieĭ tale, din chiar acéstă alăturată însciinţare ce ne face numiţiĭ protopopĭ. Luminate Dómne, maĭ 'nainte obiceiul era, când căḑea în vre-o vină vre-unul din preoţĭ, Dumnélor Ispravniciĭ 'l trimiteaŭ la Protopop de 'şĭ lua căḑuta cercetare, asemenea şi când greşea vre-unul din Protopopĭ, D-lor Ispravniciĭ însciinţa Mitropolituluĭ şi dupĕ vină îşĭ lua pedépsa şi la luminat Divan, când se judecă vre-unul din partea bisericéscă, cu vre-un Mirean şi se vădesce în vină partea bisericéscă, să trimite la Mitropolie de se pedepsesce; când un Domn stăpânitor le păzesce acestea, cu cât maĭ vêrtos un Ispravnic! Acésta nu s'aŭ maĭ întêmplat până acum! Dumnéluĭ Sluger s'aŭ făcut de sineşĭ şi Protopop şi Mitropolit, cu urmările Domnieĭ séle; pentru care

Cu referința la Biserică mai dăm aci următórele acte:

Prea Înălțate Dómne

Sfinția sa, iubitorul de Dumneḑeŭ părintele Episcop Argeș, chir Iosif, încă de la trecutul Iulie 2, făcênd arĕtare în scris către Măria sa Alexandru Vodă Moruz, că în anul trecut lĕt 1800, fiind cumpĕrătorĭ și tacsildarĭ Vinăriciuluĭ de la Muşcel Iancul Perdicar și șătrariu Barociu și Tudor Iliat, aŭ luat și mila sfinteĭ Episcopiĭ și o țin fără de cuvênt, din porunca Mărieĭ sale s'aŭ fost cercetat atuncĭ pricina prin judecată de către noĭ și dupĕ catastișele numiților tacsildarĭ, s'aŭ dovedit că acéstă milă a Episcopieĭ aŭ prins tal. 1137 și s'aŭ luat de către dînșiĭ fără tăgăduială și a lor, din carĭ banĭ tal. 184 banĭ 30 era asupra luĭ Barociu și tal. 444,53 asupra Ianculuĭ Perdicar, carĭ banĭ s'aŭ îndatorat numiții doĭ tacsildarĭ să'ĭ rĕspundă, iară pentru tal. 508 banĭ 37 ce maĭ lipsesc până la suma mileĭ, 'ĭ am fost îndatorat pe câte-șĭ treĭ să plătéscă, ca uniĭ ce aŭ fost tovarășĭ, dând fie-care câte talerĭ 169,52, în urma căreia alegerĭ a nóstre arĕtându-ne șătraru Barociu răvașu de la 29 ale luneĭ Iunie, al Ianculuĭ Perdicaru, cu coprindére că de se va hotărî să plătéscă aceștĭ banĭ aĭ miliĭ, Șătraru să nu intre la analoghie, ăm fost dat platnicĭ pe Iancul, i pe Iliat, ca eĭ amîndoĭ să rĕspundă și aceĭ tal. 169,52 ce să orânduise întâĭ aĭ da

---

rugăm ca în fericite ḑilele Mărieĭ tale, să nu se strice aceste obiceiurĭ vechĭ, ci maĭ vêrtos să se îndrepteze și cu luminată poruncă să se rânduiască credincios omul Mărieĭ ta'e, împreună cu omul Mitropolieĭ, să facă cercetare la fața loculuĭ, atât pentru închiderea Protopopuluĭ, cu ce cuvênt de vinovăție l'aŭ închis? cum și pentru alte jafurĭ ce se va dovedi că aŭ făcut preoților din județ și să însciințeze Mărieĭ tale; iară aniĭ Mărieĭ tale, rugăm de la Domnul Dumneḑeŭ să fie mulțĭ și fericițĭ.— 1801, Octombre 30.

Al Mărieĭ tale către Dumneḑeŭ fierbinte rugător și smerit părinte sufletesc.

Dositeiu al Ungro-Vlahieĭ

Io Mihail Constantin Sufțul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Cu cale și primită fiind Domnieĭ mele, anaforaoa ce ne face prea Sfinția sa părintele Mitropolit, orânduim pre sluga Domnieĭ mele..... logofețel de Divan, să mérgă la sud Muscel, unde aducênd pre acel Protopop Stroe de față, să facă cuviinciósa cercetare, maĭ întâĭ acolea la Isprăvnicat, ca să dovedéscă de 'ĭ-a spart Ispravnicul zapisul și de l'aŭ pus Ispravnicul la închisóre cu adevĕrat, dupĕ cum aŭ însciințat Protopopul, către prea Sfinția sa părintele Mitropolitul și cu ce cuvênt de vinovăție l'aŭ închis; așișderea să facă orânduitul Domnieĭ mele cercetare cu amĕnuntul, ce jaf a făcut Ispravnicul preoților județuluĭ și să aducă Domnieĭ mele pentru tóte drĕptă pliroforie în scris pre larg. — 1802, Octombre 30.

Vel Logofĕt.

Şătraru, precum tóte acestea se coprind în anaforaoa nóstră, ce este cu lét. 1801 Iulie 2. Acum vedem, că iarăşĭ se jăluesce Sfinţia sa părintele Episcop, cerênd a se face cuviinciósa înplinire dreptuluĭ Episcopieĭ, adică tal. 67,68 ce maĭ sunt la Perdicaru şi de la Tudor baniĭ ce sunt asupra luĭ, dupĕ anaforaoa nóstră, plătind numiţiĭ tacsildarĭ şi ḑeciuiala Zapciuluĭ, i cheltuiala ce aŭ făcut Episcopia de când âmblă în judecată cu dênşiĭ, la care jalbă a Sfinţieĭ sale fiind-că ni se poruncesce de către Inălţimea ta, ca să arătăm pricina prin anafora în ce chip este, nu lipsim, dupĕ poruncă, a face Mărieĭ tale arĕtare, că curgerea priciniĭ este dupĕ cum se coprinde maĭ sus şi cât pentru Iancul Perdicaru i pentru Barociu, ne arată Zapciul cel orânduit, că aŭ rĕspuns baniĭ ce aŭ fost asupra lor, iar Tudor Iliat neplătindu'ĭ nicĭ până acum, îl aduse Zapciul înaintea nóstră, pre carele întrebându-l cu ce cuvênt se împotrivesce de nu rĕspunde dreptul Episcopieĭ? îl vĕḑum rezemându-se la o carte Isprăvnicéscă, de la 13 ale trecutuluĭ Octombre, unde se vede, că vînḑênd eĭ, adică tacsildariĭ rĕmăşiţele Vinăriciuluĭ la un Constandin biv. Clucer de arie ot Câmpu-Lung, l'ar fi osândit pe acela ca să dee mila Episcopieĭ şi cum întrebându-l Tudor de ce nu 'ĭ-aŭ dat, ar fi ḑis Constandin, că baniĭ miliĭ 'ĭ ar fi dat în mâna Ianculuĭ Perdicar, dară cu acéstă carte nu póte Tudor a se ajutora întru nimic, pentru că Episcopia nu are a face cu acel Constandin Clucer, căruĭ 'ĭ-aŭ vêndut eĭ rĕmăşiturile, nicĭ cu socotelile de dat şi luat, ce va fi avênd tovarăşiĭ între dênşiĭ, ci dreptatea se caută spre tacsildar, pentru care fiind, că ceĭ-l-alţĭ doĭ tovarăşĭ aŭ rĕpuns baniĭ ce aŭ fost a da dupĕ anaforaoa nóstră, dator este şi Iliat a rĕspunde aceĭ tal. 254,18 ce sunt asupra luĭ, ca un tovarăş ce aŭ fost, însă tal. 169 banĭ 52, analogon ce l'aŭ ajuns din talerĭ 508,37, care s'aŭ orânduit a'ĭ plăti câte treĭ şi tal. 84,86, din tal. 169,52, analogon ce să orânduise a'ĭ da Barociu şi în urmă îndreptându-se cu răvaşul Perdicaruluĭ, aŭ rĕmas să-ĭ plătéscă tot Perdicaru dimpreună cu Tudor, carele fiind-că nu urméză din sineşi a-ĭ plăti, să fie luminată porunca Inălţimeĭ tale, către Zapciul cel orânduit, ca să'l ridice la închisóre până va plăti aceştĭ banĭ, iară pentru ḑeciuiala Zapciuluĭ, i cheltuiala ce cere părintele Episcop, a se rĕspunde de către tacsildarĭ, ca uniĭ ce aŭ luat şi aŭ ţinut baniĭ miliĭ fără de nicĭ un cuvênt, rĕmâne cum va fi luminată porunca Mărieĭ tale.— 1801, Noembre 22.

Constantin Ştirbeĭ vel Vornic, Ştefan Văcărescu vel Vornic.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod

Teodor Iliat ne rĕmâind odihnit la acéstă anafora a D-lor Veliţilor Boerĭ, s'aŭ înfăţişat la Divan înaintea Domnieĭ mele cu..... Dichiul Vechilul Sfinţieĭ sale iubitor de Dumneḑeŭ Episcopuluĭ Argeş, unde nu avu Teodor vre un alt cuvînt deosebit vrednic de împotrivire a se a se apĕra de plata acestor banĭ, de cât numaĭ dupĕ socotéla ce ar fi căutat el cu tovarăşiĭ

sĕĭ înaintea Dumnéluĭ vel Vist. Golescul, nu numaĭ n'ar fi rĕmas asupra luĭ dintr'acéstă milă vre-un ban, ci încă şi alţĭ banĭ buniĭ aĭ luĭ ar fi asupra tovarăşilor sĕĭ, cerênd a se aduce acea socotélă de faţă să se vadă, căruia i s'aŭ ḑis, că de vreme ce împreună cu Barociu şi cu Perdicarul aŭ fost şi el tacsildar de o potrivă şi câte-şĭ treĭ aŭ făcut urmare împotriva ponturilor Domnescĭ, de aŭ luat mila Episcopieĭ, cu drept cuvînt dară, îşĭ cere Episcopia dreptul eĭ, iarăşĭ de la câteş treĭ şi ad-că ceĭ-l-alţĭ doĭ aŭ plătit partea lor, dator este şi el a plăti aceştĭ banĭ şi apoĭ póte să'şĭ caute socotéla cu ceĭ-l-alţĭ tovarăşĭ între dênşiĭ, drept acea cu cale fiind anaforaoa Dumnélor Veliţilor Boerĭ, o întărim şi poruncim Zapciuluĭ celuĭ orânduit, ca să împlinéscă baniĭ ce se coprinde maĭ jos, acum fără de nicĭ o prelungire de la Teodor Iliat, care fiind-că aŭ pricinuit Episcopieĭ şi pagubă şi cheltuiélă fără nicĭ un cuvînt, să plătéscă la partea luĭ şi ḑeciuiala zapciuluĭ.— 1802, Ianuarie 30.

Cod. XLIV, fila 72.

Prea Înălţate Dómne

Cu smerită anafora însciinţăm Mărieĭ tale, că o Mariucă ţigancă a Sfinteĭ Mitropoliĭ, însoţindu-se cu un Negoiţă ţigan Domnesc prin cununie, la întâia Domniea Mărieĭ sale Alexandru Vodă Ipsilant, s'aŭ fost şi hărăsit acest ţigan de Măria sa rĕposatuluĭ Serdar Constandin Neculescu şi Mitropolia cerêndu-şĭ ţiganca şi fetele eĭ, după judecăţile ce s'aŭ urmat, s'aŭ hotărît de către Seleful Mărieĭ tale, Măria sa Alexandru Vodă Moruzi, la lét 1800, Octombre 16, ca darul Domnesc să fie dar ne strămutat şi ţiganca cu fetele eĭ să fie tot subt stăpânirea caseĭ rĕposatuluĭ Neculescu şi pentru dênsele să se dee Mitropolieĭ schimb, un sălaş de ţiganĭ Domnescĭ şi de atuncĭ până acum, nicĭ o urmare nu s'aŭ făcut acesteĭ hotărîrĭ, fiind Mitropolia păgubaşă de 5 suflete până astă-ḑĭ pentru care rugăm pe Măria ta, să fie luminată poruncă, că orĭ să i se dee, pre un Stoica ţigan Domnesc cu patru feciorĭ ce ţinea ţiganca, iară a Mitropolieĭ, orĭ să ni se dee chiar aceea Maria ţiganca Mitropolieĭ, cu 4 fete ale eĭ, ce aŭ ţinut-o Negoiţă ţiganu cel hărăzit de Domnie; de acésta, şi aniĭ Mărieĭ tale de la Dumneḑeŭ rugăm să fie mulţĭ şi fericiţĭ.— 1802, Ianuarie 21.

Dositeiu Mitropolitul

Dobriţa
Vlada
Tudora
Sanda
} fetele ţigănceĭ

Io Mihail Constantin Sufţul Vrd. i gospod

Intărim şi Domnia mea harul sfinteĭ Mitropoliĭ, de acest sălaş dintre ţiganiĭ Domnescĭ şi poruncim Dumitale vel Armaş, să întrebĭ pe Domnia mea, ca să iaĭ poruncă de al face teslim.— 1802, Ianuarie 28.

Cod. XLIV fila 63.

Şcóla.

Nicĭ o prefacere însemnată nu găsim în şcólă, în scurta domnie a luĭ Mihaĭ Suţu. Şcóla continuă a existe, seaŭ maĭ drept vorbind a vegeta. Cu referinţă la şcólă, nu aflarăm din domnia luĭ Mihaĭ Suţu de cât vre-o douĕ acte. Unul maĭ însemnat este anaforaoa mareluĭ vornic al obştirilor, din 20 Ianuarie 1802, prin care arată, motivat de jalba dată domnitoruluĭ, de Răducanul ucenicul şcóleĭ domneşcĭ, că acest şcolar este «fecior de ómenĭ de cinste, dintre pământenĭ şi se află şi acum stăruind la învĕţătura cărţii la şcóla domnéscă, din a căruia silinţă aŭ şi prohorisit, luând putere de învĕţătură, dupe cum se vede şi din sintesis al jalbeĭ ce face către Inălţimea ta şi maĭ vîrtos din tacrirul dascălilor şcóleĭ domnescĭ m'am pliroforisit, că are şi maĭ mare putere la învĕţătură, paradosind matematica, dar fiind fără părinţĭ şi maĭ vîrtos scăpătat şi neavênd vre-un ajutor de a'ĭ lesni rîvna şi silinţa ce are spre învĕţătură, nu puţină zăticnélă a avut şi are la procopsélă, neavênd nicĭ cele trebuincióse cărţĭ de învĕţătură şi nicĭ hrana vieţeĭ. Şi aceĭ taleri 7 ce'ĭ are din mila domnească, léfă pe lună de la cutia milosteniei, dupe starea epitropieĭ în care se află acum, cu lipsa banilor, nu i-se dă pe tótă luna necontenit şi ca să 'l tragă inima spre maĭ multă învĕţătură şi ca să i se lesnéscă rîvna ce o are spre dênsa şi spre a se face pildă şi la alţĭ ficiorĭ de boerĭ pământenĭ, de se va găsi cu cale de către Inălţimea ta, să i-se sporéscă leafa pre lună taleri 7 cu taleri 8, adică taleri 15 pre lună, care léfă să i-se mute, dupe cererea sa, de la cutia milosteniei la cutia şcólelor, spre a-ĭ lua cu înlesnire pe tótă luna, cu care să pótă să'şi întêmpine cele trebuincióse spre învĕţătură». — 1802, Ianuare 20.

Mihaĭ Constantin Suţu aprobă întocmaĭ propunerea acésta[1].

Al doilea act este din 17 Februarie 1802. Maziliĭ şi săteniĭ din satul Miceşci, judeţul Muscel, s'aŭ jăluit luĭ Mihaĭ Suţu, că aŭ un dascăl anume Chiriţă, care l'aŭ adus din alte părţi pentru învĕţătura copiilor şi pentru cântările bisericeĭ, fiind că numaĭ un preot aŭ. Pre acest dascăl satul nu l'a pus la cislă pentru dăjdiĭ, dar zapciiĭ fără drept îl supĕră.

Săteniĭ se rógă, ca dascălul Chiriţă să fie scutit de dăjdiĭ, ca să păzéscă biserica «iar copiiĭ ce va învĕţa carte să 'ĭ plătéscă fieş-care dupĕ cum se va întocmi». Marele vistier, cu anaforaoa din 4 Ianuarie 1802, propune luĭ Mihaĭ Suţu scutirea cerută şi domnitorul

1. Cod. XLIV, fila 61.

hotăresce: «Dăm domnésca nóstră întărire la mâna luĭ Chiriță, ca să fie nedajnic și ne supĕrat spre a fi de ajutor la biserică și de învĕțătură copiilor satuluĭ». — 1802, Februarie 17.

Justiție.

In diferitele tribunale găsim orînduiți maĭ preste tot boerĭ pămênteni. Așa la departamenturile civile funcționézĕ judecătorĭ ca Dumitrache Catargiu, Manolache Florescu paharnic, Vaarlam, Dimitrie Niculescu paharnic, Ioan Medelnicerul, iar la criminalion, în Februar 1802, găsim pre Teodor Foti, Andronachie Habudeanu, Nicolae Serdaru, Constantin C. Caclica Medelniceriul.

Ca judecător la agie aflăm pre Ioan Crețeanu paharnic [1].

Nicĭ o mĕsură maĭ deosebită nu aflăm luată de Mihaĭ Suțu în sfera justițieĭ. Să menționăm totușĭ unele acte.

I. Așa marele spătar Anastase (căreia maĭ apoĭ ĭĭ succede Hangeri) la 4 Novembre 1801, propune, că liberarea din temniță seaŭ ocnă să se facă deapururea pe chezășie, dupĕ nizamul dat de Mihaĭ Suțu în prima luĭ domnie. Acel regulament, spătarul găsesce că nu sĕ maĭ aplică regulat, de aceea cere domnitoruluĭ poruncă către armașĭ «că chezășiile tuturor vinovaților ce li se vor da de către Măria ta iertăciune, dupe ce îșĭ vor lua pedépsa lor, dupĕ luminata hotărîre ce se va da, fiind-că eĭ toți îșĭ daŭ chezașĭ dupe obiceĭ că nu se vor maĭ aluneca la fapte de hoțiĭ, să se trimétă aceĭ chezașĭ de armășie să li se cerceteze chezășia la spătărie, de este destoinică chezășia? și așa să se trécă la condica spătărieĭ, ca să fie sciuți și de la spătărie, se va da în scris de li s'aŭ primit chezășia ca să se sloboadă de la pușcărie să pótă și poterele spătărescĭ a sci să apuce pe chezașĭ să dee pe unii ca aceștia în tótă vremea, când se aude de făcĕtorĭ de rele». — 1801, Noembre 4 [2].

---

1. Veḑĭ Cod. XLIV, filele 189, 190, 191, etc..., etc.

2. *Anaforaoa Dumnĕluĭ vel Spătar pentru chezașiĭ hoților ce se slobod cu poruncă de la Armășie.*

Prea Înălțate Dómne

Insciințez Înălțimiĭ tale, că la orânduiala trebilor spătărieĭ, am luat pliroforie, că a fost nizam și pentru rânduiala hoților și tâlharilor încă din cea-l-altă fericită domnie dintâĭ a Mărieĭ tale, că orĭ ce tâlhar și hoț să prinde la temnița criminaluluĭ, dupe judecata de acolo când sunt vre-uniĭ a se sloboḑi dupe hotărîrea Domnéscă și a judecățiĭ prin chezășie, acea chezășie are a se da la Spătărie, pentru că Spătăria este îndatorată a păzi pururea liniștea locuitorilor,

Domnitorul Mihaĭ Suțu în resoluțiunea pusă pe anafora, amintind că nizamul a existat încă din 1780 și din cea-l-altă domnie a sa, din Iulie 1792, hotărește «ca pe chezașiĭ vinovaților și a gazdelor lor, carĭ prin pecetea Domnieĭ mele dobândesc slobozenie de la închisórea pușcărieĭ să 'ĭ trimită Armășia și cu Judecătoriĭ pușcărieĭ și la Spătărie spre a se face și acolo cunoscuțĭ de vrednicĭ prin cercetarea

---

de către făcătorĭ de rele, căcĭ aceĭ nărăviți la hoțiĭ orĭ când se slobod prin chezașĭ, și Spătăria dă scire dupe alocurea din tótă țeara Mărieĭ tale, caută pre chezașiĭ acelor hoțĭ, ca să se vadă de sunt de față, seaŭ lipsind în hoțiĭ iarășĭ, și când nu sunt de față se apucă aceĭ chezașĭ a da séma, și sunt îndatoraţĭ a rĕspunde la orĭ-ce pentru dênșiĭ și cu acest nizam sunt îngrijațĭ hoțiĭ de a se părăsi de fapte rele, căcĭ Spătăria îĭ vînézĕ cu poterile, iară altă dregătorie nu are acéstă datorie să risipéscă poterĭ prin țeară, și de acéstă anafora se va da Mărieĭ tale pliroforia și din condicile Divanuluĭ, dară precum am cunoscut acum, curgerea acesteĭ trebĭ este fără de acest nizam ce se urma, pentru că de când m'aĭ cinstit Măria ta cu dregătoria Spătărieĭ, s'aŭ întêmplat a lua însciințare de iviriĭ de hoțĭ la județul Slam-Rômnic, și căutând la Condicile ce aŭ fost ale Spătărieĭ, se vede neurmată tréba acésta cu a fi însciințațĭ Spătărieĭ, chezașiĭ celor slobozițĭ hoțĭ de la temnița Cremenalionuluĭ, ca să se pótă face cercetare prin chezașiĭ hoților, de sunt hoțiĭ în hrană dréptă, seaŭ lipsesc iarășĭ în hoțiĭ, și să pótă Spătăria a'ĭ căuta cu potere și a'ĭ prinde și a se vĕdi și vina chezașilor lor; de aceea mĕ rog Mărieĭ tale, ca să se pótă păzi liniștea de obște a locuitorilor. țĕriĭ Mărieĭ tale, să se întăréscă acéstă prea plecată anafora cu luminata poruncă a Mărieĭ tale, către Armășie, ca chezășiile tuturor vinovaților, ce li se va da de către Măria ta, în vreme, iertăciune, dupe ce 'șĭ vor lua pedepsile lor dupe luminata hotărîre ce se va da, fiind că eĭ toțĭ îșĭ daŭ chezașiĭ dupe obiceiŭ, că nu se vor maĭ aluneca la fapte de hoțiĭ, să se trimită aceĭ chezașĭ de la Armășie, ca să li să cerceteze chezășia la Spătărie, de este destoinică chezășia, și așa să se trécă la condica Spătărieĭ, ca să fie sciuțĭ, și de la Spătărie se va da în scris de li s'aŭ primit chezășia, ca să se slobódă de la pușcărie, să pótă și poterile spătărescĭ a șci să apuce pe chezașĭ să dee pe uniĭ ca aceștia în tótă vremea, când se aude de făcătorĭ de rele; acest nizam s'a urmat de apururea, și de se va găsi cu cale de Inalta Mărieĭ tale înțelepciune, să se urmeze și de acum înainte acéstă bună orânduială, ca să se pótă păzi liniștea țĕriĭ de către făcătoriĭ de rele, și cum va fi bună hotărîrea Mărieĭ tale. — 1801, Noembre 4.

Anastasie vel Spătar.

Io Mihail Const. Sutul Vvd. i. gpod. zem. Vlahiscoie.

Fiind-că pentru părăsirea desĕvêrșit acelor hoțĭ și făcătorĭ de rĕŭ, carĭ aŭ dobândit o dată ertăciune, și iarășĭ a maĭ cutezat să se cerce în urmărĭ rele, este trebuincios și cu cale acest nizam al chezașilor, precum nĭ-l arată Dumnéluĭ vel. Spătar, care-l găsim Domnia-mea în condicele divanuluĭ, că aŭ fost dat, atât în cea-l-altă domnie a nóstră, la lét 1792 Iulie, cât și maĭ dinainte de la lét 1780, ca pe chezașiĭ vinovaților și gazdele lor, ce prin pecetea

ce li se va face şi dupe pliroforia în scris ce vor primi de la Spătărie, aşa să se slobódă. Poruncim Domniei tale vel Armaş, i Dumnea vóstră judecătorilor depart. criminalion, că acest nizam al chezaşilor să 'l urmaţi negreşit, dar şi Domnia sa vel. Spătar poruncim, ca când aceĭ chezaşĭ când se vor arĕta la Armăşie nu 'ĭ va găsi spătăria destoinicĭ şi se vor aduce la Spătărie alţiĭ vrednicĭ, să aibă Spătăria datoria a trimite ca să se trécă şi în condica puşcărieĭ, chezăşiile lor, spre a fi şi acolo sciuţĭ.—(1801 Noembre 1).

Maĭ aducem la rubrica justiţieĭ următórele acte:

a) acte de *iotesie,* adică de adoptare de copiĭ [1];

b) o curiósă sentinţă prin care justiţia admite că sĕrutarea între un tinĕr şi o tînără înainte de cununie, echivaléză cu logodna prin inel [2];

c) diverse graţieri din ocnă, între carĭ acea a luĭ Vênturache Ţiganul [3];

d) acte de surghiunurĭ [4];

e) procese de muierĭ şi fete, reclamând ca bărbaţĭ ómenĭ carĭ nu le vor, acusându-ĭ că le-aŭ necinstit seaŭ că le-aŭ promis căsătorie [5];

f) procesul unuĭ sat care a bătut un stegar de vênătorĭ [6];

g) moratorium de şése anĭ, acordat unuĭ neguţător, în loc de a fi declarat falit. In acest act justiţia şi Domnitorul stabilesc un fel de concordat şi obligă pre minoritatea creditorilor să acorde moratorium de 6 anĭ, la care aŭ aderat majoritatea creditorilor [7].

Domnieĭ mele dobândesc sloboţenie de la închisórea puşcăriiĭ, să-ĭ trimiţă Armăşia, i cu judecătoriĭ puşcărieĭ la Spătărie, spre a se face şi acolo cunoscuţĭ de vrednicĭ prin cercetarea ce li se va face, şi dupe pliroforia în scris ce vor primi de la Spătărie, aşa să se slobódă; poruncim dară D-tale vel Armaş, i D-vóstră Judecătorilor departamentuluĭ cremenalion, ca acest nizam al chezaşilor să 'l urmaţĭ negreşit, dară şi D tale vel. Spătar poruncim, ca când aceĭ chezaşĭ ce se vor arĕta la Armăşie, nu-ĭ va găsi Spătăria destoinicĭ, şi se vor aduce la Spătărie alţiĭ vrednicĭ, să aibă Spătăria datorie ca să se trécă şi în condica puşcărieĭ chezăşiile lor, spre a fi şi acolo şciuţĭ. — 1802, Noembre 5.

Cod XLIV. fila 2.

1. Cod. XXXIV, filele 36 şi 147.
2. Cod. XLIV, fila 66.
3. Cod. XLIV, filele 34 şi 63.
4. Veḑĭ filele 49 şi 65.
5. Cod. XLIV, filele 55 şi 168.
6. Cod. XLIV, fila 141.
7. Cod. XLIV, fila 136.

Dăm în note mai jos, diversele aceste acte şi încă şi altele de asemenea natură[1], deşi nu vom conserva la aceste note numai de

1. *Logodnă prin sărutare.*

Ilinca Bucşănésca cu Rusin Caragic de la Vâlcea pentru logodna ce aŭ făcut cu fie-sa, în urmă a întors'o.

Prea Inălţate Dómne.

Dupĕ jalba ce a dat Măriei tale Dumnéluĭ Rusin Caragic, biv. 3-lea Logof. din jud. Vâlcea, ţicênd, că avênd o copilă de căsătorit, doĭ anĭ sunt de când i s'ar fi făcut cerere de Dumneaeĭ Ilinca Bucşănésca pentru un copil al Dumnéeĭ, prin Iamandi Rămniceanul postelnicel, ginerele Dumnéeĭ de la sud Vâlcea, şi dupĕ învoială-ĭ, primirea de fóie de zestre şi logodnă cu vedere, şi punere de soroc pentru nuntă, l'a tot prelungit pentru sĕvêrşirea nunţiĭ 14 lunĭ, când apoĭ s'ar fi pomenit cu fóia de zestre trimisă înapoĭ, şi cu adăogire peste putinţa sa, dându-ĭ să înţelégă că 'şĭ-a găsit norocire maĭ bună la altă parte, precum că 'şĭ-ar fi căsătorit copilul dupe alta, cerênd a i se împlini cheltuiala ce a făcut; ni se porunceşce de către Măria ta, ca să cercetăm. Următorĭ fiind luminateĭ poruncĭ Măriei tale, i-am înfăţişat înaintea nóstră pe amêndouĕ părţile, şi cercetându-le pricina cu amĕruntul, cu tóte că Bucşănésca âmblă a se ajuta cu cuvênt că n'a fost logodnă cu schimbare de inele, dupe cum este obiceiul, şi Rusin logf. ne arată împotrivă, că facerea logodneĭ a fost într'acestaş chip, adică dupĕ ce s'a făcut cu vedere, tînĕrul neavênd inele lîngă dênsul, prin povăţuirea luĭ Iamandi cumnatul-sĕŭ, ginerele şi vechilul pîrîteĭ, a făcut sărutare tinereĭ cu darea de dar din partea tînĕruluĭ, şi cu *Ecpefonima* din partea luĭ Iamandi cumnatu-sĕŭ, că acésta este logodnă, apoĭ avênd Iamandi şi ospĕţul gătit, a mers de s'aŭ ospătat cu toţiĭ, fiind şi adunare maĭ multe obraze cinstite, şi heretismosul dupĕ obiceiul logodnelor, dară tot neodihnindu-se Rusin că a intrat în cheltuiélă, până a primit scrisóre de la pîrâta prin care i dă titlu de cuscru şi fiĭ şi noră, care ne o arĕtă de o vĕḑum, scrisă de la lét 1799, April 23, iscălită chiar de mâna pîrâteĭ; ne maĭ arată şi un răvaş iscălit de maĭ sus ḑisul Iamandi, de la April 1, a trecutuluĭ an, când să vede că i s'aŭ fost trimis fóia înapoĭ cu acea adăogire la zestre din partea pîrîteĭ, prin care răvaş însu-şĭ Iamandi mărturisesce că are dreptate să-şĭ caute tótă cheltuiéla şi cinstea. Decĭ dupĕ acestea doveḑĭ netăgăduite nicĭ de pîrîta, nu putem ḑice că Rusin n'a avut cuvînt temeinic a intra în cheltuiélă, nicĭ pe pîrîta că o póte ajuta la dreptate, cu cuvînt, ce ḑice că nu s'a făcut cu schimburĭ de inele, ci noĭ găsim cu cale ca să plătéscă Bucşănésca luĭ Rusin logofĕtu, dupe porunca pravilii, cheltuiéla ce o arată în deosebită fóie, cu coprindere de 15 condeie, iară suma peste tot talerĭ 443 banĭ 78, însă de 'ĭ va putea apostisi cu doveḑĭ, şi mărturiĭ vrednice, că cu adevĕrat i-a cheltuit la acelea lucrurĭ, şi atâta sumă, iară nu maĭ puţină, precum însă-şĭ se făgădui, şi ḑise că lucrurile sunt de faţă la casa Dumisale, ómeniĭ prin care şi de la care le-aŭ cumpĕrat, şi cu ce preţ iarăşĭ sunt de faţă şi vor arĕta, hotărîrea însă cea desĕvêrşit, rĕmâne a se face de către Inălţimea ta.— 1801, Decembrie. 9.

Al Măriei tale către Dumneḑeŭ rugător fierbinte, şi smerit părinte sufletesc.

Dositeiu Mitropolit.

cât ordinea în care am grăit mai sus despre ele. Cu deosebire atra-

---

Io Mihail Cost. Sufful Vvod. i gpod. Zem Vlahiscoie.

Ilinca Bucşănésca nerĕmâind odihnită la anaforaoa a prea sfinţiei sale părinteluĭ Mitropolit, s'a înfăţişat şi la Divan, înaintea Domniei mele cu Rusin biv. 3-lea log., ţicênd Ilinca, că nefăcêndu-se atunci schimbarea de inele dupe obiceiŭ, nu i-ar fi logodna sĕvêrşită, iară nu putu tăgădui iarăşĭ înaintea nóstră celea urmate atunci între Iamandi, ginerele şi vechilul eĭ, i Dumitrache fiul eĭ cu Rusin logofĕtu şi cu fiica luĭ, adică înfăţişarea şi vederea tinerilor, primirea şi învoiala cu plăcere despre amêndouĕ părţile, cum şi *sărutarea tinerilor*, i glăsuirea ce a făcut Iamandi ţicênd, că acésta-i logodnă, dându-i tînĕrul dar fetiĭ din partea luĭ, dupe care acestea, când şi însuşĭ Bucşănésca în urmă prin scrisórea ce a scris către Rusin, l'a numit de cuscru şi pe fiica luĭ de noră, dreptate a avut Rusin a se rezăma întru aceste temeiurĭ şi a face cheltuelile ce aŭ fost următóre şi trebuincióse în pricina acésta; cu tóte acestea fiind că nicĭ Rusin nu rĕmâne a fi cu totul păgubit de acelea haine ce a făcut în vreme ce póte să le metahiriséscă iarăşĭ în trebuinţa fiiceĭ sale, am chibzuit Domnia, mea un mijloc maĭ cumpĕnit spre amêndouĕ părţile, şi am hotărît ca dovedind Rusin acéstă sumă de talerĭ 443, cheltuială adevĕrată, să aibă Bucşănésca a plăti pe jumĕtate tal. 221,60; rĕmâind şi hainele a fi tóte ale luĭ Rusin, şi cu acésta să fie isbrăniţĭ şi Zapciu să facă urmare dupe hotărîre.— 1802, Ghenarie 1.

Cod. XLIV, fila 65 verso şi 66.

Iotesiĭ.

Prea Inălţate Dómne

Ecaterina ce aŭ fost soţia luĭ Constandin Evstrate biv vel Vist. prin jalba ce aŭ dat, ţice, că cu soţul eĭ ne avênd copiĭ, aŭ luat o copilă mică din faşe, pre care amêndoĭ într'o unire aŭ hotărît'o fiică de suflet şi murind soţul eĭ, de sunt cincĭ anĭ, aŭ crescut'o ea pre copilă, până aŭ venit în vêrsta cea dupĕ pravilă şi acum vrênd a o căsători îĭ dă zestre celea ce 'ĭ-aŭ fost prin a eĭ putinţă şi ca nu care cumvaş să aibă pre urmă vre-o supĕrare de către cinevaş, cere până se află în viéţă aşĭ întări facerea de fiică de suflet către acéstă copilă Ancuţa şi siguranţa zestrelor ce'ĭ dă, vrênd acum să o mărite; în dosul căreia jălbĭ ni se porunceşte de către Inălţimea ta, să cercetăm jalba şi cererea ce face, să vedem şi coprinderea hrisovuluĭ, ce cu socotéla de obşte s'aŭ făcut, pentru facerea copiilor de suflet şi să arĕtăm Mărieĭ tale cu anafora. Dupĕ luminată porunca Inălţimeĭ tale, am citit hrisovul Mărieĭ sale Alexandru Vodă Moruzi, ce cu sfat de obşte s'aŭ făcut în anul trecut Decembre 30 şi vĕdum, că întâĭ se dă voie bărbatuluĭ împreună cu soţia luĭ, a face fiŭ de suflet, însă amêndoĭ să facă tot pre unul; aşişderea şi muĭerea iarăşĭ i se dă voie să facă fiĭ de suflet, orĭ de aŭ fost stérpă, seaŭ de aŭ făcut copiĭ şi aŭ murit şi dupĕ povĕţuirea de la cap al şeaselea, am chiămat înaintea nóstră pe jăluitórea, căreia făcêndu'ĭ cercetare, ne arată, că pe copila acésta încă din faşe aŭ luat'o dimpreună cu bărbatul sĕŭ, hotărîndu-o de atunci fiică de suflet şi nicĭ părinţĭ, nicĭ alte

gem atenţiunea lectoreluĭ asupra actelor de *iotesiĭ* şi a *moratoriuluĭ* de 6 anĭ.

---

rude nu are; am cerut dară diata soţuluĭ eĭ, ca să vedem ce rânduială face pentru acéstă copilă şi ne-aŭ arĕtat de o vĕḑum, cu lĕt 1796 Martie 17, adeverită atât de alte mărturiĭ de credinţă, cât şi de mâna smerituluĭ Mitropolit şi vĕḑum averea soţuluĭ eĭ puţină, din care avere împărtăşesce atât pe acéstă copilă, cât şi pre jăluitórea soţie, făcênd pre jăluitórea clironomă desĕvêrşit şi o îndatorésce pentru măritatul copileĭ; decĭ cu tóte că este cunoscut şi de fiinţa pricineĭ, că copila este fiĭcă de suflet făcută de maĭ 'nainte, dară puterea dupĕ diată fiind în mâna jăluitóreĭ, maĭ vêrtos avênd şi ea osebit zestrele eĭ, din care zestre sunt şi o pereche de case aicĭ în Bucurescĭ, ce le dă zestre, întrebând-o ne-am îndestulat şi ne-am încredinţat şi din graiul eĭ, că cu buna voie eĭ o mărturisesce şi o arată de fiĭca eĭ de suflet, că aŭ făcut-o maĭ dinainte şi clironomă dupĕ a eĭ petrecanie pre mult-puţin aci, într'a căruia milă îşĭ încredinţéză şi căutarea eĭ de suflet şi aşa dupĕ orânduiala Domnesculuĭ hrisov, fiind primită urmarea şi cererea jăluitóreĭ şi volnică a da fie sĕĭ Ancuţiĭ orĭ dintr'ale eĭ, orĭ dintr'ale bărbatuluĭ cea-ce va vrea, se cuvine a se da şi luminată întărirea Mărieĭ tale, pentru maĭ bună întemeierea iotesieĭ asupra Ancuţeĭ.— 1801, Noembrie 27.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Dupĕ anaforaoa ce ne face prea Sfinţia sa părintele Mitropolit şi cu Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţeara de sus, întărim şi Domnia mea iotesia acesteĭ Ancuţi, ca să fie nestrămutată, urmându-se dupĕ cum se coprinde maĭ jos. — 1802, Decemvre 7.

Cod. XLIV, fila 147.

Prea Înălţat. Dómne

Iordache Neculescu biv vel Sluger, împreună cu soţia Dumnéluĭ Ecaterina, prin jalba ce aŭ dat Mărieĭ tale arétă, că copiiĭ ce aŭ avut născuţĭ din Dumnélor murind şi ne maĭ avênd nădejde a dobândi copiĭ, aŭ luat încă din faşă de cum s'aŭ născut, pre un copil al frate-sĕŭ, Sĕrdar Constandin Neculescu, pre carele de atuncĭ l'aŭ dus la prea Sfinţia sa rĕposatul Mitropolit Cozma de l'aŭ arĕtat, că pre acest copil l'aŭ hotărît Dumnélor a le fi fiŭ de suflet şi l'aŭ rugat de l'aŭ botezat, puindu'ĭ numele Constandin şi Dumnélor l'aŭ crescut, silindu-se spre a luĭ procopsélă pre carele ca pre un copil de suflet, ce încă maĭ d'inainte l'aŭ făcut şi are să'l lase şi clironom, să le caute şi sufletele dupĕ petrecania Dumnélor şi să urmeze Dieţiĭ, ci încă de cum s'aŭ făcut, împărtăşind şi pre rudele celea de aprópe ce sunt şi din partea Slugeruluĭ şi ca nu care cumvaşĭ, în urmă să fie pricinĭ de judecăţĭ, dupĕ hotărîrea ce prin hrisov aŭ făcut Măria sa Alexandru Vodă Moruzi, ca iotesiile să se facă prin cercetare cu întărire Domnéscă; de acea se rógă, ca să i se dee şi maĭ 'nainte întărirea Mărieĭ tale asupra facereĭ acestuĭ fiŭ de suflet, pentru cea desĕvêrşită întemeiere; la care jalbă ni se poruncesce de către Înălţimea ta, ca să cercetăm cererea ce face, să vedem şi rânduiala hrisovuluĭ ce cu sfatu

Acest moratoriŭ de o lungime aşa de mare, este din cele maĭ rare ce am întêlnit până acum.

---

de obşte s'aŭ făcut pentru iotesiĭ şi să arĕtăm Mărieĭ tale. Următorĭ fiind luminateĭ poruncĭ, am citit hrisovul Mărieĭ sale Alexandru Vodă Moruzi, carele în anul trecut, cu sfat de obşte, s'aŭ făcut pentru rândul iotesieĭ şi vĕdum, la capul d'întâĭ, că se dă voie şi bărbatuluĭ d'împreună cu soţia luĭ a face fiĭ de suflet, însă amêndoĭ să facă tot pre unul, iară nu fieş-care din casnicĭ deosebit câte unul, apoĭ iarăşĭ dupĕ povĕţuirea hrisovuluĭ ce se coprinde la al 6-lea cap., am chiămat înaintea nóstră pre sluger împreună cu soţia Dumnéluĭ, i Serdăreasă muma copiluluĭ, find-că tată-sĕŭ este mort şi întrebând pe amêndouĕ părţile, ne-am îndestulat şi ne-am încredinţat şi chiar din graiu Dumnélor, că darea şi primirea copiluluĭ de suflet este cu înduplicarea şi tótă voinţa atât a Dumnéeĭ Serdăresiĭ i a Dumnéluĭ Slugeruluĭ şi a soţieĭ Dumnéluĭ; decĭ Slugerul neavênd copiĭ cu soţia Dumnéluĭ, nicĭ nădejde a face fiĭ, fiind trecuţĭ în vêrsta bĕtrâneţelor şi avênd voie, dupĕ luminat hrisov, a face fiĭ de suflet, d'impreună cu soţia Dumnéluĭ, şi fiind şi cu voia şi primirea mumeĭ ceĭ firescĭ şi spre folosul copiluluĭ spre maĭ bună crescere şi sporire, de vreme ce fără tată fiind şi mamă vĕduvă scăpĕtată şi însărcinată şi cu alţĭ copiĭ, îşĭ dobândesce copilul norocul sĕŭ, intrând în casă cinstită şi chivernisită; de aceea dară am găsit bună şi primită cererea şi rugăciunea Slugeruluĭ şi a soţieĭ Dumnéluĭ, ce face către Măria ta, fiind următóre chiar dupĕ orânduiala ce este alcătuită prin hrisov; pentru care dupĕ luminată poruncă, nu lipsim a arĕta Înălţimeĭ tale, ca să se dee luminată întărire asupra facereĭ acesteĭ iotesiĭ a luĭ Constandin copilul fiul Serdăreseĭ Lucsandreĭ. — 1801, Decemvre 10.

Dositeiu al Ungro-vlahieĭ, Scarlat Ghica biv vel Ban.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Dupĕ anaforaoa ce ne face prea Sfinţia sa părintele Mitropolit şi cu Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţeara de sus, întărim şi Domnia mea iotesia acestuĭ Constandin, ca să'ĭ fie nestrămutată, urmându-se dupĕ cum se coprinde maĭ jos. — 1801, Decemvre 16.

Cod. XLIV. fila 36.

Moratorium.

Prea Înălţate Dómne

Ascultând luminată porunca Mărieĭ tale, de la acéstă jalbă, ce aŭ dat către Înălţimea ta numitul Dragnea jăluitorul pentru datoria ce are a plăti, am chibzuit maĭ întâĭ cercetarea şi alegerea ce s'aŭ făcut de la judecata Spătărieĭ, dupĕ anaforaoa ce o am vĕdut din 20 ale trecutuluĭ Iunie, coprinzĕtóre, ca să aibă jăluitorul Dragnea soroc de şése anĭ, precum s'aŭ mulţămit ceĭ maĭ mulţĭ creditorĭ cu sumă maĭ mare, apoĭ s'aŭ chiămat cu Zapciul Spătăresc şi aceĭ doĭ creditorĭ Hristofor: Zota Gelep, i Panait Ţigara, proin Staroste de neguţătorĭ, carĭ n'aŭ primit să adaste pe jăluitor până la ţisul soroc şi cât pentru Hristofor Gelep, luaţ înţelegere că ar fi lipsind în tróba luĭ la Braşov, iară Starostea Ţigara, nicĭ de cum nu aŭ voit a veni, ţicênd că este bolnav, nicĭ pre Vechilul

Motivarea «soroculuĭ» se face numaĭ pe lipsa constatată de avere a datorniculuĭ şi pre împrejurarea, că ceĭ maĭ marĭ creditorĭ aŭ pri-

luĭ Dinache gineri-sĕŭ, ce s'aŭ arĕtat la întâia cercetare nu l'aŭ primit, căcĭ rĕspuns în scris nu aŭ trimis, a da judecăţiĭ, ca să se facă o cuviinciósă urmare, să-şĭ pótă şi jăluitorul a-şĭ căuta de óreş-care agonisită, atât pentru plata datorieĭ, cât şi pentru hrana vieţeĭ luĭ şi a caseĭ ce o are, ci fiind-că dupĕ pliroforia ce am luat de la numita anafora a Spătărieĭ, în destulă cercetare s'aŭ făcut atuncĭ de starea jăluitoruluĭ şi creditoriĭ nu aŭ putut dovedi nicĭ un avut spre împlinirea datorieĭ lor, măcar pre jumĕtate, şi de vreme ce că toţĭ ceĭ-l-alţĭ creditorĭ, cu maĭ multă sumă de banĭ, decât a cestor doĭ numiţĭ, aŭ primit şi s'aŭ mulţămit al adĕsta pre jăluitorul, datornicul lor, până la sorocul ce 'ĭ s'aŭ pus de la judecată, se găsesce cu cale, dupĕ tot cuvêntul dreptăţeĭ, ca şi aceştĭ doĭ creditorĭ, adică Hristofor Zota şi Panait Ţigara, să fie primitorĭ voinţeĭ celor-l alţĭ creditorĭ, cu sumă maĭ mare, cu al adĕsta în soroc de şase anĭ, precum se coprinde în ḑisa anafora a Spătărieĭ, care se va vedea şi de către Inăţimea ta, fiind cu bună întocmire, neavênd şi nicĭ un cuvênt împotrivă, fără numaĭ o rĕutate a ţinea pre om zălogit, fără a nu putea să-şĭ caute dupĕ cum aŭ ḑis, de chiverniséla vieţeĭ, şi spre a se agonisi şi pentru plata datorieĭ, ci de se va găsi cu cale şi de către Inalta înţelepciune a Mărieĭ tale, să se întăréscă anaforaoa şi cu luminată porunca Mărieĭ tale, cu aşĭ urma şi aşĭ păzi alegerea ce s'aŭ făcut atuncĭ de la judecata Spătărieĭ, căcĭ de se va maĭ prelungi jăluitorul de către aceştĭ doĭ numiţĭ creditorĭ, vremea soroculuĭ se apropie şi el nicĭ o căpĕtuire nu póte face pentru plata datorieĭ, ţiindu se zălogit şi pere şi de agonisita vieţeĭ luĭ. Iară hotărîrea... iproci. — 1802, Februarie 3.

Anastasie vel Spătar, Dimitrie Stolnic.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

S'aŭ citit înaintea Domnieĭ mele anaforaoa ce ne face Dumnéluĭ vel. Spătar, din care pliroforisindu-ne, că datornicĭĭ ceĭ maĭ mulţĭ şi cu sumă maĭ mare, pliroforisiţĭ fiind de starea jăluitoruluĭ, aŭ primit de 'ĭ-aŭ dat sorocul de şése anĭ, iară aceştĭ doĭ numaĭ, carĭ dupĕ ce sunt cu sumă maĭ puţină şi trebue dupĕ orânduială a fi următorĭ celor maĭ mulţĭ şi cu suma cea maĭ mare, apoĭ şi chiămat fiind la judecată cel ce se află aicĭ, spre a arĕta şi a dovedi pre jăluitorĭ în vre-o stare, următorĭ n'aŭ fost, din care s'aŭ făcut cunoscut, că nicĭ eĭ nu pot face vre-o dovadă împotrivă, drept acea întărim anaforaoa Spătarieĭ, ca pentru toţĭ să aibă sorocul ce i s'aŭ dat de la judecată şi împotrivă să nu'l supere. — 1802, Februarie 10.

Cod. XLIV, fila 153, verso.

Promisiune de căsătorie.

Prea Inălţate Dómne

Din luminată porunca Inălţimeĭ tale, prin Zapciul Vătaf de păhărniceĭ, astăḑĭ la Ghenarie 28, s'a înfăţişat la judecată Safta femeea, din Bucurescĭ, cu jalbă ce a dat la Ghenarie 18, asupra unuĭ Petre, ḑicênd că ea fiind vĕduvă şi strĕină, se află slujind la casă cinstită, pentru agonisită hrana vieţiĭ, în anul

mit să se acorde acest moratorium. Un alt act adus în note, oglindesce moravurile timpuluĭ, cât privesce căsătoria. Singură promisiunea de cununie ajunge une-orĭ ca copilul născut *înainte de cununie* să de-

---

trecut, un Apostol Cojocar, de aicĭ, cu multe făgăduelĭ ce i-a arĕtat, s'a legat de dênsa, ca să o ia întru căsătorie prin cununie, dupĕ care a luĭ făgăduială s'a încredinţat, supuindu-se voiĭ luĭ, a şi rĕmas îngreuiată de dênsul, şi când era să nască, numitul a vrut să 'şĭ strămute făgăduiala sa, apoĭ dupe jalba ce ḑice jăluitórea că a dat prea Sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolit, nu 'şĭ-a tăgăduit urmarea fapteĭ, ci a rĕmas a se şi cununa dupĕ sĕrbătorile Pasceluĭ trecut, şi apropiindu-se vremea nascerii, numitul Apostol a dus pe jăluitórea la o căscióră a luĭ, aicĭ în Bucurescĭ, unde a şi născut copilul, şi până a nu-şĭ împlini ḑilele dupĕ facere, a plecat acel Apostol de aicĭ cam bolnav, ḑicênd că merge la Câmpina să-şĭ vaḑă rudele sale, unde acolo s'a întêmplat de a şi murit, acum s'a sculat părîtul Petre, să o dea din casă afară, că n'are trébă, pentru care cere dreptate, cu a-ĭ rĕmânea acea căscióră pe seama copiluluĭ, şi a şedea şi ea într'ênsa să munciască cu mânile, şi să hrănéscă şi copilul, arĕtându-ne şi anaforaoa părinţilor Clericĭ aĭ sfinteĭ Mitropoliĭ, Chiriu Dositeiu ce este întărită cu pecetea prea Sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolit Chiriu Dositeiu, scrisă din anul trecut, Februar 20, lót 1801, cu arĕtare că le-a făcut tot felul de cercetare, şi n'a tăgăduit Apostol, că a avut împreunare cu Safta jăluitórea, dară a avut şi o óreş-care bănuială că va fi păcătuit şi cu alţiĭ, iară nu numaĭ cu el, şi dupĕ încredinţarea ce a făcut Safta, prin blăstem, s'a mulţămit şi Apostol a o lua de soţie, dând şi zapis la sfânta Mitropolie, apoĭ a făcut Clericiĭ şi cercetare Safteĭ, pentru Petre, bărbatul sĕŭ cel d'întâĭ, până a nu se izbrăni de acela, cum s'a îndrăznit voinţeĭ luĭ Apostol, şi ar fi rĕspuns că cincĭ anĭ sunt şi maĭ bine de când a fugit, şi nu 'ĭ-a trimis nicĭ o cheltuială, nicĭ 'l-a maĭ vĕḑut în ochiĭ eĭ, care şi acésta prin doveḑĭ, ómenĭ vrednicĭ de credinţă, s'a dovedit chiar de naşul eĭ, că sunt opt anĭ de când a fugit, şi jăluitóreĭ nu 'ĭ-a trimis într'aceĭ anĭ de cheltuială, nicĭ vre-o scrisóre, nicĭ că scie de trăesce seaŭ este mort, în care anafora a Clericilor, vĕḑum şi noĭ, că hotărésce şi prea Sfinţia sa maĭ întâĭ de curgerea pricinĭĭ a jăluitóreĭ cu Petre, bărbatul eĭ cel d'întâĭ, carele prin mărturiĭ s'a dovedit numitul, lipsit de la dênsa de sunt opt anĭ trecuţĭ, dupĕ porunca pravileĭ să rĕmâe despărţiţĭ, iară pentru pricina ce a avut cu Apostol Cojocaru, dupe cercetarea ce însuşĭ şi prea Sfinţia sa a făcut, arată că Apostol este bine urmată fapta luĭ, dară a primit Safta jăluitórea carte de blăstem spre depărtarea bănueliĭ luĭ Apostol, şi hotărésce prea Sfinţia sa, că dupe sfintele Pascĭ să se cunune amêndoĭ, dupĕ legătura ce a dat Apostol prin zapis, faţă fiind şi părîtul rĕspunse, că el nu este nicĭ o rudă cu acest mort, decât are a lua şi el de la dênsul tal. 200, cu dobândă şi cu soroc de un an, voesce ca să-'ĭ vîndă casa pe care o are amanet şi să-'şĭ împlinéscă banĭĭ, arĕtându-ne şi zapisul datorieĭ scris din anul trecut, Sept. 26, iscălit Apostol Teodor platnic, cu arĕtare că avênd trebuinţă de banĭ s'a împrumutat la părîtul Petre logofĕtul cu tal. 200, cu ostenéla câte tal. unul la sută pe lună şi cu soroc de un an, şi alt zapis scris tot din anul trecut, Noembre 19, iscălit iarăş Apostol Teodor, în care arată, că pentru tal. 200 ce este dator părîtuluĭ, cu deosebit zapis şi cu dobândă, vrênd să plece la Câmpina fiind bolnav şi cerêndu'ĭ banĭ el şi ne-avênd să-'ĭ dea, 'ĭ-a dat

vină moştenitorul avereĭ celuĭ mort înainte de a 'şĭ împlini promisiunea de cununie.

E de mirare să aflăm grăţierĭ de Ocnă pe chezăşie a unor hoţĭ,

---

două zapise amanet ale caseĭ cu via ce este în mahalaua Ceauş-Radu, făcêndu-l pre pîrîtul şi Vechil, ca să pórte grijă de casă, şi de va eşi vre-un muşteriŭ ca să o cumpere să 'l înşciinţeze, şi cu ce preţ 'l va înştiinţa Apostol pre părîtul să vîndă casa i grădina şi să-'şĭ opréscă baniĭ cu dobînda lor, iară ce va maĭ prisosi să-ĭ trimétă luĭ; împotrivă rĕspunse jăluitórea, că acel Apostol unde a murit acolo la Câmpina, 'ĭ-a rĕmas banĭ şi alte calabalîcurĭ, din care póte a-şĭ împlini Petre părîtul datoria luĭ, după cum chiar şi părîtul arată judecăţiĭ, că la plecare când s'a dus Apostol la Câmpina, ar fi ḑis, către Petre că are banĭ, legându-se să-'şĭ plătiască datoria luĭ, dară póte 'ĭ va fi bóla îndelungată, să se afle pre lîngă dênsul să se caute, iară de nu, îĭ ḑiseră amêndouĕ părţile că are la Câmpina un frate şi o soră. Decĭ acéstă pricină se împarte în treĭ, întâĭ pentru copil, al doilea pentru rudenie, al treilea pentru datorie; la cel d'întâĭ, pentru copil, ḑicem că fiind cu hotărîrea prea Sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolit, să se cunune jăluitórea cu Apostol Cojocaru, ce a murit, pe temeiŭ pe copilul lor, şi în urmă, fie că nu s'a sĕvêrşit cununia, fie orĭ-ce pricină de s'a zătignit, judecata cunósce pe jăluitórea de femeea luĭ Apostol, şi pre copil de copilul lor, şi clironom la periusia luĭ; la al doilea, pentru rudenie ḑicem, că neputênd jăluitórea a merge la Câmpina, fiind scăpătată şi cu copil mic, şi maĭ vêrtos vreme de iarnă, găsim cu cale să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Dumnélor Boeriĭ Ispravnicĭ din sud. *Prahova*, ca pre acelea rude ce ḑic amêndouĕ părţile, că pre acel Apostol să se aducă aicĭ, ca să se judece de cele rĕmase, pentru că a murit Apostol pre mânile lor; la al treilea, pentru datorie, ḑicem, că dupe ce se va judeca jăluitórea cu rudeniile mortuluĭ, adică ale bărbatu-sĕŭ, de va eşi cevaş, să se dea la datorie, ca să rĕmâe casa copiluluĭ, iară de nu va scóte cevaş, atuncĭ se va hotărî şi pentru acéstă casă; iară cea desĕvêrşit hotărîre rĕmâne, a se face de către Înălţimea ta.— 1802, Ghenarie 29.

Dimitrie Cluceru, Manolache Florescu Paharnic, Nicolae Stolnicu, Atanasie Amira, Alecsandru Slujeru, Vasile Sărdaru.

Io Mihail Cost. Suţul Vvd. i gpod.

Dupe anaforaoa Departamentuluĭ, la care şi amêndouĕ părţile ce s'aŭ înfăţişat la judecată, aŭ rĕmas mulţămiţĭ, dând şi adeverinţă după orânduială, la logofeţia Divanuluĭ, iscălită şi de zapciul cel orânduit, volnicim pre sluga Domnieĭ mele . . . . . Paharnicul, să mérgă la sud. Prahova, de unde prin scirea Ispravnicilor, aducênd şi pre cele-l-alte părţĭ, să-'ĭ înfăţişeze la judecată, ca să ia pricina izbrănire. — 1802, Februarie 13.

Cod. XLIV, fila 106 verso şi 107.

Graţiare de la Ocnă.

Prea Înălţate Dómne

Dupe acéstă luminată poruncă a Mărieĭ tale, făcênd cercetare pricini şi ne îndestulăm din condica de vinovăţie ot lét 1800, subt No. 18, cu coprindere

carĭ fuseseră dovediţĭ de justiţie nu numaĭ că aŭ jăfuit dar că aŭ şi

---

că un Badea, fiul acestuĭ David jăluitor, cioban Beilicciu fiind, s'aŭ înpreunat cu alţĭ şése tovarăşĭ aĭ luĭ şi pornindu-se spre tâlhăriĭ aŭ prădat în sud Olt pe şése locuitorĭ de prin sate, cu banĭ şi cu bórfe, aŭ jăfuit în drum şi pre un călĕtor şi pre un cioban l'aŭ căsnit cu arsură de foc, dupĕ ale căruia fapte s'aŭ osândit de către Măria sa Alexandru Vodă Moruz, de s'aŭ purtat cu bătaie prin târg şi la ocnă, în soroc de doĭ anĭ, de la 17 ale luĭ Iulie din lét 800, de este un an şi opt lunĭ, de acésta nu lipsim a însciinţa Mărieĭ tale.— 1802, Februaiie 3.

Teodor Fotino Sărdar, Manolache Topliceanu Clucer, Andronache Hăbudén.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod

Fiind-că sorocul cel orînduit al osînditului s'aŭ apropiat a se împlini, poruncim şi 'l ertăm ca să se slobódă cu vrednică ¸chizăşie şi Dumnéta vel Armaş să i se facă itlacul Domnieĭ mele.—1802, Februarie 11.

Cod. XLIV, fila 102.

Hoţi.

Prea Înălţate Dómne

Dupe luminată porunca Mărieĭ tale, de la acéstă alĕturată jalbă, făcênd cercetare pricineĭ, ne îndestulăm din cercetările tot a acestuĭ departament, ce s'aŭ făcut încă din lét 99 Octombre, cu coprindere, că în primĕvára aceluĭ următor an, eşind în ţeară despre Dunăre o cétă de liude 12 tîlharĭ, maĭ întâĭ aŭ călcat casa numituluĭ jăluitor Rusin, locuitor din satul Vărăştiĭ, sud Ilfov şi altor treĭ sătenĭ tot de acolo, cărora li s'aŭ prădat avutul, luânduli-se banĭ gata tal. 747 şi alte multe lucruri, apoĭ din tâlharĭ prinḑêndu-se numaĭ treĭ (3) adică un Grigorie, ce le-aŭ fost căpetenie, cu alţĭ doĭ tovarăşĭ aĭ luĭ, şi cercetându-se, dupĕ relele lor urmărĭ s'aŭ osîndit vinovaţiĭ spre pedépsă la ocnă, unde sunt şi acum; iară pentru pagubele celor prădaţĭ, precum se arată maĭ sus, dupĕ ce s'aŭ împlinit numaĭ tal. 261, însă tal. 100 ce s'aŭ luat de la doĭ locuitorĭ învinovăţiţĭ de gazde tâlharilor şi cu cea-ce s'aŭ găsit asupra celor prinşĭ tâlharĭ, aŭ rĕmas cusur tal. 486 cum şi lucrurile ce s'aŭ luat de la numiţiĭ păgubaşĭ; ci fiind-că numitul jăluitor arată, că din ceĭ scăpaţĭ tâlharĭ unul anume Dinul, feciorul luĭ Ión al Baniĭ, din satul Ulmenĭ, care acesta s'aŭ făcut prodotis către tovarăşul sĕŭ, de s'aŭ prădat jăluitorul, acum aŭ eşit de faţă şi cu nume de ostaş supus la Deli-başa al Mărieĭ tale, se află la casa tatăluĭ sĕŭ; de la judecată se găsesce cu cale, ca să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale, către Dumnéluĭ Deli-başa, să orânduiască ómenĭ vrednicĭ, ca să'l prinḑă negreşit şi cu pază să'l aducă să'l dee la temniţă, în cercetarea acesteĭ judecăţĭ spre a se face împlinirea pagubelor, cum şi luĭ să i se facă cuviinciósă pedépsă, ca să nu maĭ îndrăsnéscă a se maĭ porni de acum în rele fapte. Iară hotărîrea.... — 1803, Ianuarie 13.

Teodor Fotino Serdar, Manolache Toplicean Clucer, Andonache Hăbudén

torturat pre ceĭ prădaţi; nu era tocmaĭ mijlocul de a se ajunge la stêrpirea hoţilor!

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod

Cu cale fiind anaforaoa acésta a departamentuluĭ, poruncim Domnia mea, Deli-başa al nostru să orînduescĭ ómenĭ vrednicĭ, să mérgă să prindă pe acest Dinu negreşit şi cu bună pază să'l aducă aicĭ şi să'l dee în cercetarea judecăţiĭ departamentuluĭ. — 1802, Februarie 2.

Cod. XLIV, fila 81 verso.

Justiţie.

Prea Înălţate Dómne

Dupe luminată porunca Înălţimeĭ tale, orânduitul Zapciŭ, vĕtaf de Divan, înfăţişând înaintea nóstră pre jăluitorul acesta Iordache Polcovnicu, cu Panait Ponciu, de la Câmpina judeţul Prahova, prin vechilu Mărgărit nepotu sĕŭ i cu Şătrariu Constandin Lupoianu, prin vechilul Constandin Armaş, am făcut cercetare şi întrebând pre Panait ce rĕspunde la acéstă jalbă, ne arată o adeverinţă cu lét. 801, August 3, iscălită de Şătrarul Lupoianu, în care scrie că aŭ tocmit cu Panait ca să'ĭ dee băcănia sa de la Câmpina pe treĭ anĭ în arendă, drept tal. 500, care adeverinţă se vĕdu drésă atât la suma banilor, făcându-o tal. 150 cât şi unele din şarturi, ce era scrise într'însa, şterse şi cercetând pentru aceste ştergerĭ, ḑise Mărgărit, că fiind Şătrariu gata atuncĭ, ca să vie la Bucurescĭ, 'ĭ-aŭ dat numaĭ tal. 100 arvună, iară pentru ceĭ-l-alţĭ banĭ, l'aŭ orânduit să'ĭ dee la soţia sa, la care mergênd aŭ şters din adeverinţa Şătraruluĭ şarturile ce nu 'ĭ-aŭ plăcut şi învoindu-se cu adaus de tal. 50 'ĭ-aŭ dat Dumnéeĭ alt răvăşel ce ni'l arĕtă, de la August 9, adică cu 6 ḑile maĭ în urmă, anerisind adeverinţa soţuluĭ sĕŭ, în care răvĕşel ḑice Şătrărésa, că aŭ tocmit cu Panait tal. 550 arenda băcănieĭ, să o ţie pre treĭ anĭ, din care banĭ aŭ primit tal. 450, iară tal. 100 aŭ rĕmas la dînsul ca să fie pentru dregerea băcănieĭ şi cum că să fie dator a primi tovarăş şi pre Ivan şi pre Mărgărit şĭ o alegere a departamentuluĭ de la 20 ale trecutuluĭ Noemvre, i anaforaoa Dumnélor veliţilor boerĭ, de la Decemvre 2, ce s'aŭ fost făcut între Panait Ponciu cu Şătraru Lupoianul, fără de a fi şi jăluitorul Iordache Polcovnicu atuncĭ faţă, ca unul ce asupra luĭ curge pîra acésta, prin carĭ ḑic Dumnélor, că de vreme ce Panait Ponciul aŭ tocmit maĭ întâĭ băcănia, aŭ numĕrat şi banĭ în mâna soţieĭ Şătraruluĭ, are dreptate ca să ţie el, neprotomisindu-se Iordache Polcovnicu, cu pricină căcĭ este clăcaş în Câmpina, fiind-că acest privileghiŭ *de protomisis 'l aŭ numaĭ ţĕranii birnicĭ, iară nu şi boerinaşiĭ*, precum este jăluitorul; împotrivă la acestea, ne arată Iordache jăluitorul, chiar zapisul cu lét. 1801, Noemvre 10, iscălit de Şătrariul Lupoianu şi dat la mâna sa, întru care scrie, că 'ĭ aŭ vêndut arenda moşieĭ Câmpina pe treĭ anĭ, cu băcănia i móra i cu altele drept tal. 4650, să le stăpânéscă, afară din condeile ce sunt însemnate într'acel zapis, cu care acelea, ḑice arendaşul, să nu aibă amestec; dupe care zapis, ḑise jăluitorul Iordache, că ţin desnădăjduit nu numaĭ banĭ ce cumpĕrătorĭĭ 'ĭ aŭ dat Lupoianuluĭ mai toţĭ, ci aŭ maĭ cheltuit şi alţĭ tal. 5000 de ş'aŭ făcut tótă gătirea alişve-

In note mai dăm şi unele acte referitóre la *protimisis*. Cercetările prin descinderi la faţa locului în procese de moşii, de mori, de

---

rişului; după acésta am întrebat şi pre vechilul Lupoianului, cum au vîndut arenda la două mâni şi ne arată un tacrir al Şătraului, în care ţice, că adevĕrat au fost avut vorbă cu Panait ca să-i deie băcănia, dară Panait şi-au fost pus soroc, ca să vie cu bani să iae şi moşia, la care soroc fiind-că n'au fost următor a veni şi în urma lui au venit Iordache polcovnicul, carele au ţis că nu'l îngăduesce pre Panait fiind strĕin şi vrea să iae el băcănia dimpreună cu moşia după cum le-au ţinut şi mai 'nainte d'impreună cu unchiu-sĕu şi se protimisesc fiind pământeni şi clăcaşi ai moşiei, de aceea le-au vîndut arenda lor, fiind mai vêrtos că nici zapis de stăpânire nu dedese lui Panait, ci numai adeverinţă de tal. 100 arvună şi cum că în urmă, după ce au dat moşia şi băcănia lui Iordache, viind Panait aici la Bucuresci şi cunoscêndu-şi greşéla ce au făcut de n'au venit la sorocul ce 'şi pusese ca să iae el moşia, au primit a i se întórce acei tal. 450 ce dedese la soţia sa, cu dobânda lor, pentru care 'i au şi scris lui Iordache Polcovnicul, că din tal. 650 ce mai sunt asupra lui, din banii arendei, să dee lui Panait acei tal. 450, să primésca şi 30 chile grâu, ce arĕtase Panait că au luat pentru băcănie, plătindu-il cu cât îl va ţinea, să'i deie şi tal. 50 ostenéla şi cheltuiala ce ţice că au făcut nepotu-sĕu Mărgărit în două luni şi Iordache n'au primit, iară vechilul lui Panait se împotrivi ţicênd, că nu s'au mulţămit a i se da banii înapoi, precum ţice Şătraru, căci au avut vorbă ca să iae şi moşia, dară cu tóte acestea acum primesce să iae venitul moşiei de i se va da dreptate; deci fiind-că acéstă băcănie este chiar lucru al Şătraului şi fiind-că Panait numai o începere de tocmélă au făcut cu Şătraru şi numai adeverinţă de arvună au luat, care şi pre aceea au anirisit-o soţia Şătraului, iară tocmélă pe deplin n'au făcut, nici zapis de stăpânire de la Şătraru n'au luat, sfiindu-se atunci a nu cumpĕra venitul moşiei; pentru acea dară, n'are cuvînt a ţinea arenda băcăniei, nici prinde loc acuşi vorba ce ţice, că primesce a lua şi venitul moşiei; iară jăluitorul Iordache polcovnicul, fiind-că mai 'nainte până a i se împlini anul, au îngrijit de au făcut cu însuşi stăpânul lucrului tocmélă pe deplin, au numĕrat bani la Şătraru, au luat şi zapis de stăpânire; după tot cuvîntul drept, este bună cumpĕrătórea lui şi găsim cu cale, că după zapisul ce are de la Lupoianul, să stăpânéscă arenda până la sorocul de trei ani cu pace de către Panait Ponciu, care Panait are a'şi lua de la Şătrariu numai acei tal. 450 ce au dat, însă cu dobândă, la ţece unul, din ţioa ce 'i au dat până acum, fără de a mai cere vre-o cheltuială, seau a sili pe arendaş să-i primésca grâul, ca unul ce însuşi el este pricina, de s'au cheltuit, neîngrijind aşi întemeia tréba cu orânduiala ei. Iară hotărîrea.... — 1802, Ianuarie 22.

Vel Vornic Manolache Creţulescu, vel Vornic Câmpineanu, Dumitraşcu Racoviţă vel Vornic.

Cod XLIV, fila 80.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gpod.

Panait Ponciu, prin vechilul nepotul-sĕu Mărgărit, nerĕmâind odihnit la acéstă alăturată anafora a Dumnélor Veliţilor Boeri, s'a înfăţişat şi la Divan

zăgaze, sunt obicinuite în trecutul secol ca şi în cel în care am intrat

---

înaintea Domnieĭ mele cu Iordache Polcovnicul, i cu Costandin biv. 3-leà Armaş vechilul Şătraruluĭ Lupoianu, ḑicênd vechilul luĭ Panait, că el nu are dava asupra luĭ Iordache Polcovnicu, ci asupra Şătrarului Lupoianu, cu care fiind-că a avut el deosebită judecată, atât la departament, cât şi la Dumnélor Veliţiĭ Boerĭ, de unde 'ĭ s'a dat dreptate a ţinea el băcănia, cerŭ a se vedea acele anaforale, care anaforale citindu-se înaintea Domnieĭ mele, se vĕḑu că ne fiind şi Iordache, Polcovnicu faţă de a se pliroforisi judecata desĕvêrşit, să dedese luĭ Panait dreptate, a ţinea el acea băcănie, cu pricina arvuneĭ ce dedese Panait luĭ Lupoianu, şi a aceĭ adeverinţă, dară în urmă, dupĕ ce a venit şi Iordache Polcovnicu, şi s'a infăţişat câte trele părţile la judecată, adică Panait şi Lupoianu şi Iordache, s'a vĕḑut, dupĕ cum se făcu cunoscut şi înaintea nóstră acum, că Panait numaĭ o începere de tocmială a fost făcut cu Lupoianu, şi numaĭ o adeverinţă de arvună a luat, iară tocmiala pre deplin n'a sĕvêrşit, nicĭ zapis de stăpânire de la Lupoianu n'a luat, care acea adeverinţă a Lupoianuluĭ de primirea arvuneĭ, măcar de şi a dres'o în urmă Şătrărésa, soţia Lupoianuluĭ, făcênd vînḑare despre partea sa cu zapis desĕvêrşit, şi primind şi baniĭ de la Panait, dar tocmelile şi aşeḑĕmînturile ce face muierea, trăind bărbatul, şi maĭ vêrtos pre lucrurile ce sunt ale bărbatuluĭ, dupĕ pravilĭ n'aŭ tărie, nicĭ ţinere în sémă, încă nicĭ chiar pre cele de zestre lucrurĭ, nu este muĭerea volnică să facă ea aşeḑĕmînturĭ şi vînḑărĭ din venitурĭ trăind bărbatul, iară Iordache Polcovnicul avênd în mânile sale zapis de la însuşĭ Şătrariu Lupoianu, stăpânul moşieĭ şi al băcănieĭ, pe sĕvêrşita vînḑare a arenḑiĭ acestor acareturĭ, numĕrând şi din baniĭ tocmeliĭ câţĭ 'i s'aŭ cerut de la Lupoianu, cu drept cuvênt a hotărît judecata în urmă a ţinea Iordache arenda acesteĭ moşiĭ şi băcăniĭ, dupĕ care măcar că vechilul Lupoianuluĭ, unit fiind acum cu Panait, ḑise că în vreme când a făcut Lupoianul vînḑare la Iordache, 'ĭ-a spus luĭ Iordache că arenda băcănieĭ o are vîndută la Panait, şi Iordache 'ĭ-a ḑis ca să'ĭ vîndă tot luĭ şi venitul băcănieĭ, şi Panait de va avea vre-o dava 'şĭ va căuta cu dênsul, dară acésta nu numaĭ o tăgădui Iordache, ci nicĭ în zapis nu să cuprinde, încă vĕḑum la tacriru Lupoianuluĭ ce 'l arĕtă vechilul scriind şi acésta, că Panait n'a venit la sorocul ce avea pus ca să'ĭ aducă şi cusurul banilor, şi să'şĭ ia zapis de sĕvêrşirea vînḑăriĭ, ci tocmaĭ în urmă, dupĕ ce a făcut Lupoianul vînḑarea la Iordache, viind Panait aicĭ la Bucurescĭ, şi cunoscêndu-şĭ greşala ce a făcut de n'a venit la soroc, a primit şi s'a mulţămit să'şĭ ia baniĭ înapoĭ, cu dobînda lor, să i-se plătiască şi 30 chile grâŭ ce ḑice că le are cumpĕrate pentru a face pâne de vînḑare la băcănie, să'ĭ dea şi tal. 50, osteniala şi cheltuiala sa, şi să rĕmâie isbrănit, dupe a căruĭ primire şi mulţămire 'ĭ-a şi făcut Lupoianul scrisorĭ către Iordache, ca să-'ĭ dea acolo şi să-'l desfacă, la care acestea rĕspunse şi Iordache, că îndată ce a primit scrisórea Şătraruluĭ a şi numĕrat baniĭ în mâna obrazuluĭ, unde Şătrariu 'ĭ scrisese, şi acela dându-ĭ luĭ Panait, şi Panait nevrênd să'ĭ primiască, 'ĭ-a adus iarăş la el înapoĭ, şi aşa 'ĭ-a ḑis el luĭ Panait să'ĭ arate ce lucrurĭ are cumpĕrate pentru trebuinţa băcănieĭ, să i le plătiască, şi alt cevaş nu 'ĭ-a arĕtat, decât numaĭ puţin grâŭ ce se află şi acum acolo, care grâŭ a primit şi el să'l plătiască, dară Panait 'ĭ-a ḑis că maĭ are şi alt grâŭ peste câmp, care pre

cu studiul nostru. Ultimul mijloc de convingere al justiţieĭ era *cartea*

---

acel de peste câmp nu a putut a'l primi, sciind pre Panait că ţinea alte venitură de moşiĭ şi de morĭ, şi va să'şĭ trécă acel grâŭ acum cu pricinuire că'l are cumpĕrat pentru băcănie, şi ceru Iordache ca să se încredinţeze Panait prin jurămînt cât grâŭ a avut cumpĕrat, chiar pentru trebuinţa băcănieĭ, şi pre acela 'l va primi şi 'l va plăti. Decĭ s'a întrebat vechilul luĭ Panait când el îşĭ va lua banĭ cu dobânda lor şi preţul pre cele ce va încredinţa că are cumpĕrate pentru trebuinţa băcănieĭ, cum şi cheltuiala, ce pagubă are, şi rĕspunse că Iordache nu va să'ĭ priméscă grâul tot, la care acésta i s'a ţis, că pentru cât grâŭ va încredinţa prin jurămînt, cum că l'a avut cumpĕrat chiar pentru trebuinţa băcănieĭ, va îndatora judecata pre Iordache fără de voie a'l plăti, pentru care am şi hotărît ca Iordache să ţie arenda moşieĭ şi a băcănie, cu móra şi altele, după zapisul Lupoianuluĭ până la împlinirea soroculuĭ de 3 anĭ, să plătéscă însă acum la Panait aceĭ tal. 450, cu dobînda lor, să'ĭ dea osebit şi tal. 50 cheltuiala şi ostenéla sa, să'ĭ maĭ dea Iordache şi ţeciuiala Zapciuluĭ jumĕtate, pre banii ce are să dea acum luĭ Panait, şi cât grâŭ, saŭ orĭ ce alte lucrurĭ bacalice, va încredinţa Panait prin jurămînt, că le are cumpĕrate chiar pentru trebuinţa aceĭ băcăniĭ, să fie dator Iordache a le primi şi a le plăti luĭ Panait cu preţul acela ce va încredinţa Panait că le-a cumpĕrat, iară pentru osebită dava ce făcu Ivan, sluga Lupoianuluĭ, ce fu şi el faţă la Divan, cerênd ca să'l primească Iordache şi pre dênsul tovarăş la acéstă arendă a moşieĭ şi a băcănieĭ, cu cuvînţ că fiind slugă veche a Lupoianuluĭ, aşa a avut vorbă cu Lupoianul, că orĭ cine va lua venitul, să fie şi el tovarăş, acéstă cerere a luĭ nefiind coprinsă la zapisul de vînţare a Lupoianuluĭ către Iordache, judecata şi dreptatea nu póte sili pe Iordache a'l primi de tovarăş.— 1802, Februarie 1.

Cod. XLIV, fila 79 şi 80.

Prea Înălţate Dómne

Din luminată porunca Înălţimeĭ tale, vĕtavul de Divan aŭ înfăţişat înaintea nóstră pre Panait Polcovnicul şi Panait Căpitanul, cu Hristea Duşul, carĭ prin jalba ce aŭ dat, făcu pîră asupra Hristeĭ, ţicênd că cu acéstă alăturată alegere a judecăţeĭ s'aŭ fost înfăţişat la Dumnélor veliţĭ boerĭ, din porunca Mărieĭ sale Alexandru Vodă Moruzi şi n'aŭ putut lua judecata izbrănire, fiind-că Hristea aŭ pricinuit la judecată, că are a aduce dovada mŏnăstireĭ, şi sorocul ce s'a pus de a le aduce aŭ trecut şi următoriŭ n'aŭ fost; pentru care cercetând noĭ, ce alegere s'aŭ făcut de către Dumnélor veliţĭ boerĭ pentru acésta, ne adeverim că s'aŭ fost întrebat Dumnéluĭ Ban Brâncovénu, ce sciinţă are a pricineĭ? şi aŭ arĕtat judecăţeĭ, că aŭ fost luat scire şi Dumnéluĭ, cum că s'aŭ rupt zăgazul moreĭ în vremea luĭ Marcu arendaş, căruia întêmplându-i-se mórtea şi rĕmâindu-ĭ copiĭ nevrâsnicĭ, cu tóte că Dumnéluĭ nu avea nicĭ o datorie, dară aŭ dăruit copiilor tal. 250 a se ajutora la dregerea zăgazuluĭ, îndatorind pre Eftimie şi pre Ştefan rudele luĭ Marcu, ce'ĭ lăsase mortul a fi purtătorĭ de grija venituluĭ moşieĭ până la sfîrşitul anuluĭ, ca să'l drégă cum aŭ fost, cu câtă cheltuială va putea; pentru care aŭ fost orînduit şi din partea Dumnéluĭ Panait Căpitanul

de blăstem ce pîrîşul voia să primească. Neprimirea uneĭ asemenea

---

unul din jeluitorĭ, cum şi din partea copiilor luĭ Marcu, aŭ fost orânduit cel-l-alt jăluitor, adică Panait Polcovnicul, ce este şi el rudă cu Marcu, ca să drégă zăgazul cu cheltuiala epitropilor luĭ Marcu; dară de s'aŭ dres bine cum trebue séŭ nu, şi din ce pricină s'aŭ rupt în urmă, la acésta Dumnéluĭ nu are sciinţă; s'aŭ întrebat dară jăluitoriĭ de ce n'aŭ pus silinţă de a se drege zăgazul bine, de vreme ce eĭ aŭ fost orânduiţĭ asupra acesteĭ trebĭ şi aŭ rĕspuns că eĭ aŭ fost numaĭ nisce ostenitorĭ asupra dregereĭ, dară plata o dă Eftimie cumnatul mortuluĭ, carele n'aŭ vrut să cheltuiască câţĭ banĭ vor trebui, ci aŭ dat numaĭ aceĭ tal. 250 ce era dăruiţĭ de Dumnéluĭ Ban şi ne fiind aceĭ banĭ îndestuĭ, de aceea nu s'aŭ dres zăgazul bine; aŭ rĕspuns şi Hristea Duşul, că asupra acesteĭ pricinĭ are sciinţă maĭ bună Eftimie, cumnatul mortuluĭ, care se află acolo în partea loculuĭ şi că jăluitoriĭ după ce s'aŭ împlinit sorocul luĭ Marcu, aŭ ţinut eĭ venitul moşieĭ şi în tot anul deplin n'aŭ dis nimic, că ar fi rĕmas ne dres zăgazul de la Marcu şi că l'aŭ dres eĭ, ci tocmaĭ acum găsesc acéstă pricină după ce aŭ intrat alt arendaş, de care aŭ fost îndatorat judecata pre Hristea Duşul, ca să însciinţeze pe Eftimie de a veni cu soroc până la Sf. Dumitru ce aŭ trecut, aducênd şi pre morariĭ ce vor fi fost la acest lucru, ca să se cerceteze aicĭ; acum întrebând noĭ pre Hristea cum de n'aŭ adus pre Eftimie şi pre morarĭ la sorocul ce 'ĭ s'aŭ dat de la judecată, dise că aŭ luat rĕspuns cum că până într'o sĕptĕmână vine Eftimie, însă noĭ vĕdênd că acéstă pricină maĭ bine se póte cerceta acolo la faţa loculuĭ, prin vedere, unde se află atât Eftimie cât şi morariĭ şi ómeniĭ ce aŭ lucrat la zăgaz, după cum acésta înţelegênd-o şi părţile prigonite, diserĕ că se mulţămesc a se face cercetare acolo, după trebuinţă, dară şi după mulţămirea amîndorora părţilor, găsim cu cale să fie luminată porunca Mărieĭ tale, către Dumnélor Ispravniciĭ judeţuluĭ, ca însuşĭ unul din Dumnélor mergênd la faţa loculuĭ, unde aducênd şi pre Eftimie cumnatul luĭ Marcu i pre morarĭ şi alţĭ ómenĭ ce vor fi lucrat la zăgaz de faţă cu jăluitoriĭ, să facă cercetare prin carte de blăstem, de s'aŭ dres zăgazul bine precum trebue, cu cheltuiala epitropilor luĭ Marcu şi în ce vreme s'aŭ rupt în urmă după dregere şi de s'aŭ rupt, căcĭ nu era dres bine de epitropĭ, seaŭ din nepurtarea de grijă a jăluitorilor şi câtă vreme aŭ stat móra de n'aŭ âmblat, până a se drege zăgazul al doilea şi câtă cheltuială aŭ făcut jăluitoriĭ de la dênşiĭ? şi în ce chip vor dovedi dreptul adevĕr să însciinţeze Mărieĭ tale, dând şi morariĭ i ómeniĭ ce vor lucra la zăgaz mărturia lor în dosul cărţeĭ de blăstem, ca de aicĭ să se facă isbrănire pricineĭ. Iară hotărîrea....—1801, Noemvre.

Vel Ban Manolache Brâncoveanu, Constandin Stirbeĭ vel Vornic, Scarlat Câmpineanu vel Vornic, Ştefan Văcărescu vel Vornic.

Io Mihail Constandin Suţul Vvd. i gospod

Hristea Duşul, epitropul copiilor luĭ Marcu, ne rĕmâind odihnit la acéstă anafora a Dumnélor veliţilor boerĭ, s'aŭ înfăţişat la Divan înaintea Domnieĭ mele cu Panait Polcovnicu şi Panait Căpitan, pîrîşĭ, şi unde cu apelaţia ce aŭ dat Hristea, dice că stricăciunea acea ce s'aŭ făcut la zăgaz în cursul anuluĭ ce aŭ avut Marcu arenda, adecă în lét 1798 Maiŭ, tot într'acelaşĭ an luna

cărți, era pentru justiție proba cea mai temeinică, că dreptatea nu e în partea pîrîtului, care o refuza cu energie. Religiunea înarmă ast-fel justiția cu un instrument puternic de investigațiune, fie în procese

---

luĭ August aŭ și dres-o Marcu la loc și aŭ âmblat móra până la Martie din lét. 99 când iarăși s'aŭ stricat zăgazul din *periculon* cum s'aŭ stricat și alte zăgazurĭ de morĭ zdravene din partea loculuĭ, iară nu din nedregerea bine a luĭ Marcu și fiind-că arendași pe anul 99, era însuși acești doĭ numiți Panaiți, dregerea ceĭ de al doilea stricăciune aŭ făcut-o eĭ și iarăși s'aŭ mai stricat, apoĭ așa a treia óră, nu pentru căcĭ n'aŭ fost dres bine la cea d'întâĭ stricăciune din anu luĭ Marcu, precum ḑic numiții pîrîși, ci pentru căcĭ zăgazul acesta fiindu-ĭ înălțimea peste 500 de stânjenĭ și fiind pus mai mult pre loc nisipos, îndată ce se îmflă apa ceva se strică, când la un loc când la altul; iară lângă acestea tóte, ḑise Hristea Duș, că la cea d'întĕĭ dregere a stricăciuneĭ din anul luĭ Marcu, aŭ fost epistați orânduiți însuși numiții Panaiți, însă unul din partea Dumnéluĭ Banuluĭ Brâncoveanu, stăpânul moșieĭ și altul din partea copiilor luĭ Marcu, fiind și el ruda luĭ Marcu, care de n'aŭ urmat a face lucru temeinic, sunt iară eĭ în vină, mai vêrtos că pe la 99, intrând eĭ stăpânitorĭ, aŭ fost mulțămiți cu dregerea acea ce se facu de însuși și nicĭ atuncĭ întâĭ, nicĭ mai în urmă, până acum n'aŭ făcut nicĭ o cerere, ci tocmaĭ acum când s'aŭ scos din arenda moșieĭ, aruncă acóstă pricinuire, că cea de a doua stricăciune a zăgazuluĭ s'aŭ făcut din pricină, căcĭ nu s'aŭ dres bine întâĭ, vrênd să pricinuiască pagubă și nedreptate copiilor luĭ Marcu, cu care acestea vrea Hristea să arate că nedréptă este cererea ce fac acum numiții Panaite, și fără de trebuință este a se mai face în fața loculuĭ cercetarea, ce găsesc Dumnélor veliți boerĭ cu cale printr'acéstă anafora, dară fiind-că pîrîții la acestea tóte se împotrivesc și arată celea împotrivă, că la dregerea acea ce s'aŭ făcut în anul luĭ Marcu, eĭ aŭ fost numaĭ ostenitorĭ, iară plata o da Eftimie cumnatul luĭ Marcu, carele n'aŭ vrut să cheltuiască câți banĭ era trebuincioșĭ, de acea nu s'aŭ dres zăgazul bine, spre alda zdravĕn, dupĕ cum era îndatorat și dintr'acea pricină iarăși s'aŭ stricat în lét. 99 ce ținea eĭ arenda, rĕmâind păgubiți atât de cheltuiala ce aŭ făcut atuncĭ de la dênșiĭ, cât și de venitul moreĭ în 8 lunĭ ce aŭ stătut de n'aŭ âmblat și fiind-că tot temeiul dreptățeĭ la pricina acésta stă întru a se dovedi, întâĭ de s'aŭ dres atuncĭ zăgazul bine, precum trebuia, cu cheltuiala epitropuluĭ luĭ Marcu séŭ nu și de s'aŭ rupt în urmă, căcĭ nu era dres bine, seaŭ s'a rupt din nepurtarea de grijă a pîrîșilor, trebuincióse sunt dară a se face la fața loculuĭ cercetările ce găsesc Dumnélor boerĭ cu cale printr'acéstă anafora și dupĕ ce se va face întêiŭ acestea cunoscute, atuncĭ póte a face și judecata hotărîrea àcea de este cu cale cererea Panaiților seaŭ nu, dupe cum ḑice Hristea; drept aceea întărim anaforaoa Dumnélor boerilor și poruncim Dumnévóstră Ispravnicilor aĭ județuluĭ, ca însi-vĕ unul din Dumnévóstră mergênd la fața loculuĭ, să urmați a face tóte acestea cercetărĭ prin carte de blăstem, întocmaĭ dupĕ cum se coprinde maĭ jos, cum și de s'aŭ întêmplat atuncĭ vre-o stricăciune la alte zăgazurĭ, ce vor fi fost bune și sdravene, precum ḑice Hristea, și în ce chip veți dovedi adevĕrul, să însciințați Domnieĭ mele și la urmă se va da hotărîrea cea desĕvêrșit.— 1802, Ianuarie 29.

Cod. XLIV, fila 76 verso.

civile, fie în cele penale. Adesea *cartea de blăstem* era înlocuită cu

Prea Înălțate Dómne

Pre acéstă alăturată anafora ce a făcut Dumnéluĭ vel. Vornic Câmpineanu, în vechiletul Agieĭ, nerĕmâind odihnit Panait Hangiu, din luminată porunca Înălțimeĭ tale, vătafu de aproдĭ l'a adus, și înaintea nóstră, față cu Damiano Iconomul mŏnăstireĭ Mărcuțiĭ, dicênd Panait, că făgăduindu-i-se Iconomul ca să facă grajdul cu cheltuiala mŏnăstireĭ, însușĭ cuviosia sa a tocmit și lucrul grajduluĭ cu Costea calfa, și dupĕ cuvêntul ce a dat cumpĕrând 3368 uluce parcele, a trimis Iconomul pre un Popa Voicul de le-a numĕrat, și a pus el pre Costea calfa de le-a cioplit, iară acum s'a întors pârîtul din cuvênt nevrênd a face grajdul, din care acésta 'ĭ se pricinuesce pagubă, fiind-că grajdul cel vechiŭ s'a derĕpânat de tot, și n'aŭ musafiriĭ ce vin la han unde 'șĭ pune caiĭ, arĕtând și o adeverință a aceluĭ Popa Voicu, prin care însemnéză că a plătit jăluitoru Panait tal. 45, banĭ 57, pentru 3368 uluce parcele, și să 'ĭ se ție în sémă acest ravaș, întrebându-se, și pîrîtul, rĕspunse că mŏnăstirea, astă una dată se află sub grea datorie de 110 pungĭ, și nu are putere de a face grajdul, nicĭ 'ĭ-a dat luĭ Panait făgăduială ca acésta, nicĭ a trimis pre Popa Voicu ca să fie la numĕrătórea ulucilor, ci insușĭ el de capul luĭ, s'a dus; se întrébă și Costea ce fu de față înaintea nóstră, cu cine a tocmit lucru grajduluĭ? și dete mărturie că cu însușĭ Panait Hangiu a făcut tocmélă, iară cu Iconomul nicĭ a vorbit, nicĭ a tocmit am citit și amêndouĕ zapisele pentru închirierea hanuluĭ, unul pre acest următor an până la Sfântu Gheorghe viitor, ce are Panait de la pro Egumenul Atanasie, și altul pre alt an de la Sfântul Gheorghe înainte, de tocméla ce a făcut Panait cu pîrîtul Iconom ca să'l maĭ ție încă un an, și în cel d'întâĭ zapis scrie, ca să facă chiriașul tóte trebuinciósele dregerĭ de la dênsul, afară numaĭ de înveliș, și să iae Panait și 500 vedre vin de la mŏnăstire, plătindu-l cu cincĭ parale maĭ mult la vadră, de cât se va urma vînzarea, iară prin cel de al doilea nu pomenesce nimic pentru înveliș, ca să'l facă mŏnăstirea, ci dice că orĭ câte dregerĭ vor trebui înlăuntru, să fie de la „chiriașĭ"; către acestea dise Iconomul, că nicĭ Panait n'a fost următor dupĕ legătura zapisuluĭ de anul acesta, ca să iae de la mŏnăstire 500 vedre vin, dupĕ cum acésta fu netăgăduită și de dênsul, precum nicĭ alte dregerĭ nu a făcut, ci 'ĭ-a lăsat hanul de a venit la dĕrăpănare, și pre lîngă acestea se arată și gâlcevitor trăgêndu-l prin judecățĭ cu pîrĭ neadevĕrate ca să'l silóscă a face grajdul noŭ, lucru ce este peste putința mŏnăstireĭ, și pentru acea dise, ca nu'l maĭ primesce de chiriaș, cerênd ca să'ĭ întórcă banĭ pe al doilea an de la Sfântu Gheorghe înainte, și să rĕmâe hanul pe séma mŏnăstireĭ; decĭ acel răvășel ce arată Panait de la Popa Voicul, n'are nicĭ un temeĭ, fiind dat de sineși fără de știrea Iconomuluĭ și maĭ vêrtos, mărturisind și Costea calfa că cu Panait a făcut tocmélă pentru grajd, iară nu cu Iconomul, iară dupĕ zapisul ce are Panait de la pro-Egumenul Atanasie, pe acest următor an, în care scrie, că dregerile să le facă arendașul, afară numaĭ din înveliș, se înțelege. că orĭ unde va trebui înveliș, mŏnăstirea are a'l face, și orĭ-ce meremet va trebui înlăuntru, este dator Panait să'l facă, la care vina este a luĭ Panait, căcĭ nu trebuia a da grajdul jos, și a cere să-l facă Iconomul din noŭ, ci dupĕ zapisul luĭ avea datorie ca să drégă pereții, ca una ceea ce este dregerea

jurământ prestat sub omoforul Mitropolituluĭ în biserică. Aceste jurăminte se deferaŭ de justiţie şi biserica nu refuză concursul eĭ.

---

din lăuntru, şi apoĭ pentru înveliş rĕmâne să grijéscă mŏnăstirea; drept aceea Costea calfa are să 'şĭ céră plata luĭ de la Panait, ca unul ce cu dênsul a tocmit fără de a supĕra pe Iconom, care Panait dupĕ ce 'şĭ va drege pereţiĭ grajduluĭ, precum am ţis maĭ sus, apoĭ şi Iconomul are să facă învelitórea, însă ca la un lucru mŏnăstiresc al sĕŭ, nu póte fi silit a'l înveli dupĕ voia luĭ Panait, ci este volnic să-l înveliască cum va putea numaĭ să nu pice, să iae Panait şi 500 vedre vin de la mŏnăstire, cu cincĭ parale maĭ mult decât se vinde la altă parte, dupe zapisul luĭ, fără de a pricinui că s'a înălţat preţul acum, pentru că de şi s'a înălţat preţul, dară şi mŏnăstirea are pagubă cu scăţĕmîntul vinuluĭ de astă tómnă până acum; aşişderea şi la cererea ce face Iconomul ca la sfîrşitul anuluĭ acestuia să rĕmâe hanul pre séma mŏnăstireĭ, are dreptate pre cât Panait s'a arĕtat neurmător legăturiĭ luĭ, de n'a mers să iae vinul precum este legat în zapis, pentru care vin măcar că ţicem să 'l iae acum, dară acésta trebue să o facă de sineşĭ, iară nu silit cu judecata; este şi gâlcevitor, trăgênd pre Iconom prin judecăţĭ cu cereri fără de orânduială; dupĕ care acestea găsim cu cale, ca să 'şĭ primésca baniĭ de la Iconomu care 'ĭ-a dat pe anul al doilea, însă cu dobînda lor din ţiua ce 'ĭ-a luat până acum, şi de la sfântu Gheorghe înainte, când se împlinesce sorocul anuluĭ d'întâiŭ, să rĕmâie hanul pe séma mŏnăstireĭ; iară hotărîrea cea desĕvârşit rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1802, Ghenarie 12.

Vel log. Scarlat Ghica, vel Vornic Manolache Creţulescu, vel Vornic Costandin Stirbeiu, vel Vornic Câmpineanu, Dumitraşco Racoviţă vel Vornic, biv. vel Căminar Nestor.

Io Mihail Const. Suţu Vvd. i gpod. Zem Vlahiscoie.

Panait Hangiul nerĕmâind odihnit la acestea alăturate cercetărĭ ce s'a făcut de la Agie şi de la Dumnélor veliţiĭ boerĭ, s'a înfăţişat şi înaintea Domnieĭ mele la Divan, cu Costandin calfa, i cu Damian Iconomu mŏnăstiriĭ Mărcuţiĭ, unde întrebat fiind Panait ce are să maĭ ţică, rĕspunse că pentru grajd, s'a făgăduit Iconomul ca să'l facă cu cheltuiala mŏnăstiriĭ, şi acum nu va să plătéscă cheltuiala, ce'l apucă Costandin Calfa pre dênsul, iară pentru vin, rĕspunde Panait, eă astă tómnă dupĕ ce a sosit de la Délu vinurile, a trimis omul sĕŭ la mŏnăstire de 'şĭ-a ales cincĭ buţĭ cu vin, pre care şi însemnându-le, şi vrênd a şi le ridica, Iconomul n'a vrut să'ĭ le dea pe acele însemnate, ci tocmaĭ dupĕ ce a vîndut, atât pre acelea cât şi pre cele-l-alte vinurĭ de frunte, âmbla să'ĭ dea în urmă nisce vinurĭ próste, şi de acea n'a vrut nicĭ el să primésca cum şi pentru arenda hanuluĭ pe anul viitor, ceru Panait să'şĭ aibă zapisul Iconomuluĭ puterea luĭ, spre a nu'l lua din stăpânirea luĭ, fiind-că a numĕrat toţĭ baniĭ tocmelĭĭ deplin, şi nicĭ o pricină de vină împotrivă spre a'ĭ se strica simfonia n'a urmat; împotriva căruia rĕspunse şi Iconomul maĭ întâĭ pentru grajd, că nicĭ o făgăduială nu 'ĭ-a dat a face, adică cu cheltuióla mŏnăstireĭ, fără numaĭ învelişul grajduluĭ, ţise că este dator a'l face, dupĕ legătura zapisuluĭ ce are Panait Hangiu de la mâna pro Egumenuluĭ Atanasie. Iară pentru acele 500 vedre vin, rĕspunse, cum că a cerut luĭ Panait să'ĭ plătéscă

Am vĕḑut cum, altă dată, s'aŭ atribuit neputreḑirea corpurilor prin cimitire la împrejurarea că individiĭ, fiind în vieaţă, prestaseră jurăminte false, orĭ primiseră, deşi culpabilĭ, *carte de blăstem*. Ca să

---

vinul cu banĭ peşin şi apoĭ să i-l dea, fiindu-ĭ fricĕ că în urmă nu va putea scóte banĭĭ de la dênsul, şi Panait nevrênd să'ĭ numere banĭĭ peşin, de acea n'a putut să'ĭ dea vinurile, cum şi pentru ţinerea hanuluĭ pre viitor de al doilea an, ḑise că nu'l maĭ lasă luĭ, căcĭ n'a vrut să ia vinul acesta, ce era simfonisit a'l lua şi pentru căcĭ îl pórtă prin judecăţĭ. Decĭ am cerut Domnia mea zapisele de simfonia lor, ce s'a făcut cu pro-Egumenul Atanasie pe acest următor an, şi altul cu Damianu Iconomul pe viitorul an şi în cel d'întâĭ, vĕḑum cuprinḑêndu-se, că chiriaşiĭ să facă tóte dregerile de la dênşiĭ, afară numaĭ din învaliş, şi să iae Panait şi 500 vedre vin de la mŏnăstire, plătindu-l cu cincĭ parale maĭ mult vadra, decât se va politifsi vînḑarea vinurilor, iară prin cel de al doilea nu pomenesce nimic, nicĭ pentru învelişul grajduluĭ, nicĭ pentru facerea grajduluĭ de iznoavă, precum ḑise Panait, că i s'ar fi făgăduit Iconomul, ci scrie, că orĭ câte dregerĭ vor trebui înăuntru să fie de la chiriaş; dupĕ care coprindere a zapiselor, fiind-că Panait are datoria să drégă numaĭ păreţiĭ grajduluĭ, căcĭ aceia se înţelege dregerea pe din lăuntru, rĕŭ dară cere să'l facă Iconomul, din noŭ, de care şi hotărîm ca Iconomul să rĕmâie în pace şi nesupĕrat de cererea facerĭĭ grajduluĭ, şi Panait să fie dator a'l drege cu cele din lăuntrul grajduluĭ de la sine, dupe zapis, şi invelitórea numaĭ să o facă Iconomul precum însă 'ĭ va da mâna ca să nu plouă într'ênsul, saŭ să se bântuiască de vremĭ rele, iară pentru plata luĭ Costandin Calfa ce o cere pentru acest grajd, fiind-că el ḑice, că tocméla a făcut'o cu Panait, şi Panait tăgăduesce şi ḑice că de va încredinţa Costandin Calfa cu jurămînt că a făcut cu el vre-o tocmélă, însuşĭ se dă dator să'ĭ plătéscă de la sineşĭ, drept acea urméză dupĕ dreptate, ca orĭ să facă Costandin dovadă la Dumnélor veliţiĭ Boerĭ, prin mărturiĭ de va avea, seaŭ să încredinţeze prin jurămînt înaintea prea Sfinţieĭ sale Mitropolituluĭ, că nu Panait a făcut tocmélă, şi aşa să'ĭ plătéscă Panait dreptul luĭ ce i-se va face deplin; iară pentru acele cincĭ sute (500) vedre vin, fiind-că cu cea ce se împotrivesce Iconomul de ḑice că a avut temere, că în urmă nu va putea scóte banĭĭ de la dênsul, şi de aceea nu s'a încreḑut a le da, acésta nu este îndestul de a se osândi Panait ca să iae acum şi acel vin, şi să fie şi scos din ţinerea hanuluĭ pre viitor, anuluĭ de al doilea, în vreme ce în zapis nu ḑice că peşin să plătéscă acele vedre vin, ci să iae şi cincĭ (500) sute vedre vin, şi să dea şi cincĭ parale maĭ mult de vadră preste ceea ce se va politifsi vînḑarea vinurilor; hotărîm dară, ca Panait să plătéscă numaĭ acelea câte cincĭ parale la acelea 500 vedre vin, fiind dreptul mŏnăstiriĭ a le lua, măcar de şi nu 'ĭ-a dat luĭ Panait acele vinurĭ, şi Panait să rĕmâie în pace de luarea acelor cincĭ sute (500) vedre vin, ţiind hanul pe al doilea an dupĕ zapisele ce le are până la împlinirea soroculuĭ de doĭ anĭ, şi orĭ câte dregerĭ vor trebui din lăuntru să fie de la dênsul, precum s'a simfonisit şi pre întêiul an cu pro-Egumenul, şi pre al doilea an cu Iconomul, iară mŏnăstirea numaĭ învelişul să facă, dupe sinfonia celuĭ d'întâĭ zapis. — 1802, Ghenarie 31.

Cod. XLIV, fila 74.

se înlăture asemenea afurisenii, Mitropolitii din timp cerură Domnitorilor să facă obligatorii *zapisele,* adecă alcătuirile orĭ contractele

---

Prea Înălţate Dómne

Am vĕḑut acéstă jalbă ce dă la Înălţimea ta, Dumnéeĭ Stolnicésa Ecaterina Bălăcénu, prin care fiind-că arată cum că acéstă moşie, de care o trage la judecată Ivan Peru, vechilul Dumnéluĭ Logofĕtuluĭ Păşcan de la Moldova, o are dăruită acea cumnate-seĭ de la Tătărăscĭ sud Teleorman, dându-ĭ şi scrisorile, căruia scriindu-ĭ ca să'ĭ trimĕţă zapiseie spre a le arĕta la judecată, n'aŭ fost următóre de sineşĭ a le trimite şi fiind-că urméză a se face izbrănirea acesteĭ prigoniriĭ ce are vechilul Dumnéluĭ Logofĕtuluĭ Păşcan, cu Stolnicésa spre a nu maĭ supĕra cu jălbĭ, unde face trebuinţă ca să se vadă scrisorile, ce ḑice Stolnicésa că sunt la cumnată-sa, să fie luminată porunca Mărieĭ tale, cu Mum-başir, ca să mérgă şi prin scirea Dumnélor Ispravnicilor, luând orĭ pre cumnata Stolniceseĭ, séŭ vechilul sĕŭ cu tóte scrisorile ce vor fi avênd pentru moşia acésta Muşătescĭ, să'l aducă aicĭ la luminat Divan, ca să se înfăţişeze la judecată, seaŭ neputând aduce înseşĭ scrisorile, să scóţă copiĭ dupĕ dênsele şi adeverindu-le de Dumnélor Ispravniciĭ, să le aducă spre a le vedea la judecată. Iară hotărîrea... iproci.— 1802, Ianuarie 24.

Manolache Creţulescu vel Vornic, Constantin Stirbeĭ vel Vornic, vel Vornic Câmpinénu.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod

Orânduim pre sluga Domnieĭ mele. ..... carele să aibă a face urmare întocmaĭ dupĕ cum se coprinde maĭ jos.— 1802, Februarie 3.

Cod. XLIV, fila 73, verso.

Prea Înălţate Dómne

Ascultând luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, ce a dat către Înălţimea ta Arhimandritul Meletie Egumenul Mărgineniĭ, pentru ceĭ surghiuniţĭ acolo, din domnia Mărieĭ Sale, Alecsandru Vodă Moruzi, am făcut cercetare şi mĕ adeveriĭ din cancelaria Spătărieĭ, că în vremea ce era a se energhisi porunca ce se dedese pentru mutarea acelor surghiuniţĭ, Dumnéluĭ biv. vel Spătar Lucache ce se afla atuncĭ în dregătoria acésta, luând acea poruncă la Dumnéluĭ, nu dupĕ multe ḑile s'a făcut şi măzălie, şi dintr'acéstă pricină a rĕmas porunca nesĕvêrşită, ci fiind-că acéstă mŏnăstire, este din cele la care nu să cade a se trimete surghiun acest fel de ómenĭ, cu netrebniciĭ de hoţiĭ, trimişĭ şi din puşcărie pentru fapte rele, mi se pare că cuviinciósă este cererea numituluĭ jăluitor Egumen, cu a să ridica de acolo, şi a se trimite într'altă parte; iară hotărîrea.... — 1802, Ghenarie 8.

Anastasie vel Spătar.

Io Mihail Const. Suţul Vvd. i gpod.

Dupĕ anaforaoa ce ne face Dumnéluĭ vel Spătar, orînduim pre sluga Domnieĭ mele . . . . Zapciu spătăresc să mérgă la Mŏnăstirea Mărgineni, de

scrise, căcĭ atunci nu maĭ era nevoie de deferire de jurămênt orĭ de dare de *carte de blăstem.*

---

unde ridicând pe aceĭ surghiuniţĭ acolo, să'ĭ ducă în bună pază la Mŏnăstirea Snagovul, unde poruncim Sfinţieĭ tale năstavnice al Mŏnăstireĭ să 'ĭ aibĭ la pază, dând adeverinţă la mânile Mumbaşiruluĭ, de primirea şi urmarea porunciĭ. 1802, Ghenarie 13.

Cod. XLIV, fila 47 verso.

Hoţĭ.

Anaforaoa în dosul jălbiĭ Dobreĭ, soţia luĭ Tudor, pentru a se slobozi de la osânda Ocneĭ.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminată poruncă cercetând pricina acestuĭ bărbat al jăluitóreĭ, ne îndestulăm că la Ghenarie trecut s'a prins cu alţĭ doĭ tovarăşĭ aĭ luĭ, vrênd să spargă o prăvălie, băcănie, ot pórta de jos, şi dupĕ cercetarea ce li s'a făcut de către Spătărie, s'a mărturisit că rîndurĭ aŭ spart şépte băcăniĭ, şi aŭ furat cele ce aŭ găsit, din care cele maĭ puţine lucrurĭ găsindu-se s'aŭ dat păgubaşilor, iară cele maĭ multe fiind răpuse de hoţĭ, nicĭ un mijloc n'a avut în ce chip să împlinéscă fiind vinovaţiĭ săracĭ, dupĕ ale căruĭ fapte s'a orînduit de către Măria sa Alecsandru Vodă Moruz de s'a purtat cu bătaie prin târg şi s'a trimis la ocnă cu soroc de un an de la 25 ale trecutuluĭ Aprilie, de sunt 8 lunĭ, de acésta nu lipsim a însciinţa Mărieĭ tale. — 1801, Decemvrie 16.

Dimitrie Spătaru, Teodor Fotino, Constandin Caclica.

Io Mihail Const. Suţul Vvd. i gpod. Zem Vlahiscoie.

Orînduim pe sluga Domnieĭ mele Zapciu Armăşescu, să mérgă la ocnă, ... unde dând la Cămărăşul ocnelor osebită cartea Domnieĭ mele, pentru scóterea din ocnă a acestuĭ vinovat, să-l iae apoĭ orînduitul Mumbaşir în pază, să-l ducă surghiun la Focşanĭ, spre a scóte din hotarele ţĕrĭĭ Domnieĭ mele afară, de unde să n'aibă a se maĭ întórce, şi Mum-başirul, să aducă adeverinţă de la Ispravniciĭ marginiĭ cum-că a sĕvêrşit porunca. — 1801, Decembre 18.

Cod. XLIV, fila 34.

Prea Înălţate Dómne

Insciinţăm Mărieĭ tale, că ivindu-se la judecată patru sătenĭ din satul Ulmul, sud Ilfov, anume Ivan Grozea, i Muşat Sin Stoica, i Rusin Baraganeanu şi Dumitru Zet Mocanul, păgubaşĭ de şése vite, caĭ ce li s'aŭ furat de la 27 ale trecutuluĭ Octomvre de către treĭ furĭ, anume Nistor Iancu, i Ştefan Sin Nicolae Turcul şi Gheorghe Dragotu, ce se află la închisórea puşcărieĭ, îşĭ cerură împlinirea pagubeĭ lor de la numiţiĭ, care păgubaşĭ înfăţişindu-se la judecată cu numiţiĭ furĭ, dupĕ cercetarea ce s'aŭ făcut priciniĭ s'aŭ descoperit, că toţĭ

In materie de furtişaguri, Depertamentul de criminalion şi Diva-

---

aceştia dupĕ ce aŭ furat vitele numiţilor păgubaşĭ nóptea din câmp de la păşiune în prójma aceluĭ sat, le-aŭ trecut la Giurgiŭ şi acolo aŭ vîndut pe toţĭ caiĭ unuĭ Agarenean în preţ de tal. 85, pe carĭ dupĕ ce 'ĭ-aŭ împărţit între dênşiĭ, doĭ dintre hoţĭ, Nestor şi Iancul, aŭ cumpĕrat şi eĭ din Giurgiŭ douĕ vite, cum li se arată pĕrul maĭ jos şi viind iarăş aicĭ în ţeară, 'ĭ-aŭ găsit păgubaşiĭ şi prinçêndu-ĭ 'ĭ-aŭ dat în zapt căpitanuluĭ de la Ciocănescĭ, de unde prin Dumnéluĭ vel Spătar, s'aŭ dat la închisórea puşcărieĭ; dupĕ acésta cercetându-se atât pentru aceĭ doĭ caĭ ce 'ĭ-aŭ cumpĕrat, cum şi pentru avutul lor, ne-aŭ arĕtat că caiĭ 'ĭ-aŭ dat la căpitănie, çicêndu şi cel de al treilea Ştefan hoţul, că aŭ dat tal. 15 unuĭ Mireanu Sêrbul din satul Fundulea, fiindu-ĭ fost dator şi deosebit, s'aŭ maĭ luat tot de către numitul căpitan alte douĕ vite ce li se însemnară pĕrul lor maĭ jos, de care çice Ştefan hoţul că sunt drepte ale luĭ şi cum că tot de la dênsul i s'aŭ maĭ luat un cal murg, dupĕ ce s'aŭ prins în fapta furtişaguluĭ, de către un proin căpitanu Anastasie de la Obilescĭ, cu pricină că are să iae de la dênsul datorie de tal. 50, ce l'ar fi împrumutat în vremĭ şi la acésta nu are nicĭ un cuvînt de dreptate, protimisindu-se de cât dênsul maĭ mult păgubaşiĭ, iară acel Anastasie rĕmâne ca în urmă să'şĭ céră datoria banilor. Decĭ, cât pentru osânda furilor ce li se va cuveni dupĕ pravilă, maĭ în urmă prin deosebită anafora, cu condica te veĭ însciinţa, Măria ta, iară pentru împlinirea pagubeĭ, judecata găsesce cu cale: să fie luminată porunca Mărieĭ tale, ca Zapciul armăşesc să mérgă împreună cu numiţiĭ păgubaşĭ şi maĭ întâĭ de la căpitanul ot Ciocănescĭ să iae acelea patru capete de caĭ ce le-aŭ poprit luate de la hoţĭ şi către spătărie le-aŭ tăinuit, dupĕ cum se vede din însciinţarea luĭ, neavênd vre-un cuvînt a le popri pentru ostenéla prindereĭ hoţilor, căcĭ pre furĭ 'ĭ-aŭ prins însuşĭ păgubaşiĭ şi deosebit că aŭ luat numitul căpitan talerĭ 30,60, ce 'ĭ aŭ găsit asupra hoţilor; asemenea să apuce şi pre acel proin căpitan Anastase, să iae şi de la dênsul acel cal al luĭ Ştefan, unul din hoţĭ cum şi aceĭ tal. 15 să'ĭ împlinéscă de la acel Mitrea Sêrbul, fiind banĭ din vînçarea cailor numiţilor păgubaşĭ şi aducêndu-se tóte vitele, cum şi baniĭ împreună, de către orânduitul Mumbaşir, să o dee prin marifetul acesteĭ judecăţĭ maĭ sus numiţilor păgubaşĭ cu preţuire spre împlinirea vitelor ce li s'aŭ furat. Iară hotărîrea....— 1801, Decemvre 14.

Dimitrie Spătariu, Teodor Fotino, Constandin Cacliga.

Semnele cailor

1 Iapă murgă cu pete de şea, a luĭ Nestor.
1 Iapă vênătă rotată, a luĭ Gheorghe.
1 Iapă vênătă
1 Un cârlan negru } ale luĭ Ştefan hoţul
4 Aceştia sunt la căpitanul de la Ciocănescĭ.
1 cal murg ipac al luĭ Ştefan hoţul şi luat de către căpitanul Anastase ot Obilescĭ.

Io Mihail Constandin Suţul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Dupĕ anaforaoa judecăţeĭ depertamentuluĭ orânduim pe sluga Domnieĭ mele..... Armăşel, să mérgă şi prin marifetul Ispravnicilor judeţuluĭ să facă urmarea ce se coprinde maĭ jos.— 1801, Decemvre 14.

Cod. XLIV, fila 30.

nul avură, nu numaĭ o dată, a constata că dacă hoţul fura de la ţĕran,

---

Anaforaoa în dosul jălbeĭ luĭ Moise Cătana pentru un cal ce i s'a furat pentru care s'aŭ îndatorit Ianache vĕtav de plaiul Nucşóra sud Muscel al plăti fiind-că aŭ prins pe hoţ şi 'ĭ-aŭ dat drumul.

Prea Inălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca Inălţimeĭ tale, aducênd faţă pre jăluitorul acesta şi citindu-i-se acéstă alăturată isprăvnicéscă însciinţare, de a auḑit cercetarea ce s'a făcut priciniĭ aceştia, 'l-am întrebat apoĭ, ce are a maĭ ḑice împotrivă, şi rĕspunse, că el nu póte rĕmânea păgubaş de cal, când însu-şĭ Vătavul la cercetarea isprăvnicéscă, a arĕtat, că a pus mâna pre acel Samuil cu calul de împreună, şi care însuşĭ 'ĭ s'a destăinuit, că a fugit din năuntru pentru frică a nu-l face cătană şi cum-că de vreme ce Vătavul l'a sloboḑit, fără nicĭ o chizăşie, numaĭ dupĕ arĕtarea sătenilor ot Corbiĭ, că în doĭ anĭ ce s'a aflat slujind în numitul sat pre la uniĭ, alţiĭ, nu l'a simţit cu nicĭ un ponos de hoţie, cere jăluitorul, ca orĭ Vătavul să'ĭ plătéscă preţul caluluĭ tal. 300, orĭ sătenĭĭ ot Corbiĭ, de ce să facă arĕtare, că acel Samuil este om bun, saŭ să se aducă Vătavul aicĭ, ca să se judece cu dênsul, ḑicênd că este în bănuială, că a mituit pre numitul Samuil, şi 'ĭ-a dat drumul; ale căruĭ rĕspunsurĭ lăsându-le la o parte, am teorisit isprăvnicésca însciinţare, şi vĕḑuĭ că numitul Vătav, a arĕtat la cercetarea ce i s'a făcut, acea că pe acel Samuilă l'a pus în mână avênd cu dênsul şi un cal, trecut fiind preste plaiŭ, mărturisindu-i-se însuşĭ că a fugit de frică ca să nu-l facă cătană, dară vĕḑênd, că Dumnélor Ispravniciĭ, apĕra pre numitul Vătav, a nu plăti calul, cu cuvênt că n'a sciut, că acel Samuilă este hoţ, cum şi dupĕ arĕtarea ce aŭ făcut pentru dênsul sătenĭĭ ot Corbiĭ, că în cât s'a aflat slujind în satul lor, nu l'aŭ simţit cu nicĭ o hoţie şi maĭ vĕrtos, scriind D-lor că dupĕ ponturile Domnescĭ ce are Vătavu, pentru ceĭ ce es din năuntru, nu se găsesce vinovat, am făcut apoĭ cercetare şi ponturilor Domnescĭ ce aŭ Vătaviĭ de plaiurĭ în mânĭ, ca să vedem ce poruncă le este dată să urmeze, pentru uniĭ fugarĭ ca aceştia de dincolo, dincóce, şi vĕḑuĭ coprinḑêndu-se chiar aşa, că Vătavu de plaiŭ să-'şĭ deschiḑă ochiĭ, şi pentru ceĭ ce vor veni din năuntru cu paşuşurĭ, să'ĭ lase dupĕ orînduială să trécă, iară pre ceĭ ce vor fi fără de paşuşurĭ, cum şi pre verĭ carĭ va găsi trecut preste plaiŭ, şi fără de paşuş, (cum era acel Samuilă), îndată prinḑêndu-l, să'l ţie acolo poprit, şi numaĭ de cât să triméţă veste cu însciinţare, la Dumnéluĭ vel Spătar, şi va avea rĕspuns în ce chip să urmeze; cărora ponturĭ, fiind-că vătavu n'a fost următor cu a ţinea poprit pre acel Samuilă, şi însciinţa aicĭ la Dumnéluĭ vel Spătar, precum era datoria slujbiĭ luĭ, ci l'a sloboḑit şi fără de chizăşie, de acea dară numitul vătav este vinovat să plătéscă calul ca să'ĭ fie spre pildă, a nu maĭ face la asemenea întêmplare urmare împotriva ponturilor domnescĭ, ce are în mânĭ, şi apoĭ, numitul vătav de 'ĭ va păsa va găsi pre acel Samuilă şi 'l va apuca de 'ĭ va întórce paguba, însă fiind-că jăluitorul cere să'ĭ plătéscă calul cu tal. 300, ḑicênd că de atâta preţ a fost, iară ceĭ treĭ ómenĭ ot Corbĭ, ce aŭ vĕḑut acel cal cu ochiĭ lor, când s'aŭ prins numitul Samuilă, vĕḑuĭ coprinḑêndu-se în cercetarea isprăvnicéscă, că cu sufletele lor aŭ dat

apoĭ de la hoț fura, la rêndul sĕŭ, impiegatul ce avea obligațiunea

---

mărturie, că calul nu făcea maĭ mult de cât până la tal. 30, de la care acest preț și până la tal. 300, ce cere jăluitorul fiind o mare posotită, rĕmâne ca, cea desăvêrșită hotărîre să se facă de către Înălțimea ta.— 1801, Noemvre 20.

Vel Logofĕt Creţulescu

Cod. XLIV, fila 21.

Anaforaoa de la vel Vornic al obștirilor, spre a se da întărire luĭ Marcu Vameșul, cumpĕrătorul slujbelor Epitropieĭ.

Io Mihail Constandin Suțul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

S'aŭ citit înaintea Domnieĭ mele anaforaoa acésta, a Dumnéluĭ vel Logofĕt, însciințarea Ispravnicilor, cât și jalba ce aŭ dat Domnieĭ mele Moise, din care vĕḑum că Moise n'are vre-o dovadă, că calul făcea preţul care'l cere, fără numaĭ ḑisa luĭ prin cuvênt, iară vĕtavul plaiuluĭ, vedem că aŭ adus treĭ mărturiĭ carĭ cu sufletele lor aŭ dat mărturie, că calul acela nu făcea maĭ mult de cât până la tal. 30, drept acea poruncim Dumnévóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, că de are Moise Cătană doveḑĭ vrednice, cu care să facă îndestulare judecăţeĭ împotrivă, că calul acela era de maĭ mare preț, atuncĭ pe cât se va doveḑĭ, că aŭ fost în adevĕr preţul, pre atâta să'l plătéscă vĕtavul, iară când el dovadă ca acésta în potrivă nu va avea, atuncĭ dupĕ doveḑile ce are vĕtavul să i se plătéscă cu aceĭ tal. 30 și să'ĭ și împliniți Dumnévóstră rĕmâind izbrăniți, care acéstă osândă de plată, să face vĕtavuluĭ numaĭ și numaĭ pentru cursul ce aŭ făcut la neurmarea ponturilor Domnescĭ.— 1801, Decemvre 1.

Cod. XLIV, fila 21.

Anaforaoa în dosul jălbeĭ a luĭ Nicolae Vulturache ţigan, pentru a se sloboḑi de la închisórea puşcărieĭ.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminată poruncă, făcênd cercetare pentru bóla numituluĭ jăluitor Nicolae ţiganul, ce se află la temniță, ne-am îndestulat de la Dumnéluĭ vel Armaș, că se chinuesce cu adevĕrat bolnav de lingóre, în cât n'aŭ stătut mijloc să se aducă în judecată, ca să i se vaḑă starea neputinţeĭ luĭ și de acésta nu lipsim a insciința.

Teodorache Fotino Sărdar, Manolache Topliceanu Clucer, Dumitrache Hăbdeanu.

Io Mihail Constandin Suțul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Cu tóte că acest Nicolae ţiganul, osândit era de către Domnia mea, prin deosebită poruncă a merge iarăși la ocnă, spre aș împlini sorocul cel orânduit, dară pentru că s'aŭ întêmplat a cădea într'acéstă grea bólă, precum ne dă pliroforie judecata, în care se chinuesce rĕŭ și aŭ pătimit și aicĭ în puşcărie

de a prinde pre hoţ. Cu deosebire vătafii de plaiurĭ eraŭ deprinşi la

---

peste treĭ lunĭ, îl iertăm Domnia mea de osînda ocneĭ, cu acéstă rânduială însă, ca chizaşul acela în care are al da, să se lege cu zapisul sĕŭ, în condica puşcărieĭ, că de se va întêmpla altă-dată a maĭ cădea acest Nicolae ţigan în vină, chizaşul să fie în locul luĭ şi aşa poruncim Dumitale vel Armaş, să'l sloboḑĭ şi de la închisórea puşcărieĭ.— 1802, Ianuarie 24.

Pecetiea

Gospod

Cod. XLIV, fila 63.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Boeriuluĭ Domnieĭ mele biv al doilea Pitar Marine, sănĕtate, 'ţĭ facem în scire, că la Domnia mea aŭ dat jalbă Medelnicereasa Elenca Creţuleasca, a rĕposatuluĭ Medelnicer Theodorache Creţulescul, cum că de a se plăti datoria în care se afla încă din viéţa soţuluĭ sĕŭ, şi pentru de a-şĭ putea urni şi greutatea caseĭ, 'şĭ-a vîndut o moşie Creţul, ce o are în sud Dâmboviţa şi fiind că voesce a o alege în suma de stânjenĭ şi a o hotărî cu petre, ca să fie sciută cumpĕrătoruluĭ, te-am ales alegĕtor şi hotarnic, a căruia jalbă orînduindu-se de către Domnia mea, în cercetare la Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţeara de jos, Istrate Creţulescul, ne făcu arĕtare, că adevĕrat pentru păsul datorieĭ şi a greutăţeĭ caseĭ, dupe cum arată Medelnicereasa, 'şĭ-a vîndut acéstă moşie, şi cum că alăturea lângă acésta, tot într'acest hotar, are şi Dumnéluĭ peste stânjenĭ una mie moştenire de la părinţĭ, cerêndu-te iarăşĭ pre însu-ţĭ alegĕtor şi de hotarnic, decĭ 'ţĭ poruncim Domnia mea, primind acéstă domnésca nóstră carte cu sluga Domnieĭ mele . . . al doilea portar, să te scolĭ, să mergĭ la faţa loculuĭ, unde întêiŭ să daĭ în scire tuturor vecinilor împrejuraşĭ aĭ acesteĭ moşiĭ, spre a veni şi eĭ faţă cu scrisorile şi doveḑile ce vor avea, de a nu li-se face vre-o călcare, apoĭ să facĭ cercetare şi alegere, atât a părţeĭ numiteĭ Medelnicereseĭ, cât şi Dumnéluĭ vel Logofĕt, dupĕ scrisorile şi doveḑile ce vor avea şi o parte şi alta, cum şi dupĕ vechea stăpânire, spre sforarea moşieĭ cu arĕtarea şi alegerea stânjenilor anume, la care alegere ce veĭ face, de va rĕmânea amêndouĕ părţile mulţămiţĭ, cum şi despre vecinĭ, de nu va fi vre-o pricină, să daĭ şi cărţĭ de hotărnicie, dupĕ obiceiŭ şi să puĭ şi petre hotare; iar când vre-o parte nu vor rĕmânea mulţămiţĭ pre alegerea ce veĭ face, saŭ va fi şi vre-o pricină despre vecinĭ, atuncĭ peatră să nu puĭ la locurile cele de pricină, ci numaĭ semne se va face şi să înşciinţezĭ Domnieĭ mele în scris, cu arĕtare de slujbă, ca cel neodihnit să vie la Divanul Domnieĭ mele, *ii saam receh gospod.* — 1803, Iunie 12.

Cod. XLVIII, fila 149.

asemenea făptuirĭ. Negreşit, aveaŭ adese şi scuza legală, că dupĕ

1. *Prea Înălţate Dómne*

Dupe luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă alăturată jalbă a cuviosuluĭ Egumen al schituluĭ Spireĭ din Bucurescĭ, am intrat în cercetare şi precum ne-am îndestulat, înşciinţăm Înălţimeĭ tale, că acestuĭ sfânt schit i-s'aŭ hărăzit de către Măria ta, prin luminată cartea Mărieĭ tale, ce se vĕdu cu lĕt 1874, August 25, douĕ sălaşe de ţiganĭ şi alte deosebite 4 suflete, tot dintre ţiganiĭ domnescĭ cu numele lor, din carĭ o Stană fata lui Stan sin Dobre, din maĭ sus ,disele sălaşe, măritându-se prin cununie dupe un Ioan Herarul, ţigan domnesc şi năstavnicul schituluĭ dintr'acea vreme, arĕtând prin jalbă întru a doua luminată domnie a Înălţimeĭ tale, cum-că douĕ ţigance de ale mŏnăstireĭ anume Stana, (ce s'aŭ ,dis maĭ sus): şi o Ana s'aŭ cununat dupĕ ţiganiĭ domnescĭ şi 'mĭ cerea îndreptare, dupĕ a căruia jalbă şi luminată poruncă, se vede anaforaoa făcută tot de acest depertament, cu lĕt 1792, Octombre 17, care este întărită de către Înălţimea ta, cu poruncă către Dumnéluĭ vel Armaş, ca să dee dintre ţigancele domnescĭ douĕ schimburĭ; aşişderea ne maĭ arată numitul şi o deosebită luminată porunca Înălţimeĭ tale, tot dintr'acelaş an, lĕt 1792, Octombre 13, cu coprindere ca din douĕ ţigance, ce aŭ fost Domnia îndatorată să le dee schimburĭ la numita mŏnăstire, găsindu-se o copilă Maria, fata Anastasieĭ, ţigancă domnéscă, s'aŭ dat schimb în locul uneia din douĕ ce s'aŭ numit maĭ sus, să o stăpânéscă schitul nestrĕmutat, din care arĕtate sineturĭ să vede că numaĭ o ţigancă din douĕ s'aŭ dat schimb de către Domnie, iar de ceea-l-altă şi până acum se află schitul isterisit; dupĕ acésta am teorisit şi deosebită arĕtare a Egumenuluĭ, cum că altă ţigancă anume Dumitrana, fata Paraschiveĭ ţiganca, care este şi acésta, împreună cu ceĭ-l-alţĭ ţiganĭ hărăziţĭ schituluĭ, iarăşĭ prin luminat hrisovul Înălţimeĭ tale, de care am arĕtat maĭ sus, s'aŭ cununat cu un Stan, ţigan domnesc, pentru care dupĕ trebuinţă prin zapcilâc Dumnéluĭ vel Armaş, găsindu-se numitul ţigan şi aducêndu-se spre cercetare, s'aŭ descoperit că nu este ţigan domnesc, ci al caseĭ rĕposatuluĭ stolnic Şerban şi cu adevĕrat ţine întru căsătorie, cu a doua cununie, pe numita ţigancă Dumitra, care vĕduvă fiind fost, aŭ avut şi un copil anume Stancul, ce trăiesce, ca de anĭ . . , născut cu întêiul bărbat, anume ţiganul schituluĭ, decĭ fiind la mijloc cununie, dupĕ pravilă urméză femeia bărbatuluĭ şi dupe obiceiŭ se îndatoréză casa numituluĭ stolnic ca să dee schituluĭ schimburĭ, atât pentru Dumitra, cât şi pentru fiu-sĕŭ Stancul, să nu se deslipéscă de la mama luĭ, cum asemenea se cuvine să se dee şi dintre ţigancile domnescĭ iarăşĭ schimb pentru acea Ióna ţiganca, ce aŭ fost a schituluĭ, iar acum se află în ţigănia domnéscă şi drept aceea de la judecată se găsesce cu cale ca prin luminată porunca Înălţimeĭ tale, Dumnéluĭ vel Armaş să împlinéscă dreptatea sfinteĭ mŏnăstirĭ, şi de aéstа nu lipsim a înşciinţa Înălţimeĭ tale. — 1802, Ghenar 20.

Teodor Fotino Sărdar, Constantin Caclica Medelnicer, Ioan Rudean Clucer, Manolache Toplicean Clucer, Andronache Hăbdean.

Io Michail Constantin Sufu Voevod

S'aŭ cetit inaintea Domnieĭ mele anaforaoa, ce ne făcu judecătoriĭ depertamentuluĭ şi de vreme ce şi casa stolniculuĭ Şerban, fără de a avea să facă

nizam, prinđătorul hoţuluĭ avea drept să iae pre séma luĭ cele găsite la hoţ, dar numaĭ acele lucrurĭ carĭ nu eraŭ reclamate de prădaţi. Abusul făcea însă că, vătaful 'şĭ apropia chiar şi lucrurile prădate.

---

vre-o apelaţie, aŭ dat adeverinţă în scris la logofeţia Divanuluĭ, cum că mulţămită şi următóre este, precum judecata aŭ găsit cu cale, întărim dară anaforaoa acésta şi poruncim Dumitale vel Armaş, ca atât de la casa stolniculuĭ Şerban, să împlinescĭ schituluĭ douĕ schimburĭ pentru Dumitra, i pentru fiu sĕŭ Stan, cât şi de la Domnie să daĭ schituluĭ un schimb pentru acea Ioana Ţiganca.— 1802, Februarie 12.

Cod. XLIV, fila 136.

Prea Înălţate Dómne

Cu smerită anafora, însciinţăm Mărieĭ tale, că pre o moşie anume Tutóie din sud Vlaşca, a sfinteĭ Mitropoliĭ, din vechime fiind şi podgorie de viĭ, ce se numesce Gréca, de unde ia şi visteria domnéscă vinăriciu şi Metropolia otaştină dupĕ obiceiŭ, uniĭ dintre ceĭ carĭ şi-aŭ avut viĭ, cu tót le-aŭ părăsit ne lucrându-le câte şépte, opt încă şi doĭ-spre-ḑece aniĭ trecuţĭ, pricinuind pagubă cu nerodirea şi visterieĭ de Vinăriciu şi moşieĭ Mitropolieĭ de otaştină, şi fiind-că din vechime aŭ fost obiceiŭ coprinḑătoriŭ şi în luminatele ponturĭ Domnescĭ, ca orĭ-care va avea viĭ pe moşiĭ streine şi nu şi le vor lucra până în treĭ aniĭ, să se iee de stăpânul moşieĭ acea părăginĕ, şi să se dee altuia care va lucra spre a face rod, am vrut să dăm voie Isprăvniceluluĭ moşieĭ, dară maĭ întêiŭ însciinţăm prin anafora cerênd luminată poruncă pentru acésta, şi aniĭ Mărieĭ tale de la Dumneḑeŭ să fie mulţĭ şi fericiţĭ. — 1802, Ghenar 26.

Dositeiu Mitropolitul.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod.

Cu eale este anaforaoa ce ne face prea sfinţia sa părintele Mitropolit, când de câte şépte şi opt şi 12 aniĭ aceĭ locuitorĭ le va fi avênd părăsite, fără de a fi într'atâta diastimă de rênd vre-o rĕsmeriţă, maĭ vêrtos, când şi obiceiul şi pravila ţĕreĭ, este numaĭ treĭ aniĭ în vreme pacinică, de nu'şĭ va lucra via cine-vaş o perde; drept aceea poruncim Dumnea-vóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, să aduceţĭ pre fieş-carele dintre ceĭ ce aŭ avut viile acestea faţă înaintea Dumnea-vóstră ca să cercetaţĭ şi pentru ceĭ ce nu li se va fi dat dupĕ orîndualiă de scire dupĕ sorocul de 3 aniĭ şi 4 aniĭ, aceia aŭ voe să se apuce acum de primă-vară negreşit, ca să li să lucreze, saŭ când nicĭ dupĕ acésta nu vor fi următorĭ a şi le lucra într'acéstă primă-vară, volnică şi slobodă este sfînta Mitropolie, a da acestea părăginĭ la alţiĭ ca să le lucreze, iar pentru ceĭ ce vĕ veţĭ pliroforisi, că peste 3 şi 4 aniĭ aĭ părăginireĭ li s'aŭ dat de scire într'adins ca să şi le lucreze, şi eĭ le-aŭ lăsat întru părăginire desĕvêrşit într'atâţia aniĭ, este a fi Mitropolia volnică a le da altora să le lucreze cu desĕvêrşită stăpânire.— 1802, Ghenarie 28.

Cod. LXIV, fila 64.

Din documentele aduse în note, mai semnalăm aci:

1°. Femeea este învoită a 'şi vinde moşia pentru a plăti datoriile soţuluĭ eĭ. *(Vedĭ actul cu Medelnicereasa Elenca Creţulescu).*

2°. Viile lăsate în paragină peste treĭ anĭ, redevin proprietatea mŏnăstireĭ, pre locul cărora aŭ fost sădite, fără nicĭ o despăgubire, ca să nu se aducă vecheĭ proprietăţĭ a loculuĭ vieĭ pagubă din neplata otastineĭ şi a vinăriciuluĭ datorit şi mŏnăstireĭ şi Vistieriei ţĕreĭ. Acéstă mĕsură se aplică şi la viile sădite pre moşiĭ particulare. Acéstă dispoziţiune s'a reînoit în Ianuarie 1802, dupĕ reclamaţiunea Mitropolieĭ. Singurul cas admis pentru ca lăsarea în paragină a vielor să nu aducă pierderea eĭ de *săditoriŭ,* este dovedirea că via n'a fost lucrată, din causă de *forţă-majoră,* bună óră pentru cas de resmeriţă, adecă de timp nepacĭnic.

Documentele carĭ se referă la acéstă dispoziţiune, sunt cele de la 28 Ianuarie 1802, din care anaforaoa e semnată de Mitropolitul Dositeiŭ.

Prea Înălţate Dómne

Ascultând luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, ce aŭ dat Maria Sterie pentru vitregul eĭ fecior Constantin, a se trămite la o mŏnăstire să nu peară sufletesce şi trupesce, fiind-că aŭ căḑut la necuviincióse şi netrebnice urmărĭ, făcênd cercetare m'am adeverit maĭ vêrtos de la prea sfinţia sa părintele Vlădica Ieopoleos, că adevĕrat acest fecĭor vitreg al numiteĭ jăluitóre, aŭ ajuns la rea stare şi nesĕvêrşită pomană aĭ Înălţimea ta, cu a se trămite surghiun la mŏnăstirea Mărginenĭ, să şéḑă acolo în pază, în tótă vremea, până 'şĭ va face Dumneḑeŭ o milă cu dênsul de a se pocăi şi a 'şĭ veni în firea cea dréptă a creştinescĭĭ omenirĭ, maĭ vêrtos că nicĭ spre paguba mŏnăstireĭ este, de vreme ce jăluitórea arată, că din pereusia caseĭ părintescĭ 'ĭ va purta de grijă pentru celea trebuincióse ale luĭ de hrană şi îmbrăcăminte; ci nu lipsim a însciinţa Mărieĭ tale şi cum Dumneḑeŭ va lumina pre Înălţimea ta asupra jăluitóreĭ şi a numituluĭ ticălos fecior, spre odihna şi a eĭ şi a fiu-sĕŭ pocăinţă şi vecĭnică pomenire va fi Înălţimeĭ tale. — 1802, Ghenarie 21.

Anastasie vel Spătar.

Io Michail Constantin Suţul Voevod i gospod.

Orînduim pre sluga Domnieĭ mele . . . . . Zapciŭ spătăresc, ca ridicând pre numitul Constantin, să 'l ducă la mŏnăstirea Mărginenĭ, unde poruncim Domnia mea cuvioşieĭ tale Egumene al numiteĭ mŏnăstirĭ, să 'l aibĭ în lăuntrul mŏnăstireĭ, păzit spre îndreptarea şi pocăinţa luĭ, purtându-ĭ mŏnăstirea grijă de celea trebuincióse din pereusia părintéscă, dupĕ cum se cuprinde maĭ jos. — 1802, Ghenarie 28.

Cod. XLVI, fila 65.

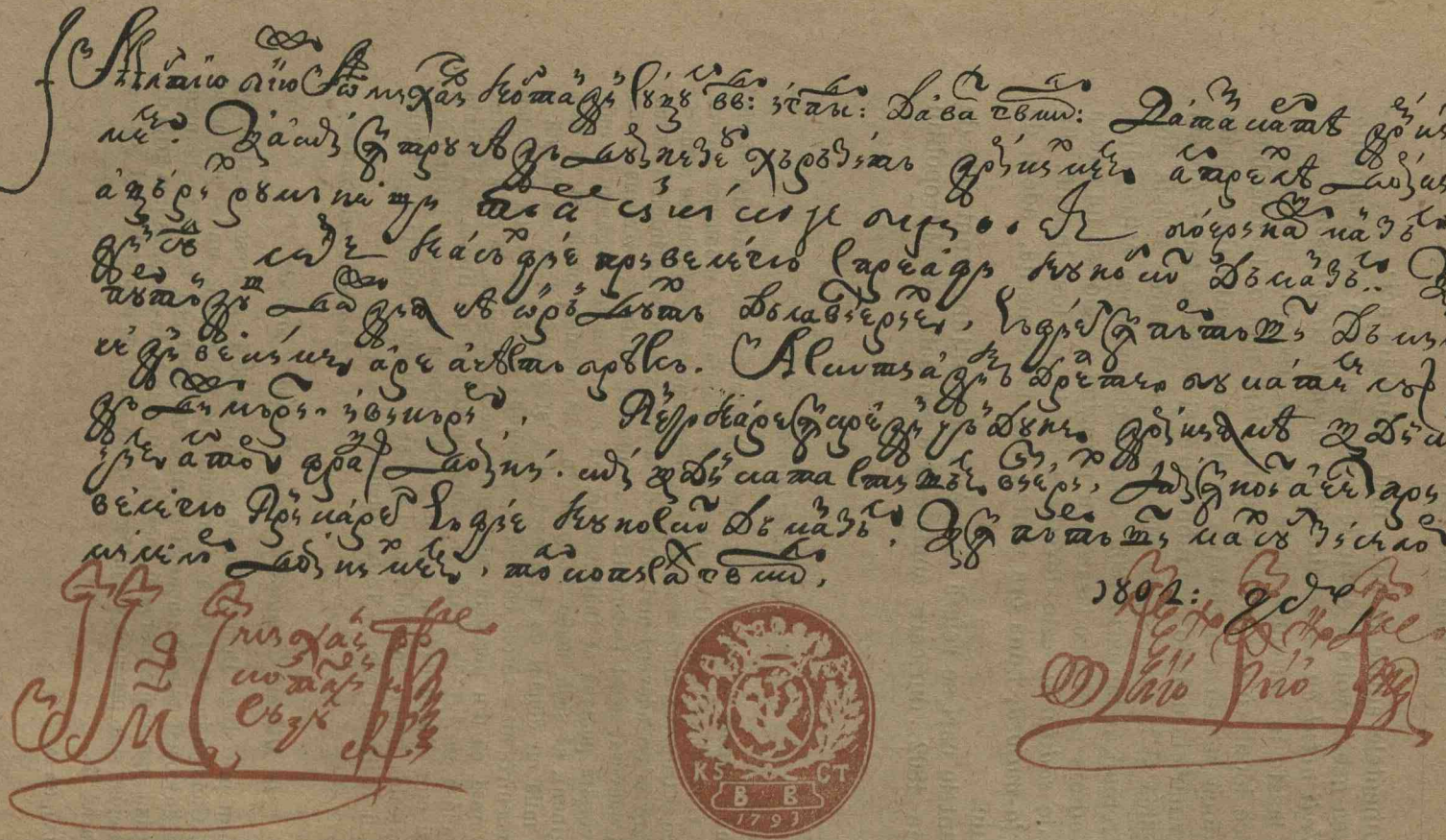

3°. Procese făcute contra celor carĭ nu numaĭ nu se supun la zapciĭ, ci încă îĭ şi insultă, orĭ chiar îĭ bat, n'aŭ lipsit a fi destule. Aducem unul în care, la 1801, sătenii din Slăvescĭ sunt acuzaţĭ că aŭ bătut şi aŭ rupt «*mondirul*», adică uniforma slujbaşuluĭ.

Anaforaoa în dosul jalbeĭ Predi stegariŭ de vênătorĭ, cătaneĭ spătărescĭ, pentru bătaia ce l'aŭ bătut nisce sătenĭ de la Slăvescĭ sud Vlaşca.

Prea Înălţate Dómne

Ascultând luminată porunca Mărieĭ tale, de la acéstă jalbă, a numituluĭ Predi stegariŭ de vênătorĭ spătărescĭ, am cercetat şi dupĕ luminatele poruncĭ ale Mărieĭ tale, împotrivă mi-s'aŭ părut acéstă pornire a pîrîţilor, să facă atâta îndrăsnélă să bată Zapciu spătăresc şi slugă domnéscă, căcĭ dupĕ cugetarea lor şi alţiĭ se vor îndrăsni asupra slujbaşilor ce merg cu poruncĭ şi trebĭ domnescĭ, decĭ fiind-că s'aŭ vĕḑut şi hainele jăluitoruluĭ de pre dênsul, adecă *mondirul* ce i s'aŭ dat de la Domnie, dupĕ orînduială, fărîmat şi pîrîtul bătut, mi-se pare a fi cu cale, de se va găsi cu cale şi de către prea Înaltă înţelepciunea Mărieĭ tale, din treĭ ce sunt arĕtaţĭ în jalbă că l'aŭ bătut şi i-aŭ rupt hainele de pre dênsul, orĭ câte treĭ să se aducă, orĭ măcar unul din partea a câte treĭ ceĭ pîrîţĭ şi numiţĭ în jalbă, prin marafetul Dumnélor Ispravnicĭĭ judeţuluĭ, ca să vie să stee aicĭ la judecată, ca să iae pildă şi alţiĭ a nu sta împotrivă la slujbaşiĭ domnescĭ ce se trimit cu poruncĭ în judeţe, şi dupĕ cuviinţă cercetându-se pricina pentru ce l'aŭ bătut şi i-aŭ rupt hainele, să i se facă cuviinciósa certare, seaŭ cum va socoti Înaltă înţelepciunea Mărieĭ tale. — 1801, Decembre 4.

Anastasie vel Spătar.

Io Michail Constantin Suţul Voevod i gospod. zem. Vlahiscoie

Dupĕ anaforaoa ce ne face Dumnéluĭ vel Spătar, orînduim pre sluga Domnieĭ mele Zapciu spătăresc, să mérgă şi prin marafetul Ispravnicilor judeţuluĭ, să iae pre unul dintre ceĭ treĭ pîrîţĭ vechil şi despre partea celor-l-alţĭ, să 'l aducă aicĭ ca să cerceteze Dumnéluĭ vel Spătar pricina şi să ne arate în scris prin anafora. — 1801, Februarie 10.

Vel Logofĕt.

Cod. XLIV, fila 141.

CAP. XIV

Administraţiunea sub Michail Constantin Suţul.

Starea deplorabilă în care Michail Suţu găsesce finanţele ţĕreĭ, nu 'ĭ permite vre-o îmbunĕtăţire în administraţiune. Ce putea face în acest sens, când la finea luĭ Noembre 1801, nu eraŭ plătite măcar lefile fustaşilor Divanuluĭ şi aĭ haremuluĭ Dómneĭ, încă de la Iunie trecut [1].

---

1. *Anaforaoa fustaşilor Divanuluĭ şi a haremuluĭ, spre a li-se da leafa pre treĭ lunĭ.*

Prea Inălţate Dómne

Fustaşiĭ Divanuluĭ şi aĭ haremuluĭ prin jalba ce aŭ dat către Inălţimea ta, cer a li-se plăti de la casa răsurilor orînduita léfa lor, pre treĭ lunĭ, Iulie, August şi Septembre, pre lună câte tal. 100, precum aŭ avut şi măcar că hotărîrea Mărieĭ sale Alexandru Vodă Moruzi aŭ fost ca să plătéscă lefile până la sfĕrşitul luĭ Iulie, dar aceştia fiind ómenĭ scăpătaţĭ şi se află slujind napristan ḑiua şi nóptea şi trepădând unde li-se poruncesce, de se va găsi cu cale de către Inălţimea ta, să se poruncéscă la casa răsurilor, Dumnéluĭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, ca din baniĭ ce se află în naht, să li-se dea léfa pre aceste treĭ lunĭ ce cer. — 1801, Noembre 14.

Nicolae Brancovean, Manolache Creţulescu, Constantin Stirbeiŭ Vornic, Matheiŭ Fălcoianu Vornic.

Io Michail Constantin Suţul Voevod i gospod. zem. Vlahiscoie

Poruncim Domnia mea, Dumitale vel Logofĕt de obiceiurĭ, să daĭ fustaşilor aceştĭ taleriĭ treĭ sute. — 1801, Noembre 27.

Cod. XLIV, fila 14.

Prea Inălţate Dómne

Am cercetat jalba acésta ce aŭ dat Mărieĭ tale Fustaşiĭ Divanuluĭ şi aĭ haremuluĭ şi până la sfĕrşitul luĭ Septembre al létuluĭ 1801, se vede că li-s'aŭ plătit léfa din baniĭ aĭ luneĭ trecute, pre lună câte tal. 100, iar de la ḑi întĕiŭ de Octombre încóce, nu li-s'aŭ dat léfă nicĭ la curamaoa din urmă n'aŭ intrat, fiind-că li-s'aŭ dat o triminie întrégă pre Iulie, August şi Septembre, prin luminată întărirea Mărieĭ tale, la anaforaoa a patru boerĭ, ce era orînduiţĭ la socotelele caseĭ răsurilor, ci dupĕ luminată poruncă nu lipsi-ĭ a arĕta Mărieĭ tale.— 1802, Ghenarie 31.

Constantin Ştirbeiŭ.

Singura încercare de îmbunătățire în interesul siguranței publice, ce găsim realisată sub Michail Sutu, este aședarea unei căpitănii noue la hotarul județului Dâmboviței cu Ilfovul. Adevĕrat, că și acéstă căpitănie o aședă numaĭ dupĕ stăruința mareluĭ Vornic al obștirilor, Constantin Știrbeiŭ, maĭ mult din interesul proprieĭ sale siguranțe, de óre-ce noua căpitănie este aședată pre moșia Vorniculuĭ, în satul Brăzóele [1].

Io Michail Constantin Sutu Voevod i gospod. zem. Vlahiscoie

Poruncim Domnia mea, Dumitale vel Logofĕt al obiceiurilor, ca să daĭ jăluitorilor léfa de la 8 ale trecutuĭ Octombre, până la sfĕrșitul luĭ Ghenarie trecut. — 1802, Februarie 2

Cod. XLIV, fila 78.

1. *Anaforaoa Spătaruluĭ, pentru a se aședa o căpitănie nouĕ, unde se hotăresce județul Dâmboviței cu al Ilfovuluĭ la moșia Vorniculuĭ Știrbeiŭ.*

Prea Înălțate Dómne

Dupe luminată porunca Înălțimeĭ tale, ce mi-s'aŭ dat la acéstă alăturată anafora, ce aŭ făcut către Măria ta, Dumnéluĭ vel Vornic al obștirilor, Constantin Știrbeiŭ, pentru o căpitănie ce arată că face trebuință a se aședa cu lude 20, în satul Dumnéluĭ Brăzóele, ce cade în mijlocul satelor, ce sunt pe lângă apa Dâmboviței, unde se hotărésce județul Dâmboviței cu al Ilfovuluĭ, fiind-că apururea sunt bântuite aceste sate de hoțĭ și tâlharĭ de 'ĭ pradă și jăfuesce, făcênd plecată sluga Mărieĭ tale cercetare, m'am adeverit că așa este precum arată Dumnéluĭ vel Vornic, că dupĕ jalba ce aŭ maĭ dat și arĕtatele sate la Măria sa Alexandru Vodă Moruzi în anul trecut, făcênd cererea acésta cu a li-se face o căpitănie cu 20 de ómenĭ de pază, orînduițĭ fiind la Dumnéluĭ proin vel Spătar Lucache, s'aŭ scris din partea Dumnéluĭ la Dumnélor boerĭ Ispravnicĭ, de la amêndouĕ acestea județe, Ilfov și Dâmbovița, ca cercetând Dumnélor, dupĕ chibzuireă ce vor face, de este cu cuviință a se orîndui la acel loc căpitănie, să însciințeze, aŭ făcut și Dumnélor arĕtare la Spătărie, pre cum mĕ pliroforisiĭ și de la Slugerul Scarlat, ce aŭ fost pre acea vreme Logofĕt spătăresc, că este de trebuință a se face la acel loc căpitănie, decĭ fiind-că dupĕ cum m'am încredințat maĭ vêrtos de la Dumnéluĭ Vornicul Știrbeiŭ, că satele acestea ce le arată Dumnéluĭ cu adevĕrat că pătimesc apururea, prădându-se și păgubindu-se de făcĕtoriĭ de rele, aflându-se în partea loculuĭ pădurĭ și crânguri, locurĭ de hoțime, la care de multe orĭ s'aŭ întêmplat și ucidere, nefiind vre-o altă căpitănie maĭ aprópe, se găsesce cu cale și de plecată sluga Mărieĭ tale a se face o căpitănie la locul ce cere Dumnéluĭ Vornicul, cum și satele ce aŭ fost jăluit, fiind-că póte căpitaniĭ să cuprindă cu străjirea și pe cele-l-alte sate, ce sunt de jur împrejur, maĭ vêrtos fiind și drumul cel mare al Pitescilor, drept printr'aceste sate, cum și al Tĕrgoviștei pe alĕturea acestuĭ sat prin Tărtășescĭ, maĭ aprópe de cât o jumĕtate de ceas pre din josul Brăzóelor, cum și alt drum mare iară-și al Pitescilor maĭ pre din susul Brăzóelor, prin Cărămidescĭ, prin pădurĭ și cade aci căpitănia, nu numaĭ în drumul mare ce este între alte douĕ drumurĭ marĭ ce sunt din

CAP. XV

Țeranii. — Țiganii.

Din domnia luĭ Michail Suțu, încă avem câte-va acte carĭ merită a fi cunoscute, cu referință la țĕranĭ. Așa sunt cele următóre:

a) Dupe reclamațiunea uneĭ mŏnăstirĭ, proprietară de helești în Ialomița, țĕranii sunt obligați a da ḑeciuială la pescele vênat [1]:

b) Sătenii de la Bolintínul din deal, se jăluesc contra luĭ Macarie, Egumenul mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, că aŭ arendat moșia luĭ Michaĭ Arnăutul, va să ḑică cu nerespectarea dreptuluĭ lor de protimis [2].

Eĭ sunt înjurați și pătimesc multe asupreli de la arendași. Procesul este din 7 Maiŭ 1802.

c) Nu atât în favórea țĕranilor, cât pentru interesul fisculuĭ, avem de a constata din alt act apĕrarea țĕranilor contra autorităților sătescĭ, carĭ prin vexațiunile lor aŭ spart satul, fugind din el țĕranii. Un

---

sus și din jos, ci încă și în mijlocul numitelor sate și maĭ ales, că și însĕșĭ satele s'aŭ legat că vor găsi aceștĭ lude 20, care se vor așeḑa la căpitănie din ómenĭ fără de pricină de dajdie, ci de se va găsi cu cale și de prea înaltă înțelepciunea Mărieĭ tale, fiind acesta și fără de paguba vistieriei, se va da luminată porunca Mărieĭ tale a se face caidu la vistierie, spre a se așeḑa o căpitănie în satele Brăzóele, pre moșia numituluĭ boer vornic cu lude 20 slujitorĭ, unde cere și primesce să nu maĭ pătiméscă sĕraciĭ locuitorĭ ce sunt prin satele de pre alocurea, de către făcĕtoriĭ de rele; iar hotărîrea...—1801, Decembre 12.

Atanasie vel Spătar.

Io Michail Constantin Suțul Voevod i gospod. zem. Vlahiscoie

Dupe trebuința ce ni-se arată și de către Dumnéluĭ vel Spătar, că este de acéstă căpitănie, primim Domnia mea cererea și rugăciunea ce fac locuitoriĭ de la aceste numite sate, de a se așeḑa adecă acéstă căpitănie cu 20 slujitorĭ la numitul loc, însă pentru ca nu în urmă iarăși de la aceste sate, carĭ daŭ făgăduiala acésta, că vor găsi și vor da ómenĭ fără de pricină, să auḑim vre-o jalbă că s'aŭ slăbit puterea satelor cu pricina luăreĭ de niscare-va ajutóre ale lor și se va face vre-o risipă la vre-un sat, poruncim Domnia mea, Dumitale vel Vistier, ca maĭ întâiŭ să dee numitele sate, carĭ cer acéstă căpitănie, un zapis la vistieria Domnieĭ mele, prin Ispravniciĭ județuluĭ, ca când în urmă se va întêmpla vre-una ca aceia de spargerea și risipa vre-unuĭ sat, să fie eĭ rĕspunḑĕtorĭ și așa trecênd aceĭ 20 de slujitorĭ la caidul vistieriei, să rînduescĭ Dumnéta vel Spătar căpitan om harnic și vrednic de a avea tótă paza și strĕjuirea de ómenĭ rĕĭ. — 1801, Decembre 16.

Cod. XLVI, fila 32.

1. Veḑĭ fila 14, Cod. XLIV.
2. Cod. XLIV, fila 226.

asemenea proces s'aŭ făcut luĭ Voichin, dar maĭ apoĭ Voichin probând că n'a spart el satul Ungheniĭ, cere să fie despăgubit de spesele ce i-aŭ ocasionat sătenii prin tîrîrea luĭ în judecată [1].—1802, Aprilie 24.

d) Marele Ban Brâncoveanu, împreună cu Vornicii Creţulescu şi Câmpineanu sunt însărcinaţi de Domnitor să cerceteze reclamaţiunea femeeĭ Despa şi a fiuluĭ sĕŭ Grigore, din satul Ciulniţa, judeţul Muscel, proprietatea Vistiereseĭ Safta Isvoranu. Proprietara 'şĭ-a permis să ia în stăpânire averea rămasă dupe nisce ţĕranĭ, carĭ aŭ fugit de pre moşiĭ. Despa a reclamat restituirea avereĭ ginereluĭ eĭ fugar, acea avere fiind zestre a feteĭ sale, care nu putea să se ducă dupĕ bărbatul seŭ legiuit. Boeriĭ divăniţĭ daŭ dreptate Safteĭ Isvoranu, dar Michail Suţu reformézĕ sentinţa dată de Divan în favórea femeeĭ Despa, ţicênd că proprietara nu avea drept, sub cuvînt, că proprietariĭ fugiţĭ i-aŭ rĕmas datorĭ, să 'şĭ facă singură dreptate, ci trebuia să reclame la justiţie. Se restitue decĭ vitele şi averea ginereluĭ Despeĭ, ba şi vitele şi averea celor-l-alţĭ ţĕranĭ fugiţĭ, încă se restitue de proprietară, în păstrarea satuluĭ până la reîntórcerea sătenilor fugarĭ. Singura condiţiune ce pune Michail Suţu şi Despeĭ şi sătenilor, este ca averea să nu fie restituită fugarilor decât la reîntórcere. Domnitorul consideră acéstă dispoziţiune ca un îndemn pentru sătenĭ să se întórcă la sat.

Negreşit aparenţa de protegiare, ce icĭ-colea întâlnesce ţĕranul în agitata domnie a luĭ Mihaĭ Suţu, nu se póte explica prin convingerea Domnitoruluĭ, că ţĕranul trebue să fie ajutat şi protegiat contra moşieruluĭ, ci asemenea bună-voinţă trebue pusă în comptul proprielor interese ale Domnitoruluĭ seaŭ ale cuĭ-va din boeriĭ divaniţĭ.

Cu referinţă la ţiganĭ dăm în notă o anafora şi resoluţiunea domnéscă din 6 Martie 1802 [2].

---

1. Cod. LXIV, fila 209.

2. *Prea Înălţate Dómne*

Pre acéstă alegere a judecăţiĭ, nerĕmâind odihniţĭ slugerul Grigorie Dona, din luminată porunca Înălţimeĭ tale, Dumnéluĭ vel Armaş l'aŭ adus şi înaintea nóstră, prin vechilul Stolnic Stefan Costescu, faţă cu Stana vĕduva, din sud Slaam-Rômnic, prin vechilul ginere-sĕŭ Grigorie Croitorul, treĭ pîrĭ facênd vechilul Slugeruluĭ, întâiŭ că de s'aŭ şi dat Staneĭ întărire domnéscă pentru sloboţenia feciorilor eĭ Gheorghe şi Nicolae, a se cunósce de Românii Raiele, dar iarăşĭ Domnia în urmă aŭ orînduit pricina în cercetare; al doilea că aceĭ treĭ martorĭ aĭ Staneĭ, asupra cărora mărturia s'aŭ fost întemeiat hotărîrea domnéscă de sloboţenia numiţilor copiĭ, n'ar fi primit blăstem, ci numaĭ prin graiŭ aŭ arĕtat că sunt născuţĭ din Românĭ, împotriva cărora ţice că are şi

CAP. XVI

Dări și scutiri.

Condicele domnescĭ nu păstréză urmă de adăogirea de biruri, măcar că Zilot Românul a acusat pre Michail Suțu:

«Că era înfipt cu mare pornire,
«L'a banilor dobândire.»

Abusurĭ negreșit n'aŭ lipsit, carĭ să îngreue și maĭ mult dările. Aceste dărĭ, unele constituind havaeturĭ de divaniță, de curtenĭ,

---

Slugerul douĭ martorĭ, ce mărturiesc pentru Gheorghe, feciorul Staneĭ că este țigan, pre carĭ mărturiĭ s'aŭ și scos în urmă la Dumnéluĭ Clucerul Calfoglu de 'șĭ-aŭ arĕtat sciința, și al treilea, că și de s'ar socoti că aceĭ copiĭ sunt născuțĭ de Stana cu ómenĭ slobodĭ, dar fiind făcuțĭ în vreme când se afla acea Stană în căsnicie cununată cu țiganul Slugeruluĭ, ar fi obiceiŭ al pământuluĭ, ca acest fel de copiĭ să rĕmâie robĭ la stăpânul țiganuluĭ ce aŭ ținut pre muma lor, asupra cărora pîrĭ făcênd și noĭ cuviinciósa cercetare, pre câte trele le-am găsit netrebnice, pentru că în jalba Slugeruluĭ, care aŭ dat la Măria sa Alexandru Vodă Moruzi, cu douĭ anĭ și lunĭ șépte, în urma hotărîreĭ rĕposatuluĭ Domn Hangerliu, ce se dedese copiilor Staneĭ de slobodenie, a căruia jalbă coprindere este scrisă la însciințarea Dumnéluĭ Clucerului Calfoglu, ce vĕdum nicĭ un cuvînt de dreptate la pîrele acestea, nicĭ că este ascultată cererea ce face a se da blăstem martorilor Staneĭ, dupĕ ce o dată 'ĭ-aŭ primit Domnia, ci precum aŭ judecat departamentul de cremenalion, cu dreptate la acésta, prin alegerea ce se vede înapoĭ, asemenea găsim și noĭ cu cale ca numitul Gheorghe Zainea, dupĕ întărirea domnéscă, să rĕmâe slobod și nesupĕrat de către Slugerul Dona, căruia Gheorghe să i se dee și luminată întărirea Inălțimeĭ tale de apĕrare la mână, plătindu-le Slugerul și cheltuiala de când îĭ pórtă prin judecățĭ, iar hotărîrea cea desĕvîrșită, rĕmâne a se face de către Inălțimea ta. — 1802, Februarie 7.

Nicolae Brâncoveanu vel Ban, Constantin Stirbeiŭ vel Vornic, Grigorie Brâncoveanu vel Vornic, Nestor Căminarul.

Io Michail Const. Suțul Voevod i gospod.

S'aŭ cetit înaintea Domnieĭ mele anaforalele departamentuluĭ și a Dumnélor veliților boerĭ și ţicem cu hotărîre că o dată ce asupra acestor copiĭ aĭ Staneĭ se găsesce hotărîre domnéscă dată la mânile lor, a rĕposatuluĭ Domn Constantin Vodă Hangerliu, prin cercetare de judecată, nu maĭ era a fi primită și ascultată nicĭ de cum pîra și cererea Slugeruluĭ Dona de altă teorie, dupĕ chiar poruncile și povĕțuirile pravilelor și rĕŭ purtându-ĭ în urmă prin judecățĭ, poruncim să le plătiască și cheltuiala ce le-aŭ pricinuit, cărora le dăm Domnésca nóstră întărire, de a avea bună pace. — 1802, Martie 6

Cod. XLIV, fila 154.

orĭ ale Vornicieĭ obştirilor, aŭ fost date în arendă, ceea-ce de sigur ocasiona marĭ şi noŭe abusurĭ [1].

Un singur cas de urmărire de abusurĭ în perceperea de dărĭ am aflat [2].

Domnitorul la 11 Decembre 1801, condamnă pre un întreprinzĕtor de dărĭ, să despăgubiască pre George Drăgănescu de paguba suferită, neadmiţênd Domnitorul scuza adusă de întreprinzĕtorul Antonie Fotino, că slujbaşiĭ luĭ subalternĭ aŭ mâncat baniĭ şi că eĭ să fie apucaţĭ a despăgubi pre jăluitorĭ, căcĭ aşa declaraţiune aŭ dat ḑişiĭ slujbaşĭ la mâna luĭ Fotino.

Dăm aci în notă actul judecăţeĭ [3].

---

1. *Prea Inălţate Dómne*

Dupĕ luminată porunca Inălţimeĭ tale, făcêndu-se Cochivechĭ de isnóvă de câte trele slujbele Epitropieĭ ce se vînd acum, însă podărit, butărit, i vama tabaculuĭ, aŭ eşit fieşĭ-care cu preţul eĭ, până la talerĭ 9.000, iar pre câte trele unite aŭ dat talerĭ 10.000, rĕmâind cu acest preţ asupra vameşuluĭ Marco, fiind şi zapis la Epitropie, dupĕ orînduială, pentru care cere numitul cumpĕrător luminata întărirea Mărieĭ tale, ca să 'şĭ pótă căuta acestea slujbe de la ḑi întêiŭ de Ghenarie viitor, dupĕ cuprinderea luminatelor cărţĭ ce i se daŭ de logofeţia Divanuluĭ, dupĕ condică. — 1801, Decembre 4.

Io Michail Constantin Suţu Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Domnésca nóstră întărire, numituluĭ Marco Vameşul, spre a 'ĭ fi cunoscută de bună cumpĕrătórea acestor treĭ slujbe ale Epitropieĭ, şi poruncim Domnia mea, cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ mele, vel Logofete de ţeara de sus, să 'ĭ facĭ de la logofeţia Divanuluĭ Domnieĭ mele obicĭnuitele cărţĭ, dupĕ condică spre a face zapt şi a căuta venitul acestor slujbe de la ḑi întâiŭ de Ghenarie înainte. — 1801, Decembre 4.

Cod. LXIV, fila 23.

2. Veḑĭ Cod. XLIV, fila 28.

3. *Prea Inălţate Dómne*

Gheorghe Drugănescu, prin jalba ce a dat Inălţimeĭ tale, cerênd a se da luminată întărire la acéstă alegere a depertamentuluĭ, ca să se aducă slujbaşiĭ de afară, spre a se face urmarea ce orînduesc boerĭĭ judecătorĭ, ni-se poruncesce de către Inălţimea ta, ca să cercetăm şi noĭ jalba sa, vĕḑênd şi alegerea ce aŭ făcut departamentul asupra pricineĭ şi să arĕtăm Mărieĭ tale în scris, dupĕ luminată poruncă, orînduindu-l Zapciu vechilul, vătăşeĭ de păhărniceĭ, înfăţişând înaintea nóstră pre jăluitor, cu pîrîtul Serdarul Fotino, am vĕḑut atât alegerea depertamentuluĭ, cât şi cererea Drugănesculuĭ şi fiind-că este cu orînduială urmarea judecăţeĭ, asupra căreia nicĭ amêndouĕ părţile ce se prigonesc nu avură

Puţine casurĭ de scutirĭ de dărĭ am aflat din timpul acesteĭ domniĭ a luĭ Michail Constantin Suţu. Aceste puţine scutirĭ sunt acordate maĭ mult la oştenĭ ajunşĭ în adêncĭ bĕtrâneţe şi infirmĭ. Dar despre asemenea scutirĭ ceva maĭ departe vom avea a maĭ aminti [1].

---

vre-un cuvînt de împotrivire, găsim cu cale să fie luminată porunca Inălţimeĭ tale cu Mum-başir, ca să mérgă şi prin scirea Dumnélor boerilor Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, de unde pre toţĭ aceĭ slujbaşĭ ce 'ĭ-aŭ avut Serdarul Fotino, carĭ sunt însemnaţĭ în anaforaoa depertamentuluĭ să 'ĭ aducă aicĭ ca să 'şĭ protocoluiască fieşĭ-care rĕvaşele luĭ cu catastih ce aŭ dat la Tacsildar şi pre cât se va dovedi că aŭ făcut furtişag să plătiască îndoit dupĕ cuprinderea ponturilor ce sunt date asupra slujbeĭ, iar hotărîrea.... — 1801, Decembre 2.

Vel Ban Manolache Brâncoveanu, vel Vornic Golescu, vel Vornic Câmpineanu, vel Vornic Stefan Văcărescu.

Io Michail Constantin Suţul Voevod i gospod.

Cu acéstă alaturată cercetare şi alegere a judecăţiĭ departamentuluĭ, pe care şi Dumnélor veliţiĭ boerĭ, printr'acéstă anafora a Dumnélor, o găsesc cu cale, s'aŭ înfăţişat şi înaintea Domnieĭ mele Gheorghe Drugănescu, cu Serdarul Antonie Fotino, unde în cercetarea ce făcum Domnia mea pricineĭ, întrebat fiind Serdarul, de are zapisul sĕŭ dat cu cuprinderea ce i se arată, adecă ca orĭ-ce sfeterismos se va întêmpla pre urma slujbaşilor sĕĭ, însuşĭ să plătéscă îndoit dupĕ ponturĭ; nu tăgădui, ci mărturisi înaintea nóstră, că aşa s'aŭ legat, fără numaĭ pricinui ca şi slujbaşiĭ aceia toţĭ aŭ zapis dat la mâna sa, că de se va întêmpla a se găsi pre urma lor vre-o vită tăinuită, să aibă a o plăti îndoită, la a căruia pricinuire făcênd Domnia mea chibzuirea dreptăţeĭ, ḑicem, că acésta este osebită dava din partea Serdaruluĭ, care privesce asupra acelor slujbaşĭ, iar de către cererea Drugănesculuĭ nu se póte apĕra cu acésta, căcĭ Drugănescul, avênd zapisul Serdaruluĭ în mânile sale, dreptatea osândesce pre Serdarul, dupĕ zapisul sĕŭ să plătiască luĭ Drugănescu, şi apoĭ, Serdarul ce va avea în urmă cu aceĭ slujbaşĭ aĭ sĕĭ să 'şĭ caute osebit, căruia pentru a 'şĭ putea afla îndestulare, a i se împlini şi Serdaruluĭ de la slujbaşĭ de va avea dreptate, va da jalbă Domnieĭ mele şi prin cercetare de judecată şi cu Mumbaşir rînduit, i se va face împlinire de la acel slujbaş, iar aceĭ talerĭ una mie ce s'aŭ găsit sfeterisiţĭ, hotărîm să 'ĭ plătiască acum Serdarul îndoiţĭ, dupĕ însuşĭ zapisul sĕŭ, şi dupĕ poruncile Domnescĭ şi Zapciul să 'ĭ facă tacsil. — 1801, Decembre 11.

Cond. XLIV, fila 28 verso.

1. *Anaforaoa în dosul jălbiĭ luĭ Sima Unchiaş pentru a fi ertat de dajdie.*

Prea Inălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca Inălţimeĭ tale am cercetat jalba acésta, Sima jăluitorul, care se rógă Inălţimeĭ tale ca să i se facă o luminată carte de apĕrare, fiind strĕin, sărac şi bĕtrân şi din pliroforia ce luăm cu adevĕrat este trecut

Dăm în note un cas rar de scutire, aceea a luĭ Nicolae Şolea şi Toader, slujitorul de foc, adecă pompierul [1].

Unice casurĭ de ridicare la boerie întâlnim sub Michail Suţu. Unul este reprimirea în *Arhondologie* a luĭ Nicolaĭ Mazilul, carele

---

în vêrsta bĕtrâneţelor, sărac şi săcat, vre-un pârlegiu nu are şi fiind-că s'aŭ aflat la acéstă stare, nu s'aŭ supĕrat nicĭ de dajdie şi la acea rugăciune, cum Dumneḑeŭ va lumina pre Măria ta. — 1802, Ghenarie 2.

Io Mihail Constantin Suţu Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Dupĕ pliroforia ce ne dă d-luĭ vel Vornic al politieĭ, de próstă stare a jăluitoruluĭ, îl iertăm de la dajdie şi poruncim să fie nesupĕrat. — 1802, Ianuarie 23.

Cod. XLIV fila 76.

Prea Înălţate Dómne

Cu plecata mea anafora arĕt Mărieĭ tale, că un Nicolae Hahalera ce se află acum cu şederea în sud Dâmboviţa, care dupĕ vremĭ şi tată-sĕŭ anume Hagi Manole Melisino, aŭ fost om sciut şi cunoscut, vĕr bun fiind acel Hagi Manole cu rĕposatul Neofit Mitropolitul cel bĕtrân şi acest Nicolae Hahalera fiu-sĕŭ, din mică vêrsta luĭ s'aŭ aflat slujind curţeĭ Domnescĭ şi la alte slujbe şi cât era şi el în vêrsta bĕtrâneţelor îşĭ avea óreş-care chiverniséla luĭ, iară de la o vreme încóce, din nenorocire, s'aŭ din întêmplările vremilor aŭ ajuns la multă scăpăticiune, cât maĭ vêrstos acuma aflându-se şi la vêrsta bĕtrâneţelor şi sĕrac, ci eŭ ca o plecată slugă a Mărieĭ tale ce sunt, îndrăsnesc a mĕ ruga că de va fi bună milostivirea Mărieĭ tale, pentru sărăcia luĭ, să i se hărăzéscă din domnescile milĭ ale Mărieĭ tale o luminată carte Domnéscă de apĕrare, ca acum la vêrsta bĕtrâneţelor luĭ, să şĭ aibă măcar o odihnă, la sărăcia care se află, ca să nu se supere, fiind-că el nicĭ o dată din mica luĭ vêrstă n'aŭ fost amestecat la nicĭ un fel de dare, nicĭ la ale visterieĭ, nicĭ la ale cămărieĭ, ci aŭ fost slobod şi nesupĕrat aflându-se slujind curţeĭ, dupĕ cum maĭ în sus arĕt Mărieĭ tale şi va fi mare ponire Mărieĭ tale, iară mila şi hotărîrea rĕmâne la înalta înţelepciunea Mărieĭ tale. — 1802, Februarie 23.

Dumitrache Racoviţă biv. vel Ban.

Io Mihail Constantin Suţu Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Dupĕ pliroforia ce ne dă, d-luĭ cinstit şi credincios boer Domnieĭ mele biv. vel Ban Dumitraşcu Racoviţă, pentru próstă stare a acestuĭ Nicolae Hahalera şi dupĕ mijlocirea şi rugăciunea ce ne face, poruncim ca să fie numitul Nicolea nedajnic şi nesupĕrat, căruia întru apĕrarea luĭ îĭ dăm acest Domnescul nostru sinet. — 1802, Februarie 27.

Cod. XLIV, fila 135.

1. Cod. XLIV, filele 135 şi 108.

împreună cu alţi mazilĭ fusese daţi la dajnicĭ, sub acusaţiunea că mâncaseră nisce bani publicĭ [1].

Al doilea cas se referă la recunóscerea unuĭ individ ca neam de boer, în 19 April 1802 [2].

O dare specială se înfiinţéză sub Mihail Constantin Suţu, acea a gabeleĭ evreilor. Dupĕ anaforaoa luĭ Iancu Suţu, breasla evreilor pământeni hotărăsce, ca pentru a-şĭ putea ţinea haham şi dascăl să fie obligaţĭ coreligionariĭ lor a da câte douĕ parale maĭ mult la o oca de carne în loc de o para cât plătea până acum. Inainte de a încuviinţa acéstă dare, Domnitorul Mihail Suţu a rânduit cercetare prin Cămăraş ca să scie deacă toţĭ evreiĭ pământeni primesc gabela. Marele Cămăraş, Iancu Suţu arată, că aŭ strîns pe staroste şi pe *toţĭ* evreiĭ pământeni la cămară; (cât de puţinĭ eraŭ de puteaŭ încăpea toţĭ în cămară!) eĭ aŭ primit darea de douĕ parale la o oca de carne, cu titlul de gabelă «dupĕ cum este obicĭnuită acéstă gabelă şi la alte locurĭ, în tóte politiile, unde locuesc evreĭ» [3].

---

1. Cod. XLIV, fila 106.
2. Cod. XLIV, fila 203.

3. *Prea Inălţate Dómne*

Breasla evreilor pământenĭ de aicĭ, aŭ dat jălbĭ Mărieĭ tale, că pentru rânduelile legiĭ lor aŭ de ţinut haham şi dascăl cu cheltuială şi plată de léfă de la breaslă, a cărora léfă şi cheltuială, neavênd mijloc într'alt chip a o purta, aŭ avut obiceiŭ, precum se urméză şi la tóte alte politiĭ, unde se află evreĭ cu locuinţa, de dă fieş-care evreŭ la ocaua de carne ce cumpĕră pentru mâncarea lor, câte o para maĭ mult, care para să adună la un loc numindu-o acésta gabelă, din care acésta se plătesc lefile hahamuluĭ şi a dascăluluĭ, dară fiind-că acum într'acéstă vreme, dupĕ cum tóte altele de obşte nu sunt în starea cheltueliĭ lor cea veche de maĭ înainte, aşa s'aŭ înmulţit şi cheltuiala breslilor şi nu se ajunge cu acea para a se împlini trebuinţele breslĭ şi fiind-că cu toţĭ de obşte voesc şi primesc a se maĭ face adaus acesteĭ gabele, care măcar că la alte ţĕrĭ şi politiĭ plătesc câte treĭ parale şi maĭ mult, dară eĭ s'aŭ aşedat şi s'aŭ mulţămit a fi aicea câte douĕ parale, adică cu o para maĭ mult din ceea ce era maĭ înainte; asupra căruia aşedĕmînt şi învoire a lor, aŭ cerut ca să li se dee şi un luminat sinetul Mărieĭ tale de întărire; pentru care s'aŭ dat luminată porunca Mărieĭ tale la cămară, ca să se facă cercetare de este cu scirea tuturor jalba acésta şi de o cer acésta pământeniĭ cu toţiĭ, s'aŭ nu, să deie Mărieĭ tale pliroforie; am urmat luminateĭ Mărieĭ tale porunci şi strîngênd pe starostea şi pe toţĭ evreiĭ pământenĭ la cămară, am cercetat şi cu toţiĭ de obşte 'mĭ-aŭ dat pliroforie şi prin cuvînt de faţă, că ne putênd întâmpina într'alt chip cheltuelile trebuinţelor ce are brésla într'acéstă vreme, aŭ primit şi s'aŭ întocmit însişĭ eĭ de sineşĭ între dînşiĭ, cu sfatul şi buna-

CAP. XVII

Edilitate.

Scim, că după organisaţiunea veche a Epitropieĭ obştirilor, grîja podurilor, adecă a pavelelor oraşuluĭ Bucurescĭ, era dată în séma acesteĭ instituţiunĭ. Michail Suţu, în contra hrisovuluĭ de organisare a Epitropieĭ, rînduesce o comisiune specială, sub numele de *epistasia podurilor* şi numesce ca membriĭ aĭ acesteĭ comisiunĭ, pre Mihaĭ Bălăceanu, Serdar Polizu şi Eustaţiu, în 26 Aprilie 1802. La 2 Maiŭ, acelaş an, asupra anaforaleĭ comisiuneĭ podurilor, Michaĭl Suţu numesce pre Vistierul Stoica Urlăţeanul, primitor podinelor, adecă al lemnărieĭ aduse în Bucurescĭ pentru pavele şi pre Vistierul Zamfir ca sameş şi logofĕt al comisiuneĭ. Luĭ Urlăţeanul îĭ fixéză léfă de 70 taleriĭ pe lună, iar luĭ Zamfir câte 50. Urlăţeanu e dator să priméscă în séma sa materialul de lemn şi să fie îngrijitor de reparaţiunea podurilor, ca un practicos la tréba acésta ce aŭ fost şi maĭ înainte.

Acéstă comisiune întocmită, cere Domnitoruluĭ venituriĭ, din cariĭ să pótă face cheltuelele pentru pavele. Deja în 20 Septembre 1801, s'aŭ

---

voinţa tuturor, să facă un adaus acesteĭ gabele, adecă să dee fiteş-care câte douĕ parale la ocaua de carne, făcênd mare rugăciune, ca să li se întărésca acéstă învoire a lor şi cu luminat sinetul Mărieĭ tale, decĭ cum că este obicĭnuită acéstă gabelă şi la alte locurĭ în tóte politiile unde locuesc evreiĭ, acésta este sciută şi Inălţimeĭ tale; cum că trebuinţa cheltuelilor s'aŭ maĭ înmulţit şi nu pot fi în starea veche de maĭ nainte, acésta este iarăşĭ cunoscută şi adevĕrată, aşişderea şi cum că o cer acésta toţĭ pămênteniĭ de obşte pentru însuşĭ folosul şi trebuinţa bresleĭ lor, iarăşĭ m'am pliroforisit fără de îndoială de la toţĭ. Pentru care să bine-voescĭ Inălţimea ta, a le face acéstă facere de bine pentru odihna lor, spre a le da şi luminata Mărieĭ tale întărire asupra învoireĭ lor, ca să fie următorĭ adică toţĭ evreĭ ce sunt raele a păzi acest obiceiŭ al gabeliĭ lor, de a da fieş-care la ocaua de carne câte douĕ parale; iar porunca şi hotărîrea cea desăvêrşit rĕmâne la bună-voirea Inălţimeĭ tale.— 1802, Martie 11.

Iancu Suţu

Io Mihail Constantin Suţu Vvd. i gospod

De vreme ce din bună-voia lor, aŭ făcut brésla evreilor pămêntenĭ cu toţiĭ acest adaus al gabeleĭ lor, întărim şi Domnia mea, de a li se urma şi a li se păzi nestrămutat acest aşeḑĕmînt, spre a da adică toţĭ evreĭ raele acelea câte douĕ parale la oca de carne, fiind însuşĭ pentru trebuinţa cheltueliĭ şi a orânduelĭĭ bresliĭ lor.— 1802, Martie 14.

Cod. XLIV, fila 168.

fost regulat plata de podărit, adecă în favórea caseĭ pavelelor de la tótă tescovina ce va intra în Bucureşcĭ [1].

La 27 Aprilie, anul 1802, Domnitorul dispune plată de podărit la intrarea în oraş pentru spirtóse şi vin, fără nicĭ o escepţiune, de la ţĕranĭ, negustorĭ, boerĭ şi chiar de la sudiţĭ. Domnitorul speră, că şi sudiţiĭ se vor supune la acéstă taxă, căcĭ şi interesele lor sunt ajutate, prin faptul că se înlesnesce comunicaţiunea în oraş [2].

O altă taxă în favórea pavelelor, este aceea de o para la leŭ, care urméză a se lua de la tóte lefile slujbaşilor ţĕreĭ, prin casa resurilor. Multă trébă nu a putut face nicĭ acéstă specială comisiune a podurilor. Dovadă este că mahalagiiĭ din Brezoianu sunt nevoiţĭ să céră pavarea stradelor, obligându-se a plăti spesele prin analogie, după fóia tocmită de Spătărie [3].

---

1. Veḑĭ Cod. XLIV, filele 198 şi 223.
2. Cod. XLIV, fila 219.
3. Cod. XLIV, fila 46.

Anaforaoa în dosul jălbeĭ mahalagiilor ot Brezoianu, pentru a se face pod cu analogie, după fóia ce s'a făcut de la Spătărie.

Prea Înălţate Dómne

După luminată porunca Mărieĭ tale, ce ni-s'aŭ dat la acéstă jalbă, ce aŭ dat către Măria ta mahalagiiĭ ot mahalaoa Brezoianuluĭ, făcênd cercetare m'am adeverit, că numiţiĭ jăluitorĭ după altă jalbă ce aŭ maĭ dat la 7 ale trecutuluĭ August, către Măria sa Alexandru Vodă Moruzi, cerênd facerea aceluĭ pod cu cisla din mahala, orînduiţĭ fiind la Dumnéluĭ Spătarul Lucachi, ce aŭ fost pre acea vreme vel Spătar, cum şi la Dumnéluĭ Vornicul obştirilor, 'ĭ-aŭ făcut alegerea şi chibzuirea ce se arată într'acéstă alăturată anafora, ce aŭ fost făcut şi la Septembre 20, care se va vedea de către Înălţimea ta şi se va maĭ da îndestulată pliroforie, ci fiind-că după chibzuirea ce aŭ făcut şi plecată sluga Mărieĭ tale, cu cale şi cu cuviinţă este cererea jăluitorilor, se va da luminată porunca Mărieĭ tale, sub luminată pecete, ca după cisla ce aŭ făcut între dênşiĭ, să se facă urmarea ce se vede în arĕtata numită anafora, fiind cu dreptate urmată, iar hotărîrea.... — 1801, Decembre 5.

Io Mihail Constantin Suţu Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Dumnéta vel Spătar să orînduescĭ Zapciul, ca de la fiteş-carele să facă şi împlinire de banĭ, după fóia cisleĭ. — 1802, Ghenarie 8.

Prea Înălţate Dómne

Insciinţăm Înălţimeĭ tale pentru podinariĭ Epitropieĭ, însă liude 21, satul Sloboḑia, sud Dâmboviţa şi liude 26 satul Tâncăbescĭ, sud Ilfov, a cărora dajdie

Asemenea se cere pavarea stradeĭ Sf. Ilie [1].

In note maĭ dăm unele acte, relative la tăierea de podine din păduriĭ pentru pavele, cum şi relative la poduriĭ în căĭ mariĭ din ţéră, producênd venituriĭ cutieĭ podurilor.

---

o plătésce Epitropia la Vistieria gospod. şi că aduc la Epitropie pe an 1705 podiniĭ, pentru meremetul podurilor oraşuluĭ Bucurescĭ, dupĕ zapisul lor de simfonie, că aŭ fost vechiŭ obiceiŭ de li-se făcea de la Divan luminate cărţĭ poruncitóre, către Dumnélor Ispravniciĭ, de le făcea orînduială cu cislă pe tot anul, din care şi din care păduriĭ anume să taie podinile datorieĭ lor? şi 'şĭ da obicĭnuitul havaet al moşieĭ pentru copaciĭ ce 'ĭ tăia, precum şi în trecuta Domnie a Măriеĭ sale Alexandru Vodă Moruzi, s'aŭ făcut podinarilor ot satul Sloboḑia; acum veniră numiţiĭ podinariĭ şi făcură arĕtare Epitropieĭ, cum că stĕpâniĭ moşiilor celor cu pădurile, de unde taie podinile, nu maĭ îngăduiesc a tăia fără de luminată poruncă şi fără de cisla Dumnélor Ispravnicilor, ci ca să nu se zătignéscă o trebuinţă mare ca acésta a podinelor, ce este pentru tótă obştea, de se va găsi cu cale şi de cătrĕ Înălţimea ta, să se facă luminată poruncă, dupĕ condica Divanuluĭ, cătrĕ Dumnélor Ispravniciĭ judeţuluĭ Dâmboviţa, de a fi numiţiĭ podinariĭ sloboḑĭ a tăia podinile datorieĭ lor, peste an, dupĕ cisla ce le-o va face Dumnélor, dupĕ obiceiŭ şi să 'şĭ dee obicĭnuitul havaet al moşieĭ, pentru copaciĭ ce 'ĭ vor tăia, seaŭ cum va fi Inaltă voinţa Măriеĭ tale. — 1802, Martie 3.

Iordache Slătineanu vel Vornic al obştirilor.

Io Mihail Const. Suţul Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Dumnévóstră Ispravnicilor, ot sud Dâmbobiţa, fiind-că vĕḑum Domnia mea din Condicele Divanuluĭ, că aŭ fost acest obiceiŭ şi nizam dat pentru podina cea trebuinciósă a podurilor mariĭ de aicĭ din politia Bucurescilor, ca pentru un lucru obştesc, vĕ poruncim dară, ca de la tóte pădurile să faceţĭ Dumnévóstră analoghie, păzind dréptă cumpĕnire dupĕ starea pădurilor de podina aceea, care este trebuinciósă şi sunt în adevĕr podinariĭ datorĭ numaĭ pentru podurile domnescĭ mariĭ ale politieĭ, şi făcênd fóie iscălită de Dumnéta, de suma podinilor şi câte cât din fiteşĭ-care pădure, să daţĭ Dumnévóstră ajutorul cel cuviincios podinarilor, de a tăia acéle podiniĭ numaĭ, cu plata acea a havaetuluĭ stĕpânuluĭ moşieĭ, ce aŭ fost obicĭnuit fără de a fi opriţĭ; să îngrijiţĭ însă, ca cu pricina acésta să nu facă podinariĭ vre-o dărăpănare şi stricăciune fără de orînduială pădurilor, a tăia pentru o podină câte douĭ şi treĭ seaŭ patru copacĭ, cu pricină că n'a eşit podina bună, din care se stêrpesc şi se împuţinéză pădurile, carĭ cu muliţĭ aniĭ îndelungaţĭ nu pot veni în starea lor, nicĭ cu pricina podinilor de trebuinţa acésta, să facă podinariĭ alte tăieriĭ de cherestele, pentru negustoria şi alişverişul lor în parte, fără de învoială cu stăpânul moşieĭ. — 1802, Martie 6.

Cod. XLIV, fila 151.

1. Cod. XLIV, fila 216 verso.

CAP. XVIII

Comerț, industrie, târguri, narturi, vămi, bresle, menziluri.

Abia încape în gând să te întrebi de starea comerțului, a industriei, a breslelor, în timpul uneĭ Domniĭ, ca acea a luĭ Mihaĭ Suțu. Câte-va dispoșițiuni abia găsim relative la narturi și anume la nartul peșceluĭ [1].

Prea Înălțate Dómne

Insciințez Înălțimeĭ tale pentru douĕ poduri ale Epitropieĭ, anume Călugăreni și Falaștóca, din sud Vlașca, cari sunt iraturi ale cutieĭ podurilor, că cu tóte că eraŭ vîndute de Dumnéluĭ Vornicul Constantin Știrbeiŭ și pre acest an, létul 1802, la Dumnéluĭ Clucerul Constantin Bălăceanu drept taleri 825, dar acum viind alt mușteriŭ, adecă acela, ce a ținut aceste poduri și în trecuțiĭ aniĭ, Iamandi Căpitanul ot. Călugăreni, aŭ dat maĭ mult preț, de care făcênd scire Dumnéluĭ Cluceruluĭ Constantin Bălăceanu, s'aŭ trimis vechil la Epitropie de aŭ statut față la Cochiĭ-vechi, ce s'aŭ făcut și aŭ atirdisit până când aŭ rĕmas iarăși asupra Dumnéluĭ Cluceruluĭ, însă cu taleri 1100, adecă cu taleri 275 maĭ mult decât 825, preț cu care se vînduse de Dumnéluĭ Vornicul Constantin Știrbeiŭ, iar decât vînțarea din anul trecut maĭ mult cu taleri 450 și nu lipsim a însciința Înălțimeĭ tale, ca să se dee luminată întărire la acéstă plecată anafora, cu care să pótă și Dumnéluĭ numitul cumpĕrător să caute venitul acestor poduri, de acum de la Ghenarie 1, leat 1802, căruia după obiceiŭ este a i-se da și deosebită luminată cartea Mărieĭ tale, cu ponturi de urmarea venituluĭ acestor poduri. — 1802, Ghenarie 1.

Vel Vornic al obștirilor Slătineanu.

Io Mihail Const. Sutul Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Dupĕ arĕtarea, ce ne face Dumnéluĭ vel Vornic al obștirilor prin acéstă anafora, de prețul ce s'aŭ găsit a se da venitul poduluĭ Călugăreni i Falaștóca, sud Vlașca, pre acest următor an, dăm și Domnésca nóstră întărire, ca dând Clucerul Bălăceanu aceștĭ taleri 1100 la Epitropie, să ție venitul acestuĭ pod și să i se facă și ponturile Domnieĭ mele, după condica Divanuluĭ, pentru căutatul venituluĭ. — 1801, Ghenarie 7.

Cod. XLIV, fila 49.

1. *Prea Înălțate Dómne*

Dupĕ luminată porunca Înălțimeĭ tale, ce prin pitac ni s'aŭ dat, că vînțarea pesceluĭ s'aŭ vĕțut făcêndu-se cu un preț nesuferit și fără de niciĭ o mĕsură, din care pătimesce norodul scumpĕtate, maĭ vêrtos cel de aicĭ din heleșteiele și apele țĕreĭ, în loc a se vinde ieftin, acum într'acéstă vreme bună, când se prinde cu înlesnire, este încărcat fără de orânduială, cum și pentru

Nartul impus coprinde peşcele sărat, cel próspĕt şi raciĭ marĭ

feliurimele de marfă ale mâncăreĭ, cum băcăniĭ, legume şi zarzavaturĭ, voind Inălţimea ta, a se vinde cu nartul drept, ne-am adunat la un loc împreună cu d-luĭ vel Vornic al obştirilor, faţă fiind şi d-luĭ Vechilul Agieĭ, şi maĭ întâĭ acum de o cam-dată făcênd chibzuire pentru vînḑarea pesceluĭ, precum ni se poruncesce, iată arĕtăm maĭ jos nartul, ce am găsit cu cale a se vinde fieş-care feliurime de pesce, atât próspĕt cât şi sărat, însemnând şi preţul cu care se vindea în anul trecut până acum, i an ţêrt, care nart se puse acum, de va fi primit şi Inălţimeĭ tale să se facă luminate poruncĭ către d-lor Ispravniciĭ de Ilfov şi de Dâmboviţa, că de care cum-vaşĭ vre uniĭ din ceĭ ce s'aŭ nărăvit la scumpĕtate, auḑind că s'aŭ pus nartul, vor conteni a vêna heleşteiele ce le-aŭ tăiat, şi vor zătigni a aduce pesce, pe toţĭ aceia câţĭ se hrănesc cu acest alişveriş al pesceluĭ, să-ĭ îndatoreze şi să-ĭ siléscă şi fără de voia lor, a nu conteni aducerea pesceluĭ aicĭ în oraş, ca să nu se pricinuiască vre-o lipsă la norod din rĕutatea unora ca acelora; iară pentru cele-l-alte felurimĭ ale mâncăreĭ, chibzuind şi la acelea cuviinciosul nart, vom arĕta Inălţimeĭ tale prin deosebită anafora.— 1801, Noembrie 26.

Vel Ban Brâncovean, vel Logofĕt Scarlat Ghica, vel Vornic Stirbeĭ, vel Vornic Câmpineanu, vel Vornic.

Nartul ce s'aŭ pus:

Sărat

Parale		Vînḑarea ot l. 99 Parale	Vînḑarea ce era ăst timp până acum Parale
18	Morun, nisetru i păstrugă şi cegă . .	16	24
12	Crapul cel mare	12	14
10	Somnul.	10	12
8	Ştiuca, plătica şi ciuciul.	8	12
6	Cosacul.	6	10

Próspĕt

12	. . . . .	12	16
18	. . . . .	14	24
4	. . . . .	4	6
8	. . . . .	8	10

Ḑece racĭ de o para marĭ şi cincĭ-spre-ḑece micĭ de o para.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod Zem.

Dupĕ cum s'aŭ găsit cu dreptate, prin chibzuirea de obşte a d-lor cinstiţilor şi credincioşilor boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, aşa să se urmeze; pentru care poruncim d-tale Vechilule al Agieĭ, să daĭ nartul acesta la pescarĭ, îndatorîndu-ĭ de a-l urma ca să vîndă pescele cu acest preţ, precum s'aŭ găsit cu cale, făcênd cunoscut nartul acesta şi la obşte, ca să scie fieşĭ-carele cu ce preţ aŭ a-şĭ cumpĕra, atât pescele próspĕt cât şi pescele sărat, aşişderea poruncim să se scrie cărţile Domnieĭ mele şi la numitele judeţe, cum se coprinde maĭ jos.— 1802, Noembrie 27.

şi mai micĭ. Se fixéză şi nartul miereĭ şi untuluĭ[1], şi se dă şi o dispoşiţiune relativă la capanlăĭ[2]. O sloboḑenie de târg la satul Măldă-

1. *Prea Înălţate Dómne*

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale ne-am adunat astă-ḑĭ la Curte, aducênd şi pre capanlăĭ, ca să facem cercetarea şi hotărîrea preţuluĭ untuluĭ, câte cât să cumpere capanlăiĭ cântarul de unt de la neguţătoriĭ pămêntenĭ şi aşa s'aŭ găsit cu cale să se urmeze tot ca în anul trecut, adecă câte taleri 22, preţul cântaruluĭ de unt, dar fiind-că preţul untuluĭ, ce 'l cumpĕra negustoriĭ pămêntenĭ de la locuitorĭ s'aŭ hotărît de maĭ înainte, încă de la Martie 4, ca să cumpere ocaoa de unt de la locuitorĭ câte 15 parale, ḑiseră şi eĭ că nu s'ar cădea să 'l cumpere neguţĕtoriĭ pămêntenĭ cu 15 ocaoa de unt, în vreme când eĭ cumpĕră cântarul câte 22, să se scaḑă şi neguţĕtorilor pămêntenĭ la oca o para, să rĕmâe ocaoa pe parale 14, cum aŭ fost şi an, şi cercetând şi condica Vistierieĭ, vĕḑum că întocmaĭ aşa s'aŭ urmat şi în anul trecut, iarăşĭ asemenea s'aŭ hotărît, întâiŭ ca să cumpere neguţĕtoriĭ pămêntenĭ de la locuitorĭ ocaoa de unt câte tal. 15 parale şi apoĭ în urmă, dupĕ ce aŭ venit neguţătoriĭ capanlăĭ şi s'aŭ hotărît ca să cumpere cântarul de unt câte taleri 22, apoĭ s'aŭ făcut în urmă poruncĭ domnescĭ, ca şi neguţătoriĭ pămêntenĭ să cumpere ocaoa de unt de la locuitorĭ câte parale 14, ci noĭ dupĕ cercetarea ce am făcut, arĕtăm Mărieĭ tale, că în anul trecut aşa s'aŭ urmat la preţ, iar est-timp, iarăşĭ bună hotărîrea Mărieĭ tale. — 1801, Iunie 4.

Vel Vistier Racoviţă, vel Postelnic Manu.

Io Alexandru Const. Moruzi Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele, Dumnéta vel Vistier, i Dumnéta vel Postelnic, am vĕḑut Domnia mea arĕtarea ce ne faceţĭ printr'acéstă anafora, pentru care poruncim, ca de acum înainte, neguţĕtoriĭ pămêntenĭ să cumpere de la locuitorĭ ocaoa de unt pe parale 14 şi cu acest fel de coprindere să se facă şi poruncile Domnieĭ mele, cătrĕ Ispravniciĭ judeţuluĭ.—1801, Iunie 5

Cod. LXIII, fila 344.

2. *Prea Înălţate Dómne*

Acestuĭ Drăghiciŭ mieraru din Bucurescĭ, cu poruncă Domnéscă i s'aŭ luat 283 oca miere, de s'aŭ trimes la Silistra şi i s'aŭ şi plătit dupĕ *fiatul* Vistierieĭ, iar fiind-că prin jalbă cătrĕ Măria ta arată, că se află la pagubă de tal. 77, dupĕ cum şi-a vîndut-o ceĭ-l-alţĭ neguţătorĭ mierarĭ din Bucurescĭ mierea lor la capanlăĭ, peste preţul *fiatuluĭ*, cerênd ca într'aceiaşĭ taleri 77, ce 'ĭ curge pagubă, să intre şi ceĭ-l-alţĭ neguţĕtorĭ mierarĭ a 'l ajuta, fiind-că acéstă miere cu toţiĭ eraŭ a o rĕspunde, dar aflându-se numaĭ la el miere bună, s'aŭ luat de la dênsul tótă suma de cătrĕ starostea de neguţătorĭ, ci să se verse mila Mărieĭ tale asupra luĭ, a se ajuta şi de ceĭ-l-alţĭ neguţătorĭ la paguba ce ḑice că are, însă prin cercetarea starosteĭ de neguţătorĭ, dovedindu-se cu cât aŭ vîndut ceĭ-l-alţĭ neguţătorĭ mierea la capanlăĭ, dupĕ aceea analoghie urmând să se îndatoreze toţĭ de a 'ĭ da împlinită paguba; iar hotărîrea cea desĕvârşită rĕmâne la mila Mărieĭ tale. — 1802, Februarie 21.

Vel Vistier.

rescĭ[1], regularea uneĭ reclamaţiunĭ a neguţĕtorilor din Craiova contra vameşuluĭ de acolo, că ’ĭ aŭ apucat să plătiască douĕ vămĭ pentru nisce porumb[2]; iată unicile dispositiunĭ ale luĭ Mihaĭ Suţu relative la comerţ.

Io Mihail Const. Suţul Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Poruncim Domnia mea, Dumitale vel Vistier, ca dupĕ arĕtarea pricineĭ ce ni-se face de cătrĕ Dumnéta, să facĭ şi urmare, dupĕ cum se coprinde maĭ jos într’acéstă anafora. — 1802, Martie 2.

Cod. LXIV, fila 174.

1. *Prea Inălţate Dómne*

Dupĕ luminată porunca Inălţimeĭ tale, ce mi se dă la acéstă jalbă făcênd cercetare, vĕdŭĭ însciinţarea Căminaruluĭ Luchi, ce aŭ fost Ispravnic la sud Vâlcea, facută cătrĕ Măria ta, din anul trecut lét 1801 Octombre 25, prin care arată, că dupĕ jalba locuitorilor părţiĭ loculuĭ din plasa Cerneĭ de sus, a aceluĭ judeţ, cerênd voie şi slobodenie, ca să se facă târg la satul Măldărescĭ, i Slăvescĭ, pre moşia luĭ Băluţă Teişan, adecă pre sĕptĕmână odată, Joĭ, că aŭ cercetat şi aŭ dovedit, cum că este trebuincios facerea aceluĭ târg şi de folos locuitorilor şi neguţătorilor părţiĭ loculuĭ, şi că nu aduce supĕrare la facerea altor târgurĭ vechĭ, fiind depărtate la cale şése césurĭ, decĭ târgurile sunt oprite a nu se face fieşĭ-unde pentru treĭ pricinĭ, una pentru ca să nu fie apropiate de margine, spre a se putea păzi nizamul, al doilea ca să nu aducă supĕrare la alte târgurĭ vechĭ de va fi aprópe, şi al treilea de este trebuincios şi voit de locuitorĭ şi neguţătorĭ; şi acest fel de înpotrivire nefiind nicĭ una, cu facerea târgurilor maĭ multe se înlesnesce alişverişul locuitorilor şi al neguţĕtorilor şi se ajută şi cămara Domnéscă cu suma ce se ia; de care arĕt Inălţimeĭ tale, că fiind primită Mărieĭ tale cererea ce fac, să se dee luminată poruncă de slobodenie.— 1802, Februarie 13.

Vel Logofĕt Scarlat Ghica.

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Dupĕ anaforaoa ce ne face d-luĭ vel Logofĕt, dăm Domnia mea slobodenie a se face târg la satul Măldărescĭ, pe numitele moşiĭ, pre sĕptĕmână o-dată, Joĭ, şi dumnéta vel Logofĕt să facĭ cartea Domnieĭ mele.— 1802, Februarie 18.

Cod. XLIV, fila 110.

2. *Anaforaoa în dosul jălbeĭ luĭ Tudor Neguţătorul ot Craiova, pentru Vameşul de acolo, cum că l’aŭ apucat de aŭ plătit douĕ vămĭ pentru nisce porumb.*

Prea Inălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, făcênd cercetare, îmĭ arată jăluitorul răvaşul luĭ Antonie vameşuluĭ, din sud Dâmbobiţa, cu lét de acum Aprilie 28, prin care dice, că aŭ plătit Tudor vamă Domnéscă pe 70

Din respectul industrieĭ, aflăm o dispoziţiune din 31 Martie 1802, prin care, în interesul cismarilor românĭ, se scutesce de vama oborului intrarea în Bucurescĭ a peilor pentru tălpĭ[1].

Nimic cu referinţă la bresle, singurĭ evreiĭ găsesc ocasiune propie de a-şĭ câştiga unele drepturĭ proprii, a le asigura o mare desvoltare ca corporaţiune. Intr'acele drepturĭ este acela de a stabili *gabela* o dare, asupra cărneĭ cuşer[2].

Dar despre acéstă gabelă am făcut deja menţiune la paragraful dărilor.

Nicĭ un document altul nu găsim cu referinţă la bresle.

---

chile porumb, care l'aŭ cumpĕrat de la moşia Potlogiĭ, a dumnéluĭ Banuluĭ Brâncoveanu, în dosul căruia răvaş la Iunie 7, tot la acest lét, se vede scris, din partea vameşuluĭ Craioveĭ, iscălit un Costache Sameş, cu coprindere că dintr'acest arĕtat porumb aŭ dus jăluitorul 3500 óca, pre care vîndêndu'l în Craiova, 'ĭ-aŭ luat şi vamă pre acéstă sumă şi 'ĭ aŭ dat răvaş ca să-şĭ iae vama înapoĭ, ce aŭ dat'o la Dâmboviţa; am căutat şi la ponturile vămiĭ şi vĕdŭĭ coprinḑêndu-se, ca vamă la bucate să se plătéscă de cumpĕrător; dupĕ care ponturĭ fiind bine plătită la Dâmboviţa, rĕŭ s'aŭ supĕrat la Craiova jăluitorul; pentru care acest fel de pricină s'aŭ întêmplat multe jălbĭ şi la Măria sa Alexandru Vodă Moruzi şi dupĕ coprinderea ponturilor, s'aŭ dat porunci a nu fi supĕraţĭ jăluitoriĭ, ce aŭ dus acest fel de bucate şi le-aŭ vîndut acolo şi fiind-că era lipsă de bucate, acolo unde aŭ vêndut cu mărunţişul pe la locuitorĭ pentru hrana lor, aŭ fost şi locuitoriĭ apĕraţĭ de vamă, iară unde s'aŭ vîndut cu ridicata la neguţătorĭ pentru alişveriş aŭ plătit şi acolo cumpĕrătorul şi într'acestaş chip făcêndu-se sciută şi vameşilor acea hotărîre, rĕŭ aŭ fost urmarea vameşilor de Craiova, de care arĕtându-se şi la vel Vameş de aicĭ, ca să facă îndestulare jăluitoruluĭ de la gazda vămiĭ Craioveĭ a nu se maĭ trepăda jăluitorul cu cheltuială, aŭ dat rĕspuns, că nu se amestecă. Dară a plăti un om vamă în douĕ părţĭ, este cu totul în potriva ponturilor; pentru care găsesc cu cale să fie luminată porunca Mărieĭ tale, cătrĕ d-luĭ Caimacamul Craioveĭ, să împliniéscă de la numitul vameş, nu numaĭ acéstă vamă ce 'ĭ-aŭ luat, ci şi cheltuiala ce 'ĭ aŭ pricinuit. Iară hotărîrea . . . . — 1801, Decembrie 5.

Vel Logofĕt Scarlat Ghica

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Poruncim Domnia mea D-tale cinstit şi credincios boer al Dumnieĭ mele, biv. vel Post. Grigorie Ventura, Caimacamule al Craioveĭ, să facĭ urmarea ce să coprinde maĭ jos.— 1801, Decembrie 6.

Cod. XLIV, fila 24.

1. Cod. XLIV, fila 190.
2. Cod. XLIV, fila 168.

Menziluri

Mai puțin de cât ori când se putea folosi de poște negoțul și industria, mai ales în ḑilele de *băjenie*, ca acelea din domnia lui Mihaï Suțu[1].

Căile de comunicațiune cu Europa, continuă a fi tot mai rele. Trecerea peste ape era neasigurată prin poduri.

Abia de se găsiaŭ poduri în unele puncte din căile mari de comunicațiune.

Câte-va din aceste poduri eraŭ întreținute de epitropia obștirilor, așa bună-óră, podul de la Călugăreni și acel de pe apa Colentinei.

---

1. Veḑi cod. XLIV, fila 43.

Prea Înălțate Dómne

Cu plecată anafora arĕt Mărieĭ tale, că la tóte Menzilhanelele ţĕreĭ sunt surugiĭ daţĭ de prin sate și aceĭ orînduiţĭ, ce sunt a purta menzil, ceĭ ce aŭ avut copiiĭ lor, 'ĭ-aŭ pus de slujesc fără de rînd, iară carĭ nu aŭ avut, aŭ tocmit *bicigași* cu simbrie și 'ĭ-aŭ pus de slujesc tot cu acésta orînduială a fi nelipsiţĭ cu caiĭ și tacâmurile cele date de la casă și așa, câţĭ aŭ mers cu acéstă orînduială 'șĭ aŭ caiĭ căutaţĭ dupĕ cum sunt porunciţĭ, iar surugiiĭ de la podul Petruluĭ, din drumul Silistreĭ, ce cade între Menzil-Obilescĭ și Copăcenĭ i Bucurescĭ, ne vrênd a 'șĭ pune copiiĭ lor, aŭ pus *bicigași* nisce văcarĭ, porcarĭ, de a le da simbrie puțină și nicĭ de mâncarea lor nu îngrijesc a le duce la menzil, fiind satul depărtat, aŭ adus caiĭ acestuĭ menzil fórte în próstă stare, mergênd la mâncare călărĭ pre caiĭ menziluluĭ, fiind satul departe și în diastima ce șéde de mănâncă, staŭ caiĭ nemâncaţĭ, carĭ mulţĭ rĕmân și prin sat de dorm și negăsindu-se aceia când vin Olacele, trec cu caiĭ menziluluĭ de unde aŭ venit, tocmaĭ la celĕ-l-alt menzil, neputênd să adaste până a veni eĭ de la mâncare; dupĕ tóte acestea, nu sunt tocmiţĭ nicĭ cu anul seaŭ cu jumĕtatea, ci uniĭ slujesc o lună, alţiĭ o sĕptĕmână, alţiĭ și câte douĕ ḑile și apoĭ vin alţiĭ de 'ĭ schimbă, și când se întêmplă a li-se face întrebare de stricăciunea și de necăutarea cailor, cu un cuvînt arată, că aŭ fost altul maĭ înainte, și și el așa 'ĭ-aŭ găsit și cu acest fel de urmare nicĭ Vătășelul nu le póte face zapt, pricinuind că se duc la mâncare, nicĭ caiĭ nu 'șĭ pot veni în stare bună, nicĭ menzilul nu'șĭ póte veni în stare bună și orînduiala luĭ, cărora de la Maiŭ și până acum li s'aŭ dat treĭ rînduri de caĭ și toţĭ 'ĭ-aŭ prăpădit, și nu numaĭ pre aĭ lor, ci și caiĭ Menzilurilor de prin prejur 'ĭ-aŭ adus într'o stare próstă, carĭ nicĭ cu ḑece miĭ de leĭ nu 'mĭ ajunge ca să îndreptez drumul dupĕ cum aŭ fost, ci cunoscut fiind Înălțimeĭ tale starea și prăpădenia cailor, întru care aŭ venit tóte menzilurile *din pricina unora și altora ce aŭ luat caiĭ fără de rînduială*, sunt și aceștia cu nepurtare de grijă; deosebit de acest menzil, la asemenea stare aŭ venit și menzilul Zimniceĭ, iar dintr'a surugiilor necăutare de caĭ; dupĕ ce de

CAP. XIX

Óstea

Vom vedea maĭ jos ce se atinge de oştirea ţĕreĭ şi de părtăşirea eĭ la apĕrarea ţĕreĭ contra Pasvanliilor.

Zilot ne-a arĕtat pre Michail Vodă Suţu strîngênd óste, de care cronicarul 'şĭ rîde. Noĭ dupĕ documente constatăm greutăţile, ce a întêmpinat Michail Suţu, dupĕ ce a organisat a brumă de oştire, să o întreţină şi să plătească lefurile. Aşa constatarăm [1], că fustaşiĭ 'şĭ reclamaŭ lefĭ neprimite pre 3 şi 4 luni.

O óste compusă cum era aceea a luĭ Michail Suţu şi încă cu lefĭ neplătite, nu putea să fie óste disciplinată. De aci numeróse casurĭ de rele făptuirĭ din partea oştenilor [2].

Pentru întreţinerea acesteĭ oştirĭ, Michail Suţu — dupĕ cum afirmă şi Aaron Florian [3] — a recurs la dărĭ şi chiar şi la împru-

---

astă primăvĕră şi până acum, li-s'aŭ dat caĭ în douĕ rînduri, sunt silit se cumpĕr acum caĭ de iznóvă, ca să trimet la aceste Menziluri; mĕ rog să fie luminată porunca Mărieĭ tale, a se orîndui Mumbaşir a 'ĭ aduce aicĭ pre toţĭ surugiiĭ de la aceste douĕ Menziluri, cum şi pre Epistatul de la drumul Zimniceĭ, căruia i se dă léfă cu îndestulare, a mĕ judeca cu dênşiĭ înaintea Mărieĭ tale, iar aniĭ Mărieĭ tale fie mulţĭ şi îndelungaţĭ. — 1801, Decembre 21.

Constantin Filipescu, vel Vistier.

Io Mihail Const. Suţul Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Cu cale fiind anaforaoa ce ne face Dumnéluĭ biv vel Vistier Filipescu şi netrebnica urmare a acelor surugiĭ de la numitele douĕ poşte, precum şi a Epistatuluĭ din drumul Zimniceĭ, orînduim pre sluga Domnieĭ mele . . . . să mérgă şi prin scirea Ispravnicilor judeţuluĭ, ridicând pre câţĭ-va dintre dînşiĭ, i pre Epistat, să 'ĭ aducă aicĭ. — 1801, Decembre 30.

Cod. LXIV. fila 42 verso.

1. Dupĕ Cod. XLIV, filele 18 şi 48.

2. Aducem aci actele relative, cum şi unele prin care se urmăresc nisce neferĭ ucigaşĭ; asemenea actele de apĕrare de slujbe şi de dajdie a călăraşuluĭ Sandu; a luĭ Gheorghe seimenul spătăresc; a luĭ Ioan de asemenea seimen spătăresc; şi a altor asemenea.

3. Aaron Florian, Manualul de istoria Principatuluĭ Românieĭ. 8° Bucurescĭ 1839. pag. 183.

muturĭ silite de la boierĭ şi de la neguţĕtorĭ. De aci vine, credem,

---

Anaforaoa de apĕrare a luĭ Sandu, ce a fost călăraş polcovnicesc.

Prea Inălţate Dómne

Ascultând luminată porunca Mărieĭ tale, ce mi-se dă la acéstă jalbă, căreia făcêndu-ĭ cercetare, mĕ adeverĭĭ, că se află de multă vreme în slujbă până într'acéstă vêrstă a bĕtrîneţelor, de nu maĭ este vrednic de nicĭ o slujbă, aflându-se şi bolnav de multă vreme, dând mărturie chiar Zapciiĭ jăluitoruluĭ, după al căruia hal s'aŭ lăsat slobod din slujbă, fiind vrednic a avea mila Mărieĭ tale şi cum Duhul sfânt va lumina pre Măria ta. — 1802, Ghenarie 7.

Vel Agă.

Io Mihail Const. Suţul Voevod i gospod

După pliroforia ce ne dă Dumnéluĭ vel Agă, pentru tótă starea şi neputinţa acestuia, îl iertăm Domnia mea.— 1802, Ghenarie 12.

Cod. XLIV, fila 47 verso.

Anaforaoa în dosul jălbeĭ luĭ Gheorghe Unchiaşul, seimen spătăresc, pentru a fi ertat.

Prea Inălţate Dómne

După luminată porunca Mărieĭ tale, am cercetat jalba acestuĭ jăluitor şi m'am îndestulat, că cu adevĕrat se află slujind de multă vreme, cum şi pentru neputinţa luĭ, că este trecut în vêrsta bĕtrâneţelor, precum şi însu-mĭ l'am vĕdut, şi adevĕrat că nu maĭ este vrednic a maĭ sluji de acum înainte; cătrĕ acésta cercetându-se şi de starea i prilegiul luĭ în faţa ioculuĭ, s'aŭ aflat fără nicĭ un prilegiŭ, cu care să se pótă ajuta, ci pentru rugăciunea ce face a fi iertat de slujbă cu cale fiind, aflându-se de atâta vreme slujind, nu lipsim a însciinţa Mărieĭ tale, a se hotărî precum Dumneḑeŭ va lumina pre Inălţimea ta, asupra luĭ. — 1802, Ghenarie 26.

Anastasie vel Spătar.

Io Mihail Const. Suţul Voevod i gospod

După pliroforia ce ne dă Domnieĭ mele Spătăria, de próstă starea luĭ, îl iertăm Domnia mea. — 1802, Februarie 16.

Cod. XLIV, fila 110 verso.

Anaforaua în dosul jălbeĭ luĭ Ioan seimen spătăresc, pentru a fi ertat.

Prea Inălţate Dómne

După luminată porunca Mărieĭ tale, am cercetat jalba acestuĭ jăluitor şi m'am îndestulat, că cu adevĕrat se află slujind la Curte de multă vreme, cum

puţina simpatie a luĭ Fanuţa (Zilot), pentru acéstă oştire naţională.

şi pentru neputinţa luĭ, că este trecut în vêrsta bĕtrîneţelor, s'aŭ vĕḑut şi adevĕrat că nu maĭ este vrednic a maĭ sluji de acum înainte, aflându-se şi bolnav de tuse cu năduh, cătrĕ acésta cercetându-se şi de starea i prilegiul luĭ în faţa loculuĭ, s'aŭ aflat fără nicĭ un prilegiŭ, cu care să se pótă ajuta, fără numaĭ o fată vitregă, care şi aceea muncesce de 'l hrănesce şi pre el, ci pentru cererea ce face a fi ertat din slujbă, cu cale fiind, aflându-se de atâta vreme slujind, nu lipsim a înscliinţa Mărieĭ tale şi rĕmâne la mila Înălţimeĭ tale, a se hotărî precum Dumneḑeŭ va lumina pre Înălţimea ta asupra luĭ. — 1802, Februarie 13.

Anastasie, vel Spătar.

Ĭo Mihail Const. Suţul Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Dupĕ pliroforia ce ne dă Domnieĭ mele, Spătăria, de próstă starea luĭ, îl iertăm Domnia mea.—1802, Februarie 16.

Cod. XLIV, fila 111.

Anafora de a se aduce neferiĭ luĭ Ioniţă Căpitan, de cazacĭ de la Craiova ce aŭ făcut omor, cum şi Davagiul.

Prea Înălţate Dómne

Insciinţăm Mărieĭ tale, pentru Ioniţă, Căpitan de cazacĭ, ce se află la închisórea puşcărieĭ, dat la temniţă de la Spătărie cu cercetărĭ în scris de la Divanul Craioveĭ. fiind trimis de la 28 ale trecutuluĭ Octombre, de cătrĕ dumnéluĭ Clucer Vasile Lŏcustónu, ce aŭ fost vechil Căimăcămieĭ, cu înscliinţare că cu ómeniĭ sĕĭ ce aŭ fost rînduit de pază la podul de peste apa Jiuluĭ, ar fi săvêrşit uciderea unuĭ Plăviţ polcovnic din sud. Mehedinţĭ şi al uneĭ slugĭ al numituluĭ, luându-ĭ o sumă de banĭ, în galbenĭ Impĕrătescĭ 100 şi alte lucruri, ce le arată pe a-nume şi cum că dupĕ cercetarea ce s'aŭ făcut la departament de Creminalionul Craioveĭ, arĕtând numitul, că galbeniĭ şi lucrurile ce le-aŭ luat de la ceĭ omorîţĭ le-aŭ trimis aicĭ în Bucurescĭ la unul Nica, vătav de muscalĭ, cu un Ioniţă Băcanul, suditul rusesc când s'aŭ întors de la Ordia ot Craiova şi de atuncĭ înscliinţându-se dumnéluĭ vel Spătar, ca să iae de la numiţiĭ paguba celor omorîţĭ, Dumnéluĭ Spătarul aŭ facut cercetare şi numiţiĭ tăgăduind, că n'aŭ primit nicĭ un ban şi nu le este prin sciinţă de celea ce 'ĭ aŭ arĕtat, dupĕ rĕspunsul de la Spătărie aŭ trimis vechilul de Căimăcămie, din toţĭ vinovaţiĭ numaĭ pre acest Ioniţă Căpitan de cazacĭ, cu asemenea arĕtare, ca să se înfăţişeze cu ceĭ ce 'ĭ-aŭ mărturisit, că la dênşiĭ sunt date de dênsul cele luate de la ceĭ omorîţĭ şi prin tacrir Spătăresc, cu care s'aŭ dat numitul la temniţă, se face arĕtare că nu s'aŭ putut descoperi, nicĭ în cea de pe urmă acum, ca să se găséscă lucrurile omorîţilor, făcênd tăgăduire numitul Căpitan, iarăşĭ să apĕră cu tăgăduire, plângêndu-se că de sila căznilor ce 'ĭ s'aŭ făcut la Craiova, s'aŭ dat vinovat, fără de a nu fi, ḑicênd spre îndreptare şi că în vremea când s'aŭ săvêrşit uciderile, el s'aŭ aflat bolnav rănit din rĕsboiŭ şi

Evident că în asemenea condiţiunĭ, puţin putea Michail Suţu să ajute

---

după ce s'aŭ vindecat şi s'aŭ însănătoşit, sculându-se din Craiova şi ducêndu-se iarăşĭ la podul Jitianuluĭ, unde era ómeniĭ luĭ străjuitorĭ, după ce 'ĭ-aŭ vĕḑut pe uniĭ dintr'înşiĭ, că avea banĭ, cercetându'ĭ şi aceia arĕtându'ĭ, că 'ĭ ar fi dobândit cu furtişag de pre unde aŭ putut, el 'ĭ-aŭ apucat şi 'ĭ-aŭ luat de la dênşiĭ 40 galbenĭ Impĕrătescĭ şi banĭ tal. 200, pe carĭ 'ĭ-aŭ înpărţit luând şi el parte, iară după ce s'aŭ ridicat în poprélă aceĭ ómenĭ aĭ luĭ şi l'aŭ arĕtat, că 'ĭ-aŭ dat şi luĭ parte din banĭ, din multă caznă ce 'ĭ-aŭ făcut aŭ minţit împotrivă-şĭ, făcênd arĕtărĭ mincinóse şi cum că nu se scie vinovat, decĭ fiind-că prin cercetările ce s'aŭ făcut numituluĭ, nu s'aŭ putut dovedi . . . . ca să se găséscă celea ce aŭ arĕtat asupra . . . . vătavul de muscalĭ, cum nicĭ să fie la sciinţa luĭ Ioniţă Băcanul şi la tóte arĕtările în scris ce s'aŭ trimis de la Craiova, se apĕră numitul cu tăgăduire; maĭ ales ḑicênd, că ceĭ vinovaţĭ şépte ómenĭ aĭ luĭ, ce li se arată numele maĭ jos, sunt popriţĭ la închisórea Craioveĭ; ḑicem spre descoperirea adevĕruluĭ, să se poruncească dumnéluĭ Căimăcamuluĭ Craioveĭ, ca fără zăbavă să'ĭ trimiţă pre ceĭ maĭ jos arĕtaţĭ neferĭ aĭ Căpitanuluĭ Ioniţă de cazacĭ, cu ecsamenele lor de cercetarea, ce li se va fi făcut la depertamentul Creminalion de acolo, făcênd arĕtare şi pentru vremea în care s'aŭ săvêrşit uciderile, cum şi când s'aŭ însănătoşat din bólă numitul Căpitan şi aŭ mers la slujba sa şi cu însciinţare cătrĕ Inălţimea ta, să'ĭ trimiţă cu pază aicĭ, ca să li se facă de isnóvă cercetare, să se înfăţişeze cu Căpitanul lor, sorocind a veni negreşit şi davagiul ce va fi asupra acesteĭ pricinĭ, ca să fie faţă; şi de urmarea ce se va face, pre larg, prin deosebită anafora, vom arĕta Mărieĭ tale.— 1801, Decembrie 20.

Dimitrie Roset Spătarul, Teodor Fotino Serdarul

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod

Cinstit şi credincios boer al Domnieĭ mele biv. vel post. Grigore Ventura, Caimacamule al Craioveĭ, după anaforaoa acésta ce ne fac d-lor judecătoriĭ depertamentuluĭ Creminalion de aicĭ, urmând d-ta, poruncim să aibĭ a trimite, aicĭ în judecata depertamentuluĭ, cu ómenĭ de pază într'adins, atât pe ceĭ maĭ jos arĕtaţĭ neferĭ aĭ luĭ Ioniţă Căpitan de cazacĭ, cu ecsamene de cercetarea ce li se va fi făcut de depertamentul de acolo, făcênd arĕtare Domnieĭ mele, prin însciinţare în scris şi pentru vremea în care s'aŭ săvêrşit uciderile, cum şi când s'aŭ sculat după bólă numitul Căpitan, de aŭ mers iarăşĭ la slujba sa, cât şi pre cel ce va fi davagiŭ asupra acesteĭ pricinĭ, să'l sorocescĭ a veni aicĭ spre a se face de faţă de isnóvă cercetare la depertament.— 1802, Ghenarie 7.

Cod. XLIV, fila 43 verso.

Anoforaoa în dosul jălbeĭ luĭ Ión Sin Stanciu seimen polcovnicesc pentru a fi ertat.

Prea Inălţate Dómne

După luminată porunca Mărieĭ tale am cercetat jalba acestuĭ jăluitor şi m'am îndestulat, că cu adevĕrat se află slujind de multă vreme, cum şi pentru neputinţa luĭ că pătimesce de bubă négră şi bolesce de treĭ anĭ, care patimă

ţéra contra invasiuneĭ cetelor de Pasvangiĭ. Că trupele organisate de Michail Suţu contra luĭ Pasvangliŭ eraŭ próste, o spune şi Generalul Sebastiani, care le-a vĕḑut trecênd prin Bucurescĭ.

---

nu este de a se tămădui şi a'şĭ veni omul în vîrtute, fiind cu obrazul mâncat de acea bóă, s'aŭ vĕḑut şi adevĕrat că nu este vrednic a maĭ sluji de acum înainte, către acésta cercetându-se şi de starea, prilegiul luĭ, cu care să se pótă ajuta, s'aŭ aflat că n'are decât numaĭ o casă, dară are şi treĭ fete; ci pentru cererea ce face a fi ertat de slujbă, cu cale fiind, aflându-se de atâta vreme slujind, nu lipsiiŭ a însciinţa Mărieĭ tale şi rĕmâne la mila Înălţimeĭ tale şi a se hotărî, precum Dumnezeŭ va lumina pre Înălţimea ta asupra luĭ.— 1802, Februarie 13.

Anastasie vel Spătar

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Dupĕ pliroforia, ce dă Domnieĭ mele Spătăria de próstă starea jăluitoruluĭ poruncim Domnia mea să fie ertat.— 1802, Februarie 23.

Cod. XLIV, fila 142.

Anaforaoa în dosul jălbeĭ luĭ Nicolae Şolea a fi ertat de slujbă şi apĕrat de dajdie.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale am cercetat jalba acestuĭ jăluitor şi dupĕ rĕspunsul, ce am luat de la d-lor boeriĭ Ispravnicĭ ot sud Romanaţĭ, m'am pliroforisit că cu cercetare la faţa loculuĭ, unde el se află locuind, s'aŭ dovedit jalba sa adevĕrată, căcĭ dupĕ ce numitul este ajuns la vĕrsta de bĕtrâneţe, fără de copiĭ şi scăpătat, dară şi soţia luĭ este numaĭ cu o mână sdravĕnă, fiind că cea-l-altă din pricina înpuşcăreĭ aŭ rĕmas stricată şi ca unul ce de fel aŭ fost străin boşnég şi aflându-se pururea în slujba de căpeteniĭ aŭ fost ocrotit de rêndul dăjdiilor Visterieĭ, precum şi acum se află asidotos; ci pentru cererea ce face a fi ertat, spre a fi în odihnă şi nesupĕrat în câtă vreme se va maĭ afla trăind, cu cale fiind de óre-ce se află de atâta vreme slujind, nu lipsiiŭ a însciinţa Înălţimeĭ tale şi rĕmâne la nemĕrginită milostivirea Mărieĭ tale a se hotărî, precum Dumneḑeŭ va lumina pre Înălţimea ta asupra luĭ.—1801, Decemvre 14.

Atănasie vel Spătar

Io Mihail Constantin Suţul Vvd. i gospod Zem Vlahiscoie

Dupĕ pliroforia, ce ne dă Domnieĭ mele D-luĭ vel Spătar printr'acéstă anafora, ne milostivim Domnia mea asupra acestuĭ Nicolae Şolea şi 'l ertăm de slujbă, nebântuindu-se nicĭ de dajdie în rĕmăşiţa vieţeĭ sale. — 1801, Decembrie 19.

Cod. XLIV, fila 35

CAP. XX

Evenimentele politice sub Michail Suțu.

Orĭ cât, cum vĕḑurăm, Constantin Stamati se lăuda cu simpatiile luĭ Michail Suțu pentru Franța, aceste simpatiĭ eraŭ de puțină valóre, în situațiunea grea în care noul Domnitor se găsi în primele momente ale sosireĭ luĭ în Bucurescĭ.

Dacă am putea crede tóte afirmațiunile luĭ Zilot, ar urma să ḑicem, dupĕ el, că vestea chiar a mazilireĭ luĭ Alexandru Moruzi şi a numireĭ luĭ Michail Suțu pentru a treia óră Domn, aŭ împlut de bucurie pre Românii Munteni.

«Dupĕ ce s'aŭ însciințat, — scrie Zilot — de mazilia luĭ Moruzi şi cum că aŭ luat Mihaĭ Vodă Domnia, nespusă bucurie 'i aŭ coprins pre toți şi cu un glas mulțămia luĭ Dumneḑeŭ, căcĭ le-aŭ trămis aşia Domn bun şi milostiv [1].»

Nicĭ o dată maĭ mult adevĕr avù proverbul românesc: Schimbarea Domnilor, bucuria nebunilor!

Anaforaoa în dosul jălbeĭ luĭ Toader slujitor de foc a fi ertat.

Prea Inălțate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale am cercetat jalba acestuĭ jăluitor şi m'am îndestulat, că cu adevĕrat să află slujind de multă vreme, cum şi pentru neputința luĭ, că este trecut în vêrsta bĕtrâneților, precum şi însumĭ l'am vĕḑut şi adevĕrat că nu maĭ este vrednic de a maĭ sluji de acum înainte, aflându-se slab şi boşorog, cătrĕ acésta cercetându-se şi de starea i prilegiul luĭ în fața loculuĭ, s'aŭ aflat fără nicĭ un prilegiŭ, cu ca e să se pótă ajuta, ci pentru cererea ce face a fi ertat de slujba cu care aflându-se atâta vreme slujind, nu lipsim a însciința Mărieĭ tale şi rĕmâne la mila Inălțimeĭ tale a se hotărî precum Dumnezeŭ va lumina pre Inălțimea ta asupra luĭ. — 1802, Februarie 13.

Anăstasie vel Spătar

Io Mihail Constantin Suțul Vvd.

Dupĕ pliroforia ce ne dă d-luĭ vel Spătar, de próstă starea jăluitoruluĭ poruncim Domnia mea, să fie ertat.—1802, Februarie 15.

Cod. XLIV, fila 108.

1. Veḑĭ pag. 43.

Deacă avu ţéra păsurĭ şi greutăţĭ sub Alexandru Moruz, sub Mihaĭ Suţu suferi gróză şi cădere ne maĭ pomenită. Insuşĭ generalul francez Sebastiani, care în trecerea sa prin Bucurescĭ, precum se vede în notă, trimis fiind la Constantinopol în misiune, de Napoleon prim-consul, cunoscênd pre Mihail Suţu, recunósce că acest Domn, «om fără talente, ca să'şĭ repare o avere risipită în intrigile Divanuluĭ, sdrobesce ţéra sub contribuţiunĭ arbitrare şi o reduce la disperare»[1].

---

1. CCCXCI

Raportul Şefuluĭ de brigadă, Sebastiani, despre Valachia şi despre Bulgaria.

(Vol. 606 D. 258).

Je partis de Paris le 21 Vendémiaire, pour me rendre à Constantinople où j'étais chargé par le Premier Consul de remettre à sa Hautesse une lettre dont j'étais porteur.

. . . . . .

L'insurrection des Janissaires, de Belgrade et la révolte de presque toute la Bosnie m'obligèrent de prendre la route de Valachie. Cette partie de l'Empire Ottoman, fertile et abondante en productions de toute espèce, est ajourd'hui dans un état de dépopulation extrême. Les habitants de cette contrée fuient une patrie sans cesse exposée à de nouveaux orages et vont chercher la sécurité de la paix dans les provinces russes du Niester et dans les possessions autrichiennes de la Transilvanie.

Le Prince Grec Michel de Sutzo, qui la gouverne aujourd'hui, est un homme sans talents et qui, pour réparer une fortune dissipée dans les intrigues du Divan, l'écrase de contributions arbitraires et la réduit au désespoir. Je me suis présenté à lui lors de mon passage à Bucarest. Il m'a accueilli d'une manière très-distinguée, et m'a facilité autant qu'il dépendait de lui, les moyens, de me rendre à ma destination. Le Prince Sutzo est, comme tous les Grecs sans attachement particulier pour aucune des Puissances de l'Europe. Cependant, la conformité de religion et l'espérance ou la crainte de voir passer cette province sous la domination russe ou autrichienne, lui fait établir avec ces deux gouvernements plus de rapports. La Valachie a une population de quatorze cent mille âmes, paie 7 millions de contributions et fournit quelques mauvaises troupes contre Passavan-Oglou. Elle n'a aucune place forte. Les montagnes Carpates la séparent des Etats autrichiens et offrent une barrière presque insurmontable de ce côté là. Elles n'ont qu'un seul débouché, qui est celui de la vallée de l'Olte, rivière très encaissée et navigable, mais dont la position resserée par de hautes montagnes sur les deux rives est susceptible de la plus grande défense.

En quittant la Valachie, je traversai le Danube à Rutchuck. Ce fleuve est là d'une largeur prodigieuse, et il serait impossible d'y jeter même un pont de bateaux. Une armée ne pourra jamais le passer que sur un flottille.

Dionisie Fotino, cu tóte că ḑice, că Mihail Vodă luând frânele guvernului a început a pune tóte la cale, dar aduce cel puţin reserva, că le-a pus la cale *«pre cât împrejurările îl iertară»* şi mai la vale recunósce, că aŭ încărcat ţéra cu dări, ca să'şi scóţă cheltuelile făcute ca să capete Domnia[1].

In adevĕr, în ţéră era încă oştire turcéscă, căci nu reuşise, cum vĕdurăm, pacea cu Pazvantoglu. Domnitorul stărui ca acéstă oştire Imperătéscă să fie aşeḑată pre lângă malurile Dunărei de peste Olt, ca să păzéscă acéstă parte a ţĕrei de niscaĭ-va mişcări ale luĭ Pazvantoglu. Intreţinerea acesteĭ oştirĭ turcescĭ se făcea din baniĭ ţĕrei şi decĭ Mihail Şuţu, ḑice Fotino, silit fu să preleveze dări noue.

Cât ţinu iarna anuluĭ 1801, spre 1802, Pazvantoglu, hărţuit pre ţĕrmul drept al Dunărei de Terseniklĭ, Aianul Rusciuculuĭ şi de alţĭ Aianĭ, aprópe că nu supĕră Muntenia cu incursiunĭ, ba chiar trimise rĕspuns luĭ Mihail Suţu, că deacă nu se va amesteca şi el cu Turcii în contra luĭ, cetele Pazvanliĭ nu vor supĕra ţéra. Aci însă greşi Mihai Suţu, căci socotind a'şĭ face din acésta un titlu pe lângă pórta Otomană, voi să-şĭ arĕte vitejia în contra luĭ Pazvantoglu şi decĭ începu a ajuta făţiş pre turcĭ în contra rebelului de la Vidin.

Dintr'untĕĭ Mihail Suţu, care prin o viclenie a fostuluĭ Domn Moruz primise socoteli fictive, încărcate, pentru intreţinerea oştireĭ românescĭ şi vĕḑuse, că nu are cu ce să ţină, nu 15,000 de oştire cât 'ĭ pusese la socotélă Moruz, ci nicĭ suma reală cu mult maĭ mică, dupĕ sfatul fiuluĭ sĕŭ Beizadea Grigorie (care ḑice Zilot *«nu grijea alt*

Depuis Widdin jusqu'à son embouchure dans la Mer Noire, cette largeur est à peu près la même. La rive droite domine entièrement la rive gauche. La Bulgarie est mieux cultivée et plus peuplée que la Valachie. Les Valaques suivent tous la religion grecque; les Bulgares sont Grecs et Musulmans. Cette province est la moins ravagée de la Turquie européenne. Elle contient une grande quantité de bestiaux et particulièrement de buffles; une armée y trouverait toutes sortes de moyens de subsistance et de transports.

. . . . . .

Tels sont les renseignements que j'ai pris et les observations que j'ai faites pendant mon séjour à Constantinople. Le citoyen Ruffin, chargé d'affaire et le citoyen Franchini, Drogman de France, excellent observateur, m'en ont fourni unde grande partie. Je dois beaucoup aussi à M. Hanceri, agent du Prince de Moldavie et ami intime du Ministre de l'Intérieur.

. . . . . .

1. Veḑĭ Fotino, pagina 195 şi 195, tom. II.

fără să-şi imple punga[1]», începu a tăia la lefi şi a isgoni ostaşii din ţéră, cu cuvînt că nu mai sunt trebuincioşi.

Se bucura ţéra, vĕdĕnd scăderea lefilor şi isgonirea oştenilor şi socotea ţéra, că Vodă scie, că Pazvanliii nu'i mai pot aduce stricăciuni. Cu asemenea speranţă fie-care 'şi vindea boul seaŭ vaca şi orĭ-ce avea la suflet, ca să ajute cu birul plata lefilor arierate a oştenilor, numaĭ în credinţă că *«s'aŭ împăciuit vremea»*. Dar, cum dişeĭ, pe de o parte Mihail Suţu slăbea oştirea multă-puţină a ţĕreĭ, şi pre de altă parte prin purtarea luĭ înteţa pre Pazvanliĭ în contra ţĕreĭ.

*

In speranţă de pace, ţéra revenise din bejeniĭ şi Craiova reîncepuse a se ridica din ruine. Plugurile rĕsturnară iarăşi brazda roditóre în ogórele Olteniei şi toţi speraŭ să recolteze, unde semĕnaŭ. Durere, cu ridicarea ierneĭ, îndată în luna luĭ Aprilĭ, speranţa se va schimba în cruntă descepţiune, din causa nechibzuinţeĭ luĭ Mihail Suţu. Inteţiţi şi ajutaţi de dênsul, turcii, carĭ eraŭ sub ordinile sale şi anume Memiş-Aga, Taxir-Aga şi Ahmet-Geami trecênd cu oştile peste Dunăre, aŭ luat cu puterea Fet-Islamul şi Craina; după acésta, înconjurând şi bătênd în lunile de iarnă Negotinul l'aŭ silit să capituleze. Mihail Suţu a raportat la Pórtă despre succesele aceste atribuindu-şi-le, ba încă promiţênd că în puţin timp va lua şi Vidinul. Sultanul 'ĭ mulţămi cu o mulţime de *Berhudarola*, adică Aferim şi Bravo, lucru care a bucurat negreşit pe Mihai Suţu[2].

Bucuria acésta avea s'o plătiască curând amar, ţéra întrégă, căci cete nouĕ turceşti luară şi ele ofensiva contra Olteniei:

La leat 802 în luna luĭ Aprile,
La douĕ-ţecĭ şi treĭ ale acesteia lunĭ ţile,
Eşit-aŭ alt tâlhar, Manach Ibraim, care
In ţĕrile Turcescĭ dădese gróză mare,
Cu ardere de foc, cu prădĭ, vĕrsărĭ de sânge.»
. . . . . .

Acesta cu aĭ sĕĭ, eraŭ faimoşiĭ hoţĭ ţişĭ Cârjaliĭ, carĭ prădaŭ şi pustiaŭ despre Tracia şi Bulgaria. Pre Cârjaliĭ, Pazvantoglu se gândi să-ĭ chiăme la Vidin şi să-ĭ trécă în Oltenia la prădăciuni.

---

1. Zilot, pag. 50.
2. Fotino II. pag. 196.

Sub conducerea unuĭ creştin fanariot Hiotu Hristodulo, Manach Ibraim cu aĭ sĕĭ trecu în Oltenia.

«Eşit-aŭ la Cleanov, judeţul Mehedinţiĭ,
Ca cu o mie ómenĭ, tâlharĭ, toţĭ crâşnind dinţiĭ,
Să facă siluirĭ cu orĭ-ce rĕutate
Acesteĭ ţĕrĭ ochite între ţĕrile bogate.»

Ca să pótă ajunge ceata de 1000 de ómenĭ a Cârjaliilor până la Cleanov, trebuia să trécă printre două sate, Moşaţeiĭ şi Baglavitu, unde staţionaŭ oştirĭ turcescĭ. Va să ḑică iarăşĭ printr'o adevĕrată trădare a acestor oştirĭ împĕrătescĭ pot intra în Muntenia hoţiĭ Cârjaliĭ. Acésta o constată şi Dionisie Fotino [1], ḑicênd că: «Se crede că Turciĭ 'ĭ-ar fi vĕḑut trecênd, dar că s'ar fi prefăcut că nicĭ vedeaŭ, nicĭ cunosceaŭ pre duşmanĭ, fiind-că eraŭ supĕraţi asupra Domnuluĭ, din causă că le împuţinase lefile şi tainurile (porţiunile de mâncare), şi maĭ ales că hoţiĭ de funcţionarĭ aĭ Domnuluĭ, nu le dedese lefile de şése lunĭ.»

*

La Cleanov era ḑi de târg, când aŭ căḑut Cârjaliĭ asupra satuluĭ:

«Indată ce-aŭ sosit, făcut-aŭ zarvă mare,
Cu focurĭ şi strigărĭ şi năvălire tare.
Sĕraciĭ târgoveţĭ, nimic avênd în scire
D'acest amărît ceas, d'acest foc şi peire,
Rĕmas-aŭ de pământ, de tot încremenirĕ:
Care ce aŭ avut, lăsară şi fugirĕ,
Iar uniĭ maĭ vârtoşĭ la inimă, stătură,
Cu Turciĭ negustorĭ, cariĭ eĭ cum vĕḑură
Că hoţiĭ i-aŭ călcat, gândind să 'şĭ ocrotiască
Mult-puţin ce-aŭ avut, să nu se jăfuiască,
Vreme nu aŭ perdut, 'şĭ-aŭ prins toţĭ metereze
Ş'aŭ început a da în hoţĭ să 'ĭ înspăimânteze.
Dar hoţiĭ fiind mulţĭ şi îndârjiţĭ prea fórte,
Nimic nu s'aŭ sfiit că póte fi şi mórte,
Şi tare-aŭ năvălit asupră-le, sĕraciĭ;
Nicĭ unul n'aŭ rĕmas, pre toţĭ 'ĭ-aŭ perdut draciĭ,
Şi hiare să le ḑic, aspide veninate,
Că nu s'asemuesc cu ómeniĭ la fapte,

1. Veḑĭ Tom. II, pag. 197.

Căcĭ şi pre alţiĭ mulţĭ 'ĭ-aŭ junghiat fără milă,
Pre alţiĭ 'ĭ-aŭ slutit, altor aŭ făcut silă,
Apoĭ aŭ început unĭĭ să jăfuiască,
Alţiĭ sta prin prejur pentru să străjuiască,
Iar alţiĭ s'aŭ răznit, să prindă pre Bibescul
Acel mic, Constantin; pre carele jălescu-l,
De ce aŭ pătimit pre nenădějduite,
Căděnd rob la tâlharĭ, cu felurĭ de ispite.
El fusese dus şi cu a sa soţie,
La târgul de maĭ sus fiind a lor moşie.»
. . . . . .

De la Cleanov, Cârjaliĭ aveaŭ de gând să atace Târgul-Jiuluĭ: s'aŭ oprit, se pare însă, la mănăstirea Strehaia, aflând póte că Nazirul de Brăila înscliinţat de cele ce se petrecuse la Cleanov, trecuse decindea Dunărel şi venia grabnic contra Cârjaliilor, în frunte a 1000 de Cazacĭ şi Deliĭ întru ales. Locuitorii din Târgul-Jiuluĭ fugiră la apropierea Cârjaliilor şi emigrară în Ardeal, pe la plaiul Vâlcan.

Cârjalii călcară oraşul şi 'l incendiară. Apoĭ urmăriţi de Nazirul de Brăila Ibraim, eĭ fugiră devastând Ocnele-Marĭ, ucigând bieţii locuitori de la satul Stănescii, pre când o altă ceată de Pazvanliĭ năpustia la Caracal, sub comanda unuĭ alt şef vestit Kusangeali, care făcu aci cele maĭ marĭ autrocităţi [1].

Nazirul de Brăila urmărea zadarnic pre rebelĭ, căcĭ 'ĭ scăpa din mână, din causă că oşteniĭ împărătescĭ se făceaŭ că nu 'ĭ văd şi 'ĭ lăsaŭ să se strecóre printre eĭ.

Zilot ḑice că Nazirul de Brăila:

«Se cearcă prin rĕsboiŭ a isgoni vrăjmaşul,
Şi nu numaĭ atât, numaĭ să 'ĭ isgoniască,
Ci face socotelĭ pre toţĭ să 'ĭ prăpădiască,
Bine te socotescĭ, Nazirule viteze,
Şi aĭ şi isprăvi, când ar vrea să 'ţĭ urmeze
Ostaşiĭ carĭ 'ĭ ţiĭ, dar eĭ te viclenesc,
Maĭ toţĭ se văd hainĭ şi rĕul îţĭ voesc.
Aŭ început rĕsboiu Nazirul cu silinţă,
Gândind a isprăvi cea de sus socotinţă,
Dar în zadar 'ĭ-aŭ fost acéstă ostenială,
Nimic n'aŭ isprăvit, nimic fără îndoială;
Şi pricina aŭ fost prea multa neunire,
Celor împărătescĭ şi multa viclenire.

1. Dionisie Fotino, tom. II, pag. 198.

Voia bunul Nazîr pre toţi să ’i prăpădiască,
Ţéra de al lor rĕŭ, ca să o izbăviască;
Voia, dar nu putea: voia fără putere,
Este desĕvîrşit rĕŭ, fără mângâere.
Una poruncia el, alta făceaŭ ostaşiĭ,
Seaŭ maĭ bine să ḑic: prietenĭ cu vrăjmaşiĭ.»

. . . . . .

Tîrgul Ocneĭ, Mŏnăstirea Govora, Râmnicul, furĕ năpustite de invaḑatorĭ. Pre tótă întinderea malulŭĭ Oltului tóte satele le-aŭ ars şi le-aŭ pustiit, căcĭ în tóte se urmă câte o luptă între fugarĭ şi gonacĭ, ş’apoĭ oştirea împĕrătéscă nu făcea maĭ puţin rĕŭ ţĕreĭ, ca Pasvanliiĭ [1].

La Caracal se împreună ceata luĭ Manach cu a luĭ Kusangeali. Nazirul de Brăila ’ĭ atacă aci cu 8000 de ómenĭ, când ḑic atacă, este numaĭ pentru a numi ast-fel simulacrul de atac al oştiriĭ împĕrătescĭ contra rebelilor, căcĭ de eraŭ aceştia în adevĕr atacaţĭ, nu ar fi putut resiste la o oştire aşa numerósă, ca aceea a Nazirulŭĭ de Brăila.

*

In acest timp ce se petrecea la Bucurescĭ?

Aci sosise un General-maior rusesc Barozzi, cu misiune secretă de a îndemna, pare-se, pre Domn să fugă din ţéră şi ţéra să ceară intervenţiunea Muscalilor. Planul Rusieĭ era cunoscut: să pună mâna pre Principate. Apare acésta documentat din raportul luĭ Ruffin, însărcinatul de afacerĭ al Republicieĭ francese de la Constantinopole, din 23 Aprilie, 1802. Ruffin ḑice că: «La Russie veut à tous prix s’assurer l’incorporation de ces deux provinces à son Empire pour en reculer, suivant le vœu de Catherine II, les limites jusqu’au Danube». Şi ceva maĭ departe, iar adaogă că Rusia stăruesce să aducă pre tron pre Ipsilante, ca să ajungă la scisiunea spontanată a Moldoveĭ şi Valachieĭ de Turcia [2].

Indemnat de agentul acesta secret muscălesc şi primind scirile triste din Oltenia, ba, rĕspândindu-se vestea că Cârjaliiĭ şi Pasvanliiĭ aŭ să năvălească îndată la Bucurescĭ, Domnitorul este în mare perplecsitate. Boierii vin la Curte să ’l întrebe ce gânduri are, ce mĕsurĭ de apĕrare a Bucurescilor s’a hotărît să ia?

Vodă înţelege acum greşéla luĭ, că aŭ înteţit pe Pasvantoglu în

1. Fotino, tom. II, pag. 198.
2. Hurm., vol. III, supl. I, pag. 46.

contra ţĕreĭ şi crede a îndrepta lucrul, începênd a aduna óste nouă din Bucurescĭ:

«Brăgarĭ n'aŭ maĭ rĕmas şi altă calicime,
Care câte un pistol, care şi fără puşcă,
Alţiĭ în loc de puşce, ciomegile apucă.
. . . . . .
S'aŭ ostenit prea mult Mihail Vodă să adune,
Ostaşĭ ş'-aŭ şi strîns, dar dór numaĭ cu nume,
Căcĭ ce ostaşĭ pot fi, ómeniĭ de adunătură?
Nimic în adevĕr: maĭ multă strîmbătură.
Aŭ maĭ trimes poruncĭ la unele judeţe,
Să strîngă din Românĭ, ostaşĭ cu minţĭ isteţe,
Voinicĭ pentru rĕsboiŭ, vrednicĭ, cu arme bune,
Dar ce alt aŭ făcut, decât o urîciune?
Căcĭ ḑĕŭ că te scârbiaĭ, vĕḑênd cest fel de óste,
De ticăloşĭ Românĭ, de bir căḑuţĭ pre cóste,
Desculţĭ şi felegoşĭ? Unde arme la dênşiĭ?
Cum póte fi voinicĭ, ceĭ de necaz pĕtrunşiĭ.
. . . . . .

Zadarnică era acéstă tardivă hotărîre de a face óste. Acéstă brumă de oştire adunată în pripă în Bucurescĭ, este silit s'o trimiţă să apere Râmnicul, care oraş era atacat de Pazvanliĭ, dupĕ ce dênşiĭ luaseră Ocnele şi prinseseră pre Vasile Tufecci-Paşa, omul credincios a luĭ Vodă. Acesta fusese trimis cu 60 de neferĭ creştinĭ să apere Ocnele. Vasile Tufecci-Paşa se bătu voinicesce dintr'o biserică. Dar Manach dând foc bisericeĭ, silit fu să se predea cu puţiniĭ neferĭ ce maĭ rĕmăseseră în viéţă:

«Era luna luĭ Maiŭ trecută jumĕtate [1]
Când de acest foc ardea (ţéra) în orĭ-ce parte
S'aŭ dus însciinţărĭ luĭ Vodă pentru tóte,
Să îngrijesce mult, să spăimântéză fórte,
Nu mănâncă, nu bea, nu dórme ticăitul,
Gândesce fel de fel, la rĕŭ orânduitul,
Nu află vr'un mijloc rĕul să'l întâmpine,
Decât vede curat, cunósce fórte bine

1. O notiţă dupĕ filele din „Православникъ ѧвъцътѹръ“ din 1794 (a Biblioticeĭ V. A. Urechiă din Galaţĭ, scrie că fuga din Bucurescĭ s'a întêmplat la 14 Maiŭ. Veḑĭ comunicatul ce am făcut la Academie în 1894.

Că rĕul este rĕŭ nu numaĭ pentru ţĕră,
Ci şi de sine-şĭ chiar se teme să nu piară:
Frică din două părţĭ: de hoţĭ ş'împĕrătească;
De una d'o scăpa, alta va să'l găséscă;
Socotesce aşa că: «hoţiĭ de m'or prinde,
Eĭ ca nisce vrăşmaşĭ, ca câniĭ m'or întinde;
Şi dar, aşa fiind, nu pociŭ avea viéţă,
Căcĭ numaĭ mĕ gândesc şi inima-mĭ înghiaţă;
De dênşiĭ d'oĭ scăpa, vestindu-se la Pórtă
Că ţéra s'aŭ călcat de hoţĭ, ca nicĭ o dată
Şi eŭ iarăşĭ sunt căḑut nu numaĭ din Domnie,
Ci negreşit şi pieiŭ cu gróznică urgie;
Oh, şi dar ce să fac?» Fel de fel se gândesce,
Şi nicĭ un selamet altul nu maĭ găsesce
Decât un ajutor de óste să-ĭ maĭ vie,
De care la Rusciuc cu rugăciune scrie
Luĭ Izmail-Aga cel d'acolo aianul,
Ce s'arĕta prea mult al hoţilor duşmanul.
Care 'ĭ aŭ şi trimis cu bună priiminţă
O mie de ostaşĭ să'ĭ dea ajutorinţă;
Dar n'aŭ prins nicĭ un loc, căcĭ Vodă apucase
Din relele vestirĭ de se prea spăimântase,
Şi şi cât biet sciea, atunci uitase tóte,
Numaĭ cum ar scăpa gândia în ḑi şi'n nópte».

Negreşit, nu era numaĭ frica de pasvanliĭ, care împingea pe Vodă să părăséscă ţéra, ci şi, cum ḑiseĭ, influenţa muscăléscă.

Deci Mihaĭl Vodă sfătuesce pre boierĭ şi pre toţi din Bucurescĭ să părăséscă tèrgul cu tóte averile, iară pe ultimiĭ oşteni turcĭ 'ĭ pornesce spre Pitescĭ şi Ocne. Spaima în Bucurescĭ este mare: care de care se luptă pentru a'şĭ găsi care, ca să'şĭ transpórte avutul seaŭ marfa. La 16 Maiŭ oraşul încă era locuit de ajuns. La 19 Maiŭ puişor de om n'are, ḑice Zilot, care face un grósnic tabel din fuga de la Bucurescĭ.

Dionisie Fotino ḑice, că aŭ fugit din Bucurescĭ peste 70,000 de suflete[1]. Cred că este un zero prea mult!

Ceea ce determină şi pe Domnitor să fugă fură şi amenințările oştenilor ţĕreĭ, carĭ nu-şĭ primiseră de maĭ multe luni simbria şi carĭ acum o cereaŭ cu zor, iar în visterie nu era nici un ban şi Vodă nu voia să dea din al sĕŭ.

1. Pag. 199, tom. II.

Nu rĕmase în Bucurescĭ, după ce Vodă 'şĭ trimise curtea spre munte, decât Mitropolitul Dositeĭ şi Episcopul de Argeş, iară din boeriĭ marĭ: Banul Nicolae Brâncovénul, Banul Scarlat Ghica, Vistiernicul Filipescu (care acesta era bolnav) şi alţĭ câţi-va, carĭ 'şĭ ţinéŭ şi eĭ caiĭ gata de fugă la apropierea pericoluluĭ.

Chiar şi consuliĭ puterilor streine se ridicaseră cu familiile şi cancelariile lor. «Era, ḑice Fotino, un lucru înfricoşat de vĕḑut acéstă emigraţie imposantă de popor, care fugea ca nisce turme de oĭ de téma lupilor..... Drumul în întindere de 20 de ore, era presărat de acéstă mulţime de ómenĭ, care semĕna a oştire pusă în sfărâmare. Aci se vedea carete şi butcĭ înconjurate de arnăuţi şi de slugĭ, ce păreaŭ că merg la preumblare; aci câte treĭ rînduri de care încărcate cu lucruri, femeĭ şi copiĭ; aci ómenĭ de tóte condiţiuniile călărĭ, aci alţiĭ pe jos purtând pre umerĭ sarcina lucrurilor lor».

De la ḑiua, când de frica Hunilor emigréză din Dacia şirurile de Goţi aĭ luĭ Fridrigern şi aĭ luĭ Alaviva şi se îndréptă cu biserica de lemn pe róte 'nainte, aşa tabel a uneĭ ţĕrĭ în fugă n'am maĭ aflat!...

*

Domnitorul Mihaĭ Suţu nu întârḑie nicĭ el d'a eşi din Bucurescĭ împreună cu consulul Austriac, cu consulul Rusesc şi cu alţĭ străini.

Peripeţiile drumuluĭ sunt descrise cu vii colorĭ de Zilot Românul şi de Dionisie Fotino. Zilot dă vină multor nenorocirĭ de frica rĕŭ consilietóre:

«Tocmaĭ ne-am sĕmuit cu un bolnav: când zace
De bólă zăpăcit, el nu scie ce face,
Pe care de'l întrebĭ să-ţĭ spue unde 'l dóre,
De are dor la cap, el spune la picióre».
. . . . . .

Aron ḑice, că în Braşov şi în satele din prejur, eraŭ curênd emigraţi peste 5783 boeriĭ şi neguţĕtorĭ din România, încât cu anevoie se putea găsi chiar şi pe acolo provisiuni pentru aşia lume şi Impĕratul Francisc dete ordin să se înlesnéscă emigraţiĭ pentru ale vieţeĭ punêndu-se tarif pe obiectele de îndestulare, ca să nu se vênḑă maĭ scump decât se cuvenea.

*

După pornirea Domnitoruluĭ din Bucurescĭ, boeriĭ rĕmaşĭ cu Mitropolitul şi Episcopul trăiaŭ în cea maĭ mare gróză din causa în-

fricoşateĭ pustieriĭ, ḑice Fotino: «In adevĕr, era un ce înspăimântător. Ţipenie de om nu se vedea pe uliţă; chiar părețiĭ păreaŭ sĕlbaticĭ şi fioroşĭ pentru ceĭ ce'ĭ vedeaŭ. Din când în când se auḑiaŭ numaĭ urletele unor câniĭ înspăimântaţĭ. Bisericele eraŭ inchise; clopotele eraŭ mute şi numaĭ cucuvaele ţipaŭ pe clopotniţe. Pre uliţe de se vedea câte un om, trebuia să fie vre-un cerşetor, seaŭ vre-un smintit de minte. Imprejurul curţeĭ seaŭ în lăuntru eraŭ numaĭ câţĭ-va arnăuţĭ şi turcĭ, carĭ vociferaŭ cerêndu-şĭ lefile».

Maĭ amenințător deveni Bimbaşa Sava, de origine din Negotin, din Serbia, care cerea léfa sa şi â ceteĭ sale de lefegiĭ. De frica luĭ, Vodă eşise din Bucurescĭ cu Beizadelele Grigorie şi Ioan, óre cum la plimbare, în ḑina când hotărĭ să fugă şi numaĭ dupĕ ce îmbrăcase pre Bimbaşa Sava cu contăşĭ şi-ĭ dăruise un cal minunat şi 3000 de leĭ şi'l insărcină cu paza oraşuluĭ.

Când Bimbaşa Sava vĕḑu că era înşelat, se luă dupĕ Domn, dar Vodă apucase pe la Vălenĭ în loc de Câmpina. Bimbaşa Sava ajunse trăsurile Dómneĭ pe muntele Vêrful Craiuluĭ şi 'şĭ făcu singur îndestulare, luând cu forţa o lădiţă cu scule şi pietre scumpe, ce preţuia ḑice Fotino ca 50,000 leĭ.

Ast-fel familia Domnéscă, prădată şi maltratată ajunse la vama Buzĕuluĭ şi impreunându-se cu Domnul trecu la Braşov.

Guvernul Austriac hotărî, ca Mihaĭ Suţu să resideze la Sighişóra orĭ de voiesce să trécă în Turcia.

*

Fugind din Bucurescĭ pentru gróza oştenilor ridicaţĭ pentru neluarea lefiĭ, începu aci ḑilele, pe carĭ Fotino le intituléză: «Epoca desperaţilor», adică anarchia şi guvernul ómenilor fără căpătăiŭ, orĭ al crailor cum ĭĭ numia poporul. Eĭ jăfuiră curtea Domnéscă, luară tunurile şi stindardele şi se plimbară cu ele pe stradele oraşuluĭ. Căpetenia lor un arnăut, numit Melamos, de profesiune bocciagiŭ, se preâmbla prin Bucurescĭ cu cuca Domnéscă pe cap.

Asemenea gróznică stare de lucruri încetă, graţie intervenireĭ uneĭ beslégă turc Bosniacul Ibraim, care cu câtă-va oştire turcéscă, năpusti asupra anarchiştilor din Cotrocenĭ şi căutâ a restabili buna rênduială în Bucurescĭ până să vie aci Hasan Aga Paşa, de la Nicopolĭ şi Tersenicli, aianul Rusciucului, ordonaţĭ de Pórtă să restabiléscă linişcea în ţéră. Ibraim Besléga în lipsă de boieriĭ făcu Spătar pre un boierinaş nu prea recomandabil prin purtările luĭ, anume Guliano, iară Agă de oraş numi pre un om necunoscut şi sărac, polcovnicelul

Ioniță, om onest și inteligent. Acesta rechiamă în oraș pre fugarii din codrii, din jurul Bucurescilor, reînființă brutării și măcelării și viéța redeveni posibilă în Bucuresci, după ce Besléga spânzură mai mulți anarhiști și după ce sosind și Hasan Pașa, ucise pre mulți hoți și făcători de rele.

CAP. XXI

Hasan Pașa.

Cu Hasan Pașa țéra românéscă putea să fie prefăcută în adevărat pașalîc turcesc, deacă Pórta ar fi aflat momentul oportun. Nu putem să nu recunóscem, că a fost salvată țéra de a deveni cu adevărat «*Memleket*» al Imperiului turcesc, prin împrejurările politice, prin înrîurirea ce luase Rusia la Constantinopole, covîrșitóre, în acel moment, înrîuririi francese.

Hasan Pașa fu însărcinat totuși cu administrațiunea țérei întregi prin special Hatihumaium, la începutul luĭ Iuniŭ 1802.

Primul act public al Administratoreluĭ țérei «din mila luĭ Dumnedeŭ», Hasan Pașa, fu de a 'i adresa o proclamațiune, prin care 'și explică misiunea sa. Nu posedem o proclamațiune cătră întréga țéră, dar avem, grație D-luĭ George Ioan Lahovary, pre acea din 8 Iunie 1802, adresată în deosebi, la Ispravniciĭ de Vâlcea și la toți locuitorii și slujbașii din acea parte. E probabil, că identice proclamațiuni aŭ fost trămise cătră tóte județele.

Étă acéstă proclamațiune:

Turaoa turcéscă	L. P.	L. P.	Turaoa turcéscă

Eŭ Hasan Pașa, cu mila luĭ Dumnedeŭ, proin Caimacan Aga Pașa și Ismail Aga Tersenicli zaade, seraskier oștirilor.

Cinstiți Dumnévóstră boerĭ Ispravnicĭ ot sud Vâlcea, cuviosilor egumeni, protopopilor, preoților, boerinașilor, mazililor, căpitanilor, pârcălabilor și tutulor locuitorilor, sănĕtate. Cu acéstă carte vĕ dăm în scire tuturor deobște, că ne-aŭ venit sfîntul vrednic de închinăciune hatihumaium pentru memlechetul Țĕreĭ Românescĭ, în care ni-se poruncesce, ca să avem noĭ tótă grija și tot nizamul

oştirilor ce se află în ţeara acésta şi să căutăm priveghind în tot chipul, ca să nu se calce ţéra dĕ către făcĕtorii de rele; decĭ dar, cu tóte că până a nu ne veni prea înalta poruncă, noĭ am făcut cât aŭ fost prin putinţă şi cât era de trebuinţă, adecă de am alergat cu grabă, d'impreună cu prea Inălţătul Hasan Paşa, împotriva vrăjmaşuluĭ ce se află în părţile Oltuluĭ şi celor ce eraŭ în bănuială din politia Bucurescilor şi prin alte părţĭ, aducênd d'impreună cu noĭ şi destulă óste spre paza vóstră şi a lucrurilor vóstre, neaşteptând încă porunca de la prea puternica împĕrăţie, pentru că ţéra era pusă în primejdia cea dupĕ urmă, cu tóte acestea şi acum, dupĕ ce ne-aŭ venit vrednica de închinăciune împĕrătéscă poruncă, vom fi cu ochiĭ neadormiţĭ maĭ cu asupră, spre a vi-se păzi cinstea, avutul şi viéţa vóstră, neputênd nimenĭ a 'şĭ întinde mâna asupra altuia, care până acum n'aţĭ priceput-o seaŭ n'aţĭ audit-o, nădĕjduim la Dumneḑeŭ că peste puţin vĕ ve-ţĭ pliroforisi de dragostea, care păzesc pentru voĭ deobşte şi de străşnicia cătrĕ împĕrătésca poruncă şi voinţă, care dupĕ netăgăduita nóstră datorie, o vom pune-o în faptă .... cu felurĭ de mijlóce, pentru ca să rugaţĭ pre sfîntul Dumneḑeŭ, pentru îndelungarea ḑilelor vieţeĭ a prea puterniculuĭ nostru Impĕrat, a căruia stăpânire să fie nebiruită; acésta fiind întocmaĭ, câţĭ vĕ rĕtăciţĭ în ţéră streină, orĭ prin munţĭ, prăpădind şi sănătatea, întórceţi-vĕ pre la casele vóstre, nu vĕ stingeţĭ cu cheltuelele, nu vĕ păgubiţĭ de ale vóstre, astêmpĕraţi-vĕ. goniţĭ din inimele vóstre tótă frica şi spaima, începeţĭ neguţĕtoria vóstră, adunaţi-vĕ vitele şi lucrurile vóstre cel eîmprăsciate, ca să culegeţĭ ródele şi semĕnăturile munceĭ şi ostenelelor, care a-ţĭ pus în pământ. Intr'acest chip scriem către voĭ toţĭ şi aşa să socotiţĭ, întemeindu-vĕ cuvintelor nóstre cele temeinice şi neclintite şi fiţĭ sănĕtoşĭ. — 1802, Iunie 8.

O nouă circulară a luĭ Hasan Paşa, către judeţe despre mersul bun al expediţiuneĭ contra rebelilor, este cea următóre:

«La poruncile nóstre cele maĭ dinainte date, vĕ dăm de scire, că de la ordiĭ avem adesea şi bune însciinţărĭ, cum că vrăjmaşiĭ se biruesc şi se imputinéză de multele bătăĭ ce le dă oştirile nóstre; acum ne vine scire plină de bucurie, că s'aŭ făcut rĕsboiŭ cu dênşiĭ şi mulţĭ s'aŭ omorît din vrăjmaşĭ; sunt şi răniţĭ mulţĭ; din carĭ aŭ adus şi 23 de capete şi câţĭ-va viĭ; drept aceea dăm şi acéstă bună veste, ca să fiţĭ de tot fără grijă, să vĕ odihniţĭ pre la casele vóstre şi să vĕ căutaţĭ de alişverişul vostru ca şi maĭ înainte».

*

Hasan Paşa, fie că aşa i s'a ordonat de la Constantinopole, fie că în adevĕr simţi însu-şĭ nevoia de a conserva ţĕreĭ o administraţiune românéscă, se grăbi să chiăme din Focşanĭ, unde se adăpostise, pre boierul marele Ban Nicolae Brâncoveanul încă din primele ḑile ale

luneĭ Iunie şi 'l îmbrăcă cu caftan, făcêndu-l «*Caimacam peste tótă Ţéra Românéscă*».

Acéstă titulatură acordată de Hasan Paşa boerului Muntean, dovedesce că titlul de «*Caimacam*» ce 'l avea şi Hasan, nu se referiá la Ţéra Românéscă.

Noul *Caimacam*, boerul Nicolae Brâncoveanul, adresă în 3 Iunie 1802, următórea circulară-proclamaţiune cătră toţĭ Ispravnicii de judeţe:

Nicolae Brâncoveanu vel Ban, Caimacam Ţĕreĭ Românescĭ

Cinstiţĭ Dumnévóstră, boerĭ Ispravnicĭ, ot sud . . . . . Cu acéstă scrisóre însciinţăm Dumnévóstră, că aflându-ne în Focşanĭ, ne-aŭ venit luminată poruncă a Mărieĭ sale Prea Inălţatuluĭ Hasan Paşa, ca să grăbim cu venirea aicĭ la Bucurescĭ şi să primim de la Măria sa cuviinciósele porunci pentru trebile ţĕreĭ, unde sosind cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ şi arĕtându-ne astăḑĭ cu plecată închinăciune cătră Măria sa, ne-aŭ îmbrăcat caftanul, făcêndu-ne Caimacam peste tótă Ţéra Românéscă, însărcinându-ne cu îngrijirea tuturor trebilor, cu privegherea de a mângâia pre sĕracĭĭ locuitorĭ şi a aduce ţeara pre cât se va putea la bună starea din care aŭ căḑut şi a întêmpina tóte trebuinciósele cererĭ pentru oştirile împĕrătescĭ, ce sunt orînduite pentru paza ţĕreĭ, urmând întocmaĭ dupĕ poruncile ce mi-se vor da de cătră Măria sa. Drept aceea dar scriem Dumnévóstră: cea maĭ întâiŭ datorie să vĕ fie ca să mângâiaţĭ pre sĕracĭĭ locuitorĭ, scoţêndu-le frica şi grija, ce s'aŭ înrădĕcinat în inimele lor dintr'o peristasis făcută fără de nicĭ un cuvênt şi pricină cuviinciósă, încredinţându-ĭ că de acum înainte nu este nicĭ o fricĭ, ci cu tótă îndrăsniala să se întórcă fieşĭ-care la locul sĕŭ, să 'şĭ caute de alişverişul luĭ şi să fie gata de a strînge bucatele de pre câmp, ce cu multă trudă şi ostenială le aŭ semĕnat, să nu 'şĭ piarḑă munca şi strĕdania în zadar, că acésta va şă le fie hrana lor până la anul viitor, să nu rĕmâie şi muritorĭ de fóme, pre lângă cele-l alte ce aŭ pătimit. Dumnévóstră să căutaţĭ tóte rĕmăşiţele de banĭ, să le strîngeţĭ de pre la locuitorĭ cu. . . . şi repaos şi să trimiteţĭ baniĭ aicĭ la Bucurescĭ, fiind trebuincioşĭ pentru cheltuielele ţĕreĭ şi ale oştirilor. Să vĕ încheiaţĭ tóte socotelele cu zapciiĭ şi cu sameşiĭ până la sfêrşitul luĭ Maiŭ şi să ne trimeteţĭ socotelele aicĭ lămurite, deschiḑêndu-vĕ ochiĭ să nu primiţĭ socotelĭ mincinóse şi încurcate, scaŭ să se facă vre-un sfeterismos de cătră cine-vaşĭ, că unul ca acela dupĕ ce va plăti întreit, se va şi pedepsi straşnic. Pre zapciĭ să nu lăsaţĭ a face obicĭnuitele lor urmărĭ cu cheltuielĭ prin sate şi hrăpirĭ de la locuitorĭ, că Dumnévóstră aveţĭ să daţĭ sémă pentru dênşiĭ. Să ne însciinţaţĭ pre larg ce orînduelĭ s'aŭ făcut până acum de la vistierie aci în judeţ, ce s'aŭ împlinit din trecut şi ce aŭ rĕmas cusur, ca să scim; câtă zaherea se va găsi în judeţ de grâŭ, orz şi făină,

tóte să se scrie, să se mĕsóre şi să stea la bună păstrare, însciinţându-ne cu grabă de suma ce s'aŭ găsit la fieşĭ-care felurime, ca să scim, pentru că cunoscut este cât este de trebuinţă zahereaoa la oştirile împĕrătescĭ şi câtă discolie putem să cercăm, când nu se va face iconomie şi îngrijire din vreme. Dumnévóstră să sciţĭ că acuma este vremea de a se cunósce credinciósa slujbă şi vrednicia fieşce-căruia. Judecăţile locuitorilor să le căutaţĭ dupĕ dreptate de a nu se năpăstui nimenĭ şi cine va vrea să facă apelaţie, uşa nóstră este deschisă, să vie fieş-care să se jăluiască, ca să 'şĭ afle îndestulare. Adesea să ne însciinţaţĭ pentru orĭ-ce pricinĭ de ale judeţuluĭ şi ve-ţĭ lua povĕţuirile de la noĭ. Acésta şi fiţĭ Dumnévóstră sanĕtoşĭ. — 1802, Iunie 3.

Vel Ban.

O a doua proclamaţiune adreséză boierul Caimacam cătrĕ locuitorii de tótă trépta din judeţe, în aceeaşĭ di de 3 Iunie, 1802.

In acéstă proclamaţiune, Marele Ban şi Caimacam, vorbesce de un *noŭ Domn* ce *«va alege»* şi 'l orîndui stăpânitor ţĕreĭ». Va să dică, Nicolae Brâncoveanul scie dóră de la Hasan Paşa, că sfĕrşită era domnia fugituluĭ Mihai Suţu.

Écă proclamaţiunea acésta a doua:

Nicolae Brâncoveanu, vel Ban, Caimacamul ţĕreĭ românescĭ

Cuviosilor archimandriţĭ şi egumenĭ dupĕ la mŏnăstirĭ, cucernicilor protopopĭ şi preoţĭ, voue mazililor, breslaşilor şi pârcălabilor şi tuturor locuitorilor ot sud Vâlcea, sănătate.

Cu acéstă carte, vĕ dăm în scire tuturor de obşte, că din înalta poruncă a prea Inălţatuluĭ Hasan Paşa, ce am primit, sosind şi noĭ cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ aicĭ în Bucurescĭ şi eşind astăḑĭ înaintea Mărieĭ sale spre închinăciune, ne-aŭ făcut Măria sa Caimacam al ţĕreĭ românescĭ cu desĕvârşită stăpânire, ca să purtăm grijă de oblăduirea norodului până va veni prea Inălţatul Domn, pre carele prea puternica Impĕrăţie va alege şi va orîndui stăpânitor ţĕreĭ aceştia; drept aceea dar scriem tutulor deobşte şi vĕ dăm de scire, ca să vĕ bucuraţĭ şi să vĕ lase tótă frică şi spaima, ce s'aŭ zămislit în inimile vóstre fără pricină cuviinciósă şi să sciţĭ că de acum înainte este bine pace, fiind-că vrăjmaşiĭ din tóte s'aŭ sfărămat şi s'aŭ isgonit, rĕmâind prea puţinĭ la Caracal, care şi aceştia în puţine ḑile se vor isgoni. Să vĕ adunaţĭ cu toţiĭ la sĕlaşele vóstre şi cu tótă îndemnarea să vĕ apucaţĭ de alişverişul vostru, maĭ vêrtos că acum se apropie şi vremea secerişuluĭ; să vĕ faceţĭ tótă gătirea ca se vĕ strîngeţĭ bucatele dupĕ câmp ce cu multă ostenélă le-aţĭ semĕnat, fiindu-vĕ tótă hrana, până la anul viitor, să nu se risipéscă în zadar şi să vĕ perdeţĭ strădania rĕmâind şi muritorĭ de fóme pe lângă altele ce aţĭ pătimit; să fiţĭ cu supunere a poruncile Impĕrătescĭ şi Domnescĭ; să daţĭ rĕmăşiţe ce sunt orînduite pentru paza

şi odihna vóstră, ca să pótă şi D-lor să-şĭ încheie socotelile cu zapciiĭ plăşilor. Tóte pĕsurile vóstre să le arĕtaţĭ la D-lor boierĭ Ispravnicĭ şi carele nu se va odihni, uşa nóstră este deschisă să vie fieşce-care cu îndrăsnélă să se jăluiască ca să-şĭ afle îndestularea de la noĭ dupĕ dreptate de a nu rĕmânea nepăstuit. Acésta.— 1802, Iunie 3.

Vel Ban

La Craiova încă se reconstitue îndatinata Căimăcămie, de sigur, cu învoirea şi alegerea Caimacamuluĭ *peste tótă* ţéra românéscă.

Eacă în ce mod Caimacamul Craioveĭ comunică, la 6 Iunie 1802, cătrĕ Ispravnicii şi locuitoriĭ celor 5 judeţe oltene, manifestele nouluĭ Caimacam general al ţĕreĭ:

De la Caimacamul Craioveĭ

Frăţéscă dragoste

Luminatul..... al Mărieĭ sale prea Inălţatuluĭ Hasan Paşa, scris de la 3 acesteĭ următóre luni, astă-dĭ la 7 l'am primit, prin care ne scrise, că aducênd pe d-luĭ vel Ban Nicolae Brâncovénul l'aŭ aşeḑat Caimacam în Bucurescĭ a fi cârmuitor, oblăduitor şi poruncitor la tótă ţeara românéscă, dupĕ cum maĭ pe larg veţĭ lua D-vóstră pliroforie chiar din scrisorile d-luĭ vel Ban, prin care face scire la câte cincĭ judeţele de aşeḑarea d-luĭ în Căimăcămie, care cu olac se trimiseră d-vóstră. Decĭ cetindu-le şi luând tótă pliroforia să o faceţĭ publică prin zapciĭ locuitorilor, că fieş-care să vie la locul sĕŭ şi să apuce să strîngă risipa dupĕ câmp, adecă grânele, oarzele şi meiul, apropiindu-se vremea de secerat şi frica ce li se zemislise în inimile lor să le iasă, fiind-că pe toţĭ aceştĭ apostaţĭ 'ĭ-aŭ gonit, rĕmâind în Caracal, care şi pre aceia peste puţine ḑile îĭ va sfărîma gonindu-ĭ din ţeara românéscă; ci d-v. îmbrăţişaţĭ tróba şi aşeḑaţĭ satele la locurile lor, făcênd şi împlinire de banĭ din rĕmăşiţele ce maĭ este prin sate din orînduelile vistieriei, ce vi s'aŭ fost trimis maĭ d'înainte, pentru care am fost scris şi eŭ d-v. La tóte să faceţĭ urmare întocmaĭ dupĕ cum vĕ scrie d-luĭ vel Ban, dar să şi iconomisiţĭ trebile ca nisce înţelepţĭ, dupĕ curgerea vremiĭ, grijind şi pentru tóte ale ordiilor cu mijlóce cuviincióse, proftacsând cu un ceas maĭ înainte să nu se întêmple vre-o hata.

De primirea acestor poruncĭ ni se va trimite şi rĕspunsul d-v. şi sunt al dumnévóstră.— 1802, Iunie 6.

(Urméză iscălitura nedescifrabilă a Caimacamuluĭ Craioveĭ)

De sigur, una din primele griji ale Caimacamuluĭ Nicolae Brâncovénul fu acea de a îndestula armata turcéscă cu proviziunĭ şi altă grijă, tot atât de mare a luĭ, fu de a rechiema în ţĕră pre boieriĭ emigranţĭ din Ardeal şi din Moldova.

Eacă o poruncă către Ispravniciĭ din Vâlcea, ca şi care de sigur eraŭ şi poruncile adresate la alte judeţe, în interesul aprovizionărilor pentru armata turcéscă:

Poruncă către Ispravniciĭ din Vâlcea în privinţa luĭ Hristea Gelep-başa

Adresa: Cinstiţilor d-lor boerilor Ispravnicĭ ot sud Vâlcea, cu frăţéscă dragoste să se dea:

Nicolae Brâncovénul, vel Ban, Caimacamul ţĕreĭ românescĭ

Cinstiţĭ d-v. boerilor Ispravnicĭ ot sud Vâlcea sănătate!

Hristea Gelep-başa al ordiilor, din pricina întâmplăreĭ celor sciute pătimesce discoliĭ şi despre rândul oilor ce sunt pentru tăinaturĭ şi pentru vacile ce eraŭ orînduite să se dea de prin judeţe în douŏ câştiurĭ dupŏ cărţile Domnescĭ care s'aŭ fost trimis de maĭ 'nainte, ci dar cu tóte că avem sciinţă că de la acel judeţ, nu s'aŭ strîns nicĭ de cum vacĭ din pricina rĕsvrătirilor, dar acum fiind-că cu mila luĭ Dumnezeŭ s'a maĭ liniscit vremea, dupŏ luminata porunca Mărieĭ sale Hasan-paşa ce ni s'aŭ dat, veţĭ da d-v. tot felul de mână de ajutor ómenilor Hristi Gelep-başa cu mijloc cuviincios şi prin silinţa d-v. să strîngă oile şi vacile cele rînduite, ca să le proftacséscă cu un cés maĭ 'nainte pe la ordiĭ, fiind-că nicĭ oĭ, nicĭ vacĭ nu sunt la ordiĭ şi pătimesc lipsă; iar pentru plata acestor oĭ şi vacĭ, ce se vor strînge să aibă a da ómeniĭ Hristiĭ fitănţĭ la mânile locuitorilor; dupŏ care fitănţĭ ce aŭ a se plăti locuitorilor, vor plăti. Asemenea şi pentru poliţele, care s'aŭ fost dat pe la judeţe ca să ia banĭ ca să plătiască oile şi vacile, de nu se vor fi plătit acele poliţe cu bună orînduială, să iconomisiţĭ pe locuitorĭ iarăşĭ cu fitănţĭ până se vor plăti ca să nu se întâmple vr'un cusur; ci dar întocmaĭ să fiţĭ următorĭ.—1802, Iunie 6.

Al d-v. ca un frate, *Nicolae, Caimacam*

Ca să se reîntórcă boieriĭ din Ardél, deja le scrisese încă de la finele luĭ Maĭ 1802 Hasan Paşa. Acesta nu numaĭ la boierĭ se adresase cu asemenea îndemn, dar şi chiar către Mitropolitul Dositeiŭ, asigurându-i pre toţi că lucrurile s'aŭ liniscit. Dăm în *facsimile* dupŏ originalul grec ce am donat bibliotecei Urechiă din Galaţi în 1894, scrisórea ce Hasan Paşa adreséză direct către Mitropolitul Dositeiŭ, scriindu-i în modul următor:

Hasan Paşa din mila luĭ Dumnezeŭ proin Caimacam şi Agă.

Prea sfinte Mitropolite, Domnule Dositeiŭ. A tot puternicul Dumneḍeŭ să păzéscă pe sfinţia ta în sănătate şi bună stare. Nu ne îndoim, că până acum (sfinţia Vóstră) a aflat răpédea nóstră sosire la Bucurescĭ de la trimisul obştesc

către sfinţia Vóstră, episcopĭ şi capĭ (caimen mas). După cum scriem deja, presenta nóstră către sfinţia Vóstră şi 'ĭ anunţăm că astă-dĭ, Sâmbătă, am ajuns la Bucurescĭ cu prea gloriosul Terseničli zade Ismail Aga sănătoşĭ, însoţindu-ne şi ceĭ carĭ s'aŭ refugiat la Giurgiu. O dată cu sosirea nóstră începu să se împle Bucurescĭĭ de locuitorĭĭ, carĭ fugiseră şi raialele să se adune în satele lor. Vĕ însciinţez pre lângă acestea şi despre ordinele pre carĭ le-am dat atât la ispravnicĭĭ cadilăcurilor, ca să strîngă raiaoa în satele lor, să se liniştéscă şi să se înveseléscă fără nicĭ o frică, cât şi la beşlĭĭ, ca să vegheze asupra hoţilor şi făcĕtorilor de rele, deacă s'ar întêmpla să fie. Vĕ maĭ însciinţez şi despre orĭ-care alte ordine pre carĭ le-am dat, orĭ unde, despre diferite reglemente, ocupându-ne cu totul cum să aducem pre fie-care în casele lor şi să scótem gróza intrată în inimile lor. Acésta am făcut-o pentru iubirea şi simpatia ce o avem pur şi simplu de atâta timp asupra Vlahieĭ şi am pus la cale şi punem neîntrerupt ceea-ce ne privesce, adecă să ajungem în grabă cu oştire destulă şi să inspirăm încredere şi în Bucurescĭ şi în tótă ţéra, pedepsind pre ceĭ demnĭ de pedépsă. Se cere însă în oraş şi presenţa atât a sfinţieĭ Vóstre, cât şi a capilor cu care raiaoa şi ceĭ-l-alţĭ se încuragiéză încă şi maĭ mult şi începe munca lor cu sîrguinţă. Aşa dar, îndată ce va primi presenta mea, fără să amâne, trebue să ajungă cea d'întêiŭ în Bucurescĭ, împreună cu episcopiĭ sĕĭ, îndemnând şi consiliind şi pre ceĭ carĭ s'aŭ refugiat în acele locurĭ, făgăduindu-le din partea nóstră, că vor avea cea maĭ deplină linişte şi nesupĕrare, nimenĭ neîndrăznind ca să se atingă macar de un pĕr al cuĭ-va. Iar deacă bănuesc vre-o (responsabilitate), fiind-că aŭ fugit, maĭ întêiŭ nu e curios ca într'o ast-fel de împrejurare să fugă şi să caute refugiŭ, iar al doilea, eĭ n'aŭ atacat puternica împĕrăţie, ci aŭ fugit provisoriŭ, până când în ţeară să revie siguranţa (ceea-ce cu ajutorul Dumneḑeesc s'a făcut) şi iarăşĭ să se întórcă la casele lor. Cât pentru a informa pre puternica împĕrăţie, că lucrul acesta a provenit din prea marea frică a turbateĭ agresiunĭ a hoţilor, acésta rĕmâne la noĭ şi ne gândim cum ne este datoria. Maĭ ales că maĭ nainte de a ne raporta am scris cele cuvenite pentru voĭ, Înalteĭ Porţĭ şi deja are cunoscinţă de tóte câte s'aŭ urmat; de aceea şi în privinţa acésta rĕmâneţĭ siguri. Rĕmâne să vĕ facem cunoscut şi despre hoţĭ. Avem dese şi bune sciri de la prea gloriosul Nazir Aga, că adecă cel din urmă rĕsboiŭ care s'a făcut a distrus pre ceĭ maĭ mulţĭ dintre dênşiĭ şi i-a slăbit într'atâta în cât în curênd sperăm desăvîrşita lor distrugere. Decĭ nu maĭ rĕmâne alt-ceva de cât presenţa şi venirea tutulor pre la casele lor şi maĭ ales a sfinţieĭ Vóstre şi sperăm fórte mult, că venind aci se va inspira poporuluĭ cea maĭ mare siguranţă, va rîde figura luĭ, se va aşeḑa fie-care în casa luĭ, va deschide şi felul negoţuluĭ sĕŭ şi că causa acestor bunurĭ va avea rĕsplată de la Dumneḑeŭ şi laudă între ómenĭ şi va maĭ arĕta un deosebit serviciŭ către puternica împĕrăţie. Iar deacă sfinţia Vóstră amână şi întârziază venirea sa, din cause de nimic şi din bănuielĭ neexistente, gândéscă-se că devine causa multor rele, se

opune şi legilor sacre, carĭ o obligă a'şĭ sacrifica şi vióţa pentru popor, deacă trebuinţa cere. Întórcă-se decĭ, ca să strîngă în jurul sĕŭ, să consilieze şi să consoleze pe rătĕcitul raia, pre care toţĭ în comun avem datoria să'ĭ ameliorăm sórta, să'l sprijinim, să'l consolăm, să'l bucurăm, ca să róge pe sf. Dumneḑeŭ pentru îndelungata vióţă a prea puterniculuĭ nostru împĕrat.

. Acestea am avut a vĕ spune.

Fiţĭ sănătoşĭ şi în bună stare. — 1802, Maiŭ 31.

Nicĭ Mitropolitul, nicĭ boerĭĭ nu se încredură de o cam dată în promisiunea luĭ Hasan Paşa. Acesta scrise chiar şi luĭ Michail Suţu, dar dênsul maĭ mult ca orĭ-cine, nu putea să se întórcă cu uşurinţă la Bucurescĭ [1].

Adevĕrul este, că Hasan Paşa dispunea de óste prea mică ca să pótă insufla încredere, chiar deacă nu ar fi fost la mijloc şi intrigele muscălescĭ.

La acest refus al emigraţilor de a reveni în patrie, nu puţin contribui şi numirea de către Sultanul, ca Paşă de Silistria, a rebeluluĭ *Giurgi Osman Paşa*. Numirea acésta supĕră pre toţĭ Aianiĭ turcĭ, carĭ adunându-se la Bucurescĭ, se hotărîră, sub preşedenţia luĭ Tersenicli, să iasă cu oştirĭ la Balcanĭ şi să împedice venirea la Silistria a nouluĭ Paşă.

Isprăvile ca rebel ale luĭ Giurgi Osman Paşa, în contra Sultanuluĭ sunt arĕtate de ajuns de Fotino [2].

Osman Paşa cutreeră pustiind şi uciḑênd Macedonia şi Tracia. Pe când Bucurescenĭĭ 'şĭ căutaŭ mântuirea emigrând în Transilvania, Ţărigrădenĭĭ se pregăteaŭ să emigreze şi eĭ la Scutari, de gróza luĭ Giurgi Osman Paşa. Sultanul Selim trimise oştirĭ de 60.000 ómenĭ în contra acestuia, dar lucrurile se împăcă, Sultanul primind să 'ĭ dea 2.000 de pungĭ de banĭ şi restabilindu-l din noŭ Paşă la Silistria, precum cerea. In contra acesteĭ împăcărĭ, Aianiĭ dintre Balcanĭ şi Dunăre hotărĕsc să iasă cu oştirĭ şi isbutesc — cum aretarăm — să împedice pre Osman Paşa de a strĕbate la Silistria.

*

1. Boerĭĭ muntenĭ emigraţĭ în Ardeal continuă a fi în comunicaţiune cu Luca de Kirico, consulul rusesc, cum se dovedesce şi din documentele din Hurm. IV, supl. I, de la pag. 295 (1802, Iunie 22), 296 (1802, Iulie 1 şi Iulie 9), 298 (1802, Iulie 29 şi de la 2 August 1802) pag. 298.

2. Veḑĭ Fotino, tom. II, pag. 207.

Asemenea evenimente nu eraŭ negreşit nicĭ ele propriĭ a fi asigurătóre de bună rînduială în ţéră şi decĭ, repeţim, emigraţiĭ din Transilvania nu primesc să se întórcă îndată înderăt la chiămarea luĭ Hasan Paşa şi nicĭ chiar a *mareluĭ Ban Nicolae Brâncoveanul,* instalat Caimacam la Bucurescĭ.

Intre aceste Pazvanliĭ din Caracal, înconjuraţĭ şi lipsiţĭ de provisiunĭ, aŭ fugit într'o nópte. Manah Ibraim aŭ apucat spre Calafat şi cu San Geali spre Turnu, dar eĭ nu 'şĭ realisă planurile şi fură siliţĭ să trécă peste Dunăre, la Vidin, sciind maĭ ales, că şi în Bucurescĭ era o oştire de 8.000 de turcĭ.

CAP. XXII

Politica turcéscă la Constantinopole. — Politica francesă. — Planul de a da Principatele Austrieĭ.— Fuga luĭ M. Suţu.

Maĭ mult decât orĭ când politica ruséscă lucra la Constantinopole. Trămisul Rus Iosif Fonton, stăruia să se dea Domnia Munteniеĭ luĭ Constantin Ipsilanti, care fusese dragoman al Porţiĭ, în momentul când ea declară rĕsboiŭ Francieĭ.

Ministrul frances, aflând despre acésta scrie că: «Avenirea acestuĭ persecutor declarat al Francesilor la Principatul Valachieĭ, ar fi dar semnalul defecţiuneĭ acesteĭ bogate părţi a Turcieĭ europeene deja atât de desolată, pronosticul cel maĭ sinistru al neisbândeĭ stabilimentelor nóstre (francese) în Marea Négră şi o încuragiare pentru toţĭ neamicĭĭ noştrĭĭ ascunşĭ[1]».

Domnul de Tamara mijlocea cel puţin în favórea întórcereĭ la Domnie a luĭ Michail Suţu, a luĭ Ipsilante şi printr'un memoriŭ probă Porţeĭ, că nu se va putea linisci Ţéra Românéscă, decât prin două mĕsurĭ: întêiŭ, să nu fie învoiţĭ Domnitorĭĭ a preleva alte biruri de la ţéră, decât cele ce din vechime plătiaŭ Muntenĭĭ şi Moldovenĭĭ Domnitorului lor, şi al doilea, Domnitorĭĭ să aibă dreptul a 'şĭ face óste

1. «L'avênément de ce persécuteur déclaré des François à la Principauté de la Valachie, serait donc le signal de défection de cette riche partie de la Turquie Européenne, déja si désolée, le pronostic le plus sinistre de l'irréussite de nos établissement dans la mer Noire, et un encouragement pour tous nos ennemis cachés. (Hurm. vol. III, supl. I, pag. 46).

națională. Rufin, însărcinatul de afaceri al Republicei francese din Constantinopole, găsea că aceste planuri sunt insidióse [1].

Francia, care era ținută în curent, relativ destul de bine, de cele ce se petreceaŭ la Dunăre, deși în 1801, Octombre 10, scria prin Ministrul sĕŭ de externe, către însărcinatul de afaceri al Republicei francese la Constantinopole, că: Francia a respins necontenit ideia de a opera demembrarea Turciei și că ea va fi pururea dispusă a da Porței otomane mijlócele de a împedica un asemenea eveniment; vĕdênd energia cu care Rusia lucra în sensul sĕŭ în privința Principatelor 'și schimbă vederea de la 1801, la finea luĭ Maiŭ 1802 (10 Iunie st. n.): tribunul Félix Beaujour, presentă primuluĭ consul Bonaparte, un memoriŭ cu privire la politica ce Francia ar trebui să urmeze în Turcia și în special în Principatele dunărene [2].

După ce face istoricul estensiuneĭ Rusieĭ în spre hotarele Moldoveĭ, după ce aŭ pus mâna pre Crimeea; după ce areată, că de la Nistru până la Constantinopole Muscaliĭ pot ajunge lesne, într'o campanie seaŭ douĕ și că de la incorporarea Crimeeĭ, Rusia avênd flotă pre Marea Négră, Turcia este neadĕpostită de loviturile rusescĭ; după ce areată, că și Austriacii, de când posedă Dalmația, pot să transporte teatrul de rĕsboiŭ cu Turcia, de pre țĕrmiĭ Saveĭ și aĭ Dunăreĭ în Albania, apoĭ adaogă că: «interesul politic al Franciei, ca și al întregeĭ Europe, este ca cele douĕ coróne imperiale de Constantinopole și de Petersburg să nu fie întrunite pe acelașĭ cap, întêiŭ pentru ca să nu fie lăsațĭ Ruși să se reverse spre Germania prin tóte punctele de pe Vistula și Dunărea și s'o atace așia *de front* și din flanc, și apoĭ ca să nu se vadă rîdicêndu-se în Mediterana o putere nouă maritimă, care ar putea înghiți pre tóte cele-l-alte. Dar se póte impedica reuniunea și colisiunea celor douĕ imperiĭ dându-le interese diverse; *și li se póte da interese tăindu-se linia de continuitate, care le unesce, adecă făcêndu-le libere, orĭ dând Austrieĭ Valahia și Moldova, carĭ formézĕ nodul acesteĭ liniĭ...*».

Maĭ departe acest memoriŭ se póte urmări în nota nóstră [3].

---

1. Vedĭ Hurm. vol. III, supl. I, pag. 46.

2. «La France a constamment repoussé l'idée d'opérer le démembrement de la Turquie, et elle serra toujours disposée a donner à la Porte Ottomane les moyens de prévenir un tel événement».

3. L'intérêt politique de la France, comme celui de toute l'Europe, est que les deux couronnes impériales de Constantinople et de Pétersbourg ne soient pas réunies sur la même tête, d'abord pour ne point laisser les Russes déboucher sur l'Allemagne par tous les points qui sont sur la Vistule et le Danube, et l'attaquer ainsi de front et de flanc, et ensuite, pour ne pas voir s'élever dans

Aşa dar Francia întrevedea posibilitatea liberăreĭ ţĕrilor nóstre de sub jugul turcesc, dar, ca şi când n'ar fi avut încredere deplină în vitalitatea nóstră, îndată apoĭ se gândia să ne dea Austrieĭ, ca să se împedice estensiunea Rusieĭ.

*

---

la Méditerranée une nouvelle puisssance maritime qui pourrait engloutir toutes les autres. Mais, on peut empêcher la réunion et la collision des deux Empires, en leur donnant des intérêts divers; *et on peut leur donner des intérêts divers en coupant la ligne de continuité qui les unit, c'est à dire en affranchissant ou en donnant a l'Autriche la Valachie et la Moldavie qui forment le nœud de cette ligne.* On peut donc garantir le repos des nations en Europe sans y garantir l'existence des Turcs.

. . . . . .

Nous ne pouvons pas garantir les possessions actuelles des Turcs, parce que cette garantie pourrait nous entraîner dans des guerres qui nous seraient étrangères; et que si les Autrichiens, pour se mieux circonscrire, consentaient jamais à se retirer en deça des Alpes Juliennes, il serait peut-être convenable de les dédommager de leurs pertes en Italie en leur donnant tout le cours du Danube.

Il ne faut pas se le dissimuler, l'Autriche dominera toujours militairement dans tout le pays qui est entre le Danube et le Niester; elle en tient toutes les clefs et elle y entre à son gré avec les eaux du Pruth, avec celles de l'Alut, ou par le pas Méadié.

«Les Russes eux-mêmes ne peuvent passer le Niester sans son aveu; et s'ils le tentaient, elle pourrait les enfermer comme le fit autre fois un Visir ottoman dans le bassin du Pruth, ou les ensevelir dans les marais du Danube.

La France ne doit donc point chercher a conserver à la Turquie ses provinces au-dela Danube; elle doit peut-être même en hâter le démembrement. Les Turcs, en se retirant au nord de leur Empire en deçà du Balkan et au midi, derrière une ligne tirée de l'Euphrate a l'Oronte, concentreraient leurs forces et les doubleraient en les concentrant. C'est peut-être aujourd'hui la seule ressource qui leur reste pour empêcher ou retarder leur chûte. La Valachie, la Moldavie, la Mésopotamie, la Syrie et l'Egypte ne sont plus souvent que des domaines d'ostentation; ils ne peuvent plus les gouverner ni les défendre et il est sage de savoir faire a propos l'abandon d'une partie de son bien pour conserver l'autre.

«En laissant d'ailleurs aux Autrichiens toute la vallée du Danube, les Turcs donnent à la Russie et à l'Autriche des intérêts divers; et quand l'une de ces puissances voudra les conquérir, l'autre sera intéressée a l'empêcher. Ils n'ont plus alors des guerres directes qu'avec les Autrichiens; et, tout Turcs qu'ils sont, ils peuvent se défendre contre eux s'ils veulent adopter un système militaire, qui est le seul qui leur convienne, et qui consiste à ne jamais combattre de front les armées européennes, mais à opérer sur leurs flancs et sur leurs derrières, pour leur confisquer les convois et les priver ainsi de tous les moyens qui leur donnent sur des armées indisciplinées tant de supériorité.»

Evenimentele cu Pazvanliii din Țéra Românéscă, nu scapă atenţiuneï guvernuluï din Paris. Rufin din Constantinopole raportă guvernuluï sĕŭ, în Maiŭ şi Iunie 1802, cum trupele luï Pazvantoglu cutreeră Valachia, cum: «Craiova este împresurată şi tóte foburgurile eï aŭ fost incendiate. Gróza e atât de mare în Valahia, că toţi boieriï şi-aŭ părăsit curţile din Bucurescï şi s'aŭ întărit prin munţi. Acéstă gróznică diversiune a luï Pasavan-Oglu, desperă Divanul, care ţine reuniune aşa ţicênd permanentă [1].

In 26 Iunie 1802, Rufin confirmă ceea ce am spus noï, că Michail Suţu a părăsit Bucurescii la îndemnul Muscalilor [2].

*

Câte-va ţile dupĕ acéstă informaţiune a luï Rufin, acesta la 9 Iulie 1802, st. n., confirmă că fuga luï Michail Suţu, era în înţelegere cu

---

1. «Crajova est cerné et tous ses faubourgs ont été incendiés. L'effroi est tel en Valachie que tous les boyards ont quitté leurs hôtels de Bucarest et se sont fortifiés dans les montagnes. Cette affreuse diversion de Passavan-Oglou met au désespoir le Divan qui reste pour ainsi dire assemblé en permanence. (Hurm., vol. II, supl. I, pag. 223).

2. CCCXIV

26 Iuniŭ, 1802.

Ruffin către relaţiunile externe, despre fuga principeluï Suţu din Bucurescï în Transilvania. (Vol. 204. D. 80 bis).

Péra, le 7 Messidor, an 10.

Il est évident que la fuite du Prince Michel de Suzzo de Bucarest est un jeu. On sait que Passavan-Oglou n'avait fait aucune entreprise sur cette ville. Le Prince, qui avait reçu de forts subsides de la Porte pour soudoyer des troupes, n'a payé personne, a affecté une grande peur et il a émigré avec sa caisse contenant, dit-on, 12 mille bourses. Quelques personnes prétendent qu'il a été arrêté en Transilvanie à la réquisition de ses créanciers; mais cette nouvelle est peu croyable. Peut-être n'a-t-elle été imaginée que pour préparer les esprits à une seconde évasion.

M. de Tamarra, envoyé de Russie, eût hier dans le canal une conférence qui occupe tout le monde. Elle a sans doute trait à l'affaire du Prince de Valachie; mais on n'a encore rien découvert sur ce point.

J'ai l'honneur, etc.

Rusia, ba şi cu Austria [1], căci o creatură din casa luĭ Suţu, numit Codrica, 'l îndemnase să fugă, pentru de a înlesni planul puterilor vecine, carĭ voiaŭ să bage în ţéră câte o armată ca să coprindă Principatele, în folosul politicei lór: «pentru a servi de indemnitate Marelui Duce de Toscana».

Cu tóte că mare era la Constantinopole, precum se vede, influenţa ruséscă, fuga din ţéră a luĭ Michail Suţu, n'a plăcut Porţeĭ şi ea arestă pre fiul Domnitoruluĭ, care petrecea în Constantinopole. Pre la finea luĭ Iunie 1802, se sună prin publicul Ţărigrădean, că nenorocitul Beizadea fusese torturat în închisóre, ba chiar că i se tăiase capul, ceea ce însă nu era adevĕrat [2].

Ceea ce era adevĕrat însă, era agitaţiunile ce provocară în Constantinopole apetiturile de Domnie ale familiilor fanariotice şi maĭ ales ale facţiunilor Moruzi şi Calimach, sperând a pune mâna pre mizerabilul tron de la care dezertase Michail Suţu [3].

CAP. XXIII

Numirea Aluĭ Iex. Suţu Domn al Munteniei.

Pórta solicitată în sensurĭ diverse de Rusia, Austria şi Francia, cum şi de intrigile Grecilor fanarioţĭ, să decidă la o mĕsură care împlinea în mod întêmplător unul din idealele politice ale marilor noştriĭ domnĭ Ştefan, Mihaĭ-Vitézul, Vasile Lupu, etc.

Pórta numi Domn al Ţĕreĭ Românescĭ pre domnul Moldoveĭ, împreunând ast-fel ambele domniĭ în persóna luĭ Alexandru Suţu, nepotul luĭ Michail Suţu. Drăghicĭ scrie, că prin firmanul cu care Alexandru Suţu, dobêndi şi domnia Munteniei, se considera domnia luĭ la Moldova ca reînoită şi decĭ, dice Drăghicĭ, că s'aŭ făcut ceremonia obicĭnuită tot de odată şi la Bucurescĭ şi la Iaşĭ, ca pentru a 2-a domnie. Rufin,

1. Austria nu se desinteresa nicĭ ea de mişcarea Pazvanliilor în România. Intr'un raport al luĭ Rufin, către ministrul de externe din Paris, din 10 Iunie 1802, se spune că un general austriac, sub pretext de a merge la Brăila, a debarcat la Vidin şi a inspectat fortificaţiunile în serviciul luĭ Pasvantoglu, reformându-le pre unde eraŭ dăunate şi învĕţând pre Pazvantoglu cum să le apere (tom. II, supl. I, pag. 221, doc. 311).

2. Hurm., tom. II, supl. I, pag. 224, doc. 316.

3. Hurm., tom. II, supl. I, pag. 225, doc. 316.

în raportul sĕŭ, de la Pera, 9 Iulie, 1802, constată că: «*Principele de Moldova, Alexandru de Suțu, este însărcinat provisoriŭ cu guvernămêntul principatuluĭ vacant (al Valachieĭ)*». Rufin nu afirmă, că acéstă numire a fost un succes al stăruințelor luĭ [1].

In adevĕr, s'ar putea considera acéstă îndoită numire de Domn a luĭ Alexandru Suțu, ca o concesiune făcută de Pórtă politicei francese, în urma așa ḑiseĭ păcĭ generale, din 1801 Noembre, și a mareluĭ rol ce luase Napoleon, care la 2 August 1802, va isbuti să fie numit consul pre viéță. Cu greŭ însă, admitem în totul acéstă credință, când scim că Alexandru Suțu, avea pre lângă sineși, ca secretar, pentru relațiunile externe, pre un neamic al republicei francese și emigrat, înscris pre lista emigraților, anume Generalul Luce de Gaspari-Belleval. Acesta pre la finea luĭ Iunie 1802, e recomandat de Alexandru Suțu către Talleyrand, ministru din afară din Paris, ca să 'ĭ îngăduiască câte-va luni să stea în Francia, pentru a 'și regula afacerile [2].

*

Numirea luĭ Alexandru Suțu și la tronul muntenesc, consternéză pre Greciĭ din Fanar, carĭ adună banĭ până la 80.000 leĭ, să dea present ambasadoruluĭ muscal, dóră vor putea împedica asemenea act [3].

Numirea luĭ Alexandru Suțu nu place Rusieĭ și deci agentul muscălesc agită pre Mitropolit și pre emigrații din Transilvania în contra acesteĭ numirĭ. Alexandru Suțu, scrie Mitropolituluĭ și emigraților, să reintre în țéră, maĭ ales că Turcia acum se împacă și cu Pazvantoglu, cu care Alexandru Suțu legase bune relațiunĭ. Puținĭ din boeriĭ emigrați primesc să se întórcă în țéră [4]. Dionisie Fotino explică

---

1. «La Porte garde le plus profond silence sur l'ingérence quelconque de la Cour de Pétersbourg dans cette affaire, et elle a ordonné à Alexandre de Suzzo, Hospodar de Moldavie, de se rendre à Bucarest et de laisser à Jassy pour suppléant le premier officier de sa maison »

2. Hurm., tom. II, supl. I, pag. 224, doc. 315.

3. «Les Grecs consternés craignent que les deux Principautés n'échappent à jamais de leurs mains et le Ministère actuel est dans la plus grande frayeur.» (Hurm. Vol. II, supl. I, pag. 312).

La chronique de Péra affirme que la noblesse du Fanal destine à la mission russe un cadeau de 80 mille piastres.

4. D-l N. D. Popescu, în contraḑicere cu toțĭ scriitoriĭ anterioriĭ, a scris în Calendarul pentru toțĭ, din 1891, că o parte din boeriĭ Muntenĭ emigrațĭ la Sibiŭ, se despărțiră de ruso-filĭ «și intrară în țéră.»

Deacă acésta ar fi fost adevĕrat, pentru toțĭ boeriĭ din Sibiŭ, cine ar maĭ fi iscălit cu Mitropolitul Dositeiŭ Arz magzarul către Pórtă, cerênd de Domn pre Constantin Ipsilant?

refusul boerilor, ḑicênd: «Aceştia însă se opriră de a veni pentru două cuvinte, întêiŭ căcĭ credeaŭ cum că îndată ce ar veni, Domnul şi cu Tersenecli Paşa, 'ĭ-ar sili ca să plătească datoriile luĭ Michail Vodă, către oştirile împĕrătescĭ; al doilea, căcĭ aveaŭ idee, cum că Domnul avea scop să osîndéscă pre câţĭ-va din boerĭ pentru fuga lor, cu scop să desculpe pre unchiul sĕŭ [1].»

Boerĭĭ carĭ emigraseră împreună cu Michail Suţu, nu eraŭ mulţămiţĭ cu numirea la Domnie a luĭ Alexandru Suţu. Nemulţămirea lor era însufleţită de Muscalĭ.

Zilot scrie că: «Mitropolitul cu ceĭ maĭ marĭ boierĭ, aflându-se, cum am arĕtat, în Braşov, şi cu totul scârbindu-se pentru acest Domn, căcĭ 'ĭ scia faptele luĭ cele rele, care le făcuse la Moldova, numaĭ decât făcură arz la Pórtă, cerênd Vodă pre Constantin Ipsilant, fiiul luĭ Alexandru Vodă Ipsilant.»

Despre acest arz, Dionisie Fotino încă grăiesce, măcar că dênsul spune, că boierĭĭ carĭ s'aŭ întors aŭ fost bine primiţĭ şi ajutaţĭ de Domnitor. El ḑice: «La Sibiul Transilvanieĭ se aflaŭ Mitropolitul Dositeiŭ cu Episcopiĭ, Banul Dimitrie Ghica cu fiiĭ sĕĭ, Manole Brâncoveanu, Dimitrie Racoviţă, Radu Golescu, Scarlat Câmpineanu, Isaac Rallet şi alţĭ maĭ mulţĭ boerĭ din Craiova. Aceştia chibzuindu-se asupra lucrurilor ţĕreĭ, aŭ trimes Arz-Magzar (suplică) către Inalta Pórtă; şi arĕtându-ĭ durerile şi nenorocirile carele le sufere ţéra în opt anĭ neîntrerupţĭ, aŭ cerut ca să le dee Domn pre junele Ipsilante Constantin Vodă, carele fusese maĭ întêiŭ Domn în Moldova şi se arĕtase blând, bun şi drept către ţéră»

Deacă boierĭĭ abandonaŭ ast-fel causa luĭ Michail Suţu, este că eĭ eraŭ convinşĭ, că în adevĕr acesta nu maĭ putea redobândi Domnia. Maĭ ales se compromisese din noŭ Michail Suţu, prin hotărîrea ce pare că luase, de a se duce din Ardeal în Rusia.

Sunt scriitorĭ carĭ afirmă chiar, că Michail Vodă Suţu ar fi şi trecut în Rusia. O corespondenţă francesă [2]. ḑice încă, că şi *emigraţiunea* în Rusia a luĭ Michail Suţu . . . . . a aţiţat violente bănuelĭ şi că din acéstă causă fiul luĭ Michail Suţu, care era la Constantinopole, acusat şi el, că a fost voit să se adăpostéscă în palatul D-luĭ de Tamara, a fost arestat şi amenințat de a fi ucis prin tortură [3].

1. Hurm., tom. II, pag. 200.
2. Hurm. II, supl. I, doc. 312.
3. L'émigration en Russie de Michel de Suzzo, Hospodar de Valachie, a excité de violents soupçons et le Prince, son fils, que l'on accuse d'avoir cherché à se retirer au Palais de M. de Tamara, a été arrêté et menacé d'être mis au four du Bostandji-Bachi, c'est à dire à la torture. Les Grecs se sont

Ceea-ce supĕra pe Turcia maĭ ales, este că Michail Suțu din Transilvania îșĭ propusese să trécă în Rusia, carea ca garantă a Principatelor este în drept, scrie Rufin către Talleyrand, de la Pera, 12 Iunie 1802 [1], de a readuce și a reinstala pe acest Domn cu puterea armată, ceea-ce nu putea face Austria, pe teritoriul căreia se refugiase Michail Suțu [2].

Laurian [3] contestă trecerea luĭ Michail Suțu în Rusia și afirmă — după Dionisie Fotino — că Michail Suțu, fu chiămat la Constantinopole să-ĭ dea sémă. In 10 August 1802 a plecat din Sighișóra și s'a întors în țéră și de aci a plecat spre Constantinopole. Dionisie Fotino crede, că însușĭ nepotul luĭ Alexandru Suțu, a stăruit la Constantinopole să fie iertat Michail Suțu [4], Ruffin explică, la 9 August, anul 1802 (stil noŭ), grațiarea luĭ Michail Vodă prin faptul garantăreĭ Rusieĭ [5].

Orĭ care să ne fie explicațiunea grațiăreĭ luĭ Michail Suțu de Pórtă, noĭ nu putem a nu semnala atențiuneĭ cetitorilor, scena întâlnireĭ în Bucurescĭ a luĭ Michail Suțu cu nepotul sĕŭ Alexandru Vodă Suțu. Fost-a primit Michail Vodă de nepotul sĕŭ, cu manifestare de sinceră iubire seaŭ nu, n'avem a cerceta, după cum nu am sci analisa simțirile sufletescĭ ale luĭ Alexandru Suțu, venind în față cu domnitorul și unchiul, al căruia scaun i-l luase. Nu este însă imposibil, că

---

cotisés, et, moyennant 300 bourses, le jeune Prince a été ralâché. Cette collecte aide les principaux Ministres co-partageants à payer leur quote-part aux 9 mille bourses exigées du Trésor public par Gurdji Osman-Pacha et dont tous les Grands en place se sont imposés le total entre eux pour soulager le Domaine du G. Seigneur.

1. Hurm. doc. 312, tom. II, supl. I.

2. J'ai su que l'Hospodar de Valachie qui s'était réfugié sur le territoire autrichien se *proposait de passer sur celui de Russie, parce que cette dernière Cour, comme garante des Principautés, est en droit de ramener et réinstaller ce Prince à main armée dans sa capitale, tandis que la Cour de Vienne ne pourrait, sans infraction au traité, paraître en force dans la Valachie.*

3. Istoria Românilor, pag. 564.

4. Istoria Românilor II, pag. 210.

5. «L'Hospodar fugitif de Valachie, Michel de Suzzo, y est, dit-on, revenu sous la garantie de la Russie. Son fils aîné n'a pas voulu le suivre.

. . . . . .

La maison Suzzo, alliée à celle de Callimaki, sentant les conséquences fâcheuses pour elles de la désertion du Prince Michel de Suzzo, a moyenné son retour sans lequel la famille rivale de Moruzzi aurait un trop grand avantage dans la lutte actuelle.

. . . . . .

Signé : *Ruffin.*

Alexandru Vodă să fie încredinţat pre Michail Suţu, că domnia sa la Muntenia este numaĭ până ce Michail ajungênd la Constantinopole îşĭ va drege trebile acolo şi se va putea reîntórce, când atunci Alexandru Suţu îşĭ va relua tronul Moldovenesc.

La nimica nu a servit luĭ Michail Suţu graţiarea sea. Mergênd la Constantinopole, fu silit a'şĭ vinde tot avutul, ca să îndestuleze pre creditorĭ şi să-şĭ facă mână bună pre lângă ceĭ marĭ aĭ Porţeĭ. Acésta îl aduse în mizerie. De mâhnire, de necaz şi fiind şi bĕtrân, muri fără de aşĭ maĭ vedea reardicêndu-se stéua apusă [1].

CAP. XXIV

Domnia luĭ Alexandru Suţu în Ţéra Muntenéscă.

In 23 Iulie 1802 st. n., ambasadorul republiceĭ francese din Viena, scria ministruluĭ sĕŭ din Paris, în favoarea generaluluĭ Gaspari-Belleval şi arĕta, că este interesat să servéscă întru acésta pre Domnitorul Alexandru Suţu [2].

Nu se maĭ documentézĕ şi alte relaţiunĭ maĭ directe între Franţa şi Alexandru Suţu, relaţiunĭ care să ne arĕte un triumf special al Franciеĭ în numirea acestuĭ Domn şi pe tronul Muntenesc. Dionisie Fotino scrie, că acéstă numire s'aŭ făcut dupĕ chiar cererea luĭ Alexandru Vodă Suţu. El ḑice că: «Acesta aflându-se domn la Moldova şi auzind de fuga unchiuluĭ sĕŭ în Transilvania, a scris îndată la Devlet, cerênd ca să i se dea domnia ţĕreĭ Muntenescĭ» [3].

Aron Florian nu pomenesce nimic de originea acesteĭ îndoite domniĭ, ci spune că este numit de Pórtă.

Am arĕtat la ce moment este fuga din Bucurescĭ a luĭ Michail Suţu. Când anume Alexandru Suţu, devine domn peste ambele principate?

Ultimul act semnat de Michail Suţu, orĭ emanând de la Divanul luĭ, este din 13 Maiŭ [4]. A doua ḑi, la 14 Maiŭ, s'a întêmplat plecarea din Bucurescĭ, dupĕ cum fórte exact notézĕ anonimul pe *file de ciaslov*, pe care maĭ sus l'am citat.

1. Fotino II, pag. 210.
2. Hurm. Tom. II, supl. I, pag 225—226.
3. Tesaur. Tom. II, pag. 209.
4. Veḑĭ cod. XLIV.

Scurtă, fórte scurtă este domnia a luĭ Alexandru Suțu și asupra țĕreĭ românescĭ. Abia se întinde acéstă domnie până la 24 August 1802. D. Xenopol se înșélă dicênd, că a domnit până la Septembre [1].

Prima informațiune trimisă din Pera (Constantinopole) către republica francesă, anunțând însărcinarea luĭ Alexandru Suțu de a merge de la Iași la Bucurescĭ, este din 12 Iunie 1802 st. n., va să dică de la finele luĭ Maiŭ.

Pórta a ordonat luĭ Alexandru Suțu să trécă și la domnia Munteană. Va să dică importantul firman prin care se împreună cele doŭĕ coróne în persóna luĭ Alexandru Suțu, este încă de la finele luĭ Maiŭ stil vechiŭ.

Va să dică îndată dupĕ eșirea din Bucurescĭ a luĭ Michail Suțu, Pórta se grăbesce a numi alt Domn, ca să lase mai puțin joc intrigilor, fie ale familiilor fanariotice, fie ale curților strĕine.

De aci se vede, că decisiunea Porții fusese ținută secretă, de óre-ce despre dênsa nu scie nimic Hasan Pașa din Bucurescĭ și acesta la 31 Maiŭ invită pre emigrații din Brașov să se întórcă în țéră [2].

La 30 Iunie 1802, Alexandru Suțu era încă în Iași [3] căci de acolo adreséză o scrisóre către Talleyrand, scrisóre prin care recomandă pre generalul Luce de Gaspari-Belleval postelnicul sĕŭ din Moldova, care merge în Franța în concediŭ de patru luni, pentru așĭ regula afaceri particulare [4].

---

1. Istoria Românilor de A. Xenopol. Tom. V, pag. 338.

2. Veḑĭ Hurmuzachi, vol. 1781—1814, pag. 222.

3. La Academie este un hrisov de la Alexandru Suțu, Iași 1802 Iunie 20, condica No. 1 doc. No. 53, pentru țiganiĭ lingurarĭ și ursarĭ, pag 187-192.

Hurm Vol. 1781—1814.

Iași, 30 Iunie 1802.

4. Alexandru Suțu, principele Moldavieĭ către Talleyrand, ministrul Relațiunilor externe, despre generalul Luce de Gaspari-Belleval, ministrul afacerilor strĕine ale Moldoveĭ.

Jassy, le 30 Juin 1802.

Citoyen Ministre,

Je désirais depuis longtemps de trouver l'occasion de lier connaissance avec vous.—Vos talents connus de toute l'Europe et l'influence qu'en dernier lieu vous avez eue dans la pacification générale, vous donnent les droits les plus fondés à l'admiration et à la reconnaissance de tous les amis de l'humanité.— Elle se présente aujourd'hui cette occasion, Citoyen Ministre, et c'est pour vous

Dintr'o corespondenţă a însărcinatuluĭ de afacerĭ al republicеĭ francese, către Talleyrand, cu data Pera 9 Iunie 1802, se vede că la acéstă dată adecă înainte de finea luĭ Iunie stilul nostru, Alexandru Suţu era deja numit şi în ţéra românéscă[1].

---

demander une grâce, pour recommander à votre intérêt, le général Luce de Gaspari-Belleval, secrétaire d'Etat de la Moldavie pour les Relations extérieures. J'ai pour lui autant de confiance que d'affection, sentiments qu'il s'est généralement acquis. Je lui ai donné un congé de quatre mois pour aller en France y régler ses affaires. Il est sur la liste des émigrés et la position qu'il vous développera en détail vous prouvera, Citoyen Ministre, peut-être qu'il n'aurait pas dû y être iscrit. Je n'ignore pas que la radiation des émigrés n'est pas attribuée à votre Département; mais, je ne puis douter également de l'influence que vous devez avoir dans toutes les décisions du Gouvernement. Vous êtes l'avocat, le protecteur né des Etrangers, et, comme tel, je réclame la réversibilité de votre intérêt en faveur du général de Belleval Je regarderai à titre de service particulier que vous m'aurez rendu tout ce que vous aurez bien voulu faire pour lui. Je crois d'ailleurs qu'il a l'honneur de vous être connu.

Ce que j'exige de vos bontés, Citoyen Ministre, vous prouvera suffisamment, j'espère, le plaisir que j'aurais, si vous m'offriez l'occasion, de vous être bon à quelque chose.

J'ai l'honneur d'être, avec la plus haute considération, Citoyen Ministre, Votre très-humble et très-obéissant serviteur.

Signé: *Alexandre de Souzzo.*

1. Hurmuz. Document 316 de la pag. 224, vol. 1781—1814.

Pera, 9 Iulie, 1802.

Insărcinatul de afacerĭ al Republicеĭ francese din Constantinopole, către ministrul relaţiunilor externe, despre fuga luĭ Michail Suţu şi despre urmările eĭ.

Péra, le 20 Messidor, an 10.

. . . . . .

La fuite de l'Hospodar de Valachie fournit matière à toute sortes de propos. On a été jusqu'à affirmer, que le Prince Michel de Suzzo ne s'était évadé que par la suggestion de Codrika, créature de cette maison, lequel avait su que la Valachie et la Moldavie devaient être incessamment envahies par les deux armées des deux Cours impériales, pour servir d'indemnité au Grand Duc de Toscane. Le fils du Prince fugitif a été ces jours-ci arrêté de nouveau et mis à la torture. Ce matin, une rumeur sourde annonçait qu'il avait été décapité, mais elle ne s'est pas soutenue. *En attendant, l'Hospodar de Moldavie, Alexandre de Suzzo, est provisoirement chargé du Gouvernement de la Principauté vacante.* Les factions Moruzi et Callimaki se le disputent et s'agitent dans tous les sens.

. . . . . .

La Porte, non contente d'avoir fait appeler tous les Agas ou chefs des notables des provinces de la Romélie et de leur avoir ordonné verbalement de marcher vers le Danube, y fait filer tout ce qu'elle peut remasser d'Asiatiques Le peuple se figure la guerre imminente, mais il ne sait pas contre qui.

. . . . . .

Signé: *Ruffin.*

Dintr'o altă corespondenţă, cu data de 11 Iulie 1802, st. n., apare că în cele din urmă ḑile ale luneĭ Iulie, Alexandru Suţu a plecat din Iaşĭ spre Bucurescĭ [1].

Aaron Florian ḑice, că Alexandru Suţu a plecat din Iaşĭ la 4 Iulie 1802, fără însă să ne spună, dupĕ ce anume document a luat acéstă dată. De altmintrelea şi noĭ, dupĕ documente, afirmăm că numaĭ în primele ḑile din Iulie, Alexandru Suţu a putut fi în Bucurescĭ. Fost-aŭ posibil ca Alexandru Suţu să plece la 4 Iulie şi să ajungă în Bucurescĭ dupĕ vre-o 5—6 ḑile, ceea ce ne explică că primul sĕŭ act de administraţiune este numaĭ de la 14 Iulie 1802.

Cu documente interne, domnia luĭ Alexandru Suţu în Ţéra Românéscă, nu o putem semnala, decât cu începerea de la 18 Iulie 1802, adecă de la acéstă dată avem urme ale acesteĭ domniĭ, în Cod. XLVIII.

Acest, codice folio, este purtătorul unuĭ titlu în parte nesuficient. Titlu ḑice: «Aicĭ sunt douĕ bucăţi de condică, însă una din lét 1802, de porunci şi alta din lét 1806 de întăriturĭ gospod.»

In adevĕr, codicele începe cu anul 1806 Iunie, sub Constantin Alexandru Ipsilante şi se întinde până la Maiŭ 1807, adecă maĭ mult de cât ḑice titlul, pre o sută douĕ-ḑecĭ şi douĕ file.

La fila 123, pe un format ceva maĭ mic, încep acte din domnia luĭ Alexandru Suţu. Aceste acte ocupă filele 123 — 135 verso. Cel d'întĕiŭ act, repeţim, este cu data din 18 Iulie 1802 şi cel din urmă, din Domnia luĭ Alexandru Suţu, este cu data de 24 August 1802.

Indată apoĭ, la 25 August 1802, funcţionéză o caimacamie a uneĭ noue domniĭ, despre care maĭ la vale vom vorbi.

*

Alexandru Suţu are în Iulie deja un Divan, dar nu în totul constituit, căcĭ ceĭ maĭ mulţĭ boerĭ aŭ rĕmas în emigraţiune în Ardeal.

Paris, le 22 Messidor, an 10.

1. Citoyen, les lettres de Vienne et de Valachie vous auront informé de la mort du citoyen Maury qui vous portait mes dépêches du 11 Messidor, et qui s'est noyé à Galatz, au passage du Danube.

Son paquet de dépêches a été sauvé, et *le Prince de Moldavie, qui se trouvait alors à Bucarest,* la reçu et s'est chargé de vous le transmettre. Je pense qu'il vous est exactement parvenu.

En supposant que le contenu ait été communiqué à la Porte Ottomane, il n'aura pu que la convaincre des sentiments dont le Gouvernement français est animé envers elle.

. . . . . .

Nicolae Basarab din Caimacam şi fost mare Ban, conservă sub Alex. Suţu epistasia ambelor marĭ logofeţiĭ, în lipsă, pare-se, de boerĭ carĭ să ocupe aceste douĕ scaune de marĭ logofeţi aĭ ţĕreĭ de sus şi a ţĕreĭ de jos. Ca vornic mare de ţeara de sus, semnéză Creţulescu Manolache, dar nu există mare Vornic al ţĕreĭ de jos. De Visternic a isbutit să ia Alexandru Suţu pre Constantin Filipescu, care nu putuse să mérgă în emigraţiune, fiind pre atunci bolnav. In fine, ca mare Spătar, Domnitorul Alexandru Suţu ia, repet, pre Dumitrache Hangeri. Chiar şi Manolache Creţulescu e citat în August numaĭ ca fost mare Vornic, tot aşa cum este numit fost mare Vornic şi Constantin Ştirbeĭ [1].

Lipsa din Bucurescĭ de boerĭ din care Alexandru Suţu să'şĭ fi putut organisa divanul se vede şi din împrejurarea, că în hrisóvele luĭ nu se aduce credinţa boerimiĭ din divan, dupĕ cum era obiceiul. Postelnicul ce avu în Moldova, francesul Luce Gaspari-Belleval se califică la Paris, unde a mers în misiune, ca ministru de externe al ambelor ţĕrĭ.

*

Cam ce acte de administraţiune putu face Alexandru Suţu în cele douĕ luni de domnie?

Hazardată mi se pare a fi afirmarea (d-luĭ N. D. Popescu, din Calendarul pentru toţi pe 1891), că până la atâta era de bun domn Alex. Suţu, în cât «negăsind de loc bani în visterie, a început să răfuiască cu baniĭ sĕĭ oştile impĕrătescĭ, de datoriile din trecut şi să le dea drumul ca să se intórcă iar peste Dunăre» — Unde o fi găsit cunoscutul nuvelist aşa ceva documentat?

Cu referinţă la biserică nu am aflat decât treĭ hrisóve: unul este din 10 August 1802 prin care acordă 25 de poslușnicĭ şi diverse scutirĭ bisericeĭ Sf. Elefterie [2].

---

1. Veţĭ cod. XLVIII, fila 128 verso.

2. Sf-tuluĭ şi Dumnedeiescului schit al Sfinteĭ Mitropoliĭ, unde se cinstesce şi se prăsnuesce hramul Sf-tuluĭ Sfinţitului Mucenic Elefterie, ca să aibă cu acéstă poruncă a Domniĭ mele, a ţine lude douĕ-decĭ şi cincĭ poslușnicĭ pentru ajutorul şi poslușania la trebuinţele ce are, cărora dupĕ adeverinţele Dumnélor boerilor Ispravnicĭ, de numele şi chipul lor, să li se dee şi pecetluiturile domnescĭ de la Visterie spre a fi în pace şi nesupĕraţĭ de tóte dăjdiile şi angariile ce vor eşi de la Visterie şi de la Cămara Domnieĭ mele, peste an în ţeară, de nicĭ unile val şi supĕrare să nu aibă; aşişderea drepte bucatele ce va avea schitul să fie ne supĕrat, însă cincĭ sute oĭ de oierit, stupĭ, râmătorĭ de dijmărit, vinul ce 'l va face de vinăriciŭ, şi douĕ cârciumĭ aicĭ în oraşul Bucurescĭ, apĕrate de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul Domnesc şi de ortul Vătăşesc, cum şi de alte

Al doilea hrisov miluesce, în 20 August 1801, biserica zidită de Nicolae Brâncoveanul cu hramul Sf. Dumitru «la grădina d-sale de aicí din Bucurescĭ» [1].

---

angariĭ şi douĭ Preoţĭ şi Diaconĭ, şi douĭ cântăreţĭ scutiţĭ de tóte dăjdiile ce es peste an pre toţĭ ceĭ-l-alţĭ cum şi casele lor, şi drepte bucatele lor să fie apĕraţĭ, şi tal. una sută însă cinci-decĭ la prasnicul mareluĭ Mucenic Elefterie şi cinci-decĭ la praznicul mareluĭ Mucenic Gheorghe (fiind-că acest schit are douĕ hramurĭ), carĭ aceştĭ banĭ să se dee de la Visteria Domnieĭ mele pe fieş care an; poruncim dar Domnia mea, Dumitale vel Vistier, să facĭ pecetluiturile Domnieĭ mele, atât de oierit, cât şi la maĭ sus ḑisele prasnice, şi să daĭ de la Visterie ca să fie pentru unt-de-lemn, tămâe şi alte trebuinţe ale odăjdiilor, pentru-că acest schit fiind scăpĕtat mai 'nainte nu avea nicĭ un fel de milă şi ajutor cu care să se pótă ajuta, de aceia dară acum dupĕ rugăciunea ce dete Domnieĭ mele Dumnéluĭ, cinstitul şi credinciosul Boeriul Domnieĭ mele, Nicolae Brâncovean vel Ban, pentru acest schit, sub a căruia purtare de grijă se află, ca să înoim milele, carĭ aŭ fost hărăzite de alţĭ fraţĭ domnĭ de maĭ 'nainte, am bine-voit Domnia mea, cu căldurósă inimă pentru râvna ce avem către sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ a le ajuta pre cât ne va fi prin putinţă, şi cu acest hrisov al Domnieĭ mele înoim şi întărim tóte aceste milĭ câte se cuprind maĭ sus, ca să se păziască tot d'a una nestremutate. Rugăm dară şi pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrednici cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ creştinescĭ, să bine-voiască a învoi şi a întări aceste milĭ, ca şi ale Domniilor sale milĭ şi faceri de bine să fie de alţĭ în urmă ţinute în sémă. Şi am întărit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele, Io Alexandru Nicolae Suţu, şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ şi cu tot sfatul cinstiţilor şi credincioşĭ Boerilor marĭ aĭ Divanuluĭ Domniĭ mele, Ispravnic fiind faceriĭ hrisovuluĭ acestuia, Dumnéluĭ cistitul şi credincios Boerul Domnieĭ mele Nicolae Brâncovean, vel Ban Epistatul Logofeţiilor, şi s'aŭ scris la întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicí în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la Nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi Mântuitorul nostru Iisus Christos. — 1802, August 10.

De Chiriţă Dascăl slovenescu.

Cod. XLVIII, fila 129.

1. *Io Alexandru Nicolae Suţu Vvd. domn al Moldoveĭ şi Ţĕreĭ românescĭ.*

Fiind-că Dumnéluĭ cinstit şi credincios Boerul Domniĭ mele, Nicolae Brâncovean, vel Ban, din râvna Dumneḑeiască fiind pornit, s'aŭ îndemnat de a zidit o sfântă biserică la grădina d-sale de aicĭ din Bucurescĭ întru cinstea şi slava Sf-tuluĭ cuvios Dimitrie cel noŭ, de la Băsărabov şi Grigorie Decapolitul, ale cărora sfinte Móşte se află întru acéstă de Dumneḑeŭ păzită ţeară, la Mitropolia ţĕreĭ şi la mŏnăstirea Bistriţeĭ, pe care vĕḑêndu-o domnia mea înfrumuseţată şi împodobită cu ostenéla şi cheltuiala maĭ sus numituluĭ Boer, nu am găsit cu cuviinţă a rĕmânea neîmpărtăşit din domnescile milĭ, ci spre a se putea ţine tot-d'a-una în starea ce se cuvine unuĭ locaş Dumneḑeiesc, cu căldurósă inimă, şi cu râvna acea-ce avem către sfintele luĭ Dumneḑeŭ lŏcaşurĭ, hărăzim prin domnescul nostru acest hrisov şi la acéstă sfântă biserică, tóte acele milĭ

E de observat, că în tóte hrisóvele şi actele sale domnescĭ, Alex. Suţu pórtă gloriósa titulatură de Domn al Moldoveĭ şi Ţĕreĭ Românescĭ.

Un al treilea act relativ la biserică, este cel următor, prin care avantagéză pre însaşĭ Dómna luĭ:

..... *Zem. Vlahiscoe.*

Fiind-că preoţiĭ de la biserica ce este pre moşia Sloboḑia, ot móra Brăiloiuluĭ, sud Dâmboviţa, a luminateĭ şi prea iubiteĭ Dómneĭ Eufrosineĭ, prin jalba ce aŭ dat Domnieĭ mele, făcênd rugăciune, ca să împărtăşim acéstă sfîntă biserică cu o milă Domnéscă şi ajutorul acelor ce slujesc spre podóba sfinteĭ bisericĭ, care cerere a lor găsindu-o Domnia mea cuviinciósă, dupĕ pildele altor fraţĭ Domnĭ, ce aŭ făcut milĭ la asemenea locurĭ şi s'aŭ păzit şi se păzesc şi de noĭ, ne-am milostivit şi printr'acéstă Domnésca nóstră carte, ce le dăm la mână, ĭĭ miluim, ca preoţiĭ ce se vor afla slujitoriĭ bisericeĭ, tot-d'a-una să fie apĕraţĭ de rîndul dajdieĭ preoţescĭ, să ţie sfînta biserică şi douĭ dascălĭ scutiţĭ şi apĕraţĭ de tóte dăjdiile Vistierieĭ; asemenea şi drepte bucatele preoţilor şi ale dascălilor să fie scutite de vinăriciŭ şi dijmărit; să aibă şi cincĭ sute oĭ

---

ce cu hrisóve domnescĭ are şi biserica de la Sf. Elefterie, adecă să ţie lude 25 poslușnicĭ, pentru ajutoriul şi poslușania la trebuinţele ce are, cărora dupĕ adeverinţele Dumnélor Boerilor Ispravnicĭ, de numele şi chipul lor, să li se dee şi pecetluiturĭ gospod, de la Vistierie, spre a fi în pace şi nesupĕraţĭ de tóte dăjdiile şi angariile ce vor eşi de la Vistierie şi de la cămara Domnieĭ mele peste an în ţeară, de nicĭ unile val şi supĕrare să nu aibă.

Aşişderea şi drepte bucatele ce va avea biserica, ca să fie nesupĕrate, însă 500 oĭ de oerit, stupĭ şi rîmătorĭ de dijmărit, vinul ce-l va face de vinăriciŭ şi douĕ cârciumĭ aicĭ în oraşul Bucurescĭ, apĕrate de fumărit, de căminărit, de vamă de vin domnesc şi de Ortul Vătăşesc, cum şi de alte angariĭ, şi douĭ Preoţi şi un Diacon şi douĭ cântăreţĭ scutiţĭ de tóte dăjdiile ce es peste an pre toţĭ ceĭ-l-alţĭ, cum şi casele lor şi drepte bucatele lor să fie apĕrate, şi să iée tal. una sută, însă 50 la Prasnicul Sf-tuluĭ Părintele nostru cuviosul Dimitrie, şi tal. 50 la Prasnicul Sf-tuluĭ Părinteluĭ nostru cuviosul Grigorie Decapolitul, carĭ aceştĭ banĭ să se dea de la Vistierie pe fie-care an; pentru care poruncim Dumnéluĭ vel. vist. să facă pecetluiturile domniĭ mele, atât de oerit cât şi la maĭ sus ḑisele praznice, şi să daĭ de la Vistierie maĭ sus numiţiĭ banĭ, ca să fie pentru unt-de-lemn, tămâe şi alte trebuinţe ale odăjdiilor. Rugăm dară şi pre alţĭ fraţĭ domnĭ carĭ în urma nóstră se vor învrednici cu domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ creştinescĭ, să bine-voiască a înnoi şi a întări aceste milĭ, ca şi ale domniilor sale milĭ şi facerĭ de bine să fie de alţĭ în urmă ţinute în sémă. Şi am întărit hrisovul acesta cu însăşĭ domnésca nóstră iscălitură şi pecete, scrindu-se aicĭ în oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ la aniĭ de la Nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi Mântuitorul nostru Isus Christos. — 1802, August 20.

De Chiriţă Dascăl slovenescu.

Cod. XLVIII, fila 134—135

apĕrate de oierit, dupĕ cum aŭ şi alte sfinte mŏnăstirĭ şi bisericĭ; pentru care poruncim la toţĭ câţĭ se cuvine, întocmaĭ să fiţĭ următorĭ şi împotrivă supĕrare să nu se facă, ca să li-se păzéscă milele acestea întocmaĭ, precum maĭ sus se cuprinde; de care rugăm şi pre fraţiĭ noştrĭĭ Domnĭ din urmă, să bine-voiască a înnoi şi a întări aceste milĭ, ca şi ale Domniilor sale milĭ şi facerĭ de bine, să fie în urmă şi de alţiĭ ţinute în sémă. *ii saam receh gospod.*—1802, August 22.

Cod. XLVIII, fila 133.

*

De sigur, că de şcóle n'a avut de a se ocupa Alexandru Suţu, maĭ ales că şcólele eraŭ în vacanţele de veară, deacă chiar ar fi putut să fie deschise în urma *băjenieĭ* luĭ Michail Suţu şi a boerimeĭ.

Dintr'un hrisov de la 9 August 1802, se vede încă, că Alexandru Suţu aprecia pre ómeniĭ sciutorĭ de carte. El acordă maĭ multe scutirĭ şi privilegiĭ unuĭ Logofĕt de Vistierie, pentru că are: «condeiŭ în mână grecesc şi românesc» [1]. Dăm maĭ jos în notă acest document.

---

1. *Alexandru Suţu etc.*

Domniĭ şi oblăduitoriĭ norodului, ce de la Dumneḑeŭ li-se încredinţéză întru stăpânire, cu datorie se află întru a se arĕta cu facerĭ de bine, spre a isbăvi din noianul milostivirilor sale rîurĭ folositóre către toţĭ de obşte, pentru a dobândi nemurire numeluĭ lor, dar maĭ vêrtos când acele facerĭ de bine se hotărĕsc de către oblăduitorĭ la obraze, ce cu multă trudă şi necontenită şi credinciósă slujba lor înalţă némul şi 'şĭ dobândesc bun ipolipsis şi milostivirea Domnilor asupră-le, acésta este cea maĭ mare slavă şi de maĭ mare cuviinţă ce fac Domniĭ către supuşiĭ pământenĭ; drept aceea, fiind-că cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele Ioniţă Bălăcescu, biv vel Stolnic, din copilăria sa s'aŭ aflat slujind *cu condeiul în mână, grecesc şi românesc, necontenit,* atât Vistierieĭ, cât şi Divanuluĭ ţĕreĭ, întru care slujbe cercat fiind şi găsindu-se cu dréptă credinţă şi volnic, osirduindu-se cu bune urmărĭ, s'aŭ învrednicit cu împărtăşirea de milĭ Domnescĭ, dupĕ cum ne-am adeverit Domnia mea din hrisovul Domnieĭ sale fratéluĭ Domn Alexandru Moruzi Vodă, ce 'l vĕḑum, scris cu lét 1801, Aprilie 12, dat la mâna numituluĭ Stolnic, de milele domnescĭ, ce dupĕ cuviinţă şi dupĕ dreptele luĭ slujbe 'ĭ-aŭ hărăzit; am bine-voit Domnia mea, ca şi noĭ întru acésta de Dumneḑeŭ nouă herezită Domnie a acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ a Valachieĭ, să întărim tóte aceste milĭ ce se cuprind în hrisovul Domnieĭ sale maĭ sus numituluĭ frate Domn, căḑêndu-se dupĕ tot cuvîntul dreptăţeĭ, a avea o deosebită milă şi ajutor al Domnieĭ, pentru dreptele şi credinciósele sale slujbe; hotărîm dar Domnia mea, prin domnescul nostru acest hrisov, ca să aibă numitul Stolnic Bălăcescu Ioniţă aceste milĭ în tótă vremea nestrĕmutat, adecă casa luĭ să fie tot-d'a-una ferită şi apĕrată de conace şi de tot felul de cererĭ întêmplătóre; să scutéscă vinăriciŭ, dijmărit şi tóte câte scutesc boerimea; să fie o pivniţă şi douĕ scaune de carne aicĭ în oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ scutite şi apĕrate, dupĕ cum se scutesc şi alte scaune şi pivniţe boerescĭ; să

Din respectul justiţieĭ, numaĭ la 9 August 1802, Alexandru Suţu face următórele numiriĭ:

Boeriĭ judecătoriĭ ce s'aŭ orînduit la Depertamentul creminalion.

Constantin Caragea, Serdarul Nicolae Cuzi, Serdarul Theodorache Miche Nomicos, Medelnicerul Constantin Caclica şi al treilea Logofĕt Petrache, cu douĭ Logofeţĭ: Serdarul Iordache Filodor, Serdarul Andronie, Medelnicerul Nicolae.

Cod. XLVIII, fila 128.

Alexandru Ipsilant însoţesce aceste numiriĭ cu următorul pitac:

Io Alex. Constantin Suţul Vvd.

D-vóstră Boerilor ce sunteţĭ maĭ sus numiţĭ, fiind-că v'am orînduit Domnia mea judecătoriĭ la numitul depertament, să aveţĭ a vĕ aduna fieş-care la depertament, ca de împreună să urmaţĭ pururea a căuta pricinele Puşcărieĭ de englimatisin, şi cele ce vi se orînduesc de către Domnia mea, cu silinţă, păzind cu tótă scumpĕtatea dreptatea dupĕ pravilĭ şi Dumnéta cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ mele, Nicolae Brâncovene, Epistatule al logofeţiilor marĭ, dupĕ ce se va face cunoscut la toţĭ boeriĭ judecătoriĭ porunca acésta, să se trécă în condica Divanuluĭ şi să se arĕte şi la Logofeţia de obiceiurĭ a se aşeda la catastihul lefilor, avênd Dumnéta cuviinciósa îngrijire de a păzi toţĭ boeriĭ în tóte dilele la depertament şi a căuta pricinile dupĕ dreptate. *Tolico pisah gospod.* — 1802, August 9.

Cod. XLVIII, fila 128.

Orĭ cât de ocupat cu afacerile greleĭ sale Domniĭ, Alexandru Suţu nu perdu ocasiunea să 'şĭ reguleze hotarele uneĭ moşiĭ cumpĕrate pre numele Dómneĭ sale Eufrosina, cumpĕrătură ce 'ĭ dreptul, încă din anul trecut, în judeţul Dâmboviţa.

Ba încă cu aceeaşĭ ocasiune, la 22 August 1802, sub pretext că ajută biserica din satul Slobodia, de la móra Brăiloiuluĭ şi Codriĭ,

---

ţie şi liude 25, scutiţĭ cu pecetluiturile Domnieĭ mele la mânile lor, de scutélă, afară din scutelniciĭ cinuluĭ boerieĭ sale, dupĕ catastihul Visterieĭ de scutelniciĭ cu suma liudelor cărora să li-se dee şi acestora pecetluiturile Domnieĭ mele; pentru care nu suntem la îndoială, că şi fraţiĭ Domnĭ ce în urma nóstră, se vor învrednici de la Dumneḑeŭ cu oblăduirea acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, vor bine-voi a întări acéstă harăzire şi cu hrisóvele Domniilor sale, ca să o aibă numitul boer Stolnicul Ioniţă Bălăcescu spre ocrotirea luĭ şi a caseĭ sale în tótă vremea; am întărit hrisovul acesta cu însăşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecete, scriindu-se la anul d'ântêiŭ dintru întêia domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la mântuirea lumeĭ. — 1802, August 9.

Cod. XLVIII, fila 130.

dăruesce — cum vĕdurăm, — Dómneĭ sale, adecă sie-şĭ, cinci sălaşe de ţigani [1].

---

1. *Io Alexandru Constantin Suţu Vvd. Zem. Vlascoe.*

Credincioşĭ Boerilor Domnieĭ mele biv vel Serdar, Antonie Fotino, i biv vel Serdar, Machail Greceanu sănătate, vĕ facem în scire că luminata şi prea iubita Dómna nóstră Efrosina, cumpĕrând din anul trecut o moşie în judeţul Dâmboviţa ce se numesce *Codrii* în satul Brăzoia, de la cuviosul Grigorie Proin Veroşan, care moşie dupĕ aşedămîntul de cumpĕrătóre, fiind trebuinţă şi aşĭ hotărî. ea pre nisce p-acticoşĭ la hotărnicie, vĕ orînduim Domnia mea Hotarnicĭ şi vĕ poruncim ca primind porunca acésta, cu sluga Domniĭ mele. . . . .Postelnic, fără de nimică zăbavă, să mergeţĭ la numita moşie de împreună cu vînzĕtorul proin Veroşan şi cu Ispravnicul Luminăţieĭ sale prea iubiteĭ Dómneĭ nóstre, unde aducênd orînduitul Mumbaşir Postelnic atât pre Grigorie Bujoreanul, biv al 2-lea post, cât şi pe alţĭ pe ceĭ împrejuraşĭ, ca să fie faţă, şi urmând dupĕ orânduiala şi obiceiul hotărniciilor, să o alegeţĭ, să o trageţĭ prin sforare însuţĭ de stânjenĭ şi să o şi împetriţĭ, care alegere să o faceţĭ dupĕ scrisorĭ, dupĕ doveḑĭ şi dupĕ vechia stăpînire, spre a nu se nepăstui nicĭ o parte, şi să daţĭ carte la hotărnicie dupĕ obiceiŭ ; *ii saam receh gd.*—1802, August 21.

Cod. XLVIII, fila 132.

Io Alexandru Constantin Suţu Vvd. Zem. Vlascoe.

Fiind-că luminată şi prea iubita nóstră Dómnă Efrosina are moşie în jud. Dâmboviţa ce se numesce Sloboḑia, ot. móra Brăiloiuluĭ şi Codriĭ, pe care este şi sfântă Biserică cu Preoţĭ şi Diaconĭ, unde atât pentru podóba Bisericeĭ cât şi pentru alt ajutoriŭ al caseĭ Luminăţieĭ sale, avênd trebuinţă şi de Ţiganĭ, cum sunt alte case Domnescĭ şi Boerescĭ ; de aceea dară dupĕ pilda altor fraţĭ Domnĭ, carĭ aŭ făcut harurĭ din lucrurile Domnescĭ, slobode, la locurĭ cuviincióse, adecă la uniĭ dupĕ slujbă şi vrednicie, şi alţiĭ dupĕ rudenie, care tóte s'aŭ păzit şi se păzesc ; socotind dar şi Domnia mea acest loc cuviincios a se împărtăşi cu câte-va sălaşe de Ţiganĭ, iată printr'acésta Domnésca nóstră carte hărăzim Luminăţieĭ sale şi Bisericeĭ de pe acéstă moşie, cinci sălaşe de Ţiganĭ cu copiĭ şi soţiile şi copiiĭ lor să aibă la numita moşie pentru trebuinţele ce va avea ale caseĭ şi ale Bisericeĭ ; de care poruncim Dumitale vel Armaş să alegĭ dintre Ţiganĭ cinci sălaşe, pe care cu foaie anume să-ĭ facĭ teslim în mâna Ispravniculuĭ moşieĭ Luminăţiĭ sale; *ii saam receh. gd.*— 1802, August 22.

Cod. XLVIII, fila 132.

Milostiiu Bojiiu Io Alexandr. Nicolae Suţu Vvd. Domnul Moldoveĭ şi Ţĕreĭ Românescĭ.

Credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele biv vel Antonie Fotino, şi biv vel Michail Greceanu, ce sunteţĭ orânduiţĭ prin deosebită porunca Domnieĭ mele a hotărî moşia Codriĭ din jud. Ilfov a prea iubiteĭ Dómneĭ nóstre Efrosina, ce o are cumpărată, unde fiind că alăturĭ cu acéstă moşie maĭ are luminata Dómnă şi altă moşie cumpĕrată maĭ d'inainte, anume Sloboḑia ot. móra Brăiloiuluĭ, care şi acea fiind nehotărîtă, vĕ poruncim dară, ca dupĕ ce veţĭ merge în faţa lo-

In ultima ḑi de domnie, la 24 August 1802, dăruesce Alexandru Suţu un sălaş de ţigani şi fostului mare Vornic Radu Slătineanu [1].

*

Cu referinţă la dări, avem de înregistrat de la Alexandru Suţu două acte, din luna August 1802.

Primul, din 8 August, cuprinde ponturile venitului căminăriei [2].

---

culuĭ să faceţĭ urmarea hotărnicieĭ după deosebită porunca Domniĭ mele la moşia Codriĭ, şi împreună să hotărîţĭ şi pe acésta, după scrisorĭ, după doveḑĭ şi vechia stăpânire, şi să o împetriţĭ, ca să se facă ocolnică şi o hotărnicie pentru amândouĕ cu urmare după orînduiala hotărniciilor, şi Mumbaşirul portărel să aducă faţă la hotărnicie, atât pe Clucer Brăiloiu vênḑător, cât şi pe alţĭ vecinĭ, ce vor fi trebuincioşĭ, ca să nu se facă vre-o năpăstuire de vre-o parte. *ii saam receh. gvmd.* —1802, August 22.

Cod. XLVIII, fila 133.

1. *Io Alexandru Constantin Suţul Vvd. Zem. Moldo-Vlahiscoe.*

Dat'am Domnésca nóstră carte Dumnéluĭ cinstituluĭ credincios boeruluĭ Domnieĭ mele Radul Slătineanu, biv vel Vornic, ca să aibă a ţinea şi a stăpâni pre Ştefan Ţiganul cu soţia şi copiiĭ seaŭ fetele luĭ, pentru că acest ţigan ca un strein venit din Moldova aicĭ, fiind după obiceiul ţĕreĭ domnesc, şi aflându-se ţiind întru căsătorie ţiganca Dumnéluĭ, am bine-voit Domnia mea, atât după volnicia ce aŭ Domniĭ asupra lucrurilor Domnescĭ, cât şi pentru deosebitul cuvînt al dreptăţeĭ ce are Dumnéluĭ numitul boer, pentru alţĭ ţigani ce are aĭ Dumnéluĭ fugiţĭ în Moldova, de 'ĭ-am hărăzit pre acest ţigan, să 'l stăpânească cu sălaşul luĭ întreg; pentru care 'ĭ-am întărit acest har cu domnescul nostru sinet. *ii saam receh gvmd.* — 1802, August 24.

Cod. LXVIII, fila 135.

2. *Io Alexandru Constantin Suţul Vvd. Zem. Vlascoe.*

Fiind-că venitul Căminărieĭ este irat al Dumnéluĭ cinstituluĭ şi credincios boerul Domnieĭ mele . . . . . s'aŭ dat acéstă domnésca nóstră carte, ce s'aŭ orînduit de către Dumnéluĭ maĭ sus numitul boerul Domnieĭ mele, ca să caute acéstă slujbă şi să strîngă venitul Căminărieĭ, aicĭ în oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭĭ, urmând ponturilor ce se cuprinde maĭ jos:

1. Sfânta Mitropolie, episcopiile şi sfintele mŏnăstirĭ şi Dumnélor boerĭĭ veliţĭ de la vel Ban până la vel Clucer de arie şi jupânesele cele vĕduve ale cărora boerĭ aŭ stătut veliţĭ, aŭ să scutéscă câte o pivniţă în Bucurescĭ, după cuprinderea ponturilor de vamă:

2. Câţĭ, orĭ aŭ cărţĭ vechĭ Domnescĭ şi hrisóve de a scuti cârciume de căminărit, carĭ înoindu-se vor avea tărie, seaŭ de acum înainte se vor învrednici acesteĭ Domnescĭ milĭ prin cărţĭ noue, aceştia vor scuti cârciumĭ după cărţile ce vor avea la mânĭ, de vor avea drepte bucatele lor, seaŭ chiar cârciumile lor

Nu diferă mai în nimica acest act de cele anterióre relative la căminărit.

---

adevĕrate, fără de a fi sloboḑi acéstă Domnéscă milă ce li-s'aŭ făcut să o vîndă altuĭ obraz şi fără de a fi slobod după vechiul obiceiŭ să scutéscă cârciume întru care nu se vinde vinul lor, iar pentru tagma logofeţilor Divanuluĭ şi aĭ Vistieriei are a se urma hotărîrile şi poruncile Domnescĭ, ce sunt date maĭ de înainte a scuti şi cârciume streine, împotriva cărora poruncĭ, nu aŭ a fi supĕraţĭ;

3. Câţĭ se scutesc de căminărit, cu ale altora cărţĭ, şi se vor dovedi, să plătéscă orînduitul căminărit îndoit, spre pedépsa vicleşuguluĭ; iar strĕinele cărţĭ ce vor avea să se iae de la mânile lor, ca nisce pricinuitóre de netrebnica pagubă a venituluĭ boerieĭ;

4. Când vre-uniĭ, cu socotélă să nu plătéscă căminărit, 'şĭ vor pune vinurile să 'şĭ vîndă în vre-o cârciumă de cele ce se scutesc de căminărit cu carte Domnéscă şi făcêndu-se cercetare, se va dovedi acest vicleşug, atuncĭ cârciumariĭ acelor cârciume, ca uniĭ ce s'aŭ făcut pricină de paguba venituluĭ căminărieĭ şi ca nisce neascultătorĭ poruncilor Domnieĭ mele pentru că aŭ primit vinul altuia în cârciumele lor, să plătéscă căminăritul pentru tot vinul ce se va găsi în cârciumele acelor cârciumarĭ, atât adică pentru al lor, care se scutesce cu carte Domnéscă, cât şi pentru vinul ce aŭ primit în cârciumele lor, ca să 'l scutéscă de căminărit, fără de a avea carte de scutélă şi într'acestaşĭ chip se păgubesce fără de cuvînt venitul boerieĭ;

5. Câţĭ se află afară din crucile, carĭ sunt hotarul Bucurescilor, adecă împrejurul politieĭ acesteia, în vreme ce plătesc birul lor aicĭ în Bucurescĭ, ca şi Bucurescenĭĭ, iar darea căminărituluĭ se silesc să nu o plătéscă, pricinuindu-se că locuesc afară, acelora să nu se dee ascultare, ci precum şi ceĭ-l-alţĭ orăşenĭ aĭ Bucurescilor, negreşit să 'ĭ pue a plăti căminăritul;

6. Câte buţĭ cu vin şi cu rachiŭ se vor găsi prin cârciumele şi pivniţele cârciumelor ce plătesc căminărit, să plătéscă pre şin pentru tóte buţile maĭ înainte şi până a nu se începe, şi după ce se va sfîrşi vinul şi vor cumpĕra altul orĭ de la boerĭ, seaŭ de la mŏnăstirĭ, să plătéscă asemenea şi pentru vinul cel noŭ care s'aŭ cumpĕrat;

7. Pentru buţile cu vin ce vor vrea să le facă rachiŭ să plătéscă căminărit, şi pentru vinul acestor buţĭ când vor vinde dintr'ênsele orĭ cu vadra seaŭ cu ocaua, iar când nicĭ de cum vînḑare nu va face dintr'acel vin şi 'l va face rachiŭ, atuncĭ are a plăti numaĭ al rachiuluĭ căminărit;

8. Vinul strĕin afară din trebuinţa ţĕreĭ, fiind-că nu este slobod să îl aducă în ţeară, iar întîmplându-se să lipséscă de vin pămêntenĭ, urméză a fi trebuincios cel strein, atuncĭ cu voie de la Domnie, prin marafetul celuĭ după vreme căminar să se slobódă a intra în ţeară vin strein pe cât va fi trebuinţă şi unde va fi lipsă, iar când pe ascuns se va cacerdisi cu vre-un feliu de meşteşugurĭ, să se facă de către cel după vremĭ căminar controbont;

9. Căminăritul este a se plăti butea cu vin, parale cincĭ-ḑecĭ şi cincĭ, şi butia cu rachiŭ de ţeară care este mare pe cincĭ, şi cea maĭ mică butie cu rachiŭ de ţeară pe jumĕtate tal. douĭ şi jumĕtate iar pentru rachiul strein, care scrie condica Divanuluĭ a se plăti la butea mare tal. şépte, şi de butea maĭ mică pe jumĕtate tal. treĭ şi jumĕtate, fiind-că rachiul strein este oprit

Al douilea din 12 August se referă la arêndarea venitului săpunăritului [1].

*

Cu referinţă la comerciŭ avem de adus, din August 1802, două documente de privilegiĭ pentru târguri, în favórea boerilor Nicolae Brâncoveanu şi fost marele Vornic Const. Ştirbeiŭ. De altmintrelea, aceste hrisóve nu fac decât a confirma hrisóve de la anteriorii Domni.

Cel d'întêiŭ document, ce ne-a rĕmas de la Domnia luĭ Alexandru Suţu, este pitacul din 18 Iulie 1802, la 12 judeţe de dincóce de Olt, poruncind Ispravnicilor, să dee cuvenitul ajutor vameşilor de a 'şi împlini vămuirea după ponturi, fiind-că locuitoriĭ şi neguţĕtoriĭ li-ar fi stând cu înpotrivire [2].

---

de a se aduce în ţĕră ca şi vinurĭ streine, unde dar se va găsi rachiŭ strein verĭ la cine, să se iae de la aceia căminărit îndoit;

10. Buţile ce se vor găsi plătind caminărit la căminarul ce aŭ fost şi vor avea răvaşe adevĕrat de plată, acelea ca niște plătite să nu se supere, ci să li se ţie răvaşele în sémă; poruncim dar D-vóstră Zabiţilor oraşuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, să daţĭ ajutorul cel cuviincios spre căutatul slujbeĭ, şi strînsul acestuĭ venit, iar când orînduitul cu acéstă slujbă, va căuta să facă vre-o urmare în potrivă, orĭ de la unul maĭ mult, saŭ de a cere căminărit şi de unde nu se cade, să nu-l îngăduescĭ. *ii saam receh gd.*—1802, August 8.

Cond. XLVIII, fila 126—127

1. *Io Alexandru Constantin Suţu Vvd. Zem. Vlahiscoe.*

Cărţi de slujba săpunărituluĭ. Dupĕ obiceiŭ s'a dat acéstă carte a Domnieĭ mele . . . . . carele pre anul acesta cu lét 1802 aŭ cumpĕrat slujba săpunărituluĭ din tótă ţeara, să aibă a căuta acéstă slujbă aicĭ în oraşul Bucurescĭ, şi de la toţĭ ceĭ ce vor lucra săpun cu cherhanale să aibă a lua de la fie-care săpun cât săpun ar face, de una oca câte un ban după obiceiŭ, iar nu maĭ mult, că se va pedepsi; pentru care poruncim şi D-vóstră Zabiţilor Domnieĭ mele din oraşul Bucurescĭ, pe care va arĕta maĭ sus numitul că nu să supune a plăti săpunăritul, pe uniĭ ca aceia să-ĭ faceţĭ şi fără voia lor a plăti săpunăritul după obiceiŭ. *ii saam receh gvmd.* — 1802, August 12.

Asemenea două cărţi s'aŭ făcut: una pre Craiova cu cincĭ judeţe şi alta pre doue-spre-ţece judeţe.

2. *Cu mila luĭ Dumneţeŭ, Io Alexandru Nicolae Suţu Vvd, Domnul Moldoveĭ şi Ţĕreĭ Românescĭ.*

Dat'am Domnésca nóstră carte, Dumnéluĭ cinstituluĭ şi credincios boeruluĭ Domnieĭ mele, biv vel Vornic Constantin Ştirbeiŭ, prin care dăm voie şi sloboţenie, ca să facă târg pre moşia Dumnéluĭ Brezóia, din sud. Dâmboviţa, pre

Privilegiul de scaune de carne, atât de supĕrător comerciuluĭ de vite, este riguros menţinut, graţie mareĭ treceri, ce avea pre lângă noul Domn, boerul Nicolae Brâncoveanul. Acesta obţinu, cu cea maĭ mare înlesnire, de la Alexandru Suţu, reîntărirea privilegiuluĭ a douĕ scaune de carne în Bucurescĭ, a cincĭ scaune în târg la Găgenĭ, a unul la Budurésca, a altuia la Scheiŭ şi a patru scaune la moşia Obilescĭ, din jud. Ilfov[1].

---

sĕptĕmână o dată Vinerea, fiind-că pentru facerea acestuĭ târg are Dumnéluĭ de maĭ înainte sineturĭ domnescĭ, coprinzĕtóre, că s'aŭ făcut întêiŭ cercetare de către Ispravnicĭĭ judeţuluĭ, şi s'aŭ dovedit, că nu numaĭ nu aduce nicĭ o pricină împotrivitóre la Nizam, seaŭ altă stricăciune şi pagubă la alte târgurĭ, ci încă este trebuincios şi de folos locuitorilor drept aceea poruncim Dumnévóstră Ispravnicilor, să daţĭ de scire locuitorilor; împrejurenĭ, ca să vie la acest târg cu celea ce vor avea de vînzare şi de cumpĕrat şi să-şĭ facă alişverişul lor; purtând grijă Dumnévóstră ca să nu facă nescarĭ-va pricinĭ şi gâlcevurĭ, iar vênzarea vinuluĭ şi a rachiulnĭ are a fi numaĭ a stăpênuluĭ moşieĭ, dupĕ obiceiul pământuluĭ, adecă Dumnéluĭ Vornicu, *ii saam receh gd.* — 1802, August 13.

Cod. XLVIII, fila 131.

Io Alexandru Nicolae Suţul Vvd. Zem. Moldo-Vlahiscoe.

Fiind-că Dumnéluĭ cinstitul şi credincios boierul Domnieĭ mele, Nicolae vel Banu, atât prin cărţile fraţilor Domnĭ de maĭ înainte, şi de la Domnia sa fratele Alexandru Vodă Moruzi, aŭ avut volnicie a face pre moşia Dumisale Găjenĭ, ot sud Saac, târg în fieşce-care an o dată, care târg să ţie o sĕptĕmână, din ziua Duminiceĭ sfîntuluĭ Apostol Tomeĭ, unde să fie obor pentru vite şi bucate şi la acest târg să nu se amestece nicĭ Ispravnicĭĭ, nicĭ vameşiĭ, nicĭ erbariĭ, nicĭ zabiţiĭ, nicĭ alţĭ ómenĭ domnescĭ, ci să aibă Dumnéluĭ a lua vama cea obicĭnuită şi tóte cele-l-alte obiceiurĭ ce vor fi la târgul acesta. Aşişderea nicĭ vin, nicĭ rachiu, nimenĭ să fie volnicĭ a vinde la acest târg, într'acéstă sĕptĕmână, fără de scirea omuluĭ Dumisale, care târg urméză de a se face şi până acum dupĕ domnescile cărţĭ de maĭ sus arĕtate; şi osebit şi rĕposatul domn Hangeri, aŭ maĭ adăogat să se maĭ facă un târg tot pre acéstă moşie a Dumnéluĭ, la ziua sfîntuluĭ Ioan Teologul, Septembrie 26, care şi acest târg şi asemenea urmare să aibă, dupĕ cum şi cel de la Dumineca Tomeĭ, începênd de Duminecă până Luni, în zile 8. Drept aceea şi Domnia mea am întărit cu Domnésca nóstră carte privilegiul amêndorora acestor târgurĭ, şi orînduiala ce maĭ sus se arată, ca să se păzéscă întocmaĭ; pentru care poruncim Dumnévóstră Ispravnicilor, Vameşilor şi tuturor altora ce veţĭ fi orînduiţĭ, orĭ-cu ce trébă şi slujbe domnescĭ, să aveţĭ a vĕ feri şi întru nimic să nu vĕ amestecaţĭ la acest târg, că orĭ care va îndrăzni a face câtuşĭ decât supĕrare, se va pedepsi. *ii saam receh gd.*—1802, August 10.

Cod. XLVIII, fila 129 verso.

1. Cod. XLVIII, fila 124 verso.

Celă-l-alt boer care curtenea pre Alexandru Suţu, fostul mare Vornic Constantin Ştirbeiŭ, dobândesce şi el recunóscerea dreptuluĭ de stăpânire a oboruluĭ de la Bucurescĭ, «care este pre moşia Fundenĭ, din Ilfov», şi prin urmare, i se recunósce dreptul să iae *paraua de loc* şi ordonă vameşilor să nu aibă a face cu acest drept al stăpânuluĭ moşieĭ, ci să 'şĭ caute vama domnéscă dupĕ catalog şi ponturĭ [1]. — 1802, August 8.

Cu referinţă la *industrie,* Alexandru Suţu dă, în 5 August 1802, un hrisov în folosul Cherhanelei, adecă a fabriceĭ de testemele şi iminele de la mŏnăstirea Mărcuţa, înfiinţată cu decretul luĭ Alexandru Moruzi, din 28 Maiŭ 1800 şi recunoscută cu alt hrisov al luĭ Michail Suţu, în Ianuarie 1802. Alexandru Suţu constitue fabricantuluĭ Stănuţă, care a început Cherhanéoa, privilegiul esclusiv al fabricaţiuneĭ pre 15 anĭ, începĕtorĭ de la 20 Maiŭ 1800, cu singura obligaţiune de a da pre tot anul la cămara Domnéscă 50 de testemeluri, însă 25 de cele bune şi 25 de cele de al doilea. Iar de i se va da tulpanul de la cămară, atuncĭ să dee 75 de testemeluri, însă 40 de cele bune *başi* şi 35 de cele de al doilea. Maĭ este obligat fabricantul Stănuţă să vîndă fabricatele luĭ cu un preţ cuviincios şi cumpĕnit. Alexandru Suţu maĭ acordă luĭ Stănuţă şi la opt ómenĭ aĭ luĭ, streinĭ, apĕrare şi scutire de dăjdiĭ [2].

---

1. Cod. XLVIII, fila 124 verso.

2. *Io Alexandru Nicolae Suţu Vvd. Domnul Moldoveĭ şi Ţĕreĭ Românescĭ.*

Fiind-că înmulţirea a orĭ ce fel de meşteşugurĭ strĕine şi lucrurĭ de mânĭ s'ar putea izvodi într'o ţĕră, ca să lucreze într'însa, este folosul şi îndestularea eĭ, şi fiind-că s'aŭ arĕtat cu jalbă la Domnia mea, că cu voie şi cu sloboḑenie de la Domnie, aŭ deschis o cherhanea, aicĭ, de testemeluri şi iminele la mŏnăstirea Mărcuţa, şi pentru căcĭ aŭ isvodit întĕiŭ el acest lucru, aicĭ în ţĕră, la care aŭ pus şi ostenélă şi cheltuială cu trebuinciósele văpsele, pene şi cu ómenĭ cu sciinţă, lucrătorĭ meşteşuguluĭ acestuia, aducêndu-ĭ într'adins, aŭ avut privilegiurĭ date atât de Domnia sa, Alexandru Vodă Moruzi, ot lĕt 1800 Maiŭ 28, cât şi de către Domnia sa, fratele Michail Suţul, la lĕt 1802 Ianuarie, prin hrisóvele ce le vĕḑum coprinḑĕtóre, că cercat fiind şi cu sciinţă desĕvêrşit al meşteşuguluĭ acestuia, aflându-l pentru ca să se osîrduiască, maĭ mult s'aŭ miluit cu aceste ponturĭ ad:

1. Fiind-că numitul Stănuţă aŭ început cherhanéua acésta şi aŭ pus'o în lucrare cu ostenéla luĭ, la care într'adevĕr aŭ pus şi cheltuială, cu aducere de văpsele, pene şi de ómenĭ lucrătorĭ meşteşuguluĭ acestuia cu plată, să nu aibă dară voie altĭ nimenĭ, din ceĭ ce sciŭ meşteşugul acesta, orĭ din carĭ se vor fi aflând aicĭ acum, seaŭ carĭ ar maĭ veni de acum înainte din alte părţĭ, adecă de altă cherhanea de testemeluri, până la 15 anĭ, începêndu-se acest soroc de la lĕt 1800, Maiŭ 28, ci să fie propriţĭ alţiĭ, lucrând la acéstă cherhanea cu simbrie

Vom vedea dupĕ 1806, încercărĭ de a se nimici acest privilegiŭ.

---

cine va vrea, ascultând pre acest Stănuță, și cunoscêndu-l d'întêiŭ al lor, iară ceĭ ce se vor arĕta cu împotrivire să se pedepséscă la cămara Domnéscă.

2. Atât Stănuță, cât și opt ómenĭ aĭ luĭ strĕinĭ, să fie apĕrațĭ de rîndul dăjdiilor, în câtă vreme se vor afla lucrând la cherhanea, pre care aducêndu ĭ la cămara Domnieĭ mele spre cercetare, să li se dea teșcherele la mână, ca să fie sciuțĭ a nu se supĕra.

3. Să fie dator Stănuță a da pre tot anul la cămara Domnéscă câte 50 testemeluri, însă 25 de cele bune basi și 25 de cele de al doilea, iară de se va da tulpanurĭ de lână maĭ rea, atuncĭ să se dea 75 testemeluri, însă 40 de cele bune basi și 35 de cele de al doilea, și fiind pentru ca să cunóscă și ceĭ ce aŭ trebuință de obște a cumpĕra testemeluri și iminele, un folos dintr'acesta, de aceea i s'aŭ dat numituluĭ acest privilegiŭ și s'aŭ îndatorat, ca și el să aibă a urma cu un preț cuviincios și cumpĕnit la vînd̨area de testemeluri și iminele. Acest dară privilegiŭ cu ponturile ce se numesc maĭ sus, rugându-ne maĭ sus numitul, prin jalba ce ne-aŭ dat, ca să-l înoim și găsindu-l și Domnia mea cu cale, am bine-voit de l'am întărit printr'acest Domnescul nostru hrisov și pentru ca să se păzéscă aceste ponturĭ nestrĕmutat am adeverit hrisóvele ce aŭ avut privilegiurĭ date atât de la Domnia sa, fratele Alexandru Moruzi, ot lét 1800, Maĭ 28, i de la Domnia sa fratele Mihail Vvd. Suțu, ot lét 1802, ghenarie și de la Domnia sa fratele Alexandru Vvd. Suțu, ot lét 1802, August 25; prin hrisóvele ce le vĕd̨um cuprind̨ĕtóre, că cercat fiind și cu sciință desĕvêrșită a meșteșuguluĭ acestuia aflându-l, pentru ca să se osîrguiască maĭ mult, saŭ miluit cu aceste ponturĭ adică:

1) Fiind-că numitul Stănuță aŭ început cherhanéua acésta și aŭ pus'o în lucrare cu ostenéla luĭ, la care în adevĕr și cheltuială cu aducerea de vărpsele bune și de ómenĭ lucrătorĭ aĭ meșteșuguluĭ acestuia cu plată, să nu aibă dar voie altul nimene, dln ceĭ ce sciŭ meșteșugul, orĭ din care s'ar fi aflând acuma aicea, căcĭ carĭ ar maĭ veni de acuma înainte din alte părțĭ a deschide altă cherhanea de testemeluri, până la 15 anĭ, începêndu-se acest soroc de la létul 1800, Maiŭ 28, ce să fie popriți alțiĭ, lucrând la acéstă cherhanea cu simbrie cine va vrea, ascultând pe acest Stănuță și cunoscêndu-l d'întêiŭ al lor, iar ceĭ ce se vor arĕta cu inpotrivire să se pedepséscă la camara Domnéscă.

2) Atât Stănuță cât și 8 ómenĭ aĭ luĭ strĕinĭ, să fie apĕrațĭ de rîndul dăjdiilor, în câtă vreme se vor afla lucrând la cherhanea, pe carĭ aducêndu-ĭ la cămara Domnieĭ mele spre cercetare, să li se dee teșcherea la mână, ca să fie sciuțĭ a nu se supĕra.

3) Să fie dator Stănuță, a da peste tot anul la cămara Domnéscă câte 50 testemeluri, însă 25 de cele bune basi și 25 de cele de al 2-lea, și fiind pentru ca să cunóscă și ceĭ ce aŭ trebuință de obștie a cumpĕra testemeluri, și iminele, un folos dintru acésta, de aceea i s'aŭ dat numituluĭ acestuia acest privilegiŭ, saŭ indatorat ca și el să aibă a urma un preț cuviincios și cumpĕnit la vînd̨area de testemeluri și imenelelor; acest dar privilegiŭ, cu ponturile ce se numesc maĭ sus, rugându-ne maĭ sus numitul prin jalba ce ne-aŭ dat, ca să le înoim cu vre-un adaos de ómenĭ la trebuința ce are și pentru paza ponturilor de maĭ sus numite spre a nu se amesteca alțiĭ la meșteșugul lucruluĭ seaŭ ce aŭ izvodit

Narturile nu sunt uitate în scurta Domnie a luĭ Alexandru Şuţu. La 11 August 1802, el scrie luĭ biv vel Ban Nicolae Brâncoveanul, epistatul logofeţiilor marĭ, luĭ biv vel Vornic Manolache Creţulescu şi Constantin Ştirbeĭ şi luĭ vel Vistiernic, «fiind-că pentru rîndurile narturilor lucrurilor de mâncare, ce se vînd de băcanĭ şi alţiĭ, i pentru pâne, cum şi pentru cărnurĭ, trebuind a se da un cuviincios nizam şi a se pune în rînduială nartul, cu care se cuvine a se face vînḑarea acestora; de vreme ce după pliroforia ce avem Domnia mea, toţĭ aceştia fac vînḑările cu preţurĭ încărcate peste măsură şi nesuferite, vĕ poruncim dar, ca împreună cu Dumnéluĭ vel Aga, adunêndu-vĕ la un loc, unde aducênd de faţă, atât pre brutarĭ, i pre măcelarĭ, cum şi pre băcanĭ, să faceţĭ cercetare cu fieş-care din aceste bresle osebit, şi alegênd preţul cuviincios cu care se cade a face vînḑarea fieş-căruĭ lucru, acum într'acéstă vreme, să aveţĭ a întocmi, prin dréptă chibzuire, nartul vînḑăreĭ, la tóte acestea, pre care să 'l arĕtaţĭ Domnieĭ mele prin anaforale în scris, fără de zăbavă; şi fiind-că brésla măcelarilor s'aŭ dat de către Domnia, mea iar asupra Agieĭ, ca să curgă şi să urmeze orînduiala aceea ce aŭ fost obicĭnuită din vechime, poruncim Dumitale vel Aga, să 'ĭ îndatorescĭ pre toţĭ măcelariĭ politieĭ, ca să 'şĭ alégă dintre dênşiĭ Vătăşeĭ, pre carĭ să 'ĭ orînduescĭ Dumnéta şi să 'ĭ

---

aice, să se numéscă felurimea lucrurilor ce scóte cherhanaua luĭ, prin calâpurile meşteşuguluĭ testemelurilor, adecă, bohcele, macaturĭ, perne, plapome, brâne şi orĭ-ce alt lucru se face cu mijlocul calâpurilor al meşteşuguluĭ acestuia, cum şi de a deschide fabrica altul fiind oprit; acéstă oprire să se urmeze nu numaĭ aice în politie şi înprejur, ci şi în judeţele ţĕreĭ; a căruĭ rugăciune chibzuind'o Domnia mea, am aflat'o dréptă şi cu cale, şi după trebuinţa ce în adevĕr are de meşteşugul acestuia am bine-voit Domnia mea de am înnoit privilegiul ce aŭ avut şi am făcut acest ajutor de adaos, atât la cele-l-alte cereri ale sale, ce sunt numite maĭ sus, cât şi la ómenĭ, ca să ţie până 30 ómenĭ aĭ luĭ, streinĭ, scutiţĭ şi apĕraţĭ de rîndul dăjdiilor, după orînduiala ce se arată la pontul al doilea; Să fie însă şi el îndatorat a da pentru acéstă cherhanea pe tot anul câte talerĭ 300, etision la numita acéstă mŏnăstire Mărcuţa, unde din început, la acéstă mŏnăstire Mărcuţa aŭ deschis acéstă cherhanea nouă, pentru aliş-verişul sĕŭ, şi unde îşĭ are puntea apeĭ aceea, ce trebuie de a sĕ sluji la meşteşugul acesta, care acest etision nu numaĭ în câtă vreme s'ar afla cherhanea înăuntru mŏnăstireĭ, ci şi mutându-se orĭ şi unde, să aibă a se da pe tótă vremea la numita mŏnăstire. Drept aceea ca să se păzéscă aceste ponturĭ cu adaosul ce i s'a făcut, am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ domnésca nóstră iscălitură şi pecete, i cu credinţa prea iubiţilor domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd., martorĭ fiind şi dumnélor cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boerĭ veliţĭ aĭ Domnieĭ mele: Pan Nicolae Basarab biv vel Ban, epistatul logofeţieĭ de téra de sus, Pan Dumitrache Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spat. Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic.

Cod. LXVIII. fila 42 verso.

îndatoresci, ca de împreună cu brésla să îngrijéscă spre a avea vite în destul pentru tăiat la scaune, ca să nu pătiméscă norodul de lipsa acesteĭ trebuincióse hrane, ci să fie felurimele cărnurilor îndestulate de vite sănětóse şi grase, făcênd vînzarea întocmaĭ dupĕ nartul, ce se va hotărî de către Domnia mea, căci găsindu-se vre-unul dintr'ênşiĭ viclenind cu vre-un chip, împotriva porunceĭ nóstre, orĭ cu lipsa la dramurĭ, orĭ cu carne bolită şi slabă, seaŭ cu lipsa de neajungere pentru îndestularea politieĭ, cu nicĭ un mijloc nu vor putea scăpa de strașnica urgie şi pedépsă a Măriei mele. — 1802, August 11 [1].

O reînoire a statutelor corporațiuneĭ bărbierilor, avu timp Alex. Suțu să dee acestor meşterĭ [2].

---

1. Cod. XLVIII, fila 128 verso.

2. *Io Alex. Nicolae Suțu Vvd. Domnul Moldoveĭ şi al Țĕreĭ Românescĭ.*

Fiind-că rufetul bărbierilor meşterĭ, carĭ locuesc aicĭ în oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ, aŭ avut obiceiul şi aşeḑĕmînturile ce se coprind maĭ jos, încă maĭ dinainte, din vechime, aşişderea aŭ avut şi un proto meşter, maĭ mare peste dênşiĭ, ad. Starostea pentru purtarea de grije şi chivernisirea rufetuluĭ lor, care obiceiurĭ cerênd a li se întări şi de către Domnia mea, dupĕ ce ne-am pliroforisit întêiŭ din hrisóvele fraţilor Domnĭ de maĭ nainte, ce le vĕḑum Domnia mea, care le aŭ la mânile lor; am poruncit să-şĭ alégă Staroste dupĕ obiceiŭ şi aŭ ales pre . . . căruia am dat Domnia mea acest hrisov al Domnieĭ mele, ca să aibă a fi Staroste şi purtător de grijă peste toţĭ bărbieriĭ de aicĭ, şi el împreună cu 6 Epitropĭ meşterĭ aĭ Bresleĭ acestea, maĭ bĕtrânĭ şi maĭ de cinste a lor ce vor fi, să păzéscă orânduelele ce aŭ între eĭ, ad:

1. Toţĭ câţĭ lucréză meşteşugul acesta—aicĭ în Bucurescĭ—orĭ pământenĭ seaŭ străinĭ, din orĭ-ce parte ar fi venit, seaŭ călăraşĭ, dorobanţĭ, sêrbĭ, seaŭ orĭ-ce fel de slujitorĭ ar fi, să aibă a asculta de Starostea şi de aceĭ 6 Epitropĭ la cele ce ĭĭ va povĕţui pentru ale meşteşuguluĭ lor;

2. Pentru ucenicĭ când vor vrea să iasă de la meşterĭ, să fie datorĭ a da de scire Starosteĭ şi Epitropilor, ca prin scirea şi voia lor să iasă, iară de sineşĭ să nu fie volnic nicĭ vre-unul din meşterĭ să îndrăsnéscă a lua ucenicul altuia.

3. Când se va întêmpla, orĭ greşală să facă vre-un bărbier de a nu lucra bine, orĭ de a nu păzi Dumineca şi alte sĕrbătorĭ, seaŭ judecată să aibă unul cu altul pentru ale meşteşuguluĭ lor, să nu fie volnic Boer mare, Agă, seaŭ alţĭ Zapciĭ a-ĭ judeca, fără numaĭ Starostea d'împreună cu Epitropiĭ sa-ĭ judece, şi să-ĭ îndrepteze dupĕ obiceiul şi orînduiala lor, certându-ĭ şi dojănindu-ĭ după vina, ce vor face.

4. Până nu-şĭ vor deschide meşteriĭ ceĭ maĭ de cinste prăvăliile lor, să nu aibă voie ceĭ-l-alţĭ bărbierĭ a-şĭ deschide.

CAP. XXV

Căimăcămie la Muntenĭ.

Am vĕḑut maĭ sus, prin ce îngrămădire de împrejurărĭ şi stăruinţĭ şi ciocnirĭ de influinţe s'aŭ pregătit la Constantinopole înlocuirea luĭ Alexandru Suţu în domnia Munténă, prin Constantin Ipsilante. Am arĕtat, că ultima ḑi de administrare a Domnieĭ luĭ Alexandru Suţu, este semnalată istorieĭ, cu ultimul act din codicele XLVIII, purtând data de 24 August, 1802.

La 25 August, de sigur, până când Suţu se afla tot în Bucurescĭ, Ţéra Muntenéscă rĕmâne sub administraţiunea unor Caimacamĭ, până la sosirea nouluĭ Domn Constantin Alexandru Ipsilante.

Dintr'un act al Căimăcămieĭ, din Septembre 1802 [1], vedem că semnéză cu titlu de Caimacamĭ: Iosif episcop de Argeş, Constandie, episcop de Buzĕŭ, Marele Logofĕt Brâncoveanu, şi un Iordache, care credem că este Gheorghe Mavrocordat, pe care pe alocurea îl găsim semnând întreg: Gheorghe Mavrocordat, Caimacam.

---

5. Pentru cutia de milostenie ce aŭ avut de obiceiŭ a ţine brésla acésta, să se iae de tot meşterul, din Duminecă în Duminecă, câte banĭ treĭ, şi de calfă câte banĭ doĭ, dând aceştĭ banĭ orĭ-cine ar lucra meşteşugul acesta, şi să se strîngă în cutie la Starostea, care cutie să fie pecetluită atât de Staroste, cât şi de Epitropĭ cu pecetele lor, şi să se păzéscă peste tot anul, ca dintr'aceĭ banĭ să se cheltuească la Prasnicul Prepadoamneĭ Paraschiveĭ ce 'l prăznuesc eĭ, şi la mórtea vre-unuĭ meşter din breasla lor, ce nu va avea cu ce să-ĭ facă trebuinciósele îngropăreĭ şi alte pomenĭ, dintr'aceĭ banĭ să-ĭ slujéscă şi să-ĭ facă pomenirile luĭ cum şi de va rĕmânea vre-un meşter de aĭ lor la slăbiciune şi la sĕrăcie, din bólă, seaŭ din altă întêmplare, iarăşĭ dintr'aceĭ banĭ să-l slujéscă cu ceea ce va fi cu cale, dupĕ starea luĭ; pentru care aceste cheltuelĭ când se va întêmpla trebuinţă a se face, cu toţiĭ împreună să deschiḑă cutia şi cu sfatul de obşte al Epitropilor să se cheltuiască, şi atât de baniĭ ce se vor strînge la cutie, cum şi de cheltuiala ce se va face la cele maĭ sus arĕtate, în toţĭ aniĭ, să aibă Starostea a-şĭ da socotéla înaintea acestor 6 Epitropĭ, care cheltuelĭ să se arate prin fóĭe anume, la ce, unde, şi cât s'aŭ dat, ca să fie cunoscute şi celor-l-alţĭ de obşte, spre a i se vedea slujba de este cu credinţă seaŭ nu?—Decĭ am întărit Domnia mea hrisovul acesta cu însăşĭ iscălitura şi pecetea Domnieĭ mele, ca să se urmeze precum poruncim maĭ sus, la aniĭ de la zidirea lumiĭ . . . iară de la Domnul Dumneḑeŭ şi mântuitorul nostru Is. Hris. 1802, Iulie 25, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele, Bucurescĭ; de Zamfirache Logofĕtul de Divan.

Cod. XLVIII, fila 133.

1. Cod. XLVIII fila 141.

Pe lângă Căimăcamiĭ, adesea semnéză şi boeriĭ din divan, precum: Manolache Creţulescu, Radu Slătineanu, Constantin Ştirbeĭ, Manolache Grădişteanu, Scarlat Ghica, Dumitru Ghica, fost mare ban, Scarlat Câmpineanu, Radu Golescu. Filipescu Const. semnéză ca mare Vistier, iar pe alocurea tot ca mare Vistier se intituléză Isac Ralet [2]. Ca mare Agá semnéză, între 1 şi 5 Septembre 1802, Scarlat Grădişteanu.

Căimăcamiĭ Ţĕreĭ Românescĭ adreséză la 25 August următórea proclamaţiune, în atâtea exemplare, câte judeţe, anunţând noua domnie şi însărcinarea lor de Căimăcamĭ:

Noĭ Căimăcamiĭ Ţĕreĭ Românescĭ

Cuvioşilor Arhimandriţĭ şi Egumenĭ de pre la mŏnăstirĭ, molitvelor vóstre, Protopopilor, Preoţilor şi D-vóstră Boerilor, Boerinaşilor şi vouĕ tuturor locuitorilor de obşte, de la sud..., sănĕtate vĕ pohtim de la milostivul Dumneḑeŭ; vĕ facem în scire, că astăḑĭ la 25 ale luneĭ aceştia, am primit veste de bucurie, cum că prea puternica Impĕrăţie (a căruia slavă, mărire şi putere, Dumneḑeŭ să o înmulţéscă în vecĭ) ne-aŭ hărăzit Domn şi stăpân ţĕreĭ aceştia pre Măria sa, prea Inălţatul şi prea slăvitul nostru Domn, Constantin Alexandru Ipsilant, Vvd· (Domnul Dumneḑeŭ să-ĭ întăréscă şi să-ĭ delungeze stăpânirea în luminat scaunul Mărieĭ sale), cinstindu-ne şi învrednicindu-ne Măria sa, cu însăşĭ Cartea Mărieĭ sale de Căimăcămie, cuprinḑĕtóre de Domnescile Mărieĭ sale povĕţuirĭ şi poruncĭ, pentru căutarea . . . . . ţĕreĭ cu îngrijire, prin care, nu puţină bucurie trebue să aveţĭ de împreună cu noĭ şi D-vóstră toţĭ de obşte, ca uniĭ ce sunteţĭ încredinţaţĭ de buna oblăduire a Mărieĭ sale, dupĕ pilda ce avem din Domnia Mărieĭ sale, ce aŭ fost în Ţéra Moldoveĭ, vecina nóstră, şi atât Dumnélor Ispravnicilor şi Judecătorilor şi celor-l-alţĭ Boerĭ şi Zabiţĭ, cum şi toţĭ locuitoriĭ de obşte parte bisericéscă şi mirenéscă, de orĭ-ce tréptă, stare şi breslă ar fi, primind cu bucurie vestirea acésta se vĕ încredinţaţĭ, nădejduind, fără de îndoire, la oblăduirea cea bună şi plină de dreptate şi înţelepciune a înălţimiĭ tale, care avem a petrece subt a Mărieĭ sale bună umbrire.

Decĭ, pe lângă vestirea bucurieĭ ce vĕ trimetem, de luminata Mărieĭ sale Domnie, nu lipsim a scrie Dumnévóstră Ispravnicilor, ca nisce dregătorĭ ce vĕ aflaţĭ încărcaţĭ cu judeţul acela asuprăvĕ, să aveţĭ a căuta trebile judeţuluĭ ale Isprăvnicieĭ cu silinţă şi fără de lenevire, dreptate şi bună cumpĕnirea locuitorilor, păzind cu scumpĕtate şi încredinţându-ĭ pre toţĭ de o dréptă oblăduire, ce nădĕjduim a avé în ḑilele Mărieĭ sale, îndemnnâdu-se fieş carele a şi căuta de hrana şi chiverniséla luĭ cu bucurie, păzind judeţul şi pe locuitorĭ cu Zabiţiĭ, cu Polcovnicul, Căpitanul şi cu toţĭ slujitorĭ de ceĭ împotrivă şi făcĕtorĭ de

2. Veḑĭ cod. XLVIII, fila 143, 143 verso şi 144.

rele, avênd maĭ vîrtos la tréba Nizamuluĭ, îngrijirea cea cuvinciósă de a nu se întêmpla vre-un cusur; pre slujbaşĭ, pre Zapciĭ încă să-ĭ aveţĭ la bun zapt, ne îngăduindu-ĭ de a face cât de puţine jafurĭ locuitorilor; şi aşa, fieşi-care în parte, mare şi mic, dregător seaŭ slujbaş, să vĕ osîrduiţĭ prin bune urmărĭ, ca la buna venire a Mărieĭ sale, care o rugăm de la milostivul Dumneḑeŭ să fie norocit, să vĕ puteţĭ arĕta cu feţe curate, de a putea cunósce şi Măria sa, a fieş-căruia slujbă bună, după care să se pótă nădĕjdui la mila Mărieĭ sale; iară, împotrivă când vre-unul se va afla în vre-un cusur al slujbiĭ, seaŭ în orĭ-ce fel de vină, înşi-ne îĭ vom fi davagiĭ pentru necinstea şi osînda luĭ; drept aceea, după ce veţĭ înţelege Dumnévóstră Ispravnicilor, acéstă bună vestire, să aveţĭ a pune să scótă copiĭ de pre acésta carte, şi cu om într'adins, în grabă, să o trimiteţĭ să o citéscă negreşit, cu înţelegere, prin tóte oraşele, târgurile şi satele judeţuluĭ, întru auḑul tuturor locuitorilor de obşte, ca fieşi-care luând acéstă vestire de bucurie, să nădĕjduiescă de la Măria sa, prea Înălţatul nostru Domn şi stăpân o bună oblăduire, plină de dreptate şi de milostivire, şi să róge pre milostivul Dumneḑeŭ, de obşte, pentru bună venirea şi starea cea norocită şi îndelungată a prea luminat scaunul Mărieĭ sale; de care şi aşteptăm de la Dumnévóstră rĕspuns fără de zăbavă, cum că aţĭ înţeles bine vestirea cu povĕţuirile care maĭ sus vĕ dăm, şi că s'aŭ urmat şi citirea cărţilor în tóte satele şi oraşele judeţuluĭ, spre înţelegerea tuturor de obşte, şi fiţĭ sănătoşĭ. — 1802. August 25.

*

Sosirea domnuluĭ noŭ în Bucurescĭ este întârḑiată maĭ mult timp. La 28 August 1802, st. n., Ruffin arĕta luĭ Talleyrand din Paris, că îşĭ face datoria de a combate numirea luĭ Const. Ipsilante la tronul ţĕreĭ Muntenescĭ, numire care atinge onórea numelui frances [1]. Va să ḑică, la data acésta numirea nu era încă făcută.

Pera, 28 August, 1802.

1. Ruffin către Taleyrand, ministrul relaţiunilor esterne, despre opositiunea luĭ, la numirea luĭ C. Ipsilanti domn în Valahia.

Péra, le 10 Fructidor, an 10.

. . . . . .

Le second point discuté (avec M. de Tamara) fut l'affaire de la Valachie. Des Boiards de cette principauté passés en Russie et ne voulant plus rentrer sur leurs terres avant le redressement de leurs griefs, ont eu recours à cette fin à Mr. de Tamara, et cet Envoyé se fondant sur le traité de Kaïnardji, conclu en 1774, entre sa Cour et la Porte, se fait le soliciteur de ces émigrés auprès de leur Souverain légitime. Ils se plaignent d'avoir été contraints par

Printr'o altă notă a sa către Talleyrand, din 1 Septembre, arată că i s'a spus, că Ipsilante va fi curând domn în Muntenia şi că a înţeles că acéstă numire se va face, cu tóte împotrivirile luĭ Ruffin [1].

Intr'un P. S. de la acésta-şĭ notă, Ruffin informéză, că în acea ḑi de 1 Septembre st. n., Constantin Ipsilante a şi îmbrăcat caftan de

---

les Princes Hantzerli, Moruzzi et Suzzo à payer plus de 90 mille bourses (40 ou 45 milions de notre monnaie) outre les impôts ordinaires, dans l'espace de 3 ans, sous prétexte de levées de troupes et d'autres mesures de défense, et n'en ayant jamais opposé aucune au brigandage de Passavan-Oglou. Ils demandent par l'organe de M. de Tamara, pour condition *sine qua non* de leur rentrée en Valachie, un nouvel ordre de choses, savoir : que leur Hospodar le soit à vie, que les revenus soient fixés au taux où ils étaient lors de la réddition volontaire des Valaques à la Porte, qu'ils puissent lever parmi eux et tenir sur pied une armée de 10 mille hommes, plus ou moins ; et enfin que Constantin Ipsilanti, comme le Prince le plus habile à gouverner, le plus juste et le plus vaillant, soit nommé leur Hospodar.

M. de Knobelsdorff me dit bien dans la suite de notre entretien, que Constantin Ipsilanti avait réuni les suffrages de la nation valaque, mais j'ignorais que ce Ministre fût un si vif intérêt à ce prince grec, et, persuadé, comme je le suis, qu'il était porté pour la Russie, je m'expliquai nettement sur l'exclusion que les Français devaient et voulaient lui donner. Je fus tout étonné des efforts que l'Envoyé de Prusse fit pour justifier Ipsilanti de tous les torts qu'il pouvait avoir eus envers nous. J'eus beau les exposer dans tout leur jour. M. de Knobelsdorff persista à les rejeter sur la circonstance, à implorer la magnanimité nationale en faveur de son protégé et à me protester qu'il n'était ni Russe, ni Allemand, ni Anglais. Par justice pour la pureté des intentions de ce Ministre, avec lequel nous n'avions jamais différé d'opinion, de sentiments, ni de démarches, je m'abstins de le contredire davantage, surtout dès que je m'aperçus que la prevention s'en mêlait au point de confondre les personnages et les dates et de contester les faits. Il attribue, par exemple, au Prince Ipsilanti le mérite d'avoir sauvé le citoyen Beauchamp de la mort ignominieuse que le Ministre Smith poussait le Grand Visir à prononcer contre ce Français, comme espion ; mais il est positif que le citoyen Beauchamp n'étant arrivé que le 11 avril 1799 et Ipsilanti ayant été nommé Prince de Moldavie le 14 Mars précedent, n'étant plus conséquemment Drogman de la Porte à cette époque, c'est à Alexandre Suzzo qui l'avait remplacé que cette œuvre méritoire est due. J'en fis l'observation à M. de Knobelsdorff ; il ne s'y rendit point et je me tus. Mon silence a pu lui paraître un effet de ma conviction ; mais elle a si peu opéré que j'ai eu quelque regret de lui avoir fait connaître ce que je pensais du Prince Ipsilanti, que je soupçonne avoir été conseil'é par l'interprête russe de profiter de ma confiance dans l'envoyé de Prusse pour me pressentir et me dissuader . . . . . .

. . . . . .

1. Hurm., vol. 1781—1814, pag. 229—230.

domnie a ţĕreĭ Românescĭ[1]. Acéstă dată concordă deplin cu documentele nóstre interne. La Bucurescĭ nu a putut sosi scirea decât la 24 August, st. v.. A fost o neaşteptată şi suprindĕtóre scire pentru Alexandru Suţu, dar el a trebuit să se mângâie cu faptul, că i s'a lăsat domnia Moldoveĭ.

Pera, 1 Septembrie 1802.

1. Ruffin către Telleyrand, ministrul Relaţiunilor esterne, despre hârtiile ambasadeĭ francese şi despre numirea luĭ C. Ipsilante Domn în Valachia.

Péra, le 14 Fructidor, an 10.

. . . . . .

Quoique nous nous fussions d'abord promis que les articles seraient transcrits sans observation dans cette première entrevue, il n'en est aucun qui n'ait amené une observation quelconque. Maĭs ceux sur lesquels j'ai particulièrement insisté sont les papiers qui, fort indifférents pour les Ottomans, sont de la plus grande importance pour nous. Pour y appeler toute l'attention d'Ibrahim-Efféndi, j'ai dû lui faire sentir jusqu'à l'hyperbole, que c'était là le point essentiel. Il s'est engagé à faire de nouvelles recherches. Je lui répétai à satiété que le Prince Ipsilanti et ses consorts étaient responsables de tous ces papiers, parce qu'ils en avaient conseillé la dislocation qui ne serait jamais venue dans une tête turque, s'en étaient rendu dépositaires et devaient absolument les faire retrouver. J'allai plus loin : *comme il m'avait été confié que la nomination de ce Grec à la Principauté de Valachie devait être faite très-incessamment, je demandai que toutes les personnes qui s'étaient ingérées dans le transport, l'examen et la garde des papiers ne pussent point s'absenter de cette capitale où elles devaient comparaître comme partie, en notre présence, pour être interpellées.*

L'Effendi, qui, dès le commencement, m'avait nié la remise entre ses mains de mes deux offices relatifs aux papiers et aux dépôts des Chancelleries, malgré l'assertion de la Porte, me répondit que l'on saurait bien trouver ces personnes, fussent-elles aux Indes. Ce fut pour moi un trait de lumière, *et je compris que le Divan avait résolu de donner à Ipsilanti la principauté de Valachie, sans avoir égard à mes représentations.* Je me détermirai donc à exiger formellement en finissant la conférence, que l'Effendi en fît son rapport à S. H., comme j'en transmettrais de mon côté le résumé à mon Gouvernement. Ces paroles furent consignées à l'instant sur le Protocole par le Beyliktchi.

. . . . . .

Signées : *Ruffin, Kieffer, Franchini.*

P. S.

Le Prince Ipsilanti, qui avait été l'an 7 fait Hospodar de Moldavie, à la demande de Yussuf-Pacha, vient d'être revêtu du Caftan, et nommé à la Principauté de Valachie, sur les instances de son protecteur. On assure que

Se pare, că Rusia a găsit mijlocul să acuze pre Alexandru Suțu, că are secrete înțelegeri cu Franța, de óre-ce *postelnicul său Luce Gaspari Belleval* petrecea tocmaĭ atuncĭ la Paris, recomandat de domnul Moldoveĭ, precum maĭ sus am arĕtat[1]. Dar, de este să credem o afirmațiune a luĭ Ruffin, Rusia,— cel puțin ambasadorele eĭ — a primit de la Constantin Ipsilante 200 pungĭ de banĭ, adică 100,000 leĭ.

Numirea luĭ Constantin Ipsilante fu un eșec pentru ceĭ maĭ mulțĭ din Constantinopole, afară de Rusia: Căpitan Pașa, Chihaie, Sultana Valide, miniștriĭ turcĭ, Calimachiscĭĭ, Moruzescĭĭ, cari toțĭ eraŭ contrarĭ acesteĭ alegerĭ, o primiră ca pre o fórte neplăcută cădere a lor.

---

la mission de Russie a reçu d'Ipsilanti un présent de deux cents bourses, en retour de son suffrage. Le Capitan-Pacha, le Kiaya de la Sultane mère, et presque tout le Ministère Ottoman étaient, dit-on, contraires à cette nomination. Les Callimakis et les Moruzzis en son dans la consternation. Je ne puis rien ajouter, Citoyen Ministre, à tout ce que j'ai eu l'honneur de vous marquer à ce sujet.

Signé: *Ruffin.*

Paris, 1 Septembrie 1802.

1. Talleyrand către Principele Moldoveĭ, despre generalul Luce de Gaspari-Belleval.

Paris, le 17 Fructidor an 10.

Prince,

J'ai reçu la lettre que vous m'avez fait l'honneur de m'écrire le $^{30}/_{18}$ Juin et dans laquelle vous voulez bien m'informer de l'intérêt que vous prenez à Mr. le Général Luce de Gaspari-Belleval, que ses affaires ont appelé en France.

Naturellement prévenu en faveur d'un officier que vous honorez de votre estime et de votre confiance, je saisis avec empresement l'occasion que vous m'offrez, de faire en appuyant ses réclamations près du Ministre de la Police générale, quelque chose qui vous soit personnellement agréable.

Veuillez, Prince, agréer tous mes remerciments, pour le soin que vous avez bien voulu prendre de faire passer au Chargé d'Affaires de la République à Constantinople, les dépêches qu'avait reçues pour lui le courrier français qui a péri au passage du Danube.

J'ai l'honneur, Prince, de vous offrir l'assurance de ma plus haute considération.

Signé: *Talleyrand.*

CCCXXIV.

Belleval scrie din Paris (hotel de Prusse, rue Traversière) către ministrul afacerilor externe despre plecarea sa îndĕrăt:

«Forcé d'abandonner les affaires qui m'ont amené ici pour me rendre auprés de mon Prince, daignez, citoyen Ministre, me permettre d'aller prendre

Credem, că tocmaĭ intrigile neterminabile ce suscitară numirea luĭ Constantin Ipsilante, îl obligară să stea câte-va ḑile maĭ mult în Turcia, ca să le dejóce. De aceea intrarea luĭ Constantin Ipsilant în Principat este mult întârḑiată.

In lipsa luĭ, continuă a gera tóte interesele ţĕreĭ Caimacamiĭ ajutaţĭ de întregul Divan.

Caimacamiĭ trămit la 12 Septembre 1802, întru întêmpinarea Domnitoruluĭ Constantin Ipsilante, un alaĭŭ, care să-l adăste pe malul Dunăreĭ.

---

vos ordres et vous remercier de l'intérêt que vous avez bien voulu me temoigner et dont je conserverai une reconnaissance eternelle.

Je suis avec respect.

Luce Gaspari-Belleval

Secrétaire d'Etat des Principautés de Moldavie et de Valachie.

Hurm. Vol. 1741—1814.

Maĭ veḑĭ docum. 322, de la pag. 227, prin care Belleval, la 11 August 1802, propune ministruluĭ relaţiunilor externe din Paris, să-ĭ dea el informaţiunĭ despre Turcia, în care a locuit 5 anĭ.

CCCXXII

Paris 11 August 1802.

Belleval către ministrul Relaţiunilor externe, despre cunoscinţele luĭ orientale.

Vol. 294 D. 144.

Citoyen Ministre,

Paris, le 24 Thermidor, an 10.

. . . . . .

Habitant depuis 5 ans la Turquie ; apliqué autant par inclination que par devoir, à connaître les gens et les localités, je serai, j'ose le croire, plus à portée que tout autre, par la mesure où je me trouve, à vous donner tels éclairicissements que vous pourriez désirer sur ce pays-là qui, ce me semble, doit vous intéresser sous bien de rapports. Vous ne pouvez douter, Citoyen Ministre, de l'influence immense qu'a mon Prince sur les déterminations de la S. P., et je dois croire que S. A. ne vous a pas laissé ignorer le degré de confiance dont elle m'honore. Ainsi, j'ose me flatter que peu de gens seraient plus à même que moi de contenter votre curiosité sur tout ce qui a quelque rapport à ce colosse aux pieds d'argile ; mais je puis vous certifier avec encore plus d'assurance, que personne ne désire plus que moi de s'établir quelque titre particulier auprès de vous.

Je suis, etc.

Signé : *G-al L. G. Belleval*

Hôtel de Russie, rue Traversière.

Acéstă dată, de 12 Septembre, nu este însă aceea a sosireĭ în ţéra a nouluĭ Domnitor. La acéstă dată Caimacamiĭ daŭ numaĭ în scire, în timp util, celor carĭ aŭ să iee parte în alaiŭ [1].

Ultimul act semnat de Caimacamĭ, fu cu data de 6 Octombre 1802. Va să ḑică, sosirea în Bucurescĭ a luĭ Constantin Ipsilante se întêmplă dupĕ 6 Octombre.

*

Carĭ fură principalele acte ale Căimăcămieĭ, care administră ţéra de la 25 August până la 6 Octombre 1802?

Cea maĭ d'întêiŭ grijă a Caimacamilor şi a Divanuluĭ fu să aibă banĭ, din carĭ să pótă plăti lefile şi havaeturile oştenilor turcĭ, carĭ nu voiaŭ a se ridica din ţéră, până ce nu li se vor fi plătit lefile. Spre a ajunge acest scop se recurse la douĕ mijlóce:

Primul mijloc fu împrumutul. Boeriĭ, conducĕtoriĭ guvernuluĭ ţĕreĭ, căută să se împrumute cu o sumă de banĭ de la magistratul Braşovuluĭ, seaŭ de la un personagiŭ cu numele de Clozios, tot din Braşov, punênd amanet venitul din oierit.

Étă cele douĕ acte relative:

De la Divanul Principatuluĭ Ţĕreĭ Românescĭ, către cinstitul Magistrat al împĕrătescĕĭ cetăţĭ Braşovul

Cu prietenéscă scrisóre, însciinţăm cinstituluĭ Magistrat, că pentru a se plăti lefile oştirilor împĕrătescĭ, ce s'aŭ aflat aicĭ pentru paza ţĕriĭ, şi încă se află

---

1. *Ceĭ ce sunt orînduiţĭ dupĕ obiceiul ţĕreĭ a merge la malul Dunăreĭ, înaintea Măriei sale luĭ Vodă.*

Căpitanul de Lefegiĭ, cu tacâmul luĭ, prapura şi bucine, Polcovnicul de tôrg, asemenea.

Vătavul de Divan, cu ómeniĭ sĕĭ cu prapure, şi fiind-că nu are ómenĭ de ajuns, să iee şi de la ceĭ-l-alţĭ zabiţĭ ómenĭ.

Vechilul de Armaşĭ cu tot tacâmul Domnieĭ sale, dupĕ obiceiŭ.

Episcopul, care se să va gasi cu cale de a merge.

Dumnéluĭ vel Logofĕt cu Dumnéluĭ Cluceriŭ Stanciu, cu tagma Logofeţieĭ, şi tagma bisericeĭ curţeĭ gospod., adecă eclisiarh, protopsaltul, deftereul, preoţĭ şi diaconĭ.

Dumnéta vechilule al vătăşieĭ de Divan, primind acéstă poruncă, să îngrijescĭ a merge şi a arĕta la toţĭ câţĭ sunt însemnaţĭ maĭ sus, ca la ḑiua ce va fi trebuinţă, să se afle cu toţĭ gata.—1802, Septembre 12.

Semnaţĭ: *Iosif Argeşanu, Nicolae Brâncoveanul, Gheorghe Mavrocordat, Manolache Creţulescu, vel Vistier Filipescu, Constantin Stirbeiŭ, Radu Slătineanu, Manolache Grădişteanu.*

şi acum neridicate până a 'şĭ lua lefile, are ţéra trebuinţă de o îndestulată sumă de banĭ, şi alt mijloc ne-avênd de a se rĕspunde, am poftit şi pe Dumĕluĭ cinstitul Agent Sinior Marchelius, ca să arĕte prin scrisórea Dumisale, către cinstiul Magistrat, acéstă trebuinţă ce avem, spre a ni se da împrumut de la casa cinstituluĭ Sfat, câtă sumă de banĭ se va întêmpla a avea, şi în soroc rînduit să-ĭ rĕspundem cu dobânda lor ; pentru care nu lipsim şi noĭ printr'acéstă prietinéscă scrisóre, sub iscăliturile nóstre, a pofti pe cinstitul Magistrat să bine-voiască a arĕta a vecinĕtăţiĭ prietenie la acéstă mare trebuinţă ce avem, ca să ne întêmpine cu câtă sumă de banĭ va fi avênd casa cinstituluĭ Sfat, în soroc orînduit, înşciinţându-ne cu ce dobândă poftesce cinstitul Sfat, a ne face acéstă împrumutare, şi pentru siguranţă vom da la casa cinstituluĭ Sfat, ca un amanet pentru încredinţare, slujba oerituluĭ ţĕrĭĭ, ca la vremea luĭ eşind să se plătéscă acéstă datorie de banĭ cu dobânda lor, fără de a se lua în alte cheltuelĭ ale ţĕrĭĭ, iară sorocul va fi până la sfîrşitul luĭ Maĭŭ, fiind-că atunci este obicĭnuită vremea vînzărĭĭ acesteĭ slujbe.

Decĭ nu suntem la îndoială, că şi cinstitul Sfat cunoscênd acéstă grabnică trebuinţă ce avem, de a se curăţi şi de a se ridica cu un ceas maĭ nainte greutatea ţĕrĭĭ, nu va zăbovi cu osirdie şi în dragoste prietenéscă a ne întêmpina cât maĭ fără zăbavă trebuinţa ce avem, însă nu în banĭ ţiduli, nicĭ în vre-o monedă ce nu póte trece aicĭ, ci în galbenĭ seaŭ monedă de argint, ce trec aicĭ cu care să ne putem sluji, fie şeptacurĭ de câte şeapte creiţarĭ, de carc şi aşteptăm rĕspunsul cinstituluĭ Magistrat cu un ceas maĭ nainte şi suntem aĭ cinstituluĭ Magistrat bunĭ prietinĭ şi vecinĭ.—1802, Sept. 15.

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ, Dumitrache Ghica, Nicolae Brâncoveanu, Gheorghe Mavrocordat, Scarlat Ghica, Manolache Creţulescu, Constantin Filipescu, Radu Golescu, Constantin Ştirbeiŭ, Isaac Ralet.

Cod. XLVIII, fila 143.

De la Divanul Principatuluĭ Ţĕreĭ Românescĭ, către Dumnĕluĭ cinstitul Domnul Clozios

Cu prietenéscă scrisóre înştiinţăm Dumitale, că pentru a se plăti lefile oştirilor împĕrătescĭ, ce s'aŭ aflat aicĭ pentru paza ţĕrĭĭ, şi încă se află neridicate până a-şĭ lua lefile lor, are ţéra trebuinţă de o îndestulată sumă de banĭ, şi alt mijloc neavênd de a se rĕspunde, am poftit pe cinstitul Magistrat a împĕrătesceĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ, atât prin Dumnĕluĭ cinstitul Agent Sinior Marchelius, cât şi prin deosebită scrisórea nóstră iscălită de noĭ, ca să ne întêmpine la acéstă mare trebuinţă, ce avem cu câtă sumă de banĭ se va afla la casa cinstituluĭ Sfat, şi în soroc orînduit să-ĭ plătim cu dobânda lor, şi pentru siguranţă vom da ca un amanet pentru încredinţare, slujba oerituluĭ ţĕrĭĭ, ca la vremea luĭ, eşind, să se rĕspundă acéstă datorie de banĭ, fără de a se lua în alte cheltuelĭ ale ţĕrĭĭ, iară sorocul va fi până la sfîrşitul luneĭ Maĭŭ ; de care poftim şi pe Dumnéta

cu dragoste prietenéscă ca pe un vecin şi bun prieten, să bine-voiescĭ, ca de la casa cinstituluĭ Sfat, şi cu de la însăşĭ cinstita persóna Dumitale seaŭ de la alte obraze, să ne întêmpenĭ la acéstă mare şi grabnică trebuinţă ce are ţéra, cu câtă sumă de banĭ maĭ îndestulat se va afla, şi să ni se arate de Dumnéta cu ce dobândă poftescĭ a ne face acéstă împrumutare; de care şi nu suntem la îndoială că şi Dumnéta, fiind cunoscută cât de mare şi grabnică este acéstă trebuinţă, ce avem, nu veţĭ zăbovi, ca un bun prieten şi vecin, cu dragoste a ne întêmpina, ca să se cureţe şi să se rîdice cu un ceas maĭ înainte greutatea ce are ţéra, însă nu în ţidulĭ, seaŭ în monedă de banĭ ce nu pot trece aicĭ, ci în galbenĭ şi monedă de argint, de carĭ trec aicĭ, cu care să ne putem sluji la acéstă grabnică trebuinţă, fie în şeptacurĭ de câte 7 creiţarĭ; şi aşteptăm prietinescul rĕspunsul Dumitale cu banĭ, fără de zăbavă.—1802, Septembre 15.

Aĭ Dumnévóstră buniĭ prietenĭ şi vecinĭ:

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ, Iosif Argeş, Dumitrache Buzĕŭ, Nicolae Brâncoveanul, Scarlat Ghica, Gheorghe Mavrocordat Caimacam, Manolache Creţulescu, Radu Golescu, Constantin Filipescu, Isaac Ralet, Constantin Ştirbeiŭ, Scarlat Câmpineanu, Enache Bărcănescu.

Cod. XLVIII, fila 114.

Al doilea mijloc fu menţinerea unor dărĭ sporite încă de sub domnia luĭ Michail şi Alexandru Suţu. Intre acele dărĭ sporite, fu a vinăriciuluĭ, care de la 5 banĭ la vadră se ridică la 9 banĭ. Decât *«cine împarte, parte îşĭ face»* cum ţice proverbul. Boerĭĭ Caimacamĭ şi Divanĭţĭ cu tótă nevoia mare a Visterieĭ de banĭ, se ferirĕ de a întinde vinăriciul şi la înaltul cler, la mŏnăstirĭ şi maĭ ales la boerimea de orĭ-ce tréptă, ba chiar şi la feciorĭĭ de boerĭ şi vĕduve boeróice. Darea de 4 banĭ la vadră urméză a se lua numaĭ pe 1802, escepţional.

Ĕcă pitacul, dispunênd la 5 Septembrie, dupĕ darea vinăriciuluĭ şi actul din 28 Septembrie 1802:

Noĭ Caimacamiĭ Ţĕreĭ Românescĭ.

Fiind-că şi întru acest urmĕtor, anul o mie-opt-sute-doĭ, cu socotéla şi sfatul de obşte s'aŭ hotărît a se urma darea vinăriciuluĭ, iarăşĭ ca în anul trecuti tot pentru acelaş de atuncĭ cuvênt şi cuviinciósă pricină, care şi acum curge, adecă pentru cunoscuta lipsă şi neajungerea grelelor cheltuelĭ neobişnuite ce sunt trebuincióse pentru hrana Impĕrătescilor oştirĭ, şi pentru plata lefilor lor, de aceea dar, adausul de patru banĭ la vadră peste cincĭ ce sunt obişnuiţĭ, are a se lua şi ĕstimp de la tóte popórele de obşte, atâta la cele ce sunt Domnescĭ şi mŏnăstirescĭ, cât şi din cele ce sunt numaĭ mŏnăstirescĭ, cu totul, de la tóte să iae adausulu de patru banĭ, pe séma Domnéscă, bez vinăriciurĭ la mŏnăstirĭ, care aŭ a şi le lua mŏnăstirile fără a se amesteca la acest

adaus, iară acest ajutor aŭ al da numaĭ dajniciĭ ce plătesc vinăriciul, iar nu şi privelegiaţiĭ, şi cu acésta hotărîre, însă ca acest adaus de patru banĭ numaĭ ĕstimp să fie pentru a vremeĭ întêmplare şi mare trebuinţă ce este, iar la anul viitor şi înainte să se urmeze iarăşĭ obiceiul vechiŭ, fără a rĕmâne ca o lege în ţéră; cu care acéstă orînduială, fiind-că aŭ cumpĕrat pe anul acesta vinăritul Domnesc ot sud. . . . Dumnéluĭ. . . . i s'aŭ dat de la Divanu Domnesc ponturile de maĭ jos arĕtate, ca să fie volnic a căuta slujba vinăriciuluĭ din numitul judeţ, urmând întocmaĭ ponturile ce se coprind maĭ jos:

1. Mitropolia, câte trele episcopiile şi mŏnăstirile cele marĭ cu metoşele şi Dumnélor veliţĭ boerĭ, al doilea şi al treilea până la boeria cea maĭ de pe urmă, ce să face cu caftanu şi feciorii de boerĭ, şi jupânesele vĕduve, ce le vor fi stătut bărbaţiĭ până la cea maĭ de pe urmă boerie cu caftan, vinăriciŭ să nu plătéscă, precum şi neamurile, şi boerinaşĭ, mazilĭ şi alţiĭ ce aŭ hrisóve şi cărţĭ Domnescĭ, iarăş vinăriciŭ să nu plătéscă.

2. Toţĭ ceĭ-l-alţĭ de obşte să plătéscă la orînduiţĭ slujbaşĭ, de vadră câte nouĕ banĭ, dupĕ drépta mĕsurătóre a cotuluĭ înfierat, ce s'aŭ dat slujbaşilor de la vistieria Domnéscă.

3. Toţĭ ceĭ ce sunt subt privilegiurĭ de a scuti vinăriciul, fórte să se ferésc a nu cere să se scutéscă vinul vre-unuia din ceĭ ce plătesc vinăriciul pentru că carele s'ar afla într'o faptă ca acésta, i se va lua privilegiul de la mânĭ, cum şi cel ce cu meşteşug ca acesta va âmbla a scuti vinul, dovedindu-se de boeriĭ vinăriceriĭ, să-l apuce să plătéscă vinăriciul îndoit.

4. Mŏnăstirile şi bisericile câte aŭ hrisóve şi cărţĭ Domnescĭ să aibă a-şĭ lua milele pre deplin precum aŭ luat şi până acum, urmându-se dupĕ cuprinderea cărţilor şi hrisóvelor ce aŭ, care să aibă a le arĕta la vinăriceriĭ, iară mŏnăstirea Căldăruşanĭ, fiind-că din vechime are din câte-va popóre milă câte doĭ banĭ de vadră, şi în urmă i s'aŭ maĭ făcut adaus câte un ban, de Măria sa Mihaĭ Vodă Suţul, să aibă dreptul a lua câte treĭ banĭ dintr'acele popóre.

5. Boerul Tacsildariu, orînduind pre fie-care slujbaşĭ la poporul sĕŭ, să aibă datorie acel slujbaşĭ ca să mĕsóre vasele pe dreptate, fieş-căruia, cu cotul Domnesc, ce li s'aŭ dat pecetluit acum de la Visteria Domnéscă, ferindu-se ca nicĭ să încarce cât de puţin, dar nicĭ să iee mită seaŭ daruriĭ şi să pue maĭ puţin, a căruia mĕsurătóre de a se putea dovedi că aŭ fost dréptă întru adevĕr, pre fieş-care séră să ducă seaŭ să trimită terfelog scrisuluĭ dintru acea qi, cu mĕsurile fieş-căruia vas la boerul Tacsildariu, şi boerul Tacsildaru dupĕ mĕsurĭ, să aibă a socoti vedrele fieş-căruia vas, şi dupĕ ce le va trece la catastivul sĕŭ, să dee fóie iscălită la mâna scăunaşuluĭ, în care să arate pre fieş-care om pre anume şi cu câte vase, arĕtând fieş-care vas cu trăsurile lor şi cu suma vedrelor, ca să fie la dênsul, să se caute fieş-care să se vadă pe câte are să plătéscă? care fóie să nu fie volnic nimenĭ de a o lua de la mâna lor, făr' de poruncă, adecă nicĭ Ispravnicĭiĭ, nicĭ Tacsildaru, nicĭ slujbaşĭ, nicĭ nimenea, şi apoĭ

asemenea fóie ca aceea, iăraș cu numele omuluĭ, cu numĕru vaselor, cu mĕsurile și cu suma fieș-căruia vas, făcênd, să o trimită la orînduitul slujbaș în poporul sĕŭ, și slujbașiĭ de pe acea fóie, să facă de fieș-care vas câte un răvaș în care să arate numele omuluĭ și trăsurile vasuluĭ, și câte vedre aŭ eșit acel vas? care răvaș; dator să fie acel cu vinul să-l lipéscă cu cocă în fundul buțieĭ, seaŭ pe dóga tocitóreĭ, și apoĭ la plata banilor să dee un răvaș de plată în care să arate, că aŭ plătit cutare om vinăricerilor, că aŭ avut într'atâtea vase vedre atâtea, de vadră câte banĭ atâția la cutare vinăriceriŭ, care fac taleriĭ atâția ca să'ĭ fie de séma și să-l păstreze, ca la cercătura ce se va face, să-l aibă de a-și da séma, ca să se cunóscă și slujbașul de aŭ făcut mĕsurătórea pre dreptate și fără viclenie, în care răvaș să se iscăléscă acel vinăriceriŭ.

6. Pricinile și judecățile ce se vor întêmpla intre podgoreniĭ popoarelor de la acel județ, să se caute de Boerul Tacsildaru, însă ferindu-se de glóbe seaŭ a jăfui pe cinevaș, fără de numaĭ să le caute dreptățile întru adevĕr, iar slujbașiĭ să nu se îndrăsnéscă fără de scirea și porunca Tacsildaruluĭ, de a face cevaș, cumnicĭ Ispravniciĭ să nu se amestece la judecățile podgorenilor, dar când Tacsildarul și slujbașiĭ vor face năpăstuiriĭ și jafuriĭ, atunciĭ datoriĭ să fie Ispravniciĭ a da în scire Divanuluĭ Domnesc.

7. Scaunele de carne ce sunt la popóre, pre la moșiĭ boerescĭ și mŏnăstirescĭ, câte dintr'acelea vor fi date cu cărțĭ Domnescĭ de a li se lua avaetul de stăpânul moșieĭ, să aibă a și le lua pre deplin; dar și Vinăricerilor să aibă, a li se de obicĭnuita carne pentru mâncarea lor, dupĕ obiceiŭ; precum s'aŭ dat și alte datĭ, iar câte din scaune nu vor fi date prin cărțĭ seaŭ hrisóve Domnescĭ, de la acelea să iae Vinăriceriĭ tot avaetul deplin.

8. Pentru mâncarea slujbașilor și pentru hrana cailor lor, orĭ-ce le va trebui să cumpere cu banĭ, fără de a nu se supĕra cinevaș măcar cu cât de puțin.

9. Paralele de cramă să lipséscă, să nu se iae, fără numaĭ douĕ parale să iae de nume, de răvașul ce va da pentru plata Vinăriciuluĭ, dar de răvașele carĭ sunt să se lipéscă la vase, să nu se îndrăznéscă a lua cevaș că se va pedepsi.

10. Păzitoriĭ ce se vor orîndui prin gurele văilor, ca dupĕ obiceiŭ să păzéscă a nu eși vre-o bute fără scirea și răvașul Tacsildaruluĭ, fórte să se feréscă a nu se îndrăzni să lase vre-una bute, seaŭ să se îndrăznéscă a cere cevaș de bute, orĭ de parale, orĭ de vin, și Boerul Tacsildarul să cerceteze adesea și dovedind pre vre-unul, că aŭ sloboçit vre-o bute fără de răvașul sĕŭ, seaŭ că aŭ cerut să iae parale seaŭ vin, ca obiceiŭ pentru trecĕtóre, să li se facă căçuta cercetare.

11. Incărcăturile la mĕsurătóre, care le obicĭnuesc Vinăriceriĭ a le face, cu totul să lipséscă, ci drept întru adevĕr pre cât va fi vasul cu adevĕrată mĕsurătóre, pre atât numaĭ să iae, iar maĭ mult măcar cu o vadră să nu încarce pre locuitorĭ, căcĭ dupĕ cercetările ce în urmă are a se face pre urma slujbașilor, nu numaĭ va întórce îndoit slujbașul acela, ci încă și fórte se va pedepsi.

12. Atât la popórele carĭ aŭ şi Vinăricerĭ Domnescĭ, şi Mŏnăstirile, cât şi la popórele ce era cu totul mŏnăstirescĭ, să âmble Vinăriceriŭ Domnesc împreună cu ómeniĭ mŏnăstireĭ, care să scrie dupĕ obiceiŭ, mĕsurând drept cu cotul Visterieĭ, fără de a încărca, precum am ḑis maĭ sus, măcar cu o vadră pe nimenĭ şi partea de banĭ a Vinăriciuluĭ Domnesc, să o iae slujbaşul Domnesc, iar partea de banĭ a mŏnăstireĭ să o iae omul mŏnăstiresc, fără de a pretenderisi Vinăricerul Domnesc, nicĭ vre-o ḑeciuială, nicĭ vre-o cheltuială.

Poruncesce dar Divanul, Tacsildarule al Vinăriciuluĭ, de la maĭ sus numitul judeţ, să cauţĭ să fiĭ următor acestor ponturĭ, atât însuţĭ cât şi pre ceĭ carĭ veĭ orîndui prin plăşĭ, carĭ poruncĭ să le citescĭ şi celor ce aĭ orînduit prin plăşĭ în judeţ, pentru căutatul slujbeĭ, ca să le auḑă şi să le înţelégă, şi să nu se cuteze a încărca la mĕsurătóre cu cât de puţin pe cinevaşĭ, orĭ a âmbla cu alt-fel de cot, seaŭ cu coturĭ vechĭ din aniĭ trecuţĭ, orĭ a face altă nedreptate vre-unuia cu vre-un fel de meşteşug, seaŭ a face nescarva cheltuelĭ pentru conace fără de plată, orĭ silă şi răzvrătirĭ intre locuitorĭ, că negreşit unul ca acela nu numaĭ va întórce îndoit, ci încă se va şi pedepsi strașnic, orĭ de ce tréptă ar fi. —1802, Septembre 5.

Cod. XLVIII, fila 139.

Noĭ Caimacamiĭ Ţĕreĭ Românescĭ.

1. Fiind-că pentru vĕḑuta greutate şi neajungere a plăti lefile oştilor Impărătescĭ şi a zahareleĭ ceĭ trebuincióse de hrana lor, în tóte chipurile făcêndu-se cuviincióse chibzuirĭ, nicĭ un mijloc altul nu s'aŭ putut găsi pentru óreş-care ajutor, spre uşurinţa acesteĭ greutăţĭ, de vreme ce la săraciĭ locuitorĭ birnicĭ nu aŭ rĕmas *tainat*, dupĕ atâtea şi atâtea greutăţĭ ce aŭ suferit şi aŭ rĕspuns până acum, şi fiind-că pre câtă vreme se află oştirile aicĭ în ţĕră, aşteptând plata lefilor, cu atât maĭ vêrtos se adaugă şi se maĭ înmulţesce greutatea, de vreme ce şi lefile se urméză şi se plătesc până în ḑiua ridicăriĭ şi eşireĭ lor din ţĕră afară, şi trebuincíosele zaharele pentru tainaturile lor curg necontenit până atuncĭ; de aceea dară pentru acéstă de obşte vĕḑută greutate a ţĕreĭ, ce s'aŭ întêmplat întru acéstă vreme, cu sfat de obşte s'aŭ hotărît, ca întru acest următoriŭ an, cu lét 1802, *să plătéscă vinăriciŭ câte 9 banĭ de vadră, nu numaĭ locuitoriĭ dajnicĭ*, ci şi breslele privilegiate, adecă Postelnicii, Némurile, mazilii, Cumpăniile, Cupeţiĭ şi toţĭ câţĭ aŭ cărţĭ Domnescĭ de scutéla vinăriciuluĭ, afară numaĭ din Tagma logofeţilor Divanuluĭ gospod şi aĭ Visterieĭ şi aĭ Divanuluĭ de la Craiova, şi sameşiĭ şi condicariĭ de pre la judeţe, carĭ toţĭ cu fóie pre anume se vor arĕta. Drept aceea, fiind-că vinăriciul locuitorilor dajnicĭ s'a vîndut deosebit, aceĭ cumpĕrătorĭ aŭ a-şĭ căuta slujba dupĕ ponturile, ce li s'aŭ dat pe la mânile lor, iar pentru împlinirea vinăriciuluĭ de la aceste maĭ sus căutate privilegiate bresle, se orînduesce . . . . . Tacsildar la sud . . . . . care mergênd la numitul judeţ, să aibă a arĕta porunca acéstă a Divanuluĭ la toţĭ ceĭ maĭ

sus numiţi, dându-le în scire, ca să fie încredinţaţi, că numai întru acest timp are a se urma la dênşii, acéstă plată a vinăriciului, fără de a rĕmânea ca un canon legiuit, ci pre anii viitori are a li se urma şi a li se păzi privilegiul lor întreg şi nesmintit precum din vechime şi până acum l'aŭ avut; pentru care şi nu este îndoială că şi în-suşi ei cunoscênd acésta de faţă vĕ]ută peristasis, ce s'aŭ întêmplat, se vor arĕta cu tótă osîrdia la darea acestui ajutor care este şi numai pentru urnirea acestei greutăţi cu care se face rădicarea şi scóterea afară din ţéră a tuturor oştirilor, rĕmâind ţéra şi toţi de obşte în liniştea şi odihna lor cea d'întêiŭ, să aibă dar orînduitul tacsildar a urma ponturile ce mai jos se arată . . . .»

Aci urméză ponturile ca mai sus, însă se suprimă pontul 4, asemene acele cu numerele 6 şi 7. Art. 8 de mai sus devine 5.—1802, Septembre 28.

Cod. XLVIII, fila 147–148.

Acéstă dispositiune întocmită de Căimăcămie la 5 Septembrie 1802, primesce o modificare prin pitacul căimăcamiei din 28 Septembrie, în acel sens, că sunt supuşi dărei vinăriciului, pe 1802 şi adaosului de 4 bani, breslele privilegiate: postelniceï, némurile, mazilii, cumpaniile, cupeţii şi toţi câţi aŭ cărţi domnesci de scutélă vinăriciului.

Dar boerii divaniţi se scutiră şi de astă dată, cu tóte greutăţile, ce constată că eraŭ pre ţéră şi nu numai pre dênşii, ci pre tótă boerimea de la o l-altă, care a îmbrăcat caftan.

*

Un venit al ţĕrei care suferea scădere era acel al vămilor mari, adecă de la hotare, în urma următórei împrejurări: neguţĕtorii lipscani introduceaŭ în ţéră marfă de Lipsca şi Viena fără de vamă, sub pretext că aŭ mai plătit odată acea marfă, dar aŭ scos marfa din ţéră în timpul rĕsvrătirei.

Căimăcămia nu găsesce alt mijloc, decât să céră Mitropolitului o carte de blăstem *anonimos*, adecă nu pre numele unui anumit neguţĕtor, ci generală, pentru toţi aceï carï ar âmbla cu viclenie să păgubéscă pre vameşi de dreptul lor. Acéstă dispositiune este din 7 Septembre 1802 [1].

1. *Noï Caimacamii Ţĕrei Românesci*

Iubitorilor de Dumneḑeŭ, Sfinţiilor vóstre părinţilor Episcopï aï Argeşului şi Buzĕului, fiind-că vameşii Carvasaralelor aŭ dat jalbă, arĕtând că unii din negustorï scot marfă nouă din lăuntru de Lipsca şi de Viena şi cu pricină că este din cea veche, care o avuseseră aicï şi acum în rĕsvrătire o duseseră

Nu mai puţină scădere s'aŭ adus vămilor şi din faptul că s'aŭ acordat diverse concesiuni la sudiţi şi mai ales la sudiţii rusescĭ. Aşia cu pitacul de 4 Septembre 1802, Caimacamiĭ poruncesc neguţătorilor încărcaţi cu vama carvasaraleĭ Domnescĭ, «ca pentru baniĭ ce aveţi a lua vamă dupĕ mărfurĭ de ale neguţătorilor sudiţi aĭ Rusieĭ, să nu le faceţi supĕrare cu a plăti baniĭ vameĭ toţi de odată, ci *alel-hesapu* să aveţi a lua plata banilor vămeĭ pre mărfurile lor, netăind socotéla cu dênşiĭ, până ce se va da cea desĕvîrşită hotărîre»[1].

Cu tóte aceste scăderĭ, nisce neguţătorĭ, grecĭ cea mai mare parte, afară de Toader Ciocan, care dupĕ nume se pare a fi fost român, primesc asupra lor vama, care o ţinuse până la Iunie 1802 Marco, oferind peste suma de 26 miĭ de leĭ, cu care fusese arendată vama, încă suma de 1.000 de talerĭ de fie-care trimestru. Acéstă dispositiune se ia la 15 Septembre 1802, cu retroactivitate pre lunile Iunie până la Septembre[2].

Cu tóte dificultăţile finanţiare ale ţĕreĭ, avaeturile funcţionarilor continuă ca în vreme bună.

Dupĕ ce s'aŭ adaos vinăriciul, apoĭ cu pitacul Caimacamilor din 1802 se asigură armaşuluĭ venitul din *pêrpêr*, adecă dreptul de a lua de fundul de bute şi de fundul de putină de stejar, câte 12 banĭ şi de fundul de putină de brad, banĭ 6.

In situaţiunea grea financiară a ţĕreĭ, puţin se putea cere de la Caimacamiĭ în folosul culturei publice. Deacă eĭ scutesc, prin escepţiune biserica şi şcóla de la Agiescĭ de plata vinăriciuluĭ[3] nu este atât un act doveditor, că boerimea din Divan iubea şcóla, ci căcĭ moşia Agiescĭ era a luĭ Beizadea Grigore Suţu. Nu eraŭ încă siguri boeriĭ din divan,

---

în lăuntru, âmblă a păgubi pre vameşĭ de drépta plată a vămeĭ şi cerură pentru acésta a se da o carte de blăstem, spre descoperirea adevĕruluĭ; a cărora cerere fiind cu cale, scriem Sfinţiilor vóstre, ca să se dee o carte de blăstem anonimos asupra acelora ce âmblă cu vicleniĭ ca să păgubéscă vameşiĭ de dreptul lor, spre a se citi prin bisericĭ, pre la locurile unde vor avea vameşiĭ bănuială.— 1802, Septembre 7.

Vel Logofĕt Gheorghe Mavrocordat, Vel Vistier Radul Slătineanu.

Cod. XLVIII, fila 142.

1. Cod. XLVIII, fila 145 verso.
2. Cod. XLVIII, fila 143.
3. Veḑi cod. LXVIII, fila 141, din Septembrie 1802.

că nu se vor mai întórce Suţulesci la domnie, deci făcură asemene concesiune, nu şcóleĭ, ci luĭ Beizadea Suţu.

*

Singurele mĕsurĭ, interesând ţéra, luate de Caimacamĭ, în timpul interegnuluĭ dintre Alexandru Suţu şi Constantin Ipsilante, sunt cele următóre:

a) Rînduirea luĭ Nicolae Molnar doctorul, ca medic al Craioveĭ, prin pitacul Caimacamilor din 8 Septembrie, 1802[1].

b) Dispositiunĭ luate în 8 şi 26 Septembrie 1802 cu referinţă la podurile seaŭ pavelele Bucurescilor[2].

Prin pitacul de la 5 Septembrie, Caimacamiĭ ordonă epistaţilor rînduiţĭ asupra podurilor, să repare str. Şerban-Vodă, fiind-că pre acolo va fi după obiceiŭ intrarea nouluĭ Domnitor Constantin Alexandru

---

3. *Noĭ Caimacamiĭ Ţĕreĭ Românescĭ*

Cinstite Dumnéta biv vel spătar Costache Caliarh Vechilule al Căimăcănieĭ Craioveĭ, facem în scirea Dumitale, că Nicolae Molnarul Doctorul, ce aŭ fost până acum aicea la Craiova, aŭ rĕmas să fie tot el doctor al politieĭ aceea, cu acéstă orînduială, adică, ca să nu pretendiriséscă léfă de la casa Răsurilor, ci are să se mulţămésca numaĭ cu léfa cea obişnuită, care are a lua din venitul Huzmeturilor, pentru ca să fie sciut Dumnétale şi Dumnélor, celor-l-alţĭ boerĭ de aicea, a nu lipsi a înscinţa.—1802, Septembre 8.

Iosif Argeşanu, Gheorghe Mavrocordat Caimăcam, Manolache Creţulescu Vornic, Constantin vel Vistier, Constantin Ştirbeiŭ vel Vornic, Radu Slătineanu, Manolache Grădişteanu.

Cod. XLVIII, fila 141.

4. *Noĭ Caimacamiĭ Ţĕreĭ Românescĭ*

Dumnéta Frate Agă, Vornice al politieĭ şi Dumnévóstră Ispravnicilor ot sud Dâmboviţa, fiind-că acestea maĭ jos numite *felurimĭ* sunt trebuincióse pentru meremetul poduluĭ Şerban-Vodă, pre unde este să fie bună-venirea Mărieĭ Sale luĭ Vodă, scriem Dumnévóstră, ca cu din locuitoriĭ politieĭ şi din locuitoriĭ satelor de pre împrejurul Bucurescilor, să faceţĭ aceste trebuincióse *felurimĭ*, şi făcêndu-le teslim la mânile Epistaţilor ca şi podarilor, să li se plătéscă de la numita casă, însă una sută care tufă po parale 10, douĕ-ḑecĭ care nuele vlăjaĭ po parale 25, douĕ-ḑecĭ care nuele de împletit po parale 20, cincĭ-ḑecĭ care gunoiŭ po parale 5, şi cincĭ-ḑecĭ care paie po parale 25.—1802, Septembre 8.

Gheorghe Mavrocordat, vel Vistier Filipescu.

Cod. XLVIII, fila 142.

Ipsilante[1]. Caimacamiĭ ordonă să se astupe gropile a nu se întêmpla vre-o primejdie şi unde va fi mijloc, a se drege cu podine şi unde nu, să se pue tufă, moloz de fărămătură de cărămidă şi alte mijlóce, ce veţĭ găsi Dumnévóstră maĭ înlesnit să faceţi, ca c'un ceas maĭ înainte sa se dirégă[2];

c) O circulare către toţĭ Ispravniciĭ de judeţe ca să îndemne pre ţĕranĭ a face arăturĭ de tómnă[3].

---

1. Cod. XLVIII fila 141.

2. *Noĭ Caimacamiĭ Ţĕreĭ Românescĭ*

Cinstiţilor Dumnévóstră boerilor Isprăvnicĭ ot sud. Dâmboviţa, întrégă sănătate va poftim; aŭ vĕḑut Divanul insciinţarea ce ne faceţĭ pentru podinile ce s'aŭ făcut rînduială de aicĭ la judeţ Dumnévóstră, ca să se taie de podinarĭ pentru trebuinţa podurilor Bucurescilor, cum că preţul ce este rînduit a se plăti podinarilor pentru o podină, adecă adusă aicĭ în Bucurescĭ este po tal. doĭ şi un ort; iar stăpâniĭ pădurilor în care sunt a se tăia aceste podinĭ, facu cerere de la numiţĭ podinariĭ a le plăti pentru una, câte tal. treĭ şi patru şi cu acéstă arĕtaţĭ Dumnévóstră că nu se póte face sĕvêrşire cu împlinire de rînduiala podinilor, fiind preţul ce'l cer stăpâniĭ moşiilor cu mult maĭ mare, decât preţul ce este rînduit a se plăti podinile aicĭ, şi cereţĭ pentru acésta poruncă în ce chip să urmaţĭ; la care şi rĕspundem Dumnévóstră, că aceste podine cu care se fac podurile politieĭ tot-deauna şi în tótă vremea s'aŭ făcut şi cu din pădurile aceluĭ judeţ, şi nicĭ odată nu s'aŭ plătit de la epitropia obştieĭ la podinarĭ podina cu maĭ mult decât po tal. doĭ şi un ort, nefiind acésta ca un fiat rînduit, ci un preţ obicĭnuit, care şi cu riza-pazar aşa le vind locuitoriĭ aceste podinĭ, şi în tótă vremea de când se taie aceste podinĭ în pădurile judeţelor, nicĭ odată nu s'aŭ dat hotărîtă poruncă în chip de Nart la stăpâniĭ pădurilor, ci tot-deauna s'aŭ învoit podinariĭ cu stăpâniĭ pădurilor, şi aşa s'aŭ făcut împlinire de trebuinciósă podină; decĭ acum când de la nicĭ un alt judeţ nu ni se arată vre-un fel de discolie la facerea împlinireĭ rînduleiĭ podinilor, cu mirare ne este a vedea numaĭ de la Dumnévóstră însciinţare cu cererea de rĕspuns în chip de a se orîndui Nart, cu cât să se plătéscă copaciĭ la stăpâniĭ pădurilor? lucru ce nu s'aŭ obicĭnuit, nicĭ s'aŭ urmat altă dată într'atată sumă de anĭ până acum, a se pune Nart la pădurĭ mŏnăstirescĭ, seaŭ măcar a verĭ căruĭ sĕrac, ci dar precum s'aŭ urmat orînduiala acéstă până acum, aşĭa să urmeze şi de aḑi înainte. Acéstă şi fiţĭ sănătoşĭ Dumnévóstră.—1802, Septembre 26.

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ, Dimitrie Banu, Gheorghe Mavrocodat, Radu Golescu, Constantin Golescu, Scarlat Campineanu.

3. *Publicaţiĭ la 17 judeţe, la Ispravnicĭ şi la Caimacam a îndemna pre locuitorĭ la arăturĭ de bucate.*

Noĭ Caimacamiĭ Ţĕreĭ Românescĭ

Cinstiţĭ Dumnévóstră boerĭ Ispravnicĭ ot. sud. . . vĕ facem în scire, că acum în tómnă, sciţĭ că este vremea arăturilor de bucate, şi fiind-că Măria sa

d) Următórea poruncă către Aga oraşuluĭ, în interesul siguranţeĭ şi liniştеĭ publice, în coprinderea următóre:

Dumnéta frate vel Aga, fiind că mulţĭ din ceĭ ce se află fără de niciĭ un căpătêiă âmblă înconjurându-se pre uliţele Bucurescilor purtându-se în caiafet de deliŭ şi de galeongiŭ, cu arme asupră-le, scriem Dumitale că îndată dupĕ primirea acestuĭ pitac, numaĭ decât să orînduescĭ Dumnéta zapciĭ Ageşcĭ, ca prin strigare de pristav pre uliţe şi pre la rĕspântiile politieĭ în mahalale, să se publicuiască şi să se dee în scire tuturor de obşte acéstă straşnică poruncă, că afară din ceĭ carĭ sunt la ogécul Tufeccibaşeĭ şi la Dumnéluĭ Deli-Başa-Beşliagasă, şi la vre-unul din Dumnélor fraţĭ veliţĭ boeriĭ, care să fie sciuţĭ şi cunoscuţĭ, nimenea altul nu este slobod a se purta în Caiafet de deliŭ seaŭ de galeongiŭ, niciĭ a avea armă asupraşĭ, căcĭ câţĭ din aceştia se vor maĭ găsi de acum înainte purtându-se întru acest fel de Caiafet, seaŭ avênd armă asupraşĭ fără de a fi legat la vre-un ogéc, acela să scie cu hotărîre că nu numaĭ de caiafet şi armele sale are a fi jammaiandisit ci şi străjnică pedépsă are a cerca ca un următor împotriva poruncieĭ. — 1802, Septembre 16.

Asemenea pitace s'aŭ făcut şi la Spătărie, Agie şi Bas-Beşliagasă.

Trebue să recunóscem că nu era uşor de administrat ţéră în condiţiunile în care se găsea pe la 1802 Ţéra Muntenéscă, ocupată de oştirĭ strĕine şi obligaţĭ fiind boeriĭ administratorĭ de a fi fórte atenţĭ ca să nu sufere pre sudiţiĭ puterilor strĕine şi maĭ ales aĭ Rusieĭ. Chiar şi în Bucurescĭ, Caimacamiĭ nu aveaŭ să pregătéscă numaĭ intrarea nouluĭ Domnitor, ci să îngrijéscă de Hasan Paşa şi de aĭ sĕĭ. Ca să

---

prea Înălţatul nostru Domn pururea îngrijesce şi voĭesce îndestularea şi binele locuitorilor, iată într'adins Divanul vĕ poruncesce, ca să aveţĭ a îndemna pre locuitorĭ de obşte a se sili, şi a se osîrdui la acéstă fieşte-carele, spre a-şĭ face adecă cu îndestulare arăturile sale, ca la un lucru ce este însuşĭ folosul şi binele lor, când din mila luĭ Dumneḑeŭ şi vremea este bună, unde rĕmâne numaĭ la silinţa omenéscă de a se osîrdui fieşce-carele fără de lenevire, şi cu bucurie a câştiga rodurile lor, ca nu numaĭ hrana cea trebuinciósă peste an să-şĭ o aibă cu îndestulare, ci să le şi prisoséscă de a se câştiga, şi a se dobândi însuşĭ pe sine-şĭ, şi de a se mângâia din folosul munceĭ lor. Drept acea să puneţĭ să se citéscă cartea acésta întru auḑul tuturor, şi de altă parte fiind-că acésta este tréba cea d'intêiŭ a ţĕreĭ, adecă lucrarea pământuluĭ, şi semĕnăturile bucatelor de a fi îndestulare, vĕ poruncesce dară Divanul ca şi pre ceĭ leneşĭ sa-ĭ îndatoriţĭ, şi pre toţĭ să-ĭ faceţĭ a se osîrdui în faptă de a 'şĭ face acum în vreme şi cu îndestulare arăturile lor, avênd Dumnévóstră îngrijirea acesteĭ jalbĭ cu tótă silinţa fără de lenevirea, precum poruncim maĭ sus, ca la un lucru de mare trebuinţă şi folositor obşteĭ, de care şi cerem pliroforie de la Dumnévóstra cu înfiinţarea adevĕrată de urmare.—1802, Septembre 27.

Cod. XLVIII, fila 146.

îndestuleze pre Măria Sa Înălțatul Hasan Pașa, Caimacamiĭ ordonă luĭ Aga în 14 Septembre 1802, să deșerte hanul ce se ḑice al Filipesculuĭ și hanul ce'l ține Harabagi Başa până în douĕ césurĭ, pentru ca aceste hanurĭ rechiziționate, de la proprietariĭ lor să servéscă de grajdurĭ Măritului Hasan Pașa [1].

CAP. XXVI

Moldova la 1800.

In volumul VII al publicațiuneĭ nóstre istorice, am adus istoria Moldoveĭ până la ultima lună din anul 1799, sub domnia luĭ Const. Alex. Ipsilante Voevod.

Secolul al XIX-lea se deschide pentru Moldova tot sub domnia Principeluĭ Constantin Ipsilante. Acéstă domnie se întinde până către finea luĭ Iunie 1801 [2]. Data acésta se póte documenta cu documentul

1. *Noĭ Caimacamiĭ Țĕreĭ Românescĭ*

Dumnéluĭ vel Agă, fiind-că este trebuință de grajdurĭ a se pune haţiĭ Mărieĭ sale, Înălțatuluĭ Hasan Pașa, scriem Dumnéluĭ, primind pitac, acesta să aibĭ a deșerta hanul ce se ḑice al Filipesculuĭ, cum și hanul ce'l ține Arabagi Başa, în care aceste douĕ hanurĭ să pue caiţiĭ Mărieĭ sale și până în douĕ césurĭ negreșit să facă Dumnéluĭ urmarea acésta. — 1802, Septembre 14.

Iosif Argeșiu, Caimacam Golescu, Stirbeiŭ, Câmpineanu, Slătineanu.

Cod. XLVIII, fila 142.

2. Noĭ primim data luĭ Drăghicĭ, rezemându-ne pe un document din colecția Hurmuzachi (Tom. II, supl. I, pag. 211), care ḑice,la data de 10 Iulie 1801, din Constantinopole, că: «Principele Valachieĭ a fost mazilit și că primul dragoman al Porţeĭ a fost pus în locul aceluia.»

D-l Xenopol de asemenea pune domnia luĭ Ipsilante numaĭ până la 1800 (veḑĭ Istoria Românilor pentru gimnasiĭ. Iașĭ, pag. 161). Repet, nu încape îndoială, și acésta o probéză și seria de documente din domnia luĭ, că data esactă este 1801.

Mazilirea acestuĭ domn în 1801, sfârșitul luĭ Iunie, (Eronat afirmă și d-l N. D. Popescu, că numaĭ la Octombre 1801, începe Alexandru Suțu domnia sa, Calendarul pentru toțĭ Românĭĭ pe 1891), bine observă Drăghicĭ că aŭ provocat-o schimbarea politiceĭ din Țarigrad; cum a căḑut influența Ruşilor la Pórtă și a isbutit cea franțuzéscă de aŭ mazilit, despre Michail Suțu grăesce Sebastian, generalul frances, de brigadă, care trecu în 1801 orĭ 1802, din Valachia trămis la Constantinopole cu o misiune de Napoleon I, consul (Veḑĭ Hurm. tom. II, supl. I, pag. 287).

300 de la pagina 211 din Hurmuzachi, cu data de la 10 Iulie, stil nou 1801, care spune că: Principele Ipsilante al Valachieĭ (eróre: în loc de al Moldoveĭ), a fost deposedat şi primul Dragoman al Porţeĭ pus în locul luĭ. Cu eróre d-l Xenopol, în tomul V, pag. 326 al Istorieĭ sale, pune Domnia luĭ Constantin Ipsilante în Moldova numaĭ până la 1800, ca şi Laurian în Manualul sĕŭ, ediţia 1873, pag. 651.

Am adus în tomul nostru VII, o serie de documente din domnia luĭ Constantin Ipsilante în Moldova. In anexele acestuĭ volum, lectorele va maĭ afla o serie de documente, carĭ aci nu le maĭ aducem, neschimbând întru nimic judecata ce am formulat deja asupra Domnieĭ luĭ Constantin Ipsilante.

*

În locul luĭ Constantin Ipsilante e numit Domn, precum vĕḑurăm, pentru Moldova Alexandru Suţu.

Alexandru Vodă Suţu era fiul luĭ Nicolae Suţu Draco. D-l N. D. Popescu afirmă că acest Domnitor fusese crescut la Paris[1], dar nu ş'a documentat aserţiunea. Maĭ ḑice d-l N. D. Popescu, că Alexandru Suţu era om cu cunoscinţe şi numĕra ca amicĭ o mulţime de ómenĭ politicĭ aĭ Francieĭ. Iarăşĭ nedocumentată aserţiune. A avea ca secretar de stat pre Belleval şi a fi scris odată luĭ Talleyrand, dupĕ găsirea cu cale a luĭ Belleval, nu însémnă a fi fost în legăturĭ de amicie cu mulţĭ ómenĭ politicĭ aĭ Francieĭ.

Maĭ afirmă uşurel D-l N. D. Popescu, că Alexandru Suţu dobândise Domnia Moldoveĭ, graţie influenţeĭ ambasadoreluĭ frances. Istoricesce este falsă şi acéstă aserţiune a nuvelistuluĭ român. Noĭ scim documentat, că Alexandru Suţu dobândise, ajutat de baniĭ luĭ Calimah socrul sĕŭ, postul de Dragoman încă din anul 1799[2].

Şi maĭ scim, că despre Alexandru Suţu, Constantin Stamati scria la Paris, că 'l crede *puţin afecţionat pentru interesele Francieĭ*, pre când, din contră, Michail Suţu, care dedese probe de asemenea afecţiune, fusese exilat la Tenedos, ca amic al Francesilor.

De altmintrelea, de puţin temeiŭ era amiciţia Fanarioţilor pentru orĭ-care din puterile europene, căcĭ eĭ înainte de tóte eraŭ amiciĭ lor propriĭ. Am vĕḑut bunăóră pre Alexandru Calimah scriind entusiaste scrisorĭ în sensul politiceĭ francese. Când momentul i se păru potrivit ca să-şĭ întórcă faţa zîmbitóre spre altă putere, l-am vĕḑut pre acelaş Domnitor, insolent cu representantul frances din Iaşĭ, Tarrand.

1. Calendarul pentru toţĭ Româniĭ pe 1891, pag. 82.
2. Veḑĭ corespondenţa luĭ Constantin Stamati din 19 Aprilie 1799.

Acesta ţice luĭ Calimah, să asculte de reclamaţiunile Francieĭ, iar Vodă rĕspunde :

Le temps est passé où j'étais dans l'obligation d'acueillir vos demandes.
Parrant. Prince, ce temps peut revenir, ne l'oubliez pas.
Voda. Ah ! *pour lors, je reviendrai encore moi aussi !*

Tótă purtarea Domnilor fanarioţĭ e minunat caracterisată prin acest rĕspuns al luĭ Calimah.

Intru cât Alexandru Suţu justifică, prin purtarea sa, afirmaţiunea luĭ Stamati, că nu era partisan al Francieĭ, o vom vedea maĭ departe.

*

Despre domnia luĭ Alexandru Suţu, domnie atât de scurtă, bĕtrânul Drăgicĭ nu găsesce decât vorbe de laudă [1].

D-l Xenopol [2] maĭ cu temeiŭ decât bĕtrânul cronicar, critică cu aspre cuvinte acéstă domnie.

In adevĕr, orĭ cât de scurtă a fost ea, a nemulţămit adânc ţéra de la o l-altă. Nu-ĭ vorbă că nemulţămirea acésta a ţĕrii o înteţi şi intrigele consululuĭ rusesc, căcĭ venirea la tronul Moldoveĭ a luĭ Alexandru Suţu era în tot casul o momentană lovitură dată la Constantinopole influenţiĭ muscălescĭ. Aceste intrigĭ împinseră pre boerĭ să trimită arzurĭ la Constantinopole «pentru rĕutăţile luĭ».

Aşa socotim noĭ, că Alecu-Vodă Suţul Drăcache, căruia Ziloĭ ne spune că i-a rĕmas porecla de *romăno-mahos,* n'aŭ meritat acest nume prin făptuirile luĭ, carĭ n'aŭ fost nicĭ maĭ miserabile decât ale altor fanarioţĭ, nicĭ maĭ de laudă, şi că urgia cu care l'aŭ considerat Moldoveniĭ, provenea maĭ mult din intrigele muscălescĭ, fórte puternice la data acésta în ambele Principate. Intervenirea unor note diplo-

1. Veţĭ Istoria Moldoveĭ tom. II, pag. 64.

Drăghicĭ, narând scurta domnie a luĭ Alexandru Suţu, ţice, că «aŭ venit în Laşĭ şi aŭ apucat frânele cârmuireĭ cu mare înţelepciune şi blândeţe, hotărîndu-se a apĕra drepturile fiesce-căruia pământean cu sfinţenie şi ţéra să o aducă în cea maĭ bună stare, în cât poporul întreg se simte fericit cu acéstă domnie, chiămându'l părintele patrieĭ», (p. 64, T. II).

Dóră de şi-a luat titlul de *Pater Patriae,* ca Augustiĭ Cesarĭ Romanĭ, maĭ 'nainte de a fi făcut nimic pentru patrie, căcĭ alt-fel nu pricepem cum în câte-va lunĭ de Domnie a avut timp să facă ţĕreĭ atâta bine, cât să merite a *posteriori* acest titlu! Dovadă că, orĭ care fi-vor fi fost bunele intenţiunĭ ale nouluĭ Domn, el n'avu timp să le realiseze, este că însuşĭ Drăghicĭ nu citéză nicĭ o anumită faptă.

2. Tom V, pag. 341.

matice ale consulului rusesc din Iaşi către chiar Alexandru Suţu, note cari în 1802 critica aspru cârmuirea ţĕreĭ Moldoveĭ de sub acéstă Domnie, probéză că Rusia urmăria alte scopurĭ decât de a protege pre ţĕraniĭ seaŭ boeriĭ Moldoveni. Făptuirile consulului rusesc din Iaşi eraŭ în legătură cu interesele politice ale Rusieĭ în Orient în faţă cu Francia.

Tratatul de alianţă semnat de Turcia cu Rusia la 23 Decembre 1798, coaliţiunea a 2-a contra Francieĭ, din 1799 Ianuarie, deduseră, precum vĕdurăm, o mare influenţă Ruşilor pre lângă Pórta otomană.

Profitând de situaţiunea escepţională a influenţeĭ lor la Constantinopole, cum şi de rebeliunea luĭ Pasvantoglu, Ruşiĭ caută în aniĭ 1800 şi 1801 cât maĭ mult să devină arbitriĭ sorţilor ambelor Principate române. Deacă Stamati, încă în Noembre 1799, scria luĭ Reinhard, ministrul relaţiunilor externe din Paris, că Alexandru Suţu, care atuncĭ devenise Dragoman al Porţeĭ, e un cunoscut al luĭ, încă din copilărie şi că îl consultă în tóte afacerile importante ale serviciuluĭ sĕŭ; deacă Stamati promitea Francieĭ să câştige pre Divan în favórea politiceĭ francese, prin Alexandru Suţul Dragomanul[1], venirea la tronul Moldoveĭ a acestuia, orĭ-cât Stamate îl cunósce, că *«nu prea iubesce pre Francesĭ»*[2], neîndoios că Muscaliĭ aŭ trebuit s'o vadă cu mare neplăcere.

De aci intrigele consulului rusesc din Iaşĭ, în contra luĭ Alecu Suţu ḑis şi Dracache. Aceste intrigi nu vor întârdia să aducă căderea Suţulescilor din ambele Principate, precum maĭ departe vom vedé, dar vor aduce şi ceva maĭ mult decât atâta: nouele angajamente ale Turcieĭ faţă cu Rusia, din anul 1802, angajamente, carĭ daŭ Rusieĭ o nouĕ confirmare a protectoratuluĭ sĕŭ asupra Principatelor.

*

In domnia luĭ Alexandru Suţu în Moldova vedem pre un strĕin pre emigratul frances Luce Gaspar Belleval, devenind Ministru de externe seaŭ Postelnic. De sigur că acéstă împrejurare n'a fost de natură a apropia pre Domnitor de Ruşĭ, carĭ găsiră un noŭ motiv de a intriga pre boeriĭ moldoveni în contra luĭ Alexandru Suţu. In Iunie 1802, acest Postelnic mare al ţĕreĭ, merse, cum vĕdurăm, la Paris, cu recomandaţiunea Domnitoruluĭ; călĕtoria acésta de sigur era o nouĕ

1. Veḑĭ Hurmuzaki, documentul 289, pag. 203.
2. Doc. 288, pag. 203.

Cu tóte acestea, precum am vĕḑut, Domnitorul Moldoveĭ isbuti un moment, să împreune pre capul sĕŭ, corónele ambelor Principate, în urma fugeĭ din Bucurescĭ a unchiuluĭ sĕŭ Michail Suţu.

Am vĕḑut evenimentele în urma cărora Alexandru Suţu perde domnia Ţĕreĭ Românescĭ şi e bucuros, că se póte întórce măcar la acea a Moldoveĭ.

Puţine luni maĭ domni Alexandru Suţu şi în Moldova, căcĭ în urma precipitatelor evenimente, care aduc sporirea influenţeĭ rusescĭ la Constantinopole, influenţă care nu va întêrḑia să se concretiseze prin un *hatihumaium* al Sultanuluĭ Selim al IV în favórea Principatelor, Alexandru Suţu este destituit urmându-ĭ Alexandru Moruz, care aşa devine contimporan cu Constantin Ipsilante, Domnul Ţĕreĭ Muntenescĭ.

Dăm în anexele volumuluĭ principalele documente cu referinţă la administraţiunea Moldoveĭ sub Alexandru Nicolae Suţu.

Atragem atenţiunea cititorilor noştri asupra actelor din note şi în deosebĭ asupra hrisovuluĭ de la 20 Octombre 1801, relativ la comerciŭ şi bresle [1].

Constantin Alexandru Ipsilante dă la 1799 Decembre 1, hrisov pentru venitul Sfîntuluĭ Spiridon din Iaşĭ.

Acelaşĭ Domnitor dă la Iunie 1799, ponturile dupĕ care Ispravnicĭĭ ţinuturilor aŭ să administreze.

---

1. Noĭ Alexandru Nicolae Suţu Vvd., cu mila luĭ D-ḑeŭ, Domn al Ţĕreĭ Moldoveĭ.

Scriem Domnia mea la toţĭ jidovĭĭ din têrgul . . . . Vĕ facem scire că pre obiceiul ce aţĭ avut şi maĭ înainte, am făcut Staroste pre uniĭ dintre voĭ anume . . . . . pre care Domnia mea am făcut milă şi l'am ertat, ca să fie scutit pre capul luĭ, de tóte dările şi angăriile, fiind că se află la acéstă slujbă, ca să vĕ păzéscă dreptatea vóstră; decĭ, vĕ poruncim, să căutaţĭ întêiŭ, să'l cunósceţĭ ca pre un Staroste, capu intre voĭ, şi să'ĭ daţĭ cinstea ce i se cade, apoĭ şi la cele ce va da învĕţătură din poruncile . . . . . , prin porunca Ispravnicilor de ţinut, să'l ascultaţĭ întru tóte, căcĭ care nu s'ar supune porunceĭ, pre uniĭ ca aceia să se pedepséscă cu pravila legeĭ vóstre pre fieşcecare dupĕ vina sa, şi tótă rînduóla stărostieĭ să păzéscă şi el pre orînduélă, şi de toţĭ de voĭ, să fie păzită. Intru alt chip să nu fie, acésta poruncim.—1801.

L. P. Gospod

Procit. *Vel Logofĕt, Iordache Canta.*

Archiva Statuluĭ din Iaşĭ, Condica No. 369, Litera K, fila 1.

CAP. XXVII

Biserica sub Constantin Alexandru Ipsilante.

Să cercetăm acum în detaliŭ actele administraţiuneĭ din acéstă domnie a luĭ Constantin Alexandru Ipsilante, în ordinea în care ne-am deprins a face asemenea cercetare.

Cu tóte dispositiunile luate aprópe sub toţĭ Domniĭ din urmă şi în deosebĭ sub Alexandru Ipsilante, dispositiunĭ ce am adus în tomul nostru al şéptelea, pag. 15, hirotoniile continuă a se face abusiv pre o scară mare, aşa că în curênd ajunge tréba de reclamă acum iar contra abusurilor pre care altă dată, în prima sa Domnie, aŭ căutat să le stêrpéscă Alex. Ipsilante. Aşa sătenii de la Celarĭ, Solenĭ şi Ghizdaveţĭ, cum şi sătenii de la Apele viĭ de la Romanaţĭ, daŭ Domnitoruluĭ Const. Ipsilante următórea petiţiune:

«Cu lacrimĭ jăluim Mărieĭ tale, că în satele nóstre, *tot ce'ĭ fruntaş se află preot şi diacon*, care, milostive Dómne, *la un sat se află câte 20, 30 şi 40 de preoţĭ şi diaconĭ şi se tot fac. Uniĭ nicĭ carte nu sciŭ spre a putea sluji fără numaĭ de frica biruluĭ se discolipsesc*, şi de vine în sat vre-un zapciŭ orĭ alt slujbaş şi vede satul mare, socotesce că sunt mirenĭ şi nu avem credinţă la plângerea ce facem, orĭ pentru scădemênt la dajdie, seaŭ pentru podveţĭ i angariĭ şi ni se pare, că destul ar *fi cincĭ preoţĭ cu 8 diaconĭ la un sat*. Ci ne rugăm Mărieĭ tale, să avem dreptate şi feciorii de preoţĭ i de diaconĭ să'ĭ avem în bir *că sunt fruntaşi şi să ne dea şi preoţii şi diaconii la podveţi şi numaĭ când va fi trebuinţă, câte unul să se hirotoniséscă*, şi ce va fi mila Mărieĭ tale.

Asupra acesteĭ petiţiunĭ, Constantin Alexandru Ipsilante pune resoluţia următóre:

«Cinstiţilor şi credincioşĭ boieriĭ Domnieĭ mele, Dumnéta vechilule al Căimăcăniei Craioveĭ şi D-vóstră boierilor Divanuluĭ de acolo, veţĭ vedea jalba acésta, care fiind în adevĕr aşa precum ni se arată, dreptate aŭ la plângerea lor; ci dar, strașnic poruncim, ca să scrieţĭ Sfinţieĭ sale Episcopuluĭ de Rômnic de acésta, spre a'şĭ da rĕspunsul: cu ce cuvînt la un sat sunt câte 30, 40 preoţĭ, i diaconĭ şi preste atâta mulţime ce sunt, nu contenesce încă a hirotonisi şi pre alţiĭ? Cât şi D-vóstră, să aveţĭ a face cercetare în faţa loculuĭ la aceste sate, ca să vĕ pliroforisiţĭ în adevĕr la fie-şĭ care sat, câţĭ preoţĭ sunt şi câţĭ diaconĭ şi câţĭ feciorĭ de preoţĭ şi câţĭ de diaconĭ? Şi să trimeteţĭ

Domnieĭ mele însciinţare de adevĕrul lucruluĭ pre larg şi întrégă pliroforie, fiind-că aştept Domnia mea rĕspunsul Dumnévóstră pentru acésta[1].

Constantin Ipsilante este nevoit să provóce pre Mitropolit şi pre Episcopĭ la păzirea nizamuluĭ hirotoniilor în maĭ multe rînduriĭ. Aşa la 1804, Februarie 22, Domnitorul scrie prelaţilor ţĕriĭ următorul pitac:

Io Constantin Alexandru Ipsilant Vvd.

Prea sfinţia ta părinte Mitropolite al Ungro-Vlahieĭ, 'ţĭ facem Domnia mea în scire, că prin anaforaoa Sfiinţieĭ tale, a părinţilor Episcopĭ şi a Dumnélor boerilor de obşte şi prin hrisovul domnesc de întărire, s'aŭ hotărît şi s'aŭ legat nizamul hirotoniilor, ca să lipséscă catahrisis ce se urma, spre a fi oprit să nu se pótă face într'alt chip, decât numaĭ prin buiurdismă şi pecete domnéscă asupra anaforalelor ce se vor da de către părinţiĭ Archiereĭ, dupĕ cercetarea ce se va face, unde va fi întru adevĕr lipsă de preot la vre-un loc şi de va fi ipochimenul aceluia ce cere a se preoţi vrednic de darul preoţieĭ şi fără de vre-o pricină de dajdie, care acéstă bună orînduială ce s'aŭ chibzuit de Sfinţia Sfinţiilor vóstre părinţilor Archiereĭ şi cu Dumnélor boeriĭ, am lăudat'o şi Domnia mea şi asemenea am dat şi domnescile nóstre poruncĭ de urmare; audim însă cele în potrivă, că pre tóte ţilele şi în tóte părţile se fac nelipsit hirotoniĭ de preoţĭ şi diaconĭ, fără de a ni se face întêiŭ arĕtarea trebuinţeĭ prin anafora şi fără a se da buiurdismă sub pecetie domnéscă, care aceste fiind cu totul împotriva aceĭ cuviincióse rînduelĭ, care prin chibzuirea de obşte a părinţilor Archiereĭ şi a Dumnélor boerilor şi prin hotărîrea cu hrisovul domnesc s'aŭ găsit cu cale de s'aŭ legat şi s'aŭ întărit şi de noĭ prin poruncile ce am dat. Iată într'adins scriem acest domnescul nostru pitac, cu hotărîre, ca nizamul acela să se păzéscă negreşit şi fără de nicĭ o strĕmutare şi poruncim, ca unde va fi vre-o lipsă întru adevĕr de preot şi de la alte biserici de aprópe şi din prejur, unde se află de prisos preoţĭ şi diaconĭ, nu va fi mijlocul a se împlini locul unde este acea lipsă şi trebuinţă, prin jalbă dupĕ orînduială să se arate la Domnia mea şi dupĕ cercetare, dovedindu-se că este în adevĕr trebuinţă şi că ipochimenul acela este slobod fără de nicĭ o pricină şi arĕtându-mi-se prin anofora arhieréscă şi vrednicia ipochimenuluĭ de darul preoţieĭ, *întêiŭ întru ale sciinţeĭ de invĕţătură* şi ale veţuireĭ luĭ, cât şi întru vrâsta luĭ, dupĕ orînduiala canónelor Apostolescĭ, se va buiurdisi prin pecetea Domnieĭ mele şi aşa să se hirotoniséscă, iar într'alt chip de se va găsi, se va urma negreşit hotărîrea aceea ce este legată, precum arĕtăm maĭ sus, a se lipsi de darul preoţieĭ şi a se da la orînduiala luĭ, împreună cu locuitoriĭ mirenĭ dajnicĭ aĭ ţĕriĭ. Drept aceea, ca să nu se pricinuiască nicĭ vre-o desfrânare în pricina hirotoniilor, se

1. Cod. XXXVII, fila 180.

cuvine *ca înşivă Sfinţiile vóstre, părinţilor Archiereĭ*, să o cereţĭ şi să o îngrijiţĭ, acesta a se păzi şi a se urma negreşit şi nizamul acesta, *tol. pîsah gd.*— 1804, Februarie 22[1].

De puţină isbândă a trebuit să fie îndreptarea abusurilor în biserică prin hirotonie, căcĭ în 1806, Iulie 15, silit se vede Domnitorul să reînoiască pitacul către Mitropolit, cu referinţă la abusul hirotoniilor, constatând că iar a venit tréba acésta la cea de *catahrisis*, adecă abus:

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Prea sfinţia ta părinte Mitropolite, sciinţă este prea Sfinţiĭ tale, că pentru *rîndul hirotoniilor* preoţescĭ, încă din lét 1797, în vremea ceĭ dîntêiŭ domnie a tatăluĭ nostru Domn Alexandru Moruzi Vvd., după arĕtarea ce s'aŭ fost făcut atuncĭ prin însăşĭ anaforaoa prea Sfiinţieĭ tale de catachrisis ce se urma de la o vreme încóce la tréba hirotoniilor, prin anafora obştéscă şi prin hrisovul Domnieĭ sale de întărire s'aŭ întocmit hotărîtă orînduială, nu numaĭ în ce chip are a curge hirotoniile, ci şi cât plocon avea să dee acel ce se va hirotonisi diacon şi preot, a căruia hrisov cuprindere vĕḑêndu-o Domnia mea, a fost dată poruncă, prin domnescul nostru pitac, a se urma în tocmaĭ; fiind însă, că atât din multele jălbĭ ce ni s'aŭ dat de către înşişĭ ceĭ hirotonisiţĭ, cât şi din alte însciinţărĭ ce ni s'aŭ făcut, avem pliroforie întrégă că tréba acésta a hirotoniilor, aŭ venit iarăşĭ la cea dîntêiŭ catahrisis ce se urma, pentru că ceĭ ce se hirotonisesc n'aŭ o îndestulată sumă de banĭ, încât uniĭ sunt siliţĭ a da maĭ mult şi preste puterea lor, ca să dobândească darul preoţieĭ, din care acéstă pricină se întêmplă de se hirotonisesc *mulţi şi din ceĭ ce nu sunt vrednicĭ*, şi pentru acest fel de netrebnice mijlóce cu interesurĭ de banĭ se înmulţesc hirotoniile fără de trebuinţă şi fără de nicĭ un cuvînt, pricinuindu-se cu acésta obştieĭ locuitorilor mirenĭ, însărcinare şi nedreptate, fiind-că rĕmâne numaĭ asupră-le rĕspunderea şi împlinirea datoriilor ţĕreĭ; pre lângă acésta vedem iarăşĭ împotriva nizamuluĭ multe hirotoniĭ se sĕvîrşesc fără de a se face către Domnie vre-o însciinţare, seaŭ anafora, după orînduiala nizamulnĭ; decĭ fiind-că nu suferim Domnia mea a se urma maĭ mult acest catahrisis, ca împotrivitoriŭ ce este sfintelor canóne şi lucrurĭ neprimite bisericeĭ, spre a câştiga adesea cine-va darul preoţieĭ prin dare de banĭ, de aceea dară, poruncim, ca prea Sfinţia ta împreună şi cu iubitoriĭ de Dumneḑeŭ Episcopĭ, adunându-vĕ la sfânta Mitropolie, să vedeţĭ rînduiala ce s'aŭ întocmit prin maĭ sus ḑisul domnesc hrisov şi de veţĭ socoti că este trebuinţă a se maĭ adăoga şi altele niscaiva cuviincióse mijlóce, spre maĭ bună întocmire şi pază orînduieleĭ acestor hirotoniĭ, să arĕtaţĭ

1. Cod. XLIX, fila 148.

Domnieĭ mele prin anafora, ca prin porunca nóstră să se pue tréba acésta la straşnic nizam, spre a lipsi cu totul catahrisis ce aŭ fost, şi spre a se urma negreşit rînduiala aceea ce prin sfatul şi chibzuirea de obşte este întocmită şi prin hrisovul domnesc este hotărîtă şi întărită.—1806, Iulie 15. [1].

Poruncă ce s'aŭ dat pentru hirotonie:

Dumnévóstră Ispravnicilor aĭ judeţelor, veţĭ vedea jalba acésta, pentru care dupĕ poruncile ce aveţĭ date urmând, să cercetaţĭ de este într'adevĕr lipsă şi trebuinţă de preot la acéstă biserică? de nu sunt preoţĭ de prisos la alte bisericĭ dinprejur, de unde să se pótă împlini trebuinţa ce va fi? De este Grămăticul acesta fără pricină de dajdie, orĭ aicea la acel sat saŭ să fie venit de la alt sat? şi de este jalba acésta cu cererea a tot satul? să însciinţaţĭ Domnieĭ mele.—1804, Martie 7. [2].

Hirotoniile sĕvîrşite preste Dunăre nu sunt admise, nicĭ recunoscute de valabile. Se face o escepţiune în favórea unuĭ preot, care se întórce de preste Dunăre în patrie, cu întreg satul de Romînĭ, emigraţĭ acolo altă dată «din trecuta resmeriţă».

Écă actul relativ:

Prea Inălţate Dómne

Pentru acest preot Ioan, am însciinţare de la protopopul plăşeĭ, că fiind de némul luĭ de aci, din pămêntul ţĕreĭ, din trecuta resmeriţă cu Nemţiĭ aŭ trecut cu părinţiĭ luĭ preste Dunăre şi acolo căsătorindu-se s'aŭ hirotonisit, iară acum trecênd poporaniĭ luĭ din ţéra turcéscă, de la satul Găgăciul aŭ venit şi el dupĕ dênşiĭ, unde s'aŭ aşedat cu locuinţa la numitul sat Caravanitu, sud Olt, ce este pre moşia Dumnéluĭ biv vel Vornic Manolache Grădişteanu, unde şi biserică aŭ făcut Dumnéluĭ; decĭ fiind-că nu aŭ trecut de aicĭ să se hirotoniséscă în eparhie strĕină preste canoanele praveleĭ, ci din resvrătirea vremeĭ, trecênd poporaniĭ luĭ în pămêntul ţĕreĭ, aicĭ aŭ venit şi el ca păstor dupĕ oĭ, nu se vinovăţesce a fi oprit de slujba preoţieĭ luĭ; pentru care se va da luminată porunca Mărieĭ Tale, a nu fi supĕrat ca ceĭ călcătorĭ de canónele pravilelor, dupĕ care i se va da şi de către noĭ voĭe a sluji cele preoţescĭ acolo la poporaniĭ luĭ, iar nu întru altă parte.—1804, Iulie 3.

Iosif Episcop de Argeş.

1. Cod. XLVII. fila 257.
2. Cod. XXXVII. fila 35.

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Dupĕ pliroforia ce ni se dă printr'acéstă anafora, poruncim la toţĭ câţĭ se cuvine, ca preotul acesta Ioan să fie nesupĕrat, dupĕ cum se coprinde maĭ sus. — 1804, Iulie 3[1].

*

Tot despre biserică sub Constantin Ipsilante.

Marele cutremur ce maĭ sus am amintit, aŭ ruinat multe bisericĭ. Constantin Ipsilante, aŭ avut grijă de restaurarea unora din ele încă din luna Noembre 1802[2].

Biserica Creţulescu fusese închisă, fiind crăpată, dar dupĕ o nouă cercetare găsindu-se că nu este pericol, Domnitorul dă pitac de redeschidere în 7 Noembrie, 1802[3].

---

1. Cod. L, fila 148.

2. Io Constantin Alexandru Ipsilante Vod. i gospod.

Cinstit şi credincios boerule, Dumnéta biv vel Vistier Golescule, fiind-că Dumnéta eştĭ prahticos la ale binalelor, te orînduim, Domnia mea, să mergĭ la mŏnastirea Sfîntul Gheorghe noŭ, luând împreună cu Dumnéta şi din meşteriĭ lemnarĭ şi zidarĭ, carĭ aŭ sciinţă bună, ca să veţĭ însuţĭ zidirile cele de cutremur rĕmase smintite, care trebuesc de a se acoperi spre a se putea sluji sfînta leturghie; asupra cărora acestora să facĭ Dumnéta o drĕptă preţuire prin foae anume, ca cu câtă sumă de banĭ se pot sevîrşi acestea şi să arĕţĭ Domnieĭ mele în scris prin anafora,—*tolico pisah gospod.*—1802, Noembrie 26.

Cod. XLIX, fila 9.

3. Pitac la Mitropolie ca să slobódă a sluji Sfânta Leturghie la biserica Creţulescilor.

Io Constantin Alexandru Ipsilant Vvd. gospod. Zem. Vlahiscoie

Prea Sfinţia ta Părinte Mitropolite, fiind-că pentru biserica Creţuleştilor, care dupĕ pitacul nostru aĭ poruncit Prea Sfinţia ta preoţilor de acolo ca s-o aibă închisă, pentru temerea de vre-o primejdie a stricăciuneĭ ce s'aŭ făcut cubeli din cutremur, daŭ Dumnélor boeriĭ Creţuleşcĭ pliroforie, cum că partea aceea a zidireĭ ce este cu bănuială vor surpao, şi că biserica este fără grijă de a se putea face sfintele slujbe într'însa spre închinăciunea norodului şi iaŭ asupra Dumnélor, cum că nu se va întêmpla nicĭ o primejdie; poruncim dar, ca să dee prea Sfinţia ta voie şi slobodenie a se deschide numita biserică şi a se sĕvîrşi într'însa sfintele slujbe, *tol. pisah.*—1802, Septembrie 7.

Cod. XLVIII, fila 149.

In interesul religiuneĭ se mută ḑioa târguluĭ de la Rômnicul Vâlceĭ [1].

Maĭ eată în ordine chronologică acte cu referinţă la biserică, din timpul Domnieĭ luĭ Constantin Ipsilante:

I. La 2 Ianuarie 1803, dă hrisov pentru schitul ce se numesce Spirea «ca să 'şĭ scutéscă o băcănie şi o pivniţă de aprópe de lângă schit, de fumărit

---

1. *Prea Inălţate Dómne*

Cu prea plecata scrisóre însciinţăm milostivireĭ Inălţimeĭ tale, că aicĭ în oraşul Rômniculuĭ fiind obiceiŭ a se face târg odată în săptămână, în ḑioa Dumineceĭ, de apururea rĕmân atât negustoriĭ ce'şĭ fac alişverişu cu verĭ-ce fel de mărfurĭ, cât şi locuitoriĭ ce se adună la acest târg, de sfintele şi Dumneḑeescile slujbe, carĭ se sevîrşesc într'acéstă ḑi mare, grăbindu-se fieş-care să se afle maĭ înnainte de eşirea bisericeĭ, cine cu ce are de vînḑare, pentru care înşişĭ negustoriĭ viind acum în simţire de acest lucru fără de orînduială care este vătĕmător sufletuluĭ, deobşte deteră către noĭ acéstă deosebită jalbă, rugându-ne fórte, ca să facem cunoscută cererea lor Inălţimeĭ tale spre a te milostivi Măria ta a li se strica prin luminată porunca Mărieĭ tale târgul acesta din ḑioa Dumineceĭ şi să se mute în altă ḑi sloboḑă, ad: Marţĭ, arĕtându-ne, că cu acéstă mutare a târguluĭ şi de cele folositóre ale sufletuluĭ îşĭ vor putea căuta şi de alişverişul tuturor de obşte nu se vor sminti, nicĭ Cămara domnéscă nu se va păgubi cu plata vămeĭ; făcênd şi noĭ cercetare cu amĕruntul de acéstă a lor cerere de este cu cuviinţă şi cu voia tuturor de obşte, ne pliroforisim că echiar pentru al sufletuluĭ folos obştesc şi deosebit de ceĭ ce se negustoresc, ceĭ-l-alţĭ toţĭ câţĭ se află locuitorĭ, de verĭ-ce tréptă, primiră; nu lipsim dar dupĕ datoria cea netăgăduită, care avem, a o face cunoscută milostivireĭ Inălţimeĭ tale, embericlisând şi chiar a lor jalbă, spre maĭ bună pliroforie şi împreună cu dênşiĭ şi noĭ fierbinte ne rugăm, ceĭ plină de tótă milostivirea fire a Mărieĭ tale . . . . care este revărsată asupra tuturor de obşte, de a fi primită, ca pentru suflet folositóre cererea, ce fac; iar aniĭ Mărieĭ tale de la Dumneḑeŭ să fie mulţĭ şi fericiţĭ.—1803, Februarie 15.

Aĭ Mărieĭ tale prea plecaţĭ slugĭ, *Constantin Otetelişanŭ, Paharnic.*

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. i gosp. Zem. Vlahiscoie

Cu cale este în adevĕr anaforaoa ce ne fac Ispravniciĭ judeţuluĭ Vâlcea şi primită cererea negustorilor şi acelor-l-alţĭ locuitorĭ, pentru care şi poruncim Dumnélor Ispravnicilor, ca să schimbaţĭ ḑioa Duminiceĭ, spre a se face târgul acesta Marţĭ, făcênd sciută porunca acésta la toţĭ din vreme, ca să scie fieş-care în ce ḑi aŭ a se aduna, dară şi acesta să faceţĭ *Dumnévóstră cunoscută la toţĭ, că Domnia mea, pentru ca să mérgă fieş-care la sfinta biserică Dumneḑeească, dupĕ datoria creştinéscă, spre a'şĭ face închinăciunea şi a asculta sfinta leturghie o facem acéstă schimbare,* iar nu pentru ca să aibă Dumineca beţiĭ şi alte netrebnicĭi.—1803, Martie 12.

de căminărit, de vamă, de vin domnesc şi de ort vătăjesc şi băcănia să nu se supere nicĭ de Bacalbaş, nicĭ de alte dărĭ ce vor fi pre alte băcăniĭ, cum şi un cuptor de pâne ce are lângă acea băcănie să fie nesupĕrat de dările ce daŭ alte cuptóre . . .» Poruncim Domnia mea «vóuĕ, Fumarilor, Căminarilor, Vameşilor, Vătaşilor de cârciumarĭ, i Bacalbaş, i Vătaşĭ de brutarĭ, toţĭ să aveţĭ a vĕ feri de acéstă băcănie, i pivniţă, i cuptor.»

II. La 29 Ianuarie 1803, ordonă restaurarea dupĕ cutremur a zidurilor din jurul mŏnăstireĭ Radu Vodă:

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. gospod Zem. Vlahiscoie

Cuvióse Arhimandrite şi Egumene al sfinteĭ mŏnăstirĭ Raduluĭ Vodă, fiind-că rĕposaţiĭ aceia ctitoriĭ, carĭ aŭ zidit acéstă sfîntă mŏnăstire, aŭ îngrijit de aŭ lăsat şi venitурĭ de acareturĭ îndestulate, ca nu numaĭ să ţie pururea în buna rînduială cele întocmite, ci maĭ vârtos la vre-o întêmplare de stricăciune să se drégă şi să se facă zidirile eĭ la loc, spre a fi tot-d'a-una în starea lor, încă de a se face de la dênsele şi câte o facere de bine de hrană şi ajutor, spre a avea adică sufletésca pomenire aceĭa pentru care s'aŭ ostenit de aŭ făcut acestea sfinte mŏnăstirĭ şi le-aŭ înzestrat cu îndestulate acareturĭ de venitурĭ; cu cât maĭ vêrtos se cade acum, dupĕ întêmplarea cutremuruluĭ ce aŭ fost, din care s'aŭ stricat tóte zidirile de prin prejur ale acesteĭ mŏnăstirĭ, a pune tótă silinţa şi a nu zăbovi dregerea şi facerea lor la loc; pentru acea dar, iată întra'adins şi poruncim Domnia mea, ca să facĭ începere de tóte cele trebuincióse ale lucruluĭ şi din veniturile mŏnăstirescĭ să iconomisescĭ cu osîrdie şi cu silinţă de a drege şi a face negreşit tóte cele stricate la locul lor, spre a ţi se cunósce în faptă cu acésta buna iconomie şi osîrdie care eştĭ dator de a o arĕta acum la acéstă întêmplare, *tol. pisah gp.*— 1803, Ghenarie 29[1].

III. La 14 Februarie 1803, rînduesce Egumen la mŏnăstirea Căşcióarele pre Arhimandritul Macarie, fără să maĭ amintéscă de recomandaţiunea Mitropolituluĭ. Cu acestaşĭ pitac rînduesce un Logofĕt de Divan care să instaleze pre noul Egumen: Ocasiune de bacşiş bun pentru logofĕtul instalator!

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. gospod Zem. Vlahiscoie

Find-că la mŏnăstirea Căscióarele din sud Vlaşca am orînduit Domnia mea Egumen pre Arhimandritul Macarie în locul Arhimandrituluĭ Neofit ce aŭ fost până acum; iată dupĕ obiceiŭ orînduim pre . . . . . Logofĕt de Divan

1. Cod. XLIX, fila 24.

carele mergênd împreună cu numitul Egumen la mŏnăstire să-l aşeḑe şi să citéscă în auḑul tuturor părinţilor, poslușnicilor şi robilor mŏnăstireĭ, deosebită cartea Domnieĭ mele ce s'aŭ dat la mânile Egumenuluĭ, făcêndu-ĭ Teslim tóte lucrurile mŏnăstireĭ, de care făcênd douĕ catastihe asemenea iscălite, unul să-l încredinţeze Egumenuluĭ, iar altul să-l aducă aicĭ în păstrare. — 1803, Februarie 14. [1].

IV. La 20 Februarie 1803, reînnoesce influinteluĭ boer Nicolae Brâncoveanul hrisovul cu privilegiile acordate bisericeĭ din grădina aceluĭ boer [2].

V. In 6 Martie 1803, Domnitorul ordonă boerilor: marele Ban Dumitrache Ghica, marele Postelnic Iordache Mavrocordat şi marele Vornic de ţéra de sus Golescu, să se constitue în comisiune, să cerceteze starea în care se află mŏnăstirile de preste Olt, al căror venituri s'aŭ consacrat spitalelor pentru ciumă, fiind-că Domnitoruluĭ 'ĭ-aŭ venit informaţiunĭ, că atât mŏnăstirile, cât şi localele din jurul lor, se află în cea maĭ próstă stare şi ruinate. Domnitorul ḑice, că vĕrul sĕŭ, actualul Domn al Moldoveĭ, Alexandru Moruz, când aŭ consacrat venitul acestor mŏnăstirĭ pentru spitale, n'aŭ înţeles să lase mŏnăstirile în ruină, ci să se ḑee pentru spitale numaĭ prisosul veniturilor:

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele, Dumnéta vel Bane Dumitrache Ghica şi Dumnéta vel Postelnice Iordache Mavrocordate şi Dumnéta vel Vornice de ţéra de sus, Golescule, facem Dumnévóstră în scire, că pentru ca să ne pliroforisim de starea şi chivernisirea în care se află mŏnăstirile acelea de preste Olt, douĕ, adecă care s'aŭ fost întocmit prin hrisov, ca din veniturile lor ce vor prisosi de la fie-care an preste cheltuelile cele trebuincióse, să se ajutoreze cele de aicĭ spitaluri marĭ, ce s'aŭ zidit pentru vremĭ de întêmplare a năprasniceĭ bóleĭ de ciumă şi una care maĭ în urmă s'aŭ fost întocmit a fi ajutor la orfanotropie, din porunca Domnieĭ mele s'a făcut cercetare cu obraze rînduite trămise la faţa loculuĭ, ca să vaḑă urmarea orînduelilor bisericescĭ a sfintelor slujbe în tótă starea lor în care se vor fi aflând într'adevĕr şi să înscinţeze Domnieĭ mele, cu bună adeverire; de unde ne-aŭ venit aceste înscinţărĭ, atât de la Dumnélor boerĭ Divaniţĭ dimpreună cu Dumnéluĭ Caimacamul, cât şi de la înşişĭ orînduiţĭĭ din faţa loculuĭ, carĭ prin chiar vederea lucrurilor, aŭ făcut cercetare în faţa loculuĭ, la fieşce-care

1. Veḑĭ cod. XLIV. fila 25 şi 26.
2. Veḑĭ cod. XLVII, fila 56 verso.

mŏnăstire, însoţit şi cu alte jălbĭ şi tacrirurĭ adeveritóre de sciinţa stăreĭ fieşce-căreia mŏnăstirĭ, de la mulţĭ împrejuraşĭ aĭ părţeĭ loculuĭ, care iată pre tóte le dăm, ca să le vedeţĭ şi să le 'citiţĭ Dumnévóstră; unde şi cu multă mâhnire am fost auḑit, că acele ce odată se afla lăudate mŏnăstirile ţĕreĭ, împodobite cu adunare de părinţĭ sihastri şi lucrătóre neîncetat de slujbele Dumneḑeeşcĭ, cu tótă cuviinciósa rînduială şi podóbă bisericéscă, cum să vie la acéstă próstă stare, în cât nu numaĭ dintru ale lor lucrurĭ şi avere, să fie lipsă şi risipă, ci şi înseşĭ sfintele acele biserici, carĭ sunt locaşurĭ prea sfinte ale celuĭ prea Inalt, şi în care necurmat se sĕvîrşa sfintele slujbe a înfricoşatelor Dumneḑeescĭ tainĭ, acum unele sunt închise şi pustiite, iar altele adăpost seaŭ umbră dobitócelor, ca nisce grajdurĭ? precum pentru tóte veţĭ vedea Dumnévóstră din înseşĭ însciinţările ce făcu orînduiţiĭ cercetătorĭ, care cu sufletele lor şi în frica luĭ Dumneḑeŭ arată cele ce însuşĭ cu ochiĭ lor aŭ vĕḑut, urmare cu totul nesuferită la o creştinéscă stăpânire şi în adevĕr vrednică de jale, şi împotrivă chiar şi la însăşĭ întocmirea acea a hrisovuluĭ, în vreme ce şi de aŭ făcut cu bun cuget Domnia sa prea iubitul nostru vĕr Alexandru Moruzi Vvd. cel de acum Domn al Moldoveĭ, hotărîrea aceea, ca să se ajute spitalurile de obşte de la aceste mŏnăstirĭ; dar Domnia mea am vĕḑut hrisovul ce l'a fost dat Domnia sa, şi nu numaĭ nu se strămută nimic din orînduelile ce se cade a avea aceste mŏnăstirĭ, ca nisce locaşurĭ Dumneḑeescĭ, ci încă şi scrie chiar, ca apururea şi în tótă vremea să se ţie în bună stare şi orînduiala lor, adecă şi părinţiĭ călugărĭ să se afle în mŏnăstire cu orînduiala lor, ce s'aŭ întocmit, şi la sfintele bisericĭ să se urmeze neîncetat rînduiala sfintelor slujbe nelipsit, şi podóba lor cea cuviinciósă, ca a unor locaşurĭ Dumneḑeescĭ să se păzéscă de apururea, acareturile şi zidirile să se îngrijéscă de a fi în starea lor fără de a se lăsa la vre-o derăpănare, şi venitul ce va prisosi preste împlinirea acestor trebuincióse cheltuelĭ mŏnăstirescĭ, pe fieşce-care an să se dee la trebuinţa cheltuelilor spitalurilor marĭ de ciumă, ce sunt zidite aicĭ; vedem însă cele cu totul împotrivă la aceeaşĭ hotărîre, din pricina acestor arendaşĭ ce aŭ numire de Epistaţĭ, aducênd aceste sfinte locaşurĭ Dumneḑeescĭ la atâta catahrisis; care nefiind, precum am ḑis, nicĭ cum suferită să ajungă până la acest hal, iată poruncim Dumnévóstră, ca adunându-vĕ la un loc şi citind şi înţelegênd cu luare aminte la însciinţările cercetătorilor tacririle şi jălbile ce ne-aŭ venit de la obştea părţeĭ loculuĭ şi cu sufletéscă fierbinţélă chibzuind Dumnévóstră nizamul ce se cuvine de îndreptare, să faceţĭ Domnieĭ mele arĕtare în scris, prin anafora. *tol co pisah gd* —1803, Martie 6. *Vel Logofĕt.*

VI. La 19 Aprilie, 1803, Constantin Ipsilante ordonă Mitropolituluĭ, ca Mercurĭ séra, să se facă rugăciunĭ în tóte bisericile, iar Joĭ diminéţa.

1. Cod. XXVI, 32—33.

osfeştanie în livedea Mitropolieĭ, de faţă cu móştele sfîntuluĭ Dumitru, pentru-ca Dumneḑeŭ să trimită ploĭ, preste semĕnăturĭ:

Pitac către Mitropolit pentru osfeştaniĭ.

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolite, fiind-că rugăciunile către milostivul Dumneḑeŭ sunt cuviincióse în tótă vremea a se sĕvîrşi de la norod, cu cât mai vêrtos într'o vreme ca aceea când pământul şi tóte ródele pământuluĭ per de secetă, şi aŭ trebuinţă de ploĭe; pentru aceea poruncim să daţĭ Sfinţia ta poruncĭ, ca Mercurĭ séra să se facă denĭ cu litaniĭ la tóte bisericile de obşte, iar Joĭ diminéţa să se facă osfeştanie, iar cu litaniĭ, cu toţĭ arhereiĭ şi preoţiĭ, în livedea sfinteĭ Mitropoliĭ, unde să se pogóre şi móştele sfîntuluĭ Dimitrie, cum şi alte sfinte móşte şi icóne, ca să se facă de obşte rugăciunĭ fierbinţĭ către milostivul Dumneḑeŭ, cerênd îndurare cu a trimete ploĭe spre adăparea acesteĭ uscăciunĭ, pentru crescerea ródelor pământuluĭ, care sunt de hrana omenéscă şi a tot dobitocul, unde şi Domnia nóstră îndeletnicindu-ne vom veni înşine, *tol co pisah gd.*—1803, Aprilie 19[1].

VII. La 23 Aprilie 1803, Constantin Ipsilante dă hrisov de milŭirĭ schituluĭ Poiana-Mĕruluĭ din Rômnicul-Sărat, recunoscêndu-l de *stavropighion*, independent de părinţiĭ episcopĭ, afară de casurile dogmatice, când atuncĭ va putea să se cerceteze numaĭ de Mitropolitul. In acest schit hrisovul constată, că trăesc sihastri, nu numaĭ românĭ, ci şi ruşi:

Hrisovul schituluĭ Poiana-Mĕruluĭ

De vreme ce sfîntul şi dumneḑeescul schit, ce se numesce *Poiana-Mĕruluĭ*, din sud slam-Rômnicu, la care se cinstesce şi se prăznuesce hramul Nascerea prea sfinteĭ stăpâneĭ nóstre de Dumneḑeŭ născătóreĭ şi pururea fecióreĭ Maria, unde locuesc părinţiĭ sihastriĭ *Românĭ şi Ruşĭ*, care schit este făcut de sfinţia sa părintele *rĕposat stareţul Vasile*, adecă atât din fraţĭ Domnĭ cât şi din Arhiereĭ şi de alţĭ pravoslavnicĭ creştinĭ s'aŭ afierosit vase cuviincióse, cărţĭ şi alte sfinte odóre şi tótă podóba schituluĭ, care în trecuta vreme s'a fost întêmplat de aŭ ars de tot, şi iarăşĭ s'aŭ făcut din ajutorul şi mila cinstitorilor de Dumneḑeŭ creştinĭ, cu cele cuviincióse schituluĭ, care în starea ce se află acum, este cu totul tot cuviincios schit de trebuinţa fraţilor sihastriĭ ce locuesc într'însul. Dară sciindu-se, că binele este pururea zavistuit şi vrăşmaşiĭ bineluĭ, nu se părăsesce de rĕutăţĭ prin ceĭ ce se află unelte primitóre ca să zăticnéscă binele şi folosul sufletesc; drept acea dară, de vreme ce din pronia a tot stăpânitoruluĭ Dumneḑeŭ, ne-am învrednicit a fi oblăduitoriŭ acestuĭ prea luminat schit al Ţĕreĭ Românescĭ, pre lângă tótă purtarea de grije ce avem asupra supuşilor, în tot chipul, ne nevoim, ca şi

1. Cod. XLIX, fila 44—45.

sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, atât acum în ḑilele nóstre, cât şi maĭ în urmă, cu pravilnicésca lor orînduială să se afle în linişte, de vreme că ceĭ ce locuesc într'însele sunt aceia care aŭ lăsat viaţa acésta cu turburărĭ, şi petrec viaţă îngeréscă şi maĭ pre sus de lume, şi carĭ neîncetat se află rugătorĭ către Dumneḑeŭ, pentru Impăraţĭ, pentru Domnĭ şi pentru toţĭ pravoslavniciĭ creştinĭ; care acest schit sfînt al părinţilor acestora ce s'aŭ numit maĭ sus, unde acum este stareţ şi purtătoriŭ de grije cuviosul Arhimandrit Mateĭ Ieromanah, aŭ avut acest privilegiŭ şi legătură, cum şi milele ce maĭ jos se cuprinde, atât de la fraţiĭ noştriĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, i de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, cât şi de la ceĭ-l-alţĭ fraţĭ Domnĭ din urma Măriеĭ sale, precum din hrisóvele Domniilor sale ce le-am vĕḑut Domnia mea, ne-am pliroforisit. Adecă acest sfânt schit să fie nesupĕrat şi nesupus undeva, slobod şi *stavropighion*, şi nicĭ de cum să nu se supere de către părinţiĭ Episcopĭ, ce dupĕ vreme vor fi, nicĭ de către alte obraze, cu vre-o schimbare de Egumen, a intra om strein, între eĭ spre rĕsvrătire, nicĭ cu vre-o înstreinare a ceva din cele afiorisite schituluĭ, măcar cu orĭ-ce, afară din orînduiala schituluĭ, dupĕ canónele cele pravilniceşcĭ ce le aŭ de la stareţul lor, măcar de s'ar şi părea în vederea orĭ-cuĭ, că ar fi maĭ bine, căcĭ că sunt cu greşélă cugetele omeneşcĭ, ci să fie în pace şi linişte despre tóte cele turburătóre şi zăticnitóre spăşanieĭ lor, afară din stricarea vre-uneĭ dogme, care acea cum se va simţi, atuncĭ de însuşĭ prea sfinţia sa Mitropolitul, cercetându-se şi dovedindu-se se va îndrepta, iar alt niminea, nicĭ cu un fel de mijlocire să nu se amestece. Iară milele schituluĭ acestuia sunt aceste: adecă pre tot anul să iae 12 cojóce, 12 bucăţĭ de aba négră, 12 perechĭ cisme, 24 oca unt-de-lemn, 60 oca de tămâie; pentru care aceste să li se dee taleriĭ una-sută-cinciĭ-ḑeciĭ de la Visteria domnéscă, pre tot anul, la ḑioa Sfîntuluĭ Gheorghe; vinul ce vor face în viile schituluĭ, apĕrat de vinăriciŭ, stupiĭ de dijmărit pe drepte bucate ce vor avea, cum şi liude 39 scutiţĭ, cu carĭ să se ajutoreze şi să se chiverniséscă părinţiĭ sihastriĭ la trebuinţele ce aŭ, adecă: uniĭ să dee grâŭ, uniĭ malaĭ, i porumb, alţiĭ brânză şi urdă, alţiĭ pescarĭ, să aducă peşte pentru hrana părinţilor, iar alţiĭ poslușnicĭ la chiliĭ şi darvarĭ; însă fiind că acest schit se află la loc de munte, şi părinţiĭ călugăraşi ce locuesc într'însul sunt la multă stenahorie şi lipsă, fiind loc strîmtorat de nu pot a se hrăni, care schit fiind-că are o vie în sud slam-Râmnic, dată danie de la uniĭ alţiĭ dupĕ vremĭ, şi cu vinul ce se face într'acésta vie, să ajutoréză atât schitul la cele trebuincióse preste an, cât şi părinţiĭ călugăraşi. Măria-sa părintele Domnieĭ mele, întru a doua domnie a Măriеĭ sale, s'aŭ milostivit de aŭ maĭ adaos încă liude 21 scutelnicĭ, preste liude 29 ce'ĭ avea maĭ d'inainte ca să aibă pogonaşi la acéstă vie, cărora făcêndu-li-se cercetare de către Ispravniciĭ de judeţ ómenilor ce 'i-aŭ fost avut găsiţĭ şi li s'aŭ dat şi pecetluirile domnescĭ la mânĭ, carĭ aceştĭ scutelnicĭ fiind că sunt pururea

în slujba părinţilor călugăraşĭ şi a sfîntuluĭ schit, orĭ când şi orĭ în ce vreme, după trebuinţă se va întîmpla a pune şi a se orîndui şi asupra scutelnicilor mănăstirescĭ şi boerescĭ a da şi eĭ la Zaharele, seaŭ cară cu boiĭ, seaŭ vre-o orînduială de caĭ, seaŭ orĭ alt ce fel de orînduelĭ şi potveţĭ vor eşi, aceştia şi atuncĭ să nu fie supĕraţĭ şi nimenĭ să nu îndrăznéscă a le face vre-o cerere; precum şi de la ocna Slănic să iae pre tot anul bolovanĭ sare o sută; prin care hrisóve ce are sfîntul acest schit se dă tótă volnicia celor ce cu ajutorul luĭ Dumneţeŭ se află ctitorĭ la acest sfînt schit, Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ aĭ Domnieĭ mele biv vel Ban Dumitrache Ghica, ce este ctitor şi Epitrop, i casa Dumnéluĭ răposatuluĭ Nicolae Dudescu biv vel Logofĕt, i boerilor Cărloveşcĭ şi Niculeşcĭ, carĭ orĭ când se va întîmpla a se supĕra acest sfînt schit, atât de Episcopĭ, după vreme, aŭ pentru schimonosirea orînduelei ce are acel schit şi părinţiĭ sihastri, seaŭ pentru aşeţarea altuĭ Egumen în potrivă, a înstrĕina ceva de ale schituluĭ cu nume de păstrare, nicĭ cum aceştĭ ctitorĭ să nu îngăduiască şi când nu va fi înţelegere numaĭ din cuvînt, atuncĭ prin scirea prea sfinţieĭ sale Mitropolituluĭ, să dea jalbă la dregătorĭ, ca nicĭ cum obiceiŭ să nu se facă; căcĭ de va fi trebuinţă de păstrarea odórelor, ctitoriĭ, ca nisce maĭ doritorĭ fiind şi pentru sufletele lor, maĭ bine le va păstra şi le va pune la locul lor. Decĭ de vreme, ce într'acest sfînt schit locuesc părinţiĭ sihastri, ce-şĭ petrec o viaţă îngerească şi maĭ pre sus de lume, carĭ neîncetat sunt rugătorĭ către Dumneţeŭ pentru toţĭ pravoslavniciĭ creştinĭ, ş maĭ vĕrtos după evlavia ce avem şi noĭ, cum şi pentru maĭ bună stavropighicéscă tocmélă; am înnoit şi am întărit şi Domnia mea, acéstă legătura şi aşeţămîntul ce are sfîntul schit, cât şi tóte milele ce se cuprind maĭ sus, ca să i se păzéscă nestrĕmutat. Adeverim hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilant Vvd, i cu a prea iubiţilor noştriĭ fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vvd., martorĭ puind şi pre Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ veliţiĭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitrachi Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Stirbeĭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Câmpineanu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Grigorie Ghica vel Vornic al Obştirilor, Pan Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalachi Manu vel Vornic al Politieĭ, Pan Iordachi Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Ianache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Isvoreann vel Sluger şi Ispravnic, Pan Istratie Golescu vel Logofĕt de ţéra de jos. Scriindu-se hrisovul acesta la anul de la zidirea lumeĭ 7311, iară de la naşcerea Domnuluĭ şi mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos 1803 Aprilie 23, la întâiul an al Domnieĭ nóstre, aicĭ, în scaunul Domnieĭ mele, Bucureşcĭ.

VIII. La 29 Aprilie 1803, Domnitorul acordă schituluĭ Găvanul, 6 liuḑĭ, ómenĭ străinĭ, fără pricină de dajdie.

IX. Tot în 23 Aprilie 1803, Domnitorul dă hrisov mŏnăstireĭ din Focşanĭ, cu hramul Sf. Ioan Botezătorul, cea zidită de Grigore Vodă, acordându-ĭ diverse miluirĭ:

Hrisovul mŏnăstireĭ Sf. Ioan Botezătorul.

Sfinteĭ şi Dumneḑeescheĭ mŏnăstirĭ din oraşul Domnieĭ mele din Focşanĭ, care este făcută şi înălţată din temelie de rĕposatul Grigorie Vodă, unde se prăsnuesce hramul Sfîntuluĭ Prooroc şi înainte mergătorul şi Botezătorul Ioan şi cuviosuluĭ Egumen chir. . . . . şi tuturor părinţilor călugărĭ câţĭ vor fi locuitorĭ la acéstă sfîntă mŏnastire, ca să aibă milă de la Domnia mea, vinăriciul din poporul Gurbovĭ, Tamboeşcĭ, Bordeşcĭ, Cândeşcĭ, Dragoslăvenĭ şi Tirneşcĭ sud. slam. Rômnic, câte douĭ banĭ de vadră şi părpărul dupĕ obiceiŭ, însă Egumenul la vremea vinăriciuluĭ să aibă a'şĭ orîndui omul sĕŭ, ca să âmble împreună cu vinăricerii Domneşcĭ, să scrie vinăriciul dintre aceste popóre şi făcênd douĕ catastihe asemenea unul ca altul, unul să rĕmână la vinăriceriĭ, iar altul să'l iae omul mŏnăstireĭ, dupĕ care să-şĭ iae mŏnastirea partea pre deplin, câte douĭ banĭ de vadră şi părpărul.—Aşişdeiea să aibă sfînta mŏnastire milă de la Domnia mea, de la ocna Telega, mertic de sare pre an. bolnavĭ treĭ sute, să aibă a lua părinţiĭ călugărĭ acéstă sare la vreme când iaŭ şi alte mŏnastirĭ şi să o încarce de la gura ocneĭ, să o ducă să o vîndă măcar orĭ-unde, fără de vamă, şi de către vameşĭ să aibă pace; şi iar să fie sfinteĭ mŏnastirĭ, milă de la Domnia mea, treĭ cârciume în oraş în Focşanĭ, spre a se vinde vinul mŏnastireĭ, scutite şi de alte orînduelĭ; aşişderea să aibă a ţine liude 50 de ómenĭ străinĭ fără de pricină de dajdie, pre carĭ găsindu-ĭ din străinătate dupĕ adeverinţa ce va aduce de la Ispravniciĭ judeţuluĭ, să li se dee şi pecetluirile Domnieĭ mele, spre a fi în pace şi nesupĕraţĭ de tóte dăjdiile şi orînduelile câte va eşi pre an în ţéră, ca să pótă fi de poslușanie şi ajutorul mŏnastireĭ, atât de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ 'nainte şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, cât şi de la ceĭ-l-alţĭ fraţĭ din urma Mărieĭ sale. Drept aceea învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ şi pre noĭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, ne-am milostivit Domnia mea de am înnoit şi am întărit milele acesteĭ sfinte mŏnastirĭ, ce se coprind maĭ sus, ca să i se păzéscă nestrĕmutat, adeverind hrisovul acésta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilant Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoḑĭ, martorĭ punênd şi pre Dumnélor cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boerĭ ceĭ marĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, Pan Dumitrasco Racoviţa vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan

Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Stirbeiŭ vel Logofĕt al obiceiurilor, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Grigorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istrati Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Manolache Manul vel Vornic al politieĭ, Pan Iordache Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Ienache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Isvoreanul vel Sluger şi Ispravnic, Istratie Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos; şi s'a scis hrisovul acesta la întêiul an dintru întêia Domnie a nóstră, aicĭ în scaunul Domnieĭ mele în Bucureşcĭ, la aniĭ de la Naşcerea Domnuluĭ nostru Isus Hristos. — Lét 1803, Aprilie 23.

Cod. XLVII, fila 180.

X. La 28 Aprilie 1803, Domnitorul dă mŏnăstireĭ Radu Vodă reînnoit hrisov de miluirĭ şi de privilegiĭ:

Hrisovul mŏnăstireĭ Raduluĭ Vodă de milele ce are.

Sfinteĭ şi Dumneḑeescеĭ mŏnăstirĭ Radu Vodă de aicĭ din oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul prea sfinteĭ şi nedespărţiteĭ Troiţă, şi cuviosuluĭ Arhimandrit şi Egumen acesteĭ sfinte mŏnăstirĭ chir . . . . . ca să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ milă de la Domnia mea să aibă a lua vinăriciŭ din dealul Lupescilor de lângă Bucurescĭ, câte douĭ banĭ de vadră cu părpărul dupe obiceiŭ, i din dealul Vălenilor ot sud Muscel câte patru banĭ de vadră şi părpărul; osebit să aibă sfînta mŏnăstire scaunele de tăiatul cărneĭ câte vor fi într'acel deal al Vălenilor, însă pre moşia mŏnăstireĭ, venitul lor să fie al mŏnăstireĭ; şi iar să aibă a lua sfînta mŏnăstire de la ceĭ ce vor fi având viĭ pre moşia mŏnăstireĭ, otaştina pămêntuluĭ dupĕ obiceiŭ din 20 vedre una vadră însă pentru otaştină, vin să iee iar nu banĭ; aşişderea să aibă sfînta mŏnăstire întru stăpânire tóte părţile de viĭ din dealul Vălenilor sud Muscel, ce sunt pre moşia mŏnăstireĭ, fiind volnicĭ Egumenĭ acesteĭ mŏnăstirĭ a le da la alţĭ orĭ căruia va vrea să le lucreze, şi să dee scrisórea cuvioşieĭ sale fieşce-căruia, cu care scrisóre viind aicĭ la Domnia mea să i se facă cartea Domnieĭ mele a stăpâni nestrĕmutat şi încă vor fi nesupĕraţĭ de pogonărit treĭ anĭ, până vor lua róda dintr'acele viĭ, însă acésta o ḑicem pentru viile ce vor fi păraginĕ maĭ din-nainte, iar carĭ vor fi părăginit maĭ din urmă seaŭ din rĕsvrătirĭ să aibă sorocu de treĭ anĭ, şi carĭ nu vor veni întru acest soroc să le lucreze, atuncĭ seaŭ să se urmeze şi pentru acestea ca şi pentru cele-l-alte dupĕ cum se cuprinde maĭ sus, a le da Egumenul orĭ-cuĭ va vrea să le lucreze; încă să maĭ fie volnic cuviosul Egumen a orîndui gărdurarĭ precum sunt şi într'alte dealurĭ, şi orĭ ale cuĭ vite le va prinde prin viĭ făcênd stricăciune să le iee obişnuita glóbă, precum şi alţĭ gărdurarĭ. Aşişderea să aibă a scuti pre tot anul

oĭ 500 de oierit, drepte ale mŏnăstireĭ, cum şi liuḑĭ 20 poslujnicĭ, să fie pentru tréba mŏnăstireĭ, carĭ să fie scutiţĭ şi apĕraţĭ de tóte dăjdiile şi rînduelele ver câte ar eşi dela Visteria Domnieĭ şi de la cămara Domnieĭ mele pre an în ţéră, de nicĭ unele val şi supĕrare să nu aibă; asemenea şi têrgul ce este obicĭnuit a se face la Vălenĭ, sud Muscel, pre moşia mŏnăstireĭ, să nu aibă voĭe nicĭ vameşiĭ, nicĭ alţiĭ a-l muta din locul luĭ obicĭnuit, nicĭ să se facă împrejur alt terg spre a aduce căderе acestuĭ vechiŭ; să iee pe fieşce-care an şi bolovanĭ de sare doue sute de la ocna Slănic; aşişderea şi mŏnăstirea Tutana de la sud Argeş, metoh acesteĭ mŏnăstirĭ Raduluĭ Vodă să aibă milă de douĕ-ḑecĭ ómenĭ scutiţĭ, pre carĭ să-ĭ găséscă strĕinĭ din alte ţĕrĭ, cărora făcênduli-se cercetare dupĕ orînduiala Visterieĭ, să li se dee şi pecetluirile Domnieĭ mele la mânĭ, spre a-ĭ avea în pace şi nesupĕraţĭ ca să fie de poslușania sfinteĭ mŏnăstirĭ; carĭ aceste mile unele le-aŭ avut sfînta mŏnăstire, vechĭ, altele s'aŭ adăugat în urmă de Domnia sa fratele Alexandru Moruzi şi de Măria sa părintele Domnieĭ mele, precum din hrisovele ce le vĕḑum, unul cu lét 1793, Iunie 12, şi altul cu lét 1797 Septembrie 13, ne-am adeverit; drept acea înviednicindu-ne şi pre noĭ domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Românescĭ, şi dupe evlavia ce avem asupra sfintelor luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, am bine-voit de am înnoit şi am întărit tóte milele ce se cuprind maĭ sus. Decĭ la vremea vinăriciuluĭ să aibă sfînta mŏnăstire a orîndui om, ca de împreună cu vinăriceriĭ domnescĭ să scrie vinăriciul dintr'acest deal Vălenĭ sud Muscel şi făcênd douĕ catastişe asemenea unul ca şi altul, iscălite şi de vinăriceriĭ domnescĭ şi de omul mŏnăstireĭ, din cincĭ banĭ de vadră ce este să plătéscă dajniciĭ să iee mŏnăstirea patru banĭ şi părpărul, împreună cu un catastih şi să aducă toţĭ baniĭ la mŏnăstire, fără de a se amesteca vinăriceriĭ domnescĭ la baniĭ mŏnăstireĭ şi vinăriceriĭ domnescĭ să iee un ban de la vadră, ca să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ aceste milĭ de întărire şi ajutor, iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele vecĭnică pomenire; rugăm dară şi pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor înviednici a fi oblăduitorĭ acesteĭ creştinescĭ ţerĭ să bine-voiască a înnoi şi a întări milele aceste, ca şi ale Domniilor sale milĭ şi faceri de bine să fie de alţiĭ în urmă ţinute în seamă. Şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vvd; martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele... *i proci*, şi s'aŭ scris hrisovul acesta, la întêiul an dintiu întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în Bucurescĭ, la lét 1803, Aprilie 28, de Poenariu biv al 3-lea Logofĕt.

Cod. XLVII, fila 100.

XI. La 6 Iunie 1803, aflăm hrisovul Episcopiei Argeş, pentru milele ce are:

Hrisovul Episcopiei Argeş de tóte milele ce are.

De vreme ce Proorocul şi pururea între împĕraţi pomenitul prea înţeleptul Solomon, numaĭ în umbra legeĭ rezemându-se, făcu atâtea podóbe caseĭ Dumneḑeescĭ a Ierusalemuluĭ şi o dărui cu atâtea daruri, ca să se păzéscă într'ênsul sicriul cu tablele legeĭ Domnuluĭ, cu cât maĭ vêrtos noĭ carĭ suntem acum, cu mila Duhuluĭ sfînt, pravoslavnicĭ Domnĭ, se cade să ne silim din tot sufletul, ca să îndemnăm şi să ajutorăm sfintele locaşurĭ Dumneḑeescĭ, întru care nu se junghie vite necuvîntătóre, precum óre-când acolo, ci însuşĭ mielul luĭ Dumneḑeŭ se jertfesce pentru viaţa nóstră a tuturor; decĭ dar, înălţându-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Românescĭ, bine am voit Domnia mea, din tótă inima nóstră, ca nu numaĭ faceri de bine şi ajutoruri să sĕvêrşim, din darul ce ni s'aŭ dat, către sfintele mŏnăstirĭ, carĭ sunt cea maĭ de cinste parte a oraşelor şi podóba cea mare a acesteĭ ţĕrĭ şi semnul cel prea arĕtat al pravoslavieĭ să 'l împărţim dupĕ trebuinţa fie-căreia mŏnăstirĭ şi dupĕ mĕsura stăreĭ cea mare şi mică; întru care mŏnăstirĭ şi maĭ d'întêiŭ ale ţĕreĭ Domnieĭ mele, fiind şi sfînta Episcopie a Argeşuluĭ, unde se cinstesce şi se prăsnuesce hramul ***Adormirea prea sfinteĭ stăpâneĭ nóstre de Dumneḑeŭ Născĕtóreĭ***, care este ca o maică la alte bisericĭ ale eparhieĭ Argeşuluĭ şi fiind-că acéstă sfîntă Episcopie încă maĭ de înainte de a se cinsti cu scaunul Episcopieĭ, ca o mŏnăstire din cele marĭ domnéscă ale ţĕreĭ, aŭ avut milĭ Domnescĭ; iar când s'a aşeḑat Episcopia i s'aŭ maĭ adăogat şi milele ca să se ajute, să 'şĭ pótă împlini trebuinţele, dupĕ mĕsură şi dupĕ cuviinţă, precum sunt şi cele-l-alte sfinte Episcopiĭ, carĭ milĭ sunt acestea, adecă: să iae pre fieş-care an de la Ocnele Domnescĭ câte 500 bolovanĭ sare la vreme ce iaŭ şi cele-l-alte sfinte episcopiĭ şi mŏnăstirĭ; să scutéscă şi oĭ 1500 de oierit, să ţie şi liude 50 scutelnicĭ strĕinĭ, peste liude 50 ce are în ***catastihul Visterieĭ***, pre care găsindu-ĭ să 'ĭ cerceteze Dumnélor Ispravnicĭĭ judeţuluĭ şi fiind strĕinĭ cu adevĕrat, să le dee adeverinţă pre numele şi chipul lor, dupĕ care să li se dee şi pecetluiturile Domnieĭ mele, spre a 'ĭ avea în pace şi nesupĕraţi de rîndul dăjdiilor; să fie şi douĕ pivniţe scutite la Pitescĭ seaŭ la Argeş, cum şi douĕ scaune scutite; aşişderea să aibă sfînta Episcopie şi mila vinăriciuluĭ; ce aŭ avut maĭ înainte, adecă din Dealul Stefănescilor ot sud Muscel, cât ţine cu Isvoranii, i Valea Popiĭ, care se începe acest popor din capul dealuluĭ de sus spre Valea Mare şi merge până în poporul Cotmeni, în Dealul Ciocănescilor şi despre Vălenĭ se hotărésce Valea Beni cu poporul mŏnăstireĭ Raduluĭ Vodă, în care aceste popóre se cuprind aceste văi, i piscurĭ, ad: Valea Isvoranĭ, Valea Poşi, Cósta Câmpuluĭ, Leşcióra, Valea Ştefănescilor cu partea din Ciocănescĭ, i Valea Beni. Aşişderea şi din Dealul Alimănescilor,

i Măicănescilor şi Cranga ot sud Argeş, în care aceste popóre se cuprind aceste nume, precum le este cursul de rînd, ad: Cranga, Căzănescii, Ciutescii, Valea Sumanii, Alimănescilor-de-jos, Alimănescilor-de-sus, Piatra, Scheiu, Burlușii, Chilamescĭ, Valea Giurgi, Ţănculescĭ, Măicănescĭ, Dealul Strechieĭ, lângă Ţănculescĭ. Aşişderea şi Dealul Soaşul sud Vâlcea: Pre din dos cu mŏnăstirea Bistriţa, câte douĭ banĭ de vadră şi părpărul; pentru care să aibă volnicie omul Episcopieĭ, ce se va orîndui, a âmbla împreună cu vinăriceriĭ domnescĭ să scrie vinăriciul dintr'aceste dealurĭ cu viile, i piscurile ce sunt numite maĭ sus şi să facă douĕ catastihe, asemenea unul ca şi altul; iar la strîngerea banilor, adecă câte douĭ banĭ de vadră partea Episcopieĭ şi părpărul dupĕ obiceiŭ, vinăriceriĭ domnescĭ nicĭ de cum să nu se amestece a pune mâna în banĭ, ci să 'ĭ strîngă pre deplin orînduitul Episcopieĭ, fără de numaĭ ceĭ-l-alţĭ douĭ banĭ de vadră şi ploconul de nume să aibă a lua vinăriceriĭ domnescĭ; care aceste milĭ le-aŭ avut sfînta Episcopie, atât de la alţĭ fraţĭ Domnĭ, i de la Măria Sa părintele Domnieĭ mele, precum din hrisóvele ce le vĕḑum am adeverit; decĭ, dupĕ evlavia ce avem către sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, maĭ vêrtos către acéstă sfântă Episcopie, ne-am milostivit de am înnoit şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Voevod şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Nicolae Vvd., Gheorghe Vvd. şi Ioan Vvd., martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boeriĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan... iproci şi Ispravnic, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus; şi s'aŭ scris hrisovul acesta la întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la zidirea lumeĭ 7311, iar de la Domnul Dumneḑeŭ şi mântuitorul nostru Isus Hristos 1803, Iunie 6, de Răducanu biv al treilea Logofĕt.

Cod. XLVII, fila 126 şi 127.

XII. Cu aceeaşĭ dată de 6 Iunie 1803, Constantin Ipsilante acordă mŏnastireĭ Văcărescĭ chiar, zidită de Nicolae Alexandru Mavrocordat. Domnitorul recunósce continuarea epitropieĭ acesteĭ mŏnastirĭ constituite din marele Logofĕt, marele Spătar şi marele Vistier.

Intre obligaţiunile mŏnastireĭ, decĭ a epitropieĭ, este, ca să mărite dupĕ Sf. Vasile în fie-care an douĕ fete de boerĭ marĭ seaŭ de rangul al doilea, cheltuind 200 de taleri.

Epitropia va maĭ rescumpĕra în fie-care an pentru 100 taleri robĭ şi cu 50 se vor îmbrăca sĕracii la serbarea Sf. Nicolae. Asemenea se vor da taleri 50 hrană la închişiĭ din puşcăriĭ şi 50 de taleri la sĕracĭ, carĭ vreaŭ să se preoţéscă, ca să'şĭ cumpere cele trebuincióse ale preoţieĭ:

Hrisovul mŏnastireĭ Văcărescĭ

Mărirea şi lauda Domnilor celor pravoslavnicĭ, măcar că şi intre alte faceriĭ de bine de obşte şi deosebĭ la obraze şi la locurĭ, carĭ aŭ trebuinţă a lua şi a se îndestula de către oblăduitor, este de laudă şi de mare cuviinţă, iar maĭ ales şi maĭ cu deadinsul li se primesc laude şi încoronărĭ din bunătăţile şi facerile de bine, care arată către sfintele şi Dumnezeescile locaşurĭ ce sunt ridicate şi întemeiate de alţĭ pravoslavnicĭ Domnĭ răposaţĭ, pentru ajutorul sfintelor şi Dumneḑeeşcilor case ce sunt supuse subt multe nevoĭ ale întêmplărilor ce sunt dupĕ vremĭ şi pentru mângâiere vre-unor obraze, care aŭ trebuinţă de milă, a cărora laudă nu numaĭ întru acéstă viaţă vremelnică şi trecĕtóre petrece, ci înălţându-se cu mărire ajunge şi până la jertfelnicul cel maĭ pre sus de ceruri şi văcuitoriŭ fără de stricăciune; ci, dar şi Domnia sa răposatul Domn Nicolae Alexandru Voevod din rîvnă Dumneḑeească îndemnându-se aŭ ridicat, aŭ înălţat şi aŭ înfrumuseţit sfînta şi Dumneḑeiasca mŏnastire întru lauda şi mărirea prea sfinteĭ şi maĭ pre sus de fire Troiţe, a unuia singur Dumneḑeŭ, aprópe de oraşul Bucurescĭ, unde se numeşce Văcărescĭ, care şi înzestrându-se cu multe moşiĭ, i dobitóce şi cu veniturĭ Domnescĭ, cu scule şi cu odóre, ca pre o mirésă lăudată şi văcuitóre, aŭ închinat-o la prea sfîntul şi de viaţă primitorul mormînt al Domnuluĭ nostru Isus Hristos de la sfînta Patriarchie a Erusalimuluĭ, cu hrisóve şi privilegiuirĭ ale Domnieĭ sale, ca să fie sfinteĭ mŏnastirĭ tot-d'a-una nesupusă dăjdiilor, atât la Visterie, cât şi la ale Cămăriĭ, scutindu-se de haraciŭ, de împrumutărĭ de cal Domnesc şi de ajutorinţă ce este pre boerĭ şi pre mŏnastirĭ şi de tóte alte dăjdiĭ obicĭnuite şi neobicĭnuite, orĭ cu ce nume se vor numi; şi să scutéscă tóte viile de pogonărit, şi vinul de vinăriciŭ, stupĭ i râmătorĭ de dijmărit, vite i caĭ de văcărit, pe drepte bucatele mŏnăstireĭ; şi iar să aibă a ţine din locul domnesc din Bucurescĭ, un loc din sus de pórta vieĭ domnescĭ, în lung stânjenĭ 30 şi în lat stânjenĭ 10, unde şi pivniţă de peatră aŭ făcut, dupĕ cum tóte acestea sunt date şi închinate de Domnia sa, răposatul ctitor şi încă să aibă sfînta mŏnăstire milă din vinăriciul domnesc, din *sud Saar*, de la vinăricerĭ ce vor fi, talerĭ 500; şi de vreme ce aceştĭ 500 talerĭ vechĭ, carĭ era să-ĭ iae din vinăriciul Săcuenilor, nu hotăra Domnia sa din ce deal să iae, ci pentru maĭ bună întemeiare şi pentru ca să nu maĭ aibă sfînta mŏnastire vre-odinióră de acea milă lipsă, aŭ socotit Domnia sa şi aŭ orînduit ca să iae în toţĭ aniĭ vinăriciul din dealul de preste Cricovu domnesc, însă poporul văieĭ luĭ Seman care se începe din Dealul Loloeştilor şi merge în jos până în dealul ce se chiamă Valea Garduluĭ dintr'acel judeţ al Săcuenilor, de la ceĭ ce aŭ obiceiŭ de plătesc vinăriciŭ domnesc, din ḑece vedre una vadră, plătindu-şĭ vadra dupĕ obiceiŭ, cum plătesc şi la Domnie, cu părpărul şi cu ploconul; şi să aibă a lua de la Cămăraşiĭ de ocne pre an pentru 500 bolovanĭ sare talerĭ 500, şi 50 bolovanĭ sare aĭ mŏnastireĭ

Tănganul, metohul mŏnăstirei Văcărescĭ, şi mertic de sare ce lua mŏnăstirea Horezul hotărît şi a orînduit Domnia sa în hrisovul de afieroticon, ca să fie preste tóte milele aceste, treĭ epitropĭ marĭ: vel Logofĕt, vel Spătar, vel Vistier care dupĕ vremĭ va fi între cele dregătoriĭ, purtând grijă şi îndreptând tóte cele trebuincióse ale sfinteĭ mŏnăstirĭ, spre buna ocârmuire şi chivernisire; şi din milele ce scriŭ maĭ sus, afară de alte venitur̆ĭ ale mŏnăstireĭ, ce ar avea de pre moşiĭ, de pre viĭ, i de la dobitóce, prin şcirea Domnieĭ în toţĭ aniĭ, să se dee milă aicĭ în Bucurescĭ pre la creştiniĭ ce aŭ trebuinţă, pre an taleri 500, însă taleri 200 să se cheltuiască ca să se mărite doue fete de boeri marĭ, orĭ de al doilea, sĕrace şi scăpătate, dupĕ Sfîntu Vasile, maĭ nainte de lăsatul seculuĭ de păresimĭ, şi taleri 100, iar în toţĭ aniĭ să se rescumpere robĭ, şi taleri 50 să se facă îmbrăcăminte sĕracilor împărţindu-se la praznicul Sfîntuluĭ Nicolae, taleri 50 să se împarţă iar la praznicul Sfîntuluĭ Nicolae la obraze sĕrace maĭ de cinste, şi taleri 50 să se dee hrană celor închişĭ în puşcărie, adecă de sĕptĕmână po taleri unul şi 50 taleri la sĕraciĭ carĭ vor vrea să se preoţéscă ca să-şĭ cumpere cele trebuincióse ale preoţieĭ, avênd de grijă epitropiĭ ce s'aŭ ḑis maĭ sus, să păzéscă aceste milĭ necontenit, şi de se va întêmpla vre-odinióră anĭ neroditorĭ, ca să prisosóscă din veniturile mŏnăstireĭ să se trimétă ajutor la sfînta mŏnăstire, iar acéstă milă în toţĭ aniĭ tot să se păzéscă necurmat; fiind şi în urma Domnieĭ sale întărite aceste milĭ de danie de Domnia sa Mihaiŭ Racoviţă Voevod şi de Domnia sa Constantin Voevod fiul Domnieĭ sale Nicolae Voevod, cu hrisóvele Domniilor sale, asişderea şi Măria sa părintele Domnieĭ mele prin hrisovul Mărieĭ sale ot lét 1775, aŭ întărit atât milele ce se arată maĭ sus, cât şi alte milĭ aŭ maĭ adăugat,—adecă în locul satuluĭ şi moşieĭ *Soréi* de la care avea mŏnăstirea mult ajutor, fiind că s'aŭ pustiit, să aibă liude 50, scutiţĭ de tóte dijmele *ţĕreĭ*; 1000—1500 oĭ de oierit să scutéscă cu peceţĭ domnescĭ, şi să maĭ iae parte şi din vinăriciul domnesc ce se lua pre séma Cămăreĭ domneşcĭ tot dintr'acest popor ce scrie, al Săcuenilor, iar cămara amestec să nu aibă nicĭ de cum; i doue pivniţe să scutéscă de fumărit şi de tóte alte angariĭ.—Aşişderea al treilea ban din Vama Tîrguluĭ ce se face la Stelnica, i al treilea ban din Vama Tîrguluĭ Pătroai, orînduind şi Egumenul omul sĕŭ la tóte târgurile ce se vor face acolo, păzind la obor împreună cu Vameşiĭ, dupĕ cum pentru acésta aŭ vĕḑut Domnia sa şi cartea Domnieĭ sale Constantin Vodă Cehan; aşişderea aŭ maĭ avut milă orînduită de la răposaţiĭ Domnĭ: a maĭ lua pre an, din vama domnéscă a Oboruluĭ Tîrguluĭ de afară de al treilea ban, dar nicĭ-odată nu s'aŭ urmat acéstă milă de la Oborul Tîrguluĭ de afară; în tóte hrisóvele fraţilor Domnĭ împreună cu cele-l-alte milĭ aŭ fost cuprinse şi acestea, iar Domnia sa fratele Alexandru Moruzi, prin hrisovul ce'l vĕḑum cu létu 1793, Maiŭ 8, vĕḑênd că Vameşiĭ oboruluĭ s'aŭ înmulţit, i dupĕ ḑi ce merge se înmulţesce, din care pricină nu póte să dee Cămara domnéscă atâta

milă, şi aşa mŏnăstirea se lipsi de acel ajutor şi rĕmâne cu hrisovul fără a a nu lua nimic, aŭ socotit şi aŭ întocmit a se da mŏnăstireĭ din numita vamă a Oboruluĭ Tîrguluĭ de afară pre tot anul câte taleri 1500, care banĭ să aibă a'ĭ rĕspunde Vameşiĭ la mŏnăstire preste suma cumpĕrătureĭ când se vor vinde vămile fără de a se scădea Cămara domnéscă, iar când nu se vor, vinde vămile, şi se vor da în credinţă, atuncĭ să rĕspunză Cămara domnéscă aceştĭ taleri 1500 la mŏnăstirea Văcărescĭ. Decĭ, acum dupĕ ce Domnul Dumneḑeŭ ne aŭ învrednicit cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Românescĭ, viind Egumenul cu jalbă la Domnia mea şi arĕtându-mĭ hrisóvele fraţilor Domnĭ cu cuprinderea de maĭ sus, şi făcêndu-ne rugăciune ca să înnoim milele şi să înlesnim şi darea banilor de la Oborul Tîrguluĭ de afară, căcĭ Vameşiĭ făcêndu-le obiceiŭ a plăti la sfîrşitul anuluĭ, ĭĭ scóte cu ḑeciuiala, i cheltuială şi cu alte scăḑăminte, a cărora cerere primind'o Domnia mea, nu numaĭ înnoim şi întărim milele ce se coprind maĭ sus, a se urma întocmaĭ, ci şi pentru banĭĭ de la Oborul Tîrguluĭ de afară, hotărîm, ca să'ĭ plătéscă Vameşiĭ pre fie-care an în treĭ soróce adică: taleri 500 la ḑi întêiŭ de Ianuarie, i taleri 500 la ḑi întêiŭ de Maiŭ şi alţĭ taleri 500 la ḑi întêiŭ de Septembrie; poftim dar şi noĭ pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrednici cu oblăduirea acestuĭ creştinesc scaun, să bine-voiască a înnoi şi întări aceste milĭ, ca şi ale Domniilor sale milĭ şi faceri de bine în urmă să fie de alţiĭ în sémă ţinute; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilant Voevod, şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Voevod, Dumitrasco Voevod, Gheorghe Voevod, Nicolae Voevod şi Ioan Voevod, martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele *i proci*, şi s'aŭ scris hrisovul acesta la întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la zidirea lumeĭ 7311, iar de la Domnul Dumneḑeŭ şi Mântuitorul nostru Isus Hristos 1803, Iunie 6. de Răducanu Poenariul, biv 3-lea Logofĕt, Condicarul Divanuluĭ.

Cod. XLVII, fila 105.

XIII. Cu data de 6 Iunie 1803, Domnitorul reînnoeşce hrisovul mŏnăstiriĭ Archimandrituluĭ, zidită de Mateiŭ Vodă şi închinată la mŏnăstirea Stavro Nichita din Sf. Munte. Printre acest document Domnitorul recunóşce mŏnăstireĭ dreptul de a lua *întreială*, iar nu ḑeciuială de la peştele ce se va pescui din balta ce posedă mŏnăstirea, între moşia Căldăruşanĭ şi între moşia Mihaiŭ Vodă.

Acéstă *întreială* o iaŭ şi alte mŏnăstirĭ, ḑice hrisovul şi anume în banĭ de la 3 banĭ unul:

Hrisovul mŏnăstiriĭ Arhimandritul de milele ce are.

De vreme ce proorocul şi pururea pomenitul între împĕraţĭ, prea înţeleptul Solomon, numaĭ în umbra legiĭ rĕzămându-se, făcut-aŭ atâta podóbă

caseĭ Dumneḑeescĭ a Ierusalimuluĭ şi o aŭ dăruit pre ea cu atâtea daruri şi prinóse, ca să se păzéscă întrênsa sicriul cu tablele legeĭ Domnuluĭ, cu cât maĭ vêrtos noĭ, carĭ suntem acuma cu mila Duhuluĭ sfînt din Pravoslavniciĭ Domnĭ în lumina credinţeĭ se cade să o ajutăm şi să ne silim cu tot sufletul spre ajutorul şi întemeiarea sfintelor luĭ Dumnezeŭ locaşurĭ, care sunt semnul cel adevĕrat al credinţeĭ nóstre, şi care împodobesc politia acésta, întru care nu se junghe vite ne cuvîntătóre, precum óre când acolo, ci însuşĭ mielul luĭ Dumneḑeŭ cel adevĕrat se jerfesce pentru viaţa cea vecînică şi mântuirea nóstră a tuturor, întru care pururea neîncetat se proslăvesce numele sĕŭ, şi se face rugăciunĭ pentru Impĕraţĭ, pentru Domnĭ şi pentru toţĭ pravoslavniciĭ creştinĭ; drept aceea, atât pentru acésta pildă a prea înţeleptuluĭ Solomon şi dupĕ altele multe, cât şi dupĕ învĕţătura ce ne dă *proorocul* şi împĕratul David, care strigă cu mare glas grăind: «*Dómne iubit-am podóba caseĭ Tale şi locul locaşuluĭ mărireĭ Tale*» şi iar «*rîvna caseĭ Tale m'aŭ mâncat*», precum şi pentru creştinésca datorie ce avem, pliroforisindu-ne Domnia mea pentru sfînta şi Dumnezeésca mŏnăstire de aicĭ, din oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, ce se numesce Arhimandritul, care este zidită şi înălţată din temelia eĭ de rĕposatul Domn Mateĭ Vvd. şi închinată la sfînta mŏnăstire Stavro Nichita ot Sfeta-gora unde se cinstesce şi se prăsnuesce hramul sfinţilor slaviţilor şi întru toţĭ lăudaţilor Apostolĭ Petru şi Pavel, care Mŏnăstire se chivernisesce şi se iconomisesce de sfinţia sa Arhireul Calinic Sevastopolios, cum că este lipsită de alte venituri şi cu trebuinţă de ajutor Domnesc, bine am voit Domnia mea şi printr'acest cinstit şi bine închipuit hrisov al Domnieĭ mele, am dat şi am miluit pre numita mŏnăstire, cu aceste maĭ jos arĕtate privelegiurĭ, carĭ le-aŭ avut atât de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, cât şi de la Măria sa părintele nostru, prin hrisóvele cele vĕḑum, adecă; să iae vinăriciŭ din Délul Scheilor ot sud Saac, care are aceste popóre anume, Buda, Dumbrava, Runceniĭ, Călugăreniĭ şi Scheia, câte douĭ banĭ de vadră, de la toţĭ ceĭ ce plătesc vinăriciŭ, pentru care acest vinăriciŭ al mŏnăstireĭ, la lét 1795, s'aŭ întêmplat pricină cu vinăricerii Domnescĭ, căutând vinăricerii a face alte numirĭ de viĭ noue, şi a micşora popórele mŏnăstireĭ, şi din porunca Domnéscă făcêndu-se cercetare la faţa loculuĭ de Pitarul Ştefan Ispravnicul judeţuluĭ şi de Slugerul Vasilache, tacsildarul vinăriciuluĭ domnesc, unde arĕtând mŏnăstirea hrisovul Domnieĭ sale rĕposatuluĭ Ştefan Vvd. Cantacuzino, ot lét 7223, Maiŭ 15, şi despre Tohanĭ arată şi semne de unde şi până unde, adică: din Crucea Tătăluĭ, pe verful Rŏtunduluĭ, pe marginea satuluĭ Tohanilor, pre drumul Varuluĭ şi în jos pe drumul cel mare şi vĕḑêndu-se de către numiţiĭ boerĭ coprinderea şi acestor popóre, cum şi semnele hotarelor, aŭ cunoscut şi aŭ înţeles curat că şi acele numirĭ şi viile ce s'aŭ sădit dupĕ vremĭ sunt în cuprinsul popórelor acesteĭ mŏnăstirĭ, de unde tot-d'a-una aŭ luat mŏnăstirea vinăriciul, care făcênd anafora, încă de atuncĭ s'aŭ întărit de Domnia sa fratele Alexandru Vodă Muruzi

ca să iae mŏnăstirea vinăriciul pre deplin, dupĕ care asemenea s'aŭ urmat în toţĭ anĭĭ de rînd; aşişderea să iae din tóte aceste numite popóre şi gărdurăritul şi părpărul, la care gărdurărit măcar că în anĭĭ trecuţĭ s'aŭ fost întins ómenĭĭ armaşescĭ, la unul dintr'aceste popóre, de s'aŭ amestecat a lua gărdurăritul, dar prin cercetare la faţa loculuĭ s'aŭ făcut îndreptare, de aŭ rĕmas gărdurăritul din numitele popóre iarăşĭ mŏnăstireĭ, ca un vechiŭ venit ce l'aŭ avut şi l'aŭ luat tot-d'a-una, iară ceĭ-l-alţĭ câte douĭ banĭ de vadră sunt aĭ mŏnăstireĭ Grigoriu ot Sfeta-gora, şi un ban al mŏnăstiriĭ Protiĭ de la Ţarigrad; decĭ fiind-că vinăriciul dintr'aceste popóre, gărdurăritul şi părpărul este cu totul mŏnăstiresc, neavênd vinăricerii Domnescĭ a face, de aceea poruncim: ca la aceste popóre să nu aibă a se amesteca vinăricerii Domnescĭ întru nimic la aceste popóre, precum nicĭ gărdurariĭ armăşescĭ, ci omul mŏnăstireĭ să âmble să scrie, să mĕsure cu cotul Domnesc pecetluit de la Visteria Domnieĭ mele, şi să iae banĭ vinăriciuluĭ, care aŭ a se împărţi între mŏnăstirĭ, dupĕ hrisóvele ce aŭ; aşişderea să aibă a lua tótă vama de la zborul ce se face la ţioa sfinţilor Apostolĭ în treĭ ţile de rînd, care zbor se face din vechime la Tohanĭ, apoĭ măcar că dupĕ vreme se mutase din ţilele rĕposatuluĭ Domn Constantin Cehan Racoviţă Vvd. la Istău, dară mŏnăstirea nu s'a isterisit cu pricina mutării de vama acésta, ce s'aŭ fost dat hotărîre prin hrisóve Domnescĭ, ca orĭ unde s'ar muta sborul acesta dupĕ vremĭ, tot mŏnăstirea să iae vama luĭ; drept aceea ţicem, că orĭ unde se va fi făcênd acum, seaŭ se va face dupĕ vremĭ, mŏnăstirea să nu fie lipsită de vama acésta, ce să iae pre deplin fără de a se amesteca Vameşiĭ nicĭ de cum, la care să triméţă mŏnăstirea omul sĕŭ să iae vama, făr de nicĭ un fel de stingherélă; pentru care la lét 1795, cerênd slușbașiĭ erbarĭ a lua acel ierbărit de la acest zbor, şi prin cercetarea Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţéra de sus dovedindu-se, că din vechime de când aŭ avut mŏnăstirea vama acestuĭ zbor nicĭ-odată n'aŭ avut amestec *ierbariĭ,* şi asupra acesteĭa s'aŭ dat de atuncĭ şi întărire Domnéscă, ca să fie mŏnăstirea în pace de cererea ierbarilor, dupĕ care şi fraţiĭ Domnĭ din urmă încă aŭ întărit; aşişderea să aibă mŏnăstirea a lua în toţĭ anĭĭ de la Ocna Telega mertic de sare, pre an bolovanĭ una sută opt-ţecĭ la vremea când iaŭ şi cele-l-alte mŏnăstirĭ; asemenea să aibă sfînta mŏnăstire a ţinea şi liude 20, scutiţĭ strĕinĭ, pentru ajutor şi slujba sfinteĭ mŏnăstirĭ, cărora să li se deie pecetluiturĭ *gpod.* ca să fie apĕraţĭ de tóte dăjdiile ver câte ar eşi preste an în ţéră de la Visteria Domnieĭ mele, de nicĭ unele supĕrare să nu aibă, fiind acéstă mŏnăstire lipsită, neavênd ţiganĭ de poslușanie; şi iar să aibă sfînta mŏnăstire a scuti la vremea oieritului oĭ patru sute; aşişderea fiind că sfînta mŏnăstire are moşie cu baltă la sud Ialomiţa, ce se chiamă Cacămeiu, între moşia Căldăruşanĭ şi între moşia mŏnăstireĭ Mihaiŭ-Vodă, de la care baltă lua numita mŏnăstire întreiala peşteluĭ, cum iaŭ şi cele-l-alte mŏnăstirĭ, avênd şi cărţĭ domnescĭ pre acest obiceiŭ, iar de la rĕsmerița ceea-

l-altă rĕpuind cărţile, s'aŭ întins Vameşiĭ şi luaŭ acéstă milă a mŏnăstireĭ, pentru care încă din cea d'întêiŭ Domnie a părinteluĭ nostru, făcêndu-se cercetare s'aŭ adeverit, că aŭ avut cărţĭ şi s'aŭ rĕpus, dupĕ care aŭ dat Măria sa carte mŏnăstireĭ a 'şĭ lua acéstă întreială şi s'aŭ întărit în urmă de toţĭ fraţiĭ Domnĭ; decĭ să aibă volnicie omul ce se va orîndui de la mŏnăstire a lua întreiala din peştele ce se va prinde într'acéstă baltă, cât ţine moşia mŏnăstireĭ, însă din treĭ peştĭ un peşte, seaŭ din treĭ banĭ un ban, cum iaŭ şi cele-l-alte mŏnăstirĭ de alăturea, iar Vameşiĭ nimic să nu se amestece; şi iar să aibă sfînta mŏnăstire a scuti douĕ pivniţe aicĭ în Bucurescĭ, de vamă, de căminărit, de vinul domnesc, i de ortul vătăşesc şi de tóte dările pivniţelor; aşişderea să scutéscă mŏnăstirea şi de tóte cele-l-alte angariĭ o prăvălie ce are la pórta mŏnăstireĭ şi osebit să aibă şi liude 10 scutiţĭ dintre pământenĭ, carĭ aceştĭ scutelnicĭ încă din Domnia întêia a fratelui Alexandru Vvd. Moruzi, ot lĕt 1794, Septembre, s'aŭ poruncit de s'aŭ aşedat în catastihul Vistieriei; decĭ şi Domnia mea întărim tóte milele acestea ce se cuprind maĭ sus, ca să se păzéscă nestrĕmutat, spre a fi sfinteĭ mŏnăstirĭ de ajutor, iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele vecĭnică pomenire, rugând dar şi pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor înfrednici a fi oblăduitoriĭ acesteĭ creştinescĭ ţĕrĭ, să bine-voiască a înnoi şi întări aceste milĭ, ca şi ale Domnieĭ lor milĭ şi faceri de bine să fie în urmă ţinute în sémă; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd., cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vvd., martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boeriĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele *i proci;* şi s'aŭ scris hrisovul acesta la întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anĭ de la zidirea lumeĭ 7311, iar de la Domnul şi mântuitorul nostru Isus Hristos 1803, Iunie 6, de Zamfirache biv al treilea Logofĕt.

Cod. XLVII, fila 102.

XIV. Cu data de 7 Iunie 1803, reînnoeşce hrisóvele de miluirĭ a mŏnăstireĭ Sloboda luĭ Enache, cea zidită de Mateiŭ Vodă Basarab şi închinată mitoch, sub ascultarea mŏnăstireĭ Dohiarul de la Sf. Munte:

Hrisovul mŏnăstireĭ Slobozia luĭ Enache.

Sfinteĭ şi Dumnedeesceĭ mŏnăstirĭ de la satul Vaideeĭ ce se numesce Sloboda luĭ Enache de lângă Slăvica, pe apa Ialomiţeĭ, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfinţilor şi marilor Voivodĭ Mihail şi Gabril *i proci Bez plozni, care mŏnăstire este zidită şi înălţată din temelie de creştinul rĕposatul Mateiŭ Basarab Vvd. ce este dată şi închinată metoh şi sub ascultarea sfinteĭ mŏnăstirĭ de la Sfeta-gora*, ce se numesce Dohiiarul, hramul sfîntuluĭ

Arhanghel Mihail şi cuviosuluĭ Egumen chir Antim, şi tuturor părinţilor şi călugărilor câţĭ vor fi locuitorĭ întru acéstă sfîntă mŏnăstire, ca să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ în délul Căenilor, în judeţul Secuenilor, 33 pogóne de vie şi cu 13 stânjenĭ de moşie, orĭ câtă se va alege despre tot hotarul, carĭ viĭ sunt tóte unele lângă altele şi îngrădite împrejur, pentru că aceste pogóne de vie este dréptă moşie a sfinteĭ mŏnăstirĭ, însă jumĕtate sunt cumpĕrate de rĕposatul Mateiŭ Vodă, iar jumĕtate sunt cumpĕrate de părinţiĭ călugărĭ de la acéstă mŏnăstire, cu banĭ din venitul mŏnăstireĭ, de la megiaşĭ, din *Căenĭ* şi de la alţiĭ, cu zapisele lor, de le ţine sfînta mŏnăstire de atuncĭ până acum, de când a fost cursul anilor *lét* 7145, tot cu bună pace fără de nicĭ o gâlcóvă; şi iar să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ, ce scrie maĭ sus, milă de la Domnia mea, să aibă a lua în toţĭ aniĭ de la ocna Slănicul mertic de sare, pre an, bolovanĭ 150, şi să o aducă orĭ unde le va fi voia, la ce vad va vrea să o vîndă seaŭ să o trécă, şi să aibă pace de către Vameşiĭ ce vor fi, de Ghiumrucul de sare şi de tótă cheltuiala ce ar fi, de către toţĭ Vameşiĭ, nimic val seaŭ bântuială, de tóte câte s'aŭ ţis maĭ sus să nu aibă: şi iar să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ de la Domnia mea milă, să aibă, a lua în toţĭ aniĭ din vinariciul domnesc din judeţul Secuenilor, pre an taleri 100. Aşişderea să aibă a ţine şi liude 30, ómenĭ stĕinĭ, cărora luându-le adeverinţă de la Ispravnicĭĭ judeţuluĭ, pre numele şi chipul lor, să aducă la Visterie ca să le dee pecetluiturĭ *gospod*, spre a fi în pace şi iertaţĭ de tóte dajdiele câte ar eşi pre an de la Visteria Domnieĭ mele, să fie pentru tréba şi poslușania sfinteĭ mŏnastirĭ; să scutéscă şi oeritul, oĭ 250; pentru că aceste milĭ le-aŭ avut atât de la fraţiĭ noştrĭĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, i de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, cât şi de la fraţiĭ Domnĭ din urmă, precum ne pliroforisim Domnia mea din hrisóvele Domniilor sale. Drept aceea învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, am bine voit de am înnoit şi am întărit milele de maĭ sus arĕtate, ca să i se păzéscă nestrĕmutat; pentru care poruncim Domnia mea la toţĭ de obşte, nicĭ un fel de supĕrare să nu faceţĭ. Şi am întărit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ion Constantin Alexandru Ipsilante Vvd., şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., George Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vvd. şi cu tot sfatul cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, Pan Dumitrache Racoviţă vel. Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isac Ralet vel. Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Ştirbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Grigorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Strat Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalachi Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iordachi Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Enache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Isvoreanu

vel Sluger, Pan . . . . . vel Pitar şi Ispravnic, Pan Istrat Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos şi s'aŭ scris hrisovul acesta la întêiul an, întru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în scaunul oraşuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, în anul de la zidirea lumeĭ 7311, iar de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos 1803, Iunie 7, de Chiriţă Logofĕt de Divan.

XV. Din 9 Iunie 1803, este hrisovul mŏnăstireĭ Mărginenĭ din Prahova de diverse miluirĭ:

Hrisovul mŏnăstireĭ Mărginenĭ ot sud Prahova.

De vreme ce sfînta şi Dumneḑeeasca mŏnăstire ce se numeşce Mărginenĭ, ot sud Prahova, unde se cinsteşce şi se prăznueşce hramul cinstiţilor maĭ marilor Voevoḑĭ, Mihaĭl şi Gabril, ce este închinată la prea sfînta şi împĕrătésca mŏnăstire de la muntele Sinaia, de către rĕposaţiĭ cinstiţĭ boerĭ ctitorĭ din urmă, care afieromă s'aŭ fost întemeiat de Domnia sa rĕposatul *Nicolae Alexandru Vodă*, precum din hrisóvele Domnieĭ sale s'aŭ adeverit; aşişderea aŭ avut şi mile domnescĭ de lua vinăriciŭ din dealul Ţintiĭ, i Piscurile, i Coreniĭ, i Cióra, i Lileeşcĭ, i Băicoiu ot sud Prahova, de la toţĭ dajniciĭ ce plătesc vinăriciŭ, câte douĭ banĭ de vadră şi părpărul, dupĕ obiceiŭ; a scuti oĭ 1000 de oierit, i de pogonărit, când va fi pogóne 50, a lua în toţĭ aniĭ câte taleri 1000 de la Cămărăşul ocneĭ pentru dijma mŏnăstireĭ, pre care este ocna Telega, afară din cumpĕrătórea ocnelor, dupĕ cum a avut aşeḑĕmînt maĭ 'nainte cu Cămărăşiĭ ocnelor de da mŏnăstireĭ pentru dijma ce avea să iae din 10 bolovanĭ unul şi din sarea mĕruntă a treia parte, i liude 10 poslușnicĭ argaţĭ şi darvarĭ, însă nu ómenĭ de prin satele ţĕreĭ, ci strĕinĭ, pentru carĭ aducênd adeverinţe de la Ispravniciĭ judeţuluĭ, să li să dee şi pecetluiturĭ domneşcĭ pre numele şi chipul lor, să fie iertaţĭ de tóte dăjdiile şi orînduelile ţĕreĭ, spre a fi de poslușanie sfinteĭ mŏnăstirĭ; care aceste milĭ le-aŭ avut sfînta mŏnăstire, atât de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, i de la măria sa părintele Domnieĭ mele, cât şi de la fraţiĭ Domnĭ din urmă, precum din hrisóvele Domniilor sale ne-am adeverit. Decĭ învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ şi pre noĭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, ne-am milostivit de i-am înnoit şi întărit tóte milele aceste, ce se cuprind maĭ sus, ca să i se păzéscă întocmaĭ şi nestrămutat; pentru care am întărit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Vvḑĭ, şi cu mărturia Dumnélor cinstiţilor şi credincioşilor boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier' Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Ştirbeĭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat

Câmpineanu vel Vornic de țéra de jos, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Grigorie Ghica vel Logofĕt al obștirilor, Pan Istrati Crețulescu vel Logofĕt de țéra de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iordache Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădișteanu vel Paharnic, Pan Ianache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Isvorcanu vel Sluger, Pan Istrate Crețulescu vel Logofĕt de țéra de jos, și s'aŭ scris hrisovul acesta întru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în orașul Domnieĭ mele Bucureșcĭ, la aniĭ de la nascerea Domnuluĭ nostru Jsus Hristos 1803, Iunie 9, de Chiriță Logofĕtul de Divan.

XVI. La 31 Iunie 1803, Domnitorul acordă mŏnăstireĭ Căldărușanĭ, hrisovul constitutiv reînoit, oprind intrarea de preoțĭ strĕinĭ la acéstă mŏnăstire fără anume voïe de la Mitropolitul. Mŏnăstirea este recunoscută chinoviŭ. Epitropiĭ mŏnăstireĭ se rînduesc din Mitropolitul Dosofteiŭ, fostul marele Ban Dumitrache Ghica, Vistierul Dumitrașco Racoviță și fostul marele Vistier Constantin Filipescu.

Se dispune, că nu maĭ va putea fi Stareț la acéstă mŏnăstire decât dintre călugăriĭ localĭ. Constantin Ipsilante apĕră acéstă mŏnăstire și de baniĭ școlelor:

Hrisovul mŏnăstireĭ Căldărușanĭ.

Sfînta mŏnăstire Căldărușanĭ, ce este zidită de rĕposatul Mateiŭ Basarab Vvd., avênd hrisóve atât de la rĕposațiĭ ctitorĭ, cum și cărțĭ patriarhicescĭ *Singhiliodi* cu înfricoșate legăturĭ, ca să se păzéscă și să fie în acéstă mŏnăstire orînduială de chinoviŭ cu părințĭ cuviosĭ, care mŏnăstire, zidire veche, fiind și din pricina vremilor ajungênd la próstă stare și derăpănare, cu scirea și voia Domnieĭ și Mitropolituluĭ țĕreĭ chir Grigorie, aŭ fost date întru purtarea de grije și desĕvêrșită chivernisélă rĕposatuluĭ proin Mitropolit Filaret, carele ca un ctitor arĕtându-se, a dres-o, a înoit-o, a împodobit-o întru tóte și curățind-o și de orĭ-ce datoriĭ, și dupĕ ce a adus-o în stare bună, dupĕ coprinderea ctitorescilor hrisóve și a cărților patriarhicescĭ, a întocmit acéstă mŏnăstire Căldărușanĭ spre a se ține și a se păzi într'ênsa iarășĭ chinoviŭ din părințĭ Cernicanĭ pre care 'ĭ-aŭ cunoscut de vrednicĭ la viața lor, urmând orînduelelĕ ce aŭ fost dintru început de la rĕposațiĭ ctitorĭ, dând și cartea sa de acéstă întocmirĕ, ca un ctitor ce s'a arĕtat, pre care a întărit-o în cele de pre urmă și prea Sfinția sa părintele Mitropolit de acum chir Dositeiŭ, diadohul luĭ Filaret, care acéstă bună faptă și urmare fiind plăcută și luĭ Dumnedeŭ și ómenilor și pliroforisindu-ne și Domnia mea, cum că se urméză și se păzesce în numita mŏnăstire chinoviŭ cu bună orînduială, de către părințiĭ Cernicanĭ, de când s'aŭ întocmit până acum, ca un lucru sufletesc și fără de vĕtămare, bine am voit și Domnia mea, dupĕ hrisovele domnescĭ, ce are, a întări acéstă bună întocmire, ca să se păzéscă nestrĕmutat, ca

cuviosul Arhimandrit chir Gheorghe, ce este orînduit Năstavnic d'împreună cu ceĭ-l-alțĭ părinți Cernicanĭ, câțĭ maĭ jos se vor numi, să ție chinoviŭ de părinți cuvioșĭ ca să fie îndatorați a păzi aceste ponturĭ ce maĭ jos se arată:

1. Orînduiala bisericéscă să se păzéscă nestrĕmutat după porunca tipicurilor și orînduiala chinovieĭ sfetagorescĭ, nicĭ adăogênd nicĭ scădênd: fără de numaĭ întocmaĭ după aședarea sfintelor canóne ale sfinților părinți să se urmeze.

2. Nicĭ a călugări fără porunca Domnieĭ, nicĭ a boteza fără scirea prea Sfinției sale părinteluĭ Mitropolit, să nu fie volnicĭ de acum înainte.

3. Din câțĭ părinți se află acum într'acéstă mŏnăstire fiind a alege atât din cel cu darul preoției și al diaconieĭ, cum și dintre monahĭ și deosebit pe ceĭ vrednicĭ atât de tréba bisericeĭ, cât și de a caseĭ, să rĕmâie la numĕrul patru-decĭ; iară când la socotélă, la cercetarea ce are a se face pre care fieșcecare an se va vedea, că veniturile mŏnăstireĭ sunt în stare de a putea ținea și maĭ mulțĭ părinți, se va adăoga și alțiĭ la numĕr lângă aceștia.

4. Nicĭ un părinte strĕin din alt loc séŭ mŏnăstire să nu se priméscă fără scirea și blagoslovenia Sfinției sale părinteluĭ Mitropolitul, nicĭ să dee voĭe la vre-un preot strĕin de a sluji cele preoțescĭ, maĭ vêrtos cel venit din altă eparhie, până i se va trimite poruncă în scris de la prea Sfinția sa părintele Mitropolit.

5. La economia acesteĭ mŏnăstirĭ Căldărușanĭ să se siléscă numitul Arhimandrit a adăoga și până la cele maĭ micĭ lucrurĭ, spre folos de venit și de prisos, purtând grije ca cheltuiala să se facă cu economie, maĭ cu scădere la sĕvêrșirea fieșce-căruia an, când își va încheia socotéla la epitropiĭ, ceĭ maĭ jos orînduițĭ, nu numaĭ să nu arĕte prisos de cheltuiala preste venit, ci încă să trécă venitul preste cheltuială, seaŭ când nu va prisosi venitul, ca să fie încaĭ întocmaĭ pe tocmaĭ, avênd și grijea viilor de a se lucra bine și în bună orînduială, cum și hotarele moșiilor a nu se împresura de alțĭ vecinĭ și întemeerea pădureĭ să se aducă la bună stare, cum și acareturile mŏnăstireĭ, atât cele din năuntru, cât și cele de afară, i din bisericescile odóre să nu le lase a se derăpăna, ci maĭ vêrtos să se siléscă la maĭ bună stare să le aducă, prefăcênd și înoind și din noŭ încă făcênd.

6. Nicĭ odată să nu aibă voĭe nicĭ putere a lua banĭ cu dobândă pre numele mŏnăstireĭ pentru vre-o trebuință, fără scirea orînduiților epitropĭ, iar de va face vre-o împrumutare fără de scire, să nu se ție în sémă, fiind-că mŏnăstirea nu este datóre nimic până acum.

7. Pentru ca să cunóscă că întru acéstă mŏnăstire este chinoviŭ, după canónele sfinților părinți, să fie dar de o potrivă toți deobște întru tóte, iar nu cu osebire de haĭne, la mâncare seaŭ la rugăciunile sfinteĭ bisericĭ.

8. Părinții călugărĭ ce s'aŭ găsit vechĭ, locuind în mŏnăstire, să aibă a avea întocmaĭ și de o potrivă cu ceĭ-l-alțĭ Cernicanĭ.

9. Din părinții de la numita mŏnăstire, ce se vor trimite de cuviosul Arhimandrit, seaŭ vor veni pentru óre-șĭ ce trebuință, să li se dee la mănă adeverință a cuviosuluĭ stareț, chir Gheorghe, spre a fi sciuțĭ, și când va fi o trebuință mŏnăstireĭ care are a se căuta prin stăpânire, să aibă a se arĕta Epitropilor acea trebuință.

10. Când vre-unul din părinții chinovieĭ nu va urma datorieĭ ce i se cade, atuncĭ cuviosul stareț să aibă a face căĵuta cercetare și când nicĭ dupĕ acésta nu va fi următor, atuncĭ ca pre un netrebnic să'l isgonéscă.

11. Tóte moșiile, acareturile și veniturile de milă să și-le aibă numita mŏnăstire în zaptul numituluĭ stareț, ca să le caute și nimic să nu se cerce a lua și a înstreina cevaș de ale mŏnăstireĭ, orĭ moșie orĭ alt-ceva, cu nicĭ un fel de cuvînt, ci tóte să fie pentru trebuința obștimeĭ părinților, pre care să se siléscă maĭ sus numitul stareț chir Gheorghe, ale bine iconomisi și ale chivernisi, cum am ĵis maĭ sus, spre a le aduce la spor și adaus.

12. Tóte hrisóvele și cărțile mŏnăstirescĭ vechĭ și noue, să le aibă la . . . . . mŏnăstirĭ cu bună păstrare, la care s'aŭ orînduit și epitropĭ: prea sfinția sa părintele Mitropolit al ţĕreĭ, chir Dositeiŭ și Dumnélor cinstițĭ și credincioșĭ boerĭ Domnieĭ mele biv vel Ban Dumitrache Ghica, i vel Vistieriŭ Dumitrașco Racoviță și biv vel Vistieriŭ Constantin Filipescu, care epitropĭ să fie cu purtare de grijă și să privegheze în tótă vremea de a se urma întocmaĭ și fără nicĭ o scădere maĭ sus arĕtatele ponturĭ, cum și socotéla mŏnăstireĭ de venit și cheltuelĭ pre tot anul să aibă a o cerceta, ajutând mŏnăstirea și pre numiții părinții cu rîvnă creștinéscă spre cele de folos; așișderea când cuviosul stareț chir Gheorghe îșĭ va da obștésca datorie, să nu fie volnic niminea din altă parte a intra stareț fără numaĭ din părinții mŏnăstireĭ, dupe alegerea ce vor face între dênșiĭ, și prin scirea Epitropilor arĕtându-se Domnieĭ să se orînduiască; și osebit fiind că acéstă mŏnăstire are și milĭ domnescĭ prin hrisóve și cărțĭ, atât de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, și de la toțĭ fraților Domnĭ de rînd, precum din hrisóvele Domniilor sale, ne-am adeverit;

Am bine-voit de am înnoit și am întărit acele milĭ ce aŭ avut, și le-am înlesnit de a le avea tot-d'a-una, ca la o mŏnăstire ce se păzesce chinovion, cu deosebire de altele, adică: să iee vinăriciul din poporul Valea-Meilor, Valea-Largă, Valea-Petriĭ, Arva și Ursóia ot sud Saac, câte treĭ banĭ de vadră și părpărul, însă douĭ ce i-aŭ avut vechĭ și un ban de vadră dintr'aceste popóre ce s'aŭ adăugat de Domnia sa fratele Mihaĭ Vodă Suțul, afară din părpărul popórelor ce se va fi cuprinĵênd în cartea luĭ vel Armaș și intr'aceste popóre scornind vinăriceriĭ alte numirĭ noue, adică în valea Petreĭ anume Strihaia, și în dealul ce'l aŭ numit Răslóge, care nume de Răslóge, sunt viile Dumnéluĭ Banuluĭ Manolache Brâncovénul și la lét 1799, Decembrie 19, făcênd-se cercetare prin Ispravnicii județuluĭ la fața loculuĭ, s'aŭ dovedit că

Strihaia este o isvodire de numire noue în cuprinsul Văleĭ-Petriĭ, i la Dealul ce 'l ţine de viile Dumnéluĭ Banuluĭ Brâncovean, în jos, până în vale în pólele viilor, şi din valea Meilor, adică din drumul Slemniĭ până în valea Largă este delicel; pentru care vĕḑurăm însciinţarea Ispravnicilor dată aceluĭ lét cu cuprinderea ce se arată maĭ sus; să aibă dară sfînta mŏnăstire a lua vinăriciul şi dintru acele numiriĭ noue, cum aŭ luat tot-d'a-una şi până acuma; şi iar să maĭ aibă sfînta mŏnăstire a maĭ lua 100 bolovanĭ de sare pre tot anul de la Ocna Telega, care poruncim Cămărașilor ce vor avea Ocnele, orĭ în credinţă seaŭ cumpărate, tot-d'a-una să aibă a da aceştĭ bolovanĭ sare în natură, find trebuinciósă mŏnăstireĭ pentru părinţĭ şi pentru vitele mŏnăstireĭ, fără de a isterisi veri cu ce pricină.

Asişderea să aibă şi liude 20, ómenĭ strĕinĭ şi fără pricină de dajdiĭ, aduşĭ acum din strĕinătate, cărora dupe cercetarea ce li se va face, fiind strĕinĭ se li se dee şi pecetluiturile Domnieĭ mele la mânĭ, ca să fie eĭ pentru poslușania mŏnăstireĭ şi a părinţilor; asemenea să scutéscă mŏnăstirea de oierit oĭ cincĭ sute, pentru care iarăşĭ poruncim slujbaşilor orĭ-cine vor avea oieritul, orĭ în credinţă seaŭ cumpĕrat, să nu supere mŏnăstirea cu a cere plată oieritŭ, nicĭ cu pricină de cercătură pe urmă, ci se li se dee bună pace, să fie acéstă mŏnăstire apărată de orĭ ce dare şi angariĭ obişnuite şi neobişnuite, ce se va întêmpla dupe vreme pre alte mŏnăstirĭ ale pămêntuluĭ acestuia. Incă hărăzim Domnia mea mŏnăstireĭ acestia şi apĕrare de către gelepĭ, i beiliccĭĭ, ca să fie nesupĕrată, cum şi apururea de banĭ şcólelor şi de orĭ-ce altă angarie a ţereĭ, ca întru tóte să fie acéstă mŏnăstire apărată spre a se putea ajuta părinţiĭ la trebuinţele ce aŭ. Drept aceea am dat acest Domnescul nostru hrisov, numiteĭ mŏnăstirĭ, prin care orînduim atât tóte orînduelile şi bunile întocmirĭ ale chinovieĭ aceştia, cât şi milele ce se cuprinde maĭ sus, ca să se păzéscă întocmaĭ şi nestrămutate, fiind părinţiĭ datorĭ de obşte aĭ acesteĭ mŏnăstirĭ, a ruga pre milostivul Dumneḑeŭ de apururea întru slujbele lor, pentru buna stare şi îndestulare acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, pentru a Domnieĭ mele stare şi ajutor Dumneḑeesc şi pentru sufletele răposaţilor acelor ctitorĭ. Şi am întărit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilant Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor meĭ fiĭ: Alexandru, Dumitraşcu, Gheorghe Nicolae şi Ioan Voevoḑĭ, martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţiĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşcu Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radul Golescul vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Barbul Văcărescu vel Vornic, Pan Grigorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istrati Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iorgache Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu

vel Paharnic, Pan Ienache Golescu vel Stolnic, Pan Teodorache Creţulescu vel Comis, Pan Scarlat Isvoreanu vel Sluger, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul întêiŭ dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la zidirea lumeĭ 7311, iar de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi Mântuitorul nostru Isus Hristos 1803, Iunie 31, de Chiriţă Logofĕt de Divan.

Cod. XLVII, fila 191.

XVII. La 23 Iunie 1803, Domnitorul reînoesce cărţile mŏnăstireĭ Sinaia, pentru vama din 4 Joile de la sborul ce se va face la vremea culesuluĭ de viĭ, în valea Negovanilor, pe moşia mŏnăstiriĭ:

Cartea mŏnăstiriĭ Sinaia pentru un zbor din sud Saac

. . . . . *Zem. Vlahiscoe*

Fiind că sfînta mŏnăstire Sinaia ot sud Prahova, prin cartea părinteluĭ Domnieĭ mele ce o vĕḑuĭ cu lĕt 1779, August 13, care s'aŭ înnoit şi de alţĭ fraţĭ Domnĭ din urmă, aŭ avut milă vama din patru Joĭ de la zborul ce se face la vremea culesuluĭ de viĭ, în valea Negovanilor, pre moşia acesteĭ mŏnăstiriĭ, fără a se amesteca Vameşiĭ în aceste patru Joĭ, care zbor fiind-că de la o vreme încóce mutându-se de se făcea maĭ în jos, ad: la Urlaţĭ, Vinerea, în toţĭ aniĭ, are prigonire Egumenul mŏnăstireĭ cu Vameşiĭ Urlaţilor, nevrênd al lăsa să-şĭ iae vama de la acest zbor, pricinuind că s'aŭ mutat de la Negovanĭ la Urlaţĭ; pentru care poruncim Domnia mea, Dumnévóstiă Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, ca să cercetaţĭ, că de se póte muta zborul acesta a se face iarăşĭ la Negovanĭ pre moşia mŏnăstireĭ, unde se făcea maĭ înainte, să aveţĭ a'l muta, şi să urmeze mila mŏnăstiriĭ a lua ad: vama din patru Joĭ de la zborul acesta; iar de nu se póte muta, fiind-că Vameşiĭ Urlaţilor nu pot avea nicĭ un cuvînt a isterisi pre mŏnăstire de mila privilegiuluĭ ce aŭ avut, căcĭ de şi s'a mutat zborul acesta de la Negovanĭ la Urlaţĭ, dar mŏnăstirea nu avea har de la Domnĭ locul acela unde să făcea zborul, ci vama de la acel zbor, atuncĭ va rĕmânea a se face acest zbor tot la Urlaţĭ, unde s'aŭ mutat de se face acum şi mŏnăstirea să iae vamă din patru Vinerile dupĕ privilegiurile Domnescĭ ce are pentru acest har al vameĭ acestuĭ zbor din patru Vinerile, şi Dumnévóstră Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ să faceţĭ pre Vameşĭ a fi următorĭ de a nu sta cu împotrivire Egumenuluĭ ca să-şĭ pótă lua mŏnăstirea acéstă vamă din patru Vinerĭ de la zborul acesta, *ii saam receh gd.* — 1803, Octombre 2.

Acest sbor mutânduse la Urlaţĭ, în 2 Octombre 1803, Domnitorul reînnoesce acest privilegiŭ de la Urlaţĭ, cu actul din aceeaşĭ dată:

Cartea sfinteĭ mŏnăstirĭ Sinaia pentru vama unuĭ têrg
. . . . . Zem Vlahiscoie

Fiind-că sfînta mŏnăstire Sinaia din sud Prahova, prin cărțile Măriei sale părinteluĭ Domnieĭ mele dintr'amêndouĕ Domniile, ce le-am vĕḑut Domnia mea, are milă din vama din *patru Joile de la sborul ce se va face la vremea culesuluĭ de vii, în valea Negovanilor, pre moșia aceleĭ mŏnăstirĭ,* fără de a se amesteca Vameșiĭ la aceste patru Joĭ, care zbor în vremile maĭ dinainte se făcea Marțea, iar din vremea Domnieĭ ceĭ dintêiŭ a Măriei sale părinteluĭ Domnieĭ mele schimbându-se, aŭ rĕmas a se face Joĭ; drept aceea ne-am milostivit și Domnia mea de 'ĭ-am înnoit mila acésta; pentru care poruncim și Domniilor vóstre Ispravnicilor aĭ județuluĭ să faceți pre Vameșĭ a urma, de a nu sta Egumenuluĭ cu nicĭ un fel de împotrivire, ca să'șĭ pótă lua acéstă vamă în patru Joĭ de la zborul acesta, *ii saam receh gd.*—1803, Iunie 23.

XVIII. La 4 Iulie 1803, Domnitorul acordă mŏnăstireĭ Mihaĭ-Vodă reînnoire de privilegiĭ și miluirĭ:

Hrisovul mŏnăstireĭ Mihaĭ-Vodă.

Sfinteĭ și Dumneḑeesceĭ mŏnăstirĭ, de aicĭ de *laturea*[1] orașuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, care este zidită și înălțată din temelia eĭ de rĕposatul Domn Mihaĭ-Vodă, unde se cinstesce și se prăznuesce hramul sfîntuluĭ mareluĭ Ierarh făcĕtor de minunĭ Nicolae Arhiepiscop Mira-Lichieĭ, și cuviosuluĭ Egumen chir Chiril Arhimandritul de la acéstă sfîntă mŏnăstire și tuturor părinților călugărĭ câțĭ se află locuitorĭ la acest sfînt locaș, ca să fie sfinteĭ monŏstirĭ milă de la Domnia mea, să aibă a lua vinăriciul din dealul Pitescilor sud Muscel: adecă din poporul Leordenĭ, Glămbocelul, Călinescĭ, Bădescĭ și Vrănescĭ, câte douĭ banĭ de vadră și părpărul dupĕ obiceiŭ; însă Egumenul de la acéstă sfîntă mŏnăstire, seaŭ omul ce va fi orînduit, să aibă a âmbla împreună cu Vinăriceriĭ domnescĭ, să scrie vinăriciul dintr'acele popóre d'odată, și să facă douĕ catastihe asemenea unul ca și altul, iscălite fiind amêndouĕ și de vinăricerul domnesc și de omul mŏnăstireĭ și așa împreună strîngênd baniĭ vinăriciuluĭ, ce este de plătesc dajniciĭ, de vadră câte patru banĭ și părpărul dupĕ obiceiŭ, să aibă a lua Vinăriceriĭ domnescĭ câte douĭ banĭ de vadră, i ploconul de nume și omul mŏnăstireĭ iară câte douĭ banĭ de vadră și cu părpărul dupĕ obiceiŭ, precum aŭ luat și maĭ înainte; așișderea să aibă sfînta mŏnăstire și la vremea oierituluĭ a scuti 500 oĭ, cum și de la Ocnă bolovanĭ de sare să aibă a lua 150, la vremea când iaŭ și alte mŏnăstirĭ; și iară să aibă sfînta mŏnăstire a lua și vamă din Balta Ciocănescilor ot sud Ilfov, cât ține moșia satuluĭ cu apa Gura Botuluĭ, unde are și leasă, din hotar până

1. Eacă încă odată informațiunea, că mŏnăstirea Mihaĭ-Vodă era afară din Bucurescĭ.

în hotar, dupĕ cum se coprinde în hrisóvele vechĭ ale altor rĕposaţĭ Domnĭ de maĭ înainte, ce are sfînta mŏnăstire pentru acéstă moşie, însă din pescĭ, din racĭ dupĕ vechiul obiceiŭ cum aŭ luat şi maĭ înainte; încă să aibă sfînta mŏnăstire şi liude 19 strĕinĭ poslujnicĭ, dărvarĭ şi vierĭ, pre carĭ găsindu-ĭ şi luând adeverinţă de la Dumnélor Ispravniciĭ judeţuluĭ pre numele şi chipul lor, să li se dee pecetluiturile Domnieĭ mele, spre a fi scutiţĭ şi apĕraţĭ de tóte dăjdiile şi angariile. Pentru că aceste milĭ de vinăraciŭ, i cele-l-alte care se coprind maĭ sus, sunt date sfinteĭ mŏnăstirĭ milă încă maĭ din înainte vreme de la alţĭ rĕposaţĭ Domnĭ, ce aŭ stătut oblăduitorĭ acesteĭ creştineştĭ Ţĕrĭ Românescĭ şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, i de la fraţiĭ Domnĭ din urmă, precum din hrisóvele Domniilor sale ne-am adeverit. Aşişderea fiind că acéstă sfântă mŏnăstire *s'a cinstit şi cu starea scaunuluĭ domnesc* şi aŭ avut maĭ înainte şi vie lângă mŏnăstire, pre care vie zidindu-se de către Măria sa părintele Domnieĭ mele, dintru întêia domnie casele domnescĭ, s'aŭ dat mŏnăstireĭ în schimb viile de la Tĕrgovisce, care viĭ fiind la loc depărtat şi neputênd năstavnicul mŏnăstireĭ a merge tot-d'a-una însuşĭ să le lucreze, nu s'ar fi putut face lucru dupĕ cuviinţă.

De aceea cuviindu-i-se a fi împărtăşită şi cu deosebită milă domnéscă pentru înlesnirea lucruluĭ acestor viĭ, ce i s'a dat schimb, la loc depărtat, i s'aŭ adăogat de către Domnia sa fratele Alexandru Moruzi Vvd. alţĭ liude 20, scutelnicĭ dintre dajnicii Visterieĭ, cu pecetluiturĭ domnescĭ, apĕraţĭ de rîndul dăjdiilor Visterieĭ şi de alte angariĭ, care milă fiind cu cale şi cu drept cuvînt dată, şi noĭ asemenea o întărim, şi noĭ poruncim Dumnitale vel Vistier, să daĭ ţidulele Visterieĭ dupĕ orînduială către Ispravniciĭ aceluĭ judeţ, şi aducênd adeverinţă de chip, să li se dee şi pecetluiturĭ de la Visteria Domnieĭ mele, spre a fi în pace şi nesupĕraţĭ, ca să se pótă ajutora cu dênşiĭ la lucrul acestor viĭ; decĭ învrednicindu-ne şi pre noĭ Domnul Dumneḑeŭ cu domnia acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Românescĭ, am bine-voit de am înoit şi am întărit, atât milele ce a avut maĭ înainte, cât şi aceste din urmă, ca să i se păzească nestrămutat, spre a fi sfinteĭ mŏnăstirĭ de ajutor şi întărire, iar Domnieĭ mele, şi părinţilor Domnieĭ mele, vecĭnică pomenire, rugând dară şi pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrednici a fi Domnĭ şi oblăduitorĭ acesteĭ creştinescĭ ţĕrĭ, să bine-voiască a înnoi şi a întări aceste mile, ca şi ale Domniilor sale mile să fie în urmă de alţiĭ asemenea ţinute; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu credinţa prea iubijilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae şi Ioan Vvd. martorĭ fiind şi cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boierĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Manolache Creţulescu vel . . . . , Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescul vel Vornic, Pan Scarlat vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan

Constantin Ştirbeiŭ vel Logofĕt al obiceiurilor, Pan Scarlat Câmpineanul vel Vornic de ţéra de jos, Pan Dumitrache Racoviţă vel Vornic, Pan Barbul Văcărescul vel Vornic, Pan Gregorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istrati Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iorgache Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Ienache Golescu vel Stolnic, Pan Teodorache Văcărescul vel Comis, Pan Scarlat Isvoreanul vel Sluger, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul întêiŭ dintru întêia domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele, Bucurescĭ, la anĭ de la zidirea lumeĭ 7311, iar de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi Mântuitorul nostru Isus Hristos. — 1803, Iulie 4, de Chiriţă Logofĕt de Divan.

Cod. XLVII, fila 115.

XIX. In Iulie 1803, Domnitorul acordă Episcopieĭ de Buzĕŭ hrisov de reînoire de privilegiĭ:

Hrisovul Episcopieĭ Buzĕŭ

Cu cât nu este maĭ cuviincios şi de pohvală lucrul altul la datoria Domnilor şi oblăduitorilor, cărora de la Dumneḑeŭ li s'aŭ dat stăpânire şi putere de cel de sus de a se cunósce pre sine a câte de marĭ daruri s'aŭ învrednicit, cu atâta sunt datorĭ a arĕta dragoste în faptă şi milostivire din datoriile ce li s'aŭ dat, şi nu numaĭ către politicosul şi supusul sĕŭ norod a'l chivernisi şi a'l duce la stare bună, ci încă maĭ vêrtos pentru sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, unde neîncetat se proslăvesce numele mareluĭ Dumneḑeŭ, şi de unde toţĭ aştéptă ajutor, a grĭji ca şi cele din întemplările vremilor vor fi în stricăciune, să le aducă la starea lor cea bună, de carele şi marele între proorocĭ Impĕratul David, arĕtându-ne noue o pildă, cu mare glas strigă grăind: *Dómne iubit-am buna cuviinţa caseĭ şi locul locaşuluĭ mărireĭ tale,* şi alte-orĭ iarăşĭ ḑicênd: *Rîvna caseĭ tale m'aŭ mâncat,* precum şi înţelept şi pururea între Impĕraţiĭ pomenitul Solomon, numaĭ în umbra legeĭ răzemându-se, făcu atâta podóbă caseĭ Dumneḑeescĭ a Ierusalemuluĭ, şi o dărui cu atâtea daruri, ca să se păzéscă într'însa sicriul cu tablele legeĭ Domnuluĭ; cu cât maĭ vêrtos, noĭ care suntem acum cu mila Duhuluĭ Sfînt pravoslavnicĭ şi avem pildele Dumneḑeescilor acestor proorocĭ şi împĕraţĭ, şi atâte învĕţăturĭ, ni se cade să ne silim cu tot sufletul a întemeia şi a împodobi sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, întru care nu se junghe vite necuvîntătóre, precum óre-când acolo, ci însuşĭ mielul luĭ Dumneḑeŭ se jertfesce pentru viaţa nóstră a tuturor.

Decĭ dară, înălţându-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕreĭ, bine am voit Domnia mea din însăşĭ rîvna inimiĭ nóstre, ca nu numaĭ facerĭ de bine şi ajutor să revărsăm din darul ce ni s'aŭ dat către sfintele mŏnăstirĭ, carĭ sunt cea maĭ de cinste parte a oraşelor şi po-

dóba cea mare acestor ţĕrĭ şi semnele cele prea arĕtate a proslavieĭ într'acest principat creştinesc, ci şi acel bine să'l împărţim dupĕ trebuinţă, fieş-căreia mŏnăstirĭ, şi dupĕ mĕsura stăreĭ cea mare şi mică; între care mŏnăstirĭ marĭ şi maĭ întêiŭ ale ţĕreĭ Domnieĭ mele fiind şi Sfînta Episcopie a Buzĕuluĭ, unde se cinstesce şi se prăsnuesce hramul prea sfinteĭ stăpâneĭ nóstre de Dumneḑeŭ Născĕtóre şi pururea Fecióreĭ Maria, care este ca o maică a celor-l-alte biserecĭ ale eparhieĭ Episcopieĭ Buzĕuluĭ, şi fiind-că aŭ avut şi maĭ înainte atât de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ înainte, i de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, cât şi de la fraţiĭ Domnĭ din urmă, precum ne pliroforisim Domnia mea din hrisóvele Domniilor sale, ce le-am vĕḑut, aceste milĭ adecă: têrgul ce se face la Buzĕŭ pre an odată în 24 de ḑile ale luneĭ luĭ Iunie, la acest têrg să nu se amestece nicĭ Vameşiĭ, nicĭ Ispravniciĭ, întru nimica, nicĭ alţĭ ómenĭ domnescĭ, ci să aibă a lua vama cea obicĭnuită Sfînta Episcopie şi alte obiceiurĭ la têrgul acesta dupĕ cum s'aŭ luat până acum şi întru acele ḑile să nu fie volnic nimenĭ a vinde vin seaŭ rachiŭ fără de scirea omuluĭ ce 'l va avea Sfînta Episcopie orînduit; aşişderea să aibă Sfînta Episcopie a scuti 1500 de oĭ de oierit la vremea oierituluĭ; încă să aibă liude 55 scutiţĭ cu pecetluirĭ domnescĭ, carĭ să fie pentru poslușanie la lucrul acesteĭ case. Aşişderea să aibă a ţine şi liude 60 strĕinĭ, însă liude 30 la judeţul Buzĕuluĭ şi liude 30 la judeţul Rômniculuĭ, cu ruptórea de la Vistерie şi să dee pre an tal. opt, însă jumĕtate banĭ se dee la Sfîntul Gheorghe şi jumĕtate la Sfîntul Dumitru, iar maĭ mult să nu fie supĕraţĭ de alte orînduelĭ şi podveḑĭ ce va eşi de la Vistieria Domnieĭ mele preste an în ţĕră; aşişderea să aibă Sfînta Episcopie milă de la Domnia mea vinăriciŭ din Délul Bonţescilor, i Blidariĭ, i Curăturile, ce sunt tot într'un deal ot sud slam. Rômnic, câte douĭ banĭ de vadră şi părpărul dupĕ obiceiŭ, cât şi cincĭ sute bolovanĭ sare de la ocna Telega la vremea când iaŭ şi alte mŏnăstirĭ şi vinăriciul din poporul Valea Manteĭ şi Valea Poeni ot sud Saac câte douĭ banĭ de vadră şi părpărul dupĕ obiceiŭ, cum şi de la viile ce s'aŭ pus în urmă şi se vor maĭ pune în pólele acestor douĕ popóre, pre moşia mŏnăstireĭ Poeni şi a boerilor Câmpinenĭ şi a boerilor Mănescĭ, care moşiĭ se numesc Şarve, pre unde s'aŭ pus aceste viĭ maĭ noue, dupĕ cum şi Sfînta mŏnăstire Căldăruşanĭ are la partea popórelor sale acolo. Decĭ învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ înnoim şi Domnia mea milele acestea cu domnescul nostru hrisov aceste hrisóve, atât pentru fierbintea rîvnă ce avem către Maica Dumneḑeuluĭ nostru, cât şi pentru evlavia ce păzim asupra iubitoruluĭ de Dumneḑeŭ Episcopul acesteĭ Sfinte Episcopiĭ, ca tóte aceste maĭ sus arĕtate milĭ să le aibă deplin şi întocmaĭ fără de nicĭ o scădere; pentru care am întărit Domnia mea hrisovul acesta cu însăşĭ domnésca nóstră iscălitură şi pecete, i cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoḑĭ şi martorĭ toţĭ boerĭĭ Divanuluĭ.

Cod. XLVII, fila 168.

XX. La 15 Iulie 1803, Domnitorul dă mŏnăstireĭ Comana, cea zidită de Şerban Vodă cel bĕtrân, reînnoire de hrisov pentru mile «maĭ vêrtos în vremĭ de resmeriţă, fiind de multe orĭ călcată de oştĭ grele şi făcêndu-se multe şi grele resbóie acolo pre lângă mŏnăstire i s'aŭ pricinuit mare stricăciune, în cât a rĕmas la o stare fórte próstă» :

Hrisovul mŏnăstireĭ Comana.

Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. biv gospod. Zem. Vlahiscoe.

Sfinteĭ şi Dumneḑeescheĭ mŏnăstirĭ Comana, unde este hramul sfîntuluĭ Ierarh şi de minunĭ făcĕtor Nicolae de la Mira-Lichieĭ, care este făcută şi înălţată din temelia eĭ de rĕposatul Şerban Vvd. cel bĕtrân şi părinteluĭ egumen chir Hrisant şi a tot soborul sfinteĭ mŏnăstirĭ, ca să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ milă de la Domnia mea, să aibă a lua pre fie-care an bolovanĭ sare una sută de la ocna Telega, şi să aĭbă a scuti stupĭ şi rămătorĭ de dijmărit, şi vinul ce va face în viile mŏnăstireĭ, drepte bucate, de vinăriciŭ, şi la vremea oierituluĭ să scutiască oĭ douĕ sute de oierit, şi liude 20 ómenĭ strĕinĭ, făr'de pricină, pentru carĭ aducênd adeverinţă de la Ispravniciĭ judeţuluĭ de numele şi chipul lor, poruncim Dumnéluĭ vel Vistier să li se dee şi pecetluiturile Domnieĭ mele, spre a fi în pace şi nesupĕraţĭ. Asişderea să aibă a lua şi *tutunărit* de pre moşia mŏnăstireĭ, pre care este mŏnăstirea, care moşie a mŏnăstireĭ Comana se vecinesce împrejur cu aceste moşiĭ ad: Grădiştea, Năneschĭ, Călugărenĭ, Petrile, Poenĭ, Coenĭ, pentru-că acéstă sfîntă mŏnăstire fiind lipsită şi sĕracă şi făr'de nicĭ un venit din alte părţĭ şi maĭ vêrtos că în vremĭ de resmeriţă fiind de multe orĭ călcată de oştirĭ grele şi făcêndu-se multe şi grele rĕsbóie acolo în partea loculuĭ, pre lângă mŏnăstire, i s'aŭ pricinuit mare stricăciune, în cât a rĕmas la o stare fórte próstă; aŭ avut aceste milĭ, atât de la Măria Sa părintele Domnieĭ mele şi de la ceĭ-l-alţĭ fraţĭ Domnĭ, precum din hrisóvele Domniilor sale ne-am adeverit; drept aceia învrednicindu-ne şi pre noĭ Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, am bine-voit şi am întărit tóte milele câte se coprind maĭ sus ca să se păzéscă nestrĕmutat, adeverind hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Vvḑĭ şi cu tot sfatul cinstiţilor şi credincioşilor boerilor veliţĭ aĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşcu Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spĕtar, Pan Manolache Creţulescu vel Vornic, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Ştirbeĭ vel Logofĕt al obiceiurilor, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Barbul Văcărescu vel Vornic, Pan Iorgache Filipescu vel Căminar, Pan Grădişteanu vel Paharnic, Theodorache Văcărescu vel Comis, etc.; şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul

dintêiŭ dintru întâia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în orașul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ și mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos. — 1803, Iulie 15.

Cod. XLVII, fila 178.

XXI. La 13 Iulie 1803, Domnitorul acordă schituluĭ Cetatea Negruluĭ Vodă liuḑĭ și miluirĭ:

Cartea schituluĭ Ce'atea Negruluĭ Vodă pentru milele ce are.

. . . . *Zem. Vlahiscoie*

Dat'am domnésca nóstră carte părinților schimnicĭ călugărașĭ ce se află locuitorĭ la schitul Cetatea Negruluĭ Vvd. din sud Muscel, ca să aibă a ținea liude doĭ ómenĭ străinĭ și fără de pricină de dăjdie, pre carĭ găsindu-ĭ să li se facă cercetare de către Ispravniciĭ județuluĭ, și fiind cu adevĕrat, să li se dee adeverință pre numele și chipul lor, spre a li se da și pecetluiturile Domnieĭ mele, să fie în pace și nesupĕrațĭ. Asișderea să aibă a ținea și un preot la sfîntul schit și apĕrat de birul preoțesc și de tóte alte angariĭ ce este pe preoțĭ, i 150 stupĭ dijmărit să scutéscă și oĭ 100 de oierit, pentru că acéstă milă aŭ avut-o sfântul schit atât de la frațiĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, i de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, cât și de la frațiĭ Domnĭ din urmă, precum vĕḑuĭ Domnia mea cărțile Domniilor sale; drept aceea milostivindu-ne și Domnia mea, întărim milele aceste ca să li se păzéscă nestrĕmutat, *ii saam receh gd.* — 1803, Iulie 13.

Cod. XLVII, fila 189

XXII. La 18 Iulie 1803, cu cartea sa, Constantin Ipsilante scutesce bucatele a patru clericĭ, rînduiți de Episcopul de Rômnic Nectarie, ca împreună cu protosinghelul Episcopieĭ să judece pricinele bisericescĭ ale norodului:

. . . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Fiind-că ne-aŭ arĕtat Sfinția sa iubitorul de Dumneḑeŭ părintele Episcop al Rômniculuĭ Chir Nectarie, că dimpreună cu Protosinghelul, la Craiova, are Sfinția sa orînduiți pentru a căuta pricinile bisericescĭ ale norodului și patru clericĭ, carĭ fiind-că se află pururea cu sîrguială și cu silință la pricinele și judecățile ce se orînduesc de către Dumnéluĭ Caimacamul, i de către Dumnélor boerĭ divaniți de la Divanul nostru ot Craiova, ne-aŭ făcut sfinția sa părintele Episcop rugăciune, ca să le facem privilegiŭ pentru scutéla bucatelor lor, ne-am milostivit Domnia mea și le-am dat acéstă carte a Domnieĭ mele acestor patru clericĭ, ca drepte bucatele lor să fie scutite și apĕrate: stupĭ, râmătorĭ de dijmărit, vinul ce va face in viile lor de vinăriciŭ, și oile de oierit, pentru

că acest privilegiŭ l'aŭ avut numiţiĭ clericĭ şi de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ înainte, precum din cărţile Dumnélor ce le-am vĕḑut ne-am adeverit, pentru care poruncim şi vouĕ slujbaşilor dijmarĭ, vinăricerĭ şi oierĭ, ce veţĭ fi orînduiţĭ dupĕ vreme la aceste slujbe, nimenĭ întru nimic supĕrare clericilor pe dreptele bucatele lor să nu faceţĭ, că aşa este porunca Domnieĭ mele, *ii saam receh gd.* — 1803, Iulie 18.

Cod. XLVII, fila 123.

XXIII. La 22 Iulie 1803, scutesce de dărĭ şi de alte *podveḑĭ*, pre Ioan Suiulgiul din Tĕrgşor, jud. Prahoveĭ, în interesul fôntânelor de preste Olt:

. . . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Luĭ Ioan Suilgiul ot Tĕrgşor sud Prahova, carele avĕnd acest meşteşug şi fiind trebuincios Sfinţieĭ sale părinteluĭ Episcop al sfinteĭ Episcopiĭ Rômnic, pentru purtarea de grijă şi meremeturile la fôntânele ot preste Olt, aŭ avut milă prin cartea Mărieĭ sale părinteluĭ nostru dintru întĕia Domnie şi de la alţĭ fraţĭ Domnĭ din urmă, cum şi din Domnia . . . . . a fi apĕraţĭ de rîndul dăjdiilor Visterieĭ, i de alte *podveḑĭ*, ca să pótă căuta de tréba fôntânelor nepristan, dupĕ cum i se va porunci de către părintele Episcop, care milă, dupĕ *pliroforia* ce am luat Domnia mea, că i s'aŭ păzit nestrĕmutat până acum, am bine-voit şi Domnia mea de am înnoit mila acésta şi a o avea şi de acum înainte, iar în vreme când nu se va arĕta cu tótă supunerea şi purtarea de grije şi va face cel maĭ mic cusur, atunceĭ nu numaĭ va perde mila acesta, ci va fi căḑut şi sub pedépsă. Drept aceea poruncim Domnia mea Dumnélor Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, i altor Zapciĭ ce vor fi orînduiţĭ, nimineа întru nimic preste cartea Domnieĭ mele să nu facă, *ii saam receh gd.*— 1803, Iulie 22.

Cod. XLVII, fila 123.

XXIV. La 29 Iunie 1803, este dat hrisovul Episcopieĭ de Rômnic pentru vinăriciŭ şi alte mile:

Hrisovul Episcopieĭ Rômnic de mila vinăriciuluĭ şi alte milĭ.

Dat-am acest domnescul nostru hrisov sfinţiteĭ şi Dumneḑeeşceĭ Episcopiĭ a Rômniculuĭ din sud Vâlcea, unde se cinsteşce şi se prăznueşce hramul sfîntuluĭ şi mareluĭ Ierarh şi de minunĭ făcĕtoriŭ Nicolae Archiepiscopul de la Mira-Lichieĭ, şi cinstituluĭ de Dumneḑeŭ iubitoruluĭ sfinţieĭ sale părinteluĭ Episcop chir Nectarie, ca să fie sfinteĭ Episcopiĭ milă de la Domnia mea, să iae vinăriciŭ de la toţĭ ómeniĭ ceĭ ce vor avea viĭ pre moşia S-teĭ Episcopiĭ şi să plătéscă vinăriciŭ, însă din dealul Muierésca de sus şi de jos, din délul

Păușeșcilor, i Măglașul, care vinăriciŭ este închinat sfinteĭ mŏnăstirĭ Iezeru, Metohul sfinteĭ Episcopiĭ și din dealul Troianul, i Bogdăneșcĭ, i Malul, i Copăceanul, i din dealul Drăgășanilor, i Dobrușa, i Călina, i Zăvedenĭ și cu Gușoienĭĭ, cât ține moșia sfinteĭ Episcopiĭ ot sud Vălcea, i de la 17 ómenĭ orășenĭ din tîrgul Rômnic, i din dealul Opriceniĭ, i Ongrinĭĭ sud Argeș, i din dealul Brădescilor, i al Brădicenilor, i din dealul Stoljarilor, i al Stolojanilor, i din dealul Raçoviĭ și al Rasoviĭ sud Gorj, i din dealul Taomiruluĭ, câte cincĭ banĭ de vadră și părpărul dupĕ obiceiŭ, iar Vinăriceriĭ domnescĭ întru nimic să nu aibă a face seaŭ a se amesteca la aceste numite dealurĭ. Pentru care la vremea vinăriciuluĭ să aibă sfinția sa iubitorul de Dumneḑeŭ Episcopul a orîndui ómeniĭ din partea sfinteĭ Episcopiĭ, să mérgă să scrie vinăriciurile din dealurile ce se numesc maĭ sus, și să-șĭ iae toțiĭ baniĭ vinăriciuluĭ deplin de la dajniciĭ ce plătesc vinăriciŭ, câte 5 banĭ de vadră și părpărul, fără de a se amesteca Vinăriceriĭ domnești întru nimic la aceste dealurĭ cu nicĭ un fel de cuvînt. Asișderea să iae pre tot anul de la Ocne bolovanĭ sare cincĭ sute; cum și la vremea oierituluĭ să aibă a scuti oĭ una mie cincĭ-sute, și să nu se supere de către oierĭ; asemenea să fie *liude* 20 scutițĭ, carĭ vor fi pentru trebuința sfinteĭ Episcopiĭ, pre carĭ găsindu-ĭ și făcênduli-se cercetare de către Ispiavniciĭ județuluĭ, să li se dee și pecetluiturĭ de la Visterie, spre a fi în pace și nesupĕrațĭ de tóte dăjdiile și orînduelile Visterieĭ. Asișderea preste liude cincĭ-ḑecĭ ce are sfinția sa, după catastihul Visterieĭ, să maĭ fie și alțĭ liude 20 ómenĭ fără de pricină iarășĭ apĕrațĭ și scutițĭ de verĭ-ce orîndueli vor eși de la Visteria Domnieĭ mele preste an în țĕră, pre carĭ și aceștia găsindu-ĭ să-ĭ ducă la Dumnélor Ispravniciĭ județuluĭ, ca să-ĭ cerceteze și fiind întocmaĭ dupĕ cuprinderea ponturilor ce sunt date pentru orînduiala scutelnicilor, să li se dee adeverință pre numele și chipul lor, ca să iae și pecetluiturĭ de la Visterie; cum și șése scaune de carne să ție în orașul Craioviĭ, scutite și apĕrate de fumărit, de erbărit, de vamă și de tóte dările ce sunt preste alte scaune; să maĭ fie și alte douĕ scaune de carne asemenea scutite la sud Rômnicul-Vâlcea, care le-a avut în Bucurescĭ și de aicĭ ridicându-se s'aŭ orînduit a le ține acolo; care aceste milĭ le-aŭ avut sfînta Episcopie, atât de la frațiĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, cât și de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, precum din hrisóvele ce le-am vĕḑut ne-am adeverit. Drept aceea, învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Țĕrĭ Românescĭ, și după rîvna ce avem asupra sfintelor luĭ Dumneḑeŭ locașurĭ, ne-am milostivit și prin acest cinstit și bine închipuit hrisov al Domnieĭ mele, înnoim și întărim milele acestea, ca să i se păzéscă nestrĕmutat. Și am adeverit hrisovul acesta cu însășĭ credința Domnieĭ mele Ioan Constantin Ipsilante Vvd. și cu credința prea iubiților Domniĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitrașco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd., Ioan Vvd., martorĭ fiind și Dumnélor cinstițĭ și credincioșĭ boerĭ veliț aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele:

Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Stirbeĭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Barbul Văcărescu vel Vornic, Pan Grigorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istrate Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalache Grădişteanu vel Pă'arnic, Pan Ienache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Izvoreanu Sluger şi Ispravnic, şi s'a scris hrisovul acesta întru întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucureşcĭ, la aniĭ de la naşcerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos 1803, Iunie 29, de Nicolae Logofĕt de Divan.

Cod. XLVII, fila 117.

XXV. La 23 Iulie 1803, Domnitorul acordă Episcopieĭ Rômnic hrisov pentru têrgul Rîurenĭ şi scutelnicĭ:

Hrisovul Episcopieĭ Rômnic pentru têrgul Rîurenĭ şi scutelnicĭ

Oblăduitoriĭ Domnĭ cărora de la Dumneḑeŭ li se încredinţéză ţĕrĭ şi Eparhiĭ întru stăpânire, datorie netăgăduită aŭ, ca şi prin cuvint şi prin fapta creştinéscă, să cinstéscă şi să măréscă slava bisericeĭ luĭ, dintru care isvoresc darurile şi blagosloveniile, care şi pre Domnĭ îĭ face fericiţĭ şi norociţĭ, şi pentru cele ce ar înţelege şi ar cunósce că ar fi spre folosul Dumneḑeescilor locaşurĭ, se cade să le orînduiască şi să le întăréscă, ca să le rĕmâe şi dupĕ petrecanie acestor vremelnice nume nemuritóre şi pomeniriĭ veciníce; drept aceea şi Domnia mea, acum dupĕ ce ne-aŭ miluit Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Românescĭ, pliroforisindu-se iubitorul de Dumneḑeŭ părintele Episcop de Rômnic, chir Nectarie, pentru a Sfinţieĭ sale sfîntă Episcopie de la Rômnic sud Vâlcea, unde se cinstesce şi se prăsnuesce hramul celuĭ dintru sfinţĭ, părinteluĭ nostru Nicolae Arhiepiscopuluĭ Mirelor de la Lichiea, făcĕtorul de minunĭ, cum că din cumplitele silĭ ale resmeriţeĭ aŭ suferit multe jafurĭ şi prăpădirĭ, din care aŭ încăput şi la datoriĭ, şi cunoscută fiind trebuinţa ce are de ajutor, ca să se plătéscă şi să se uşureze dintru acéstă greutate; dupĕ rugăciunea ce ne-aŭ dat sfinţia sa părintele Episcop *chir Nectarie,* şi dupĕ evlavia ce avem şi rîvna către acéstă sfîntă casă, care este cap celor-l-alte sfinte mŏnăstirĭ şi bisericĭ ale Eparhieĭ Episcopieĭ Rômnic, ne-am milostivit şi drintr'acest chip şi bine închipuit Domnescul nostru hrisov, am miluit Domnia mea pre acóstă sfîntă Episcopie cu têrgul ce se face pre moşia Episcopieĭ, la Rîurenĭ sud Vâlcea, într'un an odată la opt ḑile ale luneĭ luĭ Septembre, în ḑioa Nascerilĭ Născĕtóreĭ de Dumneḑeŭ şi pururea Fecióreĭ Maria, care têrg ţine ḑile . . . . . La acest têrg să nu aibă a face nicĭ Vameşiĭ

Domnescĭ întru nimic, nicĭ erbariĭ, nicĭ fumariĭ, nicĭ cotariĭ, precum nicĭ Ispravniciĭ şi alţĭ slujbaşĭ Domnescĭ şi bisericescĭ, ci şi vama şi erbăritul cum şi tóte alte obiceiurĭ ce urmézĕ în ţilele acestuĭ têrg să le aibă, şi să le iae sfînta Episcopie, fără a se amesteca alt cineva la orĭ ce, şi într'aceste ţile să nu fie volnic nimenĭ a vinde vinul şi rachiul fără de scirea omuluĭ ce'l va avea sfînta Episcopie; aşişderea să aibă sfînta Episcopie şi liude 55 strĕinĭ, scutiţĭ, cu pecetluiturĭ dupĕ orînduiala Visterieĭ; încă să maĭ ţie şi liude 60 strĕinĭ, cu ruptórea de la Visteria Domnieĭ mele, să dee pre an de liude po. talerĭ *opt*, însă jumĕtate din banĭ să-ĭ dee la sfîntu Gheorghe şi jumĕtate la sfîntu Dimitrie, iar maĭ mult să nu fie supĕraţĭ de alte orînduelĭ şi podveţĭ ce vor eşi de la Visteria Domnieĭ mele preste an în ţĕră, carĭ şi aceştia să fie strĕinĭ, care aceste milĭ le-aŭ avut sfînta Episcopie, atât de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, cât şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele prin hrisovul cel veţum, cu lét 1797. Si am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele, Ioan Constantin Alexandru Ipsilant Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vodă, martoriĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Manolache Creţulescu vel Ban, Pan Iorgache Suţu vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Ştirbeĭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vornic, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Grigore Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istratie Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalache Manul vel Vornic al politieĭ, Pan Iorgache Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Enache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Isvoreanu vel Slugeriŭ şi Ispravnic; şi s'aŭ scris hrisovul acesta întru întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, la lét 1803, Iulie 20, de Zamfirache biv 3-lea Logofĕt.

Cod. XLVII, fila 117.

XXVI. La 23 Iulie 1803, este dat hrisovul mŏnăstireĭ Spirea. Domnitorul amintesce, că monahul Ioachim de la mŏnăstirea Grigoriu din Sf. Munte, în timpul resmeriţeĭ aŭ rescumpĕrat mulţĭ creştinĭ din robie, fiĭ aĭ Moldoveĭ şi aĭ Ţĕreĭ Românescĭ şi că apoĭ a cerut să se retragă la mŏnăstirea Spirea, ca la *un loc despărţit de sgomotul lumeĭ*. Decĭ Domnitorul l'aŭ făcut îngrijitor aceleĭ mŏnăstirĭ. Domnitorul acordă diverse miluirĭ luĭ Ioachim de la mŏnăstirea Spireĭ:

Hrisovul mŏnăstireĭ Spireĭ

De vreme ce cuviosul între monahĭ Chir Ioachim, ce este curat fiŭ al Sfinteĭ mŏnăstirĭ Grigoriu ot Sfînta Agora, din rîvna sa fiind pornit spre

fapte bune, aŭ făcut multe bunĕtăţi, nu numaĭ cu aĭ sĕĭ banĭ ci şi cu datorie, rĕscumpărând atâtea suflete creştinescĭ din robie, ***precum şi dintru aceste două ţĕrĭ, Ţéra Românéscă şi a Moldoveĭ într'acéstă vreme trecută a resmeriţeĭ***, pre carĭ cu aşa silinţă şi trudă sloboḑindu-ĭ, i-aŭ făcut volnicĭ de aŭ mers fie-care pre la locul lor, şi fiind trimis aicĭ de obşte Exarh, despre partea tuturor Sfintelor mŏnăstirĭ ot Sfînta Agoră, iarăşĭ pentru folosul mŏnăstiresc silindu-se în tótă vremea către fapte bune pentru obşte şi pentru sine şi petrecênd viaţă cuviósă, aŭ voit cât va şedea aicĭ, să nu se supere dorita sa odihnă, cerênd de la Prea Sfinţia Sa Mitropolitul ţĕreĭ un ***loc despărţit de sgomotul lumeĭ***, ca să se odihnéscă fără de gânduĭ. Decĭ prea Sfinţia Sa, către mulţămirea care tot neamul creştinesc era dator să aibă către Cuviosia Sa, găsind acest sfînt locaş potrivit dupĕ dorinţa sa, adecă biserica ce aŭ făcut-o rĕposatul Spiru Doctorul, pre moşia Sfinteĭ Mitropoliĭ, unde se cinstesce şi se prăsnuesce hramul Sfîntuluĭ Ierarh făcĕtorul de minunĭ Spiridon, care era afierosită Sfinteĭ Mitropoliĭ, pentru maĭ multă sufletéscă pomenire şi pururea aducere aminte acestuĭ rĕposat Doctor Spiru, ctitor aceĭ sfinte biserică şi pentru pomenirea rudelor sale afiserosit acéstă biserică cuvioşieĭ sale şi sfinteĭ mŏnăstireĭ sale ***Grigoriu*** Sfînta Agoră, cu tóte sfintele odóre şi vase, ce s'aŭ dat prin catastih în mâna cuvioşieĭ Sale, ca să aibă apururea locaş, atât cuvioşia sa, cât şi părinţiĭ călugărĭ, carĭ se vor primi dupĕ vremĭ de cuvioşia Sa, şi de la numita mŏnăstire a sa aicĭ, orĭ pentru deosebita mŏnăstireĭ sale trebuinţă, seaŭ pentru a obşteĭ mŏnăstirilor de Sfînta Agoră, rînduind Prea Sfinţia Sa Părintele Mitropolitul şi hotarul locului biserice: lungul de amêndouĕ părţile stânjenĭ 92, latul stânjenĭ 24 drepţĭ, în care se coprinde şi viişóra, care este lucrată, adecă pogóne cinci şi stânjenĭ patru, care pre larg se arată acéstă afieroma, şi semnele hotaruluĭ în cartea Prea Sfinţieĭ Sale Părinteluĭ Mitropolit, ce aŭ dat la mâna cuvioşieĭ Sale, cu lét 1776, Maiŭ 15, întărită şi iscălită cu iscălitura şi pecetea Sfinţieĭ Sale, iară via care are acéstă Sfîntă biserică tot acolo, ce este iarăşĭ pre pământul Sfinteĭ Mitropoliĭ, fiind fost óreşĭ-ce lucrată de Hristofi Căpitan za lefeciĭ, némul aceluĭ rĕposat Spirea Doftorul, cu aĭ sĕĭ banĭ, cu tocmélă şi aşeḑĕmînt în scris, aŭ întors cuviosul chir Ioachim cheltuiala cu banĭ gata, taleri 350 luĭ Hristofi Căpitan, şi aŭ cumpĕrat-o, dupĕ cum pentru tóte aceste ne adeverim, atât din hrisovul Mărieĭ Sale părinteluĭ Domnieĭ mele, al rĕposatuluĭ Nicolae Vodă Caragea şi al Domnieĭ sale fratéluĭ Mihail Suţu Voevod, ce le-am vĕḑut Domnia mea, făcênd şi schituluĭ milă de scutelnicĭ şi de scutélă de oierit; decĭ aceste afieromă şi milă vĕḑêndu-le Domnia mea, că sunt cu tótă dreptatea făcute, ne-am milostivit şi nu numaĭ le-am întărit şi le-am înnoit şi print'acesta domnescul nostru hrisov, ca dania să fie bine întemeiată, nesmintită şi neclintită nicĭ odinióră în vecĭ, şi să nu se pótă lua de nimenea nicĭ odată, ca să se dee subt altă strĕină stăpânire

nicĭ să nu se supere de nimenĭ a fi în vre-un fel de chip, şi să se păzéscă, pururea nestrĕmutat; adecă liude 10 scutelnicĭ pentru poslușanie, cărora să li se dee de la Visterie pecetluirĭ pre numele şi chipul lor, cum şi oĭ 200 să scutéscă de oierit, la vremea oierituluĭ, pentru care după orînduială să i se facă pecetea Domnieĭ mele, de rădicătură, ci încă am maĭ adaus milă de la Domnia mea ca să iae pre tot anul talerĭ 100 de la Vama Oboruluĭ Tîrguluĭ de afară, carĭ banĭ să se dee la ḑioa hramuluĭ acesteĭ sfinte biserică, spre a fi de trebuinţă şi întărire, iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele veĉnică pomenire; şi am întărit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Voevod şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Dumitraşco Voevod, Gheorghe Voevod, Nicolae şi Ioan Voevod, etc. — 1803, Iulie 25.

Cod. XLVII, fila 143.

XXVII. Cu hrisovul din 29 Iulie 1803, Constantin Ipsilante acordă mŏnăstireĭ Arnota din Vâlcea, «care este zidire domnéscă slobodă a ţĕreĭ» maĭ multe miluirĭ şi scutirĭ. Domnitorul amintesce, că la acéstă mŏnăstire se află moşce isbăvitóre de locuste:

Hrisovul mŏnăstireĭ Arnota.

Minunat este Dumneḑeŭ întru sfinţiĭ sĕĭ (ḑice proorocul şi împĕratul David), pentru că prin mijlocirea lor, ca prin nisce organe şi vas curate şi alese ale sfîntuluĭ Duh, isvorăsce tămăduire norodului şi ajutor întru nevoile şi patimile lor, dupe darul ce li s'aŭ dat, ca unor aleşĭ aĭ seĭ, între care şi sfîntul Mihail Sinaitul ca un locaş vrednic al prea sfîntuluĭ Duh, prin darul tămăduirilor ce aŭ luat de la Dumneḑeŭ arĕtându-se făcĕtorĭ de minunĭ şi isbăvitor de patima locustelor, nu puţin ajutor aŭ cunoscut ţéra acésta în câtă vreme s'aŭ arĕtat acest fel de jăvinĭ vătĕmătóre ródelor pămîntuluĭ, atât maĭ înnainte în vremĭ trecute, cât şi acum în cele de pre urmă, cunoscênd ţéra mult folos din ajutorul acestuĭ sfînt, a căruia sfîntă mână fiind că se află păzindu-se aicĭ în ţéră, la mŏnăstirea Arnota, sud Vâlciĭ, care este zidire domnéscă, slobodă a ţĕreĭ, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul soborul sfinţilor maĭ marilor Voivoḑĭ aĭ oştirilor cereşcĭ Arhanghelul Mihail şi Gavril, cade-se în adevĕr, atât pentru cele trecute ajutoruri ce aŭ cunoscut ţéra, cât şi pentru folosul şi izbăvenia cea desĕvârşită, care şi de acum înainte cu rugăciune se cere şi se nădăjduesce de obşte a o avea ţéra prin mijlocirea şi rugăciunile acestuĭ sfînt de la milostivul Dumneḑeŭ, şi pentru semnul evlavieĭ a se face locaşuluĭ sfinţieĭ sale şi ajutor cuviincios din milele Dumneḑeescĭ, maĭ vêrtos fiind acéstă sfîntă mŏnăstire zidită la un loc înalt, cu multă trebuinţă de ajutor la trebuinţele sale. Drept aceea am bine-voit Domnia mea şi lângă mila vinăriciuluĭ, ce aŭ avut numita

mŏnăstire Arnota, câte 2 banĭ de vadră, cu părpărul, din satele Costescĭ, Bărbătescĭ, Dobricenĭ şi Bărdănescĭ, sud Vâlcea, şi ceea ce aŭ adaos părintele Domnieĭ mele talerĭ 100 din oierit, talerĭ 100 din dijmărit, talerĭ 100 din văcărit şi talerĭ 50 din vama Craioveĭ, pentru unt-de-lemn, făcliĭ şi tămâie, care aceştĭ să aibă a-ĭ da cumpărătoriĭ acesteĭ slujbe de la judeţele ot preste Olt, preste baniĭ Cămăreĭ, iar când slujbele acestea vor fi în credinţă să se dee de la Visterie şi Cămara Domnieĭ mele cu pecetluiturĭ. Asişderea să i se dee şi câte 100 bolovanĭ sare de la Ocnele marĭ sud Vâlcea, pre fie-care an; să scutéscă şi oĭ 100 de oierit, precum şi liude 10 strĕinĭ, să-ĭ aibă de apururea nedajnicĭ şi scutiţĭ, cărora să li-se dee de la Visteria Domnieĭ mele pecetluiturĭ cu care acéstă milă şi ajutor de ómenĭ, îndatorim pre Egumenĭ să fie silitorĭ a face cele trebuincióse dresurĭ şi întemeierĭ, spre buna podóbă şi înfrumuseţarea sfinteĭ mŏnăstirĭ şi a bisericeĭ, atât la cele din năuntru, cât şi la cele de afară zidirĭ şi împrejmuirĭ, ca să se afle pururea în starea eĭ.

Aceste le întărim Domnia mea, dupe hrisovul Mărieĭ sale părinteluĭ Domnieĭ mele, ce-l vĕḑum cu lét 1797, Iulie 8, i dupe hrisovul Domnieĭ sale fratéluĭ Alexandru Vvd Moruzi, cĕ-l vĕḑum cu lét 1799, Septembrie 3, ca să se păzéscă nestrĕmutat; avênd Domnia mea bună rîvnă şi iubire către sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ de a le întemeia, şi maĭ vêrtos pentru ajutorul ce fără îndoială 'l nădăjduim de la sfîntul; pentru care nu suntem la îndoială, că şi fraţiĭ Domnĭ din urma nóstră, pentru evlavie şi pentru folosul ce'l nădăjduesce ţéra de apururea de la ajutorul acestuĭ sfînt, vor bine-voi a înnoi şi a întări locaşuluĭ Sfinţieĭ sale privilegiul acesta. Şi am adeverit hrisovul acesta cu însuşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae şi Ioan Vvd., martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boieriĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele... şi Ispravnic la facerea acestuĭ hrisov Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus; şi s'a scris hrisovul acesta întru întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ, în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anulde la lét 1803, Iulie 29, de Gregorie Grecescu 3-lea Logofĕt.

Cod. XLVII, fila 142.

XXVIII. Din 28 Iulie 1803 posedăm hrisovul luĭ Constantin Ipsilant în favórea bisericeĭ Creţulescu, pentru diverse scutirĭ şi privilegiĭ:

. . . . . *Zem Vlahiscoie*

Sfinteĭ şi Dumnezeescĭ bisericĭ de aicĭ din oraşul Domnieĭ mele, unde se cinstesce şi să prăznuesce hramul Adormireĭ prea sfinteĭ de Dumnezeŭ Născătóreĭ şi pururea Fecióreĭ Maria şi soborul sfinţilor şi marilor Voivoḑĭ aĭ cetelor îngerescĭ Mihail şi Gavril, care biserică *este zidită şi înălţată din*

temelia ei de Dumnĕlui rĕposatul Vornicul Iordache Creţulescu, ca să fie sfinteĭ biserică milă de la Domnia mea: să scutéscă în toţĭ aniĭ drepte bucatele sale, vinul de vinăriciŭ, stupĭ i râmătorĭ de dijmărit şi oĭ de oierit 300 şi o pivniţă, aicĭ, în oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ, scutită de fumărit, i de cămănărit, de vamă, de vinul Domnesc, i de ortul vătăşesc şi de tóte alte angariĭ, ce vor fi pre alte pivniţe; aşişderea să aibă a ţinea şi păzitorĭ argaţĭ liude patru, însă nu ómenĭ de prin satele ţĕreĭ, ci strĕinĭ, pentru carĭ aducênd adeverinţă de la Dumnélor Ispravniciĭ judeţuluĭ de numele şi chipul lor, să li se dee pecetluiturile Domnescĭ, ca să fie în pace şi iertaţĭ de tóte dăjdiile şi orînduelile verĭ-câte ar eşi pre ţeară de la Visteria Domnieĭ mele, de nicĭ unele nicĭ un val şi nicĭ o supĕrare să nu aibă, ca să fie pentru poslușania sfinteĭ biserică; fiind-că acéstă milă aŭ avut-o sfînta biserică atâta de la alţĭ fraţĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, cât şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele dintru întêia Domnie, cum şi de la alţĭ fraţĭ din urmă, i dintru a doua domnie a Măriei sale părinteluĭ Domnieĭ mele, precum ne-am adeverit Domnia mea din cartea Măriceĭ sale, ce o vĕdum, cu lét 1797. Decĭ învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ ţĕrĭ pravoslavnice, ne-am milostivit de 'ĭ-am înnoit şi 'ĭ-am întărit milele ce se cuprinde maĭ sus ca să i se păzéscă nestrămutat; poruncim Domnia mea şi vóuĕ tuturor slujbaşilor, ce veţĭ fi orînduiţĭ cu orĭ ce fel de slujbă, toţĭ să aveţĭ a vĕ feri şi nimenea întru nimica supĕrare seaŭ bântuială de tóte câte se cuprind maĭ sus să nu faceţĭ, că aşa este porunca Domnieĭ mele, *ii saam receh gd.* — 1803 Iulie 28.

Cod. XLVII fila 147.

XXVIII. La 10 August 1803, Domnitorul acordă metohului Episcopieĭ Rômniculuĭ (unde este astă-ḑĭ Ateneul), care a înfiinţat prima fabrică de lumînărĭ de ceară albă, reînoirea monopoluluĭ acesteĭ fabricaţiunĭ. Domnitorul acordă diverse scutirĭ fabriceĭ şi lucrătorilor:

Hrisovul metohuluĭ Episcopieĭ Rômnic, 40 Mucenicĭ, de mi'ele ce are.

Fiind-că sfînta biserică de aicĭ din oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ, unde se cinstesce hramul sfinţilor patru-ḑecĭ de Mucenicĭ, care este metoh al sfinteĭ Episcopiĭ Rômnic, a avut privilegiurĭ domnescĭ, ca singură să aibă a ţinea fabrică întru care să lucreze lumînările de ceară albă în toţĭ Bucurescĭĭ, ca una ce ctitoriĭ acesteĭ biserică cu osîrdie şi cheltuială s'aŭ silit de s'aŭ început acest meşteşug aicĭ în ţéră, atât spre podóba sfinteĭ biserică, cât şi spre trebuinţa altor obraze, şi atât că pentru acest lucru este pricinuitor de podóbă a dobândi ţéia meşteşugul acesta, cât şi pentru că se află biserica acésta între cele-l-alte isterisite de cel maĭ puţin acaret, neavênd nicĭ moşiĭ, nicĭ viĭ, nicĭ ţiganĭ, seaŭ alt cât de mic ajutor, cum aŭ altele; am bine-voit şi Domnia mea şi printr'acest cinstit hrisov al Domnieĭ mele întărim pri-

vilegiul acesteĭ fabrice, ca să aibă tot-d'a-una numaĭ metohul sfinteĭ Episcopiĭ, a pune în faptă acest meşteşug, şi a se vinde lumînările de céră albă numaĭ de la fabrica acésta, nebântuită şi nesupĕrată de cumpĕrătoriĭ de ceară roşie şi diafendipsită, spre a lucra seaŭ a vinde alt nimenea lumînăriĭ de ceară albă; la care acéstă cherhane să fie şi douĭ meşteriĭ ce vor fi lucrătoriĭ acestuĭ meşteşug, în pace şi nesupĕraţi de orĭ-ce dăriĭ şi orânduelĭ ar eşi pre ţéră, cum şi prăvălia acésta a fabriceĭ să fie apĕrată de orânduelile ce sunt preste prăvăliĭ, şi poruncim şi Domnia mea şi Dumisale vel Agă să îngrijeşcĭ de acésta, a nu îngădui pre alt cine-va să vîndă lumînăriĭ de ceară albă; şi iar să aibă acest metoh a ţinea şi liude 20, strĕinĭ scutelnicĭ, iară pentru tréba şi ajutorul acesteĭ sfinte case, care acéstă milă a avut-o metohul de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ înainte, iar Domnia sa fratele Alexandru Moruzi la întărirea ce aŭ făcut acestor milĭ, prin hrisovul ce vĕḑum, de la lét 1793, aŭ maĭ adaos milă, ca să maĭ ţie acest metoh liude încă patru-ḑecĭ, strĕinĭ, fără pricină, ca să fie pentru posluşanie şi vinăriciul din Valea Meilor, şi al Negovanilor şi Valea Largă, i Corbeniĭ, i Valea Petreĭ, i Delicelul *sud-Saac*, câte un ban de vadră, unde are mŏnăstirea Căldăruşanĭ vinăriciŭ; cum şi douĕ scaune de carne aŭ avut scutite aicĭ în oraş în Bucurescĭ, care ridicându-se de aicĭ s'aŭ dat a le avea la Rômnic *sud Valcea*, dupĕ cum se coprinde în hrisovul Domnieĭ mele, ce s'aŭ dat sfinteĭ Episcopiĭ; care tóte aceste milĭ le-aŭ întărit Măria sa părintele nostru, cum şi fraţiĭ Domnĭ din urmă; decĭ, învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ şi pre noĭ cu domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ Rumânescĭ, ne-am milostivit de am înoit şi am întărit tóte aceste milĭ, ca să i se păzéscă nestrămutat, întărind hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante, şi cu credinţa prea iubiţilor meĭ fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vvd., martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boieriĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Manolache Creţulescu vel Ban, Pan Iorgache vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Constantin Ştirbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Dumitrache Racoviţă vel Vornic, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Grigorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istrate Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iorgache Filipescu vel Căminar, Pan Scarlat Grădişteanu vel Paharnic, Pan Ienache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Isvoreanu vel Sluger şi Ispravnic, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus; şi s'a scris hrisovul acesta întru întêiul an dintru întêia domnie a Domnieĭ mele, aicĭ, în oraşul Bucurescĭ, la lĕtul 1803 August 10, de Zamfirache 3-lea Logofĕt[1].

1. Cod. XLVII, fila 147.

XXX. La 14 August 1803, Domnitorul acordă mŏnăstireĭ Cotrocenĭ hrisov de reînoire de milĭ:

. . . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Sfinteĭ şi Dumneḑeeşceĭ mŏnăstirĭ Cotrocenĭ, unde se cinsteşce şi se prăznueşce hramul Adormireĭ prea sfinteĭ stăpânii nóstre de Dumneḑeŭ născătóreĭ şi purureĭ fecióreĭ Marieĭ şi cuviosuluĭ Igumen acesteĭ sfinte mŏnăstirĭ, casă fie sfinteĭ mŏnăstirĭ milă de la Domnia mea tot vinăriciul din dealul Ţigăneşcilor şi al Vitineşcilor, ce se ţin de dealul Piteşcilor sud Muscel, şi din dealul Bucureşcilor din drumul Giurgiuluĭ până în viile mŏnăstireĭ Raduluĭ Vodă; şi iarăşĭ să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ milă de la Domnia mea, să aibă a lua tótă vama din Baltă de la satul Petrile *sud Vlasca* şi vinăriciul dintru acest sat cu părpărul şi ploconul după obiceiurĭ, atât dintr'acest deal, cât şi din cele maĭ sus numite; şi să maĭ fie sfinteĭ mŏnăstirĭ milă de la Domnia mea, să aibă a lua peste tot anul de la ocna Telega bolovanĭ sare 150, la vremea când vor lua şi alte mŏnăstirĭ, care sare să aibă volnicie a o vinde orĭ unde 'i va fi voia, şi de către vameşĭ nimic supĕrare să nu aibă. Asişderea de la toţĭ ceĭ ce aŭ viĭ pe moşia mŏnăstireĭ să aibă a lua sfînta mŏnăstire otaştină la 20 vedre, o vadră, după vechiul obiceiŭ. Asişderea a avut sfînta mŏnăstire Cotrocenĭ prin hrisove domneşcĭ milă a lua pe an din vama domnéscă a tîrguluĭ ce se facea maĭ 'nainte vreme la oraşul Flociĭ sud Ialomiţa, al treilea banu, care i s'aŭ urmat până la o vreme, iar maĭ pe urmă mutându-se tîrgul de la oraşul Flociĭ la Urzicenĭ, în judeţul Ialomiţa, se isterisea numita mŏnăstire de acest al treilea ban, şi dintr'acésta era pricină în tótă vremea cu monăstirea. Dar Domnia sa fratele Moruzi Vvd, vrênd ca să se foloséscă mŏnăstirea cu o milă, pentru acesta aŭ hotărît a i se dea de la cumpărătoriĭ vămeĭ Urzicenilor pe tot anul taleri câte 200 tocmaĭ, care banĭ să aibă a-ĭ rĕspunde vameşiĭ la mŏnastire pe suma cumpărăturiĭ, când se vor vinde vămile, făr de a se scădea cămara domnéscă, iar când nu se vor vinde vămile şi se vor da în credinţă, atuncĭ să rĕspundă cămara domnéscă, acestĭ taloră 200 la mŏnăstire, precum acesta o vĕḑum în hrisovele Domnieĭ sale. Asişderea să ţină acéstă sfîntă mŏnastire liude 15, strĕinĭ, fără de pricină, pre carĭ acum să-ĭ aducă din strĕinătate şi dupĕ adeverinţele Dumnélor Ispravnicilor judeţuluĭ, să li se dee şi pecetluiturĭ, cum şi liude 5 din ludele Visterieĭ. Asişderea să aibă a scuti şi oĭ 400, de oierit; pentru că aceste milĭ le-aŭ avut sfînta mŏnăstire şi de la alţĭ fraţĭ domnĭ de maĭ 'nainte, precum ne pliroforisim Domnia mea din hrisovul Mărieĭ sale părintele Domnieĭ mele ce 'l veḑum, cu leat 1797 Maĭ 28; decĭ îatărim şi Domnia mea milele aceste cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele, Ion Constantin Alexandru Ipsilante Vvd, şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Dumitraşcu Vvd., Alexandru Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd., şi Ioan Vvd., martoriĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ

boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşcu Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel. Spătar, Pan Manolache Creţulescu vel. Ban, Pan Gheorghe Mavrocordat vel. Postelnic, Pan Radu Golescu vel. Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus; Pan C. Ştirbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Dumitraşcu Racoviţă vel Vornic, Pan Barbul Văcărescu vel Vornic, Pan Gregorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istrati Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Manolachi Manu vel Vornic, al politieĭ, Pan Iorgache Filipescu ve Căminariŭ, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Ienache Golescu vel Stolnic, Pan Teodorache Golescu vel Comis, Pan Scarlat Isvoreanu vel Sluger, Pan Pitar şi Ispravnic, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus. Şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul întâiŭ dintru întâia domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucureşcĭ, la anul de la naşcerea Domnuluĭ Isus Hristos 1803, August 14, de Apostolache Logofĕt de Divan [1].

XXXI. La 12 August 1803, Domnitorul dă Mitropolieĭ din Bucurescĭ hrisov de reînoirea privilegilor şi scutirilor.

Hrisovul sfinteĭ Mitropoliĭ din Bucurescĭ

Douĕ lucrurĭ sunt cele ce încoronéză şi împodobesc bunătăţile Domnilor şi ale Oblăduitorilor, amândoue vrednice de laudă şi de mărire, adecă: marea cuviinţă şi buna credinţă, din care cea dintâĭ se silesce către cârmuirea cea politicească, iar cea de a doua se ostenesce către trebuinţele bisericescĭ; însă osebirea uneia de către alta, cu atâta e maĭ de folos, cu cât pentru marea cuviinţă, ca de un lucru lumesc, ţice mântuitorul, *«te grijescĭ şi spre multe te silescĭ»*, iar pentru buna credinţă, ţice..... ci un lucru trebuesce la acest lucru trebuincios: uitându-se Domniĭ înţelepţĭ ca la un îndreptător de povaţă şi cârmuirea politieĭ prea lesne şi cu orânduială bună o săvârşesc, câştigând lauda care o ţice *Sirah*: *Domnia înţeleptuluĭ va fi cu orânduială; de vreme ce începerea înţelepciuneĭ este frica Domnuluĭ.* Acesta dar purtare de grijă a trebuinţelor Bisericescĭ, măcar că aŭ datorie netăgăduită pravoslavniciĭ Domnĭ, a o arĕta din destul la tóte Dumneţeescile locaşurĭ ce se află în oblăduirea lor, dar maĭ cu denadinsul li se cuvine a împlini către maica cea de obşte a bisericelor întru acea Eparhie, care stăpânesc, pe care maĭ ales ca către o împărţitóre a darurilor bisericescĭ cinstind'o şi folosind'o cu celet rebuincióse, nu numaĭ laudă îşĭ câştigă, ci şi partea cea bună îşĭ aleg, care nu se va lua de la dînşiĭ, împlinind ceea ce ţice apostolescul cuvênt: «De am semănat vouĕ cele Duhovnicescĭ, aŭ mare lucru este de vom secera de la voĭ cele trupescĭ?» Ci fiind-că acéstă sfântă şi Dumneţeiască Mitropolia *Ungro-Vlahieĭ şi în vremea turburărilor este cea dintâĭ ce pătimesce furiile răzvrătirilor* şi valurile pri-

1. Cod. XLVII, fila 130.

mejdiilor, şi în vremĭ de linişte este iarăşĭ cea dintâĭ la care toţĭ ceĭ ce se află în necazurĭ şi în lipsă şi în nevoĭ năzuesc şi alérgă, ca la o maică a tuturor fiilor de obşte, şi îşĭ află repaosul şi mângâerea; maĭ vârtos pentru acea ţicem: că orĭ ce milĭ şi ajutóre Domnescĭ s'ar face acestiĭ sfinte case îĭ sunt cuviincióse, şi cu cuvênt vrednic. Pentru care şi nouĕ, de vreme ce din pronia Dumneţeească ni s'aŭ hărăzit Domnia acestiĭ pravoslavnice ţĕrĭ, şi înşine cunoscênd datoria cea netăgăduită, care avem către sfânta Mitropolie a ţĕreĭ, ca către o sĕmănătóre de cele Duhovnicescĭ şi isvor aducĕtor de darurile bisericescĭ, din care se adaugă tóte pravoslavnicele bisericĭ de prin ţeară; de aceea am bine-voit Domnia mea a înnoi milele ce aŭ avut sfînta Mitropolie, atât de la alţĭ fraţĭ Domnĭ, i de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, precum şi din hrisovul Domnieĭ sale fratelui Alexandru Vodă Moruzi ce'l vĕţum, cu lét 1793 Martie 16, ne-am adeverit, în care se cuprinde aceste milĭ adică: să aibă a avea, a ţinea liude una sută scutiţĭ, pre carĭ să-ĭ găséscă strĕinĭ, şi cercetându-se dupĕ orînduiala Visterieĭ de către Dumnélor Ispravnicii judeţului, să le deie adeverinţe de numele şi chipul lor, dupĕ care să li se dee şi pecetluirile Domnieĭ mele, ca să fie în pace şi nesupĕraţĭ de tóte dăjdiile şi orînduelile Visterieĭ; aşişderea să aibă şi tot vinăriciul de la ceĭ ce vor avea vie pe moşiile ce le are sfînta Mitropolie la Balta, în judeţul Vlaşca, ce se numesce *Futoaia* şi . . . din tóte viile cele ce sunt până acum şi câtĕ se va maĭ face de acum înainte, să iae la vadră câte cincĭ banĭ deplin şi părpărul, şi la vremea oierituluĭ să scutéscă de oierit oĭ douĕ miĭ, şi tóte bucatele sfinteĭ Mitropoliĭ să fie scutite, cum şi viile de pogonărit, şi vitele şi caiĭ de văcărit (câţĭ se va întêmpla) şi de calul Domnesc ce daŭ alte sfinte mŏnăstirĭ sfânta Mitropolie să aibă pace, şi 10 cârciume ale sfinteĭ Mitropoliĭ de aicĭ din Bucurescĭ să fie scutite de fumărit, de căminărit, de vamă Domnéscă, i agiască, i de ort vătăjesc, şi tot treĭ sute să iae de la vel Vameş din baniĭ vămeĭ pre tot anul, pentru balta ce este pe moşia sfinteĭ Mitropoliĭ; douĕ sute bolovanĭ marĭ de sare să iae pe an de la Ocna Telega, şi de la ceĭ ce vor fi avênd viĭ pe moşia sfinteĭ Mitropoliĭ din Bucurescĭ şi de la Târgovisce să iae otaştină, dupĕ obiceiŭ, din douĕ-ţecĭ vedre una vadră, însă vin iar nu banĭ, i din délul Aninósa cât ţine hotarul aceluĭ dél al satuluĭ Aninósa, din câte viĭ vor fi, să iae vinăriciŭ câte doĭ banĭ de vadră şi părpărul, pe unde aŭ luat şi maĭ dinainte, i de la ceĭ ce vor fi avênd viĭ pe moşia sfinteĭ Mitropoliĭ ce se numesce *Oreviţa* cu hotarele eĭ Bolboşanĭ şi Gogoşiĭ din sud Mehedinţĭ, cât ţine cuprinsul acesteĭ moşiĭ, să iae sfânta Mitropolie vinăriciul din câte viĭ sunt până acum şi din câte se vor maĭ face de acum înainte, la vadră câte cincĭ banĭ deplin cu părpărul; aşişderea şi treĭ scaune de carne aicĭ în Bucurescĭ să fie scutite şi apĕrate de erbărit, de fumărit, de vamă şi de alte angariĭ, ce daŭ alte scaune, de a fi pentru trebuinţa ómenilor acesteĭ sfinte case; asemenea şi un scaun de carne ce este pe moşia sfinteĭ mŏnăstirĭ din dealul Loloiascăi, sud Slaam

să fie apĕrat şi ne bântuit de către Vinăriceriĭ şi alţĭ slujbaşĭ, şi să ĭae venitul cât l'ar agonisi omul care va fi orânduit de la sfânta Mitropolie, dupĕ cum aŭ luat şi până acum; şi iar să aibă sfânta Mitropolie mila ce aŭ avuto prin cărţĭ şi hrisóve Domnescĭ Mitropolia Târgovişteĭ, adică în toţĭ aniĭ de la Ocna Telega mertic de sare, bolovanĭ una sută: să fie şi liude 10 străinĭ şi fără de pricină de dajdie, pe care găsindu-ĭ să se cerceteze de Dumnélor Ispravnicĭ, şi fiind întocmaĭ, să le deie adeverinţă pe numele şi chipul lor, dupĕ care să li se dee şi pecetluiturile Domnieĭ mele spre a fi nesupĕraţĭ de rândul dăjdiilor Visterieĭ şi de alte orânduelĭ. Aşişderea şi mŏnăstirea Aninoasa, Mitohu sfinteĭ Mitropoliĭ, prin cărţile fraţilor Domnĭ şi ale părinteluĭ Domnieĭ mele are milele acestea, adică, să iae vinăriciu din poporul Urechescilor ot *slaam Rômnic* cu părpărul, dupĕ obiceiŭ, a căruia popor, délurile sunt acestea: Teişul, i Palanga pe moşia numiteĭ mŏnăstirĭ, şi daŭ şi otaştină la mŏnăstire, i Runcul şi Popesciĭ sunt pe moşia lor, carĭ nu daŭ otaştină, ci numaĭ vinăriciu câte doĭ banĭ; să iae şi venitul de la scaunile de carne ce sunt pe moşia mŏnăstireĭ, la care întru nimic nu are a se amesteca Vinăriceriĭ Domnescĭ, şi otaştina să iae dupĕ obiceiŭ din 20 vedre una vadră, însă vin iar nu banĭ; precum şi la sud Teleorman are acéstă mŏnăstire Aninosa vinăriciu de la viile ce sunt pe moşia mŏnăstireĭ, care se chiamă *Puţinteiĭ* ot sud Teleorman, până la 40 pogóne câte 5 banĭ deplin şi părpărul, fără de a se amesteca Vinăriceriĭ Domnescĭ întru nimic, care vinăriciu să-l iae atât din viile ce sunt până acum, cât şi din viile ce se vor mar sădi de acum înainte până la 40 de pogóne; încă maĭ are acéstă mŏnăstire Aninosa să maĭ ţie şi liude 10 ómenĭ străinĭ şi fără de pricină de dajdie, cărora prin cercetare dupĕ orânduiala Visterieĭ, să li se dee şi pecetluiturile Domnieĭ mele la mânĭ, spre a fi nesupĕraţĭ de dăjdiĭ şi de alte orânduelĭ; şi pentru ca să se păzéscă tocmelele acestea ce se cuprind maĭ sus, am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecetie, i cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşcu Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vvd., martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Manolache Creţulescu vel Ban, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţeara de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţeara de sus, Pan Constantin Ştirbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpinénu vel Vornic de ţeara de jos, Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vornic, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Grigorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istrate Creţulescu vel Logofĕt de ţeara de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iorgache Filipescu vel Căminar şi Ispravnic, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţeara de sus; şi s'aŭ scris hrisovu acesta la întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, la lét 1803, August 12, de Răducan Poenarul biv 3-lea Logofĕt[1].

1. Cod. XLVII, fila 124.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Hrisovul mŏnăstireĭ Sfîntuluĭ Gheorghe noŭ de milele ce are

Sfinteĭ şi Dumneḑeescheĭ mŏnăstirĭ de aicĭ din oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ, unde se cinstesce şi se prăsnuesce hramul Sfîntuluĭ Mareluĭ Mucenic şi de biruinţă purtătorul Gheorghe, care este zidită şi înălţată din temelia eĭ de rĕposatul Constantin Vodă Brâncovénul şi închinată la sfîntul şi de viéţă primitor mormêntul Domnuluĭ Iisus Hristos şi cuviosuluĭ Egumen Chir Gavril Arhimandrit, ca să-ĭ fie milă de la Domnia mea, să iae vinăriciŭ de pre moşia mŏnăstireĭ ce se numesce Poenile ot sud Ilfov, câte doĭ banĭ de vadră şi părpărul dupĕ obiceiŭ; aşişderea să iae vinăriciŭ din Délul Cherbiş, i Odolescilor, i Crângul, i Măiunţişul şi Valea Bobuluĭ ot sud Saac, iarăşĭ câte doĭ banĭ de vadră şi părpărul, pentru care acest vinăriciŭ ot sud Saac întêmplându-se prigonire cu vinăricerii domnescĭĭ, scornind alte numirĭ noue în cuprinsul vinăriciuluĭ mŏnăstireĭ, de care dupĕ jalba Egumenuluĭ s'aŭ făcut cercetare din porunca Domnieĭ mele, atât aicĭ la Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţéra de sus Isaac Ralet, prin ceĭ ce aŭ fost dupĕ vreme cu vinăriciul mŏnăstireĭ i cu vinăriciul domnesc, cât şi la faţa loculuĭ s'aŭ făcut cercetare iarăşĭ din porunca Domnieĭ mele de Dumnéluĭ vel Vornic Radu Golescu, i de Ispravnicul judeţuluĭ, Clucer Constantin Bălăceanu, şi s'aŭ dovedit, că poporul Cerba este poporul tot cu aceiaşĭ numire, Toleasca o numesc şi Mărunţişul mare, Valea Crânguluĭ n'are nicĭ o pricină, Mărunţişul îĭ ḑic Mărunţişul mic şi Cotenĭ încă se numesce, pentru că de 10 anĭ încóce Cotenĭĭ ot Cotenĭĭ aŭ sădit viĭ într'acest popor al Mărunţişuluĭ, şi pentru acéstă sădire nouă se numesc a Cotenilor şi aŭ fost pricinĭ de apururea între vinăricerii domnescĭ cu mŏnăstirea, şi în Valea Bobuluĭ este şi Sorliţa fiind o vălcea mică cu puţine viĭ s'aŭ ţinut şi se ţine atât din vechime cum şi acum de Valea Bobuluĭ, nefiind despărţită, de unde aŭ luat mŏnăstirea vecinându-se mila vinăriciuluĭ mŏnăstireĭ cu milele vinăriciuluĭ altor mŏnăstirĭ şi dupĕ pliroforia ce ni s'aŭ dat de Dumnélor numiţiĭ boerĭ, că acele numirĭ nouĕ sunt în coprinsul poporuluĭ mŏnăstireĭ, dăm şi domnésca nótră întărire, ca din tóte acele numirĭ nouĕ şi vechĭ să iae mŏnăstirea vinăriciŭ dupĕ cum se coprinde maĭ sus; pentru care la vremea vinăriciuluĭ Egumenul seaŭ ómenĭĭ ce îĭ va rêndui să âmble împreună cu vinăricerii domnescĭ, ca să scrie tot vinăriciul dintr'acele popóre, şi făcênd douĕ catastihe asemenea unul ca şi altul, iscălite şi de vinăricerii domnescĭ şi de omul mŏnăstireĭ, să aibă a lua mŏnăstirea câte banĭ de vadră şi părpărul, iară ceĭ-l-alţĭ câte doĭ banĭ de vadră şi ploconul să iae vinăricerii domnescĭ. — Aşişderea să iae sfînta mŏnăstire otastină, dupĕ obiceiul păméntuluĭ, de la ceĭ ce vor fi avênd viĭ pre moşia mŏnăstireĭ; şi iară să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ milă de la Domnia mea să iae de la Ocna Telega pre an bolovanĭ 200; să scutéscă oĭ de oierit 2000, care

la vremea oierituluĭ să aibă a se ridica cu pecetluitul Domnieĭ mele; treĭ cârciume în Bucurescĭ ce are mŏnăstirea, în care 'şĭ vinde vinurile, să fie scutite de fumărit, de vamă, de vinul domnesc şi de ortul vătăşesc i de orĭ-ce angariĭ ce vor da alte pivniţe, aceste să nu se supere; să fie şi liude 35 ómenĭ strĕinĭ pre carĭ găsindu-ĭ să'ĭ ducă la Dumnélor Ispravniciĭ judeţuluĭ ca să'ĭ cerceteze, şi fiind strĕinĭ cu adevĕrat, să le dee adeverinţe pe nume şi chipul lor, dupĕ care să li se dee şi pecetluirile Domnieĭ mele, spre a fi în pace şi ertaţĭ de tóte dăjdiile şi angariile ce vor eşi de la Vistieria Domnieĭ mele pe an în ţeară, de nicĭ unele val şi băntuială să nu aibă; care aceste milĭ le-aŭ avut atât de la alţĭ fraţiĭ Domnĭ de maĭ nainte, cât şi de la Măria Sa părintele Domnieĭ mele precum din hrisóvele ce le vĕḑuĭ ne-am adeverit.—Decĭ, învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ Românescĭ, dupĕ evlavia ce avem către sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, maĭ vèrtos către sfîntul şi de viéţă primitor mormînt al Domnuluĭ Iisus Hristos, ne-am milostivit printr'acest cinstit şi bine închipuit hrisovul Domnieĭ mele, întărim milele ce se coprinde maĭ sus, ca să se păzéscă nestrĕmutat; rugăm dară pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrenici a fi oblăduitorĭ acesteĭ crescinescĭ ţĕrĭ, să bine-voiască a înoi şi a întări aceste milĭ, ca şi ale Domniilor sale milĭ şi facerĭ de bine să fie în urmă de alţiĭ ţinute în sémă; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitrasco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoḑĭ. Martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitrasco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Creţulescu vel Ban, Pan Iordache Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţeara de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţeara de sus, Pan Constantin Ştirbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel. Vornic de ţeara de jos, Pan Dumitrasco Racoviţă vel Vornic. Pan Barbul Văcărescu vel Vornic, Pan Mateiŭ Fălcoianu vel Vornic al obştirilor, Pan Istrate Creţulescu vel Logofĕt de ţeara de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iordache Filipescu vel Căminar şi Ispravnic, vel Logofĕt de ţeara de sus Isaac Ralet; şi s'aŭ scris hrisovul acesta la întâia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ, în oraşul Bucurescĭ, la lét 1803, Noembrie 6 de Răducan Poenariu biv 3-lea Logofĕt Condicar.[1].

---

1. In acest document lectorele va afla numire de localitate indecentă. Nu este unica ce am întâlnit! Până în ḑioa de astă-ḑĭ se află de asemenea urîte numirĭ şi guvernele nu le schimba în altele, tot aşa cum până astă-ḑĭ ele persista a numi judeţele Jiul-de-sus şi Jiul-de-jos, cu numirile slavone: Gorj şi Dolj!

XXXII. La 29 August 1803, Alexandru Ipsilante ḑicênd că fiind-că a luat însciinţare cum că la acele treĭ mŏnăstirĭsfinte, Tismana, Cozia şi Câmpu-Lung ce sunt legate spre ajutorul spitalelor obştieĭ, care se iconomisesc de epistaţiĭ orînduiţĭ, nu se păzesce cu întregime orînduiala. . . . . dupe hrisovul luĭ Alexandru Moruzi Domnitorul, el reînoesce dispositiunile aceluĭ hrisov, cât privesce personalul mŏnăstirilor şi rînduesce Egumen noŭ pre Anania de la Govora, ca să fie priveghetor ca tóte trele mŏnăstirile să se ţie în bună rînduială, să nu lipséscă personalul bisericesc :

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Fiind-că am luat Domnia mea însciinţare cum că la acele 3 mŏnsătirĭ sfinte, Tismana, Cozia şi Câmpu-Lung ce sunt legate spre ajutorul spitalurilor obştieĭ, care se iconomisesc de epistaţiĭ orânduiţĭ, nu se păzesce cu întregime orînduiala aceea ce prin hrisovul Domnieĭ sale fratelui Alexandru Vodă Moruzi s'aŭ întocmit, spre a fi nelipsiţĭ adică la mŏnăstirile Cozia şi Câmpu-Lung câte un eclesiarh cu tal. 50 pe an, câte doĭ preoţĭ, a fi mŏnăstireĭ cu taleri 80 pre an, câte un diacon cu taleri 30 pre an, câte un cântăreţ cu taleri 50 pre an şi un candila.... cu taleri 25 pre an, carĭ să'şĭ aibă şi mâncarea lor de la mŏnăstire; iar la Tismana să aibă şi 6 părinţĭ călugărĭ, cărora să le dee şi acestora câte taleri 20 pre an. Asişderea şi proegumeniĭ de la câte trele numitele mŏnăstirĭ de vor vrea să şaḑă în mŏnăstire, să li se dee fieş-căruia 750 taleri pre an pentru îmbrăcămintea lor şi să-şĭ aibă şi de mâncarea lor de la mŏnăstire. Asişderea să se facă în fieş-care an la câte trele aceste mŏnăstirĭ cele obicinuite pomeniri pentru rĕposaţiĭ ctitorĭ şi cele-l-alte orînduelĭ de slujbe bisericescĭ să se săvêrşiască într'însele de apururea; pentru care acestea măcar că aŭ fost maĭ dinainte orînduit Teodosie Arhimandrit proegumenul purtător de grijă şi luător aminte a le vedea acestea tot-d'a-una de se urmézĕ seaŭ nu, dar fiind că numitul pro-egumen Teodosie se vede că aŭ amelisit acéstă datorie a luĭ şi fiind-că vroim Domnia mea a se păzi de apururea numita orînduială la fiteş-carele din numitele mŏnăstirĭ, dupĕ cuprinderea hrisovuluĭ ; iată am rînduit Domnia mea pre cuviosul Chir Anania, egumenul mŏnăstirieĭ Govora, cu acéstă epistăşie, ca apururea şi tot-d'a-una să fie privighetor şi luător aminte la câte trele aceste numite mŏnăstirĭ de se păzesce într'însele orînduiala acea întocmaĭ precum se arată maĭ sus, dupĕ întocmirea hrisovuluĭ, cu eclesiarh şi preoţĭ, diaconĭ, cântăreţĭ, candilariŭ şi părinţĭ călugărĭ, carĭ să'şĭ aibă şi plata simbrieĭ lor dupĕ hrisov, cum şi mâncarea lor de la mŏnăstire. Aşişderea şi pro-egumeniĭ ce vor vrea a şedea în mŏnăstire de 'şĭ aŭ iarăşĭ şi cuviosia lor orînduiala, ce li s'aŭ fost făcut, cum şi cele-l-alte orînduelĭ de sfintele slujbe bisericescĭ de se sĕvêrşesc dupĕ cuviinţă, fără de cusur. Aşişderea sfintele biserică de aŭ cele trebuincióse

înlăuntrul lor, ca să fie de apururea îngrijite şi întru cuviinciósa lor, ca nisce locaşurĭ Dumneḑeescĭ, pururea şi în tótă vremea să fie privitor şi dator a lua aminte de se păzesc şi de se urmézĕ fără de cusur tóte acestea la fiteş-care mŏnăstire şi să însciinţeze Domnieĭ mele; căruia pentru ostenéla sa, să i se dee din veniturile a câte trele mŏnăstirĭ carĭ se strînge la spitalurĭ câte talerĭ una sută pre lună; de care poruncim Dumnévóstră cinstiţilor şi cre-dincioşĭ boerilor Domnieĭ mele epitropĭ aĭ spitalurilor, să faceţĭ rînduială, ca din veniturile numitelor mŏnăstirĭ să i se dee acéstă orînduită léfă. *tol co pisah gd.* — 1803, August 29 [1].

Am arĕtat aiurea, cum se făcea numirea şi instalarea unuĭ noŭ Egumen de mŏnăstire. Epistasiĭ nu eraŭ la tóte mŏnăstirile.

. . . . . *Zem Vlahiscoie*

Fiind că pre cuviosul eromonah Paisie Egumenul mŏnăstireĭ Govori, din sud Vălcea, l'am mutat Domnia mea făcêndu-l Egumen la mŏnăstirea *Arnota* sud Vălci şi în locu-ĭ la Govora am făcut Domnia mea Egumen pre cuviosul Ananie eromonah, orânduim pre Răducan Tocilescu Logofĕt de Divan, ca să mérgă cu numiţiĭ Egumenĭ să-ĭ aşeḑe, şi să le citéscă întru auḑul tuturor, deosebit cărţile Domnieĭ mele, ce li s'aŭ dat la mânĭ de Egumenie, făcêndu-le teslim tóte lucrurile mŏnăstirilor până la orĭ-ce, şi cuviosul Paise să aibă a'şĭ da socoteala de venit şi cheltuiala mŏnăstireĭ, făcênd teslim tótă zestrea prin catastihe dupĕ orînduială iscălită de amêndoĭ Egumeniĭ şi orînduitul Logofĕt, din care un catastih să-l lase la mânile Egumenuluĭ şi altul să-l aducă aicĭ d'impreună şi cu socotéla ce aŭ făcut, iar mŏnăstirea Arnota fiind socotéla sciută şi făcută, va face numaĭ teslimatul lucrurilor de zestrea mĕ-năstireĭ prin catastihe dupĕ orînduială, *ii saam receh* [2].

XXXIII. La 8 Octombrie 1803, este cartea bisericeĭ domnescĭ din Câmpu-Lung, zidită de Mircea Vodă pentru diverse *miluirĭ* re-înnoite:

Cartea bisericeĭ domnéscă din Câmpu-Lung.

. . . . . *Zem. Vlahiscoe.*

De vreme ce preoţiĭ, carĭ păzesc la biserica domnéscă din oraşul Dom-nieĭ mele Câmpu-Lung, ce este făcută din temelia eĭ de rĕposatul Mircea Vvd., unde este hramul sfîntuluĭ şi făcĕtoiuluĭ de minunĭ Nicolae, aŭ avut

1. Cod. XLIX, fila 86.
2. Cod. LVIII, fila 135.

milă, atât de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, prin cartea ce o vĕḑum cu lót 1797, Maiŭ 25, cât şi de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, a fi casele preoţilor ertate de birul preoţesc şi de ploconul vlădicesc, i de alte orîndueliĭ câte vor da alţiĭ preoţiĭ pe an, de nicĭ unele val şi supĕrare să nu aibă, cum şi de drepte bucatele lor să fie ertaţiĭ: de dijmărit, de oierit, de văcărit, să fie şi strĕiniĭ 4 am dat şi Domnia mea acéstă Domnésca nóstră carte popeĭ Nicăĭ, protopop sin popa Ioan protopop, i popeĭ Panait sin popa Constantin eclesiarh, popi Chircă sin popa Nichifor, carĭ se află slujind acum la acéstă sfîntă biserică, prin care hotărîm ca să le păzéscă mila acésta de scutéla lor, să scutéscă şi drepte bucatele lor, stupĭ, râmătorĭ de dijmărit şi vin de vinăriciŭ, precum şi oĭ 300, adică de preot câte una sută; aşişderea să aibă a ţinea şi liude patru ómenĭ strĕiniĭ, scutiţĭ şi apĕraţĭ de tóte dăjdiile şi orînduelile ţĕreĭ, cu pecetluiturĭ dupĕ orânduiala Visterieĭ, ca să fie de ajutor sfinteĭ biserică; pentru care poruncim Domnia mea la toţĭ câţĭ se cuvine, întocmaĭ să fiţĭ următorĭ ca să se pótă ţinea acéstă sfîntă biserică în starea ce se cuvine şi a face cu neîncetat slujbe şi rugăciunĭ pentru sănătatea Domnieĭ mele şi pentru crescinescul norod. *ii saam receh gd.* — 1803, Octombrie 8[1].

XXXIV. La 10 Iulie 1803, Domnitorul acordă mŏnăstireĭ Horezu, cea zidită de Constantin Vodă Basarab Brâncoveanul, hrisov reînnoitor de miluirĭ:

Hrisovul mŏnăstireĭ Horezu.

Sfinteĭ şi Dumneḑeesceĭ mŏnăstirĭ ce se chiamă Horezu ot sud Vâlciĭ, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfinţilor slăviţilor şi întocmaĭ cu Apostoliĭ şi de Dumneḑeŭ încununaţĭ maĭ marĭ împĕraţĭ Constantin şi Elena maica sa şi părinteluĭ Chir Pahomie egumenul şi tuturor părinţilor călugărĭ câţĭ se vor afla locuitorĭ la acéstă sfîntă mŏnăstire, care este zidită şi înălţată. din temelie de Domnia sa rĕposatul Constantin Basarab Brâncoveanul Vvd., ca să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ vinăriciul din Dealul Sutescilor, i Nemoiu, i Creţănĭ, şi Dealul Gârlescilor i al Slătarilor ot sud Vâlcea, cu părpărul dupĕ obiceiŭ, care vinăriciŭ este dat la acéstă sfîntă mŏnăstire încă maĭ dinainte vreme de rĕposatul Constantin Vvd. Basarab, ctitorul mŏnăstireĭ, prin hrisovul Măriei sale 7200, iar dupĕ aceea şi Domnia sa răposatul Stefan Vvd. Cantacuzino aŭ întărit mŏnăstireĭ acéstă milă prin hrisovul Domnieĭ sale de la lót 7223 şi încă aŭ maĭ adaus milă, ca să maĭ iee mŏnăstirea vinăriciŭ şi din Dealu-Puţuiilor şi de la Ţoroc şi de la Cacaleţ şi de la Brătivoescĭ ot sud Dolj, cu părpărul, dupĕ obiceiŭ. Aşişderea să aibă sfînta mŏnăstire şi liude 20 scutiţĭ ómenĭ streinĭ şi fără de pricină de dajdie pre carĭ ómenĭ găsindu-ĭ să-ĭ ducă

1. Cod. XLVII, fila 126.

la Dumnélor Ispravnicĭ județuluĭ, ca să-ĭ cerceteze și fiind streinĭ și fără de pricină, să le dee adeverință pre numele și chipul lor, după care să li se dee și pecetluiturĭ de la Visteria Domnieĭ mele, spre a fi în pace și nesupĕrațĭ de tóte dăjdiile și orînduelile Visterieĭ; care aceste milĭ le-aŭ avut sfânta mŏnăstire, atât de la alțĭ frațĭ Domnĭ de maĭ înainte i de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, cât și de la frațiĭ Domnĭ din urmă, precum din hrisovul părinteluĭ Domnieĭ mele, ce vĕḑum, cu lét 1797 August 5, ne-am adeverit.

Drept aceea dar, învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ și pre noĭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Țĕrĭ Românescĭ, ne-am milostivit de am înnoit și am întărit milele ce se cuprind maĭ sus, să le aibă întocmaĭ și nestrĕmutate, ca să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ de ajutor și de întărire, pentru care Egumenul seaŭ alțĭ ómenĭ aĭ mŏnăstireĭ să aibă a âmbla și a scrie vinăriciul tot-d'o-dată cu vinăriceriĭ domnescĭ și să facă două catastișe asemenĭ unul ca și altul, iscălite fiind amêndouĕ de vinăriceriĭ domnescĭ și de omul mŏnăstireĭ și așa împreună strîngênd banĭ vinăriciuluĭ, ce este de plătesc dajniciĭ de vadra cu vin po banĭ de vadră patru și poclonul de vadră un ban, dintr'aceștia să aĭbă a lua sfînta mŏnăstire de vadră câte douĭ banĭ și părpărul, după cum aŭ avut obiceiŭ și maĭ înainte vreme; iar ceĭ-l'alțĭ câte doĭ banĭ de vadră și ploconul câte un ban să iee vinăriceriĭ domnescĭ. Și am adeverit hrisovul acesta cu însăși credința Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Vvd., și cu credința prea iubiților Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd. Dumitrașcu Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. și Ioan Vvd., martorĭ fiind și Dumnélor cinstiți și credincioșĭ boeriĭ veliți aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, și s'aŭ scris hrisovul acesta la întêiul an dintru întêia domnie a Domnieĭ mele. aicĭ, în orașul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ la lét 1803, Iulie 10, de Răducanul Poenaru biv 3-lea Logofĕt, Condicarul Divanuluĭ [1].

XXXV. La 22 Octombrie 1803, se reînnoesce hrisovul de miluirĭ și scutirĭ a mŏnăstireĭ Bistrița:

Hrisovul mŏnăstireĭ Bistrița.

De vreme ce proorocul și pururea între împĕrațĭ pomenitul, prea înțeleptul Solomon, numaĭ în umbra legeĭ rezemându-se, făcu atâtea podóbe caseĭ Dumneḑeescĭ a Ierusalimuluĭ și o dărui cu atâtea daruri, ca să se păzéscă într'ênsa sicriul cu tablele legeĭ Domnuluĭ, cu cât maĭ vêrtos, noĭ carĭ suntem acum cu mila Duhuluĭ sfînt pravoslavnicĭ Domnĭ, se cade să ne silim cu tot sufletul să întemeiem și să ajutorăm sfintele luĭ Dumneḑeŭ locașurĭ, într'u care nu se înjunghie vită necuvîntătóre, precum óre când acolo, ci însuși mielul luĭ Dumneḑeŭ se jertfesce pentru viéța tuturor; pentru acésta înălțându-ne și pre noĭ Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia în scaunul Țĕreĭ Românescĭ,

1. Cod. XLVII, fila 140.

bine am voit, ca din bogatele milĭ ale prea milostivuluĭ Dumneḑeŭ ce ne-aŭ dăruit, să rĕvărsăm şi noĭ faceriĭ de bine spre cinstea şi întărirea sfinteloı mŏnăstirĭ, carĭ sunt cea maĭ de cinste parte a politieĭ şi podóba cea maĭ mare şi semnul cel prea arĕtat al pravoslavieĭ întru acest Principat; între care fiind şi sfînta mŏnăstire Bistriţa ot sud Vâlcea, unde se cinstesce şi se prăsnuesce Hramul Adormireĭ prea sfinteĭ de Dumneḑeŭ Născĕtóre şi pururea fecióreĭ Maria şi unde se păzesce şi se odihnesce sfintele móşte a prea cuviosuluĭ părinteluĭ nostru Gregorie Decapolitu, voit-am din tot cugetul inimeĭ nóstre spre a face asupra milelor şi privilegiurilor ce aŭ avut de la toţĭ fraţiĭ Domnĭ de maĭ înainte, ca şi de acum înainte să se păzéscă tot pre deplin şi nestrĕmutat, adecă: din Vama Domnéscă a bălţeĭ ce se chiamă Balta Albă ot sud Romanaţĭ, cu tóte gârlele şi semnele bălţeĭ, din hotarul Debulenilor până în hotarul Grajdi-Bouluĭ, din Vêrful Tempi până în hotarul viilor în Vêrful Mamichiĭ, unde a fost pus Doroteiŭ parul în gura Cuşmă eĭ, în Grindul Ostatuluĭ, la gârla Bozoianuluĭ, în Gura Văḑinuluĭ, la câmpul din Tâmpa la măgura Bouluĭ, la măgura Ot şi la Înşiratele, la Bĕşicuţa, în calea Văḑăstriţeĭ, în gârla Celeiuluĭ, cu tóte gârlele care le-aŭ făcut Banul Barbul Craiovénul cel bĕtrân, să aibă a lua acéstă sfîntă mŏnăstire de la acéstă baltă cu tóte gârlele acestea, ce s'aŭ numit maĭ sus pre jumĕtate din vama domnéscă, i de la Găvanele, i de la cârmă, i din cotețe, i din oştiĭ, i din mreji, i din vama carelor şi din părpăr, iar pre jumĕtate; aşişderea să iae vinăriciŭ de la Ocna cea mare, adecă din Puţul Catăreĭ în sus spre lacurĭ, pre lângă hotarul Rômniculuĭ, pre deal întins pre lângă hotarul Vlădescilor şi de aicĭ în jos până la puntea Băeĭ, spre Drumul Moreĭ din sus de biserica domnéscă, i din viile ce vor fi pre moşia mŏnăstireĭ, în gura Soaşuluĭ, i din dealul *Pesteştilor* şi al Scórţeĭ, i Pleşescĭ ot sud Gorj, despre Copăciósa, până în Sărăţel, din tóte viile câte vor fi pre moşia mŏnăstireĭ ces e chiamă Muscelul ot sud Romanaţĭ, din hotarul Cocorescilor cu Ericescĭ şi cu Isvorul, până în Bărleiŭ cu părpărul, i din viile ce sunt la *postil* şi câte se vor maĭ face de acum înainte, i din viile ce vor fi făcute şi se vor maĭ face la Celeiŭ, pre jumĕtate, i din viile ce vor fi pre moşia mŏnăstireĭ ce se chiamă Studice ot sud Romanaţĭ, atât din cele lucrate şi din cele părăginite, cât şi din cele ce le vor maĭ face din pajişte, cât şi din poporul Maghiarescilor, i Săcelul, Glodenĭ, Ciutescĭ sud Gorj, ce sunt ale schituluĭ Pescera Bistriţeĭ, metohul acesteĭ mŏnăstirĭ; dar fiind-că de la o vreme încóce isvodindu-se şi alte nume viilor ce sunt pre moşia mŏnăstireĭ, ce se chiamă Muscel, între hotarul Cocorescilor şi Aricescĭ ḑicêndu-ĭ şi Corniş, se intinsese vinăriceriĭ domnescĭ a lua vinăriciŭ partea mŏnăstireĭ dintru aceste numirĭ, dar din porunca Domnieĭ sale fratéluĭ Mihail Vodă Suţu, făcêndu-se cercetare la lĕt 1792, s'aŭ dovedit că acéstă numire de popor este tot din coprinsul popórelor mŏnăstireĭ, de unde a luat tot-d'a-una şi s'a dat întărirea Domnieĭ sale ca să iae tot mŏnăstirea vină-

riciul dintr'acea numire, Comisul, care s'a întărit şi de fraţiĭ Domnĭ din urmă; pentru care 'ĭ-am dat acest domnescul nostru hrisov, cu care să aibă volnicie cuviosul Egumen al acesteĭ mŏnăstirĭ a lua milele acestea pre tot anul nelipsit, la vremea lor, adecă, dupĕ ce'şĭ va lua mŏnăstirea întêiŭ ţeciuiala dupĕ obiceiŭ, de la câte dintr'aceste bălţĭ vor fi pe moşia sa, fiind acesta dreptul stăpânuluĭ moşieĭ, apoĭ să aibă a lua de la tot aceste bâlţĭ din vama domnéscă pre jumĕtate, precum aŭ luat şi până acum, cum şi vinăriciul de la tóte popórele ce sunt numite maĭ sus, câte douĭ banĭ de vadră şi părpărul dupĕ obiceiŭ, de fieşte-care vadră po banĭ 12, iar ceĭ-l-alţĭ câte 3 banĭ aŭ luat vinăricerii domnescĭ; aşişderea să aibă a ţinea sfânta mŏnăstire 8 liude strĕinĭ, ce 'ĭ are iarăşĭ prin hrisóve domnescĭ hărăziţĭ, pre carĭ să'ĭ ducă la Ispravniciĭ judeţelor ca să'ĭ cerceteze şi fiind strĕinĭ cu adevĕrat, să le dee adeverinţă pre numele şi chipul lor, dupĕ care să le dee şi pecetluiturĭ gospod, spre a fi în pace şi nesupĕraţĭ de tóte dăjdiile şi angariile verĭ-câte ar eşi de la Visterie şi de la Cămara Domnieĭ mele preste an în ţĕră, de nicĭ unele val şi supĕrare să nu aibă, fiind-că aceste milĭ le-aŭ avut sfînta mŏnăstire, atât de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ înainte, cât şi de la Măria sa părintele nostru, aşişderea şi schitul Bistriţa din pescera ce este a acesteĭ sfinte mŏnăstirĭ, are milă de la toţĭ fraţiĭ Domnĭ, cum şi de la Măria sa părintele nostru, ca să scutéscă dijmăritul, stupĭ 50, oierit 50, să iae şi pre tot anul din vama aceluĭ judeţ Vâlceĭ câte talerĭ 50, pentru unt de lemn, tămâe, făcliĭ şi pentru alte trebuinţe; aşişderea să iae pre tot anul la vremea vinăriciuluĭ de la Visterie, cu pecetie domnéscă, câte talerĭ 20; să ţie şi liude 2, apĕraţĭ de tóte angaralele; drept aceea ne-am milostivit Domnia mea de 'ĭ-am întărit milele ce se coprind maĭ sus, ca să se păzéscă nestrĕmutat, spre a fi sfinteĭ mŏnăstirĭ de ajutor şi întărire, iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele vecĭnică pomenire, rugând dar şi pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrednici a fi Domnĭ şi oblăduitorĭ acesteĭ creştinescĭ ţĕrĭ, să binevoiască a înnoi şi a întări; milele acestea şi am adevĕrit hrisovul acesta cu însĕşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Vvd. şi cu a prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vvd., şi cu tot sfatul cinstiţilor şi credincioşilor boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele; şi s'aŭ scris hrisovul acesta întru întêiul an dintru întêia domnie a Domnieĭ mele, aicĭ, în oraşul scaunuluĭ Domniemele Bucurescĭ, la anul de la lĕt 1803, Octombrie 22, de Zamfirache 3-lea Logofĕt[1].

1. Cod. XLVII, fila 110.

XXXVI. La 24 Octombre 1803, Domnitorul rennoesce hrisóvele de miluirĭ şi scutirĭ, i vinăriciu al clericilor besericelor Domnescĭ din ambele curţĭ Domnescĭ:

Hrisovul bisericilor Domnescĭ din Bucurescĭ.

Lucrurile cele de suflet folositóre ce cu bnnă cuviinţă, prin iubirea de Dumneḑeŭ se fac şi se sevîrşesc, de către blagocestiviĭ şi iubitoriĭ Domnĭ, carĭ de la cerescul Impĕrat sunt aleşĭ şi orînduiţĭ a fi stăpânitorĭ de ţĕrĭ şi noróde, măcar că se pot arĕta şi a se cunósce la tótă obştirea şi prin alte mijlóce de fapte bune, iar maĭ alésă pliioforie şi maĭ întărită încredinţare se vede a fi la toţĭ evlavia şi cuceria lor către suflet şi Dumneḑeescile locaşurĭ, unde pururea şi tot-d'a-una se laudă numele mareluĭ şi prea înălţatuluĭ Dumneḑeŭ şi prin sĕvîrşirea ca cele următóre voĭ şi plăcerĭ luĭ Dumneḑeŭ, nu numaĭ laudă vrednică le pricinuesce, ci şi dupĕ petrecania lor le rĕmâne numele nemuritóre şi pomeniri vecînice; drept aceea eŭ robul mareluĭ şi cerescului Dumneḑeŭ, Ioan Constantin Alexandru Vvd., de vreme ce din pronia cea de sus ca o sórtă ni s'aŭ încredinţat părintescul scaun al pravoslavniceĭ acesteĭ Ţĕrĭ Rumânescĭ, avem datorie netăgăduită a bine ocârmui şi a întări cu tot felul de mijlóce, maĭ vêrtos fiind de apururea cu acest gând cucernic către sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ a le păzi şi a le da mână de ajutor, spre folosul şi spre vecînica pomenire a Domnieĭ mele; socotit-am Domnia mea şi pentru sfintele şi Dumnezeescile biserecĭ Domnescĭ de aicĭ din oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ, însă cea din curtea Domnéscă veche, biserica de jos, unde se cinstesce şi se prăsnuesce hramul Buna-Vestire a prea sfinteĭ de Dumneḑeŭ Născĕtóre şi pururea Fecióreĭ Maria şi biserica din curtea Domnéscă cea nouă, unde se cinstesce şi se prăsnuesce hranul sfinteĭ Mareĭ muceniţă Ecaterina, la care biserică din curtea cea veche dintru început fiind orînduiţĭ preoţiĭ i diaconiĭ, precum şi dascălul de cântăreţi şi grămăticĭ de slove, cum şi la biserica din curtea cea nouă în asemenea slujbă aflându-se orînduiţĭ deosebit, a cărora chivernisală de viaţă tot-d'a-una aŭ fost din milele Domnilor, dupĕ cum se adeveréză prin privilegiurile ce aŭ, atât de la ceĭ maĭ de 'nainte fraţĭ Domnĭ, cât şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, prin hrisóvele ce le vĕḑum, ale cărora daruri şi mile dupĕ slujba şi strădania ce aŭ, cu paza sfintelor slujbe şi leturghiĭ la sfintele biserecĭ, nelipsiţĭ, cunoscênd că sunt cu cale şi cu bună orînduială făcute şi Domnia mea ne-am milostivit de am înnoit şi am întărit printr'acest cinstit şi bine închipuit hrisov al Domnieĭ mele, ca să'şĭ aibă milele pe deplin precum le-aŭ avut şi maĭ înainte vreme, însă cucernicul Eclesiarh de la Curtea veche, i cucernicul Proistos de la Curtea nouă, adecă duhovnicul curţeĭ ce va fi dupĕ vreme, împreună cu ceĭ-l-alţĭ preoţĭ, i diaconĭ, i protopsaltis, i defterion, i cu toţĭ ceĭ-l-alţĭ cântăreţĭ, i grămăticĭ, precum sunt scrişĭ acum în fóia de pecetluiturĭ, să fie în pace şi iertaţĭ de tóte dăjdiile şi

orînduelile câte vor eşi preste an în ţéra Domnieĭ mele, orĭ cu peceţĭ seaŭ fără peceţĭ, de nicĭ unele val seaŭ bântuială să nu aibă; aşişderea să fie în pace şi iertaţĭ de dijmărit, de stupĭ, i râmătoriĭ ce vor avea şi de vinăriciŭ de tot vinul şi câte o pivniţă ce vor fi orînduit ca să 'şĭ vîndă vinurile, însă ale lor drepte bucate, să fie în pace de fumărit, de vamă, de vin domnesc şi de tóte cele-l-alte angariĭ ce sunt pre alte pivniţe şi când se va întêmpla să fie pogonărit viile lor să fie scutite şi să aibă a lua preoţiĭ şi diaconiĭ, i dascăliĭ, cântăreţiĭ, i grămăticiĭ, în toţĭ aniĭ, taleri 100 de la vel Vameş din baniĭ vămilor, pentru mirul sfintelor biserici şi aceĭ baniĭ să aibă a 'ĭ lua de douĕ orĭ într'un an, la Sfîntul Gheorghe taleri 50 şi la Sfîntul Dimitrie taleri 50; aşişderea şi biserica de la curtea cea nouĕ să aibă a lua taleri 50 de la Visteria Domnieĭ mele, pentru mir; încă să aibă sfintele biserici din Curtea veche taleri 20 la hram şi alţĭ taleri iarăşĭ 20 la hramul bisericeĭ din curtea cea nouă, de la Visterie, şi taleri 61 ridicătură de la Visterie biserica din Curtea veche, i taleri 40 biserica din curtea cea nouă, ridicătură de oierit iarăşĭ de la Visterie, i taleri 150 din vînzarea slujbeĭ Vornicieĭ ot sud Ilfov, i venitul de la treĭ scaune scutite, adecă cele douĕ de la partea de jos ale Curţeĭ vechĭ, ce sunt maĭ înainte date cu hrisóve la clirosul bisericilor domnescĭ, de la care lua taleri 116, i un scaun de carne ce s'aŭ dat de Măria sa părintele Domnieĭ mele, ce face de la treĭ scaune taleri 171; şi iar să aibă a lua pre lună câte taleri 20 cheltuială bisericilor din Curtea veche, i taleri 10 pe lună cheltuială bisericeĭ din Curtea nouă şi încă să aibă a scuti preoţĭ, i dascălĭ, grămăticĭ, o sută treĭ-deci vite, când se va întêmpla văcăritul; aşişderea să fie maĭ sus numitelor biserici din Curtea veche şi nouă tot vinăriciul domnesc din Dealul Bucurescilor, i grădinile din Bucurescĭ, împreună cu cele-l-alte dealurĭ ce se vinăricesc în ot sud Ilfov, i Vlaşca ce aŭ luat şi până acum, însă Copăceniĭ, Prundul Curmătura şi Căpşuna, unde aŭ luat şi până acuma şi vama de vinăriciŭ să o plătéscă ceĭ cu viile, câte baniĭ patru după obiceiŭ şi ploconul să 'l iae de tótă vadra câte un ban împreună şi părpărul, însă de la ceĭ ce plătesc vinăriciul, fără de a se amesteca vinăriceriĭ domnescĭ; pentru care vinăriciŭ întêmplându-se pricinĭ de judecăţĭ, căcĭ căuta vinăriceriĭ domnescĭ a împărţi mila bisericaşilor cu alte numirĭ de moşiĭ, de care s'aŭ făcut cercetare din porunca Domnieĭ mele de Dumnéluĭ vel Vistier Dumitraşco Racoviţă, i de Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţéra de sus Isaac Ralet şi s'aŭ dovedit, că dintr'acele numirĭ tot-d'a-una aŭ luat bisericaşiĭ, după care s'aŭ dat hătărîrea, ca şi de acum înainte dintr'acele numirĭ să iae tot bisericaşiĭ şi ca să nu se maĭ întêmple pricinĭ, le arĕtăm anume, ad: la Dealul Copăceniĭ sunt aceste numirĭ: Călcesciĭ, Mogoşesciĭ, Berescĭ, Grădiscea şi Masa-Domnéscă, fiind hotar despărţitor vinăriciuluĭ domnesc şi vinăriciuluĭ bisericaşilor, un drum, ce se ţice al Maicilor, unde este hotarul moşiilor, ad: din jos până într'acest drum spre Résărit să vinăricéscă clirosul biseri-

caşilor, iar din sus adecă spre Apus, să vinăricéscă vinăriceriĭ domnescĭ, precum aŭ aflat din vechime până acum; aşişderea şi la Dealul Căpşuna sunt aceste culme: Cobia, Bădulescĭ, Frasinul, i Dragodana şi Mislea, cum şi pentru vinăriciul ce are sfînta Mitropolie pre moşiile: sale Fotoia şi Cursul, s'aŭ întêmplat iarăşĭ prigoniri de judecăţĭ cu bisericaşiĭ şi încă de la lét 1801 s'a îndreptat, de care s'a dat şi întărirea Domnieĭ mele, ca să nu se întinză bisericaşiĭ pre moşiile Mitropolieĭ, nicĭ Mitropolia să nu se întindă maĭ mult preste hotarele moşiilor sale în vinăriciul bisericaşilor, iar la cele-l-alte dealurĭ nu s'aŭ întêmplat pricinĭ de alte numirĭ; aşişderea să aibă a stăpâni maĭ sus numitele sfinte biserică domnescĭ zidurile puşcărieĭ de la pórta din jos, că locurile lor fiind domnescĭ, care le-aŭ avut şi maĭ înainte vreme, date şi închinate de alţĭ fraţĭ Domnĭ cu hrisóvele Domniilor sale; asemenea dupĕ vechiul obiceiŭ, preoţiĭ i dascăliĭ, i grămăticiĭ să aibă în toţĭ aniĭ la sfintele Pascĭ a lua postavurĭ de treĭ mânĭ şi... i bricleş, cât şi cisme, i papucĭ de patru orĭ într'un an şi să aibă a scuti patru liude, eclesiarhul, proestosul adică duhovnic domnesc i protopsaltis liude douĭ; deftereon liude douĭ şi cântăreţiĭ câte liude unul, scutiţĭ cu pecetluirĭ; şi iară să aibă chiriile locurilor din Bucurescĭ ce le sunt afierosite, care se adună în sumă de talerĭ 700 pre an, cum şi vinăriciul ce aŭ aceste sfinte biserică, de la care la vremea vînzăreĭ când 'l vînd se iae pre an ca la talerĭ 6000; carĭ banĭ atât aĭ chiriilor, cât şi aĭ vinăriciuluĭ, precum şi cele-l-alte milĭ, hotărîm Domnia mea, ca să se împartă la câţĭ sunt orîndu'ţĭ, dupĕ deosebita fóie pecetluită de Domnia mea, slujitorĭ bisericilor de la amêndouĕ curţile, cu mijlocele ce sunt drepte şi cu cale fie-căruia, dupĕ slujbă şi vrednicie; iară în anul ce se va întêmpla a eşi venit maĭ mult din vînzarea vinăriciuluĭ, seaŭ de la cele-l-alte preste acéstă sumă ce se arată maĭ sus, cum şi când va eşi suma vinăriciuluĭ maĭ jos, acea dobândă seaŭ pagubă ce va fi, să aibă a se analogisi la toţĭ ceĭ de la biserica din Curtea veche şi la ceĭ de la biserica din Curtea nouă, dupĕ suma simbrieĭ lor, ce li s'aŭ orînduit; aşişderea poruncim, ca la vremea vinăriciuluĭ, când nu vor vrea a'l căuta însuşĭ de cliros, atunci vînzarea să fie cu scirea a tot clirosul bisericaşilor din Curtea veche şi nouă; care aceste milĭ şi orînduelĭ ce se arată maĭ sus, fiind din vechime întocmite, de la ceĭ maĭ dinainte fraţĭ Domnĭ, i de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, cât şi de la fraţiĭ Domnĭ din urmă, precum ne adeverim Domnia mea din hrisóvele ce le vĕḑum; de acestea şi Domnia mea le-am întărit, ca să se păzéscă întocmaĭ; rugăm dar şi pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrednici a fi Domnĭ şi oblăduitorĭ acestuĭ creştinesc scaun, să bine-voiască a înnoi şi a întări aceste milĭ, ca şi ale Domniilor sale milĭ şi faceri de bine să fie în urmă de alţiĭ ţinute în sémă; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoḑĭ, martorĭ

fiind cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boierĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Manolache Creţulescu vel Ban, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéră de sus, Pan Constantin Ştirbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vornic, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Mateiŭ Fălcoianu vel Vornic al obştirilor, Pan Istrati Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalache Manul vel Vornic al politieĭ, Pan Iordache Filipescu vel Căminar, Pan Grădişteanu vel Paharnic, Pan Enache Golescul vel Stolnic, etc.; şi s'a scris hrisovul acesta în anul al douilea dintru întêia domnie a Domnieĭ mele, aicĭ, în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la lĕt 1803, Octombrie 24, de Răducanu Poenaru, biv al 3-lea Logofĕt Condicarul Divanuluĭ [1].

XXXVII. La 4 Noembrie 1803, Domnitorul ordonă Mitropolituluĭ să numéscă Egumen la mŏnăstirea Bistriţa pre Erodiaconul Macarie, pentru că s'a silit să apere Bucurescii în timpul rĕsvrătireĭ:

Herodiaconul Macarie cere să fie făcut Egumenul mŏnăstireĭ Bistriţa, fiind-că a slujit în vremea fugireĭ Bucurescenilor. Vodă ordonă la 4 Noembrie 1803: «Prea Sfinţia ta, părinte Mitropolite, fiind-că jăluitorul acesta s'a arĕtat cu slujbă cunoscută în vremea rĕsvrătireĭ, după cum şi prea Sfinţieĭ tale este sciut pentru diafendipsis al politieĭ pre cât 'ĭ-a fost în putinţă şi fiind-că după slujba sa i se cuvine în adevĕr o rĕsplătire, să chibzuescĭ dar, prea Sfinţia ta, orĭ la acésta ce cere, seaŭ altă mŏnăstire a i se da» [2].

XXXVIII. Domnitorul recunósce mŏnăstireĭ de la Cişmea, prin pitac către vel Logofĕt de ţéra de sus, dreptul eĭ de a lua vinăriciul, atuncĭ când îl iaŭ şi cele-l-alte mŏnăstirĭ.—1803, Noembrie 23 [3].

Nu numaĭ de bisericile din ţeara sa a avut milă Constantin Ipsilante, ci şi de bisericĭ din alte ţĕrĭ române; aşa el dă, în 1803, Februarie 20, un hrisov pentru ca preoţiĭ românĭ din Şcheia de la Braşov, să aibă a ţine «aicea în pământul Domnieĭ mele ale lor drepte bucate, oĭ una mie, adecă fieş-care preot oĭ câte 200, scutite şi în pace de oierit». Asemenea scutesce de dăjdiĭ pre ciobaniĭ de la aceste oĭ şi dispune, că nicĭ pentru caĭ să nu plătéscă nimic [4].

1. Cod. XLVII, fila 174.
2. Cod. XXXVII, fila 4 verso.
3. Cod. XXXVII, fila 12 verso.
4. Cod. XLVII, fila 60 verso.

Domnĭ, cât şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, precum din hrisóvele Domniilor sale, ce le vĕḑum, unul dupĕ altul ne adeverim. Decĭ învrednicindu-ne şi pre noĭ Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Rumânescĭ, şi dupĕ evlavia ce avem către sfintele luĭ Dumneḑeŭ lŏcaşurĭ, am bine-voit de am înnoit şi am întărit tóte milele câte se cuprind maĭ sus, ca să se păzéscă nestrĕmutat, ca să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ de întărire, iară Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele veciнică pomenire, rugând dară şi alţĭ fraţĭ carĭ în urma nóstră se vor învrednici a fi Domnĭ şi oblăduitoriĭ acesteĭ creştinescĭ ţĕrĭ, să bine-voiască a înnoi şi a întări aceste milĭ ca şi ale Domniilor sale milĭ şi facerĭ de bine să fie în urmă de alţiĭ ţinute în sémă; şi am întărit hrisovul acesta cu însĕşĭ credinţa Domnieĭ mele, Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoḑĭ, martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, Pan Manolache Creţulescu vel Ban, Costache Ghica vel Logofĕt, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Gregorie Brâncoveanu vel Vornic de ţéra de jos, Dumitrache Racoviţă vel Vornic, Barbul Văcărescu vel Vornic, Petrache Ritoridi vel Vornic al politieĭ, Dumitrache Racoviţă vel Clucer, Mihalache Racoviţă vel Paharnic, Ianache Golescu vel Stolnic, Constantin Orĕscu vel Sluger, Iancul vel Pitar şi Ispravnic, Costache Ghica vel Logofĕt, şi s'aŭ scris hrisovul acesta la al doilea an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la Nascerea Domnuluĭ şi Mântuitorul nostru Isus Hristos.— 1804, Februarie 15 [1].

II. Porunca ce s'aŭ făcut la jalba Şetrarilor Răducanu, cerênd în epistăsia sa mŏnăstirea Strehaia, care este făcută de neamul sĕŭ, ca cu prisosul ce va fi preste baniĭ spitalurilor, să meremetiséscă şi să întemeieze mŏnăstirea:

Domnitorul ḑice că arĕtarea e mincinósă şi că acéstă mŏnăstire nu e legată cu spitalurile eĭ, cu orfanotrofia şi adaugă a ḑice că: «în anul trecut la luna luĭ Martie, din porunca Domnieĭ mele s'aŭ făcut cercetare şi dovedindu-se că Mihali Chiriţă, ce cel aŭ avut acéstă mŏnăstire luată de la orfanotrofie pre 5 anĭ, aŭ păgubit o îndestulată sumă de banĭ, pierḑênd cu totul veniturile mŏnăstireĭ într'aceştĭ anĭ aĭ resvrătireĭ ce aŭ fost în partea loculuĭ i s'aŭ dat dreptate de a o ţine şi pre alţĭ 5 anĭ înainte, din care aceştia 5 anĭ aĭ aşeḑĕmîntuluĭ din urma aŭ trecut numaĭ un an şi maĭ are s'o maĭ ţie 4 anĭ, pentru care i s'a dat şi domnésca nóstră întărire». Mihali Chiriţă va plăti câte 200 talerĭ pre an.— 1804, Februarie 26 [2].

1. Cod. XLVII, fila 237.
2. Cod. XXXVII, fila 53.

Eacă documentul de care vorbirăm la pagina 370:

Trei-Ierarhĭ din Iaşi.

Urmat-am întru tóte sfintelor şi Dumneḑeescilor scripturĭ, căcĭ facerile de bine curăţesc pĕcatele şi ceĭ milostivĭ aceia se miluesc; drept aceea fiind-că sfînta mŏnăstire ce se chiamă Treisfetitele din oraşul Iaşĭ, din ţara Moldoveĭ, unde se cinstesc şi se prăsnuesc ceĭ dintru sfinţiĭ părinţiĭ noştri mariĭ arhiereĭ şi dascălĭ aĭ lumeĭ, Vasile cel mare, Grigore Bogoslovu, Ioan Zlataost, la care sfîntă mŏnăstire se află şi móştele prea cuvióseĭ maiceĭ nóstre Paraschiva, dând tămăduire necontenit la ceĭ neputincioşĭ, care sfîntă mŏnăstire este făcută dintru început de rĕposatul Domn Vasile Voevod, şi dupĕ ce o aŭ înfrumuseţat dupĕ cum se cade, aŭ închinat'o la tóte sfintele mŏnăstirĭ de la sfîntul Munte al Anadonuluĭ, de unde şi dupĕ vremĭ se orînduesc şi năstavnicĭ şi purtătorĭ de grijă acesteĭ sfinte case; dar miluindu-ne Dumneḑeŭ şi pre noĭ cu domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ românescĭ, şi aflând Domnia mea de tămăduirile ce se fac necontenit la ceĭ ce vin cu credinţă către móştele cele isbăvitóre şi fĕcătóre de minunĭ, ce se află într'acel sfînt locaş, şi vĕḑênd Domnia mea şi hrisovul părinteluĭ Domnieĭ mele cu lét 1775, cuprinḑătoriŭ, că aŭ vĕḑut şi hrisovul rĕposatuluĭ Domn Mihaiŭ Racoviţă Voevoḑ de la lét 7252, cu care aŭ fost rânduit Domnia sa să iae acéstă sfîntă mŏnăstire, în luna luĭ Septembrie întâiŭ, de la Vama Focşanilor, ceară oca 200, cum şi hrisovul Domnieĭ sale răposatuluĭ Constantin Mihaiŭ Gehan Voevod, cu lét 1763, cu care pentru maĭ bună statornicie a acesteĭ mile aŭ orînduit, ca în toţĭ aniĭ să vie trimesul de la acea mŏnăstire aci la domnie şi cu pecetluitul domnesc să se dee pe acea sumă de céră banĭ, adică de oca po banĭ 90, carĭ fac talerĭ 150, şi cu aceştĭ banĭ vor cumpĕra părinţiĭ de acolo céră pentru tréba sfinteĭ mŏnăstirĭ, care acéstă milă am bine-voit şi Domnia mea de am înoit-o, ca să aibă în toţĭ aniĭ a veni trimesul de la acéstă sfîntă mŏnăstire aicĭ la Domnia mea şi cu pecetluitul Domnieĭ mele să i se dee aceştĭ banĭ, talerĭ 150, de la Visteria Domnieĭ mele, cu care banĭ să cumpere părinţiĭ de acolo céră pentru tréba sfinteĭ mŏnăstirĭ şi pentru cinstea şi luminarea sfintelor móşte şi pentru pomenirea Domnieĭ mele, şi a părinţilor Domnieĭ mele; pentru care rugăm şi pe alţĭ fraţĭ întru Hristos Domnĭ, carĭ dupĕ vremĭ se vor învrednici a fi Domnĭ şi stăpânitorĭĭ ţĕreĭ acesteĭ, să înoiască şi să întăréscă mila acésta, şi cu hrisóvele Domnieĭ sale ca să le ţie Sfinţiĭ Ierarhĭ şi prea cuviósa maică Paraschiva de ajutor şi de paza Domnieĭ sale, şi să fie şi lor şi nouă veşnică pomenire; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele, Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Voevod, şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ, martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele;

şi s'aŭ scris hrisovul acesta la al doilea an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la Nascerea Domnuluĭ Isus Hristos.—1803, Septembre 20, de Chiriţă Logofĕt de Divan[1].

III. La 30 Martie 1804, autorisă pre epistaţiĭ mŏnăstireĭ Tismana şi Cozia să nu fie supĕraţĭ trimişiĭ lor dupe ţiganiĭ acestor mŏnăstirĭ ca să le ia birul. Domnitorul ordonă Ispravnicilor să apere pre aceştĭ trimişĭ de jafurĭ şi de supĕrărĭ nedrepte cum şi ţiganiĭ să fie judecaţĭ la trebuinţă de către Ispravnicĭ şi judecătorĭ[2].

IV. La 30 Maiŭ 1804, dupĕ cererea fostuluĭ mare Ban Manolache Brâncoveanul ctitorul mŏnăstireĭ Horezul, Constantin Ipsilante rînduesce Egumen acolo pe Arhimandritul Germano Trapezuntul în locul Egumenuluĭ Pahomie şi ordonă uneĭ comisiunĭ compusă din Egumenul Bistriţénu al mŏnăstireĭ Brâncovenĭ şi al Polovracilor, care împreună cu logofĕtul domnesc şi rînduitul episcopieĭ să predee nouluĭ Egumen averea mŏnăstireĭ[3].

---

1. Cod. XXXVII, fila 160.

2. . . . . *Zem. Vlahiscoe.*

Fiind-că epistatul mŏnăstireĭ Tismana, ce este legată de epistatul obştesc aŭ jăluit Domnieĭ mele, cum că numita mŏnăstire are ţiganĭ răsipiţĭ în ţĕră dupĕ muncă şi hrana lor şi pentru ca să nu se supere orînduitul din partea epistatuluĭ şi vătafu ce ămblă dupĕ dênşiĭ pentru strîngerea biruluĭ lor, de către zapciiĭ şi de către vătaşiĭ de plaiŭ, şi căpitanĭ, şi poteraşĭ şi alţĭ slujbaşĭ, fără nicĭ o vină, aŭ cerut a li se da acéstă carte a Domnieĭ mele, dupe obiceiŭ, la mânĭ pentru apĕrarea lor de nescarevа jafurĭ şi nedreptăţĭ; pentru care iată vĕ poruncim, Dumné-vóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, pe unde va veni . . . . . spre a căuta ţiganiĭ mŏnăstireĭ, ca să le iee birul lor, să-ĭ apĕraţĭ de jafurĭ şi supĕrărĭ nedrepte, ce ar căuta să le facă unĭĭ alţiĭ fără de nicĭ o vină, iară având cine-va vre-o dava asupra vre-unora dintr 'aceştĭ ţiganĭ aĭ mŏnăstireĭ, să li să cerceteze pricina prin Dumnélor Ispravnicĭ aĭ judeţelor şi judecătorilor, prin judecată dréptă, ferindu-se însă numiţiĭ vătaşĭ cu cetaşiĭ lor de orĭ-ce furtişag şi hoţiĭ, hrănindu-se cu dréptă muncă şi cu meşteşugul lor; iar dovedindu-ĭ Ispravnicĭĭ lor cu bună dovadă âmblând în fâpte de hoţiĭ şi furtişag, să'ĭ ridicaţĭ pie aceĭ furĭ în cercetarea judecăţeĭ, *ii ssam receh gd.* — 1804 Martie 30.

Asemenea carte saŭ făcut mŏnăstireĭ Cozieĭ.

3. . . . . *Zem. Vlahiscoe.*

Fiind-că la mŏnăstirea Horezul din sud. Vâlcea, dupe cererea Dumnéluĭ cinstituluĭ şi credinciosuluĭ boeruluĭ Domnieĭ mele biv vel Ban Manolache Brâncovén ctitor al acesteĭ mŏnăstirĭ, prin scirea prea sfinţieĭ sale părinteluĭ

V. La 30 Maiŭ, 1804, mai este o poruncă în dosul jalbeĭ preoţilor şi locuitorilor de la Tîrgovişte, cerând ajutor pentru restaurarea bisericeĭ din Curtea Domnéscă, lucrare pentru care eĭ aŭ strîns 500 de taleri. Domnitorul maĭ acordă din visterie 500 de taleri, iar restul de 1000 ce maĭ trebue, Ispravniciĭ de Dâmboviţa să'ĭ cisluiască adică sá'ĭ repartiseze asupra acelor ce se hrănesc pe moşia domnéscă de acolo şi pre câţi-vaşi din locuitoriĭ mahalalelor. Cu epistasia acesteĭ restaurărĭ însărcinéză pre fostul mare Ban Scarlat Ghica[1].

Mitropolit am orînduit Domnia mea Egumen pre cuviosul Arhimandrit chir Ghermano Trapezuntul, orînduim Domnia mea . . . . . care împreună şi cu orînduitul ce va fi din partea iubitoruluĭ de Dumneḑeŭ Sfinţieĭ sale, episcopul Romniculuĭ, mergênd la numita mŏnăstire să-l aşeḑe Egumen, unde întru auḑul tuturor ómenilor mŏnăstirescĭ, citindu-se deosebita carte a Domnieĭ mele de Egumenie, care s'aŭ dat la mânile numituluĭ Archimandrit, şi făcênd zapt de tóte ale mŏnăstireĭ, mişcătóre şi nemişcătóre, poruncim cuvioşiilor vóstre Egumene Bistriţene, chir Constantin, şi Egumene ot mŏnăstirea Brâncovénu, chir Anastasie, şi Egumene Polovracene, chir Meletie, ca împreună cu orînduitul logofĕt şi cu omul sfinteĭ Episcopiĭ să cercetaţĭ întêiŭ catastivul de perilavi, cel iscălit de Pahomie Egumenul, ce aŭ fost până acum, care carte este cuprinḑĕtóre de tóte lucrurile mŏnăstireĭ, mişcătóre şi nemişcătóre, să vedeţĭ sunt tóte de plin ? şi să le faceţĭ teslim la noul Egumen, dupe orînduială; asemenea să vedeţĭ atât datoria care va fi avut mŏnăstirea maĭ naintea Egumenuluĭ Pahomie, cât şi cea ce se va fi adăugat în vremea Egumenuluĭ, care să se şi dovedéscă prin înşişĭ ómeniĭ mŏnăstirescĭ pentru ce trebuinţă a mŏnăstireĭ s'aŭ adăugat acea datorie, fără de a se primi datoriĭ de acele ce va fi făcut pentru înseşĭ ale sale în parte pricinĭ şi întêmplărĭ, şi luând socotéla cu amĕruntul şi cu tótă scumpătatea, de venit şi cheltuelĭ, să aşterneţĭ socotéla dupĕ dreptate, coprinḑĕtóre numaĭ de acele datoriĭ câte dupe dreptate este a se încărca mŏnăstirea ; să cercetaţĭ apoĭ dregerile şi adăugirile şi îmbunătăţirile ce va pravalisi că aŭ făcut la mŏnăstire, de sunt vĕḑute şi de sunt în fiinţă ? ca să se orînduiască şi cheltuiala acelora cu cuviincios preţ şi făcênd douĕ cataştişe curate, unul să-l trimiteţĭ aicĭ, însciinţând Domnieĭ mele prin anafora de către . . . . . în care acum se află mŏnăstirea, iar altul să-l daţĭ la mâna nouluĭ Egumen, ca să scie povara care are să iconomiséscă, spre a pune mŏnăstirea la bună orînduială, si spre a o aduce la bună stare.—1804 Maiŭ 30.

Cod. XLVII, fila 237.

1. Porunca din dosul jalbeĭ preoţilor şi locuitorilor de la Tîrgovişte cerând ajutorul luĭ Vodă ca să drégă biserica din curtea domnéscă. Domnitorul ordonă mareluĭ Vistier ca pe lângă taleri 500 ce ni se arată că sunt strînşĭ şi se află gata, să fie pecetluitul nostru a se da şi de la visteria Domnieĭ mele alţĭ taleri 500 ajutor pentru meremetul şi dregerea acesteĭ sfinte bisericĭ. Iar pentru ceĭ-l-alţĭ taleri o mie care maĭ lipsesce până la suma de douĕ miĭ ce ni se arată că sunt de ajuns pentru împlinirea acesteĭ trebuinţe, să facĭ porunca Domnieĭ mele către Ispravniciĭ de Dâmboviţa ca

VI. Se refuză călugărirea unuĭ beţiv care ar fi putut fi de scandal pentru mŏnăstire, cu tóte acestea Domnitorul ordonă Egumenuluĭ de Bistriţa, să'l priméscă necălugărit la mŏnăstire, ca la un fel de surghiun [1].

VII. Iată budgetul personaluluĭ bisericesc, al bisericilor Curţeĭ şi al paraclisuluĭ din curtea puşcărieĭ:

1. *Fóie de împărţirea mileĭ, vinăriciuluĭ bisericaşilor domnescĭ fieş-căruia dupĕ slujbă şi vrednicie.*

La biserica de sus

Taleri	
1000	Archimandritul Curţiĭ;
800	Eclisiarh;
1800	

să'ĭ cisluiască cu dreptate pre satele ce se hrănesc pe moşia domnéscă de acolo i pre vre-o câţĭ-vaşĭ din locuitoriĭ mahalalelor, ce veĭ socoti şi dupe ce vor face taxil baniĭ aceştia, să aibă a trimite fóia cisleĭ aicea, ca să vedem Domnia mea. Iar cu îngrijirea şi năzărlâcul al punereĭ în faptă şi al săvêrşireĭ acestuĭ sufletesc lucru, orînduim Domnia mea pre d-ta cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ mele biv vel ban Scarlat Ghica, ca primind aceştĭ taleri 2000, prin a D-tale silinţă şi osîrdie să se facă dergerea acesteĭ bisericĭ. — 1804, Maiŭ 30.

Cod. XXXVII, fila 90

1. *Anaforaoa în dosul jălbeĭ, luĭ Petrache sin rĕposatuluĭ Nechifor Rŏmnicénul biv 3-lea Logofĕt, pentru a se orândui la mŏnăstirea Bistriţa.*

Prea Înălţate Dómne

Acest jăluitor dupĕ pliroforia ce luarăm se află smintit precum şi însuşĭ o mărturiseşce prin jalbă şi pe lângă acésta i se adaugă şi patima bĕutureĭ, din care urmare nu puţin scandal, ar fi pricinuit părinţilor de acolo, pentru aceea şi Egumenul Bistriţeanu nu l'aŭ săvêrşit în cinul călugărieĭ nefiind destoinic; asemenea ni s'aŭ jăluit jăluitorul şi nouă maĭ în trecuţiĭ anĭ, şi dupĕ cercetarea ce am făcut tot într'acestea l'am aflat, şi dedesem poruncă, ca pentru a nu se afla preâmblându-se încóce şi încolea să-l ţie subt zapt în mŏnăstire, că dóră se va îndrepta, ci şi acum asemenea ḑicem şi găsim cu cale, ca să se dea luminată porunca Mărieĭ Tale numituluĭ Egumen, să'l aibă în bună pază în mŏnăstire fără a fi slobod vre-odată a eşi afară şi fără a'l călugări; al Mărieĭ Tale către Dumneḑeŭ fierbinte rugător şi smerit părinte sufletesc.—1804, Iunie 18.

Io Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod.

Dupĕ anaforaoa ce ne face prea Sfinţia sa părintele Mitropolit, poruncim Domnia mea cuviosieĭ tale Egumene Bistriţene, să facĭ urmare întocmaĭ precum se coprinde maĭ jos.—1804, Iunie 22.

Cod. L, fila 172.

Taleri	
1800	
550	Popa Dionisie;
750	Panait Protopsaltis;
680	Sava Deftereon:
70	Petre Canonarh;
60	Grigorie Canonarh;
80	Hagi Gheorghe Candelanar.
3990	

La biserica din jos

300	Popa Toma proin-eclisiarh;
250	Popa Andonie-proin-eclisiarh;
200	Popa Constantin;
200	Popa Dimcea;
200	Popa Ioan;
250	Şerban Dascălul;
200	Nicolae Cântăreţ;
150	Biserica din curtea puşcăriei;
650	Ţecĭuĭala Dumnéluĭ vel Logofĕt;
100	Ostenéla logofetuluĭ de Divan.
2500	

Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gd. Zem. Vlahiscoie

Cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ mele, Dumnéta biv vel Ban Epistatul al Logofeţilor marĭ, dupĕ acesta foaie să urmeze a da dreptul fieşcăruia. — 1804, Iulie 20 [1].

VIII. Maĭ dăm în notă şi un hrisov al cleruluĭ bisericilor domnescĭ pentru taleri 150, de luat din Vama Ploescilor [2].

1. Cod. L, fila 245.

2. *Hrisovul clirosuluĭ bisericilor domnescĭ pentru taleri 150 a lua din Vama Ploescĭ*

Datam domnescul nostru hrisov preoţilor şi cântăreţilor bisericilor domnescĭ de aicĭ de lângă scaunul domnieĭ mele din Bucurescĭ, ca să aibă a lua pe tot anul câte taleri 150 din Vama domnéscă ot Ploescĭ sud Prahova peste baniĭ cumpĕrătoreĭ ce daŭ vameşiĭ la cămara domnéscă, pentru-că avênd preoţiĭ domnescĭ zidurile temniţeĭ vechĭ cu locul de subt dênsele afierorite prin hrisov domnesc, fostu-le-aŭ închiriat prin zapis la Dumnéluĭ biv vel Vornicul Grădişteanu în taleri 150 pe an, asupra cărora zidiri aŭ fost şi făcut Dumnéluĭ numitul boer unele prăvăliĭ de la care 'şĭ lua Dumnéluĭ venitul chi-

IX. La 12 Septembrie 1804, după anaforaoa Mitropolitului Dositeiŭ, Domnitorul încuviinţă locuitorilor din satul Mălciun din

---

riilor şi da preoţilor şi cântăreţilor domneşcĭ aceĭ câte taleri 150 pe an, până acum, când din pricina primejdieĭ foculuĭ ce s'aŭ întêmplat arzênd tóte acele prăvălii, atât cele făcute în zidurile temniţeĭ vechĭ ce era afiorisite preoţilor, cât şi alte treĭ patru prăvălióre ce s'aŭ făcut pe locul sterp al puşcărieĭ, care nu era afiorisit preoţilor, aŭ rĕmas dară şi locul acel sterp slab şi temniţa afiorisită numaĭ cu zidurile vechĭ ale eĭ, care atât acel loc sterp fiind fost, după cum s'aŭ ţis maĭ sus, ne-afiorisit, cum şi zidurile temniţeĭ vechĭ cele afiorisite, fiind trebuincióse acum la înoirea puşcăriilor, rĕmâne iarăşĭ pe séma puşcărieĭ, precum aŭ fost din început; care trebuinţă fiind cunoscută că este obştéscă şi cu cale, s'aŭ luat dară tóte acestea pe séma Domnieĭ, şi am dat Domnescul nostru hrisov, coprinzĕtor al pricineĭ acesteĭ pe larg Dumnéluĭ Vorniculuĭ Grădişteanu, orânduind să iae pe an câte taleri 2000 din Vama Ploeştilor pentru venitul sădirilor acelora ce aŭ fost avut în zidirile temniţeĭ şi pe locul sterp; dară nicĭ pre preoţĭ am primit Domnia mea aĭ lăsa păgubiţĭ de folosul chirieĭ ce aŭ avut de la acea afioromă şi milă domnéscă, ci am bine-voit de am întărit, că aceĭ 150 ce-ĭ lua până acum Dumnéluĭ Vornicu chirie, să ĭĭ dee acum înainte pre tot anu de la Vama domnéscă a Ploescilor; pentru care am şi dat Domnia mea acest domnescul nostru hrisov preoţilor şi cântăreţilor domneşcĭ, atât ca să scie eĭ, că zidurile temniţeĭ vechĭ cu locul de subt dênsele şi cu locul din sus şi din jos,—şi dosul zidurilor temniţeĭ vechĭ aŭ rĕmas de aicĭ înainte tóte pe séma puşcărieĭ, precum aŭ fost din vechime, cât şi pentru ca să urmeze şi să se păzéscă preoţilor şi cântăreţilor bisericilor domneşcĭ, în tótă vremea, acésta hotărîre spre a li se da tot-d'a-una numita sumă de taleri 150 pe an din Vama Ploescilor; pentru care şi poruncim Dumitale cinstit şi credinciosule boerule al Domnieĭ mele, biv vel Ban Epistatule Logofeţiilor, să îngrijescĭ a supune acésta în ponturile de vînzarea vămilor spre a şci cumpĕrătoriĭ, că cel ce va cumpĕra Vama Ploescilor are a da şi preoţilor aceştĭ taleri 150 peste venitul cămăreĭ, osebit de aceĭ taleri 2000 aĭ Vorniculuĭ Grădişteanu, după osebitul hrisov ce s'aŭ dat şi Dumnéluĭ; şi am pus martorĭ pe acéstă hotărîre pe Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Manolache Brâncoveanu vel Ban, Constantin Ghica biv vel Ban, Epistatul Logofeţiilor marĭ, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Constantin Filipescu vel Vistier, Grigore Caliarh vel Spătar, Stefan Văcărescu vel Vornic, Barbu Văcărescu vel Vornic, Scarlat Slătineanu vel Vornic al obştirilor, Nicolae Racoviţa vel Logofĕt al obiceiurilor, Petrache Retoride vel Vornic al Politieĭ, Dumitrache Racoviţă vel Clucer, Mihaiŭ Racoviţă vel Paharnic, Alexandru Filipescu vel Stolnic, Alexandru Negre vel Comis., Dumitrache Cornăţeanu vel Sluger, Ioan vel Pitar şi Ispravnic, Constantin Ghica biv vel Ban, Epistatul Logofeţiilor marĭ; şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul al treilea dintru întâia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul Scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la Naşterea Domnuluĭ Dumneẓeŭ şi Mântuitoruluĭ nostru Iisus Hristos — 1804, Octombrie 8, de Chiriţă Logofĕt de Divan.

Cod. L, fila 305.

județul Argeș, să'și facă biserică, ca să nu mai fie împedecați de a merge la biserica de peste apa Topologului, care revĕrsându se adesea împedecă pre locuitorĭ de la datoria creștină:

Anaforaoa în dosul jălbeĭ locuitorilor din satul Mălciun sud Argeș, aș face biserică.

Prea Înălțate Dómne.

In vara trecută în trecerea ce am avut noĭ pre acolo, asemenea ni s'aŭ jăluit numiții jăluitorĭ pentru acéstă pricină deosebit cum ne pliroforism și de la fratele Episcop Argeș, că adecă fiind numita apă Topologul intre satul lor și intre biserică, unde merg spre închinăciune, afară că din depărtarea loculuĭ de multe orĭ li se întêmplă sfîrșitul vieței fără de a fi gătiți dupĕ crestinésca datorie, ci și când vine apa mare, cu trecerea li se întêmplă primejdie de mórte, și că aceste pricinĭ aŭ silit pre frăția sa dupĕ rugăciunea ce aŭ făcut, de le-aŭ dat peciŭ să'și facă biserică, care trebuință vĕdută fiind, și voia frățieĭ sale dupĕ cuviința dată, găsim și noĭ cu cale, cu luminată porunca mărieĭ tale să aibă voie numiții locuitorĭ a'și săvêrși biserica, pentru care va fi și Mărieĭ tale vecĭnică pomenire.— 1804, Septembrie 12.

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

După pliroforia ce dă Domnieĭ mele prea sfinția sa părintele Mitropolit printr'acéstă anafora, poruncim Dumnévóstră Ispravnicilor aĭ județuluĭ să aibă voie jăluitoriĭ, ca să-și facă biserică, spre a nu'și maĭ pătimi necazurĭ, depărtați fiind de biserică și primejdie la trecere peste apă.— 1804 Septembrie 24[1].

X. La 24 Iulie 1804 Domnitorul ordonă redeschiderea bisericeĭ de la Giulescĭ, închisă pentru că satul o ținea în necurățenie:

Porunca dupĕ jalba locuitorilor de la Giulescĭ de a li se deschide biserica: «cu acéstă poruncă a Domnieĭ mele vĕ dăm slobodenie a deschide biserica; să aveți însă a griji de acum înainte spre a o ține curată, măturată și în starea ce se cuvine, ca un locaș Dumnedeesc, iar să nu fie precum a fost până acum, ca un grajd de dobitóce, că viind înși-ne acolo și găsind biserica în halul ce am vĕdut'o că se află, acum nu veți scăpa de pedépsa Domnieĭ mele.— 1804 Iulie 24[2].

1. Cod. L, fila 307.
2. Cod. XXXVII, fila 97.

XI. La 10 August 1804 se dă hrisov în favorul bisericeĭ domnescĭ din Ocnele Marĭ; i se reînnoesc milele dupĕ anteriórele hrisóve:

Fiind-că biserica domnéscă din oraşul vel Ocnă sud Vâlcea, prin hrisóve şi cărţĭ domnescĭ, atât de la fraţiĭ domnĭ de maĭ 'nainte, cât şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, prin hrisovul de la lĕt 1775 Septembrie 5, aŭ avut milă de lua pe tot anul de la ocnă câte o sută bolovanĭ sare, cum şi patru preoţĭ de la numita biserică, apĕraţĭ şi iertaţĭ, atât de rîndul dăjdiilor preoţescĭ, cum şi drepte bucatele lor scutite de dijmărit, vinăriciŭ, oierit şi căminărit, care hrisóve şi cărţĭ domnescĭ ale acesteĭ sfinte bisericĭ, din trecuta rĕsvrătire prăpădindu-se, dupĕ cercetarea ce s'aŭ făcut, din porunca Domnieĭ mele, de către Dumnéluĭ biv vel Ban, epistatul logofeţiilor marĭ, ne-aŭ făcut arĕtare că în condicile Divanuluĭ s'aŭ aflat sinetul de maĭ sus arĕtat, cu cuprindere, că aŭ avut numita biserică mila acésta; decĭ dară şi Domnia mea milostivindu-ne îĭ înoim şi întărim mila ce aŭ avut, ca să i se păzéscă şi de acum înainte în tocmaĭ şi nestrămutat dupĕ cum maĭ sus se cuprinde: pentru care poruncim la toţĭ câţĭ se cuvine, ca în tocmaĭ să fiţĭ următorĭ şi în potrivă să nu se facă. *ii saam receh gd.* — 1804. August 10[1].

XII. La 26 Septembrie 1804, Domnitorul nu îngădue pre Mitropolitul să schimbe pre Egumenul din Strehaia, care a dobândit egumenia şi arendăşia moşieĭ Strehaieĭ încă pre cincĭ anĭ, ca despăgubire pentru pagubele suferite în resmeriţa luĭ Pasvantoglu[2].

XIII. La 2 Octombrie 1804, dupĕ anaforaoa Mitropolituluĭ, se dă nizam pentru mijócele mŏnăstirilor, pentru restaurarea celor căḑute de cutremur orĭ arsĕ de foc şi pentru a se lua socotéla epitropuluĭ de la Pantelimon[3].

---

1. Cod. XLVII, fila 242.

2. Pitac din 26 Septembrie 1804, către Mitropolitul, ce prin anafora aŭ cerut să aibă voie a schimba pre Egumenul din Strehaia. Domnitorul rĕspunde: «a se lua acéstă mŏnăstire de la cel acum arendaş şi a se da jăluitoruluĭ Macarie nu este cu cuviinţă, în vreme ce numituluĭ arendaş 'ĭ este dată prin anafora cu întărirea Domnieĭ mele, pentru pagubele ce aŭ cercat în vremea trecutelor rĕsvrătirĭ, ca să o maĭ ţie pre alţĭ 5 anĭ înainte; şi dar prea sfinţia ta să chibzuescĭ pentru vre-o altă mŏnăstire a se da jăluitoruluĭ». — 1804, Septembrie 26.

Cod. XXXVII, fila 130. Verso.

3. Poruncă dupĕ anaforaua Mitropolituluĭ, care cere a se da un nizam pentru metócele mŏnăstirilor şi a se lua socoteala epitropuluĭ de la Pantelimon «pe diastima de vreme de când epitropisesce», vĕḑênd şi catastifele vechĭ

XIV. Domnitorul se amestecă până şi la numirea de stariţe de mŏnăstire precum se póte vedea din următorul act:

Porunca în dosul jalbeĭ Marteĭ schimnica, ce a fost stariţă la schitul Nămăescĭ, cerênd ca din vechile călugăriţe să se orînduiască altă stariţă de vreme ce a fost scósă, iar pre acea numită s'o înlăture.

Domnitorul ordonă luĭ biv vel Ban Dumitrache Ghica: «ca aducênd înaintea Dumitale, pre amêndouĕ părţile, adică, şi pe proin stariţa şi pre cea de acum şi ascultând ţisele atât ale uneia cât şi ale alteia, să daĭ Dumniata un cuviincios nizam de împăciuire şi de odihnă, atât între ele amêndouĕ, cât şi între cele-l-alte călugăriţe de acolo, ca să contineze dihoniile şi prigonirile dintre dînsele, fiind urmare cu totul împotriva cinuluĭ lor. — 1804, Octombrie 6 [1].

XV. La 17 Noembrie, 1804 C. Ipsilante dă un noŭ hrisov cu referinţă la mŏnăstirea Căldăruşanĭ, pentru orînduiala eĭ *ca chinoviŭ*. Domnitorul constată, prin acest hrisov, că Mitropolitul Filaret după ce demisionând din scaunul mitropolitan a dobîndit în administraţiunea sa mŏnăstirea Căldăruşanĭ, acesta a curăţit'o de datoriĭ, aŭ dres'o, aŭ înoit'o şi aŭ împodobit'o întru tóte. Acest hrisov confirmă pre cel din 1083 Iunie 31, deja adus de noĭ maĭ sus.

XVI. La 18 Noembrie 1804, Domnitorul numesce pre erodiaconul Macarie, cel care aŭ fost folositor patrieĭ în timpul rezmeriţeĭ, în postul de egumen al mŏnăstireĭ Găisenĭĭ, din Dâmboviţa:

Milost. Boj... Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Fiind-că cuviosul erodiacon Macarie în vremea trecuteĭ rĕsvrătirĭ ce s'aŭ întêmplat aicĭ în ţĕră, precum este sciut, cu multă slujbă s'aŭ arĕtat spre cele de folosul şi binele obştieĭ, silindu-se cu căldurósă osîrdie spre întêmpinarea rĕuluĭ celuĭ de obştie vĕtămător şi stricăcios, şi fiind-că la uniĭ ca

---

de socotelile anilor trecuţĭ, precum şi pentru hrisóvele, cărţile acesteĭ mŏnăstirĭ, cercetând unde şi la cine se află? Să chibzuiţĭ apoĭ cuviinciosul mijloc pentru prefacerea zidirilor mŏnăstirilor ce sunt căḑute de cutremur şi arse de foc, cum şi nizamul ce se cuvine a se da cu întocmire de bună orînduială pentru metócele acestor mŏnăstirĭ şi să faceţĭ Domnieĭ mele arĕtare prin anafora».—1804, Octombrie 2.

NB. Porunca este adresată la vel. Ban Manolache Brâncoveanu, la biv vel. Ban Epistat al logofeţiilor marĭ şi la vel Vistier.

Cod. XXXVII, fila 132. Verso.

1. Cod XXXVII, fila 135. Verso.

aceştia carĭ într'acest fel de peristasis se arată cu bună slujbă şi cu durere pentru patrie, cu cuviinţă este a li se face de la stăpânire drépтă rĕsplătire; iată dară, dupĕ alegerea prea sfinţieĭ-sale părinteluĭ Mitropolitul ţĕreĭ, orînduim Domnia mea pre numitul Macarie Egumen la mŏnastirea Găiseniĭ sud. Dâmboviţa, ca să o aibă şi să o ţie în tótă viéţa până la sfĕrşitul eĭ, unde mergênd şi luând în zaptul sĕŭ tóte lucrurile şi trebile mŏnastireĭ prin catastih, dupĕ orînduială, să aibă a le chivernisi şi a le economisi cu sporire şi adăugire, păzind întru tótă buna orînduială a mŏnăstireĭ; pentru care şi poruncim tuturor părinţilor, poslușnicilor şi robilor mŏnăstireĭ, să aveţĭ a cunósce pre numitul de Egumen al mŏnăstireĭ, rînduit de Domnia mea, căruia să daţĭ supunere şi ascultare la cele spre folosul mŏnastireĭ. *Iĭ scam receh gd.*—1804, Noembrie 18.

XVII. La 3 Septembrie 1804 C. Ipsilante dă hrisov de miluirĭ biserice luĭ Mavroghene, fiind-că are de a întreţine casa apelor şi chioşcul de acolo:

. . . . . *Zem Vlahiscoie*

Fiind-că sfînta mŏnastire ot haznaua apelor de la capul poduluĭ Mogoşóieĭ, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul Izvorul tămăduireĭ, aŭ avut de la rĕposatul ctitorul sĕŭ îndestulate daniĭ de moşiĭ şi ecareturĭ, cum şi din veniturile domnescĭ aŭ avut tot vinăriciul din douĕ délurĭ ot sud. Olt, anume Gălmeile şi Zănóga, câte cincĭ bănĭ de vadră şi vama şi cu tot venitul vînd̆ĕreĭ vinuluĭ şi alte următóre de la târgul cu oborul de vite ce orînduindu-se a se face acolo la cişmea, pentru care în urmă i s'aŭ orînduit a lua talerĭ 1000 din vama târgului de afară, când însă se va face acest târg, şi douĕ sute bolovanĭ sare de la ocnă şi talerĭ 360 léfă din venitul cişmelilor, însă 300 egumenuluĭ şi 60 la un preot slujitor, şi întêiŭ moşiile şi cele-l-alte acareturĭ eşind în urmă cu prîcină s'aŭ isterisit mŏnăstirea cu totul de venitul lor, dându-se prin hotărîrĭ de judecată celor ce aŭ avut dreptatea şi cuvîntul, aşişderea şi din vinăriciul poporuluĭ Zănóga, s'aŭ scăd̆ut cu doĭ bani şi parparul, fiind-că s'aŭ găsit maĭ înainte afierositĭ la alte mŏnăstirĭ, precum şi de aceĭ talerĭ 1000 din venitul târguluĭ s'aŭ isterisit cu totul nefăcêndu-se nicĭ de cum, şi aşa neajungêndu-se cheltuelile cele cuviincióse, carĭ trebuese la meremetul biserice şi la cele-l-alte metoce, de a fi în bună stare şi precum se cuvine la o biserică domnéscă, care căd̆ându-i-se a fi ajutorată, ca una ce apururea este . . . . . cea-l-altă zidire a haznaleĭ apelor ce este spre podóba şi mângăerea de obştie a politieĭ Bucurescilor şi spre a se putea ţine în bună stare şi podóba cea cuviincióşă, cât şi pentru egumen ce se află la acéstă mŏnăstire purtător de grijă Biserice şi lucrurilor eĭ, şi pentru preoţiĭ şi cântăreţiĭ ce se află slujind numita biserică de a'şĭ avea chivernisĕla şi plata ostenelilor, s'aŭ făcut cercetare de Domnia-sa Alexandru Vvd.

Moruzi şi pre lângă milele ce-ĭ rĕmase până atuncĭ ad : cincĭ banĭ şi părpărul din poporul Galmeile, din poporul Zănóga treĭ banĭ, talerĭ 200, pentru 200 bolovanĭ de sare de la ocnă, şi cu deosebită carte i-aŭ maĭ adăugat în locul celor ce lipsesce ad: douĕ sute talerĭ din vama têrguluĭ de afară peste banĭĭ cumpĕrăturеĭ, care să-i se dee de la vameş pe fie-care an ; 300 oĭ, să scutéscă de oierit, cincĭ Lude scutelnicĭ în catastihul Visterieĭ, doĭ preoţĭ un grămătic, scutiţĭ şi aceştĭ 300 talerĭ din venitul cişmelelor să-ĭ iae pre tot anul dumnélor Epitropiĭ, ca cu aceste venitură să pórte egumenul grijă apărarea şi în tótă vremea de bună stare şi podóba bisericeĭ şi cu orînduiţiĭ scutelnicĭ să grijască de lucru ,curăţitul şi podóba grădineĭ, *şi de grijitul caselor Cişmeleĭ de sus şi de jos, fiind şi în veci nelipsit pentru închisul i deschisul şi pentru paza şi luarea aminte pre cele ce se afla la casă, sus şi jos, făcênd şi meremeturi micĭ ce ar trebui la casă şi chioşc şi la împrejmuirea curţiĭ;* pentru care aceste milĭ vĕdênd Domnia mea şi cartea Domnieĭ sale Alexandru Moruzi, de la lét 1794 Iulie 3 şi înnoirea ce s'aŭ făcut de Măria-sa părintele Domnieĭ mele, prin cartea ce o vĕdum, cu lét 1792, Aprilie 10, nu numaĭ aŭ înnoit milele de maĭ sus arĕtate, ci aŭ maĭ adăugit ca să iae pe fie-care an de la cămărăşul una sută la ḑiua hramuluĭ, carele în urmă aŭ întărito şi Domnia-sa fratele Alexandru Vodă Moruzi şi aŭ maĭ adăugat şi apĕrarea ḑeciueleĭ din mila de vinăriciŭ a mŏnăstireĭ, precum vĕḑum Domnia mea şi porunca Domnieĭ sale cu lét 1800 Maĭ 1; drept aceea, învrednicindu-ne şi pre noĭ Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, dupĕ evlavia ce avem către Izvorul tămăduirilor a prea sfinteĭ născĕtóreĭ de Dumneḑeŭ, ne-am milostivit de am înnoit şi am întărit tóte milele ce se cuprind maĭ sus, şi pentru ca să se păzéscă cu nestrămutare, le am dat acéstă Domnésca nóstră carte de întărire, prin care poruncim ca să se urmeze întocmaĭ. *ii saam receh gd.*—1804, Septembrie 3.

* * *

Actele relative la biserică din 1805 sunt cele următóre:

I. La 28 Martie, 1805, dupĕ alegerea Mitropolituluĭ şi a mareluĭ Logofĕt de ţéra de sus Isaac Ralet, preotul Papa Hrisu e făcut eclesiarc preste clerul bisericilor domnescĭ. Domnitorul prin cartea ce ĭi dă ĭi arată atributele cum şi privilegiile :

Cartea Eclesiarculuĭ Hriso.

. . . *Zem. Vlahiscoe.*

Dat-am domnésca nóstră carte cucerniculuĭ preot Papa Hriso, pre carele prin alegerea prea Sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolit i a Dumnéluĭ cinstituluĭ şi credincios boieruluĭ Domnieĭ mele vel Logofĕt de ţéra de sus Isaac Ralet,

l'am făcut Domnia mea Eclesiarh peste clirosul bisericilor domnescĭ, căruĭ prin Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţéra de sus, poruncim, ca să i se facă teslim tóte hrisóvele de milĭ domnescĭ şi alte venitурĭ, cum şi odóiele şi condice ce vor fi, atât ale bisericeĭ de sus, cât şi ale bisericeĭ de jos, din curtea cea veche, prin catastih anume, ca să le chivern séscă, să le păzéscă şi să le păstreze a nu se repune nicĭ un lucru de ale numitelor bisericĭ; aşişderea şi mila de vinăriciŭ ce aŭ aceste bisericĭ să nu se vîndă nicĭ-o-dată fără de scirea şi sloboḑenie de la Domnia mea, cum şi chiriile, locurilor să le strîngă la vreme, şi alte mile ce sunt rînduite prin hrisóve, să îngrijască a nu se repune, şi fără de porunca Domnieĭ mele să nu fie slobod a se cheltui seaŭ a se împărţi între eĭ. Să îngrijéscă de locurile domnescĭ ce sunt date bisericilor a nu se înstreina cu nicĭ un fel de mijloc, seaŭ a se vinde de cine-va, şi orĭ pre cine va simţi urmând una ca acésta, să'l aréte Domnieĭ mele, prin Dumnéluĭ vel Logofĕt; cum şi la vînḑarea şi la prefacerea de binale noue, să urmeze obiceiuluĭ pămîntuluĭ a nu se perde folosul ce ar putea avea sfintele bisericĭ, iară la prefacerea de acum pentru cele arse de foc, are să urmeze hotărîrea ce este făcută; şi pentru tóte să nu se facă de sineş cea maĭ mică mişcare, ce se aréte la Dumnéluĭ vel Logofĕt şi prin Dumnéluĭ va lua poruncă de la noĭ în ce fel de chip are să urmeze. De care poruncim şi tuturora acelora ce vĕ aflaţĭ în slujba clirosuluĭ bisericelor domnescĭ, atât de la biserica de sus, cât şi de la biserica de jos, să'l cunósceţĭ pre maĭ sus numitul de Eclesiarh domnesc, orînduit de Domnia mea, *ii saam receh gd.* — 1805, Martie 28[1].

II. La 7 Iunie 1805, C. Ipsilante reînnoesce hrisóvele mŏnăstireĭ Sft. Spiridon noŭ din Bucurescĭ:

Hrisovul mŏnăstireĭ sfintuluĭ Spiridon noŭ din Bucurescĭ.

Din vechime se vede că Domniĭ şi oblăduitoriĭ acestuĭ creştinesc norod, ca singuriĭ stăpânitoriĭ cu tótă samovolnicia ce aŭ fost, după ce Dumneḑeŭ îĭ învrednicea cu ajungerea acesteĭ stăpâniriĭ, cu tótă osîrdia şi buna voinţă era întru a întemeia şi a împodobi ale luĭ Dumneḑeŭ sfinte bisericĭ cu mile şi cu dăriĭ dintru avuturile Domnieĭ, spre ajutorul şi folosirea a multora din ceĭ neputincioşĭ, făcênd şi rugă către Domniĭ ceĭ ce sta oblăduitoriĭ, ca să le păzească, să le întărească, şi pe cât s'ar putea să le îmulţéscă, ca şi Dumneḑeŭ întru tóte să sporéscă; între cariĭ trecuţĭ răposaţĭ Domniĭ vedem că şi răposat Domnia sa Alexandru Vodă Ghica, fiul răposatuluĭ Domnieĭ sale Scarlat Vodă Ghica, prin hrisovul Domnieĭ sale arată şi dice, că răposatul părintele Domnieĭ sale făcênd mŏnăstire aicĭ în oraşul Bucurescĭ, întru numele sfîntuluĭ şi făcĕ-

1, Cod. XLVI, fila 302.

torul de minuni Spiridon, și dându-și obștésca datorie mai înainte de a o sĕvîrși Domnia sa, ca zidire ce era a părinteluĭ Domnieĭ sale, dupĕ ce aŭ stătut la Domnie, cu tótă osîrdia aŭ fost întru a sĕvîrși a o împodobi precum se vede și întru a o înzestra pre cât aŭ fost cu putință, și asemenea rugăciune aduce către ceĭ din urma Domnieĭ sale Domnĭ, ca să întăréscă și să păzéscă acele afieromate; decĭ, dupĕ ce Dumneḑeeasca pronie ne aŭ miluit cu acésta întêia Domnie a acesteĭ țĕrĭ întru tóte ale purtăreĭ de grije, ce cu mare osîrdie am fost și suntem silitorĭ la ale obștieĭ bune folosurĭ, una ne-aŭ fost și acésta, ad: întărirea și buna chivernisire a sfintelor mŏnăstirĭ a'și avea orînduielile loĭ; unde eșind înaintea nóstră credincios boerul Domnieĭ mele Nicolae biv vel sluger, epitropul acesteĭ mŏnăstirĭ, și arĕtându-ne așeḑĕmînturile și milele ce are, făcutu-ni-s'aŭ rugă a se înnoi și a se întări de către Domnia mea; pentru care pliroforisindu-ne Domnia mea, cum că din venitul și agoniséla acesteĭ sfinte mŏnăstirĭ, să ajutorează și să chivernisesc obraze scăpĕtate și vrednice de ajutor, cu tótă a Domnieĭ mele bună voință am fost întru a întări și a întemeia cele de mai înainte milĭ ale acesteĭ sfinte mŏnăstirĭ, ca și Domnia mea să fim împărtășițĭ la ale Domnieĭ sale faceri de bine, precum mai jos se va vedea. Și mai întêiŭ hotărîm, ca tóte cele de Domnia sa rĕposatul ctitor orînduite și afierosite să se păzéscă cu nestrămutare, adecă, mŏnăstirea să fie slobodă ca o mŏnăstire Domnéscă a țĕreĭ, fără a putea nimenĭ să o închine seaŭ să o supue undeva-și; Arhiereul ce dupĕ vremĭ va păzi orînduiala întru a sluji sfînta leturghie din Sămbătă în Sămbătă, să aibă a'și lua acea orînduită milă, iară în mŏnăstire să nu se céră a ședea, nicĭ cu stăpânire să nu se arĕte; purtătorul de grijă să fie mirén, iară nu călugăr și îndatorat să fie pe tot anul a da socotélă la ceia ce orînduesce rĕposatul ctitor a fi epitropĭ dupĕ vremĭ, ad: prea Sfinția sa părintele Mitropolit, Dumnéluĭ vel Vistier, și Dumnéluĭ vel postelnic, față fiind și Dumnéluĭ biv vel Ban Dumitrache Ghica, în câtă vreme va trăi, ca rudă și neam al rĕposaților ctitorĭ; treĭ preoțĭ de mir, un diacon, doĭ cântărețĭ, doĭ ceteți să fie scutițĭ de tóte dăjdiile și ale lor drepte bucate, vinul de vinăriciŭ, stupiĭ și râmătoriĭ de dijmărit; în tóte odăile ce sunt în cuprinsul mŏnăstireĭ, orĭ pe de afară, orĭ pe de înăuntru, verĭ ce fel de om, cu veĭĭ ce fel de meșteșuguri ar ședé să nu fie supĕrați de fumărit seaŭ de cotărit *seaŭ de felinar;* douĕ pivnițe să fie scutite aicĭ în orașul Bucurescĭ de fumărit, de căminărit și de tóte alte angariĭ; douĕ-ḑecĭ-și-nouĕ de ómenĭ poslușnicĭ argați și slugĭ să aibă a ține fără bir și scutițĭ de tóte podveḑile și angariile țĕreĭ, cărora să le dea pecetluiturĭ gospod pe numele și chipul lor; treĭ ispravnicĭ de pre la viĭ și moșiĭ, din breasla mazîlilor să fie scutițĭ de bir și apĕrați de vinăriciŭ și de dijmărit, dupĕ deosebite cărțile Domnieĭ, ce li se va da la mânile lor; douĕ miĭ oĭ să aibă a scuti la vremea oerituluĭ, cu pecete de rădicătură; douĕ miĭ oca sare să aibă a lua pe tot anul de la cămărașiĭ de ocnă; la bucatele ce ar avea vamă să nu plătéscă; din

tot județul Teleormanuluĭ de la toți ceĭ ce plătesc vinăriciul, să aibă a lua mŏnăstirea milă câte 2 banĭ de vadră, și părpărul, dupĕ obiceiŭ, precum s'aŭ luat și maĭ înainte, iară ceĭ-l-alți câte treĭ banĭ să iae vinăricerii Domnescĭ; de la toți ceĭ ce vor avea viĭ pe moșia Domnéscă de la Caracal sud. Romanați, și plătesc vinăriciŭ, să aibă a lua câte doĭ banĭ de vadră și părpărul; din tóte bălțile, iazurile și gârlele ce sunt peste Olt în județul Romanați, Dolj, Mehedinți, de la toți ceĭ ce vînézĕ peșce cu năvodu, mréja, cu cotețe, cu ostiĭ, seaŭ măcar cu verĭ-ce alt meșteșug de va vîna peșce, să aibă a lua vama ce se lua din vechime de vameșiĭ Domnescĭ, din treĭ banĭ un ban, seaŭ din treĭ pescĭ un pesce, afară numaĭ din bălțile și gârlele ce vor fi maĭ avênd alte mŏnăstirĭ milĭ cu hrisóve și cărțĭ Domnescĭ de maĭ înainte, acelea întocmaĭ cu nestrămutare să se păzéscă și de acum înainte; pre cum și stăpâniĭ moșiilor iarăși să-și iae dijmele pe deplin, și năvodariĭ ce vînézĕ pesce cu năvóde întru aceste bălți, dupĕ vechiul obiceiŭ, împrumutându-ĭ ómeniĭ mŏnăstireĭ cu banĭ să-și cumpere sfóră, pentru dobândă să facă clacă cu năvod într'o zi mŏnăstireĭ, ca lucru ce este obicĭnuit. Din tóte bălțile și iazurile ce se încep din dreptul Jăgalieĭ sud Ialomița și până în hotarul Brăileĭ, iarăși să iae mŏnăstirea întreiala ce se lua maĭ înainte de vameșiĭ Domnescĭ, întocmaĭ dupĕ obiceiŭ, afară iarăși din milele ce voi fi maĭ avênd și alte mŏnăstirĭ, cu hrisóve și cărțĭ Domnescĭ date maĭ înainte, căcĭ acelea aŭ să se urmeze a se lua de acele mŏnăstirĭ precum se va fi luat. Așișderea și stăpânul moșieĭ iarăși să iae zeciuiala pre deplin de la tóte turmele de oĭ ce se pogóră primă-veara din lăuntru la pășune pre munții țĕreĭ, din schela Vulcanuluĭ ot sud Gorj în sus și până la Vodițe ot sud Mehedinți și despre tóte ce le trag înapoĭ fără a nu plăti oieritul, să aibă a lua din o sută oĭ una, dupĕ obiceiŭ, iară de la turmele ce vor rĕmânea la ernatic în țéră și plătesc oieritul, să nu iae nimic; douĕ miĭ stânjenĭ de moșie din moșia Domnéscă Floci ot sud Ialomița și tótă balta acesteĭ moșiĭ să fie întru stăpânirea acesteĭ mŏnăstirĭ; moșia Domnéscă de Ruși-de-Vede sud Teleorman, ce se vede de pe cartea hotărnicieĭ ot lét 1783 de stânjenĭ 2800 fiind dată danie la numita mŏnăstire prin hrisovul rĕposatuluĭ Domn Alexandru Ghica Vvd. de la lét 1768 și al rĕposatuluĭ Domn Gregorie Ghica Vodă de la lét 1769 și a Mărieĭ sale părinteluĭ Domnieĭ mele de la lét 1775 și în vremea Mărieĭ sale la lét 1781, s'aŭ fost sculat Călărașiĭ de acolo cu pîră și judecată, când prin învoiala amêndorora părților li s'aŭ hotărît, ca eĭ să stăpânéscă 600 stânjenĭ și cea-l'altă să rĕmie în stăpânirea mŏnăstireĭ și asemenea aŭ dat'o și aŭ afierosit'o și alțĭ frațiĭ Domnĭ de maĭ înainte prin hrisóve, iar în urmă rĕposatul Mavroghenie, măcar că dupĕ cum la alte multe a făcut strĕmutare din orînduielile lor, așa și la acéstă pricină aŭ făcut schimbare și strĕmutare la aceste hotărîri Domnescĭ, dând hrisovul sĕŭ la mŏnăstire la mânile Călărașilor de acolo împotrivă, dară în urma Domnieĭ sale în zilele luĭ Mihaĭ Vodă Suțul aŭ dat hrisovul Domnieĭ sale iarăși dupĕ

hotărîrile d'întêiŭ, şi aŭ făcut porunca Domnieĭ sale la ispravnicii judeţuluĭ ca să urmeze celor maĭ inainte hotărîrĭ; după care şi Domnia-sa fratele Alexandru Vodă Moruzi, prin hrisovul Domnieĭ sale ot lét 1793 şi Măria sa părintele Domnieĭ mele, întru a doua Domnie, prin hrisovul de la lét 1797 Martie 17, a răposatuluĭ Domn Constantin Vodă Hangeri, prin hrisovul de la lét 1798 Martie 17, asemenea aŭ hotărît, ca Călăraşii toţi să ţie şi să stăpânéscă aceĭ 600 stânjenĭ, precum sunt osebiţi şi hotărîţi, iară cea-l-altă moşie tótă să o stăpânéscă mŏnăstirea, ca o moşie ohabnică a sa şi toţi ceĭ ce vor fi şeḑétorĭ pe dênsa să-şĭ facă clacă şi să-şĭ dee dijma pe deplin din tóte la mŏnăstire, după obiceiul moşiilor; vin şi rachiŭ nimenea să nu fie volnic a vinde fără numaĭ mŏnăstirea; pentru care acéstă moşie Ruşi-de-Vede încă de anţêrţ din lét 1803 arĕtându-se cu jalbă la Domnia mea Orăşaniĭ ot Ruşi-de-Vede, liude 21, carĭ aŭ ḑis, că sunt vechilĭ la 126 liude ce se trag din ceĭ vechĭ călăraşĭ, cerênd moşia pe séma lor, cu tóte că la mŏnăstire s'aŭ vĕḑut atâtea hrisóve Domnescĭ de întărire precum se arată maĭ sus; dar Domnia mea nu ne-am grăbit a da întărire, ci cu iubire de dreptate maĭ întêiŭ am orînduit a fi cercetarea Dumnélor veliţilor boerĭ, de unde viindu-ne anaforaoa la 22 Aprilie dintr'acel lét, i-am înfăţişat la Divan înaintea Domnieĭ mele, unde tótă davaoa lor aŭ fost, că din vechime némul lor fiind privilegiaţĭ pe moşia oraşuluĭ, ḑice, că în vreme când s'aŭ afierosit moşia la mŏnăstire, pre eĭ iar fi lăsat să fie tot privilegiaţĭ, iară aceĭ 600 stânjenĭ ce în urmă li s'aŭ dat deosebit ar fi pămênt prost şi aŭ cerut, ca aceĭ 600 stânjenĭ să fie tot aĭ mŏnăstireĭ şi lor să li se păzéscă privilegiul sloboḑenieĭ pe tótă moşia; la a căror dava, prin cercetarea ce cu amĕnunt s'aŭ făcut de Domnia mea, s'aŭ vĕḑut, că tótă pornirea lor aŭ fost după dresul răposatuluĭ Mavrogheni, care este anerisit cu prea înalta poruncă împĕrătéscă, şi ca un pricinuitor de însăşĭ stricăciunea acelor locuitorĭ li s'aŭ luat de la mânile lor, pentru că n'aŭ avut vr'o dovadă că s'aŭ hotărît atuncĭ a se coborî privilegiul acela din ném în ném, ci privilegiaţiĭ să fie numaĭ aceia ce se află în slujbă, adecă slujitoriĭ la stég cu pecetluiturĭ Domnescĭ, şeḑétorĭ la acéstă moşie, cum şi preoţiĭ de la Biserica ce este zidită de boeriĭ Cantacuzinescĭ, care se ḑice biserica Domnéscă, şi acelora li s'aŭ deosebit aceĭ 600 stânjenĭ prin învoire; şi la davaoa ce făcu pentru ceĭ 600 stânjenĭ că ar fi moşie próstă şi că nu s'ar fi făcut alegerea cu primirea lor, acéstă pîră căḑêndu-se a o face numaĭ privelegiaţiĭ, adică slujitoriĭ, şi la Divan arĕtându-se numaĭ ceĭ ce nu sunt dintre ceĭ slujitorĭ, ca să nu să ḑică în urmă că n'aŭ fost vechilĭ şi din partea celor-l-alţi, de aceea s'aŭ trimes cu porunca Domnieĭ mele la Ispravnicĭ, ca să facă doĭ treĭ vechilĭ din partea tuturor şi să vie cu ce doveḑĭ vor maĭ avea; după care viind la August în 7 aceluĭ an, ĭ'am orînduit la Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţéra de sus de aŭ maĭ făcut cercetare ce alte doveḑĭ aŭ maĭ adus? şi nimic n'aŭ avut să arĕte decât cele d'întêiŭ; iară Epitropiĭ aŭ dovedit, cu chiar zapisul lor de vînḑarea venituluĭ acelor

600 de stânjenĭ, cum că moşia ce li s'aŭ deosebit pre séma priveligiaţilor este bună la venit, iar nu próstă cum aŭ arĕtat eĭ şi cererea ce făceaŭ eĭ este numaĭ ca să amestece, a nu putea mŏnăstirea să 'şĭ stăpânéscă moşia sa; cu care anafora a Dumnéluĭ vel Logofĕt, nestând a eşi înnaintea Domnieĭ mele, aŭ cerut sorocul până la lăsatul seculuĭ de postul Crăciunuluĭ şi li s'aŭ dat; pre urmă aŭ mulţit sorocul până la sfeti Nicolae şi maĭ pre urmă până dupĕ sĕrbătorile Crăciunuluĭ şi nicĭ la unul din soróce neviind; dupĕ jalba ce aŭ dat Epitropiĭ, s'aŭ dat porunca Domnieĭ mele în anul trecut către Ispravnicĭ, ca dupĕ sĕrbătorile sfintelor Paşcĭ să 'ĭ trimiţă şi iarăşĭ n'aŭ venit, prelungind până într'acest următor an, când dupĕ altă poruncă a Domnieĭ mele, la Martie 7, ce aŭ trecut, aŭ dat zapis cu legătură înaintea Ispravnicilor, carĭ s'aŭ trecut şi în condica judeţuluĭ, ca să vie în sĕptĕmâna cea luminată a sfintelor Paşcĭ, iar neurmând a veni să nu maĭ fie asteptaţĭ, ci să se întăréscă dreptatea mŏnăstireĭ; dupĕ care iar aŭ maĭ fost îngăduiţĭ alte treĭ sĕptĕmânĭ şi nu s'aŭ maĭ arĕtat şi aşa la Maiŭ 10 a acestuĭ lĕt, dupĕ trecerea de douĭ anĭ, am dat Domnia mea întărire anaforaleĭ judecătilor, ca să se urmeze stăpânirea mŏnăstireĭ dupĕ hrisóvele ce are; care şi pentru ca să se păzéscă apururea şi nestrĕmutat, o am întărit şi prin chiar hrisovul acesta al Domnieĭ mele, ca să 'şĭ stăpâniască mŏnăstirea moşia în pace, iar slujitoriĭ să fie mulţămiţĭ a 'şĭ stăpâni aceĭ 600 stânjenĭ, precum li s'aŭ ales şi li s'aŭ împetrit, la lĕt 1781; să maĭ aibă sfînta mŏnăstire şi vama târguluĭ ce se face la Ruşi-de-Vede, sud Teleorman, pe fie-care sĕptĕmână într'o ḑi, şi la tótă vînḑarea ce se face de orĭ-cine, atât în ḑioa târguluĭ cât şi în cele-l-alte ḑile peste sĕptĕmână în prăvăliele ce sunt acolo, Vameşiĭ domnescĭ amestec întru nimic să nu aibă, ci mult-puţin al vămeĭ ce ar fi, să se iae pre seama acesteĭ mŏnăstirĭ; care târg să aibă urmarea luĭ, cum se urmézĕ şi la alte târgurĭ de prin judeţe a vămuĭ şi mărfurĭ strĕine şi mărfurĭ de ale ţĕreĭ, precum prin ponturile vămeĭ, se orînduesce fiind şi acéstă vamă domnéscă şi cu hărăzirea ce este dată se ţine de mŏnăstire, şi tótă orînduiala are să păzéscă la luarea vămeĭ ca şi la tóte cele-l-alte târgurĭ din ţéra Domnieĭ mele, şi mŏnăstirea póte să o vîndă la începutul anuluĭ cum se vênd şi vămile domnescĭ, seaŭ să o caute pe séma mŏnăstireĭ; precum şi prăvăliórele câte vor fi în Ruşi-de-vede ale mŏnăstireĭ, să fie apĕrate de fumărit şi cotărit; aşişderea şi până la 200 vedre de vin şi 100 vedre de rachiŭ, când va face trebuinţă mŏnăstireĭ, să aducă la acéstă moşie verĭ de unde i va da mâna, slobodă să fie, şi de cămĭnărit seaŭ de vamă, supĕrare la acel vin seaŭ rachiŭ să nu aibă; 15 sălaşe de ţiganĭ domnescĭ ce sunt danie daţĭ acesteĭ sfinte mŏnăstirĭ să fie bine daţĭ; şi osebit de aceste să aibă maĭ sus numita mŏnăstire milă, ca de la toţĭ ceĭ ce aŭ viĭ în poporul *Leul* şi al Racoviţeĭ ot sud Romanaţi şi plătea până acum vinăriciŭ câte 5 banĭ la Domnie, de acum înainte să iae vinăriceriĭ domnescĭ numaĭ câte 3 banĭ de vadră, iară ceĭ-l-alţĭ câte doĭ banĭ şi părpărul

dupĕ obiceiŭ, să-şĭ iae sfînta mŏnăstire, precum şi un scaun de carne să aibă a ţine aicĭ în oraşul Bucurescĭ, pe locul mŏnăstireĭ, maĭ ales că locul mŏnăstireĭ, fiind la marginea Bucurescilor este şi cu înlesnirea mahalalelor ce sunt depărtate de têrg, scutit şi apĕrat de vamă şi ierbărit la câte vite va tăia, şi de fumărit şi de vatav de măcelarĭ şi de tóte dările şi obiceiurile ce daŭ alte scaune; care aceste milĭ şi orînduelĭ câte se coprinde maĭ sus le-aŭ avut sfînta monăstire de la toţĭ ceĭ-l-alţĭ Domnĭ prin hrisóvele Domniilor sale, care le-aŭ arĕtat de le-am vĕdut Domnia mea. Decĭ, am întărit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Voevod şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan, şi cu măĭturia cinstiţilor şi credincioşilor boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitrache Ghica biv vel Ban Epistatul Spătărieĭ, Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Manolache Brâncovénu vel Ban, Gregorie Caliarh vel Postelnic, Ştefan Văcărescu vel Vornic de ţéra de sus, Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Barbu Ştirbeiŭ vel Vornic, Istrate Creţulescu vel Vornic, Scarlat Slătineanu vel Vornic al obştirilor, Constantin Bălăceanu vel Logofĕt de ţéra de jos, Gregore Băleanu vel Vornic de obiceiurĭ, Antonie vel hatman, Theodorache Văcărescu biv vel Vistier Epistatul Căminărieĭ, Constantin Varlaam vel vornic al politieĭ, Constantin Filipescu vel Clucer; Ienache Golescu vel Paharnic; Şerban Grădişteanu vel Stolnic; şi Ispravnic Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus; şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul al treilea dintru întâia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la Nascerea luĭ Isus Hristos 1805, Iunie 7, de Chiriţă Logofĕt de Divan [1].

*

Din anul 1806 nu găsim maĭ important document cu referinţă la biserică de cât hrisovul, ce dă Constantin Ipsilante, la 27 Iunie 1806, cu referinţă la privilegiile şi scutirile Episcopieĭ de Argeş. Prin acest hrisov se face istoricul monumentuluĭ Neagoe Vodă Basarab. Domnitorul amintesce, *că biserica Curţeĭ de Argeş a fost zidită pre locul unde aŭ existat maĭ întâiŭ* Mitropolia ţĕreĭ, pe vremea când Scaunul Domnieĭ era în oraşul Argeş. Hrisovul dice că acéstă biserică *este de o alcătuire aşa de frumósă în cât e neasemĕnată cu nicĭ una din tóte zidirile vechĭ şi nouĕ câte se află în aceste douĕ ţĕrĭ, încă şi câte se află în Europa.* Maĭ adaugă documentul, că din causa trecutelor rĕsmiriţe şi a resbatereĭ ploilor a ajuns biserica la dărăpănare, atât temelia cât şi zugrăvéla, cum şi casele şi zidirile.....

1. Cod. XLVII, fila 331.

Primul Episcop Iosif tóte le-aŭ adus la bună stare: maĭ întâiŭ dregerea sfinteĭ bisericĭ, temelia, zugrăvéla, têmpla şi altele ce aŭ tost de lipsă, apoĭ zidurile înălţându-le şi casele, unele din temelie prefăcêndu-le, făcênd şi un paraclis cu tóte cele trebuincióse ca să fie pentru sĕvîrşirea slujbeĭ în vremea ierneĭ..... Domnitorul acordă venitурĭ şi privilegiuirĭ restaurateĭ biserici[1].

1. *Hrisovul Episcopieĭ Argeş*

A zidi numaĭ cu cuvînt este lucrul luĭ Dumneḑeŭ celuĭ în Troiţă slăvit, dupĕ cum ḑice Dumneḑeescul David: el aŭ ḑis şi s'aŭ făcut, el aŭ poruncit şi s'aŭ zidit, şi iarăşĭ a luĭ Dumneḑeŭ lucru este a păzi pre cele zidite nestricate şi neschimbate, dupĕ cum iarăşĭ proorocul acesta ḑice: «poruncă aŭ pus şi nu se va muta», arĕtând cu acésta tăria Dumneḑeesceĭ puterĭ, iară omuluĭ ca unuĭ din fire trecĕtor şi lesne schimbăcios, şi a zidi cu ostenélă îĭ este şi a păzi pre cele zidite cu anevoïe îĭ este; este însă la el al sĕŭ lucru a zidi dupĕ putinţa fireĭ luĭ, cele ce sunt folositóre nu numaĭ vieţeĭ ceĭ trupescĭ, ci şi câte spre săvîrşirea sufletéscă, se aduce, şi fericirea cea dupĕ mórte se câştigă, adică: mónăstirĭ, bisericĭ, spitaluri, ghirocomiĭ, esenodohiĭ şi alte ca acestea; şi iarăşĭ cele căḑute şi stricate numaĭ omul le ridică şi le preface cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ; drept aceea şi sfînta Episcopie a Argeşuluĭ, unde se cinstesce şi se prăsnuesce hramul prea cinstiteĭ adormire a prea sfinteĭ de Dumneḑeŭ Născătóreĭ şi pururea fecióreĭ Maria, fiind din vechime zidită mónăstirea de *rĕposatul bine credincios Domn Neagoie Voevod Basarab în locul unde maĭ nainte aŭ fost Mitropolia ţĕreĭ, pre vremea când Scaunul Domnieĭ era în oraşul Argeşuluĭ*, care podóbă de zidire a acesteĭ bisericĭ fiind cu aşa *alcătuire frumósă, în cât este neaseméнată cu nicĭ unele din tóte zidirile vechĭ şi nouĕ câte se află întru aceste douĕ ţĕrĭ, încă şi cu câte se află în Europa cea de sub stăpânirea prea puternicеĭ* nóstre Impĕrăţiĭ, din pricina trecutelor rĕsmeriţe şi a străbatereĭ ploilor, fostaŭ ajunś la dărăpănare biserica acésta, atât temelia, ci şi zugrăvéla, cum şi casele şi zidirile asemenea; pentru care arĕtând Domnieĭ mele iubitorul de Dumneḑeŭ Sfinţia sa Părintele Episcop al Argeşuluĭ Chir Iosif, că dupĕ ce s'aŭ cinstit sfînta mónăstire acesta a fi scaun de Episcopie, mergênd Sfinţia sa şi vĕḑênd-o la acéstă dărăpănare şi în próstă stare, nu aŭ prelungit vremea ca să nu ajungă la maĭ multă stricăciune, ci puind osîrdie, tóte le-aŭ adus la bună stare, maĭ întâiŭ dregerea sfinteĭ bisericĭ, temelia, zugrăvéla, têmpla, şi altele ce aŭ fost de lipsă, apoĭ zidurile înălţându-le şi casele, unele din temelie prefăcêndu-le, făcênd şi un paraclis cu tóte cele trebuincióse, ca să fie pentru săvîrşirea sfintelor slujbe în vremea ierneĭ; şi la Pitescĭ făcênd case din temelie pentru ca să fie de locuinţe Episcopilor, unde se află şi Scaunul Ispravniculuĭ judeţuluĭ, precum pentru aceste tóte ne-am adeverit Domnia mea, nu numaĭ de la multe obraze de cinste, ce saŭ întêmplat a merge seaŭ a trage pe acolo, ci şi maĭ vêrtos de la prea Sfinţia sa Părintele nostru Mitropolit al ţĕreĭ Chir Dosofteĭ, carele însuşĭ aŭ vĕḑut aceste tóte când aŭ mers acolo, arĕtând Domnieĭ mele că şi bună orânduială ţine Sfinţia sa Episcopul înăuntru cu adunarea de părinţĭ călugărĭ şi cu alţĭ trebuincioşĭ ómenĭ ce se cuvin. — Decĭ făcênd Domnieĭ mele rugăciune Sfinţia sa Părintele Episcop, ca lângă milele ce aŭ avut

Acest document n'a fost cunoscut de D. Gr. Tocilescu, ilustrele bibliograf al mŏnăstireĭ de la Argeș.

---

maĭ nainte vreme, să adăugăm Domnia mea cea ce va fi cu putință spre ajutorul acestuĭ sfînt locaș, arĕtând că aŭ intrat și la datoriĭ peste datoria cea veche; a căruia cerere chibzuind-o Domnia mea și vĕdĕnd că între alte milĭ ce au aŭ avut acéstă sfîntă Episcopie maĭ nainte când aŭ fost în rîndul mŏnăstirilor, aŭ fost avut și vinăriciul domnesc din Dealul Alimănescilor sud Argeș și părpărul și . . . . dealuluĭ fără a intra vinăriceriĭ domnescĭ într'acest deal precum ne-am adeverit chiar din hrisovul ce vĕdurăm al rĕposatuluĭ Domn Nicolae Vodă Mavrocordat ot lét 7224, Aprilie 6, care milă fiind-că în urmă rĕmăsese de se lua numaĭ câte doĭ banĭ de vadră și părpărul; iată ne milostivim Domnia mea, și adăugăm milă sfinteĭ Episcopiĭ, ca dupĕ aceeași cuprindere a numituluĭ hrisov să iae de acum înainte vinăriciul deplin câte cincĭ banĭ de vadră și părpărul dintru acest numit Deal Alimănescĭ cu cele-l-alte dealurĭ și cuprinsurĭ ce sunt în sud Argeș, dupĕ semnele și numirile ce sunt arĕtate la hrisóvele altor Domnĭ, cât și la însușĭ hrisovul Domnieĭ mele, ce am dat sfinteĭ Episcopiĭ în lét 1803, cu coprinderea numaĭ câte doĭ banĭ de vadră și părpărul, afară însă de vinăriciul ce are la sud Muscel și la Vâlcea, la acelea să se urmeze tot dupĕ hrisóvele ce are, iar la vinăriciul acesta ce are la sud Argeș vinăricerii domnescĭ întru nimic să nu se amestece, ci dupĕ coprinderea ponturilor vinăriciuluĭ să urmeze orînduitul Episcopieĭ, luând cot de la Vistierie, să scrie să mĕsóre și să iae și bani și să-ĭ ducă la sfînta Episcopie, ca să fie sfinteĭ Episcopiĭ mila acésta de ajutor și de întărire, iară Domnieĭ mele, părinților și la tot némul Domnieĭ mele veĭnică pomenire; rugăm dară și pre alțĭ frațĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrednici a fi oblăduitoriĭ acesteĭ țĕrĭ, să bine-voiască a înoi și a întări aceste milĭ, ca și ale Domniilor sale milĭ, și faceri de bine, să fie de alțiĭ primite și ținute în sémă; și am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domnieĭ mele, Io Constantin Alexandru Ipsilante Voevod și cu credința prea iubiților Domnieĭ mele fiĭ Alexandru Dumitrașco, Gheorghe, Nicolae și Grigore Voevoțĭ și cu mărturia Dumnélor cinstiților și credincioșĭ boerĭ veliți aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Manolache Brâncovénu vel Ban, Scarlat Ghica biv vel Ban și Epistatul Spătărieĭ, Constantin Filipescu vel Vistier, Gregorie Caliarh vel Postelnic, Constantin Crețulescu vel Vornic de țéra de sus, Gregorie Ghica vel Logofĕt de țéra de sus, Barbu Știrbeiŭ vel Vornic, Nicolae Racoviță vel Vornic, Petrache Ritoride vel Vornic al obștirilor, Dumitrașco Racoviță vel Logofĕt de țéra de jos, Enache Văcărescu vel Logofĕt de obiceiurĭ, Constantin Manu vel Hatman, Costache Samurcaș vel Vornic al politieĭ, Iordache Crețulescu vel Clucer, vel Paharnic, ... vel Paharnic, Șerban Grădișteanu vel. Stolnic și Ispravnic, Gregorie Ghica vel Logofĕt de țéra de sus; și s'aŭ scris hrisovul acesta la anul al patrulea dintru întâia Domnie a Domnieĭ mele aicĭ în orașul Scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la Nascerea Domnuluĭ Isus Hristos.—1806, Iunie 27, de Chiriță Logofĕt de Divan.»

Inscripțiunea adusă de d-l Tocilescu în «Biserica episcopală de Argeș 1886», la pag. 55, amintesce despre reparațiunile de care se face mențiune în hrisovul acesta.

Cod. XLVII, fila 359.

La 28 Maiŭ 1806 budgetul bisericelor domnescĭ este regulat deadreptul de către cler, care şĭ-aŭ arendat venitul vinăriciuluĭ prin voia şi porunca domnitoruluĭ. La 23 August 1805, Domnitorul încuviinţézĕ, repartiţiunea venituluĭ dupĕ budget la clerul bisericilor domnescĭ [1].

1. *Impărţirea banilor, vinăriciuluĭ clirosuluĭ bisericilor domnescĭ.*

La biserica de sus

Taleri	
1200.	Arhimandritul Curţeĭ
600.	Eclisiarhul Popa Hrizo fiind noŭ
550.	Popa Dionisie
900.	Protopsaltis Panait
750.	Defterion Sava
100.	Petre Canonarh
50.	Gregorie Copilul
4150.	

Biserirca din jos

350.	Proin Eclesiarh Toma, bĕtrân
80.	Popa Ioan
80.	Popa Constantin
150.	Şerban Psaltis. bĕtrân cu casă grea
50.	Nicolae cântăreţ din stânga
150.	Biserica puşcărieĭ
650.	Ţeciuiala Dumnéluĭ vel Logofĕt
90.	Logofĕtul Divanuluĭ
50.	Candilanarul
5700.	
700.	Rĕmân să-ĭ dea ajutor la meremetul bisericeĭ în Curtea Veche
6500.	Adică şase miĭ cincĭ sute toţĭ baniĭ vinăriciuluĭ.

Io Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Poruncim Domnia mea Dumitale cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ mele vel Logofĕt de ţara de sus, Isaac Ralet, dupĕ acésta foaĭe să urmezĭ a da fieş-căruia dreptul sĕŭ. Anul 1805, August 23.

«Adică noĭ, clirosul bisericiler Curţeĭ Domnescĭ, carĭ maĭ jos ne vom iscăli, adeverim cu acest zapis al nostru la prea cinstita mâna Dumnéluĭ biv vel Ban, Dumitraşco Racoviţă, ca să scie, că şi pre acest următor an lĕt 1806 prin scirea Dumĕluĭ vel Logofĕt Grigoraşco Ghica, am vîndut Dumnéluĭ mila nóstră de vinăriciŭ ce prin hrisóve domnescĭ o avem în sud Ilfov şi Vlaşca, dupĕ protimisul ce prin hotărîre domnéscă are Dumnéluĭ Ban a cumpĕra cu preţul ce va da alţĭ muşterii, însă popórele anume: Copăcenĭ şi Prundul şi Curmătura şi Căpşuna cu alte cuprinsurĭ de numirĭ şi cu grădinile din Bucurescĭ, precum pre larg se arată în luminatul hrisov al Mărieĭ sale a prea înălţatuluĭ nostru Domn Constantin Ipsilante Vodă, şi tocméla ne-a fost cu

*

Nu vom încheia acest capitol relativ la biserică, fără de a aminti şi câte-va din actele din Domnia acésta a luĭ Constantin Ipsilante, documentând odată maĭ mult frumósa toleranţă religiósă, ba chiar protecţiunea de care s'aŭ bucurat în ţéră, cultele stréine.

Aşa, la 2 Ianuarie 1803, acest Domnitor, recunoscênd că catoliciĭ din Tîrgovişte aŭ din vechime un locaş de închinăciune «care s'aŭ aflat şi se află sub protecţia Domnieĭ, iar nu sub altă stăpânire şi pre Domnitoriĭ îĭ cunosc de protectoriĭ întru rugăciunile şi pomenirile ce fac către milostivul Dumneḑeŭ la slujbele lor», le reînnoesce mila de sare, de la ocniţa din josul Tîrgului Tîrgovişte [1].

Dumnéluĭ în taleriĭ 6500, cariĭ baniĭ 'ĭ-am primit toţiĭ deplin în mânile nóstre, afară de taleriĭ 100 cariĭ aceştia deosebit s'aŭ dat din porunca domnéscă în mâna mea Eclesiarhul numitelor biericiĭ, ca să săvîrşesc cu Dumnéluĭ poleiul têmpleĭ bisericeĭ Curţeĭ Vechiĭ, care baniĭ se adună peste tot taleriĭ 6500. — Deciĭ să aibă Dumnéluĭ a căuta slujba acestuĭ vinăriciŭ dupĕ cum va voi şi oriĭ câştig să dea Dumneḑeŭ, seaŭ pagubă, să feréscă Dumneḑeŭ, să fie în norocul Dumnéluĭ, iară noiĭ întru nimic să nu avem a face, niciĭ la câştig, niciĭ la pagubă; pentru care am dat acest zapis adeverit cu înseşĭ iscăliturile nóstre. — 1806, Maiŭ 3.

Subscrierile grecesce.

Acéstă vînḑare a vinăriciuluĭ clirosuluĭ bisericilor domnescĭ făcêndu-se prin scirea înălţatuluĭ nostru Domn, şi prin noiĭ numĕrându-se baniiĭ dupĕ poruncă, pentru a'şĭ avea vînḑarea puterea şi tăria o am adeverit şi noiĭ cu iscăliturĭ. — 1806, Maiŭ 28.

Grigorie Ghica vel Logofĕt.

«1. Find-că în oraşul Domnieĭ mele Tîrgovişte, sud Dâmboviţa, din vechime Domniĭ şi oblăduitoriiĭ ţĕreĭ acesteia aŭ dat voïe şi sloboḑenie ca câţiĭ din ritul catolic celor ce se află locuind şi adăpostindu-se acolo, cu drĕptă muncă şi hrană a neguţătoriilor de 'şĭ-aŭ făcut un locaş de închinăciune, care s'aŭ aflat şi se află sub protecţia Domnieĭ, iar nu sub altă stăpânire şi pre Domnul ţĕreĭ cunosc de protector întru rugăciunile şi pomenirile ce fac către milostivul Dumneḑeŭ la slujbele lor, care locaş cu acéstă orînduială fiind sub a Domnieĭ ocrotire şi protecţie, aŭ avut şi cărţiĭ domnescĭ vechiĭ de la trecuţiĭ Domniĭ cu óreşĭ-care milă domnéscă, care cărţiĭ cerênd cu smerenie şi plecăciune a se înnoi şi de către Domnia mea, dupĕ ce ne-am pliroforisit de acéstă orînduială şi am vĕḑut şi înşine cărţile domnescĭ ce aŭ, am bine-voit şi Domnia mea de ne-am milostivit asupră-le, pentru ca să fie rugătoriĭ către milostivul Dumneḑeŭ pentru viaţa şi buna stare a Domnieĭ mele şi a altor Domniĭ din urma nóstră, cum şi pentru îndestularea şi fericirea acestuĭ pămênt în care trăesc şi se odihnesc şi le-am înnoit mila ce aŭ avut, ca să aibă adică

La 4 Aprilie 1803, Constantin Ipsilante acordă luteranilor din Bucurescĭ, ca bisericuţa lor din mahalaua Stejarului, să aibă 6 pogóne de vii şi să scutéscă şi diverse bucate şi să priméscă pe fie-care an câte 30 de bolovanĭ de sare de la ocnele domnescĭ [1].

---

a lua de la ocniţa ce este din josul Târgului Târgovişteĭ 50 bulgărĭ sare pre tot anul, pentru care să aibă a merge părinţiĭ baraţĭ la Cămărăşul la ocnă, să-şĭ iae acea milă de sare tótă deplin nesmintită în toţĭ aniĭ, fiind-că acea milă aŭ avut'o maĭ înainte; de care poruncim Cămărăşilor ce veţĭ fi la acéstă ocniţă, întocmaĭ să fiţĭ următorĭ. — 1803, Ianuarie 2.

Cod. XLVII, fila 21 Verso.

1. *Hrisovul Saşilor din Bucurescĭ.*

Domniĭ şi oblăduitoriĭ cărora li s'aŭ încredinţat de la Dumneḑeŭ stăpânire de ţĕrĭ şi de noróde, datorie avênd, ca dupĕ cum spre norodul cel supus al sĕŭ, aşa şi spre ceĭ ce aŭ năzuit subt protecţia, ocrotirea şi sprijinéla lor, să arete iubire de asemenea şi bună-voie; de óre-ce toţĭ fraţiĭ Domnĭ de maĭ înaintea nóstră carĭ aŭ stătut dupĕ vreme la acest scaun al Ţĕreĭ Rumânescĭ, atât dupĕ acéstă datorie, cât şi dupĕ pilda şi obiceiul care urméză la cetăţile şi politiile marĭ, unde sunt scaune de Domnie şi stăpâniriĭ ce sunt împodobite cu mulţimea norodului de pământenĭ şi streĭnĭ, carĭ 'şĭ aŭ fiteş-care dupĕ ritul sĕŭ deosebita casă de închinăciune, am fost dat la preotul şi la câţĭ-va din ritul săsesc, ce se afla vechĭ locuitorĭ aicea în politia Bucurescĭ voie şi sloboḑenie prin hrisóvele Domniilor sale, care le vĕḑum Domnia mea, cuprinḑĕtóre de a-şĭ avea numaĭ o bisericuţă de închinăciune în mahalaua Stejarului, fără de altă împrejmuire de zid, nefiind de vre-o stricăciune seaŭ supĕrare politieĭ, cum şi 6 pogóne de vie să aibă acéstă biserică aicĭ în ţéră şi i-am miluit cu privilegiŭ d'a fi scutite drepte bucatele bisericeĭ, adică vinul de vinăriciŭ, i dijmărit 100 stupĭ, i rămătorĭ, i de oierit 100 oĭ, i liude 2 ómenĭ streinĭ vierĭ la via bisericeĭ scutiţĭ, şi alte liude 6 scutiţĭ aduşĭ din streĭnĕtate, apĕraţĭ de tóte dajdiile şi angariile ţĕreĭ, carĭ dupĕ cercetarea ce li se va face, dupĕ orînduiala Visterieĭ de către Ispravnicĭĭ judeţuluĭ, seaŭ de către Dumnélor zebiţiĭ politieĭ, să li se dee şi sineturĭ domnescĭ de la Vistierie pentru apĕrarea lor; i 30 bolovanĭ sare de la ocnele Domnescĭ pre an şi o cârciumă drĕptă să aibă scutită de fumărit, de căminărit, de vamă şi de tote dările ce sunt pre alte pivniţe; decĭ învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ ţĕrĭ, venit-aŭ înaintea nóstră preotul numiteĭ bisericuţe cu smerenie rugându-ne, ca să înnoim şi întărim aceste maĭ sus numite mile şi pliroforisindu-mĕ Domnia mea, că acéstă bisericuţă ce se află aicĭ înăuntrul politieĭ lângă scaunul Domnieĭ, este în protecţia Domnieĭ, iar nu subt altă streĭnă stăpânire şi pre Domnul ţĕreĭ cunósce de protector şi de acésta i s'aŭ fost dat acest privilegiŭ, atât pentru ţinerea bisericuţeĭ, cât şi pentru cele-l-alte mile; am bine-voit Domnia mea print'acest domnesc al nostru hrisov de am înnoit şi am întărit milele ce se cuprinde maĭ sus, ca să i se păzéscă întocmaĭ şi nestrĕmutat; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecete şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexendru Voevod, Dumitraşco Voevod, Gheorghe Voevod, Nicolae Voevod şi Ioan Voevod,

La 2 Octombrie 1803, Domnitorul acordă reînnoire de milĭ baraţilor din Bucurescĭ şi diverse scutirĭ dobândite de la anteriorĭi Domnĭ[1].

---

i cu mărturia Dumnélor cinstiţilor şi credincioşilor boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan G. Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Ştirbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Gregorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istiate Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iordache Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Ienache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Isvoreanu vel Sluger, Pan . . . . . vel Pitar şi Ispravnic, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus; şi s'aŭ scris hrisovul acesta întru întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la Naşterea Domnuluĭ şi Mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos. 1803, Aprilie 4, de Chiriţă Dascălul slovenesc.

Cod. XLVII, fila 71 verso.

1. *Hrisovul băraţilor.*

Biserieĭ băraţilor de aicĭ din oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ, ca să aibă a ţinea doĭ vierĭ la viile ce aŭ în dealul Bucurescilor, i la Târgovişte, şi doĭ argaţĭ ómenĭ străinĭ fără de gâlcévă, care aceştĭ liude patru să fie scutiţĭ şi apĕraţĭ de tóte dijmele câte ar eşi de la Visteria Domnieĭ mele preste an în ţéră, de nicĭ unele val şi bântuială să nu aibă; aşişderea să aibă a scuti şi ale biserieĭ drepte bucate, de oierit 150 de oĭ, de dijmărit litre douĕ sute şi de văcărit vite 15, i o pivniţă ce are biserica acésta aicĭ în oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ, în mahalaoa sfîntuluĭ Gheorghe Vechiŭ, de fumărit, de căminărit, de vamă, de vin Domnesc şi de tóte altele angariĭ, ca să fie de tréba vînzĕreĭ vinuluĭ biserieĭ, pentru că acéstă milă aŭ avut'o numita biserică a băraţilor lăsată atât de alţĭ trecuţĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, cât şi de la fraţĭ Domnĭ din urmă, i de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, precum şi din hrisovul ce-l vĕdum cu lét 1797, Octombrie 25 ne-am adeverit; decĭ învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Românescĭ, şi arĕtându-ni-se preoţiĭ de la acéstă biserică cu jalbă către Domnia mea, atât pentru înnoirea milelor acestora, cât şi pentru că în zidul biserieĭ şi pre locul biserieĭ făcênd nişte prăvălióre, se supĕră de fumarĭ, căminarĭ şi alţĭ slujbaşĭ rugându-se ca pre lângă cele-l-alte milĭ să le hărăzim şi apĕrarea acelor prăvălióre ce aŭ făcut şi cu celea ce or maĭ face iarăşĭ în coprinsul loculuĭ biserieĭ, să fie apărate, a cărora rugăciune primind'o Domnia mea, ne-am milostivit şi nu numaĭ milele ce le-aŭ avut le întărim, ci le şi hărăzim apĕrarea acestor prăvăliĭ ce sunt făcute şi ce se va maĭ face pre locul biserieĭ, de fumărit, de căminărit, de cotărit şi de orĭ-ce alte dărĭ vor fi pre alte prăvăliĭ, acestea să fie în pace şi nestrĕmutate; pentru care poruncim la toţĭ câţĭ se cuvine întocmaĭ să fiţĭ următorĭ; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae

La 7 Februarie 1805, Domnitorul acordă un nou hrisov bisericeĭ catolice din Tîrgovişte, hrisov de reînnoire a anteriórelor hrisóve, cu atât mai mult, că acelea anterióre hrisóve s'aŭ perdut, fiind trimise la Domnie spre reînnoire, în vremea resvrĕtireĭ, ce s'aŭ întêmplat, după arĕtarea luĭ Pater Ienupere [1].

şi Ioan Vvdĭ şi cu tot sfatul cinstiţilor şi credincioşilor boerilor celor marĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele : Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Manolache Creţulescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Scarlat Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Stirbeiŭ vel Logofĕt al obiceiurilor, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos etc.; şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul dintêiŭ dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anĭ de la Hristos 1803. Octombrie 2, de Grigorie Grecian 3-lea Logofĕt.

Cod. XLVII, fila 165.

1. *Hrisovul baraţilor ot Tîrgovişte.*

Find-că în oraşul Domnieĭ mele ot Tîrgovişte, din sud Dâmboviţa, din vechime Domniĭ şi oblăduitoriĭ ţĕreĭ acesteia aŭ dat voie şi sloboţenie la câţĭ de ritul catolicilor, se află locuind şi adăpostindu-se acolo, cu drĕptă muncă şi hrană a negustorilor, de 'şĭ-aŭ făcut un locaş de închinăciune, care s'aŭ aflat şi se află sub protecţia Domnieĭ şi pre Domnul ţĕreĭ îl cunosc de proestos, întru rugăciunile şi pomenirile ce fac către milostivul Dumneţeŭ la slujbele lor, care locaş cu acéstă orînduială fiind sub a Domnieĭ ocrotire, aŭ avut şi cărţĭ Domneşcĭ vechĭ cu óreşĭ-carĭ mile Domnescĭ, pentru carĭ mile viind anume Paterul Ienupere şi vechilul bisericeĭ de acolo, cu smerenie şi plecăciune la Domnia mea, prin jalba ce ne-aŭ dat aŭ făcut arĕtare, că domnescile sineturĭ ce aŭ avut biserica pentru aceste milĭ, acum în trecuta vreme, avêndu-le trimese aicĭ la Domnie spre a se înnoi, din pricina resvrătireĭ ce s'aŭ întêmplat tóte s'aŭ rĕpus, rĕmâind numaĭ cu un sinet, ad: hrisovul rĕposatuluĭ Constantin Vodă Gehan, ce'l arĕtă de vĕţum Domnia mea, scris din lét 1754, Iulie 18, cu cuprindere, că s'aŭ dat acesteĭ bisericĭ, ca să fie scutiţĭ 4 ómenĭ strĕinĭ, să scutéscă şi ale bisericeĭ drepte bucate, de oierit oĭ 150 şi de dijmărit litre 200, cum şi la viile bisericeĭ să fie un vier strĕin scutit; după care făcutu-ne-aŭ numitul Egumen rugăciune, cerênd milostivire de la Domnia mea, nu numaĭ a se înnoi acele domnescĭ milĭ, ce după numitul hrisov se adeveréză că din vechime le-aŭ avut, ci să adăugăm milă de la Domnia mea şi scutéla vieĭ ce are biserica de a nu plăti vinăriciŭ pre dreptate bucatele sale şi să fie scutită şi o pivniţă ce are biserica în Tîrgovişte, întru care se vinde vinul din numita vie a bisericeĭ, arĕtând maĭ vêrtos că acum aŭ făcut acolo numitul Egumen şi noul spital pentru căutarea bolnavilor; de a căruia arĕtare pliroforisindu-ne Domnia mea, cum că este adevĕrat, ne milostivim şi iată prin acest domnescul nostru hrisov, hărăzim bisericeĭ ca să aibă aceste milĭ, ad: 4 ómenĭ strĕinĭ, 150 oĭ scutite de oierit, două sute litre de dijmărit şi un vier strĕin la via bisericeĭ scutiţĭ, ce le-aŭ avut vechĭ după numitul hrisov şi via bisericeĭ scutită de vinăriciŭ şi cârciuma bisericeĭ ce

*

Deşi neîndoiósă toleranţă este acordată cultelor strĕine, proselitismul bisericeĭ ortodoxe nu este rĕŭ vĕdut de Domnitor. De aceea el acordă din noŭ miluirĭ Marieĭ, «care din legea ovreiască, a tras la pravoslavnica credinţă», prin hrisovul din 11 Iunie, 1803[1].

Un cas curios din 25 Maiŭ 1804, e acela a unuĭ evreŭ care se botézĕ şi apoĭ fuge iar la evreĭ:

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminata poruncă Înălţimiĭ tale, cercetând pricina acesteĭ jălbĭ de faţă cu amêndouĕ părţile şi întrebându-se pârîtul Teodor ce are a rĕspunde la acésta, adică de aŭ fost acela botezat din ovreiŭ şi chizăşia luĭ seaŭ

---

o are în Tîrgovişte scutită de căminărit, de fumărit, de vamă şi de tóte dările câte sunt pre alte pivniţe nescutite; şi pentru căcĭ aŭ sistăsit acolo un noŭ spital cu căutare de bolnavĭ, pentru iubirea de ómenĭ, adăugăm şi acéstă milă ca să aibă a lua ad: spitalul acesta talerĭ 150 pre an din vama Tîrgovişteĭ, care banĭ poruncim să se dee pe tot anul ne lipsit; decĭ pentru ca să se păzéscă aceşta milă apururea şi nestrĕmutat, am bine-voit Domnia mea de amadeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Vvdĭ., martorĭ puind şi pre Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Dumitrache Ghica biv vel Ban, Epistatul spătărieĭ, Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Manolache Brâncoveanu vel Ban, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Stefan Văcărescu vel Vornic de ţéra de sus, etc, şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul al treilea dintru întâia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul 1806, Februarie 7, de Chiriţă Logofĕtul Divanuluĭ.

Cod. XLVII, fila 272.

1. *Milost. Boj. Ioan Constantin Alexandru Ipsilante gospod Zem. Vlahiscoie.*

Fiind-că Maria, care din legea ovreiască aŭ tras la pravoslavnica credinţă, are privilegiŭ, atât de la ceĭ-l-alţĭ trecuţĭ fraţĭ Domnĭ, cât şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele a scuti o prăvălie şi o cârciumă, sub acéstă prăvălie de fumărit, de căminărit, de vamă, de vin domnesc, de ortul vătăşesc şi de alte angariĭ ce sunt pre prăvăliĭ şi pre cârciumĭ, însă prăvălia şi cârciuma drepte a sale, cum şi Nica soţul eĭ, a fi apĕrat de rîndul dăjdiilor, fiind strĕin şi scăpĕtat; ne-am milostivit şi Domnia mea de 'ĭ-am înnoit privilegiŭ ce aŭ avut atât acea cârciumă şi prăvălie să le aibă scutite dupĕ cum se cuprinde maĭ sus, cât şi bărbatul eĭ să fie nesupĕrat de rîndul dăjdiilor şi de alte angariĭ, şi poruncim tuturor de obştie a da bună pace pentru tóte câte se cuprinde, a nu face nicĭ un fel de supĕrare, că aşa este porunca Domnieĭ mele. *ii saam receh gd.*— 1803, Iunie 11.

de are vre-o sciinţă unde se află fugit, cu totul tăgădui, că nicĭ n'aŭ fost în chezăşia luĭ, nicĭ scie ce s'aŭ făcut, fără de numaĭ ḑise, că acest ovreŭ aŭ fugit şi ḑise jăluitorul că 'l-aŭ avut tovaraş fiind vecin cu dĕnsul, şi vrênd ca să se boteze, dupĕ jalba ce aŭ dat, s'aŭ orînduit la prea Sfinţia sa părintele Mitropolit, de care şi făcênd trebuinţă de a'şĭ găsi naşĭ să se boteze s'aŭ rugat de dênsul ca să 'l boteze, şi el, dupĕ datoria creştinéscă vĕḑêndu-le că are rîvnă la pravoslavnica lege s'aŭ paranenisit de 'l-aŭ botezat, socotind să facă bine, şi aşa dupĕ ce s'aŭ botezat, neavênd unde să şéḑă, s'ar fi rugat iarăşĭ ca să-l priméscă la dênsul, şi 'l-aŭ şi primit, dar cu tóte acestea nu rĕmînea tot-d'a-una la dênsul, ci ca un om slobod mergea unde-ĭ era voia, şi într'o Vinere, ce este acum douĕ săptĕmânĭ, auḑind că aŭ fugit, dar unde şi cum habar n'are, aŭ mers la Mitropolie şi ar fi întrebat pre preoţĭ acolo, pentru acest boteḑat de se află la biserică şi iar fi spus că viind 'şĭ-aŭ luat aşternutul şi s'aŭ dus; dupĕ acea iar fi spus un Tănase ot Baia nouă că într'a cea Vineri l'ar fi vĕḑut pe la 10 ceasurĭ trecênd încă cu doĭ ovreĭ spre Broştenĭ, care Tănase aducêndu-se dete mărturie şi înaintea judecăţiĭ, că l'ar fi vĕḑut, atuncĭ cu douĭ ovreĭ mergênd spre Broştenĭ, dar pre ovreiĭ nu-i cunósce, am întrebat dar pre jăluitorul ovreŭ, de vreme ce încă chefileméoa pîrîtuluĭ nu l'aŭ lăsat pre acel fugit când l'aŭ făcut tovareş şi ĭ-aŭ încredinţat marfa de vin, cu ce cuvînt acum 'l cere de la pârîtul Teodor şi ḑise că de la Mitropolie dupĕ ce l'aŭ botezat, l'ar fi luat pârîtul Teodor în séma luĭ, de la care cere şi el acum orĭ pre om să 'l dea, seaŭ să plătéscă paguba ce 'i s'aŭ întîmplat de talerĭ 600 vedre vin, ce ḑice că 'i lipsesce din vinul ce aŭ fost asupra aceluĭ tovarĕş al luĭ, i talerĭ 150, ce 'ĭ este dator cu douĕ zapise decĭ maĭ întêiŭ, fiind-că pârîtul Teodor nicĭ o chezăşia nu are dată pentru acel dosit la mâna jăluitoruluĭ, nicĭ la sfînta Mitropolie dupĕ ce l'aŭ botezat, pentru-că nicĭ este obiceiŭ când se botéza din ovreŭ, saŭ din altă lege, a'l da sfînta Mitropolie în chizăşia cuĭ-va şi al duoilea nu se póte învinovăţi Teodor pârîtul că l'aŭ botezat şi aŭ fugit să plătéscă jăluitoruluĭ ovreiŭ paguba ce s'a întêmplat din pricina botezuluĭ, căcĭ şi de nu se boteza, avênd de gând să fugă şi ovreiŭ fiind tot putea să fugă şi să mănânce banĭ şi maĭ vĕrtos neavênd jăluitorul nicĭ o dovadă asupra bănueleĭ luĭ că l'aŭ cacerdisit pârîtul Teodor unde-va, nu are dar nicĭ un cuvînt drept a cere omul seaŭ paguba de la pârîtul, fiind-că şi dupĕ mărturia numituluĭ Tănase, se vede că tot ovreiŭ l'aŭ cacerdisit, de care şi nu lipsiiŭ a însciinţa Mărieĭ tale, iar hotărîrea..... — 1804, Maiŭ 25.

Vel Agă, Ianache Medelnicerul.

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Fiind-că în diastima de ḑile şépte-ḑecĭ şi douĕ, ce aŭ trecut de la alegerea judecăţiĭ până acum nu s'aŭ arĕtat faţă de o apelaţie de mulţămire

şi fiind-că după arĕtarea ce ni se face a pricineĭ, vedem că cu dreptate aŭ judecat Dumnéluĭ vel Agă, întărim dar anaforaoa acéstă şi poruncim, să fie pârîtul Teodor în pace şi nesupĕrat de către numitul Ţală. —1804, August 5 [1].

*

Numeróse hrisóve aŭ dat Constantin Ipsilante în favórea mŏnăstirilor din peninsula Balcanică, acordându-le diverse venitură. Unele din aceste hrisóve aŭ în vedere şi şcolĭ stabilite pe lângă diverse mŏnăstirĭ.

Dăm în anexele de maĭ jos un numĕr de asemenea acte, pentru aniĭ 1803—1806.

Anexe.

Hrisovul de milă al mŏnăstireĭ de la Arnăutkioi cu hramul Arhangheliĭ Mihail şi Gavril; întăresce hrisovul luĭ Alexandru Moruzi din 1794 Aprilie 14, să priméscă de la Carvasara câte 200 talerĭ pre an.—1803, Februarie 13.

Hrisovul mŏnăstireĭ Şişman de peste Dunăre, din munţiĭ Târnovuluĭ.

Câţĭ cu duhul luĭ Dumneḑeŭ se pórtă, după cum ḑice apostolul: « aceştia sunt fiĭ luĭ Dumneḑeŭ,» pentru ceĭ ce vor vrea să 'şĭ mărturiséscă sufletul datorĭ sunt a face milostenie, şi aşa se vor învrednici a lua plata cea neşcăḑută de la împĕratul Slaveĭ, după cum ḑice: «fericiţĭ ceĭ milostivĭ că aceĭa se vor milui, şi înaintea acelora cu bucurie pórta ceruluĭ se va deschide şi va intra ca nisce fiĭ moştenitorĭ, cu mărire şi cu cinste înaintea luĭ Dumneḑeŭ în sălaşurile cerescĭ şi se vor încununa cu cununĭ neveştejite». Drept aceea Domnia mea învrednicindu-ne de la Dumneḑeŭ cu obĭăduirea întru prea cinstitul scaunul ţĕreĭ aceştia, şi avênd rîvnă dumneḑcéscă şi dragoste, ca să înoim şi să întărim daniile şi milele cele orînduite de rĕposaţiĭ domnĭ pe la sfintele mŏnăstirĭ, nu numaĭ aicĭ, unde de Dumneḑeŭ ni s'aŭ dăruit acea obĭăduire, ci şi la alte părţĭ pe unde aŭ fost trebuinţă, n'am lipsit, după datorie, a da mână de ajutor din cele ce bogatul darnic Dumneḑeŭ aŭ dăruit nouă şi socotit'am Domnia mea şi pentru sfînta şi dumneḑeeasca mŏnăstire, ce se chiamă *Şişmon*, ce este făcută de rĕposatul Şişmon Craiu, care este peste Dunăre, în munţiĭ Târnovuluĭ, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfinteĭ de viaţă făcĕtóreĭ şi nedespărţiteĭ Troiţă, de care ne însciinţăm că se află la multă slăbiciune, neavênd ajutor seaŭ venit din alt unde-va, am rîvnit Domnia

1. Cod. L, fila 250.

mea, prin ajutorul facereĭ de bine a ne face şi noĭ ctitorĭ la acéstă sfîntă mŏnăstire. Decĭ printr'acest cinstit hrisovul al Domnieĭ mele dăm şi orînduim ca să iae pe tot anul milă de la Domnia mea câte banĭ şése miĭ, şi părinţiĭ ce vor veni la acéstă milă, pentru cheltuiala lor, banĭ cincĭ sute, însă aceştĭ banĭ să iae din visteria Domnieĭ mele, pentru că acéstă milă a avut sfînta acéstă mŏnăstire încă de maĭ 'nainte de la alţĭ fraţĭ domnĭ, cât şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, prin hrisóvele ce văḑum cu lét 1776 Febiuarie. Drept aceea şi Domnia mea milostivindu-ne îĭ înoim acéstă milă, ca să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ de ajutor şi părinţilor de hrană şi de chivernisélă; poftim dar şi pre alţĭ întru Hristos fraţĭ domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrednici oblăduitorĭ ţĕreĭ aceştia, să bine voiască a înoi şi a întări hrisovul acesta, cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele: Ion Constantin Alexandru Ipsilante Vvd., şi cu a prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd., Ioan Vvd., şi cu tot sfatul cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele: Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel. Spătar, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Ştirbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Barbul Văcărescu vel Vornic, Pan Grigorie Ghica vel Vornic obştirilor, Pan Istrate Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalachi Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iordachi Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Ienache Golescu vel Stolnic, şi Pan Scarlat Izvoreanu vel Sluger, Pan vel Pitar şi Ispravnic, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus; şi s'aŭ scris hrisovul acesta întru întâiul an dintru întâia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul Bucurescĭ, la anul din lét 1803. Aprilie 25, de Zamfirache Logofĕt za taină [1].

Hrisovul Sfinteĭ mŏnăstirĭ Ivirul, de milele ce are.

Din tóte cele maĭ alese şi maĭ lăudate lucrurĭ, la ceĭ ce de la Dumneḑeŭ li s'aŭ dat a stăpâni, fapta cea maĭ bună, este maĭ alésă şi maĭ lăudată şi de vreme ce stăpânirile de la Dumneḑeŭ sunt orînduite, datorĭ sunt stăpânitoriĭ obiceiurile şi aşeḑămintele oblăduireĭ sale, a le înnoi şi întări; iar maĭ vêrtos la sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, unde se sĕvîrşesc Dumneḑeescile leturghiĭ şi unde ceĭ ce aŭ părăsit viéţa acésta trăesc viéţa îngeréscă, rugându-se luĭ Dumneḑeŭ pentru spăsania sufletelor lor, a tot némul creştinilor pravoslavnicĭ; drept aceea şi Domnia mea, din mila luĭ Dumneḑeŭ înălţându-ne Domn al acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Românescĭ, între altele însciinţându-ne şi pentru Sfînta şi Dumneḑeiasca mŏnăstire, ce se numesce Ivirul, la care se cinstesce şi se prăsnuesce hramul Adormirea prea sfinteĭ stăpâneĭ nóstre Născĕtóreĭ de

1. Cod. XLVII, fila 61.

Dumneḑeŭ şi pururea fecióreĭ Maria, ce 'ĭ ḑic *portariţa*, cum că se află la multă neîndemânare, neavênd alte milĭ spre ajutor la păsurile eĭ, din voinţa Domnilor şi a Domnieĭ mele, maĭ ales pentru evlavia ce avem şi dragostea din tot sufletul nostru către prea sfînta Născătóre de Dumneḑeŭ, fiind-că şi acest dar căruia ne-am învrednicit, a fost însăşĭ *solirea* către fiul sĕŭ şi Dumneḑeul nostru, pentru aceea dăm şi orînduim Domnia mea mila ce a avut acéstă sfîntă mŏnăstire, ca să iae pe tot anul, de la cămăraşul de ocnă, talerĭ 200, i de la vel Vameş, din banĭĭ Caĭvasaraleĭ talerĭ 300, însă să aibă a lua banĭĭ acoştia la 20 a luneĭ luĭ Iulie, ca să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ de ajutor şi întărire, părinţilor de hrană şi chivernisire, iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele vecĭnică pomenire, pentru că acéstă maĭ sus numită milă aŭ avut-o mŏnăstirea, atât de la alţĭ fraţĭ Domnĭ de maĭ înainte, i de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, precum din hrisovul Domnieĭ sale fratelŭĭ Alexandru Moruzi, ce vĕḑum cu lĕt 1799, Maiŭ, întărit şi la lĕt 1799, August 22 ne-am adeverit; decĭ, rugăm şi pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrednici cu domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, să bine-voiască a înoi şi a întări mila acésta, ca şi a Domniilor sale milĭ şi faceri de bine, ce vor face, să fie în urmă de alţiĭ ţinute în sémă; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vvd.; marturĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boierĭĭ veliţi aĭ Domnieĭ mele *i proci*, scriindu-se hrisovul acesta la întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ, în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la zidirea lumeĭ 7311, iar de la Domnul Dumneḑeŭ şi mântuitorul nostru Iisus Hristos 1803, Aprilie 26, de Răducan Poenaru al 3-lea Logofĕt de Divan[1].

Hrisovul mŏnăstireĭ Ivirul de la Ţarigrad

Douĕ lucrurĭ minunate sunt cele ce încununéză şi împodobesc bunătăţile Domnilor şi a oblăduitorilor, amândouĕ vrednice de laudă şi de mărire, adecă: Marea trebuinţă din care cea d'intâiŭ se silesce către cârmuirea cea politicéscă, iar cea de a doua către podóba cea bisericéscă; însă iubirea uneĭ de către alta cu atât maĭ de folos este, cu cât pentru marea cuviinţă ca de un lucru lumesc, ḑice mântuitorul: «te grijesce şi spre multe te silesce, iar pentru buna credinţă, ḑice, un lucru trebuesce»; la care lucru trebuincios uitându-se domniĭ ceĭ înţelepţi, cârmuirea politieĭ cu dreptate o sĕvârşesc şi dreptatea bisericeĭ, adecă podóba, cu înţelepciune o împlinesc, câştigând partea cea bună care nu se va lua de la dênşii. Drept aceea şi noi întru Hristos Dumneḑeŭ bine credinciosul domn Ion Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

1. Cod. XLVII, fila 101.

din pronia celuĭ de sus fiind înălţaţĭ la stăpânirea Domnieĭ şi a oblăduireĭ acesteĭ ţĕrĭ, şi însciinţându-ne Domnia mea pentru metohul sfinteĭ mŏnăstirĭ *Ivirul*, ce are la Belichio de la *Ţarigrad*, unde din râvnă Dumneḑeească s'aŭ îndemnat părinţiĭ aceleĭ mŏnăstirĭ cu ajutorul de la mŏnăstire şi cu milostenie de la creştinĭ, cheltuind multă sumă de banĭ de aŭ făcut acel metoh, o sfîntă biserică, întru pomenirea sfîntuluĭ sfinţituluĭ Mucenic Haralambie, unde aŭ adus şi sfinte móşte, mâna sfinţieĭ sale, ce se află la mŏnăstirea Ivirul, ca să fie de folos celor ce cu înferbinţélă vor năzui la ajutorul sfinţieĭ sale; aŭ maĭ făcut şi alte zidirĭ cu odăĭ pentru şederea şi odihna părinţilor călugărĭ, şi ca o chibzuire nouă cu multă trebuinţă de ajutor, dupĕ cererea ce aŭ făcut părinţiĭ de acolo, li s'aŭ făcut milă de ajutor, atât de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, cât şi de la Măria sa Alexandru Vvd. Moruzi, din hrisovul ce'l vĕḑum cu l. 1799, ca să iae pe fie-care an de aicĭ din ţĕră, la vreme când iaŭ şi alte mŏnăstirĭ, diŭ vama Bucurescilor, de la Carvasara, taleri una sută şi de la ocnă bolovanĭ sare una sută. Decĭ învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, ne-am milostivit de am înnoit şi am întărit mila ce se arată maĭ sus, spre a fi sfîntuluĭ Metoh acesta ajutor şi de întărire, părinţilor călugărĭ de hrană şi de chiverniséla, iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele veşnică pomenire. Rugăm dar şi pre alţĭ fraţĭ domnĭ, carĭ în urma nóstă se vor învrednici a fi domnĭ şi oblăduitorĭĭ acesteĭ creştinescĭ ţĕrĭ, să bine-voiască a înoi şi a întări acéstă milă, ca şi ale Domniilor sale milĭ şi facerĭ de bine să fie în urmă ţinute în sémă; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd., şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd. şi Ioan Vvd., maĭtorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţi şi credincioşĭ boerĭ veliţi aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele *i proci;* şi s'aŭ scris hrisovul acesta la întâiul an dintru întâia domnie a Domnieĭ mele aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ la l. 1803. Aprilie 28, de Zamfirache biv al 3-lea Logofĕt[1].

Hrisovul mŏnăstireĭ Chicul de la Ostrovul Chiprul

Ceĭ ce sĕvârşesc bunătăţile cele de suflet folositóre şi plăcute luĭ Dumneḑeŭ, nu numaĭ întru acéstă viéţă se laudă şi se bine-cuvintézĕ, ci şi dupĕ petrecania lor, le rĕmâne numele nemuritor şi pomenire vecĭnică, a cărora suflet în cetele dreptţilor se selăşluesc.

Multe bunătăţĭ sunt cu care póte nescine a dobândi sufletésca mântuire; iară cea maĭ mare este milostenia ce se face nu numaĭ la săracĭ şi la scăpătaţĭ, ci maĭ vĕrtos la sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ. Drept aceea şi eŭ robul luĭ Dumneḑeŭ Ioan Constantin Alexandru Vodă, din rîvnă Dumneḑeiască îndem-

1. Cod. XLVII, filele 101 şi 100.

nându-ne din tot sufletul şi inima, avênd în destulă evlavie către prea sfînta de Dumneḑeŭ născătóre şi pururea fecióră Maria, a căruia hram se află sfînta mŏnăstire din Ostrovul Chipruluĭ ce se numesce Chicul, la care mŏnăstire se află şi sfînta icónă a prea sfinteĭ născătóre de Dumneḑeŭ cea zugrăvită de sfîntul Luca şi fiind-că la acéstă sfîntă mŏnăstire se află multă sărăcie şi scăpătăciune, a avut milă Domnia mea, ca să iae pre fie-care an de la cămăraşul de ocne câte taleri 200, precum din hrisovul Domnieĭ sale părintele Domnieĭ mele, cel vĕḑum, cu lét 1797 Iulie 2, ne-am adeverit. Drept aceea ne-am milostivit şi Domnia mea de am înnoit mila acésta, şi pentru ca să iae acéstă milă ne strămutat, seaŭ să nu se facă vre-o zăticnire de a nu merge acéstă milă la vremea eĭ acolo, la numita sfîntă mŏnăstire, am orînduit Domnia mea Epitrop şi purtător de grijă, pre Egumenul ce dupĕ vremurĭ va fi la sfînta mŏnăstire Mărcuţa, ca să pórte grije numitul Egumen a lua acéstă orînduită milă pre fiesce-care an de la Cămăraşul ocnelor, la luna luĭ Martie, şi prin mijlocirea ómenilor de ispravă şi vrednicĭ de credinţă să o trimiţă la sfînta mŏnăstire ***Chicul*** de la ostrovul Chipruluĭ, să se dee în mâna celor de acolo părinţĭ, şi să iae adeverinţă la mâna lor către cel de aicĭ Egumen al mŏnăstireĭ Mărcuţa. Pentru aceea am dat Domnia mea acest hrisov al Domnieĭ mele sfinteĭ şi Dumneḑeesceĭ mŏnăstirĭ ***Chicul***, de la ostrovul Chipruluĭ, spre a lua acéstă milă pre fiesce-care an ne contenit şi ne oprit să fie spre chiverniséla sfinteĭ mŏnăstirĭ, Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele vecinică pomenire; rugăm dară şi pre alţĭ întru Hristos fraţĭ Domnĭ aĭ noştri, pe care Domnul Dumneḑeŭ cu nemărginita Dumneḑeiască a sa milă, în urma nóstră 'ĭ va alege a fi Domnĭ şi oblăduitorĭ acesteĭ ţerĭ Rumânescĭ, orĭ din némul nostru de va fi, seaŭ din alt ném, să bine-voiască şi Domnia lor a înnoi şi întări mila acésta prin cinstite hrisóve ale Domniilor sale, ca şi milele Domniilor sale să fie bine primite şi ţinute în sémă de către Dumneḑeŭ şi de alţĭ Domnĭ întărite, ca şi Domnul Dumneḑeŭ să dăruiască oblăduirile Domniilor sale cu fericire. Şi am întărit Domnia mea hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Io Costandin Alexandru Ipsilant Voevod, şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alecsandru Voevod, Dumitraşcu Voevod, Gheorge Voevod, Nicola Voevod şi Ioan Voevod, martorĭ fiind şi Domniile lor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ vestiţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Postelnic, Pan Gheorgache Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radul Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofet de ţéra de sus, Pan Costantin Stirbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Cămpinén vel Vornic de ţéra de jos, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Grigorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Strat Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iorgache Filipescu vel Căminar, Pan Costantin Grădiştean vel Paharnic, Pan Ianache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Izvoranu vel Sluger, Pan . . . . . vel Pitar şi

ispravnic, Pan Issaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de jos; şi s'aŭ scris hrisovul acesta întru întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anĭ dela zidirea lumiĭ 7311, iar de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi mântuitorul nostru Is. Hris. 1803. April 26, de Mateiŭ Musceleanu Logofĕt de Divan[1].

Hrisovul sfinţilor Voevoḑĭ de la Moreea.

Douĕ lucrurĭ minunate sunt, cele ce încununézĕ şi împodobesc bunătăţile Domnilor şi ale oblăduitorilor, amêndouĕ vrednice de laudă şi de mărire, adecă: marea trebuinţă din care cea d'întêiŭ se silesce către ocârmuirea cea politicéscă, iar cea de a doua către podóba cea bisericéscă, însă osebirea uneia de către alta, cu atâta maĭ de folos este, cu cât pentru marea cuviinţă, ca de un lucru lumesc ḑice Mântuitorul: *te grijesci şi spre multe te silesci; iar pentru buna credinţă,* ḑice, *un lucru trebuesce,* la care lucru trebuincios uitându-se Domniĭ ceĭ înţelepţĭ, ocârmuirea politieĭ cu dreptate o sĕvîrsesc şi dreptatea bisericeĭ, adecă: podóba, cu înţelepciune o împlinesc, câştigând partea cea bună care nu se va lua de la dênşiĭ; drept aceea dar şi noĭ întru Hristos Dumneḑeŭ bine credinciosul Domn Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. din pronia cea de sus fiind înălţaţĭ cu Domnia şi oblăduirea ţĕreĭ acesteia şi însciinţându-ne pentru Sfînta şi Dumneḑeiasca mŏnăstire de la Moreea, care este stavropighie nouă, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfinţilor şi marilor Voevoḑĭ aĭ oştilor cerescĭ Mihail şi Gavril, cum că acéstă sfîntă mŏnăstire fiind scăpătată aŭ avut milă, atât de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ înainte, cât şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, ca să iae acéstă sfîntă mŏnăstire pre tot anul câte taleriĭ 70, însă taleriĭ 35 din vamă şi taleriĭ 35 de la ocne; decĭ dupĕ evlavia ce avem, din tot cugetul inimeĭ nóstre, asupra Sfintelor şi Dumneḑeescilor locaşurĭ, ne-am milostivit şi Domnia mea de am înnoit şi am întărit mila acésta, ca să se păzéscă nestrămutat spre a fi sfinteĭ mŏnăstirĭ de ajutor şi îndreptare, iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele, vecĭnică pomenire. Rugăm dar şi pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ de la Domnul Dumneḑeŭ se vor învrednici a fi Domnĭ acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Românescĭ, să binevoiască a înnoi şi a întări mila acésta, ca şi ale Domniilor sale milĭ şi faceri de bine să fie în urmă de alţĭ ţinute în seamă; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd., şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Gheorghe Vvd., Dumitraşcu Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vvd., martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitrache Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Iorgache Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de

1. Cod. XXLVII, fila 124.

us, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Ştirbeiŭ vel-Vornic de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Barbul Văcărescu vel Vornic, Pan Gregorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istrat Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic a politieĭ, Pan Iordache Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Ienache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Isvoreanu vel Sluger şi Ispravnic, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus; şi s'aŭ scris hrisovul acesta întru întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ, mele Bucurescĭ, la aniĭ de la Nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi Mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos. 1803, Maiŭ 23[1].

Hrisovul mŏnăstireĭ Csenofont de la Sfeta-Gora.

Cunoscut şi dovedit lucru este şi la marĭ şi la micĭ şi la tot creştinul ce viază în lume, că orĭ-carele socotesce a-şĭ chivernisi viéţa prin fapte bune şi plăcute luĭ Dumneḑeŭ, vedese şi se cunósce chiar şi aievé, că nu numaĭ pentru lauda cea vremelnică a numeluĭ celuĭ lăudat de ómenĭ, se nevoesce şi se sîrguesce, ci maĭ mult şi maĭ ales pentru folosul şi mântuirea sufletuluĭ şi pentru nădejdea cea curată şi bună a rĕsplătireĭ faptelor bune de către marele şi prea Inălţatul Dumneḑeŭ, căcĭ prin iubirea de ómenĭ şi prin lucrarea faptelor bune, fieş-care aştéptă şi nădăjduesce de la Domnul Dumneḑeŭ rĕsplătire vecĭnică, dar şi de la ómenĭ laudă pricinuesce şi cu bună cuvîntare se bine-cuvintéză; drept aceea învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Ţĕreĭ Românescĭ şi avênd rîvnă către sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, maĭ vêrtos către cele ce se află la scăpătăciune şi lipsă să le ajutorăm şi să le miluim cu cea ce ne va fi prin putinţă; am bine-voit pentru sfînta mŏnăstire ce de vre-o douĕ-ḑecĭ anĭ încoa s'aŭ aşeḑat chinovion de părinţĭ sihastri, precum din vechime fusese şi de mulţĭ anĭ se stricase, unde s'aŭ strîns şi îndestulat numĕr de părinţĭ călugărĭ, carĭ sihăstresc şi se silesc cu sîrguinţă spre bunele fapte, cu multă rîvnă şi supunere, păzind cu neclintire orînduelile sfinţilor marilor părinţĭ chinoviaţĭ, Sava, Antonie şi Eftimie, şi fiind-că la ast-fel de petrecere nu este slobod părinţilor de a âmbla dupĕ milosteniĭ în alte părţĭ, decât numaĭ a'şĭ păzi datoria orînduleĭ la mŏnăstirĭ şi a'şĭ împlini canonul rugăciuneĭ, şi a'şĭ petrece viaţa în singurătate, unde nu pentru mâncare seaŭ îmbrăcăminte, ci pentru obicĭnuitele cererĭ ale Haraciuluĭ, care sunt sciute, nu pot trăĭ fără de un venit la cheltuiala trebuinciósă; de aceea, fiind dar cuviincios în adevĕr acestor părinţĭ ajutorul cu óreş-care deosebire de alte mŏnăstirĭ, şi printr'acest Domnescul nostru hrisov ce'ĭ dăm, întărim atât mila ce aŭ avut maĭ înainte, cât şi adaosul ce i s'aŭ făcut în urmă de fratele Domn Alexandru

1. Cod. XLVII, fila 126—127.

Moruzi Vvd, prin hrisovul cel vĕḑum cu lĕt 1800, Ianuarie 11; adecă să iee pre fie-care an vinăriciŭ din dealurile Domnescĭ ot sud Buzĕŭ, însă din poporul Viespescĭ, i Bădenĭ, şi Muscelul, de vadră câte treĭ banĭ cu părpărul, atât din viile ce sunt până acum într'aceste popóre, cât şi din cele ce se vor maĭ face de acum înainte; aşişderea să iee de la ocna Telega pre an bolovanĭ sare 200; cu carĭ aceste milĭ se ajută sfînta mŏnăstire şi părinţiĭ călugărĭ la cheltuielele lor, spre a putea ţinea chinovion în starea cea bună, dupĕ cea veche bună orînduială acesteĭ mŏnăstirĭ şi părinţiĭ de la acéstă sfîntă mŏnăstire să fie datorĭ a ruga pre milostivul Dumneḑeŭ pentru a Domnieĭ mele bună stare şi pentru părinţiĭ noştriĭ şi pentru îndestularea acesteĭ ţĕrĭ; şi am adeverit hrisovul acesta cu însăşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecete şi cu credinţa prea iubiţilor meĭ fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşcu Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. şi Ioan Vvd., martorĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşcu Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Manolachi Creţulescu vel Ban, Pan Iordache Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radul Golescul vel Vornic de ţéra de sus, Pan Scarlat vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Ştirbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Dumitraşcu Racoviţă vel Vornic, Pan Barbul Văcărescu vel Vornic, Pan Gregorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istrate Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iorgache Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Creţulescu vel Paharnic, Pan Enache Golescu vel Stolnic şi Ispravnic, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus; şi s'aŭ scris hrisovul acesta întru întâiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în Bucurescĭ, la lĕt 1803, August 12, de Răḑucanu Poenaru biv 3-lea Logofĕt, Condicarul Divanuluĭ[1].

. . . . . *Zem. Vlahiscoe*

Fiind-că ceĭ dupĕ vremĭ Arhiereiĭ, prea sfinţiĭ părinţĭ Mitropoliţĭ aĭ Varneĭ, pururea şi tot-d'a-una s'aŭ aflat cu slujbă în trebile Domnieĭ şi atât către ómeniĭ Domnescĭ ce merg şi vin de la Ţarigrad, carĭ 'şĭ-aŭ trecerea lor pre la Varna, s'aŭ arĕtat cu buna primire, întru înlesnirea călătoriilor, cât şi la trimiterea altor slujbaşĭ şi boerĭ domnescĭ, ce merg cu memurieturĭ la Varna, aŭ fost osîrduitorĭ în trebile şi pricinele Domnescĭ, maĭ ales prea Sfinţia sa părintele Gregorie, ce se află acum arhierând la acéstă eparhie; pentru acele slujbe, dar, cu care s'aŭ arĕtat până acum, şi cu care nădăjduim a se arĕta prea Sfinţia lor arhiereiĭ eparhieĭ aceia şi de aci înainte tot-d'a-una în trebile Domnieĭ şi către ómeniĭ domnescĭ şi pentru că ne este sciut şi trebuinţa ce are de ajutor acéstă eparhie; am bine-voit Domnia mea, întru

1. Cod. XLVII, fila 129.

rĕsplătirea acestora şi dupĕ datoria netăgăduită ce aŭ Domniĭ asupra sfinţelor şi Dumneḑeescilor lăcaşurĭ şi 'ĭ-am făcut acest privilegiŭ, ca să aibă numita eparhie de aicĭ, din venitul vămilor domnescĭ, pre tot anul câte talerĭ 150, dupĕ cum aŭ avut acéstă rînduială şi de la alţĭ fraţĭ Domnĭ din 'naintea nóstră; pentru care nu suntem la îndoială că şi fraţiĭ Domnĭ ce în urma nóstră vor oblădui ţéra acésta, vor bine-voi a întări mila acésta care se cuvine a o avea numita eparhie, pentru numitele slujbe; şi am întărit hrisovul acesta cu însĕşĭ domnésca nóstră iscălitură şi pecete, i cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorge, Nicolae şi Ioan Vvḑĭ, martoriĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ, etc. La întêiul an dintru întêia Domnie. — 1803, Iunie 24[1].

Hrisovul sfinteĭ mŏnăstirĭ Grigoriu de la Sfeta-Gora

Milosteniile şi tóte facerile de bine preste tótă vremea şi în tot locul sunt primite ca o mirézmă cu bun miros duhovnicesc înaintea prea Inălţatuluĭ Dumneḑeŭ, iară milostenia şi facerea de bine ce se sĕvârşesce la sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, unde neîncetat se proslăvesce numele Domnuluĭ nostru Isus Hristos şi de unde toţĭ aştéptă ajutor, cu atât sunt maĭ primite, cât şi Dumneḑeescile adunărĭ în sfînta biserică de obşte se rógă pentru eĭ, ḑicênd: «sfinţesce Dómne pre ceĭ ce iubesc podóba caseĭ tale şi ĭĭ proslăvesce cu Dumneḑeiasca puterea ta»; drept aceea dară, de vreme ce pronia cea de sus ni aŭ încredinţat şi nouĕ ca o sórtă, acest scaun al Domnieĭ acesteĭ Ţĕrĭ Rumânescĭ, avem datorie netăgăduită a căuta şi a ajuta cu tot felul de mijlóce sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, cu cât maĭ vêrtos cele ce aŭ avut şi de la alţĭ rĕposaţĭ şi maĭ din 'naintea nóstră trecuţĭ Domnĭ milĭ, se cade a le întări şi unde este neajungerea şi sciute trebuinţe şi neputinţele, cu cât se póte ajuta; pentru acésta dară, fiind că şi sfînta Dumneḑeiasca mŏnăstire de la Sfeta-Gora ce se numesce şi *Grigoriu*, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfîntuluĭ părinteluĭ nostru Nicolae Arhiepiscopul de la Lichia, făcĕtorul de minunĭ neavînd vre-un venit din care să pótă mŏnăstirea şi părinţii călugărĭ ce se locuesc într'însa să se hrănéscă, dupĕ datoria ce avem, dăm şi miluim acéstă sfîntă mŏnăstire, ca să aibă cu acest hrisov al Domnieĭ mele a lua pre tot anul talerĭ 500, cu pecetluit de la ocne; aşişderea să aibă a lua vinăriciul din Dealul Scheilor ot sud Saac, la care deal are să iae mŏnăstirea sfinţilor Apostolĭ câte douĭ banĭ de vadră cu părpărul, iar din ceĭ-l-alţĭ câte treĭ banĭ de vadră; hotărîm să iae sfînta mŏnăstire Grigoriu câte douĭ banĭ de vadră şi mŏnăstirea Proti un ban de vadră; ci dar la vremea vinăriciuluĭ să aibă a'şĭ trimite om, ca să scrie şi mĕsure drept vinurile, după obiceiŭ, cu cotul domnesc pecetluit şi din cincĭ banĭ de vadră să iae mŏnăstirea Grigoriu douĭ

1. Cod. XLVII, fila 179.

bani și mŏnăstirea sfinților Apostoli două bani și mŏnăstirea *Proti* un ban dupĕ osebite cărți ce are, iară vinăriceriĭ domnescĭ să nu se amestece întru nimic, pentru că acéstă milă aŭ avut'o sfîntă mŏnăstire atât de la alți frați Domni, cât și de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, precum din hrisovul Mărieĭ sale fratelui Alexandru Vodă Moruzi cel vĕdum, cu lĕt 1793, Septembrie 1, ne-am adeverit; drept aceea și Domnia mea ne-am milostivit de am înnoit și am întărit mila acésta, ca să iae pre tot anul și să i se păzéscă nestrĕmutat, ca să fie sfinteĭ mŏnăstiri de întărire, să se ajute la trebuințele ce are și părinților de hrană și chivernisélă, iar Domnieĭ mele și rĕposaților părinților Domnieĭ mele vecĭnică pomenire; rugăm dară și pre alțiĭ întru Hristos bine credincioși frați Domni, cărora dupĕ vremĭ li se va încredința de la Dumnedĕŭ a fi oblăduitorĭ creștinescĭ acesteĭ țĕrĭ, să bine-voiască a înnoi și a întări milele acestea, ca și ale Domniilor sale milĭ și facerĭ de bine încă să fie în urmă de alțiĭ ținute în sémă; adeverim hrisovul acesta cu însăși credința Domnieĭ mele Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. și cu credința prea iubiților Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitrașco, Gheorghe, Nicolae și Ioan Vvdĭ., martorĭ puind pre toți Dumnélor cinstiți și credincioșĭ veliți boerĭ aĭ Divanului Domnieĭ mele: Dumitrașco Racoviță vel Vistier, Scarlat Ghica vel Spătar, Manolache Crețulescu vel Ban, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Radu Golescu vel Vornic de țéra de sus, Isaac Ralet vel Logofĕt de țéra de sus, Constantin Știrbeiŭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, Scarlat Câmpineanu vel Vornic de țéra de jos, Dumitrașco Racoviță vel Vornic, Barbul Văcărescu vel Vornic, Mateiŭ Fălcoianu vel Vornic al obștirilor, Istrate Crețulescu vel Logofĕt de țéra de jos, Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Iordache Filipescu vel Căminar, Constantin Grădișteanu vel Paharnic, Ienache Golescu vel Stolnic, Teodorache Văcărescu vel Comis, Scarlat Izvoreanu vel Sluger, Iancul vel Postelnic, iar Ispravnic la epistășia faceriĭ acestuĭ hrisov Dumnéluĭ vel Logofĕt de țéra de sus; și s'aŭ scris hrisovul acesta la al douilea an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în orașul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anĭ de la Nascerea Domnuluĭ nostru Isus Hristos. — 1803 Septembrie 13, de Gheorghe Logofĕt de Divan[1].

Hrisovul mŏnăstireĭ Proti de lângă Țarigrad

Milosteniile și tóte facerile de bine preste tótă vremea și în tot locul sunt primite ca o mirézmă cu bun miros duhovnicesc înaintea prea Inaltuluĭ Dumnedĕŭ; milostenia și facerea de bine ce sĕvîrșesce nescine la sfintele luĭ Dumnedĕŭ locașurĭ, unde neîncetat se proslăvesce numele sĕŭ și de unde toți aștéptă ajutor, cu atâta sunt maĭ primite, cât și Dumnedeescile adunărĭ în sfînta biserică se rógă pentru eĭ, dicĕnd: sfințesce Dómne pre ceĭ ce iubesc

1. Cod. XLVII, fila 278.

podóba caseĭ tale şi-ĭ proslăvesce cu Dumneḑeiască puterea ta; drept aceea daı, de vreme ce din pronia cea de sus ni s'a încredinţat şi nouă ca o sórtă, acest părintesc scaun al Domnieĭ acesteĭ Ţerĭ Rumânescĭ, avem datorie netăgăduită a căuta şi a ajuta cu tot felul de mijlociriĭ sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, maĭ vêrtos cele ce aŭ avut milĭ şi de la ceĭ din 'naintea nóstră Domnĭ, cum şi de la părintele Domnieĭ mele, se cade a le întări, şi unde este neajungerea şi sciuta trebuinţă cu cât se póte, adăoga; între care fiind şi sfînta mŏnăstire care se numesce Proti de lângă Ţarigrad, în stare próstă vrednică de ajutor, şi fiind-că a avut şi de la alţĭ rĕposaţĭ fraţĭ Domnĭ de maĭ nainte milĭ, precum şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, după cum din hrisóvele Domniilor sale ne-am adeverit, am bine-voit dar şi Domnia mea de am înnoit şi am întărit acéstă milă, ca să aibă a lua numita mŏnăstire în toţĭ aniĭ vinăriciul din Dealul Scheilor ot sud Saac, ad: din cincĭ banĭ de vadră câte un ban, iară ceĭ-l-alţĭ patru banĭ sunt douĭ aĭ mŏnăstireĭ S-ţiĭ Apostolĭ din Bucurescĭ şi douĭ aĭ mŏnăstireĭ Grigoriu de la Sfeta-Gora, orînduiţĭ cu osebitele hrisóvele Domnieĭ mele, care acéstă milă luând-o sfînta mŏnăstire prin trimeşĭ de acolo la vremea ce vor lua şi cele-l-alte mŏnăstirĭ, să se ajute la trebuinţele că are, şi să fie datorĭ părinţiĭ ce locuesc întru acéstă mŏnăstire a ruga pre milostivul Dumneḑeŭ în tóte sfintele slujbe pentru pravoslavniciĭ Domnĭ şi pentru liniştea şi buna stare a acesteĭ creştinescĭ ţĕrĭ; pentru care rugăm şi pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrednici de la Domnul Dumneḑeŭ a fi stăpânitorĭ acesteĭ de Dumneḑeŭ păzite ţĕrĭ, bine-voiască a înnoi şi a întări hrisovul acesta al Domnieĭ mele, ca şi al Domniilor sale hrisove şi milĭ încă să fie de alţiĭ în urmă primite şi în séma ţinute, întărim Domnia mea hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Vvdĭ, şi cu mărturia Dumnélor cinstiţilor şi credincioşĭ boieriĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Manolache Creţulescu vel Ban, Constantin bîv vel Ban, Epistatul logofeţiilor marĭ, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Constantin Filipescu vel Vistier, Ştefan Văcărescu vel Vornic de ţéra de sus, Gregorie Brâncoveanu vel Vornic de ţéra de jos, Dumitraşco Racoviţă vel Vornic, Barbu Văcărescu vel Vornic, Nicolae Racoviţă vel Logofĕt de obiceiurĭ, Petrache Ridoridi vel Vornic al politieĭ, Dumitraşco Racoviţă vel Clucer, Mihalache Racoviţă vel Paharnic, Fotache Ştirbeiŭ vel Stolnic, etc., şi s'a scris hrisovul acesta întru al douilea an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la nascerea Domnuluĭ şi Mântuitoruluĭ nostru Iisus Hristos 1804, Iulie 21, de Chiriţă Logofĕt de Divan.[1]

1. Cod. XLVII. fila 239.

Hrisovul mŏnăstireĭ Dusco, unde este capul sfîntuluĭ Visarion.

Minunat este Dumneḑeŭ întru Sfinţiĭ sĕĭ, care prin mijlocirea lor, ca prin nişce organe şi vase curate şi ale sfîntuluĭ Duh, pricinuesce necontenit mare ajutor şi folos norodului seaŭ némuluĭ creştinesc, prin tóte locurile şi în tot chipul, slăvind pre aleşiĭ sĕĭ cu îndestulare de minune, dându-le darul tămăduirilor, fieş-căruia dupĕ mĕsura daruluĭ luĭ Hristos, precum ḑice apostolicescul cuvînt; din carele şi sfîntul şi marele arhiereul Visarion acum în vremile de apoĭ, s'aŭ cunoscut vrednic locaş al sfîntuluĭ Duh, ca şi întru el să fie luminat Dumneḑeŭ şi proslăvit prin darul ce i-aŭ dat a tămădui bóla cea năprasnică a ciumeĭ pre cel ce scapă la el cu credinţă şi cu rugăciune ferbinte, al căruia sfînt cap se află cu cinste la Sfînta şi Dumneḑeiasca mŏnăstire ce se numesce Dusco, unde se cinstesce şi să prăznuesce sfînta Preobrejanie a Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos, care sfînt odor la vremĭ de mare trebuinţă de câte orĭ s'aŭ adus în ţéra acésta, s'aŭ mântuit ţéra de ticălósa periciune a cumpliteĭ periciunĭ a morţeĭ; drept aceea, întru mulţămită facereĭ de bine căḑêndu-se a avea numita mŏnăstire locaşul sfinţieĭ sale un cuviincios ajutor din milele domnescĭ, Măria sa părintele Domnieĭ mele, întru cea din têia Domnie, aŭ dat hrisovul Mărieĭ sale, ca să iae numita mŏnăstire din venitul ocnelor câte taleriĭ 200 pre an, lângă care aŭ fost maĭ adaos în urmă şi Domnia sa Mihaĭ Vodă Suţul taleriĭ cincĭ-ḑecĭ, precum şi Domnia sa Alexandru Vodă Moruzi alţĭ taleriĭ 50, apoĭ Măria sa părintele Domnieĭ mele întru a doua Domnie aŭ maĭ adaos milă acesteĭ mŏnăstiriĭ, adăogând lângă aceĭ taleriĭ 200 ce aŭ avut dintru cea dintêiŭ Domnie alţĭ taleriĭ 300, ca să iae pre fieş-care an câte taleriĭ 500, din venitul ocnelor, iară ceĭ 1-alţĭ taleriĭ una sută să iae din venitul vămilor adecă de la Carvasara, ce fac toţĭ talerii 600 pre an, care aceştĭ banĭ din ocne şi din vămĭ să-ĭ dee Cămăraşiĭ şi cu Vameşiĭ când vor fi ocnele şi vămile vîndute, iară când vor fi în credinţă, să se dee de la Cămara Domnéscă cu pecetluirĭ; decĭ învrednicindu-ne şi pre noĭ Domnul Dumneḑeŭ cu stăpânirea la părintescul scaun al acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ creştinescĭ, am bine-voit de am înnoit şi am întărit printr'acest Domnescul nostru hrisov, ca să se păzéscă şi să se urmeze numiteĭ mŏnăstiriĭ acéstă milă pre fieş-care an, cu urmare întocmaĭ dupĕ cum se cuprinde maĭ sus, ca să fie datorĭ părinţiĭ de la acéstă sfîntă mŏnăstire a ruga pre Dumneḑeŭ în tótă vremea, pentru buna stare şi îndestulare a acesteĭ ţĕrĭ; de care rugăm pre iubitoriĭ de Hristos Domnĭ, carĭ din mila luĭ Dumneḑeŭ vor oblădui scaunul Ţĕreĭ Rumânescĭ dupĕ noĭ, să întăréscă mila acesteĭ sfinte mŏnăstiriĭ, pentru cinstea sfinteĭ mŏnăstiriĭ şi al sfîntuluĭ şi pentru ajutorul obştеĭ, ca şi Domnul Dumneḑeŭ prin rugăciunile sfîntuluĭ să le întăréscă Domnia şi oblădуirea cu pacinica linişte, ca să fie mila acésta sfinteĭ mŏnăstiriĭ de ajutor şi de întărire şi părinţilor

călugări de hrană şi de chivernisire, iar Domniei mele şi celor din urma nóstră fraţi Domni, ce vor întări mila acésta, vecinică pomenire; şi am întărit hrisovul acesta cu însĕşi credinţa Domniei mele, Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. şi cu a prea iubiţilor Domniei mele fii; Alexandru, Dumitaşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Vvdi, martori puind şi pre Dumnélor cinstiţi şi credincioşi boeri veliţi ai Divanului Domniei mele: Pan Manolache Brâncoveanul, Constantin Ghica biv vel Epistatul logofeţiilor mari, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Constantin Filipescu vel Vistier, Gregorie Caliarh vel Spătai, Ştefan Văcărescu vel Vornic de ţéra de sus, Gregorie Brâncoveanu vel Vornic de ţéra de jos, Barbu Văcărescu vel Vornic, Scarlat Slătineanu vel Vornic al obştirilor, Nicolae Racoviţă vel Logofĕt al obiceiurilor, Petrache Ritoridi vel Vornic al politiei, Dumitraşco Racoviţă vel Clucer, Mihalache Racoviţă vel Paharnic, Alexandru Filipescu vel Stolnic, Alexandru Negre vel Comis, Dumitraşco Cornăţeanu vel Sluger, Ioan vel Pitar şi Ispravnic, Constantin Ghica biv vel Ban, Epistatul logofeţiilor mari; şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul al treilea dintru întĕia Domnie a Domniei mele aicĭ în oraşul scaunului Domniei mele Bucurescĭ, la anii de la Nascerea Domnului Dumneḑeŭ şi mântuitorului nostru Isus Hristos 1804, Decembrie 4 de Chiriţă Logofĕt de Divan[1].

Hrisovul bisericei din satul Pivatele din drumul Ţarigradului.

Dat-am domnescul nostru hrisov Sfinteĭ şi Dumneḑeescei biserică din satul Pivatele, din drumul Ţarigradului, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfîntului Teodor, şi şcóleĭ Elinescĭ de acolo, ca să aibă milă a lua pre tot anul de aicĭ din vinḑarea Vămeĭ domnescĭ a Carvasaraleĭ câte taleri una sută cinci-ḑeci pre an, pentru că încă de la trecerea Dumnélui Domnului Alexandru Moruzi Vodă pre la acest sat, în venirea cu a doua domnie aicĭ la Ţéra Rumânéscă, dupĕ arĕtarea şi rugăciunea ce aŭ făcut tóţi locuitorii de obştie ai acestui sat, pliroforisindu-se de multa vechime, stricată fiind fórte şi mai pre jumĕtate căḑuse, locuitorii numitului sat prin datorie seaŭ osîrdie de o aŭ prefăcut din temelie, lângă care se află şi şcóla elinéscă tocmită pentru învĕţătură şi luminarea ucenicilor de acolo, şi fiind-că numitul sat nu este în stare cu putere, nicĭ biserica cu nescare-va venituri, din care să plătéscă simbriile dascălilor şi datoria care s'a pricinuit la prefacerea şi înnoirea bisericeĭ, cum şi cheltuiala cea curgĕtóre a bisericeĭ, a dat Domnia sa carte, încă de atuncĭ, cu lĕt 1799, Februarie 17, prin care a făcut milă şi ajutor la un loc cuviincios, dupĕ cum şi alte biserici şi şcóle din alte părţi aŭ dintru acéstă ţéră creştinéscă ajutor, ca să iae biserica şi şcóla de aicĭ taleri una sută pre an şi mai pre urmă 'i aŭ dat şi hrisov pe acéstă milă, care 'l vĕḑum Dom-

1. Cod XLVII, fila 267.

nia mea, cu lét 1800, Martie 17; decĭ, învrednicindu-ne şi pre noĭ Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Rumânescĭ şi pliroforisindu-ne Domnia mea de trebuinţa aceea ce are acéstă biserică şi şcóla de acolo, dupĕ rugăciunea ce aŭ făcut şi Domnieĭ mele acum locuitoriĭ de acolo, ne-am milostivit şi Domnia mea şi nu numaĭ am înnoit mila de taleriĭ 100, ci încă am maĭ adaogat şi alţĭ taleriĭ 50; şi pentru ca să i se păzéscă şi să i se urmeze acéstă milă, dăm sfinteĭ bisericĭ şi şcóleĭ de acolo acest domnescul nostru hrisov de întărire, adeverit cu domnésca nóstră iscălitură şi pecete, cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoḑĭ; cu mărturia Dumnélor cinstiţilor şi credincioşilor boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Manolache Brâncoveanu vel Ban, Costache Ghica biv vel Ban, Epistatul Logofeţiilor marĭ, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Constantin Filipescu vel Vistier, Ştefan Văcărescu vel Vornic de ţéra de jos, Barbu Ştirbeiŭ vel Vornic, Barbu Văcărescu vel Vornic, Nicolae Racoviţă vel Logofĕt de obiceiurĭ, Scarlat Slătineanu vel Vornic al obştirilor, Petre Ridoride vel Vornic al politieĭ, Dumitrache Racoviţă vel Clucer, Mihaiŭ Racoviţă vel Paharnic, Alexandru Filipescu vel Stolnic, Alexandru Negrea vel Comis. Dumitrache Cornăţan vel Sluger, Ioan vel Pitar şi Ispravnic, Costache Ghika biv vel Ban Epistatul Logofeţiilor marĭ: şi s'aŭ scris hrisovul acesta întru al treilea an din întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la lét 1804, Septembrie 13, de Dumitrache Logofĕt de Divan [1].

Hrisovul mŏnăstireĭ din Ostrovul Halchiĭ.

De vreme ce Sfînta şi Dumneḑeeasca mŏnăstire din Ostrovul Halchiĭ de lângă marea şi lăudata cetate a Ţarigraduluĭ, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfîntuluĭ mareluĭ Mucenic şi purtător de biruinţă Gheorghe, ce'ĭ ḑic *Grimcos*, se află la scăpătăciune şi fără nicĭ un ajutor şi chivernisală, ca alte sfinte mŏnăstirĭ, avut-aŭ orînduită milă prin hrisovul Mărieĭ sĕle părinteluĭ Domnieĭ mele Alexandru Ipsilante Vvd, de lua de la Cămărăşiĭ de ocne pre an câte taleriĭ una sută cincĭ-ḑecĭ, precum din hrisovul Mărieĭ sale ot lét 1777, Decembrie 19, ne adeverim; drept aceea dară şi Domnia mea ne-am milostivit de am înnoit şi am întărit mila acésta, şi cu acest hrisov al Domnieĭ nóstre, orînduim pre tot anul să aibă a lua de la Cămăraşul de ocne aceştĭ taleriĭ 150 cu pecetluit, nestrĕmutat, când iaŭ şi alte mŏnăstirĭ, pentru care şi părinţiĭ acesteĭ sfinte mŏnăstirĭ să fie datorĭ a ruga pre milostivul Dumneḑeŭ în tótă vremea la sfintele slujbe ce le sĕvîrşesc întru acéstă sfîntă mŏnăstire pentru starea Domnieĭ mele şi pentru liniştea şi pacea norodului creştinesc şi acelora ce în urma nóstră vor fi de la Dumneḑeŭ orînduiţĭ Domnĭ şi oblăduitorĭ ţĕreĭ acesteia pre cari-ĭ rugăm să bine-voiască

1. Cod. XLVII, fila 254.

a întări și a înnoi mila acésta la numita mŏnăstire pentru dragostea și evlavia sfîntuluĭ Mucenic ce se prăsnuesce într'însa, ca și ale Domnieĭ sale milĭ și așeḑĕmînturĭ să fie în urmă, de la alțĭ fraț Domnĭ, ținute; și am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. și cu credința prea iubiților Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitrașcu, Gheorghe, Nicolae și Ioan Voevoḑĭ, martorĭ fiind și Dumnélor cinstiți și credincioșĭ boerĭ veliți aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Dumitrașcu Ghica vel Ban, Epistatul logofețiilor marĭ, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Constantin Filipescu Vistier, Ștefan Văcărescu vel Vornic de țéra de sus, Constantin Știrbeiŭ vel Vornic de țéra de jos, Barbul Știrbeiŭ vel Vornic, Barbul Văcărescu vel Vornic, Scarlat Slătineanu vel Vornic al obștirilor, Nicolae Racovită Logofĕt de obiceiurĭ, Petrache Ritoridi vel Vornic al politieĭ, Alexandru Filipescu vel Stolnic, Dumitrache Racoviță vel Clucer, Ștefan Fălcoianu vel Paharnic, Alexandru Negre vel Comis, Radu Poenariu vel Sluger, Iordache vel Pitar și Ispravnic, Constantin Ghica biv vel Ban Epistatul logofețiilor marĭ; și s'aŭ scris hrisovul acesta la întĕia Domnie a nóstră în anul al treilea, aicĭ în orașul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la Nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ și Mântuitorul nostru Isus Hristos 1805, Ianuarie 5, de Chiriță Logofĕt de Divan[1].

Hrisovul mŏnăstireĭ Stavrodromi a lua câte talerĭ 10 din oierit, dijmărit și vinăriciŭ.

Nu sunt alte semne maĭ arĕtătóre cu care se îndatoresc ceĭ ce oblăduesc pre pămînt și aŭ stăpânirea de țĕrĭ și noróde, care se numesc închipuirĭ sufletescĭ ale luĭ Dumneḑeŭ, spre a urma, adică închipuireĭ cereșceĭ stăpâniriĭ, de unde li s'aŭ dat stăpânirea pre pămînt, decât facerea de bine și hărăzirea din darurile acelea, ce s'aŭ învrednicit de la cel de sus, a împărtăși și a hărăzi la locurile cele trebuincióse, dupĕ mĕsura mică și mare, dupĕ trebuința și dupĕ nevoința ce are fieș-care în parte și de obște; iară maĭ vêrtos milostenia și facerea de bine ce se sĕvîrșesce la sfintele luĭ Dumneḑeŭ locașurĭ, unde neîncetat se proslăvesce numele Domnuluĭ Dumneḑeŭ și Mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos și de unde așteptăm ajutor, cu atâta sunt maĭ primite pentru-că și Dumneḑeescile adunărĭ în sfintele bisericĭ de obște se rógă pentru eĭ, dicênd: «sfințesce Dómne pre ceĭ ce iubesc podóba caseĭ tale și 'ĭ proslăvesce cu Dumneḑeiasca putere a ta»; drept aceea, fiind-că înăuntru și la împĕrătésca și prea slăvita cetate a Țarigraduluĭ, în locul ce se ḑice *Stavrodin* s'aŭ zidit o sfîntă biserică din noŭ, întru cinstea și prăsnuirea hramuluĭ Intrăreĭ în biserică a prea Sfinteĭ de Dumneḑeŭ Născĕtóreĭ și pururea fecióreĭ Maria, și cunoscută fiind multa și greaoa datorie în care aŭ intrat la zidirea eĭ, cum și

1. Cod. XLVII, fila 272.

trebuința ce are acéstă sfîntă biserică de ajutor, de aceea dupĕ pilda altor bisericĭ și mŏnăstirĭ de la depărtate locurĭ, carĭ se împărtășesc cu milă dintru acéstă țĕră, avênd datorie netăgăduită și către acest Sfînt și Dumneḑeesc locaș, unde apururea cu neîncetare se pomenesc toțĭ făcĕtoriĭ de bine, cu cuviință fiind a ajutora, socotit-am Domnia mea și 'ĭ-am orînduit milă, ca să iae pre fieș-care an, de aicĭ din țĕră, însă de la treĭ huzmeturĭ, adică: oierit, dijmărit și din vinăriciŭ, de la fieș-care huzmet deosebit, și să dee cumpĕrătoriĭ de la eĭ preste baniĭ cumpĕrătoreĭ de un județ câte taleri ḑece ajutor la acéstă sfîntă biserică și Domnia ta cinstit și credincios boerule al Domnieĭ mele, vel Logofĕt de țéra de sus, să o facĭ acésta cunoscută și la Vistieria Domnieĭ mele, ca la vremea vînḑĕreĭ huzmeturilor să o arĕte cumpĕrătorilor spre a da aceștĭ banĭ negrești, care luându-se de Epitropul ce va fi orînduit, să se trimĕță la acéstă sfîntă biserică spre a fi a sfinteĭ bisericĭ de ajutor și întărire, iară Domnieĭ mele și părinților Domnieĭ mele vecĭnica pomenire; rugăm dară și pe alțĭ fraț Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor învrednici a fi oblăduitoriĭ acesteĭ creștinescĭ țĕrĭ, să bine-voiască a înnoi și întări acéstă milă, ca și ale Domnieĭ sale milĭ ce vor face să fie în urmă de alțiĭ păzite și ținute în sémă; și am adeverit hrisovul acesta cu însĕșĭ credința Domnieĭ mele, Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Voevod și cu credința prea iubiților Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitrașco, Gheorghe, Nicolae și Ioan Voevoḑĭ, martorĭ fiind și Dumnélor cinstiți și credincioșĭ boerĭ veliți aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Dumitrașco Racoviță vel Vistier, Manolache Brâncovénu vel Ban, Scarlat Ghica vel Ban Epistatul Spătărieĭ, Gregorie Caliarh vel Postelnic, Isaac Ralet vel Logofĕt de țéra de sus, Constantin Crețulescu vel Vornic de țéra de sus, Barbu Știrbeiŭ vel Vornic, Istrati Crețulescu vel Vornic, Scarlat Slătineanu vel Vornic al obștirilor, Constantin Bălăceanu vel Logofĕt de țéra de jos, Gregorie Băleanu vel Logofĕt de obiceiurĭ, Costache Manu vel Hătman, Constantin Varlaam vel Vornic al Politieĭ, Iordache Crețulescu vel Clucer, Mihalache Filipescu vel Paharnic, . . Stolnic, Costache vel Comis, vel Sluger, . . . vel Pitar, și Ispravnic, Isaac Ralet vel Logofĕt de țéra de sus; și s'aŭ scris hrisovul acesta la anul al patrulea întru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în orașul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la Nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ și Mântuitorul nostru Isus Hristos. — 1805, Decembrie 22, de Chiriță Logofĕt de Divan[1].

Hrisovul mŏnăstireĭ de la Ostrovul Patmo, de milele ce are.

Ceĭ ce sĕvîrșesc bunătățile cele de suflet folositóre și plăcute luĭ Dumneḑeŭ, nu numaĭ în viața acésta se laudă și se bine-cuvintézĕ, ci și dupĕ petrecania lor le rĕmâne numele nemuritóre întru pomenirea vecĭnică. Multe

1. Cod. XLVII, fila 351.

bunătăţĭ sunt date cu care póte nescine a dobândi mântuinţă, iară cea maĭ mare este milostenia ce se face nu numaĭ la sĕracĭ şi scăpătaţĭ, ci maĭ vêrtos la sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ; drept aceea fiind că şi sfînta mŏnăstire de la Ostrovul Patmo, la care se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfîntuluĭ Apostol şi de Dumneḑeŭ cuvêntător, Ioan Evangelistul, unde se află şi şcólă de învĕţătura cărţeĭ elinescĭ, care mŏnăstire aflându-se în scăpătaciune şi lipsă, maĭ vêrtos fiind starea acesteĭ mŏnăstirĭ la loc cu nevoinţă a hraneĭ părinţilor de acolo, aŭ avut milă atât de la alţĭ fraţĭ Domnĭ, cât şi de la Măria sa, părintele Domnieĭ mele, prin hrisóvele cele vĕḑum, ca să iae pre fieşce-care an de la Cămăraşul ocnelor câte taleri şese-ḑecĭ (60); aşişderea să iae şi vinăriciul din douĕ-ḑecĭ şi şópte popóre din sud Doljiŭ, de la toţĭ ceĭ ce plătesc vinăriciul câte douĭ banĭ de vadră şi părpărul dupĕ obiceiŭ, ale căror nume sunt acestea: Jidovul cu Măgureţiĭ, Culinteniĭ, Ghindenĭ, Malul Spart, i Locusteniĭ de Jos, i Locusteniĭ de Sus, Sadova din plasa Dumbrăveĭ, i Liveḑile, Grindu cel Mare, Nedeea, Târnava, Bărza, Breasta din plasa Câmpuluĭ, Şămnecul, Ohaba, Mierea, Ócheşul, Turburea, Săpotul, Bulbuceniĭ, Ciorariĭ, Băloşeniĭ, Spafiĭ, Ulmetul, Slavuţa, Valuţa, Soceniĭ, Tălpaşul din plasa Hamarăḑeĭ, în care aceste popóre măcar că Vinăriceriĭ domnescĭ făcuse osebire cu alte nume, adecă la poporul Şămniculuĭ, aŭ numit Şămnicul de Jos şi Şămnicul de sus, şi în Locusteniĭ de sus puind Brăneţul, i Locusteniĭ de jos şi Jorocul şi în Magaret puind Daneţ şi Lumaş; dar s'aŭ făcut cercetare prin judecată şi cu anafora întărită s'aŭ îndreptat, dându-se mŏnăstireĭ a lua vinăriciul şi dintr'a cele numirĭ nouĕ, cum aŭ luat maĭ 'nainte fiind din cuprinsul popórelor sale ce aŭ avut, i pentru care la vremea vinăriciuluĭ orînduitul om din partea mŏnăstireĭ să umble împreună cu Vinaricerĭ domnescĭ, ca să scrie tot vinariciul dintr'aceste numite popóre şi făcênd douĕ cătastihe, asemenea, iscălite şi de Vinăricerĭ Domnescĭi şi de omul mŏnăstireĭ, să iae omul mŏnăstireĭ partea sa deplin, din care taleri una sută să-ĭ dee către Egumen pre tot anul la biserica ce se numesce Izvorul vieţeĭ, unde locuesc maicĭ călugărițe; iar ceĭ-l-alţĭ să-ĭ cheltuéscă la dresul mŏnăstireĭ, i la dresul şcóleĭ de acolo de la *Patmo* şi la hrana şi trebuinţa ucenicilor, carĭ se nevoesc pentru învĕţătură la acéstă şcólă şi osebit şi Hagi Dimitrache Papazoglu, care din a sa ostenélă şi cu cheltuiala sa, zidind hanul din potriva sfîntuluĭ Gheorghe Vechiŭ pre locul sĕŭ, ce-l are luat cu schimb şi iarăşĭ din agoniséla sa, cumpĕrând douĕ-ḑecĭ şi opt pogóne vie în Valea Nigovanilor, *sud Saac*, cu pământul lor, şi alte şeaĭ-spre-ḑece pogóne vie în Valea Mieilor, tot într'acel judeţ, iarăşĭ cu pământul lor şi fiind-că ş'aŭ petrecut viaţa întru necăsătorie, fără de aĭ rĕmânea clironomĭ din trupul sĕŭ şi-aŭ făcut rînduelĭ de aŭ împărtăşit pe rudele sale prin diétă înscris, care acelea rînduelĭ s'aŭ întărit şi prin hrisóve Domnescĭ, rînduind şi pre clironomiĭ sĕĭ în ce chip aŭ a urma, iar maĭ în urmă s'aŭ întărit acele întocmirĭ ale sale şi cu carte, i legăturĭ

de la prea fericitul patriarh al Ţarigraduluĭ, în care întocmirĭ légă şi hanul cu viile, a da etision pre an la ostrovul *Patmo*, câte talerĭ patru sute ḑece, carĭ să se împartă precum în dietă. . . . şi prin numitele hrisóve şi întăririĭ se coprinde, şi osebit alţĭ talerĭ una sută, rînduesce a se da, însă talerĭ cincĭ-ḑecĭ la sfîntul mormînt, şi alţĭ talerĭ cincĭ-ḑecĭ la . . . . . precum acesta aŭ dat şi în scris acolo la numitele locurĭ şi pentru numitul han cu viile, are întocmire făcută cum să urmeze şi clironomiĭ luĭ ca să le pótă ţinea în starea lor cea bună, şi a se trimite pre tot anul nesmintit acel etision, care faptă bună a numituluĭ Hagiŭ, şi ajutor ce face la acestea locurĭ cuviincióse, vĕḑênd-o fraţiĭ Domnĭ şi Măria sa părintele Domnieĭ mele, pre lângă întăririle ce aŭ dat prin hrisóvele Domniilor sale, care s'aŭ vĕḑut şi de Domnia mea, pentru întocmirile Hagiuluĭ, aŭ orînduit şi aceste milĭ, adecă: fumăritul al tuturor prăvăliilor Hanuluĭ, strîngêndu-se să se trimită la *Patmo* împreună cu cel-l-alt etision, iar fumariĭ Domnescĭ să nu se amestece şi numitul Hagiŭ nu numaĭ să aibă priveleghion neamurilor, fiind aşeḑat la orînduiala boerilor de neam, ci încă şi când vor da alţĭ ajutor şi împrumutărĭ, el să fie apĕrat cum şi chironomiĭ luĭ, i hanul să fie nedajnicĭ de orĭ-ce dăjdiĭ şi angariĭ să scutéscă vinăriciul, i dijmăritul, dreptele bucatele hanuluĭ, să scutéscă ale acelor treĭ clironomĭ aĭ sĕĭ, lasă aşişderea şi purtătoriĭ de grije aĭ hanuluĭ, anume Hristea Gheorghiu, i Dimitrie Petco să fie nedajnicĭ, scutindu-şĭ dijmăritul şi vinăriciul pe drepte bucatele lor; asemenea şi douĕ pivniţe ale hanuluĭ să fie scutite de fumărit, de căminărit, de vamă, de vin domnesc, i de ortul Vătăşesc şi de tóte orĭ-ce altele angariĭ şi dărĭ vor fi pre alte pivniţe; să aibă şi douĭ hangiĭ, douĭ zidarĭ, douĭ dulgherĭ, ómenĭ strĕinĭ scutiţĭ cu adeverinţe şi pecetluirĭ de la Visterie; drept aceea, ca să păzéscă tóte milele şi orînduelile ce se cuprind maĭ sus, am dat acest Domnesc al nostru hrisov, întărit cu însăşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecete şi cu credinţa prea iubiţilor noştriĭ fiiĭ: Alexandru Vvd., Dumitraşco Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd., Ioan Vvd, martoriĭ fiind şi Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Constantin Stirbeiu vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Gregorie Ghica vel Vornic al obştirilor, Pan Istrate Creţulescu vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Mihalachi Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iorgaghe Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Ianache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Izvoreanu vel Sluger, Pan vel Pitar şi Ispravnic, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus; şi s'aŭ scris hrisovul acesta întru întêiul an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la zidirea lumeĭ 7311, iar de

la Nascerea Domnuluĭ şi mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos, 1803 Iunie 12, de Hristache Logofĕt za taină[1].

Hrisovul şcóleĭ elinescĭ ce s'aŭ înălţat din noŭ la Trepezunda, a lua taleri 200 din vămi şi taleri 200 din ocne.

Avênd mare grijă tot-d'a-una pentru cele ce folosesc obşteĭ şi preste tóte altele socotind a ajutora aceste cu totă putinţa, între care fiind în adevĕr cea d'ântêiŭ trebuinciósă zidirea şcólelor pre pămênt şi ridicarea învĕţăturеĭ, care de multă vreme aŭ căḑut, maĭ vêrtos când vedem orăşenĭ a intra în rîndul varvarilor din lipsa acestor bunătăţĭ, care atâta de mult aŭ trebuinţă de luminate învĕţăturĭ, în cât aceste pricinuesc sciinţa cea adevĕrată a lucrurilor şi povĕţuesc la tălmăcirea înţelepciuneĭ ceĭ Duhovnicescĭ şi ceĭ din afară şi pot a pune aceste tot-d'a-una în orînduiala fireĭ lor şi faptele cele bune ale ómenilor; prin aceea dar şi din multa rîvnă ce avem către acestea, poftind multe celea ce aduc spre învĕţătură şi luminare, cum şi cea dupĕ cuviinţă întemeierea şi rodire a şcólelor, *atât celor de aicĭ*, cât şi acelor de aiurea, nesuferind a fi numaĭ învĕţăturile fără de locaş şi fără de nicĭ o îngrijire, şi însciinţându-ne acum, că la Trepezunda s'aŭ înălţat din noŭ o şcólă de învĕţătură elinéscă, prin fierbinte silinţa şi osîrdnică epistăsie a duhovnicescilor şi iubitorilor de învĕţătură păstorĭ aĭ locurilor, am lăudat dară şi în faptă acestea, şi pre aceia şi însuşĭ orăşeniĭ aĭ numiteĭ politieĭ de bunĭ şi iubitorĭ de învĕţătură; decĭ vrênd şi noĭ de a ajutora pre cât putem acum şi a înlesni sĕvârşirea acestuĭ lucru, fiind temeiul cugetuluĭ nostru la facerea de bine, precum şi la altele lucrurĭ, i-am orînduit hotărîre printr'acest al nostru Domnesc hrisov, a se da de aicĭ din ţĕră la numita şcólă, pre tot anul, câte taleri 400, însă jumĕtate ad: 200 taleri de la vamă şi jumĕtate 200 taleri din ocne, care acest ajutor cu mult l'am fi făcut maĭ îndestulat, dupĕ fierbinţéla ce avem la acest fel de fapte bune, de ne-ar fi înlesnit trebile, maĭ vêrtos avênd şi aicĭ multe altele cu trebuinţă de ajutorul nostru şi de multă cheltuială; poftim dară ceĭ dupĕ noĭ fraţĭ Domnĭ, vĕḑênd trebuinţa némuluĭ nostru a întări şi prin hrisóvele Măriilor sale acéstă rĕsplătire de învĕţăturĭ; pentru care acest al nostru hrisov întărindu-se cu Domnésca nóstră iscălitură şi pecete, la al treilea an dintru întêia nóstră Domnie a Ţĕreĭ Românescĭ, la velétul Domnuluĭ nostru Isus Hristos. — 1804, Decembrie 1[2].

Fiind-că şcóla elinéscă de la Arnăutkioĭ aŭ avut milă domnéscă prin hrisovul Domnieĭ sale fratelui Alexandru Moruzi de la lét 1794, Aprilie 14, ca să iae pre fie-care an de aicĭ din ţĕră, de la Carvasaraoa domnéscă a

1. Cod. XLVII, fila 86—88.
2. Cod. XLVII, fila 265.

vămeĭ Bucurescilor câte taleri 200 pre an, cu care să se ajute la trebuinţele eĭ, dupĕ cum aŭ alte asemenea şcóle de învĕţătură şi biserici de aicĭ din-tr-acéstă creştinéscă ţéră, şi fiind cu cale şi trebuincios ajutorul la acést fel de locurĭ unde se face silinţă la învĕţătură şi luminarea spre cuunoscinţa de Dumneḑeŭ, am bine-voit Domnia mea pentru pomenirea nóstră şi pentru ajutorul şi mângâierea celor ce se silesc la învĕţătură, spre a putea fi fără de lipsă de dascăl şi de cele trebuincióse, a urma osîrdia lor ; şi am dat acest Domnesc al nostru hrisov de întărire, ca să se păzéscă pre fie-care an a lua numita şcólă de la Carvasara câte 200 taleri spre a cheltui la trebuinţele şcóleĭ. Rugăm dar . . . . urméză credinta boerilor.—1803, Februarie 19 [1].

Hrisovul mŏnăstireĭ Dohiériu de la Sfeta-Gora.

De vreme ce proorocul şi pururea între împĕraţĭ, pomenitul prea înţeleptul Solomon, numaĭ în umbra legeĭ rezemându-se făcu atâta podóbă caseĭ Dumneḑeéscĭ a Ierusalimuluĭ şi o dărui cu atâtea darurĭ ca să se păzéscă întĭ'însa secriul cu tablele legeĭ Domnuluĭ, cu cât maĭ vîrtos, noĭ, care suntem cu milele Duhuluĭ sfînt pravoslavnicĭ Domnĭ, se cade să ne silim cu tot sufletul să întemeiem şi să ajutorim sfintele luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, întru care nu se înjunghie vite necuvintătóre, precum óre când acolo, ci însuşĭ mieluşelul luĭ Dumneḑeŭ se jertfesce pentru viaţa cea veşnică a nóstră, a tuturor ; decĭ înălţându-ne şi pre noĭ Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia întru scaunul Ţĕreĭ Românescĭ, dupĕ datoria ce avem ca din mila ce ne-am învrednicit să revĕrsăm şi noĭ faceri de bine spre ajutorul şi întărirea sfintelor luĭ Dumneḑeŭ locaşurĭ, maĭ vîrtos spre cele ce sunt cu trebuinţă de ajutor, socotit-am Domnia mea şi pentru Sfînta şi Dumneḑeeasca mŏnăstire ce se numesce Dohiériul de la Sfeta-Gora, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfinţilor maĭ marilor Voevoḑĭ Arhanghelul Mihail şi Gavril, care sfînta mŏnăstire fiind fără nicĭ o milă Domnéscă, şi Măria sa părintele Domnieĭ mele pliroforisindu-se de starea întru care se află scăpătată fără de nicĭ un venit şi fiind cu cale dupĕ starea în care se află a se ajuta, încă dintru întêia Domnie, prin hrisovul Domnieĭ sale, ce vĕḑum, cu Iét 1778 Iulie 21; aŭ hotărît ca să iae pre tot anul taleri 100 de la ocne şi taleri 100 din vamă de la vel Vameş, cu care banĭ să se ajute la trebuinţele şi cheltuelile ce are, carĭ milĭ saŭ înnoit şi de către ceĭ-l-alţĭ fraţĭ Domnĭ ce aŭ stătut oblăduitoriĭ acesteĭ creştinescĭ ţĕrĭ ; decĭ învrednicindu-ne şi pre noĭ Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Românescĭ ne-am milostivit . . . . . , etc., ca la cele-l-alte hrisóve.

1. Cod. XLVII, fila 61 în colóre roşă.

Menţionăm angajamentul Egumenuluĭ de la Sărindar de a trimite mŏnăstireĭ grecescĭ câte 20 de pungĭ cu nume de ajutor şi *etision*, câte talerĭ o mie pre an, până se va plăti tótă datoria mŏnăstireĭ Sărindar şi apoĭ să dee pre an etision câte 2 miĭ talerĭ, însă cu aşeḑĕmînt ca toţĭ părinţiĭ călugărĭ câţĭ se află la Sărindar, să aibă a se duce la mŏnăstirea de jos ca să-şĭ pótă avea Sfinţia sa odihna şi neturburarea. Egumenul Sardeon a trimis 15 pungĭ de banĭ, iar restul nu, ḑicênd că prin poruncă Domnéscă a fost oprit de a maĭ da. Porunca este de la fostul Domn, din 27 Octombrie 1798, pre când Banul Ghica era epitrop Sărindaruluĭ. Dar în hrisovul fostuluĭ domn s'aŭ ordonat mŏnăstirilor numaĭ cât să nu adauge, nicĭ să scadă din câte ctitoriĭ aŭ hotărît pre fie-care an a se trimete la mŏnăstirile grecescĭ, ca să nu scadă mŏnăstirile din ţéră şi să fie neputincióse de a face şi în pămêntul ţéreĭ obĭcĭnuitele milĭ. Prin anaforaoa lor din 15 Septembrie 1799, Mitropolitul Dositeiŭ, vel Banul Ghica şi vel Logofĕtul Brâncoveanul, propun Domnitoruluĭ, ca Egumenul Sardeon să plătească restul de ajutor al mŏnăstireĭ de jos, fiind promis de hrisovul ultimuluĭ Domn[1].

Mŏnăstirea Sărindarul primesce reînnoirea dreptuluĭ de a lua milă de la vămĭ. La 20 Decembrie 1799, Alexandru Moruzi ordonă ca acéstă milă să se plătéscă de la vama oboruluĭ din Bucurescĭ[2].

Se daŭ 250 talerĭ pre an milă de la Carvasara şi 30 oca ceară la mŏnăstirea Episcopieĭ din Constantinopol, dupĕ hrisovul luĭ Suţu din 1802, fila 26. — 1803, Martie 11[3].

Numire de Egumen.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ luminata poruncă Mărieĭ tale ce ni se dă la acéstă jalbă am trimis un protopop la faţa loculuĭ de aŭ cercetat pre toţĭ mahalagiĭ de pricina jalbeĭ ce aŭ dat Înălţimeĭ tale, cerênd tot pre cel de acum Egumen şi ne aduse pliroforie că numaĭ uniĭ din mahalagiĭ, în parte, s'aŭ fost pornit cu jalbă, se vede că rugaţĭ fiind de cel de acum Egumen, iară ceĭ maĭ mulţĭ cu un cuvînt aŭ ḑis că primesc pre cel ce va orîndui mŏnăstirea Radu Vodă, numaĭ să fie Ipochimen cinstit, şi măcar că dupĕ cuviinţă s'ar fi căḑut Mitropolia să pórte grija a orîndui preoţĭ de mir, fiind biserică de mahala, iară

1. Cod. XLII, fila 53 verso.
2. XLII, fila 139 verso.
3. Cod. XLII, fila 67 verso.

nu mŏnăstire de părinţĭ călugărĭ, iar fiind-că de la mŏnăstirea Iviron ot Sfeta-Gora se orînduesce preot popa Constantin, ce se află acum efimirios, fiind preot de mir, să lipséscă cel ce aŭ fost până acum, căruia i s'aŭ împlinit sorocu la trecutul Aprilie, dupĕ pliroforia ce ne-aŭ dat cuviosul Arhimandrit Raduliotul.—1801, Maiŭ 6.

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ.

Io Alexandru Constantin Moruzi Vvd. i gospod.

Fiind-că şi Şerban Chişovan cu jalbă din partea unora din mahalagiĭ, rĕmâind fără de cuvînt şi dându-ĭ adeverinţă Logofeţia Divanuluĭ că nu are nicĭ o apelaţie, întărim şi Domnia mea anaforaoa prea Sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolit, i a Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţéra de sus ca o dréptă şi cu cale şi poruncim ca dupĕ cum se cuprinde maĭ sus să se urmeze. — 1801, Maiŭ 8[1].

Anaforaoa în dosul jălbeĭ luĭ Dionisie Ieromonachul de la sfinta mŏnăstire Câmpu-Lung, fiind-că Schitul Golesciĭ ce este metoh al Câmpuluĭ-Lung s'aŭ stăpânit din ţilele rĕposatuluĭ Mavroghene şi până acum de sunt doĭ anĭ, de o Ilinca Vĕduva, iară de atuncĭ încóce se stăpânesce de o slugă a eĭ, care să fie sub purtarea de grijă a Sfinţieĭ sale, că aŭ ajuns şi la dărăpănare din pricina acestuia.

Prea Inălţate Dómne

Am vĕdut jalba ce aŭ dat Inălţimeĭ tale un Dionisie Ieromonah, pentru un schit anume Golescĭ, cel cere ca să-ĭ fie asupra luĭ; acest schit din ţilele luĭ Mavroghene aŭ fost dat la o Ilinca Vĕduva, şi murind ea, aŭ rĕmas asupra uneĭ slugĭ a rĕposateĭ, anume Bănică, ci fiind-că acest Dionisie va să fie acolo purtător de grijă, să fie acésta prin Inaltă porunca Mărieĭ tale, dând numitul Dionisie şi zapis, dupĕ cum se va cere de la Epistaţiĭ marĭ aĭ Spitaluluĭ, asemenea şi embaticul şi aşa va fi sub epistăşia Sfinţieĭ sale.—1801, Maiŭ 6.

Radu Golescu.

Io Alexandru Constantin Moruzi Vvd. i gospod.

Dupĕ anaforaoa ce ne face Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele biv vel Vornic Radu Golescu Epistatul Spitalurilor marĭ, unde este legată şi mŏnăstirea Câmpu-Lung cu metocele eĭ şi dupĕ pliroforia ce ne dă, cum că fără de cuviinţă aŭ rĕmas a se ţinea schitul de o slugă aceĭ Ilincăĭ, poruncim dară, ca lipsind acea slugă, să facă acest Dionisie Ieromonahul schitul zapt cu tóte ale luĭ, de a purta grije şi a chivernisi, carele va da zapis ce i se cere la Epistaţiĭ spitalurilor.—1801, Maiŭ 9[2].

1. Cod. XLIII, fila 308.
2. Cod. XLIII, fila 309.

Teodosie fost Egumen la Cozia raportóză Domnitoruluĭ, că Epitropiĭ ceĭ marĭ aĭ spitalurilor l'aŭ însărcinăt să mérgă la 3 mŏnăstirĭ închinate la spitale, carĭ din pricina resmĕriţilor sunt fórte derăpănată, încă la mŏnăstirea Câmpu-Lung, şi maĭ 'nainte sumă de anĭ fórte derăpĕnată «ca să mĕ duc însumĭ la câte trele să le dreg întocmaĭ dupĕ cum aŭ fost, încă şi maĭ cu prisos»

Teodosie alătură fóie de ce s'a lucrat până acum şi ce s'a cheltuit şi ce banĭ maĭ trebuie la anul viitor, ca să se termine lucrarea. Lucrarea făcută s'aŭ constatat de Ispravnicĭ. La mŏnăstirea Tismana şi Cozia nu s'aŭ terminăt lucrarea. La primăvĕră isprăvindu-se, se va constata iarăşĭ de Ispravnicĭ. Aŭ maĭ constatat şi pentru preoţĭ, i cântăreţiĭ trebuincioşĭ mŏnăstireĭ, că şi-aŭ primit léfa şi merticul deplin şi că sunt toţĭ călugăriĭ mŏnăstireĭ. Domnitorul la 18 Ianuarie 1800, ordonă luĭ Teodosie, ca luând de la Epitropiĭ spitalelor povăţuirĭ, să mérgă înapoĭ la câteşĭ trele mŏnăstirile şi îndată ce se va deschide vremea de lucru «să te apucĭ cu silinţă, ca atât cusururile ce aŭ rĕmas mĕrunte să le sĕvîrşescĭ, cât şi cele ce maĭ sunt de lucrat, pentru carĭ ni s'aŭ arĕtat că tótă gătirea este strînsă la faţa loculuĭ. . . . . Aşişderea să facĭ căutare a tuturor argintăriilor, sfintelor vase, i veştmintelor bisericescĭ dupĕ catagrafiile ce ţi se va da de la Dumnélor Epitropiĭ, de sunt tóte întregĭ şi de se păzesc în bună păstrare şi să daĭ Domnieĭ mele pliroforiĭ ; iar pentru buna rînduială, care voim să se păzéscă în aceste sfinte mŏnăstirĭ maĭ bine de cum era întêiŭ, măcar că ne-aĭ dat pliroforie, cum că le-aĭ cercetat şi le-aĭ vĕdut că se urméză întocmaĭ dupĕ hrisov şi încă cu prisos, dar şi dupĕ acésta în urmă te orînduim, ca pe tótă vremea să te încunjurĭ pe la fie-care mŏnăstire, ca să cercetezĭ şi să veḑĭ de sunt părinţiĭ preoţĭ şi slujitoriĭ bisericeĭ toţĭ dupe orînduiala hrisovuluĭ nostru, la fie-care mŏnăstire, deplin, de'şĭ aŭ toţĭ orînduita simbrie şi emiclicul lor, de se slujesce sfintele liturgiĭ tot-d'a-una, de se pomenesce numele rĕposaţilor acelor ctitorĭ neîncetat şi de'şĭ aŭ sfintele biserică podóba şi orînduiala lor dupĕ cuviinţă, cu tóte pre delin şi curăţenia şi buna cuviinţă întru aceste sfinte mŏnăstirĭ, cum şi robiĭ mŏnăstirilor de 'şi-aŭ orînduiala lor şi să nu lipsescĭ a face Mărieĭ mele drépтă arĕtare, prin Dumnélor Epitropiĭ, de tóte; pentru care scriem prea Sfinţieĭ tale Mitropolituluĭ, fiind-că acest proegumen s'aŭ arĕtat cu ferbinte rivnă către cele sfinte, puind ostenélă i silinţă pentru întregirea şi bună starea acestor sfinte locaşurĭ şi ne este cunoscut din pliroforia ce am luat de la ipochemenul sĕŭ şi de viaţa luĭ, să se cinstéscă dar de prea Sfinţia ta, cu cinul de Archimandrit, iar Dumnévóstră Epitropilor, poruncim ca pre tot anul să-ĭ daţĭ din veniturile spitalelor câte taleri 500 pentru ostenelele sale 1800, Ianuarie 18[1].

Câţi-va anĭ apoĭ, sub Exarcul Gavriil, aceste monastirĭ vor fi reluate de la spitalul din Dudescĭ. *(Veḑĭ la Tom IX)*

1. Cod. XLII, fila 142 verso.

Prea Înălţate Dómne

Sfinţia sa iubitorul de Dumneḑeŭ parintele Episcop, Rômnic, prin anafora arată Mărieĭ tale că la orînduiala de Zaharea ce s'aŭ fost scos în Domnia rĕposatuluĭ Domn Hangeri, care s'aŭ rînduit a se rĕspunde în banĭ de către preoţĭ şi mŏnăstirĭ, fiind pusă şi mŏnăstirea Tismana, grâŭ chile 60 şi orz chile 30, dupĕ fóia de cislă făcută la Mitropolie, cu toţĭ Arhiereiĭ şi Egumeniĭ, ce i s'aŭ trimes de câtre prea Sfinţia sa părintele Mitropolit, carĭ mŏnăstirĭ, fiind în eparhia Sfinţieĭ sale şi dupĕ mumbaşirlîcul ce s'aŭ făcut într'acea vreme pentru tacsil, aŭ împlinit şi banĭ ce era datóre să dee aceste mŏnăstirĭ, adecă: taleri 1610 pentru mŏnăstirea Tismana şi taleri 940 pentru mŏnăstirea Cozia, dupĕ preţul ce era orînduit a se rĕspunde şi în maĭ multe rînduri cerêndu-ĭ de la Epistaţiĭ acestor mŏnăstirĭ nu 'ĭ-aŭ dat, savdisind până acum fără de a fi curmare, cerênd a i se face împlinire; la care poruncindu-ni-se de către Măria ta, să cercetăm şi luând pliroforie că sunt daţĭ aceştĭ banĭ de Sfinţia sa pentru acéstă numită mŏnăstire, să îndatorăm pre Epistaţiĭ lor făcênd şi anafora; dupĕ poruncă cercetând cum că aŭ fost rînduite şi aceste douĕ mŏnăstirĭ a da aceĭ banĭ de Zaharea atuncĭ, ne îndestulăm din fóia de cislă a mŏnăstirilor, iscălită de prea Sfinţia sa Mitropolitul şi cum că aŭ rĕspuns Sfinţia sa părintele Episcop banĭ pentru aceste mŏnăstirĭ, ne încredinţăm din fóia de cislă a Visterieĭ ce s'aŭ încheiat cu Episcopia, rĕspunḑêndu-se la Visterie tótă suma banilor ce aŭ fost pre mŏnăsirĭ şi preoţĭ dintr'acéstă eparhie, în sumă de grâŭ chile 321 şi orz chile 266, carĭ fac taleri 27,639, banĭ 72, în care intră şi acéstă mŏnăstire şi nu se cuvine a-ĭ păgubi părintele Episcop, ci să 'ĭ se plătéscă de către Epistaţiĭ acestor mŏnăstirĭ, fiind datorie a mŏnăstirilor, încă dupĕ atâta vreme ce aŭ trecut fiind-că nu aŭ îngrijit a plăti de când aŭ fost orînduit, urméză şi se cade a plăti şi dobânda banilor de atuncĭ până acum, care dobândă măcar că ne arată parintele Ebiscop că aŭ plătit câte şepte şi jumĕtate la pungă pre lună, dară noĭ ḑicem, să aibă a plăti dupĕ pravilă, la ḑece, un-spre-ḑece, iară nu maĭ cu greŭ; pentru care se va da luminata poruncă a Marieĭ tale, a se face împlinire de la Epistaţiĭ mŏnăstirilor şi a 'ĭ da părinteluĭ Episcop; iară hotărîrea cea desĕvîrşită rĕmâne a se face de către Înălţimea ta.—1800, August 4.

Dumitrache Ban Ghica, vel Vistier.

Io Alexandru Constantin Moruzi Vvd i gd.

Aşa să urmeze; pentru care şi poruncim, ca de la Epistaţiĭ numitelor mŏnăstirĭ să se împlinéscă Sfinţieĭ sale Episcopuluĭ aceştĭ banĭ, precum se cuprinde maĭ jos. 1800, August 20 [1].

---

1. Cod. XLIII, fila 101, verso.

CAP. XXVIII

Societatea față cu biserica.

Intru cât înfluența bisericeĭ a putut îmbunătăți moravurile publice, se póte vedea din o serie de acte relative la procese de căsnicie, de fete reclamând contra unor necinstitorĭ, realĭ, orĭ imaginarĭ, de femeĭ surghiunite pre la mŏnăstirĭ și pre aiurea, pentru rele purtărĭ, etc.

Eacă unele din aceste acte:

Două fete tinere din mahalaoa Sfînta Ecaterina sunt surghiunite la mŏnăstirea Dintr'un lemn, în 19 Septembrie 1804.

Prea Înălțate Dómne

Insciințăm Înălțimeĭ tale că aicĭ într'acest oraș al Bucurescilor, în mahalaoa Sfinteĭ Ecaterina, sunt două tinere, numele lor Marghióla și Catinca, fete ale uneĭ Maria Caiansi, care după pliroforia ce am luat, fiind căḑute la fapte necuviincióse, apururea primesc la dênsele adunărĭ de ómenĭ tinerĭ de 'ĭ sting cu cheltuiala și acésta socotind sluga Mărieĭ tale că este o urmare cu totul împotrivă și nesuferită la firéscă omenire, am chibzuit ca aceste fete, de se va găsi cu cale și de Inalta Mărieĭ tale înțelepciune, cu luminată porunca, Înălțimi tale să se trimiță la mŏnăstirea Dintr'un-lemn, până se vor maĭ înțelepți să șéḑă acolo, iar hotărîrea.....—1804, Septembrie 13.

Vel Spătar.

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. i gospod.

Volnicim pre sluga Domnieĭ mele Zapciŭ spătăresc, carele radicând de aicĭ, pre aceste două maĭ sus numite: Catinca și Marghióla, să le ducă surgiun la mŏnăstirea Dintr'un-lemn, unde poruncim cuvioșeĭ tale Stareță de acolo, să le aibĭ înlăuntrul mŏnăstirĭ într'o bună pază, și făr de a doua poruncă a Domnieĭ mele să nu se slobóḑă.—1804, Septembrie 19 [1].

La 26 Septembrie 1803, Domnitorul ordonă surghiunirea la mŏnăstirea Ostrovul (Argeș), a uneĭ fete cu netrebnice urmărĭ:

. . . . . *Zem. Vlahiscoie*

Fiind-că.... fata s'aŭ găsit în netrebnice urmărĭ și fapte de vinovăție, dăm volnicie slugeĭ Domnieĭ mele Zapciŭ spătăresc, ca luând de aicĭ pre numita

1. Cod. L, fila 299.

fată să o ducă surghiunită la mŏnăstirea Ostrovul, din sud Argeş, unde poruncim cuviósei stărițe de la acéstă mŏnăstire, aducênd'o orînduitul să o aibă în buna pază înăuntrul mŏnăstirei şi fără de a doua poruncă a Domniei mele să nu se slobóḑă, de a căreia primire şi de urmarea porunci să dee adeverinţă la mâna orînduituluĭ acestuia, *ii saam receh gd.* — 1803, Septembrie 26 [1].

«*Acolisiri*» de fete asupra flăcăilor, ce le-aŭ desonorat, ca să le iee de soţie sunt multe.

Eată un cas:

Prea Înălţate Dômne.

Dupĕ luminată porunca Înălţimeĭ tale, ce este dată la acéstă alăturată jalbă, Zapciul cel orînduit al Ciauşuluĭ de aproḑĭ, aducênd pre pârîtul Vasile Holteiŭ, l'a înfăţişat cu Maria, fata jăluitóreĭ, la smerenia nóstră şi intrând în cercetarea lor, cu totul aŭ tăgăduit, ḑicênd că nu se scie vinovat în fapta pĕcatuluĭ cu dênsa, dupĕ cum ea arată; am ḑis dară jăluitóreĭ şi fie-sĕĭ Maria, de are vr'o mărturie să aducă la judecată spre dovadă şi rĕspunseră că nu are pre nimenĭ, fără cât Maria fata ḑise, că va încredinţa ea prin jurămînt, cum că pârîtul 'ĭ-aŭ stricat fecioria ; la care alt mijloc de dovadă ne fiind, le-am arĕtat duhovnicesce sfătuirĭ la amêndouĕ părţile, că dóră ĭĭ vom împăciui, seaŭ dreptul cum vor sci să arate judecăţeĭ, ca să nu-şĭ vatĕme sufletul vr'o parte, dându-le şi soroc dĕ douĕ ḑile ca să-şĭ maĭ iae séma şi aşa de isnóvă aducêndu-ĭ Zapciul la noĭ, 'ĭ-am orînduit la cucernecĭĭ clericĭ, ca să dee sfîrşit trebeĭ, carĭ ne arĕtară, că ducêndu-ĭ în sfînta biserică a Mitropolieĭ, unde dupĕ ce maĭ întêiŭ molitva lor aŭ arĕtat Marieĭ puterea jurămîntuluĭ şi duhovnicesce sfătuind-o dupĕ ce s'aŭ apropiat la locul cel orînduit unde faţă fiind tóte părţile, i Zapciul, numita Marie n'aŭ vrut a sĕvîrşi jurămîntul, ci aŭ mărturisit adevĕrul, că nu este pârîtul Vasile vinovat în fapta pĕcatuluĭ cu dênsa, fără numaĭ ḑise ea, că dragoste ar fi avut amêndouĭ, iară împreunare nu, ci fiind-că dupĕ cum a înseşĭ Marieĭ mărturie ce aŭ dat în sfînta Biserică cum că nu este pârîtul vinovat în fapta pĕcatuluĭ cu dênsa, găsim cu cale de a rĕmânea holteiul în pace si nesupĕrat de către numita Maria, i de către mumă-sa jăluitórea, iară hotărîrea....—1802, Ghenarie 10.

Al Mărieĭ tale către Dumneḑeŭ fierbinte rugător şi smerit părinte sufletesc.

Dositeiŭ, Mitropolit.

Io Mihail Constantin Suţu Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Intărim Domnia mea anaforaoa prea Sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolit, şi poruncim, ca numitul holteiŭ să fie în pace şi nesupĕrat.—1802 Ghenarie 17[1].

1. Cod. XLIX, fila 99.
1. Cod. XLIV fila 54 verso.

Anaforaoa în dosul jălbeĭ Raduluĭ Holteiŭ de la Olt, a fi aperat de cererea ce face o fată, iarăşi de acolo, a o lua întru căsătoria pentru-că aŭ necinstit-o.

Prea Înălţate Dómne

Zapciul cel orînduit înfăţişând amêndouĕ părţile înaintea nóstră, am intrat în cercetare şi pârîtul holteiŭ cu totul se apĕră, ţicênd că nu se scie vinovat fapteĭ, întrebând pre jăluitóre, i fii-sa să ne arate, când şi în ce vreme s'aŭ sĕvîrşit acea faptă? ţiseră că este un an trecut. Cercetându-se pentru ce aŭ tăcut atâta vreme, nu l'aŭ tras maĭ 'nainte în judecată? deteră rĕspuns, cum că aŭ fost adăstând ca să o iae întru căsătorie, dupĕ făgăduelile ce aŭ fost dat pârîtul. Impotrivă rĕspunse, ţicênd, că în trecutele ţile trăgêndu-l în judecata Ispravnicieĭ, dupĕ cercetările ce li s'aŭ făcut, n'ar fi aflat dreptatea, care spre adeverire, arĕtară şi cartea de judecată, de la trecutul Iulie 24 prin care vĕţurăm, că se cuprinde, că după-ce cu amĕruntul aŭ făcut cercetare şi pârîtu apĕrându-se că nu e vinovat, jăluitorul neavênd martor, ci numaĭ cu un cuvînt că-'ĭ aŭ stricat pe fie sa, judecata a fost găsit cu cale, spre a afla adevĕrul şi a se curma pricina între eĭ, de l'aŭ supus pre pîrît de a încredinţa jurămînt de nevinovăţia luĭ, din care se cunósce că n'aŭ fost vinovaţ fapteĭ şi rĕŭ l'aŭ purtat jăluitórea prin cercetările judecăţilor; de care nu lipsim a arĕta Înălţimeĭ tale.— 1800, Septembrie 13.

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ

Io Alexandru Constantin Moruz Vvd.

Fiind că dupĕ pliroforia ce ne dă prea Sfiinţia sa părintele Mitropolit printr'a acéstă anafora de cercetare ce aŭ făcut, că pârîtu Radu s'a dovedit nevinovat, dupĕ jurămîntul ce aŭ sĕvîrşit, poruncim dar ca să fie în pace de pîra acéstă. — 1800, Septembrie 16[1].

Maĭ rar sunt casurile de răpirĭ de fete fără consimţĕmîntul lor. Nicĭ chiar consimţĕmîntul feteĭ la răpire, nu scapă de pedépsă pre un Stancul Târnovlăul, în Iulie 1804, cum se póte vedea din acest act:

Prea Înălţate Dómne

Pentru un Stancul Tărnovlăul ce maĭ înainte aŭ fost slugă la casa Medelniceruluĭ Andreĭ Mavrodin din sud Teleorman, ce aŭ murit, cu a căruia fată, numele Elena, s'aŭ înădit, vrênd să şi o fure din casa frăţine-sĕŭ Andro-

1. Cod. XLIII, fila 513.

nache Mavrodin biv vel Logofĕt să se iae întru căsătorie, dupĕ cum pre larg, am arĕtat Mărieĭ tale pricina loĭ prin deosebit taclir, viind din luminata poruncă a Mărieĭ tale şi numitul fratele al eĭ, am cercetat şi o parte şi alta şi dupĕ pliroforia ce am luat din tacrirul numituluĭ fratele feteĭ, s'aŭ cunoscut că şi cu a eĭ voĭe aŭ fost de s'aŭ încărdoşit cu acĕst Stancul şi într'o unire aŭ fost ca să vie să o fure, să o cacirdiséscă la Giurgiŭ şi să o iae întru căsătorie, precum aŭ şi urmat dę aŭ venit cu o căruţă, să o fure ;şi maĭ vĕrtos că însăşĭ ea 'ĭ-aŭ fost dat de maĭ înainte nisce şire de mărgăritariŭ să-l vênţă să-l dea la chiria căruţeĭ, ce ar fi putut a o aduce să o iae şi să aibă şi de cheltuială, iar numitul Stancul la întrebarea ce am făcut şi de aŭ căutat a se apĕra că n'aŭ fost cu voia luĭ de a face libov şi împreunare cu fata şi că silit aŭ fost de ea în multe chipurĭ şi cum că el ar fi căutat a se lepĕda, ţicêndu-ĭ că 'ĭ este frică de frate-sĕŭ Andronache, iar ea ar fi ţis să nu aibă nicĭ o temere şi să vie negreşit să o iae, să o fure şi că el acuma n'ar fi mers să o fure, ci fiind chemat de numitul fratele eĭ cu cuvînt să 'l cunune şi de aceea s'aŭ sculat de aŭ mers acolo, dară s'aŭ cunoscut curat că aŭ fost şi cu a luĭ voe de aŭ avut a face cu fata şi nu 'ĭ-a fost mergerea dupĕ cum ţice, ci negreşit ca să o fure şi să o iae; drept aceia pentru amêndorora fapte înpotrivă, cât pentru fată, de vreme că ea s'aŭ purtat fără de orînduială şi aŭ făcut acel fel de urmare necuviósă cu un aşa om prost şi de nimica, care aŭ pricinuit necinste părinţilor şi rudelor eĭ, vrênd să se mărite cu acest mijloc de sineşĭ şi să fugă cu carele nu esté de potrivă, găsesc cu cale, de se va bine socoti şi de Inalta Mărieĭ tale înţelepciune, ca cu luminată porunca Mărieĭ tale să se facă surgun la o mŏnăstire, unde să 'şĭ facă mătania eĭ, pentru a se maĭ înfrîna, iar numitul Stancul fiind-că aŭ cutezat de aŭ călcat casă de om cinstit şi boieru, făcênd obraznica pornire ce s'aŭ ţis şi aŭ mers ca să şi fure pre fată, să o cacirdiséscă în ţéra turcéscă, precum nicĭ el nu aŭ tăgăduit că aŭ avut acéstă vorbă cu dênsa, să se orînduiască, la osînda pedepseĭ ce se va găsi cu cale de Măria ta spre pildă şi altora, iar hotărîrea ce desĕvîrşită rĕmâne a se face de către Inălţimea ta.—1804, Iulie 17. *Vel Spătar Caliarh.*

Io Constantin Alexandru Ipsilante Voevod

Fiind-că acest maĭ jos numit Stancul aŭ venit cu Turcĭ, ca să iae pre fată de la casa eĭ, dupĕ vina luĭ este vrednic de osînda ocneĭ, pentru care poruncim să se trimeţă la ocnă dupĕ osebita porunca nóstră de volnicie, iar pre Elena fata, poruncim Dumitale vel Spătar, ca cu sluga Domnieĭ mele, Zapciul spătăresc, să se trimiţă surghiun la mŏnăstirea Dintr'un-lemn, unde, poruncim cuvioşieĭ tale Stariţă de la numita mŏnăstire, să o aibĭ acolea în bună pază şi fără de a doua poruncă, să nu se sloboţă.—1804, Iulie 23 [1].

1. Cod. XLVI, fila 444.

Nu numaĭ la oraș moravurile sunt relaxate, ci și pre la țéră. Așa vedem că o femee măritată Rada luĭ Budulac, din satul Gura-Văeĭ (Vlașca), este surghiunită cu bărbatu-sĕŭ din sat, tocmaĭ în județul Argeș, din causa scandalurilor ce face în satul sĕŭ de locuință[1].

Un cas curios relativ la căsătorie semnalăm, din Martie 1804. O cocónă care fusese de treĭ orĭ măritată, voesce să contracteze a 4-a căsătorie, Constantin Ipsilante însă o opresce cu următórea resoluțiune Domnéscă:

De vreme ce aĭ ținut treĭ bărbațĭ și câte treĭ aŭ murit, este dar vĕḑut de față că Dumneḑeŭ nu voĭesce să aibĭ bărbat și trebue să mergĭ la vr'o mŏnăstire seaŭ schit de maice călugărițe, unde călugărindu-te să locuescĭ acolo, rugându-te luĭ Dumneḑeŭ pentru iertarea păcatuluĭ tĕŭ și pentru sufletele a treĭ bărbațĭ ce 'ĭ-aĭ avut. Acésta este dreptatea ce o cerĭ de la Domnia mea, pentru a'ți pune viața în orînduială și acest fel trebue să petrecĭ.—1804 Martie 9[2].

Un scandal mare și unic aflăm petrecut în 1806, care, orĭ cât de unic, nu arată maĭ puțin decăderea simțuluĭ religios. Acest scandal ne mărginim a 'l documenta cu actele din notă[3].

---

1 . . . . . *Zem. Vlahiscoie*

Dumnévóstră Ispravnicilor ot sud Vlașca, fiind că ne-am însciințat Domnia mea, pentru netrebnicile urmărĭ cu care se pórtă o Rada, femeia soția luĭ Dimitrie Budulac, din satul Gura-Văeĭ dintr'acel județ, vĕ poruncim ca îndată dupĕ primirea acesteĭ Domnesceĭ nóstre porunceĭ, numaĭ de cât cu mijloc cuviincios să o ridicați pre acea femee dimpreună cu bărbatul eĭ și să-ĭ trămiteți lă județul Argeșuluĭ; unde poruncim Dumnévóstră Ispravnicilor de Argeș ca primindu-ĭ în zaptul Domniilor vóstre, să aveți a'ĭ așeḑa cu locuința lor în vre-un sat la părțile de munte, îndatorindu-ĭ pre locuitoriĭ aceluĭ sat unde-ĭ veți așeḑa, ca să îngrijéscă a nu-ĭ lăsa să se scobóre la vale, s'aŭ a fugi de acolo cu mijloc tainic; ci dar atât Dumnévóstră Ispravnicilor de Vlașca, cât și Dumnévóstră Ispravnicilor de Argeș, așa să urmați negreșit că așa este porunca Domnieĭ mele, *ii saam receh gd.*— 1805, Martie 21[1].

Cod. XLIX, fila 120.

2. Cod. XXXVII, fila 58 verso.

3. *Prea Înălțate Dómne*

La 5 ale acesteĭ luni căutându-se la judecata Spătărieĭ o diafora ce era între Zoița soția luĭ Procopie brutarul, cu Nicolae croitorul vitregul ertată, că aŭ păcătuit cu dênsa și aŭ și îmborțișat-o, ca o pricină bisericéscă s'aŭ orînduit cu pitacul judecăteĭ la prea Sfinția sa părintele Mitropolit, de unde dupĕ cercetarea ce s'aŭ făcut de părințiĭ clericĭ și chiar de prea Sfinția

Fete care acusă fals holteĭ, ca să-ĭ oblige a le lua întru însoţire nu lipsesc nicĭ sub Domnia luĭ Constantin Ipsilante. De aceea, dupĕ intervenirea Mitropolituluĭ, Domnitorul dă, în 24 August 1805, o reînnoire de nizam, hotărând, ca să nu maĭ fie ascultate de justiţie reclamaţiunile fetelor, carĭ pretind că aŭ fost desonorate, datóre fiind ele a-şĭ păzi însele onórea, sub privegherea părinţilor lor.

Eacă acest act curios:

Io Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoiè

Dumnévóstră Ispravnicilor ot sud sănătate, fiind-că multe din fetele fecióre înădindu-se şi îndrăgindu-se cu uniĭ-alţiĭ, curvesc maĭ înaintea cununieĭ, cu nădejde că să iae de bărbat şi dupĕ sĕvîrşirea pĕcatuluĭ aceĭ înşelătorĭ se întorc şi nu le primesc, căindu-se şi îndată intră prin judecăţĭ, vĕdindu-şĭ faptele lor, tulburând judecăţile, stingèndu-se şi cu cheltuelile şi în cea de pre urmă îşĭ pierd şi sufletele, că mulţĭ din tinerĭ ca să-şĭ apere fapta, seaŭ de ruşine ca să nu se arate vinovaţĭ, seaŭ de nevoie, nevrênd să le iae de neveste, primesc blăstem,

---

sa, aŭ avut de la prea Sfinţia sa acest alăturat rĕspuns, care se va vedea şi de Inălţimea ta; decĭ fiind-că dupĕ vina numituluĭ Nicolae 'l orînduesce judecata bisericéscă la pedépsa ce cuprinde, nu lipsiĭ a face cunoscută şi Mărieĭ tale, că de se va bine chibzui şi de Inălţimea ta că este cu cale ca acea pedépsă să rĕmâie numaĭ, seaŭ cu vre-o altă politicéscă, să am luminata porunca Mărieĭ tale cu hotărîre în ce chip să urmez.— 1806, Iunie 20.

Vel Spătar.

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Fiind-că amêndouĕ aceste femeĭ îĭ primesc pre bărbaţiĭ lor a petrece cu eĭ în căsnicie, nu găsim Domnia mea cu cale a se bate Nicolae vinovatul prin tĕrg pre la rĕspântiĭ, căcĭ cu acéstă urmare se face maĭ multă adăogare de zvonul celor de dênsul urmate, ci poruncim Dumitale biv vel Ban Epistatule al Spătărieĭ, ca întêiŭ să facĭ din avutul lor tacsil tótă zestrea Zoiţeĭ în pĕr, dupĕ fóia ce este iscălită de mama Zoiţeĭ, să maĭ facĭ tot din avutul luĭ tacsil şi câtă-va parte din cheltuiala ce veĭ chibzui Dumnéta câtă este următóre şi trebuinciósă pentru crescerea copiluluĭ ce are a se nasce şi dupĕ ce le veĭ urma acestea, apoĭ cu acéstă poruncă a nóstră să-l iae de aicĭ sluga Domnieĭ mele Zapciul spătăresc şi să'l ducă surghiun la mŏnăstirea Snagovuluĭ, unde poruncim Sfinţieĭ tale năstavnice al numiteĭ mŏnăstirĭ, să'l ţiĭ acolea în mŏnăstire, ca să-şĭ plângă pĕcatul nelegiuireĭ ce aŭ sĕvêrşit şi fără de a doua poruncă a Domnieĭ mele să nu se slobódă, iară copilul ce se va nasce, de va fi cu primirea şi a bărbatuluĭ Zoiţeĭ să nu se deslipéscă de la mama luĭ, iară când bărbatul Zoiţeĭ nu-l va suferi, nicĭ va primi a ţinea pre acest copil în casa luĭ, atuncĭ poruncim ca prin Dumnéluĭ vel Vornic al obştirilor, sa dee copilul acesta la orfanotrofie, ca să se créscă cu cheltuiala luĭ Nicolaĭ, precum s'aŭ dis, până se va face de vêrstă. — 1806, Aprilie 11

Cod. XLVII, fila 53.

fac şi înfricoşatul jurământ, ca să scape de pîra fetelor, şi aşa rĕmân amêndouĕ părţile într'o căire nedréptă, bărbatul, adică cu perderea sufletuluĭ şi fata cu perderea curăţenieĭ feciorieĭ eĭ, rĕmâind ca o curvă, altele 'şĭ strică fecioria cu unĭĭ şi apoĭ, seaŭ de sineşĭ, seaŭ îndemnate de alţiĭ, cad în spinarea altora ce 'ĭ vĕd maĭ cu chip, orĭ maĭ cu chivernisélă, seaŭ maĭ cinstiţĭ; unele se întêmplă de naşc copiĭ şi ca să nu se vădéscă îşĭ omóră copiĭ şi preste fapta curvieĭ se fac şi ucigătóre de pruncĭ, adăogându-se fără de lege preste fără de lege şi acésta nu numaĭ la fete, ci şi la femeĭ vĕduve se întêmplă, care fără de sfială daŭ jălbĭ desgolindu-şĭ curvia şi cerênd judecăţĭ; decĭ fiind-că pentru aceste netrebnice şi fără de lege fapte ce se urméză ne-aŭ făcut arĕtare prin anafora prea Sfinţia sa părintele Mitropolit, de împreună cu iubitoriĭ de Dumneḑeŭ Episcopĭ, găsind cu cale şi de trebuinţă a se da un nizam deobşte, de aceea dară iată vĕ poruncim, ca îndată dupĕ primirea acesteĭ domnesceĭ nóstre porunci, să daţĭ în scire şi să faceţĭ acéstă publică la toţĭ deobşte, spre a se părăsi de acest fel de netrebniciĭ şi fapte ruşinate şi fără de lege, ad: părinţiĭ să-şĭ păzéscă fetele, sfătuindu-le spre părăsire şi fetele să-şĭ păzéscă curăţenia feciorieĭ lor, dându-le să înţelégă la fieş-care, că orĭ-care fată seaŭ părinţiĭ lor de acum înainte, seaŭ vĕduvă se va arĕta cu jalbă către Domnia mea, făcênd acest fel pe netrebnice pîrĭ, orĭ cereri de cununiĭ silnice, seaŭ de banĭ şi de zestre, nu vor fi primite auḑuluĭ Domnieĭ mele; când şi dupĕ acésta nu vor înţelege, se scie că orĭ-care fată seaŭ muere vĕduvă va cădea în pĕcatul curvieĭ cu vre-un tênĕr seaŭ de alte magliselĭ curvescĭ, nu numaĭ nu va fi maĭ mult ascultată la nicĭ o judecată, atât bisericească cât şi politicéscă, ci maĭ vêrtos dupĕ tóte se vor şi certa, seaŭ fata seaŭ îndemnătoriĭ eĭ, seaŭ părinţiĭ eĭ, carĭ aŭ primit, seaŭ aŭ priceput şi aŭ suferit unele ca acestea, afară numaĭ când va fi silă de năprasnă asupra vre-uneia, la locul unde să nu fi fost nădejde de scăpare, care silă îndată să o facă arĕtată la vrednice mărturiĭ de împreună şi cu semnul fecióreĭ; acele jălbĭ numaĭ, ḑicem, să fie primite, cercetate şi dupĕ pravile hotărîte; care acest nizam poruncim să se trécă şi în condica judeţuluĭ, spre a fi sciut a nu se maĭ primi de acum înainte la judecata Ispravniculuĭ acest fel de pîrĭ, afară numaĭ când va fi vre-o silă de năpraznă asupra vre-uneia, precum maĭ sus s'aŭ ḑis şi fiţĭ sănătoşĭ. — 1805, August 24.

Asemenea douĕ pitace s'aŭ făcut unul către Dumnéluĭ vel Spătar şi altul, către Dumnéluĭ vel Agă.

CAP. XXIX

Şcóla

Constantin Ipsilante era un om cult, precum l'am vĕḑut şi în Domnia din Moldova. Acésta ne explică graba ce a pus, sosind în Bucurescĭ, de a întreba pre boerĭ despre situaţiunea şcólelor. Boeriĭ, la 4 Decembrie 1802, presintă Domnitoruluĭ anaforaoa, prin care îĭ arată că, conformându-se ordinuluĭ Domnesc, aŭ cercetat socotelile şcólelor, precum le-aŭ presentat Epitropia obştirilor. Boeriĭ aŭ constatat căt se vĕd rĕmăşiţe la eparhiĭ din venitul şcólelor, pre acest următor an 1802, baniĭ ce s'aŭ semnat maĭ jos, talerĭ patru miĭ una sută banĭ 80. Pentru care cercetând pentru ce pricină nu s'aŭ împlinit acéstă rĕmăşiţă, arată Sfinţia lor părinţiĭ Arhiereĭ, că uniĭ din Egumenĭ ḑic că li s'aŭ întêmplat pagubă din cutremur şi că nicĭ şcóle nu sunt astă una dată şi cu acésta fac prelungire. «Decĭ fiind-că aceste iraturĭ sunt canonisite, cum şi şcóléle se află deschise învĕţând copiiĭ, atât cele afară de prin judeţe, cât şi cele de aicea din Bucurescĭ, adică cea elinéscă şi cea ot Sf. Gheorghe-Vechiŭ, a căror dascălĭ îşĭ cer dreptul lor şi epitropia nu are de unde le rĕspunde; să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Prea Sfinţia sa părintele Mitropolit, ca să rînduiască mumbaşir la amêndouĕ aceste eparhiĭ ca să strîngă aceste rĕmăşiţe de banĭ şi să'ĭ facă teslim la Sameşul epitropieĭ, spre a'ĭ avea sub pecete, ca un amanet, până se va da a doua luminată poruncă a Mărieĭ tale. Către acésta arĕtăm Inălţimeĭ tale, că din iratul şcólelor opresc eparhiile pre an câte talerĭ 2670, însă Mitropolia, i Episcopia Argeşuluĭ talerĭ 600 pentru léfa a 10 dascălĭ de prin judeţe, cu unul din oraşul Pitescĭ; Episcopieĭ Argeş talerĭ 1400, însă 500 simbria dascăluluĭ elinesc ot Craiova, 120 aĭ dascăluluĭ slovenesc ot tam, 300 pentru cincĭ dascălĭ de prin judeţe, 240 unuĭ dascăl grecesc din oraşul Rômniculuĭ sud Vălceĭ, 240 pentru Gearah (цѣрах) de la Rômnic şi talerĭ 670 Episcopieĭ Buzĕuluĭ, adică 250 simbria dascăluluĭ elinesc al Buzĕuluĭ, 240 simbria doctoruluĭ de la spitalul Gârlaşiĭ (гърлашиий) şi 180 simbria a treĭ dascălĭ de prin judeţe. In cât pentru dascălul elin din Buzĕŭ şi pentru doctorul de la spitalul Gârlaşiĭ scim şi noĭ că aceştĭ douĭ sunt acolo la eparhie şi 'şĭ fac slujba lor, iar aceĭ 3 dascălĭ de prin judeţe, cum şi ceĭ-l-alţĭ dascălĭ, i Gearahiĭ de la cele-l-alte treĭ eparhiĭ nu scim de aŭ fost în slujbă, ca să aibă pentru ce li se da plată, maĭ vêrtos în eparhia Rômniculuĭ, unde din tulburările ce aŭ fost în partea loculuĭ este sciut că dascăliĭ în Craiova seaŭ pre la judeţe ot preste Olt n'aŭ

fost, cu tóte acestea făcêndu-se luminată porunca Mărieĭ tale de a se cerceta, se va da Înălţimeĭ tale deplină pliroforie, iar hotărîrea cea desĕvîrşită rĕmâne la Măria ta. — 1802, Decembrie 4.

Rĕmăşiţele	
Taleri	Banĭ
3375,80	La Mitropolie.
725,—	De la Episcopia Rômniculuĭ, id.
4100,80	

Vodă Io Constantin Alexandru Ipsilante pune resoluţia : Dupĕ anaforaoa ce ne face Dumnélor boeriĭ veliţĭ, ce aŭ fost orînduiţĭ asupra epitropieĭ obştescĭ, scriem prea Sfinţieĭ tale părinte Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ, să rînduescĭ mumbaşir, ca deîmpreună cu orînduitul Epitropieĭ ce este la cutia şcólelor, să împlinéscă aceştĭ banĭ şi să ne aducă orînduitul epitropieĭ rĕspuns cum că s'aŭ făcut teslim, carele nu are a primi seaŭ a cere vre-o ţeciuială de la aceştĭ banĭ aĭ şcólelor obştescĭ. — 1803, Ianuarie 6 [1].

Anaforaoa mareluĭ Logofĕt Nicolae Brâncoveanu, din 10 Martie 1800, constată, că Archimandritul Partenie aŭ fost obligat în 1797 Ghenarie, de a se împrumuta cu 150 talerĭ, ca să achiteze acéstă sumă, ce Episcopia de Rômnic era obligată să dea pre fie-care an la şcóla domnéscă din Craiova, conform hrisovuluĭ din cea-l-altă Domnie a luĭ Alexandru Moruzi pentru întocmirea şcóleĭ din Craiova. Aceştĭ banĭ aŭ fost refusat Episcopul de a-ĭ da; dară Caimacamul de Craiova a apucat pr. Arhimandritul Partenie, care la acea dată avea epistăsia Episcopieĭ. In calitate de Epistat s'a împrumutat pentru a plati acéstă subvenţiune. Acum nu maĭ este Epistat şi creditorul îl apucă pre el în loc de a apuca Episcopia.

Domnitorul în 14 Martie 1800, ordonă Caimacamuluĭ Craioveĭ, biv vel Postelnic Nicolachi «să facĭ tacsil baniĭ aceştia de la Sfinţia sa Episcopul de Rômnic la jaluitorul Constantin Ioan şi Sfinţia sa în urmă de va avea ceva cu Partenie îşĭ va căuta [2].

Din actul acesta avem un adevĕrat buget al şcólelor din judeţe şi din Craiova şi Bucurescĭ. Aceste şcolĭ continuă a funcţiona dupĕ organisaţiunea de la 1776.

Este de observat însemnătatea ce tot maĭ mare o capĕtă în sfera culturală doctoriĭ, trimişĭ prin unele judeţe. Acésta se póte vedea şi

1. Cod. Pag. 40 verso şi 41.
2. Cod. XLII, fila 241.

din hrisovul pentru orînduiala doctoruluĭ, a spiţeruluĭ, şi a gerahuluĭ Craioveĭ. Doctoriĭ sunt în legătură cu şcóla [1].

Tot-d'a-una s'aŭ simţit, la ocasiunea numeróselor procese pentru hotare de moşiĭ, necesitatea de ingineri hotarnici. Până la începutul secoluluĭ al 19-lea mĕsurarea se făcea de ómeni *practicoşĭ*, adecă deprinşĭ cu mĕsurările de pămênt. La 1803, găsim în Bucurescĭ, existând un om special, un inginer cu numele Ioniţă. E probabil că acesta e un Român din Ardeal, căcĭ Domnitorul ḑice, că aŭ venit din părţĭ strĕine. Necesitatea unuĭ asemenea specialist, este viŭ simţită în ambele Principate. In Moldova, puţin dupĕ acésta, George Asaki, sub cuvînt de a produce ingineri hotarnicĭ va isbuti să dee lovitura de mórte şcóleĭ grecescĭ de la Mitropolie. Constantin Ipsilante declară că, asemenea om este trebuincios şi decĭ reînnoesce în favórea luĭ, hrisóve de milĭ şi scutirĭ date încă de la tatăl sĕŭ Alexandru Ipsilante din Domnia a doua, ba încă 'i acordă leafa de talerĭ 50 pre lună de la casa rĕsurilor, cu începere de la 10 Ianuarie:

---

1. *Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie.*

Cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele Dumnévóstră epitropilor aĭ spitalurilor marĭ, fiind-că patima de, *coroca* este o bólă cumplită şi primejdiósă ca şi năpraznica ciumă, din care mulţĭ pătimesc şi se primejduesc, trebuinţă este dar a se afla şi pentru acésta un doctor osebit obştesc, cu sciinţă de tămăduirea acesteĭ patimĭ, ce se află gata, preste tótă vremea, la întêmplare de trebuinţă, şi fiind că Neagul este cu sciinţă deplină doctor acesteĭ pătimĭ, carele aŭ fost şi cercat la mulţĭ pătimaşĭ şi s'aŭ arĕtat într'adevĕr folositor, cum şi la judeţul Vălceĭ aŭ fost trimes de către Domnia mea in anul trecut, de aŭ căutat atâţia locuitorĭ ce pătimea; cu sciinţă este dar, ca dupĕ slujbă şi meşteşugul sĕŭ să-şĭ aibă şi cea cuviinciósă plată de leafă curgătóre a 'şĭ o lua în vreme de a nu se istorisi şi de a se afla cu tótă osîrdia într'acésta, spre folosul de obşte, a căruia leafă cu tóte că era orînduită de a i se da de la cutia obşteĭ pre lună talerĭ patru-ḑecĭ şi alţĭ talerĭ douĕ-ḑecĭ o dată numaĭ la luna luĭ Maiŭ pentru ierburĭ, carĭ se fac într'un an talerĭ cincĭ-sute, dar fără de orînduială şi fără de vre un cuvînt l'am vĕḑut Domnia mea, aruncat cu leafa luĭ, în socotéla banilor, şcólelor, de unde şi nu póte a 'şĭ-o dobândi, în vreme ce baniĭ şcólelor, care am întocmit la Craiova şi la cele-l-alte judeţe, pentru acea dar iată 'ĭ facem Domnia mea orînduială şi hotărîm ca aceştĭ cincĭ-sute talerĭ pre an, adică câte talerĭ patru-ḑecĭ pe lună şi douĕ-ḑecĭ la luna luĭ Maiŭ, să i se dee din baniĭ spitalurilor marĭ; de care şi poruncim Dumnévóstră, că pre tótă luna să 'ĭ daţĭ Dumnévóstră acéstă orînduită leafă din baniĭ spitalurilor, urmându-i-se acéstă orînduială pre tótă vremea, *tol. pisah gd.* — 1803, Octombrie 15.

Cod. XLIX, fila 106.

I se acordă scutire de dăjdiĭ şi angariĭ şi pentru bucatele lor scutire de dijmărit şi vinăriciŭ şi o pivniţă în Bucuresci, apĕrată de fumărit, de căminărit şi să aibă 2 scutelnicĭ ómenĭ strĕinĭ.

Pentru că din părţĭ strĕine viind numitul inginer (Ioniţă) cu sciinţa meşteşuguluĭ acestuia desĕvîrşit, aicĭ în politia Domnieĭ mele, unde fiind trebuincios şi aflându-se şi cu osîrdie la cele ce i-se poruncesce, atât în pricina de hotărnicirĭ ale moşiilor ţĕreĭ, cât şi cele-l-alte poruncĭ domnescĭ, aŭ avut

---

Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. gospod Zem. Vlahiscoie.

Iubitorule de Dumneḑeŭ sfinte Episcópe al sfinteĭ Episcopiĭ Rômnic, chir Nectarie şi Dumnélor cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele biv vel Căminar Samurcaş, vechilule al Caimacamieĭ, şi Dumnévóstră boerilor Divaniţĭ de la Divanul nostru ot Craiova sănĕtate, vĕ facem în scire că dupĕ rugăciunea ce ne-aţĭ făcut pentru înoirea şcóleĭ de aceolo, şi pentru ca să maĭ adaugăm veniturile eĭ, cât şi leafa doctoruluĭ şi a gerahuluĭ politieĭ, spre a se putea ţine dascăl cu învĕţătură desĕvîrşit, şi doctor cu bună sciinţă a doctorieĭ, am bine-voit Domnia mea, şi iată nu numaĭ orînduelile de banĭ le-am întărit pre cât era, ci încă pentru maĭ bună sistemă a acestuĭ lucru folositor a şcoleĭ de învĕţătură, care le voim să le aveţĭ şi Dumnévóstră în politia de acolo, cum şi trebuinţa pentru un doftor bun şi un gerah, spre a nu fi politia isterisită, am făcut un îndestulat adaos de lefĭ, şi am întărit'o acésta prin hrisóvele Domnieĭ mele, de a se păzi acum şi tot-d'a-una cu nestrămutare, care hrisov trecêndu-se în condica Divanuluĭ se trimite Dumnévóstră, dupĕ care să facă orînduitele obraze, ce am făcut Domnia mea, Epitropĭ urmare în tocmaĭ şi între tóte cu osîrdie a intra în faptă precum orînduim acest lucru folositor de obşte. Fiind însă că Domnia mea am rînduit atât îndestulată leafă, atât pentru dascăl, cât şi pentru doctor şi gerah, trebue dar dascălu ce se va orîndui să fie procopsit, cu sciinţă desĕvîrşit, ipochimen cu bun ipolipsis, de la carele să se aştepte şi să se nădăjduiască folosul roduluĭ învĕţăturiĭ, adică pentru trébă, iar nu pentru ciraclic să se orînduiască vre-unul fără de învĕţătură, cum şi doctoru asemenea: voim Domnia mea ca să scim întêiŭ de aveţĭ acum aşa un dascăl acolo, şi cine este acela de care în trecutele ḑile ne-aţĭ scris? să ne însciinţaţĭ ca să 'l arĕtăm Domnia mea aicĭ dascăluluĭ Lambru, ce l'am orînduit Epitropul şcólelor marĭ de aicĭ, ca prin alegere şi aşa fiind sciut din vreme şi de procopsele, să se orînduiască; aşişderea şi doctor al politieĭ, de aveţĭ doctor ca acela, iarăşĭ să ne însciinţaţĭ cine este anume? ca prin alegerea şi a Dumnéluĭ Arhiiatros fiind sciut de practicos, să se orînduiască; de care şi aşteptăm zapt; şi fiind-că în hrisovul vechiŭ ce la lét 1794 August 28, s'aŭ fost dat pentru mŏnăstirea Obedénuluĭ, vedem că s'aŭ fost rînduit douĭ dintre negustoriĭ de acolo aĭ politieĭ, anume Barbu Pleşoianu şi Constantin Coradin a fi iconomĭ de a strînge tóte veniturile mŏnăstirescĭ şi a da socotéla pre tot anul, cerem Domnia mea, ca să ne pótă pliroforisi într'acéstă diastimă de nouĕ anĭ, ce veniturĭ aŭ strîns? ce cheltuelĭ aŭ făcut orînduiţiĭ economĭ? de aŭ dat socoteala acea pre tot anul şi de aŭ prisosit veniturile mŏnăstirescĭ preste cheltuiala? acel prisos, ce s'aŭ făcut? luându-le Dumnévóstră acum socotéla de aceĭ anĭ trecuţĭ până acum,

acéstă milă atât de la fraţiĭ Domnĭ, de maĭ 'nainte cât şi de la Măria sa părintele nostru.»

Vodă 'ĭ reînoesce hrisóvele de mile şi 'ĭ dă şi leafa de talerĭ 50 pre lună de la casa răsurilor. — 1803, Ianuarie 20[1].

Cu bună seamă şi inginerii devin factorĭ culturalĭ prin judeţele pre unde lucréză.

Dar să cercetăm maĭ de aprópe documentele cu referinţă la şcólă.

In urma cutremuruluĭ mare, la 1803, localul şcóleĭ de la Dómna Bălaşa s'a dărăpănat, rĕmâind numaĭ o singură cameră, unde nicĭ se póte ţine clasă, nicĭ pot locui ucenicĭĭ şi cu atât maĭ puţin dascăliĭ. Deja Dositeiŭ Mitropolitul şi alţĭ membriĭ din epitropia obştéscă, înainte de Iulie 1803, aŭ fost cerut Domnitoruluĭ, să fie obligată biserica Domniţa Bălaşa să restaureze localul de şcólă, dar ea a declarat că n'are de unde şi că chiar în trecut acest local l'a făcut pe datorie. Mitropolitul Dositeĭ ca să nu se peardă acéstă şcólă «şi procopséla copiilor să se taie a nu maĭ fi . . . . . care nicĭ la auḑul Mărieĭ tale nu este primită una ca acésta, ca să nu se facă un ast-fel de lucru necuviincios şi a se lipsi oraşul de acéstă podóbă», Mitropolitul s'a hotărît, să dea pentru şcólă, mitocul de lângă biserica ce se numesce Măgureanu, «cu case înalte, cu beciurĭ şi cu deosebite odăĭ la pórtă şi cu tóte cele trebuincióse, cu îndestulare la toţĭ dascălii i ucenicii străinĭ, pentru şedere, paradosit, pentru cuhnie, pentru slugĭ şi pentru verĭ-ce, fără de a maĭ pătimi vre-o stenachorie».

Mitropolitul însă arată, că aceste case aŭ nevoie de reparaţiunĭ, carĭ dupĕ devisul făcut de maĭ-mare-başa, vor costa 3500 talerĭ. Mi-

să trimeteţĭ Domnieĭ mele însciinţare, şi de se vor găsi că aŭ fost bunĭ iconomĭ, vor rĕmânea tot aceştia la iconomia acareturilor şi veniturilor mŏnăstirescĭ, urmând dupĕ povĕţuirea ce dăm în hrisovul Domnieĭ mele, iar de nu, cu alegerea obrazelor ce sunt epitropiĭ şcólelor să se orînduiască alţĭ dintre negustorĭ cu ipolipsis bun al politieĭ — şi să avem rĕspuns; acésta însciinţăm şi fiţĭ sănătoşĭ.— 1803, Octombrie 16.

Cod. XLIX, fila 110.

1. *Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. gospod Zem. Vlahiscoie.*

Cinstit şi credinciosule boerule al Domnieĭ mele, Dumnéta vel Logofĕt de obiceiurĭ, fiind-că luĭ Ioniţă Inginerul, prin cartea Domnieĭ mele de la ḑece ale luneĭ aceştia i s'aŭ orînduit a lua pre tótă luna léfă câte talerĭ 50 de la casa răsurilor, poruncim Domnia mea Dumitale, să aibĭ a da pre tótă luna orînduita léfă, urmându-se de la ḑece ale luneĭ luĭ Ianuarie înainte, *tol. pisah gd.* — 1803, Ianuarie 29.

Cod. XLVII, fila 53 şi 60.

tropolitul se rógă, ca aceştĭ banĭ să se împrumute de la fondul spitalurilor nouĕ, cu zapis, că la anul viitor se va restitui suma. Domnitorul aprobă acéstă punere la cale cu resoluţiunea sa din August 1803 [1].

---

1. Iacă actele relative:

Prea Înălţate Dómne

Insciinţăm Măriei tale pentru domnésca şcólă care se află în mŏnăstirea Domniţeĭ Bălaşeĭ, că din cutremur dărăpănându-se casele cele marĭ unde şedea dascăliĭ, aŭ rĕmas numaĭ într'o odae ce este jos aşeḑată pe pământ, unde nu numaĭ că dascăliĭ nu pot şedea şi paradosi, dar sunt şi ucenicĭĭ şeḑĕtorĭ la şcóle, uniĭ de aicea şi alţiĭ rînduiţĭ de Măria ta, carĭ n'aŭ nicĭ părinţĭ nicĭ case unde trage, se rézemă cu hălăduirea tot acolea şi cu stricarea caselor aŭ rĕmas pre afară; acum fiind vară se nevoesc cum pot de petrec, iar la iarnă nu maĭ rĕmâne mijloc, nicĭ de dascălĭ, nicĭ de ucenicĭĭ ceĭ strĕinĭ şi dascălĭĭ la iarnă dintr'acéstă pricină caută a trage unde vor putea şi să rĕmâie podóba politieĭ lipsită de acéstă bună întocmire şi atâţia copiĭ neprocopsitĭ, isterisiţĭ de învĕţătura cărţeĭ şi măcar că maĭ în trecutele ḑile am fost maĭ însciinţat Înălţimeĭ tale pentru acéstă pricină, ca să se îndatoréscă epitropia numiteĭ mŏnăstirĭ a drege casele, dar n'aŭ avut mijloc, trebuind o cheltuială mare şi cu zăbavă şi putere arată că nu are mŏnăstirea, fiind-că aŭ meremetisit biserica şi alte cheltuelĭ, carĭ cu datoria le-aŭ sĕvârşit; de asemenea şcóla politieĭ jos şi procopseala copiilor să se taie a nu maĭ fi, nu este cu cuviinţă, că nicĭ la luminat auḑul Măriei tale nu este primită una ca asta, ci ca să nu se facă un ast-fel de lucru necuviincios şi a se lipsi oraşul de acéstă podóbă şi pomană, înşi-ne noĭ Mitropolitul am bine-voit cu tot cugetul a da metohul ce avem în oraş lângă biserica ce se numesce a Măgureanuluĭ, cu case înalte, cu beciurĭ i cu deosebite odăĭ la pórtă şi cu tóte cele trebuincióse, cu îndestulare ca toţĭ dascăliĭ i ucenicĭĭ strĕinĭ pentru şedere, paradosis, pentru cuhnie, pentru slugĭ şi pentru verĭ-ce, fără a maĭ pătimi vre-o stenahorie; dar fiind-că este óreş-care stricăciune din cutremurul şi din ceĭ ce aŭ seḑut dupĕ vreme, face trebuinţa de a se meremetisi; la care meremet ce din poruncă s'aŭ făcut . . . . de către Maimar-başa trebuesc taleri 3500 şi fiind-că iratul şcólelor nu are putere ăst timp a da aceştĭ banĭ, ne rugăm Măriei tale, ca să bine-voescĭ a se porunci ca de la spitalurile noĭ să dee epitropieĭ aceştĭ banĭ împrumut ca să sĕvîrşim acéstă trebuinţă până este vremea lucruluĭ şi pe spital 'l vom încredinţa cu zapis ca la anul viitor din iraturile Epitropieĭ 'ĭ vom pune la loc. De acésta arĕtăm Măriei tale şi cum va fi mila Măriei tale. — 1803, Iulie 19.

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ, vel Vornic Grigoraşco Ghica al obştirilor.

Resoluţia domnéscă:

«Ca pentru o trebuinţă ce este de a nu incontena învĕţătura şi procopséla ucenicilor de la acéstă şcólă, primind Domnia mea anaforaoa ce ne face Prea Sfinţia sa Părintele Episcop cu Dumnéluĭ Vel Vornic al obştirilor şi poruncim cinstiţilor şi credincioşilor boerilor Domnieĭ mele, Dumnélor Epitropiĭ marĭ

Măcar după cum mai sus se vede, localul şcóleĭ de la Dómna Bălaşa era rĕŭ stricat prin cutremur, Domnitorul ordonă în 30 Ianuarie 1803, să se plătéscă lefele profesorilor, prin următorul pitac:

Pitac către prea Sfinţia sa părintele Mitropolit de a li se plăti léfa dascălilor şcólelor domnescĭ.

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolite, fiind-că dascăliĭ şcóleĭ Domnescĭ după osîrduinţa ce fac spre învĕţătura ucenicilor, trebue să-şĭ aibă şi plata ostenelilor tot-d'a-una în vreme, adecă léfa ce le este orînduită, iată orînduim şi poruncim Domnia mea, ca de la sfînta Mitropolie să aibă prea Sfinţia ta a da orînduita léfa lor, pre tótă luna, din baniĭ mŏnăstirilor, ce se strîng la sfînta Mitropolie pentru şcóle, caie léfă să li se plătéscă de către Sfinţia ta, atât pre luna trecută până acum ce vor fi avênd a lua, cât şi de acum înainte pre tótă luna să li se urmeze datul lefilor de la sfînta Mitropolie, *tolico pisah gd.* — 1803, Ianuarie 30 [1].

Şcóla ḑisă elinéscă de la Dómna Bălaşa este ilustrată prin vestitul profesor *Lambru*.

Lambru a murit în Februarie 1805 şi a fost înlocuit la 8 Februarie 1805, după chiar cererea *ucenicilor*, cu Constantin Vardalah [2].

---

aĭ spitalurilor, aceştĭ taleri 3500, spre împlinirea trebuinţeĭ de meremet al metohuluĭ unde are a se aşeḑa şcólele şi primind zapis de la Prea Sfinţia sa şi de la Dumnéluĭ vel Vornic, ca anul viitor din iraturile Epitropieĭ să pue aceştĭ banĭ aĭ spitalelor la loc.—1803, August 7.

Condica luĭ Ipsilante No. XLV, fila 414.

1. Cod. XLIX, fila 30.

2. *Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. gospod Zem. Vlahiscoe.*

Sofologhiotate didascăle Constantine Vardalache, fiind-că chir Lambru cel ce până acum aŭ fost întâiul dascăl al Domnesceĭ nóstre şcolĭ ceĭ elinescĭ, de aicĭ, din politia Bucurescilor, întru aceste ḑile şĭ-aŭ dat obştescul sfîrşit şi fiind-că este trebuinţă a se orîndui altul în locul rĕposatuluĭ, spre a nu rĕmâne acest bine şi folos al obşteĭ neîngrijit, cum şi ucenicĭĭ isterisiţĭ şi lipsiţĭ de rodurile învĕţăturilor, iată dar, după chiar cererea *şi rugăciunea ucenicilor* şi după pliroforia ce avem şi Domnia mea, cum că eştĭ destoinic a te însărcina cu tréba acésta, întru care se afla rĕposatul, te orînduim printr'acest Domnescul nostru pitac a fi proto-dascalos la numita Domnéscă şcólă, pentru care nu suntem la îndoială că te veĭ osîrdui pin tótă vîrtutea şi veĭ pune tótă cuviinciósa silinţă a împlini locul rĕposatuluĭ, a adăogi urmările sale cele bune şi plăcute, si a înflori darurile învĕţătureĭ şi a procopseleĭ ucenicilor acesteĭ şcolĭ.—1805, Februarie 8.

Cod. XLIX, fila 206.

Se predâ în acéstă şcólă: istoria, filosofia, gramatica şi poesia. Se traduce şi se comentez Demosthen, Socrat, Thukydid, Xenofon, Plato, etc. [1]

Cu referinţă la şcóla de la Dómna Bălaşa avem de înregistrat un decret din 10 Iulie 1804, prin care, pre motiv că s'aŭ înmulţit şcolariĭ şi că scumpindu-se preţul lucrurilor de hrană, se cade a se adăuga şi léfa dascălilor, — adăogire care s'a şi realisat, — Constantin Ipsilante ordonă prelaţilor bisericeĭ sporirea dăreĭ clericilor de la patru la cincĭ taleri de om pre an. Din aceştĭ banĭ douĭ taleri se vor da la cutia milosteniеĭ [2].

1. Sunt daţĭ ca elevĭ a luĭ Lambru: Câmpineanu Ioan, A. Vilara, Neofit Mitropolitul, Constantin Crisoscoleŭ, Buzoianu, etc. Lambru predă până la 1805. El era óre-cum şi inspectorul tuturor şcólelor unde se preda limba grécă. De la 1805 vom afla ca succesor luĭ Lambru pre nu mai puţin cunoscutul profesor Vardalah, de la care aŭ învĕţat Efrosin Poteca şi Petru Poenaru: «*quasi cursores vitai lampada tradunt*».

Lambru admite pre Preda printre ucenicіĭ şcóleĭ:

Poruncă pentru copiіі carі se orînduesc la şcóle.

Sofologhiotate didascăle Lambro, teorisind jalba, să cercetezĭ de este cu cuviinţă, dupĕ vêrsta ce va fi avênd jăluitorul acesta, a intra în orînduiala ucenicilor şcóleĭ şi la cererea ce face să arĕţĭ Domnieĭ mele prin anafora în scris. — 1804, Noembrie 18.

Poruncă la Mitropolitul: «dupĕ cererea dascăluluĭ Lambru, dascălul cel întâĭ al şcóleĭ Domnescĭ, poruncim să i să dee acestuĭ jăluitor Preda ucenicul po taleri ḑece pre lună léfă din banіĭ şcólelor şi cu acéstă a nóstră Domnéscă poruncă se vor ţinea în sémă la socotélă». — 1804, Noembrie 11.

Cod. XXXVII, fila 8—153.

2. *Io Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.*

Citindu-se înaintea Domnieĭ mele acéstă anafora ce'mĭ face prea Sfinţia sa părintele Mitropolit şi iubitoriĭ de Dumneḑeŭ Episcopĭ, am chibzuit însumĭ Domnia mea, arĕtarea ce ne face, pentru care şi ḑicem, că dupĕ îngreuerea cu înmulţirea ucenicilor, ce sunt la acéstă şcólă spre învĕţătură, precum şi înşine nouĕ ne este sciut, că dupĕ scumpirea preţuluĭ lucrurilor ce se cumpĕr pentru ale hraneĭ dascălilor, şi altele trebuincióse, trebuinţa este în adevĕr de a se adăoga atât emiclicu acesteĭ şcóle pre lună cât şi simbriile dascălilor pre an. Care adăogirĭ s'aŭ şi făcut prin deosebit pitac Domnieĭ mele, arĕtător, atât pentru dascălĭ, cât prostikiŭ s'aŭ făcut la léfa fiesce-căruia pre an, cât şi pentru cheltuiala emecliculuĭ. De aceea dar, ca pentru o trebuinţă obştéscă de o faptă

O a doua şcólă însemnată din Bucurescĭ, de care s'aŭ preocupat Domnitorul, a fost acea slavono-românéscă de la Sfîntu Gheorghe «unde nu numaĭ din copiiĭ pămêntenilor se află la acéstă şcólă, ci şi alţiĭ strĕinĭ din alte ţĕrĭ sunt veniţi». La acéstă şcólă se află ca prim dascăl cunoscutul calemgiŭ Chiriţă caligraful, scriitor atâtor hrisóve Domnescĭ carele preda limba slavonă şi cea românéscă şi alte obiecte, ajutat de un ipo didascal. Domnitorul acordă acestuĭ învĕţător diverse miluirĭ şi scutirĭ, prin hrisovul de la 21 Iulie 1804[1].

---

sufletéscă ca acéstă, primită este Domnieĭ mele anaforaoa ce ne face Sfinţia lor părinţiĭ Arhiereĭ aĭ ţĕreĭ, pre care o şi întărim şi poruncim ca pre lângă talerĭ 4 ce era orînduit de da preoţiĭ şi diaconiĭ până acum de liude pre an, se maĭ adaogă încă talerĭ 1 ca să fie dascălilor de acum înainte po talerĭ 5 de liude pre an. Din care banĭ talerĭ 3 să fie iarat numaĭ pentru şcólă, iar talerĭ 2 să fie aĭ cutieĭ milostenieĭ, rĕspunqêndu-se aceştĭ talerĭ 5, de douĕ orĭ pre an, anume $2^1/_2$ la Sf. Gheorghe şi 2 şi 60 la Sf. Dumitru. Aşişderea şi pentru ploconul Arhieresc dupĕ arĕtarea ce ne-a făcut Dumnélor părinţiĭ Arhiereĭ, că în vremea rĕposatuluĭ Mitropolit Filaret darea acestuĭ plocon se urma de liude po talerĭ 1,60 şi că eparhiile aŭ cercat grele cheltuelĭ într'aceste vremĭ şi primim Domnia mea cererea Sfinţiilor Vóstre, pentru care şi dăm voie i sloboqenie a se adăoga încă talerĭ 1 banĭ 60 pre lângă aceĭ talerĭ 3 şi banĭ 60 aĭ ploconuluĭ ce se da până acum, ca să fie aşeqată darea acestuĭ plocon, de liude po talerĭ 5 pre an, fără numaĭ pentru numĕr de 3500 liude preoţĭ şi diaconĭ ce le arĕtaţĭ, fiind-că dupĕ catagrafiile ce s'aŭ trimis Domnieĭ mele de către ispravniciĭ judeţelor, vedem o mare neasemĕnare, arĕtând o sumă cu mult maĭ mare decât aceea ce'mĭ arĕtaţĭ Sfinţia Voastră. Poruncim dar, ca înşi-vĕ luând catagrafiile isprăvnicescĭ şi chibzuind suma ce în adevĕr se găsesc acum a preoţilor şi a dascălilor, să faceţĭ Domnieĭ mele arĕtare prin anafora ce prostechiŭ se cuvine a se face la acéstă sumă. — 1804, Iulie 10.

Cod. XLVI, fila 413. *Urméză anaforaoa.*

1. *Hrisovul şcóleĭ slovenescĭ de la Sfintu Gheorghe cel vechiŭ.*

De vreme ce şcóla slovenéscă ce este aşeqată aicĭ în oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ, la Sfîntu Gheorghe cel vechiŭ, care este de învĕţătura cărţeĭ slovenescĭ, i rumânescĭ, unde nu numaĭ din copiiĭ pămêntenilor se află la acéstă şcólă, ci şi alţiĭ, strĕinĭ dintr'alte ţĕrĭ sunt veniţi, care şcólă este fórte trebuinciósă la tótă obştia acesteĭ ţĕrĭ, pentru învĕţătură, fiind metahirisit tot norodul cu acéstă învĕţătură la tóte trebuinţele; spre a cărora dare de învĕţătură de vechiĭ şi bĕtrâniĭ rĕposaţi Domnĭ sunt orînduiţĭ cu plată Domnéscă douĭ dascălĭ, ca să se afle în tótă vremea, ca să înveţe copiiĭ. La care şcólă se află Chiriţă dascăl slovenesc şi rumânesc, cu un ipo didascăl al sĕŭ, carĭ fiind pămîntenĭ, cu carte, socotitu-le-am Domnia mea trebuinţa ce ar avea, şi nu 'ĭ-am lăsat să fie dĕ tot lipsiţĭ a nu fi atinşĭ de óreş-ce milă Domnéscă. Maĭ vêrtos, ca fiind în linişte, pururea să fie cu mintea spre învĕţătură şi precopséla (прекопсѣла) copiilor sholasnicĭ şi pentru strĕinĭ şi pentru

Cu dascălul Chiriță s'a fost întêmplat în 1803 o nedreptate, Mitropolitul Dositeiŭ, împreună cu marele Logofĕt Isaac Ralet, aŭ recomandat Domnitoruluĭ să fie numit dascăl întêiŭ la școla de la Sf. Gheorghe

---

pământenĭ; a căror dar nevoință și strădanie nu le-am trecut nicĭ Domnia mea cu vederea, nicĭ 'ĭ-am lăsat întru uitare, ci m'am milostivit și printr'acest cinstit hrisov al Domnieĭ mele hotărîm: ca eĭ și tótă casa lor în tótă vremea să fie apĕrată de tot felul de dăjdiĭ, de nimica nicĭ odinióră val și supĕrare să nu aibă. Așișderea și drepte bucatele lor încă să fie scutite și de tot nedajnice: stupiĭ i râmătoriĭ de dijmărit și vinul de vinăriciŭ, de căminarit, de vamă de vin domnesc i agiesc, de ortul vĕtafuluĭ de cârciumarĭ și de tóte orĭ-ce angariĭ vor eși pre pivnițe, orĭ în credințe de va fi vinăriciul seaŭ dijmăritul, seaŭ dările pivnițelor, orĭ de se vor vinde, seaŭ măcar vre-o-dată de s'ar întêmpla să se plătéscă și de ceĭ de vor avea cărțĭ și hrisóve domnescĭ, iar sus numițiĭ dascălĭ nicĭ atuncĭ să nu dee și tot-d'a-una să fie scutițĭ. Asemenea pentru ajutorul caselor lor să aibă și liude cincĭ, strĕinĭ, scutițĭ și apĕrațĭ de tot felul de dăjdiĭ și orîndueliĭ ce vor eși pre ceĭ-l-alțĭ scutelnicĭ de la Vistieria Domnieĭ mele preste an pre țéră și nicĭ unul nicĭ un val și supĕrare să nu aibă. Cum și la vremea oierituluĭ să aibă a scuti oĭ 150. Încă să aibă pre tot anul a lua 1000 oca sare de la ocna Telega din sud Prahova. Deosebĭ să fie casa numiților dascălĭ apĕrată de orĭ-ce fel de musafirĭ și de tóte alte beilicurĭ, orĭ vel Portar ar fi seaŭ altul din boierĭ și slujbașĭ de către nimene supĕrare nicĭ de cum și nimic să nu aibă. Pentru care poruncim Domnia mea și Dumnélor Ispravnicilor și Dumnélor boierĭ, seaŭ slugĭ care dupĕ vremĭ vețĭ fi orînduițĭ cu orĭ-ce fel de dăjdiĭ și slujbe, de tóte câte sunt maĭ sus să aveți a vĕ feri și nimene întru nimica val seaŭ supĕrare să nu le facă, pentru că dascăliĭ de la numita școlă pururea aŭ avut aceste milĭ și maĭ înainte de la alțĭ frați ce aŭ stătut oblăduitorĭ creștineșteĭ acesteĭ țĕrĭ, precum ne-am adeverit Domnia mea din hrisóvele Domniilor sale vĕdute de noĭ. Ce pentru ca să se păzéscă acéstă milă neclintită și nestrĕmutată, am întărit Domnia mea hrisovul acesta cu însăși credința Domnieĭ mele, Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. și cu credința prea iubiților Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru Vvd., Dumitrașcu Vvd., Gheorghe Vvd., Nicolae Vvd. și Ioan Vvd. i cu tot sfatul cinstiților și credincioșilor boerilor celor marĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele. Pan Manolache Crețulescu biv vel Ban, Pan Constantin Ghica biv vel Ban Epistatul Logofeților marĭ, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Constantin Filipescul vel Vistier, Pan Stefan Văcărescu vel Vornic de țéra de sus, Pan Grigore Brancovan vel Vornic de țéra de jos, Pan D. Racoviță vel Vornic, Pan Barbul Văcărescul vel Vornic, Panfil (?) vel Vornic al obștirilor ..... Pan N. Racoviță vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Petrache Retoridis vel Vornic al Politieĭ, Pan D. Racoviță vel Clucer, Pan Mihalache Racoviță vel Paharnic, Pan Fotache Știrbeĭ vel Stolnic ..... Pan Negrea vel Comis, Pan D. Topliceanu vel Sluger Pan vel Pitar și Ispravnic, Pan Constantin Ghica biv vel Ban Epistatul logofeților marĭ. Și s'aŭ scris hrisovul acesta într'al doilea an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ, în orașul Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la nascerea Domnuluĭ Dumnedĕŭ și a mântuitoruluĭ nostru Isus Hristos. — 1804, Iulie 21.

Cod. XLVII, fila 261.

în locul luĭ Chiriță pre un óre-care dascălul Ioniță, sub cuvînt că este maĭ bun slavist. Domnitorul nu întârdie însă a pune la cercare, cunoscințele slavonescĭ ale dascăluluĭ Ioniță, dându-ĭ să traducă nisce scrisorĭ sêrbescĭ ce aŭ venit Domnitoruluĭ de preste Dunăre. Dascălul Chiriță protestase contra destituireĭ sale.

Domnitorul îĭ dă și luĭ să traducă scrisorile sêrbescĭ traduse de Ioniță, convins fiind-că «nu se póte dovedi într'alt chip, cine adecă din amândouĭ, are maĭ multă învĕțătură și sciință de acéstă limbă slavonă. Domnitorul în urma acestuĭ curios concurs, făcut de sigur în mod maĭ onest decât să fac astă-dĭ concursurile didactice, constată, că Ioniță «s'aŭ muncit cu *lexica* maĭ multe ciasurĭ, dar nimic nu a putut catortosi, că nicĭ o înțelegere nu a dat din acea tălmăcire a luĭ, iar jăluitorul Chiriță ne avênd *lexica*, fără de trecere de ciasurĭ, le-aŭ tălmăcit cu atâta de bună înțelegere, în cât din tălmăcirea luĭ am luat întrégă pliroforie».

In urma acestuĭ concurs Domnitorul ordonă reîntegrarea în post a dascăluluĭ Chiriță [1].

---

1. *Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.*

Cinstit și credincios boerule al Domnieĭ mele, Dumnéta biv vel Bane epistatule al logofețiilor marĭ. Dupĕ pliroforia ce ni s'a dat în anul trecut prin anaforaoa Prea Sfințieĭ sale Mitropolituluĭ, i a Dumnéluĭ vel Logofĕtuluĭ Isaac Ralet, pentru Ioniță dascălul slovenesc, că este maĭ vrednic, maĭ cu sciință și maĭ procopsit decât jăluitorul Chiriță, s'aŭ fost orînduit numitul Ioniță a fi dascăl la școla slovenéscă. In urmă însă acea pliroforie s'a cunoscut de Domnia mea că a fost greșită, pentru că limba slovenéscă fiind *ne urmată, ne metahirisită și ca o mórtă aicĭ într'acest pământ* nu se putea a se dovedi într'alt chip, cine adecă dintr'amêndouĭ are maĭ multă învĕțătură și sciință de acéstă limbă, ci numaĭ când s'ar fi tălmăcit de amêndouĕ părțile scrisorĭ slovenescĭ și prin cercare s'ar fi cunoscut a căruia din amêndouĭ tălmăcire este maĭ cu deslușire și maĭ cu înțelegere, care acest fel de cercetare întêmplându-se acum, vederat s'aŭ și făcut prin cercarea amêndorora, căcĭ viindu-ne óre-șĭ carĭ scrisorĭ sêrbescĭ de decindea de peste Dunăre, am poruncit ca atât Ioniță cât și Chiriță jălulitorul să tălmăcéscă acele scrisorĭ slovenescĭ. A cărora tălmăcirĭ cu tóte că Ioniță s'a muncit cu Lexica în multe ciasurĭ, dar nimic n'a putut catortosi, căcĭ nicĭ o înțelegere nu li s'aŭ dat dintr'acea tălmăcire a luĭ, iar jăluitorul ne avênd Lexica, fără trecere de ciasurĭ le-aŭ tălmăcit cu atâta de bună înțelegere în cât din tălmăcirea sa am luat întrégă pliroforie, dovedindu-se acésta maĭ învederat și din alte scrisorĭ turcescĭ, carĭ tot pentru aceleași pricinĭ ne-aŭ venit de decindea. Drept aceea dar, cunoscută fiind într'adevĕr vrednicia, procopsóla și sciința ce are jăluitorului Chiriță de acéstă limbă, îl orînduim iarăși pre el dascăl la școla slovenéscă ot sfîntul Gheorghe vechiŭ și poruncim Dumitale, ca să'l așeḑĭ acolo, făcêndu'ĭ și sinetul Domnieĭ mele spre a fi dascăl nestrămutat, carele să aibă privilegiul și mila aceea ce aŭ avut'o și ceĭ maĭ din 'nainte dascălĭ aĭ acesteĭ școle, prin hri-

Pre lângă şcólele care din budgetul statuluĭ funcţionéză în judeţe, pentru limba românéscă, în Craiova continuă a funcţiona şcolĭ de o nivelă maĭ ridicată. Aci continuă a se preda şi limba grécă. In 1803 Decembrie, Lambru de la şcóla din Bucurescĭ primesce de la Domnitorul următorul pitac:

«Sofologhiotate didascale Lambre, veĭ vedea acéstă insciinţare ce ne fac Dumnélor boerii Domnieĭ mele de la Craiova, pentru care să facĭ Dumnéta o alegere de un protos-dascalos de la Craiova pre care'l sciĭ cu procopsélă, spre a fi destoinic şi vrednic a arĕta întru ucenicĭ rod de învĕţătură şi de procopsélă, fiind-că léfa pentru plata osteneleĭ sale 'ĭ este cu îndestulare rînduită de către Domnia mea, adică pe an talerĭ 1200, şi să mi'l arĕţĭ prin anaforaoa Dumitale. Aşişderea şi pentru cel al doilea dascăl Sinesiĭ iermonach de este sciut seaŭ nu? Să ne arĕţĭ. Iar pentru doftor s'aŭ poruncit de Domnia mea osebit la Domnul Arhiatros al Domnieĭ mele.» — 1803, Decembrie 17 [1].

La 28 Decembrie 1803, Constantin Ipsilante numesce dascăl la Craiova pre Dimitrie Gheorghiadis, dupĕ alegerea dascăluluĭ Lambru din Bucurescĭ.

Ḍice pitacul Domnesc:

«Intărim Domnia mea alegerea ce printr'acéstă anafora ne arată didascălul Lambru că a făcut de Protodascăl la Craiova pe Dimitrie Gheorghiadis, pre carele 'l şĭ rânduim Domnia mea, şi poruncim sfinţieĭ tale iubitorule de Dumneḑeŭ Episcópe al Rômniculuĭ, Dumnévóstră cinstiţilor şi credincioşilor boerilor Domnieĭ mele, Vechilule al Căimăcămieĭ şi boerilor Divaniţĭ de la Divanul nostru ot Craiova, ca pre acesta să'l aşeḑaţĭ şi să'l metaherisiţĭ dascăl Protos al şcóleĭ de acolo, şi pentru un ipodidascăl de se află acolo vre-unul destoinic precum trebue, bine, iară de nu, să se însciinţeze aicĭ la dascălul Lambru, ca să facă alegerea şi de ipodidascăl.—1803, Decembrie 28.

Gelóse de privilegiul Craioveĭ de a avea şi ele clasă de limbă elină, maĭ multe reşedinţe judeţene reclamară de la Constantin Ipsi-

---

sóve Domnescĭ. Să puie şi el însă tótă silinţa a se osîrdui spre deşteptare la învĕţătura şi procopsćla ucenicilor, fără vre-o pregetare s'aŭ lenevire, ca să facă cunoscut osîrdia luĭ prin rodul învĕţătureĭ ucenicilor ce vor învĕţa şi se vor procopsi într'acéstă şcólă, căcĭ pliroforindu-se Domnia mea de vre-o împotrivă urmare 'l vom pedepsi negreşit. — 1804, Iunie 14. Contrasemnat vel Logofĕt.

Cod. XXXVII, fila 105 verso.

1. Cod. XXXVII, fila 25.

lante să li se dee dascăl de limbă grécă. Domnitorul rĕspunse, aprópe la tóte, în modul cum aicĭ rĕspunse Piteştenilor:

La orăşeniĭ Piteşteni pentru şcólă.

«La fieşĭ-care judeţ nu se póte orîndui şcólă elinéscă. Domnia aré atîtea şcóle elineseĭ aicĭ în ţeară, adică în Bucurescĭ, la Craiova, la Focşanĭ, unde vin alţĭ din ţĕrĭ strĕine de se procopsesc la aceste şcolĭ. Voĭ dar, pentru ce nu trimeteţĭ copiiĭ voştriĭ la aceste şcolĭ, carĭ sunt chiar aicĭ în pămêntul patrieĭ vóstre?» — 1804, Iulie 14 [1].

Continuă să existe pre lângă şcolile înfiinţate de stat, diverse şcolĭ înfiinţate din fonduri particulare, fie prin oraşe, fie pre la sate, seaŭ mŏnăstirĭ.

Din 1803, Februarie 10, avem o anafora arĕtând Domnitoruluí Ipsilante, istoricul bisericeĭ şi şcóleĭ de la Slatina.

Neaga, soţia luĭ Ionaşcu, mazilul, ziditoriul şi înzestrătorul bisericeĭ şi şcóleĭ din Slatina, a cerut de la Domnitor să i se lase o vie. Ipsilante, asupra petiţiuniĭ Neagăĭ a însărcinat pre Şetrarul Constantin să cerceteze cum stă afacerea şi dacă şcóla urméză şi în ce mod? Eacă raportul Şetrariuluĭ Constantin:

Prea Înălţate Dómne

«Dupĕ jalba ce aŭ dat Mărieĭ tale Néga ce aŭ fost soţia luĭ Ionaşco Mazil pentru o vie ce aŭ afierosit bărbatul sĕŭ la şcóla bisericeĭ ce este făcută aicĭ în Slatina, pentru învĕţătura copiilor de obşte, fără plată, cerênd de la mila Înălţimeĭ tale a se scuti acéstă vie, ni se poruncesce să cercetăm de este acum şcólă? de se învaţă copiiĭ fără de plată şi de sunt dascălĭ carĭ s'aŭ făcut acum cu simbrie? cum şi pentru vie câte pogóne sunt, şi de este via bisericeĭ şi a şcoleĭ? Insciinţăm Mărieĭ tale, că acel Ionaşco Mazil în viéţă fiind, aŭ făcut acéstă sfîntă biserică aicĭ în Slatina, cu zidire împrejur şi odăĭ, înzestrând sfînta biserică cu cea ce 'ĭ-aŭ dat mâna, făcênd bun aşeḑământ sufletesc a se afla dascăl nelipsit cu simbrie din venitul bisericeĭ, să înveţe copiĭ fără plată, şi acum se află treĭ dascălĭ — unul Preot Călugăr Grec ce paradocsesce maftim.... şi altul iarăşĭ grec — învĕţând feciorĭ de boerĭ şi alţĭ, altul dascăl rumânesc, învĕţând copiiĭ orăşenilor; la aceştĭ treĭ dascălĭ li-se dă îndestulată simbrie şi tain, mâncărĭ şi lemne de foc, prin chiverniséla Négăĭ soţia luĭ Ionaşco. Am făcut cercetare şi pentru vie şĭ ne-am adeverit că sunt 18 pogóne, 12 lucrătóre vie temeinică, iar 6 sunt saduri, carĭ până la un an, doĭ, se ajunge şi aceea în rîndul vieĭ ceĭ lucrătóre şi este cu adevĕrat

1. Cod. XXXVII, fila 94 verso.

afierosită bisericeĭ şi şcóleĭ, din noianul milostivireĭ tale să dobândéscă mila ajutoruluĭ, ca să pótă urma şi a ţine acest bun lucru cu împărtăşirea facerilor de bine la atâţia copiĭ ce se află nelipsit învĕţând la aceste treĭ şcolĭ; şi aniĭ Inălţimeĭ tale de la Dumneḑeŭ mulţĭ şi fericiţĭ.» — 1803, Februarie 10.

Constatin Şatrariŭ.

Domnitorul dă următórea resoluţiune:

Io Constantin Alexandru Ipsilante Voevod gospod

Dupĕ arĕtarea ce ne-aŭ făcut Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele biv vel Vistier Constantin Filipescu, Epitropul acesteĭ şcóle, cum şi dupĕ însciinţarea acésta ce făcu Domnieĭ mele Ispravniciĭ judeţuluĭ pentru fiinţa acesteĭ şcóle că se află în stare, cu treĭ dascălĭ, undę învaţă copiĭ fără de plată, ca pentru un folos trebuincios obştesc ce este acesta, ne milostivim Domnia mea şi hărăzim şcóleĭ atât scutéla a şease ómenĭ ce i s'aŭ fost dat de Domnia sa, fratele Alexandru Vodă Moruzi, cât şi scutéla vieĭ acesteia. — 1803, Maiŭ 6[1].

La Cerneţi încă continuă o şcólă publică din fonduri particulare. Dăm în notă hrisovul prin care, la 22 Iulie 1804, se amintesce donaţiunile făcute de rĕposatul Hagi Iordache pentru înfiinţarea acesteĭ şcolĭ şi a altor douĕ în alte diverse localităţi[2]. Adevĕrat, că în actul din notă nu se arată anume localităţile acestea, dar Domnitorul ordonă întocmaĭ îndeplinirea testamentuluĭ.

1. Cod. XLV, fila 210.
2. Iată documentul:

Hrisovul şcóleĭ de la Cerneţi

Tótă facerea de bine şi ajutorul în tot locul şi pretutindenea este bine primită luĭ Dumneḑeŭ, iară cele ce se fac la locurĭ pricinuitóre bineluĭ şi folosuluĭ de obşte cum şi şcóle de învĕţătură, care împodobesce pre ómenĭ cu înţelepciunea cuvîntuluĭ şi cu luminarea credinţeĭ şi a cunoscinţeĭ de Dumneḑeŭ şi altele asemenea folositóre obşteĭ, acelea cu atâta sunt maĭ cuviincióse plăcute luĭ Dumneḑeŭ, în cât cu deosebire aŭ datorie Domniĭ şi stăpânitoriĭ ce aŭ câştigat de la Dumneḑeŭ putere şi oblăduire a se osârdui spre întărirea şi întemeiarea lor pentru folosul ce am ḑis, ca nesce pricinuitóre bineluĭ obşteĭ. Decĭ, fiind-că atât obştea orăşenilor locuitorĭ din oraşul Cerneţĭ, sud Mehedinţĭ, cât şi cucernicul Protopop Gheorghe Epitropul şi clironomul luĭ Hagi Iordache Severinénul, biv vel Medelnicer, prin jalbă ne-aŭ făcut arĕtare că într'acel oraş ne-avênd putere de a ţine dascăl cu cheltuiala lor, le rĕmân copiiĭ cu totul întru orbirea neînvĕţăturiĭ, unde fiind-că rĕposatul Hagi Iordache pămêntén fiind de acolo, şi nerĕmâindu-ĭ copiĭ pentru pomenirea sufletéscă, aŭ cugetat cu hotărîre spre a face acest bine obştesc, lăsând la sfîrşitul vieţeĭ sale bună orînduială, atât pentru împărtăşirea rudelor, cât şi pentru a se întocmi şi a se aşeḑa treĭ şcóle de învĕţătura copiilor la treĭ locurĭ, a

Cunoscută este lectorilor acéstă şcólă din anteriórele nóstre vo-

---

căruia rînduelĭ ce aŭ lăsat a se urma şi a se păzi dupĕ mórtea sa, fiind prin scirea rudelor sale, carĭ nu s'aŭ arĕtat nimenea din rudeniĭ cu vro-o împotrivire, aŭ cerut cu toţiĭ de obşte ca să se întăréscă şi cu domnescul nostru hrisov, care rînduelĭ le arată că sunt aceste, adică: dintru ale sale lucrurĭ însărcinéză pre maĭ sus numitul Protopop Gheorghe, ce ţine în căsătorie pre Ilinca nepóta sa de soră, ca dupĕ mórtea luĭ să aducă un dascăl elinesc pre care să'l aşeḑe în casele mortuluĭ, ce le are în oraşul Cerneţĭ, ca să înveţe copiĭ în tótă vremea nelipsit şi pentru plata ostenelei dascăluluĭ aŭ lăsat o făcâie de móră ce este pre moşia Halânga, cu câţĭ-va stânjenĭ de moşie i altă făcâie ce este pre moşia Cozieĭ şi o jumĕtate făcâie de pre moşia Severinul, cum şi ţiganiĭ ce i-aŭ avut, afară de câte-va suflete ce i-aŭ iertat, care şcólă să se urmeze şi să se ţie în starea eĭ tot-d'a-una, şi dascălul ce va învĕţa copiiĭ să'l mulţăméscă, a fi plata ostenelei sale numaĭ cu venitul ce va eşi din acareturile ce se arată maĭ sus, iar de la copiiĭ ce învaţă, să nu facă dascălul nicĭ un fel de cerere, fără de numaĭ copiĭ ce vor avea părinţĭ chivernisiţĭ să fie datorĭ a da pre anul d'intâiŭ taleră 10, iar pre al doilea an şi pre alţĭ înainte po taleră 15, şi maĭ mult să nu se înalţe, care banĭ să se strîngă la cutia Epitropilor şcóleĭ, şi dintr'ênşiĭ să se îmbrace şi să se hrănéscă copiiĭ ceĭ scăpătaţĭ spre a putea avea de aicea mijloc de învĕţătură şi procopsélă; osebit de aceea aŭ lăsat să se maĭ facă o şcólă românéscă lângă biserica domnéscă, unde se prăsnuesce hramul sfinteĭ Troiţe, pe locurile de prăvăliĭ ce le are numitul rĕposat, şi dascălul ce va învĕţa copiiĭ să se mulţămească a fi plata ostenelei luĭ numaĭ chiria ce va lua de la acele prăvălióre, iar de la copiĭ să nu céră nimic, ci să urmeze şi acéstă şcólă iarăşĭ precum am ḑis maĭ sus, adică: copiiĭ ce vor avea părinţĭ chivernisiţĭ să dee pre anul d'intâiŭ taleră 5, şi pre anul de al doilea 10, iar maĭ mult să nu se înalţe, carĭ banĭ strîngêndu-se la cutia Epitropilor şcóleĭ, iarăşĭ asemenea să se îmbrace şi să se hrănéscă copiiĭ ceĭ şcăpătaţĭ.

Aşişderea din banĭ gata aŭ lăsat taleră 5000 să facă o biserică de zid şi o şcólă românéscă în Banoviţa pre moşia Severinuluĭ, unde s'aŭ şi îngropat acel rĕposat în mijlocul câmpuluĭ, peatră fiind pusă de însuşĭ mortul maĭ înainte, lăsând ca acolo să-l îngrópe, unde până la anul este a se face şi sĕvîrşirea biserieeĭ. Aŭ lăsat a se da şi la cutia milostenieĭ de aicĭ din Bucurescĭ taleră 500, care i-aŭ şi rĕspuns, arată şi pentru rude că i-aŭ împărtăşit cu aceste, însă luĭ Negoiţă ce este nepot de soră i-aŭ lăsat taleră 500 şi o vie în dealul Oreviţeĭ şi un cazan; Ilincăĭ Pătropopoaieĭ cu copiiĭ eĭ, sora numituluĭ Negoiţă Postelnic i-aŭ lăsat o jumĕtate făcâie de móră din hotarul Severinuluĭ, i a patra parte în moşia Severinuluĭ şi o vie în dealul Curăleĭ, aŭ lăsat unuĭ copil al Potropopuluĭ, şi din baniĭ ce vor prisosi dupĕ ce se vor sĕvîrşi cele maĭ sus arĕtate să i se facă şi pomenirile cele obicĭnuite ale mortuluĭ, îndatorind pre numitul Potropop Gheorghe a le sĕvîrşi tóte aceste, precum le aŭ orînduit; pentru care ne făcu arĕtare atât orăşeniĭ, cum şi Potropopul, prin osebita jalba sa, că aŭ şi pus în faptă maĭ sus arĕtatele orînduelĭ şi aŭ început şi facerea celor-l-alte douĕ şcóle românescĭ, precum şi biserica se lucréză, arĕtând şi pentru soţia aceluĭ Hagi Iordache, că murind cu un an maĭ înaintea soţuluĭ sĕŭ prin dieta ce şi-aŭ făcut dupĕ ce maĭ întâiŭ aŭ în-

lume. Actul de jos ne spune, că în timpul «*rezmeriței*» acéstă şcólă a suferit, ca şi biserica.

---

părtăşit pre rudele sale, apoĭ pe celă-l-alt avut al eĭ, aŭ lăsat pre soţul sĕŭ clironom spre a face pomenire sufletesce şi atât orăşeniĭ cât şi Potropopu cu toţĭ împreună făcu rugăciune, ca nu numaĭ să se întăréscă aceste maĭ sus arĕtate orînduelĭ ale mortuluĭ, ci să şi ajute şcólele acestea cu câţĭ-va ómenĭ scutiţĭ ca să fie pentru aducerea trebuincióselor lemne şi pentru ca să aibă numitul Potropop ajutor la acéstă epitropie, face cerere a se orîndui Epitropĭ împreună cu cucernicia sa şi doĭ negustorĭ de acolo, ómenĭ cinstiţĭ, anume Constantin Furtună şi Nicolae sin Ioan Boltaşul, ale cărora jălbĭ rînduindu-le Domnia mea la Dumnéluĭ cinstit şi credinciosul boierul Domnieĭ mele, biv vel Ban Costache Ghica Epistatul Logofeţiilor marĭ, şi pliroforisindu-se prin cercetare, că arĕtările lor sunt adevĕrate, ne-aŭ făcut arĕtare cuviinciósă la acéstă cerere şi cu cale este a se da şi domnésca nóstră întărire. Decĭ ca pentru un lucru folositor obştеĭ şi pomenire sufletéscă, primind Domnia mea cererea şi rugăciunea lor, pentru care şi dăm acest domnesc al nostru hrisov de întărire, prin care poruncim, ca tóte orînduelele mortuluĭ, precum maĭ sus arată, să se urmeze şi să se păzéscă întocmaĭ cu nestrămutare şi cucernicul Potropop Gheorghe, împreună cu Costache Furtună şi cu Nicolae sin Ioan Boltaşul, care dupĕ cererea Potropopuluĭ se orînduesc de Domnia mea Epitropĭ, să se siléscă dimpreună a sĕvêrşi şcóla şi biserica şi de a pune la orînduială veniturile, acareturile spre a putea ţine şcólele tot-d'a-una in starea lor precum mortul aŭ orînduit, grijind de a se urma şi de a se păzi tóte orînduelele şcóleĭ şi când sĕ va întêmpla a muri unul din Epitropĭ, ceĭ-l-alţĭ doĭ să alégă pre altul, ca tot-d'a-una să fie treĭ, şi să îngrijiască pentru acareturile şi lucrurile şcólelor de a li se căuta venitul cu silinţă şi a nu le lăsa la dărăpănare, ci cât va fi prin putinţă să le aducă la maĭ bună sporire şi adăogire, ca şi şcólele să aducă rod de procopsélă la copiiĭ ce vor veni spre învĕţătură şi a lor ostenélă încă să fie cunoscută; la care şi din domnescile nóstre milĭ facem ajutor şi orînduim a ţine aceste şcóle şi liude 6 strĕinĭ, scutiţĭ cu pecetluirĭ de la Vistieria Domnieĭ mele, ca să fie dărvarĭ pentru aducerea lemnelor la şcólă. Adeverit-am dar hrisovul acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Ioan Constantin Ipsilante Voevod şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoţĭ şi cu mărturia Dumnélor cinstiţilor şi credincioşĭ boierĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, Pan Manolache Creţulescu vel Ban, Pan Constantin Ghica vel Epistatul Logofeţiilor marĭ, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Constantin Filipescu vel Vistier, Pan Ştefan Văcărescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Gregorie Brâncoveanu vel Vornic de ţéra de jos, Pan Dumitrache Racoviţă vel Vornic, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Nicolae Racoviţă vel Logofĕt de obiceiurĭ, Pan Petrache Ritoridi vel Vornic al politieĭ, Pan Dumitrache Racoviţă vel Clucer, Pan Mihalache Racoviţă vel Paharnic, Pan Fotache Ştirbeiŭ vel Stolnic, Pan Negrea vel Comis., Pan Dumitrache Topliceanu vel Sluger, iar Ispravnic Pan Constantin Ghica vel Ban Epistatul Logofeţiiloı marĭ; şi s'aŭ scris hrisovul acesta în anul al doilea dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la lét 1804, Iulie 22.

Copie veche la Biblioteca Urechiă. — Colecţiune, fila 248.

Din şcólele existând pre la sate şi mŏnăstirĭ să citĕm actele de la cele următóre:

a) Şcóla de pre moşia Tărtăşescĭ (Ilfov) a luĭ biv 3-lea Postelnic Bujoreanul [1].

b) Şcóla dupĕ moşia Şunţa, Dâmboviţa, întemeiată de rĕposatul Mateiŭ Locusteanu biv Sluger, în timpul domnieĭ luĭ Mihaiŭ Vodă Suţul. Constantin Ipsilante prin hrisovul din 1803, Iulie 14, amintesce că acéstă şcólă a fost înzestrată cu óre-carĭ venitурĭ de Mihaiŭ Vodă Suţul (1792 Maiŭ) şi că aceste milĭ ar fi fost reînnoite bisericeĭ şi şcóleĭ acesteia de pre moşia Şunţa, de către Domnitorul Alexandru Moruzi şi de tatăl sĕŭ şi de ceĭ-l-alţĭ Domnĭ din urmă [2].

---

1. Iacă documentul constatând existenţa acesteĭ şcóle:

. . . . . *Zem Vlahiscoie*

Fiind-că pe moşia Tărtăşescĭ din sud Ilfov a biv 3-lea Postelnic Grigorie Bujoreanu, unde este biserică de peatră şi şcólă tocmită de învĕţătura copiilor, fără de plată, prin scrisorĭ domnescĭ, este voie şi slobodenie dată a se face pre tóte sĕptĕmânile târg, în ḑioa Dumineceĭ şi bâlciurile ce aŭ fost obicĭnuite, precum vĕḑum Domnia mea la mânile maĭ sus numituluĭ boier 2 anaforale buiurdisite de Domnia sa Alexandru Moruzi, una cu lét 93, Martie 24 a Ispravnicilor judeţuluĭ dupĕ cercetarea ce aŭ făcut, în care se arată, că este cu priiminţa (**приимница**) tuturor satelor părţeĭ loculuĭ a se face târg pre acéstă moşie şi cum că nu aduce nicĭ o vĕtămare la alte târgurĭ, fiind depărtate, şi alta tot de la acest lét Septembrie 4, a Dumnélor veliţilor boierĭ, pentru ḑioa Dumineceĭ, cum şi cartea Mărieĭ sale părinteluĭ Domnieĭ mele din cea din urmă Domnie, în lét 97 Maiŭ 17, dupĕ care sineturĭ domnescĭ se şi urmézĕ facerea târguluĭ şi a bâlciurilor până acum; decĭ prin jalbă făcênd Domnieĭ mele rugăciune, numitul boier, ca să înnoim şi să întărim şi Domnia mea slobodenia acésta, fiind-că cu venitul ce se adună de la acest târg pentru adetul moşieĭ se ajută biserica şi şcóla la cele trebuincióse, ne-am milostivit Domnia mea şi printr'acéstă domnéscă a nóstră carte înnoim facerea târguluĭ Dumineca şi a bâlciurilor ce sunt obicĭnuite, la care târgurĭ să se vîndă vinul şi rachiul numaĭ al stăpânuluĭ moşieĭ, dupĕ obiceiul ce se urmézĕ de obşte. Aşişderea şi un scaun ce se află la numitul târg să fie scutit şi apĕrat de tóte dările ce sunt pe scaune, ca cu venitul luĭ să se ajute biserica şi şcóla. — 1803, Iulie 8.

Cod. XLVI, fila 131.

2. Iată acest hrisov:

Hrisovul rĕposatuluĭ Mateiŭ Locusteanu vel Sluger.

«De vreme ce credincios boerul Domnieĭ mele, reposatul Mateiŭ Locusteanul vel Sluger, avênd o moşie ce se numesce Şunţa în sud Dâmboviţa, pre care moşie fiind şi biserică, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul Adormireĭ Prea sfinteĭ stăpâniĭ nóstre de Dumneḑeŭ născĕtóre, dupĕ ce aŭ înzestrat'o cu odăjdiĭ şi cu odóre, câte sunt trebuincióse, aŭ aşeḑat şi preot, care de apu-

c) Un alt boer Dumitrache Lăcusteanu, sub Domnia luĭ Mihaiŭ Suțu aŭ făcut biserica și școla pre moșia Greciĭ, din județul Ilfov și «aŭ așeḑat și dascălĭ de învĕțătura sĕrmanilor copiĭ, fără de plată, cu simbrie de la sineși.» Ipsilante, la 1803 Iulie 31, întărește tóte veniturile acordate școleĭ și bisericeĭ de Domniĭ predecesorĭ [1].

---

rurea slujesce sfînta Leturghie. Si osebit de acésta aŭ maĭ împodobit acéstă biserică și cu dascăl, și aŭ făcut orînduială de învață copiiĭ sĕrmanĭ și sĕracĭ fără de plată, avênd și plata ostenelilor, atât preotul cât și numitul dascăl, de la numitul boer; pentru care făcênd rugăciune numitul boer Domnieĭ sale fratelui Mihaiŭ Vodă Suțul, ca să facă ajutor și milă acesteĭ bisericĭ spre a se ajuta atât la trebuințele sale, cât și aceĭ copiĭ sĕrmanĭ la îmbrăcămintea și cheltuiala ce vor avea trebuințe, vĕḑum Domnia mea hrisovul Domnieĭ sale cu l. 1792, Maiŭ, prin care orînduesce milă sfinteĭ bisericĭ: acel preot să fie scutit de tóte dăjdiile și angariile, orĭ câte vor eși pre alțĭ preoți dajnicĭ, cum și de ploconul vlădicesc, de nicĭ unele supĕrare să nu aibă, cum și dascălul să fie scutit de tóte dăjdiile și angariile, orĭ câte vor eși pre țĕră de la Visteria Domnieĭ mele. Așișderea să ia de la ocna Telega pre tot anul 100 bolovanĭ, pentru ajutorul bisericeĭ și acelor copiĭ sĕrmanĭ, cum și lude 6, ómenĭ strĕinĭ fără pricină, pre care găsindu'ĭ și cercetându'ĭ Dumnélor Ispravniciĭ, dupĕ adeverințele ce vor aduce, să li se dea și pecetluiturĭ de la Visterie, spre a fi în pace și nesupĕrațĭ; asemenea și slugĭ ce va avea sfînta biserică, să fie scutițĭ și apĕrațĭ de dijmărit, și vinul de vinăriciŭ și 300 oĭ de oierit; care aceste milĭ s'aŭ înnoit în urmă, atât de la fratele Domn Alexandru Moruzi Vodă, cât și de Măria sa părintele Domnieĭ mele și ceĭ-l-alțĭ Domnĭ din urmă, precum din hrisóvele Domniilor sale ne-am adeverit. Drept aceea și Domnia mea milostivindu-mĕ, întărim tóte aceste milĭ, ca să se păzéscă nestrĕmutat, să fie spre ajutor la cele trebuincióse. Adeverind hrisovul acesta cu însăși credința Domnieĭ mele: Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. și cu credința prea iubiților Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitrașco, Gheorghe, Nicolae și Ioan Vvdĭ; martorĭ fiind și Dumnélor cinstițĭ și credincioșĭ boerĭ veliți aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele; și s'a scris hrisovul acesta la anul întêiŭ dintru întêia Domnie, aci, în orașul Scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la nascerea luĭ Isus Hristos, 1803 Iulie 14, de Chiriță Logofĕt de Divan.

Cod. XLV, fila 222.

1. Iată întreg documentul:

Cartea luĭ Dumitrache Locusteanu Sluger.

. . . . . *Zem. Vlahiscoie*

De vreme ce repaosatul Dumitrache Locusteanu, în viéță fiind, din rîvna creștinéscă a pus cheltuială și ostenélă de a preînoit și a dres sfînta biserică de la moșia sa, ce se numesce Greciĭ, ot sud Ilfov, la care dupĕ ce a dat zestrea cea trebuinciósă și a pus preot de slujbă, a așeḑat și *dascăl de învĕtătura sĕrmanilor copiĭ, fără de plată, cu simbrie de la sineși*; de aceea dară

d) Din 8 Iunie 1803, este un hrisov relativ la şcóla şi biserica din *Poiana*, judeţul Ialomiţa. Acéstă şcólă continuă a exista de la 1792, şi Domnitorul Constantin Ipsilante i-aŭ constituit unele venituri şi scutiri[1].

şi fratele Mihaiŭ Vodă Suţul, vĕdênd buna faptă a sa, a bine-voit şi prin hrisovul Domnieĭ sale a făcut milă sfinteĭ biserici, pentru a putea ţine orînduiala ce a isvodit la acéstă biserică şi şcólă, ca să iae de la ocna Telega pre an câte una sută bolovanĭ de sare, şi lude 10 ómenĭ strĕinĭ fără de nicĭ o pricină, făcênd nedajnicĭ şi pre acel dascăl şi preot, scutiţĭ de tóte dăjdiile şi orînduelile Domnescĭ, Archierescĭ: stupiĭ şi vinul din drepte viile bisericescĭ de dijmărit, de vinăriciŭ, şi oĭ 400 de oierit şi un sălaş de ţiganĭ anume Gafiţă, a închinat Domnéscă danie sfinteĭ biserici, dintre ţiganiĭ Domnescĭ; care aceste milĭ s'aŭ înnoit de fraţiĭ Domnĭ din urmă, precum din cărţile Domniilor sale am adeverit; decĭ, înnvrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, am bine-voit Domnia mea de înnoim şi întărim tóte acestea maĭ sus arĕtate milĭ, cu care să se pótă ţinea orînduiala sfinteĭ biserici şi a şcóleĭ de acolo; de care poruncim Domnia mea şi la toţĭ, carĭ se cuvine, să le păzéscă şi să le urmeze tóte acestea, *ii saam receh gd.* — 1803, Iulie 31.

Cod. XLV, fila 197.

1. . . . . *Zem. Vlahiscoie*

Fiind-că sfînta şi Dumneḑeéscă biserică din Poiana, sud Ialomiţa, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul sfîntuluĭ şi făcĕtorul de minunĭ Ierarhuluĭ Nicolae, este la loc cu primejdiă de ale răsmiriţeĭ întêmplărĭ, din care pricină rĕmăsese la derăpănare, şi prin silinţa ctitorilor s'a adus la stare, care fiind depărtată de oraşe s'a întocmit *şi şcólă de învĕţătura copiilor*, şi pentru a se putea ţine *biserica şi şcóla* în starea lor, avu mila Domnéscă, prin cărţile ce'le vĕḑum, însă de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, prin cartea de la lĕt 1797, Aprilie 10, i de la Domnia sa repaosatul Constantin Vodă Hangeri, prin cartea de la lĕt 1799, Septembrie 10, ca să ţie duoĭ preoţĭ, ce se află slujind la numita biserică, anume Popa Iordache i Popa Mincul, scutiţĭ de tóte dările preoţescĭ şi Constantin dascăl al şcóleĭ de la numita biserică, să fie scutit de tóte dăjdiile şi orînduelile ţĕreĭ, cum şi drepte bucatele preoţilor şi ale dascăluluĭ să fie scutite de vinăriciŭ şi dijmărit. Aşişderea să ţie şi duoĭ lude strĕinĭ şi fără de pricină de dajdie, scutiţĭ şi apĕraţĭ de tóte dăjdiile şi orînduelile Visterieĭ, cărora dupĕ cercetarea ce li se va face de către ispravniciĭ judeţuluĭ, să li se dea şi pecetluiturĭ Domnescĭ. Decĭ înnvrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, ne-am milostivit de am înnoit mila acésta, dupĕ cum se cuprinde maĭ sus, să se păzéscă nestrămutat, spre a fi sfinteĭ biserici şi şcóleĭ de ajutor şi întărire, iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele, vecĭnică pomenire. Rugăm dar şi pre alţĭ fraţĭ Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vor înnvrednici cu oblăduirea acesteĭ ţĕrĭ, să bine-voiască a înnoi şi a întări mila acésta, ca şi ale Domniilor sale milĭ şi faceri de bine, să fie în urmă de alţiĭ ţinute în sémă. *ii saam receh gospod.*

Cod. XLV, fila 154.

e) Altă şcólă sătéscă existând în 1803, este acea de lângă biserica ce se numesce *Văşianca*, din Ilfov.

Acéstă şcólă a fost deja miluită de Alexandru Vodă Moruzi din ambele Domnii, cum se constată din un decret al urmaşuluĭ Domn:

«Fiind-că sfânta şi Dumneḑeiasca biserică ce se numesce *Vasianca* ot sud Ilfov, unde se cinstesce şi se prăznuesce hramul prea sfinteĭ Născétóre şi pururea fecióreĭ Marieĭ, la care se află şi *şcólă de învĕţătură de copiĭ săracĭ*, a avut milă, atât de la alţĭ fraţĭ Domnĭ de maĭ înainte, cât şi de la Măria sa fratele Alexandru Vodă Moruzi, dintru amêndouĕ Domniile, a ţine liude 15, ómenĭ fără pricină de dajdie, precum şi doĭ preoţĭ aĭ bisericeĭ, un dascăl şi un grămătic, scutiţĭ şi apĕraţĭ de rêndul dăjdiilor, precum şi drepte bucatele lor de dijmărit i vinăriciŭ; drept aceea dar, şi Domnia mea ne-am milostivit de am înnoit şi întărit mila acesteĭ sfinte biserică, ca să i se păzéscă nestrămutat, şi poruncim, că găsind ómenĭ fără de pricină, să'ĭ cerceteze ispravniciĭ, de orînduială, şi fiind cu adevĕr fără pricină, să le dea adeverinţă de numele şi chipul loı, dupĕ care să li se dee şi pecetluiturĭ *gospod*, ca să fie sfinteĭ mŏnăstirĭ şi şcóleĭ de ajutor.». [1].

f) Biserica şi şcóla la Florescĭ dın sud Ilfov scutesce un grămătic ca să ţie şcólă.

g) Din 15 Iulie 1805, Domnitorul Ipsilante Constantin întăresce alt hrisov al luĭ Alexandru Moruzi în favórea schituluĭ *Mărculescĭ*, de lângă Câmpu-Lung, şi a *şcóleĭ* ce a înfiinţat rĕposatul Dumitraşco Roseti, titorul schituluĭ [2].

---

1. Cod. XLVII fila 238 verso.

2. . . . . *Zem. Vlahiscoie*

Fiind-că rĕposatul Dumitraşcu Roseti, ce era ctitor schituluĭ Mărculescĭ, de lângă oraşul Câmpu-Lung, sud. Muscel, prin jalbă aŭ fost arĕtat la Domnia sa fratele Alexandru Vodă Moruzi, cum că în oraşul Câmpu-Lung a făcut numitul rĕposatul óreşĭ-care zidire, un hănişor cu odăĭ de găzduire pentru folosul schituluĭ şi pentru óreş-ce ajutor *la şcóla*, ce a întocmit de învĕţătura copiilor, fără de plată, şi pentru hrana sĕracilor, ce sunt a se ajuta de la acest schit la sĕrăcia şi neputinţa lor şi unde aştepta de a se folosi schitul de la acest hănişor, ca să pótă sĕvîrşi acele ajutoruri sufletescĭ, carĭ sunt vrednice de pomenire, şi de împotrivă, că de pururea este supĕrată de către alţĭ boierĭ pentru conace, cât şi de înşişĭ ispravniciĭ judeţuluĭ, din care pricină nu numaĭ se folosesce cu nimic schitul, ci încă este păgubaş şi de cheltuiala ce a făcut, făcênd rugăciune Domnieĭ sale, ca să dea poruncă de apĕrare; a căruia rugăciune fiind cu cale şi primită Domnieĭ sale, ca o dréptă, a dat Domnia sa carte de apĕrare. Pentru aceea şi Domnia mea ne-am milostivit, şi dăm acéstă domnésca nóstră carte, prin care poruncim, să fie apĕrat acest hănişor

h) Iată acum alt hrisov care amintesce de şcóla publică de la Florescĭi din Deal, judeţul Ilfov, şcólă anterióră anuluĭ 1792 şi care continua la 1803, Iunie:

. . . . . *Zem Vlahiscoie*

«Dat'am domnésca nóstră carte sfinteĭ şi Dumneḑesceĭ biserecĭ de la Florescĭ din deal sud. Ilfov, unde se cintesce şi se prăznuesce hramul adormireĭ prea sfinteĭ stăpâneĭ nóstre de Dumneḑeŭ născătóre şi purureа fecióreĭ Marieĭ, ca să aibă milă de la Domnia mea, a lua pre tot anul sare din ocne, câte 100 bolovanĭ; aşişderea să fie liude 15, străinĭ fără pricină de dajdie, carĭ dupĕ cercetarea ce li se va face şi dupĕ pecetluiturile ce li se vor da, să fie scutiţĭ şi nedajnicĭ de orĭ-ce orînduelĭ şi podveḑĭ vor eşi pe ţéră; să aibă douĭ preoţĭ, un grămătic, scutiţĭ de orĭ-ce; cu acéstă milă să pótă ţinea acéstă biserică şi şcólă de învĕţătură săracilor copiĭ, fără de plată, pentru că acéstă milă aŭ avut'o atât de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ nainte, cât şi de la Măria sa părintele Domnieĭ mele, prin cartea ce o vĕḑum, cu lét 1792. Drept aceea învrednicindu-ne Domnul Dumneḑeŭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ, ne-am milostivit Domnia mea şi am întărit acéstă milă, ca să se păzească nestrămutat; pentru care rugăm şi pre fraţiĭ Domnĭ din urma nóstră, să bine-voiască a întări acest privilegiŭ, cu rîvna aceea ce am avut şi noĭ spre întărirea privilegiurilor altor fraţĭ Domnĭ, ce aŭ făcut la asemenea sfinte locaşurĭ, şi ca ale Domniilor sale să fie în urmă păzite. *ii saam receh gospod.*—1803, Iunie 8»[1].

i) In satul *Furduescĭ* din Ilfov, la 1803, existând şcólă de învĕţătura copiilor, Domnitorul Ipsilant îĭ reînnoesce milele şi scutirile, maĭ întêiŭ în 17 Iunie 1803 şi apoĭ prin hrisovul din Septembrie 7, acelaş an; din şése liude cât avea biserica şi şcóla acésta 'ĭ dăruesce 12[2].

---

de conace, atât de către alţĭ verĭ-cine, cât şi de către ispravnicĭĭ judeţuluĭ, ca să'şĭ pótă avea schitul folosul sĕŭ de la dênsul, spre a se ajuta şi şcóla, ce a întocmit de învĕţătura copiilor fără de plată, cum şi sĕracii ce sunt orînduiţĭ să se ajutoreze la sĕrăcia şi neputinţa lor. *ii saam receh gospod.*— 1803 Iulie 15.

Cod. XLVII, fila 196.

1. Cod. XLVII, fila 238.

2. . . . . *Zem. Vlahiscoie*

Fiind-că sfînta biserică de la satul Furduescĭ ot sud Ilfov şi unde este şi *şcóla* de învĕţătura copiilor, aflându-se fórte săracă şi dărăpănată, are milă de la fraţiĭ Domnĭ de maĭ nainte a ţinea 6 lude ómenĭ strĕinĭ, fără de pricină de dajdie, cum şi drepte bucatele sale scutite, pr. stupĭ i rîmătorĭ de dijmărit şi vinul de vinăriciŭ, precum ne pliroforisim din cărţile Domniilor sale, ce

j) Şcóla de la mŏnăstirea Motruluĭ, din Mehedinţĭ, amintită la 1793, continuă la 1803. Domnitorul dă în 12 August, înnoirea anteriórelor hrisóve pentru scutirile şi milele acordate.

k) In favórea bisericeĭ si şcóleĭ publice din satul Agiescĭ[1], dar

---

le vĕḑum. Decĭ, dupĕ pliroforia ce am luat şi Domnia mea de scăpătăciunea şi starea acesteĭ sfinte biserecĭ, ne milostivim şi preste liude 6, ce a avut până acum, i maĭ hărăzim încă 6, ómenĭ fără de pricină de dajdie, strĕinĭ, ca să aibă de acum înainte acéstă biserică liude 12; de care şi poruncim Domnia vóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, supĕrare ómenilor acestora să nu faceţĭ, ca să'ĭ pótă avea biserica de ajutor. — 1803, Septembrie 5.

1. *Hrisovul Măriei sale Bezade Gregorie Suţul, însă la popórele de la sud Olt, cele ce se cuprind la hrisovul Mărcuţeĭ, care să iae câte treĭ banĭ, iară nu câte cincĭ.*

Nu sunt alte semne maĭ arĕtătóre cu care se îndatoresc ceĭ ce oblăduesc pre pământ şi aŭ stăpâniri de ţĕrĭ şi de noróde, care se numesce închipuirĭ sufletescĭ ale luĭ Dumneḑeŭ, spre a urma adică închipuireĭ cerescĕĭ stăpâniri de unde li s'aŭ dat stăpânirea pre pământ, decât facerea de bine, şi hărăzirea din darurile acelea ce s'aŭ învrednicit de la cel de sus a împărtăşi şi a hărăzi la locuiile cuviincióse dupĕ mĕsura mare şi mică, dupĕ trebuinţă şi dupĕ cuvênt ce are fieş-care în parte şi de obşte; decĭ învrednicindu-ne şi pre noĭ Domnul Dumneḑeŭ a oblădui Ţéra Rumânéscă, în care avênd luminatul Beizadea Gregorie Suţul moşiĭ, viĭ, morĭ, şi alte nămestiĭ cu trebuinţă de ómenĭ pentru slujbă şi poslușanie, dupĕ cum aŭ şi alte case domnescĭ, boerescĭ şi mŏnăstirescĭ, şi lângă acésta, avênd şi alte haruri domnescĭ, am bine-voit Domnia mea, dupĕ rugăciunea luminăţieĭ sale, de i le-am înnoit şi le-am întărit tóte acele câte prin hrisóvele şi cărţile Domnieĭ sale fratele Mihaĭ Vodă Suţu, părintele luminăţieĭ sale, ce le-am găsit în condicile Divanuluĭ şi ale Visterieĭ, le-aŭ avut hărăzite, ca să le aibă şi de la Domnia mea, ad: una sută douĕ-ḑecĭ liude scutiţĭ în catastivul Visterieĭ Domnieĭ mele, cărora să li se dee pecetluiturĭ pre numele şi chipul lor, treĭ-ḑecĭ liude osebiţĭ pogonaşĭ pentru lucrul viilor de la Sărata sud. Buzĕŭ, iarăşĭ din pământenĭ, cu pecetluiturĭ la mânile lor, ca să fie şi uniĭ şi alţiĭ nedajnicĭ întru tóte, una sută cincĭ-ḑecĭ liude aduşĭ din strĕinătate cărora să li se urmeze orînduiala în tocmaĭ dupĕ hrisóvele fratelui Mihaĭ-Vodă Suţul, spre a da adică numaĭ câte taleriĭ ḑece la Visterie pe an, ceĭ maĭ cu putere, în douĕ soróce şi ceĭ maĭ scăpătaţĭ numaĭ câte taleriĭ opt, iar de altele să fie între tóte nedajnicĭ şi nesupĕraţĭ; treĭ miĭ de oĭ să aibă rădicătură în catastivul Visterieĭ Domnieĭ mele, şi a lua de la douĕ bălciurĭ într'un an şi de la tîrg pe tótă sĕptĕmâna ce s'aŭ rînduit a se face la moşia luminăţieĭ sale, Agiescĭ, din sud Ilfov, *să iae o şcólă şi biserica luminăţieĭ sale de la Agiescĭ, care şcólă şi biserică să aibă a lua pre tot anul şi mila vinăriciuluĭ,* ce este orînduită ad: dela slam Râmnic, Poporul *Putreda* din deal şi din vale, Herăscĭ, Zaplăjaĭ, Răducescĭ, Belciugata şi Măcsinenĭ, din acestea popoare să iae tot vinăriciul, de vadră câte cincĭ banĭ şi părpărul, dupĕ obiceiŭ, de la câte dintr'aceste popóre nu vor fi a luĭ vel

mai ales în favórea proprietariului moşiei, Bezade Gregore Suţu,

---

Spătar, şi de la sud Saac poporul Arva, Ursóia, valea Humeĭ, valea Orbi, Tocilele, valea Dăbroteniĭ, valea Cepturei, faţa Cepturei peste apă, valea Meghiri, valea Ţiganuluĭ, valea Mŏnăstirei şi valea luĭ Stan, de la aceste popóre să iae vinăriciŭ pe banĭ treĭ de vadră fără părpăr; de la sud Dâmboviţa poporul Cărcinovele, Bucşa, gura Ocniţeĭ, Gărgoteni, Razvad de jos, Sărăfóia, Doicescĭ, Lăculeţele, Via bĕtrână, de la aceste popóre să iae vinăriciŭ po banĭ douĭ de vadră, şi de la sud Olt poporul Rogózele, Ostra, Nănésa, Slăvitescĭ, Bărsescĭ, Creţescĭ, Crăiţenĭ, Oltul de sus şi Vedea, de la aceste popóre să iae vinăriciul po banĭ cincĭ de vadră şi părpărul dupĕ obiceiŭ. Un Isprăvnicel scutit el şi drepte bucatele luĭ, de vinăriciŭ, de dijmărit, douĭ preoţĭ şi un diacon şi douĭ grămăticĭ şi un dascăl să fie la biserică şi şcóla de la Agiescĭ scutiţĭ; una sută cincĭ-ḑecĭ bolovanĭ sare de la Ocnă să iae biserica şi şcóla de la Agiescĭ pre tot anul; să scutéscă şi patru scaune de carne şi cincĭ cărciume, aicĭ în Bucurescĭ; aşişderea şi din venitul slujbiĭ goştinărituluĭ, să iae şcóla şi biserica de la Agiescĭ talerĭ una mie cincĭ sute. Drept aceea, ca să se păzéscă şi să se urmeze casiĭ luminăţieĭ sale tóte aceste maĭ sus numite haruri şi milĭ domnescĭ, am dat acest domnescul nostru hrisov de întărire cu însăşĭ domnésca nóstră iscălitură şi pecete, cu credinţa prea iubiţiloı Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Vvd. şi cu măĭturia Dumnélor cinstiţilor şi credincioşilor boerilor veliţi aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Manolache Brâncoveanu vel Ban, Constantin Ghica biv vel Ban, Epistatul Logofeţiilor marĭ, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Constantin Filipescu vel Vistier, Stefan Văcărescu vel Vornic, Grigorie Brâncoveanu vel Vornic de ţeara de jos, Barbul Stirbeiŭ vel Vornic, Barbul Văcărescu vel Vornic, Scarlat Slătineanu vel Vornic al obştirilor, Nicolae Racoviţă vel Logofĕt al obiceiurilor, Petrache Ridoride vel Vornic al politieĭ, Dumitraşco Racoviţă vel Clucer, Mihaĭ Racoviţă vel Pahar., Alexandru Filipescu vel Sluger, etc., şi s'aŭ scris hrisovul acesta la al treilea an dintru întâia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi mântuitorul nostru Isus Hristos.— 1804, Septembrie 25, de Chiriţă Logofĕtul de Divan.

Noĭ Caimacamiĭ Ţĕreĭ Românescĭ

Fiind-că biserica şi şcóla de la Agiescĭ care este a caseĭ Mărieĭ sale Bezadea Gregorie Suţul, prin hrisóve domnescĭ are milă de vinăriciŭ la sud Slaam Rômnic de la toţĭ ceĭ ce aŭ viĭ şi plătesc vinăriciŭ dintr'aceste popóre adecă Putreda din Deal şi din Vale, Herescĭ Zăplaja, Răducescĭ, Belciugata, Macsineni, însă câte banĭ cincĭ de vadră şi părpărul dupĕ obiceiŭ, s'aŭ dat acéstă carte a Divanuluĭ. . . . ce s'aŭ orînduit de Dumnéluĭ Epistatul Casiĭ, carele să âmble împreună cu vinăricieriĭ domnescĭ, să scrie vinăriciul acestor popóre şi făcênd douĕ catastive asemenea unul cu altul, iscălite fiind şi de vinăriceriĭ domnescĭ şi de orînduitul Caseĭ, partea de banĭ a casiĭ să iae orînduitul acesta pe deplin, fără de a pretendirisi vinăricieriĭ domnescĭ a lua dintr'aceştĭ banĭ aĭ casiĭ, nicĭ cu nume de ḑeciuială, nicĭ cheltuială pentru

Domnitorul dă la anul 1804, Septembrie 25, un hrisov de miluiri şi scutiri.

Am arĕtat deja că adese orĭ crearea uneĭ şcolĭ sătescĭ era, nu atât în interesul culturei naţionale, cât spre a legitima acordarea de unele privilegiĭ şi folosinţe creatoruluĭ şcoaleĭ.

*

Biblioteca şi colecţiunea de aparate de fisică organisate sub Alex. Ipsilante, nu maĭ sunt întrebuinţate, ci Domnitorul abia le dă de urmă, adresând Vorniculuĭ obştirilor următorul pitac, din 25 Octombre, 1804:

Porunca pe anaforaoa Vorniculuĭ obştirilor

«Am vĕḑut Domnia mea arĕtarea ce ne facĭ printr'acéstă anafora, pentru care fiind-că între cele-l'alte ce arĕţĭ că aŭ fost puse într'acea boltă, vedem arĕtate şi lăḑĭ cu cărţĭ de învĕţătură şi cu ergaliĭ filosofice şi fiind-că înşi-ne noĭ am fost făcut întrebare: unde sunt şi ce s'aŭ făcut atâtea cărţĭ şi instrumenturĭ ce ne eraŭ sciute că le are şcóla domnéscă, adunate şi cumpĕrate încă din vremea celeĭ dintêiŭ Domniĭ a Mărieĭ Sale părinteluĭ Domnieĭ mele şi nu ni s'a dat nicĭ un rĕspuns. Pentru ce dar se ţine închise la boltă şi nu se daŭ la şcólă, ca să le metahiriséscă dascăliĭ întru trebuinţa învĕţătureĭ ucenicilor?» — 1804, Octombrie 25 [1].

*

Musica începe a se cultiva prin casele marĭ boerescĭ. La 1804, Octombre 2, aflăm deja în Bucurescĭ un dascăl de *clavir*. Relele purtărĭ ale luĭ *Nemesis*, dascălul de clavir, beţia luĭ, face că Domnitorul cere

---

eĭ, precum aşa se cuprinde şi în ponturile slujbeĭ vinăriciuluĭ; de care scriem şi Domnieĭ tale Taxildarule şi slujbaşilor acestuĭ judeţ, împotrivă urmare să nu faceţĭ. — 1802, Septembrie.

Cod. XLVIII, fila 141.

1. Cod. XXXVII, fila 147.

NB. Cărţile şi instrumentele pare că aŭ ars în acea boltă.

Comisarului frances, să 'i recunóscă dreptul de a expulsa din ţéră pre acest artist în clavir [1].

Un document care probézĕ, că Constantin Alex. Ipsilante aprecia pre ómenii de carte, póte ca să fie şi confirmarea ce, în 1803 Iulie 18, a dat hrisovului de miluiri şi scutiri, acordate în 1797, Noembrie 8, lui biv vel Clucer Stanciu, care a slujit în Divanul ţĕrei «la *tréba Calemului*» încă din copilăria lui, în curs de 30 de ani de rînd, ţiua şi nóptea, nelipsit la tréba condeiului în Divan [2].

*

1. Din porunca către vel Cămăraş de la 2 Octombrie, 1804, se constată că era în Bucuresci acest dascăl de clavir. Domnitorul ordonă să i se dee taleri 10, «apoi să facĭ arĕtare către cinstita agenţie, că omul acesta este rĕŭ, cu patimă de beţie şi înşelător, luând banĭ, când de la unul, când de la altul; ci dar acest fel de netrebnic fiind, nu este primit de Domnia mea a se maĭ afla de acum înainte aicĭ, în pămêntul ţĕreĭ şi cinstita agenţie să 'l isgoniască de aicea negreşit.» — 1804, Octombrie 2.

NB. Acesta e numit în jalbă Nemesis didascălul den clavir.

Cod. XXXVII, fila 132 verso.

2. *Hrisovul Dumnéluĭ Cluceriuluĭ Stanciu de la Măria sa Alexandru Ipsilant Voĕvod, care s'aŭ întărit şi de către Măria sa Constantin Alexandru Ipsilant Voevod.*

Fiind-că cinstitul şi credinciosul boerul Domnieĭ mele, biv vel Paharnic Stanciu, din copilăria sa s'aŭ aflat slujind în Divanul Ţĕreĭ la tréba calemuluĭ unde şi în tótă cea-l'altă Domnie a nóstră, după răsmiriţa ântêiŭ a Ruşilor avêndu-l Domnia mea orînduit, întru care cercat fiind, l-am găsit cu dréptă credinţă şi cu vrednicie, slujind cu osîrdie şi cu bune urmărĭ până în sfîrşit; asemenea şi în Domnia răposatuluĭ Domn Nicolae Voevod Caragea, i a Domnieĭ Sale fratelui Domn Mihaĭ Voevod Suţu, şi a răposatuluĭ Domn Mavrogheni, cum şi în răsmiriţa trecută, şi iarăş într'a doua Domnie a fratelui Domn Mihaĭ Voevod Suţu, cum şi în Domnia Domnieĭ sale fratelui Domn Alexandru Voevod Moruzi *selefului* nostru, la tóte aceste Domniĭ şi în tóte vremile de rînd n'aŭ lipsit din trudă şi ostenélă, îndestulând pre Domnia lor fraţi Domnĭ cu slujba şi credinţa sa întru bune urmărĭ, după cum şi însăşĭ sineturile Domniilor Sale care le-am vĕdut Domnia mea 'l mărturisesc, după cum şi de la sfinţia lor părinţiĭ archiereĭ, şi de la Dumnealor cinstiţĭ şi credincioşĭ boieriĭ Domnieĭ mele de obşte ne-am pliroforisit. Aşişderea şi acum întîu a doua Domnie a Valahieĭ, la care Dumneḑeésca pronie ne-aŭ adus iarăşĭ cu asemenea slujbă şi tocmélă s'aŭ aflat, din care aŭ venit şi la patimă de sacatlâc. Decĭ, prin truda vieţiĭ sale şi ostenele ce întru adevĕr aŭ cheltuit în sumă de 30 de anĭ de rînd ţioa şi nóptea ne lipsit la tréba condeiuluĭ, în Divan, păzind drépta credinţă cu fierbinte, supus, ferit de urmărĭ în potrivă, lăsându-se pre sineş numaĭ la mila şi drépta judecata Domnieĭ şi a stăpânireĭ,

Invĕţătura se dă şi privat, prin maĭ tóte casele boerescĭ. Mulţĭ guvernorĭ francesĭ şi elveţienĭ insinuiézĕ tot maĭ mult limba francesă în societatea română.

Cu introducerea tot maĭ mult a acesteĭ limbĭ în societate, se introduce şi în limba română numeróse cuvinte nouĕ, cu forme gre-

---

făr' de a supĕra şi a face cererĭ de musaadele, căḑêndu-se dar dupĕ tot cuvîntul dreptăţiĭ a avea o deosebită milă şi ajutoriŭ al Domnieĭ, atât pentru dreptatea şi rĕsplătirea slujbelor sale, cât şi pentru pilda de bună credinţă şi osîrdie a altor pământenĭ, a se orîndui asemenea în slujba Domnilor şi a stăpânilor sĕĭ; am hotărît Domnia mea, ca să aibă casa luĭ acum în tot-d'a-una acest privilegiŭ de milă deosebit, adecă: 10 liude strĕinĭ pre carĭ i-aŭ avut şi până acum, şi alte liude 25 să aibă slugĭ din pământenĭ, din catastivul Visterieĭ. — Pentru care poruncim şi Domnieĭ sale cinstitul şi credinciosul Boeriuluĭ Domnieĭ mele vel Vistier, ca scăḑêndu-ĭ acum din catastivul Visterieĭ, să i se dee de la Visteria Domnieĭ mele ţidulă dupĕ orînduială şi pecetluiturĭ Domnescĭ; să scutéscă şi oĭ 300 la vremea oierituluĭ, şi scaun de carne în Bucurescĭ, ca cu acéstă milă Domnéscă să se ajute şi să se mângâe casa luĭ, dupĕ petrecania sa la truda şi ostenéla ce aŭ cheltuit în viéţa sa într'atâţia anĭ 6; pentru care nu suntem la îndoială, că şi fraţiĭ Domnĭ ce în urma nóstră vor oblădui Ţéra acésta cu iubire de dreptate, socotind cuvîntul ce are al dreptelor slujbe şi ostenelilor ce aŭ cheltuit într'atâţia anĭ de rînd şi cu bune urmărĭ, vor bine-voi a întări acest privelegiŭ, care dupĕ tótă dreptatea se cuvine a-l avea el şi casa luĭ în tótă vremea.

Şi am întărit Hrisovul acesta cu însăşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecete Ion Alexandru Ipsilant Voevod şi cu credinţa prea iubituluĭ Domnieĭ mele fiŭ Constantin Voevod, mărturiĭ puind şi pre Dumnialor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Nicolae Basarab vel Logofĕt de ţéra de sus, Pan Dumitraşco Racoviţă vel Ban, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Spătar, Pan Manolache Creţulescu vel Vornic de ţéra de sus, Pan Scarlat Ghica vel Vistier, pan Radul Golescu vel Vornic al obştirilor, Pan Ştefan Văcărescul vel Logofĕt de ţéra de jos, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt al obiceiurilor, Pan Ioan Roset vel Hatman, Pan Constantin Suţul vel Postelnic, Pan Teodorache Iuliano vel Cluceriŭ, Pan Iordachi Slătinean vel Paharnic, Pan Nicolae Golescu vel Stolnic, Pan Iancul Negre vel Comis şi Ispravnic, Pan Nicolae Basarab vel Logofĕt de ţéra de sus; şi s'aŭ scris Hrisovul acesta la al doilea an dintru a doua Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în Bucurescĭ, la lĕt 1797 Noembie 8, de Iacovache Logofĕt za taină.

Ioan Constantin Alexandru Ipsilant Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie

Căḑêndu-se dupĕ tot cuvîntul dreptăţeĭ a avea cinstitul şi credinciosul boerul Domnieĭ mele, Stanciul biv vel Clucer milele ce se coprinde maĭ sus pentru cele de mulţĭ anĭ drepte slujbele şi ostenelile sale, — 'ĭ-am întărit şi Domnia nóstră privilegiul acesta, de a i se urma în tocma şi nestrĕmutat. — 1803, Iunie 12.

Cod. XXXI, fila 95.

cescĭ orĭ streine. Aşa aflăm pentru prima dată utilisată vorba «*a secfestrarisi*[1]» şi aiurea vorba «*depositum*» orĭ «*debozitum*[2]».

Ca să 'şĭ facă lectorele o idee de situaţiunea ce ocupaŭ în casele boerescĭ guvernoriĭ francesĭ, citéscă — orĭ cât este de lung — documentul ce dăm în notă, cu procesul dintre profesorele Bonnet şi biv vel Ban C. Ghica[3].

1. In pitacul din 13 Noembrie 1803, se întrebuinţéză vorba *secfestrarisi* «alt avut al séŭ să 'l *secfestrarisiţĭ*, puindu-l la mână de om sigur», dupĕ cererea mareluĭ Vornic al obştirilor, Mateĭ Fălcoianu.

Cod. XXXVII, fila 5 verso.

2. La documentul din 4 Februarie 1804, aflăm întrebuinţaţă vorba: *debozitum* = deposit.

Cod. XXXVII, fila 39 verso.

3. *Pitac la biv vel Clucer Dumitrache Fotache şi la Dumnéluĭ biv vel Căminar Nestor.*

«Fiind-că dascălul *Bonĕ franţuzul* face de la Dumnéluĭ biv vel Ban Costache Ghica o cerere de banĭ prin condeie anume, de care ne dete şi o socotélă ce este iscălită de Dumnéluĭ cinstitul Comisar al Francieĭ, poruncim Dumnévóstră, ca adunêndu-vĕ la un loc, să cercetaţĭ cererea numituluĭ dascăl şi rĕspunsurile Dumnéluĭ Banuluĭ şi de are cuvînt, are la tóte seaŭ la vreunele dintr'ênsele? cu dreptate judecând, să ne arĕtaţĭ în scris prin anafora, cu Vĕtaful de Divan. — 1804, Martie 19.

Cod. XXXVII, fila 69 verso.

Prea înălţate Dómne

Din luminată porunca Mărieĭ tale prin Zapciul Domnesc de Divan s'aŭ înfăţişat la judecată Bone Pavilion, dascălul frances, cu jalba ce aŭ dat înălţimeĭ tale asupra Dumnéluĭ Banuluĭ Costache Ghica, ţicênd că aŭ sosit Intr'acéstă Politie la 24 din luna luĭ Maiŭ ce aŭ trecut (lét cel vechiŭ) şi avênd de gând să se aşeţe aicĭ şi să dobândéscă prin ostenéla sa mijlocul spre ajutor la starea sa cea slabă şi trecută în vrêsta bĕtrâneţelor, şi maĭ vêrtos ajungênd la acea de pre urmă stare a scăpătăciuneĭ, Dumnéluĭ cinstit General conte de Belval ministru şi secretar politicesc la trebile cele strĕine, către care aŭ avut jăluitoru şi o scrisóre de *recomandaţione*, n'aŭ zăbovit a arĕta tótă rîvna spre ajutor, la 24 s'aŭ hotărît ca jăluitorul să intre la casa Dumnéluĭ cinstituluĭ boer Constantin Ghica, unde să se însărcineze cu învĕţătura fiilor Domnieĭ sale, pentru care s'aŭ pus la rînduială şi aşĕţământ adecă simfonie: Dumnéluĭ conte Belval cunoscênd starea cea stenahorisită a jăluitoriuluĭ, s'aŭ silit spre grabnica sĕvârşire a făgădueleĭ maĭ sus numituluĭ boer, care el n'aŭ cerut alta, afară decât vremea cea cuvinciósă să i se dea ca să pue să gătéscă casa cea orînduită, pentru dascălul fiilor Domnieĭ sale, arĕtând însuşĭ Dumnéluĭ către numitul, cu cuvinte mângăióse,

Este probabil că nu tóte pretenţiunile luĭ Bonnet eraŭ întemeiate,

---

rîvnă de a dobândi cât maĭ curênd, dar cu tóte aceste făgăduelĭ maĭ sus numitul dascăl aŭ şedut 35 de ḑile la sinior Mihel Raimonde, unde cheltuiala sa s'aŭ suit până la tal. 120; şi la 29 ale luneĭ luĭ Iunie numitul dascăl s'aŭ dus de s'aŭ aşeḑat la casa Dumnéluĭ maĭ sus numituluĭ boer, carele iar fi arĕtat maĭ 'nainte că orĭ ce va avea trebuinţă să spue şi să céră la însuşĭ Dumnéluĭ boer. Pavilion încă dintru început avea să facă multe cereri pentru că unde îĭ făgăduise să-ĭ dee o casă aşternută cum se cade, şi cu cele trebuincióse, el n'aŭ găsit într'acea casă ce s'aŭ dat alt-cevaş, fără numaĭ un mindir lung umplut cu paie, acoperit cu un macatlâc vechiŭ ponosit; maĭ în urmă iaŭ adus şi un dulap găurit în tóte părţile, cum şi uşa acea care era fără cheie. Pavilion aŭ cerut aceste lucrurĭ de la numitul boer, cum şi perdele la ferestre, şi i-aŭ dat făgăduiala că se vor face, dară aŭ trecut douĕ lunĭ fără a lua sĕvîrşire acéstă făgăduială, odaia jăluitoriuluĭ rĕmânea deschisă când lipsea el, şi slugile putea să intre şi să alégă să iae orĭ ce le-ar fi fost de trebuinţă. Pavilion s'aŭ silit, de nevoĭe, a pune să facă cele trebuincióse, care le-aŭ şi cerut, dar in zadar aŭ nădăjduit că numitul boer va face chibzuire, că jăluitoriul s'aŭ purtat la acésta dupĕ cuviinţă, şi că nu va zăbovi aĭ plăti cheltuiala carele îĭ era cunoscută şi şciută, pentru că s'aŭ tĕrguit tóte cele trebuincióse, faţă fiind şi coconiĭ Dumnéluĭ, dar Dumnéluĭ boeriu aŭ socotit maĭ bine să facă tăcere. Pavilion voesce a fi cunoscut că Dumnéluĭ conte de Belval l'a încredinţat de maĭ 'nainte că-ĭ va fi cu înlesnire a dobândi şi treĭ sute de leĭ pre lună, avênd înlesnire şi mijlocul numitul jăluitor a primi ucenicĭ streinĭ precum şi Abe Fonte aŭ fost înaintea luĭ Pavilion în casa numituluĭ boer, aŭ fost avut acest folos, dar la acestea, aŭ gândit că se cuvine a se urma împotrivă acum la acest dascăl, pentru că s'aŭ împotrivit, ne primind pre fiiĭ Dumnéluĭ Filipesculuĭ să vie la numitul dascăl, cum şi o pricină de mâhnire ce s'aŭ întîmplat între numitul boer şi madama sora Domnieĭ sale, aŭ păgubit pre numitul dascăl de alţĭ *doĭ* ucenicĭ.

Asemenea neîmplinirea făgăduinţeĭ numituluĭ boer, ce aŭ fost făgăduit jăluitoruluĭ, să 'ĭ maĭ dee încă o odae în beciurile caseĭ, unde să fie volnic a primi pe verĭ-cine a fi socotit cu cale, aŭ pricinuit luĭ Pavilion pagubă ca de douĕ sute de leĭ pre lună, arĕtând însă numitul boer cu acest fel de mijoc păgubitor la interesele numituluĭ dascăl, 'ĭ-aŭ pricinuit atâta turburare şi mâhnire inimeĭ sale, în cât vĕḑêndu-se depărtat şi înşelat la nădejdea sa cea dulce, aŭ şi căḑut o dată la o mare melanhonie şi tot întru acea vreme numitul Pavilion Dascălul n'aŭ vroit să priméscă alte mijlóce şi făgăduelĭ maĭ cu folos ce i se arĕta atuncĭ din partea altuĭ boer ce poftea să-l aibă; ḑilele de post eraŭ pentru numitul dascăl ḑile de nemâncare; mâncând deosebit în odaia sa, i se da la masă bucate fără nicĭ un gust; acéstă rea mâncare cum şi întristarea 'ĭ-aŭ supĕrat sănĕtatea, în cât aŭ şi căḑut la stare de slăbiciune înfricoşată, temêndu-se şi de viéţă şi cu ajutorul unuĭ doctor ce l'aŭ căutat cu epimelie, de abia i s'aŭ oprit vărsătura ce i se pricinuise; scăpând dintr'acea primeḑie a vieţeĭ, numitul dascăl, aŭ cerut de la numitul boer ca să i se dee o ciorbă de carne, vrednică a pune puterea sa ce o perduse la loc, pentru care aŭ şi arĕtat mijlócele cum să facă acea mâncare, numitul Pavilion îşĭ

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREŞTI

dar, nu maĭ puţin, situaţiunea ce se făcea, în genere, guvernorilor,

---

aduce aminte cu bucurie, că atât Dumnéluĭ numitul boer, cât şi coconiţa fiica Dumnéluĭ, aflând în ce chip se face acéstă mâncare, aŭ bine-voit să pórte de grijă însuşĭ Dumnéluĭ, spre a se face, dar dupĕ puţine ḑile aŭ rînduit la acéstă meserie o slujnică ţigancă, care s'aŭ purtat fórte rĕŭ la sĕvîrşirea acesteĭ trebĭ, din lenevirea purtătoruluĭ de grijă al caseĭ numituluĭ boer, ce nu 'ĭ dă la vreme cele trebuincióse ale mâncăreĭ, s'aŭ silit numitul dascăl a însărcina pre sluga sa cu acéstă trébă, dar dintr'acel ceas, ómeniĭ caseĭ numituluĭ boer aŭ început a zătigni pre sluga sa la acéstă meserie; numitul Pavilion nu voesce a face de isnóvă arĕtare, în pricina gâlceveĭ cea necinstită, care s'aŭ urmat în casa numituluĭ boer, la 18 ale luneĭ trecute, când numitul boer ajunsese la o turburare nemărginită, în cât acéstă întêmplare aŭ turburat pre jăluitor, bolnav fiind, întorcêndu-l iarăşĭ bóla de la care se maĭ întremase; jăluitorul dintr'acel ceas aŭ pus cuget de a eşi din casa numituluĭ boer, unde simţirea şi răbdarea sa aŭ pătimit multe cercărĭ, dar neputênd să găséscă vre-o casă aprópe de doctorul ce 'l căuta, de nevoĭe aŭ maĭ zăbovit; acéstă fără de voĭe zăbavă aŭ fost pricină de a maĭ pătimi jăluitorul în casa numituluĭ boer cu altă urmare maĭ rea, care aŭ întrecut pre cele-l'alte: sluga luĭ Pavilion şedea într'o odaie aprópe de odaia jăluitoruluĭ, care acésta înlesnea slujba, dar s'aŭ scos dintr'acea odaie; aŭ cerut voie ca să intre într'acea odaie să facă focul în sobă şi 'ĭ-aŭ rĕspuns că nu are ce căuta în odaie, ḑicêndu-se că numitul boer ar fi poruncit straşnic să nu maĭ dee lemne pentru dascăl şi fiind-că numitul boer are sciinţă apururea cu tótă economia Domnieĭ sale, este sciut şi întru adevĕr, că ómeniĭ Domnieĭ sale aŭ dat rĕspuns dupĕ porunca ce avea de la numitul boer. Dupĕ aceste maĭ sus arĕtărĭ se cunósce că jăluitorul are cele maĭ marĭ dreptăţĭ a se jălui pentru numitul boer: jăluitorul nu era să şéḑă maĭ mult decât cincĭ, şése ḑile la casa luĭ Sinior Mihel Raimonde şi aŭ şeḑut treĭ-ḑecĭ şi cincĭ de ḑile, făcênd cheltuială până la douĕ sute de leĭ; jăluitorul la casa verĭ-căruĭ om cu catastasis putea să găséscă o casă cu celea trebuincióse şi cu aşternutul dupĕ cum se cuvine, dar în odaia ce i s'aŭ dat la casa numituluĭ boer, n'aŭ găsit decât un mindir cu paie, i un dulap prost fără încuietóre, precum şi uşa s'aŭ dat fără de chee şi unul seaŭ douĕ scaune, care la vremea prânḑuluĭ venea de le lua; numitul boer făgăduise jăluitoruluĭ să maĭ dee o odaie jos în beciurile caseĭ, unde dascălul coconilor Domnieĭ sale să fie volnic a primi pre orĭ-cine ar fi găsit cu cale, dar nu numaĭ acéstă simfonie nu s'aŭ împlinit, dar încă numitul boer s'aŭ împotrivit, neîngăduind să vie la casa Domnieĭ sale pre fiiĭ Dumnéluĭ Filipesculuĭ, cu tóte că sunt nepoţĭ aĭ Dumnéluĭ şi neîmplinindu-i-se jăluitoruluĭ acéstă făgăduială ce i s'aŭ dat, i s'aŭ pricinuit o pagubă aprópe de talerĭ 200 pre lună; jăluitorul nu póte merge să şéḑă în vre-o carvasara, unde póte fi împrejurat de tótă felurimea de ómenĭ; dar cea de pre urmă urmare a numituluĭ boer l'aŭ silit fórte tare, în cât bolnav fiind, şedea într'o odaie fórte strîmtă, întunecată şi frigurósă, întru care aŭ şi dobândit podagrie, adecă bólă de picióre; la pagubele şi la cheltuelele ce aŭ făcut jăluitorul, face trebuinţă de a maĭ adăoga şi cheltuiala ce va face până când 'şĭ va dobândi sănĕtatea bine, care acésta nu o póte nădăjdui maĭ curênd, fără numaĭ când se va îndrepta vremea, adecă la primăvéră; este

în casele boerescĭ, nu tot-d'a-una era de invidiat. Deprinşĭ a trata cu

---

cunoscut că pentru mâhnirea ce aŭ avut jăluitorul la casa numituluĭ boer, cum şi pentru mâncarea cea rea şi nepurtarea de grijă şi necuviinciósele urmărĭ ce aŭ pătimit, aŭ ajuns la o patimă de bólă, care l'aŭ adus până aprópe de mórte ; cu tóte acestea, jăluitorul cere de la numitul boer taleri 6000, pentru plătirea pagubelor ce aŭ cercat, care acésta nu este în destul a rĕsplăti paguba nepreţuită a sănĕtăţeĭ sale ; arĕtăm şi cererile luĭ Bonnet Pavilion şi rĕspunsurile Dumnéluĭ Stolniculuĭ Dumitrache, vechilul Dumnéluĭ Banuluĭ :

Cererile luĭ Bone Pavilion.		*Rĕspunsurile vechilului Dumnĕluĭ Banuluĭ.*
Taleri	Banĭ	
100,	— cere jăluitoriul de la numitul boer cheltuiala sa cât aŭ şedut la casa luĭ Sinior Mihel Raimonde pre 35 de ḑile, unde nu era să şédă maĭ mult de cât 5, 6 ḑile.	Rĕspunse vechilul : din ḑioa ce s'aŭ făcut şi vorba şi aşeḑĕmînt ca să vie numitul dascăl să şéḑă la casa numituluĭ boer pentru învĕţătura coconilor Domnieĭ sale şi până s'aŭ gătit odaia ce era să i se dee, n'aŭ trecut maĭ mult decât patru-cincĭ ḑile şi îndată i s'aŭ dat de scire, ca să se mute, dar însuşĭ jăluitorul aŭ prelungit vremea, arĕtând că nu se găsesce car ca să 'şĭ mute calabalâcul şi alte multe pricinuirĭ şi numitul boer nu numĕra vremea de când s'aŭ făcut vorba acestuĭ aşeḑĕmînt, ci din ḑioa care s'aŭ mutat jăluitorul în casa Domnieĭ sale, pentru că nu s'aŭ făcut aşeḑĕmînt pentru acésta, nicĭ prin graiŭ, nicĭ în scris.
83,	— maĭ cere simbrie pre o lună ce aŭ perdut.	Şi pentru acósta aŭ rĕspuns vechilul şi la acéstă cerere, precum şi maĭ sus, fiind-că din ḑioa ce s'aŭ mutat jăluitorul la acéstă casă boerésca şi până în ḑioa în care aŭ eşit, s'aŭ socotit simbria sa şi i s'aŭ dat pre 6 lunĭ taleri 500 din taleri 1000, simbria pre un an, precum aŭ fost aşeḑĕmînt prin graiŭ.
60,	— maĭ cere jăluitorul preţul lucrurilor ce aŭ fost trebuincióse, în odaia ce şedea în casa numituluĭ boer, de la care în douĕ lunĭ le-aŭ tot cerut şi nimic n'aŭ fost folosit.	Aŭ rĕspuns vechilul : cu tóte că acéstă odaie ce i s'aŭ dat să şéḑă, avea tóte cele trebuincióse lucrurĭ şi aşternuturĭ, dar şi de 'şĭ va fi făcut jăluitorul cevaşi la trebuinţă, urma că la eşirea sa, să le lase acolo, ca un lucru al caseĭ şi aşa ar fi avut óreşicare cuvînt să cĕră preţul aceluĭ

dispreţ slugile lor, unii boieri nu se puteaŭ deprinde a considera pre învĕţătorii propriilor lor copii, alt-fel decât ca pre nisce servitori, fie şi de o tréptă mai ridicată, bună óră în rêndul vătajilor de curte, ori

---

1200,— mai cere paguba ce i s'aŭ pricinuit din împotrivirea ce aŭ arĕtat numitul boer, neîngăduind ca să vie la casa Dumnéluĭ ucenicĭ, ca să înveţe la numitul dascăl.

30,— mai cere pentru hrana sa, i a slugeĭ sale, pre care l'ar fi însărcinat să aibă purtare de grijă pentru ale mâncăreĭ, însă de la 4 ale luneĭ Decembre până la 31 de ţile tot ale acesteĭ luni, când aŭ şi eşit jăluitorul de la numitul boer.

400,— mai cere pentru cheltuiala sa, i a slugeĭ sale, i simbrie şi plata conaculuĭ unde va şedea până se va îndrepta de bóla care aŭ pătimit.

1000,— mai cere jăluitorul pentru vremea ce aŭ perdut, aprópe de patru luni.

lucru, dar jăluitorul când aŭ eşit din casă 'şĭ-aŭ luat acele lucruri ce ţice că le-aŭ făcut el.

Şi la acésta rĕspunse vechilul : măcar că simfonie nicĭ în scris, nicĭ prin graiŭ nu s'aŭ făcut, ca să facă jăluitorul casa numituluĭ boer şcólă de obşte, dar Dumnéluĭ Banul milostivindu-se pentru starea scăpătăciuneĭ jăluitoruluĭ şi vrênd a mai folosi óre-şĭ ce, aŭ dat voie să primésca douĭ, treĭ ucenicĭ strĕinĭ, carĭ s'ar fi cuvenit a intra în casa Domnieĭ sale, precum aŭ şi avut ucenicĭ numitul dascăl pre douĭ fiĭ ai Hatmanuluĭ Cozoni, care nicĭ pre aceştia n'a putut să 'ĭ înveţe, din pricină că s'aŭ bolnăvit şi l'aŭ lăsat aceştĭ ucenicĭ.

Rĕspunse vechilul : de vreme ce aŭ avut de la casa numituluĭ boer tóte cele trebuincióse cum şi ale mâncăreĭ, pentru ce să cheltuiască de la şineşĭ, dar de aŭ şi cheltuit pentru gustul sĕŭ, cu ce cuvînt cere de la numitul boer acéstă cheltuială, nefiind nicĭ în scris, nicĭ prin graiŭ?

Aŭ rĕspuns vechilul şi pentru acésta, că din ţioa care aŭ eşit numitul dascăl din casa numituluĭ boer, nu mai are nicĭ un cuvînt a mai pretenderisi cevaş, nicĭ numitul boer póte fi îndatorat a mai purta cheltuiala, pentru că nicĭ o simfonie de acestea nu s'aŭ făcut, nicĭ în scris, nicĭ prin graiŭ.

Iarăşĭ aŭ rĕspuns vechilul, că de vreme ce jăluitorul arată acéstă vreme perdută, negreşit este perdută pentru dênsul, iar nu pentru altul, căcĭ nu este nicĭ o simfonie făcută, saŭ în scris, saŭ prin graiŭ, ca să 'ĭ plătéscă numitul boer vremea cea perdută.

a grămăticilor. Suferinţele luĭ Bonnet n'aŭ fost legitimate, negreşit, de

100,— maĭ cere jăluitorul pentru paguba ce 'ĭ-s'aŭ întemplat din pricina unuĭ dulap, care fiind găurit, 'ĭ-aŭ ros şóreciĭ pânzeturile, precum le-aŭ şi vĕḑut coconiĭ numituluĭ boer când le-aŭ dat la spălătóre, că acele pânzeturĭ nu maĭ eraŭ de purtat.

2973,—

Maĭ arată jăluitorul că nu póte sci cheltuiala ce va face cu întórcerea sa la Ţarigrad, când nu va putea găsi, precum este vĕḑut, să intre dascăl la altă casă boeréscă; decĭ asemenea ḑice că nu este trebuinţă să se facă mulţămită şi să împlinéscă făgăduelele ce aŭ făcut doctoruluĭ la bóla sa, care l'aŭ căutat, căruia nu i s'aŭ dat nimic de către numitul boer şi nicĭ voiesce a plăti doctoriile ce s'aŭ luat la căutatul bóleĭ jăluitoruluĭ.

Cât şi pentru de acestea aŭ rĕspuns vechilul, că într'adevĕr numitul boer n'a dat poruncă şórecilor să facă acéstă pagubă jăluitoruluĭ, carele era îndatorat a 'şĭ purta de grijă dascălul lucrurilor sale şi a face mijlóce spre a fi apĕrat de stricăciunea ce putea să 'ĭ facă şóreciĭ în odaia sa, iar nu era dator numitul boer a avea purtarea acésta de grijă.

Aŭ rĕspuns şi la acésta vechilul: cât pentru cheltuĭala întórcereĭ sale la Ţarigrad, nicĭ într'un chip nu se îndatoréză numitul boer a plăti, pentru că nu l'aŭ adus Dumnéluĭ cu cheltuiala Domnieĭ sale din Ţarigrad până aicĭ, nicĭ nu l'aŭ poftit în vre-o scrisóre a Domnieĭ sale, seaŭ prin mijlocul altuĭ cuĭvaşĭ, nicĭ scia că este în lume numitul Bone Pavilion dascăl, până când aŭ venit în Bucurescĭ, care şi atuncĭ, prin arĕtarea Dumnéluĭ cinstitul General Conte de Belval, l'aŭ cunoscut şi prin îndemnarea Domnieĭ sale aŭ voit să 'l priméscă în casă drept dascăl, cu simfonia ce prin graiŭ aŭ făcut-o cu numitul General, şi dupĕ acel aşeḑĕmînt tóte le-aŭ dat jăluitoruluĭ deplin, iar pentru ca să 'ĭ pórte cheltuiala întórcereĭ sale la Ţarigrad, când va eşi de la casa numituluĭ boer, seaŭ în cât va şedea fără de trébă până va găsi alt loc să intre dascăl, nu s'aŭ făcut nicĭ un aşeḑĕmînt, nicĭ prin graiŭ, nicĭ în scris, nicĭ vorbă aŭ fost măcar; cum şi pentru plata doctoruluĭ ce l'aŭ căutat la bólă, i pentru doctoriile ce le-aŭ luat, cu tóte că numitul boer tot-d'a-una caută pre toţĭ ómeniĭ caseĭ Domnieĭ sale, cu doctorĭ şi cu doctoriĭ când se bolnăvesc, cu plata Domnieĭ sale, precum s'aŭ urmat şi cu jăluitorul când s'aŭ bolnăvit în-

către judecătorĭ, dar nu maĭ puţin o mare parte din acestea aŭ trebuit să fi fost reale!

---

têiŭ, l'aŭ căutat cu doctorul caseĭ, cu doctoriile cele trebuincióse, care jăluitorul, în loc să le iae, le vărsa într'ascuns, apoĭ lăsând pre acel doctor, aŭ luat pre altul carele aŭ vroit şi cu tóte că pentru datoria iubireĭ de ómenĭ se cuvine a urma numitul boer într'acestaşĭ chip, dar pentru nemulţămita care s'aŭ arĕtat numitul jăluitor, nicĭ Dumnéluĭ nu se îndatoréză la acésta să plătéscă, măcar un ban.

Maĭ arĕtăm şi alte rĕspunsurĭ ale vechiluluĭ la atingerea cinsteĭ Dumnéluĭ Banuluĭ, ce aŭ făcut Bone Pavilion.

Ḑisele luĭ Bone Pavilion.

a) Ḑice jăluitorul, că în odaia ce i s'aŭ dat să şéḑă, n'aŭ fost alt-cevaşĭ de cât un aşternut cu paie, acoperit cu un macat vechiŭ, i un dulap prost şi douĕ scaune.

b) Arată că 'ĭ-ar fi spus Dumnéluĭ cinstit General Conte de Belval, că ar fi putut să se foloséscă cu treĭ sute de leĭ de la alţĭ ucenicĭ strĕinĭ, primindu-ĭ să 'ĭ înveţe în casa numituluĭ şi că l'aŭ oprit de a primi drept ucenicĭ pre copiiĭ Dumnéluĭ Vistieruluĭ Filipescu, neîmplinind nicĭ făgăduiala ce 'ĭ-aŭ fost făcut, ca să 'ĭ dee odaie să pótă strînge ucenicĭ, din care pricină s'aŭ păgubit numitul dascăl aprópe de douĕ sute leĭ pre lună şi că acest fel de urmare a numituluĭ boer, cu totul împotrivă la interesul jăluitoruluĭ şi la nădejdea ce avea, 'ĭ-aŭ pricinuit mare mâhnire, în cât aŭ căḑut la melancolie, în cât într'acea vreme era cerut la altă casă

Rĕspunsurile vechiluluĭ.

Rĕspunde vechilul, că odaie pentru un dascăl nu se cuvine a fi împodobită cu aşternuturĭ scumpe, iar cele trebuincióse 'ĭ-s'aŭ dat numituluĭ dascăl, însă treĭ saltele de lână, o pernă cu puf, masă scaune, i cele trebuincióse, precum sunt sciute de toţĭ carĭ intraŭ în odaea acea.

Aŭ rĕspuns vechilul, că Dumnéluĭ cinstit General Conte de Belval, nu 'ĭ-aŭ dat făgăduială jăluitoruluĭ ca să pótă ţinea şcólă de obşte într'acéstă casă boeréscă, precum nicĭ se cuvine, ci 'ĭ-aŭ ḑis numaĭ numitul boer, cunoscênd starea scăpătăciuneĭ sale şi milostivindu-se, că va bine-voi a'l îngădui să aibă douĭ, treĭ ucenicĭ strĕinĭ, ca să se maĭ foloséscă óreşĭ-ce, precum 'ĭ-s'aŭ şi dat voĭe de aŭ luat şi alţĭ ucenicĭ strĕinĭ, dupĕ cum s'aŭ ḑis maĭ sus, iar pre fiiĭ Dumnéluĭ Vistieruluĭ Filipescu nu 'ĭ-aŭ îngăduit să 'ĭ priméscă în casa Domnieĭ sale şi la acésta nu este dator numitul boer a 'ĭ da cuvînt pentru ce în locurile acelora să priméscă alţĭ ucenicĭ?

E de observat că *boieriul* nicĭ aŭ «*catadicsit*» să stea în persónă

---

boeréscă, cu făgăduială de folos şi câştig maĭ mult şi n'aŭ primit a se duce.

iar pentru odaĭe nu este aşa precum arată jăluitorul, ci întêiŭ i s'aŭ dat o odaie în beciurile caseĭ şi n'aŭ primit numitul dascăl, ḑicênd că are umeḑélă multă şi nu póte şedea, apoĭ 'ĭ-aŭ dat altă odaie sus în case, iar nu că 'ĭ-aŭ făgăduit precum ḑice să 'ĭ dee şi altă odaie jos în beciurĭ ca să strîngă alţĭ ucenicĭ strĕinĭ să 'ĭ înveţe, căcĭ nicĭ o dată nu putea primi Dumnéluĭ a se face casa Domnieĭ sale şcólă de obşte şi la acest rĕŭ şi fără cuviinţă aŭ socotit jăluitorul şi nu s'aŭ pricinuit mâhnire din urmarea cea împotrivitóre la interesul sĕŭ, cu care s'aŭ arĕtat numitul boer, precum jăluitorul ḑice, ci acatastasia şi nemulţămirea luĭ, pentru că socotindu-se că într'altă parte va avea maĭ mult câştig şi folos decât la acéstă casă boeréscă, s'aŭ căit în sineşĭ şi cată pricină şi mijlocul de a eşi, de aceea se arată cu neplăcere şi cu nemulţămire.

g) Arată jăluitorul că bucatele ce mânca nu eraŭ plăcute şi că în ḑile de post era cu totul nemâncat, nemulţămindu-se la bucatele ce i se da deosebit în odaia sa, nefiind bune şi acea nemâncare, cum şi mâhnirea inimeĭ sale 'ĭ-aŭ pricinuit o vărsătură şi o bólă din care aŭ ajuns la primejdie de mórte.

Aŭ rĕspuns vechilul, că este sciut de toţĭ că numitul dascăl mânca la masa boieréscă, iar nu i se da deosebit alte bucate maĭ próste şi este mirare cum să nu 'ĭ placă masa acestuĭ boer, în vreme ce este lăudată de toţĭ ceĭ ce aŭ mâncat şi mănâncă adesea la casa Dumnéluĭ, atât din pămêntenĭ cât şi din strĕinĭ, cum şi în ḑilele de post se găteaŭ bucate de carne şi i se da deosebit de mâncat, dar nu putea fi maĭ próste decât în ḑilele de dulce, pentru că tot un bucătar le gătea şi nu din nemâncare s'aŭ pricinuit vărsătura şi bóla, ci din multa mâncare şi fără de socotélă; dar cu tóte acestea, de vreme ce nu era mulţămit la acea casă boeréscă, trebuia încă de atuncĭ să fie arĕtat, să fi eşit, iar nu cu acest fel de mijloc să se atingă de cinstea şi ipolipsis uneĭ case boerescĭ.

la judecată cu Bonnet, ci a fost representat de către un vechil, om de casa luĭ.

---

d) Maĭ arată jăluitorul că după ce s'aŭ maĭ întremat din bólă, însuşĭ numitul boer şi fiica Domnieĭ sale aŭ bine-voit să pórte de grijă a i se face ciorba cu mare scumpĕtate, precum el învĕţase să o facă şi că pentru puţine ḑile aŭ lăsat acéstă purtare de grijă uneĭ slugĭ ţigance, de la care nu se mulţămea.

Rĕspunse şi vechilul, că în destul aŭ fost pentru un ipochimen unuĭ dascăl ca jăluitorul, să aibă numaĭ purtare de grijă însăşĭ fiica numituluĭ boer, a se face mâncare după plăcerea sa, iar nu să facă şi tréba slujniceĭ, adecă să spele şi să fiarbă carnea, precum jăluitorul aŭ socotit că i se cuvine, care acésta aicĭ nu se urméză nicĭ la casele cele de o stare maĭ de jos acéstă peripiisis ce 'ĭ-s'aŭ făcut jăluitoruluĭ, nu dóră că s'aŭ căḑut după ipochimenul sĕŭ, ci numaĭ pentru a omeniieĭ datorie şi strĕinătăţeĭ din pornirea iubireĭ de ómenĭ şi evgheniĭ, dară pentru acéstă mare peripiisis aŭ arĕtat împotrivă şi jăluitorul fórte mare nemulţămire.

e) Arată jăluitorul că într'una din ḑile s'aŭ întêmplat în casa numituluĭ boer o faptă necuviincióză, pornindu-se cu mare necaz şi turburare, din care pricină iarăşĭ aŭ întors pre jăluitorul bóla.

Şi la acésta dă vechilul rĕspuns, că jăluitorul nu arată şi pricina aceluĭ necaz şi turburare a numituluĭ boer, care într'acest chip s'aŭ întêmplat: adecă o slugă rea şi fără omenie a jăluitoruluĭ pentru o bucată de carne aŭ făcut atâta turburare şi în tótă casa, în cât s'aŭ şi bătut în douĕ rînduriĭ cu sufragiul boeresc, care şi acesta este sudit chesaricesc, în cât puţin aŭ lipsit să se întêmple şi omor, pentru care vĕḑênd numitul boer nevoia, s'aŭ silit de aŭ însciinţat în grabă pre cinstit Comisarul republiceĭ franţuzescĭ de aŭ trămis şi l'aŭ aridicat pre sluga jăluitoruluĭ, puindu-l la poprélă şi aşa s'aŭ potolit gâlcéva, iar către numitul dascăl n'aŭ arĕtat nicĭ un fel de mâhnire; cum dară este dar cu putinţă la un stăpân al caseĭ să pótă suferi acest fel de fapte necuviincióse în casă-şĭ, fără a nu se necăji asupra slugilor? şi jăluitorul fără socotélă aŭ făcut acéstă arĕtare, jăluindu-se fără nicĭ un cuvînt de numitul boer.

Hotărîrea Domnitoruluĭ asupra anaforaleĭ ce i s'a presintat asu-

6) Maĭ arată jăluitorul, că sluga sa n'aŭ avut odaie lângă odaia dascăluluĭ ca să 'ĭ fie cu înlesnire a 'ĭ face tóte trebile, din care odaie ḑice că s'aŭ isgonit numita slugă de către ómeniĭ caseĭ şi că cerênd într'una din ḑile lemne de foc să încălḑéscă odaia stăpânuluĭ sĕŭ, nu i s'ar fi dat, ḑicênd ómeniĭ caseĭ că este porunca boeruluĭ să nu 'ĭ dee lemne de foc şi fiind-că Dumnéluĭ apururea îngrijesce pentru economia caseĭ Domnieĭ sale, este adevĕrat că ómeniĭ caseĭ aŭ dat rĕspuns întocmaĭ dupĕ porunca ce avea.

Iarăşĭ aŭ rĕspuns vechilul, că cât pentru acésta, că s'aŭ isgonit sluga jăluitoruluĭ din odaia ce şedea, nu este în scirea numituluĭ boer, nicĭ póte fi adevĕrat acéstă urmare, cum şi pentru lemnele de foc n'are de scire că aŭ cerut jăluitorul şi nu i s'aŭ dat, nicĭ acest fel de poruncă n'aŭ dat la purtătorul de grijă al caseĭ Domnieĭ sale, nicĭ nu urméză a nu i se fi dat lemne de foc numituluĭ dascăl, în vreme când la acea casă şi ţiganilor li-se dă lemne de foc şi maĭ vêrtos când jăluitorul aŭ vĕḑut pre la acea casă alte căutărĭ şi peripiisis maĭ mare, dându-se tóte cele trebuincióse cu îmbelşugare, pentru căcĭ de abea 'ĭ era în destul o litră de zahar pe tótă ḑioa la cafea şi alte póme ce le fierbea şi le mânca cu zachăr, apoĭ ce economie încape a se face la lemne de foc, precum fără cuvînt arată jăluitorul, ci numaĭ ca să se atingă cu categorie de acea casă boeréscă.

7) În cea de pre urmă, maĭ adaogă jăluitorul, lângă alte pagube şi cheltuelĭ ce i s'aŭ întêmplat, cerênd a i se da şi cheltuiala ce o va face până când se va însănătoşi bine, pretenderisind de la numitul boer şi talerĭ 6000, pentru plata tuturor pagubelor şi cheltuelelor sale.

Aŭ rĕspuns vechilul, cu tóte că la fieş-care pont i s'aŭ dat rĕspuns în destul cu câte maĭ sus s'aŭ ḑis, dar în cea de pre urmă, la tóte cererile şi arĕtările sale i se dă cel de pre urmă rĕspuns, că n'are nicĭ un cuvînt la nicĭ unele, nefiind un fel de aşeḑĕmînt, nicĭ în scris, nicĭ prin graiŭ la câte arată şi cere şi că simfonia care aŭ avut-o numitul boer prin graiŭ cu jăluitorul aŭ împlinit-o, adecă, dându-ĭ talerĭ 500 pre 6 lunĭ cât aŭ şeḑut în casa Domnieĭ sale din talerĭ 1000 simbria pre un an de ḑile, precum aŭ fost simfonia, iar maĭ mult nu se cunósce a fi îndatorat a maĭ da nicĭ un ban pentru nimic.

Decĭ pîra luĭ Pavilion şi rĕspunsurile Dumnéluĭ Banuluĭ nu atêrnă tóte la pravilĭ şi la judecată, ci o parte dintr'acestea atêrnă la pravilĭ ce sunt în parte ithicale şi parte dintr'acestea atêrnă la ithicale de obşte, iar sfêrşitul pravileĭ este, ca să apere pre cel nevinovat şi să osîndéscă pre cel vinovat, iar

pra reclamaţiunilor luĭ Bonnet Pavilion, înfluenţată de sigur de stă-

---

sfêrşitul de ithicale de obşte laudă seaŭ hulă; la acéstă dar prigonire cât se cuvine la pravilĭ şi la judecată, nefiind simfonie în scris, desluşim cea nescrisă simfonie Dumnélor de credinţă unul la altul este în patru: întêiŭ pentru simbria luĭ Pavilion, al douilea pentru locaş, al treilea pentru mâncarea luĭ, al patrulea de învĕţătura dascăluluĭ de copiĭ, iar cât se cuvine la ithicale de obşte din partea dascăluluĭ, este de a se mulţămi seaŭ nu pentru locaş, i la căldura luĭ şi la aşternutul luĭ, de a se mulţămi seaŭ nu pentru mâncarea luĭ şi să cheltuiască mult seaŭ puţin din punga luĭ, de a se mulţămi seaŭ nu cum s'aŭ purtat Dumnéluĭ Banul spre dênsul, iar din partea Dumnéluĭ Banuluĭ este: de a se mulţămi seaŭ nu pentru învĕţătura dascăluluĭ la copiĭ, de a se mulţămi seaŭ nu cum s'aŭ purtat în casa Dumnéluĭ Banuluĭ, de a aduce seaŭ nu doctor la bóla dascăluluĭ, fiind o fără de voie întêmplare la dascăl; decĭ întru cât se cuvine la pravilĭ şi judecată ţicem, că de vreme ce simfonia le-a fost de un an pre talerĭ 1000 şi aŭ slujit numaĭ şése lunĭ, în care 'şĭ-aŭ făcut slujba dascălul, luând şi talerĭ 500, atâta aŭ avut să iae şi 'ĭ-aŭ luat şi nu maĭ este dator Dumnéluĭ Banul nimic, nicĭ simbrie, nicĭ hrană, până a nu intra dascăl în casa Domnieĭ sale Banuluĭ, nicĭ dupĕ ce aŭ eşit şi aŭ avut şi sălaş şi de mâncare dascălul într'acéstă diastimă, aŭ împlinit Dumnéluĭ Banul din parte-şĭ contractul nescris şi cu credinţă unul la altul şi nu are să cérâ dascălul nimic de la Dumnéluĭ Banul, nicĭ din simbria care era hotărîtă şi pre cât aŭ slujit aŭ luat-o, nicĭ pentru locaş şi casă, fiind-că tóte i le-aŭ împlinit Dumnéluĭ Banul pre cât aŭ şĕdut în casa Domnieĭ sale, nicĭ pentru cheltuiala hraneĭ şi a locaşuluĭ ce cerea până a nu intra, seaŭ dupĕ ce aŭ eşit din casa Dumnéluĭ Banuluĭ, nu are dreptate dascălul, în vreme ce până a nu intra nu 'ĭ-aŭ slujit şi dupĕ ce aŭ eşit din casa Dumnéluĭ 'şĭ-aŭ părăsit slujba de la Dumnéluĭ Banul, aŭ luat sĕvîrşire şi contractul lor; nicĭ are să céră dascălul cheltuiala întórcereĭ luĭ la Ţarigrad, nedovedind vre-o chemare în scris a Dumnéluĭ Banuluĭ ca să vie musiŭ Pavilion de la Ţarigrad, nicĭ este cu dreptul să 'ĭ plătéscă paguba ce 'ĭ-aŭ făcut şórecĭi, fiind-că şórecĭi nu sunt din dobitócele acelea carĭ plătesc stăpânĭ lor paguba ce fac altora; decĭ găsim cu cale să aibă pace Dumnéluĭ Banul de către musiŭ Pavilion pentru contractul ce aŭ avut; iar cât pentru datoria dascăluluĭ în diastema ce aŭ şĕdut în casa Dumnéluĭ Banuluĭ, pre cât aŭ fost sănĕtos învĕţând copiiĭ Dumnéluĭ, seaŭ pre cât aŭ fost bolnav, care sunt fără de voia dascăluluĭ 'şĭ-aŭ făcut datoria luĭ şi nu are Dumnéluĭ Banul a cere acea perdere de vreme; de aceea găsim cu cale: să aibă pace dascălul de către Dumnéluĭ Banul, iar câte se cuvine la *itica* în deobşte, ţicem că la aceea ce nu s'aŭ mulţămit dascălul, de la locaş de căldură şi aşternut, seaŭ de hrana sa şi că aŭ cheltuit maĭ mult la acestea din punga luĭ şi că nu aŭ plătit Dumnéluĭ Banul simbria slugeĭ dascăluluĭ şi că nu 'ĭ-aŭ dat a doua odaie să facă şcólă de obşte, asemenea şi la cele ce s'aŭ fost necăjit, căcĭ s'aŭ turburat Dumnéluĭ Banul ca un stăpân în casa Domnieĭ sale, seaŭ la răbdarea ce aŭ făcut dascălul la câte nu 'ĭ-aŭ plăcut, precum şi la neplăcerea doctoruluĭ care 'ĭ-aŭ rînduit Dumnéluĭ Banul şi la doctorul care l'aŭ adus singur şi cheltuiala ce aŭ făcut la bóla luĭ şi este dator pentru acestea, iar împotrivă la neplăcerea ce arată Dumnéluĭ Banul la meşteşugul uĭ şi cu chipul ce s'aŭ purtat dascălul în casa Dumnéluĭ Banuluĭ; aşişderea

ruinţele Comisaruluĭ Statuluĭ francez, acordă nefericituluĭ dascăl, maĭ

şi la uceniciĭ ce nu 'ĭ-aŭ primit Dumnéluĭ Banul, ca un stăpân, în casa Domnieĭ sale; la tóte acestea se supune fieşĭ-care din Dumnélor, la laudă seaŭ la hulă şi nu la alt cevaşĭ şi amêndouĭ, de se vor socoti că li-se cade, a lăuda seaŭ a huli unul pre altul, dar nu aŭ a cere seaŭ să iae cevaşĭ unul de la altul pentru acésta nimic; iar cea desĕvîrşită hotărîre rĕmâne a se face de către Inălţimea ta. — 1804, Aprilie 15.

Dumitrache Clucer, Nestor Căminar.

Io Constantin Ales. Ipsilant Vvd.

Bone Pavilion ne rĕmaind odihnit la acéstă anafora ce ne-aŭ făcut Dumnélor orînduiţĭ boerĭ, s'aŭ înfăţişat şi înaintea Domnieĭ mele prin vechil cinstit comisariu al Franţieĭ, faţă fiind şi Dumnéluĭ biv vel Banu Costache Ghica pîrîtu, unde făcênd şi înşine osebită cercetare pentru fieş-care madé în parte, întâiŭ pentru condeiul de tal: 100 cheltuiala ce ţice Pavilion că aŭ făcut, în cât aŭ şeţut la *Mihel Beceru*, fiind-că Dumnéluĭ Banu ţise, că peste cincĭ, 6 ţile dupĕ simfonie îndată gătindu-ĭ odae, i-aŭ şi dat de scire, ca să se mute, iar Pavilionu cu feliurĭ de pricinuirĭ însuşĭ aŭ prelungit vremea de nu s'aŭ mutat, şi fiind că la acéstă n'are Pavilion nicĭ o dovadă împotriva arĕtăreĭ ce face Dumnéluĭ Banu, dreptatea nu póte îndatora pre numitul Boeriŭ la plata acestuĭ condeiŭ, în vreme ce însuşĭ Pavilionu ş'aŭ prelungit mutarea sa; al doilea, pentru condeiul de talerĭ 83 ce cere Pavilion simbrie pe o lună, ce aŭ şeţut fără de trébă la Mihel, ca unul ce însuşĭ aŭ pricinuit prelungirea mutării, nicĭ la acésta nu se poate îndatora numitul Boeriu de aĭ plăti vremea, întru care nu numaĭ n'aŭ slujit, ci nicĭ în casa Dumnéluĭ n'aŭ fost; al treilea, pentru condeiul de tal. 65. ce cere Pavilion pentru Hrisis al lucrurilor ce ar fi fost trăbuincióse odăeĭ în care aŭ şeţut şi Dumnéluĭ Banu în doue luniĭ nu le-aŭ făcut, cu tote că numitul Boeriu aŭ tăgăduit ţicênd că tóte cele trebuincióse le-aŭ făcut şi le-aŭ gătit la vreme, iar Pavilion orĭ-ce aŭ făcut din punga sa le-aŭ şi luat când aŭ eşit, dară şi însuşĭ cinstitul comisariul Vechilul numituluĭ ţise, că acéstă cerere este cu totul fără cuvînt, după care rĕmâne şi de acésta apĕrat numitul Boeriu; al patrulea, pentru condeiul de talerĭ 1200 ce cere Pavilion pentru paguba ce i-saŭ pricinuit, nedându-ĭ numitul Boeriu odae deosebită de a strînge şi alţĭ ucenicĭ strĕinĭ, rĕspunse Dumnéluĭ Banu, că măcar că acésta nu se cuprinde în contract, dară Dumnéluĭ nu tăgădueşce că s'aŭ făgăduit, însă cu acel feliu de aşeţĕmênt, că de vor fi ucenici ne vrăstnicĭ poate să-ĭ priméscă în casa Dumnéluĭ, iar fiind in vrâstă nu póte aĭ primi. Cu tóte acestea aŭ avut voĭe de la Dumnéluĭ de aŭ şi strîns doĭ-treĭ Ucenicĭ, dar nicĭ pre aceia n'aŭ putut a'ĭ învĕţa din pricina bólieĭ sale, carĭ peste puţine ţile l'aŭ şi părăsit. Decĭ fiind că Dumnéluţ Banu fără de a fi îndatorat prin scris aşeţământul la acésta, numaĭ dintru a Domnieĭ sale proerisis i-aŭ dat voĭe de aŭ şi început a strînge ucenicĭ strĕinĭ şi bóla sa i-aŭ stătut împotrivă de a nu dobândi acest folos, nu are nicĭ un cuvînt a cere acea pagubă de la numitul Boeriŭ; al cincelea pentru condeiul de talerĭ 30 cheltuiala sa şi a uneĭ slugĭ ce aŭ tocmit ca să-ĭ gătéscă bucate, rĕspunse Dumnéluĭ Ban, că măcar ca atuncĭ era postul

mult cu titlu de milă, 250 de taleri, respingêndu-i tóte cele-l-alte pretenţiuni.

La finea secoluluĭ trecut, ba chiar în întréga a doua jumĕtate a aceluĭ secol, societatea moldavă nu maĭ primesce influenţĭ culturale, de la Polonia, cum primise în trecut.

Asemenea influenţĭ vin şi în Moldova şi în Muntenia de peste munţiĭ Carpaţĭ.

Enache Văcărescu şi el a primit înrîurire culturale românéscă din Ardeal, dar sunt boierĭ carĭ din Braşov şi Sibiŭ nu aduc în ţeara lor decât maimuţeria luxuluĭ unguresc şi mania de a se numi baronĭ, conţĭ, etc. Icĭ, colea găsescĭ în corespondenţa boierilor trăind prin Braşov şi Sibiŭ, amestecate vorbe, nu francese, ci latine, iarăşĭ prin

---

cel mare, dar Dumnéluĭ gătea deosebite bucate de dulce pentru el, care acésta nicĭ el, nicĭ sluga luĭ nu o poate tăgădui, dar de aŭ vrut el, pentru gustul luĭ să-şĭ gătéscă niscaĭ-va bucate deosebite, nu este dator a plăti Dumnéluĭ; care acéstă cerere cunoscêndu-se şi de însuşĭ comisariul că este fără de cuvênt, nu fu primită; al şeselea, pentru condeiul de tal: 400. ce ţice Pavilion că ar fi cheltuit plătind simbrie slugiĭ şi chirie unde să şéţă până când s'aŭ întrămat din bólă, cum şi pentru al şéptelea condeiŭ de tal: 1000 ce cere cu pricină de perdere de vreme, ce i s'ar fi pricinuit în diastimă de patru lunĭ de când aŭ eşit din casa numituluĭ Boeriu, la aceste ţicem, că măcar că numitul Boeriu, nu l'aŭ gonit din casa Domnieĭ sale, nicĭ nu s'aŭ purtat rĕŭ către el, dar şi chiar de ar fi fost una ca acésta, se cuvinea numituluĭ Pavilion, ca unul ce prin voia şi şcirea Domnieĭ mele s'aŭ primit de numitul Boeriu a fi Dascăl, de nu era mulţămit să ne fi făcut arĕtare prin jalbă, iar de vreme ce-aŭ tăcut, nicĭ o judecată nu póte să îndatoreze pre Dumnéluĭ Banu a plăti acest feliu de cereriĭ, fiind-că asemenea plată la nicĭ o parte de loc a pămêntuluĭ, nicĭ nu s'aŭ auţit, nicĭ nu s'aŭ urmat vr-eodată să plătéscă, adecă stăpânul slugiĭ simbria dupĕ ce va lipsi din slujba sa; al optulea, pentru cererea ce face Pavilion de a i-se plăti paguba ce i-aŭ pricinuit şórecĭĭ, ţicem că acésta este vrednică de rîs; al noulea pentru cererea ce face Pavilion a i-să plăti cheltuiala drumuluĭ spre a se duce înapoĭ la Ţarigradu, la aceste ţicem, că neavênd el nicĭ o scrisoare a numituluĭ Boeriu spre a dovedi că Dumnéluĭ l'aŭ chiămat de la Ţarigrad, nicĭ la acestea nu are cuvênt precum nicĭ la condeiul de taleriĭ 6000, ce maĭ cere pentru cele-l-alte cereriĭ pentru paguba şi cheltuiala ce se va maĭ întêmpla, iarăşĭ nu are nicĭ un cuvênt fiind şi acésta una din acele ne auţite şi ne urmate până acum la nicĭ o parte de loc; ci dar, dupĕ cercetarea ce şi însine Domnia mea făcem fieş căreia cereriĭ a luĭ Pavilion, le găsim nedrepte, iar pentru căcĭ numitu Pavilion se află aicĭ strĕin şi în neputinţă de slăbiciune, am îndatorat pe Dumnéluĭ Banu ca să-ĭ dea de la Dumnéluĭ un ajutor de taler 250, cu care acésta să remîe răfuiţĭ şi isbrăniţĭ unul de către altul.—*1804. Iulie 16.*

Cod. XLVI, filele 334—422.

imitațiunea vorbireĭ boerilor unguri, al căror șovinism cu referință la limba maghiară este de o dată maĭ recentă [1].

1. Iată bunióră o epistolă adresată la 2 Maiŭ 1740, de boerul N. d. Roset orĭ cum 'șĭ ḑice însușĭ, Contele N. *de* Roset, către:

Cinstit și al meŭ prea iubit Dumnéluĭ fratelui Constantin Roset vel Fornic, Cu căḑută cinste și sănătate, la Iași.

Cinstit și prea iubite

«Dupĕ frățăasca (фрзцзаскд) îmbrățișare cu întórcerea Dumneeĭ cumnata Catrina spătărésa, nu putuĭ a lăsa a nu 'mĭ face frătăasca datorie cercetând dorita Domnitale sĕnătate spre a nóstră plină bucurie. Noĭ încă ne aflăm sĕnătoșĭ, trimit Domni tale prăjitórea de cafea așeḑată binișor în cutie. Hamurile încă vor veni negreșit. Pentru caĭ nemțescĭ, ajutând Dumneḑeŭ, peste cincĭ, șese ḑile vom să mergem la Sibiŭ să ne închinăm Mărieĭ sale serinatuluĭ prințip, că acolea fiind adunare mare, vom sili în tot chipul că dor ț'oĭ găsi caĭ pe plăcere și de tihnă. După acésta fac știre D. tale, că iată îmbulzindu-mĕ strimtórea vremeĭ, de vreme ce cum se trăesce pe aicĭ și ce scumpete este veĭ înțelege și de la D.neĭ cumnata, am vêndut Dumnéluĭ unchiuluĭ Iordache Cantacuzino Spătar moșia mea de la Ionașanĭ, pe apa Jijieĭ, care sciĭ Dumniata că'mĭ este mie danie iar din némul Dumnéluĭ. Mi'aŭ dat pe dînsa galbenĭ ungurescĭ o sută, care banĭ iam și luat deplin și tocmaĭ după cum arată zapisul meŭ la mâna Domnieĭ sale; insă fiind-că acea moșie (după cum îmĭ spune Dumnéeĭ cumnata) aŭ fost făcută schimb — Dumneḑeŭ să'l pomenéscă — tătăiso (?. sic!) cu altă moșie a Dumnéluĭ și din pricina vremelor aŭ rĕmas și până acum scrisorile aceeĭ moșiĭ la Dumniavóstră, acum să le căutați și să daț Dumnisale acele scrisorĭ, de vreme ce acum Dumnéluĭ are să stăpânéscă moșia, că nicĭ s'ar fi căḑut altul fiind iar de la némul Dumnéluĭ:

Ce dar vĕ poftesc, fără de alt cuvînt seaŭ prelungire, să'ĭ daț scrisorile ca să nu mĕ supĕr, de vreme ce am vîndut'o cu toată voia mea și am luat toțĭ baniĭ. *Contesa* mea, cumnata dumitale, se închină Dumitale cu frățăască dragoste, rugându-vĕ de la D-ḑeŭ cu tóte cele fericite; Dumitale cumnate î-țĭ rugăm fericită sĕnătate. Pe nepoțica Smărăgdița dulce sărutăm și iar rugăm Dumnia vóstră de frățéscă neuitare și îmbrățoșindu-ve rĕmân tot al Dumitale frate și slugă gata. *Conte de Roset.*

P. S. *(sic)* dar dupĕ frățăasca îmbrățișare, cele ce în trecutele ḑile cu frățéscă *confidențiă (scrise așa cu litere latine)* am scris Dumitale asupra haluluĭ meŭ, iar ți le aduc aminte și te rog să mĕ socotescĭ frățeșce și creștinesce, nădăjduind că nu mĕ veĭ socoti nicĭ pre mine de tot înstreinat de cele părintescĭ, de mĕ cunoscĭ de frate și după cum și cu dreptate este, și strimtorarea haluluĭ meŭ trebuie a vĕ pricinui *fraternam compassionem (scrise așa cu litere latine)* ca să nu daț de pricină de a întărâta dreptatea celuĭ de sus. Și iartă de supĕraie și mĕ rog de rĕspuns fără de zăbavă. Scumpetea de aicea și ce fel mĕ lupt veĭ înțelege maĭ pe larg de la Dumnéeĭ cumnata spătărésa».

Acéstă scrisóre este datată din Brașov.

Archiva sfîntul Spiridon, Iași, plicul moșieĭ Ionășenĭ, No. 144.

In 18 Martie 1804 Domnitorul dă carte de scutire unuĭ vechiŭ legător de cărțĭ al mitropolieĭ, cu numele Tudor.

Un început de «orfanotrofion» se făcuse în 1803, cu fonduri de donațiune particulară, din partea luĭ Manea Brutarul, ce aŭ fost seimen bulucbășesc din brésla Spătărieĭ. Acest *orfanotrofion* a început a da «odihnă și hrană pruncilor sĕrmanĭ făr de părinți, întocmit fiind la biserica din mahalaoa Popiĭ-Raduluĭ» ce este făcută cu cea maĭ multă cheltuială a luĭ. Domnitorul acordă, în 18 Maĭ 1803, diverse scutirĭ fundatoruluĭ orfanotrofieĭ[1].

CAP. XXX

Administrațiunea

Constantin Ipsilante s'aŭ arĕtat deja la Moldova demn urmaș al tatăluĭ sĕŭ Ales. Ipsilante. Numeróse sunt actele din Domnia luĭ de la muntenĭ,în tóte privințele și nu numaĭ din sfera administrațiuneĭ.

Am arĕtat maĭ îndĕrăt cum el și-a compus divanul domnesc din boerĭ pămênteni încă de pe timpul Căimăcămieĭ sale. Nu vom reveni asupra acestuĭ punct[2].

1. *Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie*

Dat-am Domnésca nostră carte Maneĭ Brutaruluĭ, ce aŭ fost seimen bulucbășesc din breasla Dumnéluĭ vel Spătar ot mahalaoa Popi-Dărvaș din Bucurescĭ, ca să fie apĕrat de slujba seimenieĭ, i de rândul dăjdiilor i altor rânduelĭ ale Visteriĭ și de brésla brutarilor, care apĕrare să o aibă atât el cât și copiiĭ luĭ, să scutéscă și drepte bucatele luĭ de dijmărit i vinăriciŭ, să scutéscă și o pivniță i o brutărie ce le are în capul poduluĭ Mogoșói, de fumărit, de căminărit de vamă și de tóte dările ce vor fi pe alte cârciume i brutăriĭ; pentru că maĭ sus numitul din bun cugetul sĕŭ aŭ voit și aŭ pohtit cerênd cu rugăciune de a se întocmi la biserica ot mahalaoa Popi-Raduluĭ ce este făcută cu cea maĭ multă cheltuială a sa, un orfanotrofion, unde s'aŭ și făcut începere de odihna și hrana pruncilor sĕrmanĭ făr de părinți; drept aceea ne-am milostivit și Domnia mea asupra bunuluĭ sĕŭ cuget, și printr'acésta Domnésca nóstră carte întărim milele aceste, care și de la frațiĭ Domnĭ de maĭ 'nainte le-aŭ avut, ca să i se păzéscă pururea nestrămutat; pentru care poruncim la toți câți se cuvin, întocmaĭ să fiți următorĭ și nimenĭ întru nimic supĕrare să nu faceți. *ii saam receh gd.* — 1803, Maiŭ 18.

Cod. XXXVII, fila 99.

2. Vedĭ pagina 287.

Din respectul administraţiuneĭ aducem aci următórele acte:

1. Afacerea acusaţiuneĭ luĭ Iordache Deşliu pîrît că aŭ făcut jafurĭ şi nedreptăţĭ în vreme cât aŭ fost la Craiova Ispravnic. Acusarea o aduce clucerul Ión Vlădoianul, ḑicênd că i-aŭ dat 200 de galbenĭ ca să stăruiască să'l facă Ispravnic. L'aŭ făcut Ispravnic sub Mihaĭ Suţu, dar dupĕ treĭ lunĭ l'aŭ dat afară fără de vină. Acum 'şĭ cere baniĭ îndărăt. Deşliu nu tăgăduesce înaintea ancheteĭ, că aŭ luat 200 de galbenĭ din care aŭ dat 150 *Căimăcamuluĭ de la Craiova*. Boeriĭ cercetătorĭ sunt de părere, că numaĭ de 50 de galbenĭ să fie apucat *Deşliu*. Domnitorul reformă sentinţa şi obligă pe Deşliu să plătéscă 400 de galbenĭ în loc de 200 cât a luat ca *rusfet*, insă în folosul fisculuĭ.— Acésta se petrece la 29 Noembre 1802[1].

---

1. *Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. gospod Zem. Vlahiscoe*

Fiind-că la cercetarea ce din porunca Domnieĭ mele, s'aŭ făcut de către Dumnéluĭ Constantin Ştirbeiŭ Vornic şi Dumnéluĭ Scarlat Câmpineanu şi Dumnéluĭ post. Andon epistatul Cămărăşieĭ, pentru pîrile ce s'aŭ adus de jafurile şi nedreptăţile asupra luĭ Iordache Deşliu în vreme ce aŭ fost la Craiova, s'aŭ arĕtat dovagiu şi Dumnéluĭ Clucer Ión Vlădăianu, ḑicênd că din vremea Domnieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţul fiind căimăcam post. Ventura şi Deşliu Ispravnic la Dolj, 'ĭ aŭ dat 200 de galbenĭ Deşliuluĭ, ca să'ĭ aliverdiséscă o isprăvnicie, şi cu tóte că isprăvnicia aŭ dobândit'o prin mijlocirea Dumnéluĭ vel Ban de atuncĭ când 'ĭ aŭ arĕtat Căimacamul şi un pitac domnesc coprinḑĕtor că s'aŭ orînduit Ispravnic şi să o cunóscă acéstă milă Domnéscă fără a da vre-un ban la nimenĭ, dară de l'ar fi lăsat să isprăvnicéscă nu ar fi maĭ cerut aceştĭ banĭ înapoĭ, iară de vreme ce numaĭ peste douĕ lunĭ fără de nicĭ o vină seaŭ greşală s'aŭ scos, cerea înapoĭ de la Deşliu aceĭ 200 galbenĭ, arĕtând şi cartea Domnéscă a maziluluĭ sĕŭ, unde nu coprinde vre-o vină; pentru care nicĭ Deşliu n'aŭ tăgăduit înaintea Dumnélor orînduiţilor boerĭ cum că aŭ luat de la Cluceriu aceĭ 200 galbenĭ, fără de numaĭ aŭ răspuns, că aŭ ḑis atuncĭ cluceruluĭ, că sunt mulţĭ. ci să dea Caimacamuluĭ numaĭ 150 iară 50 să'ĭ rĕmâie şi aşa aŭ cerut de la clucer de 'ĭ aŭ dat şi un răvaş numaĭ pe 150 galbenĭ aĭ da Caimacamuluĭ, care răvaş s'aŭ vĕḑut de Dumnélor orânduiţiĭ boerĭ şi ḑice că iar fi şi dat, iar 50 'ĭ aŭ oprit, pentru care aceştĭ 50 galbenĭ găsesc Dumnélor orânduiţiĭ boerĭ cu ca e prin anaforaoa ce ne-aŭ făcut. ca să'ĭ întórcă Deşliu în Dolj Cluceruluĭ; iară pentru ceĭ-l-alţĭ 150 de galbenĭ fiind-că aŭ arĕtat Deşliu acel răvaş al Cluceruluĭ, prin care 'l rânduesce ca să'ĭ dea caimacamuluĭ, o lasă Dumnélor orânduiţiĭ boerĭ la a nóstră hotărîre. Deci făcênd Domnia mea chibzuirea cea cuviinciósă a dreptăţiĭ asupra priciniĭ aceştia, ḑicem Dumnia mea cu hotărîre: întâĭ pentru aceĭ 50 de galbenĭ, că măcar că dupĕ prinsórea ce aŭ dat Deşliu, atât înaintea Dumnélor orînduţilor boerĭ, cât şi înaintea nóstră, că de se va dovedi asupra luĭ vre-un rusfet, să plătéscă în ḑecit, se cădea a-l osândi cu maĭ mult; dară dupĕ anaforaoa Dumnélor boerilor îl lăsăm Domnia mea ca să'ĭ plătéscă clucerul îndoiţĭ, adică galbenĭ una sută, iară pentru ceĭ-l-alţĭ una sută cinci-ḑecĭ

2) In 3 Ianuar 1802, Const. Ipsilant dă un important regulament şi instrucţiuni pentru Vătajii de plaiŭ în interesul buneĭ administraţiuni şi a încetăreĭ abuzurilor, cum şi pentru urmărirea hoţilor. Ca şi altă dată Mavrogheni, Domnitorul ameninţă cu spânzurătórea pre vătajĭ şi potecaşĭ, carĭ vor călca datoria lor, maĭ cu sémă de nu vor veghea asupra trecătórelor în Transilvania [1].

---

galbenĭ fiind-că iarăşĭ cu al Dumnéluĭ cuvênt s'a legat, precum am ḑis maĭ sus, că nu numaĭ el de se va dovedi că aŭ luat ruşfeturĭ, ci şi printr'însul de se va fi dat vre un rusfet, să rĕspunḑă înḑecit şi fiind dar că nu este tăgăduit că aseştĭ 150 de galbenĭ printr'însul s'aŭ luat şi s'aŭ dat dupĕ cum ḑice, se cade dară ca dupĕ însăşĭ prinsórea luĭ, să'l îndatorim la plata înḑecită, dar milostivire făcênd 'l lăsăm a plăti aceĭ 150 de galbenĭ îndoiţĭ, adică treĭ sute, care să'ĭ dea în datoria ţĕreĭ; pentru care şi poruncim orânduituluĭ zapciŭ, că atât aceĭ o sută de galbenĭ să'ĭ împlinéscă şi să'ĭ facă teslim cluceruluĭ Vlădăianu, cât şi cele-l-alte treĭ sute de galbenĭ să'ĭ împlinéscă de la Deşliu şi să ne aducă rĕspuns: care aceştĭ 300 galbenĭ, poruncim să se însemneze la condica Divanuluĭ ţĕriĭ, că sunt a se scade din datoria ţĕriĭ unde aŭ a se însemna şi alte asemenea câte folosurĭ se vor găsi. — 1802, Noembrie 29.

Cod. XLIX, fila 9.

1. Carte domnéscă.

Io Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Sluga Domnieĭ mele Vătaşe de plaiul . . . sud . . ., 'ţĭ facem Domnia mea scire, că mulţĭ fiind din ceĭ ce sunt împlântaţĭ în firésca rĕutate, pururea le este gândul la tâlhăriĭ şi găsesc feluri de mijlóce ca aŭ să se întovărăşéscă şi cu alţiĭ din Ardeal, seaŭ şi cu vre-uniĭ de acolea dintr'acel plaiŭ şi aşa âmblând prin plaiurĭ se însoţesc prin gazde de prin satele plăeşeştĭ şi cu acest fel de începere se face tâlhăriĭ şi alte netrebniciĭ. Prin care fiind-că tótă acéstă învinuire rĕmâne a fi a vóstră, căcĭ se pricinuesce din nehărnicia ce puteţĭ avea şi din nepurtarea de grijă ce dupĕ datorie aveţĭ; şi pentru ca să nu aveţĭ cuvînt de îndreptare cu care să vĕ puteţĭ mântui de dréptă urgia Domnieĭ mele, iată de acum dintêiŭ vĕ poruncim Domnia mea, cu mare străşnicie, pentru acésta, ca să puneţĭ paznicĭ şi pre drumurile plaiurilor şi pre potecĭ, să nu îngăduiţĭ ómeniĭ din vale a âmbla prin plaiurĭ, seaŭ a trece înnăuntru fără teşchereaoa şi adeverinţa Dumnéluĭ vel Spătar, că ve-ţĭ fi în primejdie de a vĕ pierde viéţa; şi prin satele plăeşeştĭ să âmbli tu singur prin tóte acum de o dată, să 'ĭ chiezăşuescĭ cu Pârcălabĭ, ca să nu se întêmple vre-un om de la vre-un sat din plaiŭ, măcar să se adape cu gândul la acest fel de netrebniciĭ; să 'ţĭ deschiḑĭ ochiĭ, ca şi pentru ceĭ ce vor veni din lăuntru, seaŭ cu пашъшърй seaŭ fără de paşuşurĭ, în grabă să însciinţezĭ la Dumnéluĭ vel Spătar şi pre ceĭ ce vor (veni) cu paşuşurĭ să 'ĭ lăsaţĭ dupĕ orînduială să trécă; iar ceĭ ce vor fi fără de paşuşurĭ să 'ĭ opriţĭ acolo şi să însciinţaţĭ Dumnéluĭ vel Spătar şi veĭ avea rĕspunsul în ce chip să se urmeze; urmând cu tótă

Din opt articole se coprind instrucțiunile reînnoite de Domnitor prin acéstă carte deschisă. Notăm cu deosebire articolul 7 și cel al

---

sîrguiala la paza acestuĭ nizam, care acéstă voĭe să și o daĭ întru auḑul tuturor și seaŭ că aŭ trecut vre-un om de aice în lăuntru fără de teșcheréoa Dumnéluĭ vel Spătar, seaŭ că aŭ trecut nescine din lăuntru vre-un om necunoscut, seaŭ cunoscut fără de pașușĭ și adeverință, căcĭ acestor fel de ómenĭ pururea le este gândul pentru tâlhăriĭ, — să sciĭ în adevĕr, că orĭ când se va întêmpla împotriva porunceĭ acesteia urmare, că s'aŭ sfetit de «ДЖРИНДѢ» hoțĭ trecuțĭ aice, seaŭ de aice trecuțĭ acolo, acolo în plaiŭ te *vom spânzura* și pre tine și pre câțĭ-va din plăiașĭ, i potecașĭ, ca să urmațĭ negreșit întru tóte, dupĕ cum într'aceste ponturĭ maĭ jos ce arată:

A. Vătavul de plaiŭ, dupĕ datoria luĭ să iée grijă . . . . și drumurile și potecele . . . . cu mijloc ca să nu pótă . . . . . (lipsă) . . . . fără dă scirea ta nu numaĭ a merge în lăuntru în Transilvania pe drumurĭ seaŭ pe niscareva potece, care să pótă ajunge în hotarele Ardealuluĭ preste munțiĭ aceluĭ județ, ci nicĭ prin satele plaiuluĭ. Acésta este datoria și a luĭ netăgăduită, și a potecașilor.

Б. In lăuntru în Ardeal să nu îndrăsnescĭ a lăsa pre nimenĭ să trécă neavênd rĕvaș de drum de la Dumnéluĭ vel Spătar, care rĕvașe de trecĕtóre să le strîngeți și la sfîrșitul fie-căreĭ luniĭ să le trimeți la Dumnéluĭ vel Vistier, care le va arĕta la Domnia mea, prin catastih.

Г. Orĭ cine din Ardeal ce va veni aicĭ în țeară cu vre-o trebuință seaŭ neguțătorie și va avea pașușĭ de la Excelența sa Ghenăralul, să aibă voie a veni prin scirea ta și pre acela să 'l povĕțuescĭ a merge la Dumnélor Ispravniciĭ județuluĭ, ca prin scirea Dumnélor să mérgă unde va voi; iar, tu Vătașe, de plaiŭ în grabă să facĭ douĕ insciințărĭ, una la Dumnéluĭ vel Spătar și alta la Dumnélor Ispravniciĭ județuluĭ, iar pre verĭ-care 'l veĭ găsi trecut preste plaiŭ fără de pașușĭ, îndată prinḑêndu-l să 'l țiĭ acolo poprit și numaĭ decât să trimițĭ veste cu însciințare la Dumnéluĭ vel Spătar și Dumnéluĭ va arĕta Domnieĭ mele, cum și pre ceĭ ce vor cerca să trécă înlăuntru fără de rĕvaș de drum, de vor fi dintr'acel județ să 'ĭ trimiteți la Dumnélor Ispravniciĭ județuluĭ; iar de vor fi din alt județ, să 'ĭ trimiteți prin Dumnélor Ispravniciĭ la Dumnéluĭ vel Spătar.

Д. Prin tóte satele plăeșescĭ ce se află în plaiŭ, să mergĭ, tu Vătașe, înșuțĭ și aduḑênd pre *prŏcalabiĭ* satelor și pre preoțĭ, să le arĕțĭ că este strașnică poruncă, cu înfricoșare de mórte, de la Domnia mea, pentru rîndul înțărcăreĭ hoților și a tâlharilor și cu acest mijloc să cerĭ și tu chezășie de la Pârcălabĭ, i preoțĭ, i șése sătenĭ și maĭ mulțĭ, dupĕ starea satelor, cum că nimenĭ dintr'acel sat nu va eși nicĭ odineóră în hoție și pentru verĭ-care se va simți dintr'acel sat hoțĭ seaŭ gazdă, să rĕspunḑă Pârcălabiĭ și aceĭ chezașĭ; așișderea cu acest cuvînt să aibă datoria sătenĭĭ ceĭ-l-alțĭ, când vor merge undeva, la vre-o trebuință a lor, să 'l arate Pârcălabuluĭ și chezașilor, ca prin scire să mérgă; și așa înconjurând tóte satele o dată pentru acéstă trébă, apoĭ tu să te așeḑĭ la locurile de pază, fără de a âmbla prin sate pentru strînsul banilor de dajdie, la care strîns al banilor să rînduescĭ Plăiașĭ, și tu să nu lipsescĭ din locurile de pază.

8-lea. Din articolul 7 se vede că era lucru obicĭnuit aşeḑarea în ţeară

E. Nicĭ măcar un om din vale să nu aibă voie a merge să . . . (lipsă) cu tréba lor pre la satele din plaiŭ, fără de anume însciinţare către . . . . . şi fără a avea voie de la tine şi pre orĭ-care 'l veĭ găsi âmblând prin plaiŭ fără de acéstă orînduială, să 'l trimeţĭ la Dumnélor Ispravnicĭĭ judeţuluĭ să şĭ iae căḑuta iertare.

З. In fie-care dóuĕ sĕptĕmânĭ o dată să însciinţezĭ la Dumnéluĭ vel Spătar, orĭ-ce se va întêmpla în plaiŭ şi când nu se va întêmpla nimic iar să scriĭ, cum şi orĭ-ce veste veĭ auḑi de aiurea din vecinĕtate, dupĕ datorie şi să daĭ în vileag, ca să auḑă şi în lăuntru, că ţĭ-aŭ venit straşnică poruncă pentru rîndul tâlharilor şi şă puĭ acésta în orînduială şi să le urmezĭ cu deadinsul, că să sciĭ că avem Domnia mea hotărîre să spânzurăm pre orĭ-care Vătaş ce nu va urma acestor domnescĭ ale Domnieĭ mele poruncĭ.

З. Către acestea 'ţĭ poruncim Domnia mea, maĭ sus numitule Vătaşe, să aĭ purtare de grijă pentru câţĭ vor veni pentru locuinţă a se aşeḑa în ţeara Domnieĭ mele, să facĭ fóie de numele lor şi câte familiĭ sunt, să trimiţĭ pre fie-care dóuĕ sĕptĕmânĭ o dată acea fóie cu însciinţare, drept aicĭ la Dumnéluĭ vel Spătar, ca să arate Domnieĭ mele.

И. Lângă acestea să fie datorĭ Vătaşiĭ şi Plăiaşiĭ, i Potecaşiĭ a privi pururea şi în tótă vremea linia hotaruluĭ ţĕreĭ, de a se păzi în locul luĭ, precum s'aŭ întocmit şi s'aŭ preînnoit acum pre urmă întru a doua Domnie a fratelui meŭ Michail Vodă Suţul, ca nicĭ locuitoriĭ noştriĭ de dincóce, să nu se întinḑă a călca hotarul preste semne dincolo, nicĭ ceĭ de dincolo să nu se întinḑă a ĕălca hotarele dincóce şi când s'ar întêmpla a se face vre-o întindere de către ceĭ de dincolo, Vătaful să fie dator a însciinţa numaĭ decât aicĭ, maĭ înainte de a i-se jălui stăpânul aceleĭ moşiĭ.—1803, Ghenarie 3.

Archiva Statuluĭ Bucurescĭ. Cod. No. XLVII, filele 14 şi 17.

Instrucţiunĭ pentru Vătaşiĭ de plaiŭ, la ocasiunea orînduireĭ lor în post.

. . . . pre carele 'l orînduim Domnia mea Vătaf la plaiul . . . . sud . . . ca să aibă volnicie a face trebile Vătăşieĭ zapt; să fie cu privighere şi cu luare aminte ḑioa şi nóptea şi în tótă vremea, ca să păzéscă plaiul şi potecile plaiuluĭ cu Plăiaşĭ şi Potecaşĭ, ómenĭ vrednicĭ de slujbă şi de bună pază de hoţĭ, de tâlharĭ, de furĭ de dobitóce şi de cele ce sunt oprite a eşi din ţeară şi orĭ când se va întêmpla hoţime seaŭ tâlhărime, aŭ prin potecĭ, aŭ prin drumurile plaiurilor, îndată să sară cu plăiaşiĭ să 'ĭ prinḑă şi băgêndu-ĭ în butucĭ, cu bună pază să 'ĭ trimiţă la Dumnélor Ispravnicĭĭ judeţuluĭ, cu tóte pricinele hoţiilor şi ale tâlhăriilor lor în scris şi Dumnélor să 'ĭ trimiţă cu bună pază la Domnia mea, ca să 'şĭ iae căḑuta pedépsă; iar pentru cele ce se vor găsi asupra hoţilor când 'ĭ vor prinde, orĭ cal, arme, seaŭ alte cevaşĭ borfe, câte dintr'acelea vor cunósce păgubaşiĭ şi le vor dovedi cu bună dovadă înaintea Ispravnicilor, că sunt drepte ale lor, să şi le iae; iar câte voi rĕmâne ale hoţilor, acelea dupĕ obiceiŭ să le iae Vătaşiĭ împreună cu Plăiaşiĭ ce 'ĭ vor prinde, pentru osteneala lor; iar de vor avea hoţiĭ case şi alte bucate, afară din ceea

de emigranții din Ardeal. Articolul 8 e relativ la paza neîncălcăreĭ hotarelor țĕreĭ.

---

ce s'aŭ găsit asupra hoților, pentru acelea să n'aibă a se amesteca Vătașiĭ de plaiŭ, ci Ispravniciĭ să le iae în zapt, să plătéscă păgubașuluĭ, și pentru cele ce vor rĕmânea să însciințeze Domnieĭ mele și Domnia mea va hotărî; să păzéscă și satele plăeșescĭ, ca să nu fugă, seaŭ să trécă preste plaiŭ și așa să fie plaiul păzit nu numaĭ de altele ce sunt a se păzi, ca nicĭ om, nicĭ lucru, marfă fără de rĕvaș, să nu se slobódă, dupĕ cum prin deosebite ponturĭ este poruncit. Când se va întêmpla Plăiașiĭ de sub vătășia luĭ să aibă niscare-va pricinĭ de gâlcevurĭ maĭ micĭ și кѣрвий cu plăiașiĭ iar din vătășia luĭ, să 'ĭ judece Vătavul de plaiŭ și măcar că la unele pricinĭ ca acestea de vinĭ, urma de a lua Vătașiĭ glóbă, dar fiind-că aceea s'aŭ ridicat ca să nu maĭ fie glóbă, nicĭ să se maĭ pomenéscă ca un lucru fără de cale ce se urma rĕŭ, care nu era pentru vre-o înfrânare celor ce făcea necuviincióse fapte, ci numaĭ o pricină de jaf . . . . . hotărîm, că aceĭ ce vor cădea în vină, dovedițĭ cu bună cercetare să fie certațĭ cu bătaie, dupĕ mĕsura vineĭ lor, ca să se înfrîneze, ... cuteze a face cine-va pentru vre-o pismă seaŭ interes, ci s . . . . . în faptă de față și așa să 'ĭ certe, însă fiind-că . . . . . Vătașiĭ plaiurilor în acéstă puțină slobozenie ce aŭ de a face óre-care certare spre îndreptarea și înfrânarea celor ce cad în greșelĭ și vine micĭ, dintre locuitoriĭ satelor plaiurilor, se întind a pedepsi pre ómenĭ cu bătăĭ strașnice și cu casne nesuferite, carĭ eĭ nu sunt slobozĭ și volnicĭ a face acésta; iată cu hotărîre poruncim strașnic, că de acum înainte fórte să se feréscă Vătașiĭ plaiuluĭ de nisce urmărĭ ca acestea și să nu fie volnic Vătavul de plaiŭ a certa pre locuitoriĭ satelor plaiuluĭ ce vor cădea în pricinĭ de vine micĭ, maĭ mult decât cu 20 seaŭ 30 bețe, care și acéstă certare să nu se cuteze a o face cine-va fără de vină de faptă dovedită, pentru vre-o pismă seaŭ interes, că aflându-se în urmă, se va pedepsi apoĭ îndoit; iar pr cine de vinovățiĭ maĭ marĭ pentru care li-se cade pedépsă maĭ mare, aŭ a le cerceta Ispravniciĭ județuluĭ, carĭ aŭ voie a judeca și pre Vătavul de plaiŭ.

Cheltuelĭ orĭ pentru vânaturĭ, orĭ pentru șoimĭ, orĭ pentru alte verĭ-ce, să nu fie volnic Vătavul de sineșĭ, fără de scirea și porunca Domnieĭ mele în scris, a face cisle pre sate în plaiŭ, ci la vremea aceea, dupĕ ce se trimit șoimiĭ, orĭ la vremea vênaturilor, Vătavul făcênd fóia de cheltuială cu arĕtare anume la ce? și câte câț s'aŭ cheltuit? și printr'a cuĭ mână? să se cerceteze de către Ispravniciĭ județuluĭ și pre cât se va dovedi dréptă, vĕdută de tóte satele, fără de altă încărcătură maĭ mult, să se adevereze și de către Ispravniciĭ județuluĭ și așa cu poruncă dată de Domnia mea se va face cislă pre sate și acea cislă, ce cu porunca Domnieĭ mele, va face, să aibă a da Vătavul rĕvașul luĭ iscălit la fie-care sat de câțĭ baniĭ aŭ ajuns și aŭ plătit satul acel cutăria cheltuelĭ, dupĕ care acest rĕvaș să putem lua séma Vătavuluĭ la cercetări de jafurĭ; așișderea poruncim, ca Vătavul să nu lase locurile de pază, nicĭ să lipséscă, âmblând dupĕ strînsul banilor dăjdieĭ din sat în sat, ci strînsul banilor să 'l facă el, însă cu Plăiașiĭ orînduițĭ de la dênsul, căcĭ aceia să aibă a âmbla prin sate dupĕ baniĭ, iar Vătavul să străjuiască locurile de pază.

Orînduim Domnia mea și venitul Vătavuluĭ și anume:

De la toțĭ casniciĭ câțĭ se află locuitorĭ în plaiŭ să aibă a lua clacă câte

3) In Ianuar 1803, C. ipsilant reînoeşsce polcovnicia înfiinţată de Al. Moruz pentru paza de hoţĭ în pădurea Vlăsieĭ şi numesce Polcovnic pe Stoian Moşnégul, după recomandaţiunea Spatarului [1].

---

o ḑi pre an; aşişderea să iae şi de la turmele de oĭ ce vin în ţeară, de turmă câte un miel mic dintr'acea primăveară; aşişderea să iae şi câte un caş de stână; să fie şi de tóte podveḑile şi angariile apĕrat; aşişderea orînduim Domnia mea . . . . . Dumnéluĭ vel Vornic talerĭ . . . . , care aceştĭ banĭ dându-ĭ, de maĭ mult să nu fie supĕrat, ca să nu aibă Vătavul cu pricina acésta cuvînt a face vre-un jaf; drept aceea poruncim, orînduitule Vătav, mergênd la numitul plaiŭ şi arĕtând porunca Domnieĭ mele locuitorilor plăiaşĭ, să cauţĭ să păzescĭ tóte acestea de maĭ sus arĕtate poruncĭ, în tótă vremea, a te feri fórte de jafurĭ, de mâncătoriĭ, de încărcăturĭ maĭ mult la cislele satelor, de glóbe, de cisle, de cheltuelĭ fără de scirea şi porunca Domnieĭ mele, de casne, de bătăĭ, fără de vină dovedită şi fără de mĕsură; de la nimenĭ maĭ mult să nu cutezĭ a lua ceva, cu nume de venit al tĕŭ, preste cele ce 'ţĭ orînduim maĭ sus, seaŭ cu pricină că aĭ dat avaet maĭ mult la Dumnéluĭ vel Vornic şi că aĭ căutat să 'ţĭ scoţĭ avaetul din spinarea sĕracilor, ci încă şi pre Vătăşeiĭ satelor şi Pârcălabĭ să nu 'ĭ îngăduescĭ, ca să petrécă locuitoriĭ cu dreptate, după cum este vrerea Domnieĭ mele, pentru că Domnia mea după acésta avem a face cercărĭ în plaiŭ preste tótă vremea cu feliurĭ de mijlóce şi când te vom găsi cu cât de puţin, cu vre-o luare maĭ mult, hotărîre avem a te pedepsi în plaiŭ cu bătaie, acolo la vederea tuturor şi apoĭ cu târgul şi cu ocna, întorcênd şi jafurile acelea îndoit.

Poruncim Domnia mea şi vouĕ tuturor locuitorilor acestuĭ plaiŭ, să aveţĭ a 'l sci şi a 'l cunósce de Vătav, să 'ĭ daţĭ tótă supunerea şi ascultarea la trebile plaiuluĭ şi la împlinirea poruncilor Domnieĭ mele, carĭ se vor da printr'însul, cu silinţă şi cu supunere să le urmaţĭ, pentru că cine se va arĕta cu nesupunere, împotrivitor la trebile plaiuluĭ şi la împlinirea poruncilor Domnieĭ mele, să sciţĭ, că unul ca acela se va pedepsi. însuşĭ Domnul a poruncit. — 1803, Ghenarie 1.

Archiva Statuluĭ Bucurescĭ, Cod. No. XLVII, fila 16.

1. *Ion Constandin Alecsandru Ipsilant Vvd.*

Fiind-că pentru odihna şi buna petrecere a locuitorilor ţĕreĭ Domnieĭ mele de către hoţĭ şi făcĕtoriĭ de rele s'aŭ fost întocmit de Domnia sa Alesandru Vvd. Moruzi osebită polcovnicie nouă cu 40 ómenĭ de slujbă, ca să fie stătătóre şi nestrĕmutată de la marginea pădureĭ Vlăsieĭ, la pod la Paşcanĭ, în drumul cel mare, şi să se numéscă Polcovnicul *de la Vlasia*, carele cu slujitoriĭ ce s'aŭ dat îndestuĭ, aşeḑênd străjĭ pre la drumurĭ în cincĭ locurĭ, adecă la Ferbinţĭ, la Ţurloia, la Móra Săracă, la Căldăruşanĭ şi la Balotescĭ, să păzéscă şi să înconjure ne lipsit ḑioa şi nóptea tóte locurile, ca să nu găséscă făcĕtoriĭ de rĕŭ mijloc a se pripăşi şi a se încuiba în pădure, ci pricepênd şi dovedind pe uni ca aceia într'acest feliŭ de urmărĭ, să-ĭ prinḑă şi în bună pază să-ĭ trimétă la Dumnéluĭ vel Spătar; şi fiind-că acóstă polcovnicie s'aŭ întocmit a fi fără de nicĭ o dare de plocon la Spătărie, şi nicĭ să se strĕmute încât va sluji bine, de aceea dară nicĭ numitul Polcovnic

Cu tóte aceste instrucţiuni date Vătafilor de plaiuri, abusurile lor nu se pot stîrpi. Constantin Ipsilante trămite în 12 August 1806, o

---

să nu se cuteze a lua bani de la slujitori, nici cu nume de poclon al sĕŭ, nicĭ parale de sĕptĕmână, ca să nu bage pre vre-unul de rînd, ci toţi slujitoriĭ deplinĭ să'ĭ aibă ne lipsiţi din slujbă, şi pentru ostenéla luĭ s'aŭ orînduit léfă câte tal. douĕ-ḑecĭ pre lună, carele de se va dovedi în urmă cu cât de puţină urmare împotrivă, seaŭ cu nesilinţă şi cu nevrednicie la slujbă, nu numaĭ va fi lipsit, ci se va şi pedepsi straşnic. Drept aceea s'aŭ dat acéstă carte (a Domnieĭ mele) Dumnéluĭ *Stoian Moşnégul*, care dupĕ alegerea Dumnéluĭ vel Spătar prin scirea Dumnéluĭ s'aŭ orînduit Polcovnic la Vlăsia, prin care poruncim atât Polcovniculuĭ, cât şi ómeniloı, să fiţi cu tótă sîrguinţa spre aceste ce va şi orînduit şi să întêmpinaţi tot rĕul, priveghind ḑioa şi nóptea cu nepregetare şi neadormire a nu trece prin ocolul aceştĭ căpitaniĭ omul cu bănuială neîntrebat şi necercetat ca să nu scape hoţiĭ seaŭ făcĕtoriĭ de rĕŭ ne prinşi, — către acésta să se feréscă şi Polcovnicul şi ómeniĭ aceştiĭ polcovniciĭ, a nu cere conace şi a face cheltuelĭ locuitorilor prin sate, seaŭ caĭ de călărie, căcĭ pentru aceea Polcovnicul are léfă, iar slujitoriĭ să nu se cuteze ferindu-se, iară Polcovnicul şi ómeniĭ sĕĭ a nu prepune pre cine-va cu pricină de hoţi seaŭ gazdă de hoţi fără de a fi adevĕrat, pentru vre-o pizmă veche, seaŭ pentru vre-un interes de pîră nedréptă ca să se rădice şi să se pórte de colo până colo, precum şi la âmbletele lor să se pórte ca bună orînduială printre locuitorĭ, şi cu cuvinte de omenie, fără de a ocarî, orĭ a înjura, seaŭ a bate şi a căzni. — *ii saam receh gd.* — *1803 Ianuar.*

Maĭ iată douĕ acte de administraţiune:

Fiind-că . . . . neferul de la ogiacul Curţeĭ este orînduit de către Domnia mea de pază la satul Afumaţi jud. Ilfov, dupĕ jalba şi cererea locuitorilor de acolo, i s'aŭ dat acéstă domnéscă a Nóstră carte la mânile luĭ, spre a fi sciut, căruia i se şi poruncesce de către Domnia mea spre a fi îngrijitoriŭ pentru câţi trecĕtorĭ se întêmplă a-şĭ avea trecere pre acolo, verĭ arnăuţi, verĭ Turcĭ, verĭ ce alt ar fi, a nu îngădui să facă locuitorilor pagubă şi cheltuelĭ cu conace fără de plată şi la luare de caĭ seaŭ alte lucrurĭ de ale lor, ci să'ĭ apere şi să'ĭ ocrotéscă de bantuelĭ şi supĕrărĭ ca acele.—1803, Martie 24.

. . . . *Zem Vlahiscoie*

Dumnévóstră Ispravnicilor ot sud. Ilfov, fiind-că luăm Domnia mea pliroforia, că uniĭ din făcĕtoriĭ de rele viind la satul Obileştiĭ şi călcând pre un Simion Logof. şi pre un Zoe sin Anastase căpitan, aŭ şi rănit pre unul dintre aceştia douĭ, adecă pre Zoe, şi dupĕ ce aŭ jăfuit aceĭ făcĕtorĭ de rele luând cele ce aŭ găsit, apoĭ aŭ scăpat şi aŭ fugit fără de a sări dupĕ dînşiĭ cinevaşi ca să'ĭ prindă în vreme când aŭ fost împrejuru câţi-va din negustoraşiĭ ce se afla acolo, pentru care cu mirarea nóstră fu să auḑim de o urmare ca acésta acolo unde este căpitănie cu atâţia slujitorĭ; ci iată într'adins rînduim Domnia mea pre acest . . . . . de Panduri cu . . . . . Panduri ca să stea acolo de pază pentru acel feliŭ de ómenĭ rĕĭ; către acestea poruncim şi

inspecţiune generală în plaiurile de sub Vornicia ţereĭ de sus. Asemenea inspecţiunĭ eraŭ, cu tóte acestea, maĭ mult să dea ocasiune de stórcere a Vătafilor în favórea marilor Vornicĭ, a Ispravnicilor şi a Inspectorilor [1].

Armăşeiĭ trămişĭ prin plaiurĭ ca să prindă hoţiĭ, luaŭ şi eĭ ocasiune numaĭ de a jăfui pre locuitorĭ, precum se póte vedea acésta din următorul document:

Porunca ce s'aŭ făcut la Divanul Craioveĭ pentru Armăşeiĭ ce vin în plaiurĭ şi jăfuesc locuitoriĭ cu pricină de hoţiĭ, de sunt 20 de anĭ.

Io Constantin Alexandru Ipsilante Voevod

Cinstiţilor şi credincioşĭ Boieriloĭ Domnieĭ mele, Dumnéta Caimacamule al Craioveĭ şi Dumnévóstră boierilor Divanuluĭ nostru de acolo, sĕnĕtate, vĕ facem în scire, că Dumnéluĭ, cinstit şi credincios boierul Domnieĭ mele, vel

---

Dumnévóstră, ca să aveţĭ a vĕ purta cu tótă îngrijirea pentru acestea după atâtea porunciĭ ce vĕ sunt date, dojănind şi pre aceĭ negustoraşĭ care din sunet şi sgomot ce s'aŭ făcut auţind urmarea acelor făcĕtorĭ de rele, pentru ce n'aŭ sărit asupră-le ca să'ĭ prinză, şi să avem respuns de primirea şi urmarea porunciĭ nóstre. *ii saam receh gd.* — 1803, Sept. 21.

1. . . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Volnicim pre al nostru Gheorgache ca de împreună cu . . . . . ce este orînduit din partea Dumnéluĭ vel Vornic de ţeara de sus, să mérgă la maĭ jos arĕtatele plaiurĭ, unde la fieş-care să aibă a face scumpă şi amĕruntă cercetare asupra Vătaşilor de plaiŭ, pentru tóte urmările lor ce vor fi făcut de când s'aŭ orînduit fieş-carele pre anul acesta, cu verĭ-ce mijlóce vor socoti orînduiţiĭ cercetătorĭ a fi cu cuviinţă spre descoperirea adevĕruluĭ, ca să dovedéscă adecă de s'aŭ purtat Vătaşiĭ acestor plaiurĭ întocmaĭ după cuprinderea Domnescilor ponturĭ, ce sunt arĕtate în cărţile de Vătăşie, carĭ le aŭ pre la mânile lor, seaŭ aŭ făcut vre-o năpăstuire locuitorilor la cis'ele lor cu vre-o luare maĭ mult preste cele orînduite, cât şi asupra nizamuluĭ mărfeĭ despre vecinĕtate, şi de l-aŭ păzit întocmaĭ după ponturile ce sunt date, şi în scurt pentru verĭ-cătuşĭ de puţină urmare scaŭ luare vor fi făcut împotriva poruncilor ce sunt date, de tóte acestea să cerceteze orînduitul cu deamĕnuntul, precum s'aŭ ţis maĭ sus, şi de cercetarea ce vor face la tóte aceste plaiurĭ precum s'aŭ ţis maĭ sus, să aducă Domnieĭ mele întrógă pliroforie. — 1806, August 12.

Acéstă poruncă s'aŭ făcut la 11 plaiurĭ, aparţinênd Vornicieĭ de ţeara de sus.

Cod. XLIX, fila 260.

Vornic de ţeara de sus, Stefan Văcărescu, ne arată însciinţarea ce fac, atâţ Vătavii de plaiul Novacii, sud Gorjiŭ, cât şi Vătavii de plaiul Hurezi, sud Vâlcea, cum că un Dumitru Logofĕtul armăşesc de aicĭ viind acolo în plaiurĭ cu Armăşeiĭ, pentru pricinĭ vechĭ şi pîrĭ ne adevĕrate de sunt 20 de anĭ, de 15 anĭ, de 6 anĭ, de 7 anĭ şi de 5 anĭ, apucând pre locuitoriĭ plaiurilor i-aŭ jeremetisit cu banĭ, carĭ întru acéstă osebită fóie ce vi se trămite să o vedeţĭ, sûnt arĕtaţĭ, cum şi la vremea bâlciurilor ce se fac acolo în plaiurĭ, fără de a fi vre-un obiceiŭ vechiŭ, vin Armăşeiĭ de fac multe supĕrărĭ locuitorilor, dintr'a cărora pricină se sparg bâlciurile, şi rĕmân locuitoriĭ de nu 'şĭ pot face alişverişul lor, carĭ aceĭ ómenĭ armăşescĭ, măcar şi cu volnicia Divanuluĭ de vor fi trămişĭ, pentru ce Dumnévóstră îngăduiţĭ a se face acest fel de jafurĭ, şi cum îndrăsnesc Armăşeiĭ de acolo a geremetisi ómenĭ cu banĭ pentru pricinĭ trecute de atâţia anĭ? cu ce cuvînt, cu ce sloboḑenie, şi cu ce poruncă? deciĭ strașnic vĕ poruncim, pentru toţĭ aceştĭ banĭ verĭ-câţĭ s'aŭ luat de la locuitoriĭ acestor plaiurĭ de către acest Logofĕt şi de către Armăşeĭ, orĭ cu drept de se vor fi luat, seaŭ fără dreptate, numaĭ de cât, fără alt cuvînt de pricinuire, să 'ĭ faceţĭ tacsil, şi fără a se popri vre-o ḑeciuială, cum şi fără zăbavă câtuşĭ de puţină, să porniţĭ omul într'adins cu baniĭ în mână, care mergênd la numitele plaiurĭ, în faţa Vătavilor de plaiŭ, să 'ĭ întórcă şi să dee în mână fieşcăruia locuitor de la care aŭ luat aceĭ banĭ, grijind Dumnévóstră dupĕ datorie vĕ, ca de acum înainte să nu maĭ vie la auḑul nostru acest fel de urmărĭ, căcĭ nu numaĭ aceĭ jăcaşĭ grea pedépsă aŭ a cerca de la Domnia mea, ci şi Dumnévóstră cu nicĭ un cuvînt nu vĕ veţĭ îndrepta, şi de urmarea poruncĭĭ să aveţĭ a însciinţa Domnieĭ mele şi fiţĭ sănĕtoşĭ.—1805, Martie 8 [1].

Zabiţii şi Neferiĭ trimişĭ şi aşeḑaţĭ la anumite drumurĭ pentru paza hoţilor, maĭ adese înlocuiaŭ eĭ pre hoţĭ. Cunóscem un cas din judeţul Secueni, unde Zabitul judeţuluĭ şi Neferiĭ 'şĭ crează havaeturĭ în banĭ de la carele ce trec pre drum încărcate cu var, cu cherestea, cu vin şi rachiŭ, ba încă percep acest noŭ avaet «prin multe feluri de bătăĭ, supĕrărĭ, jafurĭ şi luărĭ» [2].

---

1. Cod. XLIX, filele 209—210.

2. *Io Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.*

Cinstit şi credincios boierule al Domnieĭ mele, biv vel Clucer Ianache Bărcanescule, Ispravnice ot sud *Saac*, sĕnĕtate, fiind-că ne-am însciinţat Domnia mea că atât Zabitul judeţuluĭ de acolo cum şi Neferiĭ sĕĭ păzind drumurile, cu nume de havaet, obicinuesc a lua banĭ de la carele cu var şi cu cherestea, şi cu vin, şi cu rachiŭ, şi multe feluri de bătăĭ, supĕrărĭ, jafurĭ şi luărĭ fac locuitorilor; poruncim . . . . . să facĭ Dumnéta cercetare de tóte aceste cu tótă scumpĕtatea şi pliroforisindu-te cu bună adeverire de verĭ-ce fel de jafurĭ şi urmărĭ

In localităţile cu jurisdicţiune specială, precum era la Slatina şi la Ocnele-Mari din Vêlcea, unde administratorul era un jude, abusurile nu eraŭ maĭ puţin mari. La 6 Iulie 1805, Domnitorul trimite cercetare la faţa loculuĭ în contra judeluĭ de la Ocnele-Mari: «să faceţi scumpă cercetare de tóte urmările pîrîtuluĭ jude şi verĭ-câte jafurĭ ne drepte se vor găsi asupra luĭ de la verĭ-cine, tóte acelea să se împlinéscă păgubaşilor pînă la un ban, apoĭ să iae orînduitul Mum-başir pre pîrâtul jude împreună cu cercetarea ce va face acolo la faţa loculuĭ şi să 'l aducă aicĭ la Domnia mea» [1].

Iată budgetul dupĕ care eraŭ remuneraţi în 1804 unii din funcţionariĭ ceĭ rînduiţi la Epitropia obştiriĭ:

Ceĭ ce sunt orînduiţi în slujbele Epitropieĭ obşteĭ

Leafa pre o lună		
Tal.	Banĭ	
60	—	Douĭ Epitropĭ la cutia milostenieĭ, însă: Ilie Postelnicul, Toma Logofĕtul.
60	—	

împotrivă ar fi făcênd Zabitul de acolo şi Neferiĭ sĕĭ, să aibĭ a face Domnieĭ mele însciinţare pre larg pentru tóte cu bună şi întrégă pliroforie adevĕrul lucrurilor, care însciinţare a Dumitale va fi nesciută, şi nearĕtată Zabituluĭ seaŭ ómenilor luĭ, ci dar aşa să urmezĭ negreşit şi să fiĭ sĕnĕtos.—1804, Iunie 13.

Cod. XLIX, fila 169.

1. . . . . *Zem. Vlahiscoie*

Fiind-că am luat Domnia mea însciinţare pentru judele ot vel Ocnă din sud Vălcea, că arĕtându-se cu mare nesupunere şi apsifisie, nu încetéză cu a face supĕrărĭ şi jafurĭ, atât ómenilor ce se află în slujba Ocneĭ, cât şi altor locuitorĭ de pre împrejur, din pricină căcĭ are cumpĕrată Vornicia din partea loculuĭ şi meşteşugeşce felurĭ de vicleşuguri şi pricinuirĭ, cu care 'ĭ globesce necontenit, cum şi cumpĕrătorilor de sare ce merg la numita Ocnă, asemenea le face supĕrărĭ şi jafurĭ închidêndu-ĭ şi globindu-ĭ, care aceste netrebnice urmărĭ, fiind-că sunt cu totul împotriva voinţeĭ Domnieĭ mele şi pricinuitóre de pagubă la alişverişul Ocneĭ, zătignindu-se din pricina luĭ fieş-care cumpĕrător a merge acolo spre a face alişveriş, de aceea dară orînduim pre al nostru, cu carele poruncim ca unul din Dumnévóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, împreună şi cu orînduitul Mum-başir mergênd la faţa loculuĭ să faceţi scumpă cercetare de tóte urmările pîrâtuluĭ jude şi verĭ-câte jafurĭ şi luărĭ nedrepte se va găsi asupra luĭ, de la verĭ-cine, tóte acelea să se împliniască păgubaşilor pînă la un ban, apoĭ să iae orînduitul Mum-başir pre pîritul jude împreună cu cercetarea ce va face acolo la faţa loculuĭ şi să 'l aducă aicĭ la Domnia mea.—1805, Iulie 6.

Cod. . . . . fila 226.

60 — Report.
60 — Doui Epitropi la cutia orfanotrofieĭ, însă: Dinul Logofĕtul, Teodorache Priseceanu.
30 — Un Epitrop la cutia şcólelor, însă: Medelnicer Caclica.
30 — Un grămătic, care are îngrijire şi pentru cişmele, însă: Răducanul.
40 — Un Condicariŭ.
100 — Gt. Vistierul Nicolache, Sameş la tóte aceste cutiĭ, însă: taleri 60 léfa.
40 pentru hârtie, cernélă, céră tare şi alte trebuinţe ale zărăfieĭ.
100
9 60 Constantin odăiaşul pentru paza zărăfieĭ, însă:

Tal.	Banĭ	
329	60	
5	—	léfa.
4	60	emeclic câte şese parale pre ḑi.
9	60	

Adecă treĭ sute douĕ ḑecĭ şi nouĕ şi banĭ şese ḑecĭ.

Ioan Constantin Alexandru Ipsilant Vvd. i gospod Zem. Vlahiscoie

Cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ mele, Dumnéta vel Vornice al obştirilor, pre aceştĭ maĭ sus numiţi ce se orînduesc de Domnia mea în trebile Epitropieĭ, să 'ĭ metahirisescĭ la slujbele ce sunt orînduiţĭ, *tol co pisah gd.*— 1804, Septembrie 5.

La 18 Ianuarie 1804, Constantin Ipsilant dă pitac către marele Armaş, dupĕ anafora[a]oa ce acesta aŭ presentat, ca să se dee uniformă slujbaşilor puşcărieĭ. Costul uniformeĭ să nu 'l iae Armaşul mare cu mijlocul cisleĭ, ci din banii ce ia de la orînduelele sĕptĕmâneĭ acestor slujitorĭ, că nu voesce Domnitorul să fie năpăstuiţi slujitoriĭ puşcărieĭ[1].

1. *Anaforaoa pentru slujbaşiĭ puşcărieĭ a se îmbrăca şi a li se da podóbă cu semne.*

«Cinstiţĭ şi credincioşĭ boierĭ aĭ Domnieĭ mele, Dumnéta Epistatule al Armăşieĭ, s'a vĕḑut de Domnia mea arĕtarea ce ne facĭ printr'acéstă anafora la care 'ţĭ rĕspundem, că cu cale şi bună este rîvna Domnieĭ tale la acésta, de a se împodobi şi a se îmbrăca, adecă cu acest fel de haĭne breasla armăşéscă, dar nu cu mijlocul cisleĭ ce ne arĕtaţĭ, ci Armăşia cu din banii ce ia de la orînduelile sĕptĕmâneĭ acestor slujitorĭ să facă acéstă podóbă a bresleĭ, căcĭ a da eĭ şi banĭ rînduelilor de sĕptĕmână şi a da şi banĭ cheltueleĭ pentru haine, acésta nu este cu dreptate şi nu vroim Domnia mea, ca cu nĕpăstuirea lor să se facă podóba bresleĭ».—1804, Ghenarie 18.

Cod. XXXVII, fila 32.

La 16 Ianuarie 1803, Constantin Ipsilant trimite pre M. Negrea să cerceteze despre resvrătirile luĭ Stanciu Deşliu şi amenințările de omor ale acestuia contra nouluĭ Vătav de plaiŭ Pâcleanul, care aŭ succedat luĭ Deşliu în Vătăjie. Deşliu nu caută a-şĭ resbuna numaĭ în contra luĭ Pâcleanu, ci organiséză cétă de hoțĭ şi jăfuesce pre locuitorĭ[1]

In 19 Februarie 1803, Constantin Ipsilant opresce pe Zapciiĭ, Spătărieĭ, Agieĭ şi Armăşieĭ de a bate ómeniĭ cu de la sine putere fără de a fi judecațĭ. Domnitorul ordonă însă să fie pedepsit cu falanga un slujbaş care a bătut pre Nicola Căldărarul şi ordonă să fie dat afară din slujbă.

Acéstaşĭ dispositiune o comunică Domnitorul şi mareluĭ Spătar la 22 Februarie 1803[2].

---

1. *Zem. Vlahiscoie*

Fiind-că Ispravniciĭ ot sud Buzĕŭ însciințéză Domnieĭ mele de la 6 ale luneĭ aceştia pentru un Stanciu Deşliu şi Nicola Bostan cu alțĭ 6 cetaşĭ aĭ lor ot plaiul Slăniculuĭ, dintr'acel județ, cum că după ce l'aŭ judecat înaintea Domnieĭ mele cu Dinul Pâcleanul, ce era Vătav la acel plaiŭ, carele l'aŭ scos din Vătăjie şi s'aŭ rînduit alt Vătav în locul luĭ, înturnându-se maĭ sus numițiĭ de aicĭ înapoĭ în plaiŭ s'aŭ maĭ încărdoşit şi cu alțĭ cincĭ-şese şi mergênd la casa numituluĭ Pâcleanu cu scop ca să'l omóre, aŭ prins de veste şi închiqêndu-se în casă, abia aŭ scăpat, iară pre alțĭ ómenĭ ce aŭ găsit afară pre toțĭ i-aŭ bătut, i-aŭ căsnit, spărgêndu-le şi capetele, din carĭ uniĭ se află zăcênd; şi în cea de pre urmă vĕqênd că pre numitul Pâcleanu nu póte pune mâna, fiind închis în casă, aŭ început a căuta topóre ca să 'ĭ taie casele şi să le dĕrîme pre dînsul, şi negăsind topóre, ca să 'şĭ isprăvéscă gândul lor, aŭ plecat de acolo, şi făcêndu-se cete păzesc drumurile, supĕrând şi pre alțĭ locuitorĭ, în cât şi-aŭ părăsit casele de rĕutățile lor, dintr'a cărora pricină şi vorbe próste ce presară prin satele plaiuluĭ, s'aŭ dat zătignire la împlinirea banilor Visterieĭ şi la alte orînduelĭ, stând tóte trebile plaiuluĭ baltă, cum asemenea tacrir în scris vĕqurăm că aŭ dat şi alțĭ locuitorĭ dintr'acel plaiŭ către rĕposatul Grigorie Hrisoscoleŭ, care fusese trimis de către Domnia mea într'acel județ arĕtător de aceste urmărĭ ale maĭ sus numiților, cu plângere că şi eĭ pătimesc de către dînşiĭ; drept aceea orînduim pre al nostru proincredincer Mihalache Negrea, căruia i dăm volnicie printr'acéstă Domnésca nóstră carte, ca să mérgă la numitul plaiŭ, să facă cercetare şi de va găsi, că în adevĕr, aŭ făcut numițiĭ acest fel de rele şi netrebnice urmărĭ şi porniri ca acestea, să 'ĭ iae cu ajutor şi de la Ispiavniciĭ judeţuluĭ, şi împreună cu cercetarea ce va face în scris de tóte urmările lor, rădicându-ĭ să 'ĭ aducă aicĭ la Domnia mea.—1803, Ghenarie 16.

Cod. XLIX, fila 19—20.

2. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilant Vvd.*

Dumitale vel Agă, 'ţĭ facem în şcire, că Zapciiĭ şi aĭ Spătărieĭ şi aĭ Agieĭ şi aĭ Armăşieĭ cum că n'aŭ volnicie a pedepsi cu bătaie pre cinevaşĭ, acésta

Oprirea bătăiei ţĕranilor de către zapcii onoră pre Ipsilant, deşi nu e de creḑut că ordinea luĭ fu ascultată.

---

s'aŭ făcut sciută şi cunoscută, nu numaĭ printr'alte ponturĭ ce s'aŭ dat, ci şi prin hotărîrea ce Divanul, de faţă fiind şi Dumnélor veliţi boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, întru auḑul tuturor, la pricina Vătafului aceluia ce s'aŭ fost bătut de Polcovnicul Bălauri, că nu sunt volnicĭ a bate şi a pedepsi de sineşĭ om, fără de numaĭ când cinevaş cade în vre-o vină are a da la Zăbitul cel mare al sĕŭ adecă la Aga, séŭ la Spătar, spre cercetarea vinovăţieĭ şi a osândeĭ ce i se cade, şi fiind-că pentru aceea avem Domnia mea şi judecătoriĭ rînduite într'adins şi la Spătărie şi la Agie, împotriva căruia nizam ce şi prin hotărîrea cu Dumnévóstră într'auḑul tuturor s'aŭ dat, fiind-că Halea Căpitan de dorobanţĭ aŭ cutezat a pedepsi de sineşĭ cu bătaia în falangă pre Nicola Căldăraru, precum însuşĭ înaintea Domnieĭ mele nu putu tăgădui, că aŭ bătut pre omul acesta în falangă, fără a nu avea nicĭ Agia în şcire, iată că Zapciŭ al Divanuluĭ Domnieĭ melo Vătaful de Păhărniceĭ trămitem pre Căpitanul de dorobanţĭ la Dumnéta, unde poruncim, ca chiar la Agie, cu puterea acestuĭ domnescul nostru pitac, să-l pedepseşcĭ în falangă, cu atâtea toiege cu câte adecă şi eĭ aŭ cutezat de aŭ pedepsit pre Nicola Căldăraru, în faţa orînduituluĭ nostru Zapciŭ, şi apoĭ să-l lipsiţĭ din mansupul acesta, fără de a putea să ceară vre-un analogon al avaetuluĭ dorobănţieĭ, rĕmâindu-ĭ îndestul, că cu nevrednicie un netrebnic ipochimen ca acesta aŭ îmbrăcat caftan. — 1803, Februarie 19.

Cod. XLIX, fila 145.

Ioan Constantin Alexandru Ipsilant Vvd. gpd.

Dumnéta vel Spătar, 'ţĭ facem Domnia mea în scire, că pentru rîndul Zapciilor spătărescĭ şi agescĭ, cum şi Căpitaniĭ de dorobanţĭ, Căpităniа de lefegiĭ, Polcovniciĭ şi alţĭ, s'aŭ dat de către Domnia mea nizamul cel cuviincios, atât prin alte poruncĭ, cât şi prin hotărîrea ce am făcut cu Divanul, fiind şi Sfinţiĭ părinţi Archiereĭ şi Dumnélor veliţiĭ boerĭ faţă, în pricina Polcovniculuĭ Balauri cu un Vătăşel de la mahala, că nu sunt volnicĭ a pedepsi şi a bate pe nimenea din câţĭ aŭ pricinĭ la dênşiĭ, nicĭ cu mult nicĭ cu puţin, măcar pentru orĭ-ce vină, fiind-că acésta este dată numaĭ zabiţilor marĭ aĭ Politieĭ, adecă: vel Spătar şi vel Agă, carĭ ca nisce dregătorĭ nu este îndoială că aŭ a cerceta de se cade cu dreptate pedépsă de bătaie dupĕ starea vineĭ luĭ, iar nu şi ceĭ-l-alţĭ Zapciĭ spătărescĭ şi agiescĭ, carĭ orĭ pentru vre-o pismă veche, orĭ pentru vre-un interes, seaŭ din nesciinţă şi nepriceperea de orînduiala judecăţilor, póte să bată ómeniĭ fără de cuvînt şi să curgă un catahrisis ca acela în Politie, ce nu este al buneĭ orînduelĭ; pentru aceea, dară am rădicat Domnia mea acóstă întindere şi volnicia bătăilor de la dênşiĭ, fără numaĭ când vre-unul va vinovăţi în vre-un fel de chip, pentru ca să nu doséscă şi să scape acel vinovat, ca un Zapciŭ ce este, vel Căpitan de dorobanţĭ, vel Căpitan de lefegiĭ şi ceĭ-l-alţĭ are a prinde şi a'l rădica, dară îndată să'l dee la Spătărie séŭ la Agie, a'ĭ face cercetare şi osînda podepseĭ luĭ, iar eĭ nu pot să bată. Aşişderea fiind-că Zapciiĭ spătărescĭ şi agescĭ sunt datorĭ dupĕ orînduiala lor a âmbla nóptea de strajă pentru paza Politieĭ, ḑicem şi pentru ceĭ ce se vor prinde

La 23 Februarie 1803, Domnitorul trămite să se ridice cu forța și să fie adus la Divan un proprietar de moșie Ioniță Argintoianu, pentru-că nu îngăduie prinderea hoților pe moșia lui [1].

La 13 Martie 1803, Domnitorul ordonă mareluĭ Postelnic să vestéscă boerilor și pre la monastirĭ, că nu aŭ voïe să țină ómenĭ streinĭ

---

nóptea de străjărĭ în vre-un fel de netrebnicie, că are pre unul ca acela a'l rădica, dară îndată a doua ḑi diminéța să'l dea în scirea Dumnéluĭ Spătaruluĭ, seaŭ a Dumnéluĭ Agă, ca să cerceteze pricina pentru care s'aŭ rădicat, spre a da nizamul ce se cade de urmare· precum și pentru ceĭ cu pricinĭ de datoriĭ micĭ și mărunte, carĭ se trag de către davagiĭ lor la Căpitanul de dorobanțĭ, séŭ la căpitanĭ de lefegiĭ, dupĕ ce 'ĭ va aduce la oprélă, iarășĭ să facă arĕtare de pricina lor, pentru fieș-care la Spătărie, unde avem Domnia mea și judecătorie într'adins orînduită, ca dupĕ orînduiala și povățuirea dreptățeĭ ce se va da de la Spătărie, așa să se urmeze. Decĭ, cu tóte că și prin hotărîre cu Divanul am rădicat volnicia de la dênșiĭ a bate și a pedepsi omul pentru catahrisis ce am ḑis, dară pentru ca să nu aibă cuvînt de îndreptare vre-unul, orĭ cu pricină că aŭ fost odată obiceiu, orĭ cu cuvînt că n'aŭ auḑit și n'aŭ sciut hotărîrea acésta, iată într'adins scriem Dumitale acest pitac, care să'l facĭ cunoscut zapciilor Dumitale și să le daĭ învĕțătură și povățuire a păzi nizamul acesta acum și tot-d'a-una și fără a face urmărĭ împotrivă, pentru-că cel ce va călca nizamul acesta și se va întinde maĭ mult a bate pre cine-vaș, să scie, că cu atâtea toiage se va bate și el și se va lipsi și din mansupul luĭ; care acest pitac să se trécă și la condica Spătărieĭ, spre a fi tot-d'a-una nizamul acesta sciut, *tol co pisah qpd.* — 1803, Februarie 22.

Asemenea pitac s'aŭ făcut și la vel Agă.

Cod XLIX, fila 147.

1. . . . . *Zem. Vlahiscoie*

Fiind-că Dumnéluĭ vel Spătar aŭ arĕtat Domnieĭ mele înscințarea ce face la Spătărie Căpitanul de la Podul Vălenilor, cum că un Ioniță Argintoianu, ce are moșia și satul acolo aprópe, nu numaĭ tot-d'a-una îĭ stă împotrivă la nizamul hoților, neîngăduindu-l nicĭ a intra în satul luĭ spre cercetare, ci acum aflând un hoț acolo în satul sĕŭ și vrênd să'l rădice, numitul Argintoianu i l'aŭ și luat din mână, care hoț făcuse arĕtare, că maĭ scie încă treĭ hoțĭ; orînduim pre sluga Domnieĭ mele Zapciul spătăresc, să mérgă acolo unde se află numitul Argintoianu, și cu acesta domnésca nóstră carte, dăm volnicie să'l rădice, atât pre el, cât și pre hoțul acela ce Căpitanul arată că i l'aŭ luat din mână și să 'ĭ aducă aicĭ, și pre hoț să'l dee în cercetarea Spătărieĭ, iar pre numitul Argintoianu să'l înfățoșeze înaintea Dumnélor veliților boerĭ, unde să i se facă cercetare: cu ce cuvînt stă împotrivă la nizamul și îngrijirea aceea ce sunt porunciți Căpitaniĭ de obște pentru buna petrecere și odihna obșteĭ, maĭ vêrtos de față să se arate sprijinitoriĭ hoților, maĭ vêrtos acum în vremea primăvereĭ când trebue cea maĭ multă deșteptare și îngrijire să o facă ceĭ rînduiți în trĕba acésta? și să arete Domnieĭ mele prin anafora, *ii saam receh.*—1803, Februarie 23.

Cod. XLIX, fila 29.

fără chezăşie, ca *neferi* şi să'i trimiţă la océcurile curţeĭ, spre a da chezăşie, că de nu, vor fi isgoniţi din Bucurescĭ ca vagabonḑi, afară de ceĭ ce se hrănesc cu meşteşug, seaŭ cu vre-o neguţătorie [1].

Dăm în note o carte de numire ca Ispravnic, din 7 Martie 1803, cum şi treĭ cărţi din acelaşi an, modele de numire de Căpitan de scaune şi de margine. Coprinsul acestor cărţi ne lămuresce, că atributele acestor funcţionari aŭ rĕmas tot cele ce cunóscem, de la organisaţiunea ţĕreĭ sub Alexandru Ipsilante [2].

1. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod*

Cinsitite şi credincios boerule al Domnieĭ-mele, Dumnéta vel Postelnice, fiind-că din cercetările ce facem Domnia mea nizamuluĭ politieĭ, aflăm că atâta adunătură de ómenĭ streinĭ nesciuţĭ, fără nicĭ un căpătĭiŭ şi fără de nicĭ o stare, se găsesc, în Bucurescĭ maĭ vêrtos acum între acele ḑile, dupĕ însciinţarea ce avem, s'aŭ înmulţit acest fel de streinĭ, ómenĭ necunoscuţĭ din care acéstă adunătură şi înmulţire a acestor fel de streinĭ, fără de nicĭ un căpătiiŭ, nu puţine hoţiĭ şi astă-ḑĭ se întîmplă în politie pentru aceea dară, trebuinţă fiind a se face o căutare pentru uniĭ ca aceştia şi a se da nizamul cel trebuincios, fiind-că ceĭ maĭ mulţĭ dintr'acestia streinĭ se lipesc pre lângă boerĭ şi pre lângă mŏnăstirĭ, pentru slujbă cu nume de Neferĭ, cariĭ primindu-se fără de nicĭ un fel de chezăşie, nu numaĭ în celea netrebnice urmărĭ se pot afla, ci şi însuşĭ stăpîniĭ lor ce i-aŭ primit pentru casele sale, nu trebue să fie încredinţaţĭ fără de nicĭ o sigurantă. De aceea dar poruncim Dumitale, să areţĭ porunca acésta la toţĭ Dumnélor boerĭ Domnieĭ mele de obşte şi la tóte mŏnăstirile, că câţĭ aŭ Neferĭ Arnăuţĭ, Sêrbĭ, seaŭ orĭ-ce fel de om strein, primiţĭ în slujbă, sĕ-ĭ trimiţă la ogécurile Curţiĭ, spre aşĭ da chezăşie, a cărora chezăşie luându-se în scris la cămara Domnieĭ mele şi trecêndu-se şi numele lor la catastiful cămăriĭ, să li se dea de la cămăra Domnieĭ mele teşcherele arĕtătóre de Neferĭ la cutare boer, seaŭ la cutare mŏnastire, şi aşa cu chezăşia şi cu teschereleie la mânele lor, vor fi sloboḑĭ şi nesupĕraţĭ în slujba stăpînilor lor, iar câţĭ nu vor urma acestuĭ nizam şi se vor găsi la cercetarea ce avem a face în urmă, fără acest fel de chezăşie şi ne scrişĭ în catastivul cămăriĭ, uniĭ ca aceĭ aŭ să se isgonéscă din politie, afară de ceĭ ce se hrănesc cu vre-un meşteşug şi cu vre-o negustorie, carĭ făcêndu-se sciuţĭ la Dumnéluĭ vel Vornic al politieĭ, că se chivernisesc cu dreptate, muncă a meşteşuguluĭ şi a negustorieĭ lor sunt în pace, *tolico pisah gpd.* — 1803, Martie 13.

Cod. XLIX, Fila 156.

2. *Carte de numire de Ispravnicĭ*

....Decĭ mergênd la numitul judeţ să aibă a se uni cu tovarĕşul sĕŭ şi să apuce amîndoĭ trebile judeţuluĭ, cu silinţă, ce să caute împreună poruncile care se trămit de la Domnia mea, să se siléscă cu tótă sîrgunţa, pentru întregimea judeţuluĭ, pentru adunarea şi strîngerea locuitorilor celor risipiţĭ, la locaşurile şi odihna lor, să păzéscă dreptatea săracilor locuitorĭ, întru tóte, spre a petrece cu toţĭ bine chivernisiţĭ, mulţămiţĭ şi feriţĭ de orĭ-ce nedreptăţĭ şi jafurĭ, urmând poruncilor şi povsţuirilor ce i s'aŭ dat de Domnia mea. Şi nu numaĭ

Cuvintele «*Săracii locuitori*» nu lipsesc în asemene pitace de numire de ispravnicĭ. Domnitorul recomanda noilor ispravnicĭ, să pă-

---

Domnia lor să se ferésca de orĭ-ce urmărĭ împotriva poruncilor Domnieĭ mele, ce şi pre zapciiĭ Dumnélor să nu-ĭ îngăduiască a face vre-o supĕrare seaŭ vre-un jaf, cât de puţin locuitorilor, preste poruncile Domnieĭ mele, căcĭ pentru aceia vor avea înşişĭ a da sémă. . . . . .

Poruncim Domnia mea şi vouĕ tutulor locuitorilor acestuĭ judeţ, mazilĭ, breslaşĭ, căpitanĭ şi slujitorĭ, să fiţĭ cu căduta supunere la numiţiĭ boerĭ orînduiţĭ. — 1803, Martie 7.

Carte de Căpitan

. . . . Zem. Vlahiscoie

Sluga Domnieĭ mele. . . . . pre care prin alegerea Dumnéluĭ vel Spătar l-am făcut Domnia mea Căpitan de margine la Căpităniа ot. sud . . . . ca să aĭbă volnicie cu acéstă carte a Domnieĭ mele de a face maĭ sus ḑisa Căpităniе zapt, şi pre toţĭ slujitoriĭ acesteĭ Căpităniĭ, şi să fie următor cu tótă silinţa şi privegherea cea cuviinciósă la sĕvîrşirea trebilor acesteĭ Căpităniĭ, adecă să aĭbă datorie a străjui în tot poporul Căpităniеĭ sale de ómenĭ reĭ şi de hoţĭ, de tâlharĭ, de borfaşĭ şi de toţĭ aceea ce vor pricinui pagube locuitorilor din satele ce se află în poporul Căpităniеĭ sale, şi verĭ-când se va simţi că s'aŭ ivit vre-unĭĭ ca aceia, numaĭ decât să sară cu slujitoriĭ acesteĭ Căpităniĭ să'ĭ prindă cu orĭ-ce mijloc va putea, şi să arĕte Dumnélor Ispravniciĭlor judeţuluĭ, ca să le facă ecsamen şi dupĕ orânduială să'ĭ trimétă la Dumnéluĭ vel Spătar, spre a se da în judecată la Depertamentul de cremenalion ; aşişderea să aĭbă purtare de grije, şi pentru tóte trebile mărginiĭ din poporul Căpităniеĭ sale, de a se păzi nizamul cel bine întocmit, dupĕ orînduială şi dupĕ cuviinţă, precum şi prin ponturile ce osebit ĭĭ sunt date de la Dumnéluĭ vel Spătar se povĕţuesce. Asemenea să aĭbă a se urma şi dupĕ poruncile ce i-se vor da de acum înainte în tótă vremea pentru orĭ-ce pricină; şi maĭ sus ḑisul Căpitan, de osebit de acesta, să fie cu priveghere şi cu multă luare aminte, de toţĭ ce trec prin poporul şi schela Căpităniеĭ sale, ca să nu-ĭ îngăduiască a trece de nu vor avea porunca Domnieĭ mele, seaŭ rĕvaşul Dumnéluĭ vel Spătar, de trecĕtóre, dupĕ obiceiul cel vechiŭ şi de orĭ-ce tréptă şi orînduială va fi acel trecĕtor, numaĭ decât să'l oprésca, şi cu bună pază să-l trimétă aicĭ, cu însciinţare către Dumnéluĭ vel Spătar ; pre ceĭ ce vor veni de cindea de preste Dunăre, cercetându-ĭ de unde sunt şi unde merg, să le dea teşcherele dupĕ obiceiŭ de trecĕtóre şi pe tótă sĕptĕmâna să însciinţeze la Dumnéluĭ vel Spătar, de câţĭ aŭ trecut prin schela Căpităniеĭ sale, atât mergătoriĭ, cât şi viitoriĭ, trimiţênd şi rĕvăşele acelora ce aŭ trecut de cindea la Dumnéluĭ vel Spătar ca să-şĭ dea sémа dupĕ obiceiŭ ; către acesta, să se ferésca de jafurĭ, de mâncătoriĭ, de prădĭ, ca nicĭ el, nicĭ slujitoriĭ Căpităniеĭ sale, să pricinuiască supĕrare la vre-un locuitor din poporul Căpităniеĭ sale, nicĭ să céră căpitanul şi slujitoriĭ luĭ conace şi să facă cheltuelĭ locuitorilor prin sate, precum nicĭ caĭ de călărie. că pentru acésta îşĭ are căpitanul avaetul luĭ, iar slujitoriĭ sunt scutiţĭ. Aşişderea să se ferésca Căpitanul şi slujitoriĭ luĭ a nu propune pre cine-va cu

zéscă dreptatea săracilor locuitorĭ!... «*Parole, parole, parole!*» Dar tot bine şi aşia, căcĭ «*ipocrisia tot este un omagiŭ dat virtuţeĭ!*»

---

pricină de hoţie seaŭ gazdă de hoţĭ, fără de a fi adevĕrat, făcênd-o într'adins pentru vre-o pizmă veche, seaŭ pentru vre-un interes de dobândă nedréptă, ca să-ĭ ridice şi să-ĭ pórte de colo până colo, precum şi la âmbletele lor să se pórte cu bună orînduială printre locuitorĭ, şi cu cuvinte de omenie, fără de a ocărî, seaŭ a înjura, seaŭ a bate şi a căzni, căcĭ când se va dovedi, că aŭ urmat împotrivă, se va pedepsi cu grea pedépsă şi apururea să înscinţeze la Dumnéluĭ vel Spătar de verĭ-ce s'ar întêmpla şi s'ar simţi în partea loculuĭ, aflându-se cu tótă purtarea de grijă următoriŭ şi sĕvîrşitoriŭ fără de cusur la tóte poruncile Domnieĭ mele ce-i se vor dà orĭ prin cărţĭ Domnescĭ séŭ prin Dumnéluĭ vel Spătar şi pre slujitoriĭ Căpitănicĭ sale să-ĭ aibă dupĕ orînduială nelipsiţĭ din slujbă, cu caĭ, cu arme, şi cu portul lor ,dupĕ poruncile ce sunt date, iar să nu-ĭ mistuéscă seaŭ să-ĭ facă . . . , şi cu acest mijloc să-ĭ lipséscă de slujba Domnieĭ mele, şi pentru slujba luĭ să aibă a lua adetul Căpitănieĭ de slujitorĭ, care din vechime este obicĭnuit, adică câte 22 parale plocon ce se numesce al baltaguluĭ, şi câte treĭ ţile clacă pre an, iar nu maĭ multe. Poruncim şi vouĕ slugilor nunuiteĭ Căpităniĭ, să faceţĭ supunere şi ascultare Căpitanuluĭ vostru, ca să pótă sĕvîrşi poruncile Domnieĭ mele şi trebile Căpitănieĭ şi povĕţuirile Dumnéluĭ vel Spătar, căcĭ verĭ-carele se va arĕta cu nesupunere, se va pedepsi spre pilda altora, *ii saam receh gpd.* —1803.

Cod. XLVII, Fila 154.

. . . . *Zem. Vlahiscoie*

Slugeĭ Domnieĭ mele . . . . pre care prin alegerea Dumnéluĭ vel Spătar l'am făcut Domnia mea Căpitan la Căpitănia ot sud . . . ca să aibă volnicie cu acéstă carte a Domnieĭ mele de a face maĭ sus ḑisa Căpitanie şi pre toţĭ slujitoriĭ acesteĭ Căpităniĭ zapt, şi să fie următoriŭ cu tótă silinţa şi privegherea cea cuviinciósă la sĕvîrşirea trebilor acesteĭ Căpităniĭ, adecă să aibă datorie a străjui în tot poporul Căpitănieĭ sale, de ómenĭ rĕĭ, de hoţĭ, de tâlharĭ, de borfaşĭ şi de toţĭ aceia ce vor pricinui pagube locuitorilor din satele ce se află în poporul Căpitănieĭ sale, şi verĭ-când va simţi că s'aŭ ivit vre-uni ca aceştia, numaĭ decât să sară cu slujitoriĭ acesteĭ Căpităniĭ, să-ĭ prinḑă, orĭ cu ce mijloc va putea şi să-ĭ arĕte D-lor Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, ca să facă examen şi dupĕ orînduială să-ĭ trimeţă la D-luĭ vel Spătar, ca să-ĭ dea la Depertamentul de Cremenalion. Maĭ sus ḑisul Căpitan să fie cu priveghere şi cu multă luare aminte de toţĭ ce se trec prin poporul acesteĭ Căpităniĭ mergênd şi viind, spre a sci cine sant, de unde vin, şi unde merg?-grijind ca să el fie călĕtoria cu linisce şi nebântuită de către făcĕtoriĭ de rele, şi pre toţĭ ceĭ ce vor veni de la Bucurescĭ călĕtorĭ streinĭ şi pie carele este orînduiala de inceput de a trece cu răvaşe de drum de la D-luĭ vel Spătar, să-ĭ cercteze dupĕ vechiul obiceiŭ, şi pre care nu vor avea rĕvaşe să-ĭ popréscă şi să-ĭ trimĕtă la D-luĭ vel Spătar cu însciinţare ; către acesta să se feréscă de jafurĭ, de mâncătoriĭ, de prădĭ, ca nicĭ el, nicĭ slujitoriĭ Căpitănieĭ sale să nu prici-

Mai posedem de la Constantin Ipsilante şi acte de numire în funcţiunea de Căpitanĭ de poteră în cele 5 judeţe Oltene. Dăm aci formula acelor numirĭ de Căpitanĭ, căci din ea se póte vedé stăruinţa ce se pune de a se impedica abusurĭ din partea lor[1].

---

nuéscă la vre-un locuitor din poporul Căpitănieĭ sale, nicĭ să céră căpitanul séŭ slujitoriĭ conace şi să facă cheltuelĭ locuitorilor de prin sate, precum nicĭ caĭ de călărie, că pentru aceea Căpitanul işĭ are avaetul luĭ, iar slujitoriĭ sunt scutiţĭ. . . . . .

Cod. XLVI, fila 186.

. . . . *Zem. Vlahiscoie*

Pre care dupĕ alegerea Dumnéluĭ vel Spătar l'am făcut Căpitan de scaun la sud. . . . ca să se afle cu purtare de grije la trebile acesteĭ căpităniĭ, să fie nelipsit de lângă D-lor Boerĭĭ Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, a da tot felul de ascultare la trebile Căpităniei ce'l va orîndui dupĕ obiceiŭ, cum şi osebit să fie dator a însciinţa la D-luĭ vel Spătar, adică de verĭ-ce se va întêmpla şi va simţi în judeţ, şi ferindu-se a face nescareva jafurĭ seaŭ supĕrărĭ locuitorilor, cu cheltuelĭ şi altele fără poruncă, că se va învinovăţi, nu numaĭ se va lipsi din Căpităniе, ci şi a se pedepsi; şi pentru slujba luĭ să aibă a lua obicĭnuitul avaet de la slujitorĭ câte 22 parale, baniĭ baltaguluĭ şi câte 3 ţile de clacă pre an; poruncim drept aceea şi vouĕ slujitorilor să daţĭ supunere şi ascultare Căpitanuluĭ vostru pentru verĭ-ce pricină i-se va orînduĭ de către D-lor Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, ca şi el sa pótă săvîrşi tóte la vreme, căcĭ care se va arĕta cu nesupunere, să scie că se va pedepsi, spre pilda şi celor-l-alţĭ. *ii saam receh gpd.* — 1803.

Cod. XLVII, fila 189.

1. Eacă formularul utilisat în 1 Decembre 1803.

Cărţi de Căpităniĭ de potera ot preste Olt, cincĭ însă ale Spătărieĭ.

. . . . *Zem. Vlahiscoie*

Slugeĭ Domnieĭ mele . . . . . pre care prin alegerea Dumnéluĭ vel Spătar l'am rînduit Domnia mea Căpitan de poteră la sud. . . . . ca să aĭbă volnicie cu acéstă carte a Domnieĭ mele să facă slujitoriĭ de poteră aĭ acesteĭ Căpităniĭ zapt, şi avĕndu-ĭ dupĕ orînduială de-apururea lîngă dînsul, să fie ne lipsiţĭ de lîngă Dumnélor Ispravniciĭ judeţuluĭ, ca să-ĭ pótă trimete cu grabă verĭ în ce parte de loc într'acel judeţ se va simţi făcĕtorĭ de rele şi tâlharĭ, pentru ca să-ĭ prindă cu verĭ-ce mijloc de înlesnire va afla, să-ĭ ducă la D-lor Ispravniciĭ, ca să le facă egzamen, şi dupĕ orînduială să-ĭ trimĕtă la Divanul Craioveĭ, ca să se dee la Departamentul de cremenalion; către acésta să se ferească de jafurĭ, de mâncătoriĭ şi de prădĭ, ca nicĭ el seaŭ slujitoriĭ căpităniеĭ sale, să nu pricinuiască la vre-un locuitor dintru acel judeţ, nicĭ să céră Căpitanu saŭ slujitoriĭ luĭ conace şi să facă cheltuelĭ locuitorilor prin sate, precum nicĭ caĭ de călărie, că pentru aceea 'şĭ are Căpitanul avaetul luĭ, iar slujitoriĭ sunt scutiţĭ. Aşişderea să se ferésca Căpitaniĭ şi slujitoriĭ luĭ a nu prepune pre cinevaşĭ cu pricină de hoţie, seaŭ gazdă de hoţĭ,

Amatorĭ de funcţiunĭ n'aŭ lipsit nicĭ odată în Ţéra Românéscă. Orĭ o funcţiune, orĭ o pensiune, a fost tot-deauna idealul boieruluĭ şi al boierinaşului. Domnitorul C. Ipsilante dă, la 7 Ianuarie în 1804, următórea resoluţiune pe jalba unuĭ solicitator de funcţiune:

Resoluţiune pusă pe jalba luĭ Manolache Post. Boteanu.

«Cât pentru a te primi în slujba nóstră, Domnia mea avem deplin pe ceĭ trebuincioşĭ de slujbă şi nu este loc deschis, cum şi pentru a te rîndui Zapciŭ în politie, acest fel de zapcĭ se rînduiesc de vel Vornicul politieĭ, fiind-că D-luĭ are a fi răspundĕtor pentru orĭ-ce cusur al Zapciilor. Iar pentru cererea de leafă, prea Sfinţia ta, părinte Mitropolite, Dv. orînduiţilor boĭerĭ, să cercetaţĭ şi de i se cuvine să se aşeḑe la catastih analogon dupĕ starea luĭ.—1804, Ghenarie 7.

Cod. XXXVII, fila 27 verso.

A plăti în urmă servicii făcute, era o deprindere veche, cum vedem din următórea resoluţiune pusă de C. Ipsilante pe o petiţiune a celor ce aŭ slujit ca Vinăriceri:

«D-ta vel Postelnice, să teoriseşcĭ jalba (celor ce aŭ slujit în Vinăriciŭ) şi să aducĭ catastihul ce aŭ făcut D-luĭ biv vel Ban Costache Ghica, epistatul logofeţiilor marĭ, de simbria ce aŭ socotit a se da pentru osteneala slujbaşilor, ca să se vadă de către Domnia mea şi să orînduim a li se plăti osteneala lor.—1804, Ghenarie 10.

Cod. XXXVII, fila 28.

---

fără de a fi adevĕrat făcênd-o într'adins pentru vre-o pizmă veche, seaŭ pentru vre-un interes de dobândă nedréptă, ca să-i rădice şi să i pórte de colo până colo, precum şi la âmbletele lor să se pórte cu bună orînduială pintre locuitorĭ şi cu cuvînt de omenie fără de a ocărî şi a înjura seaŭ a bate şi a căzni, că verĭ când să va dovedi că a urmat împotrivă, se va pedepsi cu grea pedépsă; de-apururea să înscliinţeze la Divanul Craioveĭ şi la Dumnéluĭ vel Spătar de verĭ ce se va întîmpla şi se va simţi în partea loculuĭ, aflându-se cu tótă purtarea de grijă următor şi sĕvârşitor fără de cusur la tóte poruncile Domnieĭ mele ce se va da, seaŭ prin cărţĭ Domnescĭ, seaŭ prin Divanul Craioveĭ, orĭ prin Dumnéluĭ vel Spătar; pre slujitoriĭ căpităniĭ sale să-ĭ aibă nelipsiţĭ dupĕ orînduială în slujbă, cu caĭ, cu arme şi cu portu lor, după poruncile ce sunt date, iară să nu-ĭ mistuiască saŭ să facă . . . . şi cu acest mijloc să-ĭ lipséscă de slujba Domnieĭ mele, căcĭ de va urma aşa va fi lipsit de mila Domnieĭ mele; şi pentru slujba luĭ să aibă a lua adetul căpităniei de la slujitorĭ, care din vechime este obicĭnuit, adecă câte 22 parale poclonul ce să numeşce al Baltaguluĭ, şi câte treĭ ḑile de lucru pe an, iar nu maĭ mult. Poruncim şi vouĕ slujitorilor numiteĭ căpităniĭ, să fiţĭ cu supunere şi ascultare Căpitanuluĭ vostru, ca să pótă sĕvârşi poruncile Domnieĭ mele şi trebile căpităniei şi povăţuirile Divanuluĭ Craioveĭ şi ale D-luĭ vel Spătar. căcĭ verĭ carele se va arĕta cu nesupunere, se va pedepsi, spre pilda şi a altora; într-alt chip să nu fie, că aşa este porunca Domnieĭ mele. *ii saam recch. gpd* —1803, Decembre 1.

Une-orĭ ceĭ rînduiţĭ în funcţiunĭ nu se mulţămiaŭ cu léfa, cu havaeturile postuluĭ luĭ. Aşia Postelnicul Mateĭ făcut de Vodă Şetrariŭ, cere adaos la léfă.

Şetrarul Mateĭ cere *prostichiŭ* la leafă. Domnitorul pune resoluţiunea acésta: «Tu maĭ nainte n'aveaĭ leafă de nicăieriĭ, trebue dar să fiĭ mulţămit şi cunoscĕtor milostivireĭ ce am făcut Domnia mea cu tine, căcĭ Domnia mea te-am găsit Postelnicel şi te-am făcut Şetrar; te-am găsit făr'de nicĭ o leafă şi ţi-am făcut leafă. Decĭ cunósce-te însu-ţĭ pe sineţĭ că eştĭ *adiacritos* şi *varvar*».—1804, Februare 20.

Cod. XXXVII, fila 51.

Altă dată apĕră Domnitorul pre slujbaşiĭ maĭ micĭ de a da avaet capilor lor, ca să nu fie siliţĭ a jăfui şi eĭ pre administraţiĭ lor:

Pitac la vel Aga: «Buluc Başiĭ Ageşcĭ, fiind paznicĭ şi slujbaşĭ la trebuinţele nizamuluĭ ce urmează la dregătoria Agieĭ, nu se cade a fi supĕraţĭ cu cerere de avaet de la dênşiĭ, căcĭ aceştĭ buluc başĭ neavênd niscaĭ va alte venitură . . . . . de cât numaĭ leafa ce le este orînduită, când vor fi îndatoraţĭ a da avaet, neavênd de unde să le rĕspunză, aceasta le va fi pricină, de a face şi eĭ nedrepte luărĭ, care aceasta fiindu-ne şciut că este binecunoscută şi D-tale, că aşa se urmează, n'avem amfivolie, că dór prin şcirea D-tale să se fi făcut cerere de avaet, ci este cunoscut, că vătaful Agesc de la sineşĭ aŭ făcut acéstă cerere pentru al sĕŭ în parte interes. Drept accea dar, D-ta ca un zabet, trebue să daĭ cuviinciosul nizam şi să îndreptezĭ.—1804 Martie 9.

Cod. XXXVII, fila 58 verso.

In 18 Iulie 1803, Constantin Ipsilant scrie pitac la Spătar şi Agă:

Să dee nizam, ca de la doue ceasurĭ din nopte să nu maĭ fie nimenĭ slobodĭ a âmbla fără felinar, cum şi cârciumele şi cafenelele, de la doue ceasurĭ să se închidă, dupĕ cum e sciut, să fie asemenea următorĭ, căcĭ cel neurmător se va pedepsi întocmaĭ ca un tâlhar.

Cod. XLIX.

La 2 Iulie 1803, Constantin Ipsilant numesce mare Ban al Craioveĭ pre Manolachie Creţulescu fost mare Vornic de ţéra de sus. Domnitorul scrie despre acésta la Cămăcămia Craioveĭ şi Divanuluĭ de acolo, motivând acéstă numire, căcĭ Creţulescu este «un boer evghenist pămêntean dintre ceĭ d'întêiŭ aĭ pămêntuluĭ acestuia, practicos şi cu bun ipolipsis la Domnia mea».

Un an trecut după aceea, la 27 August 1804, în locul luĭ Creţulescu e făcut mare Ban Manolache Brâncoveanu [1].

La 25 August 1804, Constantin Ipsilant numesce *vechil* adică locoţiitor de Caimacam al Craioveĭ pre biv vel Vornicul M. Manu [1].

---

1. *Carte legată la Căimăcămia Craioveĭ şi la boerĭi Divaniţi, pentru vestire de bănie nouă.*

Cinstiţilor şi credincioşilor, boerilor Domnieĭ mele, Domnia ta vechilule al Căimăcămieĭ şi Dumnévóstră Divaniţilor şi tuturor boerilor Domnieĭ mele de la Craiova sănătate: vĕ facem în scire, că la 2 a acesteĭ luni pre Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele Manolache Creţulescu biv vel Vornic de ţéra de sus, l'am făcut Domnia mea Halie vel Ban, cinstindu-l şi îmbrăcându-l cu Domnescul nostru caftan, ca pre un boer evghenist pământean, dintre ceĭ d'întêiŭ aĭ pământuluĭ acestuia, practicos şi cu bun ipolipsis la Domnia mea, avêndu-l încercat întru slujbele şi poruncile Domnieĭ mele; de care şi suntem nădăjduiţĭ, că dupe obicĭnuita osîrdie, înţelepciune şi buna purtare a Dumnéluĭ, va odihni pre Domnia mea şi veţĭ fi şi Domnia vóstră mulţămiţĭ pentru ale părţilor luĭ, care se cuvin la dregătoria Băniеĭ, că se va urma cu bună orînduială dupĕ voinţa şi bun scoposul Domnieĭ mele; deci nu lipsim a vĕ însciinţa, ca să sciţĭ şi să cunóscеţĭ pre Dumnéluĭ de vel Ban, «şi pentru cele ce se cuvin la dregătoria Domnieĭ sale, ve-ţĭ însciinţa pre Dumnéluĭ spre a se da de la noĭ poruncile cele trebuincióse de urmare, păzind cele cuviincióse către Dumnéluĭ, şi fiţĭ sănătoşĭ». — 1803, Iulie 2.

Asemenea s'aŭ făcut la Bănia Dumnéluĭ Banuluĭ Manolache Brâncoveanu, iară la cele de la Ispravnicĭĭ ot preste Olt, aŭ lipsit numaĭ ceea ce este însemnat cu chip de diates.

2. *Cartea de vechil a Căimăcămieĭ la Craiova a Dumnéluĭ Vorniculuĭ Manu.*

. . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele, Dumnévóstră Divaniţilor de la Divanul nostru ot Craiova şi Domnia vóstră Judecătorilor de la Departamenturĭ, şi tuturor boerilor noştri de acolo sănătate; vĕ facem în scire, că pre Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele biv vel Vornic Mihalache Manu l'am orînduit Domnia mea vechil de Caimacam aci la Craiova, care este boer practicos şi evghenist credincios al nostru şi cu bun ipolipsis la Domnia mea, avêndu-l cercat întru slujbele şi poruncile Domnieĭ mele, căruia fiind-că şi prin cuvînt i s'aŭ dat Domnescile nóstre învĕţăturĭ şi cuviinciósă povăţuire, dar unindu-vĕ cu Dumnéluĭ, verĭ-ce poruncĭ se va da de către Domnia mea pentru verĭ-ce pricină şi trebuinţă ale pământuluĭ, cum şi ale zehirelelor şi a orĭ-ce trĕbĭ de obşte urmézĕ în partea loculuĭ, de la acel Divan, tóte să se caute împreună de Dumnéluĭ cu Dumnévóstră boerilor Divaniţĭ, ca printr'o osîrdie a tuturor Dumnévóstră cu Dumnéluĭ, să urmeze o bună *dischisis* a părţeĭ loculuĭ şi o curgere a trebilor şi poruncilor Domnieĭ mele fără de cusur şi cu bună rînduială şi iscălind toţĭ la orĭ-ce hotărîrĭ seaŭ orînduială şi po-

La 21 Februarie 1805, Domnitorul numesce definitiv în Căimăcămia Craioveĭ pre acesta-şĭ M. Manu [1].

Până la 2 Noembrie 1805, rĕmâne în funcţiune acest boer şi e înlocuit la acéstă dată cu Postelnicul Iorgache Arghiropulo [2].

---

runcă de urmare se va da pentru orĭ-ce de la acel Divan; decĭ să aveţĭ D-vóstră boerilor Domnieĭ mele Divaniţilor, cum şi ceia-l-alţĭ boerĭ Judecătorĭ, Zapciĭ şi slujbaşĭ a cunósce pre Dumnéluĭ maĭ sus numitul boerul Domnieĭ mele de vechil Caimacam, avêndu-şĭ căduta cinste ca un epitrop al nostru; de care şi poruncim Domnieĭ tale, maĭ sus numitule boer, ca de împreună cu Dumnélor boeriĭ Divaniţĭ, să te osîrduescĭ nu numaĭ în pricinile de judecăţĭ ale norodului câte se orinduesc cu porunca Domnieĭ mele de aci şi câte se vor arĕta acolo cu jălbĭ la Divan, spre a-şĭ afla fieş-care năpăstuit îndestulare şi mângâerea sa, fără de a se zăbovi cu prelungirĭ. ca şi întru cele-l-alte trebĭ ale pământuluĭ şi pricinĭ de obşte, câte urmézĕ la acel Divan, păzind buna orînduială întru tóte, dupĕ voinţa şi scoposul Domnieĭ mele.—1804, August 25.

Cod. XLIX, fila 251.

1. *Carte de Caimacam la Craiova a Dumnealuĭ Vornicul Manu, ce a fost vechil până acum.*

. . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Cinstitilor şi credincioşilor boerilor Domnieĭ mele Dumnévóstră Divaniţilor de la Craiova şi Judecătorilor de la depertamenturĭ, şi tuturor de obşte boerilor Domnieĭ mele de acolo, sănătate: vĕ facem Domnia mea în scire pentru Dumnéluĭ cinstitul şi credinciosul boerul Domnieĭ mele biv vel Vornic Mihalache Manu ce cu puţin maĭ nainte l'am orînduit Domnia mea vechil Căimăcămieĭ, precum încă de atuncĭ am fost arĕtat Dumnévóstră, fiind însă că întru acéstă diastimă a vremeĭ vechilemetuluĭ Domnieĭ sale . . . . suntem mulţămiţĭ la mijlócele cu care aŭ arĕtat o bună şi plăcută ocârmuire la ale slujbeĭ, iată dară prin acésta Domnésca nóstră carte îl aşedăm şi îl facem acum Domnia mea desĕvîrşit Caimacam, nimica neîndoindu-ne că şi de acum înainte, spre maĭ multă mulţămire a nóstră, se va arĕta cu adăugită protimie la tote Domnescile nóstre slujbe, şi la câte privesc spre dregĕtoria Căimăcămieĭ: pentru care nu lipsim să o facem acésta sciută Dumnévóstre, ca să-l cunósceţĭ de acum înainte de catafto Caimacam şi Epitrop al nostru, unde şi poruncim Dumnévóstră, boerilor Domnieĭ mele, Divaniţilor de acolo, ca dimpreună cu Dumnéluĭ, prin obştéscă unire purtându-vĕ şi Dumnévóstră, să se ocârmuiască înţelepţesce, dupĕ cuviinţă tóte pricinile şi trebile Căimăcămieĭ, fără de a se urma cel maĭ mic cusur, păzind nu numaĭ cuviinciosul sevas către Dumnéluĭ, ca către un Caimacam şi Epitrop al nostru, ci şi căduta eftacsie la cel de acolo Domnescul nostru Divan, spre a se căuta tóte judecăţile şi pricinile săracilor, cu tótă dreptatea şi a vĕ osîrdui şi pentru tóte altele câte trebuesc pentru buna ocârmuire şi pentru a săracilor odihnă.—1805, Februarie 21.

Cod. XLIX, fila 277.

2. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod*

Dumnévóstră Ispravnicilor ot sud. . . sănătate; vĕ facem în scire, că la ḑioa întêiŭ a acesteĭ următóre luni, am orînduit Domnia mea Caimacam la

Cu ocasiunea numireĭ în Bănia Craioveĭ a luĭ Manolache Creţulescu, Domnitorul Constantin Ipsilante, la 27 Iulie 1803, adreséză vechiluluĭ Căimăcămieĭ Craiovene şi Divanuluĭ de acolo, o carte prin care, de sigur provocat de noul Ban, hotăresce care sunt veniturile Băniei de la zapciiĭ Divanuluĭ Oltean. Acele venituri eraŭ sume importante ce zapciiĭ eraŭ datorĭ să dee Banuluĭ pre tot anul, pentru a se bucura eĭ de funcţiunea ce ocupaŭ. Când Polcovnicul de Craiova este ţinut să-şĭ *cumpere* funcţiunea de la Banul cu 10—12 pungĭ de banĭ (5000—6000 leĭ), fie şi numaĭ taleri 4000 pe an cât dispune acum Constantin Ipsilant să dee pe viitor; când Armaşul de Craiova are a plăti Banuluĭ pentru funcţiunea sa, pe fie-care an câte 6 şi 7 pungĭ, fie şi numaĭ 1500 taleri pe an, cât a redus Constantin Ipsilant acéstă dare; când al 3-lea Logofĕt al Craioveĭ urméză să plătéscă Banului 1000—1500 taleri anual, iar de acum tot va plăti suma de 500 taleri pe an şi

---

Craiova pre Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele biv vel Postelnicul Iorgache Arghiropulo, căruia i s'aŭ dat şi prin cuvînt Domnescile nóstre învĕţăturĭ, şi cuviinciósele povĕţuirĭ, pre larg, după care şi suntem nădăjduiţĭ la osîrdia ce va pune; deci nu lipsim a face acésta sciută şi Dumnévóstră, ca să-l cunósceţĭ pre Dumnéluĭ numitul boerul Domnieĭ mele de Caimacam şi Epitrop al nostru, spre a ocârmui tóte pricinile şi orĭ-ce trebĭ ale pământuluĭ, să caute acolo la Căimăcămie de împreună cu Dumnélor boerĭ Divaniţĭ, fără de a se urma cel maĭ puţin cusur, ci şi Dumnévóstră la cele ce sunt după cuviinţă către Dumnéluĭ, să le păziţĭ şi să le urmaţĭ, după nizamurile ce de Domnia mea sunt date şi fiţi sănătoşĭ.—1805, Noembre 1.

. . . . *Zem. Vlahiscoie*

Cinstiţĭ şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele Dumnévóstră Divaniţilor de la Divanul nostru ot Craiova, i Judecătorilor de la depertamenturĭ şi tuturor de obşte boerilor Domnieĭ mele de acolo, sănătate; vĕ facem Domnia mea în scire, că la întêia ḑi a acesteĭ următóre lunĭ am orînduit Caimacam aci la Craiova pre Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele biv vel Postelnicu Iorgache Arghieropolo, căruia i s'aŭ dat şi prin cuvênt Domnescile nóstre învĕţăturĭ şi cuviinciósele povĕţuirĭ pe larg, după care şi suntem nădăjduiţĭ la osîrdia ce va pune, deci nu lipsim a o face acésta cunoscută Dumnévóstră, ca să-l cunósceţĭ pre Dumnéluĭ numitul boerul Domnieĭ mele de Caimacam şi Epitrop al nostru; pentru care vĕ şi poruncim, ca de împreună cu Dumnétre să ocârmuiască înţelepţesce şi după cuviinţă tote pricinile care sunt ale pământuluĭ şi se caută acolo la Căimăcămie, fără de a se urma cel maĭ mie cusur, păzind nu numaĭ cuviinciosul *sevas* către Dumnéluĭ ca către un Epitrop al Domnieĭ mele, ci şi căḑuta eftacsie la cel de acolo Domnescul nostru Divan, spre a se căuta tóte judecăţile şi pricinile norodului părţeĭ loculuĭ cu tótă dreptatea, şi a vĕ osîrdui şi pentru tóte altele câte privesc spre binele, repaosul şi odihna săracilor locuitorĭ, *ii saam receh. gpd.*—1805, Noembre 2.

Cod. XLIX, fila 238

așa mai departe; ce este de mirare să fie *legitime* jăfuirile și răpirile și nedreptatea în administrațiune? De unde să scótă acei funcționari banii ce aŭ a da anual Banului, de nu din *catahrise* făcute în funcțiunile lor? [1].

---

1. Éată o carte de avaet a luĭ Aga și a Căpitanuluĭ de dorobanțĭ:

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilant Vvd. i gospod. Zem. Vlahiscoie

Cinstitule și credincios boerule al Domnieĭ mele Dumnéta vel Vistier fiind-că dupĕ obiceiul ce s'aŭ urmat în toțĭ anĭĭ de rênd până acum, sunt a se da din banĭĭ Cămărieĭ aĭ Vămilor, adică de la Oborul Târguluĭ de afară, pe fieș-care lună câte talerĭ 125 însă talerĭ 83 banĭ 40 Dumnéluĭ vel Agă, și talerĭ 41 și banĭ 70 Căpitanuluĭ de dorobanțĭ, carĭ se ține în sémă la Cămara domnéscă, și fiind-că pe acest următor an, pentru grabnica trebuință ce aŭ fost, vêndêndu-se vămile cu toțĭ banĭĭ numĕrațĭ înainte, i-aŭ luat Visteria împrumut ca pe urmă să'ĭ pue la Cămară la loc; poruncim dară Dumitale, ca din banĭĭ Vistieriei aĭ Vămilor Oborului să se dee de la Vistierie pe fiecare lună acești câte talerĭ 125 la Dumnéluĭ vel Agă, și la Dumnéluĭ Căpitan de dorobanțĭ, și să se țină în sémă. — 1803, Ianuarie 12.

Éca actul de care mai sus ne-am ocupat:

Ioan Constantin Alexandru Ipsilant i gospod. Zem. Vlahiscoie

Iubiților și credincioșilor boerilor Domnieĭ mele, Dumnéta Vechilule al Căimăcămieĭ, i Dumnévóstră Divaniților din Divanul nostru ot Craiova, sănătate; vĕ facem Domnia mea în scire, că în trecutele ḑile aț fost făcut Domnieĭ mele rugăciune, că să dăm Domnia mea un nart cuvîincios asupra havaeturilor ce aŭ de dat zapciiĭ de acolea aĭ Divanuluĭ Craioveĭ la Dumnélor boeriĭ ce dupĕ vreme sunt cu dregătoria Băniei, ca cu acest mijloc să pótă intra la slujba acelor zapcilâcurĭ din boeriĭ câțĭ sunt pământeni aĭ părțeĭ loculuĭ, ca prin slujba lor să fie împărtășiți de o chivernisélă și milă de la Domnia mea, ce li se vor da: care acéstă rugăciune a Dumnélor am primit Domnia mea, avênd bună voire pentru toțĭ aĭ părțeĭ loculuĭ, de a fi împărtășiți fiecare dupĕ starea luĭ, din mila și slujba Domnieĭ mele; dar pentru că nu făcusem dregător Băniei, de aceea aŭ rĕmas tréba acésta la îngăduiala părțeĭ ce am făcut Domnia mea vel Ban; acum dară dupĕ aceeași înșciințare și rugăciune a Dumnéluĭ, fiind-că și Dumnéluĭ vel Ban ne făcu cerere și rugăciune, ca se dăm și nizam la acéstă trébă a havaeturilor Domnieĭ sale, ca să scie ce urmare să facă, am făcut Domnia mea chibzuirea pentru fieș-care zapcilâc, luând pliroforie prin cercetarea ce am făcut și de la alte obraze cu sciință de avaeturile ce se da mai nainte de veniturile ce aŭ aceste zapcilâcurĭ, și cu dréptă cumpănire am rînduit în cechip să se urmeze, adică: Polcovnicu Craioveĭ, fiind-că mai nainte da havaetul Băniei, câte ḑece și douĕ-spre-ḑece pungĭ, acum dar, cu tóte că lângă venitul ce avea i s'aŭ mai făcut și alt irat, pentru-că dupĕ a Dumnévóstră rugăciune i s'aŭ dat de către Domnia mea și strîngerea banilor de dăjdiĭ a orașuluĭ Craioveĭ asupră'ĭ și s'aŭ mai înmulțit venitul sĕŭ, dar Domnia mea pentru a fi ușurința sa, hotărîm, ca avaetul

Şi nu aveaŭ de plătit funcţionarĭ acéstă *„mituire legală“* numaĭ Banuluĭ, cĭ şi la Bucurescĭ, căcĭ Domnitorul îşĭ reservase dreptul de a face, după presentarea Banuluĭ, numirile şi a funcţionarilor de mâna I-a, ba şi a 2-a şi din Oltenia şi a înscĭinţa numaĭ pre Ban, pre Caimacamĭ şi pre boierĭĭ din Divan, cum se póte vedea din cartea luĭ Const. Ipsilante de la 1 Octombre anul 1803, ce aducem aci în notă [1].

Polcovnicieĭ, ce are de a da la Dumnéluĭ vel Ban, să fie taleră patru miĭ pre an, iar nu maĭ mult. Armaşul de Craiova, fiind-că da maĭ nainte câte şase şi câte şapte pungĭ, acum hotărîm Domnia mea, să dee avaetul Băniei taleră una mie cincĭ sute pre an. Aşişderea şi al 3-lea Logofĕt al Craioveĭ, fiind-că da câte taleră o mie şi o mie cincĭ sute, acum am hotărît Domnia mea, să dee avaetul Băniei taleră 500 pre an, iar Polcovnicul de Cerneţ să dee avaetul Băniei taleră 250 pre an.

Decĭ, aceste avaeturĭ, ca nisce cumpănite şi chibzuite cu dreptate ce sunt spre amêndouĕ părţile, 'şĭ va sci şi Dumnéluĭ vel Ban venitul acesta canonisit şi statornic, şi zapciilor ce se orînduesc, cu uşurare a urma cele drepte întru slujba lor; de aceea şi cu hotărire ţicem, să se urmeze cu statornicie şi nestrămutate de acum înainte, întărindu-le printr'acéstă domnéscă carte a nóstră, ca să se păzéscă acésta ca o pravilă, acum şi tot-d'a-una; ci dar, după ce va face la toţĭ Dumnélor cunoscută acéstă hotărire, cum şi zapciilor de a le fi şciută, să puneţĭ să se trécă acéstă întocmire şi în condica Divanuluĭ de acolo precum şi aci s'a scris în condica Divanuluĭ nostru, de a fi şciută şi de a se urma tot-d'a-una. Trebue însă să aveţĭ Dumnévóstră îngrijire şi luare aminte pururea, ca nu cum-va zapciiĭ ce sunt acum, s'aŭ carĭ vor fi după vremĭ, să se lăcoméscă la veniturile lor, a face cereriĭ şi luărĭ maĭ multe preste dreptul obiceiŭ, seaŭ să se j fuiască cine-va, ci să se mulţăméscă pe dreptul lor cel obicĭnuit, fiind-că Domnia mea maĭ mult şi pentru aceea am făcut acéstă întocmire, cu uşurinţa zapciilor la havaeturile ce daŭ, spre a'şĭ avea norodul odihnă şi dreptatea dând Dumnévóstră fieş-căruia nizam cum să se pórte, ca să nu auḑim cele împotrivă, că şi asupra Dumnévóstră ne vom scârbi pentru neîngrijire şi fiţĭ Dumnévóstră sănătoşĭ. — 1803, Iulie 27.

Cod. XLVII, fila 109.

. . . . *Zem. Vlahiscoie*

1. Fiind-că şi după alegerea Dumnéluĭ cinstituluĭ şi credincios Boieruluĭ Domnieĭ mele Manolache Creţulescu vel Ban, am făcut Domnia mea al 2-lea Armaşiŭ la scaunul Craioveĭ pre Dimitrie Zătrénul, i s'aŭ dat după obiceiŭ acéstă Domnésca nóstră carte, ca să aibă a face *zapt* trebile Armăşieĭ, şi pre toţĭ armaşiĭ şi zapciĭ câţĭ sunt la acéstă bréslă, cu care se slujesc spre săvêrşirea şi urmarea obicĭnuitelor trebĭ ale Armăşieĭ, silindu-se pentru tóte cele ce sunt după obiceiŭ la datoria slujbeĭ luĭ, după orînduială şi după povăţuirea ce i se va da, atât de către Dumnéluĭ Caimacamul Craioveĭ, cât şi de către Dumnélor Boieriĭ Divanitĭ; pentru care scriem şi Dumnéluĭ Vechilul Caimacamieĭ Craioveĭ, şi Dumnélor Boierilor aĭ Divanuluĭ nostru al Craioveĭ, să-l sciţĭ de al 2-lea Armaş, dându-ĭ zapciĭ şi armăşeĭ asupra-ĭ, spre a-ĭ avea în zaptul sĕŭ, şi povăţuindu-l Dumnévóstră la tóte trebile ce sunt după

Mai adesea nici nu mai aştepta Domnitorul recomandaţiunea Banuluĭ orĭ a Caimacamului de Craiova, ca să numéscă funcţionarĭ, cum se póte vedea din următórea carte:

. . . . *Zem. Vlachiscoie*

Dat-am Domnésca nóstră carte Boieruluĭ Domnieĭ mele Vasilie, pre care l'am făcut Domnia mea vel Portar la Craiova, ca să aibă a face zapt trebile portărieĭ, şi pre toţĭ portarĭĭ cu care să slujască spre săvêrşirea şi urmarea obicĭnuitelor trebĭ ale portărieĭ, dupĕ poruncile Domnieĭ mele, şi dupĕ povĕţuirea ce i se va da de către cinstiţiĭ şi credincioşiĭ Boierĭĭ Domnieĭ mele, Dumnéluĭ Caimacamul Craioveĭ şi Dumnélor Boierĭĭ Divaniţĭ de la Divanul nostru ot Craiova; pentru care scriem şi Dumnélor cinstiţilor şi credincioşilor Boierilor Domnieĭ mele, Dumnéta Caimacamule şi Dumnévóstră Boierilor Divaniţĭ ot Craiova să-l şciţĭ de vel Portar, dându-ĭ portărĭ în Zaptul sĕŭ, şi să-l povĕţuiţĭ Dumnévóstră la tóte trebile portărieĭ cele obicĭnuite, ca să le urmeze dupĕ scoposul Domnieĭ mele; Poruncim Domnia mea şi vouĕ portăreilor, să-l cunóşceţĭ pre maĭ sus numitul Boieriul Domnieĭ mele D-vóstră Portariŭ, dându-ĭ supunerea şi ascultarea cuviincióssă, *ii saam receh gpd.*—1803, Noemvre 20.

Cod. XLVII, fila 177.

Havaeturile funcţionarilor sunt pentru Domnitor mijlocul de a şi-ĭ alipi şi de a face ca funcţiunile să fie solicitate, cu capul plecat, de către boerime. De aceea Constantin Ipsilante nu încuviinţézĕ să se împuţineze veniturile uneĭ funcţiunĭ, chiar când i se propune cu anafora de către Divan, cu vre-un scop óre-care. Aşa în August 1803, boerĭĭ propun luĭ Vodă, în interesul înmulţireĭ veniturilor cutieĭ de milostenie, împuţinarea avaeturilor marelui Căminar, luându i-se venitul vămeĭ tabacului, lucru ce Domnitorul se grăbesce a nu aproba [1].

obiceiŭ ale slujbeĭ luĭ, spre a le urma dupĕ scoposul Domnieĭ mele, păzind întru tóte dreptatea şi ferindu-se de orĭ-ce lucru împotriva voinţeĭ Domnieĭ mele. Poruncim Domnia mea şi vouĕ Zapciilor, câţĭ sunteţĭ la acéstă bréslă, să cunóşceţĭ pre maĭ sus numitul Boierul Domnieĭ mele de al 2-lea Armaş, dându-ĭ supunerea şi ascultarea cea cuviincióssă. *ii saam recech gpd.* — 1803, Octombrie 1.

Cod. XXXXVII, fila 158.

1. *Prea Înălţate Dómne*

Insciinţăm Măriteĭ tale, că prin luminat pitac poruncindu-ni-se ca să vedem iraturile cutieĭ milostenieĭ, care şi câte sunt, şi prin graiŭ ni s'aŭ dis, că vom maĭ găsi vre-un mijloc să prostisim la venit, şi apoĭ să întocmim catastihul

Mulţi se sileaŭ să dobândéscă funcţiuni în administraţiune, nu atât pentru folósele avaeturilor, cât pentru că cumpĕrând nis-caiva *slujbe*,

---

lefurilor dupĕ puterea cutieĭ, următorĭ fiind luminateĭ porunci, ne-am adunat la un loc, şi luând sóma iraturilor, vĕdurăm, că nu sunt din destule a proftacsi tóte trebuinţele şi a se împărtăşi toţi câţi sunt vrednicĭ de milă, avênd să plătéscă Epitropia datorie făcută maĭ dinainte, precum am arĕtat socotéla Mărieĭ tale, şi fiind-că între noĭ chibzuind oareş-care ajutor a maĭ prostichi, de o cam-dată am găsit cu cale, că de la oierit, unde era canonisit taleri 1000 aĭ cutieĭ milostenieĭ (afară din cişmele) aŭ maĭ prostisit taleri 250, şi din bun proerisis pe dată iaŭ şi rĕspuns cumpĕrătorul de estimp; asemenea am găsit cu cale, ca şi de la dijmărit şi vinăriciŭ, de fie-care slujbă să se iae câte taleri 500 pentru cutia milostenieĭ cu prostichiŭ câte taleri 160, dupĕ cum era maĭ nainte, care acest avaet al cutieĭ tot-d'a-una se împlinesce prin marifetul Visterieĭ, şi de acest prostichiŭ până acum nu are sciinţă, să bine-voescĭ Măria ta de a fi luminată porunca către Dumnéluĭ vel Vistier, ca dupĕ socotéla ce s'a însĕmnat maĭ jos, să oprésca avaetul Epitropieĭ, şi să-l dee la Dumnéluĭ vel Vornic de obştirĭ, dupĕ orînduiala ce s'a urmat până acum; aşişderea am găsit cu cale şi pentru vama tabaculuĭ, care o ĭea Dumnéluĭ vel Căminar, să se dee a fi irat cutieĭ milostenieĭ, spre a se ajuta la trebuinţele ce are, că Dumnéluĭ vel Căminar maĭ are şi alte iraturĭ, însă acésta o ţicem să se urmeze de la anul viitor înainte, adică de la întâiŭ ale luneĭ Ghenarie 1804, fiind-că acest următor an aŭ apucat de s'aŭ luat de Dumnéluĭ vel Căminar, trecênd şi vreme la mijloc; care părere a nóstră de va fi primită luminat auţuluĭ Înălţimeĭ tale, se va da luminata întărire la acósta prea plecată anafora, ca să aibă Epitropia sciinţă de acest irat, spre a îngriji de la anul viitor a-l aduna pe séma cutieĭ de milostenie; de acésta arĕtăm Mărieĭ tale, şi cum va fi luminata poruncă.

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ, Constantin Filipescu Vistier, Grigore Caliarh, Constantin Creţulescu, vel Vornic al obştirilor.

Havaetul Epitropieĭ ce este să se poprésca din dijmărit şi vinăriciŭ

Taleri		
1350	—	Din dijmărit, de la cumpĕrătorĭ.
—	850	A cutieĭ cişmelelor.
—	500	A cutieĭ milostenieĭ, cu taleri 160, prostichiŭ, că maĭ nainte era numaĭ taleri 340.
—	1350	
1350	—	Din vinăriciŭ, la vremea vinţĕreĭ, maĭ asemenea ca la dijmărit, însă
—	850	A cutieĭ cişmelelor.
—	500	A cutieĭ milostenieĭ, cu taleri 160, prostichiŭ.
—	1350	
2700	—	

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Prea sfinţia ta părinte Mitropolite şi Dumnévóstră orînduiţilor boerĭ, cât pentru taleri 250 prosticiiŭ din slujba oieritului, preste taleri 1000, ce era

adică intreprinderĭ de dărĭ, se ajuta cu calitatea lor de administratorĭ în județe pentru a stórce maĭ cu putere județul, sub pretext de percepere a dăreĭ.

Domnitorul Constantin Ipsilante, cu pitacul sĕŭ din 8 Decembre 1804, semnaléză relele ce decurg din asemenea practică și oprésce pre ispravnicĭ, pre judecătorĭ, pre sameșĭ, pre condicarĭ, polcovnicĭ, zapciiĭ plășilor, căpitaniĭ și pre ceĭ maĭ micĭ dregĕtorĭ de a lua în întreprindere seaŭ a se întovărăși cu întreprinzĕtoriĭ de huzmeturĭ.

Intru cât va fi reușit Constantin Ipsilante a stârpi grelele abuzurĭ ce proveneaŭ din asemenea practică de lucrurĭ, nu putem documentá, dar bănuim că mare isbândă n'aŭ avut circulara domnéscă [1].

până acum de care ne arĕtațĭ că 'ĭ aŭ și rĕspuns cumpĕrătoriĭ de ĕstimp, și pentru talerĭ 160 din dijmărit preste talerĭ 340 și pentru alțĭ talerĭ 160 din vinăriciŭ preste talerĭ 340, ce se da până acum dintr'aceste slujbe, aceste câte trele prostichiurĭ fiind cu cale, le primim și Domnia mea, și poruncim Dumnéluĭ vel Vistier, ca de la anul viitor înainte așa să urmeze; iar pentru a se scădea din iratul Căminărieĭ vama tabaculuĭ și a se face prostichiŭ la cutia milosteniei, la acésta rĕspundem Domnia mea, că nicĭ era trebuință de altă chibzuire, fiind-că am fi putut înși-ne să o facem acum la vremea schimbăreĭ boerilor, să scădem adică parte din iraturile de la dregĕtoriĭ și să le adăogim la cutie, dar acésta nefiind cu cale, precum pentru iraturile celor-l-alte dregĕtorii, așa nicĭ pentru iratul Căminărieĭ nu primim a se face scădere.—1803 August 17,

Cod. XLVI, fila 42.

1. *Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud. Nevoia pentru care Domnia mea orînduim ispravnicĭ și alțĭ dregĕtorĭ la județele țĕriĭ, nu este alta, decât ca printr'înșiĭ să aducem la ispravă acea bună cugetare și îngrijire ce avem pentru sĕracĭĭ locuitorĭ, numaĭ de-a fi întru cea maĭ desĕvîșită odihnă, liniște și păziți de orĭ-ce jafurĭ și nedreptățĭ; când dar un Ispravnic seaŭ verĭ-care altul din ceĭ maĭ micĭ dregĕtorĭ aĭ județuluĭ, va avea într'acel ținut verĭ-ce fel de alișverișĭ, care privesce spre al sĕŭ înparte interes, ce nădejde maĭ rĕmâne a se păzi de unul ca acela, dreptatea locuitorilor în urmarea aceluĭ alișverișĭ al sĕŭ, seaŭ ce durere póte să aibă pentru alțiĭ, pe lângă interesul și folosul luĭ? nimica îndoială nu este, că acela negreșit, se va sili în tot chipul, a păgubi pre locuitorĭ și a se câștiga pre sineșĭ, precum s'aŭ și făcut acésta bine cunoscut și de față vĕdită, atât din celea maĭ dinainte urmărĭ ale multora, care fiind cu dregĕtoriĭ în județe, s'aŭ amestecat la oierit, dijmărit și vinăriciŭ, cât și din plângerile ce prin adesea jălbĭ ni se daŭ de către sĕracĭĭ locuitorĭ pentru jafurile ce pătimesc de către uniĭ ca aceștia, ce amestecându-se la acest fel de husmeturĭ, în puterea dregĕtorieĭ lor, metaherisindu-o ca organ de siluire, nesuferite răpirĭ și jafurĭ pricinuesc locuitorilor în vreme când ispravniciĭ și dregĕtoriĭ cum am ḑis sunt rînduițĭ maĭ vêrtos ca să-ĭ apere pre dînșiĭ și să-ĭ păzéscă ne bântuiți de către acest fel de netrebnicĭ fără omenire și fără milostivire jăcașĭ; deci fiind-că cea maĭ dintêiŭ

După ce am adus cărți de numire de funcționari din Oltenia, să înregistrăm câte-va care privesc județele din Muntenia mare.

Așia se póte ceti în note formularul după care s'aŭ numit la 1 Decembre 1803, polcovnicĭ la 12 județe. Redacțiunea cărței de numire ne arată pe de oparte, că asemenea polcovnicĭ aŭ conservat atributele ce s'aŭ dat polcovniciei de către Alexandru Ipsilante, iar pe de alta ca ce fel de abusurĭ le cerea Domnitorul să nu le facă [1].

îngrijire și rîvnă a nóstră este a fi locuitoriĭ țĕreĭ Domnieĭ mele mântuiți de acelé de maĭ înaite catahrisis, păziți de orĭ-ce nedreptăți și ne bântuiți de jafurĭ și răpirĭ, și fiind-că al lor răspuns și fericĭtă petrecere este voită și poftită Domnieĭ mele, precum și împotrivă a lor nedréptă păgubire, nicĭ într'un chip nu o putem suferi, pentru cea desĕvîrșită stingere și stîrpire a rĕuluĭ a aceluia, iată printr'acéstă Domnésca nóstră poruncă, vi se dă în scire, că de acum înainte, nicĭ la oierit, nicĭ la dijmărit, nicĭ la vinăriciŭ, precum nicĭ la alt huzmet nu este slobod a se amesteca, nicĭ Dumnélor ispravnicii, nicĭ judecătoriĭ județuluĭ, nicĭ Sameșul, nicĭ Condicarul, nicĭ polcovnicii, nicĭ zapciiĭ plășiloi, nicĭ căpitaniĭ, nicĭ nimenea altul verĭ-care va fi cu cea maĭ mică dregătorie în județ, nicĭ tovărĕșie nu sunt sloboți a face la huzmeturĭ, nicĭ prin taină nicĭ de față, ci Dumnévóstră și toți aceștia să aveți a priveghia, la vremea acestor huzmeturĭ, ca să nu îngăduiți pre cumpĕrătorĭ și slujbașĭ ce vor fi, a face măcar căutși de puțină urmare și luare maĭ mult, peste ponturile și poruncile Domnieĭ mele ce se daŭ și orĭ pre carĭ dintr'aceĭ slujbași 'ĭ veți găsi cu urmare împotrivă, numaĭ decât să aveți a-ĭ trimete cu însciințarea Dumnévóstră aicĭ la Domnia mea; luați aminte și înțelegeți bine ceea ce vĕ poruncim, căcĭ când după acésta se va găsi vre-unul amestecat la huzmeturĭ, orĭ de față seaŭ cu mijloc de tovărĕșie printr'ascuns hotărît să sciți, că îndată, fără de altă îndreptare, nu numaĭ va fi scos și lipsit ci și strașnică pedépsă are a cerca de la Domnia mea, ci dar acóstă poruncă după ce veți publicuio și veți face-o cunoscută și sciută la toți, apoĭ să o treceți în condica Isprăvnicatuluĭ, ca să fie sciută și celor din urma vóstră ispravnicii. spre a numaĭ rĕmânea de acum înainte cuvînt de pricinuire și fiți sănătoși. — 1804. Decembrie 8.

Cod. XLIX, fila 222—223.

1. *12 cărți de polcovnicii din 12 județe de dincóce de Olt.*

. . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Dat-am domnésca nóstră carte luĭ. . . . prin carele l'am orînduit Domnia mea cu Polcovnicia județuluĭ, să aibă a face zapt: slujitoriĭ Polcovnicieĭ și avêndu-ĭ după orînduială gata în tótă vremea, să fie sîrguitorĭ, pentru străjuirea județuluĭ și paza locuitorilor, de tâlharĭ, de ómenĭ rĕĭ și de orĭ-ce alte pricinĭ împotriva nizamuluĭ și a bunelor orînduelĭ, după arĕtarea ce vor face Dumnélor ispravnicilor, că face trebuință, să aibă purtare de grijă spre a sĕvîrși tóte pricinile, la care se va orîndui, seaŭ cu porunca Domnéluĭ vel Spătar, fără de cusur, seaŭ pentru orĭ-ce pricinĭ seaŭ a stéguluĭ sĕŭ, seaŭ acestor slujbe, la care va fi orînduit să aibă datorie a însciința pururea Domnieĭ mele prin Dumnéluĭ

La Focșanĭ, pe marginea ţĕreĭ, dupĕ cum ispravniciĭ se numeaŭ *starosti*, tot aşa şi căpitanul de slujitorĭ, orĭ Polcovnicul, are numirea de *Ceauş*. La 1 Decembre Constantin Ipsilante numesce *Ceauş* de Focşanĭ cu următórea carte:

Carte de Ceauş de Focşanĭ.

. . . . *Zem. Vlahiscoie.*

De vreme ce dupĕ orînduiala condiceĭ Domnieĭ mele, la stégul Buciucliu ot Focşanĭ, unde sunt orînduiţĭ lude 100 slujitorĭ Buciucaşĭ, fiind din brésla Spătărieĭ, dupĕ cuviinţă are a fi şi Zapciul lor Ceauş de Buciuc al Focşanilor ales şi orînduit de către Dumnéluĭ cinstit şi credinciosul boerul Domnieĭ mele vel Postelnic, ca la stégul ce este din brésla Domnieĭ sale şi în grija boerilor Spătărieĭ, fiind a se alege om vrednic de către Dumnéluĭ vel Spătar şi făcêndu-ne arĕtare Dumnéluĭ, că aŭ găsit cu vrednicie zapceliculuĭ, Ceauş Buciucliu de Focşanĭ pe... i'am dat acéstă carte a Domnieĭ mele pre care îl orînduim Domnia mea Ceauş acolo, şi Dumnévóstră boerilor ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, cunoscêndu-l de Ceauş al acestuĭ stég *Buciuc*, să'ĭ facă şi slujitoriĭ teslim, de a se afla sub povaţa Dumnéluĭ la obicĭnuitele trebĭ ale judeţuluĭ, şi ţie numitule Ceauş, îţĭ poruncim, să fiĭ următor cu ascultare la Dumnélor ispravnicii aĭ judeţuluĭ, la cele obicĭnuite şi următóre trebĭ ale judeţuluĭ, şi voue bucicaşilor

---

vel Spătar, dupĕ obiceiŭ; poruncim Domnia mea voue slujitorilor polcovnicescĭ, să daţĭ ascultare şi supunere, căcĭ orĭ-care se va arĕta cu împotrivire, are volnicie a'l trimete cu însciinţare c tre Domnéluĭ vel Spătar, ca sĭ-ş iae că ḍuta pedépsă, şi Dumnévóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ cunoscêndu-l de Polcovnic să arĕtaţĭ cele ce va fi cu orînduială, ca să le sĕvîrşéscă dându-ĭ şi ajutorul cel cuviincios la cele ce va fi trebuinţă, cum şi la lipsa slujitorilor ce va avea, ca să pótă găsi ómenĭ fără de pricină, dupĕ orînduiala Vistieriei să'şĭ împlinéscă stégul, ca să nu se facă cusur la câte poruncim, însă fiind-că polcovniciĭ sunt orînduiţĭ, cum am ḍis maĭ sus, pentru paza şi străjuirea locuitorilor judeţuluĭ şi a căltĕorilor de apururea odihniţĭ şi fără de grije de către hoţĭ şi făcĕtorĭ de rele, şi pentru alte trebĭ ale nizamuluĭ, iar nu pentru a aduce greutate şi supĕrare locuitorilor; poruncim dar, ca nicĭ ómeniĭ luĭ, nicĭ Polcovnicul să nu aibă a cere conac şi a face cheltueliĭ locuitorilor prin sate, precum nicĭ caĭ de călĕrie, că pentru aceea are Polcovnicul léfă, iar slujitoriĭ sunt scutiţĭ; fórte să se ferésca polcovniciĭ cu ómeniĭ luĭ a nu prepune pre cinevaşilea cu pricină de hoţ seaŭ gazdă de hoţ, fără de a fi adevĕrat, pentru vre-o pizmă veche seaŭ pentru vre-un interes de dobândă nedréptă, ca să 'ĭ ridice şi să 'ĭ pórte de colo până colo, precum şi la âmbletele lor să se pórte cu bună orînduială printre locuitorĭ şi cu cuvinte de omenie, fără de ocară şi a nu înjura seaŭ a bate şi a căzni, că împotrivă dovedindu-se, se va pedepsi cumplit şi Polcovnicul şi slujitoriĭ luĭ. *ii saam recch gpd.* — 1803, Decembre 1.

Cod. XLVII, fila 182. Vedĭ şi fila 203.

vĕ poruncim, să daţĭ ascultare şi supunere numituluĭ orînduit Zapciŭ-Ceauş la trebile ce are a sĕvîrşi, dupĕ povĕţuirea Dumnélor boerilor ispravnicĭ. *ii saam receh gpd.*—1803, Decembre 1.

Léfa acésta se plătea pare-se destul de neregulat, precum se póte vedea din pitacul de la 24 Februarie 1803, scriind Logofĕtuluĭ de obiceiurĭ să plătéscă logofeţilor de Divan léfa cuvenită, care nu era dată din Decembrie 1802 [1].

La 3 Aprilie 1803, Constantin Ipsilante sporesce cu 5 leĭ pre lună léfa fie-căruia din ceĭ 16 logofeţĭ aĭ divanuluĭ, preste 10 câte aŭ avut [2].

Şi la Divanul Craioveĭ se face logofeţĭ nouĭ de către Constantin Ipsilante şi prin anume carte li-se fixéză drepturile, scutirile şi privilegiile [3].

---

1. *Porunca ce s'aŭ făcut la jalba a 16 logofeţĭ aĭ Divanuluĭ.*

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie.

Fiind-ca ne-am milostivit Domnia mea asupra jăluitorilor 16 logofeţĭ aĭ Divanuluĭ pentru slujba lor şi le-am maĭ adăogat léfa cu câte taleriĭ cinci preste câte ḑece ce aŭ avut, poruncim Dumitale vel Logofĕt de obiceiurĭ, ca să urmezĭ a le da câte taleriĭ 15 léfa lor pre lună, şi întru acest chip să se aşeḑe şi în catastiv lefile.—1803, Aprilie 3.

Cod. XLIX, fila 41.

2. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod.*

Cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ mele, Dumnéluĭ vel Logofĕt de obiceiurĭ, léfa logofeţilor tagmiĭ Divanuluĭ precum este orinduită, poruncim să se dee pre tótă luna, începênd Dumnéta de la ḑi înteiŭ a trecuteĭ lunĭ Decembre cu darea, şi cu acest Domnescul nostru pitac se va ţine în sémă la socotélă, *tolico pisah gpd.* — 1803, Februarie 24.

Cod. XLIX, fila 31.

3. *Pentru Logofeţiĭ ce s'aŭ făcut la Divanul Craioveĭ preste ceĭ ce eraŭ prostichiu.*

Dat-am Domnésca nóstră carte..... ce s'aŭ orînduit Logofeţel la Divanul Craioveĭ, care în câtă vreme se va afla slujind să aibă privilegiul ce aŭ şi ceĭ-l-alţĭ logofeţĭ, adecă: să fie în pace şi iertat de rîndul dăjdiilor Visterieĭ, să scutéscă dijmăritul şi vinăriciul pre drepte bucatele luĭ, să ţie şi o pimniţă în oraşul Craioveĭ scutită şi apĕrată de fumărit, de căminărit de vamă şi de alte angariĭ, ce sunt pre alte pimniţe, să ţie şi lîude unul om strĕin şi fără

Avem de a observa că orașul Câmpul-Lung din Muscel continuă sub Constantin Ipsilante a'și avea organisațiunea excepțională de care în anteriórele nóstre volume am vorbit. Acésta se probézĕ prin documentul ce dăm în notă și din care constatăm, că orașul Câmpu-Lung, în Decembrie 1803, aŭ ales județul lor și l'aŭ presentat recunóscereĭ Domnitorului în scris, sub iscăliturile lor și cu pecetea orașului Domnitorul recunoscênd acest județ, dice, că «pentru ajutor și pentru maĭ bună p zĕ a orînduelelĕĭ orașuluĭ, este orînduit de către Domnia mea și deosebit Epistat» [1].

de pricină de dajdie, pentru ajutor și poslușania caseĭ luĭ, scutit cu pecete de la Visteria Domnieĭ mele, dupĕ adeverința Dumnéluĭ biv vel Ban al Craioveĭ seaŭ al ispravnicilor, că este fără pricină de dajdie cu adevĕrat; pentru care poruncim Domnia mea la toți câți se cuvine, întocmaĭ să fiți următori și împotrivă supĕrare să nu faceți. *ii saam receh gpd.*—1804, Iunie 1.

Cod. XLVII, fila 238.

1. *Carte de județ la orașul Câmpu-Lung sud. Muscel.*
. . . . *Zem. Vlahisocie.*

Dat-am Domnia mea, acésta Domnéscă carte pre care dupĕ cererea și dupĕ alegerea orășenilor ce aŭ făcut de la Câmpu-Lung sud. Muscel, în scris sub iscăliturile lor, pecetluită și cu pecetea orașuluĭ și prin scirea Dumnéluĭ vel Postelnic l'am făcut județ orașuluĭ Câmpu-Lunguluĭ, ca să aibă a fi judecător și purtător de grijă la tóte trebile orașuluĭ, care se va porunci de către Domnia mea și care se va scrie de către Dumnéluĭ vel Postelnic să le săvêrșéscă la vreme, fără de cusur, cum și ale orășenilor pricinĭ și judecăți, să le caute dupĕ obiceiŭ și dupĕ coprinderea Domnesculuĭ nostru hrisov, care aŭ orășenii, și fiind-că pentru ajutor și pentru maĭ bună pază a orînduelei orașuluĭ, este orînduit de către Domnia mea, și deosebit Epistat, să aibă numitul județ la tóte trebile orașuluĭ, și la pricinele judecăților și la cisle și la orĭ-ce altele pricinĭ, a se uni întru tóte povĕțuirilor Epistatuluĭ, și în mânile județuluĭ poruncim să se păstreze și Domnescul nostru hrisov de obiceiurile și privilegiurile, atât cel noŭ, cât și tóte cele vechĭ hrisóve, aședate sub pecetea Epistatuluĭ județuluĭ și a treĭ patru din fruntașiĭ mahalalelor, cât și pecetea orașuluĭ asemenea să ție de județ, care pecete fiind-că este, cum dicem, a orașuluĭ ce se metahirisesce la pricinĭ și la trébă obștieĭ orașuluĭ, pentru aceea poruncim ca să nu aibă voie județul de sineși numaĭ a o mestahirisi, ci la trebile și pricinele obștieĭ orașuluĭ, când va fi trebuință, atuncĭ cu scirea Epistatuluĭ și a părgarilor și a câte un fruntaș din tóte mahalalele orașuluĭ, față fiind cu toți strînși, să se pecetluiască cartea seaŭ scrisórea acea în vederea lor: decĭ să se ferésca orînduitul județ de jafurĭ și nedreptățiți, atât el cât și orășeniĭ carĭ vor căuta a face niscaĭ-va încărcaturĭ în cisle și în orînduelĭ să nu se cuteze a îngădui, ci la tóte cislele să facă dréptă cumpănire la toți dupĕ puterile și starea fie-căruia; pentru care poruncim Domnia mea și voue tutulor părgarilor și orășenilor de obște, să fiți și s cunóșceți pre numitul județ orașuluĭ, orînduit de Domnia mea.—1803, Decembre 22.

Cod. XLVII, fila 197.

De astă dată acest Epistat Domnesc pare că o să stîrbéscă din privilegiile autonomice ale județuluĭ. Constantin Ipsilante ḑice în cartea sa că județul la tóte trebile orașuluĭ și la pricinele judecăților și la cisle și la orĭ-ce alte pricine, trebue a se uni întru tóte (județul) cu povețuirile Epistatuluĭ. Nicĭ chiar documentele orașuluĭ nu le maĭ póte păstra județul, decât așeḑate sub pecetea Epistatuluĭ, puse alăturea cu aceea a județuluĭ și a 3—4 din fruntașiĭ mahalalelor. Județul nu póte pune singur pecetea orașuluĭ pre vre-un act.

Cu referință la Câmpu-Lung, posedem din Domnia luĭ Constantin Ipsilante un document importantu[1]. Este o anafora din 20 Iunie 1806, a marelui Postelnic și a marelui Logofet Dumitrache Racoviță, prin care arată, că maĭ mulți ungurenĭ, adică Românĭ din Ardeal, aŭ coprins locurĭ din proprietatea Câmpul-Lunguluĭ, preste cele douĕ pogóne și jumĕtate cât se cuvine să ție fie-care ungurean. Orășeniĭ vor, ca ungurenii să le plătéscă prisósele de locurĭ ocupate și să le facă clacă. Domnitorul,

---

1. *Prea Înălțate Dómne*

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale ce ni s'aŭ dat ca să cercetăm alăturatele însciințărĭ de cercetările și alegerile ce s'aŭ făcut la fața loculuĭ de către Dumnélor boerĭ ispravnicĭ, dupĕ luminată buiurdisma Mărieĭ tale, dată la anaforaoa nóstră de la 18 ale trecutuluĭ Februarie, pentru madelele ce maĭ jos se arată, care s'aŭ căutat aicĭ de către noĭ, între ungurenii strĕinĭ ce sunt șeḑĕtorĭ pre moșia orașuluĭ Câmpul-Lung, cu orășeniĭ câmpu-lungenĭ, cum și între dênșiĭ cu numiții strĕinĭ ungurenĭ, următorĭ fiind, am vĕḑut maĭ întâiŭ aceeaș anafora a nóstră cu luminata buiurdisma Mărieĭ tale, care cetind-o, se vĕḑu coprinḑétóre, că pentru cererea ce făcea orășeniĭ a strĕmuta legătura așeḑĕmêntuluĭ ce aŭ cu strĕiniĭ ungurenĭ, ca să le dee pre an câte banĭ 40 și 30 de casă, câți s'aŭ așeḑat cu locuința pre moșia orașuluĭ și cu hrana lor și a dobitócelor lor pre locurile ce aŭ coprinse din moșia orașuluĭ, ḑicênd orășeniĭ că este puțin aceștĭ banĭ, acéstă cerere a orășenilor găsindu-se de Măria ta fără de nicĭ un cuvînt vrednică, nu s'a primit de Înălțimea ta a se strĕmuta legătura așeḑĕmîntuluĭ, ci s'a hotărât, ca dupĕ puterea zapiselor ce aŭ dat orășeniĭ la mâna ungurenilor strĕinĭ, să se urmeze, întocmaĭ precum în zapisele orășenilor se coprinḑe, fără de a se face vre-o deosebire pentru ungureni, câți în urma așeḑĕmîntuluĭ până acum aŭ venit, seaŭ de acum înainte vor veni, și se vor sălășlui pre moșia orașuluĭ, căcĭ orășeniĭ în zapisul lor nu fac vre-un prohdiorihmos cu arĕtare de numele ungurenilor, saŭ cu câtă sumă de ungurenĭ a fost acel așeḑĕmênt, ca să pótă ḑice acum orășeniĭ, că tocméla aceea are a se păzi numaĭ pentru ungurenii câți atunci se aflaŭ locuind pre moșia orașuluĭ, iar pentru provlima ce aŭ făcut orășeniĭ, cum că ungurenii strĕinĭ aŭ locurĭ coprinse maĭ mult decât este trebuința fie-căruia, și cum că uniĭ dintr'înșiĭ ar fi cumpĕrat locurĭ din moșia orașuluĭ de la orășenĭ, la acésta s'a

la 29 Iunie 1806, constatând că emigranții ardeleni n'aŭ de ajuns loc în cele 2 pogóne și jumĕtate, cât le-aŭ dat orașul, respinge reclama-

---

găsit de Măria ta, că aŭ orășeniĭ cuvînt, fiind-că ungurenii strĕinĭ aŭ a ținea fieș-care locul numaĭ pre cât îĭ va fi de ajuns pentru trebuința sa, și pentru acel loc este a plăti pe an baniĭ ce sunt legați prin zapisul de așeḑĕmînt, iar de a cumpĕra locurĭ nu sunt sloboḑĭ, căci acéstă volnicie ne avênd-o orășeniĭ, rea este și vînḑarea lor și cumpĕrătórea ungurenilor; drept aceea s'a orînduit de Măria ta Mumbașir Postelnicel cu poruncă către Dumnélor ispravniciĭ județuluĭ ca împreună și cu Epistatul orașuluĭ să cerceteze, și fiind arĕtarea orășenilor adevĕrată, atât pentru coprinderea de locurĭ maĭ multe preste trebuința ungurenilor, cât și pentru cumpĕrătoriĭ de locurĭ din moșia orașuluĭ, și făcênd alegere deslușită cu arĕtare anume, cine, cât loc aŭ coprins maĭ mult și ce locurĭ aŭ cumpĕrat din moșia orașuluĭ? să însciințeze Mărieĭ tale cu întrégă pliroforie, ca să se dee de către Măria ta cuviinciósa poruncă de îndreptare; așișderea să cerceteze și cererile ce prin osebite jălbĭ aŭ făcut în parte atât orășeniĭ, cu ale plăti ungurenilor baniĭ tocmeleĭ pentru casele și coprinsurile locurilor, pre uniĭ ce nu le-aŭ plătit până acum, cât și ungureniĭ strĕinĭ cu ale plăți orășenĭ cheltuiala ce aŭ făcut trăgêndu-ĭ prin judecățĭ cu cererĭ împotriva așeḑĕmîntuluĭ, și alegênd atât suma banilor tocmeleĭ, cât și suma cheltueleĭ să însciințeze Mărieĭ tale, ca să se dee și pentru acestea cuviinciósa hotărîre iarăș de către Măria ta; am cetit apoĭ și alăturatele însciințărĭ de cercetările și alegerile, ce dupĕ coprinderea luminateĭ Mărieĭ tale hotărirĭ s'aŭ făcut în fața loculuĭ de către Dumnélor ispravniciĭ și de către Epistatul orașuluĭ și în alăturatul catastih al cercetătoruluĭ de la fața loculuĭ se areată, că aceștĭ ungurenĭ strĕinĭ ce s'aŭ strîns cu sălășluirea lor pre moșia orașuluĭ, până acum sunt liude 80 și aŭ locurĭ coprinse de dênșiĭ pogóne 208 și douĕ prăjinĭ, între care sunt și liude 7, ce s'aŭ găsit cu locurĭ, za pogóne 29, cumpĕrate din moșia orașuluĭ, carĭ aŭ plătit și eĭ claca la orășenĭ până acum treĭ anĭ, cum aŭ plătit și ceĭ-l-aț ĭ clăcași; în fóia Dumnélor ispravnicilor și a Epistatuluĭ orașuluĭ de alegerea și lămurirea ce aŭ făcut locurilor, care s'aŭ găsit coprinse de numițiĭ ungurenĭ, se arată, că din locurile ce aŭ găsit coprinse de dênșiĭ lăsând fieș-căruia câte douĕ și jumĕtate pogóne de loc, cât li se cade a ține drept tocméla așeḑĕmîntuluĭ, ce se coprinde în zapisul orășenilor, precum de Inălțimea ta s'a hotărît, că pentru acele locurĭ este a plăti ungureniĭ pre an la orășenĭ baniĭ ce sunt legați prin zapisul de așeḑĕmînt, s'aŭ găsit prisos la toți preste trebuința lor pogóne 60, prăjinĭ 17, cum pre larg se vĕd arĕtați în maĭ sus numita fóie, dar însă însciințeaze Dumnélor ispravniciĭ și cu Epistatul orașuluĭ prin alăturata însciințare de la 16 ale trecutuluĭ Aprilie, că făcênd chibzuire cât loc se cuvine a avea scutit ungureniĭ strĕinĭ, drept simfonia zapiselor de așeḑĕmînt, aŭ lăsat ca să fie de unul câte douĕ pogóne și jumĕtate, dar arată însă că acest loc ce se lasă numiților nu dóră că le este îndestul, căcĭ și tot locul care îl aŭ coprins nu le este de ajuns, ci se duc și la alte moșiĭ la vale depărtate de 'șĭ fac arăturile și semĕnăturile lor, unde acolo fac altă clacă și daŭ deosebita dijmă de pogon la stăpâniĭ acelor moșiĭ; așișderea arată ispravniciĭ și cu Epistatul orașuluĭ, în alăturata însciințare de la 12 ale trecutuluĭ Martie, că suma banilor tocmeleĭ ce nu aŭ plătit'o ungu-

ţiunea orăşenilor ca ḑişiĭ locui'orĭ să plătéscă deosebit pentru locurile ce aŭ luat maĭ mult preste douĕ şi jumĕtate pogóne.

---

reniĭ strĕinĭ pre treĭ anĭ trecuţĭ la orăşenĭ, este talerĭ 74.60, cum şi suma cheltueleĭ ce aŭ făcut'o ungureniĭ trăgêndu-ĭ orăşeniĭ prin judecăţĭ cu cererĭ împotriva aşeḑĕmîntuluĭ, este talerĭ 365.30, cum pre anume se arata în luminata însciinţare, care aceste patru madele, adică locurile ce s'aŭ găsit ca să ţină de ungurenĭ prisos preste trebuinţa lor, ce sunt pogóne 60, prăjinĭ 17, la 19 liude arĕtaţĭ anume, locurile ce s'aŭ găsit cumpĕrate din moşia oraşuluĭ pogóne 29, de liude 7 strĕinĭ, ce sunt arĕtaţĭ anume şi baniĭ tocmeleĭ pe treĭ anĭ talerĭ 74.60 şi baniĭ cheltueleĭ talerĭ 365.30, fiind-că în luminată hotărîrea Mărieĭ tale se coprinde, ca să se facă de către Măria ta hotărîrile pentru tóte dupĕ ce va veni însciinţare şi lămurire de la faţa loculuĭ, noĭ n'am cutezat a face nicĭ o alegere, atâta numaĭ ḑicem, că cheltuiala de talerĭ 365, ce arată ungureniĭ că aŭ făcut este prea încărcată cu condee necuviinciόse, şi dupĕ dreptate s'ar cădea ca numaĭ pre jumĕtate să o rĕspunḑă oraşeniĭ şi rĕmâne ca să se facă de către Măria ta hotărîre aceea ce se va găsi cu cale, ca să iae un sfîrşit prigonirile acestea, maĭ vîrtos pentru locurĭ coprinse de numiţiĭ strĕinĭ şi cumpĕrat de dênşiĭ din moşia oraşuluĭ, căcĭ şi de acum înainte maĭ viind ómenĭ strĕinĭ şi aşeḑêndu-se cu sălăşluirea pre moşia oraşuluĭ, urméză şi aceĭa să coprinḑă locurĭ, uniĭ iarăşĭ să cumpere din moşia oraşuluĭ şi cu înmulţirea noroduluĭ ce se va aduna pre numita moşie, va ajunge lucru de nu se va putea hrăni orăşeniĭ a cărora este moşia, nicĭ strĕiniĭ şi nicĭ odată nu va maĭ lua sfîrşit prigonirile dintre dênşiĭ; de care nu lipsim a arĕta Inălţimeĭ tale.—1806, Iunie 20.

Vel Postelnic, Dumitrache Racoviţă, vel Logofĕt.

Iω Constantin Alexandru Ipsilante Voevod

Cât pentru locurile ce le-aŭ cumpĕrat strĕiniĭ ungurenĭ de la orăşenĭ fiind-că orăşeniĭ nu sunt volnicĭ a vinde şi a înstrĕina loc de al oraşuluĭ, rea şi neprimită este vînḑarea lor, şi poruncim ca întorcênd vînḑĕtoriĭ baniĭ la cumpĕrătorĭ, să rĕmâe acele locurĭ iarăş sub stăpânirea cumpĕrătorilor şi eĭ să dee orăşenilor pentru acestea clacă şi dijmă din tóte, dupĕ obiceiul pămêntuluĭ ce de obşte se urméză, iar pentru cele-l-alte locurĭ, măcar că ispravniciĭ judeţuluĭ de împreună şi cu orînduitul cercetător, ḑice că numaĭ câte douĕ pogóne şi jumĕtate se cuvine a ţine fieş-care din ungurenĭ pentru trebuinţa lor, drept tocméla aşeḑĕmîntuluĭ ce se coprinde în zapisele lor, dar fiind-că în zapise nu este prohdeorisit cât loc să ţie fie-care? şi fiind-că iarăş ispravniciĭ arată prin a doua însciinţare a lor, cel trimis de la 16 al trecutuluĭ Aprilie, cum că şi tóte locurile ce aŭ coprins ungureniĭ de li-se vor lăsa, iarăş nu le este de ajuns, ci se duc şi la alte moşiĭ depărtate de 'şĭ fac arăturĭ şi semănăturĭ, unde acolo fac altă clacă şi daŭ deosebit dijma la stăpâniĭ acelor moşiĭ, se înţelege dar, că ungureniĭ nu numaĭ n'aŭ coprinse câtuş de puţine locurĭ maĭ multe pentru trebuinţa lor, ci încă sunt şi lipsiţĭ de locurĭ; drept acea nu aŭ orăşeniĭ cuvînt a ḑice, că ungureniĭ aŭ coprins locurĭ de prisos, ci tóte acelea locurĭ câte aŭ avut până acum, hotărîm să le aĭbă şi de acum

E de observat cum emigrarea de români adeleni și anume la Câmpu-Lung continuă a se face și la începutul secolului al XIX-lea.

In 1804, Domnitorul Constantin Ipsilante are ocasiunea de a rîndui o mare anchetă în județul Râmnicu-Sărat, în contra administrațiunei abusive a ispravnicilor din acest județ, administrațiune denunțată în jalbă, de mai mulți boeri din acel județ. Faptul că boerii denunță abusurile Ispravnicului, dovedesce, nu'i vorbă, că era la mijloc și o afacere politică, barem de acea politică, care se mărginesce întru a face opositiune unor slujbași cu gând de a-i înlocui, de a se substitui acelora.

Dăm în notă actele din care se póte vedea punctele de acusațiune aduse[1].

înainte, plătind fieș-care la orășeni ceea-ce prin zapise sunt așeḑați, iar nu mai mult; asemenea să plătéscă orășenilor și taleri 74.60 tocméla lor pre trei ani trecuți, ce n'aŭ plătit'o după sinfonia lor, iar pentru cheltuiala ce o cerură ungurenii de la ei, fiind-că ni se arată de către Dumnélor boerii cum că este prea încărcată și unele condee sunt necuviincióse, bine aŭ judecat Dumnélor, și asemenea poruncim și noi, ca orășenii să le plătéscă ungurenilor, nu numai jumětate de taleri 365 ce arată că aŭ cheltuit, și Dumnévóstră ispravnicilor aĭ județului într'acest chip precum s'a ḑis, să aveți a da nizam de urmare pentru tóte, spre cea desĕvêrșit și isbrănire a lor.—1806, Iunie 29.

Cod. XLVIII, fila 4.

1. *Prea Înălțate Dómne*

După jalba ce aŭ dat Cârstea Sluger, Iordache și Ienache și Hristodor și Paharnicul Dumitrache Ioan și Iordache Neculeșcii și Asache și Costache Robeșcii și cu toți ceĭ-l-alți câți se află șeḑători cu casele lor în sud. Slam-Râmnic, pentru Dumnéluĭ Spătar Dibooglu Ispravnicul aceluĭ județ arĕtând prin șópte ponturĭ nedreptățile ce ḑic că ar fi făcut Spătarul locuitorilor județului, orînduitul Zapciŭ Vătaf de aprodĭ, înfățoșind înaintea nóstră pre treĭ din jăluitorĭ, însă: Paharnicul Dumitrache, Hristodor și Ioan Neculeșcii cu Dumnéluĭ numitul boer, am făcut cercetare cu scumpĕtate și arĕtăm Înălțimeĭ tale, atât pîrele jăluitorilor, cât și rĕspunsurile Dumnéluĭ Spătarului, de împreună și cu a nóstră chibzuire ce facem, spre descoperirea adevĕrului acesteĭ pricinĭ.

Pîrile jăluitorilor

1. Ḑic că aŭ dat Spătaru poruncă zapciilor să siléscă pre locuitorĭ spre a'ĭ aduce plocóne de la fie-care sat câte o vulpe seaŭ taleri 8 în loc de vulpe, care aŭ ajuns până acum prețul vulpiĭ până la taleri 30, rĕspunḑându-se în bani, arĕtărăm un rĕvaș a luĭ Ștefan Sameșul, ce scrie către un zapciu de plasă, cum că le este

Rĕspunsul Domnuluĭ Spătar

Făgăduesce că nicĭ aŭ scris acest acest fel de porunci la zapciĭ, nici aŭ poruncit luĭ Ștefan Sameșul să scrie, dar plocóne 'ĭ-aŭ adus locuitoriĭ carĭ s'aŭ întâmplat a veni cu pricinĭ de jălbĭ, și vulpĭ și curcanĭ și păsĕrĭ și altele de mâncare, însă de a lor bună voie, i-ar nu siliți de Dumnéluĭ, așișderea tăgăduesce că n'aŭ cerut de

Este de observat forma în care se face ancheta, ca un adevĕrat «*tacrir*», cum se ḑicea pe atunci.

sciut atât lor, cât şi tuturor locuitorilor, că în vremile trecute orĭ-cine venea la Ispravnic nu venea cu manele góle, dupĕ cum şi de la o vreme încóce s'aŭ obicĭnuit, ci fiecare dupĕ cum îĭ era pricina jălbeĭ îşĭ făcea şi datoria a aduce câte o vulpe douĕ seaŭ jder, seaŭ lup, saŭ răs, şi maĭ vârtos că aŭ câştigat pre acest boer mare, ce scie şi obiceiurile Moldoveĭ, trebuinţa urméză ca să se îndrepteze obiceiurile vechĭ printr'a lor povăţuire, dupĕ cum şi el îşĭ face datoria de aĭ da scire, că câţĭ vor veni cu trebĭ de a le lor, dupĕ puterea pricineĭ, să aducă câte o vulpe douĕ, seaŭ câte un jder douĭ: carĭ nu vor avea prinşĭ de dênşiĭ să găséscă să cumpere, seaŭ de nu vor găsi prin satele lor, să vie la dênsul să le facă înlesnire cu ce mijloc să iasă înaintea boeruluĭ; de care ḑice Paharnicul Dumitrache, unul din jăluitorĭ, că trimeţênd maică-sa scrisóre către Spătar, ca să-ĭ maĭ scaḑă satul Fântâna Turculuĭ—ce-l plătesce Dumnéeĭ, fiind încărcat, aŭ trimes chiar pre Părcălabul satuluĭ cu acea scrisóre, iară Spătaru, dupĕ ce l'aŭ ţinut afară ca vre-o treĭ césurĭ, apoĭ dând omul năvală de aŭ intrat în casă, cerêndu-ĭ rĕspuns, l'aŭ întrebat: adus'aŭ vulpĭ? şi ḑicênd că n'aŭ adus, aŭ ḑis să dee taleri 20, iar Părcălabul rĕspunḑênd că nu are de unde da, fiind nisce săracĭ, nu numaĭ vre-un scăḑĕmînt nu i-aŭ făcut, ci nicĭ rĕspuns la scrisóre nu i-aŭ dat, care om este de faţă acolo şi însuşĭ le va arĕta acésta.

2. Cum-că aŭ luat în silă de la toţĭ râmătorĭ ce aŭ intrat în târgul Focşanilor, câte taleri unul.

la Părcălab ot Fântâna Turculuĭ, nicĭ vulpĭ, nicĭ banĭ, iar rĕspuns aŭ făcut către muma Paharniculuĭ cum că scăḑĕmînt nu póte să facă fără de porunca Visterieĭ.

Tăgăduesce că aŭ luat.

Maĭ sunt de observat *plocónele* şi natura acelor plocóne prefe rate de boerul Ispravnic: vulpe, jderĭ, lupĭ, rîs... Caracteristică este nota că boerul era «Moldovean» şi că cunósce bine obiceiurile pă-

---

3. Cum ca aŭ luat de la brutarĭ şi măcelarĭ şi luminărarĭ avaeturĭ orînduite.

. . . . . .

4. Aŭ făcut orînduiala de lemne ca să se aducă în oraşul Focşanĭ, şi să se plătéscă locuitorilor câte 50 paralo carul, cu pricină de a nu se pricinui lipsă de lemne, şi acum acéstă bună economie a Spătaruluĭ aŭ ajuns la atâta rĕutate, în cât se vinde carul şi până la talerĭ 7, făcênd bitirne cu satele cu banĭ pe şin, şi cum că acéstă orînduială de lemne n'aŭ făcut numaĭ pre la satele ce sunt maĭ aprópe de Focşanĭ, cale de un ceas seaŭ de douĕ, ci aŭ făcut-o şi pre la plăşile ce sunt departe de Focşanĭ cale ca de 13 şi de 14 césurĭ, şi fiindu-le cu greŭ locuitorilor a veni de acolo cu lemne, aŭ fost satele silite de aŭ tocmit ómenĭ cu plată grea, spre la aduce lemne de orînduială la Focşanĭ, iar alţiĭ aŭ mers cu banĭ în pungă de le-aŭ plătit şi alţiĭ le-aŭ cumpĕrat din Focşanĭ.

5. Cum că aŭ dat poruncĭ cu Mumbaşir ca sa stringă câte un car cu fên de la treĭ liude, cu pricinuire că este trebuincios pentru trecătoriĭ mosafirĭ, care acest fên nu-l primesce în natură, ci în banĭ, câte talerĭ 15 carul, care banĭ se strîng cu mare grabă, arĕtând şi o scrisóre a Setrariuluĭ Ienache Neculescu ce scrie către Hristodor Niculescu, unul din jăluitorĭ, că se cere de treĭ lude un car de fên, şi nu fên ci banĭ de car talerĭ 15, ce se numesce fên pentru mosafiriĭ trecĕtorĭ, şi că aŭ intrat zapciĭ printre ómeniĭ luĭ Hristodor şi făcu mare turburare.

6. Aŭ dat poruncă ca să siléscă

Tăgăduesce că aŭ luat, dar nizam, le-aŭ dat ca să fie oraşul îndestulat de aceste ce sunt pentru hrana trebuinciósă a tutulor.

Fiind vremea de iarnă şi vĕdênd că aŭ contenit de nu sunt lemne de vînđare, pentru ca să nu rămâie oraşul lipsit a pătimi de frig, aŭ đis Sameşuluĭ ca să facă poruncĭ la zapciĭ de a îndemna pre locuitorĭ să vie cu lemne de vînđare la târg, însă starea judeţuluĭ n'aŭ sciuto-o fiind orînduit de curênd Ispravnic, nicĭ 'ĭ-aŭ arĕtat cinevaş, că acelea plăşĭ cad departe de Focşanĭ, că nu le-ar fi orînduit să aducă lemne, nicĭ are sciie că s'aŭ făcut vre-o bitirmea cu banĭ, ci acela ce va fi luat banĭ, să-şĭ dee sémă.

Tăgăduesce că nu are nicĭ o scire de asta.

Orînduiala de salaorĭ aŭ făcut-o

mêntuluĭ, adecă era iscusit în arta de a jăfui omenirea, cu nume de plocóne!

zapciiĭ pre locuitorĭ să pornéscă satele salaorĭ la Snagov pentru podinĭ de podurile Bucurescilor, care şi acestea are să ajungă la luare de banĭ.

din porunca Mărieĭ tale, dar pre urmă făcênd însciintare la Înălţimea ta, cum că le este cu greŭ locuitorilor de a trimete salaorĭ de acolo fiind, lec depărtat şi viind porunca Înălţimeĭ tale, că s'aŭ ĭertat facerea de salaorĭ, îndată aŭ scris şi Dumnélor zapciilor, ca să nu supere satele.

7. Cum-că tóte plăşile judeţuluĭ le-aŭ vîndut la zapciĭ ce i-aŭ orînduit, luând de la fie-care banĭ, de la talerĭ 70 până la talerĭ 150, dupĕ cum este şi plasa.

Zapciiĭ aŭ orînduit nu numaĭ din ómeniĭ Dumnéluĭ, ci şi din pămêntenĭ, pre carĭ 'ĭ-aŭ ales de vrednicĭ.

Decĭ fiind-că Dumnéluĭ Spătarul Diboglu se apĕră de tóte cu tăgăduire, am cerut jăluitorilor să-şĭ dovedéscă arĕtările lor, şi rĕspunseră, că aicĭ dovadă nu aŭ, iar la faţa loculuĭ pot să le dovedéscă; neavend aicĭ jăluitoriĭ davadă, nu putu judecata să facă alegerea dreptăţeĭ; ci găsim cu cale, să se orînduiască un credincios al Mărieĭ tale, ca să mérgă la numitul judeţ, unde, de faţă cu părţile ce se va găsi cu cale de către Măria ta, să cerceteze cu de-amĕruntul de au făcut Spătarul Diboglu acea orînduială de fên în judeţ, şi de s'aŭ luat banĭ, câte cât s'aŭ plătit carul? şi într'a cuĭ mână s'aŭ dat baniĭ? aşişderea şi pentru orînduiala lemnelor de Focşanĭ, la ce plăşĭ aŭ fost? câte césurĭ sunt depărtate acele sate de Focşanĭ şi de s'aŭ făcut lemnele biturmea cu banĭ, seaŭ ce pagubă aŭ ceicat locuitoriĭ dintru acéstă orînduială de lemne? cum şi pentru tóte cele-l-alte ce arată jăluitoriĭ că aŭ urmat Dumnéluĭ Spătarul, să cerceteze iarăş cu de-amĕruntul de sunt adevĕrate seaŭ nu? şi de la fie-care madea căţĭ banĭ s'aŭ luat? printr'a cuĭ mână şi de cine anume şi cu ce pricină? să cercetăm şi pre Ştefan Sameşul, cum s'aŭ îndrăsnit de aŭ scris acest rĕvaş la Zapciŭ, şi de va fi scris de sineş, este vinovat a-i se face de Măria sa căduta pedépsă pentru netrebnica luĭ urmare, care în ce chip va dovedi adevĕr la tóte acestea să aducă Mărieĭ tale dréptă pliroforie, spre a se face cea desĕvîrşită hotărîre de către Înălţimea ta.—1804, Ianuarie 26.

Vel Logofĕt Constantin Ghica, Vel Postelnic, Vel Vistier.

Iŵ Constantin Alexandru Voevod gospod. Zem. Vlahiscoie

Orînduim pre boierul Domnieĭ mele, vel Grămătic Manolache Vardalah, căruia îĭ dăm Domnésca nóstră volnicie să mérgă la numitul judeţ Slăm. Râmnic, luând de aicĭ împreună şi pre duoĭ din jăluitoriĭ aceştia anume Paharnicul Dumitrache şi Ioan Neculeşciĭ, ca să fie faţă acolo la cercetare, unde pentru tóte aceste madele câte se coprind maĭ jos, să aibă a face cercetarea în judeţ cu tótă scumpĕtatea, prin marifetul Ispravnicilor ce se află acum acolo la judeţ, şi dreptul adevĕr, în fiinţa luĭ dovedindu-l, pentru fiteş-care din numitele madele, să aducă Domnieĭ mele pliroforie curată, dupĕ doveţĭ vrednice şi adevĕrate, fără de părtinire, la nicĭ o parte; pentru care scriem şi poruncim Domnia mea şi vouĕ tuturor orăşenilor şi locuitorilor noştri de la numitul judeţ,

Constantin Ipsilante, după pilda altor Domni, își administrézá moșiile rînduind cu carte Domnéscă epistați la ele[1].

Prin mĕsurĭ administrative Constantin Ipsilante apĕră tăierea pădurilor în creșcere, după cererea unor moșieri, mai ales în județele de câmp, unde nu cresc pădurile cu înlesnire. Acéstă mĕsură se póte documenta cu pitacul ce dăm în notă, de și acésta se referă numaĭ la pădurea despre moșiile Tătărescĭ și Andreenĭ din Ialomița[2].

---

fiind-că într'adins am trimes pre acest boer al nostru credincios cercetător, să nu vĕ sfiițĭ a arĕta dreptul adevĕr al lucrurilor, fără de însă nis-care-va asupriri neadevĕrate, ci întru curățenie și dreptate să arĕtațĭ cea singură și chiar ființa adevĕrului lucrurilor.—1804, Ianuarie 30.

Cod. XLVII, fila 449.

1. *Cartea luĭ Drăghicĭ care se orînduesce Epistat la moșiile ot Afumațĭ și Uluițĭ.*

. . . . *Zem. Vlahiscoie*

Fiind-că asupra moșieĭ Uluițiĭ cu amĕndouĕ morile de acolo și cele-l-alte moșiĭ: Răcorescĭ, Bărcănescĭ, Manasia, Ciochina și Crăicioĭ, cu viile ce se află pre aceste moșiĭ ale caseĭ Domn eĭ mele și cu pogonașiĭ lor, am rînduit Domnia mea epistat pre... ĭĭ dăm acésta domnésca nóstră carte la mânele sale, cu care să aibă volnicie a face zapt moșiile și morile și tóte lucrurile caseĭ de la arendașul ce aŭ fost până acum, prin catastiv anume, iscălit de acel arendaș, căruia arendaș fiind-că i-s'aŭ împlinit sorocul de la ḑi întĕiŭ Maiŭ, are să-ĭ iae și socotéla de venitul ce se va fi adunat, și de acum înainte să aibă orînduitul de Domnia mea Epistat a căuta și a strînge veniturile și câștiurile moșiilor și a morilor după obiceiul pămêntuluĭ și după condica Divanuluĭ; de care poruncim Domnia mea slugilor, scutelnicilor, pogonașilor și poslușnicilor caseĭ, cum și vouĕ tutulor locuitorilor ce vĕ aflați seḑĕtorĭ și carĭ vĕ hrăniți pe aceste moșiĭ, să cunósceți pre mai sus numitul de Epistat orînduit de Domnia mea, dându-ĭ supunere și ascultare la cele drepte și cu cale datorii ale vóstre și obiceiurilor moșiilor, ca să póță căuta și a strînge veniturile fără de cusur; așișderea poruncim și Dumnévóstră ispravnicilor ot sud Ialomița, ca la cele ce va arĕta orînduitul Epistat, să aibă de la D-vóstră tot ajutorul cel cuviincios, ca să póță avea înlesnire la căutatul veniturilor. *ii saam receh gpd.* — 1804, Maiŭ 20.

Cod. XLVII, fila 236.

2. . . . . *Zem. Vlahiscoie*

Dumnévóstră ispravnicilor ot. sud Ialomița, sănĕtate! la Domnia mea aŭ dat jalbă Petre Vasiliu, arĕtând, cĕ pre moșia ce se numesce *Andreșescĭ* și Tătăranĭ, dintr'acel județ, avênd și o pădurice care acum aĭ început a cresce și a se înălța, locuitoriĭ de prin împrejur o taie și o sfăramă, din care pricină nu se póte face pădure, precum se cade, în starea eĭ, cerênd poruncă domnieĭ mele spre a o avea apĕrată ca să póță veni în starea eĭ, și fiind-că în acel

Isgonirea din ţéră a acelor ce turbură linişcea publică presintă un cas mai curios. Domnitorul nu cutézá să expulseze pre un individ din Constantinopole, dar ordonă marelui Cămăraş, să mérgă la acel individ «să dea să înţelégă că *are voie* să se ducă din ţéră la Ţarigrad şi sĕ 'i dea rĕvaş de drum de la Spătărie.» La fila 58, cod. XXXVII, în 9 Martie 1804, sĕ constată că acel individ n'a *prea voit să înţelégă* că trebue să plece din ţéră, ba încă necontenit supĕrá pre Domnitor cu jalbe. Constantin Ipsilante scrie din nou Cămărașului.

Amintim asemenea cas, spre a constata odată mai mult, cum Domnitorii îşi mĕsóră actele administrative şi judecătoresci, nu dupĕ interesele ţĕrei şi dupĕ dreptate, ci în vedere cu persóna . . . . Cine-va care nu ar fi avut legături la Constantinopole, era expulsat fără mai multă politeţă; unui individ care are relaţiuni cu Constantinopole, *i se dă a înţelege că trebue să plece.*

---

judeţ este sciut şi cunoscut că fórte anevoie se cresc şi se rădică pădurile, fiind loc numai de cămpie, pentru aceea dar vĕ poruncim, Domnia mea, că păzind orînduiala pădurilor, dupĕ poruncile ce sunt date de mai nainte, mai vêrtos la acel judeţ, unde cu anevoie se cresc şi se rodesc pădurile, fiind cum ţicem, cu deosebire de alte judeţe, să daţi nizam lăcuitorilor împrejuraşi făcéndu-le zapt a nu mai strica şi a mai sfărăma pădúricea acésta, dând şi mână de ajutor omului ce-l are orînduit de pază, ca să pótă apera spre a putea veni în starea ei. *ii saam receh gpd.*—1804, Iulie 31.

Cod. XLVII, fila 241.

Carte de Dumbravă poprită.

. . . . *Zem. Vlahiscoie*

Dumnealor ispravnicilor ot sud. Ilfov sănĕtate, fiind-că cuviosul Egumen al sfinteĭ mŏnăstirĭ Radu Vodă, chir Ignatie Archimandrit, prin jalba către Domnia mea, arată, cum că pre moşia mŏnăstireĭ dintr'acel judeţ, anume Ileana, avênd Dumbrava nouă sădire la câmp, păzită şi apĕrată, ca să pótă face a veni în stare, şi saigiĭ ce se află cu oile în partea loculuĭ la suhat, intră în silnicie de o taie şi o sfărimă, cerênd porunca Domnieĭ mele pentru apĕrarea acesteĭ Dumbrăvĭ; decĭ cât pentru saigiĭ s'aŭ dat deosebit porunca Domnieĭ mele, către Dumnélor ispravniciĭ a le da nizamul cel cuviincios, iar pentru apĕrarea Dumbrăveĭ de către locuitorĭ, vĕ poruncim, că păzind orînduiala dumbrăvilor, carĭ dupĕ obiceiŭ sunt a fi oprite, să daţĭ nizamul cel cuviincios locuitorilor, a nu o mai tăia şi a o mai strica, avênd orînduit păzitorul mŏnăstireĭ ajutorul cel cuviincios de la Dumnélor, ca să o pótă apĕra. *ii saam receh gpd.*—1803, Iulie 14.

Cod. XLVII, fila 107.

CAP. XXXI

Justiția sub Constantin Ipsilante.

Aducem informațiuni despre mersul justiției sub Constantin Ipsilante, aprópe în ordine cronologică.

La 25 Noembre 1802, noul Domnitor rînduesce judecători noui la județe, dar tot în legătură cu ispravnicii. Iată în ce mod era redactat pitacul de rînduire:

«Dat-am a nóstră domnéscă carte luĭ . . . . . prin care l'am rînduit judecător la sud . . . . . ca să caute tóte pricinile de judecățĭ ale locuitorilor, cu bună cercetare, ca să le hotărască cu dreptate, și pentru fie-care pricină ce va judeca să facă hotărîre în scris la mâna cuĭ se va cădea, ferindu-se de hatîr.

«Pentru care poruncim Dumn-tră Ispravnicilor, să-l cunósceți de judecător și să-ĭ dați mână de ajutor cu ómeniĭ Dumnévóstră, a se aduce și a se scóte în judecată. Care judecători vor fi lîngă scaunul isprăvnicesc, ca să caute pricinile judecăților necontenit cu ispravnicii, seaŭ când ispravnicii vor fi încărcați cu alte trebĭ ale județuluĭ, lipsiți, să caute judecățile în tótă vremea fără de a lipsi, iar nu de a se chiăma numaĭ cu numele judecător . . . . Drept aceea poruncim și mazililor și breslașilor și . . . . . deobște, să fiți însciințați de acésta și fieșcare pentru (pricina) ce vor avea, să mérgă să se judece la orînduitul de Dumnéluĭ boer judecător, că pentru aceea am orînduit deosebit de ispravnicĭ și judecători, ca să caute cu înlesnire și fără zăbavă în tóte pricinile judecăților ce va fi.»—1802, Noembre 25 [1].

La Divanul din Craiova urmézĭ schimbări în 1805 și 1806 [2].

---

1. Cod. XLVII.

2. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod*

Cinstit și credincios boerule al Domnieĭ mele, Dumnéta biv vel Bane Manolache Creţulescule, Epistatule al caseĭ Răsurilor, fiind-că la Divanul nostru de la Craiova s'aŭ orînduit Clucerul Constantin Brăiloiu, judecător în locul Serdaruluĭ Pandie, ce să află în patimă de bólă, poruncim dar, ca pre lângă talerĭ o sută ce era léfa numituluĭ Serdariu, să se maĭ adaoge alțĭ talerĭ una sută, ca să iae Clucerul Brăiloiu pre fieș-care lună po talerĭ 200, iar Serdariuluĭ Pandie îĭ orînduim Domnia mea ca să i-se dee de acum înainte po talerĭ cinci-gecĭ léfă pre lună, pentru ajutor la neputința și scăpătăciunea sa; așisderea să se urmeze a se da și alțĭ talerĭ 200 pre lună Clucerului

La județele oltene încă aŭ trimes judecătorĭ și anume: la Mehedinți pre Șătrarul Răducanul Sefendache; la Jiul de sus pre Ioan Sâmboteanu; la Vâlcea pre marele Armaș C. B. (*documentul e rupt*); la Jiul de jos pre marele Armaș George (*e rupt*); la Romanați pre Dumitrache Berendeĭ [1].

Boeriĭ judecătorĭ de la Depertamentul de patru din Craiova nu aflu să fi fost schimbați de Constantin Ipsilante.

La Depertamentul de criminalion de acolo, însă, noul Domn a introdus schimbărĭ. O circulară către judecătoriĭ Depertamentuluĭ de patru din Craiova, din 25 Noembrie 1802, ḑice, că aceștia aŭ de a judeca «pricinile de judecăți ale norodului, câte li-se va orîndui în scris.... să aibă a le judeca dupĕ pravilă, spre a'și afla fiesce-care nepărtinit îndestularea». Constantin Ipsilante adauge a ḑice: «Când se va arĕta nedrept judecător, orĭ leneș, orĭ făcênd hatîr seaŭ voie veghiată, seaŭ la alt interes... acela va fi osîndit dupĕ pravilă.»

In cartea deschisă către criminalion din Craiova, Domnitorul scrie, că acest Depertament «să aibă a căuta pricinile de judecăți ale vinovaților câte li-se va rîndui în scris de către Dumnéluĭ Caimacamul și de către dumnélor boeriĭ divăniți aĭ Craioveĭ» [2].

Tot la 25 Noembrie 1802, noul Domnitor adreséză o carte deschisă către Caimacam și către boeriĭ divaniți aĭ Craioveĭ, prin care face întocmire, ca Divanul să caute tóte treburile de judecată, numaĭ

Șerban Otetelișanu, ce s'aŭ orînduit de Domnia mea judecător iarăș la Divan, prostichiŭ preste ceĭ-l-alți divaniți; să se maĭ dee și alți talerĭ 20 pre fieșcare lună la douĭ Logofețeĭ condicarĭ la douĕ Depertamenturĭ de la Craiova, adică la Depertamentul de patru și de cremenalion, ce acum s'aŭ orînduit de Domnia mea, și Dumneta așa să urmezĭ spre a se așeḑa la catastiful lefilor de a li se da la vremea cea orînduită léfa lor, precum maĭ sus se arată. *tolico pisah.* — 1805, Martie 13.

Cod. XLIX, fila 210.

S'aŭ făcut Pitac la casa răsurilor, să dee léfă pre lună câte talerĭ 200 Clucerului Dumitrache Brăiloiu, ce s'aŭ orînduit Divanit la Craiova în locul luĭ Gheorghe Argintoianu.—1806. Aprilie 1.

Cod. XLIX, fila 259.

1. Cod. XLVII.
2. Cod. XLVII.

în unire cu Caimacamul şi nu singurĭ, precum nicĭ Caimacamul să nu pótă judeca singur [1].

In 1805 Martie 4, Constantin Ipsilante adreséză o lungă admonestaţiune Caimacamuluĭ şi Divanuluĭ din Craiova, pentru modul cum administréză şi fac justiţie [2].

---

1. . . . . *Zem. Vlahiscoie*

Vrênd Domnia mea ca să se păzéscă dreptatea şi buna orînduială, atît în pricinile de judecată ale norodului, cât şi întru tóte cele-l-alte poruncĭ, ale Domnieĭ mele şi trebĭ deobşte ale pământuluĭ câte urméză de la Divanul nostru al Craioveĭ şi să lipsésca catahrisis ce curgea maĭ înainte, păzindu-se o bună.... De aceea dar am făcut Domnia mea acéstă întocmire la Divanul de acolo, ca Dumnéluĭ Caimacamul, orĭ-ce trebĭ şi poruncĭ se va da de către Domnia mea pentru verĭ-ce şi orĭ-ce pricine şi trebuinţe urméză în partea loculuĭ de la acel Divan, tóte să aibă a le căuta împreună cu Dumnélor boeriĭ ce-ĭ avem Domnia mea rînduiţĭ divaniţĭ la Divanul nostru de acolo, fără de vre-o osebire în parte, nefăcênd nicĭ Dumnéluĭ Caimacamul fără Dumnélor boerĭ divăniţĭ, nicĭ Dumnélor boeriĭ divăniţĭ fără de Caimacamul vre-o urmare seaŭ lucru, ci la tóte să fie într'o unire împreună lucrătorĭ şi următorĭ, ca printr'o osîrdie şi unire a tuturor Dumnélor divaniţiĭ împreună cu Caimacamul, să se urmeze o bună *diichisis* a părţeĭ loculuĭ în curgerea trebilor şi poruncile Domnieĭ mele fără cusur şi cu bună rînduială. Pentru aceea am dat acésta a nóstră Domnéscă carte".

Repetă apoĭ în cartea de rînduire a fie-căruĭ boer, că boeriĭ Divaniţĭ şi Caimacamul să caute pricinile de judecată ale norodului câte se vor rîndui cu porunca Domnieĭ, orĭ cu jalobe la Divanul Craioveĭ, să se siléscă a face dreptate, să nu năpăstuiască nimic, ca să nu prelungéscă judecata, să caute şi de alte trebĭ ale pământuluĭ, cum şi ale zaherelelor şi a pricinilor deobştie.

2. Eacă acéstă carte deschisă :

Iŵ Constantin Alesandru Ipsilante Vvd. gospod. Zem. Vlahiscoie

Cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domniĭ mele, Dumnéta Caimacumule şi Dumnévóstră Divaniţilor de la Craiova, sănĕtate, sciut vĕ este tuturor Dumnévóstră rîvna ce avém Domnia mea de a se păzi o bună orînduială, la tóte judecătoriile câte avem orînduite în tótă ţéra, după care şi cuviincióse poruncĭ cu îndestulare avem date, atât prin graiŭ, cât şi prin scris, de a se urma la tóte locurile de judecătoriĭ evtacsia aceea ce se cuvine, ca la un loc ce este orînduit de a se cerceta şi a se judeca pricinile norodului, fiind-că judecata este a luĭ Dumneḑeŭ, şi unde eram în bună nădejde, că maĭ vêrtos la cel de acolea Divan al nostru, se va urma şi se va păzi acésta maĭ cu deosebire, ca la un Divan Domnesc, unde avem Caimacam orînduit Epitrop al Domnieĭ, şi atâţia boerĭ pământenĭ Divaniţĭ, aleşĭ şi cu bun ipolipsis la Domnia mea, cu multa mirarea nóstră fu să vie la auḑul nostru cele împotrivă, că adecă se urméză o mare atacsie, nefăcêndu-se nicĭ adunarea Dumnévóstră la vremea

Numirile în magistratura din Bucuresci se fac numaĭ în Februarie anul 1803.

La Depertamentul de opt, sunt rînduiţĭ judecătorĭ: biv vel Clucer Dumitrache Fotache, biv vel Stolnic N. Creţeanu, biv vel Medelnicer Dumitrache Brezoianu, biv vel Sluger N. Z. Serdar Mănoilă, biv vel Pitar Dumitrache, biv vel Şetrar Răducanu Caraiman, biv vel Treti logofĕt Lechiiu.

La Depertamentul de şepte, sunt numiţĭ judecătorĭ: biv vel Clucer Ianacache Mavrodin, biv vel Paharnic D. Vaarlam, biv vel Serdar Antonie Fotino, biv vel Medelnicer Ianacache (?), biv vel Şetrar Alecsandru Persiano, biv vel Clucer za arie Ioniţă Greceanu, biv vel Treti logofĕt Teodorache Cloşcă [1].

La Depertamentul de criminalion sunt numiţĭ judecătorĭ:

1. Biv vel Stolnic C Caragia.
2. Biv vel Serdar Teodor Fotino.
3. Biv vel Medelnicer C. Lica.
4. Biv vel Vistier Pascal Bactatlaşĭ.
5. Biv Vătaf de aprodĭ Răducanu Fărcăşanu.

---

ce se cade, spre a căuta judecăţile norodulu, cum şi alte pricinĭ şi trebĭ ce cu poruncile Domnieĭ mele se rînduesc acolea, la acel Divan, nepăzindu-se sistolia aceea ce se cuvine a avea fieş-carele, ca la un Divan Domnesc, şi aşa nu numaĭ curge o fără îngrijire şi defăimată urmare, ci încă şi săraciĭ locuitoriĭ şi alţĭ mahalagiĭ pătimesc mâhnire, şi încunjurându-se de colo până colo perdêndu-şĭ vremea lor în zadar şi stingêndu-se cu cheltuelile, lucru fórte nesuferit la voinţa nóstră şi pricinuitor de mare turburare asupră-vĕ; pentru care iată printr'acésta domnésca nóstră carte, ce într'adins vi-se trimite, strașnic vĕ poruncim, să aveţĭ a vĕ aduna în tóte ḑilele de diminéţă la Căimacămie, adecă la locul ce este orînduit de a se face Divan, unde, nu numaĭ toţĭ Dumnévóstră să aveţĭ a vĕ purta cu cuvincióșă rînduială, ca la un loc de judecată şi Divan domnesc, căutând necontenit judecăţile, fără de pregetare, ci şi norodulu spre a nu se zăbovi ceĭ cu pricinĭ şi jalbile lor, ascultându-le fără de pregetare, cum şi alte trebĭ şi poruncĭ domneştĭ ce vi se trimit teorisindu-le spre a nu se batalisi şi a-şĭ lua fieş-carele trébă isprava ce se cuvine, ci încă şi pre toţiĭ zapciiĭ, logofeţiĭ şi slujbaşiĭ Divanuluĭ de acolea, să-i înfrênaţĭ şi să-ĭ îndatoraţĭ a'şĭ păzi fieş-carele fără de cusur datoria slujbeĭ luĭ, priveghind Dumnévóstră de a nu se face de către dênşiĭ luărĭ de banĭ şi jafurĭ, cu numirea de avaeturĭ, maĭ mult decât acea ce este rînduit şi canonisit a lua fieş-carele; ci dar aşa să urmaţĭ negreşit, întocmaĭ pre cum vĕ poruncim, că maĭ viind la auḑ acest fel de urmărĭ, tare ne vom turbura, atât asupra Dumnitale Caimacamule, cât şi asupra Dumnévóstră Divaniţilor; acésta poruncim.—*1805, Martie 4.*

Cod. XLIX fila. 209.

1. Fila 55—66.

6. Biv vel Pitar Nicolae Blehan.
7. Biv vel Staroste za neguţĕtorĭ, Ioniţă.
8. Biv vel Ceauş agiesc Tănase Ghiorghake
9. Biv Polcovnic Grigorie.
10. Biv vel Vistier Iamandi sin Meftupciu.

La Spătărie.

Biv vel Paharnic Ioniţă Creţian.
Biv vel Serdar Antonie.

La Agie.

Biv vel Şetrar Constantin.
Biv Polcovnic Sterian.

Urméză decretul domnesc cu care li se spune, să se adune la Depertamentul respectiv şi să caute pricinile ce li se rînduesc cu dreptate şi «Dumnéta cinstite şi credincios boerule domnieĭ mele vel Logofĕt de ţéra de sus, dupĕ ce se va trece în condica Divanuluĭ Domnieĭ mele fóia acésta, să o facĭ apoĭ cunoscut şi la Dumnéluĭ vel Logofĕt za obicieurĭ, spre a se aşeda în catastih lefile la casa răsurilor».—1803, Februarie 18 [1].

---

1. Cod. XLVII.

Judecătoriĭ ce s'aŭ orînduit apoĭ :

La Depertamentul de opt.

Biv vel Clucer Dumitrache Fotino.
Biv vel Spătar Alecsandru Roset.
Biv vel Medelnicer Scarlat Romaniti.
Biv vel Sluger Domopalat.
Biv vel Pitar Dumitrake
Constantin Grecianu.
Ioniţă sin Paharnic Sefendache şi Constantin.

La Depertamentul de şeapte.

Biv vel Clucer Ianake Mavrodin.
Biv vel Paharnic D. Varlaam.
Biv vel Serdar Antonio Fotino.
Biv vel Serdar Alexandru Persiceanu.
Biv vel Medelnicer Ianake.
Biv vel Clucer za arie Ioniţă Greceanu.
al treilea Logofĕt D. Buescul.

Constantin Ipsilante dă în Octombre 1805, o circulară prin care se hotărĕsce din noŭ orele de cancelarie la Depertamenturĭ:

Iŵ Constantin Ipsilante Voevod

Cinstiţilor şi credincioşĭ Dumnévóstră boerilor veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, măcar că acum într'acéstă vreme ţioa s'a maĭ micşorat; dar fiind-că sórele luminézĕ la douĕ ceasurĭ, îndestul este ca la treĭ ceasurĭ diminéţa să vĕ aflaţĭ aicĭ la domnésca nóstră Curte toţĭ Dumnévóstră de împreună, decĭ poruncim ca de acum înainte la numitul ceas să aveţĭ a veni şi a vĕ aduna, unde să staţĭ Dumnévóstră la cercetarea pricinilor, a căuta necontenit tréba judecăţilor cu şciinţă şi cu tótă cuviinciósa osîrdie, spre a lua sfîrşit ale fie-căruia pricinĭ, ca să nu pătiméscă norodul într'acésta cu perdere de vreme şi cu cheltuială a aştepta; de care poruncim Domnieĭ tale cinstit şi credincios boerule vel Logofĕt de Ţeara de sus, să facĭ porunca acésta cunoscută la toţĭ Dumnélor Veliţĭ boerĭ şi să daĭ zapciilor nizam, dupĕ datoria Dumnélor, ca şi eĭ să urmeze fără de cusur slujba şi datoria lor, spre a avea la numitul ceas pre toţĭ ipotesieriĭ strînşĭ şi aduşĭ aicĭ la curte, atât pre ceĭ ce aŭ a se înfăţişa înaintea Domnélor boerilor, cât şi pre ceĭ ce aŭ a se înfăţişa la Divan înaintea nóstră. *tolco pisah gpd.*—1805, Octombrie 20.

Cod. XLVII, fila 225—226.

La Depertamentul de criminalion.

Biv vel Stolnic Constantin Caragea.
Biv vel Serdar Teodorake Fotino.
Biv vel Medelnicer Caclica.
Biv vel Sluger Ienache Giurgeake.
Biv vel Şetrar D. Vlatrican.
Biv vel Clucer za arie Iarveno.
Biv vel Pitar Pascal Baczatlau.
Biv vel Vistier Diamandi sin Meftupciu.
Biv vel Vătaf za aprodi Răducanu Fărcăşanu.
Biv vel Başbuluc-Baş Iamandi Urdoreanu.

La Spătărie.

Biv vel Paharnic Creţianu.
Biv vel Serdar Antoniu.

La Agie.

Biv vel Şetrar Enciul.
Biv vel Polcovnic za târg Sterian.

Cod. XLIX, fila. 237.

In județele și localitățile unde continua vechea organisațiune, de un *județ* cu 12 pârgarĭ, afacerile justițieĭ sunt lăsate pre mâna județuluĭ, precum se póte constata din actele ce am adus maĭ sus despre Câmpu-Lung și din pitacul de orînduire a Postelniculuĭ Zamfir Săndică, ca *județ* la Ocnele marĭ din Vălcea [1].

Iată acum principalele acte de justiție la care aŭ luat parte Domnitorul Constantin Ipsilante, între 1803 — 1806:

1) La 12 Ianuarie 1803, iartă de restul osîndeĭ la grópa Ocneĭ pre George Ciucă, seimen spătăresc [2].

La 22 Ianuarie 1803, comută pedépsa luĭ Nicolae Logofĕtul din grópa Ocneĭ în surghiun la mŏnăstirea Znagov [3].

---

1. Se orînduesce județ la Ocnele Marĭ sud Vălcea pre Zamfir Postelnicul Săndică Cămăraș, pre care l'aŭ făcut Dumnéluĭ cinstit și credincios boer al Domnieĭ mele Manolache Creţulescu vel Ban, ca să caute pricinile dupĕ obiceiŭ.

Ordonă «Orășenilor «vĕdênd cartea Domnieĭ mele, toți să aveți a'l sci de judecător și a 'ĭ da ascultare și Dumnévóstră ispravnicilor aĭ județuluĭ să aveți a'l sci de judecător, păzind orînduila luĭ de județ.» — 1803, Iulie 5.

Cod. XLVII, fila 104.

2. *Anaforaoa ce s'aŭ făcut în dosul jălbiĭ Radiĭ, de Agești, a se slobozi bărbatul sĕŭ Gheorghe seimen, de la Ocnă.*

Prea înălțate Dómne,

Cercetând condicile de vinovați, se găsi trecută pricina acestuĭ bărbat al jăluitóreĭ, anume Gheorghe Ciucă Seimen spătăresc, că în anul trecut s'aŭ aflat dovedit gazdă unuĭ Radu sluga luĭ, ce aŭ fost întru ceata de șépte tâlharĭ, carĭ aŭ pricinuit multe rele, pricinuind acest numit jafurĭ și tăinuind pre tâlharĭ la casa luĭ, dupĕ ale căruia împotrivă urmărĭ s 'aŭ osîndit de Măria Sa Alexandru Vodă Moruzi, de s'aŭ purtat cu bătaie prin târgu, și la Ocnă în soroc de anĭ douĭ, trimes din treĭ ale luĭ Iulie din anul trecut de este un an și șese lunĭ, de acésta nu lipsim a înșciința Mărieĭ tale.— 1803, Ianuare 12

Niculae Sărdaru, Constantin Caliarhc Medelnicerul.

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod gospod.

Fiind-că într'un an și șeapte lunĭ s'aŭ pedepsit numitul Gheorghe în osînda Ocniĭ, ne milostivim Domnia mea de îl ertăm, și poruncim Dumitale vel Armaș să i se facă pitacul Domniĭ mele de slobozenie.—1803, Ianuarie 30.

Cod. XLV, fila 80.

3. . . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Fiind-că Nicolae Logofĕtul, Iconomul mŏnăstireĭ Tuturor sfinților, măcar că dupĕ netrebnică și împotrivă urmarea luĭ, era în vină de a merge la Ocnă, dar dupĕ mijlocirea și rugăciunea ce ne-aŭ dat Prea Sfinția sa Părintele Mitro-

2) La 3 Februarie 1803, asupra anaforalei Divanului în afacerea de datorii ce reclamă Costea, fost Bacalbaşa, de la Curtea fostului Domn Mihaiŭ Suţu, Domnitorul dă *moratorium* lui Costea, până ce va merge la Constantinopole, ca să 'şi reclame paralele de la ómenii curţii lui Mihaiŭ Vodă Suţu, care nu se mai află în ţéră: până atunci să fie îngăduit Costea de creditorii séi proprii, decât să dee chezăşie, că se va întórce din Constantinopole [1].

---

polit, ne-am milostivit Domnia mea, şi făcênd sincatavasis la osînda luĭ, l'am hotărît să se trimétă surghium la Snagov; decĭ poruncim Sfinţiei tale Nastavnice al numitei mŏnăstirĭ Snagov, aducêndu-l sluga Domniei mele pre numitul Nicolae Logofĕtul să aibă a'l ţinea aicea la poprélă înlăuntrul mŏnăstirei, de unde să nu fie slobod fără de a doua porunca Domniei mele. *ii saam receh gpd.*—1803, Ianuarie 22.

Cod. XLIX, fila 21.

1. *Prea Înălţate Dómne.*

Am vĕdut jalba ce aŭ dat la Înălţimea ta Costea, ce a fost Băcan-Başă, cum că dupĕ marfa de băcănie ce în vremea Măriei sale Mihaĭ Vodă Suţul, aŭ dat la Beceriul domnesc, aŭ rĕmas să iae taleri 7590, cum se dovedesce din adeverinţele ce are, care banĭ cu întêmplarea fugiĭ de astă vară ne-aŭ apucat a i-se plăti; aşişderea am vĕdut şi luminata porunca Măriei tale ce se dă la acéstă jalbă, ca înaintea nóstră să dovedéscă jăluitorul cu bună dovadă de baniĭ ce are a lua, şi să arĕtăm Măriei tale prin anafora cu Zapciu-Vătavul de Păhărniceĭ, pentru care am cerut jăluitoruluĭ dovadă la acestea, şi ne arată o anafora din 20 ale trecutuluĭ August, iscălită de Dumnéluĭ biv vel Vornicul Manolache Creţulescu şi de Dumnéluĭ Constantin Ştirbeiŭ, întru care scrie, că înfăţişându-se înaintea Dumnélor, jăluitorul cu Beceriul, aŭ vĕdut la mâna jăluitoruluĭ teşcherele chiar cu iscălitura Beceriuluĭ şi socotindu-le s'a adunat sumă de taleri 7460, din care scăd̂ênd taleri 1000 ce a ḑis jăluitorul că a primit de la Beceriul, a rĕmas să maĭ iae taleri 6460; aŭ întrebat Dumnélor şi pre Beceriul, şi nicĭ teşcherelele, nicĭ datoria n'a tăgăduit-o, fără numaĭ a ḑis, că aceste băcăniĭ nu le-aŭ luat dênsul, ci pe séma Domnieĭ; şi că are să iae şi el de la Măria sa Mihaiŭ Vodă Suţul taleri 11868 şi că afară dintre aceştĭ taleri 6460, ce are să iae jăluitorul, maĭ aŭ şi alţiĭ a lua care se adună preste taleri 8050, aŭ întrebat pre jăluitorul de are bănuială asupra Beceriuluĭ că a luat baniĭ de la Măria sa Mihaiŭ Vodă şi luĭ nu-ĭ plătesce? însuşi el a arĕtat zapisul Măriei sale Mihaiŭ Vodă de la Aprilie 16, iscălit de Măria sa şi cu coprindere că are să iae Beceriul taleri 11868, pentru care zapis întrebându-se jăluitorul cum se găsesce la dênsul, a răspuns că trăgênd pre Beceriul la Agie un datornic şi neavênd nicĭ banĭ, nicĭ chezaş, a lăsat amanet la Agie acest zapis în loc de chezăşie şi din Agie l'a luat jăluitorul pentru siguranţa banilor luĭ, în care zapis, ḑic Dumnélor, că recunósce că Măria sa Vodă Mihaiŭ, n'a dat nicĭ baniĭ Beceriuluĭ şi că când va primi pîrîtul Beceriŭ baniĭ de la Măria sa, atunci să plătéscă şi el la ceĭ ce a luat, iară zapisul ḑic să se dee în păstrare la logofeţia Divanuluĭ, pecetluit în plic sub pecetea Dumnéluĭ vel Logofĕt şi a luĭ Băcan-Başa şi a Beceriului, ca să stea în păstrare

3) La 1 Februarie 1803, Aga presintă anafora Domnitoruluĭ prin care arată, că un Vasile Gheţu, fost Deliu, venit din Iaşĭ cu un om al luĭ Alexandru Vodă Suţul, aŭ rĕmas de capul luĭ prin Bucurescĭ, şi aŭ amenințat cu pistolul, pre un cârciumar. Domnitorul ordonă expulsarea din ţĕră a acestuĭ fost Deliŭ[1].

---

până se va răfui Beceriul cu Măria sa Mihaiŭ Vodă; acósta dar este dovada jăluitoruluĭ pentru taleriĭ 6460, ce are să iae de la Beceriul, iar pentru baniĭ ce are să iae de la Ispravnicul de curte, tot al Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţul, cu care nu s'a fost înfăţişat înaintea Dumnélor veliţilor boerĭ, neaflându-se aicĭ, dupĕ cum nicĭ acum nu se află, ne arătă jăluitorul 6 teşcherele iscălite de Vasilache Ispravnicul de curte, ce se aşternură maĭ jos, cu suma şivrelor, dupĕ care se dovedesce că are să iae jăluitorul şi de la Ispravnicul taleriĭ 3176 parale 33 şi dupĕ poruncă nu lipsim a arĕta Mărieĭ tale; către acestea arĕtăm Înălţimeĭ tale că jăluitorul face cerere a nu se supĕra nicĭ el de către datornicĭĭ de la care a luat aceste băcăniĭ de le-aŭ dat la beciul gpd., până când va lua şi el baniĭ ce are să iae de la Beceriul şi de la Ispravnicul de curte, a căruia cerere este cu cale, de vreme ce şi Beceriul a rĕmas a primi maĭ sus ḑisa anafora, a fi apĕrat de către jăluitorĭĭ, până când va plăti Măria sa Mihaiŭ Vodă baniĭ ce are să iae; şi urméză a i-se da la acósta luminată întărirea Mărieĭ tale.—1803, Ianuarie 14.

Nicolae Brâncoveanu, Radu Golescu vel Vornic, Constantin Ştirbeiŭ, Scarlat Câmpineanu vel Vornic, Barbu Văcărescu vel Vornic, Istrate Creţulescu vel Logofĕt.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gpd. Zem. Vlahiscoie.

S'a cetit înaintea Domnieĭ mele anaforaoa ce ne fac Dumnélor veliţiĭ boerĭ, ḑimpreună şi cu jalba ce ne-a dat Costea şi nu găsim dréptă cererea ce face numitul Costea Bacan-Başa, de a fi adecă opriţĭ datorniciĭ Băcanuluĭ, să nu 'şĭ céră dreptul lor de la dênsul, până când el va lua baniĭ dela *Becer* seaŭ de la Ispravnicul Curţeĭ, fiind-că eĭ n'aŭ avut a face cu Curtea întru nimic, ci băcaniĭ aŭ sĕ 'şĭ caute dreptul lor de la Costea, carele este dator şi el să 'şĭ caute apoĭ de unde are a lua, de care ḑicem şi pentru Costea, că de vreme ce el a dat Beceriuluĭ şi Ispravniculuĭ de Curte şi de la dênşiĭ are şi teşcherele, carĭ n'aŭ tăgăduit datoria lor înaintea judecăţiĭ la 20 ale luĭ August, orînduiala judecăţiĭ şi dreptatea urméză, ca el să 'şĭ caute de la Beceriul şi de la Ispravnicul de Curte şi Beceriul să 'şĭ caute şi el de unde are a lua, dar fiind-că nicĭ Beceriul acela, nicĭ Ispravnicul de Curte nu se află aicĭ lipsind la Ţarigrad, póte jăluitorul acesta Costea, să mérgă dupĕ dênşiĭ la Ţarigrad, dându-şi întêiŭ un chezaş sigur aicĭ la datorniciĭ luĭ, că se va întórce, cu un soroc orînduit şi aşa să aibă voïe a merge la Ţarigrad, unde şi Beceriul şi Ispravnicul de curte se află, ca să 'şĭ caute.—1803, Februarie 3.

Maĭ dăm şi alte moratoriĭ la vale şi în anexe.

Cod. XLIX, fila 90.

1. *Prea Înălţate Dómne.*

Insciinţăm Înălţimeĭ tale pricina unuĭ Vasile Gheţul de la Ederne, ce aŭ venit de la Iaşĭ cu Deli Başa Nicula al Mărieĭ sale Alexandru Vodă Suţul,

4) Chezaşul e apucat să plătéscă datoria celuĭ pentru care a dat chezăşie. E casul unuĭ neguţĕtor din Tîrgovişte, Radu Băcanu, dator luĭ Hagi Mustafa Capanlîul. Hotărîrea Domnitoruluĭ este din 20 Februarie 1803. Nu-ĭ vorbă că asemenea hotărîre este înfluenţată mult şi prin împrejurarea că creditorul este turc[2].

---

la a căreia întórcere el a rĕmas aicĭ în Bucurescĭ de capul luĭ, ne supus la nicĭ o breslă, seaŭ ogéc, că ierĭ Sâmbătă la 31, un Manole cârciumar viind în judecata Agéscă aŭ cerut un nefer ca să mérgă să ridice pre numitul Vasile, ḑicênd cum că a scos pistolul la dênsul să-l împuşce, pre care trimiţênd şi aducêndu-l în judecată, s'aŭ întrebat de ce pricină aŭ scos pistolul asupra luĭ Manolache Cârciumaru? şi cu totul se apĕră, ḑicênd cum că n'aŭ scos pistolul, fără de cât în multe rînduri 'i-aŭ ḑis să-ĭ dee nisce sfînt lemn ce 'l-aŭ perdut în casă la dênsul, şi nu vrea ca să-l dee, şi acuma maĭ cerêndu-l iar fi arĕtat o hârtie cu o buriană înlăuntru, din care pricină numaĭ s'ar fi certat şi s'ar fi înjurat; împotriva căruia rĕspunse Manolache, că el ceea ce aŭ găsit în casa luĭ, o pungă cu doĭ mângărĭ şi o hârtiuţă învelită, acea ĭ-aŭ dat-o, şi nevrênd ca să o priméscă aŭ eşit afară, şi împlênd pistolul aŭ vrut să dee pre feréstră, şi prinḑend de veste aŭ fugit dând scire judecăţeĭ, dupĕ cum maĭ sus se arată. Aḑuse Manole Cârciumaru şi douĕ mărturiĭ, anume: Muşat Zidarul şi pre un Răducan ce s'aŭ aflat într'acel ceas în casa luĭ, şi asemenea deterĕ mărturie şi eĭ întocmaĭ dupĕ ḑisele luĭ Manolache Cârciumarul; pentru care pricină nu lipsim a însciinţa Mărieĭ tale de rea urmarea acestuĭ Vasile Gheţul, şi fiind-că este om strein ca pasăz nicĭ o chezăşie nu are de dat a se părăsi de acéstă faptă, de se va găsi cu cale de către Înălţimea ta să se trimiţă preste hotar din colo, de unde aŭ venit, iar hotărîrea cea desevîrşit, rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1803, Februarie 1.

Iancul vel Agă.

Iŵ Constandin Alexandru Ipsilante Voevod gospod. Zem. Vlahiscoie.

Dupĕ pliroforia ce ne dă vel Dumnéluĭ Agă printr'acéstă anaforă pentru rele urmările şi netrebniciile acestuĭ Vasile Gheţul, poruncim să lipséscă de aicĭ din ţĕră, pentru care şĭ rînduim pre . . . . . ca luându-l de aicĭ să-l ducă în bună pază, să-l trécă preste Dunăre, de unde să nu fie volnic a se maĭ întórce. — 1803, Februarie 5.

Cod. XLIX, fila 96.

1. . . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Fiind-că la Domnia mea aŭ dat jalbă Hagi Mustafa Capanlâŭ, arĕtând că are să iae taleri 534 şi banĭ 25, prin zapis care s'aŭ vĕḑut şi de Domnia mea, de la un Radul Băcanul de aicĭ din Tîrgovişte, pre care trăgêndu-l numitul negustor şi în judecata isprăvnicéscă, de la închisóre s'aŭ dat pre chezăşie de către Slugeriŭ Matraca cel de atunci Ispravnic, şi fiind-că acum acel Radu datornic arată că aŭ murit, poruncim Domnia mea Dumnévóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ Dâmboviţa, ca pre aceĭ chezaşĭ ce aŭ luat atunci pre numitul datornic de la Ispravnicat în chezăşie, să-ĭ apucaţĭ Dumnévóstră şi prin

5) Negreşit nu numaĭ Turcii, dar şi supuşiĭ rusescĭ şi austriacescĭ eraŭ protegiaţĭ în interesele lor de către justiţie, după stăruinţa consulilor respectivĭ şi acéstă protecţiune se intindea până acolo, că împotriva legilor stabilite, aflăm un supus austriac posedênd imobil în Bucurescĭ. Acest supus austriac datorésce prin zapis baniĭ unuĭ supus rusesc, cu amanet casa din Bucurescĭ. Judecata acesteĭ datoriĭ nu se face la tribunalele ţĕreĭ, ci între consuliĭ, rusesc şi austriac. Rolul justiţieĭ românesĭ e redus la simpla vînzare a amanetuluĭ, pentru îndestularea negutĕtoruluĭ rus, iară baniĭ ce vor prisosi «să se dee *depositon* la cinstita agenţie, după cererea ce a făcut[1]».

Cu tóte acestea cunócem un cas când Constantin Ipsilante nu are considerare pentru un slujbaş turc, dar acesta este ce-ĭ dreptul, creştin:

Hristea Giuler-Aga, se jăluesce Domnitoruluĭ, iar pe jalba acésta scrie luĭ «la fieşce-care pricină a ta metahirisescĭ câte un şiretlic, ci contenéză şi părăsesce de amestecăturĭ, că te vom trimite la puşcărie,—1803, Noembrie 23.

Cod. XXXVII, fila 12.

Mumbaşiretul slugiĭ Domnieĭ mele, să împliniţĭ de la dênşiĭ dreptul jăluitoruluĭ negustor, s'aŭ ţicênd că maĭ aŭ împotrivă a rĕspunde, să-ĭ iae orînduitul Mumbaşir să-ĭ aducă aicĭ la Domnia mea. *ii saam receh gpd.* — 1803, Februarie 20.

Cod. XLIX, Fila 27.

. . . . *Zem. Vlahiscoic.*

Find-că la Domnia mea aŭ dat jalbă Bahan Mustafa Capanlâŭ arĕtând că are să iae talerĭ 259 şi baniĭ 50 de la un Ioan Giurgiŭ vechil ot Gherghiţa sud Ilfov, prin zapis care s'aŭ vĕţut şi de către Domnia mea, aşişderea şi talerĭ 250 de la un Gheorghe Belu, tot de la Gherghiţa, iarăşĭ prin zapis, se dă volnicie slugeĭ Domnieĭ mele, să mérgă şi prin marifetu ispravnicilor judeţuluĭ să-ĭ apuce, să împlinéscă de la dênşiĭ dreptul jăluitoruluĭ negustor, s'aŭ ţicênd că maĭ aŭ împotrivă a rĕspunde, să iae orînduitul Mumbaşir să-l aducă aicĭ la Domnia mea. *ii saam receh gpd.* — 1803, Februarie 20.

Cod. XLIX, fila 27.

1. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.*

Fiind-că de la cinstitul Consulat al Rusieĭ ni s'aŭ făcut arĕtare cum că Havighiar-Gioglu, suditul rusesc, are să iae datorie de baniĭ prin zapis, talerĭ 1800 şi cu amanet o casă aicĭ în Bucurescĭ de la Eftimie Ioan suditul austriac, care neplătindu-şĭ dreptul ce este dator într'alt chip, aŭ cerut cinstitul Consulat porunca Domnieĭ mele, ca să dăm slobozenie Starosteĭ de negustorĭ a vinde la mezat aceeaşĭ casă, ca un amanet ce după pravilă este supusă vînzĕriĭ; pentru care fiind-că ne-aŭ arĕtat cinstitul Consulat şi de la cinstita

6. Dăm în note un pitac prin care fostul mare Stolnic Grigore Asan, este însărcinat se hotărnicéscă moșia Botini aluĭ Bezadea Grigore Suțu *«care din înalta poruncă împĕrătéscă se vinde la mezat»*; asemenea o carte domnéscă din 2 Martie 1803 pentru interdicțiunea Căminăreseĭ Smaranda Maneĭ; asemenea pentru rînduirea unuĭ curator al avereĭ luĭ Nicolae Armașu, mort fără clironom în țéră, avênd o soră în Moldova, care a fost înșcințată despre acésta clironomie [1].

---

agenție Austriacă notă în scris de am vĕḑut, cum că s'aŭ înfățoșat amêndouĕ părțile la cercetarea Agenției, și aŭ găsit drépță cererea Havigheruluĭ de a se vinde amanetul la mezat; poruncim dar Starosteĭ de negustorĭ, ca să vîndă la mezat casa ce este amanet, dupĕ orînduială, întru auḑul tutulor de obște cu prețul luĭ bun, care să arĕte și la cinstita Agenție și îndeplinindu-se dreptul ce este dator numitul sudit rusesc, ceĭ-l-alțĭ banĭ să se dea *depoziton* la cinstita Agenție, dupĕ cererea ce aŭ făcut. *tolico pisah receh gpd.*—1803, Februarie 20.

Cod. XLIX, fila 27.

1 . . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Cinstit și credincios boerule al Domnieĭ mele, biv vel Stolnice Gligore Asan Șetrar, 'țĭ facem în șcire, că trebuința fiind a se mĕsura moșia Botini din sud. Ilfov, ce este alăturea lângă Ageștĭ, a Luminatuluĭ Beizade Grigore Suțul, *care din prea Inalta poruncă Impĕrătéseă se vinde la mezat*, și cumpĕrătorul ce o va lua are să numere banii dupĕ suma stînjenilor ce va eși, pentru care moșie nefiind sineturĭ vechĭ de față, urméză a se face o scumpă cercetare, ca să se descopere adevĕrul și să se deosibéscă tótă acéstă moșie ce o are cumpĕrată Luminata Beizadea, din ceea ce o are de zestre; de aceea ca pre un prahticos, iată te orînduim Domnia mea hotarnic și primind porunca acésta, cu sluga Domniĭ mele . . . . . vel Postelnic, fără de zăbavă să mergĭ la numita moșie, unde strîngênd orînduitul Portărel pre toțĭ vecinii împrejurașĭ, cu sineturile ce aŭ, și pre alțĭ locuitorĭ aĭ părțeĭ loculuĭ, bĕtrânĭ și cu sciință de hotarele moșieĭ, să facĭ tot felul de mijlóce ale cercetăriĭ, și atât din sineturile vecinilor și din alte doveḑĭ făcêndu-se vĕdit până unde țin de acéstă moșie Boteni întru adevĕr, să o și alegĭ cu semne și să o sforeșcĭ pre treĭ locurĭ, dupĕ obiceiŭ, de care să facĭ arĕtare Domnieĭ mele în scris de mijlocul cercetăriĭ ce aĭ făcut, și de suma stînjinilor ce aŭ eșit, să fiĭ însă fórte cu ochiĭ deschișĭ, a nu se face cel maĭ mic cusur. *ii saam receh gpd.*—1803, Februarie 25.

Cod. XLIX. Fila 30.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilant Vvd.

Cinstite și credincios boeriule al Domnieĭ mele, Dumnéta vel Vornic al Politieĭ, Mihalachi Manu, fiind-că Dumnéeĭ Căminărésa Zmăranda *Manu*, este trebuință de a avea un Epitrop pentru a îngriji și a economisi ale sale, dupĕ cum aŭ avut și maĭ înainte pre Dumnéluĭ vel Logofĕt de obiceiurĭ Știrbeiŭ, și fiind-că Dumnéta eștĭ cel maĭ de aprópe rudenie, fiind frate cu Dumné-eĭ; Iată te-a orînduit Domnia mea pre Dumnéta Epitrop, și-țĭ poruncim ca maĭ

7. Mai dăm în notă un act din 27 Martie 1803, prin care este judecat un individ fost servitor a lui Bezadea Iancu *Suțu*, fiind acusat că la ocasiunea fugirei din Bucureșci a acestuĭ beizadele și a Domnitoruluĭ Mihaĭ *Suțu*, ar fi furat din lucrurile de la curtea domnéscă. Justiția desculpă pre acusat. Textul cuprinde informațiunĭ relative la evenimentele din 1802, de care ne-am ocupat [1].

întêiŭ pentru dreptățile ce are a lua din casa rĕposatuluĭ Cămărașuluĭ Ioan Creţulescu ce i-aŭ fost soție, să îngrijeșcĭ, ca după ce se vor împlini să le ieĭ asupra Dumitale, cum și orĭ-ce alte, să se iconomiséscă de Dumnéta și Dumnéta veĭ îngriji de cele trăbuincióse ale Dumnéeĭ, iară de sineșĭ să nu aibă voie a face nicĭ o urmare. *tolico pisah gpd.* 1803, Martie 2.

Cod. XLIX, Fila 31.

Iŏ Constantin Alesandru Ipsilante Vvd. gospod. Zem. Vlahiscoiĕ.

Cinstite și credincios boeriule al Domnieĭ mele, Dumnéta vel Cămăraș, 'ți facem în scire, că un Nicolae Armaș nepotul Ghiugiuluĭ murind aici în Bucureșcĭ fără de alțĭ moșcenitorĭ, avênd numaĭ *o soră la Moldova*, și rĕmăind cu îndestulată sumă de banĭ datorĭ la uni-alți, precum în anaforaoa ce s'aŭ făcut de la Spătărie sunt arĕtațĭ; s'aŭ înscințat de acésta sora mortuluĭ la Moldova, de unde aŭ venit rĕspuns nu numaĭ pentru a lua averea mortuluĭ, mult-puțin ce 'ĭ-aŭ rĕmas, iar pentru datoriile carĭ sunt să se plătéscă nu aŭ venit nicĭ un plirecsusion vechil; decĭ fiind-că aicĭ aștêptă atâția datornicĭ, carĭ pre tóte zilele ne daŭ jălbĭ cerênd isbrănire și clironom, precum am ḑis maĭ sus, rĕspunḑĕtor și la luat și la dat nu s'aŭ arĕtat nimenea într'atâta vreme; poruncim dumitale, ca din brésla negustoréscă să rînduești Dumnéta douĭ negustorĭ de ispravă, care să fie despre partea Domnieĭ mele Epitropĭ și ca vechilĭ și din partea clironomuluĭ mortuluĭ, spre a face aceștĭ negustorĭ zapt tótă averea câtă aŭ rĕmas aceluĭ numit mort Nicolae Armaș, de la mult până la puțin, să vaḑă apoĭ și anaforaoa Spătărieĭ de cercetarea și alegerea ce aŭ făcut pentru datoria fieș-căruia și la care din condeele acelor arĕtate datoriĭ ce se cer de către datornicĭ, vor vedea că aŭ după dreptate vre-un cuvînt de împotrivire despre partea clironomuluĭ mortuluĭ, să-șĭ facă apelație către Domnia mea a se judeca cu aceĭ datornicĭ, despre partea clironomuluĭ mortuluĭ, ca să se alégă și să se lămuréscă, câtă și a căruia datorie rĕmâne a se împlini dintru a mortuluĭ pereusie, care pereusie orĭ prin prețuire dréptă, séŭ pr n mezat vinḑêndu-se de față cu toțĭ datorniciĭ, să se analoghisască pre datoriile ce sunt prin socotélă în scris, atât de datoriĭ cât și pereusie, ca să se vază și de sora și clironoama mortuluĭ; de care acéstă alegere și lămurire ce se va face, să avem șcire prin anafora. *tolico pisah gpd.*— 1803, Martie 9.

Cod XLIX, fila 34.

1. *Prea Inălțate Doamne!*

Dupĕ luminată porunca Inălțimeĭ tale de la acéstă alăturată jălbă, arĕtăm Mărieĭ tale, că cercetându-se jaluitoriĭ pentru lucrurile ce s'aŭ găsit la dênsul de bănuială, aŭ dat acest tacrir, ḑicênd, că el fiindu-se fost aflat slugă

E vorba de momentul când Mihaĭ Suţu, la instigaţiunile Rusieĭ abandona tronul, cum în urmă s'a vĕḑut.

---

pre lângă luminata Beizadea Iancul Suţul, şi trimis fiind la Ordie ot Craiova, s'aŭ întos cu veste, cum că *Caracal s'aŭ ars, dar fiind preste gătirea ce se făcea de la Haremul gpd. pentru fugă 'şĭ-aŭ dat şi el o ladă a sa cu haine şi lucrurĭ în mâna unuĭ Chiriţă Icioglan, ca să-i fie în purtare de grije, ducându-se acel Chiriţă la Focşanĭ, iar el n'aŭ urmat a merge cu Măria sa Mihaĭŭ-Vodă*, ci rĕmâind în Bucureşcĭ într'acea nópte, aŭ dormit la Curte în odaia chiar a Beizadeleĭ, de împreună cu un Ioniţă Piteşteanul, ce şi acela era Icioglan, şi a doua ḑi întru acea turburare venind un Gregore Icioglan ce şi acum se află slujind, cu un car cu caĭ şi cu doĭ arnăuţĭ, trimis fiind fost de luminata Beizade Gregorie, ca să încarce orĭ-ce lucrurĭ maĭ bune va găsi, aŭ rădicat şi el împreună la încărcarea a douĕ sipeturĭ, în care sipeturĭ aŭ aruncat din tacâmurile satărilor şi altele din aşternutul iataculuĭ, cum şi un baltac de fier şi intrând şi el în car, s'aŭ pornit a eşi afară din curte, iar acel Grigorie maĭ rămâind în casele domneşcĭ, cu cuvînt că va veni pre urmă, pre dênsul încă până a nu eşi din curte cu carul l'aŭ întâlnit un curtean Buluc-Başa ce s'aŭ spînzurat, şi întrebându-l unde merge cu carul? el i-aŭ arĕtat adevĕrul, iar acel Buluc-Başa, pricinuind că are a lua 40 pungĭ banĭ de la Domnie, 'ĭ-aŭ făcut zapt carul cu tot calabalîcul şi ducându-l în Hanul Sfîntuluĭ Gheorghe cel noŭ, l'aŭ descărcat într'o odae, pecetluindu-se de către Egumenul mŏnăstiriĭ, şi în urmă ducându-se şi însuşĭ cu Dumnéluĭ Clucerul Vasile la Braşov, acolo, s'aŭ găsit între calabalâcul Luminaţieĭ Beizadele şi hainele sale mutate din ladă într'un sipet şi-şi-lea luat, însă o jubé ce se părea că era de samur Muscovin, faţa de ghermisit carbuziu, cumpĕrată din prăvălia luĭ Mihailă Chiriţă şi cusută de un Gheorghe Croitorul, iar blănile adecă profilurile cum şi cele din lăuntru şaluri purtate şi cumpĕrate cu tot tal. 350, de la Dumnéeĭ Păhărnicésa Maria Carmalóica, dându-ĭ din banĭ numaĭ douĕ sute şi vopsindu'ĭ profilurile unu Dumitru Cojocaru, tot acela 'ĭ-aŭ şi blănit jubeoa, o jubea dezblănită soflahaniŭ ḑice că o are cumpĕrată în tal. 35, de la un mezat ce s'aŭ urmat întru a doua Domnie a Mărieĭ sale Alexandru Vodă Moruzi, o jubea postav verde, ḑice că în postul Peşteluĭ trecut aŭ cumpĕrat patru coţĭ postav po talerĭ 9, de la Cămara gpd. şi i-aŭ cusut'o un peşicheriŭ croitor ot Hanu luĭ Şerban Vodă, ce aŭ murit, iar căptuşala aŭ cumpĕrat'o de la niştе evreĭ. O păreche pistóle próste nepotrivite, ḑicênd că i s'aŭ dat de la Curte, când s'aŭ pornit la Ordie în slujbă la Craiova; dupĕ al căruia *tacrir* cerêndu-i-se ca să încredinţeze judecata prin doveḑĭ de sunt chiar ale luĭ lucrurĭ adevĕrate, aduse maĭ întêiŭ pentru jubeaoa cu samur pre Gheorghe Croitorul ot Hanul luĭ Şerban Vodă, cel ce 'ĭ-aŭ croit şi 'ĭ-aŭ cusut faţa, cum şi pre Dumitru Cojocar vecinul de alăturea cu numitul croitor, cel ce i-aŭ văpsit samurul şi i-aŭ blănit jubeaoa şi amêndouĭ cu un cuvînt arĕtară în frica luĭ Dumneḑeu, că de către dênşii adevĕrat i s'aŭ lucrat acóstă jubea, precum jăluitoriul prin *tacrir* aŭ arĕtat; aşişderea şi pentru blane s'aŭ întrebat Dumnéeĭ Păhărnicósa Caramalóica şi Dumnéeĭ aŭ mărturisit că de la însăşĭ le-aŭ cumpĕrat; cum şi pentru sipet arĕtând că este la Câmpina, când se întocea cu luminata Beizadea Iancu de la Braşov, s'aŭ vĕḑut de către Dumnéluĭ biv vel Clucer Vasile Locusteanul, cât şi după venirea sa aici la

8. La 2 Aprilie 1803, Domnitorul denumesce Epitropĭ caseĭ şi copiilor răposatuluĭ Căminar Ioan Creţulescu, fiind-că s'a lepădat de tutelă fostuluĭ mare Vornic Manolache Creţulescu [1].

Spătărie, iarăşĭ s'aŭ vĕḑut de către unĭĭ din ómeniĭ spătăreşcĭ; cu pitace din partea judecăţiĭ întrebându-se toţiĭ aceştia, maĭ întâiŭ Dumnéluĭ Clucerul Vasile, subt a Dumnisale iscălitură aŭ dat în scris, că după întórcerea Dumisale din Braşv, întêmplându-i-se trecerea prin Câmpina, aŭ găsit pre jăluitoriu cu sipetul deschis, şi cu haine şi cu alte lucruri întinse pre funie pentru aerisit în vederea tuturor, şi deosebit că atât din ómeniĭ Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă şi dintre aĭ Luminateĭ Beizadele aŭ vĕḑut tóte acele haine şi lucruri. dar şi chiar Dumnéluĭ vĕḑêndu-le nu le-aŭ potrivit a fi lucruri domneşcĭ, ci după potriva jăluitoruluĭ; aşişderea aŭ dat în scris şi un Sotir Polcovnic de poteră, şi un Costache căpitan de Focşanĭ, ceĭ ce arată jăluitoruluĭ, că i-aŭ vĕḑut sipetul când aŭ venit la Spătărie, ḑicênd şi eĭ, că adevĕrat aŭ vĕḑut pre jăluitor descărcând dintr'un car un sipet şi l'aŭ dus unde nu şciŭ eĭ; iar pentru jubeaoa de sofa neţiind minte de la al cuĭ mezat aŭ cumpărat'o, cum nicĭ dintr'a cuĭ mână de telar aŭ luat-o, şi pentru jubeaoa de postav nefiind faţă ómeniĭ Cămăreĭ gpd. aceĭ vremĭ, cum nicĭ croitoriĭ ce-aŭ cusut'o, fiind morţĭ, asemenea şi pentru pistóle nefiind faţă cel ce i le aŭ dat atuncĭ la plecarea sa la Ordie, n'aŭ putut să facă judecăţeĭ nicĭ o îndestulare; decĭ fiind-că din doveḑile ce aŭ adus numitul Gheorghe se face îndestulare, că lucrurile ce s'aŭ găsit în sipet sunt ale luĭ, cum şi din cercetarea ce s'aŭ facut asupra acestor lucruri, căutându-se mărturia lor, se vĕḑură a fi lucruri după starea luĭ, iar nu domneşcĭ; aşişderea şi cele nedovedite s'aŭ cunoscut lucruri próste, judecata găseşce cu cale, ca numitul să se sloboḑă cu chezăşie, până când să va aduce şi Şerban vel Armaş, ce aŭ fost Vătav a Dumnéluĭ Spătaruluĭ Hangeri, şi atuncĭ prin din isnóvă cercetare ce se va face, se va da cea desăvîrşită alegere a pricineĭ, iară hotărîrea cea desĕvîrşită rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. 1803. Martie 27.

Constantin Stolnicul, Teodor Fotino Serdarul, Constantin Caclica Medelnicerul, Ioan biv vec Staroste, Gregore Polcovnicul, Nicolae Pitar.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. gpd.

Primită este Domnieĭ mele anaforaoa judecăţieĭ, după arĕtarea ce ni se face a pricineĭ, şi poruncim aşa să se urmeze, după cum se cuprinde maĭ sus. 1803 Martie 31,

1. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod.*

Cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele Dumnéta Constantine Creţulescule biv vel Vornice şi Dumnéta Gregorie Ghica vel Vornic al obştirilor, fiind-că Dumnévóstră sunteţĭ rînduiţĭ epitropĭ aĭ caseĭ rĕposatuluĭ Ioniţă Creţulescu biv vel Căminar, cerem Domnia mea să ne arĕtaţĭ în scris pre anume câtă datorie s'a aflat dator rĕposatul la sfîrşitul sĕŭ? câtă datorie s'a plătit până acum? şi câtă a rĕmas de a se plăti? pentru care aceeaşĭ datorie ce are a se maĭ plăti, să chibzuiţĭ Dumnévóstră: care din lucrurile *pereusieĭ* rĕposatuluĭ trebue de a se vinde spre plata datorieĭ? care acel lucru ce este a se vinde

9. Dăm în notă pitacul din 14 Aprilie, prin care Constantin Ipsilante ordona încetarea a orĭ ce urmăriri prin judecăţĭ a ţĕranilor, de la 15 Aprilie până la 15 Maiŭ, ca să 'şĭ pótă căuta de munca câmpuluĭ [1].

---

pentru plata datorieĭ, deosebit cea-l-altă pereusie ce rĕmâne bună, să o împărţiţĭ la clironomiĭ rĕposatuluĭ şi partea copiluluĭ cel mic, ce este nevrêstnic, să se dee subt deosebită epitropie de a se păstra şi a se chivernisi până va veni copilul în vêrstă; aşa să urmaţĭ şi de tóte aceste să faceţĭ Domnieĭ mele arĕtare în scris prin anafora. *tolico pisah i gospod.*—1803, Maiŭ 10.

Cod. XLIX, fila 53.

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Fiind-că Dumnéluĭ biv vel Vornic Manolache Creţulescu ce împreună cu Dumnéluĭ biv Vornic Constantin Creţulescu s'aŭ aflat până acum epitropĭ asupra caseĭ şi a copiilor rĕposatuluĭ Căminar Ioan Creţulescu, se lépĕdă de sarcina acesteĭ epitropiĭ, avêndu-şĭ osebitele trebile caseĭ Domnieĭ sale şi fiind-că obştésca orînduială este, cu acest fel de epitropiĭ să fie însărcinat Dumnéluĭ vel Vornic al obştirilor, de aceea dară în locul Dumnéluĭ Vornicul Manolache Creţulescu, orînduim Domnia mea, pre Dumnéta vel Vornice al obştirilor, ca împreună cu Dumnéluĭ Vornicul Constantin Creţulescu să epitropisiţĭ casa şi copiiĭ numituluĭ rĕposat. *tolico pisah gospod.* — 1803, Aprilie 2.

Cod. XLIX, fila 41.

1. *Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sĕnătate, fiind-că de la 15 ale luneĭ acesteia Aprilie până la 15 ale luneĭ luĭ Maiŭ, sunt a fi locuitorĭĭ de obşte ne supĕraţĭ în pricinĭ de judecăţĭ, după obiceiul ce s'a urmat în toţĭ aniĭ, pentru trebuinţa arăturilor de porumb, de meiŭ, de lucrul viilor şi altele ce sunt acum de cu primăveară, care e hrana cea de preste tot anul a locuitorilor de obşte, vĕ poruncim, să însciinţaţĭ la toţĭ, că într'acest orînduit soroc fiteş-care să scie că nu se aduc nicĭ se trag pentru pricinĭ de judecăţĭ, afară numaĭ din prĭcinile de vinovăţie care se caută în tótă vremea şi fieş-care să urmeze într'acéstă vreme, atât pîrîşiĭ cât şi ceĭ pîrîţĭ a căuta lucrul pămêntuluĭ, silindu-se la arăturile bucatelor, fără de a 'ĭ ridica Dumnévóstră şi fără de a 'ĭ trage în pricinĭ de judecăţĭ, după cum şi aicĭ la Divan nu vor fi aduşĭ; drept aceea să urmaţĭ precum poruncim, şi fiţĭ sănătoşĭ.—1803, Aprilie 14.

Cod. XLIX, fila 43.

Notă.—Urméză şi un pitac pentru vacaţiunile din Iulie:

Publicaţiĭ la tóte judeţele şi la Caimacam pentru contenirea judecăţilor pre Iulie.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sĕnătate, vĕ facem în scire, că după obiceiul ce se urméză în toţĭ aniĭ şi după coprinderea condiceĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, sunt a fi poprite judecăţile în tótă acésta viitóre lună a

10. In 22 Aprilie 1813, Domnitorul ordonă bătaia la falangă şi trimiterea la Ocnă a unuĭ Zapciŭ, care a întrebuinţat torture pentru aflarea adevĕruluĭ de la un hoţ *«fiind-că numaĭ stăpânirea are putere de a rîndui osînda ce se cuvine fie-căruĭ făcĕtor de rele şi a pedepsi dupĕ vină»*. Torturatul zace în spital şi Domnitorul adaogă în resoluţiunea

---

luĭ Iulie, fiind vremea a tot lucrul pămêntuluĭ, pentru ca să 'şĭ pótă fieş-carele locuitor a 'şĭ căuta de seceriş şi de cósă; decĭ iată maĭ din vreme vĕ poruncim, să însciinţaţĭ la toţĭ de obşte, ca întru acéstă lună nimenea să nu pornéscă cu jălbĭ pentru pricinĭ de judecăţĭ, că om de afară am poruncit Domnia mea să nu se aducă pentru judecăţĭ, fără de numaĭ pentru pricinĭ de englimatică, acele nu sunt poprite în nicĭ o vreme, nicĭ Dumnévóstră să nu aveţĭ a trage pre nimenea pentru pricină de judecăţĭ până dupĕ sfîrşitul luneĭ luĭ Iulie, încă şi pre aceĭ ce aŭ apucat de aŭ intrat şi sunt în judecată să vĕ siliţĭ a le isprăvi tréba şi să le daţĭ drumul a nu 'ĭ ţinea popriţĭ şi fieş-care într'acéstă vreme de soroc să fie nesupĕraţĭ de judecăţĭ, dupĕ cum asemenea poruncĭ aveţĭ date de Domnia mea şi aicĭ pe la Depertamenturĭ; ci dară aşa să urmaţĭ negreşit, însciinţând la toţĭ locuitoriĭ de obşte, să scie fiesce-carele, că nicĭ de aicĭ nu se va trimete să se aducă nimenĭ de alte pricinĭ, fără de numaĭ pentru pricinĭ de tâlhărĭĭ şi de englimatică se vor aduce şi Dumnévóstră ispravnicilor pre acelea să fiţĭ datorĭ tot-dea-una a le căuta şi să daţĭ poruncă tuturor a se astîmpĕra acum şi a se apuca fieş-carele de lucru câmpuluĭ cu silinţă şi fără de pregetare şi fiţĭ sănătoşĭ.—1803, Iunie 26.

1804, Iunie 16, asemenea s'aŭ făcut.

1805 . . . . . .

1806, Iulie 1, s'aŭ făcut publicaţiĭ de contenirea judecăţilor până la August 15.

Cod. XLIX, fila 70.

Cărţi pentru contenirea judecăţilor la culesul viilor şi porumbuluĭ

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate, vĕ face în scire că într'acéstă vreme când sunt culesul viilor şi culesul porumbuluĭ şi arăturilor obicĭnuite şi de trebuinţă este a se precurma pricinile de judecăţĭ până la sfîrşitul luĭ Octombrie, care orînduială s'a fost înlocuit încă de maĭ nainte şi s'a urmat şi de fraţiĭ domnĭ, dupĕ cum ne poliroforisim şi din condicile Divanuluĭ, ca să 'şĭ pótă căuta fieş-care de acéstă agonisélă; decĭ vĕ poruncim Domnia mea, ca să însciinţaţĭ la toţĭ de obşte, să scie fieş-carele că întru acest soroc nimenea nu are a se trage în judecăţĭ spre a nu se trepăda în zadar cu venirea până la Divan şi aşa să urmaţĭ şi Dumnévóstră, ca să nu ridicaţĭ pre nimenea de la tréba lor într'acest soroc, afară numaĭ de pricinile de englimatisie, care în tótă vremea aŭ a se căuta; pentru care am dat poruncile Domnieĭ mele şi aicĭ la tóte judecătoriile şi fiţĭ sănătoşĭ.—1803, Septembrie 8.

Cod. XLIX, fila 98.

pusă pe anaforaoa judecăţii, că de va muri cel căsnit, Zapciul căsnitor să fie şi el spânzurat [1].

1. *Prea Înălţate Dómne.*

Insciinţăm Măriei tale că la trecuta luna luĭ Februarie, călcând hoţiĭ pre un Dragomir Unchiaşul de la Răsuceni, l'aŭ jăfuit cu baniĭ şi lucrurile ce se însémnă maĭ jos şi la luna luĭ Martie cunoscênd păgubaşul pre unul din hoţiĭ ce 'l-aŭ jăfuit anume Niţul, fiind fost venit în satul Frăsinetul din judeţul Vlaşca, însuşi păgubaşul l'a fost prins şi cercetându-l de sineşĭ s'a mărturisit că el şi cu alţi patru l'aŭ jăfuit, ci dupĕ netăgăduirea hoţuluĭ l'a dat în mâna unuĭ Nicăĭ Zapciu plăşeĭ Călinescĭ din judeţul Vlăsci, care Zapciŭ l'a dat şi el dupĕ douĕ ţile la Isprăvnicat şi fiind-că s'a întêmplat trecerea pe acolo unuĭ Avram Zapciŭ spătăresc, viind de afară s'a dat numitul hoţ de la Ispravnicat şi l'a adus la Spătărie, unde aicĭ cercetându-se dupĕ orînduială, faţă fiind şi unchiaşul Dragomir, păgubaşul a dat taclir, că îndemnat fiind încă de la luna Februarie de un Gheorghe şi Badea Beilicciu, însoţind tot aceştia şi pre alţi duoĭ Petre şi Stancu iarăş Beilicciŭ, câteşĭ 5 aŭ mers nóptea în vremea de atuncĭ şi prin casnă prigonindu-l şi cu ochiĭ la foc l'aŭ jăfuit cu banĭ şi lucruri câte se vĕd maĭ jos, cu carĭ mergênd până la un loc, la leşile Călugăruluĭ, acolo s'aŭ împărţit în treĭ împărtăşindu-l şi pre el cu taleri 25 din baniĭ ceĭ furaţĭ, apoĭ el de loc despărţindu-se de aceştĭ numiţĭ tovarĕşĭ, s'a dus la casa părinţilor luĭ în sud Teleorman şi întorcêndu-se pe la satul Frasinetul s'a prins de păgubaş, iară pentru tovarăşiĭ luĭ cu care a fost atuncĭ la prada numituluĭ arĕtând locurile pe unde s'ar fi aflând, s'a trimes a se aduce şi aceia, dară nu s'aŭ putut prinde, fiind dosiţĭ; a maĭ arĕtat numitul hoţ, că în pricina acésta căcĭ a hoţit, l'a căsnit Nica Zapciu plăşeĭ şi l'a ars până a nu 'l da la Isprăvnicat, care vĕdêndu-se şi bolnav şi ars pre pântece şi pre pept l'am dat la spitalul Colţeĭ să se caute de doftorĭ şi dupĕ taclirul hoţuluĭ arĕtând către Înălţimea ta a cere urmare a Zapciuluĭ, aŭ fost orînduit mumbaşir Cihodar domnesc împreună cu Căpitan spătăresc şi mergênd cu luminata carte Măriei tale de volnicie, aŭ dat pre numitul Zapciŭ ce se află închis la Spătărie, care cercetându-se, n'a tăgăduit, ţicênd că întâiŭ la casa păgubaşuluĭ l'a bătut pre hoţ cu un bicĭ, dându-ĭ ca la 20 şi cu un lemn ca 30, când se află şi păgubaşul faţă şi dupĕ arĕtarea ce făcu păgubaşul, ţicênd, că căţu cu rugăciune la Zapciŭ a nu 'l maĭ căsni, 'ĭ aŭ dat şi luĭ treĭ-patru gârbace şi de acolo maĭ purtându-l 2 ţile şi 2 nopţĭ prin sate, l'a maĭ bătut şi la casa Părcălabuluĭ Călin de la Cârtojenĭ, dându-ĭ ca la 10 gârbace, apoĭ tot acolo maĭ făcêndu-ĭ cercetare l'a şi ars puindu-ĭ feare roşiĭ pre pântece şi pre picióre ca să mărturiséscă de alte hoţiĭ şi tovarăşiĭ şi gazde, pentru care aflându-se fórte greŭ bolnav numitul hoţ acolo în spital şi vrênd a lua pliroforie şi de la ţirahul ce 'l caută, ne însciinţézĕ în scris că l'aŭ găsit ars de desuptul buriculuĭ, lângă deşert, cât o faţă de taler, asemenea şi deasupra ţiţelor cum şi la un picior şi că de rănile arsăturilor s'a silit de l'aŭ vindecat şi acum se află pătimind de lungóre, de a căruĭ împrotivnică urmare nu lipsiĭ a însciinţa Măriei tale, iară hotărîrea cea de sĕvîrşită *i proci.*—1803, Aprilie 18.

Taleri 150, ştergare 3, brâu 1, pungă cu cuţit 1, sloiŭ de céră 1.

Vel Spătar, Ioan Greceanu Paharnic, Antonie Serdaru.

12. La 1 Ianuarie 1803, Constantin Ipsilante acordă moratoriŭ pre 5 anĭ evreuluĭ *Bohor, «dator o îndestulată sumedenie, atât la pămênteni cât şi la strĕine obraze* [1]».

13. Dăm în notă un pitac din 30 Iunie 1803, relativ la refusul sudituluĭ austriac Teodor Ciocan, de a lua pre logodnica sa Diamandi, sub pretext că acésta are «*patima mirosituréi gureĭ*». Domnitorul rînduesce pentru cercetarea casuluĭ, pre lângă Mitropolitul, pre boerul vel Vistier Dumitraşcu Racoviţă şi pre protomedicul. Domnitorul afirmă că este cas de stricare a logodneĭ, deacă se dovedesce că fata are asemene defect şi dispune cum se va face regularea intereselor materiale şi într'unul şi într'altul [2].

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Cu acéstă anafora a Spătărieĭ, am poruncit de s'a adus înaintea Domnieĭ mele Nica Zapciu, unde întrebat fiind de Domnia mea, cu a cuĭ volnicie a făcut o netrebnică urmare ca acésta împotriva rînduelilĭ ce se cuvine unuĭ Zapciŭ, nu avu nicĭ un cuvînt de îndreptare; decĭ, fiind-că datoria slujbeĭ luĭ era ca îndată ce a prins pre hoţ, numaĭ decât cu pază bună să 'l trimeţă şi să 'l facă teslim la Ispravnicat, iară nu să 'l pedepséscă el şi să 'l căsnéscă, fiind-că numaĭ stăpânirea are putere de a rîndui osînda ce se cuvine fie-căruĭ făcĕtor de rele şi a pedepsi dupĕ vina luĭ, pentru netrebnica dar împotriva urmare a acestuĭ Nică, spre pilda şi altora zapciĭ, poruncim, ca acum de o cam-dată, să se pedepséscă aicĭ cu bătăĭ în falangă şi să se trimită la Ocnă şi dupĕ aceste de se va întêmpla să móră cel căsnit de dênsul, atuncĭ 'l osîndim să se pedepséscă şi el cu spânzurătórea.—1803, Aprilie 22.

Cod. XLIX, fila 189.

1. *Milosteiu B. Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.*

Fiind-că Bohor ovreiul se află dator o îndestulată sumedenie, atât la pămênteni, cât şi la strĕinele obraze, căruia dupĕ cercetarea ce aŭ făcut negăsindu-se nicĭ un fel de avut şi dovedindu-se întru adevĕr că nu are mijloc şi putere de a plăti şi de a se ţinea la închisóre este fără de nicĭ un folos al datornicilor, s'a dat dară printr'acéstă Domnésca nóstră carte, soroc de cincĭ anĭ, ca într'acéstă diastimă de vreme fiind netras şi nesupĕrat de către datornicĭ să póată âmbla în vre-o chiverniséla de a se agonisi şi a se căstiga să încépă a plăti datornicilor; drept aceea poruncim ca într'acest soroc să fie nebântuit de către datornicĭĭ luĭ. *tolico pisah gospod.*—1803, Iunie 1.

Vel Logofĕt.

Cod. XLIX, fila 64.

2. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.*

Prea Sfinţia ta Părinte Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ, am vĕdut Domnia mea anaforaoa ce ne facĭ asupra pricineĭ ce este între Anastasia Diamandi cu Tudor Ciocan *sudit austriacesc,* pentru care fiind şi o parte şi alta ne-aŭ

O adevĕrată aplicare a vechiuluĭ obiceiŭ al *deşugubineĭ*, primită de pravilĭ[1] se póte ceti în anaforaoa justiţieĭ, din 3 Iulie 1803. Acest act va maĭ arĕta cum justiţia ţĕreĭ putea ţine la arest preventiv pre supuşiĭ străinĭ în procese criminale. Vodă cere apoĭ Agenţieĭ, să fie expulsaţĭ[2].

---

dat apelaţie împotrivă, prin carĭ Ciocan ḑice, că avênd logodnica luĭ *patima mirositureĭ gureĭ*, de aceea nu primesce să o iae soţie şi că de nu ar fi avênd acéstă patimă ar fi luat-o soţie ; ne provalisând vre-o pricină alta la mijloc de cât acésta, iar Anastasia cu totul tăgăduind de o patimă ca acésta, arată cum Dumnéluĭ Arhiatros al Domnieĭ mele într'adins căutând pre fie-sa nu s'a găsit de a avea vre-o patimă ca acésta şi rĕŭ are Ciocan acesta bănuială ; decĭ când numita logodnică se va afla în adevĕr cu patima aceea ce o provalisesce Ciocan, atuncĭ Ciocan, nu numaĭ să fie slobod, ci şi galbeniĭ şi darurile ce aŭ dat să i se dee tot deplin înapoĭ, în vreme ce şi cununaţĭ de ar fi, iarăşĭ Pravila 'ĭ desparte, pentru o patimă ca aceea şi rĕŭ o ḑice Ciocan acésta, atuncĭ de va vrea logodnica să 'l iae şi nu se va trage cumvaş orĭ ea seaŭ părinţiĭ eĭ, socotind vre-o vieţuire rea, atuncĭ nu numaĭ n'are Ciocan cuvînt a cere darurile, ci încă este dator să o iae întru căsătorie, seaŭ neprimind Ciocan a se cununa, atuncĭ nu numaĭ şi galbeniĭ şi tóte darurile ce aŭ avut la logodnă trebue să le pearḑă, ci încă este dator să o înzestreze de la dênsul, ca unul ce a defăĭmat-o fără cuvînt şi 'ĭ a scornit ponos neadevĕrat; drept aceea orînduim pricina iarăş la Prea Sfinţia ta, ca dimpreună şi cu Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele vel Vistier Dumitrache Racoviţă, ca un mijlocitor ce a fost la acest *sinichesion* şi cu Dumnéluĭ Arhiatros al Domnieĭ nóstre aducênd zapciul cel orînduit, pre amêndouĕ părţile faţă, să cercetaţĭ împreună câteş treĭ acésta şi asupra adevĕrului şi a dreptăţeĭ fără de vre-o năpăstuire la nicĭ o parte, să faceţĭ Domnieĭ mele anafora iscălită de câte treĭ, *tolico pisah gospod.*—1803, Iunie 30.

Cod. XLIX, fila 71–72.

1. Cartea 60. tit. 26.

2. *Prea Înălţate Doamne.*

Ascultând luminată porunca Mărieĭ tale, de la acésta alăturată jalbă, înscinţăm Înălţimeĭ tale, că încă de la 20 ale trecutuluĭ Maiŭ, s'aŭ dat la închisórea puşcărieĭ de către Dumnéluĭ vel Spătar liude 6 ciobanĭ Ungurĭ, ómenĭ chesaricescĭ — anume Mihaĭ Catana şi Simion Maga şi Comsa Chiojdea, (carĭ din luminată porunca Înălţimeĭ tale, s'aŭ dat la cinstita Agenţie) şi Bucur Berivoescul, Aldea Cîrtianu şi Naftanail Popa, carĭ se află la închisórea puşcărieĭ şi cu înscrisă însciinţare a Dumnealor boerilor ispravnicĭ ot sud Saac, prin care îĭ arată, că aceştĭ liude şése, împreună şi cu alţĭ mulţĭ tot ciobanĭ de aĭ lor, la 11 ale trecutuluĭ Maiŭ aflându-se poposiţĭ cu vitele lor de marginea satuluĭ Mehedinţa din numitul judeţ, aŭ sărit sătenĭĭ asupra lor, vrênd să-ĭ gonéscă de pre liveḑile lor, şi ciobaniĭ nesupuindu-se a se rădica, nópte fiind, s'aŭ aţitat gâlcéva între dînşiĭ încât aŭ început a se bate, din care bătaie douĭ sătenĭ aŭ căḑut morţĭ jos şi alţiĭ douĭ s'aŭ rănit, cărora vinovaţĭ făcêndu-li-se în douĕ şi treĭ rînduri cercetare fórte cu scumpĕtate, nu aŭ pu-

Dificultăţile justiţieĭ pămîntene cu jurisdicţiunea consulară sporesc pe tótă ḑiua.

tut judecata înţelege de către cine s'aŭ sĕvîrşit uciderile, pentru că toţĭ se apĕră, că fiind depărtaţĭ cu oile lor de locul unde s'aŭ întîmplat gâlceava, nu aŭ putut ajunge în unda gâlceveĭ, ci când aŭ alergat şi eĭ aŭ găsit gâlcéva spartă, şi pre aceĭ doĭ sătenĭ căḑuţĭ jos şi morţĭ; pricinuind cu toţiĭ deosebit, că toţĭ aŭ lovit din uniĭ în alţiĭ, fără a sci cine dintr'înşiĭ aŭ coborît loviré de mórte; vĕḑênd dar judecata că nu póte descoperi pre ceĭ adevĕraţĭ ucigaşĭ, aŭ rĕmas a face cerere la cinstita Agenţie, ca să trimiţă pre toţĭ aceĭ ciobanĭ câţĭ s'aŭ aflat împreunaţĭ cu aceştia, ca fieş-căruia deosebit făcêndu-se cercetare, să se dovedéscă adevĕrul, apoĭ până încă a nu face acésta urmare, vĕḑurăm la mâna numiţilor o adeverinţă despre partea părinţilor şi rudelor morţilor şi a tot satu, întărită şi de Dumnélor ispravnicĭĭ judeţuluĭ, cu cuprindere, că pentru *uciderea ce s'aŭ sĕvărşit luĭ Ioan şi Panait* s'aŭ împăcat şi iertându-ĭ pre ceĭ închişĭ, precum se face îndestulare din adeverinţa lor ce se lipi lângă acésta; deci, măcar că dupĕ cercetarea ce s'aŭ făcut, nu este sciut cel adevĕrat vinovat, pentru că nóptea isbind sătenii pre aceştĭ ciobanĭ, şi din amêndouĕ părţile fiind mulţĭ, aŭ lovit uniĭ pre alţiĭ, din care lovire s'aŭ întêmplat mórtea acelor douĭ sătenĭ; dar fiind-că aceştĭ ciobanĭ aŭ induplecat pre davagiĭ de s'aŭ învoit cu dênşiĭ, care învoială este primită de pravilĭ, cartea 60, titlul 26, ḑice că numiţiĭ să se slobódă, atât pentru împăciuirea ce s'aŭ făcut între dînşiĭ, cât şi pentru că pricina şi începerea gâlceveĭ, s'aŭ făcut din partea sătenilor, carĭ nu ar fi trebuit să-ĭ lovéscă nóptea, ci prin marifetul zapciilor să-ĭ fi isgonit făcêndu-li-se ispăşanie de paguba lor, dupĕ obiceiul pămêntuluĭ, iar pentru taleri 220 şi alte borfe ce li s'aŭ luat de către Polcovnicul judeţuluĭ la prinderea lor, să se lase Polcovniculuĭ taleri 50, pentru ostenéla luĭ, de se va primi auḑuluĭ Mărieĭ tale, şi ceĭ-l-alţĭ împreună cu borfele, precum maĭ jos se vĕḑ, să se împlinéscă de la numitul Polcovnic prin luminată porunca Înălţimeĭ tale, să se dee jăluitorilor; pentru care hotărîrea cea desăvîrşit rĕmâne a se face de către Înălţimea ta.—1803, Iulie 3.

Teodor Fotino Serdar, Constantin Caclica Medelnicer, Ioan proin Staroste, Genache, Giurgeache.

Celea ce s'aŭ luat de Polcovnicul judeţuluĭ Saac.

De la Bucur.	2	hărşiĭ negre, 1 técă cu cuţit
» Aldea Cristian .	2	hărşiĭ negre, 1 técă cu cuţit
» Naftanail . . .	1	técă cu cuţite, 1 tacâm de caĭ
» Simion	1	técă cu cuţite, ţol de pre cal, 2 căpăstre de curea
» Mihaiu Husar .	1	técă cu cuţite
» Comşa	1	técă cu cuţite, 1 pofil.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Poruncim Domnia mea să se sloboḑéscă aceştĭ ciobanĭ şi Dumnéluĭ vel Armaş să 'ĭ facă teslim la cinstita Agenţie ca nisce sudiţĭ ce sunt, însă cu acésta orînduială de a lipsi aceştia de aicĭ din ţĕră, trecêndu-ĭ cinstita Agen-

In 13 Iulie 1803, este *surghiunit* la Moldova un Manolachi *Moldoveanu*, acusat de plastografie. La 18 Iulie e surghiunit la mŏnastirea Sinaia, Matei Rătescu, dupĕ cererea rudelor sale[1].

Un act de judecată pentru închiriere de prăvălii din 3 Iulie 1803, amintesce despre anarhia din Bucuresci de la 1802, afirmând că aŭ ţinut numai 40 de ţile. Cestiunele de drept atinse în acest act se pot studia în notă[2].

ţie preste hotar la locul lor, iar Polcovnicul de judeţ, oprind taleri numaĭ 50, ceĭ-l-alţĭ să-ĭ întórcă de împreună cu tóte borfele, de la carele să-şĭ împlinéscă Ispravniciĭ judeţuluĭ.—1803, Iulie 5.

1. S'aŭ făcut carte de Volnicie cu Zapciŭ spătăresc, să ducă surghiun în Moldova pre Manolachi Moldoveanu, ce s'aŭ găsit plastograf făcênd buiurdismă Domnéscă la jalba cavafilor. — 1803, Iulie 13.

Cod. XLIX, fila 74.

S'aŭ făcut carte de volnicie cu Zapciul spătăresc, să ducă surghiun la mŏnăstirea Sinai pre Mateĭ Rătescu, dupĕ cum prin jalbă aŭ cerut rudele, şi rudele să-'ĭ pórte grijă de cele trebuincióse.— 1803, Iulie 18.

Cod. XLIX, fila 74.

2. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.*

Cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ mele, la pricina judecăţeĭ ce urmézĕ între Maer Ovreiul, raiaoa, cu cumnatu-sĕŭ Simhă Ovreiul suditul chesaricesc, pentru închirierea uneĭ prăvăliĭ de aicĭ din Bucurescĭ, care este jumĕtate a Rufăi soţia luĭ Maer şi jumĕtate a Şăimi soţia luĭ Simhă, vĕdênd Domnia mea din anaforalele judecătĭlor de cercetările ce s'aŭ făcut până acum asupra acesteĭ pricinĭ, că în lĕt 1802, Februarie 5, s'aŭ judecat la Departament Rufa soţia luĭ Maer cu cumnatu-sĕŭ Simhă, cerênd să se protimiséscă ea a întórce la Simhă jumĕtate din tocméla ce făcuse Simhă cu un Teodosie Negustor pre închirierea aceleĭ prăvăliĭ în douĭ anĭ, când s'aŭ hotărît judecata, că de vreme ce Simhă aŭ închiriat prăvălia pre douĭ anĭ şi aŭ luat şi baniĭ şi aŭ iscălit şi zapisul, iar Maer niciĭ baniĭ aŭ luat, niciĭ zapis aŭ iscălit, ca unuĭ stăpânitor ce este d'a valma pre jumĕtate hrisis a aceleĭ prăvăliĭ, i s'aŭ dat protimisis să întórcă la cumnatu-sĕŭ taleri 250, jumĕtate din 500, drept cât o tocmise negustoriul chiriaş, ca să ţie Maer prăvălia în douĕ, cu aşedămîntul acela ce aŭ fost făcut Simhă cu acel negustor strĕin, iară ceĭ-l-alţĭ taleri 250 ce'ĭ luase Simhă maĭ mult de cât i-s'aŭ căḑut dreptul sĕŭ, să 'ĭ întórcă negustoruluĭ înapoĭ: apoĭ tot într'acel lĕt, la Maiŭ 17, înfăţişându-se înaintea Dumnélor veliţilor boerĭ Hagi Gheorghe Roman, suditul Rusescu, nepot maĭ sus numituluĭ Theodosie negustorul, cerênd să aibă tărie zapisul cel dedese Simhă pre închirierea aceleĭ prăvăliĭ în douĭ anĭ, ḑicênd că de şi n'aŭ iscălit şi Maer acel zapis, dar tocméla s'aŭ făcut şi cu vcia luĭ, care acesta tăgăduind'o Maer, judecata i-aŭ fost rînduit cu pitac ca pre taga luĭ ce făcea să jure în legea luĭ, care neprimind să facă jurămîntul, cu tóte că din-

La 5 August 1803, Constantin Ipsilante ordonă Divanuluĭ, să pregătéscă un nizam care se împedice nesfîrşitele chiămărĭ în judecată în procesele, care deja s'aŭ cercetat de douĕ orĭ de justiţia ţĕreĭ. In adevĕr, era o veche deprindere, ca aceĭ carĭ prin o judecată se

---

tr'acésta s'a dat cunoscinţă că închirierea prăvălieĭ aŭ fost şi cu primirea luĭ, şi s'ar fi cuvenit să ţie negustorul chiriaş prăvălia pre douĭ anĭ, dar fiindcă însuşĭ Hagi Gheorghe chiriaşul s'aŭ mulţămit atuncĭ înaintea judecăţeĭ a i-se lăsa prăvălia numaĭ pre un an, dupĕ chiar a luĭ primire, aŭ găsit şi judecata cu cale, ca să fie prăvălia într'un an, adecă pînă la sfîntul Gheorghe trecut al acestuĭ următor an, iar acum la trecuta lună în Maiŭ 8, vĕḑurăm Domnia mea din anaforaoa ce ne făcu Dumnélor veliţiĭ boerĭ, că numitul Hagi Gheorghe Roman, judecându-se cu Maer, aŭ cerut ca să ţie el prăvălia şi pre acest următor an, pricinuind că pre anul trecut numaĭ treĭ lunĭ ş'aŭ avut alişveriş în prăvălie, iar nouĕ lunĭ aŭ stătut închisă, din pricină că aŭ fost *răsvrătire*, şi pentru că s'aŭ întêmplat de aŭ murit şi tovarĕşul sĕŭ; cu ale căruia pricinuirĭ, ḑic Dumnélor boerĭ că nu se póte ajutora, pentru că *rĕsvrătirea aŭ fost numaĭ vre-o 40 de ḑile, pînă aŭ venit Domnia mea în scaun* şi apoĭ s'aŭ liniştit şi s'aŭ deschis tîrgul, încă şi chiar într'acele ḑile tot saŭ făcut alişveriş; iar mórtea tovarĕşuluĭ sĕŭ de va fi şi făcut vre-o zătignire la alişveriş, acea este deosebită pricina luĭ cu care nu póte să scaḑă dreptatea luĭ Maer, ci fiind-că el însuşĭ s'aŭ mulţămit înaintea judecăţeĭ Dumnélor veliţilor boerĭ ca să ţie prăvălia numaĭ un an; acum n'are dreptate a o maĭ ţinea şi pre anul al douilea; decĭ acésta de acum anafora ce ne fac Dumnélor veliţiĭ boerĭ este primită Domnieĭ mele, şi poruncim, ca aducênd orînduitul Zapciŭ înaintea Domnieĭ mele pre numiţiĭ ovreĭ Maer şi Simhă, faţă cu Hagi Gheorghe Roman, să 'ĭ daĭ a inţelege, că de vreme ce sorocul de un an s'aŭ împlinit încă de la Sfeti Gheorghe trecut, maĭ trecênd şi alte douĕ lunĭ şi ḑece ḑile preste soroc, n'are dreptate să ţie prăvălia maĭ mult, pre care să 'l şi îndatorescĭ Dumnéta, prin scirea cinstituluĭ Consulat, că fără de altă prelungire să iasă acum din prăvălie şi să o lase slobodă, iar baniĭ ce aŭ dat luĭ *Simhă* pe acest de al douilea an să'ĭ împlinéscă zapciul luĭ dela Simhă; Hagi Gheorghe, ca să nu se păgubéscă şi într'acest chip veĭ urma Dumnéta a desface pricina ce curge între numiţiĭ ovreĭ cu Hagi Gheorghe, iar pentru pricina ce curge între soţiile acestor ovreĭ, care sunt stăpâne pre din douĕ pre acéstă prăvălie, fiind-că prin apelaţia ce acum în urmă dete Domnieĭ mele Şăina Ovreica soţia luĭ Simhă, ḑice că Maer cumnatu-sĕŭ se silesce cu feluri de mijlóce să pue mâna şi pre jumĕtatea părţeĭ dintr'acea prăvălie, ca cu vreme să 'ĭ rĕmână singur stăpân şi să o isteriséscă pre dênsa de părintésca moştenire a eĭ, şi cere ca să împarţă prăvălia pre din douĕ frăţesce, cum şi odăile iarăşĭ să le împartă, să stăpênéscă fieş-carele al sĕŭ; poruncim dar, că de le veĭ putea învoi Dumnéta ca să dee una din ele la cea-l-altă jumĕtate preţul chirieĭ ce vor da alţiĭ străinĭ, să ţie maĭ bine acea tótă prăvălia decît alţiĭ strĕinĭ, iar de nu le veĭ putea îndupleca la acest fel de învoire, atuncĭ să orînduescĭ Domnia ta a li-se face drĕptă împărţélă pre din douĕ frăţesce şi la prăvălie şi la odăĭ, ca să nu maĭ fie înclinate una cu alta, şi să lipséscă şi udecăţile şi gâlcevurile şi dintre bărbaţiĭ lor. *tolico pisah gpd.*—1803, Iulie 3.

Cod. XLIX, fila 73.

credeaŭ nedreptăţiţi, se nu o considere ca definitivă şi se cerce a redeschide procesul la fie-care schimbare de Domnie. Constantin Ipsilante ordonă Divanuluĭ să pună pedepse pentru aceĭ carĭ din adevĕrat *şiretlic* încércă asemenea practică[1].

Din o carte de hotărnicie a uneĭ moşieĭ a mŏnăstireĭ Sfînta Eca-

1. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. i gpd.*

Prea Sfinţia ta Părinte Mitropolit şi Dumnévóstră cinstiţilor şi credin cioşĭ boerilor veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, vĕ facem în scire, că în diastima vremeĭ de când Dumneḑeiasca providenţiă ne-aŭ adus cu Domnia aicĭ la acest scaun, multe pricinĭ de judecăţĭ am vĕḑut cercetate şi hotărîte maĭ de înainte, în douĕ şi în treĭ şi în patru rînduri, şi cu Divanurĭ Domnescĭ întărite, cercându-le de iznóvă iarăşĭ aceĭ Ipotesierĭ cu purtare de perdere de vreme prin judecăţĭ în zadar, unde deşi de nu pot aceĭ ce âmblă rĕŭ a ısbêndi dupĕ scoposul lor, dar ceea-l-altă parte care aŭ avut şi are dreptatea rĕmâne stins şi sĕrăcit cu cheltuiala şi cu perderea de vreme, fiind tras şi purtat într'atîtea rînduri prin judecăţĭ, care acésta póte să facă uniĭ din prostie şi din nepriceperea lor, părêndu-li-se că aŭ dreptate de se pornesc iarăşĭ prin judecăţĭ, dar maĭ mult putem ḑice cu adevĕrat, că fiind ómenĭ şireţĭ, şi fiind-că nu are a pătimi niciĭ a păgubi nimic, într'adins din rĕutate şi din zavistie îĭ trag, îĭ pórtă prin judecăţĭ, ca să le pricinuiască stingere şi cheltuială, care acésta nu numaĭ că este o mare nedreptate celuia ce pătimesce, ci şi Divanuluĭ o supĕrare necontenită şi o însărcinare, neprisosind vreme de a căuta pricinile celor-l-lţĭ pre lângă aceĭ nestămpĕrătorĭ; decĭ trebuinţă fiind a se da la acésta o hotărîre care să se întocmească a se păzi ca o pravilă, spre a sci ce pedépsă este orînduită pentru ceĭ ce rĕmân de judecată şi âmblă rĕŭ, ca cu acésta luând óreş-care sfială ceĭ rĕĭ şi neastâmpĕrătorĭ, să continéscă pornirile lor, cu care pricnuesc stingere celor cu care aŭ avut a face; nu ḑicem însă pentru ceĭ ce aŭ cercat judecata o dată şi de douĕ-orĭ, fiind-că uniĭ ca aceia pârîndu-li-se întêiŭ că s'aŭ năpăstuit, sunt iertaţĭ până la a doua pornire de judecată cu Divanurĭ şi întăririĭ Domnescĭ, că nu are dreptate, apoĭ şi a treia óră şi a patra óră şi în scurt în tóte vremile şi la toţĭ Domniĭ nu se maĭ astêmpĕră, precum am vĕḑut multe asemenea pricinĭ; pentru aceea dar să faceţĭ Dumnévóstră cu socotélă de obşte o întocmire prin ponturĭ, vĕḑênd Dumnévóstră şi pravilele ce povĕţuirĭ daŭ pentru acésta, unde să aduceţĭ la acéstă trébă şi din boerĭĭ . . . . , prin care ponturĭ să orînduiţĭ Dumnévóstră la ce plată de cheltuială, şi la ce pedépsă se cuvine să fie supus unul ca acela, ce din rĕutate şi din şiretlic nu se astîmpĕră din judecăţĭ, făcênd deosebire numaĭ la o pricină ce întêiŭ s'aŭ dat hotărîre dupĕ judecată într'un fel şi la a doua hotărîre de judecată se va găsi bună una din cele douĕ de maĭ înainte judecăţĭ şi se va hotărî, în urmă apoĭ nu se va astîmpĕra, atunci numaĭ să se osîndéscă şi acela la cea orînduita pedépsă şi să ne arĕtaţĭ prin anafora în scris pentru tóte acestea, ca să se lege acésta prin condicĭ de a se şi urma, şi să se facă publicată în tótă ţéra, spre a fi de acum înainle sciută de toţĭ de obşte. *tolico pisah gpd.*—1803, August 5.

Cod. XLIX, fila 82—83.

terina se póte vedea, cum şi la secolul al XIX continuă vechiul sistem de hotărniciĭ, carele dispunea, ca împetrirea hotarelor să se facă la locurile unde nu se ridica contestaţiuni, iar la aceste locurĭ să nu se pună petre până dupĕ o nouă sorocire înaintea judecăţiĭ [1].

Zapciiĭ de la puşcărie sunt obligaţi prin vel Armaş până în 20 ḑile să caute şi să găséscă hoţiĭ ce 'ĭ aŭ scăpat, că deacă nu:

«Nu numaĭ tótă paguba păgubaşilor se vor osândi de vor împlini-o de la dênşiĭ, dar eĭ vor fi băgaţĭ în puşcărie în locul hoţilor scăpaţĭ.» — 1803, Noembrie 19.

Telaliĭ de la mezaturĭ se jăluiesc luĭ Vodă. Dupĕ vechiul obiceiŭ telalâcul lor se plătea câte 2 parale la leŭ pentru lucrurile ce se strig la mezat, iar pentru evaluărĭ de lucrurĭ, unde nu are loc mezat, orĭ când mezatul nu s'a realisat, telaliĭ încă cer plată. Domnitorul ordonă veliţilor boierĭ aĭ Divanuluĭ:

«Ca vĕḑênd maĭ întêiŭ domnescile ponturĭ, ce sunt date maĭ din nainte, atât de Domnia sa părintele Domnieĭ mele, din a doua Domnie, i de la Dumnéluĭ răpo-

1. *Carte de hotărnicie a mănăstireĭ Sfinteĭ Ecaterina.*

. . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ mele biv vel Paharnicel Dimitrie Varlaam, sănătate; 'ţĭ facem în scire, că la Domnia mea aŭ dat jalbă cuviosul Egumen al mănăstireĭ Sfinteĭ Ecaterineĭ, chir Chiril, ḑicênd cum că mănăstirea avênd o moşie în judeţul Ilfov, ce se numesce Călţuna, iar din vechime are nume Niţogoreniĭ şi Dragomirescĭ, cu care moşie se vecinesce Sĕrdar Poliz cu moşia ce are cumpĕrată de la Cojasca, şi vrênd Serdarul a'şĭ hotărî moşia sa, aŭ şi luat hotarnic pre Serdaru Antonie Fotino, cerênd şi cuvioşia sa din partea mănăstireĭ pre Dumnéta hotarnic, ca dupĕ hrisóvele şi cărţile Domnescĭ ce are mănăstirea, să 'şĭ afle dreptatea, ca să nu se calce moşia mănăstireĭ de către vecinĭ, şi să pue şi petre hotare, spre a sci fiteş-care stăpânirea moşieĭ sale; a căruia jalbă orînduind'o Domnia mea la Dumnéluĭ vel Logofĕt de ţeara de sus de aŭ făcut cercetare, ne făcu arĕtare, că cererea Egumenuluĭ este cu cale; decĭ iată te orînduim Domnia mea hotarnic şi primind porunca acésta să aibĭ a merge la numita moşie cu boeriĭ ce sunt orînduiţĭ, dupĕ cererea Serdaruluĭ Poliz şi cu Portărel, ce prin osebită porunca Domnieĭ mele este orînduit, să faceţĭ amĕruntă cercotare hotarelor despărţireĭ numiteĭ moşiĭ, de faţă şi cu vecinii împrejuraşĭ, atât dupĕ scrisorĭ, dupĕ doveḑĭ, cum şi dupĕ vechea stăpânire, şi alegêndu-se moşia mănăstireĭ, să o şi tragĭ dupĕ obiceiŭ şi să o şi împetrescĭ, dând carte de hotărnicie dupĕ orînduială, iar de va fi pricină de neodihnă despre vre-o parte, petre să nu puĭ, ci numaĭ semne, şi dând în scris să'ĭ sorocescĭ pre amêndouĕ părţile ce nu sunt odihniţĭ a veni la Divanul Domnieĭ mele. *ii saam receh gpd.* — 1083, Septembre 7.

Cod. XLIX, fila 88.

satul Constantin Vodă Hangerliu, cât şi de la D-sa fratele Alexandru Moruz din a doua Domnie, să chibzuiţĭ Dv. ce rînduială se cuvine pentru plata telalâculuĭ la acest fel de mezaturĭ şi să faceţĭ Domnieĭ mele arĕtare prin anafora pre larg cu Vătaful de Vistierie.—1803, Noembrie 20 [1].

In 20 Noembre 1803, Domnitorul acordă *moratorium* luĭ Zafiroglu încă pre un an, cu condiţiunea cerută de creditor, ca să asigureze plata datorieĭ, orĭ prin chezaşĭ, orĭ cu amanet [2].

La Decembre 1803, Domnitorul dă un nizam relativ la împrumuturĭ ţicênd că:

«Cu o mână trebuie să daĭ baniĭ şi cu alta să'ţĭ ieĭ amaneturile. Drept aceea poruncim şi D-tale vel Postelnice, aşa să daĭ nizam, ca datornicul să aducă amaneturile faţă, ca dupĕ cum am ţis, cu o mână să se plătéscă baniĭ şi cu alta să se iae amaneturile».—1803, Decembrie 6 [3].

Fraţi deţinuţi la închisóre pentru-că nu putu Spătăria prinde pre al treilea frate Ioan Birnicul, din satul Căţelescile (Teleorman) până ce acesta se va putea prinde [4].

Abusurile cu arestările sunt numeróse deşi adese pedepsite de Domnitor. Un cas curios este cel din Decembrie 1803. Femeca Gherghina se jăluesce luĭ Vodă, că a fost închisă la puşcăria Spătărieĭ. Marele Spătar rapórtéză Domnitorului că din greşélă Gherghina a rĕmas în temniţă, unde intrase ca să se încălţéscă [5].

In anexele volumuluĭ, la capitolul justiţieĭ, lectorul póte urmări o serie de diverse procese şi condamnărĭ la Ocnă, cum şi diverse surghiunurĭ din 1803—1806.

---

1. Cod. XXXVII, fila 14 verso.
2. Cod. XXXVII, fila 9 verso.
3. Cod. XXXVII, fila 15.
4. Cod. XXXVII, fica 17, pitac la vel Spătar din 17 Decembrie 1803.
5. Domnitorul ţice către vel Spătar: «a intra muere şi a se băga singură pre sine-şĭ la gros, acésta nu se póte, ci se vede că óre-carele din aĭ Spătărieĭ, fără de scirea Domnieĭ tale aŭ închis'o la gros şi acuma a ămblat să'şĭ îndrepteze vina cu pricinuire deşartă, că adică ea singură a venit şi păzitoriĭ aŭ primit-o să intre în gros ca să se încălţéscă, lucru ce nu este de crezut să fie cu voia eĭ a se încălţi două săptĕmâni în gros; ci dar poruncim, ca înfăţişând-o pe acésta sĕracă muĭere cu pîrîşul eĭ înaintea Dumitale, să'l îndupleci a se face o învoire...»—1803, Decembrie 18.

Cod. XXXVII, fila 23.

Dăm şi aci în note câte-va acte[1]. Atragem atenţiunea lectorilor asupra afacereĭ de tutelă a fraţilor Plopeanu; asupra sequestruluĭ

---

1. *Prea Inălţate Dómne.*

Iarăşĭ din porunca Mărieĭ tale am cercetat şi a doua jalbă ce a dat Mărieĭ tale tot acest Dima şi tot pentru aceste capre şi dupĕ cum am maĭ arĕtat Mărieĭ Tale, tot asemenea este pricina dupĕ cum se arată în anaforaoa acésta a mea, care am făcut-o maĭ înainte, iar pentru a i-se da caprele, rĕmâne la milostivirea şi hotărîrea Mărieĭ tale.—1803, Septembrie 20.

Vel Vistier.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod

Fiind-că ne-am milostivit Domnia mea de am iertat greşala acestuĭ Dima, poruncim Domnia mea Dumitale vel Vistier ca să i-se slobódă caprele cu acéstă hotărîre, însă ca seul ce va eşi de la aceste 490 de capre, să aibă al da la luminariĭ Politieĭ, şi să îngrijeşcĭ Dumnéta la acésta a nu-l vinde la alţiĭ.—1803, Septembrie 21.

Cod. XLVII, fila 50.

Prea Inălţate Dómne.

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale am dus de faţă la Epitropie, atât pre jăluitorul Costache Popleanu, cum şi pre unchiul sĕŭ Barbu Popleanu, fratele tătâne-so, am cerut apoĭ de am vĕdut şi diata rĕposatuluĭ Şerban Popleanu, în care lasă Epitrop pre amêndouĭ, adecă pre Barbu şi Costache, să iae şi să dee, urmând la tóte dupĕ cum lasă mortul, am întrebat pre Barbu de voesce să se lepede de Epitropia frăţine-sĕŭ şi respunse, că s'ar lepăda fiindu-ĭ calea depărtată şi preste mână a căuta veniturile, dar când i-s'ar găsi alt Epitrop din partea loculuĭ, om chivernisit şi de ispravă, ca să se pue în locul luĭ, s'ar trage, iar a rĕmânea Epitropia numaĭ asupra nepotuluĭ sĕŭ Costache nu póte să o lase, căcĭ prăpădesce veniturile, precum aŭ şi urmat'o acésta, vînd̦ênd din vinurĭ şi din rachiurĭ, a prăpădit baniĭ şi stă sufletul rĕposatuluĭ necăutat şi datoriile neplătite şi póte se răpue şi partea frăţine-sĕŭ Dumitrache, ce este nevrêstnic; al căruia rĕspuns fu primit judecăţeĭ, iar jăluitorul împotriva-ĭ arată cum că la sud Olt, are rude şi ómenĭ de ispravă chivernisiţĭ, carĭ voĭ siguripsi Epitropia cu zapis bun adeverit şi de ispravnicĭ, că se va purta cum se cade, va strînge veniturile, va plăti datoriile, va sĕvîrşi pomenirile, va îngriji de frate-sĕŭ pînă îşĭ va veni în vêrstă şi atuncĭ ĭĭ va face tótă partea, cele de maĭ sus arĕtate, acel chezaş să'l rĕspundă din casa luĭ, a căruia arĕtare o primi şi judecata şi Barbu Plopeanu se mulţămi, şi aşa ceru soroc de ḑile 20, dând şi zapis în condica Epitropieĭ, şi de atuncĭ până acum aŭ trecut preste douĕ lunĭ şi nicĭ o urmare n'aŭ făcut; pentru care rĕmase aşa a se înţelege, că acel fel de chezaşĭ n'aŭ găsit să dee şi acésta aŭ făcut-o numaĭ şi numaĭ ca să prelungéscă vremea spre a putea apuca veniturile moşieĭ, să le mănânce dupĕ cum aŭ urmat şi alte dăţĭ; să bine-voescĭ Măria ta de a fi luminată poruncă către Dumnélor boerĭ ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, că nicĭ într'un chip să nu

pentru datorie cu «*sinet*» din pensiunea lunară a Vorniceseĭ Florescu; asupra procesuluĭ luĭ Ioniță Filipescu cu Egumenul de la mŏnstirea Valeniĭ; asupra unuĭ proces de deflorare de fată, în care intervine

---

îngăduiască pre Costache jăluitorul a lua veniturile moșieĭ și ale vieĭ, ci să mérgă însuși Barbu Plopeanu, Epitropul, să le facă zapt, rînduind și omul sĕŭ ca să fie napristan, să strîngă orĭ-ce se va agonisi de pre moșie, dând Dumnélor Ispravniciĭ tot-d'a-una mână de ajutor rînduituluĭ Isprăvnicel al Plopeanuluĭ, dar Costache jăluitorul să iae numaĭ în scris veniturile, ca să aibă sciință de dênsele, iar mâna să nu pue, ca să pótă urma rînduiala dieteĭ, până a'și veni și Dumitrache fratele jăluitoruluĭ în vêrsta ce rînduesc pravilele de aicĭ, 25 anĭ și atunci își va face și el partea zapt; de acésta arĕt Mărieĭ tale și cum va fi luminată porunca. — 1803, August 11.

Vel Vornic al Obștireĭ.

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Cu cale fiind anaforaoa Dumnéluĭ vel Vornic al Obștirilor, poruncim Dumnévóstră ispravnicilor aĭ județuluĭ așa să urmațĭ, precum se coprinde maĭ jos.—1803, August 29.

Cod. XLVI, fila 30.

Pitac din 26 Noembrie 1803.

Domnitorul ordonă oprirea din léfa rînduită pre lună Vorniceseĭ Floreasca a sumeĭ ce datorește dupĕ un anume sinet. — 1803, Decembrie 26.

Cod. XXXVII, fila 19.

Carte slobodă de volnicie către Cămarașul de ocna Telega, cu zapciŭ ca să ducă pre un Gheorghe Endricălau să-l bage în Ocnă, de unde fără de a doua poruncă să nu se slobódă, la mână căruia Zapciŭ să dee adeverință Cămărașuluĭ cum că l'aŭ făcut teslim.— 1803, Decembrie 11.

Cod. XLIX, fila 129.

Anaforaoa în dosul jălbeĭ luĭ Ioniță Filipescu cu Egumenul de la mŏnăstirea Văleni, sud Saac pentru partea de moșie de la Căldărăscĭ.

Prea Inălțate Dómne

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale, ce mi se dă la acéstă jalbă urmând, am luat séma jalbeĭ jăluitoruluĭ și arĕt Inălțimeĭ tale, că jăluitorul avênd parte în moșia Căldărescĭ sud Buzĕŭ de avalma cu Ecaterina Condurata și cu mŏnăstirea Văleni din sud Saac, amândouĭ ceĭ-l-alțĭ părtași stăpânea partea jăluitoruluĭ, și cu luminata poruncă a Mărieĭ tale s'aŭ făcut hotărnicie la fața loculuĭ și s'aŭ ales partea Condurateĭ, stânjenĭ 500, și jăluitoriuluĭ 300, aŭ rĕmas și mŏnăstireĭ stânjenĭ 300, și cu tóte că și poruncă a fost să fie și Egumenul la hotărnicie, deși chiămat aŭ fost, dar dice jăluitorul că nu ar fi vrut să mérgă și cu tóte că nu aŭ mers, dar moșia mŏnăstireĭ s'aŭ ales, și jăluitorul aŭ

Domnitoriul pre lângă judecata bisericeĭ, după «*apelaţia*» condemnatuluĭ de dênsa; asupra procesuluĭ prin care justiţia nu dă nicĭ un

---

plătit hotarniculuĭ pentru partea mŏnăstireĭ talerĭ 15, precum vĕdŭĭ şi adeverinţa hotarniculuĭ la mâna jăluitoruluĭ, şi după alegerea moşieĭ, cerêndu-ĭ jăluitorul de la Condurata venitul de 17 anĭ, singură Condurata aŭ arĕtat că tóte părţile 'şĭ-aŭ vîndut venitul lor pre an câte talerĭ 50 şi aŭ arĕtat că două părţĭ de venit le-aŭ ţinut pre séma sa, iar a treia parte aŭ luat-o mŏnăstirea, şi cunoscênd dreptul prin învoire, aŭ dat jăluitoruluĭ talerĭ 170, iar pentru talerĭ 85 din venitul ḑiseĭ Conduratoea, prin zapisul eĭ de învoire să-ĭ iae de la mŏnăstire, şi cerênd jăluitorul de la Egumen atât aceĭ talerĭ 85 din venit, şi aceĭ talerĭ 15 ce ĭ-aŭ dat hotarniculuĭ, cum şi din cheltuiala ce aŭ făcut jăluitorul să-ĭ întórcă, 'ĭ-am făcut scrisóre din partea mea către Egumen, că precum s'aŭ învoit Condurata să se învoiască şi Egumenul cu jăluitorul, şi ḑise jăluitorul că, mergênd cu scrisórea, nu aŭ fost următor a plăti dreptul; decĭ, cât pentru talerĭ 85 din venit după zapisul Condurateĭ de învoire, cât are jăluitorul a lua de la Egumen, maĭ are să iae şi talerĭ 15 ce s'aŭ dat şi hotarniculuĭ, care să fac talerĭ 100 şi preste acésta este dator Egumenul să-ĭ plătéscă şi din cheltuiala jăluitoruluĭ ceva, carele fiind-că n'aŭ fost urmĕtor a se învoi, găsesc cu cale să fie luminată poruncă cu Mumbaşir, să îndatoreze pre Egumen, orĭ a'ĭ plăti prin învoire şi a mulţămi pre jăluitor, seaŭ avênd impotrivă a respunde, să'l aducă orĭ pre însuşĭ, seaŭ vechiĭ la Divan ca să se judece: iar hotărîrea...— 1803, Noembrie 24.

Isaac Ralet vel Logofĕt.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Cu cale fiind anaforaoa Dumnéluĭ vel Logofĕt, după arĕtarea ce ni se face a pricineĭ, volnicim pre sluga Domnieĭ mele... copil din casă de Divan, să mérgă şi prin scirea ispravnicilor judeţuluĭ să se facă urmare după cum maĭ sus se coprinde.

Cod. XLVI, fila 124.

Carte la Mitropolit în urma anaforaleĭ aceluia. Domnitorul arată că Muşat Zidarul aŭ făcut *apelatie* contra hotărîreĭ bisericeĭ, care l-aŭ condamnat pentru stricare de feciorie. Domnitorul ordonă ca Mitropolitul să asculte martoriĭ ce pretinde că are pârîtul şi apoĭ să arate în scris mersul pricineĭ.— 1803, Noembrie 13.

Cod. XXXVII, fila 6.

Prea Înălţate Dómne

Pre acésta alăturată alegere a Depertamentuluĭ nerĕmâind odihnit Constantin Portărelul după jalba ce aŭ dat din luminată poruncă Mărieĭ tale, Vătaful de aproḑĭ, Zapciul cel orînduit l'aŭ adus şi înaintea nóstră, faţă cu Anton Telalul şi întrebând pre Constantin ce are să maĭ rĕspundă? aŭ rĕspuns că el pentru aşeḑĕmîntul acesta ce aŭ făcut cu Anton, ca să şeḑă în casă de pomană, să se odih-

drept de despăgubire celuĭ ce face sădirĭ seaŭ construcţiunĭ pe loc strĕin; asupra unor ţiganĭ acusaţĭ de furĭ de caĭ şi tăinuiţĭ de stăpânul lor, boierul Costescul; asupra unuĭ proces de clironomire a

---

néscă păstrênd-o ca să nu se strice şi vre-o chirie luĭ să nu-ĭ dee, fără de numaĭ să plătéscă chiria loculuĭ la mŏnăstire pre an câte taleri 13, aŭ dat şi zapis la mâna luĭ Anton, ci să scótă zapisul să se vadă de judecată, s'aŭ cerut luĭ Anton să arete acel zapis, şi pricinuind că s'aŭ rĕpus, l-aŭ îndatorat judecata, ca să jure cum că zapisul cu adevĕrat este perdut, şi nu se află nicĭ la dînsul, nicĭ la şcirea luĭ, şi ne-aŭ venit rĕspuns de la prea Sfinţia sa Părintele Mitropolit, că aŭ primit Anton jurămînt întocmaĭ dupĕ coprinderea pitaculuĭ nostru; dupĕ acésta vĕdênd că este prigonire între dânşiĭ pentru coprinderea zapisuluĭ, căcĭ Anton ţicea că scria că nicĭ chiria să nu o dee el, ci să o stăpânéscă Constantin dupĕ ce va veni, iar Constantin tăgădue că nu scrie zapisul aşa, ci că s'aŭ legat Anton ca să plătéscă el chiria loculuĭ; am orînduit şi pre Constantin să priméscă jurămînt la acéstă tagă a luĭ, adică să arĕte adevĕrul în ce chip era coprinderea zapisuluĭ, şi am primit rĕspuns de la prea sfinţia sa Părintele Mitropolit, ca pentru ca să lipséscă jurămîntul de la mijloc s'aŭ împăciuit amândouĕ părţile, ca chiria loculuĭ de opt anĭ ce aŭ plătit Anton la mŏnăstire să fie dată de la dênsul, iară chiria de şépte anĭ ce este neplătită s'aŭ îndatorat Constantin Portărelul ca să o plătéscă el la mŏnăstire, fără de a cere de la Anton vre-un ban; decĭ cu învoiala ce aŭ făcut Anton cu Constantin la Mitropolie nevrênd să 'l apuce la jurămênt, să dovedesce că aŭ cunoscut dreptatea luĭ Constantin şi dupĕ acea învoială a lor găsim şi noĭ cu cale să se urmeze, ca chiria de opt anĭ să fie dată de la Anton, iar chiria de şépte anĭ să o plătéscă Constantin la mŏnăstire şi Constantin să-şĭ iae locul în stăpânire de împreună cu casa luĭ cea veche în starea ce se află acum, şi să urmeze aşĭ plăti şi de acum înainte chiria loculuĭ câte taleri 13 pre an dupĕ aşedĕmîntul ce are prin zapis, iar pentru sădirile ce ţice Anton că aŭ făcut pre acel loc, cum casa şi via în grădină, măcar că ceru să i le plătéscă Constantin, dar judecata nu 'ĭ-aŭ dat dreptate la acésta, căcĭ aŭ sădit în loc strein fără de nicĭ un aşedămînt, maĭ ales că ţice Constantin cum că astă primăvară când aŭ venit de la Ţarigrad, rădicase Anton numaĭ 4 *ţirici*, şi dupĕ ce 'ĭ-aŭ ţis într'atâtea rânduri să stee din lucru să nu facă casă, n'aŭ vrut să înţelégă, de aceea dar nicĭ Constantin nu este dator să-ĭ plătéscă acele sădirĭ, ci să-şĭ ridice Anton, atât lemnele caseĭ cât şi viţa ca să rămâe locul slobod pre seama luĭ Constantin; iar hotărîrea rĕmâne la Maria ta.—1803 Septembrie 23.

Vel Ban Creţulescu, vel Logofĕt Isaac, vel Logofĕt Ştirbeiŭ, vel Logofĕt Creţulescu.

Iŏ Constatin Alexandru Ipsilante Voevod.

Anton Telalu nerĕmâind odihnit la acéstă anafora a Dumnélor veliţilor boerĭ, s'aŭ înfăţişat la Divan înaintea Domnieĭ mele cu Constantin Portărelul, cerênd Anton prin apelaţia ce ne-aŭ dat, că dupĕ cum aŭ plătit chiria loculuĭ pre opt anĭ la mŏnăstire, să plătéscă şi de acum înainte chiria cea cuviinciósă şi să stăpânéscă el casa cu coprinsurile ce aŭ maĭ făcut, dar întrebat fiind de Domnia mea, Anton, ca să ne arĕte adevĕrul cu ce chip 'ĭ-aŭ dat Cons-

fiuluĭ de cătră tatăl-sĕŭ, la care ocasiune se proclamă din noŭ *principiul*, că *lucrurile fugarilor* (din ţĕră) rĕmân a fi domescĭ şi că pre un copil nu 'l póte *clironomi* mama-sa de cât deacă móre dupĕ al

---

tantin casa cu locul când s'aŭ dus la Ţarigrad, nu tăgădui că l'aŭ lăsat să şĕdă într'însa până se va întórce, cum póte să céră casa cu locul a o lua în stăpânirea luĭ, şi acest cuvînt provalisea, că Constandin nu 'şĭ-aŭ păzit simfonia ce a avut-o cu mŏnăstirea pentru chirie, iar Cnstantin împotrivă rĕspunse, că aŭ avut aşeḑămînt cu Anton, ca pentru casă să nu-ĭ plătéscă luĭ nicĭ o chirie, ci sa se odihnéscă de pomană într'insa ca să i-o păstreze până se va întórce, iar chiria loculuĭ să o plătéscă Anton la mŏnăstire şi cu acésta s'aŭ sciut următorĭ simfonieĭ ce aŭ avut cu mŏnăstirea, a căruia arĕtare măcar că Anton o tăgădui, dar cu primirea de învoială ce aŭ făcut Anton la Mitropolie spre a fi adică bine plătită chiria de dînsul pre opt anĭ, nelăsând pre Constandin a face jnrământ să dovedesce adevĕrată; ne arată Constantin şi zapisul de aşeḑĕmînt ce aŭ făcut mŏnăstirea cu dînsul din lĕtul 1786 Aprilie 23, cu pecetea mŏnăstiriĭ şi cu iscălitura Arhimandrituluĭ Meletie Egumenul mŏnăstiriĭ, care-l vĕḑurăm coprinḑĕtor că aŭ dat în grădina sfinteĭ mŏnăstirĭ 12 stênjenĭ de loc în lat, iar lungul din uliţa cea nouă până în locul Mitropolieĭ, cu tocmélă ca să dee pre an chiria loculuĭ câte talerĭ 13 şi să-şĭ facă case şi alte nămestiĭ împrejur, care să o şi stăpânéscă el şi copiiĭ luĭ cât vor trăi, fără de nicĭ o supĕrare, cum şi întêmplându-se casiĭ vre-o primejdie de a se strica dupĕ vreme, el tot să aibă voe a o face şi a da la mŏnăstire tocméla chirieĭ; decĭ avênd Constantin acest fel de sinet cu pecetea mŏnăstireĭ şi cu iscălitura Egumenuluĭ, ḑicem cu hotărîre, că nu póte fi isterisit de locul acésta şi de casă, dar fiind că Anton cu zăbava ce aŭ făcut a se întórce şi Constandin aŭ apucat de aŭ făcut pre o parte dintr'acel loc sădirile luĭ, pentru aceea i s'aŭ ḑis dar de către Domnia mea luĭ Constantin, ca dintr'aceste douĕ mijlóce să-şĭ alégă una, adecă : orĭ să plătéscă el tótă chirea loculuĭ pre 15 anĭ trecuţi deplin, şi să-şĭ facă tot locul zapt cu casa întru stăpânirea luĭ şi Anton să-şĭ ridice sădirile ce are, luându-şĭ de la Constantin chiria înapoĭ pre opt anĭ ce aŭ plătit, seaŭ de-ĭ sunt trebuincióse sădirile ce aŭ făcut Anton să se preţuéscă şi să i-le plătéscă Constantin luĭ Anton, şi în cele de pre urmă rĕspunse Constantin, că luĭ nu-ĭ trebueşte sădirile luĭ Anton, ci va plăti el tótă chiria pre 15 anĭ, drept aceea am hotărît Domnia mea ca Constnntin Portărelul plătind chiria trecută pre 15 anĭ; deplin, să-şĭ facă zapt casa cu tot locul ridicându-şĭ Anton sădirile ce are, şi de acum înainte urmând Constandin după simfonia ce are cu mŏnăstirea a plăti acea chirie, să stăpânéscă cu pace casa cu toţĭ stânjeniĭ loculuĭ, dupĕ zapisul ce are. — 1803, Octombrie 2.

Cod. XLIV, fila 69.

Prea Înălţate Dómne

Ascultând luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, însciinţăm Înălţimeĭ tale, că la închisórea puşcărieĭ să află liude treĭ ţiganĭ, însă unul domnesc anume Constatin Tersimanul şi douĭ aĭ pirîtuluĭ Sluger Niculae Cotescu, din sud Slam Râmnic, anume Mihaiŭ şi Tóder Peptea, primind de la Spătărie, că dupĕ jalba ce aŭ fost dat unĭ din locuitorĭ ot sud Slam Rômnic asupra

11-lea an, şi atunci nora nu este părtaşă cu socrii la cironomia bărbatu-sĕŭ decât pentru o a 3-a parte.

---

acestor liude treĭ şi altor liude şépte, toţi ţigani aĭ numituluĭ Sluger ce sunt neprinşi, cum că le-ar fi furat în (*urmăĭ?*) caiĭ, orînduindu-se Mumbaşir de la Spătărie pentru prinderea lor, aŭ prins şi aŭ adus numaĭ pre maĭ sus numiţiĭ liude treĭ, cu igzamen în scris ce li s'aŭ făcut de la Isprăvnicat, arĕtând de tóte urmările şi furtişagurile lor ce aŭ sĕvârşit, cu care acest examen înfăţişându-se la judecată, de faţă fiind şi acel jăluitor ce în urmă s'aŭ arĕtat de păgubaş şi vechil din partea altora şaşe păgubaşi tot din sud slam. Rômnic, aŭ rĕspuns numiţiĭ ţigani că tote furtişagurile câte le-aŭ arĕtat la Ispravnicat le-aŭ sĕvârşit le-aŭ spus de sila bătăilor ce li s'aŭ urmat; aŭ minţit împotrivă arĕtând, că numaĭ la un furtişag de cinci caĭ din pământul Moldoveĭ sunt vinovaţi, pe care caĭ vîndêndu-ĭ în preţ taleri 100 unuĭ Dan vătaf de ţigani rudari. baniĭ iaŭ dat în mâna stăpânuluĭ lor Sluger Cotescu, fiindu-ĭ fost datorĭ de maĭ înaite, iar la furtişagul acestor şépte păgubaşi, cum şi la altele deosebite sunt împărtăşiţi aceĭ liude şépte neprinşi ţiganiĭ aĭ Costesculuĭ, ale cărora nume se arată maĭ jos, şi de la aceştia se pótă descoperi adevĕrul; teorisind dar arĕtările numiţilor, am cerut de la dênşiĭ să ne arate pentru ce 'ĭ-aŭ adus pre dânşiĭ aicĭ, iar nu pre ceĭ maĭ marĭ hoţi, şi rĕspunseră că eĭ fiind părinţi aĭ unora dintr'aceĭ hoţi, pre dênşi 'ĭ-aŭ dat stăpânul lor Costescu ca să rĕspundă în locul fiilor lor; din care se cunosc că la mijloc s'aŭ urmat vicleşug, pentru că ar fi trebuit Costescu să dee pre aceĭ hoţi în judecată, ce'ĭ ocrotea pre lângă casa sa dupĕ arĕtarea acestora, iară nu pre părinţiĭ lor; decĭ, fiind-că şi numitul jăluitor păgubaş ce este vechil şi din partea celor-l-alţi liude şése face strigare ţicênd, că Slugerul Costescu pentru ca să nu dee ţiganiĭ în cercetare şi în acoperirea relelor urmărĭ l-aŭ vestit maĭ înainte pentru venirea Mum başiuluĭ acolo şi aŭ fugit, iar acum ĭĭ are ocrotindu-ĭ pre lângă casa sa, şi de vreme ce paguba acestor jăluitorĭ nu se póte descoperĭ într'alt chip, până nu vor fi şi aceĭ ţigani de faţă, judecata găsesce cu cale să fie luminată porunca Măriĭ tale, cu Mum başir Zapciul armăşesc să mérgă, şi prin marafetul Dumnélor boerilor ispravnicilor judeţuluĭ să strimtoreze pre numitul sluger Costescu, ca să dee pre aceĭ lude şépte ţigani aĭ sĕĭ spre aĭ aduce în judecată, făcêndu-le zapt şi tot avutul lor, care prin fóe să se lase la mână de om sigur acolo până va lua isbrănire judecata, s'aŭ de nu va da Slugeru pre ţigani, să-l ridice Mum başir pre însuşĭ şi să-l aducă aicĭ şi să rĕspundă în locul ţiganilor la pagubele ce se vor descoperi sĕvîrşite de către dênşiĭ, însciinţând Dumnélor ispravnicii întru adevĕr cine aŭ cacirdisit pre numiţiĭ ţigani atunci la venirea Mum-başiruluĭ Spătărescu, şi n'aŭ putut să-ĭ prindă; iar hotărârea cea desĕvîrşit rĕmâne a se face de către Inălţimea ta.

Gheorghe Ariropol, Constantin Sluger, Nica Pitar.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Da-tam domnescul nostru hrisov luĭ Michaiŭ sin Manole Grecul şi fiilor luĭ ce se afla raele ale prea Puterniceĭ nóstre Impĕrăţiĭ locuitorĭ în oraşul Domnieĭ mele Craiova, ca să aibă a ţinea şi a stăpâni tóte rĕmasurile mişcătóre şi nemişcătóre, ce aŭ fost ale luĭ Teodor, unul din fiiĭ numituluĭ

Maĭ aducem în notă un pitac domnesc de surghiunire la mŏnăstirea Viforita a uneĭ mame cu treĭ fete, din causă de rea conduită în ora-

---

Michaiŭ, pentru că acest Teodor sin Michaiŭ aŭ fost chivernisit şi locuitor la Craiova, însurat dupĕ o Zamfiră comanitohoritisa iarăşĭ raia prea puterniceĭ Impĕrăţiĭ, şi la létul 1801 din pricina răsvrătireĭ ce aŭ fost, fugind de la Craiova şi ducêndu-se la Sibiŭ, unde acolo aŭ şi murit, la a căruia mórte făcêndu-şĭ diiata, aŭ împărtăşit pre tatăl sĕŭ şi pre fraţiĭ luĭ cu un puţin lucru, iar cea-l-altă avere tótă aŭ lăsat-o jumĕtate soţieĭ luĭ Zamfira, iar jumĕtate a lăsat-o clironómeĭ luĭ, adecă uneĭ copile micĭ ce o avea făcută cu Zamfira, pentru care copilă scrie la diiata luĭ ţicênd că, de i-se va întêmpla mórtea, jumĕtate din partea copileĭ să se dee la fraţiĭ luĭ; arată şi acareturile ce are la Craiova, însă o boltă şi treĭ locurĭ, o vie preţuită de dinşiĭ în taleriĭ 13218, arată şi capitalul sĕŭ ce 'l are în negustoric cu Hagi Costantin Pop de la Sibiŭ, fiorinţĭ ungureştĭ 26289, pentru care capital ţice că l'aŭ avut pus în negustorie de la létul 1799 şi că pre doĭ anĭ socotéla n'aŭ încheiat, lăsând şi epitropĭ pre un Gheorge Stanciul Cumpanistul şi pre Costantin Ghizdovĕţ sudit din Craiova, cât şi pre hagiĭ Constantin Pop tovareşi-sĕŭ aceluĭ Teodor, intorcêndu-se Zamfira soţia luĭ iarăş aicĭ în ţară la Craiova unde era patria şi starea bărbatuluĭ sĕŭ, aŭ şedut până la anul, când măritându-se al doilea dupĕ Costantin Bălan pămêntén din Craiova, fiind fost acest Costantin şi între privileghiaţiĭ pămêntenĭ la némurĭ, îndată dupĕ măritiş a murit şi copila luĭ Teodor, şi până a nu sta să se desfacă de cumnaţiĭ luĭ, a le da jumĕtate din partea copileĭ, s'aŭ sculat cu cel de al doilea bărbat ca să mérgă la Sibiŭ cu cuvînt ca să-şĭ iae ce aŭ lăsat acolo, când atuncĭ arĕtându-se cu Dava, atât Mihail cât şi fiul luĭ a nu o lăsa să se ducă, aŭ dat chezaşĭ la Divanul Craioveĭ pre un Dumitru al Maicăĭ că în soroc de 25 de ţile se vă întórce, de unde nicĭ până acum nu s'aŭ maĭ întors, pentru care la trecuta lună a luĭ Aprilie, arĕtându-se cu jalbă numaĭ singur fraţiĭ numituluĭ Teodor mort, aŭ cerut drĕptăţile lor dupĕ diată, adecă: să vie Zamfira la Craiova unde sunt şi acareturile şi cea maĭ multă avere, să dee fóe de tóte lucrurile caseĭ mortuluĭ, şi să se caute socotéla capitaluluĭ tovărăşieĭ, ca din tóte alegêndu-se partea copileĭ ceĭ mórte, să se dee lor jumĕtate, iar acareturile ce sunt preţuite de mort dupĕ obiceiul pămêntuluĭ şi dupĕ pravila ţĕreĭ, să li să dee din partea lor cu preţul cel orînduit de fratele lor, şi de va prisosi preste partea ce li-se cuvine lor, să întórcă Zamfireĭ, a cărora cerere fiind primită dreptăţeĭ, li s'aŭ dat şi sinet de la judecată, arĕtător de dreptatea ce o aŭ, şi deosebit s'aŭ facut şi arĕtare prin notă la cinstita Agenţie spre a se da de scire Zamfireĭ, făcêndu-se cunoscută dreptatea ce o aŭ fraţiĭ soţuluĭ eĭ, puindu-se în soroc de treĭ lunĭ ca să vie la Craiova spre a face socotéla şi alegerea avutuluĭ, dupĕ cuprinderea dieteĭ, căruia i s'aŭ dat să înţelégă că de nu va urma să vie, să scie cu hotărîre, că aŭ a se da acareturile în desĕvîrşită stăpânire a cumnaţilor eĭ şi care soroc trecênd, Zamfira nicĭ până acum nu s'aŭ maĭ arĕtat; acum viind cu jalbă către Domnia mea, Mihail tatăl luĭ Theodor mortul, aŭ arĕtat că el fiind părintele mortuluĭ, se vede cu prea puţin împărtăşit prin dieta ce a făcut fiul sĕŭ mortul Teodor, adecă numaĭ cu taleriĭ 300, şi pânĕ trăia copila ce era clironoma fiuluĭ săŭ n'a dis nimica, iar dupĕ ce a murit copila, vĕţêndu-se ne împărtăşit cu partea ce se cuvine luĭ dupĕ pravilĭ, încă de a-

şul Focşanĭ (munteni). Acésta femee era *maziliţă*; de era boeróică óre era aşa pedepsită?

---

tuncĭ de la fuga Zamfireĭ din Craiova, s'aŭ arĕtat davagiu, că el nu primeşce dieta ce aŭ făcut fiŭ-sĕŭ, arĕtând de vĕdum şi o jalbă ce aŭ dat atuncĭ pentru acésta către Divanul nostru de la Craiova, scrisă din anul trecut Martie 24, cu rĕspuns de la Dumnĕlui Caimacamul spre a fi îngăduitor ḑile 25, soroc ce i s'a dat Zamfireĭ şi bărbatului eĭ până să caute de rĕmasurile ce se află înăuntru, şi după ce va veni îşĭ va căuta davaoa cu judecată; acum dar cere numitul Mihaiŭ a i se da deplin tóte dreptăţile ce i se cade luĭ ca un tată mortuluĭ Teodor, cu cuvînt că rînduiala dieteĭ aceea ce aŭ făcut fiul sĕŭ până trăia copila avea tărie, iar dupĕ mórtea eĭ a rĕmas el desĕvîrşit moştenitor pre ale fiuluĭ sĕŭ şi noră-sa n'are să iae maĭ mult de cât a treia parte în banĭ şi în lucrurĭ mişcătóre, fiind-că copila a murit mică, *iar nu ajunsă în vĕrstă de anĭ 11 ce rînduesc pravilele, ca să o pótă clironomisi mumă-sa*, şi cum că dreptatea ce i sĕ cuvine luĭ o lăsa clironomierilor luĭ ca să moştenéscă tóte rĕmasurile fiu-sĕŭ celuĭ mort, acele ce i se cade luĭ; decĭ, fiind-că Mihaiŭ, tata mortuluĭ, are cuvînt la acésta dupĕ pravilă, şi fiind-că numita Zamfira şi Costantin Bălan soţul eĭ cel de al doilea, pământeanfiind de aicĭ fugind în ţĕră străină subt stăpânirea alteĭ împĕrăţiĭ, unde s'aŭ făcut sudiţĭ fără a putea să se facă, şi dupĕ ce şi sorocul şi scire prin cinstita Agenţie li s'aŭ dat ca să vie înapoĭ la urma lor, şi eĭ n'aŭ fost următorĭ nicĭ pânĕ acum a veni, cu care acéstă urmare a Zamfiriĭ şi a soţuluĭ eĭ, nu numaĭ pre tatăl mortuluĭ îl lasă lipsit de dreptul ce i se cuvine de a moşteni rĕmasul fiu-sĕŭ, ci încă şi cumnaţilor eĭ aŭ vrut să le opréscă şi chiar ceea ce dupĕ dieta mortuluĭ li se dă, şi fiind-că dupĕ *tot cuvîntul drept, lucrurile fugarilor rĕmân a fi domnescĭ*, de aceea dar, dupĕ pilda altor fraţĭ domnĭ, carĭ aŭ făcut zapt lucrurile fugarilor şi le-aŭ dat unde aŭ vrut, care orînduială s'a urmat şi s'a păzit fără strĕmutare până acum, asemenea şi Domnia mea dăm şi hărăzim tot rĕmasul luĭ Teodor mortul la tatăl sĕŭ Mihaiŭ şi la fiiĭ luĭ ce sunt raiele prea puternicieĭ nóstre împĕrăţiĭ, care aŭ şi cuvîntul dreptăţeĭ şi ajutorul pravileĭ, cum se arată maĭ sus, ca să fie ale lor statornice şi ohabnice, şi să stăpânéscă eĭ şi némul lor, atât acareturile cele stătătóre, cât şi altă avere mişcătóre ce va fi a mortuluĭ, să o iae orĭ de unde vor dovedi-o, iar pre numita Zamfiră ca pre o fugară, o facem apocliri şi chiar din partea aceea ce ar fi putut să iae din periusia luĭ Teodor; pentru care îndatorăm pre Mihaiŭ şi fiiĭ luĭ să dee dintru acéstă periusie talerĭ 1.000 la cutia milosteniei; şi pentru ca să se păzéscă cu nestrĕmutare şi să se urmeze acéstă Domnéscă a nóstră hotărîre şi poruncă, am adeverit hrisovul acésta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele, Ioan Costantin Alexandru Ipsilant Voivod şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele, fiĭ Alexandru, Dumitraşcu, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoḑi şi cu mărturia cinstiţilor şi credincioşi boerilor veliţi aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Manolache Brâncoveanu vel Ban, Costache Ghica biv vel Ban, Epistatul logofeţiilor marĭ, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Constantin Filipescu vel Vistier, Stefan Văcărescu vel Vornic de ţeara de jos, Barbu Ştirbeiŭ vel Vornic Barbu Văcărescu vel Vornic, Scarlat Slătineanu vel Vornic al Obştirilor, Nicolae Racoviţă vel Logofĕt de obiceiurĭ, Petrache Ritoride vel Vornic al

Mai vedă-se în note jos cum până în trei rînduri se hotărnicesce o moşie, numai în scurtul spaţiu de 3 ani! Asemenea védă-se cum

---

politiei, Dumitrache Racoviţă vel Clucer, Mihaiŭ Racoviţă vel Paharnic, Alexandru Filipescu vel Stolnic, Alexandru Negri vel Comis, Dumitrache Cornăţean vel Sluger, Costache Ghica biv vel Ban, Epistatul logofeţilor mari; şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul al treilea dintru întâia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul Domnieĭ mele Bucureşti, la anul de la naşcerea luĭ Isus Hristos 1804, Octombre 12, de Chiriţă Logofĕt de Divan.

Fila 256.

S'aŭ făcut volnicie ca Zapciul Spătăresc să iae de la Focşanĭ pre Arghira Zăgăneasca maziliţă cu fetele eĭ şi să le ducă surghiun la mŏnăstirea Viforâta.— 1804, Maiŭ 13.

Cod. XLIX,

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilant Voevod.

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolite pentru diaforaoa ce are Anca de la Samacof cu Sterie Argintariu, veĭ lua prea Sfinţia ta îndestulare din anaforaoa ce acum în urmă ne aŭ făcut Dumnéluĭ biv vel Ban Epistatul logofeţiilor marĭ, ci fiind-că numitul Sterie s'a mulţămit faţă la Divan înaintea Domnieĭ mele, ţicênd că Dumitrache ot mahalaoa Foişoruluĭ şi Dobre ot tam, pre carĭ 'i aŭ adus martorĭ Tudor chizaşul Ancăi, de vor încredinţa mărturia lor prin facere de jurămînt, va rămânea fără cuvînt şi va plati baniĭ: iată dar dupĕ însuşĭ mulţămirea şi cererea luĭ Sterie, să trimit amândouĭ numiţiĭ martorĭ la sfînta Mitropolie, ca faţă cu Anca şi Tudor Chezaşu şi cu Sterie, să facă jurămînt evanghelicesc în sfînta biserică pe mărturia ce aŭ dat, care pre larg este arĕtată în numita anafora, şi orĭ de vor putea sĕvîrşi jurământ, seaŭ de nu, să avem rĕspuns în scris de la prea Sfinţia ta; *tolico pisah gospod.*—1804, Noembrie 4.

Cod. XLIX, fila 199.

Prea Inălţate Dómne.

Preotul Popa Ioan de la Focşaniĭ Moldoveĭ a jăluit Măriei tale pentru Apostol Popa i pentru Constantin Dumitruţoiu, i Mateiŭ Călcăiu şi Tudora de la Focşanĭ sud Slamnic, că are o moşie ce să numesce Vladulénca într'acel judeţ rĕmasă de la moşĭ şi părinţiĭ sĕĭ, pre care aŭ stăpânit'o cu pace până în lĕtul 1801, iar atuncĭ cerênd şi pîrîţiĭ parte fără de a arĕta vre-un sinet, cu care judecându-se la Depertament, prin anaforaoa întărită de Măria sa Alexandru Vodă Moruzi, s'aŭ hotărît ca cu hotarnicĭ la faţa loculuĭ trăgêndu-se hotar acesteĭ Vlădulénca, să se dee întêiŭ stânjenĭ 775 aĭ mŏnăstireĭ sfîntuluĭ Ioan ot Focşanĭ cu a Robeştilor, i stânjenĭ 598, aĭ molitveĭ sale, şi câtă moşie va rĕmânea până în hotarul Slugeruluĭ Donicĭ să fie de Buzoianca adecă a pîrîţilor, şi că mergênd hotarniciĭ n'aŭ urmat adecă coprinderea anaforaleĭ spre a 'ĭ împlini stânjenĭ 599, ce 'ĭ aŭ dat lipsă dintr'înşiĭ stânjenĭ 153 $^{1}/_{2}$, şi nemulţamindu-se molitva sa pre acea alegere, cu porunca ispravni-

sub cuvênt ca actele de proprietate sunt învechite şi în rea stare, proprietariĭ cer luĭ Vodă reînoirea unor asemenea acte.

---

cilor aŭ luat alţĭ hotarnicĭ, carĭ făcênd trăsurile moşieĭ, dupĕ orînduială iaŭ deplinit suma stânjenilor 599, prin carte de alegere, dupĕ care neremâind pîrîţiĭ odihniţĭ, 'ĭ-aŭ sorocit ispravniciĭ la Divan şi cerea dreptate; aşişderea aŭ jăluit Mărieĭ tale şi Mateiŭ Călcâiu, i Apostol Postelnicel, i Badea, i Dumitraşco, i Dumitru, i Constantin moşnenĭ, Călcăescĭ din sud Slaam Rîmnic, cum că nerĕmâind Popa Ioan şi părtaşul sĕŭ Medelnicerul Ioniţă de la Moldova odihniţĭ pre alegerea dintêiŭ, le-aŭ fost pus ispravniciĭ soroc ca să vie la Divan, dar eĭ aŭ prelungit, şi nicĭ eĭ nu aŭ putut veni să jăluiască, iar în anul trecut jăluindu-se preotul la Dumnéluĭ Hatmanul Ienache, ce se afla Ispravnic, că nu este mulţămit pre mĕsurătórea moşieĭ, a orînduit alţĭ hotarnicĭ, carĭ fără de a fi şi eĭ de faţă, făcênd tragerea moşieĭ 'ĭ aŭ asuprit, şi cer ca să arate Preotul anforaoa cu Domnésca întărire la alegerea dintêiŭ ce s'aŭ făcut dupĕ aceea poruncă şi să li se facă îndestulare, dupĕ ale cărora jălbĭ din luminată porunca Mărieĭ tale Ceauşul de aproḑĭ, aŭ adus înaintea nóstră pre numitul Popa Anton, faţă cu douĭ din pîrîţĭ luĭ Apostol: Pop şi Dumitraşco Călcăiŭ, ce ḑic că sunt veniţĭ şi din partea celor-l-alţĭ moşnenĭ Călcăescĭ, unde am cerut de ne-aŭ arĕtat preotul atât anaforaoa Depertamentuluĭ ce se vĕḑu, ot létul 1801, Iunie 15, buiurdisită de Măria sa Alexandru Vodă Moruz cât şi amêndoue alegerile ce s'aŭ făcut, una dintr'acelaş lét Septembre 5, de Iordache Paraschivescu şi de Ienache Borănescu, şi alta în létul 1803 Septembre 12, când a orînduit douĭ hotarnicĭ, adecă din partea Ispravnicatuluĭ a Dumnéluĭ Slugeruluĭ Donicĭ şi din partea Popeĭ Ioan, i Tudorache Ţigănescu Postelnicel, iar în alegere este iscălit numaĭ Tudorache Postelnic şi citindu-le cu luare aminte, vĕḑurăm că boeriĭ depertamentarĭ făcênd cercetare scrisorilor ce aŭ arĕtat amêndoue părţile, aŭ găsit cu cale ca prin hotarnicĭ la faţa loculuĭ, puindu-se sfóra din Fălfăescĭ, să se împlinéscă stânjenĭ 775 aĭ mŏnăstireĭ Sfîntuluĭ Ioan ot Focşanĭ cu aĭ Robeşcilor stânjenĭ 599, aĭ preotuluĭ Popeĭ Ioan fără de nicĭ o scădere, şi 'ĭ va rĕmânea până în hotarul Slugeruluĭ Donicĭ să se socotéscă Buzoianca, şi aşa dupĕ cum va alege hotarniciĭ şi se vor mulţămĭ tóte părţile, să dee carte de hotărnicie cu suma stânjenilor fieş-căruia, iar când vre-o parte nu să va odihni, să însciinţeze la stăpânire; la care anafora a Depertamentuluĭ dupĕ adeverinţa în scris de mulţămire ce amândouĕ părţile aĭ dat la logofeţia Divanuluĭ, se vede dată şi întărirea Mărieĭ sale Alexandru Vodă Moruzi, poruncind ispravnicilor ca să urmeze întocmaĭ; dupĕ care veḑurăm că alegĕtoriĭ dintêiŭ n'aŭ început cu trăsurile din Fălfăeştĭ precum se cuprinde în anaforaoa Depertamentuluĭ, ci din moşia mŏnăstireĭ la capul despre siliste şi numaĭ mŏnăstireĭ Sfîntuluĭ Ioan 'ĭ aŭ dat stânjeniĭ deplin 775, dupĕ hotărnicia veche de 12 boerĭ ce are ot lét 7257, Octombre 20, iar preotuluĭ 'ĭ aŭ dat stânjenĭ 452, lipsindu-ĭ până la suma ce se cuprinde în anafora, stânjenĭ 147, iar hotarnicul din urmă, adecă Tudorache Ţigănescu, cu tóte că pârîţiĭ nu s'aŭ arĕtat nicĭ cum în vre-o câte-va ḑile cât a fost el acolo, ca să vaḑă şi eĭ mĕsurătórea ce se face a nu găsi la urmă pricinĭ, dar urmarea luĭ se vede făcută dupĕ anaforaoa Depertamentuluĭ, nicĭ tragerea aŭ făcut'o din hotarul Fălfăescilor precum se cuprinde la anafora şi aŭ dat mŏnăstireĭ stânjenĭ 775, i Preotuluĭ Popa Ioan stânjenĭ 599, decĭ fiind-că hotarnicia cea dintêiŭ nu

Un proces scandalos fu acel intentat prin *«Egumenul mŏnăstireĭ catolice din Bucurescĭ»* înaintea tribunalelor civile române contra

---

este făcută dupĕ porunca ce a fost dată, iar hotărnicia din urmă este urmată dupĕ anaforaoa Depertamentuluĭ cu buiurdismă Domnéscă, la care s'aŭ fost mulţămit şi amêndoue părţile, alt cuvînt nu le rĕmâne pârîţilor cumnaţĭ, fără decât de vreme ce nu se odihnesc pre hotărnicia din urmă, să 'şĭ iae acum alţĭ hotarnicĭ cu cheltuiala lor, ca să mérgă la faţa loculuĭ să facă de isnóvă hotărnicia, însă chiar dupĕ mijlocul ce se cuprinde în maĭ sus numita alegere a Depertamentuluĭ cu întărire Domnéscă; de care fiind-că 'şĭ cerură amêndouĕ părţile hotarnicĭ, adecă Popa Ioan pre Iordache Paraschivescu şi pre Tudorache Ţigănescu şi Apostol Postelnicelul, i Dumitrache Călcâiu pre Nicolae Cotescu şi pre Ienache Borănescu, să fie luminată porunca Mărieĭ tale Dumnélor ispravnicĭĭ judeţuluĭ, ca să orînduiască pre maĭ sus numiţĭĭ ceruţĭ să facă alegerea cu mijlocul ce se coprinde maĭ sus, şi aşa care parte va rĕmâne acum de judecată, aceea să plătéscă tótă cheltuiala părţeĭ ce va avea dreptate, iar hotărîrea.....—1804, Iunie 1.

Vel Ban Manolache Creţulescu, vel Logofĕt Constantin Ghica, Constantin Ştirbeiŭ, vel Logofĕt Gregorie Brâncoveanu, vel Vornic Dumitraşco Racoviţă, vel Vornic Barbu Văcărescu, Nestor Căminar.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilant Voevod.

La acéstă anafora a veliţilor boerĭ rĕmâind amêndouĕ părţile odihniţĭ şi mulţumiţĭ, aŭ dat şi adeverinţa lor în scris la logofeţia Divanuluĭ Domnieĭ mele, adeverită de Zapciul cel orînduit, poruncim dar Dumnévóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, să faceţĭ urmare întocmaĭ dupĕ cum se coprinde maĭ jos.—1804, Iunie 4.

Cod. XLVI, fila 362.

Jăluesc Mărieĭ tale că noĭ avem moşiĭ de la strĕmoşiĭ şi de la părinţiĭ noştrĭĭ în sud Vlaşca, ce se numesce Biriu i Mircesci, care o şi stăpânim fără de nicĭ o pricină şi gâlcévă de către vecinĭ, dar fiind-că sineturile nóstre sunt vechĭ şi stricate dupĕ cum se vor vedea şi nu care cum-va dupĕ vremĭ să cădem în vre-o ispită de judecată cu cinevaş şi să ne păgubim de moşióra nóstră, avêndu-ne sineturile prea vechĭ, dupĕ cum arĕtăm maĭ sus, ne rugăm Mărieĭ tale, să ni se facă luminate sineturĭ dupĕ vechea stăpânire, să nu fim bănuiţĭ dupĕ vremĭ şi ce va fi mila Mărieĭ tale.

Măinea, i Stan, i Neagu, i Ilie, moşneniĭ călugărescĭ din sat din Frăsinet sud Vlaşca.

Cod. L, fila 137.

Cu orînduială fiind anaforaoa acésta a Dumnéluĭ biv vel Ban Epistatul logofeţiilor marĭ, poruncim Dumnévóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ să aveţĭ a face urmarea ce se coprinde maĭ jos.

unuĭ armean Manuc şi în favórea uneĭ fete, care deşi logodită cu un altul, a fost desonorată în silnicie de acel Manuc. E de observat că

Prea Înălţate Dómne.

După luminată porunca Înălţimeĭ tale ce ni se dă la acéstă jalbă, urmând, am făcut cercetare, şi cerênd de la jăluitorĭ sineturile ce aŭ, 'mĭ arétară nisce zapise şi o carte de hotărnicie, fórte vechĭ şi rupte, încât abia se citesc, din care cele maĭ noue sunt de câte o sută de anĭ; şi la întrebarea ce se făcu jăluitorilor, nu putură nicĭ eĭ a da séma ca de câţĭ stânjenĭ este moşia lor, iar prin cuvînt arétară că moşia lor se chiamă a luĭ Stefi Călugăru, moşu cel mare, care a rĕmas la patru feciorĭ aĭ luĭ, anume Radu Logofĕtu, i Stoica, i Mincu, i Nan, însă din Radu Logofĕtu se trage Neagu i Mâinea cu cetaşiĭ luĭ, din Stoica se trage Stan cu cetaşiĭ luĭ, din Mincu se trage i Ilie cu cetaşiĭ luĭ şi din Mâinea se trage Mâinea cu cetaşiĭ luĭ, urmându-se împărţirea pre patru moşiĭ după numĕrul feciorilor călugăruluĭ şi le ţice lor *Călugăreşcĭ*, care moşie ţic că o aŭ cu linisce stăpânire, decĭ la cererea ce fac a li se da sinet ca să 'şĭ ţie moşia după vechea lor stăpânire ce aŭ avut, nu este vre-o cerere împotrivitóre orînduieleĭ şi dreptăţeĭ, dar însă este trebuinţă maĭ întêiŭ să se cerceteze la faţa loculuĭ stăpânirea lor de o aŭ liniştită, fără de vre-o pricină, de sunt hotarele despărţite, de vecinĭ sciute şi netăgăduite fără de gâlcévă şi să o şi tragă cu stânjenul, după orînduiala hotarnicilor, înnoind şi hotarele cele vechĭ cu altele maĭ noue şi aşa viind de la faţa loculuĭ acest fel de alegere şi lămurire şi cum-că este odihnă despre toţĭ, atuncĭ li se póte da şi luminată întărirea Mărieĭ tale şi pentru a se face acéstă alegere găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale către Dumnélor ispravniciĭ judeţuluĭ, să le orînduiască un boernaş din partea loculuĭ pre care jăluitorĭĭ vor cere, ca în vremea cea cuviincióasă, mergênd la numita moşie, să facă urmările ce maĭ sus se coprinde şi să dee în scris, care acea în scris alegere adeverindu-se şi de Dumnélor ispravniciĭ că este cu odihnă despre toţĭ, atuncĭ să vie la Divan ca să córă întărire; de care în ce chip mi s'a părut a fi cu cale, arĕt Înălţimeĭ tale, iar hotărîrea cea desĕvîrşită rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1804, Maiŭ 28.

Vel Logofĕt.

Cod. L, fila 137.

Prea Înălţate Dómne.

După luminată porunca Mărieĭ tale ce mi s'aŭ dat la acéstă alăturată jalbă a luĭ Apostol Cojocaru, ot mahalaua Vlădica, însciinţăm Înălţimeĭ tale, că acest jăluitor se află trimes la închisórea Puşcărieĭ, de către Dumnéluĭ vel Spătar, în bănuială de gazdă hoţilor acelora ce s'aŭ prins în hanul Dumnéluĭ Ioan, porniţĭ spre furtişag şi prin tacrirul ce s'a trimis cu dênsul de la Spătărie, i se arată învinovăţirea, ţicêndu-ne că în casa luĭ a găzduit unul dintre aceĭ hoţĭ anume Dumitrache, cu o păreche dĕsagĭ lângă dênsul cu lucruri furate, şi iarăş în casa luĭ a găsit o păreche pistóle tot ale numituluĭ Dumitrache, pentru care acestea ale luĭ rele urmărĭ, intrând judecata în cercetare fórte cu scumpĕtate, am adus maĭ întêiŭ pre numitul hoţ Dumitrache şi ispitindu-l în tot chipul, ca să arĕte dreptul adevĕr pentru cele ce se vĕd ma

în asemenea proces în care obicinuit intervenia şi justiţia bisericéscă ortodoxă, în casul de faţă, fiind vorba de o fată de legea *papistăşéscă*,

---

sus, ḑise că el prieteşug a avut cu jăluitorul Cojocaru încă din vara trecută, când în oraşul Pitescĭ aŭ făcut schimb cu nisce puscĭ; apoĭ dupĕ ce a venit aicĭ în Bucurescĭ, băgându-se slugă la Dumnéluĭ biv Ceauş de aproḑĭ Iordache Tufeanu, ce se află şeḑĕtor tot într-o mahala cu jăluitorul, a găsit în prăvălia de cojocărie a jăluitoruluĭ pre un alt Dumitrache Holteiu, cunoscut al luĭ din copilărie şi pămĕntén cu dênsul lucrându şĭ meşteşugul cu plată, care acel Dumitrache fiind avênd trebuinţă a se călĕtori afară din Bucurescĭ pentru negoţul de cărbunĭ, i s'a rugat luĭ de 'ĭ a dat o păreche de pistóle ce le avea cumpĕrate cu banĭ, ca să le aibă spre paza drumuluĭ; dupĕ acésta vrênd numitul hoţ a eşi de la stăpânul sĕŭ prin mijlocirea aceluĭ Dumitrache, a rugat pre jăluitorul Cojocarul ca să 'ĭ primescă calabalîcurile în casă la dênsul pânĕ 'şĭ va găsi alt stăpân şi aşa primindu-ĭ jăluitorul rugăciunea, a şi dus în casa luĭ o păreche dĕsagĭ cu primenele, când jăluitorul lipsea, în altă odae alăturea, şi prin sciinţa aceluĭ Dumitru 'ĭ aŭ aruncat dupĕ o sobă, apoĭ băgându-se slugă la Dumnéluĭ vel Vornicul Barbu Văcărescu, de acolo a furat lucrurile din casa Dumnéluĭ Cluceruluĭ Bărcănescu şi din casa Dumnéluĭ biv Vătaf za aprozĭ Radu Fărcăşanu, pre care le-aŭ adus maĭ întêiŭ în curtea stăpână-sĕŭ ţiindu-le tăinuite treĭ ḑile, cum şi de acolo ridicându-le le-aŭ dus în casa jăluitoruluĭ Cojocaru şi prin taină fără a'l pricepe cinevaş, le-aŭ pus în dĕsagiĭ sĕĭ pecetluindu-ĭ cu pecetea sa şi în casa jăluitoruluĭ a lăsat atât dĕsagiĭ, cât şi pistólele ca la vre-o douĕ sĕptĕmânĭ, fără a se destăinui numituluĭ Apostol de urmările luĭ; dupĕ acésta, mergênd într'una din ḑile să 'şĭ ridice dĕsagiĭ, 'ĭ aŭ vĕḑut despecetluiţĭ şi căutând într'ênşiĭ a găsit un atlas necroit lipsit, pentru care paraponisindu-se către jăluitor 'şĭ-aŭ luat dĕsagiĭ şi 'ĭ-aŭ dus în casa stăpână-sĕŭ Dumnéluĭ Vornicul Văcărescu de 'ĭ-aŭ ascuns, iar pistólele le-aŭ lăsat tot în casa jăluitoruluĭ, date asupra aceluĭ prieten al sĕŭ Dumitrache, spre păstrare; acest tacrir al numituluĭ hoţ ascultându-l judecata, am cercetat deosebit şi pre jăluitorul Cojocaru, carele maĭ întêiŭ pentru prieteşugu luĭ cu hoţu, aretându-l precum s'a ḑis maĭ sus; cum şi pentru rîndul pistólelor iarăş asemenea, numaĭ pentru dĕsagĭ tăgădui, că nicĭ i s'aŭ rugat hoţul ca să-ĭ aducă în casa luĭ, nicĭ 'ĭ-aŭ vĕḑut când 'ĭ-aŭ adus, pentru-că lipsea în ţéră dupĕ trebuinţa sa, fără de numaĭ dupĕ ce a venit din călĕtorie 'ĭ-a spus şi luĭ acel Dumitrache, că numitul hoţ a adus în casa luĭ pereche de dĕsagĭ cu nisce calabalîcurĭ şi el nesciind ce fel de lucrurĭ sunt în dĕsagĭ, a tăcut până ce 'ĭ-aŭ ridicat hoţul cu cuvînt că 'şĭ-a găsit alt stăpân; vĕḑênd dar că dupĕ acestea maĭ sus aretate i se dovedesce că numitul Apostol Cojocaru, nu are nicĭ o sciinţă de urmările hoţuluĭ Dumitrache, pentru-că atât pistólele cât şi dĕsagiĭ s'aŭ pus în casa luĭ prin mijlocirea aceluĭ Dumitrache, lucrător în prăvălie, cu cuvînt de calabalîc al sĕŭ, iar nu de furat, am cerut jăluitoruluĭ să ne aducă doveḑĭ de petrecerea vieţeĭ sale şi a adus 14 mahalagiĭ, ómenĭ vrednicĭ de credinţă, ale căror nume s'aŭ arĕtat maĭ jos, carĭ în frica luĭ Dumneḑeŭ aŭ mărturisit, că numitul Apostol este om cinstit, cu bună petrecere şi nedovedit vre-o dată cu fapte rele; decĭ fiind-că din chiar tacrirul luĭ Dumitrache se dovedesce, că Apostol nu avea vre-o sciinţă de furtişagurile luĭ, pentru-că în vremea ce lipsea el, a tăinuit hoţul în casa luĭ lucrurile

nu se amesteca decât justiția civilă. Mai dăm în note acte relative la un protimis de vîndare de imobil. Cel care cere *protimisis* este

---

cele furate, nu póte Apostol a se învinovăți de gazdă și fiind-că pentru dênsul aŭ adus atâtea obraze de credință pentru petrecerea vieței sale, ḑicem să se slobóḑă de la închisóre, dându-se pre chezășia acelor mahalagii, iar hotărîrea...— 1804, Aprilie 8.

Constantin Stolnicu, Teodorache Fotino Serdar, Constantin Caclica Medelnicer.

Numele mahalagiilor martorĭ.

Liude: *Dumitrache Grecu sin Nicolae, familieș în mahalaoa Vlădicăĭ, Dimcea Epistat de poște, Mateiŭ Postelnicel, Mihaiŭ Legător de cărți, Petre Croitoru, Stan Măcelaru, Dumitru Giambașu, Pandele Mămular, Constantin Niculescu Postelnic, Marin Mămularu, Andreiŭ Zidaru, Ilie Cârciumaru, Nicolae Holteiŭ Cismar, Anastasie Plugaru.*

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

De vreme ce jăluitorul acesta Apostol Cojocarul, se găsesce nevinovat la bănuiala ce era asupră-ĭ, dupĕ pliroforia ce ne dă, poruncim dar Dumitale Epistatule al Armășieĭ, ca cu chezășia maĭ jos numiților mahalagiĭ, să se slobódă de la închisóre.—1804, Maiŭ 4.

Cod. L, fila 100.

Prea Înălțate Dómne.

Insciințez Înălțimeĭ tale, că dupĕ tacrirul ce s'aŭ dat la Spătărie de către Egumenul catoliceșceĭ biserici a papistașilor, ce este sciut Mărieĭ tale pentru o Magdalină fată sin Ianca Sêrbă papistașă din mahalaoa Tabacilor, care este logodnica unuĭ Stoian Sêrbul iarăș papistaș, și de către unul Manuc Armeanul papistașul, dupĕ sila ce aŭ făcut numiteĭ fete, arĕtând că 'i-ar fi stricat fecioria, cerênd îndestularea dreptățeĭ la necinstea ce i s'a făcut, aducêndu-se în cercetarea judecățiĭ Spătărieĭ, atât pârîțiĭ cât și pârîtul, dupĕ întrebarea ce s'a făcut numituluĭ Manuc de urmarea acestoĭ fapte ce aŭ sĕvîrșit, între alte îndreptărĭ să o urnéscă de asupra-și că aŭ avut libov amêndoĭ de maĭ înainte și că fata l'a siluit, n'a tăgăduit că adevĕrat că aŭ avut împreunare cu dênsa în nóptea lăsatuluĭ de sec, găsind pre fată singură în casă, dar aŭ maĭ pric'nuit ḑicênd că de el nu i s'a stricat fecioria, fiind-că ea a maĭ avut a face și cu alțiĭ asemenea, și căcĭ scie mulțĭ că este între celea cu ponosul curvieĭ, la a căruia rĕspuns și impotrivindu-se fata la arĕtările pârîtuluĭ Manuc, ḑise, că sunt neadevĕrate, și că ea a fost fată curată, și până acum pre nimenĭ nu a sciut de cât pre dînsul, și că el într'acea nópte în silă ar fi trântit'o și 'ĭ-a stricat fecioria; i s'a cerut luĭ Manuc dovadă că într'alt chip nu se póte mântui de osînda dupĕ orînduiala pravilelor, de vreme că aŭ sciut că este logodită precum n'aŭ tăgăduit, și aŭ căutat cu cugetare vicleană să necinstéscă căsnicia lor și a rĕspuns pârîtul Manuc, ḑicênd că va aduce dovadă pentru defăimarea feteĭ

obligat să jure la mitropolie, că a reclamat *protimisis* în termenul hotărît de lege, de la momentul când a aflat despre vînḑarea imobilu-

---

că ea ar fi avênd şi cu alţiĭ de a face, iar în cea de pre urmă, după ce s'a înfăţişat înaintea prea plecateĭ slugĭ, a dat cel desĕvîrşit răspuns, că şi de ar fi avênd vre-o dovadă, nimenĭ ar fi volnic ca să vie să dea mărturie, ḑicênd că rĕmâne ca să o iae însuşĭ de soţie, ca unul ce 'şĭ cunósce singur greşala; drept aceea după răspunsul numituluĭ Manuc, ce s'a ḑis că o voesce întru căsătoria luĭ, întrebându-se şi fata de primesce ca acum să o iae, a răspuns că pre dênsul nicĭ într'un chip nu-l primesce, dară pre numitul logodnic, ci când el va voi să o iae pe dênsa 'l primesce, şi întrebându-se şi numitul logodnic faţă aflându-se, de voesce să o iea pre fată acum, şi aŭ răspuns şi el ḑicênd, că măcar că cu destulă necinste îĭ este, dară pentru mila feteĭ fiind-că aŭ apucat şi el de s'a îngrădit pre lângă dênsa şi atât ea, cât şi el se află streinĭ, o primesce pre fată să o iae întru căsătorie, însă de 'ĭ va împlini numitul Manuc taleri 100, cheltuiala ce a făcut cu dênsa şi cu mumă-sa fiind sărace, plătindu-le şi datoria ce aŭ făcut la îngroparea tataluĭ feteĭ, a căruia cerere fiind cu drept cuvînt a i se împlini aceştĭ banĭ, încă şi cu óreşi-ce prisos pentru ajutorul zestreĭ feteĭ, am găsit cu cale să 'ĭ plătéscă părîtul Manuc, atât aceştĭ taleri 100 cheltuiala numituluĭ logodnic, cât şi alţĭ taleri 50, ajutorul la zestrea feteĭ, şi aşa va rĕmânea isbrănit de către fată, încă maĭ vêrtos cu cuviinţă este a i se face părîtuluĭ şi căḑuta pedépsă, spre pilda şi altora ca dênsul, de vreme ce a sciut pre fată logoditĭ, şi el cu obrăsnicia blestemăţiască aŭ siluit pre fată de a sĕvîrşit păcat cu dênsa; şi aŭ rĕmas pîrîşiĭ mulţămiţi, iar părîtul Manuc a ḑis că el acum banĭ nu are, dar cu soroc îĭ va plăti; nu putu fi ascultat nefiind acésta vre-o datorie seaŭ altă pricină a i se da soroc, ci orĭ să 'ĭ plătéscă acum după învoirea acésta ce s'aŭ făcut înaintea judecăţiĭ, seaŭ să 'şĭ iae osânda după orînduiala pravilelor ce poruncesc la cartea 6, titlul 4, list 438. Către acésta maĭ făcênd pîră numitele muma cu fata, că asupra acesteĭ pricinĭ după ce s'aŭ adeverit că aŭ făcut pîrîtul urmarea ce s'aŭ ḑis, douĭ fraţĭ aĭ părîtuluĭ Manuc, unul ce ar fi bătut pre fată, iar altul Măgărdicĭ ce ar fi ḑis că ar vrea să o înjunghie, precum şi în arĕtatul tacrir al Egumenuluĭ catolicescĕĭ bisericĭ se coprinde, aducêndu-se numaĭ Măgărdicĭ în cercetare, fiind-că Mateiŭ fratele luĭ âmbla dosind, n'aŭ mărturisit Măgărdicĭ maĭ mult, fără numaĭ că s'a lăudat în necaz că de nu va lua pre frate-sĕŭ Manuc, nu va petrece de la dênşiĭ bine, iar de cuţit că a pus mâna să 'l scótă asupra feteĭ, s'a apĕrat că nu este aşa, la care pîră neavênd vre-o dovadă a încredinţa, judecata n'aŭ putut pune temeiŭ, numaĭ la arĕtările feteĭ i mume-siĭ, nicĭ la logodnicul eĭ, fiind mărturia cu *patos*, şi de acésta nu s'a învinovăţit Măgărdicĭ, şi atât pentru acésta, cât şi pentru cea-l-altă madea ce se coprinde maĭ sus între fată şi Manuc părîtul, rĕmâne hotărîrea la Măria ta. — 1804, Aprilie 16.

Vel Spătar, Ioan Creţulescu Paharnic, Antonie Serdar.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Cu cale fiind anaforaoa Dumnéluĭ vel Spătar, o întărim Domnia mea, pentru care poruncim să facĭ Dumnéta tacsil de aceĭ taleri 150, de la numitul

luĭ. Demnă de atenţiune este resoluţiunea pusă de Domnitor în 1804 Martie, cu referinţa la întîmpinarea unuĭ datornic, că n'are de unde plăti, fiind-că nicĭ creditoriĭ luĭ nu 'ĭ plătesc.

Manuc şi să 'ĭ daĭ la Stoian Sêrbul, logodnicul Magdalineĭ, urmându-se şi pentru Măgărdicĭ a fi în pace de davaoa ce face asupră-ĭ Magdalina, i mumă-sa, de vreme ce nu aŭ nicĭ un fel de dovadă la pîra lor.

Cod. L, fila 36.

Răducanu Soscoleu de la Buzĕŭ cere protimisis pentru nisce case vîndute de Răducanu Greceanu. Domnitorul dă resoluţiunea următóre:

«Dumnéta biv vel Bane, epistate al logofeţiilor marĭ, fiind-că după hotărîrea pravilniceşceĭ condicĭ, este îndatorat cel care cere protimisis, spre a încredinţa prin facere de jurămînt, cum că din ţioa ce aŭ aflat şi până când aŭ pornit jalbă, n'aŭ lăsat să trécă sorocul ce este rînduit de 30 de ţile şi de patru lunĭ, şi fiind-că jăluitorul printr'acéstă jalbă cere acum protimisis la rĕscumpĕrarea acesteĭ case, cu cuvînt de maĭ aprópe rudenie cu vînzĕtorul, poruncim dar să trimeţĭ Dumnéta pre jăluitorul acesta la Sfînta Mitropolie, ca să încredinţeze prin facere de jurămînt după hotărîrea condiceĭ, că n'aŭ lăsat adecă să trécă sorocul de protimisis din ţioa ce aŭ aflat şi până acum când-pornesce acéstă jalbă către Domnia mea, şi după ce întêiŭ va sĕvîrşi jurămînt, apoĭ să 'mĭ facĭ Dumnéta arĕtare în scris ca să 'l rînduim Domnia mea în judecată cu Păhărniceasa».—1804, Ghenarie 26.

Cod. XXXVII, fila 33 verso.

La 3 Februarie 1804, Domnitorul Constantin Ipsilante ordonă pre anaforaoa luĭ vel Spătar, să slobódă de la închisóre pre nisce arnăuţĭ şi pre douĭ logofeţĭ de la Vâlcea, carĭ eraŭ acusaţi că călcaseră hoţesce pre un Dinu Cârjaliu, şi s'aŭ dovedit nevinovaţi. Vodă adaogă că luĭ Dinu Cârjaliu, «ce se dovedesce de pârîş mincinos, iarăşĭ Dumnéta să chibzuescĭ pedépsa ce i se cuvine şi să ne arĕţĭ.— 1804, Februarie 3.

Cod. XXXVII, fila 38.

«Rînduiala judecăţeĭ şi a dreptăţeĭ urmézĕ aşa: unde eştĭ dator să plătescĭ şi de unde aĭ a lua să cerĭ. Datorniciĭ tĕĭ aŭ dreptate să te apuce de vreme ce însu-ţĭ mărturisescĭ, că le eştĭ bun dator, iar de pravalisescĭ că n'aĭ putere de plată, trebuie să daĭ osebită jalbă în care să arĕţĭ anume la cine eştĭ dator şi fiesce-căruia câte cât, spre a te rîndui la judecată de faţă cu datorniciĭ tĕĭ, să ţi se cerceteze starea şi pârlejul tĕŭ, şi judecata în ce chip va găsi cu cale va face Domnieĭ mele arĕtare prin anafora.— 1804, Martie 9.

Cod. XXXVII, fila 58.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Fiind-că Mihaiŭ Călăfăteanu şi Iorgu Postelnicul s'aŭ cutezat a se face plastografĭ de sineturĭ şi cărţĭ domnescĭ chiar ale nóstre, carii tăind şi rădicênd din unele cărţĭ poruncĭ ale Domnieĭ mele, peceţile nóstre şi lipindu-le cu meşteşug în cărţĭ mincinóse şi scrise de dênşiĭ despre partea Domnieĭ mele,

Asemenea se va lua cunoscinţă de o plastografie de acte publice, ba chiar de pitace domnescĭ, în 1804. Hoţiĭ de caĭ *herghelii întregĭ* sunt urmărite în aniĭ aceştia şi judecate, şi maĭ mult orĭ maĭ puţin

---

le-aŭ închipuit de adevĕrate dându-le la mânile unora şi altora drept privileghiurĭ de postelniceĭ, a cărora faptă dovedind-o şi ne maĭ putênd nicĭ eĭ tăgădui, poruncim Dumitale vel Armaş ca pre amêndouĭ să 'ĭ rădicĭ şi să 'ĭ scoţĭ la Depertamentul de criminalion, pentru care poruncim Dumnévóstră judecătorilor Departamentuluĭ, ca să cercetaţĭ în pravilĭ ce pedépsă li se cuvine la o faptă ca acésta ; şi să faceţĭ Domnieĭ mele anafora. *tolico pisah gpd.*—1804, Aprilie 14.

Cod. XLIX, fila 161.

Prea Înălţate Dómne.

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale ce ni s'a dat la anaforaoa Dumnéluĭ vel Spătar, pentru liude 4, ce sunt puşĭ la popréla puşcărieĭ, în vina de furĭ de caĭ cu cârdul şi herghelii întregĭ pre pământul ţĕrii, am adus pre numiţiĭ vinovaţĭ de faţă în judecată cu uniĭ din păgubaşiĭ acelor caĭ ce s'aŭ aflat aicĭ, şi cercetându-ĭ cu deamăruntul s'aŭ dovedit chiar dupĕ tacrirul lor, că îndemnaţĭ fiind şi povĕţuiţĭ de un Gheorghe Gogoşarul ce se afiă dosit la Iaşĭ, aŭ sĕvîrşit câte patru îndestule furtişagurĭ de mulţime de caĭ şi pre toţi 'ĭ aŭ dat în mâna numituluĭ Gogoşarul şi 'ĭ aŭ vîndut la giambaşĭ turcĭ ca să 'ĭ trécă preste Dunăre, carĭ caĭ uniĭ găsindu-se de către Spătărie, s'aŭ şi împlinit pre la păgubaşĭ, iar că preste 39 lipsesc cu totul, fiind vînduţĭ şi trecuţĭ preste Dunăre, pentru care negăsiţĭ caĭ, se vede coprinderea anaforaleĭ Dumnéluĭ vel Spătar către Înălţimea ta, că s'a găsit mijlocul a se împlini la păgubaşĭ cu din avutul hoţuluĭ şi al gazdeĭ luĭ Gheorghe Gogoşarul, dupĕ care arĕtare cercetându-se judecata, s'a dovedit că numaĭ Gheorghe Gogoşarul, gazda hoţuluĭ are aicĭ în Bucurescĭ un han făcut cu baniĭ sĕĭ, cum s'a însemnat maĭ jos, şi cerându-se de la Dobra femeia luĭ fóia de zestre, n'a vrut să o arĕte prin scris fără numaĭ prin graiŭ a arĕtat zestrea ce a avut, care preţuindu-se cu cuviinţă s'aŭ aşternut maĭ jos; iar hoţiĭ de şi aŭ puţin avut, dar zestrele femeilor lor prisosesc preste avutul lor, decĭ fiind-că alt mijloc spre îndestularea, atât celor ce aŭ rĕmas păgubaşĭ de caiĭ lor, cât şi celor ce aŭ cumpĕrat caĭ de la numiţiĭ şi li s'aŭ luat înapoĭ, nu s'a putut găsi decât numaĭ avutul gazdeĭ hoţuluĭ Gheorghe Gogoşarul, să se vîndă şi să se dee păgubaşilor. Judecata găsesce cu cale să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale către Starostea za neguţătorĭ, ca de faţă cu unul din judecătorĭ să vîndă cu mezat avutul numiteĭ gazde, care prin cercetarea judecăţeĭ s'aŭ dovedit bun şi drept al luĭ, deosebindu-se dintr'însul zestrele femeeĭ luĭ, dupĕ fóia ce aŭ dat judecăţiĭ, cum se arată maĭ jos, şi baniĭ ce vor rĕmâne să se dee la sfânta Mitropolie să se dee fieş-căruia păgubaş, ce va merge prin scirea judecăţiĭ de 'şĭ va lua preţul pagubeĭ séle, iar pentru osînda vinovaţilor va fi cu condica şi la urmă voiŭ arĕta Mărieĭ tale. Iar hotărîrea... — 1804, August 22.

Constantin Stolnic, Teodorache Iotino Serdar, Constantin Caclica Medelnicer.

pedepsite. O dare de foc la scóla grecéscă de la Măgureanu dă şi ea ocasiune de cercetări şi pedepse, ce se aduc în note.

Avutul numitului gazdă.

Han cu odăi şi grajd înăuntru, iar în faţă cu cârciumă şi prăvălie pe Podul târgului de afară, lângă strajă, a lui Gheorghe Gogoşaru gazda hoţilor.

Zestrele Dobrei femeia lui Gheorghe Gogoşaru, gazda hoţilor, după arătare

Taleri:

500 Bani naht.
35 Două rochii şaliu.
50 Două rochii ghermesit cu flori.
25 Două rochii şamalagea.
30 Trei rochii mai purtate.
100 Un biniş de Atlas cu sangeap.
30 O tilivichie de belecosă bănită cu cacom.
100 O malotea de ghermesit cu sangeap.
70 7 cămăşi voinicesci de borangic.
40 4 cămăşi femeesci de borangic.
48 16 peschire.
25 20 de şervete.
40 Un cazan mare.
30 Două căldări de apă.
30 Două căldări pentru foc.
18 12 talere de cositor.
50 16 tingiri.
15 Un lighean cu ibric.
100 Două plapome, perne şi aşternuturi.
36 12 sahane.
30 Două velinţi şi o scórţă,

1392

BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ CAROLI BUCUREŞCI

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Cu cale fiind anaforaoa judecăţii, poruncim starostiei de negustori să facă vîndarea acestui han prin mezat după orînduială, şi banii preţului ce va eşi să se dee la sfinta Mitropolie spre a se face urmare pentru plata dreptului păgubaşilor precum se cuprinde mai jos, iar pentru zestrea soţiei Gogoşaruluĭ, poruncim ca pre câtă zestre va putea dovedi ea cu martori vrednici că aŭ adus şi s'aŭ răpus în casa bărbatului atâta numai se i se dee, iar fără de a face dovada acésta, precum s'aŭ ţis, să nu i se dee, ci să ne faceţi Domnia vóstră judecătorilor arétare prin anafora.—1804, Septembrie 17.

Cod. L, fila 295.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod

De vreme ce prin cercetarea ce mi-se arată că s'aŭ făcut pentru cinci ómeni ai Dumnéluĭ, carĭ sunt mai jos numiţi, s'aŭ găsit nevinovaţi şi fiind-că şi dascălii şcólei prin jalbă făcură arétare Domniei mele, dând mărturie pentru dênşii

In 1804 Domnitoriul surghiunesce la mŏnăstirea Sinaia (Prahova) pre un beţiv, ca să nu 'şĭ risipéscă averea, punênd'o în grija rude-

că sunt nevinovaţĭ; poruncim dar ca pre aceştĭ cinci în chezăşia dascălilor să se slobódă, îndatorim însă pre dascălĭ să facă cercetare cu tótă scumpĕtatea pentru toţĭ câţĭ se află înăuntru, atât şcolarĭ ucenicĭ, cât şi alţĭ ómenĭ aĭ şcóleĭ, ca ce fel de ómeni sunt, din ce locurĭ, din ce vreme sunt veniţĭ aicĭ şi ce fel de petrecere aŭ şi să ne arate înscris, iar pentru ceĭ-l-alţĭ douĭ Gheorghe Vizitiu şi Gheorghe Ţiganu nu rĕmân neînvinovăţiţĭ, căcĭ şi de ne arată ca amêndouĭ dormea în timpul aprindereĭ foculuĭ, dar şi acésta este vinovăţia lor, în vreme ce era datorĭ a fi deştepţĭ şi a priveghia împrejurul curţeĭ stăpânuluĭ lor, de a nu se urma unele primejdiĭ ca acestea; drept aceea dar, ca pre nisce vinovaţĭ ce sunt pentru neîngrijirea lor, hotărîm ca aceştĭ douĭ să se trimiţă în pedépsa Ocneĭ, iar pentru locul ce este deschis prin curtea şcoleĭ de a pogorî la Dâmboviţa, poruncim Domnieĭ tale vel Agă să facĭ urmare precum se cuprinde maĭ jos, aşişderea poruncim ca şi de la prea Sfinţia sa Părintele Mitropolit, să dee carte de blăstem şi să facă urmare iarăş, precum se cuprinde maĭ jos.—1804, Septembrie 27.

Cod. L, fila 266.

Prea Înălţate Dómne.

Următorĭ fiind luminateĭ poruncĭ a Mărieĭ Tale ce ni-se dă la acéstă jalbă, am făcut cercetare prin vecinii, mahalagiĭ şi ne-am pliroforisit că cu adevĕrat părîtul se află căduţ în patima bĕutureĭ vinuluĭ, din care pricină se află şi cam uimit şi necum că casa nu 'şĭ-o póte economisi în vre-un chip, ci maĭ vêrtos fură lucrurĭ din casă şi le prăpădesce cu bĕutura şi chiar zapisele luĭ le vĕdurăm la mâna cumnatu-sĕŭ Medelnicer Dumitrache, prin care se légă că va face părăsire de aceste năravurĭ şi nicĭ o părăsire n'aŭ făcut, ci ca să nu ajungă cu aceste urm ri ale séle, a 'şĭ prăpădi despre o parte economia caseĭ cele puţine ce aŭ maĭ rĕmas şi maĭ vêrtos zestrea soţieĭ sale, despre alta şi el aflându-se într'acestea petrecênd să'şĭ iasă din minţi cu totul să ajungă pe drumurĭ, găsim cu cale cererea jăluitoruluĭ şi cu luminată porunca Mărieĭ tale să se trimită la mŏnăstirea Sinaia ca se şédă o sumă de vreme cât se va socoti de Înălţimea Ta, a nu fi volnic să se preâmble încóce şi încolo seaŭ să iasă a lua vin, că dóră cu acest mijloc în câtă vreme se va afla acolo, viindu-şĭ întru sineş şi cunoscêndu-şĭ perderea ce-'şĭ pricinuesce luĭ şĭ şi caseĭ, se va îndrepta, iar de economia caseĭ cu luminată porunca Mărieĭ Tale să se dee sub epitropia Dumnéluĭ Medelniceruluĭ Gheorghiţă, unchiul sĕŭ şi Medelniceruluĭ Dumitrache cumnatul sĕŭ, ca să îngrijéscă de hrana copiilor şi a soţieĭ într'acéstă vreme, iar hotărîrea...—1804, August 27.

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ, Vel Logofĕt.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Dupĕ pliroforia ce dă printr'acéstă anafora de netrebnică patimă a beţieĭ şi relele năravurĭ ale acestuĭ Nicolae, volnicim pre sluga Domnieĭ mele Zapciŭ spătăresc, carele ridicându-l de aci pre numitul Nicolae să-l ducă la mŏnăs-

lor luĭ. La monastire se ordonă să fie păzit de a nu maĭ afla vin de bĕut.

In note dăm şi acte relative la *periusia* unuĭ sudit frances, cum şi la

---

tirea Sinaia din sud. Prahova, unde poruncim Cuviosieĭ tale Egumene de la acéstă mŏnăstire, să-l ţiĭ acolo în bună pază, ferindu-l cu totul de vin şi orĭ-ce altă bĕutură pricinuitóre de beţie şi fără de a doua poruncă a Domnieĭ mele să nu-l sloboḑĭ, iar economia caseĭ poruncim sĭ se iee sub epitropia Medelniceruluĭ Gheorghe vĕrul sĕŭ şi Medelniceruluĭ Dumitrache cumnatul sĕŭ, ca se îngrijască de hrana copiilor, a soţieĭ luĭ pre câtă vreme se va afla el la numita mŏnăstire. — 1804, Septembre 12.

Cod. L, fila 287.

Anaforaoa în dosul jălbeĭ Raliţeĭ Clucereasa-Creţulescu pentru Sfinţia sa Archiereul Hrisopoleos.

Prea Înălţate Dómne.

Dupĕ luminată porunca Înălţimeĭ tale ce mi-se dă la acéstă jalbă a Dumnéeĭ Clucereseĭ Raliţeĭ Creţuleascăĭ, Zapciul cel orînduit Vătav de Visterie, aŭ înfăţişat înaintea mea pre Luca Logofeţelul vechil din partea Dumnéeĭ Clucereseĭ cu Sfinţia Archereul Hrisopoleos, unde făcênd cercetare, ḑise Sfinţia sa Archereul că de şi este rudă cu mortul dar nu este clironom, nicĭ că póte a se amesteca ca să rĕspunḑă la pricinile mortuluĭ, iar vechilul Clucereseĭ ḑise, că precum s'aŭ amestecat la vitele mortuluĭ de le-aŭ vîndut, aşa să se amestece şi la rĕspunderea acésta şi Archiereul ḑise, că vitele fiind fără de căutare şi neavênd mijloc a le ţinea, aŭ poftit pre nisce negustorĭ să le vîndă şi baniĭ să'ĭ ţie pânĕ se va arĕta clironomiĭ mortului; am cercetat însă de faţă cu numitul Archereŭ pricina în ce chip este, şi vĕḑurăm la mâna Clucereseĭ zapis iscălit de mortul Costea, cu lét de acum, Aprilie 23, prin care se cuprinde, că aŭ cumpĕrat venitul moşiĭ Lipoveni de la Domnéeĭ Clucerésa în treĭ anĭ taleri 1100, numĕrând şi baniĭ de atuncĭ, şi în stăpânirea venituluĭ să intre dela acel lét 1804 Aprilie 23, şi pre lângă acelea mărturiĭ cuprinde şi aceasta, că pădurea să o păzéscă bine a nu se tăia dintr'însa măcar o nuia, însă vechiul Clucereseĭ ḑise că zipisul saŭ scris la Octombre 7, lét 1803 şi baniĭ de atuncĭ 'ĭ-aŭ luat, iar velétul l'aŭ pus de când era să intre în moşie şi pentru facerea de bine căcĭ aŭ dat baniĭ toţĭ înainte, preste cele cuprinse în zapis 'ĭ-aŭ dat şi Dumneaeĭ ḑijma porumbuluĭ ce era pe la ómenĭ din anul trecut ne strînsă, cum şi vinul ce a eşit din via de pre moşie în tómna trecută, 'ĭ-aŭ lăsat şi vênḑarea vinuluĭ şi aşa şi a rachiuluĭ de astă tómnă a fi tot a mortuluĭ, ḑar mortul până a nu intra desĕvîrşit în arenda anuluĭ sĕŭ, aŭ început a face urmărĭ în potriva legăturеĭ sale, adică a dat voĭe prin rĕvaş sub iscălitura sa pre la ómenĭ de 'ĭ-a tăiat pădurea, care era legată prin zapis a nu sĕ lăsa să taie măcar o nuia; pentru care îmĭ arată şi patru răvaşe cu slova şi iscălitura mortuluĭ ce a putut găsi pre la unĭĭ din ómenĭ, carĭ 'ĭ-aŭ tăiat pădurea, fiind cu létul de acum, Februarie 5, cu voia dată să taie pădurea, şi cum a vĕḑut Clucereasa acéstă urmare, când a aflat, asupra sfintelor Pascĭ, a pornit şi jalbă, la Aprilie 14, că nu'l primesce de arendaş, ci să-ĭ dee baniĭ înderăt, plătindu-ĭ însă paguba cea făcută, cu care jalbă fiind orînduiţĭ la judecată şi mergênd Zapciul să'l

acia egumenuluĭ de la Căsciórele, care să iea în *zaptul* Epitropieĭ obştirelor. Asemenea dăm acte relative la estradare în Turcia a unuĭ crimina

---

chiame, a dat rĕspuns Zapciuluĭ, că sĕ trage de la moşie, şi va primi baniĭ socotindu-se şi pentru celea ce aŭ luat şi pentru cheltuiala cârciumeĭ şi a garduluĭ ce a făcut; şi cu acésta odihnindu-se Dumnéeĭ Clucereasa şi Zapciul cel orinduit s'aŭ prelungit până la Maiŭ 5, când s'aŭ întâmplat şi mórtea, pentru care a dat Zapciul şi adeverinţă în scris precum mortul a ḑis; acum vechilul Clucereseĭ, ceru, că de vreme ce se lépădă Arhiereul de rĕspundere, să dee de faţă pre acela ce a venit la Dumneaeĭ îmbrăcat în haine strîmte, cu multe cuvinte de împotrivirĭ asupra acesteĭ pricinĭ, ca să rĕspunḑă la judecată, şi ḑise Arhiereul, că nu scie cine este; iar vechilul Clucereseĭ făcu acéstă cerere ca sa socotéscă paguba şi stricăciunea pădurĭĭ ce este dupĕ tacsil preste talerĭ 350, i câştigul de la vînḑarea vinuluĭ, i dijma porumbuluĭ din tómna trecută şi vinul ce s'aŭ luat din vie de pre moşie, cu care scăḑêndu-se, ceĭ-l-alţĭ îĭ va plăti cu dobânda lor d'împreună şi cu cheltuiala ce a făcut la cârciumă i la gard, seaŭ de va primi clironomiĭ mortuluĭ ca să fie dijma porumbuluĭ şi vinul din vie drept dobânda banilor Dumneaeĭ Clucerésa voesce a le lăsa, fiind-că cu acea socotélă i se şi dedese; aceste cererĭ ale Dumneaeĭ sunt cuviincióse, dar judecata nu póte face hotărîre până când şi clironomiĭ mortuluĭ nu vor fi de faţă, care clironomĭ, ḑise Arhiereul că este să vie fără de zăbavă, pentru aceea dară până va eşi clironomiĭ de faţă, moşia care urméză de a se căuta venitul, nu póte să aştepte, am găsit cu cale ca Dumneaéĭ Clucerésa să pue aceĭ talerĭ 1100 ce a luat pre venitul moşieĭ *depoziton* la Logofeţia Divanuluĭ şi Clucereasa să aibă voie, orĭ a vinde venitul moşieĭ Domnieĭ sale la alţiĭ, seaŭ a'l căuta cu ómeniĭ Dumneaeĭ precum va voi, ca o stăpână ce este, şi în urmă dupĕ ce va veni clironomiĭ se va cerceta pricinile ce se arată maĭ sus, adecă numaĭ a socoteleĭ, şi dupĕ ce se va alege ce are să iae Clucereasa, i se va da dintru acest *depoziton*, şi cusurul 'l va lua clironomiĭ mortuluĭ, iar moşia nu póte să o céră clironomiĭ, pentru căcĭ chiar şi Costea de ar fi trăit dupe împotrivă urmarea luĭ la cele legate, avea dreptate Dumneaeĭ Clucerésa, să nu-l priméscă ca să intre în moşie, cu cât maĭ vêrtos că şi Costea n'aŭ apucat nicĭ în venitul anilor ce a cumpĕrat să intre, ci numaĭ harul ce i se făcuse l'aŭ luat, care har din nepaza simfonieĭ luĭ rĕmâne a anerisit şi însuşĭ Costea cunoscându şĭ a luĭ greşală, aŭ primit cererea Clucereseĭ a'şĭ lua baniĭ şi a plăti ce este dator, precum şi Zapciul cel orînduit prin adeverinţa sa dĕ mărturie; părerea mea întru acelaş chip este, iar hotărîrea... i proci. 1804 Iunie 24.

Vel Logofĕt Constantin Ghica.

Cod. L, fila 211.

Iω Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie.

Cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ-mele, Dumnéta vechilule al Căimăcămieĭ Craioveĭ şi Dumnéta boerule de la Divanul nostru de acolo sănĕtate; vĕ face Domnia în scire, că Dumnéluĭ cinstit Comisar al Francieĭ ne aŭ făcut arĕtare pentru un Clod . . . . . negustor frances, carele încă de la létul 1792, Aprilie 3, întêmplându-i-se mórtea acolea în Craiova, din porunca Domnéscă s'aŭ fost rînduit treĭ boerĭ spre a face catagrafie şi a îngriji pen-

dir țéră. Merită atențiunea nóstră pitacul luĭ Ipsilante, din 1806 Ianuarie de dare în judecată a unor indivizi, carĭ aŭ bătut cu muchea

---

tru siguranța pereusieĭ numituluĭ, fiind fost făcută cea de atuncĭ stăpânire scire pentru acésta și la cancelaria Franceĭ în Țarigrad, cum și cancelaria aŭ fost făcut asemenea scire către chironomiĭ numituluĭ Clodent . . . . ca să trimiță Epitropia cu adeveririle ce se cade spre a primi pereusia mortuluĭ, dar pentru cea de atuncĭ *acatastasia* vremeĭ de acolo nu s'aŭ putut porni chironomiĭ spre cererea acei pereusiĭ; acum dar fiind-că prin Dumnéta cinstite Comisar, se face acésta cerere a pereusiĭ și fiind-că Dumnévóstră boerilor Domnieĭmele divaniților de acolo urméză a vĕ fi sciute acésta arĕtare asupra pricineĭ: poruncim să cercetați cu scumpĕtate, ca să vĕ adeveriți bine în ce loc a fost mórtea aceluĭ negustor Clodent . . . . cine aŭ fost aceĭ rînduiți boieri spre a cere catagrafia pereusiĭ luĭ? unde și la cine anume se află acea catagrafie? cum și pereusia mortuluĭ întru a cuĭ sémă și păstrare s'aŭ dat atuncĭ? și să aveți a însciința Domnieĭmele pentru acésta pre larg cu întrégă și adevĕrată pliroforie.—1805 Februarie 6.

Cod. XLIX, fila 205—206.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Cinstiților și credincioși boerilor Domniĭ-mele, Dumnéta biv, vel Bane Gheordache Mavrocordate și Dumnéta vel Vornice al obștirilor Scarlate Slătinene, fiind-că ne-am însciințat Domniamea, cum că un State Postelnicul ce a fost Epitrop la mŏnăstirea Căsciórele a murit făr de a avea aicĭ un clironom, poruncim dară, să cercetați Dumnévóstră ce pereusie a rĕmas în ce loc și la acuĭ mână se află? și făcênd catagrafie de orĭ câtă avere se va găsi a numituluĭ mort să se iae tótă în zaptul Epitropieĭ, și împreună cu acea catagrafie să facĭ Domnieĭ mele arĕtare în scris prin anafora. *tolico pisah.* —1805, Martie 28.

Cod. XLIX, fila 214.

S'aŭ făcut poruncă cu Mumbașii Zapciu spătăresc asupra anaforaleĭ Dumnéluĭ vel Spătar, să dee surghiun la mŏnăstirea Snagovul pre un Costea Grecu și pre Ioniță Chiuță, ce se află âmblând pe la cărciumĭ în fapte netrebnice.—1805, August 25.

Cod. XLIX, fila 233.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Poruncim Domnia mea Dumnéluĭ Epistatul Armașieĭ, ca pre Crețul tâlharul împreună cu alți treĭ ce aŭ omorît pre un Tudorache Grecul la satul Racovița și se află închiși aicĭ la temniță, să aibĭ a 'ĭ trimite cu zapciĭ Armășescĭ la al nostru Capuchehaia de la Nicopoli, fiind-că după însciințarea ce aŭ venit Domnieĭ mete de la numitul Capuchehaia rĕspuns la porunca ce s'aŭ fost trimis se cére acest Crețul Ucigașul de către Dumnéluĭ Beiu, spre a i se face căduta pedépsă acolo unde se află și ceĭ-l-alți treĭ tâlharĭ tovarășĭ aĭ luĭ; ci dar să urmezĭ negreșit precum poruncim.—*tolico pisah gpd.* 1806. Februarie 6.

Cod. XLIX, fila 242.

toporuluĭ pre un ţĕran. Isgonirea din Bucurescĭ şi ţeară a unuĭ vagabond se făcu în 1806, Maiŭ.

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Dumnéta Epistatule al Armăşieĭ, fiind-că aceştĭ douĭ anume Badea, ţiganul mŏnăstireĭ Cotrocenĭ şi Dinul, locuitorul ot . . . . . aŭ îndrăsnit de aŭ bătut pre alt locuitor anume . . . . . coperindu-l cu loviriĭ cu muchea toporuluĭ, care acel bătut s'aŭ arĕtat înaintea Domnieĭ mele de l'am vĕdut şi înşi-ne în trecerea nóstră pre la Herĕstrĕŭ, poruncim dar, ca luând pre numiţiĭ băĭăuşĭ de la al nostru Deli-Başă să-ĭ ducĭ la judecata Depertamentuluĭ de creminalion, ca să cerceteze pricina dupĕ orînduială, şi cu condica împreună să ni se facă arĕtare în scris. *tolico pisah god.*—1806, Ianuarie 19.

Cod XLIX, fila 241.

Porunca ce s'aŭ făcut pentru pricina arendiĭ luĭ Constantin Polcovnicul.

Către Ispravniciĭ din sud Prahova, ca să facă cercetare pentru moşia Ploeştoriĭ a Logofĕtuluĭ Iordache Slătineanu, ce o luase în arendă numitul Polcovnic şi aŭ stăpânit-o numitul lunĭ ḑece şi apoĭ i-aŭ luat moşia Vornicul Slătineanu părintele Logofĕtuluĭ Iordache cu cuvînt că aŭ făcut stricăciune la casă şi namestiĭ într'aceste ḑece lunĭ ce aŭ avut-o în arendă, să cerceteze ispravniciĭ ce stricăciune este acésta? şi cu cât preţ şi din ce vreme de maĭ înainte, seaŭ în cât aŭ avut-o în arendă numitul Polcovnic? şi să însciinţeze Mărieĭ sale pre larg cu pliroforie.—1806, Maiŭ 1.

Cod. XLIX, fila, 250.

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Poruncim Domnia mea Dumitale biv vel Bane, Epistatule al Spătărieĭ, ca pre aceştĭ maĭ jos numiţĭ: Alexe, Elefteriu de la Samacov, Elefteriu Mitelineu, şi Iane Ioan Mitelineu şi Teodor Peloponisiacul şi Iane Topologlu Mitelineu, pre cârĭ cincĭ să-ĭ trămiţĭ Dumnéta cu Zapciĭ spătărescĭ, ca să-ĭ trécă dincolo preste Dunăre şi să aducă orînduiţiĭ zapciĭ teşcherea de la al nostru Capichechaia de urmarea porunceĭ, iar pre Scarlat carele este român şi se află însurat la Rômnicul din Vâlcea, poruncim ca iarăş cu Zapciu spătăresc să-l trămiţĭ înapoĭ la locul sĕŭ, adecă la Rômnic, şi să aducă Zapciul adeverinţă ispravnicilor Vâlceĭ de sĕvîrşirea porunceĭ. *tolico pisah gpd.*—1806, Februarie 18.

Cod. XLIX, fila 243.

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele, Dumnéta biv vel Bane, Epistatule al Spătărieĭ, fiind-că acest Iane Cavaful se afla âmblând aicĭ în Bucurescĭ fără de nicĭ un căpătâiŭ, şi nu este trebuincios de nicĭ o slujbă, poruncim dar, ca rădicându-l să-l trămiţĭ cu Zapciu spătăresc ca să-l ducă şi să-l trécă dincolo preste hotarul ţĕriĭ, în Focşaniĭ Moldoveĭ, de unde să nu maĭ aibă voie a se maĭ întórce înapoĭ. *tolico pisah gpd.*— 1806, Maiŭ 1.

In 1806, Clucerul Tomiţa Creţulescu este pus sub interdicţiune ca cheltuitor în avereaĭ.

S'aŭ făcut pitac către Starostea de negustorĭ, ca să dee în scire tuturor negustorilor de prin târg, ca nimenea din eĭ să nu se încredinţeze a da marfă în veresie seaŭ banĭ împrumut Clucerului Tomiţi Creţulescu fără de voia şi scirea taică-sĕŭ, că cel ce va da, să scie că are a rĕmânea păgubaşĭ. — 1806, Iulie 24.

Cod. LXIX, fila 258.

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Prea Sfinţia ta Părinte Mitropolite, iubitorilor de Dumneḑeŭ sfinţiilor vóstre Episcopĭ şi Dumnéta biv vel Bane Dumitrache Ghica şi Dumnéta biv vel Bane Dumitrache Racoviţă şi Dumnéta biv vel Bane Costache Ghica, Dumnéta biv vel Vornice Golescule şi Dumnéta vel Logofĕt de ţeara de sus Gregorie Ghica şi Dumnéta biv vel Vornice Barbule Văcărescule şi Dumnéta biv vel Clucer Dumitrache Fotache, judecătorule de la Depertamentul de opt, şi Dumnéta biv vel Căminar Nestore, şi Dumnéta biv vel Paharnicel Dimitrache Varlaame, judecătorule de la Depertamentul de şépte, fiind-că pentru cererea ce fac de o sumă de banĭ Dumnélor boerĭĭ Creţulescĭĭ, de la Dumnélor boerĭĭ Brâncoveni, încă de la lét 1804, Martie 20, s'aŭ orînduit pricina în cercetarea sfinţiilor vóstre şi a Dumnévóstră, după care însă până acum nefăcêndu-se vre-o urmare şi Dumnélor boerĭĭ Creţulescĭ neîncetat făcênd supĕrare prin jălbĭ şi cerênd să dee sĕvîrşire acesteĭ pricinĭ; iată dar şi acum de isnóvă poruncim, ca adunêndu-vĕ cu toţiĭ la un loc, să mijlociţĭ întêiŭ în tot chipul spre a le face vre-o împăciuire şi învoire între Dumnélor, care acésta este cea maĭ bună şi maĭ cu cuviinţă, ca să nu ajungă tréba a intra în judecată, iar de nu va fi prin putinţă nicĭ într'un chip a se invoi, atunci să faceţĭ arĕtare prin anafora cu Zapciul cel orînduit Vătav de aproḑĭ. — 1806, Aprilie 16.

Cod. XLIX, fila 248.

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Cinsiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele, Dumnéta biv vel Vistier Constantine Filipescule şi Dumnéta vel Logofĕt de ţeara de sus Isaac Ralet, fiind-că asupra prigonireĭ ce este între Paharnicésa Elinca Fălcoianca cu soţul sĕŭ Paharnicul Ioan Fălcoianu, din cercetările ce s'aŭ făcut, atât de prea Sfinţia sa părintele Mitropolit şi de alte obraze, de Dumnélor boerĭ, carĭ unĭĭ aŭ fost ceruţĭ din partea Dumneaeĭ Vorniceseĭ Ecaterini Greceancăĭ, muma numiteĭ Paharniceseĭ şi alţiĭ din partea Paharniculuĭ, cum şi în cele de pre urmă chiar şi la Divan înaintea Domnieĭ mele, faţă cu amêndouĕ părţile cercetându-se, după urmările şi herecheturile care până acum s'aŭ purtat şi unul şi altul, se găsesc amêndouĭ rĕĭ economĭ şi risipitorĭ, din care pricină a economieĭ şi a cheltuelelor celor fără calĕ şi preste mĕsură, este vĕḑut de faţă că după ce s'aŭ esterisit casa acésta de atâtea acareturĭ şi scule şi altele, înstrĕinându-se cu vînḑĕrĭ pre la mânĭ străine, când una, când alta, apoĭ aŭ catandesit acum şi sub datorie de o îndestulată sumă, şi fiind-că şi cele ce până

Moratorii continuă a se da de către Domnitorul Constantin Ipsilante, de şi nu în aşa de mare numĕr ca în trecut [1].

---

acum aŭ scăpat nevîndute şi nerăsipite, de se vor lăsa a se afla tot la mânile, lor negreşit trebue să le răpue şi pre acelea, cu care făcêndu-se cea de istov prăpădenie a caseĭ, urméză apoĭ să rĕmâe nevrăstnicul copil col aŭ, la cea maĭ adâncă sĕrăcie, n'am găsit cu cale Domnia mea a se lăsa nevrêstnicul acela la o aşa desĕvîrşită stingere, care curge din prósta minte a părinţilor luĭ, ci ca o datorie ce este a nóstră a griji pentru un nevrêstnic ca acesta, ce se află a avea acest fel de părinţĭ fără durere, am hotărît să se iae din mânile lor tot avutul ce va fi mişcător şi nemişcător, atât al Paharniculuĭ, cât şi zestrea Paharniceseĭ, şi să se dee sub Epitropie de obraze alese şi cu frica luĭ Dumneẓeŭ; decĭ fiind-că Dumnévóstră amêndouĭ ca unĭĭ ce sunteţĭ din ceĭ maĭ de aprópe rude aĭ numiţilor, datorie aveţĭ netăgăduită a vĕ osîrdui pentru acest nevrêstnic ce se cobóră din moşiĭ luĭ, carĭ aŭ lăsat o casă că aceea, îndestulată cu atâtea acareturĭ, cum este sciut; iată vĕ orînduim Domnia mea pre Dumnéta şi pre biv al doŭilea Vistier Gheorghiţă, Epitropĭ acesteĭ case şi printr'acest domnescul nostru pitac, volnicim şi poruncim ca câte treĭ împreună să luaţĭ din mânile maĭ sus numiţilor în zaptul şi stăpânirea Dumnévóstră tótă averea lor mişcătóre şi nemişcătóre, atât pareusia cât va fi a Paharniculuĭ, cât şi zestrea Paharniceseĭ câtă va fi, pre care împreunându-le şi făcêndu-le o casă, din venitul lor să se dee trebuinciósa cheltuială, atât Paharniculuĭ cât şi Paharniceseĭ, cât şi nevrêstniculuĭ fiŭ al lor ce se află în lăuntru, pre cât însă veţĭ chibzui şi veţĭ găsi Dumnévóstră cu cale dupĕ starea venituluĭ şi dupĕ suma datorieĭ în care se află acum casa, de care să şi aveţĭ Dumnévóstră cea maĭ întêiŭ îngrijire pentru datorie, metaherisind cele maĭ iscusite mijlóce, ca din an în an să se împuţineze datoria şi dupĕ ce se va istovi plata datorieĭ, apoĭ prisosul ce va fi să se strîngă şi să se păstreze ca să fie iarăş pentru nevrêstnicul acela când 'şĭ va veni în vêrstă; ci dar urmând Dumnévóstră precum poruncim, să vĕ siliţĭ pentru cea maĭ bună adăogare şi sporire a caseĭ, care o şi nădĕjduim fără îndoială şi o cerem de la Dumnévóstră. *tolico pisah gpd.*—1806, Iulie 21.

Cod. XLIX, fila 246—247.

1. Veḑĭ şi la pag. 530.

Anaforaoa în dosul jălbeĭ Stolniculuĭ Constantin Predescu.

Prea Înălţate Dómne.

Ascultând luminata poruncă, arĕtăm Înălţimeĭ Tale, ca arĕtarea ce face Dumnéluĭ Stolnicul Constantin printr'acéstă jalbă este adevĕrată, pentru că dupĕ mórtea rĕposatuluĭ proin-Mitropolit Filaret, prin cea de atuncĭ chibzuire şi găsire cu cale, s'a dat însărcinare Epitropieĭ caseĭ rĕposatuluĭ asupra Pitaruluĭ Gheorghe, ca din pereusia rĕposatuluĭ să 'ĭ plătéscă datoriile, atât cele ce până atuncĭ era arĕtate şi vĕḑute, cât şi alte datoriĭ câte în urmă se vor dovedi, din care aŭ şi plătit Pitarul Gheorghe până la mórtea sa cea maĭ multă parte, dar tot aŭ maĭ rĕmas o îndestulată sumă a se plăti de acum înainte, pentru a cărora plată nu este alt mijloc decât a se vinde câte-va acareturĭ ale rĕposatuluĭ ce aŭ maĭ rĕmas nevîndute până acum, care acaretorĭ de se

*

In Septembrie 1805, Constantin Ipsilante dă un nizam prin care cere Mitropolitului să facă deosebire între *o carte de blăstem* şi o supunere la jurământ, în coprinderea următóre :

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolite, la unele prigoniri de pricini ce se cercetéză atât de judecata Dumnélor veliţilor boeri, cât şi de alte judecăţi, trebuinţă fiind a face jurământ vre-una din prigonitórele părţi şi găsindu-se acésta cu cale şi de către judecată, vedem că în loc de a li se da jurământ, li se dă carte de blăstem, cu cuvînt că amêndouĕ acestea ar fi avênd tot o putere, pentru care sciut este prea Sfinţiei tale, că dupĕ pravilă, jurământul are deosebire de cartea de blsătem, căci cartea de blăstem se dă de pravilă numai drept *opini* (?) iar jurământul face dovadă, şi măcar că este sciut Domniei mele, că acésta se urméză de către prea Sfinţia ta ca un lucru óreş-ce mai uşor şi nevătĕmător până într'atât, cât este puterea jurământului, dar fiind-că Domnia mea vedem asupra judecăţilor mai pre toţi că nu se sfiesc de blestem şi pre cei mai mulţi că se sfiesc de jurământ, şi fiind-că cartea de blăstem este un lucru mai obişnuit şi nesfiindu-se de acésta cei ce aŭ prigoniri şi de aceea şi se prelungesc fórte unele judecăţi, încât nu mai aŭ sfîrşit, iar jurământul pricinuind o grabnică mai cu deosebire la cugetele lor, se desluşesce şi se desface curênd orî-ce judecată ; de aceea dar urméză ca şi prea Sfinţia ta să daĭ poruncă clericilor

---

vor vinde acum într'acéstă următóre turburată vreme, urméză negreşit a se vinde fără de preţ şi a se lepĕda acareturile pre nimic şi cuviinciósă este cererea ce face Stolnicul spre a fi casa păsuită cu un soroc de un an de către datornicĭ, de care şi găsim cu cale cu luminata porunca Măiiei Tale sa se dee soroc de un an, ca dóră întru acésta diastimă va face Dumneḑeŭ milă a se mai linisci vremile, când atunci şi lucrurile se pot vinde cu preţul lor şi datornicii îşĭ iaŭ drepte datoriile lor fără a se păgubi în vre-un chip, iar hotârîrea rĕmâne la Înălţimea Ta.

Dosofteiŭ al Ungro-Vlachiei, Nectarî Rômnic, Iosif Argeş, Constantie Buzĕŭ, Dumitrache Ghica Ban, Constantin Filipescu, Radu Golescu, Isaac Ralet.

Iŵ Constantin Alexandru Voevod.

Cu cale fiind anaforaoa părinţilor Archiereĭ şi a Dumnélor boerilor, primită este Domniei mele pre care o întărim şi poruncim să aibă casa acéste păsuială de către toţi datornicii, în soroc de acum până la un an, în care vreme nicĭ unul din datornicĭ, nicĭ un fel de supĕrare cu cererea datoriei sale să nu facă, până le împlinirea soroculuĭ ce s'aŭ ḑis.—1807, Martie 9.

Cod. XLVIII, fila 41.

a urma de acum înainte întocmaĭ după hotărîrea judecăţilor de unde se trimet aicĭ la Sfânta Mitropolie ceĭ ce să prigonesc, spre a se da adecă carte de blestem la cel ce se se găsesce cu cale de judecată, iar la ceĭ ce hotărăsce, jurămînt, asemenea să li se de jurămînt, cu care acest mijloc şi orînduiala prăvilelor se păzesce şi ceĭ ce se prigonesc rĕmân mulţămiţĭ neavênd alt cuvînt de pricinuire şi judecăţile se taie fără de prelungire. *tolico pisah gpd.*— 1805, Septembre 19.[1]

*

Orĭ cât din actele sale Constantin Ipsilante se vede că era destul de bun justiţier, el nu admitea în petiţiunile ce i se adresaŭ, un stil ceva maĭ energic.

Aşa vedem, că un individ s'a jăluit luĭ Vodă fiind în slujba Domnéscă. Jalba nu a plăcut însă Domnitorului, căcĭ era prea energică. Decĭ Constantin A. Ipsilante ordonă marelui Cămăraş:

«Fiind-că jăluitorul acesta se află în slujba Domnieĭ, poruncim să ne aducĭ aminte ca să 'l miluim la cererea ce face, iar pre scriitorul jălbeĭ acestia aducêndu'l înaintea Dumitale să 'ĭ daĭ 100 toiage la falangă.—1804, Noembre 4.[2]

Un alt cas:

Fostul Egumen de la Sf. George se jăluește Domnilorului la 4 Februarie 1805. Coprinsul jălbeĭ nu 'ĭ place luĭ Vodă şi Domnitorul pune resoluţiunea acésta:

«Dumnéta vel Logofĕt de ţeara de sus, să paratirisescĭ cu mare luare aminte pre jăluitorul acesta şi să veţĭ bine nu cum-va să fi înnebunit? şi de veĭ vedea cu adevĕrat că este nebun, să 'l trimiţĭ Dumnéta la Sărindar, să 'ĭ citéscă sfintele bisericescĭ rugăciunĭ pentru îndreptarea minţeĭ luĭ, fiind-că este pĕcat a se perde omul într'acéstă patimă».— 1805, Februarie 4.[3]

Cu bună sémă Constantin Ipsilante nu iubia să i se facă opositiune. Un *învĕţător*, bine vĕdut de boerĭi din Craiova, dar considerat de Vodă ca un opozant periculos, este obligat să se mute din Craiova. Boerĭi Craioveni cerură Domnitorului ca pre acest dascăl,

1. Cod. XLIX, fila 235.
2. Cod. XXXVII, fila 149.
3. Cod. XXXVII, fila 170 verso.

Dumitru, să-l căpătuéscă făcêndu-l judecător acolo, iar Vodă le răspunde:

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Cinstiţilor şi credincioşi boerilor Domnieĭ mele, Dumnéta Caimacane al Craioveĭ şi Dumnévóstră boerilor Divanuluĭ nostru de acolo sănĕtate, am vĕḑut Domnia mea însciinţarea ce faceţĭ de la 22 ale acesteĭ lunĭ pentru un Dascăl Dimitrie, pre carele 'l cereţĭ să'l orînduim Domnia mea judecător la vre-un loc din judecătoriile de aicĭ din Craiova, de care încă până a nu ne scrie Dumnévóstră, era să vi se triméţă porunca Domnieĭ mele pentru omul acesta, dară din îngrijirea altor pricinĭ şi trebĭ ale Domnieĭ ce s'aŭ urmat întru aceste ḑile nu vi s'aŭ scris, acum iată vĕ scrim că acest numit dascăl este fórte netrebnic, pricinuitor de turburărĭ şi amestecător între ceĭ de acolo, care nu numaĭ judecător nu se cade a fi, ci nicĭ a maĭ lŏcui acolo în Craiova nu este slobod, şi de este însurat precum ḑiceţĭ, să 'şĭ iae muerea împreună şi să se ducă aiurea la vre-un judeţ ca să se sĕlăşluească: de care acésta vĕ şi poruncim Domnia mea, să o şi puneţĭ Dumnévóstră în faptă acum fără de zăbavă, ca să'l isgoniţĭ adecă de acolo, şi să se ducă a locui afară la vre-unul din satele judeţelor; aşa să urmaţĭ negreşit şi fiţĭ sănĕtoşĭ.—1804, Ianuarie 28.[1]

*

Regimul închisorilor orĭ temniţelor este una din preocupaţiunile luĭ Constantin Ipsilante. El reguléză să se repare vechia temniţă, să se construiască un noŭ local de închisorĭ. Acest noŭ local va coprinde un local deosebit pentru asasinĭ, altul pentru ceĭ cu simple vine de hoţiĭ, ba chiar şi o separaţiune pentru arestul preventiv şi un spital pentru arestaţĭ. Domnitorul dă din chiar caseta sa o parte din baniĭ necesarĭ construcţiuneĭ şi dispune să fie încălḑite închisorile iarna şi să 'şĭ aibă mâncarea ceĭ închişĭ, ca să nu maĭ presinte spectacolul de a fi duşĭ să cerşetorésc pre la casele boerescĭ şi neguţĕtorescĭ, ca să aibă cu ce să trăiască în închisóre, ceea-ce de multe orĭ le dedea ocasiune chiar de a fugi de sub escortă, ba une-orĭ cu uciderea escorteĭ.

Dăm în note actele relative la aceste noue construcţiunĭ de închisorĭ[2], carĭ aduc explicaţiunĭ de diverse împrejurărĭ relative.

1. Cod. XLIX, fila 136.

2. *Hrisovul Vorniculuĭ Grădişteanu pentru taleră 1000 din vama Ploescĭ.*

Fiind-că între alte obştescĭ lucruri, care nu numaĭ trebue să fie bine păzite şi neclintite din starea lor, ci încă maĭ multă întregime şi îndestulare

Cu deosebire se cade să subliniem în aceste acte inteligenta dispoşiţiune cerută de Divan şi de Domnitor, ca să existe o separaţiune

---

se cade a avea, este şi locul Domnesc al temniţilor de vinovaţĭ cu zidurile lor, pre care găsindu-le Domnia mea la o próstă stare, strîmte, dărăpĕnate şi fără de trebuinciósele împrejmuirĭ, unde nu numaĭ vinovaţiĭ când li se întêmplă vre-unora bólă neavênd vre-un loc de spital a se deosebi, de multe orĭ se încingea bóla între dînşiĭ bolnăvindu-se şi ceĭ sănătoşĭ, din care li se întêmplă mórtea la mulţĭ, cum şi ceĭ cu bănuială de vinovaţĭ pătimea, stând la o închisóre împreună cu ceĭ vinovaţĭ şi ucigaşĭ, nefiind vre-un loc de închisóre deosebit, de a se ţine până a se cerceta şi a 'şĭ găsi îndreptarea lor, ci nicĭ judecătoriĭ aceluĭ Depertament de cremenalion, şi ceĭ-l-alţĭ zapciĭ aĭ puşcărieĭ, nu avea o stare precum se cade aprópe de puşcărie ca să caute cu lesnire pricinile vinovaţilor, ci ămblă din loc în loc, drept aceea dar, ca un lucru ce este mult cuviincios aicĭ lângă scaunul Domnieĭ, unde de prin tóte părţile ţĕreĭ se aduc feluri de vinovaţĭ şi cu bănuelĭ de vinovaţĭ, a se afla la locul puşcăriilor cu stări deosebite de închisorĭ şi cu împrejmuirile lor cele trebuincióse îndestulare, avênd şi îngrădirea curţeĭ lor precum se cade; nu am lipsit Domnia mea între alte obştescĭ lucrurĭ ce am bine voit a lucra şi a săvîrşi într'acéstă ţeară şi politie, a o pune şi acésta în faptă, şi încă până a nu se întêmpla primejdia foculuĭ, am zidit şi am făcut din noŭ maĭ întêiŭ un Depertament îndestulat cu odăĭ sus şi jos pentru judecĕtorĭ şi zapciĭ, un spital pentru vinovaţiĭ bolnavĭ şi un gros pentru ceĭ cu bănuială de vinovaţĭ, de a nu pătimi împreună cu vinovaţiĭ şi ucigaşiĭ la o închisóre până a se cerceta şi a se îndrepta, împlinind şi zidurile ce era de lipsă şi dărăpĕnate ale puşcărieĭ şi alte împrejmuirĭ făcênd; unde fiind trebuinciósă la cea dimprejur îngrădire şi zidire a închiderii curţiĭ, ca să alégă şi să descopere locul ce este Domnesc al puşcărieĭ, pre unde şi cât este, am fost rînduit Domnia mea hotarnic pre Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele vel Vornic Barbu Văcărescu, de l'aŭ mĕsurat, l'aŭ ales, şi l'aŭ descoperit, la a căruia alegere nefiind mulţămit Dumnéluĭ biv vel Vornic Grădişteanu ce avea în chirie luate zidurile temniţeĭ vechĭ, care aŭ fost afiorisite preoţilor bisericilor Domnescĭ cu locul lor, ne-aŭ dat apelaţie ţicênd că s'ar fi năpăstuit la alegerea ce a făcut Dumnéluĭ Vornicul Barbu Văcărescu, după a căruia apelaţie am rînduit Domnia mea într'adins judecătorĭ pre Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭĭ Domnieĭ mele vel Ban Manolache Brâncoveanu şi biv vel Ban Costache Ghica Epistatul logofeţiilor marĭ, carĭ prin cercetarea ce aŭ făcut, de faţă fiind şi vechilul Dumnéluĭ Vornic Grădişteanu, cum şi prin vederea Dumnélor la faţa loculuĭ luând pliroforia pricineĭ ne-aŭ arĕtat prin anafora şi prin hartă deosebită starea locurilor, curgerea pricineĭ în ce chip s'aŭ dovedit şi dreptatea în ce chip urméză, cum că preoţiĭ bisericilor Domnescĭ pre lângă zidurile acelea ale temniţeĭ vechĭ, ce le-aŭ avut afiorisite, întinţêndu-se, a fost împresurat şi din locul ce era sterp al puşcărieĭ, afară din cuprinsul zidurilor, atât sus cât şi din jos, precum şi în dosul zidurilor în curtea puşcărieĭ şi l'aŭ fost închiriat la Vornic de împreună cu zidurile vechĭ, adăogênd la zapisul lor şi lucru ce nu era afiorisit, unde aŭ fost făcut Dumnéluĭ Vornicul nu numaĭ în zidurile vechĭ unele prăvăliĭ, ci şi din sus şi din josul lor pre loc Domnesc al puşcăriilor, după care acele zapise

între temniţa osîndiţilor şi între închisórea celor arestaţi preventiv

---

ale preoţilor, măcar că Dumnéluĭ Vornicul Grădişteanu cerea să 'şĭ aibă stăpânirea, adecă şi pre locurile ce aŭ fost sterpe din susul şi din josul zidurilor temniţeĭ vechĭ, cum şi din dosul zidurilor, dar judecata şi dreptatea n'aŭ găsit cu cale, pentru că citind hrisóvele de afieroma preoţilor, nu s'aŭ găsit scriind alte decât zidurile temniţeĭ vechĭ cu locurile lor, adecă locul de sub dênsele; drept aceea nu putea preoţiĭ să închirieze şi lucru ce nu le era afiorisit; maĭ vêrtos dic Dumnélor orînduiţiĭ boerĭ judecătorĭ, că şi chiar dovadă bună să fie că ar fi dat bisericeĭ acele sterpurĭ danie, nu poate opri acum Domnia de a nu le lua ca locurĭ Demnescĭ la trebuinţa ce este pentru lucrul obştesc ce se face cu înnoirea puşcărieĭ, dupĕ cum pre larg se coprinde aceste tóte în anaforaoa ce ne aŭ făcut Dumnélor orînduiţiĭ boerĭ judecătorĭ, la trecuta lună luĭ Iulie 15; a cărora anafora citindu-se înaintea Domnieĭ mele de impreună şi cu apelaţia, ce în urmă ne-aŭ dat Dumnéluĭ Vornicul Grădişteanu şi cu iubire de dreptate făcênd şi Domnia mea cuviinciósă chibzuire, n'am găsit a avea nicĭ preoţiĭ, nicĭ Dumnéluĭ Vornicul Grădişteanu vre-un cuvînt vrednic şi drept de împotrivire la câte aŭ găsit judecata cu cale şi aşa fiind anaforaoa Dumnélor boerilor cu cale, o am buirdisit Domnia mea încă de la August 6, iar în urmă, dupĕ primejdia ce s'a întîmplat a foculuĭ, arĕnd tóte acele prăvăliĭ, atât cele făcute pre locurile sterpe, cât şi cele ce era în zidirea temniţeĭ vechĭ, aŭ rĕmas numitele locurĭ slobode, cât şi temniţa ce aŭ avut'o preoţiĭ afiorisită numaĭ cu zidurile vechĭ ale eĭ, fără de a avea acum Dumnéluĭ Vornicul vre-un fel de bina . . . . nicĭ în zidirile vechĭ, nicĭ pre locurile sterpe, care locurĭ sterpe fiind fost, dupĕ cum s'aŭ dis maĭ sus dintru început şi până acum Domnescĭ neînchinate, cum şi zidurile temniţeĭ vechĭ cu locul de sub dênsele, fiind trebuincióse a rĕmâne de aicĭ înainte pre seama puşcărieĭ, care acésta trebuinţă fiind şi Dumnéluĭ Vorniculuĭ cunoscută, că este întru adevĕr obştesc şi cu cale, s'aŭ luat dar tóte acestea pre seama Domnieĭ pentru trebuinţa puşcărieĭ, dar şi Dumnéluĭ Vornicul Grădişteanu pentru ca să se dee acea ce aŭ avut în zidirile vechĭ ale temniţeĭ, carĭ eraŭ cu adevĕrat afiorisite preoţilor şi în puterea aceĭ afiorome le închiriază preoţiĭ la Dumnéluĭ Vornicul şi făcuse Dumnéluĭ într'ênsele unele prăvăliĭ, cum şi pentru musaadéoa ce i se făcu sêla ţinerea a treĭ prăvăliĭ de pre sterpul de din jos, care apucaseră de se făcuseră, deşi lipsesc acum cu totul acele sădirĭ ale Dumnéluĭ din primejdia foculuĭ ce s'aŭ întêmplat, n'am primit însă Domnia mea a lăsa păgubit de folosul chiriilor ce ar fi putut lua cu înnoirea lor, precum nicĭ pre preoţiĭ Domnescĭ carĭ aŭ avut acea afieromă şi milă domnéseă a zidirilor temniţeĭ vechĭ, nu îĭ isterisim de venitul chirieĭ aceea ce lua de la Dumnéluĭ Vornicul, ci pentru ca şi trebuinţa puşcăriilor ce o aŭ de aceste zidirĭ ale temniţeĭ vechĭ şi de locurile sterpe să se împlinéscă ca un lucru obştesc ce este şi dreptatea afieromi Domnescĭ să spăzéscă, nicĭ să nu se păgubeze, nicĭ Dumnéluĭ Vornicul de folosul sădirilor, nicĭ preoţiĭ de mila afieromi, am cercetat câtă chirie lua Dumnéluĭ Vornicu de la tóte acele prăvăliĭ şi ne-aŭ arĕtat însuşĭ Dumnéluĭ prin fóie, că să adună chiria ce se lua de la tóte până la talerĭ 1500 pre an, din care da preoţilor talerĭ 150: decĭ Domnia mea am bine-voit de am adaogat cu prisos acest venit şi am ho-

saŭ autorĭ de fapte maĭ uşóre. In coprinsul curţeĭ temniţeĭ este a se

---

tărît; ca pre tot anul să i se dee câte taleri 150 ce aŭ luat bisericele, din vama Ploescilor, preste baniĭ cumpĕrătoriĭ, osebit taleri 150 ce aŭ a lua bisericele din vama Ploescilor prin deosebite hrisóve ce li s'aŭ dat, la care sumă de taleri 2000 urmézĕ a fi şi Dumnéluĭ bine mulţămit, pentru că şi de s'aŭ maĭ înălţat într'acesta vreme chiriile prăvăliilor şi s'aŭ maĭ adăogat cu deosebire din cât era maĭ înainte, dar şi cheltuială îndestulată era a face Dumnéluĭ la prefacerea şi înoirea lor; pentru care am şi dat Domnia mea acest Domnescul nostru hrisov de întărire, atât pentru ca să se scie, că zidurile temniţeĭ vechĭ aŭ rĕmas de aicĭ înainte pre seama puşcărieĭ precum aŭ fost din vechime, cât şi pentru ca să se urmeze şi să se păzéscă a Dumnéluĭ Vorniculuĭ Grădişteanu în tótă vremea acésta hotărîre spre a i se da tot-d'a-una numita sumă de taleri 2000 pre an din vama Ploescilor; pentru care şi poruncim Dumnéluĭ cinstituluĭ şi credinciosuluĭ boeruluĭ Domnieĭ mele biv vel Ban..... Epistatul logofeţiilor, să îngrijescĭ a se pune acesta în ponturile de vînzarea vămilor, spre a sci cumpărătoriĭ că cel ce va cumpĕra vama Ploescilor, are a da la Dumnéluĭ Vornicul Grădişteanu aceştĭ taleri 2000, preste baniĭ Cămăreĭ, şi osebit aceĭ taleri 150 preoţilor dupĕ osebit hrisov ce li s'aŭ dat şi lor; şi am pus mărturie la acéstă hotărîre pre Dumnélor cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Manolache, Brâncoveanu vel Ban, Constantin, Ghica vel Ban Epistatul logofeţiilor marĭ, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Constantin Filipescu vel Vistier, Stefan Văcărescu vel Vornic, de ţeara de sus, Grigore Brâncoveanu vel Vornic de ţeara de jos, Barbul Stirbeiu vel Vornic, Barbul Văcărescul vel Vornic, Scarlat Slătineanu vel Vornic al Obştirilor, Petre Ritoridi vel Vornic al politeĭ, Dumitrache Racoviţă vel Clucer, Mihai Racoviţă vel Paharnic, Pan Scarlat Filipescu vel Stolnic, Alexandru Negre vel Comis, Dumitraşco Cornea vel Sluger, etc., şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul al treilea dintru întĕia domnie a Domnieĭ mele aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la Hristos 1804, Octombrie 5 de Chiriţă logofĕt de Divan.

Cod. XLXI. filu 258.

Prea Înălţate Dómne.

Insciinţăm Măriteĭ tale că închisórea temniţeĭ puşcărieĭ fiind zidită din vechime, aŭ ajuns la mare dĕrăpĕnare, amenințându-se merimetul eĭ şi maĭ înainte se afla două închisorĭ deosebite tot sub un acoperĕmînt, şi se uşura mulţimea vinovaţilor, iar acum rĕmâind maĭ la un loc închisórea întru acest urmĕtor an, din nepurtarea de grijă a celor orînduiţĭ la trebile puşcărieĭ în două rînduri s'aŭ spart temniţa nóptea de către vinovaţĭ, şi aŭ fugit câţĭ aŭ putut scăpa de la închisóre şi deosebit că nu are nicĭ înlesnire spre a se încălzi cu foc închisórea în vreme de iarnă, neavênd ogeac spre răsuflare, din care pricină a putóreĭ şi maĭ ales a fumuluĭ cărbunilor ce se obicĭnuesce, încingându-se ceĭ închişĭ de bóla lăngóreĭ aŭ murit ceĭ maĭ mulţĭ vinovaţĭ, aşişderea şi trebile judecăţilor acestuĭ Depertament, din nechibzuire s'aŭ urmat până acum cu rea orînduială, strĕmutându-se casa judecăţilor din loc în loc şi plătindu-se

zidi şi local pentru «Depertamentul de *Criminalion*» ca să nu mai se plătéscă chirii.

---

chirie de către Armăşie, neavênd înlesnirea trebilor, mai vêrtos în vreme de iarnă, când nici lemne de foc pentru încălḑirea Depertamentului nu se dădu pre datorie de la Dumnéluĭ Epistatul Armăşieĭ; vḕḑênd dar aceste împotrivă urmări, chibzuirăm la tóte a se face îndreptare şi chiămând pre mai mare Başa Lazăr Polcovnicul, i s'aŭ arĕtat dĕrăpĕnarea temniţeĭ, şi locul în curtea puşcărieĭ, unde póte să se zidéscă casă acestuĭ Depertament, însă atât pentru judecăţi cât şi cancelaria avênd fost sub acestea alte douĕ odăi care să fie una pentru zapciiĭ paznicĭ şi alta pentru închiderea ce se întêmplă unor obraze deosebite, asemenea să se mai facă şi altă închisóre pentru ceĭ ce sunt cu vini uşóre; pentru care făcênd socotélă mai mare Başa, aŭ dat fóie că acestea tóte se pot face cu taleri 8155, care socotélă vḕḑênd-o nu se socoti primită, pentru-că póte să facă cu mai puţină cheltuială, adecă cu taleri 5750; deci socotindu-se că cu acésta sumă de pre urmă pote a se face Depertamentul şi deosebit grosul cum şi meremetul temniţeĭ, am chibzuit loc de unde să se împlinéscă şi ḑicem, de va fi primit Măriei tale, ca din venitul puşcărieĭ să se dee taleri 1500, pentru ca să nu mai plătéscă chirie Dumnélui vel Armaş strĕmutând pre judecătorĭ din casă în casă şi, taleri 2250 să se împlinéscă de la toţĭ ţiganiĭ Domnescĭ dajnicĭ ce s'aŭ socotit a da fieş-care liude câte taleri unul şi jumĕtate, iar nu mai mult şi cusurul taleri 2000 de la cutia de milostenie şi de la spitalul ot Dudescĭ, iar pentru orînduiala lemnelor în vreme de iarnă spre încălḑirea temniţelor şi a Depertamentului, fiind-că slujitoriĭ armaşi dupĕ obiceiŭ sunt datorĭ şi daŭ într'un an odată câte un car de lemne, ḑicem să se deosibéscă, aducênd fieş-care slujitor în vreme cuviincióşă aceste lemne, adunându-se tóte la suma de 150 care şi cu acest chip nici Armăşia nu va avea îngrijirea să cumpere lemne, *cum nici vinovaţii să âmble per afară cerşind milostenie, avênd şi pânea şi luminările* ce li se daŭ din mila Măriei tale, pentru-că fiind sloboḑi de a âmbla pre afară, în multe rinduri aŭ scăpat mulţi dintr'înşiĭ şi aŭ lucrat fapte necuviincióse, omorînd şi pre paznicii lor ca să scape; hotărîrea cea deseĭvîrşită rĕmâne a se face de către Inălţimea ta.—1803, Decembrie 18.

Teodorache Fotino Serdar.

Iŵ Constantin Alexandru Voevod.

Trebuinţă fiind în adevĕr de a se face negreşit atât meremetul vechilor închisorĭ de temniţĭ, cât şi un Depertament în curtea puşcărieĭ pentru adunarea judecătorilor şi pentru căutarea trebilor, şi un gros deosebit dupĕ alĕturatul resmul ce ni s'aŭ arĕtat, cum şi pentru cheltuiala ce trebuie de taleri cincĭ miĭ şeapte sute cincĭ-zecĭ, cu care ne arată Serdarul Fotino că se pot sĕvîrşi acestea, fiind primit Domnieĭ mele şi cu cale mijlocul ce ni se arată, de unde adecă să se dee aceştĭ baniĭ, poruncim Domnia mea Domnieĭ tale vel Armaş, ca de în venitul puşcărieĭ să daĭ taleri una mie cincĭ sute, se împlinescĭ şi de la toţĭ ţiganiĭ Domnescĭ pre fieş-care liudă câte taleri unu şi jumĕtate, iar nu mai mult, grijind însă ca nu cum-va cu pricina acésta să se facă de către zapciĭ armăşescĭ vre-un cătahrisis a supĕra pre ţiganĭ mai mult;

Construcţiunile acestea se făcură, nu rămaseră numaĭ în stare de proiect, dar nu târdiŭ arseră.

*

Un pitac important de la Constantin Ipsilante e cel din 17 Octombre 1804, prin care desaprobă şi opresce torturele aplicate la ţiganĭ alt cum de cât prin judecată [1].

---

aşişderea şi din venitul spitalurilor marĭ poruncim Domnia mea Dumnévóstră cinstiţilor şi credincioşilor Domnieĭ mele Epitropilor, să daţĭ talerĭ 1500, fiind-că cutia milostenieĭ n'are stare, a da şi la acéstă trebuinţă cevaşĭ, precum este sciut, şi aceĭ talerĭ 500 ce maĭ lipsesc pînă la suma de talerĭ 5750, ĭĭ vom da de la Domnia mea; aşişderea poruncim Domnieĭ tale vel Armaş, ca să facĭ orînduială slujitorilor Armaşĭ, în loc de aceĭ câte talerĭ douĭ şi jumĕtate ce daŭ într'un an, să aducă câte un car de lemne, care să se adune la suma de una sută cincĭ-ḑecĭ care, pentru încălḑirea Depertamentuluĭ şi a temniţeĭ vinovaţilor, carĭ să lipséscă cu totul a nu maĭ eşi pre afără dupĕ cerşitul de milostenie, pentru care rînduim Domnia mea pre Dumnéta credincios boerule al Domnieĭ mele biv vel Serdar Teodorache Fotino, judecătorule al Depertamentuluĭ, Epistat asupra acestuĭ meremet şi a facereĭ numitelor binale, ca însuşĭ să îngrijescĭ a se face şi începerea acum de a intra în lucru şi de a se şi sĕvîrşi, grijind că atât meremetul a douĕ închisorĭ vechĭ ale temniţeĭ să se facă cu tărie desĕvîrşit, din care una orînduim să fie pentru ucigaşiĭ ce aŭ făcut morţĭ, iară alta să fie pentru ceĭ carĭ sunt numaĭ cu alte vinĭ de hoţiĭ, cât şi celel-alte namestiĭ să se facă temeinice şi bune, unde într'acel gros ce este să se facă noŭ, aŭ de a se băga de una dată ceĭ ce se aduc cu pricină de faptă hoţéscă, şi apoĭ dupĕ cercetarea judecaţeĭ, găsindu-se vinovaţĭ ucigaşĭ, să se pue în orînduita temniţă ce am ḑis a ucigaşilor, iar ceĭ-l-alţĭ ce vor fi numaĭ în vină de hoţie să se pue în cea-l-altă orînduită temniţă a lor, poruncim însă ca lângă temniţele vechĭ, în colţul ce mi-se arată la hartă că este loc slobod între treĭ ziduri, acest colţ să se închiḑă cu un perete de zid ce maĭ lipsesce şi să se înveléscă ca să se facă aicea un spital precum am însemnat Domnia mea la hartă, în care să se pue vinovaţiĭ carĭ se bolnăvesc în temniţă spre a se deosebi dintre ceĭ-l-alţĭ încât sunt bolnavĭ; şi ce prisos de óreş-care cheltuială va maĭ fi trebuinţă pentru acest spital, se mi-se facă arĕtare. — 1804, Noembrie 27.

Cod XLVI, fila 301.

1. *Prea Inălţate Dómne.*

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale am făcut cercetare luĭ Diamandi Racoviceanu pentru chinuirea ce aŭ urmat asupra luĭ Constantin Ţiganu Dumnéluĭ Clucerului Ioan Hagi Moscu, pârlindu'ĭ piciórele cu fieru ars, de care fiind nevrednică şi netrebnică alegere ce aŭ făcut boeriĭ judecătorĭ ot Departamentul de creminalion asupra acesteĭ pricinĭ, s'aŭ spart de către Măria ta anaforaoa Dumnélor, şi în ce chip ne-am îndestulat de curgerea pricineĭ, şi ce alegere am făcut dupĕ pravilă, arĕtăm Inălţimeĭ tale: ḑise Racoviceanu, că acest Constantin Ţi-

Oribilă este purtarea torturatorului, care întrebuinţéză mijlóce

---

ganul aŭ fost rob al sĕŭ, căsătorit dupĕ lege cu o ţigancă, iar aceea cu care aŭ făcut şi doĭ copiĭ, iar de sunt peste 12 anĭ lăsându-şĭ muerea şi copiĭ aŭ fugit şi nu l'aŭ putut dovedi până de sunt acum treĭ anĭ, atunci aflând că este lângă Cămăraşĭ ot Ocna Telega, căsătorit fără de lege cu o ţigancă Domnéscă, avênd şi douĭ copiĭ cu dênsa, aŭ scris cămăraşilor să-l trimiţă şi întêiŭ l'aŭ tăinuit, apoĭ s'aŭ dat rĕspuns, că maĭ bine să'l vîndă osebit, că folos de dênsul nu are; dupĕ aceea la trecuta lună a luĭ Decembrie, ţisă Racoviceanu că viind aicĭ la Bucurescĭ şi ţicêndu-ĭ Dumnéluĭ Clucerul Ioan Hagi Moscu ce era atuncĭ Epistatul ocnelor ca să-l vîndă pre acest ţigan, s'aŭ şi învoit cu Dumnéluĭ de l'aŭ vîndut drept taleri 1200 pr. n zapis luându-şĭ baniĭ, apoĭ întorcêndu-se la casă în sud Prahova şi trimiţêndu-ĭ ţiganu vorbe, că înfricoşindu-l că va să-l calce tâlhărescе şi să-l căznéscă până la mórte, pentru căcĭ aŭ luat banĭ prea mulţĭ adecă taleri 1200; aşişderea că acest ţigan s'aŭ întovĕrăşit cu alţĭ patru cumnaţĭ aĭ luĭ şi pîndesce vreme să-l calce; dintr'a căruia frică s'aŭ şi trudit, multă vreme dormind prin case streine şi prin gropurĭ, maĭ vêrtos dupĕ ce aŭ vĕḑut că întâlnind ţiganul pre fiul sĕŭ în Tîrgul Câmpineĭ, aŭ început a-l injura fórte rĕŭ, ţicênd să păstreze ciocoiul tată-sĕŭ baniĭ ce aŭ luat pre el, că o să le facă şi lor maĭ rĕŭ de cât aŭ pătimit Colceag şi o să le taie mânile şi picerile, n'aŭ maĭ putut suferi, ci s'aŭ jăluit ispravnicilor judeţuluĭ, unde aducêndu-se ţiganul, vĕḑênd însciinţarea isprăvnicéscă, că n'aŭ tăgăduit ţiganul ale luĭ netrebnice cuvinte, fără numaĭ aŭ ţis că i-aŭ curs din beţie; aşişderea scriŭ ispravniciĭ că s'aŭ îndestulat şi dintr'o adeverinţă a Vătafuluĭ de plaiŭ şi a altor ómenĭ cinstiţĭ, cum că aŭ urmat ţiganul acele obrăsniciĭ asupra copiluluĭ Cluceruluĭ în Tîrgul Câmpineĭ, dupĕ ale căruia urmărĭ aŭ şi trimes ispravniciĭ pre ţingan legat cu slujitor a-l aduce aicĭ la Spătărie, dar ţice Cluceru că nicĭ legat cum era neastâmpĕrându-şĭ ţiganul gura, ci înjurându-l şi ocărându-l şi ţicênd că are de gând să 'ĭ-o facă, l'aŭ biruit şi pre dênsul necazul de aŭ sĕvîrşit acéstă faptă, adică dupĕ ce aŭ mers la casa luĭ cu slujitorul şi cu ţiganul, ducêndu-se slujitorul ca să-şĭ iae priminelile, Racoviceanu aŭ legat pre ţigan de mânĭ şi de picióre şi arḑênd un fier în foc i l'aŭ aruncat preste vinele picióreloг de sub genuche şi l-aŭ lăsat până când l-aŭ rĕsbit arsura; am vĕḑut şi însciinţarea ce aŭ făcut boerul Ispravnic de Prahova către Depertamentul de creminalion, cum că aŭ trimes pre gearahul oraşuluĭ ca să vaḑă pre ţigan, şi le-aŭ arĕtat că de a âmbla ţiganu acum pre picióre nu póte, fiind-că de la glesne şi până în sus de genuche este carne vie, adecă numaĭ pelea este friptă şi se póte tămădui dar nicĭ sănĕtos de tot nu rĕmâne, nicĭ de mórte nu este, fiind-că numaĭ pe de asupra pelea de la pulpele picióreloг este friptă, iar vinele îĭ sunt bune; aşişderea am vĕḑut şi tacriru ce aŭ dat la Departament Buhurdangi-Basa al Înălţimeĭ tale, ce aŭ fost orînduit de aŭ adus pre Clucerul Racoviceanu, cum că Egumenul Mărginean şi alţiĭ aŭ spus de laudele ţiganuluĭ şi de truda Cluceruluĭ ce pătimesce de frica luĭ, dormind prin locurĭ tăinuite, 'ĭ-aŭ spus şi bucătaru Ştefan Cârciumaru din drumul Câmpeniĭ, cum că acest ţigan fiind la dênşiĭ pentru bĕutură de vin apururea se laudă că şĭ caută tovareşĭ să mérgă să calce pre Racoviceanu să-l căsnéscă tâlhăresce cu arsul de foc, până când îl

inquisitoriale, ferul ars, ca să oblige victima a se inculpa însăşi.

---

va omori şi pre dênsul şi pre soţia luĭ, şi pre copiiĭ luĭ, dupĕ cum nicĭ ţiganul acesta de faţă cu cârciumaru nu ne tăgăduĭ, fără numaĭ aŭ pricinuit că la beţie le-ar fi dis; am vĕdut şi dovagialâcu ce face Dumnéluĭ Clucerul Hagi Moscu, că de vreme ce ţiganul s'aŭ sacatitifsit, nu-ĭ maĭ trebuesce, ci îşĭ cerea baniĭ cumpĕrătóreĭ înapoĭ. Decĭ când ţiganul a fost vinovat şi fiind de pedépsă, ca unul ce s'aŭ purtat cu netrebnice şi rele urmărĭ, adecă aŭ risipit vorba cutare, înfricoşerĭ, că va să se întovărĕşéscă cu alţiĭ să calce casa Clucerului tâlhăresce, să-l omóre şi pre dênsul, i nevasta şi copiiĭ luĭ şi să iae înapoĭ aceĭ taleri 1200, pricinuind ca el 'ĭ ar fi dat cum se face dovadă din mărturiile ce aŭ dat către Bahurdangi-Başa cuviosul Egumen Mărgineanu i alţiĭ şi maĭ ales de cârciumarul din drumul Câmpiniĭ anume Bucătaru şi Ştefan, i de mărturia ce aŭ dat Manole Buluc-Başa, aicĭ la Depertamentul de Creminalion, dintr'a căruia laude aŭ şi pătimit Clucerul şi multă frică şi neodihnă, trudindu-se multă vreme cu dormire prin case streine şi prin crângurĭ, dar pedépsa se cuvine să se facă prin hotărîrea judecăţiĭ, iar să nu urmeze Racoviceanu de sineş fără de judecată, ci dar dupĕ acéstă urmare este acum dar Racoviceanu învinovăţit; pentru a căruia învinovăţire fiind-că pravilele lasă asupra judecătoruluĭ, ca orĭ cu surghiunluc să se hotărască seaŭ cu geremea, găsim cu cale ca pentru vinovăţia luĭ să se păgubéscă de preţul ţiganuluĭ şi adecă să întórcă înapoĭ taleri 1200 ce aŭ luat de la Dumnéluĭ, Clucerul Hagi Moscu pe ţiganu şi ţiganu să rĕmâie *slobod ca un român*, i să dee şi ţiganuluĭ taleri 250 ca să se caute, să dee şi trépĕd Mumbaşiruluĭ ce l'aŭ adus, dupĕ cum se va hotărî de Înălţimea ta şi orĭ pentru ce pricinuire se va întempla a avea cu acest ţigan, seaŭ ţiganul cu dênsul, să aibă şi unul şi altul a-şĭ căuta cu judecată, iar de sine-şĭ să nu îndrăsnéscă a face vre-o pornire unul asupra altuia, dar şi ţiganul să dee chezaş Racoviceanuluĭ, cum că se va părăsi de tóte relele cugete şi cum că de va face vre-o urmare împotrivă, să aibă chezaşul a rĕspunde; iar hotărîrea....— 1804, Aprilie 9.

Vel Ban, Vel Logofĕt, Vel Vornic, Vel Vornic Dumitru Fotescu, Nestor Căminar.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

S'aŭ cetit înaintea Domnieĭ mele, anaforaoa acésta ce ne făcu Dumné-lor boeriĭ, pe care găsindu-o şi Domnia mea cu cale o întărim şi poruncim ca să se urmeze dupĕ cum se cuprinde maĭ jos, adecă să dee Racoviceanu aceĭ teleri 1200 înapoĭ, de la Clucerul Hagi Moscu, cum şi taleri 250 să dee Ţiganuluĭ, ca să se caute, carĭ baniĭ să-ĭ şi împlinescĭ Dumneata Epistatule a-Armăşieĭ; ţiganul să rĕmâe slobod cu orĭ ce are; ce pricină şi prigonire se va întempla între dênşiĭ, să aibă şi unul şi altul a căuta prin judecată fără de a se îndrăzni să facă vre-o pornire unul asupra altuĭ de sine-şĭ, dând şi ţiganul chezăş cum se cuprinde maĭ sus, cum că se va părăsi de tóte relele luĭ cugete iar Mum-Başiruluĭ fiind-că 'şĭ-aŭ dat trépĕd seaŭ de către numitul Racoviceanu,

La 25 Maiŭ 1806 Constantin Ipsilante maĭ adaogă Epistatului Armăşieĭ, următorul pitac:

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie.

Dumnĕta Epistatule al Armăşieĭ, 'ţĭ facem Domnia mea în scire şi poruncim, ca de acum înainte orĭ câţĭ se vor trimite la închisórea puşcăriĭ cu nume de vinovaţĭ, atât de la Spătărie cât şi de la Depertamentul de Creminalion ot Craiova şi de la Ispravnicaturĭ, seaŭ macar verĭ de unde, toţĭ aceia adacă şi ceĭ ce prin cercetarea acesteĭ judecăţĭ ot cremenalion, se vor dovedi în adevĕr vinovaţĭ, şi ceĭ ce se vor dovedi nevinovaţĭ sĭ stee la închisórea puşcărieĭ şi nicĭ unul dintr'ênşiĭ să nu se slobódă fără a ni se face anafora şi fără de a se da porunca Domnieĭ mele de sloboţenia aceluia, căcĭ făcêndu-se urmare împotriva acesteĭ Domnesceĭ nóstre poruncĭ şi dovedindu-se că s'aŭ sloboţit vre-unul, orĭ vinovat de va fi, seaŭ măcar nevinovat, fără de scirea şi porunca nóstră sub pecete, atuncea şi Dumnéta şi judecătoriĭ acestuĭ Depertament şi toţĭ zapciĭ armăşescĭ aveţĭ a fi rĕspunţĕtorĭ; pre lângă acésta fiind-că n'am pliroforisit Domnia mea cum că şi obiceiul aŭ fost şi poruncĭ domnescĭ date de maĭ înainte, ca toţiĭ chezaşiĭ celor ce se slobod de la închisórea puşcărieĭ prin scire şi poruncă domnéscă, dupĕ ce se trece numele şi chezăşia lor în condica puşcărieĭ, se făcea cunoscuţĭ de către Armăşie şi Spătărie de se trecea şi la condicele de acolo numele şi chezăşia lor, poruncim dar ca şi de acum înainte asemenea să se urmeze, avênd Armăşia tot-d'a-una acéstă îngrijire. *tolico pisah gpd.*— 1806, Maiŭ 25 [1].

Dăm în note, în fine, o serie de hrisóve ce Domnitorul le emite în propriele sale interese, cu referinţă la imobile dobândite de Dómna sa Safta [2].

---

poruncim ca cu altul trébă seaŭ cheltuială să nu fie maĭ mult supĕrat de către Mumbaşir şi aşa să se slobódă Racoviceanul de la închisóre.—1804 Octombre 17.

Cod. L. fila. 81.

1. Cod. XLIX, fila 253.

2. *Milosteiŭ Bojiio. Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod Zem. Vlahiscoie.*

Dat-am acéstă Domnésca nóstră carte prea Luminateĭ şi prea iubiteĭ nóstre Dómneĭ Safta Ipsilante, ca să aibă a ţinea şi a stăpâni stânjenĭ 50 de moşie din hotarul Filenea, ot sud Ialomiţa, pentru-că aceştĭ stânjenĭ fiind aĭ Nicoliĭ, şi Păun, şi Ştefan, şi Gheorghe, şi Şerban, ce le ţic Potârnicheştĭ, stăpâniţĭ de dênşiĭ în numitul hotar, d'a valma cu alţĭ moşnenĭ de acolo, venit-aŭ

Primul hrisov e relativ la moşia Filenea şi la cumpĕrătura adaosă a *Arţarului* de la moşneni... Vodă afirmă că bieţii moşneni 'şĭ-aŭ

---

aceştĭ numiţĭ cu jalbă către Domnia mea, arĕtând că eĭ aflându-se şeţĕtorĭ la satul Arţarul, depărtaţĭ adecă de moşia Filenea şi neputându-se folosi cu nimic din venitul acestor stânjenĭ, voiesc a 'ĭ şi vinde, nefiindu-le de trebuinţă, fiind-că aceştĭ stânjenĭ se înjugă şi se alătură cu moşia Uluiţiĭ, a Luminăţieĭ sale, aŭ cerut a 'ĭ vinde la Luminăţia sa, după protimisis ce are cu vecinătatea, carĭ spre dovadă cum că aceştĭ stânjenĭ de moşie sunt bunĭ şi dreptĭ aĭ lor, aŭ arĕtat şi vrednic sinet, adecă zapisul scris din lĕt 1784, Iunie 13, adeverit şi de ceĭ de atuncĭ ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ: Constantin Racoviţă biv vel Comis şi Scarlat Veripati biv vel Sluger, pe care 'l daŭ un Radul şi Brat Ego Stan şi Brat Ego Ene, moşnenĭ din Filenea luĭ Datco şi frate-sĕŭ Mani, feciorĭĭ luĭ . . . şi prin care arată, că aceştĭ stânjenĭ cincĭ-ţecĭ din Filenea, fiind fost vînduţĭ din stânjenĭ tatăl luĭ Datco şi al Mani şi de Marin unchiul lor, la tatăl Raduluĭ Pârcălabul şi al fraţilor lor, aŭ primit de a lor bună voie, de 'şĭ aŭ luat de la Luminăţia sa vînţĕtorul taleri 37 şi jumĕtate, drept cât 'ĭ avea cumpĕraţĭ tatăl lor şi le-aŭ dat aceştĭ stânjenĭ de moşie ca să 'ĭ aĭbă în stăpânirea lor, precum 'ĭ aŭ avut şi părinţiĭ lor, după a cărora cerere s'a scris din porunca Domnieĭ mele ispravnicilor, ca aducênd faţă pre moşneniĭ ce vor avea protimisis şi făcêndu-le sciută şi cunoscută vînţarea ce vor face pre aceştĭ cincĭ-ţecĭ de stânjenĭ, să 'ĭ întrebe de sunt muşteriĭ a cumpĕra saŭ nu? şi a venit însciinţare de la ispravnicĭ, însoţită şi cu osebită adeverinţă iscălită de Iane Bogatul şi Radu Bogatul, şi Stoica Pârcălabul, şi Niţul sin Stan, rĕzăşĭ ce aŭ stăpânit până acum d'avalma frăţesce cu numiţiĭ vînţĕtorĭ, prin care scriŭ că eĭ neavênd trebuinţă a cumpĕra, volnicĭ sunt maĭ sus numiţiĭ să vîndă aceştĭ stînjenĭ aĭ lor, verĭ la cine vor voi, după care făcêndu-se tocmélă cu numiţiĭ vînţĕtorĭ, aŭ şi vîndut aceştĭ stânjenĭ Luminăţieĭ sale prea iubiteĭ nóstre Dómne, stânjenul po taleri 25, prin zapisul lor ce s'a vĕţut de Domnia mea, iscălit de numiţiĭ vînţĕtorĭ şi de aceĭ patru răzeşĭ aĭ lor şi adeverit atât de ispravniciĭ judeţuluĭ şi de prea Sfinţia sa Părintele Mitropolitul ţĕreĭ chir Dosofteiu, cum şi de Dumnélor cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele şi aşa ca dréptă cumpĕrătóre, cu porunca Domnieĭ mele şi cu hotarnic rînduit la faţa loculuĭ, Serdar Scarlat Cerchez, s'a şi deosebit aceştĭ stânjenĭ din hotarul moşieĭ Filenea şi s'aŭ lipit lângă moşia Luminăţieĭ sale, precum vĕţum Domnia mea şi cartea orînduituluĭ hotarnic, scrisă de la 30 ale trecutuluĭ Martie, cu coprindere, că faţă cu ceĭ-l-alţĭ ómenĭ străinĭ, aŭ pus sfóra din hotarul Uluiţilor la capul moşieĭ despre Ciocile şi dând stînjenĭ patru-ţecĭ şi cincĭ aŭ pus şi peatră hotar şi la mijlocul moşieĭ puind sfóra din malul heleşteuluĭ şi trecênd preste heleşteŭ despre rĕsărit, în margine unde s'aŭ împlinit iarăş stânjenĭ patru-ţecĭ şi cincĭ, asemenea aŭ pus peatră hotar şi la cel-l-alt cap al moşieĭ, preste Ialomiţa, despre slémnea Ialomiţeĭ, pre marginea mătceĭ Ialomiţeĭ ceĭ vechĭ, în dreptul unuĭ pisc mare ce este preste matcă, de cea parte până în dreptul uneĭ curmăturĭ ce este iarăş preste matca Ialomiţeĭ, s'aŭ dat stânjenĭ şése-ţecĭ, fiind-că la acest cap se maĭ lăţesce moşia şi se adună câte trele aceste trăsurĭ în sumă de stânjenĭ . . . cincĭ-ţecĭ de deplin; drept aceea dară, ca o cumpĕrătóre dréptă şi adevĕrată, făcută de faţă cu toţĭ câţĭ s'aŭ cuvenit, o întărim şi Domnia mea, ca să stăpânéscă Luminăţia

vîndut pămêntul către Dómna fiind-că nu le este de nicĭ un folos orĭ

---

sa aceştĭ cincĭ-ḑecĭ stânjenĭ de moşie cu pace pre unde s'aŭ ales şi s'aŭ deosebit prin maĭ sus numita hotărnicie. *ii saam receh gpd.*—1806, Maiŭ 23.

Cod. XLIX, fila 252.

Hrisovul Mărieĭ sale Dómneĭ Safta Ipsilante pentru moşia Zimnicele din sud. Teleorman.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod gospod Zem. Vlahiscoie.

Datoria Dumnélor şi a oblăduitorilor de noróde cea maĭ d'întêiŭ este a păḑi şi la mare şi la mic şi la toţĭ supuşiĭ sĕĭ cumpĕna dreptăţeĭ, urmând Dumneḑeescile porunc̆ĭ ca nisce unşĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ ce s'aŭ învrednicit a fi judecătorĭ pre pământ, dupĕ pilda prea Inălţatuluĭ Judecător, ţiitorul a tótă lumea şi a întări cele câştigate cu drepto agoniselĭ ca să'şĭ aibă întocmirea lor şi să nu se scaḑă din puterea dreptăţeĭ ce aŭ, seaŭ şi bântuindu-se dupĕ vremĭ cu vre-o părere deşartă de către cine-va, să aibă acea întărire ca o pază şi armă biruitóre în potriva dreptăţeĭ ce s'ar bântui a i-se face drept accea am dat acest cinstit şi bine închipuit hrisov al Domnieĭ mele, prea iubiteĭ Dómneĭ nóstre Safteĭ Ipsilante, ca să aibă a ţinea şi a stăpâni moşia Zimnicele din sud. Teleorman, dupĕ cele adevĕrate şi drepte hotare ale eĭ, ce s'aŭ întărit şi acum prin hotărnicie cu petre şi movile, precum maĭ jos pre larg vom arĕta, pentru că acéstă moşie fóstă a rĕposatuluĭ Păharnic Zamfir, ce a ţinut întru căsătorie pre Maria Cantacuzino, cu care născênd o copilă anume Safta, a moştenit tóte acareturile soţuluĭ sĕŭ şi le-a stăpânit pânĕ când în trecuta vreme a resmeriţeĭ s'aŭ mutat împreună cu copila de aicĭ din ţĕră, în locuinţă la Rusia, unde a făcut cerere şi rugăciune la Impĕrătésca Curte a Rusieĭ ca să mijlocéscă către prea Inalta Impĕrătéscă Pórtă, de a se trimete porunc̆ă aicĭ să se vîndă la mezat tóte acele lucrurĭ şi să se trimeţă baniĭ acolo la Rusia, orînduind şi Epitrop al sĕŭ pre rĕposatul Simon Ravin ce se află Consul aicĭ prin hrisóve cu iscălitura sa ot lét 1792, Februarie 27, ca să îngrijéscă la vîndarea lor cu mezat şi să primésc̆ă şi baniĭ; dupĕ a căreia rugăciune învoindu-se şi prea Inălţata Pórtă la mijlocirea Curţeĭ rusesc̆ĭ şi trimiţênd împĕrătésca poruncă către rĕposatul Mihaiŭ Voevod Suţul ce se afla atuncĭ Domn ţĕreĭ, ca să vîndă tóte lucrurile mişcătóre şi nemişcătóre ale Marieĭ Cantacuzino şi ale fiiceĭ sale Safteĭ, dupĕ ce s'a ales întêiŭ şi s'a lămurit prin cercetare de judecată a părinţilor Archiereĭ şi a Dumnélor boerilor Divanuluĭ de bune şi de drepturĭ acareturĭ ale lor, de o parte a fost dat Domnia sa poruncă ca să se strige la mezat, de altă parte părinţiĭ archiereĭ şi cu toţĭ din boeriĭ ţĕreĭ de obşte prin anafora aŭ făcut rugăciune către Domnia sa de a arĕta la prea Inalta Pórtă, cum că lucrurile acestea póte dupĕ vremĭ să le caute şi să le céră copila aceea, şi dupĕ ce va ajunge în vêrstă şi în cunoscinţă dupĕ mórtea mame-sii, să se şi întórc̆ă în ţĕră cu locuinţa, arĕtând atuncĭ că n'aŭ mers de bună voïe la Rusia, ci aŭ fost dusă ca o nevêrstnic̆ă şi va cere clironomia părintéscă; ci de este cu putinţă a se face mijlocire să rĕmâe vîndarea lor şi a venit a doua poruncă de la prea Inalta Pórtă, cum că la mijlocirea

trebuință!... Ei, moșnenii «aŭ cerut a-i vinde (aceĭ stânjeni de moșie) la Luminăția sa, dupĕ *protimis* ce are cu vecinătatea».

Impĕrătesceĭ Curțĭ a Rusieĭ s'aŭ făcut musaade și trebue să se vîndă negreșit tóte acele lucrurĭ, căcĭ fiica Marieĭ în viațășĭ nu va maĭ fi primită a sălășlui în țĕrile otomanicesceĭ Impĕrățiĭ, ci să se desfacă cu totul din pămêntul țĕreĭ, dupĕ cum și la Impĕrătescile ponturĭ ale păceĭ așa s'aŭ legat pentru ceĭ ce se vor muta de la o stăpânire la alta, care acéstă din urmă poruncă Impĕrătéscă, dându-se și către Domnia sa fratele Alexandru Vodă Moruzi, ce domnia atuncĭ, ca să se urmeze cele d'întêiŭ și să iae tréba sĕvîrșire în faptă negreșit a se da cumpĕrătorilor hrisóve de întărirea stăpânireĭ, aŭ și dat Domnia sa poruncă dupĕ cererea rĕposatuluĭ vice-consul, Epitropul Marieĭ Cantacuzino prin pitac către Starostea de negustorĭ de s'aŭ făcut de isnóvă mezat prin scirea rudelor, a vecinilor și a tuturor de obște, unde aŭ fost față și însușĭ vice-consulul; și de la mezat aŭ fost cumpĕrat rĕposatul Vornicul Ioniță Damaris, fratele Păharniculuĭ Zamfir, atât acéstă moșie ce s'a numit maĭ sus, cât și alte moșiĭ și acareturĭ, căruia boer dupĕ ce s'a pliroforisit Măria sa de însușĭ vice-consul, cum că s'a mulțămit la suma prețuluĭ ce a adaus Dumnéluĭ peste toțĭ ceĭ-l-alțĭ muștereĭ, și cum ca a primit și toțĭ baniĭ, 'ĭ-aŭ fost dat și Măria sa hrisovul de întărire; apoĭ Vornicul Ioniță a vîndut acéstă moșie Zimnicile de împreună cu alte moșiĭ la Dumitru Lambru biv vel Vameș, prin zapisul Dumnéluĭ cu lét 1795 iscălit de Dumnéluĭ și de alte mărturiĭ, în care să scrie, că prin buna învoire și cu baniĭ numĕrațĭ aŭ făcut acéstă vîndare, de care rugându-se Vornicul Ioniță prin anaforaoa sa în scris ca să se dee luĭ Dumitru Vameșul și Domnésca întărire, fiind-că sinetul Domnesc ce 'l avea Dumnéluĭ coprinde și alte moșiĭ ce le cumpĕrase de la mezat, aŭ dat Domnéscă poruncă către reposatul Boeru Nicolae Filipescu, prin anafora, în scris cum că a însciințat la toțĭ și în cele de pre urmă a primit rĕspuns, că nu este nimenea muștériŭ, dupĕ care aŭ întărit și Domnia sa stăpânirea luĭ Dumitru Vameșul prin hrisovul Domnieĭ sale ce este cu lét 1795, Februarie 27, coprinzĕtor de tóte cele maĭ sus arĕtate și aŭ stăpânit Dumitru Vameșul singur acele moșiĭ pânĕ la lét 1803, August 1, iar atuncĭ prin zapisul sĕŭ adeverit și de rudele sale și de alțĭ boerĭ martorĭ, și de prea Sfinția sa Părintele Mitropolit și de Pórta, ... și de Dumnéluĭ biv vel Ban Costache Ghica, aflându-se Epistat logofețiilor maĭ, a fost vîndut luĭ Constantin Marinoglu jumĕtate dintru acele moșiĭ ce le-a avut cumpĕrate de la rĕposatul Vornic Damaris anume Cătunénca și Gropónca și Iudeca, ce sunt tóte un hotar, și moșia Pietroșanĭ, ce este hotar deosebit și moșia acésta Zimnicile, ce este iar hotar deosebit pre din jos de moșia Zimnicele a prea iubiteĭ Dómneĭ nóstre și moșia Fântânelele ce este iar hotar deosebit pre din susul moșieĭ Zimnicelor, în taleriĭ 24000 și un han al luĭ ce avea aicĭ în Bucurescĭ pre podul Târguluĭ de afară, ca să le stăpânéscă amêndouĭ pre din douĕ; de a căruia vîndare înțelegênd prea iubita nóstră Dómnă și avênd luminăția protimisis dupĕ pravilă și obiceiul pământuluĭ la acéstă moșie Zimnicile și la moșia Fântânelele ca o vecină, fiind rĕzorite aceste douĕ moșiĭ cu moșia Zimnicele ale luminățieĭ sale una pre din sus și alta pre din jos, aŭ fost însărcinat pre Dumnéluĭ cinstit și credincios boerul Domnieĭ mele vel Ban Manolache Brâncoveanul ca să cheme pre Costea Marinoglu cumpĕrătorul și să 'ĭ ție că să 'și priméscă baniĭ, pre care și chiămându-l Dumnéluĭ Banul de 'ĭ-a dis și cunoscênd

E de observat grija ce se pune în hrisov de a arĕta că legea pro-

---

şi el că are prea iubita nóstră Dómnă tótă dreptatea, nedându-i-se scire când a cumpĕrat ca uneĭ vecine dupĕ datorie, de a luĭ bună voe, ne silit şi neîndemnat de nimenĭ şi-a primit de la Luminaţia sa baniĭ cumpĕrătóreĭ prin Dumnéluĭ Banul, adecă pre stânjenĭ 2.110, palme 2, ce se făcea partea sa pre jumĕtate din stânjenĭ 4.220 palme 4, ce sunt aceste douĕ moşiĭ dupĕ cărţile de hotărnicie făcute în Domnia fratelui Domn Alexandru Vodă Moruzi, unul pre talerĭ 9 banĭ 63, care fac talerĭ 20.097 şi aŭ dat zapisul sĕŭ de vînd̨are la mâna luminăţieĭ sale ce este cu lét 1804 Noembrie 30, cu pecetia şi iscălitura sa şi a fiuluĭ sĕŭ Hristodor şi cu mărturia rudelor luĭ şi a prea Sfinţieĭ sale Părinteluĭ Mitropolit şi a Părinteluĭ Episcop al Romniculuĭ şi a tuturor Dumnélor veliţilor boerĭ, împreună şi cu tóte sineturile cele vechĭ ale acestor moşiĭ ce sunt însemnate în dosul zapisuluĭ sĕŭ de vînd̨are, asemenea şi cele-l-alte douĕ jumĕtăţĭ dintre aceste moşiĭ ce eraŭ ale Vameşuluĭ Dumitru Lambru, iar stânjeniĭ 2.110 palme 2, dupĕ maĭ sus numitele cărţĭ dupĕ hotărnicie, le-aŭ vîndut şi el de a luĭ bună voe tóte prea iubiteĭ nóstre Dómne, prin tocméla învoită stânjenul pre talerĭ 14 banĭ 21, care fac talerĭ 29.903, care baniĭ toţĭ deplinĭ iarăşĭ, iară prin mâna Dumnéluĭ Banuluĭ i s'a dat şi i-a primit în mânile luĭ, dând şi el zapis de vînd̨are cu pecetia şi iscălitura luĭ, i a rudelor luĭ şi cu mărturia prea Sfinţieĭ sale Părinteluĭ Mitropolit şi a Sfinţieĭ sale Părinteluĭ Episcop al Rômniculuĭ şi a tuturor veliţilor boerĭ, în care s'a iscălit martor şi Costea Marinoglu, aşişderea a dat Luminăţieĭ sale şi sineturile vechĭ ale acestor moşiĭ, însă zapisul de cumpĕrătóre ce aŭ avut de la rĕposatul Vornicul Damaris şi hrisovul Domnesc al Mărieĭ sale Alexandru Vodă Moruzi ce se coprinde şi în zapisul Costea Marinoglu, cum că 'l aŭ şi eĭ din partea luĭ; apoĭ dupĕ cererea prea iubiteĭ Dómna nóstră, ca să se tragă aceste moşiĭ, orînduindu-se dupĕ obiceiŭ cu porunca Domnieĭ mele boerĭ hotarnicĭ: biv vel Paharnic Ştefan Belu şi biv vel Serdar Mihaiŭ Greceanu, ca de faţă cu toţĭ vecinĭĭ să se facă cercetare dupĕ scrisorĭ şi doveḑĭ şi dupĕ vechea stăpânire şi pre unde se vor dovedi cele adevĕrate hotare ale acestor douĕ moşiĭ, să se şi tragă, spre a-şĭ sci luminata Dómnă pre unde şi câţĭ stânjenĭ are a stăpâni moşia fără de pricină, aŭ şi mers orînduiţiĭ boerĭ la faţa loculuĭ şi aŭ făcut pentru amêndouĕ moşiile harte dupĕ starea lor şi hotărnicĭĭ deosebite la fieş-care moşie sub hartele iscălite de amêndouĭ hotarnicĭĭ, ce se vĕd scrise de la trecutul Septembrie 26 ,în care la hotărnicia moşieĭ Zimnicilor scriŭ că chiămându-se şi vecinĭĭ rĕzaşĭ, însă vechilul Ioniţă al Paharniceseĭ Hiereasca, ce se vecinesce moşia sa Vedea ce-ĭ ḑic şi Bragadirul cu linia din jos a moşieĭ Zimnicelor din cap pînĕ în cap şi Portărelul Ştefan soţul şi vechilul Măriuţeĭ Slătineanca ce se vecinesce cu moşia eĭ Frumósa, lovindu-se la marginea de sus a capuluĭ moşieĭ Zimnicelor, dupĕ ce aŭ cetit sineturile ce aŭ arĕtat Serdarul Paraschiv Hagi Gheţul, Epistatul moşieĭ Zimnicelor, însă hotărnicia ot létul 1793 Iunie 22, făcută de rĕposatul Sluger Ştefan Greceanu şi alţĭ boernaşĭ şi zapisul Vorniculuĭ Damaris, aŭ cerut apoĭ şi de la aceştĭ vecinĭ ca să-şĭ arate sineturile ce aŭ şi Ioniţă vechilul Paharniceseĭ aŭ arĕtat o carte de alegere cu létul 1764 Aprilie 27, a douĭ boerĭ Serdarul Nicolae Obedeanul şi Mihalache Portărelul, întărită şi de rĕposatul

timisuluĭ a fost în totul şi scrupulos respectată. Documentul ce maĭ

Domn Ştefan Voda Racoviţă, în care nu arată vre-un semn de hotar între moşia Zimnicele şi moşia Vedea, ci le ţic numaĭ că merg amêndouĕ înjugate pre lung din cap pînĕ în cap, aŭ arĕtat şi Portărelul Ştefan patru zapise, în care cel din urmă zapis scrie că acéstă moşie Frumósa se învecinesce pre din sus cu moşia Păulescĭ şi pre din jos cu moşia Voivodeşcĭ, iar lungul 'l arată că merge din calea matca *verbeĭ* pînă în calea *dămierbeĭ*, de care boeriĭ hotarnicĭ pentru maĭ bună pliroforia lor, aŭ făcut şi ocol acesteĭ moşiĭ de împreună cu vecinii şi cu insuşĭ Neacşul slujitorul, Alecsie Găulea ce s'aŭ adus de Serdarul Paraschiv, douĭ dintre ceĭ numiţĭ în cartea de hotărnicie care arată scrise semnele vecheĭ stăpâniriĭ, ducêndu-l pre la tóte acele semne ale trăsurilor ce se cuprind în numita carte de hotărnicie a Serdaruluĭ Greceanu şi aŭ vĕţut că moşia Zimnicilor pre linia din jos merge înjugată cu moşia Vedea, din malul Dunăreĭ în sus spre câmp pînĕ în Rogiste unde se popresce lungul acestor douĕ moşiĭ, în capul moşieĭ Voivodescilor ce este iarăşĭ a Păhărniceseĭ Parascăĭ, iar moşia Vedea a Paharniceseĭ Herasca stă cu capul de la Câmp în moşia Voivodescilor, dupĕ cum scrie în cartea Serdaruluĭ Obedeanul, iar pre linia din sus moşia Zimnicelor se începe din malul Dunăreĭ, mergênd în sus spre Câmp, înjugată cu moşia Zimnicele a Sfinteĭ mŏnăstiriĭ Cotrocenĭ, tot prin vechea piatră de hotar până la douĕ pietre ce sunt puse în cósta despre rĕsărit de movila Săriĭ, unde se oprosce lungul moşieĭ Cotrocenilor, dupĕ cum am vĕţut că se arată şi în cartea de hotărnicie a Barbuluĭ Merişanul vel Clucer ot lĕt 7240, din Domnia rĕposatuluĭ Vodă Mihaiŭ Racoviţă, de sunt acum anĭ 73 ce le-aŭ arĕtat-o Serdarul Paraschiva, epistatul moşieĭ Zimnicelor, vechil fiind din partea mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, iar linia lunguluĭ Zimnicelor trece pre lângă aceste douĕ pietre, înjugându-se cu moşia Ulmuleţul, ce se ţine de moşia Zimnicea, a prea iubiteĭ nóstre Dómne, şi merge tot spre câmp prin gura Oiovuluĭ şi prin piatra ce este în mijlocul Găvaneĭ şi până iară în alte douĕ pietre ce sunt până în cósta Rogiştеĭ, unde se popresce lungul moşieĭ Ulmuleţul în capul moşieĭ *Frumósa*, iar de la aceste douĕ pietre apucă drept în jos pre muche spre rĕsărit, înjugată cu capul moşieĭ *Frumósa*, până în dreptul pietreĭ de hotar a moşieĭ Voivodescĭ, ce este în matca Rogiştеĭ, coborând la piatră tot înjugată cu moşia Frumósa, iar la care piatră a Voivodescilor se înjugă cu moşia Voivodescilor şi merge pre matca Rogiştеĭ în jos în curmezişul capuluĭ până la hotarul moşieĭ Vedea, unde le-aŭ arĕtat maĭ sus numiţiĭ vechea stăpânire. Intr'acest chip vĕţênd că curge ocolul moşieĭ Zimnicelor, şi vrênd şi hotarniciĭ să facă trăsurile, aŭ mers cu toţiĭ şi cu Ioniţă vechilul Paharniceseĭ Herasca, ca se facă trăsura dintêiŭ de la hotarul din capul moşieĭ Zimnicelor, a sfinteĭ mŏnăstiriĭ Cotrocenĭ, unde le-aŭ arĕtat Neacşul slujitorul şi Alecsie Găulea, că aŭ pus sfóră şi Slugerul Ştefan Greceanu, fiind fost atuncĭ douĕ pietre într'o cóstă despre rĕsărit de movila Săriĭ, dupĕ cum se cuprinde şi în cartea de hotărnicie, şi vĕţênd hotarniciĭ că piatra ce arată lungul moşieĭ mŏnăstireĭ spre Dunăre acum lipsesce, aŭ pus întêiŭ piatra la loc, cum a fost, apoĭ aŭ pus sfóra din numitele pietre şi mergênd în jos şi în curmezişul moşieĭ Zimnicelor, coborând din cóstă, prin via luĭ Hagi Anghel sin Hagi Dancul şi Stavliu, în lunca Zimnicelor, pre din susul suhatuluĭ ce este lângă drumul Bu-

jos publicăm, mai bine decât ori-care, este propriu a ne da o idee

---

curescilor, trecênd drumul de a curmezişul tot pre lunca Zimnicelor, mai trecênd de a curmezisul şi drumul Mirazuluĭ până în hotarul moşieĭ Vedea, ce-ĭ ḑice şi Bragadirul a Păhărniceseĭ Herascăĭ, în Găvanul cu ulmĭ, semnul ce 'l arată de hotar în hotărnicia Slugeruluĭ Greceanu, unde aŭ pus acum şi piatră de hotar, aŭ eşit stânjenĭ 2.472, palme 4. Lipsind stînjenĭ 52, palme 4, la acéstă trăsură din suma stânjenilor hotărnicieĭ Greceanuluĭ, aŭ mers şi la mijlocul moşieĭ să facă a doua trăsură, de împreună şi cu vechilul şi aŭ pus sfóră; iar din hotarul moşieĭ Zimnicelor Sfinteĭ mŏnăstirĭ Cotrocenĭ, din piatra ce este drept grópa Zaiticuluĭ şi din susul zalhanaleĭ luĭ Hagi Anghel, între drumul Scăescilor şi între măgura Zaiticuluĭ, aŭ mers în jos, spre rĕsărit, pre malul bălţiĭ, trecênd d'a curmezişul prin curtea zalhanaleĭ şi prin satul Zimnicelor, ce se numesce Malul Roşu şi preste o măguriţă, ce le-aŭ arĕtat Găulea Alecsie şi Stan, că acolo a fost siliştea Zimnicelor cea veche, şi pre din josul movileĭ Zimnicelor, şi tot pre drumul Scăescilor, de pre malul bălţeĭ pre din susul măgureĭ ceĭ marĭ, ce este în malul bălţeĭ, şi tot în jos până iarăş împotriva moşieĭ Vedea, ce 'ĭ ḑice Bragadirul, la movila ce este tăiată de către Hotarnic, prin douĕ locurĭ, semnul cel arĕtat de hotar, în hotărnicia Slugeruluĭ Ştefan Greceanu, unde aŭ pus şi hotarniciĭ acum piatră de hotar despărţitor în vîrful acesteĭ movilĭ, aŭ eşit stînjenĭ 2.450, mai prisosind la acéstă trăsură stînjenĭ 6, 4, preste suma stînjenilor ce se coprinde în hotărnicia Greceanuluĭ, puind sfóra iară din hotarul moşieĭ Zimnicile, a Sfinteĭ mŏnăstirĭ Cotrocenĭ, din peatra din Grîndul cu Pelinul, ce este în dreptul pietreĭ de hotar, în capul moşiilor la malul Dunăreĭ, şi aŭ mers hotarul în jos spre rĕsărit prin baltă, până la malul Dunăreĭ, pre drumul luĭ Gean Curtaran, trecênd d'a curmezişul gârla ce se chiamă Frumuşanca şi tot pre drum în jos, până iară în hotarul moşieĭ Vedea, ce 'ĭ ḑice şi Bragadirul, până în gura gârliciuluĭ gârleĭ luĭ Unchiaş Gheorghe, ce ese din Dunăre, semnul cel arĕtat de hotar, în hotărnicia Slugeruluĭ Greceanu, unde aŭ pus şi hotarniciĭ acum piatră, în dreptul uneĭ ruscĭ, ce este de cea parte de Dunăre, din jos de satul Şarodicul, aŭ eşit stânjenĭ 2.660, mai prisosind stânjenĭ 94, preste suma stânjenilor ce se coprinde în hotărnicia Slugeruluĭ Greceanu la acéstă trăsură. Socotind dar hotarniciĭ stânjeniĭ acestor treĭ trăsurĭ se adună stânjenĭ 7.582, palme 4, din care lepădându-se douĕ părţi dupĕ obiceiŭ, rĕmâne acest hotar de moşie Zimnicele masă 2.527, palme 4 sforându-se cu stânjenul rĕposatuluĭ Domn Şerban Vodă Cantacuzino; tras-aŭ şi lungul acesteĭ moşiĭ, dupĕ cum li s'aŭ fost poruncit, linia din sus din malul Dunăreĭ şi până în piatra moşieĭ Voivodescilor, cea din matca Rogişteĭ, unde se poprésce lungul moşieĭ Zimnicelor, în capul Voivodescilor, moşia Păhărniceseĭ Herascăĭ a eşit stânjenĭ 6.470, iar linia de din dos despre moşia Vedea, de la malul Dunăreĭ, din gura gârliciuluĭ gârleĭ luĭ Unchiaş Gheorghe în sus spre câmp, până iar în câmpul moşieĭ Voivodescilor, la piatra ce aŭ pus în matca Rogişteĭ, unde se poprésce lungul şi latul moşieĭ Zimnicelor, aŭ eşit stânjenĭ 5.800, făcêndu-se şi treĭ-spre-ḑece movilĭ semne printre petrele trăsurilor pre acéstă din jos linie, din malul bălţeĭ spre câmp până în Rogişte, mai puindu-se şi o piatră *Copăl*, între o beşicuţă ce este în dealul luncеĭ Zimnicilor şi în rîndul movilelor, dupĕ îndreptarea linieĭ ce s'a făcut de Ioniţă Inginerul, unde aŭ

lămurită de modul cum se face o sfăruire complectă a uneĭ proprie-

---

vĕḑut hotarniciĭ pre vechilul Păhărniceseĭ Herascăĭ nemulţămit pre aceste semne ce se numesc în hotărnicia Greceanuluĭ, pricinuind acum că s'ar fi călcat moşia Păhărniceseĭ la acea hotărnicie, a căruia pricinuire li s'aŭ părut fără de temeiŭ, pentru că dupĕ acea hotărnicie, ce prin blestem s'aŭ dovedit semnele vecheĭ stăpâniriĭ de ómeniĭ cu sciinţă, s'aŭ vîndut la sultan-mezat, din prea Inalta poruncă Impĕrătéscă, făcêndu-se şi hrisovul Domnieĭ sale, fratele Domn Alexandru Vodă Moruzi, le-aŭ curs şi stăpânirea nesmintit de atuncĭ şi până acum de sunt anĭ 12, tot printr'aceste maĭ sus arĕtate semne, şi fără de a se defăima acea hotărnicie, de Păhărnicésa Herăscul, până acum, cu vre-o arĕtare de stăpânire împotriva dreptăţeĭ, urmare a Slugeruluĭ Ştefan Greceanul, de care aŭ şi pus hotarniciĭ pietre hotare despărţitóre, chiar la numitele semne; decĭ, ca o cumpĕrătóre prin bună întocmélă, şi cu banĭ gata ce aŭ făcut acesteĭ moşiĭ, cum şi hotărnicia de acum, s'a urmat prin semnele hotărnicieĭ de maĭ înainte, mărturisite de veciniĭ rĕzaşĭ, şi nicĭ Păhărnicésa Herăscul nu are cuvînt drept, în vreme ce moşia acésta s'a vîndut la sultan-mezat, din prea Inalta Impĕrătéscă poruncă, făcêndu-se şi hrisovul Domnieĭ sale, fratele Alexandru Vodă Moruzi, de întărire dupĕ Impĕrătésca poruncă ce aŭ avut, ca să dee întărire cumpĕrătorilor, dupĕ care le-aŭ curs şi stăpânirea în 12 anĭ, de atuncĭ şi până acum, tot prin aceste maĭ sus arĕtate semne, fără de a se defăima acea hotărnicie de Paharnicul Herăscul până acum, cu vre-o împotrivire la urmarea stăpâniriĭ şi a pietrelor ce s'aŭ pus atuncĭ, dupĕ care aŭ urmat şi hotarniciĭ de acum; am întărit dar acéstă cumpĕrătóre şi hotărnicie cu acest Domnesc al nostru hrisov, ca în tocmaĭ dupĕ pietrele ce s'aŭ pus şi movilele ce s'aŭ făcut, să 'şĭ aibă stăpânirea prea iubita nóstră Dómnă şi tot némul Luminăţieĭ sale, în vecĭ nestrĕmutată; adeverind hrisovul acesta cu însăşĭ pecetea şi iscălitura Domnieĭ mele, şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alecsandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoḑĭ şi cu tot sfatul cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele: Pan Dumitrache Ghica biv vel Ban, epistatul Spătărieĭ, Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Manolache Brâncoveanul vel Ban, Grigorie Caliarh vel Postelnic, Ştefan Văcărescu vel Vornic de ţeara de sus, Isaac Ralet vel Logofĕt de ţeara de sus, Barbul Ştirbeiŭ vel Vornic, Istrati Creţulescu vel Vornic, Scarlat Slătineanu vel Vornic al obştirilor, Constantin Bălăceanu vel Vornic de ţeara de jos, Gregorie Bălan vel Vornic de obiceiurĭ, Antonie vel Hatman, Teodorache Văcărescu biv vel Vistier, epistatul Căminărieĭ, Constantin Varlaam vel Vornic al Politieĭ, Tomiţa Creţulescu vel Clucer, Mihalache Filipescul vel paharnic, ... vel Stolnic, Constantin vel Comis, ... vel Serdar, ... vel Medelnicer, ... vel Sluger, ... vel Pitar, ... vel Şătrar, şi Ispravnic Isaac Ralet vel Logofĕt de ţéra de sus, şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul al patrulea dintru întĕia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anul de la zidirea lumiĭ 7314, iar de la Nascerea luĭ Christos, 1805 Decembre 3. de Chiriţă Dascălul Slovenesc.

tăţi imobiliare. Al douilea document se referă la altă moşie a Dómneï

Hrisovul Mărieï sale Dómneï Safteï Ipsilante pentru moşia Fântânelele din sud Teleorman.

Datoria Domnilor şi oblăduitorilor de noróde cea maï d'întêiŭ este a păzi şi la mare, şi la mic, şi la toţï supuşiï, cumpĕna dreptăţiï, urmând Dumneḑeescilor poruncï, ca nisce unşï aï luï Dumneḑeŭ, ce s'aŭ învrednicit a fi judecătorï pe pământ, dupĕ pilda prea Inaltuluï judecător, ţiitoruluï atâta lume, şi a întări cele câştigate cu drepte agoniselï, ca să 'şï aibă întocmirea lor şi să nu scaḑă din puterea dreptăţiï ce aŭ, séŭ şi bântuindu-se dupĕ vremï, cu vre-o apĕrare deşértă de cătră cinevaşï, să 'şï aibă acea întărîre ca o pavăză şi armă biruitóre, împotriva nedreptăţiï ce s'ar bântui a i se face; drept aceia am dat acest cinstit şi bine închipuit Hrisov al Domnieï mele, prea iubiteï Dómneï nóstre, Safteï Ipsilantie, ca să aibe a ţinea şi a stăpâni moşia Fântânelele, din sud Teleorman, dupĕ cele adevĕrate şi drepte hotare ale eï, ce s'aŭ întărit şi acum prin hotărnicie cu pietre şi movilï, precum maï jos pre larg vom arĕta, pentru că acésta moşie fost-a a rĕposatuluï Paharnic Zamfir, ce aŭ ţinut întru căsătorie pre Maria Cantacuzino, cu care născênd o copilă, anume Safta, aŭ moştenit tóte acareturile soţuluï sĕŭ, şi le-aŭ stăpânit până când în trecuta vreme a rĕsmiriţeï s'aŭ mutat de împreună cu copila de aci, din ţĕră în locuinţă la Rusia, unde aŭ făcut cerere şi rugăciune la Impĕrătésca Curte a Rusieï, ca să mijlocéscă către prea Inalta Impĕrătéscă Pórtă, de a se trimete poruncă aicï, să se vîndă la mezat tóte acele lucruruï, şi să se trimétă baniï acolo la Rusia, orînduindu-şï Epitrop al sĕŭ aicï, pre rĕposatul Simion Ravin, ce se afla Consul aicï, prin scrisóre cu iscălitura sa ot lĕt 1792, Februarie 27, ca să îngrijéscă la vîndarea lor, cu mezat, şi să priméscă şi baniï; dupĕ a căruia rugăciune învoindu-se şi prea Inălţata Pórtă, cu mijlocirea Curţeï, Rusescï, şi trimiţênd Impĕrătéscă poruncă, către rĕposatul Mihaiŭ Vodă Suţul ce se afla atuncï Domn Ţĕreï, ca să vîndă tóte lucrurile mişcătóre şi nemişcătóre ale Marieï Canţacuzini, şi ale ficeï sale Safteï, dupĕ ce s'aŭ ales întêiŭ şi s'aŭ lămurit, prin cercetare de judecată a părinţilor Arhiereï şi a Dumnélor boerilor Divanuluï, de bune şi drepte acareturï ale lor, de o parte aŭ fost dat Domnia sa poruncă ca să se strige la mezat, de alta parte părinţiï Arhiereï şi cu toţï Dumnélor boeriï Ţĕriï de obşte, prin anafora aŭ făcut rugăciune către Domnia sa de a arĕta la prea Inalta Pórtă, cum că lucrurile acestea póte dupĕ vremï să le caute şi să le céră copila aceia, şi dupĕ ce va ajunge în vêrstă şi în cunoscinţă dupĕ mórtea mume-seï, să se şi întórcă în ţeară cu locuinţa, arĕtênd atuncï că n'aŭ mers de bună voe la Rusia, ci aŭ fost dusă ca o nevrêstnică şi va cere clironomia părintéscă, ci de este cu putinţă a se face mijlocire să rĕmâe vîndarea lor şi aŭ venit a doua poruncă de la prea Inalta Pórtă, cum că la mijlocirea împĕrătesceï Curţi a Rusieï s'aŭ făcut musaadea şi trebue să se vîndă negreşit tóte acele lucruruï, căcï fiica Marieï în viaţă'şi nu va maï fi primită a sălĕşluï în ţĕrile otomanicesceï împĕrăţiï, ci să se desfacă cu totul din pământul ţĕreï, dupĕ cum şi la împĕrătescile ponturï ale păceï aşa s'aŭ legat pentru ceï ce se vor muta de la o stăpânire la alta, care acésta împĕrătéscă poruncă din urmă, dându-se şi către Domnia sa fratele Alexandru Vodă Moruzi, ce domnea atuncï, ca să urmeze

Safteĭ, soţia luĭ Constantin Ipsilante. E vorba de moşia Fŏntânelele,

---

celea d'întêiŭ şi să iae tréba sĕvîrşire în faptă, a se vinde negreşit tŏte, a se da cumpĕrătorilor hrisóve de întărirea stăpânireĭ, aŭ şi dat Domnia sa poruncă, dupĕ cererea rĕposatuluĭ vice consul, Epitropul Marieĭ Cantacuzini, prin pitac către Starostea de negustorĭ, de aŭ făcut de isnóvă mezat, prin scirea rudelor, a vecinilor şi a tuturor de obşte, unde aŭ fost de faţă şi însuşĭ vice consulul, şi de la mezat a fost cumpĕrător rĕposatul Vornic Ioniţă Damaris, fratele Paharniculuĭ Zamfir, atât acéstă moşie ce s'a numit maĭ sus, cât şi alte moşiĭ şi acareturĭ, căruia boer dupĕ ce s'a pliroforisit Măria sa de la însăşĭ vice consul, cum că s'a mulţumit la preţul ce aŭ dat Dumnéluĭ, preste toţĭ alţĭ muşterĭĭ şi cum că aŭ primit şi banĭĭ, 'ĭ-aŭ fost dat şi Domnia sa hrisov de întărire; apoĭ Vornicul Ioniţă a vîndut acéstă moşie Fŏntânelele, de împreună şi cu alte moşiĭ, la Dumitru Lambru vel Vameş, prin zapisul Dumnéluĭ cu lét 1795, iscălit de Dumnéluĭ şi de alte mărturiĭ, în care scrie că prin bună învoire, şi cu banĭĭ numĕraţĭ, aŭ făcut acéstă vînzare, de care rugându-se Vornicul Ioniţă, prin anaforaoa sa înscris, să dee luĭ Dumitru Vameşul şi Domnésca întărire, fiind-că sinetul Domnesc, ce'l avea Dumnéluĭ, cuprinde şi alte moşiĭ ce cumpărase de la mezat, a dat Domnia sa poruncă, către rĕposatul Vornic Nicolae Filipescu, aflându-se vel Logofĕt de ţéra de sus, să arate în Divan la toţĭ Dumnélor boerĭĭ, de sunt cineva muşterĭĭ saŭ nu, şi aŭ dat Domnieĭ sale pliroforie logofĕtul Filipescu, prin anafora înscris, cum că aŭ înşciinţat la toţĭ, în cele de pe urmă aŭ primit rĕspuns că nu este nimenea muşteriŭ, dupĕ care aŭ întărit şi Domnia sa stăpânirea luĭ Dumitru Vameşu, prin hrisovul Domnieĭ sale, ce este cu lét 1795, Fevruarie 27, coprinzĕtor de tŏte cele maĭ sus arĕtate şi aŭ stăpânit Dumitru Vameşul singur acele moşiĭ până la lét 1803, Aprilie 1, iar acum prin zapisul sĕŭ adeverit şi de rudele luĭ şi de alţĭ boerĭ martorĭ, de prea sfinţia sa Părintele Mitropolit şi de Depertamentul de opt şi de Dumnéluĭ biv vel Ban Dumitrache Ghica, aflându-se Epistat logofeţiilor marĭ, a fost vîndut luĭ Costi Marinoglu jumĕtate dintru acele moşiĭ ce le-aŭ avut cumpĕrate de la rĕposatul Vornicul Damaris, anume: Câtuneanca, Gropeanca şi Iudeca, ce sunt tot un hotar, şi moşia Pietroşanĭ ce este deosebit, şi moşia acésta Fântânelele, ce este iar hotar deosebit, pre din sus de moşia Zimnicele, a prea iubiteĭ Dómneĭ nóstre, şi moşia Zimnicelele ce este hotar deosebit pre din josul moşieĭ Zimnicele, în talerĭ 2.4000, şi un han al luĭ ce-l avea aicĭ în Bucurescĭ, pre podul Tîrguluĭ de afară, ca să le stăpânéscă amêndouĭ pre din douĕ; de a căreia vînzare înţelegênd prea iubita nóstră Dómnă, şi avênd Luminăţia sa protimisis dupĕ pravilă şi obiceiul pământuluĭ la acéstă moşie Fântânelele şi la moşia Zimnicele ca o vecină, fiind răzorite aceste douĕ moşiĭ cu moşia Zimnicele ale Luminăţieĭ sale, una pre din sus şi alta pre din jos, aŭ fost însărcinat pre Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele biv vel Ban Manolache Brâncoveanul, ca să chieme pre Costea Marinoglu cumpĕrătorul şi să-ĭ ţică să'şĭ priméscă banĭĭ, pre care şi chemându-l Dumnéluĭ Ban de i-a ţis, şi cunoscênd şi el că are prea iubita nóstră Dómnă tŏtă dreptataa, ne duse scire când aŭ cupĕrat ca uniĭ vecinĭ dupĕ datorie, de a luĭ bună voe nesilit şi neîndemnat de nimenea şi-a primit de la Luminăţia sa banĭĭ cumpĕrătóreĭ prin Dumnéluĭ Banul, adecă pe stînjenĭ 2.110 palme 2 ce se făcea partea jumĕtate din stîn-

moşie cumpĕrată de Dómna Safta de la urmaşiĭ Marieĭ Cantacuzino.

---

jenĭ 4.220 palme 4, ce sunt aceste douĕ moşiĭ, dupĕ cărţile de hotărnicie făcute în Domnia fratelui Domn Alexandru Vodă Moruzi, stânjenul pre talerĭ 9 banĭ 63, carĭ fac talerĭ 20097 şi aŭ dat zapisul sĕŭ de vînḑare la mâna Luminăţieĭ sale ce este cu lĕt 1804, Noembrie 30, cu pecetea şi iscălitura sa şi a fiuluĭ sĕŭ Hristodor, şi cu mărturia rudelor luĭ şi a prea Sfinţieĭ sale Părinteluĭ Mitropolit şi a Părinteluĭ Episcopul Rŏmniculuĭ şi a tuturor Dumnélor veliţilor boerĭ, dimpreună şi cu tóte sineturile ale acelor moşiĭ, ce sunt însemnate în dosul zapisuluĭ sĕŭ de vînḑare; aşişderea şi celeĭ-l-alte douĕ jumĕtăţĭ dintre aceşte douĕ moşiĭ ce era ale Vameşuluĭ Dumitru Lambru, iar stânjenĭ 2110 palme 2, dupĕ maĭ sus numitele cărţĭ de hotărnicie, le-aŭ vîndut şi el de a luĭ bună voe tot prea iubiteĭ Dómneĭ nóstre prin tocméla învoită stânjenul pre talerĭ 14 banĭ 21, care fac talerĭ 29903, carĭ banĭ toţĭ deplin iarăşĭ prin mânile Dumnéluĭ Banuluĭ i-s'aŭ dat şi a primit în mânile luĭ avênd şi el zapis de vînḑare cu pecetea şi iscălitura luĭ şi a rudelor luĭ şi cu mărturia prea Sfinţieĭ sale Părinteluĭ Mitropolit, şi a Sfinţieĭ sale Părintele Episcopul Rŏmniculuĭ, şi a tuturor Dumnélor veliţilor boerĭ, în care s'aŭ iscălit mărturiĭ şi Costea Marinoglu, aşişderea aŭ dat Luminăţieĭ sale şi sineturile vechĭ ale acestor moşiĭ, însă zapisul de cumpĕrătóre ce a avut de la Vornicul Damaris şi hrisovul Domnesc al Domnieĭ sale Alexandru Vodă Moruzi, ce se coprinde în zapisul luĭ Costea Marinoglu, cum că le-a dat şi el din partea luĭ, apoĭ dupĕ cererea ce a făcut prea iubita Dómna nóstră, ca să tragă aceste moşiĭ, orînduindu-se dupĕ obiceiŭ, cu porunca Domnieĭ mele, boerĭ hotarnicĭ, biv vel Paharnic Ştefan Belu şi biv vel Serdarul Mihaiŭ Greceanu, ca de faţă cu toţĭ vecinii să se facă cercetare, dupé scrisorĭ şi doveḑĭ, şi dupĕ vechea stăpânire, şi pre unde se vor dovedi cele adevĕrate hotare ale acestor douĕ moşiĭ, să se tragă spre a sci Luminata Dómnă pre unde şi câţĭ stânjenĭ are a stăpâni moşia fără de pricină, aŭ şi mers orînduiţiĭ boerĭ la faţa loculuĭ şi aŭ făcut pentru amêndouĕ moşiile harte de starea lor şi hotărniciĭ deosebite, la fieş-care moşie, sub harta eĭ, iscălită de amêndouĭ hotarniciĭ, ce vĕd scrise de la trecutul Septembrie 26, în care la hotărnicia moşieĭ Fântânelelor scriŭ că chemându-se şi vecinĭ rĕzaşĭ, însă Arhimandritul Grigorie, Egumenul mŏnăstireĭ Glogociov, ce se vecinesce moşia Suhaia a mŏnăstireĭ cu linia din sus a moşieĭ Fântânelelor şi Marin Traistă vechilul luĭ Ştefan sin Safta Lupoianca, stăpânul moşieĭ Stejarul, ce îĭ ḑice şi Traistă, care se vecinesce iarăşĭ cu linia din susul moşieĭ Fântânelele, până la capul de la câmp al moşieĭ Fântânelelor, unde stă moşia Fântânelele, cu o parte din cap în moşia Stejarul, şi Ioniţă vechilul Serdar. Iordache Deşliu, ce il are Ispravnic la moşia sa Şoimul, care se vecinesce la capul din câmp al moşieĭ Fântânelele, dupĕ ce aŭ citit sineturile, dupĕ ce i-a arĕtat Serdaruluĭ Paraschiv Hagi Gheţul, Epistatul moşieĭ Zimnicele; însă hotărnicia ot lĕt 1793, făcută de rĕposatul Ştefan Greceanu şi alţĭ boernaşĭ şi zapisul Vornicului Damaris, aŭ cerut apoĭ şi de la aceştĭ vecinĭ să'şĭ arate sineturile ce aŭ şi Egumenul Glogociovu, i Marin Traistă, aŭ rĕspuns că sineturĭ arĕtătóre de semne hotare ale moşiilor nu aŭ, iar vechea stăpânire le-aŭ fost, şi le, este tot prin semnele ce se cuprind în maĭ sus numita carte de hotărnicie

Moşia a fost vîndută în urma emigrăreĭ din ţeară a familieĭ Cantacuzino.

---

a moşieĭ Fântânelelor, iar vechilul Ioniţă, Serdar. Deşliu, aŭ arĕtat şi zapise şi carte de hotărnicie pentru moşia Şoimul, în capul de la câmp al moşieĭ Fâtânelelor; nicĭ aŭ arĕtat Marin vechilul vre-o călcare a moşieĭ Şoimul de către moşia Fântânelelor, ci încă însuşĭ aŭ arĕtat că pot prin semnele ce arĕtă maĭ sus numita carte de hotărnicie a Slugerului Greceanu, la trăsura d'întêiŭ a capuluĭ moşieĭ de la câmp le-aŭ avut stăpânirea, dar pentru maĭ buna pliroforie aŭ făcut boeriĭ hotarnicĭ şi ocol acesteĭ moşiĭ de împreună cu veciniĭ şi cu însuşĭ Isarie Ciocan ce s'a adus de Serdarul Paraschiv, unul dintre ceĭ numiţĭ în cartea de hotărnicie a Greceanuluĭ, care le arĕtase semnele vecheĭ stăpâniriĭ, ducêndu-ĭ pre la tóte aceste semne ale trăsurilor ce se coprind în cartea de hotărnicie, şi vĕdênd hotarniciĭ că rĕmân tóte părţile mulţumite, fiindu-le stăpânirea unită şi fără de prigonire, întocmaĭ dupĕ acele numite semne şi vrênd să facă şi Dumnélor trăsurile aŭ mers curmezişĭ întêiŭ la capul moşieĭ de câmp şi aŭ pus sfóra din hotarul moşieĭ Stejărel a luĭ Ştefan sin Safta Lupoianca, din grópa ce este în gavanul Jiuluĭ de unde a pus sfóra şi rĕposatul Greceanul, unde nefiind piatră, s'a pus acum piatră în mijlocul gropeĭ, din care piatră mergênd în jos şi în curmezişul moşieĭ Fântânelelor, tot alăturea cu moşia Stejărel, până în drumul Morvodinuluĭ unde se popresce moşia Stejărel şi trecênd drumul d'a curmezişul, de unde se pogóră latul capuluĭ moşieĭ Fântânelelor, cu moşia Şoimuluĭ, şi tot în jos trecênd prin mijlocul găvanuluĭ Gaciuluĭ, aŭ trecut d'a curmezişul şi drumul ce vine de la Fântânele şi merge în valea Găuriciuluĭ la Cişmele, şi tot în jos până în Bĕşicuţa ce s'a făcut semnul gropeĭ de rĕposatul Greceanu, şi aŭ eşit stânjenĭ 2.065, palme 2, lipsind stânjenĭ 74 din suma stânjenilor ce arĕtă Greceanu la acéstă trăsură, în care Bĕşicuţă aŭ pus hotarniciĭ de acum douĕ pietre, una ce caută în curmezişul moşieĭ drept la piatra ce caută în grópa din găvanul Jiuluĭ, între care pietre ale curmezişuluĭ s'a făcut şi şése movilĭ semne, dupĕ îndreptarea linieĭ ce a făcut Ioniţă Inginerul, iar cea-l-altă piatră caută în lungul moşieĭ pre linia din jos a moşieĭ Fântânelelor drept la piatra de hotar ce caută la marginea capuluĭ de la câmp a moşieĭ Ulmuleţ, despre Fântânele, aŭ mers şi la mijlocul moşieĭ, de aŭ făcut a doua trăsură, puind sfóra din hotarul moşieĭ Suhaia a sfinteĭ mŏnăstirĭ Glogociovu, din drumul ce cobóră pârîul ca la Puţul Barbuluĭ Casangiul, feciorul Opri Suhăiacul, unde aŭ făcut acéstă trăsură şi rĕposatul Greceanu şi nefiind piatră de hotar, faţă cu Egumenul Glogociovu, mulţămindu-se amêndouĕ părţile, dupĕ vechea stăpânire, aŭ pus piatră hotar despărţitor între moşia Fântânelele şi între moşia Suhaia, în curmezişul drumuluĭ ce cobóră pârîul ca la Puţul Barbuluĭ şi de marginea despre amiaţă-ţi a drumuluĭ Olaculuĭ, ce vine de la satul Piatra şi merge la Zimnicea, din care piatră aŭ mers în jos pre drumul Olaculuĭ, pre malul bălţeĭ, şi în curmezişul moşieĭ Fântânelelor, trecênd d'a curmezişul drumul ce vine Fântânele şi merge la câmp, şi pe deasupra satuluĭ Fântânelelor, până în hotarul moşieĭ Ulmuleţul, ce ţine tot de Zimnicea, la movila ce'ĭ ţice hotar, unde aŭ găsit şi piatră hotar în vêrful movileĭ, precum arĕtă şi rĕposatul Greceanu, aŭ eşit stânjenĭ 1.259 maĭ lipsind şi la acéstă trăsură stânjenĭ 20 din suma hotărnicieĭ Greceanuluĭ, aŭ mers şi la capul moşieĭ de la Dunăre, de aŭ făcut trăsura a treia,

Alte moşii vîndute tot după emigrarea Cantacuzinilor în Rusia,

tot pre unde a făcut şi Greceanul, puind sfóra iară de hotarul moşieĭ Suhaia, cu stânjenĭ 20 maĭ în jos de Gârliciul Pieleĭ, unde aŭ pus şi piatră hotar despărţitor între moşia Fântânelelor şi între moşia Suhaia, şi aŭ mers în jos prin baltă şi în curmezişul moşieĭ Fântânelelor pre malul gârleĭ din sus şi pre la gârlă în mijloc, ce se numesce a Glonţeĭ, şi pre lângă gârla Glonţiĭ, unde sunt treĭ gârle, ce es din Zeton, şi până în Grindul cel mare din dreptul capuluĭ Hainuluĭ, semnul ce se numesce şi în hotărnicia răposatuluĭ Greceanu, în hotarul moşieĭ Ulmuleţul şi aŭ eşit stânjenĭ 1.709, potrivindu-se la acéstă măsură întocmaĭ cu suma hotărnicieĭ răposatuluĭ Greceanu şi nefiind piatră de hotar aŭ pus acum piatră în dreptul capuluĭ Hainuluĭ, hotar despărţitor moşieĭ Fântânelelor cu Ulmuleţul; socotind dar hotarniciĭ stânjeniĭ acestor treĭ trăsurĭ, se adună stânjenĭ 5033, palme 2, din care lepădând douĕ părţĭ, după obiceiŭ, rămâne acest hotar de moşie Fântânelele masă stânjenĭ 1.677, palme 6, sforându-se cu stânjenul răposatuluĭ Şerban Vodă Cantacuzino, tras-aŭ şi lungul acesteĭ moşiĭ după cum li se poruncise stânjenĭ 5.640 a eşit linia de sus de la malul Dunăreĭ şi până la piatra din Grópa Jiuluĭ, însă stânjenĭ 2.920 din malul Dunăreĭ la piatra de aŭ pus hotar; cu stânjenĭ 21 maĭ în jos de gura din sus a Pielci, ce este în dreptul capuluĭ din susul ostrovuluĭ Luta, ce este în Dunăre, din care piatră merge prin baltă pre din sus de gura din sus a gârleĭ Bătrâniĭ şi preste baltă, şi d'a curmezişul preste lacul Caluluĭ, pre din josul viilor din prundul Râiosu, în dreptul puţuluĭ Barbuluĭ, şi până la puţ stânjenĭ 250, de la puţul Barbuluĭ până în piatra de la a doua trăsură din drumul de la gura Rusci stânjenĭ 770: din piatra de la a doua trăsură în sus spre câmp până în hotarul moşieĭ Stejărelul unde se sfîrsesce moşia Suhaia stânjenĭ 1700, de unde rămâne moşia Suhaia până la piatra din capul moşieĭ Fântânelele, ce este în grópa Găvanuluĭ Giuliu, făcându-se şi opt movilĭ pre câmp semne din piatră până în piatră după îndreptarea linieĭ ce aŭ făcut Ioniţă Inginerul; iar lungul linieĭ de din jos din spre Ulmuleţ a eşit stânjenĭ 6.005, însă stânjenĭ 2.430 din malul Dunăreĭ, din dreptul pietreĭ ce s'a pus în dreptul capuluĭ Hainuluĭ, în sus prin baltă până în malul bălţeĭ, stânjenĭ 200; din malul bălţeĭ până în piatra de la a doua trăsură ce s'a găsit pusă în vêrful movileĭ ce 'ĭ ţic şi hotar, stînjenĭ 2.855; din piatra de la a doua trăsură în sus spre câmp până în piatra din capul moşieĭ Ulmuleţul, unde se popresce lungul Ulmuleţul în moşia Şoimul, a Serdaruluĭ Deşliu, stânjenĭ 520; dintru acéstă piatră până la a doua piatră ce s'a pus în bĕşicuţă unde se sfîrşesce lungul moşieĭ Fântânelele; deci ca o cumpĕrătóre prin bună tocmélă şi cu banĭ gata ce s'aŭ făcut acesteĭ moşiĭ, cum şi hotărnicia de acum urmându-se prin semnele hotărnicieĭ de maĭ înainte, după cum aŭ curs şi stăpânirea mărturisită de veciniĭ răzaşĭ, care aŭ rămas şi eĭ toţĭ mulţămiţĭ, dând şi adeverinţă înscris, loniţă ce 'l-aŭ avut vechil Serdar Deşliu, adeverită şi de ispravniciĭ judeţuluĭ cum că aŭ fost şi el de faţă la hotărnicie şi vĕdênd că s'aŭ păzit vechea stăpânire a moş eĭ Târnava, ce-ĭ ţic şi Şoimul, a Serdaruluĭ Deşliu, necălcându-se la vre-o parte, aŭ dat acéstă adeverinţă spre încredinţare, cum şi ceĭ-l-alţĭ veciniĭ răzaşĭ încredinţéză boeriĭ hotarniciĭ prin cartea lor că aŭ rămas mulţămiţĭ cu toţiĭ şi odihniţĭ, am întărit acéstă cumpĕrătóre şi hotăr-

fură cele cumpĕrate de rĕposatul Zamfir Damaris, soţ al Marieĭ Cantacuzino. Aceste moşiĭ le cumpĕră Dimitrie Vameşul.

---

nicie cu acest al nostru Domnesc hrisov, ca întocmaĭ dupĕ pietrele ce s'aŭ pus şi movilele ce s'aŭ făcut să 'şĭ aibă stăpânirea prea iubita nóstră Dómnă şi tot némul Luminăţieĭ sale în vecĭ nestrĕmutată; adeverind hrisovul acesta cu însuşĭ pecetea şi iscălitura Domnieĭ mele şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoḑĭ, şi cu tot sfatul cinstiţilor şi credincioşĭ boerĭĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, Dumitrache Ghica biv vel Ban, epistatul Spătărieĭ, Dumitraşco Racoviţă vel Vistier, Manolache Brâncoveanu vel Ban, Gregorie Caliarh vel Postelnic, Ştefan Văcărescu vel Voevod de ţéra de sus, Barbu Ştirbeĭ vel Vornic, Istrate Creţulescu vel Logofĕt, Scarlat Slătineanu vel Vornic al obştirilor, Constantin Bălăceanu vel Logofĕt de ţéra de jos, Grigorie Băleanu vel Logofĕt de obiceiurĭ, Antonie vel Hatman, Teodorache Văcărescu biv vel Vistier, epistatul Căminărieĭ, Constantin Varlaam vel Vornic al politieĭ, Tomiţă Creţulescu vel Clucer, Mihalache Filipescu vel Paharnic, ... Isaac Ralet vel Logofĕt de ţeara de sus, şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul al patrulea dintru întĕia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anĭĭ de la zidirea lumeĭ 7814, iar de la Naşterea luĭ Hristos 1805, Decembrie 3, de Chiriţă Logofĕtul.

Cod. XLVII, fila 347.

Hrisovul luĭ Dimitrie Vameşul pentru moşiĭ.

Dat-am Domnia mea acest Domnescul nostru hrisov al luĭ Dimitrie biv vel Vameş ca să aĭbă a ţinea şi a stăpâni patru moşiĭ din sud Teleorman, anume Cătuneanca, Gropeanca, Petroşanĭĭ şi Judeea, ce le-aŭ cumpĕrat de la rĕposatul Ioan Damaris biv vel Vornic, care aceste patru moşiĭ de împreună cu alte douĕ anumen Fătânelele şi Zimnicelele, fost-aŭ ale rĕposatuluĭ Paharnic Zamfiros, fratele maĭ sus numituluĭ boer Vornicul Damaris, care acest rĕposat Paharnic Zamfiros, ţiind în căstaorie pre Maria Cantacuzini, cu care născênd o copilă anume Safta, aŭ clironomisit numita Cantacuzini aceste moşiĭ şi tóte acele acareturĭ ale soţuluĭ sĕŭ pre obrazul copileĭ şi le-aŭ stăpânit, până când în trecuta rĕsmiriţă s'a mutat Cantacuzini cu copila deîmpreună, de aicĭ din Ţeara Românéscă şi s'aŭ dus în locuinţă la Rusia, unde acolo făcênd cerere şi rugăciune la Impĕrătésca Curte a Rusieĭ, ca să mijlocéscă către prea Inalta Impĕrătéscă Pórtă de a i se trimete aicĭ poruncă să vîndă la mezat tóte acareturile ce le are în pământul ţĕreĭ şi să i se trimeţă banĭĭ la Rusia, orînduind şi Epitrop vechil al sĕŭ aicĭ pre rĕposatul cinstit Vice-consul al Rusieĭ Siniaviciĭ, prin scrisóre cu iscălitura sa, care aŭ arĕtat-o Vice-consululuĭ de s'a vĕḑut la acest Divan, scrisă cu lét 1792, Februarie 21, ca să epistăşéscă la vînḑarea cu mezat şi să primésca şi banĭĭ, după a căruia rugăciune învoindu-se prea Inalta Pórtă la mijlocirea Curţeĭ rusescĭ, trimis-aŭ Impĕrătéscă poruncă către Domnia sa fratele Mihail Suţul Voevod, ca să se vîndă tóte lucrurile Marieĭ Cantacuzini şi ale fiiceĭ sale Safteĭ, mişcătóre şi nemişcătóre, după care Impĕrătéscă poruncă alegêndu-se şi curăţindu-se întĕiŭ prin cercetare de judecată a părinţilor Arhiereĭ şi a Dumnélor boerilor Divanuluĭ, aceste

Documentul din notă coprinde hotărnicia acestor proprietăți cum-

moșiĭ și alte acareturĭ de bune și drepte ale Marieĭ Cantacuzini și ale ficeĭ sale Safteĭ și despre o parte s'a pus porunca Impĕrătéscă în faptă și s'a dat spre vînḑare, iar de altă parte, Sfinția lor părinților Arhireĭ și toți Dumnélor boerii ţĕreĭ de obște, prin anaforaoa Dumnélor în scris aŭ făcut rugăciune, de a se arĕta la prea Inalta Pórtă și a se face mijlocire de este cu putință să rĕmâe vînḑarea acestor lucrurĭ a nu se urma, căcĭ póte dupĕ vremĭ să le caute și să le córă copila aceea și dupĕ ce va ajunge în vêrstă și în cunoscință de mórtea mume-si, să se întórcă în ţeară cu locuința, când atuncĭ va dice că n'a mers de vre-o voie la Rusia și a fost dusă ca o nevrêtsnică de mumă-sa și 'șĭ va cere clironomia părintéscă și a venit a doua poruncă de la prea Inălțata Pórtă, cum că la mijlocirea Impĕrătesceĭ Curți a Rusieĭ s'a făcut musaadea, care este pururea legiuită între Impĕrăției de a se face și trebue să se vîndă negreșit tóte lucrurile și acareturile, atât ale Marieĭ Cantacuzini, cât și ale fiĭceĭ sale, care fiĭcă a sa în viață nu va mai fi primită în pămênturile și ţĕrile otomanicesceĭ Impĕrății a se sălășlui, ci să se desfacă cu totul din pămêntul ţĕreĭ, dupĕ cum și la Impĕrătescile ponturĭ ale păceĭ s'a legat acésta, pentru ceĭ ce se vor muta de la o stăpânire la alta; acésta dar poruncă Impĕrătéscă dându-se în urmă și către Domnia sa fratele Alexandru Vodă Moruzi, ca să urmeze cele d'întêiŭ și să iae tréba sĕvîrșire în faptă negreșit, a se vinde adecă tóte și să se dee cumpĕrătorilor Domnescĭ hrisóve de întărire și de bună stăpânire, cu tóte că și maĭ înainte se făcuse mezat, dar dupĕ cererea vechiluluĭ s'aŭ dat de isnóvă la mezat, care și făcêndu-se întru auḑul tuturor, unde a fost față și însușĭ Vice-consulul al Rusieĭ, prin scirea rudelor și a vecinilor și de obște a tuturor, de la mezat a cumpĕrat maĭ sus numitul boer Vornicul Damaris, atât aceste moșiĭ cât și acareturile, adăogând preste prețul ce aŭ dat alți muștériĭ maĭ mult și a rĕmas bun stăpân și cu volnicie și putere desĕvîrșit asupră-le, pentru care mulțămindu-se și vechilul Marieĭ Cantacuzini la suma prețuluĭ ce a adus-o rĕposatul Vornic preste toți alți muștériĭ, a primit și toțĭ baniĭ deplin, căruia i s'a dat și Domnesc hrisov de întărire coprinḑĕtor, atât de aceste moșiĭ, cât și de tóte cele-l-alte acareturĭ câte aŭ cumpĕrat, din care acareturĭ vînḑênd rĕposatul Vornic aceste maĭ sus numite 6 moșiĭ de la mezat, la maĭ sus numitul Dimitrie Vameșul, prin zapis scris cu lét 1795, Ianuarie 15, adeverit cu multe mărturiĭ și cu coprindere că prin învoire și cu banĭ numĕrați 'ĭ-aŭ vîndut aceste 6 moșiĭ, ce sunt tóte de stânjenĭ 6.274, stânjenul po banĭ treĭ taleri, carĭ fac taleri 21.822 și că a primit toțĭ aceștĭ banĭ deplin, dându-ĭ și tóte sineturile vechĭ și noueĭ, ca la o vînḑare sĕvîrșită cu tótă orînduiala eĭ și dupĕ rugăciunea ce a făcut rĕposatul Vornic la Domnia sa fratele Alexandru Vodă Moruzi, aŭ dat și hrisovul Domnieĭ sale pe care 'l vĕḑum și Domnia mea cu lét 1795, Februarie 27, cu coprindere că întêiŭ a dat poruncă la Dumnéluĭ vel Logofĕt, ca să arĕte în Divan la toți Dumnélor boerii de sunt cinevaș muștériĭ seaŭ nu? și aŭ dat pliroforie prin anafora în scris, cum-că a însciințat și a arĕtat la toțĭ și în cele de pre urmă a primit rĕspuns, că nu e nimenea muștériŭ; așa dar buiurdisind anaforaoa Dumnéluĭ, a dat la mânile cumpĕrătoruluĭ Domnescul hrisov Domnieĭ sale de întărire, ca pentru nisce acareturĭ ce în puterea porunceĭ Impĕrătescĭ vînḑêndu-se la

pĕrate de acel Dumitru Vameşul. Şi la acest hrisov se menţionézĕ cu

---

mezat şi cumpĕrându-se de rĕposatul Vornicul Damaris, a avut tótă volnicia şi stăpânirea a le vinde, a căruia vîndare s'a făcut şi sciută de faţă la toţi, de aceea s'a dat ca să aibă a stăpâni Dimitrie Vameşul tóte aceste moşii, dupĕ zapisul rĕposatuluĭ Vornic şi dupĕ coprinderea cărţilor de hotărnicie, care prin poruncă s'aŭ făcut la faţa loculuĭ, trăgêndu-se şi împetrindu-se cu boeriĭ într'adins orînduiţĭ încă de la lĕt 1793, Iunie 22 şi s'a ales suma stânjenilor a fieş-căruia ce sunt tot un hotar, aŭ tras-o întêiŭ despre rĕsărit, la capul moşieĭ de la Câmpul, puind sfóra din hotarul moşieĭ Petroşanilor în sus, dintre douĕ drumurĭ carĭ merg la Cacaleţ, unde s'a făcut grópă în dreptul rĕzoruluĭ de ţelină al Stocăĭ lunguluĭ din Petroşanĭ şi a luĭ Petcu Stan-Bălăŭ ot saam; aŭ tras drept în curmeziş spre apus, la movila Grădişteĭ, unde este pieatra ce se hotăresce cu moşia Stolniculuĭ Gheorghe, s'aŭ găsit stânjenĭ 1.775, trăsura de la mijloc; aŭ pus sfóra iar din moşia Petroşanilor în sus, de la hotarul de piatră ce s'aŭ găsit în siliştea satuluĭ de la vale de sat în marginea drumuluĭ ce merge la Găojăniĭ despre amiaḑă-ḑi de drum şi aŭ mers drept în sus pre la deal de movila luĭ Ursuleţu, prin crucea de pieatră, aŭ tras drept la Pieatra luĭ Rusculiţă în marginea viilor Bragadirenilor ce sunt puse de la deal de via luĭ Stoian urlă în tivgă în hotarul moşieĭ Stolniculuĭ Gheorghe, aŭ eşit stânjenĭ 2.524, trăsura de la apus pre malul Dunăreĭ din hotarul Stolniculuĭ Gheorghe în jos până în drumul Sălaşuluĭ la gura gârlieĭ Pălăcioica, stânjenĭ 2.150, care făcêndu-se masă aŭ rĕmas stânjenĭ 2.150, moşia Pietroşanĭ trăsura întêiŭ s'aŭ făcut despre rĕsărit la capul moşieĭ de la Câmp, puind sfóra din hotarul moşieĭ Cătuneanca în jos, ce este pieatră pusă din jos de Crucea de pieatră şi aŭ mers prin tufele luĭ Marcu, şi de acolo în jos până în hotarul Găojănilor la moşia Dómniĭ Bălaşiĭ, unde este pieatră, aŭ eşit stânjenĭ 1 625, trăsura de la mijloc iarăşĭ din hotarul Cătuneanca din pieatra ce este în siliştea satuluĭ Cătunenceĭ lângă drumul Găojănilor, aŭ tras spre rĕsărit până în potriva „uneĭ beşicuţe ce este despre amiaḑă nópte, în hotarul Găojănilor, moşia mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, unde aŭ făcut grópă stânjenĭ 1.990, trăsura de la apus pre lângă apa Dunăreĭ iarăşĭ de la hotarul Cătunenceĭ până în hotarul Găojănilor la gârla luĭ Oiotă, stânjenĭ, 1.807$^1/_2$ şi masă rĕmâne stânjenĭ 1.807$^1/_2$, din carĭ tótă acéstă sută de stânjenĭ jumĕtate este a Stolniceseĭ Catrinĭi Bălănceancăi, şi tot prin douĕ îĭ s'aŭ urmat stăpânirea, moşia Fântânelele, întêia trăsură despre rĕsărit la capul de la câmpul, din hotarul moşieĭ Suhaia a mŏnăstireĭ Clocociovul din sus de grópa ce este în găvanul Giulu, în jos spre amiaḑă-ḑi până într'o beşicuţă unde s'aŭ făcut grópă şi acolo să lovesce în capul cu moşia *Zărăfoaia* a Vameşuluĭ Deşliu, şi de acolea se înjugă spre apus cu moşia Păuleanca până în hotarul Zimnicilor stânjenĭ 2.139, trăsura de la mijloc din hotarul Zimnicilor din movila ce se chiamă *hotar* din grópă, unde este şi pieatră, drept în sus pre drumul cel mare pre deasnpra Fântânelelor până în hotarul Suhăi în Rusca ce cobóră la puţul Barbuluĭ Cazamgiuluĭ stânjenĭ 1.279, trăsura iarăşĭ din hotarul moşieĭ Zimnicilor în sus unde este pieatră într'o baltă în capul Hanuluĭ până la malul Dunăreĭ, până în hotarul Săhăi stânjenĭ 1.709, rémân masă 1.709; moşia Zimnicile, întêia trăsură despre rĕsărit la capul moşieĭ despre

stăruință respectarea deplină a formalităților cerute la aplicarea legeĭ protimisuluĭ.

---

câmp din hotarul Zimnicile, în jos unde sunt două pietre la un loc într'o cóstă despre resărit de movila Săreĭ, de acolea drept în curmeziș în Găvanul cu ulmiĭ, unde s'aŭ împletit treĭ ulmuleți micĭ, s'aŭ făcut grópă în hotarul moșieĭ Herescăĭ stânjenĭ 2.525, trăsura de la mijloc din hotarul Zimnicilor în jos din pieatra ce este drept grópă Zăițiculuĭ pre drumul Scăescilor la vale, pre lângă Baltă până la movila ce este tăiată de care prin două locurĭ, ce se hotăresce cu moșia Herească stânjenĭ 2.443 $^1/_2$, trăsura la capul despre apus pre lângă Dunăre dintr'un grind cu pelin, unde este pieatra hotarul moșieĭ Zimnicilor, drept în jos până în gura gârleĭ la Uncheașul Gheorghe stânjenĭ 2.565 și treĭ sferturĭ, rămâne masă stânjenĭ 2.511 și $^1/_2$ cu care s'aŭ încheiat tótă suma stânjenilor ce aŭ cumpĕrat; acum dar, pre jumĕtate din tóte hotarele maĭ sus numite moșiĭ vînțându-le Dumitru Lambru Vameșul la Costea Marinotul, din care aceste moșiĭ două anume Zimnicile și Fóntânelele vecinându-se cu moșia Zimnicile a prea iubiteĭ nóstre Dómneĭ, una pre din sus, alta pre din jos, după protimisis al vecinătățeĭ, având Luminăția sa cădere maĭ mult ale cumpĕra, prin învoire 'și-aŭ primit Costea baniĭ de la iubita nóstră Dómnă pentru amêndouĕ jumĕtătile de moșiĭ Fântânelele și Zimnicile; dând și zapisul luĭ de vînțare, precum se vede scris de la Noembrie 30, așișderea și Dumitru din bună voia sa cu tocmélă învoită, aŭ vindut iarăși la prea iubita nóstră Dómnă și cele-l-alte două jumĕtățĭ de moșiĭ Fântânelele și Zimnicile ce rĕmăsese luĭ Dumitru prin zapisul sĕŭ de la trecutul Decembrie, după care vînțărĭ de la amêndouĕ părțile aŭ rĕmas Luminăția sa stăpâna pre trupurile de moșiĭ Zimnicile și Fântânelele întregĭ, iar pentru cele-l-alte patru moșiĭ, din care și din acelea avea Costea Marinotul pre jumĕtare cumpĕrate, s'aŭ învoit cu Dumitru de le-aŭ dat înapoĭ și 'și-aŭ luat Costea baniĭ cu adaus de talerĭ 1.000, precum vĕdum și zapisul de acéstă învoire a lor. cu lĕt 1804, Noembre 25, și așa aŭ eșit Costea de la mijloc rĕmâind Dumitru stăpân pre cele-l-alte patru trupurĭ de moșie întregĭ și sineturile ce era coprințĕtóre câte 6 moșiile într'un loc, le-aŭ dat Dumitru împreună și cu zapisele de vînțare și aŭ cerut domnescul nostru hrisov de stăpânirea celor-l-alte patru moșiĭ care aŭ rĕmas bune ale luĭ; a căruia cerere fiind primită Domnieĭ mele, ĭĭ dăm acesta domnescul nóstru hrisov cu care să aibă a ținea și a stăpâni moșia Cătuneanca și Gropeanca, și Iudeca și Pietroșanĭ, după cum le-aŭ cumpĕrat și după cuprinderea numituluĭ hrisov ce de atuncĭ i s'aŭ dat; și am adeverit hrisovul acesta cu însușĭ credința Domnieĭ mele Ioan Constantin Alexandru Ipsilante Voevod și cu credința prea iubiților Domnieĭ mele fiĭ, Alexandru, Dumitrașco, Gheorghe, Nicolae și Ioan Voevoțĭ, martoriĭ puind mele, Pan Dimitrie Ghica biv vel Ban Epistatul Spătărieĭ, Manolache Brâncoveanul vel Ban, Constantin Ghica biv vel Ban Epistatul logofeților marĭ, Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Constantin Filipescu vel Vistier, Stefan Văcărescu vel Vornic de țeara de sus, Pan Constantin Știrbeiŭ vel Vornic, Barbul Văcărescul vel Vornic, Scarlat Slătineanu vel Vornic al obștirilor, Nicolae Racoviță vel Logofĕt de obiceiurĭ, Petrache Ritoridi vel Vornic al politieĭ, Dimitrie Racoviță vel Clucer, Stefan Fălcoianu vel Paharnic, Alexandru

Amintim în note câte-va volniciĭ de surghiunurĭ la Ocnă a unor condemnaţĭ ca înşelătorĭ norodului, cu marfă lipsă la cumpănă, etc.

Fălcoianu vel Stolnic, Alexandru Negre vel Comis, Radul Poenarul vel Sluger, Ioan Rafail vel Pitar şi Ispravnic, Constantin Ghica biv vel Ban Epistatul logofeţiilor marĭ, şi s'aŭ scris hrisovul acesta la al treilea an dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anĭ de la Christos 1805, Februarie 4, de Chiriţă Logofĕtul de Divan.

Cod. XLVII, fila 275.

Volnicie cu Zapciŭ armaşesc să ducă la Ocna Telega surghiun pre Iane şi Gheorghe şi Dumitru băcanĭĭ.— 1804, Iuliŭ 22.

Cod. XLIX, fila 179.

Zapciu armăşesc să ducă la Ocna Telega pre Panait şi Hristea Brutarĭĭ.— 1804, Iulie 22.

Cod. XLIX, fila 179.

Volnicie cu Zapciu Armăşesc să ducă la Ocna Telega pre Lupaşco şi Nică măcelarĭĭ.— 1804, Iulie 23.

Cod. XLIX, fila. 179.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod gpd.

Dumnévóstră judecătorilor de la Depertamentul cremenalion fiind-că pentru unĭĭ din vecinĭĭ ce aŭ fosf împreună *la gălcéva şi pentru netrebnicia ce aŭ făcut carĭ nu s'aŭ prins,* ni s'aŭ făcut arĕtare, că cerêndu-se de la stăpânĭĭ lor, aŭ dat rĕspunsul că aŭ fugit fieteş-carele; poruncim dar, că aceştia ce sunt prinşĭ, carĭĭ se află la puşcărie, să li se facă pedépsa cea rînduită, prin Dumnéluĭ vel Armaş, şi aceştia să plătéscă şi paguba ce s'aŭ hotărît şi apoĭ eĭ în urmă găsindu'ĭ pre ceĭ-l-alţĭ, orĭ acum seaŭ maĭ în urmă, să 'ĭ dee în scire la Agie şi Agia dupĕ porunca ce are de la Domnia mea osebită, dată prin pitac, prinḑêndu-ĭ, i va trimiteş i pre aceştia la puşcărie, ca să se urmeze şi pentru aceia poruncă ce am dat; *tolico pisah gpd.*—1803, Noembrie 25.

Cod. XLVII, fila 169.

CAP. XXXII

Ţĕranul sub Constantin Ipsilante

Ajungem acum a ne ocupa de documentele ce se referă la ţĕranul român, sub Domnia luĭ Constantin Ipsilante.

Ca documente *tip*, privitóre la situaţiunea ţĕranuluĭ de la 1803—1807, pot servi următórele :

1) O carte de clacă trămisă de Domnitor la maĭ multe isprăvnicii de judeţe în 1804, Iulie [1], în urma reclamaţiuneĭ maĭ multor moşierĭ contra ţĕranilor. Acéstă carte deschisă amintesce, că «*locuitoriĭ casnicĭ, ceĭ vrednicĭ de muncă*», aŭ obligaţiunea să lucreze clacă stăpânuluĭ moşieĭ câte 12 ḑile pre an, «rînduriĭ-rînduriĭ, după obiceiŭ, precum în condică sunt rînduite, adecă 3 ḑile primă-veara, 3 ḑile veara, 3 ḑile tómna şi 3 ḑile iarna».

«Holteiĭ să nu se supere».

«Deaca stăpânul n'are de lucru şi va cere banĭ, să aibă a lua câte un zlot de casă pre an».

Claca se va putea face pre altă moşie a proprietaruluĭ, dar nu maĭ departe de 2 césurĭ, mult 3 césurĭ de moşia unde şede clăcaşul.

La *clacă* să *mănece* des de diminéţă «apucând ḑioa de *plin*».

La clacă nu se trămit copiĭ.

Clăcaşul să nu refuze a lucra ce i se va arĕta.

Stăpânul moşieĭ să nu supere pre clăcaş preste ḑilele hotărîte, «niciĭ la clacă, niciĭ la strînsul dijmeĭ să nu le facă nedreptate, orĭ maĭ mult a le lua, orĭ a le alege bucatele, ci de rînd şi din bun şi din prost şi la vremea cea orînduită să iae dijma, iar nu după ce va trece vremea».

Locuitoriĭ să nu întărḑie şi eĭ a da dijma.

Vînḑarea vinuluĭ şi a rachiuluĭ este monopol al proprietaruluĭ.

Când stăpânul nu pune vin de vînḑare, atunciĭ clăcaşiĭ «să 'şĭ iae întêiŭ voie de la stăpân şi aşa să vîndă eĭ, dând de bute câte taleriĭ 1 şi câte o vadră de vin».

Băcănia este monopol al proprietăţeĭ. Clăcaşul póte vinde băcăniĭ, cu voia moşieruluĭ.

Pentru tóte rodurile ce vor face, clăcaşiĭ daŭ ḑeciuială proprietăţeĭ «afară numaĭ de grădinele ce aŭ împrejurul caselor lor».

1. Cod. XLVII, fila 241.

Pentru grâul, orzul ce séménă, clăcașiĭ daŭ o clae din 10, cu adăogire că sunt obligați a și căra dijma la aria proprietarului.

Pentru fênul ce vor cosi *«pre moșia ce șed seaŭ pre alta»*, clăcașul să dee dijmă.

Pentru porumb «măcar că de la o vreme încóce se făcuse obiceiŭ de se da de pogon câte 4 baniță porumb grăunțe, cu banița de 22 oca, dar fiind-că cu acésta se pricinuia o nedreptate locuitorilor, pentru-că stăpânii moșiilor și când se făcea porumb și când nu se făcea, lua aceeași dijmă deplin», Constantin Ipsilante, ordonă că acéstă practică să înceteze și locuitorii să dee din porumb ḑeciuială, adecă din 10 baniță una și cu orĭ-ce baniță va mĕsura porumbul, cu acea baniță să 'și dee și dijma.

Pentru stupĭ să dee de tótă matca câte 3 banĭ.

Pentru *roĭ* să nu dee nimica.

Pentru cai re, câte 2 banĭ de una, veara și iarna. De la stâne, proprietarul va lua, dupĕ aședare, orĭ brînză, orĭ banĭ.

De la *perdelele* de oĭ, cu fătăciune, câte un miel de perdea și câte un taler.

Pentru râmătorĭ, nu aŭ a da nimica, dar să nu 'ĭ bage în pădurile cele oprite fără de învoire cu proprietarul.

Pescuirea în heleșteul proprietarului e oprită. Iar în bălțile dupĕ moșie, are voĭe să pescuiască dând ḑeciuială din 10 pescĭ unul[1].

---

1. *Carte de clacă*

. . . . Către Ispravnicĭ . . . . sănătate. Vĕ facem în scire, că la Domnia mea audul jălbeĭ . . . cum ca locuitorii ce sunt șeḑĕtorĭ pre drépta moșia sa ce o are într'acel județ cu bună stăpânire făr de pricină anume . . . . . nu urmézĕ a 'și face claca și a 'și da dijma dupĕ condica Divanuluĭ, cum și vînḑare de vin, i rachiu fac fără de voia sa, pentru care vĕ poruncim, să cercetați și când locuitorii nu vor fi având vre un așeḑământ deosebit care să fi fost urmat și să fie păzit tot-d'a-una, să aveți a 'ĭ îndatori pre locuitorĭ ca să fie următorĭ dupĕ condica Divanuluĭ, iar locuitorii casnicĭ, ceĭ putincioșĭ de a munci să lucreze clacă stăpânnluĭ moșieĭ câte 12 ḑile într'un an, rînḑurĭ, rînḑurĭ dupĕ obiceiŭ, precum în condică sunt rînḑuite, adică 3 ḑile primăveara, 3 ḑile veara, 3 ḑile tómna și 3 ḑile iarna, iar nu deodată; iar holteĭ să nu se supere, iară neavênd stăpânul de lucru și va cere banĭ, să aibă a lua câte un zlot de o casă pre an, iar când nu va avea pre moșie în care șade de lucru, să nu aibă volnicie stăpânul moșieĭ a'ĭ aduce la altă moșie a sa maĭ depărtată spre a clăcui, fără de numaĭ de va fi cea-l-altă moșie aprópe de aceea ce se află cu șederea ca 2 seaŭ mult 3 césurĭ, va merge să lucreze ḑilele ce-i sunt orînḑuite, iar la moșia maĭ depărtată să nu 'ĭ siléscă a merge: la care acéstă clacă să aibă locuitorii a mâneca dăs de diminéță, apucând ḑioa deplin, și . . . . . casnicĭ ceĭ vrednicĭ de muncă să mérgă la muncă, iar să nu trămiță copiiĭ sĕĭ să lucreze, nicĭ să stea cu împotrivire

Comparațiunea acesteĭ recapitulărĭ de «ponturĭ» cu cele stabilite de Alexandru Ipsilante, nu ne va da deosebirĭ esențiale.

---

a nu lucra la tréba ce le va arĕta, ca la însăşĭ trebuința ce va avea stăpânul moşieĭ să lucreze ḑilele clăceĭ, dar şĭ stăpânul moşieĭ să nu 'ĭ supere maĭ mult preste ḑilele cele orînduite, nicĭ la clacă, nicĭ la strînsul ḑajdieĭ să nu le facă nedreptate, orĭ maĭ mult a le lua, orĭ a le alege bucatele, ci de rînd, şi din bune şi din próste şi la vremea cea orînduită să iae dijma, iar nu dupĕ ce va trece vremea; cum şi locuitorĭĭ să nu întârḑieze a da dijma, ca nu trecerea de vreme să păgubéscă pre stăpân. Nimenĭ din locuitorĭ să nu fie volnic să vîndă vin seaŭ rachiŭ pre moşie, iar când stăpânul nu va vrea să pue vin să vîndă, atuncĭ locuitorĭĭ să 'şĭ iae întâiŭ voie de la stăpân şi aşia să vîndă eĭ, dând de bute câte talerĭ unul, i câte o vadră de vin. Nicĭ unul din locuitorĭ să nu aibă voie a ţine băcănie fără de numaĭ de se vor aşeḑa cu stăpânul moşieĭ. Pentru tóte rodurile ce vor face, să aibă a da stăpânuluĭ moşieĭ ḑeciuială, afară numaĭ din grădinile ce aŭ împrejurul caselor lor, din care acelea nu aŭ a da nimic. Pentru grâŭ, i orz ce se seamănă aŭ să dee din 10 clăĭ una, numaĭ să aibă datorie locuitorĭĭ a căra dijma aceea cu însuşĭ carul sĕŭ, la aria stăpânuluĭ, dupĕ obiceiŭ, iar când, seaŭ din lenevire, seaŭ din nebăgare de seamă, nu vor urma dupĕ cum s'aŭ ḑis maĭ sus, şi îşĭ va ridica bucatele tóte, atuncĭ Dumnévóstră Ispravnicilor să aveţĭ a face împlinire. Pentru fênul ce vor cosi pre moşia ce şed seaŭ pre altă, să dee dijma lor dupĕ condică. Pentru porumb aŭ să dee, măcar că de la o vreme încóce se făcuse obiceiŭ de se da de pogon câte 4 baniţe porumb grăunţe, cu baniţa za oca 22, dar fiind-că cu acésta se pricinuia o nedreptate locuitorilor, pentru-că stăpâniĭ moşiilor şi când se făcea porumb şi când nu se făcea lua aceeaşĭ dijmă deplin, care acéstă nedreptate ce se urma locuitorilor in plata dijmeĭ, poruncim ca să lipséscă, prin sfat deobşte cu Divanul, hotărîre am făcut ca de la porumb să dee locuitorĭĭ ḑeciuială, adecă din 10 baniţe una şi cu orĭ-ce baniţă va mĕsura porumbul, cu aceea baniţă să 'şĭ dee şi dijma. Pentru stupĭ să dee de tótă matca câte banĭ 3, iar pentru roiŭ, nu aŭ a da nimica. Pentru capre aŭ să dee de capră câte 2 banĭ, atât veara cât şi iarna; de la stânile ce vor fi pre acéstă moşie, are să iae stăpânul moşieĭ, dupĕ aşeḑămîntul ce vor face, orĭ brânză seaŭ banĭ. De la perdelele ce vor fi de oĭ, cu fătăciunea pre moşie are să iae stăpânul moşieĭ de tótă perdeoa câte un miel şi câte talerĭ unul . . . . . de la Blasgoveştenie şi până la Sf. Gheorghe. Pentru rîmătorĭ, măcar că n'aŭ a da nimic stăpânilor moşieĭ, dar nicĭ să îndrăsnéscă să şi-ĭ bage locuitorĭĭ în pădurile cele poprite, ci întâiŭ să se tocméscă cu stăpânul moşieĭ şi aşa să 'ĭ bage, iar care se va îndrăsni fără tocmélă să 'ĭ bage, aceia să plătéscă preţul ce putea să iae stăpânul moşieĭ şi de la alţiĭ. Nicĭ unul din locuitorĭ nu are volnicie să vêneze pesce în heleşteul stăpânuluĭ moşieĭ, iar când va fi baltă pre moşie, aŭ voie să vêneze şi să dee ḑeciuială din ḑece peşcĭ unul; decĭ d-vóstre ispravnicilor, să daţĭ mână de ajutor stăpânuluĭ moşieĭ îndatorind pre cel ce se va arĕta cu împotrivirĭ la aceste, ca să 'şĭ pótă avea dreptatea şi folosul sĕŭ dupĕ condica Divanuluĭ; pentru care s'aŭ dat la mâna stăpânuluĭ moşieĭ acéstă carte a Domnieĭ mele, poruncitóre către Dumnélor, de urmare întru tóte cum poruncim maĭ sus.—1804, Iulie 31.

Cod. XLVII, fila 241.

Avem de observat că ḑilele de clacă şi alte «ponturĭ» la unele moşiĭ mŏnăstirescĭ variază şi sub Constantin Ipsilante Se póte documenta acésta cu hrisovul acestuĭ Domnitor din 28 Iuliŭ 1804, ce dăm în notă [1].

1. *Prea Inălţate Dómne.*

Pre acéstă alăturată alegere isprăvnicéscă nerĕmâind odihniţĭ locuitoriĭ din patru sate ce şed pre moşiile mŏnăstireĭ Dealul, dupĕ jalba ce aŭ dat Mărieĭ tale, din luminată poruncă, Vătavul de Visterie 'ĭ-aŭ adus şi înaintea nóstră prin 6 dintr'ênşiĭ, Criste Glodea, Iosif Baco, şi Vasile Ţincuş ot Ocniţa, i Stan Siiniţu şi Sóre Glodea ot Glodeni, şi Vladu Corbeţu ot Rĕsvadul de jos (bez uncheaş cântătorul ce aŭ venit de pre partea satuluĭ Colibaşĭ, dar ḑiseră că se află bolnav) faţă cu Dinul vechilul, cu adeverinţă în scris al părinteluĭ Săvastis, chir Dionisie Năstavnicul acesteĭ mŏnăstirĭ, şi întrebând pre jăluitorĭ la ce nu sunt mulţămiţĭ? nu avură alte a rĕspunde, decât tot acea ce aŭ ḑis la ispravnicĭ, cum că ar fi avut obiceiŭ pentru clacă, ca orĭ să lucreze câte treĭ ḑile preste an, seaŭ să dee de casă câte un zlot, arétându-ne spre ajutoriul lor, adecă săteniĭ din Ocniţa, o luminată hotărîre făcută cu Divanul în lét 1790, Noembre 12, a Mărieĭ sale prea Inălţatuluĭ Domn părintele Mărieĭ tale, cuprinḑênd că aŭ ḑis aceştĭ săteni că fiind locuitorĭ între munţĭ şi neavênd loc de hrană din destul, aŭ avut osebire la clacă câte 6 ḑile pre an, seaŭ câte un zlot de casă, de care ḑice şi Măria sa, că obiceiul şi testamentul la toţĭ locuitoriĭ ţĕreĭ de obşte este orĭ 12 ḑile seaŭ un zlot, care obiceiŭ are a se urma şi la dênşiĭ, dar fiind şeḑĕtorĭ la locurĭ de munte şi pre moşia mŏnăstiréscă şi avênd mŏnăstirea şi alte sate cu ómenĭ de lucru, hotărésce Măria sa, ca de la aceştĭ săteni ot Ocniţa, să aibă a lua zlotul de casă, iar avend mŏnăstirea trebuinţă a cere şi de la aceştia lucru, să vor aşeḑa între dênşiĭ şi cu socotéla tot a zlotuluĭ; împotrivă ne arată vechilul mŏnăstireĭ alta hotărîre tot a Mărieĭ sale părinteluĭ Inălţimeĭ tale, dată în urmă preste treĭ lunĭ şi jumĕtate, adecă în lét 1780, Februarie 29 şi coprinḑĕtóre că neputêndu-se învoi săteniĭ ot Ocniţa cu mŏnăstîrea, aŭ orînduit Măria sa printr'acéstă poruncă cu hotărîre, ca fie-care casnic să lucreze mŏnăstireĭ pre an câte 6 ḑile de om. iar alţĭ locuitoriĭ din alte sate de pre moşiile mŏnăstireĭ, afară dintr'aceştia, să urmeze obiceiuluĭ carele este la obşte; decĭ fiind-că în urma hotărîreĭ domnescĭ ce aŭ săteniĭ ot Ocniţa la mână, a părinteluĭ Mărieĭ tale, s'aŭ făcut altă hotărîre ce are mŏnăstirea, tot a Mărieĭ sale, rĕmâind cea d'întêiŭ hotărîre jos şi îndatorind pre săteni ot Ocniţa cu uşurare pentru strîmtórea loculuĭ să clăcuiască mŏnăstireĭ câte 6 ḑile pre an, dupĕ obiceiul ce aŭ mărturisit înşişĭ eĭ înaintea Mărieĭ sale că aŭ avut, iar alţĭ locuitorĭ din alte sate de pre moşiile mŏnăstireĭ, afară dintru aceştia, să urmeze obiceiuluĭ care este la obşte, dupĕ acésta din urmă hotărîre se cuvine a se urma pentru clacă spre a clăcui săteniĭ ot Ocniţă câte 6 ḑile pre an, iar locuitoriĭ din cele-l-alte sate să urmeze obiceiuluĭ care este la obşte, adecă să clăcuiască mŏnăstireĭ câte 12 ḑile pre an; iar pentru cele-l-alte adeturĭ ale moşiilor să aibă a urma, atât săteniĭ ot Ocniţă, cât şi săteniĭ din alte treĭ sate toţĭ la tóte şi întocmaĭ dupĕ pravilnicésca condică; iar hotărîrea cea desĕvîrşită.... *i proci.*— 1804, Iulie 23.

Vel Ban Manolache Creţulescu, vel Vornic Constantin Ghica, vel Vornic Stefan Văcărescu, vel Vornic Dumitru Racoviţă, Nistor Caminar.

Din douĕ-spre-ḑece ḑile clacă pre an la Ocniţa, moşie a mŏnăstireĭ Dealul, se reduce la cincĭ numaĭ.

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Vvd.

Locuitoriĭ din patru sate de pre moşia mŏnăstireĭ Dealul, însă Ocniţa, Glodenĭ, Rĕsvadu de jos şi Colibaşĭ, nerĕmâind odihniţĭ la acéstă anafora, s'aŭ înfăţoşat la Divan înaintea Domnieĭ mele cu Dinul vechilul Sfinţieĭ sale Arhiereuluĭ Sevastis Chir Dionisie Năstavnicul numiteĭ mŏnăstiriĭ, unde cerênd de ni s'aŭ arĕtat hotărîrea cea cu Divanu a Mărieĭ sale părintele Domnieĭ mele, vĕḑum că acca hotărîre este făcută numaĭ pentru săteniĭ ot Ocniţa, cuprinḑĕtóre, că înşişĭ aceştĭ săteni aŭ arĕtat atuncĭ că aŭ avut obiceiŭ care li s'aŭ păzit la toţiĭ Egumeniĭ, de da orĭ zlot de casă seaŭ clacă, făcea şase ḑile clacă pre an, de care obiceiŭ măcar că vechilul mŏnăstireĭ aŭ tăgăduit atuncĭ, ḑicênd că nu este sciut, dar arată Măria sa că săteniĭ aceştia fiind şeḑĕtorĭ la loc de munte şi pre moşie mŏnăstiréscă şi avênd mŏnăstirea şi alte sate cu ómenĭ de lucru, de acea aŭ hotărît ca de la aceştĭ săteni ot Ocniţa să aibă a lua zlotul de casă, iar avênd mŏnăstirea trebuinţă a cere şi de la aceştia lucru, să se aşeḑe între dênşiĭ cu socotéla tot asupra zlotuluĭ, iar cea de a doua poruncă tot a Mărieĭ sale care în urmă se vede dată la jalba Egumenuluĭ se vĕḑu cuprinḑĕtóre, că neputêndu-se învoi numiţiĭ săteni ot Ocniţa cu mŏnăstirea, aŭ poruncit Măria sa cu hotărîre, ca fie-care casnic să lucreze mŏnăstireĭ pre an câte 6 ḑile de om, iar alţĭ locuitorĭ din alte sate de pre moşiile mŏnăstireĭ, afară dintr'aceştia ot Ocniţa, să urmeze obiceiuluĭ care este la obşte; dupĕ care cuprindere a acestor hotărîrĭ, fiind-că săteniĭ de la cele-l-alte sate, adecă Glodeniĭ, i Rĕsvadul şi Colibaşiĭ aŭ să urmeze pentru clacă obiceiuluĭ care este la obşte, am poruncit de s'aŭ isgonit din Divan, îndatorindu-ĭ ca să fie următorĭ dupĕ condica Divanuluĭ a clăcuĭ, iar pentru săteniĭ de la Ocniţa, fiind-că hotărîrea ce li s'aŭ dat lor de la Măria sa părintele Domnieĭ mele cuprinde să dee zlotul de casă, seaŭ de va avea mŏnăstirea trebuinţă de lucru să se aşeze între dênşiĭ tot asupra zlotuluĭ, li s'aŭ ḑis dar numiţilor săteni să ne arate ce urmare s'aŭ făcut dupĕ acea hotărîre, şi aŭ rĕspuns că în urmă s'aŭ învoit cu mŏnăstirea ca să facă clacă de om câte treĭ ḑile pre an, fiind acésta şi cu mulţămita lor, cărora cerênduli-se să arĕte vre-o învoire în scris acestuĭ aşeḑĕmînt de treĭ ḑile, aŭ rĕspuns, că înscris n'aŭ; dupĕ acósta s'aŭ întrebat şi vechilul mŏnăstireĭ de aŭ apucat ceĭ dupĕ vremĭ Egumenĭ ca să facă clacă câte 6 ḑile pre an dupĕ porunca ce se vede dată în urmă, şi aŭ rĕspuns că le-aŭ făcut cerere a clăcuĭ câte 6 ḑile, dar nesupuindu-se nu aŭ fost următorĭ; s'aŭ ḑis dar numiţilor săteni, că de vreme ce de a lor bunăvoie primesc să facă clacă treĭ ḑile pre an, să maĭ lucreze alte treĭ ḑile ca să se facă 6 ḑile pre an, şi pentru acelea treĭ ḑile până la şese să le plătéscă mŏnăstireĭ câte cincĭ parale de ḑi, ca se contineze prigonirea de la mijloc, şi aŭ rĕspuns că fiind şeḑĕtorĭ la loc de munte strîmpt, le este preste putinţă, li s'aŭ maĭ ḑis iarăş ca să facă dar cincĭ ḑile clacă pre an fiindu-le destul scăḑămêntul ce li se face de şépte ḑile până la 12, care lucréză ceĭ-l-alţĭ de obşte locuitorĭ, maĭ vêrtos fiind şi pentru al lor folos sufletesc, a face acest ajutor de clacă câte cincĭ ḑile pre an la un Dumneḑeesc locaş pre a căruia moşie îşĭ aŭ odihna şi hrana lor, şi nicĭ acésta primind-o săteniĭ, din Divan i-am orînduit Domnia mea la Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ

Cu deosebire era neînțelegere tómna între țĕrani și proprietate, de la dijma porumbuluĭ. Acésta vĕdênd Constantin Ipsilante, el dete o circulară nizam, încă din 27 Martie 1804, în cuprinderea următóre:

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voivod i gpd. Zem. Vlascoie.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . sănătate, vĕ facem în scire, că pentru tóte ródele pămêntuluĭ, dupĕ vechiul obiceiŭ al țĕreĭ, este întocmire făcută prin pravilnicésca condică de către Măria sa părintele Domnieĭ mele prin sfat și socotéla de obște a părinților Arhiereĭ și a Dumnélor boerilor de a se păzi întru tóte, numindu-se Pravilă a pămêntuluĭ acestuia, dupĕ care toți de obște sunt datorĭ a urma, dar fiind-că din unele pricinĭ de judecăți ce s'aŭ căutat și se caută la Divanul Domnieĭ mele *între locuitorĭ cu arendașiĭ*, ce țin locurĭ și boerescĭ și mŏnăstiricescĭ, am vĕdut în pricina dijmeĭ porumbuluĭ curgênd o nepotrivită urmare împotrivă, că să iae dijma porumbuluĭ la un pogon patru baniță porumb grăunțe cu baniță de oca 22, cu care mulțĭ din locuitorĭ se năpăstuesc, plângêndu-se unĭĭ, că li se mĕsóră de arendașĭ și de stăpânĭĭ moșiilor, locurile și fără de porumb și le cere deplin, alțiĭ de nu face porumb dijma o cere deplin, și alțiĭ că cu ceea ce fac abia plătesce dijma și alțiĭ că li se ia cu baniță maĭ mare; la acésta luând Domnia mea sémă în pravilnicésca condică ce este pecetluită de Măria sa părintele Domnieĭ mele, am găsit la cap. al 9, unde se rînduesce cele drepte ale stăpânilor de moșie, scriind pentru porumb a da dijma din ₫ece una, cum se urmézĕ și la cele-l-alte roduri, iar la sfîrșitul acesteĭ pravilnicescĭ condice s'aŭ găsit un adaos scris cu mâna, că în urmă s'aŭ întocmit să se iae patru baniță de pogon, care acéstă adăugire cercetênd'o Domnia mea am *găsit'o că nu este făcută de Măria sa părintele Domnieĭ mele*, care ca o adăogire *din urmă, ce nu se cuprinde la celea tipărite și întărite de Măria sa părintele nostru, și ca o nedrĕptă ce este în adevĕr, o am anerisit Domnia mea*, și de împreună cu prea Sfinția sa părintele Mitropolit și cu Dumnélor veliții boerĭ făcênd chibzuire, *am găsit a fi ₫eciuiala cea drĕptă* cumpănire, dupĕ cum este întocmită la celea tipărite și întărite întru aceeași privilnicéscă condică, pentru-că de va face locuitorul porumb mult, va da și la stăpânul moșieĭ dijmă multă, iar făcênd puțin va da puțin, iar de nu va face nimic, nu va da nimic și cu ce baniță va mĕsura po-

---

melo biv vel Ban Constantin Ghica Epistatul logofețiilor marĭ, ca să 'și iae séma, și să 'și alégă una din douĕ mijlŏce ce s'aŭ ₫is, dupĕ care fiind-că Dumnélui Banul făcu arĕtare Domnieĭ mele, că în celea de pre urmă s'aŭ îndupleçat și numiții sătenĭ și s'aŭ mulțămit a clăcui câte cincĭ ₫ile pre an, rĕmâind la acésta amêndouĕ părțile învoiți și împăcați, întărim dar și Domnia mea învoirea acésta, și poruncim ca de acum numiții sătenĭ ot Ocnița să clăcuiască la mŏnăstire câte cincĭ ₫ile pre an, iar nu maĭ mult.—1804, Iulie 10.

Cod. XLVI, file 417.

rumbul locuitoruluĭ cu acea baniță va lua pe cea de a ḑecea stăpânul, cu care acésta lipsesce tótă nedreptatea ce se urma dupĕ acel adaos; decĭ și de aŭ apucat și de aŭ luat ceĭ din stăpâniĭ moșieĭ cărțĭ Domnescĭ ce se obișnuiaŭ de se da de la Divan cu cuprindere a se lua dijma porumbuluĭ dupĕ pogóne; dar iată cu hotărîre poruncim, ca atât Dumnévóstră să o sciță, cât și la toțĭ de obște stăpâniĭ de moșiĭ și arendașĭ, precum și la locuitorĭ să o faceță cunoscut ca de acum înainte dijma porumbuluĭ să se iae zeciuială dupĕ pravilnicésca condică, dupĕ care așa aveță și Dumnévóstră a face de acum înainte hotărîrilor pricinilor de judecățĭ ce se întêmplă între locuitorĭ cu arendașiĭ saŭ cu stăpâniĭ de moșiĭ, urmând și păzind cu toțiĭ acéstă hotărîre și orĭ la stăpânĭ de moșie seaŭ la arendașĭ de se va afla cărțĭ date cum urma Divanul până acum, cu cuprindere de dijmă pe pogóne, să se iae de la mânile lor și să se trimită la Domnia mea.— 1804, Martie 27[1].

Asemenea douĕ pitace la douĕ Depertamenturĭ s'aŭ făcut.

Un Medelnicer Bengescu, este acuzat de țĕraniĭ sătenĭ Slătiorenĭ, că-ĭ supune la dărĭ nelegale.

Domnitorul trimite următorul pitac la ispravnicĭ:

«Fiind-că sătenii Slătiorenĭ aŭ venit și se află acum în Bucurescĭ, care și jalbă aŭ dat acum Domnieĭ, cerênd apĕrare de dările ce sunt următóre ale moșieĭ, iță poruncim dar, ca îndată dupĕ primirea acesteia, numaĭ decât să'țĭ trimițĭ vechil vrednic cu tóte sineturile, i scrisorile ce veĭ fi avênd, pentru acéstă moșie, ca să se înfățișeze cu numiții înaintea Dumnélor veliților boerĭ, spre a se cerceta pricina prin judecată și să se facă anafora. Să nu zăbovescĭ trimiterea vechiluluĭ, ca să nu stee pârîțiĭ aicĭ, ómenĭ de țeară fiind, că ți se va trimite mumbașir cu trépĕd și veĭ plăti și cheltuiala, ci dar așa să urmezĭ negrești.—1804, Martie 10[2].

In 16 Iulie 1804, Constantin Ipsilante se maĭ ocupă de sătenii Slătiorenĭ și le acordă unele scutirĭ și le recunósce unele *ponturĭ* osebite de cele obștescĭ[3].

1. Cod. XLIX, fila 159.
2. Cod. XXXVII, fila 60.
3. *Prea Înălțate Dómne.*

Dupĕ luminata poruncă a Înălțimeĭ tale, ce mi se dă la acéstă jalbă urmând am pus de s'aŭ căutat în condicile Divanuluĭ acea hotărîre ce ḑic că a avut de la Măria sa Alexandru Vodă Moruzi pentru apĕrarea vămeĭ și li s'aŭ rĕspuns că se găsi o luminată porunca Mărieĭ sale Alexandru Vodă Moruzi în dosul jalbeĭ locuitorilor Slătiorenĭ, cu létul 1793, Aprilie 6, unde pre lângă claca care se hotăresce a o plăti câte un zlot de vatră,—iar cu lucru n'aŭ

Fată cu actele de maĭ sus, fixând din noŭ «ponturile clăceĭ» este locul se aducem un hrisov ce Constantin Ipsilante îşĭ *acordă* sieşĭ, ca proprietar moşieĭ Zimnicea cu târg. Acest hrisov e din 25 Februarie 1804, şi nu se mărginesce a atribui proprietăţeĭ acele drepturĭ ce maĭ sus le recunósce Vodă la alţĭ proprietarĭ, ci şi le maĭ amplifică şi le adaogă cu multă bună-voinţă, ba încă îşĭ acordă şi scutirĭ de vamă!...

Dăm în notă actul în tótă întregimea luĭ [1].

---

fost supĕraţĭ şi pentru dijma bucatelor, i fân a nu fi supĕraţĭ împotriva con diceĭ Divanuluĭ,—se cuprinde şi pentru vamă chiar aşa; aşişderea şi pentru vameşĭ dupĕ cuprinderea condiceĭ care scrie cum că: când va vinde pământean unul la altul vite seaŭ semĕnăturĭ pentru hrana lor, să aibă pace de vamă; porunceşce Măria sa ca să fie apĕraţĭ de vamă pentru vite seaŭ semĕnăturĭ de hrană ce vor vinde şi vor cumpĕra unul de la altul; care acéstă hotărîre este cuprinzĕtóre şi următóre şi în catalogul vămilor de acum pentru toţĭ de obşte şi la erbărit asemenea se cuprinde a nu fi supĕraţĭ locuitoriĭ, dupĕ care la cererea lor şi de li s'aŭ prăpădit acel sinet, să li se dee acum luminată porunca Înălţimeĭ tale spre a nu fi supĕraţĭ împotrivă.—1804, Iulie 16

Vel Logofĕt.

1. *Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.*

Dupĕ cuprinderea cataloguluĭ vămilor, poruncim să fie locuitoriĭ aceştia ne supĕraţĭ de vamă pentru vite seaŭ semĕnăturĭ de hrană ce se vinde şi vor cumpĕra unul de la altul.—1804, Iunie 18.

Cod. XLV, fila 166.

Hrisovul moşieĭ Zimnicilor a Mărieĭ sale luĭ Vodă, de privileghiurĭ.

Aşeḑemînturile şi întocmirile acele ce sunt următóre dreptăţeĭ praviloĭ şi obiceiuluĭ celuĭ obştesc şi legiuit al pămêntuluĭ întru orĭ-ce fel de pricină, nu numaĭ se cade a-şĭ avea urmarea lor şi ca nisce drepte, ci cu cale se cuvine a se şi întări de către Domniĭ şi oblăduitoriĭ ţĕreĭ, de a fi pururea şi tot-d'a-una nestrĕmutat şi de a se păzi dreptatea ce are fiteş-care întru ale sale, precum de obşte aşa şi în parte; drept aceea dar, fiind că casa nóstră părintéscă are moşiĭ într'acéstă ţeară la judeţul Teleormanulnĭ care se chiamă Zimnicile, locuită cu ómenĭ pământenĭ şi strĕinĭ ce se hrănesc şi aŭ odihna lor pre dênsa, carĭ dupĕ condica Divanuluĭ şi dupĕ obiceiul pământuluĭ ce se urméză la tóte moşiile boerescĭ şi mănăstirescĭ de obşte, fiind datorĭ a urma şi păzi privilegiul dreptăţilor numiteĭ moşiĭ cu nestrĕmutare şi cu statornicie tot d'a-una, am găsit cu cale, atât pentru ca să fie sciut fieş-căruia locuitor datoria lor cea drĕptă, cât şi pentru, ca nicĭ Epistatul ce va fi orînduit pre vremĭ să nu facă alte urmărĭ şi supĕrărĭ maĭ mult, şi am întocmit şi aşeḑat Domnia mea ponturile cele cuviincióse şi drepte, carĭ sunt acestea:

1. Câţĭ locuitorĭ locuesc pe acéstă moşie de orĭ-ce fel de braslă, aŭ se clăcuiască câte 12 ḑile pre an, dupĕ condica Divanuluĭ şi dupĕ obiceiul obştesc al pământuluĭ, iar carĭ din eĭ nu vor voi, se se învoiască cu Epistatul;

Atragem atenţiunea lectoreluĭ asupra innovaţiuneĭ de la punctele 4, unde *găzduirea* de óspeţi devine un privilegiŭ al hanuluĭ proprietăţeĭ.

---

2. Rachiŭ şi vin locuitoriĭ nu aŭ voie să vîndă pre numita moşie, fiind-că acéstă volnicie după condica Divanuluĭ şi după obiceiul pământuluĭ este numaĭ stăpânuluĭ moşieĭ de a vinde vinul şi rachiul sĕŭ pre moşia sa, nicĭ de a ţine pre la casele lor vin şi rachiŭ, pentru ca cu pricina de trebuinţa caselor lor n'aŭ voie se aducă vin şi rachiŭ strĕin în feluriĭ de vase, fiind-că cu pricina acésta învederat lucru că pricinuesce pagubă şi nedreptate la vînzarea vinuluĭ şi rachiuluĭ stăpânuluĭ moşieĭ împotriva dreptuluĭ privilegiŭ ce este obştesc.

3. Câţĭ din locuitoriĭ aŭ viĭ pre moşie şi aŭ crame dé a ţine vinul lor pre la viĭ, aŭ voie să aducă pre la casele lor, dar să fie prin scirea Epistatuluĭ moşieĭ, ca să iee ţanc şi când le va vinde cu ridicata se fie iarăşĭ prin scirea Epistatuluĭ, cum şi rachiul ce-'l fac din tescovină şi drojdiĭ seaŭ vin stricat din viile lor, asemenea să se urmeze, ca cu acésta să nu pótă vinde cu mĕrunţişul la alţiĭ;

4. Fiind-că pentru odihna şi înlesnirea fieş-căruia negustor trecĕtor, este într'adins han în Zimnicea pentru primirea în conac a fie-căruia, nimenĭ altul să nu aibă voie a opri la casa luĭ negustor seaŭ marfă ce vine din potriva Şiştovuluĭ, orĭ de la Bucurescĭ, seaŭ din ţeară, şi orĭ-câţĭ negustoriĭ seaŭ marfă vine de la verĭ-ce parte de loc, să conăcéscă la han, fiind şi de folosul şi siguranţa şi a însuşĭ acelor negustoriĭ cu mărfuriĭ, unde póte fi maĭ ferit de vre-un furtişag de cât afară, care acésta este şi pentru folosul vămeĭ Domnescĭ a nu se cacirdisi niscaĭ mărfuriĭ.

5. Nimenĭ nu are voie a ţine scaun şi a tăia carne de vînzare, fiind-că şi acest aliş-veriş după dreptate şi după obiceiul pământuluĭ este numaĭ al stăpânuluĭ moşieĭ.

6. Câţĭ din ţĕranĭ 'şĭ-aŭ făcut nămestiĭ, de case marĭ şi aŭ apucat locuriĭ îndestulate înăuntrul oraşuluĭ, sunt după dreptate datorĭ, ca într'un oraş, să dee fieş-care pre an óre-ce chirie pre stânjen, învoindu-se şi întocmindu-se cu Epistatul moşieĭ, cu dréptă cumpĕnire, cum şi ceĭ ce vor veni să se aşeze cu locuinţa pre moşie, să fie prin scirea Epistatuluĭ moşieĭ şi vînzĕrĭ de casă seaŭ prăvăliĭ când vor face, de la unul la altul, după obiceiul pământuluĭ, să fie prin scirea Epistatuluĭ, precum şi cine vor vrea a face prăvăliĭ să nu fie volnic a face fără scirea Epistatuluĭ, ci întĕiŭ să se învoiască cu Epistatu moşieĭ şi apoĭ să aibă voie a face.

7. Pentru gardul bălţeĭ ce se face lésă de prinderea peşceluĭ de se închid bohazurile şi se prinde peşce, atât cu aceia, cât şi cu alt meşteşug din balta ce este pre moşia Zimniceĭ, după dreptate şi după condica Divanuluĭ se îndatoresc a da ţeciuială; iar nu aceĭ talerĭ una sută ce se obişnuesc a 'ĭ da în loc de ţeciuială, fiind cu pagubă la venitul moşieĭ.

8. Fiind-că pentru trebuinţa moşieĭ, se cumpĕră din potriva Şiştovuluĭ 4.000 vedre vin şi 300 vedre rachiŭ, poruncim Domnia mea ca vamă seaŭ căminărit să nu plătéscă pre acéstă sumă de vedre, ci să fie tot-d'a-una nesupĕrat Epistatul de vre-o cerere a Căminaruluĭ seaŭ a Vameşuluĭ; decĭ pentru a se păzi acest privileghiŭ al numiteĭ moşiĭ întocmaĭ şi în tóte, după maĭ sus numitele ponturĭ şi a le urma locuitoriĭ câţĭ locuesc pre acéstă moşie fără împotrivire acum şi tot-d'a-una după vremĭ, am dat acest Domnescul nostru hrisov

Aducem în note sentința dată de Constantin Ipsilante pre anaforaoa Divanului în o afacere de reclamațiune a locuitorilor de la Valea-Mare și Nămăescĭ contra proprietarului moșiei Nicolae Rucăreanu, că-ĭ supune la clacă împotriva dreptului lor hotarît prin special așeḑĕmînt, nedându-le locurile de hrană otărite de ponturĭ, ca să facă cele 12 ḑile de clacă. Domnitorul decide, că décă Rucăreanu nu dă sătenilor locurile legiuite de hrană și de casă, să nu fie nicĭ el în drept a cere tótă claca[1].

---

de întărire și cu Domnésca nóstră iscălitură și pecete; decĭ poftim și pre fraților noștriĭ Domnĭ ce în urma nóstră vor oblădui, să bine-voiască a le întări ca nisce drepte și cu cale, ce nicĭ la obiceiul cel de obște al moșiilor, nicĭ la orînduiala dreptățeĭ nu se împotrivesce; și am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domnieĭ mele, Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod și cu credința prea iubiților Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitrașco, Gheorghe, Nicolae și Ioan Voevoḑĭ, martorĭ fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boerĭ veliți aĭ Divanului Domnieĭ mele: Pan Manolache Creţulescu vel Ban, Constantin Ghica Logofĕt, Gheorghe Mavrocordat Postelnic, Radu Golescu vel Vornic de țeara de sus, Grigore Brâncoveanu Vornic de țeara de jos, Dumitrache Racoviță vel Vornic, Barbu Văcărescul vel Vornic, Petrache Ritoridi vel Vornic al politieĭ, Dumitrache Racoviță Clucer, Mihalache Racoviță Paharnic, Ienache Golescu Stolnic, Constantin Orĕscu Sluger, Iancul vel Pitar, și Ispravnic Constantin Ghica vel Logofĕt; și s'a scris hrisovul acesta întru al douilea an dintru întêia domnie a Domnieĭ mele aicĭ în orașul scaunului Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la nascerea Domnului Dumnezeŭ și mântuitorul nostru Isus Hristos—1804, Februarie 25, de Chiriță Logofĕt de Divan[1].

Fila 225.

1. *Prea Înălțate Dómne.*

Din luminată porunca Mărieĭ tale Vătaful de Divan a adus înaintea nóstră, pre Nicolae Rucăreanul biv al 3-lea Logofĕt Epistatul orașului Câmpul-Lung cu jalba ce a dat pentru uniĭ din sătenĭ ot Valea-Mare ce șed pre moșia Nămăescĭ ot sud Muscel, care este a sa și a altor moșneni și dupĕ pravilnicésca condică, ceĭ maĭ mulțĭ sătenĭ carĭ locuesc pre moșia orașului s'aŭ înduplecat și aŭ făcut așeḑĕmînt prin zapis ce ni-l arată scris, Decembre 3, iscălit de opt sătenĭ, adeverit și de 6 martorĭ, ca să clăcuiască câte 6 ḑile numaĭ ca să le dee voĭe a aduce lemne uscate din pădurea Nămăescĭ pentru casele lor, iar vre-o 5—6 din eĭ carĭ șed chiar pre moșia Nămăescĭ, nu numaĭ supunere n'aŭ arĕtat, ci încă aŭ sărit cu gâlcévă la dênsul, necinstindu-l cu înjurăturĭ și cu vorbe próste și cere dreptate; față fiind și pîrîțiĭ rĕspunseră, că la stăpânitoriĭ ce ținea maĭ înainte moșia Nămăescĭ, întêiŭ avea obiceiŭ de da pre an câte 24 banĭ, apoĭ a făcut câte banĭ 60 și maĭ în urmă aŭ suit banĭ 90, iar a lucra ḑile n'aŭ fost supĕrațĭ, arĕtând și o carte isprăvnicéscă de judecată, scrisă din trecutul Noembrie 18, în care coprinde numaĭ cererea jăluitorilor și rĕspunsurile pîrîților, iar vre-o alegere nu face; se întrebară sătenii ce pîră fac acum asupra Rucăreanului și ḑiseră, că acésta le este pîra, ca să nu'ĭ supere de clacă, ci să ie iae câte un zlot pre an; s'aŭ întrebat de aŭ adeverință în scris de la stăpânii moșieĭ, cum că sunt așeḑațĭ întru

La ocasiunea *gâlcevei* dintre locuitorĭ şi proprietarul moşiei, un ţĕran a fost lovit de acesta cu un şiş. Divanul cere să se facă cercetare,

---

acestaş chip şi rĕspunseră că n'aŭ; decĭ obiceiul ţĕreĭ ce este întărit de toţĭ luminaţiĭ Domnĭ, cum şi de Măria sa Alexandru Vodă Ipsilant părintele Înălţimeĭ tale, alcătuit în pravilnicésca condică este întru acestaş chip, ca locuitoriĭ ce şed pre moşiĭ strĕine, să clăcuiască la stăpânul moşiei pre an 12 ţile, seaŭ neavênd stăpânul moşiei de lucru, să li se iae câte un zlot pre an, iar pentru ceĭ ce vor face aşeţĕmîntul lor şi să nu'ĭ supere cu cererea de 12 ţile, după care acest obiceiŭ; fiind-că pîrîţiĭ vre-o adeverinţă la mâna lor a stăpânuluĭ moşiei de maĭ puţine ţile n'aŭ, sunt dar datorĭ a clăcui 12 ţile deplin, neputêndu-l sili a le lua zlotul, cu pricină căcĭ aŭ vrut de le-aŭ luat până acum, căcĭ acesta este lăsată în voia stăpânuluĭ moşiei, ca când nu va avea trebuinţă de lucru, atuncĭ să le iae câte un zlot, iar eĭ nu aŭ cuvînt de împotrivire, măcar că cu acésta se face nedreptate stăpânitorilor de moşiĭ, a lua câte un zlot când nu va avea trebuinţă de lucru, căcĭ vine pre o ţi numaĭ câte 2 parale şi o liţcae, iar noĭ plătim la alţĭ oamenĭ ce ne lucrézĕ câte 20 parale pre ţi une-orĭ şi câte 45, ci să bine-voescĭ Măria ta a se face pentru toţĭ de obşte îndreptare, să dee măcar câte ţece parale pre ţi, care fac pre 12 ţile taleriĭ 3; cum şi pentru pîrîţi, să fie luminată porunca Mărieĭ tale către ispravnicii judeţuluĭ, ca să-'ĭ supue şi fără de voia lor a clăcui acele 12 ţile pre an, după cum se orînduesce în pravilnicésca condică, osebit maĭ fac numiţi sătenĭ pîră, că Nicolae Rucăreanul a lovit pre un sătén al lor Ioan Bustea preste gât cu un şiş, atâta de rĕŭ, încât şi-a înfrânt şişul, la care acésta măcar că jăluitoriĭ aduse înaintea nóstră 6 mărturiĭ, însă Constantin Iliat biv Clucer de arie arétând că chiar în ţioa accea ce s'a întêmplat prigonirea între Rucăreanul şi acel Ioan Bustea, a vĕţut pre Bustea în Câmpul-Lung şi nu avea nicĭ un semn de lovire şi Dumitrache Urăianu Sameşul isprăvnicesc că a fost de faţă când a venit Ioan Bustea de a jăluit la Ispravnic, şi 'i-a rĕspuns Ispravnicul, că n'are pentru ce-l judeca cu Rucăreanul, fiind-că nu se vede lovit undevaş, şi Nicolae ot Jude, că aflându-se la Ispravnic, n'a găsit judecata pricină de bătaie, şi Stoica Izbaşoiu că s'a întêmplat faţă când a mers Nicolae Rucăreanul la Nămăescĭ şi ţicênd ómenilor ca să facă clacă, aŭ început Bustea şi un Mihaiŭ al Fianuluĭ a 'l înjura, de care năcăjindu-se Nicolae a cerut la sluga luĭ un băţ, iar sluga a dat téca cu şişul într'însa, şi a dat Nicolae odată într'însul (Bustea), ca cu un băţ fără a 'l vătĕma nimic şi Ioan Albescu şi Nicolae Vălimăreanu că n'aŭ fost de faţă la prigonire, dar din spusa altor sătenĭ şi după cum l'aŭ vĕţut şi eĭ pre Bustea în urma prigonireĭ, nu era vătĕmat nicăirea, după cum şi de noĭ se vĕţu că nu are vre-o vindecătură şi semne de lovire la gât, unde ţicea el că l'aŭ lovit şi nicĭ ispravnicii prin maĭ sus numita carte de judecată vedem că nu pomenesc nimic de acéstă pricină a gălceveĭ, dar cu tóte acestea, de vreme ce acum fac pîrîţiĭ şi Bustea, şi pentru acest davajilăc, găsim cu cale să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Dumnélor ispravnicii judeţuluĭ, ca să facă cercetare la faţa loculuĭ prin martorĭ neîmpărtiniţi şi vrednicĭ de credinţă, ce se vor fi aflat faţă când s'aŭ întêmplat prigonirea şi în ce chip se va adeveri adevĕrul, să înşciinţeze Mărieĭ tale, ca să se facă Busti îndestulare, iar hotărîrea....—1803, Ianuarie 13.

Nicu Brâncoveanu, Constantin Ştirbeiu, Radu Golescu, Scarlat Căminar, Barbul Văcărescu Vornic, Istrate Creţulescu vel Logofĕt.

dar Domnitorul nu se pronunţă de loc în acéstă privire, ci dă hotărîre numaĭ cât privesce claca.

Iω Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gpd. Zem. Vlahiscoie.

Neacşul şi Manole şi Ioan Bustea, ce se arĕtară vechilĭ şi din partea celor-l-alţĭ sătenĭ ot Valea-Mare, care se află cu locuinţa pre moşia Nămăescĭ, nerĕmâind odihniţĭ la acéstă anafora a Dumnélor veliţilor boerĭ, s'aŭ înfăţişat şi la Divan, înaintea Domnieĭ mele cu Nicolae, judeţul ot Câmpul-Lung, vechilul luĭ Nicolae Rucăreanu biv treti Logofĕt, unde întrebaţĭ fiind numiţiĭ sătenĭ, maĭ întâiŭ pentru provlima ce fac, că până acum n'aŭ lucrat ţile de clacă, ci aŭ dat zlotul de casă, de aŭ avut la acésta vre-un aşeţĕmînt cu stăpâniĭ ce aŭ fost aĭ moşieĭ, să arate şi să dovedéscă acel aşeţĕmînt înaintea Domnieĭ mele şi nu putură să dovedéscă nicĭ un aşeţĕmînt ca acela, iar moşneniĭ ce aŭ fost maĭ înainte stăpânĭ moşieĭ acesteia, din care uniĭ fuseră faţă la Divan, cu toţiĭ tăgăduiră, că nu aŭ avut nicĭ un aşeţĕmînt; decĭ, neavênd Nămăesciĭ vre-o dovadă de aşeţĕmînt la obiceiul ce ţic, s'aŭ întrebat dar, cu ce cuvînt se împotrivesc a nu face ţilele de clacă ce sunt rînduite la tóte moşiele ţĕreĭ dupĕ condica Divanuluĭ? şi rĕspunseră ţicênd, că pre acéstă moşie Nămăescĭ, a pîrîtuluĭ, pe care locuesc, alt folos de trebuinţa hraneĭ lor şi a dobitócelor lor n'aŭ, decât numaĭ lemne de foc şi apă, iar arăturĭ de bucate ţiseră că 'şĭ fac la vale, pre alte moşiĭ strĕine, departe de satul lor, precum nicĭ loc de păşiunea vitelor pre vară, seaŭ liveţĭ pentru a 'şĭ agonisi fênul de trebuinţa vitelor lor pre iarnă, ţiseră că n'aŭ, ci tótă păşunea şi hrana vitelor lor, ţiseră că o fac pre altă moşie, ce este vecină cu Nămăesciĭ, şi că uniĭ nicĭ loc de arătură, nicĭ loc de hrana dobitócelor lor nu aŭ, cerură a nu fi supuşĭ la facere de clacă, ci să dee zlotul de casă; împotrivă rĕspunse şi vechilul Rucăreanuluĭ, că moşia acésta Nămăesciĭ, până acum fiind fost sub stăpânirea moşnenilor Nămăescĭ, nu aveaŭ trebuinţă moşneniĭ de clacă şi de aceea le lua banĭ, iar acum luând în stăpânirea luĭ cu schimbul, ca unul ce are trebuinţă de lucru, cere să 'şĭ aĭbă dreptatea ce aŭ toţĭ stăpâniĭ de moşiĭ în tótă ţeara, adecă să clăcuiască ţile 12 pre an, dupĕ cum pravilnicésca condică şi ponturile Divanuluĭ coprind, iar pentru pricinuirea ce ţic eĭ, că nu aŭ loc pre acéstă moşie, nicĭ a 'şĭ paşce vitele, nicĭ a 'şĭ cosi fênul de trebuinţa hraneĭ dobitócelor lor, la acésta ţise vechilul, că este loc îndestul şi le va da şi pentru păşunea de vite şi pentru cosit, care acesta ţise, că cu cercetare prin vedere în faţa loculuĭ o va şi dovedi, iar când nu le va da locul ce le este trebuincios de hrana dobitócelor lor şi de cosit, atuncĭ nu le va cere ţile de clacă, iar pentru arătură, rĕspunse vechilul, că acolo în partea loculuĭ fiind spre munte, hrana a tuturor locuitorilor se obişnuesce maĭ mult cu semĕnăturĭ de porumb decât alte zaharele şi pentru aceea fieş-care 'şĭ are câte o ogradă desfăcută împrejur de un pogon, orĭ douĕ, seaŭ şi treĭ, în care pun porumb, care acest fel de ogrăţĭ, pentru semĕnăturĭ de porumb, ţise că aŭ şi jăluitoriĭ aceştia, iar alte zaharale de grâŭ, de orz, seaŭ de in, ţise că nu numaĭ locuitoriĭ acestuĭ sat Nămăescĭ, ci tóte alte sate de prin prejur, cum şi orăşeniĭ Câmpu-lungenĭ, să pogóră toţĭ de şi le fac maĭ la vale la câmp, ţicênd că din moşia acésta Nămăesciĭ şi până în locul de unde se încep holdele acelor semĕnăturĭ nu este maĭ mult decât un ceas şi jumĕtate, coborîndu-se toţĭ aceştĭ maĭ sus numiţiĭ, de-şĭ fac fieş-care semĕnăturĭ pre moşiile de la vale cu plată

Un alt cas este în care vedem pre Constantin Ipsilante apĕrând pre ţĕrani contra epistaţilor mŏnăstireĭ Tismana[1].

---

de dijmă, unii mai aprópe, alţii mai departe, în ce locuri voesce şi le place; am cercetat Domnia mea şi pilda altor moşneni vecini din partea loculuĭ, în ce chip se urmézĕ pentru rîndul clăceĭ şi nu se potrivirĕ la tacrirul lor, făcênd arĕtare unii împotriva altora; aşişderea am cercetat Domnia mea de obiceiul ce se urmézĕ, când adecă un stăpân de moşie nu are pre moşia sa loc ca să îndestuleze pre locuitorii sĕteni ce şed pre dênsa, cu păşune de vite vara şi cu locuri de cosit pentru iarnă, şi 'şĭ fac aceĭ sĕteni hrana pre alte moşii, de póte cere stăpânul moşieĭ claca de 12 ţile deplin, şi luarăm pliroforie, că la acel fel de moşii se scad sĕtenii din 12 ţile de către stăpânul moşieĭ pre care locuesc cu ţilele ce clăcuesc la stăpânul moşieĭ, unde 'şĭ pasce şi unde 'şĭ hrănesc vitele, iar pentru arătură şi semĕnături ce 'şĭ fac pre alte moşii, cu acestea nu se scad nimic din ţilele clăceĭ, fiind-că pentru semĕnături daŭ dijmă, şi acolo unde 'şĭ fac semănăturile 'şĭ daŭ şi dijma; deci, fiind-că jăluitorii Nămăescĭ nu avură să arĕte vre-un aşeţĕmînt de a nu clăcui şi numai cu un cuvînt ce ţic că aşa aŭ urmat stăpânii ceĭ d'întâiŭ, nu se îndatoresce Rucăreanul, de a nu 'şĭ cere şi de a nu 'şĭ căuta dreptul moşieĭ, după coprinderea din pravilnicósca condică şi după ponturile . . . . . în vreme ce acesta de a cere adecă, orĭ ţile de clacă seaŭ parale, este dată la voinţa stăpânuluĭ moşieĭ, după coprinderea pravilnicesceĭ condicĭ, nicĭ póte fi supus Rucăreanul voinţeĭ celor mai d'înainte stăpânilor moşieĭ, carĭ, orĭ neavênd trebuinţă de lucru, seaŭ amelisindu-se a 'şĭ căuta dreptul moşieĭ, aŭ primit a lua banĭ de la dênşiĭ şi neavênd, precum am ţis, vre-un aşeţĕmînt, sunt îndatoraţi a urma condiceĭ Divanuluĭ, de a clăcui 12 ţile pre an; dar fiind-că făcură sineturile, cea-l-altă arĕtare că nu aŭ loc nicĭ de păşunea vitelor, nicĭ de cositură de fên, care acésta când va fi adevĕrat, să nu se îndatoreze locuitorii a face la Rucăreanu ţilele clăceĭ deplin: de aceea dar, orînduim Domnia mea pre Dumnéta boerule al Domnieĭ mele, ce escĭ primit cercetător la judeţul Muscelului, ca împreună cu Dumnélor ispravniciĭ judeţuluĭ, să faceţi cercetare, prin vedere la faţa loculuĭ, de are adecă Rucăreanul loc pre acéstă moşie Nămăescii, ca să dee jăluitorilor pentru trebuinciósa hrană a dobitócelor lor, pentru păscut veara şi pentru nutreţul de iarnă şi de va găsi că are să le şi dee locurile trebuincióse prin marifetul Dumitale şi dându-le să aibă apoĭ şi numiţiĭ sĕteni a urma condiceĭ Divanuluĭ, spre a clăcui acele 12 ţile în lucru; de care să aveţi a da Dumnéluĭ în scris, iar găsindu-se că nu are Rucăreanul a le da locurile cele trebuincióse, atunci să le faceţi Dumnévóstră un aşeţĕmînt, cu învoirea amândorora părţilor de câte ţile se cade a clăcui, de care aşeţĕmînt ce veţi face cu învoirea amândorora părţilor, să însciinţaţi Domnieĭ mele ca să se întăréscă şi de noĭ, unde să faceţi Dumnévóstră cercetarea pricineĭ de gâlcéva ce se coprinde de mai jos, în faţa loculuĭ şi să ne însciinţaţi.— 1803, Ianuarie 21.

Cod. XLV, fila 57.

1. Locuitorii din satele Topesciĭ şi Broşteniĭ, judeţul Gorj, să jăluesc că epistaţii mŏnăstireĭ Tismana îĭ încarcă la adeturile moşieĭ.

Resoluţiunea domnéscă: «Dumnévóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ. Veţi

Constantin Ipsilante cercă a fi drept şi faţa cu proprietatea, cum am vĕḑut din actele de maĭ sus şi cum resultă şi din următórea resoluţiune pusă pre jalba Serdariuluĭ Jian, reclamând contra ţĕranilor de pre moşia luĭ:

Dumnévóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, veţĭ vedea jalba acésta, şi cât pentru dijma moşieĭ, poruncim să cercetaţi condica Divanuluĭ, urmând să îndatoriţĭ pre pîrîţĭ a fi următorĭ şi a 'şĭ rĕspunde Dumnéluĭ Serdaruluĭ datoria lor, ca să nu se păgubéscă de dreptul sĕŭ; iar pentru probrenţe, adecă paţachină, cât şi pentru cositul liveḑilor sale de fân, de este precum jăluesce seaŭ de 'ĭ pricina într'alt chip, să înscliinţaţĭ Domnieĭ mele, fiind-că paţachina ca un rod ce cu de sineşĭ se face pre pămêntul aceleĭ moşiĭ, este folos al stăpânuluĭ moşieĭ precum şi liveḑile de fân de nu vor fi curăturĭ făcute de pîrîţĭ sunt iarăşĭ ale stăpânilor moşieĭ, să daţĭ şi pentru acestea cuvinciosul nizam spre a nu se păgubi Serdarul de drepturile moşieĭ sale.—1804, Ghenarie 1.

Cod. XXXVII, fila 370.

Cu tóte circulările Domnescĭ hotărînd maximul de clacă şi ţĕranii sunt fórte nedreptăţiţi şi jăfuiţi, nu numaĭ de proprietarĭ, dar şi de slujbaşii şi funcţionariĭ judeţenĭ.

Din actul ce dăm în notă se póte vedea diverse jăluirĭ aduse luĭ Constantin Ipsilante de sătenii din judeţul Rômnic. Aceste jăluirĭ, pre care le respinge marele Vistier ca nefundate, ne conving pre noĭ de grósnica situaţiune a ţĕranuluĭ român, robit de douĕ orĭ şi la proprietarul moşieĭ şi la Stat[1].

---

vedea jalba acésta. care şi când va fi aşa nu numaĭ aceĭ epistaţĭ aĭ mŏnăstiroĭ sunt în vină pentru acest fel de herecheturĭ, carĭ nu ne sunt suferite de a le pătimi locuitoriĭ, ci şi Dumnévóstră aveţĭ a da rĕspuns: cum îngăduiţĭ unele ca acestea? de care şi iată vĕ poruncim, ca cercetênd de tóte, să aveţĭ adevĕrul a înşciinţa Domnieĭ mele, maĭ vêrtos pentru arĕtarea ce fac, că tótă veara aŭ fost închişĭ 60 de ómenĭ şi că s'aŭ purtat legaţĭ, dând taleriĭ 268, de sunt adevĕrate şi cu ce vină le aŭ pătimit acestea şi de către cine? Aşteptăm rĕspuns.— 1804, Ghenarie 5.

Cod. XXXVII, fila 27.

1. Eacă actul:

Prea Înălţate Dómne.

Dupĕ porunca Mărieĭ tale ce mi să dă la jalba locuitorilor din sud Slam-Rômnic, ca să cercetez de cele ce jăluiesc, sciut să fie Înălţimeĭ tale, că cercetând pentru tóte, precum m'am încredinţat de adevĕr, nu lipsiĭ a arĕta Mărieĭ tale precum anume maĭ jos se arată.

Actul ce dăm în notă ne areată că, în adevĕr, nu numaĭ proprietarul, ci şi Statul *robia* pre ţĕranĭ.

Cele ce sunt arĕtate prin jalba lor.

1. Pentru zaheréoa din anul trecut că nu li s'aŭ plătit.

2. Tot în anul trecut le-aŭ maĭ venit o zaharea de 400 de chile şi eĭ aŭ scos în judeţe sumă maĭ mare de 700 chile, luându-le câte taleri 40 şi 47 de chilă.

3. Că aŭ rĕspuns treĭ orînduelĭ de unt şi ceĭ ce n'aŭ avut unt aŭ plătit ocaoa câte taleri douĭ.

4. A fost poruncă să dee 5 oraccii, iar ispravniciĭ făcênd sumă maĭ multă în judeţe le aŭ luat câte taleri 36 de oraciciŭ.

5. Aŭ fost porunciţĭ ca să se facă podinĭ pentru cetatea dela Brăila şi plata li s'aŭ orînduit câte parale 60 de podină, dar nicĭ o para n'aŭ luat, şi ceĭ carĭ aŭ avut care să aducă, le-aŭ luat câte taleri 20 de car.

6. Pentru oile de tainaturĭ ce aŭ fost poruncit dânduli-se întâiŭ plata, pre urmă iarăşĭ li s'aŭ luat inapoĭ.

Rĕspunsul Vistierieĭ.

«Acésta este zaharea de Mum-Baia care s'a făcut teslim la Brăila, dar plata nu s'a dat.

«La 13 ale luĭ Februarie, létul 1806, s'a făcut poruncă către ispravniciĭ de Focşanĭ, ca să împlinéscă din judeţ 400 chile grâŭ şi să trimiţă la Brăila, iar nu maĭ mult, dar ispravniciĭ de de va fi făcut orînduială în judeţ maĭ mare, acésta Vistieriei nu este sciut.

«Suma orînduieleĭ a fost de 9.000 oca, însă 1.000 oca rînduiala de întâiŭ Maiŭ, a doua rînduială de oca 7.000, şi a treia rînduială de oca 1.000 şi cât pentru rînduiala de întâiŭ s'aŭ plătit banĭ de la Vistierie de oca po parale 25, cu care se şi scade ispravniciĭ la socotelile Visterieĭ, iar a doua şi a treia orînduială nu s'a plătit şi cât pentru banii ce ţise locuitoriĭ că aŭ plătit de oca po taleri douĭ, acésta nu este sciută Vistieriei, fiindcă Visteria, scie unt, iar nu banĭ.

«Orînduiala s'aŭ fost făcut de la acel judeţ 600 oraccii, dar ispravnicide vor fi făcut sumă maĭ mare în judeţe preste poruncă şi pentru acel prisos de le-aŭ luat câte taleri 36 de oracciŭ, acésta nu este sciută Vistieriei.

«Porunca a fost şi la acel judeţ, ca să se facă podinĭ pentru podul de la Brăila, cu arĕtare că este a li se plăti locuitorilor de Ibrail Nazar câte parale 60 podina şi de s'aŭ dat acéstă plată de Nazărul nu este sciută, precum şi pentru banii ce ţic că li s'aŭ luat de către ispravnicĭ de car po taleri 20, iarăşĭ nu este sciută.

«Aŭ fost orînduiala şi la acel fel de oĭ de tainaturile de la Lichirescĭ, dară plată nu li s'aŭ dat de la Vistierie.

Când ţicem «*robit*» putem proba, că în adevĕr s'aŭ încerat uniĭ boieriĭ, boierinaşiĭ, ba şi simpli cămătariĭ să reîntroducă vechia *iobagie*, orĭ *robie* a ţĕranuluĭ, încă la începutul secoluluĭ XIX-lea, după ce boierimea nu isbutise să reînfiinţeze iobagia sub administraţiunea austriacă a luĭ Coburg[1].

Constantin Ipsilante se îngrozi însuşĭ de situaţiunea ce în unele judeţe se făcuse ţĕranilor. Satele vindeaŭ ca robĭ dintre aĭ lor consăteniĭ, pentru baniĭ luaţi cu împrumut. Domnitorul află despre asemenea fapte şi în 13 Aprilie 1804, adresă mareluĭ Vistier următórea carte:

Ĭŵ Constantin Alexandru Ipsilant Voevod.

Cinstite şi credincios boeriule al Domnieĭ mele, Dumnéta vel Vistier 'ţĭ facem în scire, că după înscinţarea ce am luat pentru o netrebnică faptă ce

7. Ţise că aŭ fost douĕ beciurĭ unul al Vistieruluĭ Filipescu şi altul al Sameşuluĭ de judeţ.

FUNDAŢIUNEA UNIVERSITARĂ CAROL I. BUCUREŞCI

8. Câţĭ fruntaşĭ aŭ fost prin satele judeţuluĭ s'aŭ fost făcut de scutelnicĭ şi aŭ rĕmăs eĭ încărcaţĭ.

9. Aŭ adus 13 tălpĭ Sameşuluĭ şi nu li s'aŭ plătit nimic.

10. Aŭ adus şi lemne de foc la Grădişte, plătind chirie câte talerĭ 13 de car.

11. Cer ca Ispravnicul pământén să nu se maĭ orînduiască în judeţul lor, asemenea şi Paraschivescĭĭ ce se află acolo locuitorĭ, să lipséscă cu totul din slujbă.

«Cât pentru beciul ce ţice că aŭ fost, mie prea plecateĭ slugĭ Mărieĭ tale, baniĭ li s'aŭ plătit prin ispravnicĭĭ judeţuluĭ; să se îndatoreze dar ispravnicĭĭ, ca să dee rĕpuns: dece n'aŭ plătit locuitorilor? asemenea şi pentru beciul ce ţic că aŭ fost în trebuinţa Sameşuluĭ, se va cerceta şi va da sémă numitul Sameş.

«Câţĭ scutelnicĭ se daŭ de pre la sate, se daŭ cu adeverinţele pârcălabilor şi ale sătenilor şi aceĭ ómenĭ de vreme ce ţic că eraŭ fruntaşĭ, nu trebuea se le fi dat adeverinţă de a se face scutelnicĭ.

Cât pentru aceste tălpĭ se va cerceta, că Vistieruleĭ nu este sciut.

Aceste lemne aŭ fost orînduite să mérgă la Grădişte pentru trebuinţa Nazăruluĭ.

Pentru ca să nu se maĭ facă ispravnicĭ în judeţ din pământenĭ, cum şi pentru Paraschivescĭ ca să lipséscă cu totul din slujbe, acésta rĕmâne la hotărîrea Mărieĭ tale.

Eŭ de cercetarea ce am făcut, nu lipsiĭ a arĕta Mărieĭ tale, iar hotărîrea. — 1807, Ghenarie 6.

Vel Vistier.

Cod. XLVIII, fila 55—56.

1. Veţĭ vol. III al nostru.

s'aŭ urmat la județul Vâlceĭ, cum că mulțĭ din locuitorĭ se află vînduțĭ pre banĭ de către ceĭ-l-alțĭ sătenĭ aĭ lor și orășenĭ prin zapise în scris la boerinașĭ și negustorĭ, cu tocmélă să le fie supușĭ ca *în chip de robĭ* până vor plăti banĭĭ, care faptă dându-ne de multă turburare și mâhnire, și neputênd'o suferi, am trimis într'adins pre Tutungi Başa al nostru a o cerceta acésta în fața loculuĭ, carele ne-aŭ adus pliroforie, că din înseșĭ zapisele ce s'aŭ găsit la mânile acelor negustorĭ și boerinașĭ, deîmpreună și cu aceĭ locuitorĭ supușĭ lor, s'aŭ dovedit adevĕrată, carĭ locuitorĭ dându-se pre la satele lor, și luându-se acele zapise s'aŭ adus aicĭ, și chiar dintr'aceĭ cumpĕrătorĭ patru, unde aicĭ în Bucurescĭ se afla și alțiĭ dintr'aceĭ cumpĕrătorĭ ; pentru care iată poruncim Dumitale, că aducênd orînduitul Mumbașiu, Tutungi-Başa, atât pre aceĭ patru ce s'aŭ adus de la Vâlcea, cât și pre ceĭ ce se află aicĭ în Bucurescĭ, să cerĭ și de la dênșiĭ zapisele sale să le veḑĭ și să le facĭ Dumnéta cercetare în ce chip și cum s'aŭ cutezat la o faptă ca acésta, ce este împotrivă de legĭ și omenirii a supune om slobod la robie? și ceea-ce este cu cale la acest fel de pricină să facĭ Domnieĭ mele arĕtare în scris prin anafora, *tolico pisah gpd.*— 1804, Aprilie 13.

Vel Logofĕt.

Cod. XLIX, fila 160.

Cinci ḑile după acésta, marele Vistier presintă lui Constantin Ipsilante următórea anafora :

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Mărieĭ tale ce prin pitac mi s'aŭ dat pentru urmarea netrebnică, ce s'a întêmplat la județul Vâlcea, cu vînḑarea unora din locuitorĭ pre la boernașĭ și alțiĭ, orînduitul Mumbașir, Tutungi-Başa al Mărieĭ tale, a adus pe aceștĭ maĭ jos numițĭ înaintea mea, carĭ s'aŭ aflat în Bucurescĭ și făcênd cercetare, cu tóte că fapta lor este dovedită și netăgăduită, atât din cercetările ce s'aŭ făcut, cât și din zapisele cumpĕrătóreĭ locuitorilor ce s'aŭ adus aicĭ de Mum-Başir, dar aceștĭ patru negustorĭ ḑiseră, că eĭ cu acéstă urmare aŭ făcut bine satelor de 'ĭ-aŭ împrumutat la trebuințele ce aŭ avut pentru rĕspunderea dăjdiilor Vistierieĭ și a datoriilor, după rugăciunea sătenilor, și înseșĭ satele neputênd să le plătéscă dobândă la banĭ, din bunavoia lor le-aŭ dat nisce oamenĭ sĕracĭ ca să le slujéscă, nu pururea ca niște robĭ, precum aŭ venit la auḑul Mărieĭ tale, ci cu rênd, adecă o sĕptĕmână la împrumutătoriĭ satelor și o sĕptĕmână la înseșĭ casele acelor locuitorĭ, avênd tocmélă, ca în orĭ ce ceas le va rĕspunde banĭĭ împrumutăreĭ, să 'șĭ iae satele ómeniĭ înapoĭ; dar până a mers Mumbașir la județ, nu aŭ plătit satele banĭĭ, și de aceea avea oamenĭ în poslușania lor, cu mijlocul ce se arată maĭ sus, și acésta aŭ urmat-o din capul lor nesocotind-o învinovățire, ci maĭ ales facere de bine, precum se urméză și pre la cele-l-alte județe din

partea loculuĭ, făcênd acéstă tocmélă cu satele, prin sciinţă de ispravnicĭ şi de zapciĭ; am vĕḑut şi zapisele acelea şi sunt întocmaĭ cu acéstă cuprindere, adecă pentru facerea de bine ce aŭ făcut satelor cu împrumutarea banilor, le-aŭ dat un sĕrac de om să-ĭ slujască în curte, şi când 'ĭ va plăti baniĭ, să 'şĭ iae oamenĭĭ înapoĭ, iar vinovaţĭ s'ar cunósce, când vre-un sat le-ar fi plătit baniĭ împrumutareĭ şi eĭ nu le-ar fi dat oamenĭĭ, şi că maĭ bine ar fi fost folosiţĭ cu dobânda banilor, decât cu slujba ce le făcea aceĭ oamenĭ daţĭ de sate, căcĭ aceĭ ómenĭ socotind slujba lor ca o angarie de la sat, nu făcea nicĭ o silinţă, ci cât vrea atâta lucra, şi când vrea venea la slujbă prieinuind că n'aŭ putut în cutare vreme să vie, avênd lucrul caselor lor; decĭ cu tóte că neguţĕtorĭĭ arată că aŭ făcut faceri de bine satelor cu acéstă împrumutare, dar s'ar fi cunoscut ajutor satelor, când pentru slujba acelor ómenĭ ar fi scăḑut pre sate din suma capetelor ce aŭ împrumutat, iar nu să socotéscă slujba lor numaĭ drept dobânda banilor, avêndu-ĭ în poslușania lor de atâţia anĭ şi nu póte să socotéscă dupĕ dreptate slujba lor numaĭ pentru dobânda banilor şi părerea mea este că zapisele de la eĭ să se spargă de către Măria ta, fără de a maĭ fi satele îndatorate a le plăti baniĭ nicĭ într'o vreme, iar pentru cutezarea lor ce aŭ făcut, rĕmâne hotărîrea la porunca Mărieĭ tale.—1804, Aprilie 18.

Vel Vistier.

Filip al 3-lea Vistier, Nicolae Toma, Constantin Niculiţă, ce aŭ adus Mumbaşir, afară din Vătaful Gheorghe, ce este bolnav.

Socotélă.

Taleri	Banĭ	
13.324	—	sunt toţĭ baniĭ ceĭ împrumutaţĭ pre la sate de boernaşĭ şi negustorĭ
12.037	—	pre acéstă sumă aŭ adus Tutungi-Başa zapisele aicĭ.
1.287	—	pre acéstă sumă n'aŭ adus zapisele acestor maĭ jos arĕtaţĭ ce nu 'ĭ-aŭ găsit pre împrumutătorĭ—însă:

Taleri	Banĭ	
340	—	Serdarul Preda Bujoreanu, ce a fost aicĭ şi zapisele le-a avut acasă.
90	—	Stefan Bârsescu.
50	—	Postăvar.
180	—	Capugi Dumitru se află în Gorj.
156	—	Safta Bărnicoóie, se află în judeţul Argeşuluĭ.
203	—	Gheorghe cu Suilgi-Başa se află aicĭ şi zapisele le are la Vâlcea.
60	—	Dinu Vulturescu, nu l'a găsit Mumbaşirul a casă.
338	—	Şetrarul Anton se află aicĭ, dar zapisele le are a casă, în sud. Vâlcea.
30	—	Armaş Anastasie Livezan s'aŭ adus adeverinţele Caimacamuluĭ.
60	—	Constantin Fărcăşan la Craiova.
1.287	—	

Pentru aceştia se va face porunci către Dumnélor Ispravnicĭ ca să le iae zapisele şi să le trimiţă aicĭ.

Domnitorul ordonă, în 19 Aprilie 1804, să se arză zapisele infame în curtea palatului său, ordonă să se mai adune şi alte zapise de asemenea natură şi să rămână păgubaşi cei cari dăduseră bani pre asemenea cumpărări de ómeni liberi. Ispravnicii primiră ordine, în tóte judeţele «*să nu se sufere a se mai urma un lucru ca acesta mai mult*». De astă dată Domnitorul,—la îndemnul Vistierului, carele póte avea de acoperit clienţi proprii,—iertă pre culpabili, dar promise pedepse la viña celor cari vor mai repeti asemenea făptuiri [1].

Nu numai de *robia* acésta scăpă Constantin Ipsilante pre ţerani, ci şi de maltratările funcţionarilor judeţului [1]. Aceştia, mai ales zapcii de plăşi, băteau pre ţerani fără nici o judecată, după bunul lor plac.

---

1. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.*

S'au cetit înaintea Domniei mele anaforaoa ce ne face Dumnéluĭ vel Vistier pentru care şi poruncim, ca tóte aceste zapise ce sunt aicĭ acum, să se arză în foc în curtea Domniei mele, de faţă în vederea şi a numiţilor împrumutători, precum şi cele-l-alte zapise ce sunt pre la casele şi pre la mânile celor-l-alţi împrumutători, cari lipsesc pre la alte judeţe, poruncim Domnia mea Dumitale vel Vistier, să facĭ poruncile Domniei mele către Ispravnicĭ, ca şi acelea să se stringă tóte să se trimiţă aicĭ şi de obşte să facĭ cărţile nóstre la ispravnicii de la tóte judeţele, ca să nu se sufere a se mai urma un lucru ca acesta mai mult, făcênd la toţi sciută şi cunoscută acéstă hotărîre, că cel ce se va găsi şi se va dovedi întru o urmare ca acésta, pre lângă spargerea zapiselor, se vor şi pedepsi cu Ocna, cum şi ispravnicii seau zapciii ce vor suferi un lucru ca acesta, nu vor putea fi îndreptaţi şi poruncim cu hotărîre ca locuitorii satelor acestora de la Vâlcea ce au dat aceste zapise la împrumutători, să fie în pace şi nesupăraţi, şi să nu potă numiţii împrumutători nici odinióră a le face vre-o cerere de bani, ci să rămâe păgubaşi, pre lîngă care acésta se cade a se face acum şi altă pedépsă acestor împrumutători, ce s'au adus de Mumbaşirul nostru aicĭ, ca să facem şi celor-l-alţi pildă, dar făcêndu-ne Dumnéluĭ vel Vistier rugăciune, ne milostivim Domnia mea de îi iertăm de altă pedépsă.—1804, Aprilie 19.

Cod. L, fila 88.

1. *Poruncă în dosul jălbeĭ locuitorilor de la judeţul Focşanĭ, ce în 7 ponturĭ daŭ asupra Spătaruluĭ Diboglu Ispravnicul.*

Domnitorul ordonă luĭ biv vel Ban Costache Ghica, Epistatul logofeţiilor marĭ, luĭ vel Postelnic Mavrocordat şi luĭ vel Vistier Filipescu, trimeţêndu-le jalba obştéscă «pentru mult catahrisis, care prin 7 ponturĭ anume le arată . . . . cerênd îndreptare pentru unele ca acestea, care nu tóte de vor fi adevărate, ci şi una măcar dintr'acestea de va fi aşa, iarăşi Diboglu este vinovat şi nicĭ într'un chip nefiind Domniei mele suferite unele ca acestea, mai vêrtos de la ómeniĭ noştri a le auzi, când Domnia mea atâta străduire facem de a se păzi dreptatea aceea ce o voim fieş-căruia şi de a 'şĭ avea odihna

Constantin Ipsilante adresă în 4 Iunie 1804, o circulare la toţi ispravnicii de judeţe, oprind bătaia ţĕranilor, *cu bice şi cu beţe*, sub pedépsa pentru funcţionarul neascultător, «*cu târgu şi cu ocna*».

Merită acéstă carte deschisă să fie întrégă înregistrată aci. Eat-o:

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud..... sănătate, vĕ facem în scire, că din multele jălbĭ ce apururea mi se daŭ de către locuitorii ţĕreĭ, s'aŭ făcut cunoscută Domnieĭ mele, că zapcii de plăşĭ împotriva poruncilor ce sunt date şi maĭ dinainte, se îndrăsnesc de bat pre locuitorĭ cu loviri *de bice* şi *de beţe*, care acéstă urmare a zapciilor de plăşĭ este cu totul nesuferită auzuluĭ Domnieĭ mele, de vreme ce nu voim a fi zapciiĭ slobodĭ a bate pre locuitorĭ, numaĭ dupĕ a lor voinţă fără de a fi cricarisită vina aceluĭ locuitor de însuşĭ Dumnévóstră; de acea dar şi hotărîm că de acum să lipséscă cu totul acéstă urmare a zapciilor, pentru care străşnic poruncim Domnia mea, ca nicĭ un zapciŭ să nu să maĭ îndrăsnéscă a bate vre-un locuitor, nu numaĭ cu beţe saŭ bice, ci nicĭ cu palma, fără numaĭ când vre-un locuitor, orĭ se va arĕta cu nesupunere la împlinirea dăjdiilor şi la alte orînduelĭ poruncite de Domnia mea, orĭ va face vre-o pricină de gâlcévă cu alt cinevaş, seaŭ în orĭ-ce fel de vină va cădea, zapcii de plăşĭ să nu se îndrăsnéscă a 'ĭ bate, ci pre uniĭ ca aceia locuitorĭ să-i trimiţă la ispravnicii lor aĭ judeţuluĭ cu înscinţare de vina lor, şi Dumnévóstră, dupĕ cercetarea ce veţĭ face, dovedindu'ĭ în adevĕr vinovaţĭ, dupĕ vină să le faceţĭ căduta cercetare, care acéstă poruncă să o faceţĭ cunoscută şi sciută la toţĭ zapciiĭ plăşilor aceluĭ judeţ, ca să scie că de ne va veni dupĕ acésta orĭ vre-o jalbă de la vre-un locuitor, seaŭ vre-o înscinţare de vre-un zapciŭ de plasă, că aŭ maĭ bătut pre cinevaş din locuitorĭ, hotărîre avem să pedepsim cu târgu şi cu ocna şi pre lângă zapciĭ, veţĭ fi şi Dumnévóstră de vină fără de a vĕ putea îndrepta.— 1804, Iunie 4.

Cod. XLIX, fila 177.

Puţine ḑile dupĕ acéstă circulare Constantin Ipsilante avea de a pedepsi pre un zapciŭ care bătuse pre un ţĕran, care câte-va ḑile dupĕ acéstă bătaie şi muri. La reclamaţiunea fiuluĭ celuĭ mort şi a fratéluĭ aceluia, Domnitorul, măcar că justiţia se arĕtase fórte binevoitóre pentru zapciul bătăuş, îl osîndi la plata de deşugubină maĭ

şi buna petrecere locuitoriĭ spre a lipsi orĭ-ce nedreptăţĭ şi jafurĭ, pentru aceea dar am trămis într'adins de l'aŭ adus pre Spătarul Diboglu aicĭ, ca să'l judecăm.»—1804, Ghenarie 18.

Cod. XXXVII, fila 32 verso

mare de cât ce cerea familia bătutuluĭ şi încă îl şi surghiuni la mŏnăstire[1].

---

1. *Prea Inălţate Dómne.*

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale ce ni s'aŭ dat în dosul alĕturateĭ însciinţărĭ a Dumnélor ispravnicilŏr ot sud. Buzĕŭ, Dumnéluĭ Epistatul Armăşieĭ înfăţişind înaintea nóstră pre Iordache i Vnuc Ego Tudoran, locuitorĭ din Sărata sud. Buzĕŭ Davagiuluĭ Hristache Greceanu, zapciul plăşeĭ Sărăţiĭ, cum şi pre numitul Greceanu, am intrat în cercetarea pricineĭ şi maĭ întêiŭ întrebând pre numiţiĭ Davagiĭ pentru pricina omorîreĭ aceluĭ Stan Lăcătuşul, arĕtară amêndouĭ cu un graiŭ, că cel mort este frate unuia dintr'ênşiĭ anume Iordache şi tată celuĭ de al douilea Tudoran, iar numitul Greceanu în trecuta lună luĭ Noembre, când se afla zapciŭ plăşeĭ Sărăţiĭ, cu pricină de nesupunere aŭ pogorât celuĭ mort cinci-şese loviri cu sfîrcul biciuluĭ, cum că şi cu códa alte cinci-şese ghiolduşurĭ prin cóste, şi măcar că dupĕ sĕvîrşirea bătaeĭ aŭ încălecat de s'aŭ dus dupĕ trebuinţa sa la alt sat cale de douĕ césurĭ, dar până seara întorcêndu-se înapoĭ îndată aŭ căţut la aşternut şi dupĕ 17 ţile nemaĭ ridicându-se din bólă, aŭ şi murit, cerênd a amêndouĭ numiţiĭ cu un graiŭ rĕsplătire cu mórte, dupĕ a cărora arĕtare întrebând şi pre pîrîtul Hristache, rĕspunseră că pentru nesupunerea cu care s'aŭ arĕtat mortul către sineşĭ, vrênd a 'l certa, i-aŭ dat numaĭ cinci-şese bice cu sfîrcul şi lăsându'l, preste 10 ţile aŭ încălecat mortul pre cal, şi s'aŭ dus umblând dupĕ trebuinţele sale, până când dintru acea călătorie întorcêndu-se înapoĭ bolnav, preste alte şépte ţile şi-aŭ dat sfîrşitul, adăogând a ţice numitul zapciŭ, că însciinţându-se Dumnélor ispravnicii de acéstă întêmplare, l'aŭ îndatorat fără de dreptate de aŭ plătit talerĭ 150 datoriile mortuluĭ şi căutarea sufletuluĭ luĭ, şi o vacă şi douĕ chile mălaiŭ pentru hrana caseĭ luĭ; isbrănindu-se cu Radu Lăcătuşul, alt frate al mortuluĭ, maĭ mare de cât acest Iordache jăluitorul şi cu numitul Tudoran, fiul mortuluĭ, prin zapisul ce se vĕţu cu lĕt 1803, Decembre 13, iscălit de numiţiĭ şi de alte mărturiĭ, prin care ţice că din bătaia ce ţice că aŭ urmat numitul zapciŭ cu biciŭ asupra mortuluĭ, măcar că preste 17 ţile i s'aŭ întêmplat sfîrşitul vieţiĭ, dar nefiind încredinţaţĭ că dar din acea bătae i s'aŭ urmat mórtea, s'aŭ învoit între dênşiĭ pre condeile ce s'aŭ arĕtat maĭ sus, care zapis vĕţêndu-l judecata, am întrebat iarăşi pre numiţiĭ jăluitorĭ de ce nu se mulţămesc pre acéstă învoire, şi rĕspunse Iordache, unul dintr'înşiĭ, că frate-sĕŭ Radu Lăcătuşul cel maĭ mare decât dênsul, 'ĭ-aŭ făcut acest fel de învoire când el lipsea şi nu era de faţă, pentru care şi acum cere răsplătire cu mórte, dupĕ a cărora pricinuire am cetit alăturata însciinţare isprăvnicéscă, din care se face îndestulare, că la douĕ cercetări ce aŭ făcut Dumnélor ispravniciĭ asupra acesteĭ pricinĭ prin sătenĭ şi alţiĭ ce s'aŭ aflat faţă la bătaie, s'aŭ îndestulat că numaĭ cinci-şese bice aŭ pogorît numitul zapciŭ mortuluĭ pentru nesupunerea cu care s'aŭ arĕtat; dupĕ care bătaie aŭ fost zdravăn şi sănătos o sĕptĕmână de ţile muncindu-şĭ trebile caseĭ, iar dupĕ o sĕptĕmână bolnăvindu-se, preste alte opt ţile 'şĭ-a dat sfîrşitul; al douilea am vĕţut şi mărturia ce aŭ dat la Isprăvnicat rudele mortuluĭ şi alţĭ locuitorĭ tot dintr'un sat cu dênsul, adeverită fiind şi de Dumnélor numiţiĭ boerĭ ispravnicĭ, prin care ţic acele mărturiĭ, că de faţă aŭ fost când numitul zapciŭ a pogorît mortuluĭ cu biciul numaĭ cinci-şese loviturĭ, pentru nesupunerea cu care s'a

Prin circulară Domnitorul nu desfiinţează bătaia, ci reservă dreptul d'a o da numaĭ unor anumite autorităţi.

---

arĕtat la trebile stăpânu-sĕŭ şi dupĕ bătae a fost sănătos o sĕptĕmână de ḑile, căutându-şĭ trebile caseĭ, apoĭ bolnăvindu-se preste şepte-opt ḑile, 'şĭ-a dat sfîrşitul, adăogând a ḑice numitele mărturiĭ, că însuş eĭ l'aŭ scăldat pre mortul şi n'aŭ vĕḑut pe trupul luĭ nicĭ un fel de vătămare seaŭ semn de vre-o lovire, dupĕ acésta am întrebat şi pre Panait Ciohodar gospod, ce a fost rînduit Mumbaşir, de a adus pre numitul zapciŭ, ca să ne arate de îndestularea ce a luat de cercetarea ce va fi făcut asupra acesteĭ pricinĭ şi arată că toţĭ sătenĭĭ vecinĭ împrejuraşiĭ mortuluĭ, cu un graiŭ 'ĭ aŭ arĕtat, că numaĭ în treĭ-patru rînduri a lovit zapciul pre mortul cu biciul şi dupĕ bătae, preste ḑece ḑile, a umblat călare dupĕ trebile sale, iar de atuncĭ, bolnăvindu-se preste şepte ḑile 'şĭ-a dat sfîrşitul şi asupra sfîrşituluĭ 'l-aŭ întrebat din care pricină i se trage mórtea şi le-aŭ rĕspuns că din bătaia numituluĭ zapciŭ: teorisind dar acestea maĭ sus doveḑĭ, vedem că bătaia s'a urmat mortuluĭ cu sfîrcul biciuluĭ şi numaĭ cinceşese pogorîrĭ de lovirĭ şi dupĕ bătaie a âmblat muncind la trebile caseĭ cu viaţă până la 17 ḑile, precum acésta şi chiar din tacrirul numiţilor jăluitorĭ se face îndestulare; al douilea vedem iarăş, că chiar cel-l-alt frate al mortuluĭ Radu Lăcătuşul şi Tudoran fiul luĭ, nefiind încredinţaţĭ că dóră din bătaia zapciuluĭ s'a sfîrşit mortul, aŭ primit învoire prin zapis, cum s'a ḑis maĭ sus; deciĭ, fiind-că din cercetările ce s'aŭ făcut se dovedesce curat, că lucrarea bătaeĭ s'a urmat cu biciul pe spinare şi numaĭ cu cinci-şese lovirĭ, cum şi dupĕ sĕvîrşirea bătaeĭ, numitul Stan mortul, a âmblat ḑece ḑile în trebile sale călare şi pre jos, apoĭ bolnăvindu-se dupĕ şepte ḑile a murit, se înţelege dar că numitul Stan, n'a murit din acea bătaie, fiind-că biciul e organ neprimeḑios dupĕ pravilĭ, ci de o altă întêmplătóre bólă, precum la acésta maĭ pre larg se face îndestulare şi din tacrirul numitelor mărturiĭ, că la scăldarea mortuluĭ n'aŭ vĕḑut pre trupul luĭ nicĭ un fel de vătămare seaŭ semn de vre-o lovire, drept aceea nu póte judecata învinoväţi pre numitul Greceanu, ci ḑicem că jăluitorilor să le fie îndestul plata ce li s'aŭ dat dupĕ învoirea ce li s'aŭ făcut, numaĭ pentru o subţire bănuială a lor, iar hotărîrea cea desevîrşită rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1804, Iunie 8.

Constantin Stolnic, Teodorache Fotino Serdar, Constantin Caclica Medelnicer.

Cod L, fila 169.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Iordache şi Tudoran, nerĕmâind odihniţĭ la anaforaoa judecăteĭ, s'aŭ înfăţişat la Divan înaintea Domnieĭ mele cu Hristache Greceanul, ḑicênd locuitoriĭ, că Hristache a bătut pre Stan mortul cu mulţime de bice, dupĕ care bătae, de şi a încălecat Stan pre cal şi s'a dus dupĕ trebile sale, dar dupĕ ce s'a întors acasă-şĭ îndată a căḑut la zăcere şi în diastima de 17 ḑile a şi murit şi cerea să se facă luĭ Hristache rĕsplătire pentru fapta luĭ; de care întrebat fiind Hristache de a bătut pre mortul acela? nu tăgădui că l'a bătut, ḑicênd că obicinuit lucru este a face Zapciul cercetare cu bătaie unuĭ locuitor ce nu arată supunere şi că nu l'a bătut maĭ mult, decât 'ĭ-a dat cinci-şese bice, căruia

Incă din Februarie 1803, Constantin Ipsilante dete de gând zapciilor şi ispravnicilor de judeţe, la ocasiunea uneĭ denunţărĭ a acestora adusă la Domn asupra fruntaşilor de la satul Cânenii (Argeş), că sunt instigatorĭ de zurbale şi că nu se supun la poruncile domnescĭ.

Constantin Ipsilante trămise cercetare la faţa locului, Mumbaşir, apoĭ urmă cercetarea luĭ vel Vistier Racoviţă, care propuse pedepsirea satuluĭ şi a fruntaşilor sătenĭ cu o pedépsă nouă şi anume să fie adăogit birul celor 4 fruntaşĭ cu 100 talerĭ şi de asemenea să se încarce cisla de bir a celor-l-alţĭ sătenĭ cu 50 talerĭ.

---

i s'a ḑis că zapciiĭ nu sunt sloboḑĭ să bată pre locuitorĭ pentru nicĭ un fel de pricină, ci putea numaĭ să-l fi pus la proptélă şi să-l fi trimis la ispravnicĭ de era nesupus, ca ispravniciĭ să 'ĭ facă cercetare de ar fi fost cevaş vinovat şi la acésta nemaĭ avênd Hristache cuvînt de rĕspuns, se ḑice, că el pentru acelea cincĭ-şese bice, s'a învoit cu Radu fratele mortuluĭ şi cu maĭ sus numitul Tudoran fiul mortuluĭ, prin zapis de împăcăciune, care zapis cetindu-se la Divan, 'l vĕḑum coprinḑĕtor, că mórtea aceluĭ Stan fiind peste 17 ḑile dupĕ bătae, ca de un lucru ce a fost numaĭ cu bănuială, iar nu cu bună sciinţă, s'aŭ învoit cu Hristache de a plătit talerĭ 150 datoriile mortuluĭ, i cheltuiala pomenirilor, dându-le şi lor o vacă, i douĕ chile mălaiŭ pentru hrana caseĭ, dupĕ care scrie ca să rĕmâe Hristache în pace şi nesupĕrat, de care împăciuire ce s'a facut printr'acel zapis, întrebat fiind Tudoran fiul mortuluĭ, de s'a urmat cu voinţa şi primirea luĭ, măcar că rĕspunse cum că facerea zapisuluĭ n'ar fi fost cu voia luĭ, dar întrebându-l iarăş, de a primit de la Hristache cele coprinse în zapis? a rĕspuns că numaĭ acele douĕ chile de mălaiŭ nu i s'aŭ dat, iar vaca şi baniĭ 'ĭ-aŭ primit; dupĕ care netăgăduire a luĭ Tudoran de primirea banilor şi a vaceĭ făcêndu-se dovadă, că împăciuirea a fost cu voia luĭ şi a unchiu-sĕŭ Radu, s'a întrebat iarăş, să arate ce 'ĭ este cererea luĭ acum şi arĕtă o copie dupĕ diata tată-sĕŭ, ḑicênd că celea ce se coprind la diată acelea le cere şi el acum; care copie cetindu-se, se vĕḑu coprinḑĕtóre, că de i se va întêmpla a muri, mórtea 'ĭ este de bătaia luĭ Hristache zapciul şi fiul sĕŭ Tudoran să arate la Domnie, dupĕ care iarăş s'sŭ ḑis luĭ Tudoran, că de vreme ce mortul 'l lasă pre dênsul ca să facă arĕtare la Domnie, să arate dar care 'ĭ este cererea? şi rĕspunse că pentru sărăcia sa şi pentru douĕ surorĭ ale sale, ce aŭ rĕmas micĭ, nevrêstnice, în ce chip vom găsi Domnia mea cu cale, va fi mulţămit; decĭ i s'a făcut întrebare de primesce el ca preste celea ce a dat Hristache la împăciuirea ce s'a făcut, să maĭ dee încă o vacă şi alţĭ talerĭ 100, cum şi patru chile mălaiŭ, să le dee acum pentru hrana lor şi rĕspunse că de 'ĭ va maĭ da şi talerĭ 40, însă 30 ce aŭ cheltuit umblând întru acéstă pricină şi 10 ce 'ĭ-aŭ dat Mumbaşiruluĭ ce a adus pre Hristache aicĭ, aşa va rĕmânea mulţămit; de care acestea întrebat fiind şi Hristache de primesce să maĭ dee acum aceştĭ talerĭ 100, i vaca şi patru chile de mălaiŭ, a rĕspuns, că măcar că este un sĕrac şi n'are de unde da, dar se va împrumuta de la alţiĭ şi le va împlini şi acestea; decĭ, fiind-că din cercetările ce s'aŭ făcut, atât de ispravnicĭ la faţa locului, cât şi aicĭ la Depertament, nu s'a putut face dovadă, că din bătaia luĭ Hristache a curs mórtea luĭ Stan, spre a fi osîndit Hristache la alta maĭ mare rĕsplătire, hotărîm

Domnitorul constată, că nu era act de insubordonare, de resvrătire din partea acuzaţilor, ci că 'şĭ apĕrau un interes al lor, pretinzĕnd proprietatea podului de la Cânenĭ, făcut şi restaurat cu banii lor, care pod se pare că ispravniciĭ îl vînduserĕ unuĭ întreprinzĕtor, de sigur nu fără folos pentru eĭ, zabiţiĭ judeţuluĭ.

Domnitorul înapoesce podul în proprietatea satuluĭ întreg şi se mărginesce, ca pentru pirĭ mincinóse aduse autorităţeĭ judeţene, să condamne pre ceĭ 4 fruntaşĭ aĭ satuluĭ, la plata Mumbaşiruluĭ câte 25 talerĭ de om şi pre tot satul la plata încă a 50 talerĭ cu acelaş scop [1].

---

dar, că numitul Hristache, dupĕ ce va da acum alţĭ talerĭ 100, i vaca şi patru chile de porumb, vaca şi porumbul să se dee la Tudoran fiul mortuluĭ, ca să fie de hrană luĭ şi surorilor luĭ şi osebit să 'ĭ plătéscă Hristache luĭ Tudoran şi talerĭ 40, cheltuiala ce a făcut; iar aceĭ talerĭ una sută, poruncim să se dee la Episcopia Buzĕuluĭ, ca să âmble cu dobândă până va veni acele douĕ copile ale mortuluĭ în vêrstă şi atuncĭ să li se dee de la Episcopie aceştĭ banĭ cu dobînda lor, ajutor la măritişul lor, iar Hristache pentru netrebnică urmarea luĭ, ce a făcut de a bătut omul, nefiind volnic un zapciŭ de plasă să bată pre locuitorĭ, poruncim să se trimiţă surghiun la mŏnăstirea Znagov. — 1804, Iunie 20.

Cod. L, fila 169.

1. *Prea Înălţate Dómne.*

Din porunca Mărieĭ tale am adus pre aceştĭ patru sătenĭ ot Cânenĭ sud Argeş, anume: Nicolae Frangă, şi Stoica, şi Conar, şi Onea Porumb, faţă fiind şi Mumbaşirul care a fost orînduit din poruncă, şi am cercetat cetindu-le înaintea lor, şi tóte cercetările acelea carĭ s'aŭ făcut de numitul Mumbaşir, unde a fost faţă şi Dumnéluĭ Ispravnicul, şi la tóte aceste arĕtărĭ, carĭ s'aŭ făcut acum, iarăş asemenea tăgăduire făcu dupĕ cum aŭ făcut întêiŭ, cu o strigare prinzĕndu-se cu capetele lor, că nu sunt vinovaţĭ; de Măria ta ni se poruncesce că asupra urmărilor şi mincinóselor jălbĭ, ce osîndă şi pedépsă li se cuvine, dupĕ arĕtarea atât cea d'întêiŭ, cât şi de acum a Dumnélor ispravnicilor, cât şi a Mumbaşiruluĭ ce a fost rînduit, să arată că aŭ fost vinovaţĭ, şi orĭ spre ce pedépsă va fi hotărîrea Mărieĭ tale, rĕmân vrednicĭ de pedépsă, iar spre plecata părerea mea mi se pare într'acest fel, adecă: când eĭ 'şĭ vor putea da chezăşie pre om că nu vor dosi din sat, şi de acum înainte nu se vor maĭ arĕta cu cea maĭ mică şi puţină nesupunere şi greşală, atuncĭ ca uniĭ ce sunt arĕtaţĭ şi de fruntaşĭ aĭ satuluĭ lor, să se încarce fieş-care afară din liudele luĭ ce va fi aşedat la sat, încă cu câte 25 liude de om deosebit, însă numaĭ aceştĭ patru, iar nu tot satul, unde sunt liude patru să fie opt, numaĭ ceĭ încărcaţĭ să plătéscă şi trépădul Mumbaşiruluĭ, cât se va orîndui de Măria ta, şi acéstă pedépsă va fi maĭ mult de cât a se închide, seaŭ a se certa cu bătaie, pentru că usturimea bătăeĭ puţintel simte şi se uită; de a se pune la vre-o pedépsă de vre-o închisóre, iarăş cu vreme se iartă, iar de a rĕmâne cu liude încărcaţĭ, acésta tot-d'a-una o simte, maĭ mult decât altă pedépsă, şi Dumnélor ispravniciĭ când vor trimite extract la Vistierie, să fie datorĭ, cu porunca Vis-

Cu asemenea otărîre Domnitorul credu salvat şi principiul respectului autorităţeĭ.

---

tierieĭ, ca să arate deosebit încărcătura acestora cu numele lor la extract, precum maĭ sus ḑic, ca să fie spre arĕtarea şi spre pilda şi a altora, carĭ se va maĭ îndrăsni a maĭ face acest fel de nesupunere, acéstă pedépsă mi se pare a fi maĭ bună spre înfrînarea lor decât altă pedépsă, iar hotărîrea... *i proci.*—1803, Februarie 23.

Dumitraşco Racoviţă, vel Vistier.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod gospod Zem. Vlahiscoie.

Infăţişând înaintea Domnieĭ mele pre aceştĭ patru sătenĭ, anume: Nicolae, Frangul, Stoica şi Conarul ot Cânenĭ, sud Argeş, cu toţiĭ tăgăduiră prinḑêndu-se fórte tare, că nicĭ cu vre-o împotrivire la datoria supunereĭ lor nu s'aŭ arĕtat, nicĭ alte urmărĭ de vinovăţie n'aŭ făcut, pentru care întrebând Domnia mea şi pre Mumbaşirul ce a fost la faţa loculuĭ, cum s'aŭ arĕtat de către ceĭ-l-alţĭ locuitorĭ împrejuraşĭ aceştĭ ómenĭ, de bunĭ, seaŭ rĕĭ? rĕspunse, că locuitoriĭ sătenĭ şi alţĭ împrejuraşĭ 'ĭ-aŭ arĕtat de ómenĭ bunĭ, iar ispravniciĭ şi vătafiĭ de plaiŭ 'ĭ arată de reĭ; am luat séma şi la însciinţarea ce aŭ făcut ispravniciĭ asupra lor, şi nu am găsit alta maĭ deosebită arĕtând, de cât că fruntaşĭ fiind aceştia aĭ satuluĭ, toţĭ ceĭ-l-alţĭ sătenĭ se ocârmuesc de dênşiĭ şi că din pricina povĕţuireĭ lor ar fi curgênd zătignire şi zurbă, la sĕvîrşirea trebilor şi poruncilor Domnescĭ, iar eĭ cu toţiĭ apĕrându-se de urmare ca acésta, ḑiseră că nu numaĭ până acum unele ca acestea nu le-aŭ urmat, şi în tótă vremea aŭ fost cu osîrdie, ci şi de aci înainte de se vor dovedi, să se pedepséscă cum va fi maĭ rĕŭ; decĭ cea adevĕrată pricină făcêndu-ni-se cunoscută, că a fost interesul poduluĭ la mijloc, rĕmâne să ḑicem, că interesul fiind la mijloc al poduluĭ, şi cele-l-alte scrise pentru dênşiĭ urméză să fie cu îndoială; pentru care pod, făcênd Domnia mea cercetare, am şi găsit cererea lor a fi primită la dreptate, în vreme ce ḑiseră că măcar că atunci, dupĕ întórcerea lor, uniĭ pentru rĕscumpĕrarea poduluĭ, aŭ adus la ispravnicĭ acest . . . . şi ispravniciĭ 'ĭ-aŭ băgat în rĕmăşiţa dăjdiilor, dar cu tóte acestea primesc acum a da baniĭ cumpĕrătorilor deplin, numaĭ să se scaḑă şi cumpĕrătorul cu venitul ce aŭ luat; drept aceea dar, am găsit Domnia mea cu cale, ca sătenĭĭ să plătéscă acum cumpĕrătoruluĭ baniĭ cu dobânda lor, dar să 'şĭ dee şi cumpĕrătorul socotélă de venitul ce a luat, cu care să se scaḑă sătenĭĭ din baniĭ ce aŭ dat, însă cu acéstă hotărîre, că aceştĭ patru sătenĭ luând podul, să nu 'l aibă numaĭ pentru al lor folos în parte, ci toţĭ sătenĭĭ din Cânenĭ să se împărtăşască din venitul luĭ, cum şi la cheltuiala luĭ asemenea, dupĕ cum se prinseră şi eĭ înaintea Domnieĭ mele, fiind-că pre lângă jalba de pricina poduluĭ ce ne-aŭ dat aceştĭ numiţĭ patru sătenĭ, aŭ fost şi alte pîrĭ, care prin cercetarea ce s'a făcut la faţa loculuĭ, s'aŭ găsit mincinóse, cum pentru fierul poduluĭ vechiŭ şi pentru trépĕdul slujitoruluĭ, şi chiar unuĭ cal şi pentru douĕ care fên, şi pentru oĭ, şi pentru condeiul de baniĭ; de aceea dar, pentru acéstă vină de pîrĭ mincinóse, poruncim să plătéscă trépĕdul orînduituluĭ cercetător cu taleriĭ 150, din carĭ taleriĭ 100, să o dee numaĭ singurĭ aceştĭ maĭ sus numiţiĭ patru, de om adecă taleriĭ 25, iar taleriĭ 50, să 'ĭ dee ceĭ-l-alţĭ sătenĭ ot Cânenĭ, carĭ aŭ a se folosi cu toţiĭ dimpreună la ţinerea venituluĭ poduluĭ ce acum se dă

Constantin Ipsilante apĕră adese pre ţĕranĭ contra arendaşilor şi le recunósce dreptul la «*protimis*» la arendare. In un cas ce se póte vedea în notă, merge până a înterdice remânerea arendaşuluĭ jăfuitor şi rĕŭ pre la moşia arendată, obligându-l pentru timpul cât maĭ are drept a rĕmânea arendaş să se înlocuiască cu vechilul sĕŭ: «el să lipséscă de acolo, ca nicĭ să şadă maĭ mult, nicĭ să se maĭ arĕte prin satele lor, pentru ca să lipséscă pricinile de gâlceviríˡ».

în stăpânirea lor, iar când dupĕ acésta se vor purta aceştĭ patru în vre-o urmare de vinovăţie, atuncĭ cu hotărîre ţicem, că nu vor scăpa de pedépsă...—1803, Februarie 28.

Cod. XVLI, fila 121—122.

1. *Prea Înălţate Dómne.*

Din luminată porunca Mărieĭ tale de la alăturatele jălbĭ ce aŭ dat, atât sătenĭĭ ot Popescĭ i Răşóga, cât şi Marin sudit franţuzesc, arendaşul moşieĭ Popescĭ, orînduitul zapciŭ, ciauş de aproţĭ, înfăţişând pre amêndouĕ părţile înaintea nóstră, am cerut să ni se arĕte acea poruncă ce s'aŭ dat în urmă, care ţice Marin printr'acéstă jalbă că are deosebire de buiurdisma dintêiŭ, ce s'aŭ fost dat la anafora, şi rĕspunseră sătenĭĭ, că nu este la dênşiĭ, ci la unul Neagul Borogănă, ce se află acolo la sat, cu care acel Neagu şi cu Ene frate-sĕŭ aŭ avut Marin alte prigonirĭ înaintea Mărieĭ tale pentru deosebite madele; am întrebat şi pre Marin ce deosebire are acea poruncă din urmă de buiurdisma anaforaleĭ? şi cu tóte că aŭ scris aşa în jalbă, dar ţice, că nu scie ce deosebire are porunca aceea; de unde rĕmase acésta pricinuire a luĭ netrebnică; am cercetat şi pricina bătăieĭ ce se jăluesc locuitoriĭ că aŭ pătimit de la dênsul, dând într'ênşiĭ şi cu iataganul, ce este armă primejdiósă de mórte, şi dintr'o înscinţare ce aŭ trimis către Dumnéluĭ vel Postelnic, Dumnéluĭ Paharnicul Constantin Filipescu, Ispravnic ot sud Prahova, mărturisită şi de Dumnéluĭ Ispravnicul ot sud Saac şi de Slugerul Mihalache Negri, vĕţum că acolo n'aŭ tăgăduit Marin că 'ĭ-aŭ bătut, iar acum tăgădui că nu 'ĭ-aŭ bătut, ci viind cu pornire şi cu un ciomag asupra luĭ ca să 'l omóre, ţise că aŭ scos şi el iataganul de s'aŭ apĕrat, aflându-se cu arme lîngă dênsul; i-am cerut să dovedéscă cu mărturiĭ, că sătenĭĭ aŭ venit cu acel fel de pornire asupra luĭ, şi rĕspunse, că n'aŭ fost nimenea între dênşiĭ strĕinĭ şi nu póte dovedi, fără decât ceru ca să priméscă ispravnicĭĭ blăstem, cum că sunt adevĕrate celea ce scriŭ şi să rĕmâe de pedépsă; 'ĭ-am ţis dar, că de se va dovedi vinovat are a i-se face pedépsă, dupĕ canónele de criminalion, ca unul ce aŭ dat cu armă de mórte, şi rĕspunse iarăş, că orĭ la ce pedépsă 'l va osîndi judecata este supus a primi când se va găsi în vină, iar jăluitoriĭ sătenĭ ţiseră, că atuncĭ când 'ĭ-aŭ bătut Marin aŭ fost de faţă treĭ ómenĭ slugĭ ale luĭ, însă Gruia Isprăvnicelul i Ioan Vizitiul, cum şi Dobre Gogaciu şi că se mulţămesc pre mărturia ce vor da aceştia; decĭ pentru ca să se descopere adevĕrul la acéstă pricină a bătăieĭ, găsim cu cale, să se orînduiască un credincios al Mărieĭ tale, ca să mérgă acolo la faţa loculuĭ să facă cercetare cu deamĕruntul, unde să se aducă şi aceĭ treĭ ómenĭ aĭ luĭ Marin, ce s'aŭ numit maĭ sus, spre a se întreba ca să dee mărturie dréptă în frica luĭ Dumneţeŭ, cine din amêndouĕ părţile

Fórte însemnată este acéstă otărîre a luĭ Constantin Ipsilante şi-l onoră mult. *Protimisul* la arendarea de moşie, în favórea ţĕranilor,

---

aŭ dat pricină de gâlcévă de aŭ venit sătenii cu pornirea şi cu ciomagul asupra luĭ, seaŭ Marin din pisma ce are pre dênşiĭ pentru pricina judecăţeĭ moşieĭ, fără de a nu se arĕta eĭ cu vre-o rĕutate, aŭ sărit de 'ĭ-aŭ bătut precum ḑice? şi în ce chip va dovedi adevĕrul, să aducă Mărieĭ tale pliroforie drépră, ca cel vinovat să 'şĭ iae căḑuta pedépsă de la Măria ta, şi care parte va rĕmânea să aibă a plăti, atât cheltuiala celuĭ ce avea dreptatea, cât şi trépĕdul orînduituluĭ cercetător; dupĕ tóte acésta am ḑis luĭ Marin să se tragă de la arenda moşieĭ şi să se dee locuitorilor, ca să lipséscă prigonirile dintre dênşiĭ ce curg tot din acéstă pricină, si rĕspunse, că nu 'ĭ dă mâna a se lăsa până la împlinirea soroculuĭ, că are să maĭ ţie arenda de acum înainte un an şi jumĕtate, fiind-că osebit de taleri 8.000 ce aŭ dat pre arendă aŭ cheltuit şi taleri 2.500 pentru lucru şi întemeiatul viilor, de la carí viĭ de acum înainte are nădejde de a se folosi, dar va rîndui el purtatul de grijă la moşie, puind pre unul din sătenii de acolo, şi el se va muta cu şederea de la moşie orĭ la Tîrşor seaŭ la Ploescĭ; ci la acésta rĕmâne a se urma dupĕ cum însuşĭ Marin se legă înaintea judecăţeĭ, ca el să lipséscă cu totul de acolo de la moşie, şi să orînduiască pre unul din sătenĭ Isprăvnicel ca să 'ĭ caute trebile moşieĭ, carele la tóte să aibă a urma întocmaĭ dupĕ ponturile condiceĭ Divanuluĭ, fără de a nu face maĭ multă supĕrare locuitorilor întru nimic, iar hotărîrea...— 1803, Decembre 3.

Vel Ban, vel Logofĕt, vel Logofĕt, vel Vornic, vel Logofĕt.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Locuitoriĭ din douĕ sate Popesciĭ şi Răşoaga din sud Prahova, nerĕmâind odihniţĭ la anaforaoa Dumnélor veliţilor boerĭ, s'aŭ înfăţişat şi la Divan înaintea Domnieĭ mele cu pîrîtul Marin, ḑicênd locuitoriĭ, că nu maĭ pot suferi necaḑurile ce apururea pătimesc de la numitul arêndariŭ, bătênd pre uniĭ dintr'ênşiĭ şi scoţênd şi arme asupră-le, cerênd ca pre cusurul vremeĭ ce are a maĭ ţinea numitul Marin arenda aceleĭ moşiĭ, să 'ĭ întórcă analogul banilor cât se va face, şi să lipséscă de acolo spre a 'şĭ avea odihna, pentru care întrebat fiind Marin maĭ înteiŭ pentru bătaie şi pentru lovire cu arme ce are a rĕspunde? mărturisi pricina într'acest chip, că pre un locuitor ce 'ĭ ḑic Feciorul ţiganuluĭ, fiind poslușnic al moşieĭ, şi nefiind următor a 'şĭ face datoria poslușanieĭ l'aŭ dojănit ḑicêndu-ĭ unde âmblă? şi căcĭ aŭ rĕspuns că aŭ fost la lucrul luĭ dupĕ hrană, s'aŭ năcăjit pentru ce să lipséscă şi 'l-aŭ lovit cu un *giret* ce 'l avea în mână, apoĭ viind şi tatăl sĕŭ şi necinstindu'l cu vorbe pentru-ce bătu pre fiu-sĕŭ, apoĭ aŭ lovit şi pre tatăl sĕŭ cu iataganul, iar maĭ mult seaŭ într'alt chip pre nimenea n'aŭ bătut· căruia i s'aŭ ḑis, că un arendaş de moşie îndestul este a se isgoni şi când numaĭ nu va urma ponturile condiceĭ Divanuluĭ la ale moşieĭ şi va supĕra pre locuitorĭ împotrivă maĭ mult preste dreptul moşieĭ, cu cât maĭ vêrtos când însuşĭ el de faţă mărturisi că aŭ făcut şi acea urmare, ridicênd iataganul, armă de primeḑie, asupră-le? care este îndestulă urmare de vină, pentru-că nimenea nu este volnic a bate şi a ucide pre locuitorĭ dupĕ voia lor, şi de s'aŭ şi arĕtat locuitoriĭ cu vre-o

nu tot-d'a-una era o realitate. N'avea decât să se înţelégă proprietarul

---

împotrivire, seaŭ de 'l aŭ necinstit, i se cuvenea luĭ să 'şĭ céră îndestulare dreptăţeĭ ce ar fi avut de la dregătoriĭ noştri, adecă de la ispravnicĭĭ judeţuluĭ, seaŭ când nicĭ de la ispravnicĭ nu ş'ar fi aflat dreptatea, îndestularea putea să o afle de la Divanul Domnieĭ mele, şi la acestea n'aŭ avut Marin alt cuvînt vrednic de rĕspuns, fără de numaĭ iarăş că pentru căcĭ i s'aŭ împotrivit şi s'aŭ necinstit de aceea s'aŭ năcăjit şi el de aŭ făcut acésta; maĭ arĕtară locuitoriĭ, că şi la adeturile şi obiceiurile moşieĭ sunt supĕraţĭ maĭ mult, făcêndu-le feliurĭ de asupreli năpăstuirĭ, şi că la cea dintêiŭ hotărîre a nóstră ce s'aŭ făcut cu Divanul în anul trecut, când iarăş aŭ cerut eĭ arenda acesteĭ moşiĭ, s'aŭ legat că de le va face nescaiva încărcăturĭ şi nedreptăţĭ la dijmurile moşieĭ, atuncĭ să se lipséscă şi să li se dee lor moşia, prin întórcerea de banĭ, şi fiind-că nu numaĭ următor n'aŭ fost, ci încă maĭ cu multă rĕutate 'ĭ-aŭ asuprit şi 'ĭ-aŭ necăjit, de aceea maĭ cu dinadinsul cerură să se lipséscă de acolo, care acéstă legătură a luĭ şi poruncă găsindu-se scrisă şi în domnésca nóstră buiurdismă, ce s'aŭ dat atuncĭ în anul trecut, cu acéstă cuprindere însă, că de se va găsi în urmă urmatoriŭ împotrivă, atuncĭ se va lipsi, li s'aŭ ţis locuitorilor, că trebue să ne arĕte anume fieş-căruia din eĭ ce nedreptăţĭ şi încărcăturĭ le-aŭ făcut, care arĕtărĭ trebue să şi-le dovedéscă, şi dovedindu-le că în urma hotărîreĭ nostre le-aŭ urmat, atuncĭ aŭ cuvînt, şi dreptate la cererea lor; şi rĕspunseră, că în anul trecut la 11 ómenĭ le-aŭ făcut încărcătură cu nouĕ pogóne de porumb preste cea dréptă mĕsurătóre, pentru care acésta sunt ómeniĭ davagiĭ acolo de faţă, la alţiĭ iarăş aŭ mĕsurat pogónele numaĭ pre pământ negru, fără de a fi bucate pre dênsele, dijma din varză le-aŭ luat cu încărcătură maĭ mult preste obiceiul ce aŭ avut; unul din eĭ anume Andreiŭ, ce fu de faţă, de la o curătură de fên ce aŭ avut, 'ĭ-aŭ luat dijmă maĭ mult de cât se cădea; Dinul ce şi el fu de faţă ţise, că pentru douĕ pogóne de porumb ce a avut 'ĭ-aŭ luat dijmă pe 4 pogóne şi jumĕtate, la dijma de varză iarăş le cere şi ĕstimp maĭ mult preste obiceiul ce aŭ avut; maĭ sunt şi alţĭ locuitorĭ pre carĭ 'ĭ are Marin trecuţĭ în catastihul luĭ ca să le iae dijma cu încărcătură, iar Marin la tóte acestea făcu tăgăduire, ţicênd, că şi omul ce a fost orînduit de dênsul de le-aŭ mĕsurat pogónele porumbuluĭ este de faţă, şi de nu se va încrede le va mĕsura din noŭ, şi că la dijma porumbuluĭ n'aŭ avut ce încărcătură le face, căcĭ dijma şi până acum stă la dênşiĭ ne dată; ţise cât pentru acéstă neluare a dijmuireĭ porumbuluĭ până acum, locuitoriĭ fórte tare jăluindu-se, rĕspunseră împotrivă, că eĭ înşişĭ aŭ cerut la Marin să 'ĭ dee dijma atuncĭ, în vremea când aŭ culeş porumburile, după cum este obiceiul pământuluĭ, şi Marin nu numaĭ nu a vrut să o priméscă atuncĭ, ci încă pre unul l'a lovit cu iataganul, avênd viclenie în cugetul sĕŭ, ca să le céră dijma porumbuluĭ tocmaĭ în vremea ierneĭ şi a primăvereĭ, când porumbul este uscat şi scăţut, şi când ceĭ maĭ mulţĭ l'aŭ cheltuit la hrana lor, ca de la ceĭ ce nu vor avea porumb să 'ĭ dee în natură, să le céră banĭ cu preţ scump, după cum se vinde porumbul iarna şi primăveara; care la aceste năpăstuirĭ ce le face Marin, ţise locuitoriĭ că sunt martorĭ şi înseşĭ douĕ slugĭ ale luĭ, anume Gruia şi Dobre Goganu, carĭ cercetându-se vor mărturisi; decĭ fiind-că Marin tóte aceste urmărĭ de asupririĭ şi nedreptăţĭ

cu arendaşul pre care voiu să-l aibă şi să-l favoriseze, şi simulând

---

la ale moşieĭ le tăgădui, iată într'adins orînduim pre al nostru . . . . carele să mérgă cu amêndouĕ părţile la faţa loculuĭ, unde să aibă a face amĕruntă cercetare cu carte de blăstem prin doveqĭ şi mărturiĭ, pentru tóte asupririle acestea la ale moşieĭ, câte areată locuitoriĭ că le-aŭ făcut Marin în urma hotărîreĭ nóstre ce am dat în anul trecut, şi de se va dovedi adevĕrat urmările luĭ Marin împotrivă, atuncĭ fiind-că Marin nu a păzit hotărîrea aceea a nóstră, cu care însuşĭ s'a legat şi s'a arĕtat cu nebăgare de sémă, maĭ vêrtos purtându-se şi cu urmărĭ nesuferite Domnieĭ mele, cu arme asupra locuitorilor, precum însuşĭ nu le tăgădui, din carĭ aceste pricinĭ n'aŭ contenit judecăţile între dênşiĭ încă de când am venit Domnia mea, să aibă locuitoriĭ a 'ĭ întórce analogul din banĭ ce aŭ dat la stăpânul moşieĭ şi să rĕmâe moşia pre sóma lor, iar când nu le va dovedi locuitorilor aceste asuprirĭ şi nedreptăţĭ, atuncĭ Marin să 'şĭ orînduiască omul sĕu vechil acolo, să caute arenda moşieĭ până la împlinirea soroculuĭ de cincĭ anĭ, după zapisul ce 'l are de la Paharnicul Ioniţă Filipescu, stăpânul moşieĭ, la care vechil să facĭ teslim vinurĭ, fênurĭ şi orĭ ce strînsóre are acolo, dându-ĭ şi foaĭe de rĕmăşiturĭ ca să şi le caute, iar el să lipséscă de acolo, ca nicĭ să şéqă maĭ mult, nicĭ să se maĭ arĕte prin satele lor, pentru ca să lipséscă pricinile de gâlcevurĭ, după cum şi însuşĭ Marin o ceru acésta, şi după împlinirea soroculuĭ luĭ Marin, atuncĭ se vor protimisi locuitoriĭ a ţinea eĭ acéstă moşie, iar împotrivă, de nu va păzi Marin nicĭ acéstă legătură, şi iarăş va maĭ merge Marin acolo în urmă la moşie, atuncĭ vor avea iarăş locuitoriĭ a lua în zaptul lor arenda acesteĭ moşiĭ, fără de a se maĭ asculta vre-un fel de pricinuire a luĭ; să facă însă orînduitul nostru Mumbaşir cercetare şi pentru treĭ care de fên ce aŭ provalisit Marin că are rĕmăşiturĭ la un Stoian ot Roşoanga dintr'o livede ce 'ĭ-aŭ dat-o, ca fiind adevĕrată arĕtarea luĭ să i se împlinéscă dreptul, cum şi pentru fênul de dijmă că l'ar fi făcut el... şi scăqĕmînt din ceea-ce i se făcea dreptul luĭ să iae, fiind-că locuitoriĭ se arată nemulţămitorĭ luĭ, cerênd să şi lipséscă de acolo, ceru dar şi el dreptul pe cât fên aŭ fost locuitorĭ datorĭ să 'ĭ dee, iarăş să cerceteze orînduitul Mumbaşir, şi drept cât va fi fost locuitoriĭ datorĭ să i se împlinéscă luĭ Marin, iar cele-l-alte madele ce aŭ maĭ avut Marin cu uniĭ din locuitoriĭ acesteĭ moşiĭ pentru oĭ, brânză şi altele, de care s'a fost dat hotărîrea Domnieĭ mele cu Divanul încă din anul trecut, acelea aŭ a se urma întocmaĭ după aceeaş Domnésca nóstră hotărîre, ce s'a dat încă de atuncĭ şi a se izbrăni în faţa loculuĭ printr'acest de acum orînduitul nostru Mumbaşir...—1803, Decembrie 9.

Cod. XLVI, fila 143.

Prea Înălţate Dómne.

După jalba ce aŭ dat Mărieĭ tale locuitoriĭ din treĭ sate, Cociocul, Sticlăria şi Băltenii ot sud Ilfov, cum că nu sunt mulţămiţĭ pre alăturata alegere a Depertamentuluĭ, din luminata poruncă, Vătaful cel orînduit 'ĭ-aŭ adus şi înaintea nóstră, faţă cu Fotin arendaşul, unde întrebând pre sătenĭ la ce nu se odihnesc? tot aceleaşĭ pîrĭ ce aŭ ḑis la Depertament le făcură şi acum

cu el un contract cu arendă fórte exagerată, atât cât ţeraniĭ nu puteaŭ

înaintea nóstră, cum-că le-ar fi luat liveḑile de fên, cu pricină că sunt ale mŏnăstireĭ şi fênul gata, şi cum-că 'ĭ-ar fi încărcat la dijma porumbuluĭ, făcêndu-le şi alte supĕrărĭ şi nedreptate, cerênd ca să întórcă analagon din baniĭ arenḑiĭ, pre vremea ce are a maĭ stăpâni până la viitorul sfîntul Gheorghe şi să rĕmâe venitul moşieĭ pre séma lor, ca să nu maĭ pătiméscă de către dênsul; a cărora cerere fiind fără de orînduială, nu se puta primi, pentru că acéstă cerere trebue să se facă la vreme, iar nu acum, spre sfîrşitul anuluĭ, când a rĕmas până la soroc numaĭ doue luniĭ şi jumĕtate; la care măcar că pricinuesc că n'aŭ sciut cum-că este arendaş, şi fiind-că s'aŭ arĕtat de Isprăvnicel până acum de curênd, însuş el s'a dovedit de cumpĕrător, strigând că 'şĭ-aŭ vĕrsat pungile, dar cu tóte acestea, fiind-că aŭ rĕmas dupĕ cum cere, puţină vreme până la împlinirea anuluĭ, pentru ca să nu aibă prigoniriĭ de socotelĭ între dênşiĭ, găsim cu cale, să ţie tot Fot n arenda moşieĭ până la viitorul Aprilie 23, când vedem din zapisul Egumenuluĭ Raduliot, că i se împlinesce sorocul arendeĭ de un an, pre cât aŭ avut-o cumpĕrată, iar atuncĭ de vrea Egumenul să maĭ vîndă arenda orĭ la Fotin seaŭ la altul, şi vor face locuitoriĭ cererea la vreme, să aibă dreptatea de protimisis dupĕ pravilnicésca condică, iar pentru asupririle ce se jăluesc locuitoriĭ că le-aŭ făcut Fotin la liveḑile de fên gata, că le-aŭ luat şi dijma porumbuluĭ şi altele, să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Dumnélor ispravnicilĭ judeţuluĭ, ca să facă cercetare pentru tóte dupĕ alegerea Depertamentuluĭ, şi la ceea ce se vor găsi nĕpăstuiţĭ, să 'ĭ îndestuleze la dreptatea lor cu împlinirea cea cuviinciósă a nu maĭ veni cu jalbă, ferindu-se şi Fotin arendaşul cât are a maĭ ţinea moşia, ca să nu le facă câtuş de puţină supĕrare împotriva obiceiuluĭ şi aşeḑĕmîntuluĭ ce prin zapis aŭ făcut cu dênşiĭ, iar hotărirea...—1804, Februarie 10.

Vel Ban Creţulescu, vel Logofĕt Filipescu, vel Logofĕt Golescu, vel Logofĕt Dumitrache Racoviţă, Nestor Căminar.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Amêndouĕ părţile învoindu-se şi mulţămindu-se la acéstă anafora a Dumnélor veliţilor boerĭ, după cum şi adeverinţe în scris aŭ dat la logofeţia Divanuluĭ Domnieĭ mele, şi poruncim Dumnévóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, să faceţĭ urmare întocmaĭ, precum se coprinde maĭ sus.—1804, Februarie 19

Cod. XLVI, fila 268.

Prea Înălţate Dómne.

Din luminată porunca Mărieĭ tale prin zapciul Dumnéluĭ za Vistier, s'aŭ înfăţişat la judecată unĭĭ din sătenĭ ot satul Cociocul şi satul Sticlăria şi Băltenĭĭ din sud Ilfov, cu jalba ce aŭ dat asupra luĭ Fotin Grecul, ḑicênd că numitul avênd luat în arendă venitul moşieĭ Cociocul al Sfinteĭ mŏnăstirĭ Radu-Vodă, încă maĭ dinainte le stricase obiceiurile ce din vechime avusese la cele drepte adeturĭ ale moşieĭ; dar după jalba ce ḑice că ar maĭ fi dat Înălţimeĭ tale pentru dênsul, aŭ fost orînduiţĭ la Dumnélor ispravnicilĭ judeţuluĭ, şi

oferi proprietarului, *protimisul* în favórea țĕranilor dupĕ moșie era

---

Dumnélor împăciuindu-ĭ, aŭ dat și zapise unul la mâna altuia, cum-că va urma fieș-care pre dreptate la datoria sa, dar numitul nu ar fi urmat dupĕ acel zapis, ci s'a pus în silnicie de le-aŭ luat livedile de fên ce le aveaŭ curățite de însușĭ de eĭ, încă și fênul cosit gata, cu pricină că sunt livedile mŏnăstireĭ, a mărit și banița cu care lua dijma, făcênd-o tot dupĕ cum era maĭ înainte până a nu se împăciui, și altele multele asuprele le maĭ face și 'ĭ necăjesce, și pentru ca să scape de supĕrările cele fără de orînduială și nedrepte, cércă să întórcă baniĭ cu care aŭ cumpĕrat mŏnăstireĭ venitul acesteĭ moșiĭ și să rĕmâe moșia pre séma loĭ; față fiind atât pîrîtul, cât și Iancul biv al 3-lea Logofĕt vechilul din partea mŏnăstireĭ, rĕspunse pîrîtul, că dupĕ jalba ce aŭ maĭ dat eĭ Inălțimeĭ tale asupra luĭ, numaĭ din rĕutate fiind pricină de amestecăturĭ și gâlcevurĭ între dênșiĭ, unul Dumitru și Constantin, judecându-se la Dumnélor ispravniciĭ județuluĭ tótă jalba lor, prin cercetare aŭ găsit-o neadevĕrată, apoĭ spre a se curma pricinile, însuș eĭ aĭ dat zapis legându-se în ce chip să urmeze, dupĕ care zapis nu numaĭ că n'aŭ fost următorĭ, ci încă împotrivă s'aŭ pus uniĭ de aĭ cosit chiar livedile mŏnăstireĭ, invitând și pre alțiĭ a face asemenea urmărĭ, spre a aduce pagube și luĭ și mŏnăstireĭ, iar pentru celea ce jăluesce asupra luĭ că ar fi urmat împotriva zapisuluĭ, să 'ĭ dovedéscă acele rele urmărĭ de care se plâng, pentru că și banița cu care ia dijma este de față, făcută împreună cu dênșiĭ, înfierată și legată cu fier încă de atuncĭ, și fără de dreptate dise că le-aŭ luat livedile în vreme când eĭ nu aŭ urmat dupĕ zapisul lor, ca prin carte de blăstem să arĕte, care de unde și până unde sunt livedile mŏnăstireĭ? asupra căruia cuvînt ne arĕtă vechilul mŏnăstireĭ, atât anaforaoa Dumnélor ispravnicilor, scrisă de la lét 1802, Decembrie 23, de judecata ce aĭ avut jăluitoriĭ cu pîrîtul, în care vedem că nu învinovățesce pre pîrîtul întru nimic la pîrele lor, cât și zapisul lor de împăciuire tot dintr'acelaș lét și dĭ, și adeverit de Dumnélor ispravniciĭ, în care tóte pricinele lor le légă în ce chip aŭ a urma, întêiŭ adecă, pentru dilele clăceĭ, că neavênd simfonie cu mŏnăstirea ca să clăcuiască numaĭ câte șese dile pre an, dreptatea 'ĭ-aŭ îndatorat, a clăcui câte 12 dile, dupĕ pravilnicésca condică, dar căděnd cu rugăciune 'ĭ-aŭ lăsat mŏnăstirea iarăș pre șese dile; al douilea, pentru șovarul ce 'l cosea de pre moșie și cerea să nu dee nimic, dic că pentru cel ce 'l vor cosi pentru casele lor să nu fie supĕrați, iar pentru cel de vînzare să dee dijmă, pentru dijma porumbuluĭ să o dee cu banița za oca 22, câte patru baniță de pogon, iar pentru livedile de fâneță, dic chiar așa, cum-că prin carte de blăstem să arĕte dreptul adevĕr, pre unde a fost din vechime livedile mŏnăstireĭ, de unde și până unde, și să le pue semne ca să se scie, și spre a lipsi cu totul gâlcevurile dintre eĭ, să le dée pădure a 'șĭ curăți livedĭ de fên în soroc de treĭ anĭ, și fieș-care pre cât 'șĭ va curăți să li se dee întru stăpânirea lor a le avea livedĭ, dându-șĭ dijmă dupĕ obiceiŭ, și în cea de pre urmă dic, că însuș eĭ cunoscêndu-șĭ greșéla aŭ căděut cu rugăciune ca să 'ĭ ierte, și să nu dee anaforaoa a se vedea de către Măria ta, spre a li se pricinui vre-o pedépsă, dupĕ ce am cetit acest zapis întru auduł jăluitorilor și nu s'a tăgăduit de dênșiĭ, 'ĭ-am întrebat de madeaoa livedilor pentru care făcu davaoa cea maĭ mare de aŭ urmat dupĕ coprinderea zapiselor, adecă, ca

eludat! Cele mai bune legi, fără moravuri oneste rĕmân fără nici o putere.

---

prin carte de blăstem să arate livedile mŏnăstirei şi dupĕ ce se vor dovedi de unde şi până unde sunt, apoi să le dee şi lor pădure, ca să 'şĭ curăţéscă şi să 'şĭ facă livedĭ de fân, şi rĕspunseră, că n'aŭ făcut până acum acea urmare, şi ne mai avênd alt cuvînt împotriva zapisuluĭ, prididea numaĭ cu strigarea, că nu mai voesc pre pîrîtul de arendaş, ci să lipséscă acum negreşit de pre moşie, că le strică obiceiurile vechĭ şi muncesce fără de orînduială; dar pîrîtul împotrivă dupĕ ce ne ḑise că jăluitoriĭ, acéstă strigare o fac numaĭ dintr'o rĕutate a lor cu care socotesc că se robească cele drepte şi vechĭ livedĭ ale mŏnăstireĭ şi să le facă ale lor, ne arată şi o carte scrisă de la 29 ale trecutuluĭ luĭ Ianuarie, iscălită de alţĭ 18 sătenĭ aĭ lor împreună cu Pârcălabul, ce nu sunt uniţĭ cu jăluitoriĭ, carĭ cu un cuvînt ḑic că aceste amestecăturĭ şi învrăjbirĭ ce s'aŭ făcut între locuitorĭ asupra pîrîtului arendaş sunt numaĭ şi numaĭ din invitarea a douĭ inşĭ anume Dumitru şi Constantin din strĕiniĭ veneticĭ, carĭ aŭ pus şi pre ceĭ-l-alţĭ la cale, iar eĭ ca uniĭ ce sunt sătenĭ vechĭ, moşiĭ şi părinţiĭ lor fiind tot de acolo arată adevĕrul, că arendaşul s'a purtat cu bună orînduială de aŭ fost mulţămiţĭ de dênsul, şi livedile pe carĭ s'aŭ pus eĭ de aŭ cosit, sunt cu adevĕrat ale mŏnăstireĭ, şi în scurt că sunt supĕraţĭ de aceĭ douĭ inşĭ, că nu pot trăi de vrăjbĭ pre la casele lor; ne areată şi vechilul mŏnăstireĭ că acéstă pornire ce o fac jăluitoriĭ nu este pentru alt cevaş, ci fiind-că mŏnăstirea a încărcat pre pîrîtul arendaş cu facerea uneĭ morĭ şi cu târgul ce a început a face pre moş.e la care a cheltuit până acum taleri 3.000, şi baniĭ aceia s'aŭ dat la însuşi locuitoriĭ aceştia a face şi a isprăvi lucrul, şi ca să facă lucrurile acestea, precum vor vrea eĭ iar nu dupĕ cum sunt tocmiţĭ, ci de a scóte pre pîritul din arenda moşieĭ la care 'şĭ-aŭ încredinţat mŏnăstirea tótă tréba acésta, cu tóte că pîrîtul arendaş ḑise vechilul că i se împlinesce sorocul la viitorul sfeti Gheorghe, şi ne încredinţă cum că de aicĭ înainte nu se maĭ vinde venitul moşieĭ pîrîtuluĭ, ci o să 'l ţie pre séma mŏnăstireĭ; decĭ din tótă cercetarea acésta se alege două cereri ce le pretendirisesc jăluitoriĭ, întêiŭ, că orĭ unde vor pune cósa, să fie slobodĭ a cosi, şi al douilea ca să ţie eĭ venitul moşieĭ, pentru cuvîntul venituluĭ moşieĭ, ḑicem: de vreme că mŏnăstirea prin vechilul sĕŭ ne-aŭ încredinţat cum-că de la sfeti Gheorghe înainte rĕmâne moşia pre séma mŏnăstireĭ, urméză ca şi pîrîtul arendaş să ţie venitul până atuncĭ, ca unul ce este berdepsit cu daturĭ şi luaturĭ de pre moşie, şi maĭ ales încărcat de mŏnăstire cu facerea morĭĭ şi a târguluĭ, şi atuncĭ dupĕ împlinirea soroculuĭ arendeĭ de o va maĭ da-o mŏnăstirea moşia în arendă, vor avea întêiŭ protimisis dupĕ pravilnicésca condică, însă când toţĭ sătenĭĭ vor fi uniţĭ la acésta, fiind-că precum maĭ sus ḑicem, vedem din mărturiile acelor 18 sătenĭ, că sunt a se sinfonisi cu dênşiĭ, iar pentru pricina livedilor, fiind-că până acum n'aŭ făcut urmarea ce se coprinde în zapisul lor, găsim cu cale, să fie luminată porunca Mărieĭ tale, către Dumnélor ispravnicĭĭ judeţuluĭ, ca să siléscă pre jăluitorĭ a arĕta, prin carte de blăstem, tóte livedile mŏnăstireĭ, de unde şi până unde sunt? şi dupĕ ce se vor însemna de mŏnăstire, ca să se scie care sunt, apoi de va maĭ prisosi cevaşilea livedĭ vor rĕmânea ale lor, şi deosebit de le vor maĭ trebui locurĭ de fêneţe să 'şĭ céră de la mŏnăstire, dupĕ zapisul lor, loc cu pădure ca să 'şĭ

Persónele bisericescĭ, călugării, sunt opriţĭ de a lua moşiĭ în arendă, cum probézĕ acest act:

Hotărîre pre jalba sătenilor Dărmănescĭ din Prahova.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Fiind-că hotărîre de obşte este dată ca călugării arendaşĭ să nu maĭ fie, poruncim dar, ca şi pîrîtul Ioachim să lipsiască de acum înainte din arendăşia aceleĭ moşiĭ şi Clucereasa Creţulésca, orĭ va vinde arenda moşieĭ aceleia la alt obraz, seaŭ va rîndui Isprăvnicel al sĕŭ pre alt-cinevaş ca s'o caute, căcĭ pîrîtul *fiind călugăr, parte bisericéscă, nu i se cade să fie arendaş de moşie*, iar pentru a se aduce pîrîtul aicea, fiind-că Dumnéluĭ cinstit şi credincios boer Domnieĭ mele, biv vel Ban Epistatul Logofeţiilor marĭ, dete pliroforie Domnieĭ mele cum că dupĕ însciinţarea Dumnévóstră ce aţĭ făcut către Dumnéluĭ pîrîtul, se află încă în multe neputinţe de slăbiciune a bóleĭ de care aŭ pătimit şi de aceea n'aţĭ cutezat a-l trămite, poruncim dar să 'l lăsaţĭ fără de a'l sili maĭ mult şi când se va face sănătos, atuncĭ veţĭ avea porunca Domnieĭ spre a'l trămite. — 1804, Februarie 14 [1].

*

Tirania şi nedreptatea arendaşilor nu era unica plagă a sătenilor. La acésta şi la îngenuchiarea luĭ sub birurĭ, prin requisiţiunĭ şi angariĭ, se adaogă duşmănia dintre fruntaşĭ, mijlocaşĭ şi codaşĭ, duşmănie

---

cureţe şi să 'şĭ facă liveḑĭ pre dênsul, însă dându-le mŏnăstirea locurĭ numaĭ cât le va fi pentru trebuinţa vitelor lor, iar nu şi pentru negoţ, căcĭ negoţul urmézĕ a şi-l face mŏnăstirea pre moşia sa, şi ce liveḑĭ vor fi curĕţate fără de scirea şi voia mŏnăstireĭ, fiind făcute împotriva aşeḑămîntuluĭ din zapis să rĕmâe pre séma mŏnăstireĭ; deosebit să facă cercetare Dumnélor şi pentru baniţa cu care le ia dijma de porumb, şi de va fi za oca 22, tot cu aceeaşĭ să 'şĭ dee dijma, iar fiind maĭ mare să o facă dupĕ legătura zapisuluĭ, şi către acésta şi orĭ-ce năpăstuirĭ li se vor fi făcut de către pîrîtul împotriva zapisuluĭ, să 'l supue a le face împlinire, şi de tótă cercetarea ce vor face la aceste madele să arete Mărieĭ tale prin anafora, iar hotărîrea...— 1804, Februarie 2.

Ianache Mavrodin Clucer, Dumitrache Varlaam, Andonie Fotino Serdar, Ioan Medelnicer.

Cod. XLVI, fila 263.

Poruncă din 16 Martie 1804, de a se înlătura de la arenda moşieĭ Hârtesciĭ din Muscel, un sudit dupĕ cererea sătenilor.

Cod. XXXVII, fila 66 verso.

1. Cod. XXXVII, fila 45 verso.

care se traduce mai adesea în dare de foc la fĕnul şi la pătulele fruntaşilor. Asemenea fapte aduc pre Constantin Ipsilante la hotărîrea de a adresa următórea circulară în 2 Ianuarie 1803:

. . . . *Zem. Vlahiscoie.*

Sluga Domnieĭ mele, Vătaşe de plaiul Novacilor, sud. Gorjiŭ, fiind-că am luat Domnia mea însciinţare de o faptă vrednică de o mare pedépsă ce se urméză într'acel plaiŭ, mai vêrtos de astă primăveară încóce şi până acum, mai mult întinzêndu-se cu adese întêmplările de focurĭ la fĕneţele locuitorilor, încă şi la Nămăesciĭ de casă, din care mulţĭ se păgubesc şi se sting, rĕmâind sĕrăciţĭ, care acesta nu urméză a fi din alta, fără numai din rĕutatea şi zavistia a vre-unor ómenĭ rĕĭ, carĭ pentru vre-o pismă ce o pórtă uniĭ asupra altora, neputênd cu alt mijloc de faţă a face stricăciune vecinilor sĕĭ, lucréză printr'ascuns acéstă rĕutate care nu o socotesc la cât păcat cade, şi la câtă osândă vin, dupĕ sfintele pravilĭ; pentru care măcar că prin mijlócele cercetărilor ce avem a face Domnia mea într'adins pentru acesta, nu va putea a se mistui de aicĭ înainte, cel ce se va îndrăsni la o faptă ca acósta, nicĭ va putea a scăpa mai mult, (cu dare de geremele şi cu alte mijlóce ca mai înainte), de pedépsa aceea ce dupĕ pravilĭ i se cuvine; dar şi pârcălabiĭ cu fruntaşiĭ satelor trebue să scie, că nu sunt afară din vina neîngrijireĭ la acésta, pentru că datorĭ sunt să iae aminte de orĭ-ce om rĕŭ cu firea şi cu năravŭ de fapte netrebnice s'ar afla în satul lor, seaŭ în sciinţa lor să nu 'ĭ tăinuiască, nicĭ să 'ĭ trécă cu tăcerea, ci să 'ĭ arĕte la zabiţiĭ şi dregătoriĭ noştriĭ, spre a'ĭ întêmpina relele lor cugete de urmărĭ şi fapte netrebnice, ca uniĭ ce iaŭ de sémă şi eĭ; de aceea şi 'ţĭ poruncim strașnic ca acéstă Domnésca carte să o citescĭ, tu Vĕtaşe al plaiuluĭ, în tóte satele şi cătunele plaiuluĭ şi la toţĭ de obşte în plaiŭ, ca să o auză, să o înţelégă bine, şi să scie cu toţiĭ, că de se va mai întîmpla de aicĭ înainte să auzim iarăşĭ o faptă ca acésta, că s'aŭ ars fĕnurile, seaŭ casa cuivaş, acel sat şi cu cele de împrejur vor fi osândite cu hotărîre a plăti tótă paguba ce se va întêmpla. *tolico pisah gpd.*— 1803, Ianuarie 2. [1]

A face rĕspunzĕtóre tótă comuna pentru o crimă întêmplată în ea şi rĕmasă nedescoperită — dupĕ cum declară Domnitorul că va face pentru dările de foc, — este o vechie obicinuinţă în justiţia românéscă.

*

1. Cod. XLIX, fila 16.

Dreptul ţĕranilor de a lua lemne din pădure se menţine sub Constantin Ipsilante. Acésta se probéză prin actele din notă [1].

1. Carte domnéscă către ispravnicii din judeţul Prahova dupĕ jalba luĭ Constantin Dudescu biv vel Căminar, poruncesce să nu fie permis sătenilor din moşia luĭ Groşanii, a tăia lemne de cherestea din pădure şi *pentru negoţ*. Le recunósce însă dreptul celor ce sunt şeţĕtorĭ pre moşie cu pădure, şi carĭ clăcuesc stăpânuluĭ moşieĭ şi 'şĭ daŭ dijma, «să aibă voïe a tăïea, adecă numaĭ pentru trebuinţa caselor lor, fără de plată, cum lemne de foc, pentru încălţitul caselor lor, nuele, parĭ şi alte mĕrunţişurĭ pentru casele lor,.... carĭ pentru cherestele şi lemne de vînţare, aŭ datoria a plăti adetul pământuluĭ şi aşa vor avea voïe de la stăpânul moşieĭ....»—1803, Februarie 12.

Cod. XXXVII, fila 54 verso.

S'aŭ jăluit sătenii din Dudescĭ, Căţelul şi Foişorul contra Cernicanilor şi a Zoiţeĭ Cantacuzino, că nu 'ĭ lasă să taïe lemne din pădure. Domnitorul pune resoluţiunea: «cu voia stăpânilor de moşiĭ, prin aşeţĕmînt şi tocmélă învoită, *aşa puteţĭ tăïea lemne din acel crâng, iar silă de la Domnie nu li se póte face pentru-că voĭ aflându-vĕ şeţĕtorĭ pre altă moşie strĕină, nu sunt datorĭ a vĕ da lemne de trebuinţa vóstră*».—1803, Decembrie 20.

Cod. XXXVII, fila 24.

Prea Înălţate Dómne.

Cu smerită anafora înscinţăm Mărieĭ tale, că cuviosul Arhimandrit Nectarie ce 'l avem Epistat la schitul Goran ot sud. Argeş, metoh al Mitropolieĭ, ne însciinţase pentru uniĭ din locuitoriĭ moşnenĭ, ce le ţic Feţeniĭ, vecinĭ cu moşia schituluĭ, deosebit că întinţĕndu-se ar fi călcând hotarele moşieĭ, dar acum cu pricina ierneĭ neavênd nutreţ de vite, (căcĭ fênurile ce aŭ avut şi le-aŭ vîndut), intrând în pădurea schituluĭ ar fi făcut mare stricăciune, tăind copacĭĭ de rênd maĭ mult pentru al lor folos ca să 'şĭ facă negustorie cu vînţarea lemnelor la târgurĭ, fără a se folosi schitul cu cevaş de la dênşiĭ, încă trimiţênd către eĭ şi ţicêndu-le să nu strice copacĭĭ ceĭ roditorĭ, ci să dărîme smicele nerodnice pentru hrana vitelor ar fi sărit cu ciomege bătênd ómeniĭ schituluĭ, a cărora neurmare şi nesupunere, vĕţênd chiar şi locuitoriĭ ce sunt şeţĕtorĭ pre moşia schituluĭ cu asemenea îndărjire s'aŭ pornit făcênd stricăciunĭ şi pagube schituluĭ; pentru care ne rugăm să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Dumnélor boerĭĭ ispravnicĭ a înfrêna şi supune pre aceĭ locuitorĭ obiceiurilor şi dreptăţeĭ pământuluĭ cu a plăti stricăciunea ce vor fi făcut, şi când vor avea trebuinţă, să 'ĭ îndatoreze dupĕ orînduială a cere de la stăpânul moşieĭ, iar nu eĭ din capul lor să facă ce le va fi voia ca nisce zurbagiĭ, căcĭ vor lua şi alţiĭ asemenea îndărjire, şi nicĭ stăpânul nu 'şĭ va putea căuta moşia; de acésta şi aniĭ Mărieĭ tale de la Dumneţĕŭ rugăm să fie mulţĭ şi fericiţĭ.— 1803, Februarie 16.

Dositeiŭ Mitropolit.

Grija de înmulțirea producerilor câmpului era de sigur purcésă din o rîvnă interesată, căci când țĕranul nu recoltă, birurile se percep maĭ greŭ. Constantin Ipsilante, ca și alțĭ domnĭ anteriorĭ, îndémnă pre țĕranĭ la arăturĭ de tómnă, etc. Nu vom aduce aci din noŭ asemene documente, dar reproducem o carte deschisă, rară în secolul al XVIII-lea și al XIX-lea până la Regulamentul organic, prin care Domnitorul scrie luĭ vel Aga și luĭ vel Spătar și de sigur și la ispravniciĭ din județe, să oblige pre ceĭ carĭ posed liveḑi, să ucidă omiḑile și să le arḑă în foc, sub amenințare de pedépsă[1].

*

Vechiul abuz al înmulțireĭ poslușnicilor și al liudelor acordațĭ la diverse persóne, preocupă și pre fostul Domn și pre Constantin Ipsilante. In Septembre 1802, se dădură la bir maĭ multe *liude*.... Intre aceia furĕ și unĭĭ din ceĭ acordațĭ moșieĭ Agești a luĭ Beizadea Grigore, fiul luĭ Suțu Vodă, carĭ abia fuseseră acordațĭ la prima sémă (pervii sémă) financiară din 1802, și carĭ la 2 Septembre 1802, aŭ fost reluațĭ și înapoiațĭ la bir.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod gpd.

Dumnóvóstră ispravnicilor ot sud. Argeș, vețĭ vedea arĕtarea ce face Domnieĭ mele prea Sființia sa părintele Mitropolit, pentru care vĕ poruncim Domnia mea, ca dupĕ condica Divanuluĭ și obiceiul pămêntuluĭ, urmând, să aveț̆ĭ a da nizamul cel cuviincios de îndreptare acelor locuitorĭ, spre a nu face împotrivă urmățĭ, și la dreptatea ce va avea schitul să 'șĭ afle de la Dumnéluĭ îndestularea sa.—1803, Februarie 11.

Cod. XXXVII, fila. 114.

1. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.*

Dumnéta biv vel Bane, Epistatule al Spătărieĭ, și Dumnéta vel Aga, fiind-că omiḑile carĭ sunt o jiganie fórte vătemătóre și stricăciósă la pomiĭ ceĭ roditorĭ, din multa lenevire a stăpânilor de grădinĭ, neîngrijind în vremea primăvereĭ a curăți pomiĭ de acest fel de jigăniĭ, din an în an se maĭ sporesc și înmulțĕsc, seaŭ și de le curățesc uniĭ din eĭ, și alțiĭ nu le curățesc, este zădarnică și necunoscută ostenéla celuĭ ce aŭ curățit; de aceea dar, ca pentru un lucru ce este stricător și păgubitor folosuluĭ obștieĭ, cu tóte că ne pliroforisim, că și maĭ dinainte aŭ fost date porunciĭ pentru omiḑĭ, ca fieș-carele să curĕțe grădina sa; dar și acum poruncim Dumitale, să orînduescĭ zapciĭ harnicĭ, a âmbla în tot semtul ținutuluĭ Spătărieĭ, care să îndemneze și să siléscă pre toțĭ câțĭ aŭ grădinĭ, verĭ de ce stare ar fi, ca să 'șĭ curĕțe grădinile de omiḑĭ și să le arḑă în foc, făcêndu-se cunoscut fieșce-căruia că are să se facă în urmă cercărĭ și pre carele se va găsi că n'aŭ făcut curĕțenie precum paruncim, se va pedepsi. *tolico pisah gpd.*—1805, Aprilie 15.

Cod. XLIX. fila 216,

Acești *liudi* apucaseră a plăti darea lor către Doamna luĭ Beizadea Grigore Suțu, credêndu-se scutiți de bir pre tot anul. Când se vĕdură iar dați la bir, eĭ reclamară restituirea banilor dați soțieĭ luĭ Beizadea Grigore Suțu. De aci proces. Marele Vornic Golescu judecă procesul și supune luĭ Vodă anafora, prin care recunósce jăluitorilor dreptul a fi despăgubiți de baniĭ dați de eĭ la Dómna Safta, soția luĭ Beizadea Grigore Suțu.

Constantin Ipsilante este însă de altă părere. El recunósce că sătenii aŭ dreptul a 'și cere îndărăt baniĭ dați Dómneĭ, dar el reprimandézĕ pre Golescu, că a judecat rĕŭ, dicênd că Dómna are a restitui baniĭ, că acești baniĭ aŭ fost dați proprietaruluĭ *Ageșcilor* aĭ cărora eraŭ liudiĭ, și că dar nu de la Dómna luĭ Beizadea Grigore Suțu are să se céră restituțiunea, ci «*iarăși de la casa Ageștilor*»[1].

---

1. *Anaforaoa în dosul jălbeĭ la 51 liude ce aŭ fost scutiți aĭ caseĭ Ageșcĭ, sud. Ialomița.*

Prea Înălțate Dómne.

Dupĕ luminata poruncă a Mărieĭ tale am făcut cercetare și m'am îndestulat, că jăluitoriĭ aceștia s'aŭ făcut scutiți de *pervi sémă* ot lĕt 1802, tocmindu-se să 'și dea poslușania lor în baniĭ, pre an po. taleriĭ 45, din cariĭ aŭ și dat atuncĭ înainte baniĭ jumĕtate taleriĭ 337, 60, iar la 2 Septembrie s'aŭ dat în dajdie, fiind apĕrați numaĭ douĕ lunĭ, Aprilie și Maiŭ, pre care urmézĕ *pervi sémă*, și pre care li se face a da la stăpânul lor taleriĭ 112, 60; iar taleriĭ 225 ce aŭ dat maĭ mult, se cuvine a li se întórce înapoĭ; decĭ măcar că aceĭ baniĭ ce aŭ dat eĭ, s'aŭ primit de către Dumnéeĭ cocóna Safta, soția luminatuluĭ Beizadea Grigore Suțu, dar fiind-că acești scutelniciĭ aŭ fost făcuți pre numele caseĭ Ageșcilor, iar nu pre al cocóneĭ Safta, și Dumnéeĭ a primit baniĭ ca o soție a Luminăției sale, pentru acea dreptatea nu o îndatorézĕ pre Dumnéeĭ a rĕspunde de lucrurile de zestre ca unele ce acelea prin prea Înalta poruncă împĕratéscă și a Înălțimeĭ tale aŭ rĕmas a fi nesupĕrați, ci avutul luminatuluĭ Beizadea este dator a rĕspunde acești taleriĭ 225 ce aŭ să iae jăluitoriĭ, iar hotărîrea.... — 1803, Ianuarie 29.

Radu Golescu vel Vornic.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Vvd. gpd. Zem. Vlahiscoie.

Dumnéluĭ vel Vornice Golescule, prin anaforaoa Dumnéluĭ ce ne face, nu este nicĭ cu cale, nicĭ primită Domnieĭ mele, ca una drĕptă; și de veĭ urma și la alte pricinĭ de judecăți tot întru acestaș chip, vaĭ de ticăloșia acea, singur Dumnéta arĕți că acești jăluitoriĭ aŭ fost scutelniciĭ caseĭ de la Ageșcĭ, care Ageșciĭ 'și aŭ și acum venitul lor, decĭ dar la casa Ageșcilor aŭ dat baniĭ, iarăș de la casa Ageștilor aŭ să 'și céră din venitul lor, prin care și poruncim ca din venitul Ageșcilor să li se plătéscă dreptul jăluitorilor, negrețit prin Mumbașirul Domnieĭ mele.—1803, Ianuarie 31.

Cod. XLIX, fila 76.

Un ultim cas în care Constantin Ipsilante se vede că era preocupat de starea ţĕranuluĭ, este cel următor:

Ţĕranii aducênd lemne în Bucurescĭ, nu o dată, ci fórte adesea eraŭ luaţĭ cu carele lor, în mod silnic, la beilicurĭ şi publice şi particulare. Constantin Ipsilante reprobă asemenea abuzurĭ şi caută a le împedica cu următórea carte deschisă:

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Dumnéta vel Agă, fiind-că ne-am înscinţat Domnia mea pentru locuitoriĭ ţĕranĭ ce vin de afară aicĭ în politia Bucurescilor, cu zaherele, legumĭ, lemne de foc, fên, cherestele şi altele ca d'al de acestea, de vînḑare pentru hrana şi trebuinţa norodului de obşte, că dupĕ ce îşĭ vînd şi 'şĭ descarcă lucrurile ce aduc, vrênd a se întórce înapoĭ, unĭĭ din arnăuţĭ şi ómenĭ boerescĭ şi alţiĭ îĭ acolisesc şi îĭ i-aŭ cu carele împreună la beilicurĭ şi în alte trebuinţe ale lor, de 'ĭ dărvănesc şi 'ĭ zăbovesc aicĭ câte o ḑi şi două, din care pricină spăriindu-se fórte locuitoriĭ, cu totul aŭ încontenit şi s'aŭ părăsit de a maĭ veni în politie cu acest fel de lucrurĭ spre vînḑare, şi dintru acésta pătimesc şi orăşeniĭ de lipsa celor trăbuincióse, care catrahrisis ce se urmézĕ, fiind-că este cu totul nesuferit la auḑul nostru, iată poruncim Dumitale să daĭ straşnică poruncă zapciilor, căpitanilor de pre la străjĭ, neferilor şi tuturor ómenilor Dumitale, făcênd acésta şi publică la toţĭ de obşte, ca să scie şi să înţelégă fieşte-carele, că de acum înainte nu este slobod să maĭ îndrăsnéscă nimenea ca să iae de pre drum vre-un locuitor din ceĭ ce vin de afară cu carele, pentru care să şi privegheze zapciiĭ cu luare aminte, că de va vedea pre cinevaş făcênd urmare ca acésta, numaĭ decât să dee în scire Dumitale a se pedepsi (şi scie fie-carele că avem Domnia mea a pune şi a face cercărĭ, şi verĭ-cine se va îndrăsni făcênd nişte urmărĭ ca acestea, orĭ de ce tréptă va fi măcar, hotărîre avem a 'l pedepsi strşanic).— 1805, Octombrie 20 [1].

Nu era de ajuns, ca să fie îndemnaţĭ sătenĭĭ a veni cu lemne la Bucurescĭ şi a se oferi ca cosaşĭ, de a protege casele lor de beilicurĭ nelegiuite; aşeḑarea de narturĭ adese nedrepte, tot îndepărta pre sătenĭ de a aduce în oraş lemne de vînḑare. Asemenea nart se comunică la sate cu carte deschisă, în urma anaforaleĭ Divanuluĭ ţĕreĭ de la 26 Iunie 1804.

Nu credem că asemenea *narturĭ* aŭ fost un îndemn pentru

1. Cod. XLIX, fila 237 –238

ţĕraní de a veni cu lemne la Bucurescĭ şi nicĭ de a-şĭ oferi cu intusiasm braţele lor, pentru cositul fênuluĭ [1].

---

1. *Nart la lemne şi cósă.*

Prea Înălţate Dómne.

Cu plecată anafora arĕtăm Mărieĭ tale, că la lemnele de foc şi la plata cosaşilor, vedem urmându-se o mare şi nesuferită scumpete, căcĭ lemnele dupĕ ce fac ţĕraniĭ dintr'un car douĕ, apoĭ vînd carul şi până la talerĭ 6; cosaşiĭ iarăş, unde în anul trecut lua pre ḑi mult până la 25 parale, acum s'aŭ suit până la 50 parale şi de mâncare; pentru care chibzuind şi cumpănind dreptatea de preţul cel cuviincios ce se cuvine la acestea, care socotind că este îndestul pentru ţĕraní, şi nicĭ cumpĕrătoriĭ nu se încarcă preste mĕsură, găsim cu cale ca lemnele de cer, carul cu patru boĭ, încărcat bine să se vîndă talerĭ 3, carul cu douĭ boĭ de asemenea lemne talerĭ 2 şi carul de lemne de luncă talerĭ 1.60, aşişderea şi cosaşul să iae pre ḑi cu mâncare dela stăpânĭ parale douĕ-ḑecĭ şi cincĭ, iar cu mâncare de la dênsul parale treĭ-ḑecĭ; ci să bine-voescĭ Măria ta de a se da luminatele poruncĭ, ca dupĕ acéstă întocmire de nart, să fie următorĭ, iar hotărîrea cea desĕvîrşită rĕmâne....—1804, Iunie 26.

Dositeiŭ Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ, Iosif Argeş, Constantin Buzĕŭ, Manolache Creţulescu vel Ban, Constantin Ghica vel Logofĕt, Ştefan Văcărescu vel Vornic, Dumitraşco Racoviţă vel Vornic.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Primită fiind Domnieĭ mele acéstă obştéscă anafora ce ne fac Sfinţia lor părinţiĭ archierĭ şi Dumnélor boeriĭ, poruncim Dumnitale vel Vistier, să facĭ cuviinciósele poruncile nóstre către ispsavnicĭĭ judeţelor, ca să dee în scire la toţĭ locuitoriĭ de obşte, spre a le fi sciut că întocmaĭ dupĕ nartul ce se coprinde la acéstă anafora are a li se da plata, atât celor ce vor aduce lemne de vînḑare aicĭ în politia Bucurescilor, cât şi cosaşilor de fên, care plată a lemnelor are a se urma cu preţul acestuĭ nart, nu numaĭ veara, ci şi pre vremea ierneĭ; dar pentru cositul fênuluĭ să îndatoreze ispravnicĭ, atât pre stăpâniĭ moşiilor, câţĭ vor avea trebuinţă de cosit cu plată, cât şi pre locuitoriĭ lucrătoriĭ cosaşĭ, ca nicĭ eĭ să nu céră maĭ mult decât nartul acesta, ce este poruncit şi hotărît de Domnia mea, nicĭ stăpâniĭ să nu se îndrăsnéscă a da maĭ multă plată cosaşilor . . . —1804, Iunie 27.

Cod. XLVI, fi'a 391.

CAP. XXXIII.

Ţigani, Evrei, Toleranţa.— Eres creştin combătut.

Negreşit că situaţiunea ţiganilor nu este schimbată la începutul secoluluĭ al XIX-lea de cum o am vĕdut-o că era în anteriorul secol.

Dăm în notă, ca document, o reclamaţiune a mareluĭ Ban Dimitrie Racoviţă, din 11 Iulie 1804, către Constantin Alexandru Ipsilante, prin care cere, ca ţigan al sĕŭ, pre un individ, care s'a cununat cu o romăncă slobodă. Domnitorul ficséză, în resoluţiunea sa, încă odată dreptul proprietăţeĭ pe rob şi marginele în care robul póte a se căsători: ţiganul e despărţit fără de voie de femeea luĭ, română liberă şi de copiiĭ sĕĭ, carĭ rĕmân ómenĭ liberĭ, iar el este recunoscut *obiect* al proprietaruluĭ, ba şi pedepsit, ca şi preotul care l'a cununat cu o femeie liberă [1].

---

1. *Prea Înălţate Dómne*

Cu plecata mea anafora arĕt Mărieĭ tale pentru un Constantin Ţiganul meŭ, ce să află la închisórea puşcărieĭ, la prepunerea de hoţie, fiind prins şi adus la puşcărie de la trecută luna luĭ Noembre, cu bănuială că ar fi fost dintre hoţiĭ ce aŭ omorit pre rĕposatul Slugerul Viişoreanul, şi la ceretarea ce s'aŭ făcut de la Depertamentul de Cremenalion, dupĕ mărturiĭ şi alte doveḑĭ ce s'aŭ arĕtat, s'aŭ cunoscut nevinovat, dupĕ cum şi depertamentariĭ 'l arată prin anaforaoa ce fac către Măria ta, că este drept şi nevinovat, dar în anaforaoa Dumnélor depertamentarilor găsesc cu cale ca să fie slobód numitul ţigan, fiind-că ţine romăncă şi are copiĭ cu dênsul, carĭ cu ce cuvînt ḑic acésta n'am putut să înţeleg, fiind-că porunca Mărieĭ tale a fost ca să cerceteze pricina hoţieĭ de aŭ fost aceĭ arĕtaţĭ hoţiĭ adevĕraţĭ, între care prepunere să fi fost şi acest ţigan al meŭ, iar n'aŭ avut poruncă să cerceteze de a fost ţiganul însurat şi dupĕ cine, şi de când? acésta trebuia Dumnélor să fi luat poruncă Domnéscă, apoĭ să facă acest fel de cercetare, ci se cunósce că aicĭ este interesul la mijloc; eŭ pre acest ţigan l'am avut dosit de multă vreme, şi tocmaĭ acum, cu acéstă pricină de hoţie fiind adus aicea din porunca Domnéscă, s'a cunoscut şi s'a dovedit de ţigan al meŭ de însuşĭ fraţiĭ şi rudele luĭ, care nicĭ el singur n'a putut tăgădui, fiind-că şi la judecată a mărturisit şi a dovedit, ci eŭ îl cer ca pre un ţigan al meŭ ce este, şi mĕ rog Mărieĭ tale, ca să se slobóḑă şi să mi se dee, fiind-că nu s'aŭ dovedit nicĭ ó pricină de hoţie asupra luĭ şi maĭ vêrtos că 'şi dă şi chezăşie pre fraţiĭ luĭ şi pre alţiĭ; iar ḑic Dumnélor depertamentariĭ, fiind-că ţine romăncă trebue să rĕmâe slobod, şi să dee şi la dajdie; eŭ când s'a însurat ţiganul acesta nu sciŭ, nicĭ că a fost prin scirea mea, căcĭ a fost fugit încă din copilăria luĭ, că de ar fi fost însurat cu scirea mea, adevĕrat se cadea să rĕspunḑ, şi maĭ vêrtos că aicĭ în Ţeara Românéscă se află mulţĭ ţigani, carĭ ţin romănce, cum şi românĭ carĭ ţin ţigăncĭ, şi toţĭ

O femee română e înşelată de un român Ioniţă Muscalagiŭ şi apoĭ nu voiesce s'o iae de soţie, pretinḑênd că e ţigancă. Ea probéză Mitropolituluĭ că este ţigancă iertată de stăpânul şi Mitropolitul cunună cu sila pre înşelător şi Domnul recunósce, în Iunie 1803, de liberă acéstă femee şi sora eĭ Neacşa [1].

---

aceĭ se aşéḑă cu stăpâniĭ lor, că întocmaĭ asemenea pricină am avut şi în ḑilele Mărieĭ sale Alexandru Vodă Ipsilante, părintele Mărieĭ tale, iar cu un ţigan al meŭ ce s'a aflat şeḑĕtor la moşia mea Bucovul, şi şi atuncĭ dupĕ cercetarea ce s'a făcut de la Cremenalion, dovedindu-se că ţiganul a fost bun al meŭ, Măria sa mi l'a dat şi 'l-am stăpânit cu pace până când a murit, dupĕ cum şi acum acesta, eŭ pre ţigan 'l cer ca un bun ţigan al meŭ ce este, şi nicĭ schimb pentru dênsul dupĕ cum ḑic depertamentariĭ nu pocĭ a primi, ci curgerea pricineĭ o arĕt cum este şi apoĭ cum va fi bună hotărîrea Mărieĭ tale.— 1804, Iulie 11.

Dimitrie Racoviţă Ban.

Iω Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Dumnévóstră judecătorilor Depertamentuluĭ de Cremenalion, cetindu-se înaintea nóstră arĕtarea acésta ce ne face Dumnéluĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ mele biv vel Ban Dimitraşco Racoviţă, s'aŭ vĕḑut de Domnia mea şi copia anaforaleĭ ce ne-aţĭ făcut asupra pricineĭ, pentru care cercetând coprinderea pravilniceşceĭ condice, care este pravila legiuită într'acest pămênt, găsim la titlul pentru ţiganĭ capul al şeselea, unde chiar aşa hotăresce: «orĭ-ce ţigan va îndrăsni de acum înainte să se cunune cu muĭere slobodă, adecă nu ţigancă, să se despartă negreşit şi să se pedepsèscă fórte greŭ, şi copiĭ ce se vor face cu dênsa să fie sloboḑĭ, şi de se va dovedi că stăpânul ţiganuluĭ a dat voie să se cunune, sciind-o că nu este ţigancă, să 'şĭ pearḑă ţiganul spre a sa pedepsă, care ţigan să se facă Domnesc, cum şi preotul ce-l va cununa să se pedepséscă fórte greŭ de către biserică», dupĕ careacéstă hotărîre a pravileĭ, măcar că ţiganul se cuvenea a se face Domnesc, dar fiind-că Domnia mea, dăm credinţă la arĕtarea ce ne face Dumnéluĭ Ban, că nu s'aŭ cununat prin sciinţa Domnieĭ sale, poruncim dar, ca ţiganul să se desparţă de acea muĭere româncă, şi atât muĭerea, cât şi copiiĭ ce 'ĭ va fi făcut cu numitul ţigan, să rĕmâe s oboḑĭ, iar pre ţigan să 'l facĭ Dumnéta Epistatule al Armăşieĭ teslim la Dumnéluĭ Banul, şi pedépsa ce se cuvine ţiganuluĭ pentru netrebnica urmare a luĭ, dupĕ maĭ sus numita hotărîre a pravileĭ, să i se facă de către însuşĭ Dumnéluĭ Ban, aşişderea poruncim să se găséscă şi preotul care 'i-aŭ cununat spre a-şĭ lua căḑuta bisericéscă cercetare.—1804, Iulie 16.

Cod. L, fila 220—221.

1. *Prea Înălţate Dómne.*

Cu smerită anafora înscinţăm Măreĭ tale, că de sunt acum patru anĭ întru a doua Domnie a Mărieĭ sale Alexandru Vodă Moruzi, un Ioniţă Muscalagiu, român, încărdoşîndu-se cu o fată de ţigan strĕină slobodă anume Dobriţa, a şi îngreunat'o, apoĭ nevrênd dupĕ cuviinţă a o lua de soţie cu cuvînt că este ţigancă, iar nu slobodă ca şi el, 'l-a tras în judecată aicĭ la Mitropolie,

Exista un așeḑĕmînt «prin pecetluirĭ domnescĭ» pentru toţĭ ţiganiĭ domnescĭ, împărţiţĭ în lăeţĭ, linguraraĭ, ursarĭ și băiașĭ (aurarĭ). In Iulie 1806, Constantin Alexandru Ipsilante ordonă facerea unuĭ catastih de tóte aceste categoriĭ de ţiganĭ: «câţĭ ţiganĭ are Cămara în bir? Câţĭ vătașĭ asupra lor? Câţĭ aŭ murit dintre ţiganĭ seaŭ aŭ fugit prin alte ţĕrĭ, de la vremea așeḑămîntuluĭ și până în 1806»?

Al douilea Logofĕt al Armășieĭ, Dumitru Persicianu, este însărcinat cu facerea acesteĭ catagrafiĭ nominale, atât a vătașilor cât și a cetașilor lor *«spre a se trece în tabla Cămăreĭ gospod»*. Sub direcţiunea locotenentuluĭ de mare Armaș biv vel Vistier Teodor Văcărescu, este pus al douilea Logofĕt armășesc să facă asemenea lucrare [1].

și noĭ la cercetarea ce le-am făcut atuncĭ, pliroforisindu-ne dintr'o carte de sloboḑenie ce ne-aŭ arĕtat numita pre numele mumeĭ eĭ Smaragdeĭ a unuĭ Ienache Postelnicul stăpânul eĭ din Iași și a mumeĭ eĭ Stăncuţi, din porunca nóstră s'aŭ și cununat numiţiĭ aci în biserica sfinteĭ Mitropoliĭ și aŭ trăit căsnicesce făcênd amêndoĭ și copiĭ, carĭ trăesc ; acuma viind numita ni se jălui că s'ar fi supĕrând de ómenĭ armășescĭ, cu cuvênt că ea e ţigancă Domnéscă să o iae la curte de măturătóre și trapădatóre, asemenea și pre o soră a eĭ anume Neacșa ce este nemăritată, și că ar fi lăsat'o bărbatul sĕŭ cu cuvînt că luĭ róbă, soţie nu 'ĭ trebuesce, și pentru a nu se sparge casa și traiul linisceĭ ce este între dînșĭ, fiind maĭ vîrtos și iertată de sub jugul robieĭ, precum maĭ sus arĕtăm, prin luminată porunca Mărieĭ tale, să se poruncéscă Dumnéluĭ vel Armaș de a lăsa nesupĕraţĭ atât pre aceasta cât și pre soru-sa ca unele ce sunt sloboḑe ertate.—1803, Iunie 6.

Al Mărieĭ tale către Dumnezeŭ rugător, smerit părinte sufletesc.

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ.

Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod Gospod.

Dumnéta vel Armaș, dupĕ pliroforia ce ne dă prea Sfinţia sa părintele Mitropolit printr'acéstă anafora, pentru acéstă Dobriţă cu soru-sa Neacșa, că sunt sloboḑe, fiind ertate de stăpânul lor, poruncim ca să fie nesupĕrate, și să daĭ Dumnéta nizam la toţĭ zapciiĭ armășescĭ ca să 'șĭ aibă numitele apĕrarea lor dupĕ sloboḑenia ce aŭ căștigat.—1803, Iunie 20.

Cod. L, fila 303.

1. *Iŏ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.*

Fiind-că în patru anĭ de la vremea așeḑĕmîntuluĭ ce s'a făcut prin pecetluirile Domnieĭ mele tuturor ţiganilor domnescĭ, lăeţĭ, linguraraĭ, ursarĭ și băiașĭ romînĭ, urméză să se fi maĭ inmulţit între dênșiĭ la liude, care și neavênd pecetluiturile Domnieĭ mele la mânele lor, ca să 'ĭ cunóscă de ţiganĭ domnescĭ, pot a se împrăștia pe sub alte stăpâniriĭ, din care să se aducă pagubă și scăḑĕmînt Cămareĭ gospod, am socotit dar Domnia mea și am hotărît, ca pentru de a nu se urma un lucru ca acesta între dênșiĭ, și maĭ vîrtos ca să fie sciut

Interesant credem următorul document din care se constată, pe de o parte darea în aur în natură a ţiganilor *aurarĭ*, şi pre de alta privilegiile ce Domnitorul le acordă din noŭ. Patru dramurĭ aur curat ne topit, neamestecat, este dator a da pre fie-ce an fie-care ţigan.

Iacă întreg documentul:

Carte de Vătaf de ţiganĭ aurarĭ.

. . . . *Zem Vlahiscoie.*

Dat-am cartea Domnieĭ mele . . . . . pre care l'am orînduit Domnia mea Vătaf şi purtător de grijă pre tótă céta luĭ de ţiganĭ domnescĭ aurarĭ liude . . . ., ca la vreme şi la soroc să le iae birul lor din cap până în cap pre dramurĭ patru aur netopit, dupĕ cisla ce se coprinde în pecetluiturile *gospod*, ce s'aŭ dat la mâna fieş-căruia cetaş, însă aurul să fie bun, curat, fără nicĭ o amestecătură, şi numitul vătaf să nu fie volnic a lua astădĭ de la unul şi mâne de la altul, ci pre toţĭ strîngêndu-ĭ la un loc de odată, să le iae de la dênşiĭ, cu cumpĕnă dréptă, sciută şi adeverită de Domnia mea, şi iarăş faţă cu cetaşĭ de aĭ luĭ să pună aurul în beşică, şi pecetluindu-l vătaful cu pecetea ce i se va da de Domnia mea, să pue şi douĭ din cetaşiĭ fruntaşĭ pecetea lor, şi aşa să 'ĭ dee în mână orînduituluĭ Isprăvnicel-Zapciŭ să 'l aducă la Domnia mea; ca cu acest mijloc să nu pótă, nicĭ Vătaful, nicĭ Zapciul a amesteca cu alte materialurĭ seaŭ nisip; drept aceea poruncim Domnia mea ca să aĭbă voie a âmbla în tótă ţeara Domnieĭ mele, să se hrănéscă cu meşteşugul lor cum vor putea, şi pre unde vor âmbla şi şedea cu şeḑĕmînt, de suhat, seaŭ chirie să nu se supere, verĭ pre ce moşie ar fi: domnéscă, mŏnăstiréscă, orĭ megieséscă, fără numaĭ unde 'şĭ vor avea eĭ bucatele, acela cu moşia să le iae dijmă dupĕ

şi cunoscut într'acéstă vreme câţĭ ţiganĭ are Cămara în bir şi câţĭ vătaşĭ asupra lor, câţĭ s'aŭ născut şi câţĭ aŭ murit dintre dênşiĭ, seaŭ aŭ fugit prin alte ţĕrĭ de la vremea aşeḑĕmîntuluĭ şi până acum, tuturor de obşte să li se facă acum de isnóvă aşeḑĕmînt şi cercetare într'acestaş chip, adecă: ceĭ ce sunt sciuţĭ Cămăreĭ, să li se adevereze pecetluiturile seaŭ cărţile de vătaşĭ ce vor fi avênd, în dos, iar celor ce nu sunt sciuţĭ să li se dee însă birnicilor pecetluiturĭ dintr'alţĭ următorĭ anĭ, dupĕ starea şi puterea lor, iar vătaşilor cărţile Domnieĭ mele; drept aceea orînduim Domnia mea asupra acestuĭ aşeḑămînt şi cercetare pre boerul Domnieĭ mele Dumitrache Persicianu, al douilea Logofĕt al Armăşieĭ, ca prin ómeniĭ ce se va socoti de vrednicĭ şi cu bună credinţă, să facă acel maĭ sus arĕtat aşeḑĕmînt şi prin curat catastih să arete Domnieĭ mele numele tuturor, atât ale vătaşilor cât şi ale cetaşilor lor, spre a se trece în tabla Cămăreĭ gospod; pentru care poruncim Domnia mea, Dumitale cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ mele biv vel Vistier Teodor Văcărescule Epistatule Armăşieĭ, să daĭ tot felul de ajutor maĭ sus numituluĭ orînduit de Domnia mea, spre înlesnirea acesteĭ trebĭ; *tolico pisah gospod.*—1806, Iulie.

Cod. XLIX, fila 257.

obiceiŭ, iar maĭ mult supĕrare să nu li se facă, nicĭ caiĭ lor de olac să nu li se iae, orĭ la ce poruncĭ şi trebĭ domnescĭ ar fi, numaĭ şi eĭ fórte să se feréscă a nu face stricăciunĭ la liveḑĭ de fên, şi de pomĭ seaŭ la arătură, nicĭ sub pólele viilor să nu se supue a face stricăciunĭ; apĕraţĭ să fie şi de către globnicĭ seaŭ alţĭ dregĕtorĭ, cum şi de către vameşĭ să nu se asupréscă la cele ce vor vinde în ţeară, lucrurĭ făcute de mânile lor, adecă: fuse, linguri, mosóre, ălbiĭ, copăĭ, furcĭ şi altele, ce fac pentru hrana vieţeĭ şi plata biruluĭ lor; pentru care poruncim Domnia mea şi Dumnélor ispravnicilor de prin judeţe şi căpitanilor de pre la căpitaniĭ, vameşilor de pre la târgurĭ, vătafilor de plaiŭ, pârcălabilor de prin sate şi tuturor altor slujbaşĭ aĭ Domnieĭ mele, şi mŏnăstirescĭ şi boerescĭ, verĭ-care cu ce slujbă veţĭ âmbla întru aceea parte de loc, toţĭ să aveţĭ a vĕ feri, atât de acest Vătaf, cât şi de tótă céta luĭ, nimenĭ de nimic să nu 'ĭ supĕraţĭ, ca să se pótă hrăni, să 'şĭ agoniséscă baniĭ biruluĭ lor, şi nimenĭ să nu fie volnic dintre alţĭ slujbaşĭ strĕinĭ a 'ĭ judeca pre dênşiĭ, fără numaĭ Vătaful lor, la sfeḑile ce vor face între dênşiĭ să 'ĭ aşeḑe, iar când se vor întêmpla între dênşiĭ nescari-va pricinĭ maĭ marĭ cu alţĭ pământenĭ, atuncĭ Dumnélor ispravniciĭ şi alţĭ dregĕtorĭ, orĭ în ce parte se va întêmpla, de împreună cu pîrîşul lor să 'ĭ trimiteţĭ aicĭ la Domnia mea şi de aicĭ 'şĭ vor lua dreptatea şi hotărîrea lor; aşişderea să aibă numitul Vătaf purtare de grijă pentru ţiganiĭ strĕinĭ ce sunt veniţĭ, seaŭ vor veni de acum înainte din strĕinătate, şi vor fi supuşĭ seaŭ se vor supune verĭ pe la cine, simţindu-ĭ să le iae în scris numele, cinul şi porecla lor şi din ce parte de loc sunt veniţĭ, şi pre la cine sunt supuşĭ, să le aducă la vel Armaş, ca să 'ĭ trécă spor la condica Cămăreĭ Domnieĭ mele; iar de se va întêmpla a se însura nescari-va ţiganĭ domnescĭ, luând ţigance mŏnăstirescĭ seaŭ boerescĭ, numitul Vătaf să nu fie volnic a despărţi cununiile, fără numaĭ prin scirea Dumnéluĭ, vel Armaş şi cu porunca Domnieĭ mele 'şĭ va lua acésta pre schimb, nicĭ să primésscă numitul Vătaf pre lângă dênsul alţĭ ţiganĭ strĕinĭ în céta luĭ, seaŭ măcar dintr'altă vătăşie să 'ĭ lipéscă pre lângă el, ci pre acel mŏnăstiresc seaŭ boeresc să 'l gonéscă, şi pre cel venit dintr'altă vătăşie să 'l triméţă cu vătaşĭ de aĭ luĭ înapoĭ la Vătaful sĕŭ; fórte să se feréscă numitul Vătaf a nu face alte cisle seaŭ cheltuelĭ preste pecetluiturile *gospod*, că dovedindu-se, cu târgul şi cu Ocna se va pedepsi; *i saam receh gospod.*—1803.

Cod. XLIX, fila 366.

*

Evreiĭ se înmulţesc în Ţeara Muntenéscă şi pre tótă ḑioa capĕtă privilegiĭ şi, de sigur cu ajutorul banilor, mereŭ sunt protegiaţĭ de Domnie şi de Divan.

De la Constantin Alexandru Ipsilante avem de înregistrat cu referinţă la evreĭ, următórele acte:

a) Numirea de staroste evreilor din Craiova. Domnitorul ordonă tuturor evreilor de acolo, să 'l asculte şi să i se supună. Scrie şi zapciilor slujbaşi aĭ oraşului Craioveĭ, să nu fie supĕraţi.

b) La 1804 în Focşaniĭ muntenii nu eraŭ *de cât 3 evreĭ!*

Aceştia nu pot negreşit tăia pentru eĭ vite marĭ, căcĭ măcelariĭ creştinĭ nu vor să cumpere carnea ce nu era *cuşer* orĭ-care le este lor prea mult. Ceĭ treĭ evreĭ rógă pre Domnitor, să oblige pre măcelarĭ a tăia carne şi pentru eĭ. Locuitorii Focşăneni reclamă la Constantin Ipsilante şi cer să nu fie obligaţi măcelariĭ a tăia de-a valma cu evreiĭ vite, «pentru citania aceea ce face hahamul evreilor la tăiatul cărnurilor». Orăşenii se rógă, ca evreiĭ să 'şĭ aibă scaunele lor de carne osebite de ale creştinilor şi să nu fie *volnicĭ* a vinde carne la creştinĭ. Domnitorul totuşi obligă pre măcelariĭ creştini să vîndă din vitele ce aŭ de tăiat şi evreilor câte o vită-două, «*care o vor alege evreiĭ*, care dupĕ ce va cumpĕra-o, înşişĭ evreiĭ să o taie osebit şi iarăşi eĭ să o cheltuiască la hrana lor, fără de a cumpĕra creştiniĭ de la dînşiĭ carne din aceeaşi vită.» Măcelariĭ să fie opriţi de a lua carne de la evreĭ ca s'o vîndă eĭ apoĭ la creştinĭ [1].

1. Eacă documentul:

Cartea ce s'a făcut către ispravnicii din Focşanĭ asupra cereriĭ ce fac evreiĭ a se da voie şi poruncă măcelarilor să taie carne şi pentru hrana lor.

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod Gospod.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud Slam-Rômnic sănĕtate, vĕ facem in scire, că în trecuta lună luĭ Maiŭ, dând jalbă Domnieĭ mele ovreiĭ de aicĭ din oraşul Focşanĭ, cum că nimenea din măcelarĭ va să le taie şi să le dee carne pentru hrana lor, şi pătimesc de sunt acum patru anĭ din pricină că Sfinţia sa Episcopul Buzĕuluĭ, ar fi oprit pre măcelarĭ cu legatră de blăstem, ca pentru dênşiĭ să nu taie carne, care acésta necreqênd-o Domnie mea, în vreme când cumpĕrarea cărneĭ nu póte a fi poprită de la nime, pre de-o parte s'aŭ scris porunca Domnieĭ mele, către Sfinţia sa Episcopul că de va fi acésta adevĕrată să facă Sfinţia sa îndreptare seaŭ de este vre-o altă pricină în mijloc, să înscinţeze Domnieĭ mele; pre de altă parte s'a scris porunca nóstră şi către Dumnélor ispravniciĭ ca să faceţi cercetare cu ce cuvînt nu vor măcelariĭ a tăia carne şi pentru ovreĭ, de este vre-o pricină în mijloc, seaŭ că măcelariĭ o fac acésta de la dênşi pentru vre-un interes al lor, ca să pótă cere de la ovreĭ vre-un osebit preţ pre vîndarea carneĭ ce o vor tăia pentru dênşiĭ? şi când nu va fi vre-o pricină în mijloc, fiind-ca dupĕ cum ţicem, carnea nu póte fi poprită de la nimenĭ, ca un lucru trebuincios pentru hrana omenéscă, atuncĭ să daţi Dumnévóstră poruncă măcelarilor a tăia carne şi pentru ovreĭ, acum dar s'a trimis jalbă Domnieĭ mele iscălită de toţi locuitoriĭ de aicea din oraşul Focşanĭ, arĕtând împotrivă că pururea aŭ fost ovreiĭ opriţi a nu tăia carne de-a valma cu creştiniĭ, pentru citania aceea ce face Hahamul

c) Cum că nu în spirit de persecuţiune era date asemenea porunci, se póte vedea din al treilea document de la acelaşi Domnitor Constantin Ipsilante.

In acesta, Domnitorul scrie Mitropolitului, să combată prin biserică credinţa *deşeartă* a unora din locuitori, mai ales străini, vagabonzi, că în legea ovreiască este scris, că ovreii la paştele lor să ucidă câte un creştin, ca să'i iee sângele.

Aşa lucru barbar nu stă scris în legea evreilor, afirmă Constantin Ipsilante, ci este numai o scornitură a unor réi intenţionaţi vagabonzi, cari speră a turbura lumea, ca să pótă prăda şi jăfui pre evrei.

De laudă deosebită este asemenea act de toleranţă şi de o deosebită cugetare mai cultă şi credem că se cade să fie înregistrat în întregime. Eată-l :

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoie.

Prea Sfinţia ta Părinte Mitropolite, fiind-că unii din locuitorii politiei Bucurescilor, hrănind în cugetul lor o deşartă părere, că adică nómul ovreesc ar fi omorînd creştini într'adins ca să iae sânge de la acel omorît, ei pricinuesc dintr'acéstă planie a lor multe netrebnicii şi turburare norodului de

---

evreilor la tăiatul cărnurilor, pentru care atât ovreii din Focşanii Moldovei, cât şi din Focşanii noştrii de multe ori aŭ âmblat în feluri de chipuri ca să tae măcelarii şi pentru dênşii carne de-a valma cu carnea ce se taie la scaune pentru creştini, şi nesuferindu-o acésta creştinii, nici de cum voie nu li s'aŭ dat, şi rugându-se acum a nu fi sloboḑi măcelarii să le taie carne la scaunele ce se taie pentru creştini, ci să aibă ovreii un scaun făcut de ei, a se tăia carne osebit numai pentru dênşii, fără de a nu se da să vîndă pre la creştini, mai vêrtos că în oraşul Focşanilor noştrii arată că sunt numai trei evrei şi cei mai mulţi sunt în Focşanii Moldovei, şi mai mult pentru cei de dincolo se silesc ovreii a li se da voie şi sloboḑenie măcelarilor pentru tăiatul cărnei ; deci, pentru ca nici ovreii să rămâie isterisiţi de trebuinciósa carne a hrănei lor, nici locuitorilor creştini să nu le rămâe cuvînt de mâhnire la acésta, eată dăm Domnia mea acéstă carte, adecă să aveţi Dumnévóstră a îndatori pre măcelarii cari strîng vite pentru tăiat la scaune, de trebuinţa locuitorilor orăşeni, ca dintru acele vite să vîndă, cu tocmélă învoită, şi ovreilor câţe o vită-două, care o va alege ovreii, care dupĕ ce va cumpăra-o înşişi ovreii să o taie osebit, şi iarăş ei să o cheltuiască la hrana lor, fără de a cumpĕra creştinii de la dênşii carne dintr'aceeaş vită ; dând însă Dumnévóstră poruncă măcelarilor, ca nu care cumvaş să iae de pre la evrei carnea ce nu le este lor de trebuinţă, de a o amesteca prin carnea de la scaune şi a o vinde pre la creştini, ci ovreii dupĕ ce va cumpĕra o vită-două de la măcelari, să taie numai pentru trebuinţa lor, şi orí-ce va sci să facă cu carnea cea-l-altă ce nu le este trebuinciósă ; ci dar aşa să urmaţi, şi fiţi sănĕtoşi.—1803, Iunie 18.

Cod. XLIX, fila 63.

obște, căcĭ dintr'acésta dându-se pricină la ceĭ maĭ mulțĭ din renciperĭ (rențiperĭ) și ómenĭ proștĭ, carĭ voesc a face *sinhisis*, ca să se foloséscă pre sineșĭ cu jafurĭ și hrăpirĭ, fac porniri asupra ovreilor, de care și este sciut că nicĭ este la orînduiala legeĭ lor un lucru ca acesta, nicĭ s'aŭ găsit prin cercetare vinovațĭ la acest fel de urmare; de aceea dar poruncim, ca să facĭ din partea prea Sfinției tale cărțĭ, atât către tot norodul de obște, cât și maĭ vêrtos către duhovniciĭ și preoțiĭ din tótă politia, care cărțĭ se se citéscă prin biserică în auḑul tuturor de obște, adeverind și încredințând pre toțĭ că deșartă este acéstă planie ce hrănesc în cugetul lor și nicĭ într'un chip la legea și la némul ovreesc nu se urmóză o faptă ca acésta, ci acésta o fac, precum s'a ḑis, aceĭ netrebnicĭ și proștĭ, numaĭ și numaĭ a se dobândi pre sineșĭ cu nedrepte jafurĭ care nedreptate nu póte fi primită, nicĭ suferită a se auḑi măcar la Domnia nóstră, căcĭ nu numaĭ nu este faptă creștinéscă de vre-un folos sufletesc, ci maĭ vêrtos este și pĕcat a pătimi nedreptate și jafurĭ ómeniĭ ce nu sunt vinovațĭ; se îndatoresc Prea Sfinția ta pre preoțĭ, ca să-ĭ sfătuiască duhovnicesce, spre a lipsi din cuget niște părerĭ deșarte și bârfelĭ ca acestea, căcĭ pre uniĭ ca aceĭa strașnic se vor pedepsi de Domnia mea, de care și însușĭ preoțiĭ vor fi învinovățițĭ.— 1804, Aprilie 19 [1].

CAP. XXXIV.

Oștire. — O specie de gardă națională la Bucurescĭ. — Desarmarea. — Diverse acte relative la oștire.

Prea era încă recentă gróza *resvrătirilor* din anul 1802 și a anarhieĭ de la Bucurescĭ, ca să nu se fi gândit Domnitorul la reorganisarea și întreținerea oștireĭ. Ș'apoĭ chiar în iarna anuluĭ 1802—1803, Pasvantoglu trecu cu cete în pămêntul țĕreĭ și începu a requisiționa și amenința Oltenia din noŭ, de și părușe luĭ Constantin Ipsilante, că va înceta de-a supĕra țeara în urma ambasadeĭ ce acesta-ĭ trimisese cu darurĭ, prin Caragea, numit apoĭ Caimacanul Craioveĭ [2].

Maĭ nainte de tóte, în 25 Ianuarie 1803, Constantin Alexandru Ipsilante ordonă luĭ biv vel Vistierul Constantin Ghica și luĭ Golescu vel Vornic de țeara de sus, că de și «*nicĭ o frică, nicĭ o temere nu*

1. Cod. XLIX, fila 163 verso.
2. Veḑĭ Fotino II, pag. 214

este», adecă de vre-o năvălire a luĭ Pasvantoglu, totuşĭ e de părere Vodă, ca după pilda altor politiĭ *«pentru ca să-şĭ aibă locuitoriĭ eĭ buna petrecere şi odihnă în tótă vremea, fără de vre-o grijă*, trebue a se face din vreme cele cuviincióse urmărĭ şi îngrijirĭ de pază şi de nizamul cel bun», şi Domnitorul arétă, că înşiĭ neguţătoriĭ 'ĭ-aŭ propus şi cer voie să aibă ómenĭ cu arme, «ca să se afle pentru vre-o nesciută întêmplare de trebuinţă, spre a fi atât de pază şi spre străjuirea însăşĭ a lor, cât şi pentru a obştеĭ politieĭ străjuire».

Domnitorul ordonă să se convóce isnafurile şi neguţătoriĭ din Bucurescĭ, «ca să puneţĭ în faptă nizamul acesteĭ trebi», şi cere, ca să nu fie admişĭ decât ómenĭ sciuţĭ, cu căpătêiŭ «ca nu cum-va să intre niscai-va ómenĭ netrebnicĭ..., cu năravurĭ şi scoposurĭ rele de agoniseli şi dobânzĭ nedrepte».

In aceeaş ḑi, în care Domnitorul ordonă convocarea isnafurilor, ca să organiseze asemenea *streajă*, orĭ gardă a Bucurescilor, el şi scrie la vătafiĭ de plaiurĭ de dincóce de Olt, să trimétă la Bucurescĭ «voinicĭ bărbaţĭ vrednicĭ cu arme şi numaĭ vênătorĭ şi dintre plaeşiĭ ceĭ harnicĭ». Până în treĭ ḑile acéstă cétă de oşteniĭ recrutaţĭ în munţĭ urmă să fie sosiţĭ în Bucurescĭ [1]. Era urgenţă, căcĭ la 18 Ianuarie Pasvangiiĭ trecură Dunărea pre la Ostrovenĭ...

Asemenea precauţiunĭ ne daŭ să înţelegem, că era la Bucurescĭ óre-care témă de Pasvantoglu, orĭ-cât Domnitorul scrie, în pitacul către Ghica şi Golescu, că «nicĭ o fricĭ seaŭ vre-o temere nu este»...

Dar abia se va fi înjghebat asemenea *streajă*, când iată Domnitorul cugetă că nu este bine pentru el să pórte arme în Bucurescĭ alţĭ indivizĭ decât ceĭ din oştirea luĭ regulată. Decĭ, abea 4 lunĭ maĭ târḑiŭ, Constantin Ipsilante ordonă desarmarea a orĭ-care târgoveţ care nu este din oştirea regulată, recunoscută.

---

1. Fotino II, pag 214.

Cărţĭ gpd. s'aŭ scris la vătafiĭ plaiurilor de dincóce de Olt să trămiţă plăeşiĭ ce sunt arătaţĭ.

Slugeĭ Domnieĭ mele de la plaiul . . . . sud . . . îndată ce veĭ primi Domnésca nóstră poruncă, numaĭ decât să aibĭ a face de acolea din plaiul tĕŭ . . . . voinicĭ bărbaţĭ vrednicĭ cu arme, şi numaĭ dintre vênătorĭ şi dintre plăeşiĭ ceĭ harnicĭ, asupra cărora să orînduescĭ şi unul îngrijitor, pre care până în treĭ ḑile să-ĭ şi gonescĭ a veni negreşit aicĭ la Domnia mea cu însciinţare şi cu fóie de numele lor şi cu cel orînduit asupra lor, dar zăbavă seaŭ vre-un cusur să nu facĭ la acesta poruncă, însă toţĭ aceştia să fie pre jos, fără caĭ. — 1803, Ianuarie 25.

Deja la 6 Februarie 1803, Constantin Ipsilante luase o mĕsură puţin proprie a reîntări spiritul ostăşesc între românĭ şi a reorganisa oştirea. În dorinţa de a nu împuţina venitul din birul cisleĭ, care se aduna la Visterie, Constantin Ipsilante ordonă, ca în oştire, să nu maĭ fie primiţĭ iamacĭ dintre Românii plugarĭ, din birnicii pămêntenĭ şi nicĭ chiar din partea negustoréscă, că «acésta este într'adevĕr nu numaĭ spre paguba Vistierieĭ, ci şi o catahrisis, în vreme ce iamacii trebue să fie din ceĭ carĭ sciŭ a metahirisi arme». Domnitorul cere ca «din ómenii strĕinĭ» să se înşghebe catastiful de neferĭ aĭ Curţeĭ, şi la zabiţĭ, la deliĭ, la Spătarie, la Agie....[1].

Garda naţională abia proiectată, nu are realitate: ţĕranul e desarmat şi alăturea cu el şi negutĕtorul. Atunci de sigur Domnitorul este silit să augmentese numĕrul deliilor, neferilor, aĭ Curţeĭ şi aĭ diferiţilor zabiţĭ aĭ Bucurescilor. De unde însă banĭ pentru întreţinerea acesteĭ brumă de oştire?

În Iunie 1803, Constantin Ipsilante adună Divanul ţĕreĭ şi 'ĭ cere să chibzuiască mijlócele din care să se pótă întêmpina cheltuelele oştireĭ. Divanul propune, la 10 Iunie 1803, să se întreţină oştirea din Bucureştĭ cu banĭ adunaţĭ, prin anume *cislă*, de la negutĕtorĭ şi de la tóte rufeturile. Domnitorul aprobă acésta la 12 Iunie acelaş an[2].

Trupele reorganisate aŭ fost grabnic equipate. Plăeşiĭ şi pandurii fură îmbrăcaţĭ cu mintene, cu poturĭ, cu căciuliţe uniforme, pre unii în colóre roşă, pre alţiĭ în colóre verde... A maĭ adus şi o sémă de cazacĭ de prin apropiere de Moldova, seaŭ maĭ drept grăind, a îmbrăcat 400 de moldovenĭ *căzăcesce*, ca să se sparie pasvangiiĭ, carĭ aveaŭ gróză de cazacĭ[3].

Asemenea porunci ca acestea s'aŭ scris şi la ispravniciĭ judeţelor cu plaiurĭ

60	Plaiul Teleajenu	}	Saac
60	» despre Buzĕŭ	}	
25	» Slănic	}	Buzĕŭ
25	» Pârscovu	}	
25	» Prahova, sud Prahova.		
15	» Rômnic, sud Slam. Râmnic		
30	» Ialomiţa	}	sud Dâmboviţa
20	» Dâmboviţa	}	
40	» Loviştе	}	sud Argeş
25	» Argeş	}	
20	» Nucşoari	}	sud Mehedinţĭ?
20	» Dâmboviţa	}	

1. Veḑĭ nota respectivă în suplementul volumuluĭ.
2. Veḑĭ nota în suplementul volumuluĭ.
3. Fotino II, p. 216

Dionisie Fotino ḑice, că Constantin Ipsilante a organisat grabnic şi o artilerie, şi «cu un cuvînt a înfiinţat o oştire nouă ca de 4.000 (4 mii) ómenĭ». Aceştia, adaoşĭ la 8.000 deja esiştenţĭ, cifra totală a oştireĭ pămêntescĭ se urcă, în douĕ sĕptĕmânĭ, la 12.000» pusă pre picior de bătaie, la cel întêiŭ semnal al Domnuluĭ [1].

In suplement aduc m o serie de alte documente privitóre la organisărĭ de infirmeriĭ pentru oşteni, acordărĭ de scutirĭ şi privilegiĭ, liberărĭ din armată, înquartirărĭ în case mŏnăstirescĭ, recrutărĭ de oşteni, numirĭ de zabiţĭ în oştire, la panduri, neferĭ, delĭĭ, requisiţiunĭ diverse, estradărĭ de oşteni dezertori strĕinĭ, urmăririĭ de oşteni românĭ fugarĭ, încetarea de abusurĭ făcute de panduri pre la marginele Bucurescilor, prin ţarinile de porumb ale locuitorilor, încetarea de a eşi neferiĭ şi arnăuţiĭ înaintea ţĕraniloı «ca să facă zapt carele cu lemne de foc» ce ţĕranii aduc de vîndare în oraş; dărîmarea uneĭ case particulare în interesul *apĕrăreĭ* uneĭ mŏnăstirĭ; requisiţionarea forţată a caseĭ uneĭ femeĭ şi darea eĭ afară din acea casă, pentru ca să servéscă de casarmă şi de spital la panduri; pedepsirea cu grópa Ocneĭ a unuĭ oştean care a dat dos în faţa inamiculuĭ, etc.

La mŏnăstirile Cotrocenĭ şi Văcărescĭ sunt aşeḑaţĭ, în Aprilie şi Maiŭ 1803, cete de panduri. Serdarul Bujoreanu are epistăsia cetelor de panduri din Cotrocenĭ [2].

*

Cu referinţă la straja de nópte din Bucurescĭ, posedăm un raport al luĭ vel Spătar şi al luĭ vel Aga, din 9 Aprilie 1804, cerênd pedepsirea unuĭ arnăut, cu grópa Ocneĭ, pentru-că a rănit cu iataganul pre un slujitor spătăresc în exerciţiul funcţiuneĭ sale. Acest raport amintesce ce misiune avea *straja* de nópte sub Constantin Ipsilante. Acésta este aceeaşi ca şi sub trecutele Domniĭ [3].

*

Un ordin — cum am ḑice astăḑĭ — de ḑi al luĭ Constantin Ipsilante, hotărêsce, că oşteniĭ panduri [1]. să fie toţĭ întraţi la quartirul lor şi cu începere de la ora 12 din ḑi (6 ore de séră), să nu maĭ fie nicĭ unul âmblător pre strade:

S'a făcut pitac către vel Serdarul Bujoreanu, ca să aréte căpitanilor de panduri, cum şi căpitaniĭ să aréte la panduriĭ lor, că porunca Mărieĭ sale este dupĕ 12 ceasurĭ ale ḑileĭ să se astêmpere toţĭ la quartirul lor, a nu maĭ âmbla

1. Fotino II, pag. 216
2. Veḑĭ actul de la 22 Aprilie, 1803. Veḑĭ notele în suplementul volumuluĭ.
3. Veḑĭ notele în suplementul volumuluĭ.

nóptea încóce şi încolea, şi căpitaniĭ i zabiţiĭ lor, să cerceteze nóptea de lipsesce vre-unul din quartirul luĭ, şi atât căpitaniĭ lor, cât şi Serdarul, să îngrijască a se urma porunca acésta, căcĭ neurmându-se, căpitaniĭ se vor pedepsi, şi Serdarul va rĕmânea fără de cuvînt de îndreptare.—1803, Iulie 18 [1].

*

O ultimă mĕsură de amintit din cele luate de Constantin Ipsilante cu referinţă la oştire, este pitacul către Mitropolit, din 22 Aprilie, 1803, ordonându-ĭ să dee pandurilor un preot «spre a se afla lângă dênşiĭ *de-a pururea la trebuinţele ce vor avea de preot*» [2].

CAP. XXXV.

Finance.

E necontestabil că în mare miserie a aflat Constantin Ipsilante visteria ţĕreĭ, în urma grelelor evenimente din 1802.

Una din primele grijĭ a nouluĭ Domn, fu numirea uneĭ comisiunĭ, în luna Octombrie 1802, ca să cerceteze tóte socotelile Visterieĭ pe trecut. La 5 Noembrie 1802, Constantin Ipsilante ordonă, ca luarea socotelilor să se facă de întreg Divanul ţĕreĭ [3].

1. Veḑĭ la Academie litografia costumuluĭ de panduriĭ.

2. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod Zem. Vlahiscoie.*

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolite, fiind-că panduriĭ toţĭ carĭ se află aicĭ slujind, nelipsit aŭ trebuinţă de un preot român a se afla lângă dênşiĭ aprópe de-a pururea, şi fiind-că arétă Domnieĭ mele Serdarul Preda Bujoreanu, Epistatul lor, cum-că se află între panduriĭ un Dumitru de la satul Văleanul ot Mehedinţĭ, cu sciinţă de învĕţătura cărţeĭ şi cunoscut lor, pe care 'l ceru de a se preoţi spre a se afla lângă dênşiĭ de-a pururea la trebuinţele ce vor avea de preot, poruncim dar, ca să 'ĭ facĭ prea Sfinţia ta bisericésca cercetare după orînduială, şi găsindu-se vrednic de darul preoţieĭ, să ne arĕtaţĭ în scris prin anafora, ca să 'ĭ dăm poruncă a se hirotonisi. *tolico pisah gospod.* — 1803, Aprilie 22.

Cod. XLIX, fila 45.

3. Veḑĭ nota în volumul suplimentelor la volumul VIII.

Dar cum se putea face asemenea socoteli, când la visterie nu mai era nici o hârtie prin care să se pótă constata *intrările* şi *eşirile* de bani! In adevĕr, dupĕ informaţiunile culese la judeţe, Domnitorul constată, că s'aŭ vĕrsat la Visterie, sub Mihail Vodă Suţul, taleri 630.973. La întrebarea adresată plătitorilor şi logofeţilor Visteriei, că ce s'aŭ făcut cu aceştĭ banĭ? eĭ rĕspund, că s'aŭ cheltuit cu *pecetluiturĭ* domnescĭ.

— Arĕtaţĭ acele pecetluiturĭ.

— Nu se află, că «s'aŭ rĕpus cu totul de la Visterie, întêmplându-se rĕsvrătirea».

In ţilele nóstre n'am vĕdut eŭ însumĭ cum ceĭ *interesaţĭ* aŭ dat foc dosarelor cu socotelĭ ale primărieĭ din Bucurescĭ şi cum, ceva maĭ n'ainte, s'aŭ înecat în Buzĕŭ dosare ale administraţiuneĭ din Moldova?!

Constantin Ipsilante cere a împlini lipsa de compturĭ, ordonând Mitropolituluĭ, să defere jurĕmînt logofeţilor şi zarafilor Visterieĭ, ca sub téma afurisireĭ, să mărturiséscă eĭ ce s'aŭ făcut cu ceĭ 630.973 leĭ [1].

Din un act de la 19 Iulie 1803, se constată, că Ţeara Muntenéscă datora, la venirea la tron a luĭ Constantin Ipsilante peste 100.000 leĭ (200 de pungĭ). Apoĭ, cum maĭ constată alt act, [2] cheltuelile ţĕreĭ eraŭ cu mult maĭ marĭ decât în 1783, «fiind vremile ceste de acum sunt mult maĭ deosebite de cât cele de atunci şi cheltuelile cu mult maĭ adăogate, cum şi preţul fie-căruia lucru împătrit, fiind maĭ vîrtos acum adăogite şi lefile şi tainaturile *ascherlăilor* trebuincioşi pentru paza ţĕreĭ, care lefĭ şi tainaturĭ nu eraŭ în vremea aceea.»

Din o schiţă de budget întocmită în 1 August 1803, suma la carĭ se ridicaŭ spesele dădè cifra de 1.088.592 leĭ.

Acéstă cifră era repartisată aşa :

Insemnăm şi lefile ce se daŭ pe tótă luna.

Taleri	Banĭ	
13.810,—		Dela Dumnéluĭ vel Ban, până la vel Clucer za arie.
460,—		Brésla Portărieĭ.
1.504,40		Brésla Spătărieĭ.
460,60		Brésla Agieĭ.
439,60		Brésla Armăşieĭ.
188,—		Brésla Pitărieĭ.
312,60		Brésla Comişieĭ.

1. Vedĭ nota în volumul suplementelor la acest volum.
2. Cod. XLIX, fila 149.

Taleri	Bani	
5.867,60		Ecpaiaoa Curţii gpd.
3.500,—		Luminatele Beizadele şi Domniţe.
12.000,—		Boerii Capuchehaiale.
750,—		Vel Grămătic cu ai sĕi.
3.200,—		Divan Efendisi cu ai sĕi.
1.190,—		Judecătorii şi condicarii judeţelor.
100,—		Fustaşii.
25,—		Trâmbiţaşii ot Focşani.
30,—		Casa Serdaruluĭ Hristodoiu.
2.580,—		Boerii Depertamentarĭ din Bucurescĭ.
2.760,—		Lefile boerilor Craioveni.
80,—		Maer Ţerah cu alţi douĭ.
4.070,—		Ogiacurile.
6.580,—		Baş Beşleagă cu zabiţii judeţelor i Cârc-Serdar.
700,—		Jupânesele vĕduve.
300,—		Vel Vornic al Obştirilor.
500,—		Vel Vornic al politieĭ.
17.800,—		Lefile ostaşilor nouĭ.
11.490,—		Lefile Visterieĭ cu ale ispravnicilor şi slugbaşilor.
90.716,40		Adecă taleri nouĕ ḑecĭ de miĭ şepte sute şese-spre-ḑece şi bani 70 lefile pe o lună.

Şi în acest budget nu e nimic prevĕḑut pentru cheltuiala Visterieĭ şi nimic pentru haraciul ţĕreĭ şi nicĭ un condeiŭ «*extraordinarion*» cum se începe a se ḑice încă din 1803.

Şi condee extraordinare nu lipsesc de a se plăti încă din primul an al Domnieĭ. Aşa s'a reclamat 2.505 leĭ de Paharnicul Grădişteanu, cheltuiţi de el la vama unde fu trămis întru întêmpinarea luĭ Constantin Ipsilante [1].

Domnitorul cercă să maĭ scaḑă din deficitul budgetuluĭ, obligând să se verse în Visterie o mulţime de banĭ de la funcţionariĭ prevericatorĭ, prinşĭ în faptă de furătură şi jafurĭ. Nu maĭ puţin de 72.738 de leĭ sunt de a se împlini din ordinul Domnitoruluĭ numaĭ până la 3 August 1803, de la maĭ mulţĭ funcţionarĭ! Numele acestora şi di verse sumĭ se pot vedea în documentul ce dăm în volumul de suplement.

Dar nu cu asemenea venituri aleatorii se putea echilibra budgetul Statuluĭ, ci trebuiaŭ dărĭ, cu adoase extraordinare. La 9 Septembre 1804, Divanul areată Domnitoruluĭ, că numaĭ sunt banĭ cu car-

1. Veḑĭ volumul suplement.

să se plătéscă lefile pe ultimul trimestru, lipsind pentru acest singur trimestru 190.000 talenți. Divanul propune ca acest deficit să fie acoperit de locuitorĭ «*liudele ţĕreĭ*». Aceștĭ lude ajung la suma de 40.000 numaĭ așa că darea acésta va fi de 5 talerĭ de cap, carĭ se vor rĕspunde în 3 câșturĭ.

Dar fiind-că și poștele seaŭ menzilhanelele sunt în deficit pe lunile Octombre și Noembre și pe *demenia* următóre Decembre și Ianuare, să va maĭ adăogi la ceĭ 5 talerĭ, de lude încă câte un taler și 60 de banĭ. Divanul adaose a ḑice, că acéstă dare va fi numaĭ un espedient momentan.

Domnitorul ușuréză în cât-va și acéstă dare, ordonând ca se fie percepută la fie-care lună de la fie-care liude, numaĭ câte jumĕtate de leŭ în timp de 10 lunĭ, ca în diastimă de 10 lunĭ să se istovéscă împlinirea acestor banĭ. Banĭĭ percepuţĭ să se trimită la casa rĕsurilor și plata lefilor arierate se va face treptat, puţin câte puţin [1].

Nicĭ cu acéstă mică cârpélă nu se face împlinirea golului din Visterie. Dărĭ sunt destule și de tot numele. Așa tutunăritul se plătesce de pogon 4 talerĭ vechĭ și ploconul de nume 80 de banĭ [2].

Străiniĭ plătesc altă specie de pogonărit, adecă 2 talerĭ vechĭ de pogon [3].

Pe lângă aceste dărĭ, se maĭ ia de pârlaz câte 52 banĭ și de *vracniţă* deschisă câte banĭ 300 și de vitele carĭ vor face stricăciunĭ prin dealurĭ, câte banĭ 50. Asemenea de tótă grópa de tescovină banĭ 133 și de rîmătorĭ banĭ 50 și de tocitóre banĭ 45. De la ceĭ carĭ vor vinde vin cu buţile, prin dealurĭ, să aibă a se lua câte o vadră de vin de bute. Se maĭ cere la 23 Februarie 1803, ca proprietarĭĭ de viĭ din judeţul Secuenĭ, să fie obligaţĭ a'și drege gardurile sub pedépsă de ștraf.

Fumăritul la Februarie 1803, se plătesce de cârciuma mare 5 talerĭ și 66 banĭ; prăvălia orĭ cârciuma de a doua mână plătesce douĭ și jumĕtate talerĭ și 36 banĭ. Cârciuma orĭ prăvălia maĭ mică plătesce fumărit 1 taler și 48 banĭ.

«Sfânta Episcopie, mònăstirile cele marĭ, i Dumnélor veliţiĭ boerĭ aŭ a scuti câte o pivniţă și afară din ceĭ ce vor avea hrisovul și cărţile Dómnieĭ mele de scutélă».

Ceĭ-l-alţĭ să dea fumăritul, însă:

«De prăvălia seaŭ cârciuma mare talerĭ $5^1/_2$ și banĭ 6; i de prăvălia seaŭ cârciuma de a doua mână talerĭ 2 banĭ 96; și de prăvălia seaŭ cârciuma mică

1. Veḑĭ volumul suplement.
2. Veḑĭ volumul suplement.
3. Veḑĭ volumul suplement.

taleri 1 bani 48, dupĕ obiceiŭ. Sudiţiĭ nu plătesc, ci proprietarul prăvălieĭ, orĭ deaca proprietarul e sudit plăsesce chiriaşul. — 1803, Martie 31.

Strĕiniĭ nu plătesc direct fumăritul, care se percepe dela proprietarul caseĭ, sciindu-se că proprietarul de imobil nu póte să fie un strĕin [1].

Relativ la *fumăritul* de preste Olt, Domnitorul dă speciale ordine ce le aducem în volumul suplement.

Ierbăritul continuă a se percepe în tótă ţeara şi Domnitorul în Ianuarie 1803, ordonă ca pre care va arĕta cumpĕrătorul ierbărituluĭ, că nu se supune a plăti ierbăritul, pre unii ca aceia «să-ĭ faceţi şi fără voia lor a plăti dupĕ obiceiŭ [2].»

A înăspri mĕsurile de perceperĭ şi de priveghere asupra diverselor venitură era o necesitate justificată prin existenţa deficitului budgetar. In acest înţeles, Domnitorul dă în 4 Februarie 1803, ordin, ca să nu pótă nimenea lua din malurile de sare de la Ocnă, afară de locuitoriĭ carĭ plătes *sărĕritul*, dar şi aceştia nu aŭ dreptul de a lua sare decât cu traista şi numaĭ pentru trebuinţa caselor lor.

Sărĕritul se plătesce prin un miel, hârşiĭ, un caş, 6 oca lână seaŭ taleri $5^1/_2$ [3].

Ocnele sunt arendate în 1803 luĭ Hagi Moscu [4].

In interesul venituluĭ vămilor încă se iaŭ măsurĭ de priveghere spre a se împiedeca contra-banda. Toţi căpitaniĭ de la marginea Bucurescilor aŭ ordine să nu slobódă intrarea în oraş la care, căruţe şi butce, «până nu vor căuta ómeniĭ orînduiţi de vameşiĭ Carvasaraleĭ, ca să nu aibă nescare-va marfă tainuită şi să o cacirdiséscă de vamă» [5].

---

1. Veḑĭ volumul suplement.

2. Scutesce 19.000, de ierbărit ale luĭ Polihronie Alexiŭ hagi Manthu, meimar «başul gelepilor» pentru slujba ducereĭ oilor Tarigraduluĭ. = 1803 Aprilie 13.

3. Veḑĭ volumul suplement.

4. *Cărţi pentru vîndarea Ocnelor pre 1803, pre numele luĭ Ioan Hagi Moscu, biv vel Clucer*

Poruncesce vătafilor, ciocănaşilor, maglaşilor, tuturor slugilor de la Ocnele-Marĭ sud Vâlcea, să se supue în totul antreprenorilor, ca să nu se aducă zăticnire — 1803, Ianuarie 1.

Apoĭ seaŭ înnoit cartea pentru Telega şi pentru Slănic şi pre aniĭ 1804—1805, şi se va înoi şi pe viitoriĭ aniĭ 1809, 1810 şi 1811.

5. Veḑĭ volumul suplement.

Aurarii români se tânguesc Domnitorului că încă de la Domnia lui Mihaiu Vodă Şuţu sunt încărcaţi cu un dram mai mult de aur preste ceea-ce dădeaŭ mai înainte, ba încă li s'aŭ mai adus diferite alte dări. Din causa acésta mulţi din aurari aŭ fugit. Ei cer să fie impuşi cu 6 lei de dramul de aur, iar nu pe 7 lei, pre lângă care vor mai plăti câte 6 lei pecetluitul domnesc, pe lângă 4 taleri, ploconul Armăşiei[1].

Dijmăritul continuă a se percepe în 1803 după vechile instrucţiuni pre care le reamintim în volumul suplement[2].

Ori cât se va mai fi ajutat Vistieria cu asemenea mĕsuri, ele nu pot împlea golul ei. Divanul, spre a se conforma hatişerifului Sultanului, cere Domnitorului, prin anaforaoa din anul următor 1804, Octombre 20, să se iae de normă pentru fixarea dărilor «rînduiala aceea ce curgea la lét 1783». Constantin Ipsilante întêmpină, că: *«vremile aceste de acum sunt mult mai deosebite de cele de atunci şi cheltuelile mult mai adăogate, cum şi preţul fie-căruia lucru împătrit, fiind mai vêrtos acuma adăugite şi lefile şi tainaturile ascherläilor trebuincioşi pentru paza ţĕreĭ, cari lefi şi tainaturi nu eraŭ în vremea aceea, neflind trebuinţă de oştiri»*.

Domnitorul constată, că Vistieria nu se póte mulţămi cu budgetul de venituri din 1783, că pentru lefi nu este de ajuns vechea sumă, câte 16 parale la leŭ şi trebuinţă este să se facă nouă adăogire de alte 4 parale.

Un noŭ aşeđĕmînt al dărilor se póte vedea în Tesauru de documente al lui Papiu Ilariu. (II p. 328)[3].

Boerii Divanului propun cinci *semi*, fieşte care de câte 6 taleri, plus cotisaţia pentru haraci, plus două adjutóre de câte 6 taleri şi jumĕtate, plus 6 taleri şi un ort, pentru menziluri. Adăogeaŭ boerii câte 2 lei la seamă, din cauză mai ales, că să temeaŭ că nu vor fi în realitate 40.000 de lude dajnici. Domnitorul speră, că vor eşi mai mult de 40.000, după ce se va îndrepta abusul cu poslușniciĭ, cu scutelniciĭ, cu neamurile şi mazilii şi breslaşii şi cumpaniştii. Dacă vor eşi mai mult de 40.000 mii, se va puté scădea iară-şi la 4 taleri de sémă, după cum a fost din vechime. Domnitorul încuviinţéză a se aşeda birul locuitorilor câte 78 lei şi 10 parale de liude pre an.

Acéstă sumă va fi plătită ast-fel: 72 de lei în şese *diminii*, adecă

1. Veđi volumul suplement.
2. Veđi volumul suplement.
3. Veđi acésta după tesaurul II, pag. 328, în volumul de suplement.

câte taleri 12 la două luni. Divanul propusese o sumă mai mare cu două lei, deci Domnitorul scade cu două lei birul anual, în care bir se coprind şi resurile.

Şese taleri, şi parale ţece darea pentru menziluri se va plăti în două câşturi, primăveara şi tómna.

Cât privesce aşeţământul definitiv pentru *semi*, rămâne a se regula afacerea după constatarea esactă a numĕrului birnicilor[1].

Nici cu acéstă sporire a birului locuitorilor, nu se acopere deficitul budgetar şi atunci Domnitorul cere voie la Constantinopole, să impună, în mod excepţional şi provisoriu, darea vinariciului şi a dijmăritului, la tóte clasele privilegiate şi la mŏnăstiri. La 19 Iulie 1803, se cetesce în Divan, firmanul împĕrătesc, încuviinţând pentru un singur an «extra-ordinarion dijmărit, vinăriciŭ», de la privilegiaţi şi mŏnăstiri[2].

Dar încă înainte de a sosi firmanul împĕrătesc, Domnitorul organiză o casă deosebită din 4 boeri: Postelnicul Mavrocordat, fost vistier, Costache Ghica, Vornicul de ţeara de sus, Golescu şi fostul mare Logofĕt Grigorie Brâncoveanu.

Acéstă casă va aduna banii dijmărituluĭ şi vinăriciuluĭ, privilegiaţilor şi apoĭ «*din venitul acestor slujbe, să se dee, prin scirea şi porunca Domnieĭ mele, în plata datoriilor ţĕriĭ şi a cheltuelelor ce sunt*»

Până ce să se pótă aduna banii la acéstă casă specială, ea este autorisată de Domnitor să facă împrumut, plătind câte 10 lei la pungă dobândă[3].

In 30 Iulie 1803, Constantin Ipsilante, vestesce tuturor ispravnicilor de judeţe, că înşiĭ, boerii din Divan, aŭ avut patriotismul de a impune priviligiaţilor pre un singur an darea vinăriciuluĭ şi anume câte 9 banĭ de vadră, pre când daşnicii aŭ a plăti tot ca în trecut câte 5 banĭ de vadră şi părpărul. Domnitorul profită de ocasiunea acesteĭ circulări, ca se ordone încetarea percepereĭ de alte sume cu diverse numirĭ, carĭ se luaŭ de către vinăriceri.

La acéstă ocasiune Domnitorul promulgă ponturile, adecă regulamentul, constatator din 7 articole, după care este a se face percepérea vinăriciuluĭ în 1803[4].

La 14 August 1803, în urma primireĭ nouluĭ Hatişerif al Porţiĭ, pre care mai departe avem a-l studia mai de aprópe şi prin care

1. Vedĭ anexele din volumul suplement.
2. Vedĭ anexele din volumul suplement.
3. Vedĭ anexele din volumul suplement.
4. Vedĭ documentul în volumul suplement.

Pórta ierta birul ţĕreĭ pre un an de ḑile, Domnitorul ordonă publicarea în tótă ţeara a dispositiunei Hatişerifuluĭ, iar Divanul, în vedere cu scăderea haraciuluĭ, chibzuesce noul budget în mărginile veniturilor existente şi sub îndemnul muscalilor, carĭ se lăudaŭ cu dobândirea hatihumaiumuluĭ şi cu iertarea haraciuluĭ, Divanul scade birul locuitorilor la câte 36 talerĭ, 36 banĭ de cap pre an [1].

Asemenea scădere în favórea ţĕranilor nu aŭ îndreptăţit pre Divan să renunţe la vinăriciul şi dijmăritul de la privilegiaţĭ pre anul 1803, şi decĭ la 25 August, Domnitorul promulgă regulamentul după care urmézĕ să se facă perceperea vinăriciuluĭ de la privilegiaţĭ şi mŏnăstirĭ [2].

La 31 Iulie 1803, s'aŭ fost scos în vînḑare vinăriciul cu *ponturile* 10 la numĕr, ce se póte ceti în volumul suplement [3].

Totuşĭ boerĭĭ cer Domnitoruluĭ şi un hrisov cu blăstem, prin care să li se maĭ dee din noŭ asigurarea, că numaĭ pre 1803 eĭ vor fi datorĭ a plăti darea maĭ sus arĕtată [4].

Tóte dispositiunele acestea luate, referinte la finanţe, ţeara, adecă Divanul, le aduce la cunoscinţa Impĕratuluĭ turcesc printr'un arz din 10 August 1803. Boerĭĭ mulţămesc Porţiĭ, în numele tĕreĭ, pentru iertarea haraciuluĭ pre anul 1803, apoĭ arĕtă cum aŭ chibzuit budgetul, aducênd laude Domnitoruluĭ şi cum s'a redus birul danjnicilor. Arzul adaoge o rugăminte, aceea ca Pórta să nu maĭ permită «*neconteni-tele treceri prin ţeară a le strĕinilor fără de memuriet, care după ce sunt supĕrătóre fiind-că pricinuesc prăpădenii menzilurilor, se ţin şi cu marĭ cheltuelĭ, prăpădind satele, supĕrându-se ticăloşiĭ locuitorĭ de către acestĭ trecĕtorĭ, cu răpire de zaherele şi de vite, atingêndu-se şi de cinstea lor, carĭ, acestĭ trecĕtorĭ, şi avênd menuriet şi neavênd, trec toţĭ prin ţeară, ca se 'şĭ facă voile şi poftele lor, din care pricină se prăpădesce pămêntul şi locuitoriĭ, şi nicĭ menzilurile nu rĕmân şi nicĭ sate*» [5].

In vedere cu înmulţirea locuitorilor dajnicĭ, Constantin Ipsilante şi Divanul i-aŭ mĕsurĭ de stârpirea abusului înmulţireĭ poslușnicilor pre la boerĭ. Se dispune ca aceştia să fie reduşĭ, şi atât poslușnicĭĭ, cât şi scutelnicĭĭ, să nu fie aleşĭ dintre ţĕranĭĭ fruntaşĭ, ci din mijlocaşĭ. Aceştĭ scutelnicĭ de îndată ce pot plăti la Vistierie maĭ mult

1. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
2. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
3. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
4. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
5. Veḑĭ documentul în volumul suplement.

de cât 30 taleri ce sunt datori a da ca scutelnici la stăpânul lor, să fie trecuţi între dajnici şi înlocuiţi cu ţărani mai săraci.

Domnitorul se ţinu de promisiune: In 1804 boerii şi mănăstirile fură scutite de plata vinăriciului, de sigur şi de a dijmăritului. Dăm în volumul de suplement ponturile vinăriciului pre anul 1804, din carî se póte constata acésta [1].

Cumpărătorii vinăriciului împărătesc pe 1804 se jăluesc lui Vodă, că unii din ţărani, proprietari de vii, aŭ profitat în 1803 de aŭ fost trecuţi în fóia de vinăriciŭ a privilegiaţilor şi ast-fel în 1804 ei n'aŭ mai fost apucaţi de vinăriciŭ. Cumpărătorii acestui venit cer îndreptarea acestei afaceri şi urmézā diverse hotărîri în chestiune, în sensul interesului cumpărătorilor.

Dacă boerimea găsi pentru un moment patriotismul necesar ca să se impună cu dijmăritul şi vinăriciul pre anul 1803, în 1805 boerimea care împreună cu tótă ţeara plătea de câtva timp darea oieritului, acum isbuti se dobândéscă de la Constantin Ipsilante hrisov de scutire de acéstă dare pentru boerî şi mănăstirî, sub cuvînt că nici boerii moldoveni nu plătesc oieritul. Domnitorul scutesce de acéstă dare pre mitropolit, episcopi, mănăstirile cele marî cu metócele lor şi pre boerî de la vel Ban până la Clucer [2] de arie, cum şi pre vĕduvele de boerî de asemenea trepte.

Dăm în volumul de suplement ponturile de vîndare a oieritului pre anul 1805, cu data de 1 Martie şi asemenea un alt hrisov din Iunie 1805, prin care Constantin Ipsilante dispune, ca perceperea oieritului să se facă numai tómna, de la Octombrie înainte, pentru că aşa să se scutéscă de oierit unele capete de vite care numai abusiv vînătorii le numĕra între oi. Acest hrisov pare a fi dat în folosul ţĕranilor proprietari de oi [3].

*

In interesul financelor, Constantin Ipsilante la 4 Maiŭ 1803, a ordonat ca toţi cei carî aŭ hrisóve de scutirî, privilegiurî şi milă, să şi le presinte la Domnie spre înnoire. Marele Logofĕt de ţeara de sus Isaac Ralet, este însărcinat de a da de şcire la toţi acéstă dispoziţiune cu acéstă informaţiune, că «fără de a nu le înnoi întâiŭ prin întărirea Domniei hrisóvele şi cărţile, să scie fie-carele că nu vor putea avea nici una din milele şi privilegiurile acele» [4].

1. Vedĭ documentele în volumul suplement.
2. Vedĭ documentele în volumul suplement.
3. Vedĭ documentul în volumul suplement.
4. Vedĭ documentele în volumul suplement.

Cu acelaşĭ scop, Domnitorul opresce de a se face masalagiĭ din locuitoriĭ judeţuluĭ Ilfov. Ipsilante ordonă ca masalagiĭ se fie făcuţĭ din *renţiperĭ*, de prin Bucurescĭ, adecă din populaţiunea vagabondă, fără căpătâiŭ [1].

*

Dăm în volumul de suplement o resoluţiune din 24 Decembre 1803, prin care Domnitorul însărcinéză o comisiune din Divan cu cercetarea compturilor caseĭ speciale a rĕsurilor, dupĕ cererea Epistatuluĭ acesteĭ case, Constantin Ştirbeĭ [2].

*

Alte douĕ documente se referă la socoteli dupĕ zaherele requisiţionate [3].

*

Pre lângă diversele dărĭ către Visterie, continue a îngreuia ţeara aşa ţisele havaeturĭ.

Pe anul 1803, slujba Vorniciеĭ, care se preleva în profitul marilor vornicĭ de la vitele de pripas, este vîndută, adecă arendată prin carte domnéscă [4].

Vornicul de harem încă continuă a lua darea săpunăriturluĭ de la toţĭ ceĭ carĭ fabrică săpun, câte un ban de fie-care oca fabricată [5].

Avaetul mareluĭ Cămăraşĭ, *cotăritul*, pre 1804, este de un taler vechiŭ pre an de fie-care prăvălie, în care se întrebuinţéză cotul. Acéstă dare se prelevă nu numaĭ în Bucurescĭ, dar şi în oraşele din judeţe [6].

Marele Cupariŭ se bucură sub domnia luĭ Constantin Ipsilante de darea cotuluĭ de mĕsurătórea buţilor. Acéstă dare însă, nu este obligatorie, ci numaĭ cine vrea să-şĭ măsóre vinul e supus la asemenea dare [7].

Slujba, adecă darea căminăriturluĭ pre 1803, dă loc la óre-care procese, căcĭ numaĭ neguţătoriĭ de prin târguri şi orăşele se opun de a plăti darea, seaŭ pre temeiŭ că aŭ documente de scutire, seaŭ fiind-că sunt sudiţĭ. Acéstă dare numaĭ pentru cinci judeţe de preste Olt, era arendată la licitaţie cu 2.250 talerĭ [8].

1. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
2. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
3. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
4. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
5. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
6. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
7. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
8. Veḑĭ documentul în volumul suplement.

Marele Ciohodar continuă a percepe în 1803 şi mai departe anii viitori darea ciohodăritului, adică să iae de tótă prăvălia câte un taler vechiŭ pre an [1].

Al douilea Spătar profită de darea vădrăritului în judeţele Buzĕŭ şi R.-Sărat. Acéstă dare constă din bani 50 pre an de la fie-care om din dealurile cu vii şi câte o vadră de vin de fie-ce bute ce se vinde în cramă pre cep; asemenea de tocitórea cu tescovină ce se vinde câte 45 bani; de vita prinsă în vie făcênd stricăciune 20 bani, de vracniţa deschisă 300 bani; de rimători 50 bani şi de óie seaŭ capră 10 bani.

Al douilea Spătar mai are şi venitul părpărului din judeţul Rômnic. Părpărul se prelevă de la toţi cei cari plătesc vinăriciŭ şi anume câte 12 bani de fundul de putină de stejar şi de bute şi câte 6 bani de fundul de putină de brad [2].

Gardurăritul [3] încă este o dare în profitul Spătarului al douilea, însă numai din judeţele Buzĕŭ şi Rômnic şi anume de popor câte un galben turcesc, valorând 2 taleri şi 90 bani, cari se plătesc cu cislă la scăunaşul cel rînduit de gărdurari pre popor. Grópa de tescovină ce se vinde în Deal încă plătesce câte 132 bani havaetul Spătarului al douilea.

Havaetul marilor Vornici de la vătafii de plaiŭ, dă loc la un mic proces. Domnitorul, dupĕ cererea locuitorilor din plaiul Slăniculuĭ, rînduesce vĕtaf la acel plaiŭ pre Ştefan Vernescu. Acesta refusă de a plăti havaetul Vorniculuĭ de ţeara de jos Scarlat Câmpineanu, dicênd, că nu este numit dupĕ cererea marelui Vornic. Domnitorul nu-l dispenséză totuşi de a plăti havaetul [4].

Regulat în fie-ce an în Aprilie şi Maiŭ vătafii de plaiurĭ sunt obligaţi a da şoimi seaŭ mai bine şoimóice.

Din actele aduse în volumul de suplement se vede, că acéstă dare în natură era de 15 şoimi de tóte judeţele Munteniei [5].

Tabacul era venit al Căminărieĭ. Se percepea de la tabacul din ţeară câte 10 parale la oca, iar de la tabacul strein câte 50 parale la oca. In 1804, Domnitorul mai adaogă câte 8 parale darea la tabacul din

1. Veđĭ documentul în volumul suplement.
2. Veđĭ documentele în volumul suplement.
3. Veđĭ documentele în volumul suplement.
4. Veđĭ documentul în volumul suplement.
5. Veđĭ documentele în volumul suplement.

ţeară şi câte 26 la cel strein, în favórea epitropieĭ obştirilor, pentru a mări fondul cutieĭ milelor [1].

*

In volumul suplement maĭ dăm câte-va acte cu referinţă la diverse abusurĭ şi reclamaţiunĭ relative la dărĭ, orĭ la perceperea lor din anii 1803—1806, de sub Domnia luĭ Constantin Ipsilante [2].

Privilegiele şi scutirile fiind reînnoite prin hrisóve şi cărţi de către Conntantin Ipsilante, continuă aprópe fără schimbare sub Domnia acestuia. Dorinţa de a fi scutiţi împinge pre mulţi să cheltuiască, ca să dobîndéscă vre-o cât de mică carte de scutire. Acésta dă nascere la o industrie nelegiuită: uniĭ din logofeţeĭ seaŭ scriitorĭ de Divan devin falşificatorĭ de acte domnescĭ. Un act ce dăm, amintesce despre falşificarea a multor cărţi de postelniceĭ de către Faca [3].

Scutirile şi monopolurile boerilor rĕmân intacte sub Constantin Ipsilante. Nu aflăm decât un singur cas de o mică neînţelegere între vameşiĭ oboruluĭ şi Păhărnicésa Sefendache, proprietara unuĭ scaun de măcelărie din obor. Dar şi acest cas se reguléză în dată probând Păhărnicésa că are hrisov de scutire a scaunuluĭ [4].

*

Pe lângă scutirĭ, cutia milelor înlesnesce traiul multor privelegiaţi.

Sunt destul de numeróse actele din Domnia luĭ Constantin Ipsilante cu referinţă la cutia milelor. Să le memorăm aprópe în ordine cronologică.

a) Pitac din 6 Ianuarie 1803. In urma raportuluĭ presentat Domnitoruluĭ de comisiunea care a cercetat socotelile cutieĭ milelor, Domnitorul constată, că acéstă cutie are a primi rĕmăşiţele de 8 138 leĭ pre anul 1802. Constantin Ipsilante ordonă împlinirea acelor banĭ de la persónele datóre [5].

b) La 12 Martie 1803, Domnitorul rînduesce o comisiune din Divan şi din bîv Divaniţi împreună cu Mitropolitul, ca să întocmiască o listă de ceĭ cărora cu adevĕrat li se cuvine milă de la cutie. La acéstă ocasiune Domnitorul ordonă ca milele să se împartă în 6 clase seaŭ stărĭ. La prima stare mila va fi de 40 talerĭ, la a doua de 30, la a treia de 20, la a patra de 15, la a cincea de 10, la a şesea de 5.

1. Veţĭ documentul în volumul suplement.
2. Veţĭ documentele în volumul suplement.
3. Veţĭ documentul în volumul suplement.
4. Veţĭ documentul în volumul suplement.
5. Veţĭ documentul în volumul suplement.

Domnitorul recomandă comisiuneĭ ca miluiţiĭ să fie maĭ puţin numeroşĭ în stările cu cifre maĭ marĭ [1].

Pentru înmulţirea veniturilor cutieĭ milelor, acéstă comisiune propune o dare obligatorie pe cununiĭ şi anume: câte talerĭ 20 de la cununia boeréscă de clasa I, talerĭ 10 de la a doua stare, talerĭ 5 de la a treia şi de un taler de la toţĭ ceĭ-l-alţĭ.

Tot odată, Domnitorul aprobă, ca prin duhovnicĭ, Mitropolitul şi episcopiĭ să îndemne pre fie-care muribund, de a 'şĭ aduce aminte de cutia sĕracilor ca să 'ĭ lase vre-o sumă de banĭ, fiind hotărîre luată că un testament saŭ o diată în care nu se va fi lĕsat nicĭ un legat pentru cutie, nu va avea valóre la judecată şi în tot casul, a treia parte din avere va fi luată de cutie [2].

c) La 27 Martie, comisiunea cere Domnitoruluĭ să se împlinéscă darea caftanuluĭ de la maĭ mulţĭ boerĭ şi dregătorĭ fiind-că trebue banĭ de Paşce la cutie [3].

d) La 30 Martie Grigore Ghica, Vornicul obştirilor, capĕtă ceva maĭ mult de cât o miluire de la Constantin Ipsilante, în favórea luĭ Mihalache Chiriţă: i se continuă embaticul pe 5 anĭ a mŏnăstireĭ Strehaia din Mehedinţĭ cu aşeḑĕmînt să dee la cutie în fie-care an câte talerĭ 2.000, fiind-că nu s'a folosit de arenda anterióră din causa invasiuneĭ pasvangiilor [4].

e) La 3 Septembrie 1803, Mateĭ Fălcoian, marele Vornic al obştirilor, cere Domnitoruluĭ împlinirea banilor datorĭ de ispravnicĭ la cutie. Domnitorul aprobă [5].

Fiind-că ispravniciĭ odată duşĭ la judeţ nu-şĭ maĭ plătiaŭ taxa la cutie, Domnitorul, dispune la 22 Septembrie, că pe viitor ispravniciĭ orînduiţĭ să nu fie sloboḑĭ a pleca la judeţe până nu vor plăti maĭ întêiŭ taxa la cutie. Tot odată ordonă mareluĭ Vistier, să deţină pre séma cutieĭ sumele datorite din lefurile boerilor funcţionarĭ.

Maĭ greŭ se puteaŭ încasa taxele de la funcţionariĭ carĭ nu primiaŭ lefĭ de la casa rĕsurilor. Domnitorul dispune, ca de la aceştia să se îndestuleze cutia, coprinḑênd baniĭ datoriţĭ de la scutelniciĭ atribuiţĭ lor [6].

Cu referinţă la prósta situaţie a cutieĭ milelor, lectorul va maĭ afla acte din 22 Septembrie 1803 [7].

---

1. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
2. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
3. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
4. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
5. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
6. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
7. Veḑĭ documentul în volumul suplement.

f) Comisiunea însărcinată de Constantin Ipsilante cu întocmirea definitivei liste a pensionarilor cutiei, nu aŭ terminat'o până la 7 Decembrie.

Domnitorul ordonă ca acea listă să fie aplicabilă de la 1 Ianuarie 1804, dar până atunci totuşi să se plătiască pensiunile «la cei ce din rĕsbóie pentru ţeară s'aŭ sacateftesit». Domnitorul cere şi informaţiuni despre veniturile cutiei şi de datoriile din trecut şi dispune, să nu mai pótă lua din baniĭ cutiei, prin pitacuri domneşcĭ, cum s'aŭ făcut altă dată [1].

g) O miluire neobişnuită face Constantin Ipsilante la 12 Aprilie 1806, dar de astă dată nu de la cutia milelor, ci din casa rĕsurilor, cu titlul de leafă. Şi ce e maĭ curios e că numele persónelor ajutate rĕmân neindicate, Domnitorul mărginindu-se a dice, că leafa este «pentru un obraz sciut» [2].

*

O formă cunoscută de miluire era acordarea de Domnitorĭ a unuĭ numĕr de bolovanĭ de sare de la o anumită ocnă şi învoirea de a locui, în vre-o casă mŏnăstiréscă [3].

---

1. Veḑi documentul în volumul suplement.

2. *Iŏ Constantin Ipsilante Voevod*

Cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ, mele Dumnéta biv vel Bane Epistatule al caseĭ rĕsurilor, din baniĭ acesteĭ case să aibĭ a da Dumnéluĭ vel Postelnic *talerĭ 1.500, adecă o mie cincĭ sute pre douĕ lunĭ trecute Februarie şi Martie leafa pentru un obraz sciut*, iar de la următorul Aprilie şi înainte să aibĭ a da pre tóta luna câte talerĭ şépte sute cincĭ ḑecĭ iarăş la Dumnéluĭ vel Postelnic tot pentru acel obraz, leafă, şi cu acest domnescul nostru pitac se vor ţine în sémă la socotelile caseĭ, *tolico pisah gpd.*—1806 Aprilie, 12.

Cod. XLIX, fila 28.

3. *Pitac la Epistatul ocnelor.*

«Nu dăm la nimenea sare de la ocne ca o datorie, ci dăruire şi har, şi fiind-că darul nu se cere cu zor şi cu poruncă, neprimită este cererea care o face Catinca Fălcoianca Şătrăreasa ; iar dacă are cartea Domnieĭ mele prin care să aibă milă de sare rînduită a i se da pre tot anul, să o arete, ca să dăm poruncă a i se da acea sare după carte. — 1803 Decembrie 7 [1].

Cod. XXXVII, fila 17

Domnitorul ordonă scóterea Clucereseĭ Raluca Manu din casele uneĭ mŏnăstirĭ din Bucurescĭ. La cererea biv. Visterniculuĭ Filipescu, Domnitorul învoise şederea acesteĭ Dómne în casele egumenescĭ pre douĕ lunĭ. «Acum se apropie anul de când ţine casa mŏnăstireĭ, poruncim dar ca până în treĭ ḑile s'o scoţĭ de acolo negreşit».—1803, Docembrie 19.

Cod. XXXVII, fila 24 verso.

Vămile

O bogată serie de documente posedem cu referinţe la vămile ţĕreĭ Muntenescĭ, sub Constantin Ipsilante, între anii 1802—1806. Dăm, după traducerea francesă oficială din 1874 la agenţia românéscă din Constantinopole a firmanului de la 1802, prin care Austria dobândesce reducerea vămeĭ de 3 la sută şi pentru Principate, cum o are pentru restul Turcieĭ, cum şi dreptul de a nu mai plăti vamă şi în Principate după ce aŭ plătit'o Turcieĭ [1].

Caimăcămia care aşteaptă sosirea luĭ Constantin Ipsilante nicĭ chiar ceĭ 3 la sută nu-ĭ pretinde imediat de la sudiţiĭ rusescĭ [2].

In asemenea condiţiuni neguţĕtoriĭ românĭ pământenĭ nu puteaŭ ţine concurenţă cu supuşiĭ strĕinĭ.

Cu tótă aplicarea în Principate a tratatelor de comerciŭ ale Turcieĭ, Constantin Ipsilante arendéză vămile cu un tarif special de vămuire a diverselor articole de import şi export. Dăm în volumul supplement aşa disele catalóge, adecă tarifurĭ după carĭ s'aŭ prelevat vama de către cumpĕrătoriĭ vămeĭ în decursul anilor 1803—1806, cât şi corespondenţa ocasionată cu întreprindĕtoriĭ vămilor, seaŭ în contra lor [3].

3. Veţĭ documentele în volumul suplement.

XXXVI.

Comerciŭ, bresle, făbricĭ, mijlóce de comunicaţiune.

Comerciul şi industria ţĕreĭ se resimt şi ele de sigur de ultimele evenimente. In urma potolireĭ anarchieĭ din Bucurescĭ, comerciul se ridică cu anevoie, isbit mai ales de greutăţile şi pedicele deja constatate de noĭ sub anteriórele domniĭ. Privilegiile de carĭ se bucură sudiţiĭ strĕinĭ faţă cu vama, cu administraţiunea şi justiţia [3], favorizéză din ce în ce mai mult pre negustoriĭ şi industriaşiĭ strĕinĭ, în paguba comercianţilor şi industriaşilor pământenĭ românĭ.

---

1. Veţĭ documentul în volumul suplement.
2. Veţĭ documentul în volumul suplement.
3. Meseriaşul sudit era apĕrat de Consulul sĕŭ chiar când nu are dreptate Pitac la Vĕtaful de Divan să arate Consululuĭ austriac că zidarul sudit care s'a tocmit să facă o biserică pre moşia Clucereseĭ Dudescu, nu se ţine de tocmială şi să 'ĭ céră aceluĭ Consul a'l supune după tocmélă.—1803, Noembrie 19.

Breslele

Cu referinţă la corporaţiuni, bresle saŭ isnafurĭ, dăm maĭ multe acte de la Constantin Ipsilante.

In urma cutremuruluĭ de care maĭ sus am făcut menţiune, breslele carĭ curênd aŭ trebuit să atragă atenţiunea Domnitoruluĭ, aŭ fost de sigur acelea carĭ interesaŭ rezidirea oraşuluĭ ruinat în mare parte.

Intre aceste este brésla întrunită a lemnarilor, zidarilor, têmplarilor, strungarilor, cărămidarilor şi nisiparilor din Bucurescĭ. Domnitorul încă la 28 Octombre 1802, dă o carte de reorganisare a breslelĭ întrunitelor isnafurĭ şi îmbracă cu caftan pre Ioniţă Vătaful, numindu-l Meimarbaşa.

Organisarea acesteĭ întrunite bresle diferă de aceea a breslelor celor-l-alte. Maĭ întêiŭ se deosibesce prin faptul că Meimarbaşa primesce leafă din casa rĕsurilor câte 50 talerĭ pre lună şi este îmbrăcat cu caftan ca toţĭ funcţionariĭ domnescĭ. Fie-care din subdivisiunile breslelĭ are în frunte câte un Ceauş şi câte 4 saŭ 5 fruntaşĭ, meşterĭ maĭ bĕtrânĭ şi maĭ de ispravă. Aceştia constituesc *loja*, seaŭ cum se ţicea în secolul trecut, *lonjia*. Ceauşiĭ sunt încă electivĭ, dar brésla a pierdut independenţa eĭ, prin faptul numireĭ directe a luĭ Meimarbaşa. Constantin Ipsilante maĭ lăsă încă lojeĭ judecata pentru alişverişul meşteşuguluĭ, cum şi pentru ucenicĭ şi călfĭ [1].

In favórea breslelĭ tabacilor din Bucurescĭ, găsim de la Constantin Ipsilante câte-va acte la codul XLIX, fila 15, 42 şi 105.

Dintre acestea vom cita actul de la 27 Decembre 1802, prin care Constantin Ipsilante scutesce de vama târguluĭ peile ce le vînd lucrate şi nicĭ pentru peile ce cumpĕră de la măcelariĭ din oraş [2]. De altă parte însă, la 15 Octombre 1803, Domnitorul ordonă să se pue nart pentru vînzarea peilor tăbăcite, asemenea şi pentru articolele ce confecţionézĕ din pieĭ cavafiĭ, adecă încălţămintele de diverse categoriĭ, ce le vînd lucrate gata [3].

La 16 Martie 1803, Domnitorul Constantin Ipsilante reînnoesce hrisovul bărbierilor reînoit de Alexandru Ipsilante la 1796 [4].

Brésla croitorilor capĕtă în Maiŭ 1803, reînnoirea hrisóvelor sale de constituire, însă Starostele numit şi Tersibaşa, e numit direct de către Constantin Ipsilante, la 1 Maiŭ, 1803 [5].

1. Veḑĭ documentul în volumul de anexe.
2. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
3. Veḑĭ documentul în volumul de anexe.
4. Veḑĭ documentul în volumul de anexe.
5. Veḑĭ documentul în volumul de anexe.

In Ianuarie, 1804 brésla croitorilor români din Bucuresci, simţindu-se debordată de croitorii evrei şi streini, adreséză Domnitorului Constantin Ipsilante următórea petiţiune:

«Jăluim Măriei tale, pentru croitorii sudiţi, atât ovreii cât şi ceï-l-alţi că şi ceï ce vin din alte părţi şi ceï ce sunt făcuţi sudiţi de aicea, deschid prăvălii, care pe unde vor şi lucréză şi nu voesc să scie nimic de ponturile hrisóvelor ce le avem de la atâţia luminaţi Domni, nicï de telalbaşa, nicï de bréslă, nicï la alte angarale nu ajută, nicï beilic lucréză dupĕ obiceiŭ şi ne iaŭ şi călfile nóstre de le bagă prin prăvăliile lor, momindu-ï că de la eï nu 'ï póte lua de beilic, care şi este, că când ese beilicul de la Cămară, nicï pre călfile carï sunt raia de aï noştriï putem lua de prin prăvăliile lor, necum vor să scie şi mare chedir ni se face din pricina lor; ci ne rugăm Măriei tale, să fie luminată poruncă, seaŭ să fie de obşte cu noï la tóte obiceiurile bresleï, seaŭ să ne luăm călfile carï sunt raia de aï noştri, să le avem prin prăvăliile nóstre, ca să ne putem ajuta la angarale, la beilicurile Cămăreï, că noï când le ţicem seaŭ la angarale să ne ajute, seaŭ călfi să dee, eï ţic că nu voesc să scie nicï de Măria ta, nicï de nimenï aicï în Bucuresci, fără numaï de stăpânul lor. Dar noï scim şi prin ţĕrile lor obiceiul, că pre la ţeara lor când merge vre-un om cu meşteşug de aicea, nu 'l lasă nicï de cum să lucreze de capul luï, ci 'l pune slugă la meşter pământean, iar eï aicea se fac stăpânï, nedând nicï obişnuita milă a cutieï ce o avem, de se hrănesc dintr'ênsa ceï scăpĕtaţi, ceï bolnavï şi chiar şi slugile nóstre, de nu ne putem hrăni din pricina lor, şi cum va fi mila Măriei tale [1].

Domnitorul dă asupra acesteï declaraţiunï următórea energică resoluţiune:

Dumnéluï vel Agă. Domnia mea, croitoriï ce lucréză aicï în politie nu 'ï cunóscem de sudiţi. Cum îndrăsnesc dar uniï ca aceia a se împotrivi la rînduelele bresleï croitorilor şi a nu fi supuşi la cele carï sunt acestuï isnaf? ci dar poruncim, să cercetezï jalba acésta şi fiind arĕtarea lor adevĕrată, vercine va fi acela care nu se supune la rînduiala isnafuluï, să 'ï pecetluescï Dumnéta prăvălia.—1804, Ghenarie 17 [2].

Acéstă resoluţiune nu împedecă ca evreiï prin stăruinţele lor să 'şï capete de la Constantin Ipsilante staroste a parte; ba încă prin acelaşi decret, 17 Aprilie 1805, rînduind bresleï evreilor Staroste pre David, care era şi Hahambaşa, constitue diverse scutirï şi privilegiï [3].

1. Cod. XXXVII, fila 37.
2. Cod. XXXVII, fila 37.
3. Veţi documentul în volumul suplement.

BIBLIOTECA CENTRALĂ

Loja stărostieĭ evreilor are dreptul de judecată a membrilor corporaţiuneĭ aceştia, avênd apel la marele Cămăraş.

Aflarăm un cas când guvernul se făcu executor uneĭ sentinţe a hahamilor, de isgonire a uneĭ evreice.

Maĭ marele Staroste de neguţătorĭ este un personagiŭ, care devine pre tótă ḑiua maĭ important, din causă că dobândesce atribuţiunĭ prin diversele nizamurĭ cu referinţă la justiţie. Maĭ marele Staroste este acel care face estimaţiunile de lucrărĭ publice şi private. Prin el se fac diverse vênḑărĭ silnice, etc., dar tocmaĭ din causa acestor variĭ atribute, maĭ marele Staroste de neguţătorĭ devine un fel de funcţionar al Statuluĭ, nu ales, ci numit direct de Domnitor, după cum se póte vedea din actul ce 'l dăm în volumul suplement [1].

Acésta ne explică şi milele ce, la 5 August 1805, acordă Constantin Ipsilante luĭ Ioan, fostul Staroste de neguţătorĭ [2].

Că starostia devine dependentă de guvern, se póte înţelege şi din actul ce dăm încă din 2 Decembrie 1802. Boerĭĭ chiar cer Domnitoruluĭ rînduirea din noŭ la maĭmăria breslelor intrunite a lemnarilor, cărămidarilor, etc., a luĭ Lazăr fostul polcovnic, cu tóte că breslele voiaŭ să aibă pre alt cine-va [3].

La 28 August Constantin Ipsilante reinnoesc boengiilor hrisovul.

Breasla boengiilor cere luĭ Vodă respectarea hrisovuluĭ lor. Eĭ cer ca strĕiniĭ să fie opriţĭ de a lucra meşteşugul boengerieĭ. Domnitorul dă următórea resoluţiune:

«Dumnéta vel Logofete de ţeara de sus şi Dumnéta vel Agă, teorisind jalba, să aveţĭ a da cuviinciosul nizam, spre a se face urmare întocmaĭ şi asemenea după coprinderea hrisovuluĭ Domnieĭ mele, ce s'a dat jăluitorilor». — 1803, Noembrie 18 [4].

Un alt cas se presintă, în care Constantin Ipsilante, după petiţiunea dată de către boengiĭ, dă următorul pitac:

«Fiind-că cuprinderea hrisovuluĭ acestuĭ isnaf nu slobóde a deschide altul prăvălie de boiangerie, alăturea cu alta prăvălie asemenea, şi fiind-că Zamfir 'şĭ-aŭ lăsat prăvălia ce aŭ avut'o întêiŭ şi ş'aŭ deschis într'altă parte, volnic a fost dar acel Gheorghe a 'şĭ deschide prăvălie lângă acea care aŭ fost lăsat'o Zamfir ne maĭ lucrându-se acolo meşteşugul boengeriĭ, iar Zamfir rĕŭ cere acum a maĭ deschide prăvălia ce aŭ lăsat'o ca să 'şĭ lucreze meşteşugul sĕŭ tot acolo, adecă lângă prăvălia ce aŭ deschis'o Gheorghe şi o ţine şi acum,

1. Veḑĭ documentele în volumul suplement.
2. Veḑĭ documentele în volumul suplement.
3. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
4. Cod. XXXVII, fila 19 verso.

fiind acea cerere e împotriva orînduelei hrisovului, ce s'aŭ ḑis maĭ sus; drept acea poruncim Dumitale vel Cămăraș, că de va fi intrat Zamfir iarăș în prăvălia ce aŭ lăsat'o, ca să lucreze meșteșugul boengeriĭ, să 'l gonéscă de acolo și să mérgă a 'și deschide prăvălia într'altă parte, unde și acolo iarăș este dator a păzi orînduiala hrisovului.— 1806, August 14.

Cod. XLVIII, fila 54

Fabricile

In 13 Ianuarie 1803, Grigore Ghica marele Vornic al obștirilor înființéză o fabrică nouă de testemeluri și alta de șaliuri și ghermesituri. Domnitorul acordă acestor industrii hrisovul următor:

„Find că înmulțirea felurilor de meșteșuguri și a lucrărilor de mâni ce s'ar putea iscodi într'o țeară nu numaĭ este de mare folos și îndestulare locuitorilor eĭ, neavênd atuncĭ trebuință a aduce și a cumpĕra cu prețuri scumpe de prin alte părți streine, acele ce sunt de lipsă, ce și laudă și podóbă patrieĭ, aceea pricinuesce; care acésta și oblăduitoriĭ ce s'aŭ învrednicit de la Dumneḑeŭ a avea stăpâniri de țeară și de noróde, când vor înlesni prin domnsceele sale ajutoruri și faceri de bine de a putea adecă face pre supușiĭ sĕĭ îndestulați și cu cele ce n'aŭ avut, nu puțină pomenire vecĭnică 'și dobândesce; decĭ, fiind că dumnéluĭ cinstit și credincios boerul Domnieĭ mele Grigore Ghica, vel Vornic al obștirilor, ca un iubitor patrieĭ sale, s'aŭ îndemnat a isvodi într'acéstă țĕră o fabrică de saldangialîc în care să se lucreze ghermesituri, șaliuri și alte cumașuri ce se lucréză de mĕtase i fir i *mintene*, cum și prefacerea mĕtăsurilor de aicĭ și din țeara turcéscă a le aduce în ființa mĕtăsurilor Țarigraduluĭ, carĭ se aducea de neguțĕtorĭ cu mare cheltuială, care acéstă isvodire de meșteșug noŭ aicĭ în țĕră, cunoscêndu-se a fi, după cum am ḑis maĭ sus, de mult folos obștieĭ, cu știrea și porunca Domnéscă prin multă osirdie și ostenélă aŭ și adus numitul boerul Domnieĭ mele din părți streine ómenĭ meșterĭ cu sciința desĕvărșită, i materialurile cele trebuincióse, cu grele și primejdióse cheltuelĭ; dar fiind că un acest fel de lucru ce este folositor obștieĭ, fără ocrotirea și ajutorul Domnieĭ nu va putea dupe vreme a'și avea statornicirea luĭ, am bine-voit Domniea mea și am hotărît, ca să aibă numita fabrică aceste pronomiĭ ce se cuprind maĭ jos, precum și alte asemenea fabricĭ aŭ asemenea cuviincióse ajutoruri domnescĭ.

a) Fiind-că Dumnéluĭ numitul boerul Domnieĭ mele s'aŭ pus pre sineș în grele cheltuelĭ, acum pentru a isvodi în țĕră acest meșteșug ce nu'l aŭ avut până acum, de aceea dar nimenea altul să nu fie volnic, atât aicĭ în politie, cât și într'alt oraș de ale acesteĭ țerĭ, a deschide deosebită fabrică s'aŭ deosebĭ a lucra acest meșteșug al saldangilîculuĭ, adecă *șaliuri și ghermesituri* și alte cumașurĭ ce vor putea eși din mĕtase și fir și meșteșugul mengheruluĭ

şi prefacerea mĕtaseĭ în fiinţa mĕtaseĭ Ţarigraduluĭ, nicĭ cel ce va sci a lucra, nicĭ cel ce va putea cu a sa cheltuială se ţină acest fel de fabrică, afară numaĭ de numitul boer. Cel ce va avea sciinţa acestuĭ meşteşug să mérgă de va voi să lucreze la numita fabrică cu plată.

b). Toţĭ ceĭ ce se vor afla lucrând la acéstă fabrică, câţĭ se adună, 100 de ómenĭ, să fie scutiţĭ şi aperaţĭ de tóte dăjdiele şi angăriile ce vor eşĭ de la Domnia mea preste an în ţeară, carii spre a fi cunoscuţĭ şi sciuţĭ să li se dea de la Dumnéluĭ vel Cămăraşĭ teşkerele la mână.

c) Să aibă a ţine aicĭ în politia Bucurescilor o prăvălie de boengerie, ce este trebuinciósă fabriceĭ, scutită şi apĕrată de tóte.

d) Să aibă a ţine şi liude 50, scutiţĭ şi apĕraţĭ de rîndul dăjdiilor Visterieĭ, cu pecetluiturile Visterieĭ Domnieĭ mele, însă ómenĭ fără pricină de dăjdiĭ, pentru căratul lemnelor şi al altor trebuincióse ale fabriceĭ; asemenea şi douĭ sacagiĭ, treĭ dulgherĭ şi treĭ zidarĭ, iarăşĭ scutiţĭ de tóte dăjdiile şi angaralele cu pecetluiturele Domnieĭ mele, fără pricină, de dăjdiĭ, carĭ găsindu-se, precum ţicem, fără pricină, poruncim Dumitale cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ mele vel Vornic al politieĭ, dumnévóstră ispravnicilor judeţuluĭ, să le daţĭ adeverinţă de numele şi chipul lor, dupĕ orînduială, ca să li se dee pecetluiturĭ de la Vistieria Domnieĭ mele.

e). Ómeniĭ fabriceĭ de se va întêmpla a avea între denşiĭ pricinĭ de *judecată, să aibă a'ĭ judeca numitul boer*, iar avênd pricinĭ cu alţĭ deosebiţĭ, de afară, atuncĭ pricinile lor să se cerceteze la judecătoriile, unde se vor orîndui de către Domnie, faţă fiind şi numitul boer, prin carele să se şi céră la judecată; şi când de acolo nu va rĕmânea vre-o parte mulţămiţĭ, atuncĭ cu anaforaoa aceleĭ judecătoriĭ să se înfăţişeze ipothesiariĭ înaintea domnesculuĭ nostru Divan; iar nu să se calce fabrica de către zapciĭ şi să se pricinuiască pagube.

f) Acéstă fabrică să aibă a da la Sfânta mânăstire Mărcuţa, pe tot anul câte taleri 400 etision, pentru ajutorul ce i s'aŭ făcut şi hărăzit de la Domnie, cum şi la Camara Domnéscă se dea pe tot anul câte 25 coţĭ şaliŭ vărgat şi câte 25 coţĭ ghermesiturĭ îndoit sadea.

Decĭ pentru ca să fie bine păzite aceste tóte, am dat Domnia mea acest hrisov întărit cu iscălitura şi cu pecetea Domnieĭ mele, Dumnéluĭ numituluĭ boer, ca să se păzéscă întocmaĭ nestrĕmutat, poftind şi pre ceĭ din urma nóstră fraţĭ Domnĭ, a întări şi Domnialor acéstă întocmire a acesteĭ fabricĭ, fiind, precum ţicem, de folosul obştieĭ şi podóba ţĕreĭ; şi s'aŭ scris în anul dintêiŭ dintru înteia Domnie a Domnieĭ mele, lét 1803, Ianuarie 15, de Chiriţă Dascălul Slovenesc.

Prin hrisovul căpetat de boerul Ghica, se aduce jignire rufĕtuluĭ boiangiilor din Bucurescĭ. Fabrica de saldangialic voesce a mo-

nopolisa mengheneoa. De aci reclamaţiuni din partea bresleĭ boiangiilor [1].

Aducem în volumul suplement anaforaoa boerilor cercetând afacerea, cu data de 21 Martie 1803. Domnitorul recunósce, că fabrica n'are dreptul de a monopolisa văpsirea stofelor, ci numaĭ a celor carĭ se ţes la fabrică, iar lucrurile obştеĭ, vechĭ seaŭ nouĕ, e dreptul boiangiilor să le văpséscă [2].

Fabrica de postav continuă sub Constantin Ipsilante, de şi este în cértă Medelnicerul Chiriac Arbut cu lucrătoriĭ, carĭ fac o specie de grevă şi reclamă la Domn, că sunt asupriţi, diñ care pricină urméză cercetărĭ şi judecata ce se póte vedea în notă [3].

In interesul îmbunătăţirii postavuluĭ, Constantin Ipsilante, prin Gaudin, secretarul agenţieĭ austriace, caută să introducă în ţeară oĭ spaniolescĭ. In interesul acesteĭ îmbunătăţirĭ, Domnitorul dă un hrisov cu diverse folosinţe şi scutirĭ [4].

O fabrică de torsul bumbaculuĭ capĕtă hrisov prin care i se acordă scutirĭ şi priveligiĭ. Fabrica o înfiinţase Gaudin şi Ioan Papa Polizon [5].

La 1806 August, înregistrăm înfiinţarea de către Constantin Filipescu, fostul mare Vistier, a uneĭ fabricĭ de farfuriĭ, cu monopol pe ţece anĭ. Domnitorul acordă diverse privilegiĭ şi scutirĭ acesteĭ noue fabrice [6].

Din causă că iarna înghetând Dâmboviţa, oraşul era amenințat să nu aibă făină de la morile dupĕ acest riŭ, Domnitorul Constantin Ipsilante obligă mŏnăstirile să înfiinţeze morĭ de caĭ. Tot-o-dată în 12 Iulie 1803, reguléză luarea maĭ potrivită de oium la aceste morĭ [7].

*

Cu referinţă la comerciŭ, dăm în note, o serie de narturĭ dintre 1802—1805.

Incă în 17 August 1802, Constantin Ipsilante a cerut de la câţi-va

---

1. Vedĭ legenda nóstră «Ciubucul luĭ Vodă» pag. 199, în Legendele Romane», 8° Bucurescĭ 1891.
2. Vedĭ documentul în volumul suplement.
3. Vedĭ documentul în volumul suplement.
4. Vedĭ documentul în volumul suplement.
5. Vedĭ documentul în volumul suplement.
6. Vedĭ documentul în volumul suplement.
7. Vedĭ documentul în volumul suplement.

din boerii Divanului, să întocmiască narturi generale pentru tóte ale mâncăreĭ [1].

Se pare că boerii cărora Constantin Ipsilante adreséză acest pitac nu făcură nimic, de óre-ce Domnitorul reînnoesce ordinul în 12 Noembrie 1802, de astă dată către întregul Divan [2].

La 9 Noembrie 1802, Constantin Ipsilante aprobă tariful întocmit de boerĭ, pentru o serie de destul de numeróse articole de îndestulare publică, maĭ ales băcănii [3].

La 1804 Aprilie 2, se aprobă de Constantin Ipsilante alt tarif nou, ceva maĭ urcat la unele articole [4].

Băcaniĭ nemulţămiţĭ cu nartul stabilit, reclamară la Constantin

1. Eată ce scrie Domnitorul :

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.

Cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele, Dumnéta biv vel Bane Nicolae Brâncovene, Epistatule al logofeţiilor marĭ, şi Dumnéta biv vel Vornice Manolache Creţulescule, şi Dumnéta vel Vistier, şi Dumnéta biv vel Vornice Constantine Ştirbeĭ, fiind-că pentru rînduiala narturilor lucrurilor celor de mâncare ce se vînd de băcanĭ şi alţiĭ, şi pentru pâne, cum şi pentru cărnurĭ, trebuesce a se da un cuviincios nizam, şi a se pune în orînduială nartul cu care se cuvine a se face vînḑarea acestora; de vreme ce dupĕ pliroforia ce avem Domnia mea, toţĭ aceştia fac vînḑĕrile cu preţurĭ încărcate preste mĕsură şi nesuferite, vĕ poruncim dară, ca împreună cu Dumnéluĭ vel Agă, adunându-vĕ la un loc, unde aducênd de faţă, atât pre brutarĭ şi pre măcelarĭ, cum şi pre băcanĭ, să faceţĭ cercetare cu fieş-care dintr'acéstă brésla osebit, şi alegênd şi preţul cel cuviincios, cu care se cade a se face vînḑarea fieş-căruia lucru, acum într'acéstă vreme, să aveţĭ a întocmi prin dréptă chibzuire nartul vînḑăreĭ la tóte acestea, pre care să şi arĕtaţĭ Domnieĭ mele prin anaforale în scris, fără de zăbavă ; şi fiind-că brésla măcelarilor s'aŭ dat de către Domnia mea iarăş asupra Agieĭ, ca să se curgă şi să se urmeze orînduiala aceea ce aŭ fost obicĭnuită din vechime, poruncim Dumitale vel Agă, să-ĭ îndatorescĭ pre toţĭ măcelariĭ politieĭ, ca să-şĭ alégă dintre dênşiĭ Vătaf, pre care să-l orînduescĭ Dumnéta şi să-l îndatorescĭ ca dimpreună cu brésla, să îngrijéscă spre a avea vite din destul pentru tăiat la scaune, ca să nu pătiméscă norodul de lipsa acesteĭ trebuincióse hrane, ci să fie felurimele cărnurilor îndestulate de vite sănătóse şi grase, făcênd vînḑarea întocmaĭ dupĕ nartul ce se va hotărî de către Domnia mea, căcĭ găsindu-se vre-unĭĭ dintr'înşiĭ viclenind cu vre-un chip împotriva porunceĭ nóstre, orĭ-cu lipsă la dramurĭ, orĭ-cu carne bolită şi slabă, seaŭ cu lipsă de neajungere pentru îndestularea politieĭ, cu nicĭ un mijloc nu vor putea scăpa de straşnică urgie şi pedépsa Domnieĭ mele; *tolico pisah gpd.* — 1802, August 11 [1].

Cod. XLVIII, fila 128.

2. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
3. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
4. Veḑĭ documentul în volumul suplement.

Ipsilante. Domnitorul rîndui din noŭ nartul în cercetarea boerilor, carĭ stabilirĕ, în 1805 Martie 21, un noŭ tarif maĭ urcat la un numĕr de articole [1]. La 1806 Februarie, se face alt nart noŭ, maĭ urcat [2].

In 29 Octombrie 1803, Constantin Ipsilante ceruse boerilor să aşeḑe nartul şi pentru tabacĭ şi pentru cavafĭ [3].

Cavafiĭ pămêntenĭ aŭ cerut luĭ Constantin Ipsilante să împedice nisce cavafĭ turcĭ, a vinde marfă în detaliŭ. La acéstă ocasiune cavafiĭ pământenĭ arată cu ce preţ pot vinde eĭ [4].

---

1. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
2. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
3. Pitac din 29 Octombrie 1803, către biv vel Banu Manolache Brâncoveanu, vel Spătar Scarlat Ghica şi vel Postelnic Mavrocordat, vel Vornicul Grigore Brâncoveanu şi biv vel Paharnicul Manolache, orînduiţĭ să aşeḑe, nartul general, le poruncesce a pune nart şi tabacilor şi cavafilor.

Condica XXXVII, fila 3 verso.

4. Eacă actele:

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod

Fiind-că la prigonirea ce aŭ avut cavafiĭ pămêntenĭ de aicĭ cu doĭ Turcĭ cavafĭ de la Târnova, ce aŭ fost adus aicĭ marfă de căvăfie spre vînḑare, care vrênd să vîndă la norod cu mĕrunţişul, nu i-aŭ îngăduit cavafiĭ pămêntenĭ, pricinuind că eĭ aŭ privileghiŭ a nu fi sloboḑĭ alţĭ negustorĭ streinĭ să vîndă marfă cu mărunţişul aicĭ în politie, ci cu preţ cuviincios, să o vîndă cu ridicata la însuşĭ eĭ, şi că nicĭ pot a cumpĕra cu ridicata, fiind-că şi marfa de aicĭ o vînd cu preţ maĭ jos de cât li s'ar cere de către numiţiĭ streinĭ negustorĭ, am poruncit Domnia mea Dumnéluĭ vel Postelnic şi Dumitate vel Agă, ca să se cerceteze cu ce preţ le dă mâna negustorilor turcĭ a vinde marfa ce aŭ adus'o, şi cu ce preţ vînd cavafiĭ de aicĭ asemenea marfă de căvăfie pământéscă, şi ce deosebire este între felul mărfeĭ şi a preţuluĭ unora de către alţiĭ? de unde ne-aŭ venit anaforaoa cuprinḑĕtóre, că la cercetarea ce s'aŭ făcut pentru acésta, înşişĭ cavafiĭ pămêntenĭ aŭ arĕtat, că eĭ marfa pământéscă nu o vînd cu preţ maĭ mult decât ca acésta, adecă ce maĭ jos pre numĕr este arĕtat, însă:

Mâna dintêiŭ

Talerĭ	Banĭ	
3	—	Papucĭ cu meşĭ,
6	6	Părechea de cisme,
—	105	Părechea de târlicĭ,
1	—	Părechea de papucĭ femeescĭ,
2	60	Părechea de imineĭ liochin,
1	90	Părechea de imineĭ negri,
5	—	Părechea de cisme galbene,
6	—	Părechea de cisme negre, făcute de aicĭ, turcescĭ,
5	60	Părechea de cisme roşiĭ.

Mai importante narturi sunt cele ale pâneĭ şi ale carneĭ.

In interesul eftenireĭ pâneĭ, Constantin Ipsilante ordonă, să nu se dee *oim* mai mare la măcinatul făineĭ, de cât *ţeciuială*. Va să ţică Domnitorul impune *nart* şi proprietarilor de morĭ [1].

Mâna a doua

Talerĭ	Banĭ	
2	90	Papucĭ cu meşĭ,
5	60	Părechea cisme liochiĭ,
—	96	Târlicĭ,
2	30	Mineĭ liochin,
1	60	Imineĭ negriĭ,
—	105	Papucĭ femeescĭ,
4	—	Cisme galbene,
5	60	Cismele negre, făcute de aicĭ turcescĭ,
2	30	Imineĭ negriĭ pripiriĭ,
5	—	Cismele roşiĭ.

Mâna a treia.

3	60	Părechea papucĭ cu meşĭ,
5	—	Cismele liochin,
—	90	Târlicĭ,
1	45	Imineĭ negriĭ,
5	—	Cismele negre, făcute de aicĭ turcescĭ
4	60	Cismele Românescĭ de frunte,
2	60	Cismele negre iar Românescĭ de a doua mână,
4	60	Cismele roşiĭ.

Decĭ de vreme ce cavafiĭ aŭ arĕtat, că cu acest preţ vînd eĭ marfa la norod, dupĕ însuşĭ dar a lor arĕtare, am întărit şi Domnia mea nartul acesta. cu hotărîre, ca cu acest mai sus însem at preţ să vîndă fie-care felurime a mărfiĭ de căvăfie pământéscă; pentru care s'aŭ şi dat porunca Domnieĭ mele, atât prin buiurdizmă la mai sus numita anafora, cât şi printr'acest deosebit pitac al nostru, ţi se porunceşce ca scoţênd copie de pre acest nart, să se lipéscă în târg la treĭ-patru locurĭ, unde sunt prăvăliile cavafilor, spre a se vedea de către toţĭ ceĭ ce aŭ trebuinţă de cumpĕrăt, ca să scie fieşce care cu ce preţ are să cumpere orĭ ce lucru de căvăfie, îngrijind Dumnéta, ca nu cumvaş să facă cavafiĭ vînzarea cu preţ mai sus decât acesta ce este hotărît de Domnia mea, nicĭ să facă înşelăciune norodului cu a vinde marfa cea de a trea mână cu preţul celeĭ de a doua mână şi cea de a doua mână cu preţul celeĭ de frunte, căcĭ, verĭ carĭ din cavafĭ se va găsi învinovăţit la o urmare ca acésta, orĭ a vinde cu preţ mai sus, seaŭ a face înşelăciune, cum s'aŭ ţis, să scie cu hotărîre, că străşnică pedépsă are a cerca de la Domnia mea. tolico pisah gpd.—1805, Martie 30.

Cod. XLIX, fila 214.

1. Veţĭ documentul în volumul suplement.

Dăm în note diverse acte relative la preţul fixat pentru vinderea pânei în 1803—1806 [1]. La 1804 pânea urma să se vîndă 100 dramurĭ la o para, adecă pre 4 parale ocaoa [2].

Atragem atenţiunea asupra unuĭ pitac adresat ispravnicilor de Buzĕŭ, din Maiŭ 1806, în care le impută, că, urmărind propriele lor interese, cumpĕraţĭ se vede de brutarĭ, ĭĭ toleră să facă pânea mică, rea şi mult maĭ scumpă de cât la Bucurescĭ. Vodă scrie că este încredinţat, că acésta provine «numaĭ din lăcomia interesuluĭ şi matrapazlîcul vostru *măgarilor*!» [3].

*

Creḑênd că fabricaţiunea de simiţĭ şi covrigĭ, împuţinéză făina pentru pâne, Constantin Ipsilante, la 13 Octombrie 1803, ordonă luĭ Aga: «că de astă ḑĭ înainte să poprésscă şi să închiḑă tóte simigiriile din Bucurescĭ, a nu maĭ lucra covrigĭ şi simit până în primăveară şi orĭ câtă zaherea şi făină vor avea orĭ să facă pâne, seaŭ să o vînḑă la brutarĭ [4]».

In 14 Ianuarie Domnitorul ridică acéstă proibiţiune cu următorul pitac:

«Cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ mele, Dumnéta vel Aga, fiind-că acuma a venit şi vine cu îndestulare zahereaoa cea trebuinciósă politieĭ, poruncim, ca să fie sloboḑĭ jăluitoriĭ simigiĭ a'şĭ lucra meşteşugul simigirieĭ şi a'şĭ face alişverişul lor nepopriţĭ şi Dumnéta se le deschiḑĭ prăvăliile».—1804, Ianuarie 14 [5].

Nartul cărneĭ. Încă în Decembrie, 1802 Constantiu Ipsilante provocă facerea nartuluĭ de vînḑare a carneĭ. Boeriĭ la 7 Noembrie 1802, cer luĭ Vodă permisiune se facă *cisniŭ*, ca să pótă fixa pe dreptate nartul carneĭ. Până atunci însă eĭ găsesc, că e drept ca în post măcelariĭ se vînḑă maĭ scump carnea, cu o para maĭ mult decât în ḑilele de

1. S'aŭ făcut pitac la Agă, ca acum îndată să facă o catagrafie de câtă zaherea se află în păr pre la brutarĭ, cum şi pre la morĭ şi a căruia brutar anume şi să arate Mărieĭ sale prin catastih.—1803, Decembrie 13.

Cod. XLIX, fila 129.

2. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
3. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
4. Cod. XLIX, fila 29.
5. Cod XXXVII, fila 29. verso.

dulce. Domnitorul fixéză la 9 Decembrie 1802, preţul carneĭ, pre ţilele de dulce, aşia:

Oca carne de óie 6 parale.

Oca carne de vacă 4 parale.

In posturĭ câte 1 para maĭ mult[1].

Numaĭ în 1804, desvoltă Constantin Ipsilante o maĭ mare energie faţă cu măcelarĭĭ. La 9 Februarie adresă pitac la Dumnélui vel Agă, pentru Iova şi Dinu măcelarĭ, carĭ împotriva nizamuluĭ şi straşnicilor poruncĭ, Iova adecă dupĕ ce s'aŭ cutezat a vinde la scaunul de carne, o carne fórte próstă şi slabă, atât a în cât nu este de a o mânca cinevaş, fiind mortăciune şi lipsă la dramurĭ, cum şi Dinul asemenea, încă şi câte parale nouĕ ocaoa împotriva nartuluĭ, să'ĭ bată pre amêndouĭ cu câte 300 toiege la tălpĭ înaintea scaunelor lor de carne şi apoĭ să'ĭ trimită la ocne[2].

Cam începuse a cădea în desuetudine regula de a nu se tăié carne decât la hotărîte, cunoscute şi privilegiate scaune. In mahalale se tăia carne, de ómenĭ neavênd acest drept. La 27 Aprilie 1803, Constantin Ipsilante dă ordin să se oprésc asemenea tăierĭ de carne pre la mahalale[3].

Vĕţênd Domnitorul că nu se putea curma abuzul măcelarilor, hotărĭ ca să se iae trunchiurile în regie şi să taie carne şi să o vîndă în regie. Acéstă încercare nu isbuti. Din actul domnesc, de la 10 August 1803, se vede, că Epistatul carneĭ nu numaĭ avea un dificit de 51.000 talerĭ, dar încă *dete carne próstă şi slabă*. Vodă rîndui altă Epistăsie «*alţĭ boerĭ memorĭ*». Dar şi aceştia dupĕ puţine ţile raportară Domnitoruluĭ, că ese trébă cu pagubă şi că eĭ îşĭ cer dimisiunea. Fiind-că nicĭ din măcelarĭ n'aŭ primit să taie eĭ carne cu preţul nartuluĭ, Domnitorul provócă Divanul să reguleze cestiunea cărneĭ, că el nu se scie obligat a cheltui banĭĭ sĕĭ pentru îndestularea publică[4].

Divanul propune menţinerea monopoluluĭ cărneĭ şi administraţiunea *scaunelor* prin o *epistăsie a cărneĭ*, dar ridică preţul carneĭ, asigurând Epistăsieĭ unele scutirĭ şi privilegiĭ. Curiósă este condiţiunea ce 'şĭ pune însuşĭ Domnul, că Becerul Curţeĭ să fie dator a plăti carnea luată de la scaun pentru palat, în fie-ce lună, şi la din contră Epistăsia să nu maĭ acorde credit[5]!

1. Veţĭ documentul în volumul suplement.
2. Cod. XLIX, fila 144.
3. Veţĭ documentul în volumul suplement.
4. Veţĭ documentul în volumul suplement.
5. Veţĭ documentul în volumul suplement.

Epistăsia se dedea în întreprindere, deci era o speculă Domnească, deacă nu şi boerésca [1].

Intru nimic nu s'a folosit din acéstă Epistăsie sĕrăcimea, căci nu vedem scăděndu-se preţul cărneĭ.

Epistăsia se menţine în 1805 şi Epistat al vînděreĭ cărneĭ este fostul mare Ban Constantin Ghica. Preţul ocaleĭ de carne de vacă se ridică de la 6 parale la 8, cea de miel şi de óie de la 7 parale la 10, cu tóte privilegiile şi scutirile acordate Epistăsieĭ [2].

In 1806 Februarie 24, Domnitorul ordonă Mitropolituluĭ şi Divanuluĭ se grăbéscă a regula noua Epistăsie pre anul curent fiind-că a împlinit anul boerul Ghica [3].

De vînděrea carneĭ şi în judeţe îngrij a Domnitorul. Odată întrébă pre ispravniciĭ de la Buzeŭ : care este nizamul şi nartul dupĕ care se vinde carnea şi pânea în acel oraş [4]. ?

Asemenea către ispravniciĭ de Argeş trimite Domnitorul carte legată pentru a le spune, că nu le încuviinţéză ca să se înfiinţeze şi acolo epistăsie de vînděrea cărneĭ. In contra înfiinţăreĭ acesteĭ Epistăsiĭ aŭ reclamat vechiĭ măcelarĭ din Argeş şi Domnitorul, măcar că la Bucuresci găsesce bună Epistăsia, nu o primesce şi la Argeş şi ďice, ca să se lase vechiul măcelar de a vinde carnea, însă dupĕ anumit nart [5].

Nu vom stărui asupra narturilor pentru vînděrea [6]. lemnelor aduse în oraş de către ţĕranĭ. Dăm în volumul suplement nartul de la 1803 August 13 şi acel de la 22 August [7]. Aceste narturĭ facca locuitoriĭ să n'aducă lemne în oraş, aşa că într'un act domnesc, la 10 August, Domnitorul ďice: «şi înşine în câte-va rênduri am fost fără de lemnele cele trebuincióse» [8]. De aceea la 27 Septembrie 1803, Constantin Ipsilante ordonă Spătaruluĭ şi Agăĭ, să lase vînděrea de lemne slobodă, fără nart la buna învoire a vîndětorului cu cumpĕrătorul [9].

In Octombrie 25, anul 1803, boeriĭ cer reînfiinţarea de nart la lemnele de foc, ďicênd că nu aşeďarea de nart a fost causa nevenireĭ la obor de ţĕranĭ cu lemne, ci timpul rĕŭ, ploios, drumurile grele [10]. «Deci

1. Veďĭ documentul în volumul suplement.
2. Veďĭ documentul în volumul suplement.
3. Veďĭ documentul în volumul suplement.
4. Veďĭ documentul în volumul suplement.
5. Veďĭ documentul în volumul suplement.
6. Veďĭ documentul în volumul suplement.
7. Veďĭ documentul în volumul suplement.
8. Veďĭ documentul în volumul suplement.
9. Veďĭ documentul în volumul suplement.
10. Veďĭ documentul în volumul suplement.

nu reînființarea de nart a oprit pre țărani în August se aducă lemne, ci lipsa de vreme, fiind atunci slótă și ploi, culesul de vii, culesul de porumb, strînsul altor bucate. Dar acum vedem că țăranii s'aŭ obrăsnicit cu totul și iaŭ pe lemne un preț fórte nesuferit, că lemnele cele gróse dupĕ ce fac dintr'un car douĕ, vînd carul și până la taleri 8; cum și cele subțiri, cari se vindea mai înainte 20, 30 de parale, acum fac 2 care și vînd cel puțin carul taleri 4 și când acum urmézĕ acest fel, cu cât mai vêrtos în vremea ierneĭ? atunci vĕdut lucru este, că póte să ajungă carul și până la taleri 20, pricinuindu-se o mare lipsă și scumpete..., care nici odată nu s'a mai pomenit. Pentru că tot-d'a-una la toți luminații Domni aŭ avut lemnele nart, nefiind slobodi de capul lor a vinde cum vor vrea..., fiind sciută *adicrisia* lor... și nemernicia cu care s'aŭ arĕtat în fapte, dupĕ ce li s'aŭ făcut de către Măria sa și multă *musaadea*, rînduindu-se să dee vamă fórte ușóră».

Boerii cer impunerea nartului. Boerii adaog, să fie la fie-ce barieră câte un boernaș, care să însemneze pre jug cu cridă prețul carului de lemne ce intră în oraș.—1803, Octombrie 25.

Boerii iscăliți:

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ, Dumitrache Ban, vel Spătar Ghica, vel Ban Crețulescu, vel Logofĕt Isaac Ralet, vel Logofĕt Știrbeiŭ, Grigore Brâncoveanu, vel Logofĕt Crețulescu.

Nu numai lemnele de foc sunt supuse nartului, ci și cele de cherestele, la 14 Septembrie 1804. Acest nart era o necesitate, în urma cutremurului, care ruinând multe case, ocasionasă scumpirea materialului de construcțiuni [1]. Necesitatea reconstruireĭ și a caselor din Craiova, aduce fixarea de nart la materialul de construcțiuni și pentru Craiova [2].

Nartul seului, al luminărilor de seŭ [3] (între 25 până la 28 parale ocaoa), nartul luminărilor de ceară roșie prefăcut în monopol pre seama Domnieĭ, le dăm în note [4].

Obiceiul de a se aduna și din județe seul la Bucurescĭ aŭ ocasionat reclamațiuni din partea unor județe. Așa în 1804, Ianuarie, aŭ reclamat orășenii din Pitesci, că s'a luat seul de la luminărarii de acolo și aŭ rĕmas orașul fără luminări. Domnitorul nu aprobă reclamațiunea Piteștenilor [5].

1. Vedĭ documentele din volumul suplement.
2. Vedĭ documentele din volumul suplement.
3. Vedĭ documentele din volumul suplement.
4. Vedĭ documentele din volumul suplement.
5. Vedĭ documentele din volumul suplement.

Obligaţiunea surecciilor şi a măcelarilor de a da seŭ la fabricanţiĭ de lumînărĭ, cu preţ hotărît, să menţine şi sub Constantin Ipsilante [1].

Pescele încă se vinde cu nart, stabilit în Maiŭ, 1803 [2].

Grădinarii dobîndesc, în Maĭ 1803, întărirea privilegiuluĭ dobândit de dênşiĭ, de la Domnitorul Caragea, în Maiŭ 1782, de a nu avea nart pentru vînzarea verdeţurilor [3].

Untul se va vinde dupĕ nartul de la Maiŭ 1803, cu câte 14 parale ocaoa [4].

Ca mĕsurĭ interesând comerciul, maĭ reamintim pre cele următóre :

a) Fabricaţiunea de bragă este tot monopol în favórea numaĭ a 20 de bragagiĭ, carĭ se obligă a da un ajutor anual în profitul epitropieĭ obşteşcĭ [5].

b) Regulamentarea vînzăreĭ de săricică şi şoriceóică, de iarbă de puşcă, fişicurĭ şi glónţe, există şi sub Constantin Ipsilante [6].

c) Importante sunt actele relative la precupeţĭ. Un precupeţ anume Grigore vinde un articol cu preţ maĭ mare decât nartul şi este osîndit pentru acésta, nu maĭ puţin decât la ocnă. La 27 Martie 1803, Domnitorul scóte din ocnă, la rugămintea mameĭ, pre osînditul precupeţ [7].

In Martie 1803, Domnitorul dă pitac, ca precupeţiĭ să nu pótă eşi înaintea carelor şi prin judeţe să cumpere marfă, înainte de ce ea să fie adusă la oraş [8].

La 30 Septembrie 1803, Domnitorul repetă dispositiunea, oprind pre precupeţĭ de a întêmpina pre ţĕranĭ să cumpere marfa, apoĭ s'o precupeţéscă [9].

In Noembrie 1803, Domnitorul face o concesiune precupeţilor, recunoscênd necesitatea de eĭ, căcĭ eĭ vînd obiectele de îndestulare publică în cursul sĕptĕmâneĭ când nu este şi de târg, totuşĭ Domnitorul cere ca numĕrul precupeţilor să fie redus [10].

---

1. Veţĭ documentele din volumul suplement.
2. Veţĭ documentele din volumul suplement.
3. Veţĭ documentele din volumul suplement.
4. Veţĭ documentele din volumul suplement.
5. Veţĭ documentele din volumul suplement.
6. Veţĭ documentele din volumul suplement.
7. Veţĭ documentele din volumul suplement.
8. Veţĭ documentele din volumul suplement.
9. Veţĭ documentele din volumul suplement
10. Veţĭ documentele din volumul suplement.

La 13 Decembrie 1803, Domnitorul reînnoesce porunca către Agă în contra precupeţilor [1].

După propunerea Domnitoruluĭ de a se tolera precupeţiĭ însă în numĕr redus, boerii Divaniţĭ admit, ca acest numĕr se fie de 40 şi să se organiseze în *rufet*, ca şi alte corporaţiunĭ. Domnitorul să le acorde hrisov de organisare, indicând marginele în care îşĭ pot face comerciul. Aga este însărcinat cu alegerea celor 40 membri aĭ rufetuluĭ. Minunat câştig pentru Aga, căcĭ bieţiĭ negustoraşĭ plătesc mită luĭ Aga, ca să-ĭ bage pre dênşiĭ în rufet!

Intre privilegiile nouluĭ rufet este unul fórte important: eĭ capĕtă dreptul de a âmbla dupĕ marfă prin judeţe şi de a fi preferiţĭ negu-ţĕtorilor turcĭ la cumpĕraturĭ [2].

Cu tótă acéstă concesiune făcută, precupeţiĭ tot n'aŭ voie se iasă pre la marginea Bucurescilor înaintea ţĕranilor, ca se le cumpere marfa [3].

In definitiv afacerea precupeţilor este regulată prin hrisovul ce-l acordă Constantin Ipsilante în 12 Iunie 1805. Prin acest hrisov se organiséză deplin brésla precupeţilor. Hrisovul dispune, ca precupeţiĭ se fie rĕspândiţĭ cu prăvăliile lor prin oraş, în numĕr numaĭ de 40. Dintre acestia 12 vor avea prăvălii pre la mahalale, 4 în Târgul Cucului şi câte 6 în fie-care din cele 4 poduri marĭ.

Asupra bresleĭ se alege un Vĕtaf de precupeţĭ. Alegerea n'o fac însă breslaşiĭ. Cele-l-alte dispositiunĭ se pot vedea în hrisovul ce'l dăm în notă [4].

d) Infiintărĭ de târgurĭ orĭ reîntăririĭ de hrisóve pentru înfiinţărĭ de târgurĭ încă avem maĭ multe sub domnia luĭ Constantin Ipsilante.

Să cităm câte-va din actele relative:

La 13 Ianuarie 1803, Constantin Ipsilante recunósce boerului Constantin Ştirbeĭ dreptul de târg, Vinerea, la moşia sa Breaza, din Dâmboviţa [5].

La 5 Octombrie 1803, Domnitorul aprobă înfiinţarea de târg la Băltenĭ, moşia mŏnăstireĭ Radu-Vodă [6].

In 18 Februarie 1805, încuviinţézĕ facerea de târg pre moşia Găgeniĭ din Sĕcuenĭ, a boerului Nicolae Brâncoveanul [7].

---

1. Veţĭ documentele din volumul suplement.
2. Veţĭ documentele din volumul suplement.
3. Veţĭ documentele din volumul suplement.
4. Veţĭ documentele din volumul suplement.
5. Veţĭ documentele din volumul suplement.
6. Veţĭ documentele din volumul suplement.
7. Veţĭ documentele din volumul suplement.

La 21 Noembre 1803, se mută târgul de la Tărtăşescĭ, al Postelniculuĭ Bujoreanu [1].

In 8 Decembre 1803, se reînnoesce hrisovul de învoire al târguluĭ de pre moşia Frăsinetul, a boeruluĭ Nicolae Brâncoveanul [2].

Cu referinţă la drepturile proprietarilor de bâlciurĭ şi târgurĭ, dăm în volumul supl. o serie de acte. Domnitorul are ocasiune de a interveni între proprietarĭ, locuitorĭ şi vameşĭ. Aşa, buzoeniĭ reclamă contra existenţeĭ târguluĭ din valea Tinculuĭ. Cel puţin eĭ vor ca târgul de acolo să nu dure de cât de la 20 Septembre până la 20 Octombrie, căcĭ altmintrelea se aduce pagubă neguţătorilor din Buzĕŭ [3].

La 6 Septembre 1803, Domnitorul opresce pre vameşĭ de a preleva taxe la târgul din Drăgăşanĭ, din judeţul Vâlcea, fiind-că venitul acestuĭ târg este lăsat Episcopieĭ de Rômnic [4].

Prin pitacul din Decembre 1802, Domnitorul recunósce boeruluĭ marele Logofĕt de obiceiurĭ Constantin Ştirbeĭ, dreptul de a lua câte o para de loc la Obor, fiind-că acesta se ţine pre moşia Fundenĭ a ţisuluĭ boer [5].

In 1804, Februarie, Ştirbeĭ e obligat să îngrădéscă oborul. Se rînduesc panduri pentru pază în interesul vămeĭ şi al siguranţeĭ publice [6].

In Decembre 1803, prin zapis de bună înţelegere, se reguléză drepturile reciproce ale proprietaruluĭ târguluĭ Urziceni şi ale locuitorilor din acel târguşor [7].

Cu referinţă la abusul vameşilor de la Obor şi la conflictele locuitorilor cu eĭ, dăm în notă unele acte [8]. Domnitorul fixéză cu acéstă ocasiune diverse taxe la carĭ aŭ drept vameşiĭ. Între altele hotărésce

1. Veţĭ documentele din volumul suplement.
2. Veţĭ documentele din volumul suplement.
3. Veţĭ documentele din volumul suplement.
4. Veţĭ documentele din volumul suplement.
5. Veţĭ documentele din volumul suplement.
6. Vameşiĭ oboruluĭ, cer ca proprietarul de la obor, biv vel Logofĕtul Ştirbeĭ, să drégă îngrăditura Oboruluĭ. Domnitorul ordonă acésta şi adaogă «de altă parte poruncim Dumitale vel Serdar, Epistatule al pandurilor, să aĭbĭ a orîndui 10 panduri cu stegariŭ seaŭ cu Ciauşul lor, ca să fie de pază la obor în ţilele de târg, spre a nu se face vînzĕrĭ printr'ascuns, păgubitóre de dreptul vămeĭ, carĭ panduri să fie cu şederea şi locuinţa lor acolo în partea loculuĭ, tot-d'a-una nelipsit şi pre fie-care lună o dată să 'ĭ chemĭ şi să orînduescĭ pre alţiĭ în loc».—1804, Februarie 8.

Cod. XXXVII, fila 41 verso.

7. Veţĭ documentele din volumul suplement.
8. Veţĭ documentele din volumul suplement.

accisele de la carele cu fên şi de la fênul cumpĕrat de hangiiĭ din Bucurescĭ.

Vameşiĭ Craioveĭ, cer să se facă târgul de afară de două orĭ pre sĕptămână, Marţia şi Vinerea, precum se urmézĕ şi la Bucurescĭ. Domnitorul ordonă luĭ biv vel Hatmanul Costache Gherache şi boerilor divaniţĭ, ca să dee voïe pentru asemenea obor, «iar de este vre-o altă óre-care pricină împotrivă, să însciinţaţĭ Domnieĭ mele» — 1804 Ianuarie în 14 [1].

Proprietariĭ de moşiĭ găsiseră cu cale să preleveze de tótă vita ce trecea pre moşia lor în ducere la oborul din Bucurescĭ, câte o para de fie-care. Domnitorul adreséză pitac către fostul marele Ban, Epistat al logofeţiilor, un pitac în care opresce asemenea dare nouă. Eată coprinderea acestuĭ important pitac:

«De vreme ce până acum la acest târg nicĭ odată acéstă dare nu s'a maĭ urmat, nicĭ se urmézĕ acésta de obşte la tóte obórele târgurilor din tótă ţeara, nu este dar cu cale cererea acésta, pentru că în urmă pot să facă asemenea cerere şi alţĭ stăpânĭ de moşiĭ pre care sunt târgurĭ cu obóre, unde nefiind obiceiŭ de a se da para de vită, nu se cade să facem ast-fel de *neotesmosurĭ* obştescĭ, cu supunere de dărĭ ce nu aŭ fost obişnuite până acum, iar pentru cuvîntul ce ni se arată, că acele vite ce vin la târg calcă pămêntul moşieĭ jăluitoruluĭ, acest cuvînt nu póte fi primit la dreptate, fiind sciut lucru, că plecând locuitorul cu vita s'o aducă la târg, calcă preste multe moşiĭ până să intre în obor, căcĭ, că nu este cu putinţă a veni vita prin văzduh, ci trebue să vie călcând pre pămênt şi cu acest cuvînt dar urmézĕ se îndatorim pre ţĕran, ca verĭ pre câte moşiĭ va călca vita, se dee la toţĭ câte o para, iar maĭ vêrtos că jăluitorul are îndestule folosurĭ carĭ curg şi se pricinuesc luĭ numaĭ şi numaĭ din adunarea locuitorilor ce vin cu acele vite şi cu alte lucrurĭ de vînzare la târg, adecă alişverişul vînzăreĭ vinuluĭ, i a rachiuluĭ şi chirieĭ de la prăvăliĭ; drept aceea nedréptă fiind cererea acésta, nu este primită Domnieĭ mele; iar pentru chiria oboruluĭ, fiind-că şi la alte târgurĭ câte obóre se fac de însuşĭ stăpânul moşieĭ cu cheltuiala sa, plătesc vameşiĭ chiria cea cuviincióşă şi de vreme ce jăluitorul voïesce se facă oborul cu cheltuiala sa, poruncim dar să'ĭ facĭ Dumnéta simfonie cu Vameşul, spre a'ĭ plăti o cuviincióşă chirie.—1804, Martie 11 [2].

Bâlciurile eraŭ sub privegherea administraţiuneĭ judetuluĭ respectiv; cu tóte acestea la bâlciurĭ maĭ marĭ Domnitorul trimetea pentru

1. Cod. XXXVII, fila 31.
2. Cod. XXXVII, fila 60 verso.

siguranța comercianților și a agricultorilor, în timpul bâlciului, câte un Buluc-başa, cu mai mulți neferi [1].

In interesul sănătății publice, Domnitorul a suprimat, în Iunie 1803, târgul Drăgaicei de la Buzău, fiind amenințare de ciumă preste Dunăre [2].

e) Dificultățile comerciului provin și din causa falimentelor. Dintre falimentele întêmplate sub Domnia lui Constantin Ipsilante vom cita pre al lui Anton Borelli, sudit francez [3]. Mai adese negustătorii români pământeni perdeau prin falimentele supușilor străini.

Menziluri și mijlóce de comunicațiune.

Ca mijlóce de comunicațiune pentru comerciu, nu se pot considera postele seau menzilurile statului, ci tot numai arabagiii. Aceștia erau constituiți în rufet în Bucuresci, având în frunte pre un Vătaf, sub privegherea marelui Spătar, care primesce de la el un anumit havaet. Constantin Ipsilante înființéză deosebit vătaf, de harabagii și la Focșani, dar acéstă vatășie este înființată spre a servi de venit boerului Visternic Filipescu, precum se póte vedea în hrisovul ce dobândesce acest boer, la 22 August, 1805 [4].

Incă din primul moment al sosirei în Bucuresci, Domnitorul rînduesce boeri inspectori, ca se cerceteze starea menzilurilor, mai cu sémă din Oltenia [5].

De puțin folos, repet, pentru comerciu sunt menzilurile; ele servesc mai mult pentru personagiele oficiale și călătorii străini.

In Cod. XXXVII, fila 4, se póte constata, că postele sunt ținute pre séma Domniei, în anul 1803.

---

1. Vedi documentele din volumul suplement.
2. Vedi documentele din volumul suplement.
3. Vedi documentele din volumul suplement.
4. Vedi documentele din volumul suplement.

5. *Ceĭ ce s'au orînduit cercetători la . . . . . cu Serdar Scarlat Cerchez de aicĭ din Bucuresci, până la Focșani, de la Focșani la Chichiresci, de acolo la Podu Chitului și de acolo la Luchesci, 16 poste numite în carte.*

Mihalache Negre de la Prisăceni până la Orevița și Ialomița, iar de la Calafat și Cerneți înapoi până în Bucuresci, 19 poște numite în carte; Constantin Proin-baș-buluc-baș de la Bolintin până la Podul Vălenilor, și de la Podul Vălenilor până în Bucuresci, 9 poște numite în carte: Ienache Caftangiu de la Copăceni până la Peatra i Peretul și de acolo iar până în Bucuresci, 9 poște numite în carte.

CAP. XXXVII

Edilitate

Ne remâne acum să cercetăm şi actele privitóre la edilitate sub domnia luĭ Constantin Ipsilante, între aniĭ 1802 şi 1806.

Prima preocupaţiune a nouluĭ Domn a trebuit negreşit să fie luarea socotelelor Epitropieĭ, maĭ cu sémă cu referinţă la veniturile şi cheltuelile podurilor. Cu acéstă afacere Constantin Ipsilante a însărcinat, la 18 Septembrie 1805, pre boeriĭ: fostul mare Ban Dumitrache Ghica, marele Vornic Golescu şi marele Vornic Grigore Brâncoveanu [1].

In 14 Ianuarie 1804, comisiunea socotelelor cere Domnitoruluĭ poruncă să se împlinéscă nisce remăşiţe datorite caseĭ podurilor, ceea-ce Domnitorul aprobă [2].

Epitropiĭ şi comisiunea socotelelor vĕdênd deficitul caseĭ pentru pavele, propun să se monopoliseze fabricaţiunea cărămiḑilor şi a olăriilor din 12 judeţe. Domnitorul nu aprobă întinderea acesteĭ dărĭ afară din ţeară, ci numaĭ de la cărămiḑele şi olanele ce intră în Bucurescĭ, fiind-că carele încărcate cu asemenea materiale strică pavelele [3].

Pre anul 1803 s'a arendat între veniturile Epitropieĭ podurilor şi acel de la cărămiḑĭ, olane şi nisip

Intreprinḑĕtorul acestuĭ din urmă venit a eşit dator.

Pre anul 1804, Domnitorul ordonă a se licita de a doua óră acest venit, rĕmênând vechiul cumpĕrător obligat a plăti diferinţa [4].

Nescarĭ măsurĭ esenţiale cu referinţă la organisarea Epitropieĭ obştirilor nu am putut afla în cursul Domnieĭ luĭ Constantin Ipsilante. Numeróse sunt însă actele interesând oraşul Bucurescĭ şi câte-va oraşe principale din ţeară.

Hotarele Bucurescilor.

Intrebarea mărginireĭ oraşuluĭ de a se prea întinde, am vĕḑut'o agitată în decursul secoluluĭ al XVIII şi am adus cu referinţă la acéstă chestiune numeróse documente. Sub Constantin Ipsilante iar s'a agitat acéstă întrebare. In anul 1805, printr'un pitac al sĕŭ către

1. Veḑĭ documentul din volumul suplement.
2. Veḑĭ documentul din volumul suplement.
3. Veḑĭ documentul din volumul suplement.
4. Veḑĭ documentul din volumul suplement.

Agă şi către Vornicul politieĭ şi de sigur şi către Spătarul (acest pitac din urmă nu 'l posedem), Constantin Ipsilante ordonă, pentru patru motive, să nu maĭ fie liber de a se maĭ întinde oraşul preste hotarele ce i s'aŭ pus [1].

---

1. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod*

Cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor Domnieĭ mele, Dumnéta biv vel Bane, Epistat al spătărieĭ şi Dumnéta vel Vornic al politieĭ, fiind-că locuitoriĭ politieĭ Bucurescilor nu contenesc a se întinde cu îngrădirĭ şi faceră de case noue pre marginile politieĭ. nicĭ încetéză cu adăogare şi facere de binale noue unele lângă altele în locurĭ virane, şi fiind-că întinderea şi lăţimea politieĭ despre tóte marginile, cum şi îndesimea binalelor ce se fac înlăuntrul politieĭ acesteia privesc spre un sfârşit pricinuitor de multă vătĕmare şi de mare rĕŭ al obşteĭ; *întâiŭ* căcĭ podurile politieĭ aŭ să catandiséscă la o mare discolie şi . . . . cu totul la neputinţă de a se maĭ economisi facerea lor, în vreme ce este vĕḑut de faţă mulţimea miilor de copacĭ carĭ se taĭe pentru podinile ce intră la atâta lungime a podurilor politieĭ; *al doilea*, ca din pricina adeselor tăĭerĭ ce se fac la păduri pentru implinirea podinilor fórte s'aŭ rărit pădurile, s'aŭ împuţinat şi s'aŭ depărtat, atâta încât pentru discolia depărtăreĭ aducereĭ lemnelor ce suat trebuincióse pentru foc, sunt siliţĭ ţĕraniĭ a cere preţurĭ grele şi nesuferite; *al treilea*, că pentru înmulţirea norodului ce aŭ căşunat năvălind toţĭ a 'şĭ face case de locuinţă aicĭ în politie, vine vremea de nu se maĭ pot proftacsi spre ajungere, nicĭ cu zaherele de hrană, nicĭ cu lemne de foc; şi *al patrulea*, că lăţimea politieĭ şi multa desime a binalelor eĭ maĭ pricinuesc şi alte doue maĭ rele, adecă bóle necontenit, fiind-că aerul nu 'şĭ póte avea înlesnirea lucrărieĭ sale şi ianganurĭ de marĭ pagube, nefiind pieţe, seaŭ nescaĭ-va locurĭ deschise unde să pótă găsi aralâc spre întêmpinare de a nu se întinde focul înainte, care aceste tóte fiind fórte cunoscute şi celor de maĭ înaintea nóstră fraţĭ Domnĭ, cu bună chibzuire aŭ pus semn de hotar la tot ocolul politieĭ de a nu fi slobod nimenea de a se maĭ întinde şi a eşi afară din acele hotare, cu îngrădirĭ şi cu faceră de binale, de care lăţime şi întindere ce s'aŭ făcut în urmă, cu eşirea afară din cuprinsul acelor hotare, avem Domnia mea a face înparte osebit schepsis pentru acésta, iar pentru a conteni îndesimea binalelor în lăuntrul politieĭ, de acésta poruncim Dumnévóstră, ca prin preoţiĭ de pre la tóte bisericile să se cetéscă în auḑul tuturor acéstă Domnésca nóstră poruncă, pentru care se dă în scire şi se publicuesce la toţĭ de obşte orăşeniĭ politieĭ, ca să le fie sciut, că de acum înainte verĭ-ce fel de stare de om va fi, nimenea nu maĭ este slobod a maĭ face binale în locurĭ virane, care până acum aŭ fost slobode, ci verĭ-cine va avea trebuinţă de a face bina nouă în loc deschis, să fie dator a veni la Dumnévóstră, ca să facă arĕtare, şi Dumnévóstră făcênd cercetare acolo la faţa locului, ca să vĕ pliroforisiţĭ de are cu adevĕrat trebuinţă a face bina nouă, de nu este de vre-o vătĕmare dupĕ starea locului şi dupĕ a altor binale ce vor fi pre împrejur, să arĕtaţĭ Domnieĭ mele prin anafora, ca prin în scris porunca nóstră de sloboḑenie, aşa să pótă face acea bina, iar verĭ-cine de acum înainte, nu va urma întocmaĭ dupĕ porunca şi nizamul

Domnitorul întinde mĕsura de prohibiţiune de construcţiune noue şi la locurile virane din oraş, ca să se evite trebuinţa de facere de pavele. Cine va avea să construie o casă într'un loc viran, să ceară prealabil voie de la poliţie. Aga să cerceteze de este cu adevĕrat trebuinţă de o casă nouă, de nu este vre-o vătĕmare din acéstă construcţiune dupĕ starea locului şi dupĕ binalele ce sunt prin prejur? şi resultatul cercetăreĭ să'l supună apoĭ Domnitoruluĭ cu raport, căcĭ numaĭ cu învoirea anume a Domnitoruluĭ se va putea construi o casă nouă.

In 12 August 1805, constatăm existenţa uneĭ comisiunĭ însărcinată cu cercetarea celor ce aŭ case afară din hotarele oraşuluĭ. Comisiunea avea obligaţiunea numaĭ de cât să facă o catagrafie de casele de acéstă categorie, indicând şi felul caseĭ, cum şi categoria socială a proprietaruluĭ eĭ.

Se pare însă ca comisiunea găsesce mijloc de a face parale şi din acéstă însărcinare, căcĭ amenință pre proprietariĭ de case să-le dĕrîme deacă nu vor plăti *ruşfet*. Insuşĭ Domnitorul observă acéstă practică a comisiuneĭ, de şi dênsul se mărginesce a crede, că ómeniĭ comisiuneĭ nu fac asemenea abuzurĭ.

Nu avem documente din carĭ se conchidem că dorinţa Domnitoruluĭ a căpĕtat realitate şi că Bucurescilor s'a pus definitivul hotar [1].

Bucurescĭĭ aŭ suferit un mare incendiŭ în 28 August 1804 [2].

Dionisie Fotino spune, că incendiul a isbucnit la apusul sóreluĭ de la o spiţărie; dintr'o clae de fên ce avea în curte s'a rĕspândit apoĭ focul sub suflarea vêntuluĭ, cu repeţiciune înfricoşată. Focul a ţinut 12 ore... Daunele eraŭ evaluate la 30.000 de pungĭ (15 milióne).

Dupĕ acéstă catrastofă Domnul a pus la cale ca să se zidéscă oraşul din noŭ, cu uliţe maĭ largĭ şi maĭ regulate; dar abia preste un an s'aŭ coperit cu case locurile pustiite de flăcărĭ [3].

Bucurescĭĭ dupĕ incendiŭ.

De abia oraşul începuse a se ridica în urma cutremuruluĭ şi vĕdurăm că un incendiŭ a redus în cenuşe multe case din el. Domnitorul

---

acesta, să scie cu hotărîre, că nu numaĭ se va păgubi de acea bina, fiind-că are a se dĕrîma şi a se sfărîma cu totul, ca să rĕmâe locul limpede, ci încă şi straşnic se va pedepsi. *tolico pisah gospod.*—1805, Iunie 10.
Cod. XLIX, fila 220.

1. Veḑĭ documentul din volumul suplement.

2. Să se scie când aŭ ars tîrgul în luna August 28, la leat 1804, în ḑilele tot ale luĭ Constantin Vodă Ipsilante. *(Veḑĭ „Pe file de Ciaslov" de V. A. Urechiă, 1894).*

3. Dionisie Fotino, tom. II, pagina 217.

găsesce momentul oportun, să convóce Divanul, ca să elaboreze un regulament hotărînd ce fel de construcţiunĭ să se ridice în locul celor arse? cu câte caturĭ şi din ce materiale? Boerĭi divanĭţĭ propun, la 15 Decembrie 1804, anaforaoa cu nizamul *ad-hoc*. Fórte interesant este acest document din respectul istorieĭ Bucurescilor [1].

Cu maĭ multe lunĭ înainte de acest aşeḑĕmînt Constantin Ipsilante se mărginise a da, la 23 Aprilie 1803, numaĭ o simplăporuncă, ca să fie obligaţĭ proprietariĭ să grijască de coşurĭ şi să le repare [2].

In 18 August 1804, Domnitorul repetă ordinea ca nicĭ o construcţiune în Bucurescĭ, să nu se refacă în locul celor arse, ba nicĭ chiar una din noŭ, fie prin târg, fie prin mahalale, decât conform nizamuluĭ dat şi menţionat de noĭ maĭ sus.

Cu privegherea acestuĭ nizam sunt însărcinaţĭ amêndouĭ mariĭ Vornicĭ, avênd sub dênşiĭ pre Meimarbaşa al corporaţiunilor întrunite, a zidarilor, lemnarilor, etc [3].

Dâmboviţa.

Grija de şanţurile făcute de a apĕra Bucurescĭĭ de inundaţiunea Dâmboviţeĭ dă loc la diverse documente, care intereséză istoria oraşuluĭ. La şanţurĭ continuă a priveghia un Epistat, împreună cu o cétă de şănţarĭ.

Nu numaĭ se întreţin şanţurile şi se crează altele noue, dar se daŭ

---

1. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
2. Eacă acest pitac Domnesc:

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod

Dumnéta vel Agă, fiind-că pentru meremetul caselor de obşte, care din cutremur s'aŭ stricat şi altele din vechime, s'aŭ fost dat în destule porunc̆ĭ, ca fiteş-care să şi le drégă, şi încă până acum urmare nu s'aŭ făcut, dupĕ cum ne făcuşĭ arĕtare, de óre-ce însuş de sineşĭ era dator fiteş-carele nesilit a face acésta, pentru ferirea şi de întêmplarea primejdieĭ foculuĭ, iată dar într'adins îţĭ poruncim Dumitale, ca cu acest Domnescul nostru pitac să îndatorescĭ pre toţĭ de obşte, verĭ-cine ar fi, fără deosebire, ca fiteş-carele să'şĭ drégă coşurile caselor, prăvăliilor, bucătăriilor sale, şi nu numaĭ precum poruncim să le facă meremetul cel trebuincios acum când este şi vreme de lucrat, ci şi grijască preste tótă vremea pentru curĕţenia lor, a se curĕţi şi a se mătura, iar care-le nu va face urmare de sineş a le drege, să puĭ Dumnéta ca să le meremetisóscă şi să facĭ apoĭ arĕtare Domnieĭ mele, pentru aceia de împreună cu fóia cheltuelelor şi aşa să urmezĭ negreşit porunca acésta, cu tótă îngrijirea fără de cusur.—1803, August 23.

Cod. XLIX, fila 45—46.

3. Veḑĭ documentele din volumul suplement.

de Domnitor diverse porunci, ca să se împedice aruncarea de gunóie în Dâmboviţă, ceea ce aduce împedicarea cursuluĭ eĭ. In primăveară se dă ordine să taie ghiaţa, maĭ cu sémă pre la podurĭ, pentru ca să se apere acestea de isbirile sloiurilor şi ca nu cum-va prin îngrămădirea sloilor de ghiaţă să se obstrueze gârla şi să se reverse [1].

Pavele.

In note se pot vedea o serie de pitace Domnescĭ dintre aniĭ 1802—1806, relativ la podurile seaŭ pavelele oraşuluĭ. Nicĭ o prefacere de altmintrelea, fie în podire, fie în adunarea de venitурĭ la cutia podurilor, de la Epitropia obstirilor.

Din actele aduse în note, lectorul póte vedea, că trebuinţa pavĕreĭ a început a fi simţită şi de orăşenĭ, aşa că eĭ consideră ca o binefacere ce aduce mântuire sufletuluĭ de a podi vre-o stradă. De aceea aflăm casurĭ când prin testamente creştinii orăşeni dispun să se paveze cutare stradă, pentru pomenirea lor, precum este casul cu testamentul luĭ Panait Gheorghiu, care a dispus pavarea din economia luĭ, a Podului de pământ (veḑi în notă).

Adăogirea veniturilor cutieĭ podurilor se face une-orĭ din amende seaŭ ştrafurĭ, precum se póte vedea din cele întêmplate Serdaruluĭ Gheorghe Deşliu, amendat cu 2000 de leĭ în folosul pavelelor, pentru că a vîndut zaherea la turcĭ pentru exportare, împotriva nizamuluĭ [2].

Tóte aceste silinţe pare că aŭ avut ceva resultat sub Constantin Ipsilante, deacă este să judecăm dupĕ cele ce afirmă boeriĭ din Divan, la 20 Octombrie 1804. Ḑic aceştĭ boerĭ, în anaforaoa lor pentru întocmirea dăjdielor, că podurile politieĭ Bucurescilor, care la buna venire a Măriеĭ tale se aflaŭ într'o stare în cât era aprópe a nu maĭ putea âmbla

1. Veḑĭ documentele din volumul suplement.

2. *Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod.*

Epistaţilor negustorilor ce sunteţĭ orînduiţĭ asupra podurilor marĭ ale politieĭ, fiind-că Gheorghe Deşliu Serdarul, împotriva nizamuluĭ şi a poruncilor ce sunt date, s'a îndrăsnit de a vîndut zaherea la turcĭ Bosneci, ca să o scóţă afară din ţeară, lucru ce este împotriva nizamuluĭ şi a ponturilor Visterieĭ, pentru pedépsa ca la ceĭ ce se cuvine la acest fel de netrebnică urmare şi vinovăţie a luĭ, s'a osîndit cu acéstă hotărîre, ca pre lângă taleri una mie, treapădul şi cheltuiala Mumbaşiruluĭ ce l'a adus, să dee şi alţĭ taleri 2.000, ajutor la facerea podurilor marĭ ale politieĭ Bucurescilor, dar poruncim să aveţĭ a trece aceştĭ banĭ în socotélă la venitul podurilor şi se ţineţĭ acest al nostru Domnesc pitac spre dovadă din ce mânĭ sunt aceştĭ banĭ primiţĭ la casa podurilor şi trecuţĭ în socotélă.—*tolco pisah gpd.*—1803, Aprilie 4.

Cod. XLIX, fila 42.

politia, mulțime de dobitóce omorîndu-se, care sfărmându-se, nu numaĭ locuitorilor țĕranĭ, carĭ veneaŭ dupĕ trebuință aicĭ în politie, ci și înșine noue și tuturor slujbașilor Domnieĭ și aĭ țĕreĭ, acum prin silința și sîrguința Mărieĭ tale s'aŭ făcut și se fac tóte din noŭ [1].

Reaoa stare a stradelor din Bucurescĭ, la sosirea Domnitoruluĭ Constantin Ipsilante, se constată și prin pitacul *Căimăcămieĭ* de la 5 Septembrie 1802, ce dăm în notă [2].

Pentru privegherea podurilor marĭ din capitală, Domnitorul a însărcinat pre lângă Polcovnicul de podarĭ și câțĭ-va neguțĕtorĭ, carĭ pórtă numele de epistațĭ; Epistatul-neguțător a podurilor de sigur este o funcțiune nesalariată.

Despre starea pavelelor din alte orașe nu vedem că Epitropia obștieĭ să se fi interesat. Numaĭ de Craiova se ocupă Domnitorul, fixând veniturile podurilor din acest oraș, precum se vede din actele ce dăm in notă [3].

Bălți și mocirle în Bucurescĭ.

Cu tóte lucrările de pavare continuă în Bucurescĭ să existe băltacurĭ periculóse. Așa, ca să citĕm numaĭ douĕ, există băltacul din Gorganĭ, înlocuit adĭ cu grădina Cișmigiuluĭ. Insușĭ Constantin Ipsilante constată în 19 Iulie 1803, cât de primejdios este acel băltac și pentru viață și pentru sănătate, prin următorul pitac:

Iŵ Constantin Alexandru Ipsilante Voevod

Fiind-că în drumul ce urmĕză de la Gorganĭ la vale este un băltac adânc, și cu noroiŭ fórte mare pre unde într'aceste ḑile întîmplêndu-se și trecerea Domnieĭ mele, am vĕḑut înșine că nu numaĭ pătimesce norodul ce trece pre

---

1. Veḑĭ tesaur de monumente, tom. II, pag. 330.

2. *Noĭ Caimacamiĭ Țĕreĭ Românescĭ*

Dumnĕvóstră epistaților, ce sunteți orînduiți asupra podurilor, fiind-că venirea Mărieĭ sale prea Înălțatuluĭ nostru Domn se apropie și dupĕ obiceiŭ este să-ĭ fie intrarea pe podul Șerban-Vodă, care pod fiind-că se află la multă derĕpănare, vĕ poruncim, ca cu grabă se faceți dregere și să se astupe găurile a nu se întêmpla vre-o primejdie și unde va fi mijloc a se drege cu podinĭ, iară unde nu, să se pue tufă, moloz de fărămătură de cărămidă și alte mijlóce ce veți găsi Dumnĕvóstră maĭ înlesnite, să faceți, ca cu un ceas maĭ înainte să se drégă.—1802, Septembrie 5.

Iosif al Argeșuluĭ, vel Logofĕt Brâncoveanu, vel Vistier Filipescu, Rau Slătineanu.

Cod. XLVIII, fila 141.

3. Veḑĭ documentul în volumul suplement.

acolo nevoĭe şi necazurĭ, şi li se face mare zătignire, încât nu maĭ este cu putinţă a trece nimenĭ pre acolo, fiind primejdie, ci încă fiind acel baltac plin de putóre nesuferită, din care molipsindu-se aerul se pricinuesce şi vătămare sănătăţeĭ locuitorilor împrejurașĭ, care drum fiind mare şi trebuincios de obşte, poruncim Domnia mea Dumnéluĭ vel Vornice al politieĭ, ca din mahalalele Bucurescilor să se facă 15 care, cu care să orînduescĭ Dumnêta zapciŭ într'adins a le încărca cu sfărâmăturĭ de zidurĭ căḑute, şi a pune ca să se astupe acel baltac negreşit, fără de zăbavă, unde poruncim şi Dumnéluĭ vel Spătar, ca să daĭ şi Domnia ta ajutorul cel cuviincios. *tolico pisah gpd.*—1803, Iunie 19 [1].

Un alt băltac era chiar în faţa Curţeĭ domnescĭ, lângă grădina Căminaruluĭ Dudescu. Domnitorul ordonă, la Iunie 1804, să oblige pre stăpânul loculuĭ al deseca, iar la din contra, recunósce, că ori-cine l'ar deseca are drept să rĕmână proprietar pre loc. Domnitorul cere grabnică desecare în interesul sănĕtăţeĭ publice [2].

Curăţirea stradelor.

In August 1804, Epitropia obştirilor hotăresce, să se curăţe de noróie şi praf cel puţin cele 4 artere principale ale oraşuluĭ *«la care bucină lumea de prin tóte părţile locurilor»*. Pentru acésta se angagéză cu plată 16 care cu boĭ, iar ca măturători se însărcinéză puşcăriaşiĭ. Domnitorul aprobând mĕsura, adaogă, că Aga şi Spătarul şi toţĭ zapciĭ marĭ aĭ oraşuluĭ, să vestéscă tuturor proprietarilor de case şi prăvălii, că sub pedépsă de amendare este oprit de a arunca în strade gunóie [3].

Pre când se ordona nearuncarea de gunóie pre strade, gunoiul aprins era considerat ca şi un desinfectant. Domnitorul ordonă pentru a curăţi aerul stricat din Bucurescĭ, în urma formăreĭ de bălţi prin revĕrsarea Dâmboviţeĭ, ca Aga să aprindă gunóie prin acele locurĭ de revĕrsare, «spre a se goni cu acésta putórea aceea, de a nu pricinui bólă la sănătatea norodului» [4].

Un curios mijloc pentru ţinerea în bună stare a pavelelor era şi acela de a nu lăsa să âmble pre ele carele ţĕrănescĭ. Se póte vedea acésta din documentul ce aducem în notă cu referinţă la podul Mogoşóieĭ (Calea Victorieĭ).

1. Cod. XLIX, fila 67.
2. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
3. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
4. Veḑĭ documeutul în volumul suplement.

Zalhanale și scaune de măcelării.

Oprirea în interesul higieneĭ de a se tăia vitele la scaunele din Curtea-Vechie, seaŭ în centrul oraşuluĭ, este repetită de Constantin Ipsilante. Măcelarii sunt datorĭ să 'şĭ taie vitele la zalhana, la Radu-Vodă. Documentul ce dăm în notă, arétă că în Bucurescĭ, la 1803, nu eraŭ de cât 15 scaune de măcelărĭ [1].

Pieţe.

Cu sfat de obşte s'a fost regulat unele locurĭ virane să rĕmână pieţe «*deschise pentru obştescul folos şi trebuinţa politieĭ*». Se póte vedea acésta din documentul ce dăm în notă [2].

Promenade publice.

Sfîntul Elefterie cu vestita vilă a boeruluĭ Brâncoveanu, livedea Gospod, cişméoa şi grădina luĭ Mavrogheni şi chioşcul de la Herĕstrĕŭ, continuă a fi locurile cercetate de bucurescenĭ. Chioşcul de la Herĕstrĕŭ este ruinat prin cutremur şi Domnitorul Constantin Ipsilante, ordonă restaurarea luĭ [3].

Paza de foc.

Pe lângă Agie, adecă poliţie, exista *ianganul,* adecă o cétă de pompierĭ, dispunênd de sacale, cângi, topóre şi o pompă seaŭ tulumbă; aceste instrumente se păstrézĕ la Curtea domnéscă, sub paza luĭ Başbuluc-başa [4].

Maĭ există o cétă de pompierĭ seaŭ o căpităníe de foc, cum se ḑicea, la Spătărie. Şi acésta, ca şi căpităníia de la Agie, dispunea de câte 50 de ómenĭ [5]. Domnitorul acordă căpitanilor de la căpităníia de foc, scutirĭ şi privilegiĭ.

In interesul ferireĭ de incendiŭ, se opresce introducerea fênuluĭ în cantitate mare în oraş, ordonând Domnitorul, ca depositele de fên să se facă afară din Bucurescĭ.

O dispositiune de un caracter violent este aceea de a se nu permite rezidirea unor case arse, sub pretext că la locul unde aŭ fost casele, e prea mare desime de case [6].

1. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
2. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
3. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
4. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
5. Veḑĭ documentul în volumul suplement.
6. Veḑĭ documentul în volumul suplement.

Ingrijirea de curăţirea coşurilor la prăvălii şi hanuri şi obligaţiunea ca fie-care han şi casă să aibă pururea gata putini cu apă şi cângi, se menţine sub tótă Domnia lui Constantin Ipsilante [1].

Incercări de a da foc, pentru a profita de nenorociri, de a prăda pre neguţători şi boeri, se întêmplă şi sub Domnia luĭ Constantin Ipsilante. In notă se póte vedea un asemenea cas, de punere de foc la grajdul Domniţeĭ Ecaterina Mavrocordat. Făptuitorii nu s'aŭ putut descoperi [2].

Apă.

Aduceri de isvóre noue în Bucuresci, nu găsim în timpul luĭ Constantin Ipsilante. In primele ţile ale Domnieĭ, aŭ trebuit să fie reparate cişmelele ruinate de cutremur la 15 Iunie 1803. Domnitorul încuviinţéză un împrumut de 8.000 taleri, din baniĭ spitalurilor mari, pentru acéstă restaurare de cişmele [3].

Dăm în note hrisovul de reînnoire a privilegiilor şi scutirile luĭ Suilji-başa, post ocupat de fraţii Stoian şi Petru, cât şi alte diferite acte relative la cişmelele din Bucuresci şi mai ales la acele din şalvaragii şi de la boiangii [4].

Pentru îndestularea Craioveĭ cu apă, se preocupă Constantin Ipsilante şi reînoiesce în 1803 August, drepturile şi scutirile fôntânarilor [5].

După stăruinţa Domnitoruluĭ Alexandru Moruzi al Moldoveĭ, Constantin Ipsilante permite acestuia să tragă apă pentru Focşanii Moldoveĭ, de la satul Pituleasa din Muntenia, lăsând însă şi pentru sătenĭ o parte din isvor [6].

Doctori.

La 19 Februarie 1803, Constantin Ipsilante numesce doctor al oraşuluĭ Focşani, pre Spiridon Caloghera [7].

In Maiŭ 1803, Domnitorul constată, că între uniĭ doctori şi spiţeri, s'a făcut o învoială neonestă, ca prin reţetele ce daŭ doctorii sunt înţeleşi cu spiţerii să exploateze pre bolnavi. Constantin Ipsilante provócă pre Archiatros să se stirpéscă acest abus [8].

1. Veţi documentul în volumul suplement.
2. Veţi documentul în volumul suplement.
3. Veţi documentul în volumul suplement.
4. Veţi documuntul în volumul suplement.
5. Veţi documentul în volumul suplement.
6. Veţi documentul în volumul suplement.
7. Veţi documentul în volumul suplement.
8. Veţi documentul în volumul suplement.

Constantin Ipsilante, înmulțesce doctorii publicĭ din Bucurescĭ, dispunênd, ca în loc de 2 să fie 3, cu léfa din veniturile spitalurilor, în interesul căutăreĭ la bóle a celor sĕracĭ [1].

In August 1804, numĕrul doctorilor politieĭ se urcă la 6 și sunt ceĭ următorĭ: Silvestru, Constantin, C. Caracaș (din ceĭ vechĭ), Gheorghe Schina, Atanase Ioanide și Grigore Saidul. Li se hotărĕsce léfă lunară de câte 80 de talerĭ [2].

De și în Bucurescĭ sunt 6 doctorĭ gratuițĭ, totuși babele pretinse doctorese, continuă de a exercita în mod ilicit meseria lor. Așa vedem pe o Anca Armeanca vĕduvă, care pretinde că vindecă de bóla galbinăreĭ. Constatându-se că cu doctoriile eĭ a omorît pre un bolnav, Domnitorul ordonă în 1804, isgonirea preste hotar a acesteĭ femeĭ [3].

Boerimea bolnavă merge înlăuntru la băĭ, pentru a se căuta de patima în care se află. Domnitorul aprobă concediŭ și Doctoruluĭ Caracaș, ca să însoțéscă la băĭ pre unul din boerĭ, marele Vornic Grigore Brâncoveanu, obligându-l să 'șĭ lase locoțiitor la spitalul de la Sfîntul Spiridon [4].

La 15 Octombre 1803, Constantin Ipsilante reguléză veniturile din carĭ aŭ a se plăti Doctorul și Chirurgul Craioveĭ, prin hrisovul următor:

Hrisovul pentru orînduiala Doctoruluĭ și a Giarahuluĭ de la Craiova.

Fiind-că între cele-l-alte bune orînduelĭ și întocmirĭ, carĭ voim Domnia mea a le avea și politia nóstră de la Craiova, pentru folosul de obște, ca și acésta de aicĭ, este una și trebuința de un Doctor, i de un Giarah, stătătorĭ pururea acolo, spre a se căuta la întêmplare de trebuințe, atât familiile boerescĭ, cât și ceĭ-l-alțĭ orășenĭ; făcut-am Domnia mea cercetare de orînduiala ce a fost maĭ înainte și atât de la Dumnélor cinstițiĭ și credincioșiĭ boerĭĭ Domnieĭ mele, vechilul Căimăcămieĭ, i boerĭĭ divaniți de la Craiova, cât și din condicile Divanuluĭ, ne adeverim, că se dă de la Domnie într'un an 1.080 talerĭ, dintr'aceste slujbe, preste baniĭ Cameriĭ, adecă: 220 talerĭ din vama Craioveĭ, 220 talerĭ din dijmurĭ, 220 talerĭ din vinăriciŭ, 220 talerĭ din oierit a cincĭ județe și 200 talerĭ de la ocne, din carĭ lua un Doctor 1.000 talerĭ, și un Spițer 80 talerĭ, care acéstă orînduială de darea numiților banĭ, nu numaĭ voim Domnia mea a se urma cu nestrĕmutare, ci încă, după rugăciunea ce ne-aŭ făcut Dumnélor boerĭĭ divaniți, 'ĭ-am maĭ adaos preste numita sumă de 1.080 talerĭ, alțĭ 470 talerĭ pre an, adecă: din vama Craioveĭ 310 talerĭ, din

1. Veți documentul în volumul suplement.
2. Veți documentul în volumul suplement.
3. Veți documentul în volumul suplement.
4. Veți documentul în volumul suplement.

oierit 310 taleri, din dijmărit 310 taleri, din vinăriciŭ 310 taleri şi de la ocne 310 taleri, ce se adună preste tot 1.550 taleri, iarăş preste baniĭ Cămăreĭ, cum a fost maĭ înainte, din carĭ aceştĭ banĭ orînduim să se dee la un Doctor 1.200 taleri şi la un Gerah 350, ca cu adaosul de léfă, ce li s'aŭ făcut de Domnia mea mulţămindu-se, să fie osîrduitorĭ, atât Doctorul, cât şi Gerahul, întru întêmplătórele trebuinţe, ce vor avea ceĭ neputincioşĭ de a 'şĭ dobândi îndreptarea şi tămăduirea lor; decĭ, pentru a fi acéstă orînduială bine păzită şi a se urma darea acestor lefĭ, pururea şi tot-d'a-una cu nestrĕmutare, pentru folosul cel de obşte, care îl voim Domnia mea al Dumnélor boerilor şi al tuturor locuitorilor noştri din partea loculuĭ, am bine-voit a întări acésta şi prin acest Domnescul nostru hrisov, adeverit cu însuşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecete, şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Alexandru, Dumitraşco, Gheorghe, Nicolae şi Ioan Voevoḑĭ, şi cu mărturia Dumnélor cinstiţilor şi credincioşilor boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Dumitrassco Racoviţă vel Vistier, Pan Scarlat Ghica vel Spătar, Pan Constantin Creţulescu vel Ban, Pan Gheorghe Mavrocordat vel Postelnic, Pan Radu Golescu vel Vornic de ţeara de sus, Pan Isaac Ralet vel Logofĕt de ţeara de sus, Pan Constantin Stoilescu vel Logofĕt al obştirilor, Pan Scarlat Câmpineanu vel Vornic de ţeara de jos, Pan Dumitrache Racoviţă vel Vornic, Pan Barbu Văcărescu vel Vornic, Pan Constantin Fălcoianu vel Vornic al obştirilor, Pan Istrate Creţulescu vel Logofĕt de ţeara de jos, Pan Mihalache Manu vel Vornic al politieĭ, Pan Iordache Filipescu vel Căminar, Pan Constantin Grădişteanu vel Paharnic, Pan Ianache Golescu vel Stolnic, Pan Scarlat Isvoranu vel Sluger, Pan Iancu vel Pitar şi Ispravnic.... şi s'a scris hrisovul acesta la al douilea an d'intru întêia domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşul Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la nascerea luĭ Hristos. — 1803, Octombre 15.

In 1805, Ianuarie 20, se reînoesce hrisovul pentru Doctorul şi Spiţerul de la Craiova în următorul mod:

Hrisovul Doctoruluĭ şi Spiţeruluĭ de la Craiova de plata ce aŭ.

Find-că între cele-l-alte bune orînduelĭ şi întocmirĭ pentru folosul de obşte, care voim Domnia mea a le avea şi politia nóstră de la Craiova, precum se urméză şi la acésta de aicĭ, este una şi trebuinţa de un Doctor şi de un Gerah stătătorĭ a-pururea acolo, spre a se căuta la întêmplărĭ de trebuinţă, atât familiile boerescĭ, ca şi ceĭ-l-alţĭ orăşenĭ şi locuitorĭ aĭ noştriĭ din partea loculuĭ, făcut-am Domnia mea cercetare de orînduiala ce a fost maĭ înainte acolo, şi atât de la Dumnélor cinstiţĭ şi credincioşiĭ boerĭ aĭ Domnieĭ mele Caimacanul şi boeriĭ Divaniţĭ de la Craiova, cât şi din Condicile Divanuluĭ, ne adeverim, că maĭ înainte se da de la Domnie, întru'un an taleri 1.080, dintre aceste slujbe, peste baniĭ Camereĭ, adecă taleri 220 din vama Craioveĭ, şi 220

taleri din dijmărit, şi taleri 220 din vinăriciŭ, din oierit a 5 judeţe, şi taleri 200 de la Ocne, din care lua un Doctor taleri 1.000 şi un spiţer taleri 80, care acéstă orînduială de darea numiţilor bani şi în vremea Domnieĭ nóstre nu numaĭ am poruncit de s'a păzit, ci încă dupĕ rugăciunea ce din anul trecut ne-a făcut boeriĭ Divaniţi, am maĭ adaos preste numita sumă de taleri 1.080 alţi taleri 470 pre an adecă din vama Craioveĭ 310 taleri, din oierit taleri 310, din dijmărit taleri 310, din vinăriciŭ taleri 310, din Ocne taleri 310, ce se adună preste tot taleri 1.550, iarăşi preste baniĭ Cămrăeĭ, cum a fost şt maĭ înainte: din care aceştiĭ baniĭ, am rînduit prin hrisovul ce am dat la léi 1803, Octombre 15, să se dee la un Doctor taleri 1.200 şi la un Gerah 350; acum iarăşi dupe arĕtarea ce ne face Duméluĭ Caimacam, cu Dumnélor boeriĭ Divaniţi, de acolo, prin Dumnéluĭ vel Ban, că dupĕ scumpetea lucrurilor ce se urméză acum într'acéstă vreme, a se ţine un Doctor bun, trebue plată de simbrie până la taleri 4.000, şi cu tóte că şi iubitorul de Dumneḑeŭ Episcopul Rômniculuĭ şi Dumnéluĭ Caimacam cu Dumnélor boeriĭ, din bun proeresis, vor ajuta la plata de Doctor, iar nefiind de ajuns cu ceea-ce a fost orînduit până acum, făcutune-aŭ rugăciune, că dintru aceste huzmeturĭ, să se maĭ adaoge la acéstă plată a Doctoruluĭ, spre uşurinţa Dumnélor; iar cu cea-l-altă plată se încarcă Dumnélor dupĕ făgăduinţa ce aŭ dat; am primit rugăciunea Dumnélor şi am adaos la Doctor taleri 200, spre a lua pre tot anul taleri 1.400, care aceştiĭ taleri 200, să se dee tot dintru aceste cincĭ huzmeturĭ, cu orînduiala ce se arată maĭ sus, şi unde da până acum taleri 310, de acum înainte, fie-care cumpĕrător de huzmet să dee po taleri 350; iar ceĭ-l-alţi taleri 2.600, până la împlinirea sumeĭ de taleri 4,000, îndatorim pre Sfinţia sa Părintele iubitorul de Dumneḑeŭ Episcopul Rômniculuĭ a da taleri 250, şi pre Dumnéluĭ Caimacamul Craioveĭ taleri 250, şi pre Dumnélor ceĭ-l-alţi boieri toţi, ca dupĕ făgăduiala ce aŭ dat toţi, să dee cu analoghie suma ce se aretă maĭ sus, cu care adaos de léfă, ce s'a făcut de Domnia mea, şi cu ceea-ce se va da de la numitele obraze, să se ţie Doctor bun, care Doctor mulţămindu-se cu acestea, să păzéscă legătura ce va face cu Dumnélor maĭ sus numiţiĭ boeri, şi să fie osîrduitorĭ atât Doctorul cât şi Gerahul, ce are din venitul huzmeturilor orînduit taleri 350, întru întêmplatórele trebuinţe ce vor avea ceĭ neputincioşi de a dobândi îndreptarea şi tămăduirea lor, care acest ajutor îl facem Domnia mea, *nu numaĭ pentru boeriĭ şi pentru ceĭ-ce le dă mâna a plăti vizitele în oraş şi pre afară, dupe trebuinţă; ci maĭ vêrtos pentru ceĭ sĕracĭ şi cu neputinţă de plată aĭ oraşuluĭ şi la ceĭ-ce vin la spitalul de acolo,* unde să fie Doctorul îndatorat a merge fără plată; cu acésta dar orînduială, am făcut şi ajutorul d'înteiŭ, şi acum am primit de am maĭ făcut prostichiu, cum se arĕtă maĭ sus; decĭ, spre a fi acéstă orînduială bine păzită şi a se urma darea acestor lefĭ pururea şi tot-d'a-una cu nestrămutare, pentru folosul cel de obşte, care 'l voim Domnia mea, al Dumnélor boerilor şi al tutulor locuitorilor noştri din partea loculuĭ

şi a sĕracilor căutare, care nu aŭ putinţă de plată la Doctor, am bine-voit a întări acésta şi printr'acest Domnescul nostru hrisov, adeverit cu însăşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecete, cum şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ. . . . .— 1805, Ianuarie 20 [1].

CAP. XXXVIII

Din istoria domnieĭ luĭ Constantin Ipsilante.

Am arĕtat cum boierii munteni emigraţi în Ardeal, la îndemnul Ruşilor, cer de la Constantinopole, numirea luĭ Constantin Ipsilante ca domn în locul luĭ Alexandru Suţu.

Representatul Rusieĭ la Constantinopole susţine arzmagzarul boerimiĭ Munteniеĭ [2].

1. Cod. XLVI, fila 377.

2. *Copia noteĭ dată de trămisul Rusieĭ la Inalta Pórtă, în Septembrie 1802.*

«Boeriĭ Valachieĭ, adresând Mărieĭ sale Impĕratuluĭ tuturor Ruşilor, doleanţe repeţite asupra stăreĭ nenorocite a ţĕreĭ acesteia, exprimă dorinţa unanimă de a vedea încredinţată cârmuirea acesteĭ ţĕrĭ Principeluĭ Constantin Ipsilante. Acéstă dorinţă, dictată de opiniunea bună ce a câştigat acest Principe în scurtul timp cât a guvernat Moldova, a fost cu atât maĭ plăcută Mărieĭ sale Imperiale, cu cât, departe de a fi primit vre-o plângere, directă orĭ indirectă, în contra administraţiuneĭ luĭ, din contră, s'a informat că Principele Ipsilante a fost regretat de tótă ţeara. Inalta Pórtă o fi regretând că l'a mazilit fără de motiv, căcĭ când subsemnatul a întrebat care e motivul mazilireĭ? departe de a alegă vre-un grief, Inalta Pórtă i-a rĕspuns, că era mulţămită cu serviciile luĭ. Prin urmare, trebue să-ĭ pară bine că i se oferă o ocasiune cu totul naturală ca să-l recompenseze şi ca Măria Sa Imperială s'o îndemne ca însăşĭ a face un act de justiţie în favórea unuĭ Principe, pre cât îl cer sufragiile uneia din cele douĕ provinciĭ şi prin care îl rechiamă regretele celeĭ-l-alte. Maiestatea Sa imperială nu pretinde a-şĭ aroga nicĭ un drept pentru numirea Domnitorilor, nicĭ a da asemenea drept (?) Valachilor şi Moldovenilor, dar interesul ce pórtă acestor ţĕrĭ o face să vadă un mijloc sigur de a asigura buna stare uneia seaŭ a alteia, în numirea Principeluĭ Ipsilante, la acela din douĕ Principate pre care îl va părăsi Principele Sutzo. Maiestatea Sa Imperială crede că mijlocirea încă în favórea Principeluĭ Ipsilante nu póte fi displăcută Porţeĭ, nicĭ dăunătóre acestuĭ Principe, nu maĭ puţin recomăndabil în ochiĭ Maiestăţeĭ Sale Imperiale, cât şi în aĭ Inalteĭ Porţĭ, fiind unul din principalele instrumente ale intimeĭ Alianţe ce unesce aşa de fericit cele douĕ împĕrăţiĭ şi al menţinereĭ esacte de bună vecinĕtate; de aceea numirea luĭ la acela din cele douĕ Principate, care se va afla vacant, în urma restabilireĭ buneĭ orînduelĭ

Von Knobelsdorf representantul Prusiei la Constantinopole, care deja în 10 August stil nou 1802, scriea Regelui său, că Pórta fiind recunoscétóre Prusiei pentru tratatul ei cu Francia, este momentul proprice ca s'o intereseze în favórea Principelui Ipsilante [1], contribui şi el fórte mult la isbânda lui Constantin Ipsilante, cum recunósce însuşi Rufin [2].

In raportul său, către Regele Frederic III, de la Constantinopole, din 27 August 1802, Knobelsdorf arată, că Poarta «est sérieusement occupée du choix d'un prince digne et capable par son énergie à remettre l'ordre dans cette province (Valachie)». Amintind cum Tamara (ambasadorul rusesc) a susţinut cererea boerilor emigraţi în Ardeal cu Mihail Suţu, ţice, că situaţiunea afacerilor Valahiei, cerênd presinţa unui domn fórte luminat, energic şi carele mai ales să fie dat probe de întregul său devotament Poartei otomane», el n'a găsit întrunite tóte aceste calităţi decât în persóna lui Constantin Ipsilante, l'aŭ recomandat Porţei otomane «en ajoutant que son choix ferait plaisir à Votre Majesté, qui déjà m'avait autorisé à m'intéresser a lui» [3].

Regele Frederic, rĕspunzênd lui Von Knobelsdorf, la 8 Octombre 1802, aprobă alegerea lui Constantin Ipsilante ca «un trait de bonne politique dans les circonstances actuelles [4].»

în Valachia, va aduce Maiestăţei Sale Imperiale tot pe atâta satisfacţiune, pre câtă neplăcere aŭ simţit când acest Principe a fost mazîlit fără motiv şi în contra tratatelor, imediat dupĕ ce Maiestatea Sa promisese şi efectuase cea mai religiósă observare a acestor tratate, la avenirea sa la tron.

(Acte şi fragmente de Iorga. II, pag. 371–372)

1. Copia la Biblioteca Urechiă.
2. Veţi pagina nóstră 289 nota.
3. Acte şi fragmente II, Iorga. pag. 370.

4. *Regele Frederic către Von Knobelsdorf.*

Berlin, 8 Octombrie, 1802.

. . . . Alegerea Principelui Ipsilante este o trăsătură de bună politică în imprejurările actuale; dar să nu mulţăméscă despre acésta mai puţin pre Reis-Effendi pentru consideraţiunea ce Marele Seigneur a probat pentru mijlocirea mea şi să aibi grijă a aduce la cunoscinţa noului Domnitor ceea ce datoresce interesului ce am manifestat în favórea lui. Din loc sigur am fost informat, că agentul meŭ la Iaşi a imputat Caimacamului tânguirile amare ale boerilor trămise la Petersburg, contra vexaţiunilor grósnice, cu care sunt îngenuchiaţi locuitorii din Valachia şi din Moldova şi că curtea ruséscă a rechiămat prin urmare pre Pórtă la fidela execuţiune a tratatelor de la Pasarovitz şi de la Kainardgi, prin care ea s'a legat să uşureze aceste douĕ provinciĭ apĕsate. Se mai spune că generalul Tamara a primit ordin să facă la Constantinopol observări (representaţiuni) analóge şi a'şi voi să sciŭ «ce qui en est?» De cum-va

După Knobelsdorff Pórta a acordat numirea luĭ Constantin Ipsilante în dioa de 17/29 August 1802 [1].

Un raport de la representantul Franciei, din Constantinopole, Ruffin, adresat către Talleyrand ministrul relaţiunilor externe, cu data de 28 August 1802, ne arată că Francia se împotrivea la trimiterea luĭ Ipsilante ca domn în Muntenia [2]. Acéstă împotrivire nu isbutesce să împedece

---

aceste (representaţiunĭ) aŭ produs óre-care sensaţiune, Divanul o fi cu atât maĭ mult isbit de schimbările supravenite în ministerul rusesc; dar pot să vĕ spun cel puţin, că nu resultă nicĭ o schimbare în sistemul Impĕratuluĭ Alexandru şi că totul anunţă din contra, din partea luĭ o înţelepciune de principiŭ şi de vederĭ, care caută să inspire vecinilor sĕĭ o deplină încredere.

(Acte şi fragmente de N. Iorga, II, pag. 373).

1. Veḑĭ «acte şi fragmente», Iorga II, p. 371.

2. CCCXXIII.

Pera, 28 August, 1802.

Ruffin căfre Talleyrand, ministrul relaţiunilor esterne, despre opositiunea luĭ la numirea luĭ Constantin Ipsilante Domn în Valachia.

(Vol. 204. D. 172).

. . . . Péra, le 10 Fructidor, an 10.

Le second point diteuté [1], fut l'affaire de la Valachie. Des Boyards de cette Principauté passés en Russie et ne voulant plus rentrer sur leurs terres avant le redressement de leurs griefs, ont eu recours à cette fin à Mr. de Tamara, et cet Envoyé, se fondant sur le traité de Kaïnardji, conclu en 1774 entre sa Cour et la Porte, se fait le solliciteur de ces émigrés auprès de leur Souverain légitime. Ils se plaignent d'avoir été contraints par les Princes Hantzerli, Moruzzi et Suzzo à payer plus de 90 mille bourses (40 ou 45 millions de notre monnaie) outre les impôts ordinaires, dans l'espace de 3 ans, sous prétexte de levées de troupes et d'autres mesures de défense, et n'en ayant jamais opposé aucune au brigandage de Passavan-Oglou. Ils demandent par l'organe de Mr. de Tamara, pour condition *sine qua non* de leur rentrée en Valachie, un nouvel ordre de choses, savoir: que leur Hospodar le soit à vie, que les revenus soient fixés au taux ou ils étaient lors de la réddition volontaire des Valaques à la Porte, qu'ils puissent lever parmi eux et tenir sur pied une armée de 10 mille hommes, plus ou moins; et enfin que Constantin Ipsilanti, comme le Prince le plus habile à gouverner, le plus juste et le plus vaillant, soit nommé leur Hospodar.

Mr. de Knobelsdorff me dit bien dans la suite de notre entretien, que Constantin Ipsilanti *avait réuni les suffrages de la nation valaque, mais j'ignorais que ce Ministre prît un si vif intérêt à ce prince grec, et, persuadé, comme je le suis, qu'il était porté pour la Russie, je m'expliquai nettement sur l'exclusion que les Français devaient et voulaient lui donner. Je fus tout étonné des efforts que l'Envoyé de Prusse fit pour justifier Ipsilanti de tous les torts qu'il pouvait avoit eus envers nous. J'eus beau les exposer dans tout leur jour*

numirea şi în altă notă a luĭ Ruffin din 1 Septembre 1802. Acesta

---

Mr. de Knobelsdorff persista à les rejeter sur la circonstance, a implorer la magnanimité nationale en faveur de son protégé et à me protester qu'il n'était ni Russe, ni Allemand, ni Anglais. Par justice pour la pureté des intentions de ce Ministre avec lequel nous n'avions jamais différé d'opinion, de sentiments ni de démarches, je m'abstins de le contredire davantage, surtout dès que je m'aperçus que la prévention s'en mêlait au point de confondre les personnages et les dates et de contester les faits. Il attribue, par exemple, au Prince Ipsilanti le mérite d'avoir sauvé le citoyen Beauchamp de la mort ignominieuse que le Ministre Smith poussait le Grand Visir à prononcer contre ce Français comme espion; mais il est positif que le citoyen Beauchamp n'étant arrivé que le 11 avril 1799 et Ipsilanti ayant été nommé Prince de Moldavie dès le 14 mars précédent, n'étant plus conséquemment Drogman de la Porte à cette époque, c'est à Alexandre Suzzo qui l'avait remplacé que cette œuvre méritoire est due. J'en fis l'observation à M. de Knobelsdorff: il ne s'y rendit point et je me tus. Mon silence a pu lui paraître un effet de ma conviction; mais elle à si peu opéré que j'ai eu quelque regret *de lui avoir fait connaître ce que je pensais du Prince Ipsilanti que je soupçonne avoir été conseillé par l'interprète russe de profiter de ma confiance dans l'envoyé de Prusse pour me pressentir et me dissuader. Quoi qu'il en soit, et, après m'être examiné plus* sévèrement que jamais sur le vrai motif de mon opposition à la nomination et à l'envoi du Prince Ipsilanti en Valachie, je n'y vois que l'accomplissement de mon devoir le plus sacré, celui de défendre l'honneur du nom français qu'il eut voulu anéantir s'il l'avait pu, *et les intérêts* de notre commerce qu'il trahirait, encore, s'il en avait le pouvoir.

Pera, 1 Septembre, 1802.

Ruffin către Talleyrand, ministrul relaţiunilor esterne, despre hârtiile ambasadeĭ francese şi despre numirea luĭ Constantin Ipsilante Domn în Valachia

(Vol. 207. D. 187).

. . . . Péra, le 14 Fructidor, an 10.

Quoique nous nous fussions d'abord promis que les articles seraient transcrits sans observation dans cette première entrevue, il n'en est aucun qui n'ait amené une observation quelconque. Mais ceux sur lesquels j'ai particulièrement insisté sont les papiers qui, fort indifférents pour les Ottomans, sont de la plus grande importance pour nous. Pour y appeler toute l'attention d'Ibrahim Effendi, j'ai dû lui faire sentir jusqu'à l'hyperboble que c'était là le point essentiel. Il s'est engagé à faire de nouvelles recherches. Je lui répétai à satiété, que le Prince Ipsilanti et ses consorts étaient responsables de tous ces papiers parce qu'ils en avaient conseillé la dislocation, qui ne serait jamais venue dans une tête turque, s'en étaient rendu depositaire et devaient absolument les faire retrouver. *J'allai plus loin: comme il m'avait été confié*

mărturisesce că acum a înțeles, că Divanul hotărîse să dee luĭ Constantin Ipsilante principatul Valachieĭ «sans avoir égard à mes representations[1]».

Knobelsdorff arétă regeluĭ Frederik că Ruffin, care, la început se opunea la numirea luĭ Constantin Ipsilante sub cuvênt că acéstă alegere va desplace guvernuluĭ sĕŭ, (25 Septembre 1802), «il s'est rétracté depuis, avouant qu'il avait été mal instruit sur le compte de ce Prince[2]. Afirmațiunea acésta este eronată, de óre-ce ura luĭ Ruffin contra luĭ Constantin Ipsilante e manifestă și dupe aceea în notele luĭ[3].

Care e data cunoscută în isvórele interne pentru domnia luĭ Constantin Ipsilante?

Pre filele uneĭ cărțĭ din Biblioteca-Urechiă (Galațĭ) purtând titlul:

Правосла́вникъ Ѳеѕцатѣ́ръ ако́мъ Ѳтжю типъри́тъ пре лѝмва рѣмънѣ́скъ ѣ зи́лете пр҃ѣ лѣмина́тѣлъй До́мн Ів҃ Але҃ѯандръ Константѝн Мѡрѣзѝ Коевод. Къ бл҃агословѐнїѧ ши тоа́тъ келтѣ́ѣла пр҃ѣ сфѝнцїи са́ле пъринтелъй ностръ Кири́ѧ Досѝѳеѳ ѳрхиепископълъй ѡ тоатъ Ѹнгровлахи́а, ла анѣ мънтѣи́рїи ѧѰЧД ѣ типографїа митрополича́скъ ѣ Бѣкѣрещи, де Дмитрїе Петровичъ, типо. Бѣк.

---

que la nomination de ce Grec à la Principauté de Valachie devait être faite très-incessamment, je demandai que toutes les personnes qui s'étaient ingérées dans le transport, l'examen et la garde des papiers ne pussent point s'absenter de cette capitale où elles devaient comparaître comme parties en notre présence pour être interpellées.

1. CCCXXIX.

Ruffin către Talleyrand, despre numirea luĭ Ipsilante Domn al Valachieĭ.

(Vol. 204. D. 209).

. . . . . Péra, le 14 Fructidor, an 10.

La nomination du Prince Ipsilanti à l'Hospodarat de Valachie a eu lieu par un Kattichérif ou Diplôme autographe de Sa Hautesse, qui lui assure la Principauté pour sept ans, dont les deux priemiers ne doivent rien rapporter ni au Gd Sr ni à Ipsilanti, attendu que les Valaques seront pendant cette espace de temps exempts de toute imposition. Par le fait même de l'élévation de ce Prince, nous nous trouvions contrariés, le Drogman de la Porte et moi; lui, comme son compétiteur, et moi comme opposant à sa sortie de Constantinople. Cette identité de cause dispose plus que jamais le Prince Callimaki en notre faveur; mais, malheureusement, son crédit et son courage sont bien déchus.

. . . . . .

2. Acte și fragmente II, Iorga, pag. 371.
3. Veḑĭ Hurmuzache supl. I. 229, 233, 240 t. etc.

Pe filele acestei cărți aflăm următórea informațiune:

«Să se știe când aŭ venit Iŏ Constantin Ipsilante Vodă în Țeara Românéscă și aŭ venit până la Radovanul în luna luĭ Octombrie 14, la leat 1802, și s'aŭ cutremurat pământul și aŭ căḑut multe biserici și Colțea».

Acésta dată concordă cu acea din Zilot [1].

Așa dară avem chiar în documente din țeară data exactă a intrăreĭ în Bucurescĭ a luĭ Constantin Ipsilante. Numirea luĭ negreșit a fost anterióră și anume la data indicată în notele luĭ Von Knobelsdorf către regele Prusieĭ și în un posteriptum al noteĭ luĭ Ruffin, ce am dat mai sus [2]. Intre data de 29 Septembrie 1802, stil noŭ a luĭ Knobelsdorf și acea de la 1 Septembrie 1802, din Ruffin, înclinăm pentru a luĭ Ruffin, pentru că Knobelsdorf spune în nota sa către Frederik, că Pórta «*conférera* aujourd'hui» demnitatea de Domn luĭ Constantin Ipsilante—ceea ce putea la ultimul moment să fie amînat, iar Ruffin scrie, că Constantin Ipsilante «vient d'être revêtu et nommé».

La 28 August stil noŭ, numirea luĭ Constantin Ipsilante nu era făcută, căci Ruffin la acéstă dată scrie luĭ Talleyrand, că *va să se facă* acéstă numire care atinge onórea numeluĭ francez [3].

Prin urmare la 16 (28) August nu este încă Domn Constantin Ipsilante. La 17 (29) August, Knobelsdorf anunță că va fi investit Constantin Ipsilante în acea ḑi. Data ce resultă din nota luĭ Ruffin este deci cea mai aprópe de adevĕr.

*

Numirea luĭ Constantin Ipsilante la tronul Muntenesc înlătura inconșcienta mișcare de unire a ambelor provinciĭ Muntenia și Moldova.

Aron Florian scrie, că Alexandru Suțu a fost Domn preste ambele țĕrĭ două luni, de la Iulie la Septembrie. Laurian nimerește destul de

---

1. Veḑĭ la Zilot, la pagina 82. «Iar Domnul așeḑându-se în scaun, a căruia intrare în pământul țĕreĭ aŭ fost la létul 1802 Octombre 16 în ḑisa Prepodómneĭ *(sic)* Parascheva.

2. Le Prince Ipsilanti, qui avait été l'an 7 fait Hospodar de Moldavie, à la demande de Yussuf-Pacha, vient d'être revêtu du Caftan, et nommé à la Principauté de Valachie, sur les instances de son protecteur. *On assure que la mission de Russie a reçu d'Ipsilanti un présent de deux cent bourses, en retour de son suffrage*, Le Căpitan-Pacha, le Kiaya de la Sultane mère, et presque tout le Ministère Ottoman étaient, dit-on, contraires à cette nomination. *Les Callimakis et les Moruzzis en sont dans la consternation Je ne puis rien ajouter*, Citoyen Ministre, à tout ce que j'ai eu l'honneur de vous marquer à ce sujet.

Signé: *Ruffin.*

3. Veḑĭ nota la pagina nóstră 288.

bine data numireĭ în Constantinopole a luĭ Constantin Ipsilante dând pe cea de la 20 August, care corespunde la data însemnată în nota luĭ Ruffin, dar nu cunóşce data adevĕrată a intrăreĭ în Bucurescĭ a luĭ Constantin Ipsilante. Dionisie Fotino [1], scrie că Alexandru Suţu a domnit şi la Munteni 3 luni. Adevĕrul este că păşeşce preste douĕ luni cu câte-va ḑile.

Constantin Ipsilante dupĕ intrarea luĭ în Bucurescĭ manifestă la diverse ocasiuni recunoscinţa luĭ către Regele Prusieĭ. La 8 Februarie 1803 (stil vechiŭ credem) el scrie Regeluĭ Frederik spre a-ĭ mulţămi de protecţiunea ce prin Knobelsdorf i-a fost acordată la Constantinopole [2].

Asemenea scrie Ipsilante şi luĭ Haugwitz ministrul de externe al Prusieĭ, cu aceeaşĭ ocasiune şi dată de 8 Februarie 1802, ba-ĭ trimite şi o blană de samur [3].

---

1. Veḑĭ Dionisie Fotino, pag. 211.
2. Eaca acéstă scrisóre:

Scrisórea luĭ Constantin Ipsilante către Frederik Wilhelm III

Bucurescĭ, 8 Februarie 1803.

Aşĭ fi vinovat de ingratitudine, de aşĭ maĭ întârḑia mult timp de a mulţămi majestăţeĭ vóstre pentru obligaţiunile ce-ĭ sunt dator, pentru protecţiunea cu care a demnat să mĕ onoreze în maĭ multe ocasiunĭ, şi maĭ ales în ultimiĭ timpĭ, sprijinind cu puternica sa recomandaţiune alegerea mea la principatul Valahieĭ. Ministrul Majestăţeĭ vóstre la Constantinopole nu m'a lăsat să ignorez mesagiul, atât de onorator pentru mine, cu care a fost însărcinat din ordinea Majestăţeĭ vóstre. Plin de cea maĭ vie recunoscinţă cutez a aduce la piciórele Vóstre expresiunea acesteĭ recunoscinţe. Primească-o cu bunătate; bine-voiască a-mĭ continua înalta Sa bună-voinţă; mĕ voiŭ sili de a mĕ face demn de ea.

Iorga. Acte şi fragm. II, pag. 376.

3. *Scrisórea luĭ Constantin Ipsilante către Hangwitz*

Bucurescĭ, 8 Februarie 1802.

Numaĭ dupĕ sgomotul justeĭ reputaţiunĭ a Excelenţeĭ vóstre, ambiţionam de mult timp ocasiunea de a vĕ cere amiciţia. Cu cât maĭ mult, cu cuvînt îmĭ caută s'o doresc astă-ḑĭ, când la sentimentul de admiraţiune, pentru rarele vóstre talente, se adaogă acel al recunoscinţeĭ; cacĭ nu pot ignora, Domnule Conte, că aţĭ decis în favórea mea augusta protecţiune a monarculuĭ, care e menit să facă a renvia pre marele Frederik! Ce titlu maĭ onorator pentru mine seaŭ ce scut maĭ sigur! Recunoscinţa mea nu póte fi comparată decât cu dorinţa ce am de a merita buna-voinţa Majestăţeĭ sale, seaŭ de a dobândi amiciţia Excelenteĭ vóstre. Şi sper să vĕ conving despre acésta, domnule Conte, prin grăbirea mea de a căuta ocasiunile, de a face ceva ce să vĕ fie plăcut.

Regele respunde luĭ Constantin Ipsilante în 7 Martie 1803, asigurând pre Constantin Ipsilante de protecţiune şi pre viitor [1].

*

Câte-va ḑile după aceea, se cetesce în Divan, cu solemnitate mare, noul hatişerif dobêndit de la Sultan, cu referinţă la privilegiile şi îndatoririle Ţĕreĭ muntenescĭ.

Sultanul ordonă prin acestaş firman luĭ Constantin Ipsilante să plece grabnic la Ţeara Românéscă.

Când anume s'aŭ cetit acest hatişerif?

După Engel, cetirea luĭ este la 23 Octombrie 1802, fie acest 23 după stil vechiŭ seaŭ noŭ.

După condica domnéscă a luĭ Constantin Ipsilante, publicată de Papiŭ în tesaur de monumente [2] cetirea fu în 1802, Noembrie.

---

1. Eaca scrisórea Regeluĭ în douĕ variante. Nu putem sci care din douĕ variante prevală să fie trimisă:

Douĕ scrisorĭ (variante) de la Frederik Wilhelm III către Constantin Ipsilante.

Berlin, 7 Martie 1803.

a) Conviŭ bucuros despre interesul ce am arĕtat Porţeĭ otomane şi demersurile ce le-am ordonat să le facă ministrul meŭ la Constantinopole, ca să contribue a decide alegerea Dumitale la Principatul Valahieĭ. Aceste demersurĭ aŭ putut să vĕ ofere un testimoniŭ strĕlucit despre stima mea, şi după ce s'aŭ recunoscut astfel calităţile Dumitale deosebite, am fost cu atât maĭ mulţămit că intervenirea mea a fost de óre-care utilitate. Pe deplin *rĕspundeţĭ* la încrederea mea, prin sentimentele ce-mĭ exprimaţĭ prin scrisórea Dumnévóstră de la 8 Februarie şi vĕ reînnoesc prin urmare asigurarea, că deapururea vom lua o parte sinceră la sórta şi la buna stare a Dumnévóstră, probându-vĕ la tóte ocasiunile afecţiunea mea particulară.

Acte şi frag. de Iorga, II pag. 380.

b) Am fost încântat de a afla acum câte-va lunĭ, de la ministrul meŭ de la Constantinopole, isbânda justeĭ mărturisirĭ ce-l însărcinasem să aducă în numele meŭ, la distinsele Dumnévóstră calităţĭ şi cu plăcere vĕḑut-am, din scrisórea ce Alteţa vóstră mi-a adresat de curênd, cu data de 8 Februarie, că recunóscetĭ intenţiile mele bine-voitóre. Fiţĭ încredinţat, că voiŭ continua a lua o parte prea sinceră la tot ce póte interesa persóna Dumnévóstră şi frumósa ţeară ce guvernaţĭ şi că voiŭ profita de tóte ocasiunile ce vor presenta evenimentele, oriĭ 'mĭ vor fi oferite de Alteţa vóstră, ca să-ĭ probez sentimentele mele de stimă personală ce-ĭ port.

Acte şi fragm. Iorga II, pag. 380.

2. Tom II, pagina 308.

Acéstă dată nu concordă cu acea de 1803, pusă la hatihumaium de Fotino [1], şi de Constantin Radovicĭ din Golescĭ în «Adunare de tractaturĭ» [2], nicĭ cu acea din «Culegere de tractate de pace» ale luĭ M. Kifalov [3], nicĭ cu data hatihumaiumuluĭ de aceeaşĭ natură, trămis luĭ Moruzi în Moldova—şi care este copiat de noĭ, din condica originală a Mitropolieĭ de Iaşĭ. Acesta de şi cu óre-care variante a fost publicat deja în Uricarul luĭ Teodor Codrescu, tom III, pag. 173.

Hatişeriful acesta este o nouă confirmare a influinţeĭ rusescĭ în Constantinopole.

Deja numirea ca Domn a luĭ Constantin Ipsilante, cerut de boerĭ la instigaţiunea consululuĭ rusesc, era un triumf al muscalilor şi o nouă dovadă de influinţa ruséscă în ţeară.

Constantin Ipsilante profită de trecerea prin Muntenia a luĭ Knobelsdorffi, chiămat de la Constantinopole de Regele Frederik şi înlocuit acolo prin Baronul Bielfeld, ca să facă la ambiĭ diplomaţĭ prusienĭ recepţiunĭ splendide. Bielfeld la trecerea spre Constantinopole aduce luĭ Constantin Ipsilante o scrisóre plină de curteniĭ şi promisiunĭ de la Haugwitz ministrul de externe al Prusieĭ [4]. Iar Knobelsdorf scrie Regeluĭ Frederic, din Bucurescĭ, la 3/15 Iunie 1803,

1. Tom III, pag. 223.
2. Pag. 25, ediţia Buda, 1826.
3. Bucurescĭ, 1850, pag. 16.

4. *Haugwitz către Constantin Ipsilante*

Berlin, 25 Maiŭ, 1803.

C'est Monsieur le Baron de Bielfeld, chargé d'affaires à Constantinople, pendant l'absense de Monsieur le colonel Knobelsdorff, qui aura l'honneur de vous remettre cette lettre. J'ai cru faire plaisir à Votre Altesse, en lui prescrivant de prendre sa route par Bucharest, pour s'y aboucher avec elle. Il aura l'honneur de lui faire part des instructions verbales que je lui ai données par rapport à vos intérèts, monseigneur. Peut être jugerez-vous à propos d'y joindre quelques éclaircissements relatifs aux circonstances, à vos désirs et à vos voeux. Si Votre Altesse a été satisfaite de l'empressement du Colonel Knobelsdorff à se conformer aux intentions du Roi, mon maître, j'espère qu'elle le sera également du zèle de Monsieur de Bielfeld.

Je crois inutile de lui réitérer l'offre de mes services. Qu'elle me fournisse les moyens de lui être agréable, et elle ne doutera plus des sentiments...

Acte şi fragmente de N. Iorga II, pag. 381.

că așa primire ca și care i-a făcut Constantin Ipsilante la sosirea luĭ în ḑioa de 1/13 Iunie, nu s'aŭ maĭ făcut nimĕnuĭ anteriormente [1].

Dăm în notă fragment din scrisórea acésta. Maĭ apoĭ vom aduce și alte fragmente din ea, în care aflăm descrierea situațiuneĭ ţĕreĭ la data acésta, situațiune grea maĭ ales din causa *lașităţeĭ* boerimeĭ. Maĭ aducem în notă și alte scrisorĭ interesante carĭ luminézĕ minunat istoria acestor anĭ aĭ Ţĕreĭ Românescĭ. Intre aceste scrisorĭ este aceea a luĭ Constantin Ipsilante către ministrul de externe Haugwitz, din 22 Iunie 1803, încredințată colonelului Knobelsdorff la trecerea luĭ prin Bucurescĭ și o alta a luĭ Knobelsdorff către Regele, din Lemberg, de la 16 Iulie 1803 (stil noŭ) [2].

Bucurescĭ, 15 Iunie, 1803.

1. Je suis arrivé le 13 ici ; On m'y a fait faire une entrée publique : les gardes du prince, toute sa cour et des voitures de parade étant venues à ma rencontre ; c'est ainsi l'usage, mais d'autres distinctions, qu'on me donne ici, *ont été inouïes avant moi.*

Le soir même de mon arrivée l'hospodar m'a fait une visite incognito. Aprés m'avoir témoigné, dans toute l'effusion de son cœur, les sentiments de sa vive reconnaisance pour l'intérêt que votre Majesté avait daigné prendre à sa personne, il m'a fait un tableau vraiment touchant...

2. Vadă-se ce ḑice despre recepţiunea sa la Bucurescĭ și Baronul Bielfeld.

Dăm aceste scrisorĭ dupĕ «Acte și fragmente» cum și rĕspunsul ce aŭ provocat, către Constantin Ipsilante.

Scrisórea Baronuluĭ Bielfeld către Regele Frederik Wilhelm

Buiuc-Dère, 24 Iulie, 1803.

...Je ne saurais me dispenser de faire mention des procédés analogues, que j'ai éprouvés pendant ma route, de la part du prince Ipsilanti. Déjà la politesse empressée que son chargé d'affaires Grégoire (?) déploya envers moi, les mesures qu'il prit sur le champ pour assurer la facilité de mon voyage, à travers sa patrie, me prépara à la réception favorable qui m'attendait dans l'Etat Valaque. Effectivement, dès mon arrivée aux frontieres, j'y fus accueili par un officier et des gardes de l'hospodar, envoyés à ma rencontre, défrayé complètement et logé à Bucarest chez le général-comte de Bellevaal secrétaire d'Etat de Son Altesse. Rien n'a été épargné pour rendre mon séjour dans cette ville aussi agréable que possible et montrer les égards de l'hospodar, de ses ministres et de quelques principaux boyards parmi les quels je me permets de citer le prince Brancowano,—pour un agent de Votre Majesté. Le même traitement m'a acompagné après mon départ de Bucarest jusqu'à Varna. Je crois n'avoir pas besoin de faire à Votre Majesté le portrait du Prince Ipsilanti, dont le caractère et le dévouement envers elle, fondé sur les bases les plus solides, lui est sans doute sufisamment connu...

[1] Acte și fragmente de Iorga II, p. 386–387.

Relaţiunile bune dintre Constantin Ipsilante şi Frederik III se pot documenta şi cu daruri preschimbate între Dómna luĭ Ipsilante şi Regina Luisa, frumósa Luisa soţia luĭ Frederik. Soţia Domnitoruluĭ Moldoveĭ a trimis Regineĭ blănĭ scumpe, mătaniĭ de chilimbar. Regina Luisa a rĕspuns cu trămitere de douĕ colete de porţelane la finele anuluĭ 1804 [1].

Pre când Prusia şi Rusia protegiaŭ pre Constantin Ipsilante, Francia intriga mereŭ contra luĭ. Generalul Brune ambasadorele Francieĭ, continuând acţiunea luĭ Ruffin, lucra mereŭ ca să rĕstórne pre Constantin Ipsilante.

Constantin Ipsilante către Hangwitz

Bucurescĭ, 22 Iunie, 1803.

Je profite avec empressement du passage de Monsieur l'envoyé de Prusse (Knobelsdorff) par cette résidence pour me recommander de nouveau à l'intérêt de Votre Excelence et à la bienviellance de la Sa Majesté.

Je ne vous ferai point le détail des nouveaux malheurs de cette principauté. Monsieur de Knobelsdorff a séjourné assez longtemps ici pour s'êtrê fait une idée assez juste de notre position et celle de la Romélie (Roumanie?). Je m'en rapporte absolument au tableau fidèle qu'il vous en présentera. Pendant son séjour ici il a fait tout son possible pour relever le courages abattu des boyards, en leur faisant sentir ce qu'ils pouvaient faire pour la défense de la patrie, où il a été témoin oculaire des mesures que j'ai été dans le cas de prendre pour empêcher une nouvelle émigration.

Veuillez agréer, Monsieur le Comte, une pelisse de martre zibeline, que j'ai prié Monssieur l'envoyé de vous présenter de ma part. Puisse ce faible gage de mon amitié être aussi quelquefois l'ocassion de votre souvenir...

Acte şi fragm. de N. Iorga II, p. 334.

Fragment din rĕspunsul luĭ Haugwitz către Ipsilante

Berlin, 15 August, 1803.

Monsieur le Comte de Knobelsdorff, m'a remis, à son arrivée ici, la lettre dont Votre Altesse m'a honoré le 22 Juin ainsi que la belle pelisse de martre zibeline quélle a daigné y joindre. Je la supplie d'agréer, pour l'un et l'autre de ces précieux témoignages de ses bontés et de son gracieux souvenir, l'hommage de ma vive et respectueuse reconnaissance et de vouloir rendre justice au désir extrême que j'aurais de lui prouver mon empressement à lui rendre service. J'ai recueilli avec le plus grand intérêt, de la bouche de Monsieur de Knobelsdorff, les avis et les détails qu'il s'est trouvé en état de me fournir sur ce qui concerne la personne et les Etats de Votre Altesse et je forme les voeux les plus ardents pour tout ce qui pourra contribuer ultérieurement à son bonheur et à sa parfaite satisfaction...

Arh. sep. XI. 178, apud Iorga. Acte şi fragm. II p. 387.

1. Veḑĭ despre aceste lăḑĭ, Iorga, Acte şi fragmente, II, p. 397.

In 5 Februarie 1803 scrie două raporturi către Bonaparte primul consul, prin care îl înștiințéză despre spornica influință a muscalilor la Constantinopole, influință ajutată de familiele fanariotice și de Domnii ceĭ noui aĭ Principatelor, carĭ sunt amêndoui devotați Muscalilor. Brune întrébă pre Napoleon deacă convine politicei luĭ, ca el să mineze puterea acésta a Muscalilor, lucru ce dênsul, or cât de greŭ póte fi, se va pune pre lucru să-l facă [1].

1. Iată aceste două acte după Hurmuzache:

Pera, 15 Februarie 1802.

Generalul Brune, ambasadorul Republicei franceze din Constantinopole către Bonaparte, primul Consul, despre primirea luĭ la Capitan-Paşa.

Vol. 205. D. 221.

Péra, le 16 Pluviôse, an 18.

Citoyen Premier Consul,

. . . . . .

Le Capitan-Pacha m'a reçu dans son magnifique Harem, où il ne reçoit que le Sultan. . . . . .

. . . . . .

Il m'insinua qu'il n'était pas l'ami des Russes. Je lui parlai à ce propos, mais très-légèrement et sans décider mon opinion, de la dernière nomination des Princes de Valachie et de Moldavie.

Péra, 5 Februarie, 1803.

Acelaşĭ către Bonaparte, despre intrigile Grecilor şi Ruşilor cu privire la tronurile Principatelor dunărene.

Vol. 205. D. 223.

Péra, le 16 Pluviôse, an 11.

Citoyen Premier Consul,

. . . . . .

L'influence de la Russie est ici toute-puissante; elle a son fondement dans l'opinion, dans des souvenirs humiliants; elle révolte, par conséquent, l'amour-propre de la nation musulmane. Les instruments de ce pouvoir des Russes sont la plupart des grandes familles grecques, qui se disputent les emplois de Drogman de la Porte et les Principautés de Moldavie et de Valachie; mais les familles non pourvues restent mécontentes et comme la S. Porte n'a que rarement une pleine liberté dans ces choix, elle ne met jamais une grande tenacité à les soutenir; il s'ensuit que l'on espère toujours des déplacements. C'est dans cette agitation que les Russes se placent pour avoir, par les Drogmans, les secrets et les décrets de la Sublime Porte, et, par les Princes, les frontières

In anul al douilea al Domnieĭ sale, Ipsilante tot era obiectul ureĭ Ambasadoreluĭ frances din Constantinopole, generalul Brune. Acesta la 23 Martie 1803, scrie ministruluĭ sĕŭ Talleyrand despre intrigile Ruşilor, de politica de moliciune a Turcilor, de puterea luĭ Ipsilante în Muntenia şi de a luĭ Moruzi in Moldova, o lungă şi fórte însemnată dare de sémă, care nu póte lipsi de a fi adusă intregrală în notă [1].

---

ottomanes ouvertes à leurs émissaires ou à leurs armées. Dans l'état actuel des choses, le Drogman de la Porte est un Callimaky ; son frère est Drogman du Capitan-Pacha. Ces deux Princes se montrent attachés à la France ; ils en ont été punis par la perte d'un privilège. C'est le Drogman de la Porte qui reçoit, qui traduit et communique au Ministère les dépêches des agents turcs dans l'Etranger. Ce travail si important a été ôté, il y a deux mois, à Callimaki, sans doute qu'il ne le faisait pas assez au gré des Russes. Il est notoire que la Russie a destitué les Suzzo et que l'Ipsilante de Valachie et Moruzzi de Moldavie sont entièrement ses créatures. Les richesses que ces hommes accumulent les rendent maîtres de tous les Pachas des frontières, et, quand ils ne peuvent les traiter par la corruption, ils les dénoncent et trouvent à Constantinople assez de crédit, pour les faire destituer. Ce sont des faits bien établis. Actuellement, par l'inspection de la carte, il serait aisé de voir comment se dirigent les impulsions qui aboutissent à Widdin, à Belgrade et dans la Romélie jusqu'aux portes de Constantinople. Nous convient-il de miner ce pouvoir des Russes? Vous en êtes le juge, Citoyen premier Consul... Je l'attaquerai dès que vous me l'ordonnerez ; la tâche serait difficile ; mais je ne la croirais pas trop au dessus de mes forces.

1. Eato :

1. CCCLIII.

Pera, 22 Martie, 1803.

Generalul Brune către Talleyrand, despre intrigile Ruşilor şi politica plină de moliciune a Turcilor.

(Vol. 206. D. 2).

Péra, le 1 Germinal, an 11.

Citoyen Ministre,

. . . . . .

Passavant-Oglou, âgé de 34 ans, est un des plus zélés sectateurs de la loi de Mahomet. Il a dans tout l'Empire de nombreux et puissants partisans qu'on craint d'irriter. Ce sont ces motifs qui ont décidé la Porte à dissimuler. Il est pacha à trois queues et conserve le gouvernement de Widdin, où il garde le pouvoir suverain. On l'avait cru généralement instigué par l'Autriche, ensuite par la France. Nos ennemis continuent même secrètement à soutenir cette assertion auprès de la Porte ; mais le Gd Vizir, le Capitan-Pacha, Ismet Bey, les hommes enfin qui tiennent au salut de l'Empire et en connaissent les plaies, le croient agent de la Russie, qui, par les Grecs, par un système suivi et adroi-

Se vorbesce mult în acéstă notă de Pasvantoglu, teribelul rebel turc şi de legăturile lui Ipsilante cu Rusia şi de Moruzi.

---

tement ménagé envers les pays qu'elle convoite, s'en rend protectrice avant de s'en déclarer souveraine. Cette politique est pleinement en vigueur dans les Principautés de Valachie et de Moldavie.

Deux chefs se battent en ce moment en Silistrie, et quelques mots échappés à M. de Tamara donnent la clé de ces troubles. Synope a été aussi agitée par le fait du Consul Russe qui a eu besoin de toute l'autorité de la Porte pour n'être pas chassé par le peuple, dont la majorité n'est pas grecque. Si la Porte avait à refaire le même traité qui rend la Russie tutrice de ce pays, elle serait bien loin de le conclure. Il n'est pas un bon musulman, et le Gd Sr est à la tête, qui ne sente que l'organisation de la Valachie et de la Moldavie telle qu'elle est actuellement, ne soit une honte pour l'Empire Ottoman. Ils regardent ces provinces comme le côté ouvert qui recevra la blessure mortelle.

Le dévouement absolu du Prince Ipsilanti aux Russes, sa haine contre les Français, les persécutions qu'il a fait éprouver à plusieurs d'entre eux, l'enlèvement des régistres de notre chancellerie à Constantinople et la dévastation qu'il en a faite, son ancienne émigration, son immoralité sont connus du Cabinet français. Mais ce qu'il ne sait peut-être pas encore assez, ce sont toutes les intrigues, toutes les menées adroites qui ont été employées auprès de la Porte pour le faire nommer à la Principauté de la Valachie et qui ont été soutenues par tout ce que la plus profonde corruption peut avoir de force. Pour ne point effaroucher la Porte, la Russie s'est mise de côté et a fait agir adroitement le Cabinet de Berlin, en faisant soutenir indirectement que la France y donnait les mains. Monsieur de Tamara ne s'est pas montré. Le bon Monsieur de Knobelsdorff a été la dupe, dans cettte affaire, mauvaise pour sa Cour et pour la France, mais il la soutient toujours par amour-propre.

Le Prince Ipsilanti se conduit dans sa Principauté avec beaucoup d'adresse. Il fait des présents magnifiques à tous ceux qui l'ont soutenu dans le Divan. Monsieur de Tamara, prêt à partir pour la Russie, va être reçu par lui à Bucarest comme pourrait l'être un Souverain. Ce ministre russe, qui ne dissimule pas même encore sa haine contre nous, ayant témoigné au Prince Ipsilante le désir qu'il aurait d'être escorté en Valachie, celui-ci vient de lui envoyer 50 chevaux pour ses équipages et une garde nombreuse pour l'accompagner. Non seulement il doit être défrayé sur toute le route, mais encore de superbes présents l'attendent à Bucarest.

Le Prince Ipsilanti a pour partisans au Sérail le Grand Visir, le Kiaïa Bey, la Sultane Validé. Youssouf-Aga, Rustam-Aga, le Kaffeidgi-Bachi, favori du Sultan et Mahmoud, Reïs-Effendi actuel. Il les comble de présents. Ces présents sont si fréquents, si magnifiques, sa Cour est si somptueuse, qu'il semble que ses revenus et toutes ses extorsions ne peuvent suffire.

Ce parti qui soutient au Sérail le Prince Ipsilanti et qui est dévoué à la Russie, est contrebalancé par le Capitan-Pacha, par Ismeth-Bey, par Ibrahim-Effendi, et par le chef des Eunuques noir. Ils seraient les plus forts au Sérail, s'il n'avaient contre eux Youssouf-Aga favori intime de la Sultane Validé, pour qui le Gd Sr a une aveugle tendresse.

In 26 Martie 1803 stil nou, generalul Brune arĕtă Ministruluĭ Talleyrand călĕtoria fostuluĭ ambasador al Rusieĭ la Constantinopole, Tamara şi recepţiunea ce are să priméscă el în Principate, şi maĭ ales de la Ipsilante [1].

Le Prince Moruzzi, Hospodar actuel de Moldavie, est une créature d'Ipsilanti, et quoique Souverain, il n'en est pas moins de fait son lieutenant. Ce sont les avis de ces deux Princes dont les correspondants existent dans toutes les Cours de l'Europe, qui réglent la politique du Divan. Le G^d S^r voudra bien se débarrasser de ces liens politiques, mais la molesse dans laquelle i est habitué de vivre, mais la politique de la Sultane Validé qui veut conserver son autorité, l'éloignent toujours des affaires et l'empêchent de prendre une résolution vigoureuse. Il ne dissimule pas au Capitan-Pacha ses craintes sur la Russie. *Il voudrait faire tomber la tête d'Ipsilanti; mais les Russes veillent sans cesse. Il ont enlevé au Prince Calimaki, favori du Capitan-Pacha, l'ouverture des dépêches. Ils ont fait proscrire le Prince de Suzzo et menacent la tête d'Hangerli, qui ne l'a sauvée que par la fuite et la confiscation de ses biens.* Un mot sorti de ma bouche en sa faveur l'aurait fait poursuivre avec plus d'acharnement par les Grecs et les Russes animés à sa perte. Il n'eût pas évité le poignard; je me suis tu. Je suis parvenu à faire attribuer à l'indifférence le silence absolu que je me suis prescrit sur le compte des Princes régnants. Toutes mes démarches seront, je l'espère, assez bien calculées pour éviter les fautes, ou des résultats contraires au but que vous m'avez indiqué dans mes instructions. Le temps me servira, et je ne laisserai pas échapper les circonstances favorables.

Les intrigues de Bucarest m'ont paru trop importantes pour ne pas regretter de n'y voir depuis la paix aucun agent français. J'y envoie provisoirement le citoyen S-te Luce, neveu du conseiller d'Etat Lacuée, qui vous le recommandera et qui désire pour lui le titre de commissaire de relations commerciales. Ce jeune homme est fort bien élevé, d'une instruction solide et agréable, de mœurs douces et est très propre à remplir sa mission. Si vous n'avez encore fait aucun choix, je vous prie de vous décider en faveur du citoyen S-te Luce. Il estdigne de toutes vos bontés. Galib Efendi a parlé ici avec beaucoup d'interêt de la France. Ali Efendi en avait dit précédemment beaucoup de mal. Quant au jeune Moruzzi, ses discurs n'etaient que des persifflages grecs contre les Français. C'est aussi un petit Russe.

J'ai l'honneur de vous saluer. Signé: *Brune.*

S. P.—J'ai eu beaucoup de peine à me procurer le dernier traité de la Porte avec la Russie sur la Valachie et la Moldavie. Je vous l'adresse parce que je présume que vous n'en avez pas une entière connaissance.

Hurm. Vol. II, supl. I, pag. 255 şi 256.

Pera, 26 Martie, 1803.

1. Generalul Brune către Primul Consul, despre plecarea ministruluĭ Rusieĭ din Constantinopole.

Ca să pótă urmări de aprópe şi sigur mişcările luĭ Constantin Ipsilante şi ale intrigeĭ rusescĭ la Bucurescĭ, generalul Brune trămite ca Comisar provizoriŭ, pre S-te Luce şi vestesce de acésta pre primul Consul Bonaparte, la 25 Martie 1803 [1].

*

In decursul anuluĭ 1803, chiar în luna Martie stil vechiŭ, (9 Aprilie stil noŭ), se întêmplă în Constantinopole o faptă de natură a proba cum Rusia împingea pre Românĭ la resistenţă în contra Turcilor. Lipsind

---

Péra, le 5 Germinal, an 11.

Citoyen Premier Consul,

. . . . . .

M. de Tamara, ci-devant Ministre de Russie, est parti le 1-er de ce mois. Il ne m'a point visité; il emporte avec lui toute la rancune de la coalition. Au moment de son départ, il a donné aux Eaux douces d'Europe un grand déjeuner auquel tous les Ministres étaient invités. L'ambassadeur de Hollande et les Ministres de Prusse et d'Espagne ne se sont point rendus à l'invitation. L'internonce et toute sa légation y sont allés en grand gala. Il s'y trouvait aussi plusieurs négociants français, entr'autres M. Toron qui accompagne M. de Tamara dans ce voyage. *Le Prince Ipsilanti de Valachie, créature de l'ex-Ministre de Russie, a envoyé et distribué sur la route des chevaux, des équipages et de brillantes escortes, pour donner un air principesque à la marche de son protecteur. Cette prévenance extraordinaire d'Ipsilanti cause beaucoup de déplaisir à la Sublime Porte qui ne peut plus se dissimuler que la protection déférée par les traités à la Russie sur les Valaques et les Moldaves, est devenue une souveraineté presque sans déguisement.*

(Hurm. Vol. II Supl. I).

Pera, 25 Martie, 1803.

1. Acelaşĭ către primul Consul, despre numirea luĭ Ste Luce Comisar provisoriŭ al relaţiunilor comerciale în Valachia, la Bucurescĭ.

Vol. 206, D. 23.

Péra, le 4 Germinal, an 11.

Citoyen Premier Consul,

. . . . . .

P. S. — L'importance d'une communication sûre et officielle avec Bucarest dans la Valachie, devenant très-urgente, j'ai choisi pour résider dans cette ville en qualité de commissaire provisoire des relations commerciales, le citoyen Ste Luce, parent du général Lacuée, qui, par ses talent, sa probité, son caractère aimable, est parfaitement propre à cette fonction. J'en écris au Ministre. Lacuée vous en parlera. Je vous prie de confirmer mon choix. Il est digne du gouvernement.

carnea de óie din Constantinopole, Pórta ordonă Capuchihaialeĭ Munteniei, să scrie luĭ Ipsilante, ca grabnic să trimiță oĭ la Constantinopole. Representantul luĭ Ipsilante, carele altă-dată ar fi plecat capul lângă zid, acum respinge cererea, ḑicênd că este în contra ultimelor tratate şi în contra capitulaţiunilor ţĕreĭ cu Pórta, sub garanţia Rusieĭ [1].

Dintr'o corespondenţă a generaluluĭ Brune cu aceeaş dată de 9 Aprilie 1803, către ministrul Talleyrand, se vede cum la acéstă dată în Rusia se pregătea un noŭ rĕsboiŭ contra Turcieĭ. Acest fapt ne explică în mod indirect curagiul cu care Capuchihaiaoa luĭ Ipsilante aŭ respins porunca Porţeĭ, relativă la oĭ mumbaia. Muscaliĭ eraŭ gata ca în 24 de ore să invadă Principatele [2].

*

Pre de o parte Rusia se pregătea de rĕsboiŭ şi pre de alta, prin tóte modurile căuta să împiedice stabilirea de representanţĭ aĭ Francieĭ

Pera, 9 Aprilie 1803.

1. Generalul Brune către Talleyrand, despre carnea de miel cerută de Turcĭ de la Hospodarul Valachieĭ.

Vol. 306. D. 51.

Péra, le 19 Germinal, an 11.

Citoyen Ministre,

. . . . . .

La viande commençant à manquer à Constantinople, le Reis-Effendi a demandé au Kiaya-Bey de l'Hospodar de Valachie d'y envoyer des moutons dont la viande est la seule agréable aux Turcs. Le Kiaya a répondu par un refus, disant que les dernières capitulations de la province de Valachie avec la Porte, sous la garantie de la Russie, s'y oppossaient. D'après le compte, rendu par le Reis-Effendi au Vizir de Kiaya-Bey a été mandé de nouveau et a fait la même réponse. Le Reis-Effendi l'a chassé de son appartement en lui disant : il nous faut des moutons, songez-y.

3 Aprile, 1803.

Pera, le 19 Germinal, an 11.

2. *Citoyen Ministre,*

. . . . . .

. . . . . Enfin, l'aide de camp Le Paultre m'a assuré que, depuis Pétersbourg jusqu'a Odessa, il n'y a qu'un vœu : celui de faire une guerre contre la Turquie et qu'on disait en Russie que les Turcs aux-mêmes désignaient la porte par où ils sortiraient de Constantinople lors que les Russes viendraient les attaquer ; qu'on peut rassembler 40 mille hommes en 48 heures sur les frontières de la Pologne pour faire l'invasion de la Valachie et de la Moldavie, dont la Russie est maîtresse.

Iels sont les renseignements que j'ai recueillis du citoyen Le Paultre. Je vous les donne comme ma mémoire me les présente, sans rien changer aux expressions et à leur valeur.

Hurm. Vol. II, supl. I.

Signé : *Brune.*

în regiunea Dunărei şi Mărei-Negre; numaĭ cu mare greutate putu Francia obţine de la Pórtă, în 25 Aprilie 1803, berat pentru stabilirea unuĭ consul la Galaţi. Pórta refuză să-l dea, invocând acum capitulaţiunile vechĭ cu Domniĭ românĭ! [1].

Ambasadorul francez generalul Brune, avea cu atât maĭ multă nevoie de representanţĭ în Principate, cu cât avea deplină cunoscinţă de purtarea dubióseĭ politice a Comteluĭ de Belleval, aşa ḑisul ministru de externe al luĭ Ipsilante. Acesta nu încetă a se declara şi el şi pre Ipsilante partizanĭ aĭ politiceĭ franceze, pre când în reatitate lucra în înţelegere cu Muscaliĭ, şi cu aliatul lor Frederic Wilhelm. Generalul Brune într'o scrisóre către Champigny, ambasadorul francez de la Viena, ne dă precise informaţiunĭ despre trecutul luĭ Belleval şi ne arată, că acesta puţin de nu confiscă corespondenţa diplomatică din Constantinopole a generaluluĭ Brun, pe care o trimetea la Viena, îmbolnăvindu-se curierul francez în trecerea prin Bucurescĭ. Prin acéstă corespondenţă generalul Brune stăruie din noŭ în favórea luĭ Luce, Comisarul provisoriŭ numit de dênsul în Bucurescĭ [1].

Pera, 25 Aprilie, 1803.
Péra, le 5 Floréal, an 11.

1. *Citoyen Ministre,*

. . . . . .

Au moment où je croyais faire partir les commissaires pour la Mer Noire, le Reis-Effendi m'a fait prier de ne pas faire de demandes embarrassantes à la Porte, que si nous voulions prouver notre amitié pour elle, c'était en ne faisant pas d'innovation, en n'établissant pas des commissaires dans des lieux où les Français n'avaient jamais été, où ils ne pourraient faire aucun commerce et où les insultes probables que recevraient nos commissaires occasionneraient des demandes en réparation et toutes sortes d'autres actes d'inimitié. J'ai su positivement que les Chefs du parti russe dans le Divan avaient sollicité l'exclusion de nos commissaires dans la Mer Noire.

. . . . . .

La Porte voulait refuser aussi le Bérat de Galatz sous le prétexte des Capitulations avec les Princes de Valachie et de Moldavie.

. . . . . .

J'ai en besoin d'employer beaucoup de vigueur pour obtenir ces Bérats, qui sont enfin entre mes mains.

Hurm. loc. cit.

Pera, 6 Maiŭ, 1803.
Péra, le 17 Floréal, an 11

2. *Citoyen Collègue,*

. . . . . .

J'avais besoin de votre lettre sur le compte de Monsieur de Belleval pour me rassurer sur le sort de mes dépêches, car il faut que je vous dise,

Un document, însă tocmaĭ din 1804, Iulie 4 stil noŭ [1], ne arată că tot recomendatul ambasadoruluĭ general Brune isbuti şi că acesta a fost solemn primit de către Ipsilante şi că e fórte bine vĕdut de către acest Domn. Ste Luce descrie însuşĭ primirea solemnă ce i s'a făcut la Curtea din Bucurescĭ, la 30 Aprilie 1803, stil noŭ [2]. Din acéstă corespondenţă apare, cum boerĭĭ românĭ eraŭ în mare parte amicĭ aĭ Francieĭ. Din acestaş act şi din altele tot de la Luce, cu o lună maĭ apoĭ, aflăm descrierea Curţeĭ luĭ Ipsilante şi cum în Muntenia este un curent boeresc contra domnieĭ grecescĭ, nu maĭ puţin şi marea influenţă a consulilor ruseşcĭ în Principate.

Ste Luce nu descrie numaĭ parada cu care a fost primit în mod solemn de Ipsilante, ci şi trista stare a ţĕreĭ sub invasiunea nouă a Pasvanliilor. Generalul Brune scrie şi el direct luĭ Talleyrand, în 18 Iulie 1803, despre mişcările luĭ Pasvantoglu şi arată cum aceste mişcărĭ aŭ să legitimeze intrarea trupelor rusescĭ în ţeară, sub pretext de a o apĕra contra luĭ.

Aşa dar Francia isbuti ca Turcia să primésca pe Ste Luce ca

---

qu'on m'a donné toutes sortes de mauvaises impressions sur lui. Il *s'appelait le Comte Gaspari. Il avait séduit à Londres la fille du Baron de Jacoby, ambassadeur de Prusse, qui, dès qu'il l'eût* connu, la lui avait retirée avec éclat. Il s'était lié à Monsieur de Witch, aventurier connu par ses pretentions sur le royaume d'Illirie et qui, pour gagner les bonnes grâces du Prince Zubow, lui vendit les faveurs de sa femme. L'Illirie ayant manqué aux prétentions de Monsieur de Witch, *Gaspari prit le nom de Belleval et s'attacha au parti russe pour gagner* les Grecs de Constantinopole. C'est là qu'il fit la connaissance du Prince Ipsilanti.

Vous sentez, mon cher Collègue, par ce petit extrait, que je devais craindre que, sous les apparences de la politesse et des égards, un aventurier, émigré ou non, ne se fît pas un grand scrupule d'ouvrir mes dépêches au Gouvernement. Je pensais que, si mon Commissaire provisoire arrivait après coup à Bucarest, du moins je pourrais découvrir des traces de l'attentat que je craignais. Votre opinion me console, et j'aime à croire que j'ai été mal informé, ou du moins, je suis persuadé que la politique actuelle de Monsieur de Belleval ne m'aura pas été nuisible.

Le citoyen Ste Luce, commissaire provisoire à Bucarest, est un homme instruit, probe; il est neveu du Général Lacuée, notre collègue. J'espère qu'il sera entre vous et moi un intermédiaire utile. Je lui ai recommandé de se rendre agréable au Prince Ipsilanti et de cultiver Monsieur de Belleval. Vous voyez que mon opinion est couverte par de bonnes apparences, qui, si j'avais été trompé sur lui, n'auraient pas nui aux nouvelles impressions que je recevrai sur son compte.

1. Hurmuzachi, vol. II, supl. I, pag. 280.
2. Hurmuzachi, vol. II, supl. I, pag. 281 şi 282.

Comisar provisoriŭ al relaţiunilor comerciale în Bucuresci. Belleval, la 29 Iunie 1803 şi Ipsilante la 20 Iulie, scrie Generaluluĭ Brune cu mulţămire pentru numirea luĭ Ste Luce [1].

Despre recepţiunea făcută în Bucuresci luĭ Ste Luce scrie, repetim, însuşĭ acesta, în raportul sĕŭ, ce dăm în notă aci [2].

Bucarest, le $^{8}/_{20}$ Juillet, 1803.

1. *Monsieur l'Ambassadeur,*

La nomination de Monsieur de Ste Luce au poste de Commissaire des Relations Commerciales de la République française en Valachie, m'a fait le plus grand plaisir, et j'aime à trouver dans le choix que Votre Excellence a fait de cet officier la certitude que vous voudrez bien m'accorder votre amitié ; elle me sera doublement précieuse, Monsieur l'Ambassadeur, et sous le rapport de la haute considération dont vous jouissez dans le monde, et sous celui plus honorable des éminentes qualités qui vous l'ont méritée.

C'est dans ces sentiments que j'ai l'honneur de me dire, Monsieur l'Ambassadeur, de Votre Excellence, le très-humble et très-obéissant serviteur.

Signé : *Constantin Ipsilanti.*

2. Eacă acest act :

Bucuresci, 30 Aprilie, 1803.
Bucarest, le 10 Floréal, an 11.

J'ai fait hier visite au Prince Ipsilanti. Quand on lui a annoncé mon arrivée il est venu au-devant de moi jusqu'à la première porte de son appartement, m'a conduit sur un sopha et s'est assis près de moi. Je lui ai exprimé votre gratitude pour les soins qu'il a fait donner au courrier du Gouvernement, Besançon. Il m'a témoigné qu'il avait ressenti un grand plaisir de mon arrivée, qu'il désirait infiniment que ce fût moi qui occupât la place de commissaire, qu'il ferait son possible pour me rendre agréable le séjour de Bucarest, en me recommandant à cet égard aux soins de Monsieur de Belleval qui était présent.

On a servi le café, le sorbet. Après une heure et demie d'entretien, j'ai pris congé de S. A. qui m'a conduit très-longtemps et ses gardes m'ont accompagné jusqu'à la voiture du comte de Belleval. Les Boyards s'empressaient autour de moi, et c'était à qui me ferait des protestations d'amitié pour les Français et pour l'ambassadeur de France.

Le prince Ipsilanti est un homme de 49 ans ; sa figure est assez belle. Il parle très-bien français. Depuis 9 mois qu'il régne en Valachie, toute son attention s'est portée à mettre son petit Etat à couvert des incursions de Passavan-Oglou, qui est un voisin bien dangereux pour lui. L'incertitude du temps qu'il doit régner fait qu'il néglige les réparations de sa principauté. Sa ville capitale est dans un triste état. Monsieur de Belleval m'a assuré qu'il avait été stipulé entre la Russie et la Porte qu'il resterait Prince régnant pendant sept ans, et que, pendant ce temps, il n'avait rien à craindre, ce qui n'empêche pas qu'il ne soit dans de cruelles appréhensions à la vue d'un Turc.

Stᵉ Luce nu întârdie a da despre Ipsilante şi despre curtea luĭ şi ţĕrile române informaţiunĭ maĭ amănunte. Credem util a le da loc în note aci, maĭ ales că se ocupă şi de mişcările rebeluluĭ tiran Paswantoglu cum şi de marea influenţă ce pre tótă ţioa o câştigă Rusia în ţĕrile române[1].

Le comte de Belleval, qui me présenta au Prince est à peu prés du même âge qui lui. Il paraît jouir exclusivement de sa confiance. Il parle avec enthousiasme de la France J'ai reçu de lui beaucoup d'honnêtetés.

21 Prairial.

Le 18 Prairial, mardi, 7 juin, était le jour que j'avais choisi pour mon audience officielle chez le Prince régnant de Valachie. A 7 heures du matin, le Prince m'a envoyé Monsieur le comte de Belleval, son ministre au Département des Affaires Entrangères, pour m'avertir qu'à 11 heures, il m'enverrait ses voitures et ses gardes. A 10 heures, son Pitar ou Grand Ecuyer, est venu de sa part pour me prier de fair avertir tous ceux de la nation française. A 11 heures, ses voitures sont arrivées. Celle qui m'était destinée était attelée de six chevaux blancs richement caparaçonnés, les cochers et les domestiques revêtus de brillantes livrées. A ma suite venaient plusieurs voitures de différents prrticuliers français ou sous la protection française. Cent hommes d'armes, dont moitié cavalerie, précédaient ma voiture qui était soutenue à chacune des portières par douze huissiers habillés en blanc; dans la Cour du Palais, toute la troupe était sous les armes.

En descendant de voiture, j'ai été reçu par le Grand Chambellan en costume. Devant moi marchaient deux pages portant des cassolettes où brûlaient des parfums. A la I-ère salle, le Grand Postelnic, l'aga, le Grand Juge tous en grand costume, sont venus me recevoir et m'ont conduit auprés du Prince qui s'est avancé vers moi, m'a fait asseoir près de lui à sa droite. Je lui ai prononcé un discours auquel il a répondu de la manière la plus obligeante; des pages ont servi le café, le sorbet, les douceurs ; les parfums brûlaient partout. Tous les Ministres, les Boyards, étaient debout. Le Prince et moi seul étions assis. Après un quart d'heure d'un entretien très-insignifiant, j'ai pris congé de S. A. et j'ai été conduit chez moi dans le même ordre et avec la même cérémonie. J'ai fait distribuer soixante ducats aux pages, aux officiers, aux huissiers et à tous les gens du Prince qui m'apportaient quelques petits présents. Depuis 7 heures du matin, ma maison était remplie. J'ai fait distribuer avec profusion café, liqueurs, etc. Le Prince, pour honorer la nation française, a voulu que ma réception fut la même que l'avait eue le Consul Général de Russie, résidant à Jassy.

Dans l'après-midi, j'ai été occupé à recevoir les visites. Les Agents de Russie et d'Angleterre, tous avec leurs grands costumes, leurs chanceliers, leurs secrétaires, leurs drogmans, sont venus me voir. L'archevêque grec, les principaux Boyards, m'ont rendu visite. Cet archevêque grec este un homme de beaucuop d'esprit.

8 Prairial.

1. Tout nul qu'est le Prince de Valachie dans la balance politique de l'Europe, il n'y a pas de puissant souverain au monde plus occupé et plus

Din raportul lui Ste Luce, se vede cum Francia câştigase influinţă între boerii români. Acéstă influinţă începe a îndruma pre unii tineri din Principate spre Paris, pentru a 'şi face acolo educaţiunea. Aşa

---

inquiet de tout ce qui s'y passe. Ingénieux à imaginer des circonstances, il prévoit tous les résultats d'une guerre qui n'existe pas encore et qu'il annonce. Il entretient à Viene une espèce d'agent que Monsieur de Belleval m'a dit être accrédité près de l'Empereur. Cet homme, qui s'appelle Grégoire Demeter, recueille avec avidité tous les bruits populaires qui circulent, en compose une dépêche qu'il envoie officiellement à son Prince, et à peine est elle arrivée, qu'un *Calarache* est expédié près la Sublime Porte.

Les Boyards souffrent difficilement qu'un Grec les gouverne, et leur émigration continuelle en est la preuve. *Il y a plus de deux tiers de Valaques dans la Transilvanie et la Hongrie.* La Valachie est presque déserte. La S. P., malgré sa politique à fomenter et a entretenir la discorde parmi les Grecs, finira par perdre les Principautés de Valachie et de Moldavie. La Russie exerce une influence qui équivaut à une propriété; par les nouvelles stipulations consenties à Iassy le 22 Octobre 1802, les Voivodes de Valachie doivent rester sept ans en place, et ne peuvent être destitués que d'après le consentement des Ministres de Russie. Les Consuls Russes en Valachie et en Moldavie ont le droit de s'opposer aux impôts que le Prince veut établir, d'assembler le Divan, etc.

D'après cet état de choses, la S. P. ne peut avoir dans ce pays qu'une influence secondaire. Elle entretient cependant près du Prince une espéce de représentant qui, d'ordinaire, n'y vient que pour s'enrichir. Celui qui s'y trouve en ce moment se nomme Divan-Effendi.

Passavan-Oglou continue à piller et à brûller tous les villages. On m'a assuré que le Consul Général de Russie à Jassy, avant appris que Passavan était dans l'intention de faire une visite à Bucarest, lui avait fait dire que, s'il s'avisait d'approcher à six lieues de la ville, il aurait à faire à la Russie. Cela est d'autant plus probable que Passavan-Oglou qui s'avançait, s'est retiré aussitôt.

Terapia, 18 Iulie, 1803.
Thérapia, le 29 Messidor, an 11.

Citoyen Ministre,

. . . . . .

La Valachie est toujours menacée par Passavan-Oglou Ses sous-ordres font des demandes exorbitantes d'argent au Prince Ipsilanti. Manau, Bimbachi de Passavan, est le plus tenace. Terchneik-Oglou, Hayan de Rouschouk, joue le protecteur de la Valachie, mais il demande en effet des contributions. On prétend quo cette situation d'affaires peut être utile à la Russie et que ses troupes entreront au besoin chez les Valaques pour les défendre. Ce sont les catholiques qui font courrir ce bruit.

Un negociant nommé Leslée, Anglais de nation, et correspondant de la C.ie des Indes Orientales à Smyrne, écrivait depuis longtemps à ses amis, Français à Constantinople, que la guerre était inévitable, et il prend occasion

vedem, în Martie 1803, la Paris, pre boerul moldovenesc George Bogdan, care studia jurisprudența [1].

Cu puțin mai înainte de ce tînĕrul Bogdan să se fie dus să studieze la Paris, aflăm pre un alt fiŭ de boier mergênd la Viena să studieze. Acolo junele Armaș «*Ioan de Canano*», fiul boeruluĭ Șerban Canano mare Spătar la Iașĭ, perdêndu-și timpul în petrecerĭ, tată-sĕŭ îl rechiamă și apoĭ ĭertêndu-l[2], cu voia luĭ merse la Berlin, să studieze mai departe.

In Septembrie 1800, ajunse la Berlin junele Canano, unde se distinse la studiŭ și prin purtare, dar se înfundă în marĭ datoriĭ, tată-sĕŭ netrĕmițêndu'ĭ la timp subvențiunea [3].

Și la Iași Francia isbutesce a avea un representant recunoscut de Pórtă. La Iași este trămis comisar Méchain, căcĭ generalul Brune nu are informațiunĭ mai precise despre Curtea luĭ Moruz, cu tóte că scie că Rușiĭ aŭ în Moldova așa de mare ascendent, în cât sunt mai mult domnĭ decât protectorĭ. Generalul Brune la tóte ocasiunile denunță guvernului sĕŭ pre Principele Ipsilante, care se fățăresce că este pentru Francia, pe când în realitate lucréză contra eĭ împreună cu cela-l-alt fățarnic, comitele Belleval [4].

---

de l'événement pour prophétiser que la Turquie se déclarera contre la France, et il engage ses bons amis à prendre les protections étrangères pour garantir leurs fortunes.

On m'a assuré que le Drogman Fonton avait conseillé au Prince Ipsilanti d'écrire une lettre soumise au 1er Consul, et, que, s'il pouvait obtenir une réponse, ce serait l'acquit du dépôt des chancelleries qu'il a pris pendant la guerre.

Hurm. Vol. II, supl. I.

1. Veḑĭ Hurmuzachi, vol. II, supl. I, pag. 255, doc. 351.

2. Veḑĭ scrisórea pastoreluĭ Hauchecorne din Octombre 1802, în «Acte și fragmente» de N. Iorga, pag. 374.

3. Pentru plata datoriilor luĭ Canano și pentru regulata luĭ ajutorare cu bursă de la tată-sĕŭ a intervenit pre lângă diverșĭ Domnĭ aĭ Moldoveĭ, mulțime de persóne oficiale prusiene, între care ministrul Haugwitz către Domnitorul Moruzi și către Knobelsdorff.

Veḑĭ actele de la pagina 378 și 379, II, Acte și fragmente de N. Iorga.

4. Pera, 23 Maiŭ 1803.

Citoyen Ministre,

. . . . . .

Péra, le 3 Prairial, an 11

Le Prince Ipsilanti, protégé de la Russie, ne donne à la Porte que des nouvelles défavorables à la République française, quoiqu'il me fasse écrire,

Ipsilante chiar şi direct scriea luĭ Talleyrand din Bucurescĭ, în 31 Maiŭ 1803[1], ca să 'şĭ scuzeze purtarea. El ḑice luĭ Talleyrand, că scie că are mulţĭ inamicĭ carĭ 'l arată Francieĭ sub colorĭ nefavorabile, dar că speră cum că guvernul frances va fi drept şi nu va da ascultare delaţiunilor inamicilor sĕĭ.

Adevĕrul este, că noua situaţiune a Francieĭ deplin impăcată cu Turcia împingea pre Ipsilante la asemenea curtenie către Francia, în urma tratatuluĭ dintre Francia şi Pórta Otomană, din Iunie 1802 şi în urma dieteĭ de la Ratisbona, 24 Martie 1803. De aceea nu numaĭ Ipsilante, dar şi Moruzzi, în 22 Iunie 1803, se grăbesce a scrie Generaluluĭ Brune din Iaşĭ, că aŭ primit cu plăcere pre Generalul comisar francez Méchain şi va înlesni relaţiunile comerciale cu republica franceză.

Aduce-vom maĭ departe, la istoria Domnieĭ luĭ Alexandru Moruzi în Moldova, scrisórea luĭ către generalul Brune, din 22 Iunie 1803.

Cu tóte aceste asigurărĭ date de Ipsilante, generalul Brune continuă a'l descrie rĕŭ la guvernul francez la tóte ocasiunile. Chiar dupĕ primirea strĕlucită ce Ipsilante făcu luĭ Ste Luce la Bucurescĭ, ambasadorul scrie la Paris în mod nefavorabil pentru Domnitorul muntean şi 'l denunţă, ca intrigând contra Republiceĭ franceze[2].

---

ainsi qu'au Ministre Champagny, par un prétendu Comte de Belleval, son agent, qu'il nous est entierement dévoué.

Le commissaire Méchain est parti pour se rendre à Jassy. Il me fera connaître la cour du Prince Moruzzi sur laquelle je n'ai que des données incertaines; mais je sais que les Russes ont un tel ascendant en Moldavie, que leur domination y est presque aussi certaine que leur protection. Ce Belleval m'a mandé qne vous aviez quitté le Ministère.

1. Hurm. documentul 375 volumul II, suplement 1.

1. «Depuis que le Citoyen Ste Luce est à Bucarest, il n'est sorte de politesses, de prévenances et de deférences qu'il n'ait reçues, soit de la part du Prince, soit de M. de Belleval, son secrétaire des Affaires Etrangères, et je dois dire, que sa conduite ferme et mesurée devait en effet lui attirer à la fois beaucoup de considération et nous rendre sa présence très-utile à Bucarest. Cependant, cet agent à su aprécier ces démonstrations affectueusses à leur juste valeur. Ces ménagements extérieurs pouvaient prouver qu'on craignait le gouvernement français, mais non pas qu'on l'aimât. Toutes ces menées secrètes ne nous laissent point de doute sur les véritables sentiments du Prince et de son secrétaire, car la petite Cour de Bucarest se montre fort industrieuse à inventer des perfidies pour miner notre crédit près la Porte. J'ai eu tout récement une preuve bien évidente de cette mauvaise foi: le Reis-Effendi me fit informer qu'on lui écrivait de Bucarest, que le Comissaire Ste Luce avait demandé officiellement au Prince de faire un voyage à Widdin. Une semblable communication était d'autant plus faite pour m'étonner, que je n'avais rien vu dans la correspondance de ce Commissaire, qui m'annonçât une pareille démarche, et que je le connaissais trop sage pour l'avoir faite sans m'en prévenir. Cependant je lui de-

Mai departe Brune scrie că, după sfatul lui Fonton, Ipsilante se arată fățarnic amic al Franciei, pre când în realitate lucrézā contra ei:

«Il lui a insinué de faire beaucoup de présents aux ministres amis de la Russie; cette souplesse envers cette puissance ne *pouvait que le mener à davoir son indépendance.* On a répandu un imprimé contenant une pretendue proposition faite par le Premier Consul à Louis XVIII, du 26 février, dernier d'un royaune de Pologne et la réponse de ce dernier. *C'est en affectant de montrer son dévouement pour la France* que ce Prince Grec accueille et propage toutes les calomnies de ses ennemis[1].»

Cu o zi înainte, la 19 Octombrie 1803, generalul Brune mai scrisese:

«Le Prince Ipsilante, qui a dû vous demander votre bienveillance, est à l'affut de tout ce qui peut vous nuire. Il vient d'envoyer son secrétaire en Russie pour arranger son roman. C'est un ennemi capital, bien fourbe et bien Grec[2].

La 20 Octombrie 1803, generalul Brune scrie Guvernului francez:

«On ne peut nier que les Russes n'aient secrétement une part encore plus active que les Anglais, aux troubles de la Morée. Ce sont leurs agents qui attisent les flammes. Je vous en ai nommé plusieurs, et on pourra mettre de ce nombre celui que le Prince Ipsilanti vient d'y envoyer.

Fonton (agent în serviciul ambasadei Rusesci din Constantinopole) qui nous déteste d'une maniere impossible à rendre, a conseillé au Prince Ipsilanti de jouer un double rôle à l'egard de la France. Il consiste à faire semblant de mettre tout son espoir dans la protection de cette puissance et de tout faire contre elles dans ses rapport à la Porte.

---

mandai des explications précises, et, comme je l'avais prévu, il en est résulté que toute cette affaire n'était q'une pure invention du Prince. Non seulement le citoyen Ste Luce ne lui avait point demandé à faire un voyage à Widdin, mais il ne lui avait même jamais dit un seul mot qui pût faire supposer qu'il en eût le projet. Le prince a prétendu avoir seulement écrit éventuellement au Reis-Effendi pour savoir quelle conduite il aurait à tenir s'il arrivait que le Commissaire français demandât a faire un tel voyage. Malgré en demi decader, on ne saurait se meprendre sur le but de ce faux raport, lorsq'un voit le commissaire anglais entreprendre réellement le voyage des ou prêtait le projet au commissaire française. Il est évident qu'on voulait donner le change a la Porte. Le Prince a été tout honteux dela découverte dela petite intrigue: ce n'était, selon lui, qu'un malentendu dont il était fort fâché, et auquel il désirait qu'un ne donat aucune suite. Quoi qu'il en soit, j'aurai soin de faire les communications convenables au Reis-Effendi, de le mettre à même d'apprécier la fidelité des rapports du Prince de Valachie.

Hurm. Vol. II supl. I, pag. 289.

1. Hurm. Vol. II, supl. I, pag. 288.
2. Hurm. Vol. II, supl. I, pag. 288.

Generalul Brune, de la Terapia, la 1803, mai scrie guvernului francez că:

«Ipsilanti ne manque pas de nourrir la Porte de nouvelles *contraires au maintien de ses liaisons avec la France.* Il faut que le gouvernement turc soit bien troublé par le mauvais état de ses affaires intérieures et autant encore par les fausses nouvelles qu'on débite sur ses amis les plus utiles» [1].

Pentru a împăca pre Ipsilante cu Francia făcu demersuri şi Curtea prusiană. Prin un agent corespondent al său Piquot, de la Viena, Constantin Ipsilante caută să se împace cu Francia. Piquot intervine pre lângă Haugwitz ministrul de externe al Prusiei. Scriindu-i în 16 August (stil nou) 1803 şi arătându-i situaţiunea lui Constantin Ipsilante faţă cu Francia, care-l ura din causă că lucrase contra intereselor ei, la ocasiunea încheierei tratatului dintre Pórtă şi Curţile Rusiei şi Angliei dice că, în asemenea conjecture, Principele Ipsilante îşi pune tótă increderea în puternica intervenţiune «cu care Excelenţa Vóstră pururea a bine-voit a susţine interesele lui şi o rógă să facă în favórea lui, pre lângă guvernul francez, mijlociri cu care să'i asigure Principatul ce l'a bine-meritat de la însăşi protecţiunea Regelui Frederik Wilhelm [2].

Von Bielfeld intervine, în Decembre 1803, la Pórta Otomană, în favórea lui Constantin Ipsilante şi însciinţéză, că M. Sa Regele Frederic Wilhelm, «s'est employé en faveur de celui-ci (d'Ipsilanti) à Paris, de manière à faire revenir le Premier-Consul et le Ministère de la République des idées désavantageuses qui auraient pu exister chez eux à son sujet». Ambasadorele prusian a aflat, că la Pórtă s'aŭ primit nisce sciri nefavorabile pentru Ipsilante asupra simţimintelor guvernului frances, cu referinţă la el, de aceea caută să liniştéscă Pórta asupra unui servitor credincios ca Ipsilante. Bielfeld speră, că în intervenirea Regelui Prusiei la Paris în favórea Domnitorului, Pórta nu va vedé decât, «la preuve réitérée de son désir de lui rendre service, dans la personne d'un de ses adhérents les plus fidèles et les plus dignes de sa confiance» [3].

In urma acestei interveniri Baronul de Bielfeld, care în negociaţiunile séle în favórea lui Constantin Ipsilante se consulta bucuros cu tatăl acestuia, Alexandru Ipsilante, scrie lui Frederic Wilhelm în 17 Ianuarie 1804, că «Mi se pare că neamicii Principelui Ipsilante aŭ

1. Hurm. Vol. II, supl. I, pag. 286.
2. Vedĭ scrisórea în «Acte şi fragmente» II, de N. Iorga, pag. 338.
3. Vedĭ «Acte şi fragm.» II, pag. 390—391.

împuţinat mult deja intrigele lor contra luĭ şi că Pórta a început şi ea a fi maĭ drépтă cu el» [1].

Regele Frederik Wilhelm, prin scrisórea sa către Bielfeld, de la 23 Ianuarie 1804, confirmă din noŭ stăruinţele sale în favórea luĭ Constantin Ipsilante şi-ĭ cere să nu întârdie a face demersurile ce s'aŭ ordonat în favórea acestuĭ Domnitor, de óre-ce «il s'agit de couper court le plutôt possible aux intrigues de ses ennemis et d'en prévenir les effets ultérieurs tant à Constantinople qu'à Paris». Pórta, adaogă Regele, este interesată ea însăşi a susţine pre acest om de merit, care-ĭ aduce maĭ serviciĭ şi care-ĭ este fórte trebuincios în un timp de turburărĭ şi desordine, în care maĭ multe din provinciile eĭ sunt în prada rebeliunilor» [2].

In Februarie 1804, Baronul de Bielfeld rĕspunde Regelui, că, înţeles cu Alexandru Ipsilante, el a intervenit pe lângă Reis-Effendi, dar s'a înţeles şi cu representantul Franciei, care i-a declarat că «nici republica francesă, nici agenţiĭ eĭ la Constantinopole nu nutresc «le *moindre ressentiment*» în contra luĭ Constantin Ipsilante, dar că nu puteaŭ să nu reclame contra luĭ pentru restituirea efectelor cancelarieĭ francese, răpite în timpul rĕsboiuluĭ de un om al căruia Constantin Ipsilante era şeful. Să mijlocéscă Constantin Ipsilante la Pórtă pentru ca să se restitue acele efecte şi ambasadorul frances va fi la serviciul luĭ Constantin Ipsilante, la orĭ-ce ocasiune» [3].

Nu prea era deplin asigurătóre o promisiune *sub reservă* ca acésta, totuşĭ Constantin Ipsilante, fórte abil negoţiator, isbuti să maĭ împace pre Napoleon, aşa că, în 4 orĭ 5 Octombrie 1805 «*Monitorul frances*» va pubica o dare de sémă fórte favorabilă despre tot binele ce Constantin Ipsilante a adus ţerei românescĭ în ceĭ treĭ anĭ de domnie.

Dar publicaţiunea favorabilă din gazeta oficială a Republicei francese vine cu puţin timp înainte de mazilirea luĭ Constantin Ipsilante şi invasiunea ruséscă de la 1806 în Principate.

---

1. Veḑĭ Acte şi fragm. II, pag. 392.
2. Veḑĭ Acte şi fragm. II, pag. 392.
3. Veḑĭ Acte şi fragm. II, pag. 392.

CAP. XXXIX.

Continuare de cercetare a domniei lui Constantin Ipsilante.

Să urmărim acum istoria domniei lui Constantin Ipsilante în legătură nu numaĭ cu intrigile diplomatice din Constantinopole, dar şi cu coprinsul faptelor lăuntrice.

Constantin Ipsilante, după ce 'şi-aŭ regulat afacerile în Constantinopole, după ce se opri la satul Radovaniĭ, a mareluĭ Ban Scarlat Ghica, pentru ca să facă cunoscinţă cu boeriĭ ţăreĭ, carĭ 'i-aŭ eşit înainte, intră în Bucurescĭ a doua ḑi de ḑioa Sfinteĭ Paraschive, la 14 Octombre. Pre când se cânta tedeumul în biserica din sat se simţi un grósnic cutremur şi a doua ḑi, când Domnitorul intră în Bucurescĭ, găsi aci multe ruine şi mulţi morţi din causa cutremuruluĭ. Dionisie povestesce acéstă nenorocire în maĭ multe versurĭ jalnice [1]. Atunci căḑu turnul Colţeĭ [2] şi palatul domnesc fiind sdruncinat, Constantin Ipsilante fu silit să se aşeḑe la mănăstirea Văcărescĭ.

*

1. Tom. II, pag. 212.

2. Iar pământul pretutindeniĭ de a sa nenorocire
Suspinând ca o fiinţă, îmbrăcată cu simţire,
A crăpat în multe locurĭ şi din sînu-ĭ a vĕrsat,
Lacurĭ, riurĭ sulfuróse, ca când ar fi lăcrimat.
Turnul cel înalt al Colţeĭ, care 'n Bucurescĭ domnesce
Preste cele-l-alte turnurĭ, şi de o sută anĭ trăesce,
Astă dată plécă capul, nu maĭ póte resista,
Se rostogolesce, geme până 'n temelia sa.
Nu maĭ ḑic despre bisericĭ şi clopotniţĭ şi palate,
Vechĭ şi nouĭ, marĭ şi frumóse, carĭ se răstorn sfărmate...

Din causa acestuĭ cutremur, case multe şi bisericĭ fiind stricate, se scumpi preste măsură materialele de construcţiune în Bucurescĭ şi plata meşterilor. Atuncĭ, la 1802 Novembre, Domnitorul puse *nart* la material şi la plata meseriaşilor şi salahorilor.

Nartul prevede:

6 talerĭ mia de oca de var.
3 » 20 banĭ mia de cărămidă de frunte.
2 » 20 » » » » » a 2-a mână.
2 » — » » » » » 3-a »
— » 2 » hârdăul de nisip.
1 » — pe ḑi meşterul lemnar de frunte.
— » 30 » » al 2-lea.
— » 20 » » » 3-lea.

Veḑi cod. XLV, arhiva Statuluĭ Bucurescĭ.

Noul Domn aduce cu sine de la Constantinopole firmanul sĕŭ de numire la tron, prin care Pórta constată, că Alexandru Suțu nu s'a arĕtat destoinic la cele poruncite luĭ [1] și că de aceea este numit el, care în domnia Moldoveĭ a probat pricepere și hărnicie deosebită. «Deci, cunoscênd cu înțelepciune, că hărăzirea numiteĭ domnii s'aŭ făcut ție, pentru credința și bună-voința împĕrățieĭ mele către tine, și cu scopos ca să puĭ tótă puterea ta, pentru ca să ocârmuescĭ spre plăcere tóte trebuinciósele pricinĭ, carĭ se cer și s'aŭ încredințat la vrednicia ta, și să câștigĭ tóte mijlócele cu care să vie țeara la maĭ bună stare și sporire».

Țeara în adevĕr capĕtă noŭ avênt, la cĭtirea firmanuluĭ, prin care Pórta dă satisfacțiune la multe din cererile boerilor muntenĭ, cererĭ adresate eĭ de când eraŭ pribegĭ în Ardeal [2]. Dionisie Fotino ḑice că: Sultanul prin hatihumaium a acordat maĭ mult, decât ceruseră boerĭĭ. In adevĕr, boerĭĭ insistaseră maĭ mult asupra numireĭ luĭ Constantin Ipsilante și a scutireĭ țĕreĭ de tribut măcar pre un an de ḑile. Pórta a acordat ca: *locuitorĭĭ să rĕmână nesupĕrațĭ în curs de un an și liberĭ de orĭ-ce serviciŭ împĕrătesc, să nu fie supĕrațĭ la caiafetul și portul lor.* Se reînoesc dispozițiunile nizamuluĭ dat luĭ Alexandru Ipsilante, cu referință la intrarea de Turcĭ în țeară.

Se fixéză tributul anual la 619 pungĭ de banĭ și 90 miĭ de talerĭ în banĭ și lucrurĭ.

Se decisese încă prin anteriórele hatișerifurĭ, că «pentru Domnie să nu se céră pre fieș-care an baniĭ mucariluluĭ». De la Domniĭ ce se orînduesc dupĕ vreme, sa nu se céră «giaizele și avaeturĭ maĭ mult decât este obicinuit din vechime, care aceste *giaizele* și avaeturĭ să nu se iae de la raiele, ci să se plătéscă din veniturile chiar ale Domnilor: ocne, vămĭ, și din rusumaturĭ».

Punctele maĭ importante din hațiserif furĕ însă cele următóre:

1. Domnia se dă pre 7 anĭ deplin «și pre cât nu se va arĕta greșală dovedită, Domniĭ să nu se facă mazilĭ maĭ înaintea vremeĭ de 7 anĭ; iar într'acéstă diastimă de 7 anĭ arĕtându-se vina, de se va da scire despre partea împĕrățieĭ mele către solul Rusieĭ și de se va dovedi

1. Dăm în anexe întregul firman, dupĕ tesaurul de monumente de Papiu, II pag. 307.

2. Cum să nu sporéscă influința Ruséscă când însușĭ hatișeriful recunósce, că diversele *șarturĭ* și privilegiĭ le-a dobândit *„solul rusesc ce se afla la Țarigrad»* ba încă hatișeriful ḑice, că solul *«aŭ arĕtat la prea puternica mea Pórtă, prin tacrir, avênd poruncă despre partea împĕrățieĭ luĭ, ca să céră adaos la șarturile de maĭ nainte“.*

şi se va încredinţa, că cu adevĕrat este vinovat la greşélă, numaĭ la acea împrejurare să fie slobod a-l mazîli».

Cu asemenea dispositiune, maĭ rĕmâne cui-va îndoială că Domniĭ Munteniei şi aĭ Moldovei devenéü în total subordonaţi Muscalilor?

2. Acéstă influinţă a Rusieĭ este asigurată şi prin următorul articol, în care Pórta recunósce solului Rusieĭ dreptul de a se amesteca în fixarea de către boerĭ împreună cu Domnitorul a dăjdiilor fie-căruia an. Pórta ia angajamentul să arete; «ipolipsis la anaforalele şi arĕtările ce va faca dupĕ vremĭ solul Rusieĭ, atât în acéstă madea (afacere) a dăjdiilor, cât şi de privilegiurile ţĕreĭ şi maĭ vêrtos pentru paza şarturilor ce se coprind în acésta prea înaltă poruncă Impĕrătéscă.

3 Boeriĭ pămênteni dobândesc prin noul hatişerif óre-care precădere asupra boerilor grecĭ. În anteriórele hatişerifurĭ se ḑicea: «boeriile ţĕreĭ Rumânescĭ şi a Moldoveĭ de vreme ce se cade a se da între grecĭ şi pămêntenĭ ceĭ aleşĭ, carĭ pot a le chivernisi bine şi de credinţă, pentru acéstă [1] pricină a boerilor, se lasă la ceĭ dupĕ urmă Domnia Ţĕreĭ Rumânescĭ şi a Moldoveĭ, ca să metahirisésca la slujba lor dupĕ trebuinţă pre ceĭ credincioşĭ şi vrednicĭ, atât din grecĭ, cât şi din pămêntenĭ, protimisind pre ceĭ maĭ de trébă din pămêntenĭ boerĭ la boeriile ce sunt înadins cuvenite pămêntenilor».

Prin noul hatişerif se dispune, ca «Dregătoriile ţĕreĭ să se dée la pămêntenĭ, şi numaĭ ca escepţiune, să adaogă că, să fie în puterea Domnilor după vremĭ, să aleagă şi să orînduéscă la acelea *şi din grecii* ceĭ cinstiţĭ şi cu sciinţă şi vrednicĭ acestor dregĕtorii». Cum boeriĭ pămêntenĭ în rĕsboiul — încă surd dar nu maĭ puţin real- ce făceaŭ grecilor, carĭ le-aŭ luat slujbele, îĭ acuzaŭ că fac abuzurĭ, hatişeriful adaogă, că Domnitoriĭ aŭ obligaţiunea a pedepsi pre Grecii, carĭ vor face ţĕreĭ vre-o supĕrare, şi să-i maziléscă dupĕ cum şi pre boeriĭ pămêntenĭ.

4. Abuzul beerilor cu scutelnicii înmulţiţi în paguba visterieĭ şi a Domnieĭ, este stavilit prin hatişerif, căcĭ altmintrelea Domnul era incapabil să refuze boerimeĭ înmulţirea de lude scutelnicĭ. «Pentru ca să se ridice şi să lipséscă catachrisis ce s'aŭ întâmplat la madéoa raelelor ce nu daŭ bir, la scutelnicii boerilor, şi aceea, ca să se uşureze greutatea acesteĭ dărĭ fără de orânduială, să nu rămâie slobod de bir nicĭ unul din raele, afară de suma scutelnicilor ce sunt înscrişĭ din vechime la visterie, ci toţĭ deopotrivă să ridice greutatea dăreĭ şi să se zăticnéscă cu totul fieşicare supĕrare şi neodihnă către raele despre partea taxildarilor dajdiilor [2].

1. Tesaur II, p. 311.
2. Tesaur II, pag. 314,

5. Mai coprinde hatişeriful şi alte dispoziţiuni de natură cu totul internă, dându-se aici ocasiune Porţei şi Rusiei, să calce în picióre autonomia legislativă a poporului Român, ori barem a Domnitorului şi a Divanului ţărei. Aşa hatişeriful se ocupa de menziluri, (poste), de spitale, şcoli, pavele, oştirea de neferi, ba până şi de regularea averilor călugărilor, dispunênd că aceste averi, chiar şi ale călugărilor cari nu sunt legaţi de vr'o mŏnăstire ori de mitropolie, aŭ să intre în casa ajutătóre, la săraci şi la alte fapte bune.

Averile călugărilor legaţi la vr'o mŏnăstire rĕmân ale aceleĭ mŏnăstiri.

6. O dispoziţiune mult dorită de ţeară de la o laltă fu acea care otări, ca oştirea turcéscă să iasă din ţeară neîntârdiat. Singura reservă pentru evacuarea Munteniei de óstea turcă este, ca lefile ostaşilor acestora să fie plătite cât mai curênd de ţeară. Se dispune că să ajute şi Moldova la acéstă aquitare de lefi a oştenilor turcĭ, deşi ea nu este ocupată de oştire.

7. Hatişeriful mai coprinde un punct de órecare semnificaţiune. El amintesce, că «s'aŭ dat mai nainte poruncă, că boierii cari aŭ slujit cu credinţă la prea puternica împĕrăţie şi se supun la Domniĭ lor, să li se dee chiar treptele şi dregătoriile cari s'aŭ învrednicit mai nainte de resmeriţă (1802) şi să li se lase în stăpânirea lor moşiile lor»... Pórta cere ca încă să se facă boerimeĭ de Domnitor ori-ce ajutor, să se sporéscă moşiile şi coprinsul boerilor la care razimă traiul lor şi ca să aibă, dupĕ vechiul obiceiŭ, folosurile ce li se cuvine şi treptele dregătoriilor lor celor de mai nainte. Tot ce li se cere boierilor este să aibă mare supunere la porunca şi voinţa Domnilor şi «să se lase (şi ei) de cererile fără de cuvênt şi fără de cuviinţă şi mai ales de acele cereri ce nu le pot suferi raelele din pricina prăpădirei la care aŭ căḑut ţeara în vremea rĕzboiului...» Domnitorilor li se recunósce dreptul a pedepsi pre boierii nesupuşi... *«cu pedépsa ce li se cuvine»*.

*

Din analisa de sus a hatişerifului ş'a putut explica fie-cine cum Rusia îşi sporesce prea puternicia în ţĕrile române, cum scade acea Domnitorilor, reduşi la domnii de 7 anĭ, cum ţĕranului şi boerului se arată muscalul ca cel mai mare protector... Deacă dupĕ pacea de la Kuiciuk Kainargi a căştigat Rusia o mare înrîurire în Principate, dupĕ hatişeriful mai sus analizat, s'ar părea că Principatele staŭ aprópe de a fi încorporate la Impĕrăţia Rusèscă.

Una din cele d'întêiŭ grije a luĭ Constantin Ipsilant', venind la Bucurescĭ fu aceea de a îndepărtá din ţeará oştirile turcescĭ. Pentru acésta urma să le pótă plăti lefile otărîte. Ipsilante găsîse casa Vistieriei ţĕreĭ slĕită de tot în tómna anuluĭ 1803. Knolsberg [1] constată acésta şi el în scrisórea luĭ către Frederik Wilhelm din Bucurescĭ trămisă la 3 (15) Iunie 1803. Cu îndoitele dărĭ impuse ţĕreĭ isbuti însă să facă faţă la nevoĭ. Fotino arată, că Constantin Ipsilante reuşi să scótă din ţeará pre Hasan-Paşa cu turcii sĕĭ. Fotino adaogă: «după acésta, nefericita ţeara rumânească rĕmase în linisce şi pace[2]».

Va să ḑică în primele momente ţeara nu e supĕrată de Pazvantoglu, ba chiar Ipsilante trămite la dênsul la Vidin pre marele Postelnic Constantin Caragea, cu daruri şi cu banĭ, cerêndu 'i amiciţia. Pazvantoglu primi cu grăbire propunerea şi darurile şi Caragea fu numit Caimacam la Craiova. Acum, ḑice Fotino, a început ḑile de veseliĭ, petrecerĭ şi fericirĭ pentru Românĭ; la Curte mereŭ baluri şi cununiĭ... Dar liniştea nu ţinu mult căcĭ Pazvantoglu începe a deveni pretenţios, cerênd tot maĭ multe daruri şi banĭ, ceea ce Ipsilante să vedu silit a nu 'i refusa şi a-i trămite prin Divan Efendisi.

Zădarnice tóte încercările, căcĭ Pazvantliĭ, carĭ promiseseră pace, la 18 Ianuarie 1803 trec Dunărea pre gheaţă pre la Ostrovenĭ. 6000 de pazvanliĭ cu multe tunurĭ, sub comanda faimosuluĭ Manah-Ibraim şi a altora, pretind că n'aŭ intrat ca duşmanĭ, ci numaĭ ca să pótă maĭ cu înlesnire ataca Nicopolea, dar s'aŭ dovedit în urmă că scopul lor era altul. Pe o iarnă cumplită, cu troienĭ gróznice, începe iar jalnica bejanie, fără ca Domnia sa póte pune vre-o oştire ca să împedice pre Pazvanliĭ de a veni de li va plăcea chiar şi în Bucurescĭ. Manah şi ceĭ-l-alţĭ capĭ scrieaŭ luĭ Caragea la Craiova, că: «eĭ trec ca amicĭ şi ca sa le trămiţă cât maĭ curênd zaharele (proviziunĭ) pentru oştire, să le pregătéscă conacurĭ (case de ospitalitate), precum şi proviziunĭ de cafea, zachar, capoturĭ şi blane de samur, contăşe şi şalvarĭ, şi telegarĭ pentru transportul tunurilor; şi pentru tóte aceste scrieaŭ ca să se facă fără întârḑiere şi smintélă, amenințându-l cu pedépsă fără desculpare. Caimacamul a raportat Domnuluĭ cu deamănuntul despre tóte aceste. Domnul, departe de a se ameţi, s'a arĕtat întru acésta cu cumpănirea şi curagiul unui corăbier experimentat la furtunele şi talazurile mărilor. El a rĕspuns îndată Caimacamuluĭ, ca să facă Pazvantliilor tóte înlesnirile putincióse şi să se îndestuleze tóte cererile lor.

1. Veḑĭ Iorga, Acte şi fragmente II, pag. 382.
2. Trad. Sion pag. 213 part. IV-a.

Luĭ Von Knobelsdorff îĭ arĕtă C. Ipsilante, când trecu pre la Bucurescĭ, în 1 (13) Iunie 1803, că de curênd Manaf-Ibraim i-a trămis o nouă somaţiune amenințând ţeara cu foc şi sabie, deacă în treĭ ḑile nu 'ĭ va fi tramis suma de 180,000 leĭ, zaherele, fên şi presente bogate pentru el. Domnitorul «qui ne manque pas d'énergie» ḑice Knobelsdorff, a convenit cu dênsul, că singurul mijloc de a scăpa de asemene vexaţiunĭ ar fi de a opri trecerea luĭ Manaf-Ibraim dincóce de Dunăre. Tóte puterile luĭ Pazvantoglu nu treceaŭ de 5000 oşteni şi din aceştia nu toţi puteaŭ invada Muntenia, căci Pazvantoglu avea deschis rĕsboiŭ şi cu Tarsenic-oglu aianul de Rusciuk. Numaĭ Bucurescii—ḑice Knobelsdorff—aŭ preste 100,000 locuitorĭ. Cum dar să se témă atâţia ómenĭ de câte-va miĭ aĭ luĭ Pazvantoglu ? Diplomatul prusian îndemna pre Constantin Ispsilante, să nu maĭ satisfacă cererile şi requizițiunile neamiculuĭ, ci să se prepare de resistenţă şi să 'l împedece de a maĭ invade ţeara.

Dificultatea de executare a acestuĭ plan venia de la opunerea boerimeĭ : «leur lâcheté est telle, ḑice Knobelsdorff, qu'ils voulaient, ainsi qu'ils l'ont fait l'année passée, fuir en Transilvanie». O proclamaţiune amenințătóre a luĭ Constantin Ipsilante opri momentan acéstă nouă emigrare a boerilor. Knobelsdorff, la rugămintea luĭ Constantin Ipsilante, a admonestat boerimea şĭ s'a silit să 'ĭ inspire ceva curagiŭ. Cu acest scop Knobelsdorf i-a convocat la el la gazdă : «je ferai l'impossible pour éveiller dans ces cœurs flétris quelques étincelles de vigueur»[1].

Domnitorul ia mĕsurĭ de apĕrarea Bucurescilor. «Pe de o parte a pus streajă, ca să nu lase pre nimenĭ să iasă din oraş ; iar pre de altă parte a trimis în judeţele despre munte şi de peste Olt de a adunat plăeşĭ grăniceri şi panduri, (nepoţiĭ oştirilor Românescĭ pre care Mavrogheni le reînfiinţase), ca să improviseze o oştire.

In adevĕr, recrutând un numĕr însemnător de ómenĭ, i-a îmbrăcat cu mintene, cu poturĭ, cu căciuliţe uniforme, pre unii în culorĭ roşiĭ, pre alţii în culorĭ verḑi. Pre lângă aceştia, a ordonat tuturor treptelor de negustătorĭ de s'aŭ ales dintre eĭ ceĭ maĭ tinerĭ, maĭ credincioşĭ şi maĭ vrednicĭ, şi s'a organizat în oştire numiţi *Orăşenĭ*. Tot odată a trimis de a adus şi o sémă de cazacĭ, carĭ se întêmplaseră să se găséscă aprópe de Moldova[2].

---

1. Acte şi fragmente, II, pag. 384.

2. Von Knobelsdorf scrie Regeluĭ Frederic Wilhelm, că Constantin Alexandru Ipsilante adunase deja în 13 Iunie 1803 o oştire de 3500 ómenĭ şi 1500 Cazacĭ. Aceştĭ Cazacĭ pre care cronicarul român îĭ ḑice Moldovenĭ, Knobels-

Domnitorul a adus tunarĭ experimenţaţĭ, de aŭ pregătit tunurĭ şi ôte cele-l-alte trebuitóre. Intr'un cuvînt a înfiinţat o oştire nouă ca de 4000 de ómenĭ, carĭ împreună cu alţĭ opt miĭ ce fuseseră sub arme de maĭ nainte, s'aŭ pus pe picior de bătaie la cel întêiŭ semnal al Domnuluĭ.

Dupĕ toate pregătirile acestea făcute maĭ curênd decât în douĕ septemânĭ, a trimis cincĭ sute de călĕreţĭ aleşĭ şi voinicĭ cu ordin ca să şédă pitiţĭ (tupiliţĭ) prin satele de pre lângă Giurgiŭ şi când vor vedea pre Pazvantliĭ venind spre Bucurescĭ, să-ĭ urmăréscă de departe fără să se arate şi numaĭ când vor vedea, că ceĭ din Bucurescĭ încep a-'ĭ lovi, atunci să încépă şi eĭ a bate pre din dărăpt.

Boerimea încuragiată de Knobelsdorff se linişti, ba chiar dete luĭ Vodă un subsidiŭ în banĭ de 50,000 leĭ pre lună.

Energica pregătire a luĭ Constantin Ipsilante fu ast-fel coronată de succes. Abia era ajuns la Iaşĭ în calea spre Prusia şi Knobelsdorff primi veste de la Constantin Ipsilante că Manaf-Hraim a fost adus în posiţiune disperată [1].

Ast-fel Bucurescii fură salvaţĭ şi când, în Iulie 1803, trecu pe acolo Baronul Bielfeld, noul ambasador al Prusieĭ, Constantin Ipsilante îĭ putu grăi: *avec beaucoup de confiance de la situation du pays et de la sienne* [2].

Pre lângă ajutorul dat ţĕreĭ de oştírea reorganisată de Constantin Ipsilante, a maĭ venit ţĕreĭ în curênd şi un alt ajutor: greutatea, asprimea nespusă a ierneĭ din 1804 a contribuit în parte a împedeca înaintarea Pasvantliilor de la Turnu spre Bucurescĭ.

Dar décă Bucurescii scăpară de a fi incendiaţĭ de aĭ luĭ Pasvantoglu, tot nu scăpară de a fi prada unuĭ mare incendiŭ, la 28 August 1804, luând foc de la o spiţerie şi ardênd vre-o 12 ore neîntrerupt, aducênd marĭ pagube.

Abia acéstă nenorocire începu a se repara, şi iată o nouă plagă pre ţeară, în anul următor, la Iulie: «*o revărsare înfricoşată de ape aŭ înnecat*, dice Fotino [3], *câmpiile şi aŭ stêrpit semănăturile şi păşune şi aŭ causat daune nedescriptibile*».

Ceea ce contribui la salvarea Bucurescilor fu póte şi sgomotele

---

dorff îĭ dice că eraŭ resturĭ din Zaporojeniĭ emigraţĭ la Brăila pre timpul când Ecaterina II-a voi să-ĭ martizeze.

(Iorga. Acte şi fragmente II, p. 383).

1. Iorga. Acte şi fragmente II, pag. 385.
2. Iorga. Acte şi fragmente II, pag. 387.
3. Fotino. Tom. II, pag. 217.

ce se răspândiseră, încă în Iunie 1803, că Ruşii sunt gata de a invăde Principatele sub cuviut de a le apĕra contra luĭ Pasvantoglu.

*

Amesurat cum relaţiunile Francieĭ cu Anglia se stricaŭ şi se pregătea răboiul între aceste două ţĕrĭ, Rusia se apropia de Anglia, care, în Constantinopole, intriga alăturea cu Rusia contra relaţiunilor Porţeĭ cu Franţa. Amêndouĕ aceste puterĭ caută să provóce mişcărĭ în orient contrariĭ Turcieĭ, când vĕd că Turcia înclină spre Franţa. Acéstă înclinare se pare manifestă prin faptul trimeterei, la începutul luĭ August 1803 a unuĭ ambasador turc pe lângă guvernul francez. In trecerea sa în Franţa prin Bucureşcĭ a acestuĭ ambasador, Ipsilante, dupĕ cererea Ruşilor, caută să-l întârdie în cale, pre când îndemnat negreşit de Muscalĭ, cochetă cu doui englezĭ carĭ erau în Bucurescĭ [1].

*

Suntem ajunşĭ la momentul când principele Ipsilante prin relaţiunile care, ca grec, le are în Morea, caută să provóce acolo mişcărĭ favorisate de Ruşĭ şi de Englezĭ, ca ast-fel Turcia să nu pótă servi alianţeĭ cu Franţa. Rolul de altă parte, maĭ mult de cât orĭ când dubios a luĭ Ipsilante, este cunoscut de guvernul francez prin raporturile generaluluĭ Brune din 19 şi 20 Octombrie 1803 [2] ce maĭ sus aduserăm.

Amenințătórele şciriĭ ce soseaŭ în Bucurescĭ şi în Constantinopole, mărite în mod interesat de Ipsilante şi de Moruzi, dupĕ trebuinţele politiceĭ Ruseşcĭ, îngrozeaŭ nu numaĭ Pórta otomană dar şi pre partizaniĭ politiceĭ francese dintre românĭ.

Maĭ mulţĭ dintre boerĭĭ din Bucureşcĭ, între care şi unul Constantin Ghica, cer generaluluĭ Brune, să proteagă strămutarea lor în Franţa.

---

1. Thérapia, le 7 Fructidor, an 11.

Citoyen Ministre,

. . . . . .

Il est arrivé des paquets de Londres à la mission d'Angleterre par une estafette du Prince Ipsilanti. Ce Prince a mal reçu Kieffer, tandis qu'il fêtait et faisait fêter deux Anglais qui se trouvaient à Bucarest. Il ne croyait pas au départ de l'ambassadeur turc et s'imaginait dans sa haute politique qu'il devait le retenir, mais il a quittó Bucarest le 18 Thermidor.

Hurm. Veğĭ şi doc. N. 387 de la pag. 285, şi 383 id.

2. Hurmuzachi vol. II supl. I pag. 288 şi 289.

Cu tóte încredințările ce avea Talleyrand despre duplicitatea Domnilor români din Principate, el scrie generalului Brune la Constantinopole că este în interesul Francieĭ de a cultivi relațiunile cu Domniĭ Țĕrilor Românescĭ [1]

*

Rusia care nu putea găsi protestul aparent de a ocupa principatele, suggera luĭ Ipsilante o aspirațiune, care, în alte împrejurărĭ, ar fi fost spre lauda luĭ.

Pe la finele anuluĭ 1803, Ipsilante cugetă că ar putea, ajutat de alianța Ruso Engleză, să ajungă la *independența Principatuluĭ*, cu Domnie ereditară în familia luĭ. Generalul Brune știe, că Ipsilante oferă Angliei 4 milióne și pe atâta și Rusiei, deacă ele 'l ajută să-și realizeze visul de independență și ereditate [2].

Generalul Brune, maĭ scie încă, din raportul luĭ Luce din Bucurescĭ, că *maĭ mult de cât în trecut, influința francesă e combătută-*

---

1. Paris, Septembrie-Octombrie, 1803.

Paris.... Vendémaire, an 12.

Le 1-er Consul a vu avec satisfaction l'accueil fait aux Commissaires que vous avez envoyés à Jassy et à Bucarest, par les Princes de Moldavie et de Valachie. Je vous invite à cultiver les bonnes dispositions de ces deux Princes qui, par leur situation géographique et par les relations mixtes avec la Porte et la Russie, ont des droits particuliers à l'attention et à l'intérêt du Gouvernament.

J'ai l'honneur, etc.

Signé : *Talleyrand.*

Hurmuzachi vol. III, supl. I pag. 290.

2. Notițe relative la purtarea luĭ Ipsilante față cu politica francesă din Orient.

Vol. 207. D. 110.

Decembre 1803, Ianuarie 1804.

Nivôse, an 12.

Ipsilanti cherche toujours à se rendre indépendant. Ses premiers Boyards se rendent auprès de l'Ambassadeur d'Angleterre et offrent 4 millions à l'Angleterre et autant à la Russie, si ces Puissances obtiennent de la Porte que la Principauté soit héréditaire dans la famille d'Ipsilanti.

Pera, 14 Ianuarie, 1804.

Péra, le 23 Nivôse, an 12.

Citoyen Ministre,

Je crois devoir vous transmettre l'extrait d'une lettre que je reçois de citoyen Commissaire Ste Luce, et je me sers pour vous le transcrire du chiffru de correspondance particulier à ce commissariat.

acolo, că la Curtea luĭ Ipsilante s'aŭ introdus unii boerĭ emigraţi francezĭ, carĭ împrăştie svonurĭ defavorabile Republiceĭ francese. Ba maĭ mult, că guvernor al copiilor luĭ Ipsilante a intrat un *Beaupoil de St. Aulaire*, om fórte nefavorabil Franciei şi că la Bucurescĭ, Consulul Rusieĭ respândesce «*Le Courrier de Londres*» *redactat de Abbé de Calonne*, jurnal cu totul inamic Franciei şi luĭ Napoleon.

Adevĕrat că Belleval se preface că nu-ĭ mulţămit de Ipsilante şi că e gata să 'l abandone, să se întórcă în Francia, dar acésta e numaĭ un *joc* [1].

Le fait suivant, dont je vous garantis l'authenticité, vous prouvera les intrigues de l'Hospodar pour se rendre indépendant.

Ses premiers Boyards ont été en députation chez l'Ambassadeur d'Angleterre. Ils lui ont dit que la Principauté de Valachie n'avait jamais été si heureuse que sous le Prince Ipsilanti, qu'il était nécessaires pour le pays que la Principauté fût héréditaire dans la famille des Ipsilanti, que la Principauté donnerait par an 4 millions à l'Angleterre et 4 millions à la Russie pour leur protection.

On m'a assuré que l'Ambassadeur avait promis ses bons offices et, qu'à son retour à Constantinople, il arrangerait cela avec son ami, Monsieur d'Italinski.

Monsieur de Belleval, qui est haï ici, et qui mérite de l'être, a dit à l'Ambassadeur d'Angleterre qu'il déteste les émigrés. Il s'est vanté d'avoir dernièrement reçu de Louis XVIII la grande croix de son ordre. *La mort du Capitan-Pacha a fait un vif plaisir à l'Hospodar. Monsieur de Belleval m'a assuré que c'était le seul ennemi du Prince Ipsilanti, qui, pour l'apaiser, était forcé très-souvent à lui envoyer dés présents considérables.*

Signé: *Brune, Ambassadeur de la République française près la Porte Ottomane.*

Hurm vol. II, supl. I, pag. 292.

1. Iată actul:

Bucurescĭ, 1 Martie, 1804.
Bucarest, le 9 Ventôse, an 12.

Le prince a bien voulu nous engager à diner le 6 Ventôse. J'avais la veille accompagné le citoyen Parrant qui fut predre congé de S. A. Nous avons vu le nouveau *Gouverneur de ses enfants, Mr de Beaupoil de St Aulaire. C'est un homme de 60 ans, qui n'inculquera assurément pas à ses élèves des sentiments favorables à la France. Il annonce tout bonnement qu'il a été chef d'Etat major de l'armée de Condé, et que, si ses avis eussent suivis, 4000 émigrés auraient fait la conquête de la France; que dans ce moment Louis XVIII est plus près que jamais de son trône. Je ne devine point à quoi un pareil homme peut être utile dans l'instruction. Rien n'est plus plaisant que d'entendre M. de Belleval et lui s'adresser la parole: Mr le Comte, Mr le Marquis, sont* au commencement, au milieu et a la fin de toutes leurs phrases.

Francia cunoscênd acum bine jocul politic al Muscalilor, în Orient, dete o audienţă deosebită Ambasadorului ottoman, la începutul anului 1804. In acéstă audienţă Napoleon caută să deştepte pre Turcia asupra situaţiuneï şi cum numaï Francia îï voiesce sincer binele, iar Rusia aprópe iaŭ luat principatele [1].

Il m'a été dit qu'il s'était permis des *propos très indécents sur le Premier Consul.* L'échantillon que j'ai de ce qu'il peut dire, me fait croire à la possibilité de ce qui m'a été rapporté.

Mr le Consul de Russie m'a prêté pour quelques instants quelques numéros d'un nouveau journal *qui se propage beaucoup à Bucarest et qu'il reçoit pour M. Italinski; c'est «Le courrier de Londres» par Mr l'Abbé de Calonne. C'est le journal le plus abominable qui est été fait depuit la révolution et depuis la création du monde. En appelant à l'assassinat sur le 1er Consul, il prouve par quatre pages qu'assassiner n'est pas tuer.* J'ai regrèté que le peu de temps que ce jounal a été laissé à ma disposition ne m'ait pas permis d'en extraire plusieurs articles. Un sourtout, sur la situation de l'Empire Ottoman en rapport avec les autres puissances de l'Europe, vous paraîtrait très-curieux.

Mr de Bellval tient, dit il, plus que jamais au projet de se retirer en France. *Il a l'air dêtre mécontent du Prince. C'est un jeu dont persone n'est dupe et l'analogie de leur caractère ne me permet pas de douter qu'ils ne soient en parfaite inteligence. C'est lui qui tous les soirs est chargé du soin d'amuser S. A. par le récit des aventures qui lui sont arrivées dans les Cours où il a résidé.*

Hurm Vol. I, supl. I, pag. 296.

1. Paris, 2 Martie 1804.

Paris, le 10 Ventôse, an 12.

Général,

«J'ai l'honneur de vous informer que le 1-er *Consul, considérant la gravité des circonstances dans lesquelles se trouve l'Empire Ottoman, et persuadé que dans une telle* situation, le plus pressant et le plus important des intérêts de cet Empire est de s'attacher à lui par le sentiment de la plus entière confiance, a cru devoir *donner une audience particulière à l'Ambassadeur Ottoman.*

Le but principal de cette conférence a *été d'éclairer le Gouvernement ottoman sur les sugestions dont les agents des Puissances étrangères ne cessent de l'obséder* . . . . . .

Le 1-er Consul a fait sentir à l'Ambassadeur Ottoman que le seul état avec lequel la Turquie soit réellement et sincèrement dans *les rapports d'une véritable union, est la France,* contre laquelle cependant on a réussi à lui inspirer des craintes, tandis que l'Angleterre perpétue les dissensions qui affaiblissent et détruisent les bases de son autorité dans une de ses principales provinces, tandis que la Russie, sous les dehors d'une harmonie qui n'existe qu'en apparence, attente à son pouvoir dans plusieurs parties de sa domination, *ne lui laisse en Moldavie et en Valachie qu'un droit de supré-*

Negreşit, în măsură cum Francia cércă a deştepta pre Turcia, asupra intereselor eĭ, Muscaliĭ întețesc pre aceĭ din Orient contra Francieĭ. Aşa că Ipsilante, pe la finele iuĭ Martie, işĭ dă pe faţă neprietenia sa faţă cu Francia: «Les nuages qui s'étaint dernièrement élevés dans nos relations avec la Porte Ottomane [1] ont fourni á la petite *cour de Bucarest une occasion de montrer á découvert ses scntiments envers nous, et elle l'a saisi avec un empressement remarquable* [2].

---

matie inférieur à l'ascendant qu'elle y exerce elle-même, et s'est emparée de toute influence dans les 7 Iles qu'elle, est cependant autorisée à protéger aux mêmes titres que ceux que la Russie est fondée à faire valoir.

1. Ḑice generalul Brune către ministrul sĕŭ, în 15 Aprilie 1804, din Pera, (Hurm. Vol. II supl. I p. 298).

2. Autant l'Hospodar avait mis jusqu'alors de *soin á rechencher le commissaire français*, autant il lui a montré de froideur et de l'éloignement. Il a été jusqu'à défendre ouvertement aux *Boyards de lui rendre visite. Quelques uns même ont été destitués pour avoir toansgressé cet ordre.* A l'arestation près, le Commissaire français était traité à Bucarest comme si nous eussions déjà été en guerre. Monsieur de Belleval, qui naguère s'efforçait de nous faire croire à son attachement à la France, n'a plus craint de montrer sa haine pour le Gouvernement français et de faire parade à Bucarest des décorations qu'il prétend avoir reçues de son maître. On rapporte de lui ce propos à un Boyard, qui lui manifestait l'intention de faire visite au Commissaire français *et qui a été destitué pour l'avoir fait.* «Laissez là, lui a-t-il «dit, tous ces Francais; ce sont des brigands, des gens qui ne veulent que «le bouleversement. D'ailleurs, je vous préviens, que le Prince n'aime point «qu'on aille voir ce Commissaire. Ces gens là ne viennent ici que pour exciter «des troubles.» Un pareil propos dans la bouche d'un homme tel que M. de Belleval est bien moins offensant qu'l n'est méprisable, et suffirait pour peindre le personnage qui l'a tenu, s'il n'était déjà que trop connu.

D'un autre côté, il *n'était sorte de fausses nouvelles qui ne fussent répandues à Bucarest. Un jour c'était la Russie qui avait déclaré la guerre à la France; un autre, c'était la Porte Ottomane. Tantôt, c'était M. de Belleval qui annonçait que les Français allaient débarquer en Morée, si ce n'était déjà chose faite; tantôt, c'était Monsieur le Consul de Russie qui donnait lui-même la nouvelle, que j'allais quitter Constantinople. Il n'arrivait pas un Calarache de la Capitale* que le bruit ne courût aussitôt qu'il apportait l'ordre *de l'arestation* du Commissaire *et de tous les Français. Les pamphlets les plus injurieux au Gouvernement français étaient propagés à Bucarest et de là, envoyés ici.* On se flattait des plus grandes espérances; on annonçait les plus grands évènements en Europe et toujours au détriment de la France. Dans ces entrefaites, Monsieur de Belleval, l'écho de toutes ces nouvelles, a reçu un renfort, et la Cour de Bucarest un nouveau lustre, par l'arrivée *d'un Monsieur Beaupoil de St Aulaire, dont l'Hospodar a fait choix pour gouverneur de ses* enfants. Une lettre que j'ai reçue du citoyen Ste Luce sur ce

Asemenea manifestaţiuni ostile se schimbaŭ neruşinat în manifestaţiuni de amicie, pe dată ce influinţa franceză lua precădare în Constantinopole. Cu aprópe o lună de proclamarea luĭ Napoleon de împĕrat, marea luĭ faimă nu putea să nu aibă resunet în Constantinopole şi în principate. In urma înţelegereĭ ce ocasionă audienţa ce dete (veḑi maĭ sus) Napoleon I-iŭ Consul ambasadoruluĭ turc în Paris, interveni, în Aprilie, un firman din partea Turcieĭ, *proclamând amicia cu Francia*, pe dată şi Ipsilante se gudură către generalul Brune, care scie însă ce valóre să dee la aşia ceva! [1]

Nu numaĭ atât, ci Ipsilante trimete la Paris pre *Belleval*, îndată ce (la 18 Maiŭ) Napoleon e *proclamat imperator*. Cu scrisórea din 1 Iunie (20 Maiŭ) 1804, Constantin Ipsilante recomandă luĭ Talleyrand

---

nouveau personnage, contient quelques particularités qui m'ont paru assez remarquables pour vous en transmettre ci-joint copie.

Si l'Hospodar, en grossissant ainsi sa maison de personnes qui ne dissimulent point leurs sentiments de haine pour le Gouvernement français, semble ne pas vouloir nous laisser de doute sur les siens propres, la petite Cour de Bucarest est assurément d'une trop faible importance, pour que nous en attachions beaucoup à ses procédés, bien *certains qu'ils changeront suivant les circonstances, mais, par cette raison même, il peut* être bon de les remarquer, et, afin de savoir à quoi s'en tenir sur le compte des personnages qui ne manqueront pas d'affecter un langage différent dès qu'ils se reconnaîtront trompés dans leurs calculs et leurs espérances, effet qu'a déjà produit le premier avis du changement favorable qui s'est opéré dans les dispositions de la Porte à notre égard.

J'ai l'honneur, etc.

Signé : *Brune.*

Hurm. Vol. II supl. I. p. 293.

1. Constantinopole, 18 Aprilie 1804.
Constantinople, le 28 Germinal, an 12.

Citoyen Premier Consul,

. . . . . .

Les affaires ont pris une nouvelle face. On a publié le firman général d'amitié. On envoie des fermans particuliers où il en est besoin. On a défendu dans tous les Khans de rien dire qui pût offenser la nation française. Le fameux Yussuf-aga, Validé Kiayassi, m'a fait dire qu'il avait beaucoup d'amitié pour moi, qu'il désirait que je fusse son ami. Le Reis-Effendi me comble de prévenances et de démonstrations. Il *n'est pas jusqu'au Prince Ipsilanti de Valachie, dont la petite Cour est un foyer de calomnies et d'intrigues, qui, malgré ses deux émigrés, Belleval et Beaupoil St. Hilaire, colporteurs des libelles de Londres, n'ait cru devoir m'écrire pour me dire aussi qu'il* désirait mon amitié et qu'il craignait qu'on ne m'eût donné des préventions.

Je me garde bien d'atribuer ce changement à des mouvements de franchise et de bonne volonté. Je n'oublie pas la situation pénible où je me suis trouvé.

Hurm. Vol. II, supl. I pag. 294.

pre Contele de Belleval. Talleyrand îl primi în audienţă la 22 August 1804, *de şi ca simplu călător*, fiind-că nu ş'a vestit alte titluri, ḑice ministrul frances, ceea ce nu este prea esact, de óre-ce Belleval ia scris în 20 August, că este, «Ministru secretar de Stat la Departamentul afacerilor externe al Principatului Valahiei». Adevĕrat că în adresa Domnitorului se ḑice, că Belleval merge în Francia să-şi termine afaceri de familie [1].

*

1. Paris, 21 August 1804.
Paris, le Fructidor, an 12.

Le Ministre des Relations Extérieures a reçu le billet que Mr de Belleval lui a fait l'honneur de lui envoyer. Son voyage à Paris et les titres sous lesquels il se présente *n'ayant pas été officiellement annoncés* ont fait penser que Mr de Belleval venait à *Paris comme simple voyageur*. A ce titre, le Ministre des Relations Exterieures se fera un plaisir de le recevoir demain à 3 heures après midi, et il le prie de vouloir bien agréer l'assurance de sa parfaite considération.

Bucuresci, 1 Iunie 1804.
Bucarest, le 1 juin, 1804.

Monsieur,

Ayant accordé au général Comte de Bellval, mon secrétaire d'Etat aux Affaires Etrangères, un congé póur aler en France, terminer des affaires de famille, je saisis cette occasion d'offrir à V. E. toute ma reconnaissance du service qu'elle lui a déjà rendu à ma recommandation en le faisant rayer de la liste des émigrés.

J'ai depuis longtemps tous le motifs de joindre à ma plus haute estime de sa conduite le plus vif intérêt à ce qui le regarde. Je réclame encore dans ce moment, avec le plus d'instance, toute la bienveillance de V. E. en sa faveur pour tous les services qu'il en solicitera.

J'ai l'honneur d'être avec la plus insigne considération, de V. E. le très-humble et très-obéissant serviteur.

Signé : *Constantin Ipsilanti.*

Bucarest le $\frac{\text{20 Maï}}{\text{1-r Juin}}$ 1804

20 Aprile, 1804.
le 2 Fructidor, au 12.

Je soussigné, Ministre et Sécrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères de la Principauté de Valachie, très-empressé de faire sa cour à S. E. M. de Talleyrand, le prie de vouloir bien lui indiquer le jour et l'heure où il pourra être admis à son audience et avoir l'honneur de lui présenter de vive voix l'assurance de sa haute et respectueuse considération.

Signé : *Le général de Belleval.*
Hôtel de Russie, rue Traversière.

Pe când Belleval era în Paris, Ipsilante şi Moruzi sunt descrişi ca inamicï aï Franciei în memoriul adus de Hurmuzaki [1], şi se cere pedepsirea lor. Franciei i se spune, că numaï ea «la France seule peut tendre une main secourable à une ancienne et fidèle alliée la Turquie, pour la tirer du précipice affeux où des sujets traîtres et perfides d'une part (Domnii Românilor) et de l'autre, le Cabinet spoliateur de la Russie, vont la plonger à jamais [2].

1. Vol. II, supl. 1, pag. 303, 304. 305.

2. 1804.

an 12.

Le Prince de Valachie actuel donna, dès l'âge de l'adolescence, des marques non équivoques de ce qu'il allait un jour devenir. Vers la fin de la principauté septenaire de son père, il quitta une nuit, conjointement avec son frère puîné, Bucarest, et il s'enfuit en Allemagne, ce qui a été alors la cause de la destitution de son père. Personne n'a su positivement ce qui a été la raison d'une démarche aussi inconsidérée. Les uns en attribuèrent la raison aux instigations de son précepteur, les autres allèrent jusqu'à dire que cela a été du consentement de son père, impatient d'aller jouiren Allemagne des immenses trésors qu'il avait amassés pendant sa principauté septenaire, bruits qui commencèrent à avoir l'air de la vraisemblance, lorsque le père, à sa seconde principauté de Moldavie, livra le dit pays à un faible détachement, à 300 soldats allemands, et prit la fuite avec eux quoique entouré d'une armée considéreble de troupes ottomanes.

Quoi qu'il en soit, après son retour à Constantinople, par un torrent d'argent dépensé à propos, le père eut pour la troisième fois la principauté de Valachie et le fils la charge de 1er interprête de la S. P. Ce fut alors, qu'en qualité de Ministre, initié aux secrets de la Porte, il tâcha de détourner au profit de la Cour Impériale de Russie et de celle de Londres les sentiments de bienveillance et d'amitié, que la première nourrissait depuis un temps immémorial pour la France, son ancienne et fidèle alliée, chose qui lui fut facilitée par l'invasion de l'Egypte.

Ce fut lui qui devint «l'instigateur et l'auteur de la triple alliance entre la Russie, l'Angleterre et la Porte et de la déclaration d'une guerre nationale qui eut alors lieu contre la France, et il parvint par ses intrigues à aliéner les cœurs du Ministère ottoman contre l'allié naturel de l'Empire». Il changea ainsi une brouillerie circonstancielle et qui, traitée avec de meilleures et plus sincères intentions, n'eût sûrement eu aucune suite fâcheuse, en une guerre nationale et en une haine implacable de toute la nation qu'il sut animer contre la france en y mêlant adroitement l'intérêt de la religion. Ces intrigues lui valurent alors, par l'intermédiare de la cour de Russie, la Principauté de Moldavie, où il ne cessa pendant deux ans et demi de faire valoir de tout son possible les intérêts de la Russie et de se déclarer ouvertement en leur faveur, chose qui parvint à la connaissance de la S. Porte et accéléra sa destitution». Ce fut alors qu'à son retour à Constantinople, il oublia tout ménagement et il se déclara à la face de la Porte le partisan de la Russie. D'une part, ses entrevues secrètes avec le Ministre de Russie,

Memoriul speră că Francia ar putea dobândi o pedépsă solemnă a ministerului rusesc Tamara, carele intrigă contra intereselor francese.

Tamara, n'eurent aucune interruption. Sa maison devint le rendez-vous de Fonton, 1er Drogman de la Russie. De l'autre, côté, il entretenait une correspondance suivie et ininterrompue avec un scélérat qualifié du titre de Général Barozzi, né sujet de la Turquie et au service actuellement de la Russie, intrigant de premier ordre, pour effectuer «par son canal la désorganisation totale des deux provinces de Moldavie et de Valachie, et pour soulever leurs habitants contre le Gouvernement, en vue de causer la déposition des deux Princes et leur remplacement, tant par sa personne que par celle du Prince Moruzzi, son cousin germain, par l'entremise de la Russie, comme garante par le traité de Kaïnardjik de la constitution de ces doux provinces, intrigue qui eut son plein et entier effet et qui valut la nomination forcée des deux cousins aux susdites principautés.

Le Ministre Tamara et son 1er interprête Fonton ainsi que le scélérat Barozzi, furent pleinement récompensés de leur zèle par les deux Princes reconnaissants. Cependant, celui de Moldavie garde quelque ménagement envers la Porte, se contentant de la protection que lui acorde la Russie et le partisan zélé de ses intérêts. Comme il a été dernièremont stipulé entre la Russie et la Porte, que les territoires et dépendances faisant une fois partie des deux provinces et ultérieurement attachés aux territoires de forteresses qui entourent les dits pays, seront réunis comme auparavant, c'est-à-dire ceux de Valachie aux territoires d'Ibraïl, Guerghiov, Cli, et au de-là de l'Olte, et ceux de Moldavie, aux forteresses d'Ismaïl, Bender, Chokzin, Ak-Kierman et Kili, les deux princes proposés à l'exécution de cet article, intrigueront indubitablement des troubles et provoqueront à dessein les possesseurs actuels de ces territoires, afin que l'exécution du traité ne pouvant avoir lieu, à cause de la désóbéissance et du refus des propriétaires ottomans, la Russie puisse se plaindre de l'inexécution du traité, et par conséquent, venir par des troupes aplanir les difficultés. Ce sera toujours un prétexte de discorde et de rixe entre les deux Empires. D'ailleurs, la Valachie est entourée de Pachas et d'Agas peu soumis aux ordres de la Sublime Porte et encore peu d'acord entr'eux.

Qui peut douter que le Prince actuel de Valachie n'intrigue des troubles et ne les excite l'un contre l'autre pour l'exécution de ses projets entièrement conformes aux intérêts de sa protectrice? Le mal qui en résultera pour la S. Porte, borné aux seuls intérêts de ces deux Provinces, doit être beaucoup plus moindre en comparaison de celui que la conduite perfide de ce Prince doit généralement causer à la Turquie.

Comme la Porte entretient rarement des missions aux cours des Puissances étrangéres, elle est obligée pour avoir quelques notions sur les intérêts généraux de l'Europe, d'avoir recours à l'espionnage que les deux Princes de Moldavie et Valachie entretiennent dans les pays étrangers. Or, n'est-il pas de la dernière évidence que les deux Princes actuels, et particulièrement celui de Valachie, d'après son caractère, tâcheront d'inspirer an ministère ottoman des idées et des notions de politique analogues au plan projeté avec la Russie? Et la France, l'amie naturelle dé la Porte, ne sera-t-elle pas dépeinte à ses yeux sous des couleurs trompeuses, par ces deux Princes, les créatures de la

Memoriul mai speră, că asemenea pedépsă va ajunge şi pre Domnitorul Ipsilante.

Russie, et par conséquent, dévouées à ses intérêts? «Quant à eux, ce sera la France qui marchera la première pour le démembrement de l'Empire ottoman. L'envahissement de la Morée, de Candie et de Chipre, ce sera toujours la base de leurs nouvelles. D'un autre côté, le Ministre de Russie résidant à Constantinople, par les avis et les conseils que les agents à la Porte de ces deux Princes tâcheront de lui fournir, pour les intérêts les plus délicats de l'Empire et les intentions les plus secrètes du Ministère de la Porte, sera toujours prévenue. La cour de Russie n'avait qu'un Ministre jusqu'à présent à Constantinople, au lieu que dorénavant elle en a trois.

La France en vain tâchera de montrer des sentiments généreux et sincères envers son alliée, en vain elle voudra garantir l'intégrité de ses possessions; la S. Porte, étant contrainte de penser sur l'état politique de l'Europe d'après les faux avis et représentantions trompeuses du Prince du Valachie et les manœuvres perfides de ses agents à Constantinople, aura toujours de la défiance envers la France.

Toutes les stipulations ultérieurement innovées ne sont que conformes aux vues ambitieuses de la Russie pour le détachement de ces deux provinces, conçu, comme tout le monde sait, depuis le règne de Catherine seconde. Les dispositions précédées ne lui servent que comme prélude de ce qu'elle va faire le temps après :

1. Elle a commencé à affaiblir et appauvrir toutes les forteresses qui environnent la Valachie et la Moldavie par la restitution de tous les territoires et dépendances y attachés depuis tant d'années, et par l'empêchement des approvisionnements annuels qui leur étaient fournis jusqu'à présent par ces deux Principautés.

2. Elle va petit a petit y augmenter par le canal de ses créatures le nombre de ses sujets et prendre sous sa protection de nouveaux prosélites nés sujets de la S. Porte, ce que le Prince de Valachie, dès son arrivée à sa capitale n'a pas manqué déjà à exécuter religieusement.

3. Les membres du Divan Impérial ne peuvent penser autrement pour tout ce qui se passe dans ces deux Provinces que d'après l'influence que les agents à Constantinople de ces deux Princes ne manquent pas adroitement leur inspirer. La Cour de Russie n'a-t-elle pas employé les mêmes mesures, lors qelle a pensé à s'approprier de la Crimée? Elle a fait y augmenter premièrement ses partisans en les attirant sous sa protection, ensuite, pour sa réquisition, a fait installer le Kan jusqu'à ce qu'elle s'en était appropriée tout-à-fait. Qui peut douter que le sort de ces deux Provinces ne serait pas le même? La France seule peut tendre une main secourable à son ancienne et fidèle alliée la Turquie, pour la tirer du précipice affreux où des sujets traîtres et perfides d'une part et de l'autre le cabinet spoliateur de la Russie vont la plonger à jamais.

Quoique la Cour de Pétersbourg, vu le traité de Kaïnardjik, a le droit de s'entremettre dans l'administration et constitution intérieure de ces deux provinces, nonobstant il ne manque pas à la Franse aussi des moyens pour pouvoir éblouir les vues perfides de la Russie contre les pays susdits. Elle

Ipsilante, care începuse a dori să ajungă la independința țĕreĭ, se gândi: de ce nu s'ar putea înființa *un regat al Dacieĭ, în favórea sa*, cum altă dată fusese vorba în favórea luĭ Potemchin ?

Vorbind de Ipsilante Comitele Langeron ḑice, că era om de 45 anĭ «il avait de l'esprit comme tous les grecs; mais aussi comme tous les grecs, peu de jugement et peu de suite dans les idées et son ambition démesurée ne cadrait pas avec ses moyens, ni avec sa position. Il forma le *projet de se faire Roi de Dacie, ou au moins souverain héréditaire de Valachie et de Moldavie.*

Ca să realizeze asemenea ideal, Ipsilante pricepu că era de nevoie un resbel și deci el sgândăria mereŭ, dóră va aṭiṭa unul între Rusia și Turcia. Langeron recunósce, că Ipsilante *«en fut le principal moteur»*.

Tot Langeron recunósce, că în urmărirea îndoituluĭ luĭ plan politic: *turburarea peninsuleĭ Balcanice și în deosebi revolta Serbilor și constituirea regatuluĭ Dacieĭ, Ipsilante era tirît și ajutat: «etait entrainé dans ses projets gigantesques et secondé dans ses intrigues par un émigré français qui était son premier ministre, c'etait le marquis de st. Aulaire, d'une nature distinguée, d'un esprit transcendent, une des meilleures* plume du moment dans la partie diplomatique, honnête homme, désintéressé, mais dont l'esprit ardent et enthousiaste et le caractère violent nuisait a la justesse desirées. Il ne voyait, ne fesait rien que par fougue, par prévention ou par l'impulsion du moment»[1].

Langeron nu tăgăduesce, că marquisul de st. Aulaire era de un devotament absolut pentru Francia, dar că din causa caracterului

---

a toujours le droit par devoir de demander à la susdite Cour une punition solemnelle pour son Ministre Tamara et son protégé Prince de Valachie, pour ce qu'ils ont ulcéré les cœurs du Ministère de la Porte par leurs intrigues contre l'alliée naturelle de l'Empire. Elle doit insister à leur punition pour ce qu'ils ont eu l'audace par leurs instigations faire souffrir contre le droit des gens tant de dommages, les Français. — Le Prince Ipsilanti, alors interprête, s'était déclaré tout ouvertement l'ennemi enragé contre le nation française.—A la proposition de cette demande à la Cour de Russie, si celle-ci veut défendre la personne de son Ministre, ne pourra pas au moins se déclarer protectrice du Prince susdit qualifié tel qu'il est.

«Le consentement de la Russie pour la punition du Prince Ipsilanti une fois pris suffira et donnera à espérer que la Cour susdite n'ayant pas l'organe fidèle par le canal duquel puisse exécuter ses intérêts, ses projets aussi pour ces deux provinces seront abolis.

1. Hurm. Volum. III, supl. II pag. 109.

sĕŭ, deşi avênd bune intenţiunĭ, «*il nous a souvent nuis dans le cours de cette guerre*». (pag. 109).

*

In decursul anuluĭ 1804, Octombre 1, Pasvantoglu maĭ cercâ să se apropie de Francia. Napoleon împĕratul însĕ pune pre ministrul sĕŭ să scrie de la Mayença luĭ st. Luce, la Constantinopole, să evite orĭ-ce relaţiunĭ cu Pasvantoglu : «Dans la position de Pasvantoglu avec le Divan, et dans celle de la Turquie avec la Russie, tout ce qui tendrait á prolonger les troubles intérieures de la Porte Othomane lui serait encore plus funeste. Il faut tendre à assuer son repos, a lui éviter son éclat avec ses voisins, ou ne pas leur donner sur elle une nouvelle prise en favorisant l'esprit de mécontentement, ou même en faisant naître de simples inquiétudes, et des soupçons...» In definitiv Napoleon autorizá pre St. Luce, să trămită la Vidin o persónă sigură, ca să culégă informaţiunĭ, dar «sans lui donner d'autre mission que d'entendre ce qu'aurait à lui dire Pasvantoglu et de venir vous en rendre compte».

Napoleon I recomanda stăruitor întreţinerea de relaţiunĭ amicale cu Turcia[1].

Ast-fel fiind relaţiunile Francieĭ cu Turcia şi după ce la 18 Maĭ 1804, la St. Cloud, Napoleon fu proclamat imperatore, nu putea Ipsilant să nu simţă, maĭ mult ca orĭ şi când, necesitatea de a se îmbuná cu Francia. El o curtinesce decĭ în tóte ocasiunile (ceea ce nu 'l împedecă de a lucra pre sub mână în sens opus vederilor francese. Veḑi-l la finele luĭ Decembre 1804 cu ce solemnitate primesce în Bucuresci pre Mareşalul Brune, care din Constantinopole trece spre Francia! Acesta scrie luĭ Taleyrand în 1 Ianuarie 1805 (stil noŭ) din Bucuresci, cà Ipsilante l'a primit cu «*beaucoup d'eclat*»[2].

---

1. Pag. 306, vol. II, sup. I Hurm.

2. Bucarest, le Ian. Pluviöse, an 13.

Monsieur,

J'ai l'honneur de donner avis à V. E. que je suis arrivé à Bucarest il y a quatre jours.

. . . . . .

Le Prince Ipsilanti m'a accueilli avec beaucoup d'éclat pour ces circonstances. Il a suivi la même étiquette qui avait eu lieu lorr du passage de lord Drumond, et M. Ste Luce m'assure qu'il y a ajouté des formes plus distinguées.

Je partirai demain de Bucarest.

. . . . . .

Je prie V. E. de vouloir bien agréer etc.

Signé : *Maréchal Brune.*

Rusia începuse a lucra mai pre faţă în Constantinopole din moment ce în 11 Aprilie 1805, se semnasă tratatul ei de alianţă cu Anglia. Sgomotele de eminenta intrare a Muscalilor în rĕsboiŭ contra Turciei se înteţesc.

Pe la începutul anului 1805, încep a se rĕspândi din noŭ veşti de pregătirile muscalilor de a intra din Podolia în Moldova. In 22 Aprilie 1805 (stil noŭ) din Pera, Parandier, care ţine locul lui Brune, scrie către Talleyrand despre aceasta.

Des nouvelles de Iassy, du 16 Germinal, portent que les troupes russes stationnées dans la Podolie s'augmentent chaque jour et qu'elles forment en ce moment une armée de 50 mille hommes prêts à marcher, n'attendant que le Grand Duc Constantin qui doit les commander; que l'opinion des officiers russes était d'abord que cette armée devait se diriger vers l'Italie par les Etats autrichiens, mais qu'à présent ils semblent croire que cette armée traversera les provinces de Moldavie et de Valachie pour se rendre sur l'Adriatique.

Les dernières lettres de Valachie portent que depuis quelque temps cette province est pleine du bruit que les Russes doivent y entrer, et on assure qu'il s'y fait des approvisionnements qui y sont emmagasinés. D'un autre côté, on y fait préparer de la viande salée pour la flotte de l'amiral Nelson.

J'ai l'honneur, etc.

Signé: *Parandier.*

*

In 10, Maiŭ 1805 (stil noŭ), la Pórtă se ţine mare sfat în vedere cu acele sgomote[1], Rusia lucră să aducă şi pre Austria în coaliţiune contra Francieĭ, ba şi chiar pre Turcia. De aceea Ipsilante iar începe a nu se mai jena faţă cu Francia şi face recepţiune splendidă noului consul ce Rusia trămite la Bucuresci, Bulkunow.

P. S. (chiffré)— Le Prince Ipsilanti m'a dit qu'il avait eu la persuasion que la S. P. m'enverrait la reconnaissance en route. Il prétend qu'il avait d'abord été expédié un courrier qui portait l'ordre à Hallet-Effendi de quitter Paris si je quittais Constantinople, par la crainte qu'on avait que mon départ ne fût le signal d'une rupture effective. Mais on s'est ensuite ravisé et on s'est borné à donner à l'ambasadeur ottoman des instructions conditionnelles.

Voilà tout ce qui me paraît intéressant de marquer à V. E. de Bucarest.

Signé: *Brune.*

1. Pera, 10 Maiŭ, 1805.
Péra, le 20 Floréal, an 13.

Monseigneur,

. . . . . .

Monsieur de Ste Luce m'écrit en date du 7 de ce mois, que quelques Prussiens établis à Bucarest se sont présentés chez lui pour réclamer la pro-

Pentru ca mai bine să'şi facă trebile, Ipsilante stărui să fie schimbat însărcinatul de afaceri de la Viena, Tipaldo şi înlocuit cu o creatură a sa anume Arghiropulo, însărcinatul de afaceri din Berlin, seaŭ măcar cu un frate al acestuia. Deaca în acesta Ipsilante nu reuşesce [1]

---

tection française, prétendant qu'aucun agent ne les protège et que leurs affaires en souffrent beaucoup. Cette nouvelle m'a peu etonné, *puisque le Drogman Bozowicz est lié avec le Prince de Valachie. On m'assure même qu'il reçoit une très-forte pension de ce Prince.*

Il y a trois jours que le Kiaïa de la Validé a tenu chez lui un conseil composé des membres du Divan de son Parti auxquels s'étaient joints *le Prince Dimitracke Moruzzi* et le Prince Ipsilanti, père du Prince de Valachie. Tous ces hommes ont été enfermés pendant plus de 3 heures. Le bruit s'est répandu à la Porte, qu'ils avaient traité de l'approvisionnement de la capitale et des moyens d'y faire venir du blé de la Valachie et de la Moldavie. Cette assertion porte trop l'évidence de la fausseté pour qu'on puisse s.y arrêter ; il est impossible de faire des approvisionnements dans l'une ou l'autre de ces Principautés. Ceux qui ne pensent pas comme ces miniştreş se demandent si cette conférence aurait eu pour but l'examen des bruits *généralement répandus que les Russes doivent entrer en Valachie et en Moldavie.*

Hurm. Vol. IV, supl. I, pag. 809.

Bucurescĭ, 1 Iuniŭ ,1805.
Bucarest, le 12 Prairial, an 13.

Monseigneur,

. . . . . .

Le Prince de Valachie m'a annoncé que, d'après une convention conclue entre l'Angleterre, la Russie, et la Porte Ottomane, la grande flotte anglaise allait en Egypte pour en prendre possession. Ce Hospodar regarde cet événement comme tout naturel, ainsi que les approvisionnements qu'il a été obligé de fournir à l'Escadre de Nelson et qu'il continue à faire encore en ce moment, quoique l'époque du traité qui lie l'Empire Ottoman à la Russie ne soit pas encore expiré, on va néanmoins le renouveler. *Le Prince ne dissimule pas la joie qu'il en ressent, parce qu'indépendamment des 5 ans d'exercice* qu'il a encore a passer, il ne doute nullement que les services qu'il a rendus, qu'il rend et qu'il est disposé à rendre à la Russie, ne lui obtiennent un règne de 14 ans consécutifs Le consul général de Russie, Bulkunow, qui est arrivé hier à Bucarest, y a été reçu avec les plus grands honneurs. Il est inutile que je transmette à Votre Excellence les détails qui ont précédé et acompagnié en Valachie l'arrivée de cet agent. Les boyards ont vu en lui le chef, et le Prince le regarde comme soutien.

Hurm Vol. II, supl. I, pag. 309.

1. Austria refuză ḑicênd că deacă schimbă Pórta pre Tipaldo, ea nu va maĭ primi ca Chargé d'affaires turcesc pre vre-un Grec.

Hurm. Vol. II, supl. I, pag. 308.

el isbutesce să facă pre Rusia a'l recomanda oficial Turciei. Trămisul Rusiei scrie Porței sperând că ea «*ne se laissera pas aller contre lui* (Ipsilante) *aux insinuations de ses ennemis.*

(Hurm. Vol. II, supl. I, pag. 308.

Cursul ce iaŭ evenimentele politice din Europa schimbă dispositiunile şi intrigile fanarioților din Constantinopole. In urma alianței Rusiei cu Anglia, mulți greci simțesc că aŭ să peardă Principatele şi că nu va mai avea Domnia lor, de vor cădea în mânile Rușilor; deci se întorc mulți în direcțiunea politicei franceze, ales după ce şi Austria a intrat în coaliţiunea Anglo-Ruséscă, la 9 August.

Ruffin noul însărcinat de afaceri ai Franciei la Constantinopole (Parrandier era numai un corespondent) trămite în 21 Iunie 1805, lui Talleyrand un memoriŭ interesant, *arĕtând mişcarea şi intrigile unora din fanarioți opuşi Rusiei.*

In acest memoriŭ vedem, că Ruffin laudă mult pre Scarlat Calimachi—excepțiune după el între greci,—Dragomanul Porței, om «*d'une droiture et d'une modération exemplaire.*»

Alt personagiŭ favorabil Franciei este *Negre*, secretarul lui Scarlat Calimach.

Altul e *Tipaldo doctor*, care era nemulțămit *de Moruzzi şi de Ipsilante*, căci aceia voiseră, cum am vĕdut, să fie rechiămat din «*chargé d'affaires*» *de la Viena.* Acum Tipaldo lucrézĕ energic să dărime pre neamicii sĕi.

In fruntea adversarilor lui Ipsilante este *Iancu Caragea* altă dată agentul credincios al lui Ipsilante, dar apoi maltratat de acela, Ioan Caragea va lucra energic să ajungă Domn şi va ajunge după pacea de la Bucuresci din 1812. Fu mult ajutat în lucrarea sa de frate sĕŭ Stefanache şi de cumnata sa Ecaterina, înrudite cu vestitul Scanavi, cel a tot putinte sub regimul lui Mustafa şi ucis de succesorele acestuia. Ecaterina avea mare ascendent asupra soției favorite a lui Kiaya-Bei. Prin Caterina grecii insinuézĕ ceea ce vor, ca dușmani Rusiei, seaŭ mai drept vorbind ca dușmani lui Constantin Ipsilante şi ai lui Alexandru Moruzzi, cele ce vor ei să ajungă la auḑul ministrului turc: «*Dux fœmina facti*».

Toți Grecii aceştia țin adunări secrete la Arnaut-Kioi, pe Canal, în casa unui meseriaş grec. Acolo merge în ascuns nóptea şi omul Ambasadei franceze Franchini, marele neamic al lui Constantin Ipsilante.

Ipsilante era în bune înțelegeri cu Curtea din Berlin prin Drogmanul german.

Hurm. Vol. II, supl. I, pag. 309.

Moruzi Dumitrache, tatăl Domnului Moldovei și Ipsilante bătrânul tatăl lui Ipsilante Domnul Valahiei, împreună cu Fonton representantul Muscălesc, țin și ei adunări de nópte, ca să drégă lucrul ce strică partidul contrar lor. Moruzi are recurs la ceva mai practic în Turcia de cât notele diplomatice: el împarte la toți cei cu influință juvaere *de 150000 lei* și Kapukehaelele Moldovenesci și Muntenesci merg din casă în casă distribuind sciri alarmante pentru Turcia, ca dór vor sili-o să reînoiască cu Rusia tratatul de pace.

Moruzi Dumitrache născocesce tot felul de sgomote sinistre pentru Napoleon, că dóră Turcia nu se va apropia de politica Franciei. Acest Demetre Moruzi ajunge personagiŭ fórte influente [1] și era pomenit în bisericile grecesci. Ca să-i strice în buna-voința Porței, *Franchini* susținea că grecii se gândesc să facă pre Dumitrache Moruzi rege al lor.

In 21 Iunie 1805, Ruffin scrie guvernului frances:

«Il est venu coup sur coup deux courriers prétendus de Russie. On dit que l'Empereur Alexandre menace d'envahir les pays ottomans par les 4 points cardinaux, s'il ne renouvelle l'alliance. Une réponse du G. S. à son Vizir demande par point interrogatif si le Reis-Effendi n'a pas fait savoir ses dispositions constantes pour la Russie et lui ordone d'en réitérer l'assurance à l'Envoyé, mais rien de plus. Tchelebi-Effendi ayant entendu que la Russie avait *actu* un Plénipotentiaire auprès de l'Empereur-Roi, désirait que ce souverain mît pour condition l'extradition entre les mains des Turcs des deux Hospodars, Moruzi et Ipsilanti [2].

*

Intr'un memoriŭ din 21 Iunie 1805, se comunică guvernului frances sciri bine întemeiate despre mersul lucrurilor în Valachia și despre spiritul public de aici. Se vede din acest memoriŭ, că exista în țeară un curent sĕnătos *ante-rusesc*, dar acésta era încă prea sfiios... Și cum putea fi energic, când vĕduse, că Pórta, la îndemnul Muscalilor, însărcinasă tot pre Ipsilanti cu potolirea rebeliunei sĕrbesci, pre care o inteţisă el însuși, după sfatul Muscalilor și pre care mereŭ o aţiţa? [3]

*

Un moment Pórta se pare deșteptată asupra situațiunei. Pe la finele lui Iunie 1805 vin la Paris sciri în acest sens, că Pórta de și

1. Sultanul îl numesce, în scrisori autografe, *director și inspector al spitalelor*. «Avec des privilèges, prérogatives et immunnités dont l'histoire ottomane n'offre point d'exemples.»

Hurm. Vol IV, supl. I, pag. 411

2. Hurm. Vol. II, supl. 1, pag. 312.
3. Veqĭ Hurm. II, supl. I, doc. 177.

aŭ expediat escadra sa spre Egipt, va equipa alta, care va rĕmêne în Marea Négră, şi că toţi adevĕraţii musulmanĭ aplaudă asemenea hotărîre şi că aŭ înţes *cum Domnitoriĭ Moldoveĭ şi Valaihieĭ «sont «livrés a de perfides conseils» şi că intrigĭ streine aŭ resculat pre Sĕrbĭ sub Cerni George* [1].

Din nenorocire banĭĭ muscălescĭ, orĭ împrejurările suscită Porţeĭ nouĕ încurcăturĭ prin rescularea, rebeliunea Aianuluĭ de Rusciuc [2]. Acesta în fruntea a 15000 de rebelĭ ameninţă Valahia şi Moldova, tocmaĭ ceea ce doriaŭ şi Muscaliĭ, ca să aibă legitimarea întrăreĭ lor în ţĕrile române. In adevĕr Domniĭ se declar gata a fugi unul în Ardél, cel-l-alt în Podolia, unde era óstea ruséscă [3].

Ca să împedice asemenea începere a resboiuluĭ, Pórta este silită (împinsă la acésta şi de Anglia), să reînoiască tratatul cu Rusia. *In 8 Iulie 1805 preliminările tratatuluĭ părea că eraŭ fixate* [4]. Era

---

1. Hurm. vol. I, sulp. IV, pag. 314.
2. Cernic Oglu orĭ Tersenicli Oglu.

3. Constantinopole, Iulie 1805.
C-ple, le 19 Messidor, an 13.

Monseigneur,

. . . . . .

On mande de Roustshuk que Tchernik-Oglou, ayan de cette ville, puissant par ses richesses et le nombre de ses troupes, s'est porté contre l'ayan de Hadji-Oglou-Pasarighi et a pris d'assaut le bourg dont ce dernier est le chef, s'est emparé de lui et l'a fait venir à Routschuk. Il demande des contributions partout où il passe, et la terreur qu'il inspire fait qu'on les lui paie sans opposition La Porte a envoyé à Tchernik-Oglou un Capidgi-Bachi pour demander la délivrance de Hadgi-Oglóu. Non seulement la demande la S. Porte n'a pas eu son effet, mais la présence du Capigi qu'elle avait envoyé a excité sa fureur et il a fait aussitôt trancher la tête à Hadgi-Oglou, son voisîn. Tchernick-Oglou fait marcher maintenant des troupes contre l'ayan d'Orsova, *Les Princes de Valachie et de Moldavie sont inquiets* La Porte est encore indécise si elle déclarera rebelle Tchernick-Oglou. Son indécision est la même envers Tayar-Pacha. Un chef de voleurs de Roumélie s'est présenté ces jours derniers devant les villes de Gallipoli et de Rodosto. Il menace de les brûler. Leurs habitants sont venus supplier la Porte de leur envoyer des secours.

J'ai l'honneur, etc. Signé ; *Parandier*

Hurm. Vol. II, supl. I, pag. 314 şi 315.

4. Pera, 23 Iulie 1805.
Péra, le 4 Thermidor, an 13.

Monseignenr,

. . . . . .

Les principes préliminaires pour le renouvellement du traité du 1798 furent arrêtés le 14 Messidor, savoir : l'alliance sera offensive et défensive ;

vorba de o alianță defensivă și ofensivă. Prin art. 2 se reconfirmă anteriórele dispositiuni retative la Principate și prin art. 3 se declară Serbia asimilată cu Principatele. Miniștrii Turciei deșteptați de Francia, asupra consecințelor ce vor urma pentru ea din acest tratat, ḑicea că numaĭ cât voesce Pórta să adórmă pre Ruși cu vorbe, dară atuncĭ când va veni vremea favorabilă, tóte aceste se vor înlătura [1].

*

Anglia lucra din rĕsputerĭ să aṭiṭe Turcia, s'o înteṭéscă contra luĭ Napoleon. Colonelul Moore ataşat la ambasada Engleză lucra pe un cap să fortifice punctele slabe strategice și să întreṭină pre Ipsilante împingênd Anglia pre Turcĭ la alianța cu Rusia.

St. Luce consulul francez din Bucureseĭ dă, în 13 August 1805 sémă direct luĭ Talleyrand, despre o misiune a colonelului Moore la curtea luĭ Ipsilante Vodă: *il parait que cet officier anglais était porteur d'ordres superieurs* [1].

---

la Russie proposera 20 articles additionnels qui suppléeront aux articles secrets de l'ancien traité.

. . . . . .

Quatre articles ont déjà été proposés :

. . . . . .

Art. 2. — Le traité particulier qui concerne les Principautés de Moldavie et de Valachie est confirmé dans tous ses points.

Art. 3. — La Servie est assimilée en tout à ces deux Principautés et mise en jouissance du dit traité, comme s'il avait été fait spécialement pour elle.

. . . . . .

1. Dans un entretien de Franchini avec le Kiaïa :

Franchini. — Cependant, le renouvellement du traité va son train. Que dira-ton en France ?

Le Kiaïa. — Pas si vite qu'on le croit, mais nous devons pourvoir à notre sûreté présente. Il entre dans notre projet d'endormir les Russes. *Tous les consentements qu'ils nous arrachent seront nuls quand il le faudra. Je ne puis* vous en dire davantage.

Signé : *Ruffin.*

Hurm. vol. II, supl. I, pag. 317.

2. Hurm. vol. II, supl. I, pag 317.

1. Bucuresci, 13 August, 1805.
Bucarest, le 26 Thermidor, an 13.

Mouseigneur,

«Le Gouvernement anglais envoie jusques en Valalachie, recruter des troupes. Le Colonel Moore, attaché à l'Ambassadeur Arbulust, vient de partir de Bucarest, après y avoir demeuré 12 jours. On ne pouvait imaginer que ses fréquentes conférences avec le Prince dussent aboutir à la permision qui lui a été accordée de faire une presse dans cette principauté déjà si pauvre en individus. Il paraît que cet officier anglais était porteur d'ordres supérieurs».

Vr'o 12 ḑile stete Moore în Bucurescĭ şi St. Luce spune că «*Le gouvernement anglais envoie jusques en Valachie récruter des troupes*».

Adevĕrat, că nu trupe, ci meşterĭ pentru lucrările fortificaţiunilor recruta Moore. Ipsilante vĕḑu, cu regret mare, eşind din Valachia 72 de meşterĭ, din carĭ 21 têmplarĭ. Acest regret este confirmat de St. Luce : «je dois cette justice au Prince Ipsilanti de dire, qu'il n'a pas vu sans un vif regret sortir de son petit état 72 hommes, dont 21 charpentrer ou menuisiers et qu'il a usé de tous les tempéraments que lui a suggérés son esprit pour donner le moins de latitude possible aux demandes qui lui ont été faites ; car on exigeait d'abord 150 hommes» [1].

Ipsilante nu putea, deştept cum era, să nu aibă asemene regrete, faţă cu mĕsurĭ care sĕrăciaŭ ţeara de meseriaşĭ şi de contribuabilĭ chiar. Destul era de necurmată emigrarea ḑilnică preste hotare, din alte cause ! Luce dă sémă de asemene emigrărĭ şi ḑice, că *bunăóră*, satul *Copăceni la 6 leghe de la Bucuresci*, era absolut pustiu, la jumĕtatea luneĭ din urmă Iulie 1805 [2].

St. Luce, la anul 1803 când veni în Bucurescĭ ḑice că era, dupre rolurile din Visterie, o populaţiune de 850,000 suflete în Valahia şi că *aujourd'hui (1805, August 13), autant que je puis en juger d'après le rôle des contribuables, a la vérité toujours fait sans ordre, je crois pouvoir assurer, que depuis cette époque, un cinquème a deserté la pays*'.

*

Intre aceste, Curţile de Londra şi de Petresburg stărûesc în ruptul capuluĭ să 'şĭ reînnoéscă tratatul lor de alianţă ofensivă şi defensivă cu Pórta. In raportul luĭ Ruffin din 9 Iulie 1805, către Talleyrand se face menţiune de acésta [3].

---

1. Hrm. L. Cit.

2. «L'agent que le Prince envoya sur les lieux pour constater le fait n'y trouva que 99 boeufs et des enfants en bas âge : tout le reste s'etait en fui. On apprit que ces malheureux s'etaient dirigés sur Vidin».

3. Hurm. vol. IV sup. I pag. 318.

1. Constantinopole, 9 Iulie 1805,

C-ple le 20 Messidor, an 13.

Monseigneur,

Les Cours de Londres et de Pétersbourg mettent la plus grande tenacité au renouvellement de leur traité d'alliance offensive et défensive avec la Porte. Dans la conférence que Monsieur l'Envoyé de Russie avait eue, il y a quelque temps, avec le Reis Effendi et Ismet-Bey, deux seuls articles etaient

O sĕptĕmână dupĕ aceea Ruffin avea maĭ multe detaliĭ despre negoţiaţiunile şi discuţiunile urmate făţiş şi sinul conferinţelor ce se deschiseră pentru încheierea nouluĭ tractat de alianţă ofensivă şi defensivă între Rusia şi Turcia. In Raportul sĕŭ din 16 August 1805, stil noŭ, arată, că prin art. I Rusia cere dreptul de protecţiune în *întreg imperiul Otoman, al tutulor grecilor din orĭ-ce stat fie eĭ.* Deacă Rusia vĕḑu că nu i se dă acest drept, ea propuse ca: «*Patriarcul Grecesc să fie recunoscut ca şef al naţiuneĭ grecescĭ, adecă să fie el o putere constituită, respectată, asculiată ca şi miniştriĭ streinĭ şi să aibă vot representativ.* Apoĭ Greciĭ să fie trataţi egal ca musulmaniĭ şi să aibă aceléşĭ drepturĭ. In cas când Pórta nu l'ar lua în băgare de sémă, el va fi în drept să céră intervenţia şi «*les bons offices*» ale Rusieĭ.

Ismet-Bey care representa pre Turcia în conferinţă refuză a primi acest articol.

Atuncĭ trecură la articolul 2. Ministrul rusesc Italinski ceru aci învoire, ca Rusia să trécă prin Moldova şi Valachia, ca să împedice *invasiunea francezilor*, şi că puterile combinate ale Angliei şi ale Rusieĭ să intre în Moreea şi în Egipet [1]. Ismet-Bey se opuse, dar

---

restés indécis. Je n'ai pas pu savoir quels ils étaient; mais, il m'a été assuré que Monsieur d'Italinski ayant proposé des articles additionnels concernant les Principautés de Valachie et de Moldavie, Ismet-Aey lui avait demandé si c'était un ancien traité qu'on voulait renouveler, ou bien un nouveau traité qu'il s'agissait de négocier à la suite d'une guerre désastreuse pour les Turcs, et qui donnait aux vainqueurs le droit de dicter des conditions, et que cette sortie inattendue avait fait tomber les nouvelles propositions.

1. Ismet-Bey répondit que la S. Porte n'était pas, à beaucoup prés, persuadée de la descente des Français en Egypte, ni en Morée, ni qu'elle ne prévoyait pas la nécessité de consentir au débarquement de troupes auxiliaires sur ces deux presqu'iles et qu'elle n'y donnait pas les mains; que cependant, elle ne pouvait pas, dans toute la rigueur du terme, ranger l'hypothèse d'une tentative des Français sur l'un ou sur l'autre de ces deux points, dans l'ordre des choses raisonnables; mais, qu'il n'en était pas de même d'une entreprise de leur part sur la Valachie et sur la Moldavie, entreprise qui serait plus que romanesque; que, pour l'effectuer, il leur faudrait franchir un espace immense et occupé par les peuples les plus belliqueux de l'Europe; que l'Empereur d'Allemagne, le Roi de Prusse et tant d'autres souverains, dont les Français devraient traverser les Etats, ne laisseraient pas violer impunément leurs territoires· que, prétendre inspirer une pareille crainte aux Ottomans, c'était abuser de leur simplicité et leur supposer une inscience par trop absolue en géographie, en politique, en logique naturelle; que l'on ne pouvait plus concevoir le vrai motif d'une proposition si dénuée de vraisemblance.

Ismet-Bey termina sa longue réponse par dire: „Je vois bien que l'amitié

Talleyrand insistă către Ruffin să destepte pre Rusia asupra situaţiuneĭ sale [1].

*

«de la Russie, à force de s'exagérer nos dangers et de rapprocher à nos yeux «la perspective de notre ruine, en accélérera l'époque.»

La chose fut tranquillement prise »ad referendum». et la conférence finit non sans humeur de la part de l'Envoyé qui s'appesantit sur le changement remarquable du langage de la Porte, insista pour qu'elle s'appliquât catégoriquement sur ses dispositions envers les Français, et fit entendre qu'elle ne tarderait pas à se repentir, si elle continuait à se laisser entraîner par leurs intrigues dont il avait une parfaite connaissance. Le protocole ayant été placé sous les yeux de S. H. revint avec l'apostille suivante: «Grand Dieu! Grand Dieu! sont-ce là des négociations d'un traité d'alliance, ou une déclaration de guerre? On ne peut mieux y répondre que l'a fait notre savant et vertueux Prélat, Ismet-Bey. Quant à toi, mon Visir, assemble le Divan et fais-lui prendre la décision la plus sage. Arme-toi du courage de la foi. . . . . «Les Hospodars de Moldavie et de Valachie étant en position de donner au Ministère ottoman le précis de tout ce qui se fait et se dit en Europe et faisant eux-mêmes partie intégrante de la faction, préparent les voies aux insinuations des Russes... Le Ministère, malgré sa sécurité affectée sur le passage par le Bosphore de leurs forces de terre et de mer, à toujours peine pour la faire partager au souverain et au peuple. Comment motiver la nouvelle demande de ce genre? Après avoir donné pour certaine l'entrée de l'armée française dans Venise, Ipsilanti et Moruzzi avaient prévenu la Porte qu'ils avait découvert une convention passée entre les Empereurs d'Allemagne et de Russie, d'après laquelle le premier n'avait plus à songer qu'à la défense du Tyrol, le dernier s'étant chargé de celle de la Gallicie et de tous les Etats autrichiens en Italie.

Hurm. Vol- II, supl. I, pag, 320.

1. Paris, 25 August, 1805.
Paris, le 7 Fructidor, an 13.

Que la Porte Ottomane veuille voir la situation intérieure de son Empire ses provinces en proie à la révolte armée ou à l'esprit d'insurrection qui fait sourdement des progrès; les campagnes de Roumélie dévastées par des bandes de brigands; la Servie qui songe à proclamer son indépendance et à la mettre sous la dangereuse protection de la Russie; la Valachie et la Moldavie prêtes à lui échapper; les troubles de la Grèce et de la Macédoine entretenus par les agents de la Russie ou par le voisinage de ses troupes. Que la Porte songe que tous ces fléaux qui lui en préparent de plus grands, sont le seul présent que lui aient fait ses alliés et qu'elle juge de ce qu'elle peut attendre du renouvellement de son traité.

Un premier traité a rendu les Russes plus puissants contre elle; il leur a procuré les moyens d'entourer l'Empire Ottoman de leurs troupes et de leurs vaisseaux. Un second traité l'énerverait davantage et les articles additionnels et secrets où la Russie pourrait lui faire quelque concession, ne compenseraient pas cet accroissement de faiblesse. «La Russie promettra toute espèce de secours à l'Empire Ottoman pour acquérir les moyens de le perdre.

Hurm. IV, supl. I, pag. 322.

Cât privesce la dispositiunile ce Italinski cere în noul tratat, relativ la Principate, era numaĭ o nouă conservare a art. 12, a tuturor anteriórelor tratate, convenţiunĭ, hatihumaimurĭ cu referinţă la Moldova şi Valachia [1].

*

Ruffin era persuadat, că nu va putea Francia nimica, pe cât timp Rusia va fi ajutată de aurul Domnitoruluĭ Moldovenesc şi Muntenesc. In adevĕr pe la $^1/_2$ luĭ Octombre 1805, Turcia renoesce tratatul de alianţă cu Rusia, din 1798 şi Reis Efendi anunţă luĭ Franchini, de la ambasada francesă, că *ratificaţiunile acestuĭ reînnoit tratat aŭ a fi în curênd schimbate.* Ruffin comunică acésta cu raportul sĕŭ din 29 Octombrie 1805.

Profitase Rusia pentru a ajunge la acest resultat de nescirea în care ţinură Domniĭ Pórta Otomană de succesele, luĭ Napoleon [2].

Franchini, în numele luĭ Ruffin, ḑice vizirului, care ignorà asemenea victoriĭ ale luĭ Napoleon, în Divan, când află despre el: «Rezemaţi-vĕ pe M. S. Imperiale *du soin de votre considération extérieure*», dar ocupaţi-vĕ neîncetat de cele lăuntrice ale imperiuluĭ vostru, maĭ

---

1. 30 August, 1805.
Le 30 Août, 1805.

Les deux hautes parties contractantes ayant confirmé par le 12 article patent de la présente alliance, les traités et instruments qui existent entr'elles, «cette confirmation générale comprendra également les stipulations qui ont été accordées aux» Provinces de Valachie et de Moldavie, dans le traité conclu le 14 de Dgemaziul-Ewel, l'an de l'Hégire mahométane 1188, ou le 10 Juillet l'an de l'ère chrètienne 1774, dans la convention explicatoire du 20 de Dgemaziul-Ewel 1193, ou du 21 Mars 1779; dans le Seneï du 15 de Sefer 1198, ou du 28 X-bre 1783, et dans le traité de Jassy du 15 de Dgemaziul-Ewel 1206, ou du 29 X-bre 1799, ainsi que celles convenues dernièrement à la fin de Dgemaziul-Ewel 1217, ou en 7-bre 1802.

En conséquence, Sa Majesté l'Empereur Ottoman promet de maintenir et faire exécuter ponctuellement toutes ces stipulations; et, s'il arrive d'une autre part quelque espèce de vexation contre les susdites provinces, qu'on aura soin de les réprimer et que l'on n'omettra rien pour l'exécution du contenu du firman donné précédemment.

Hurm. IV, supl. I, pag. 322.

2. Ruffin raporta, în 21 Octombre 1805, din Pera, o conversaţiune a luĭ Franchini cu marele vizir:

Franchini. Votre Excelente savait déjà les victorie les Français?

Le grand vizir. Non, je les devinais. Ces traîtres de Princes de Valachie et de Moldavie nous cachaient tout et je n'ai rien su que depuis ces jours.

Vol. IV, supl. I, pag. 322.

ales de ministerul vostru. Am aflat că Ruşiĭ, cu ajutorul Moldoveĭ şi al Valachieĭ aŭ isbutit să pună discordia între A. V. S. şi Kiaia-Bey a căruĭa fidelitate nu maĭ bate de cât dintr'o aripă. Schimbaţĭ Domnitoriĭ Dumnévóstră (*changez vos Hospodars*) orĭ aşteptati-vĕ la o perdere sigură.

La 29 Decembre, 1805 Ruffin iar adaogă în raportul sĕŭ către Talleyrand, că «pre cât timp Moruziĭ şi Ipsilanţiĭ vor rĕmânea la locurile ce ocupă, noĭ nu putem de loc spera să fim ascultaţĭ de Pórtă[1]».

Regretatul Laurian, în opul sĕŭ de istoria Românilor[2] afirmă lucrurĭ ce nu le aflăm documentate. Acela ţice, că Ruşiĭ aŭ trecut contra lui Napoleon prin Principate încă în luna Octombre 1805. Nu aflăm nicĭ un document, care să justifice asemenea cestiune. In Moldova continuă domnia neturburată aluĭ Moruzi, la data de Octombre 1805 şi încă şi în anul viitor maĭ multe lunĭ.

Negreşit intrarea Muscalilor era cestiune de timp. Eĭ agitaŭ pre Moldoveni, ca şi pre tot orientul creştin. Sub impulsiunea Rusieĭ se înfiinţéză în Iaşĭ, la August 1805, societatea grécă *Adelfaton*. Mitropolitul Veniamin confirmă statutele eĭ, împreună cu acel *alter ego* al sĕŭ politic, Episcopul de Roman Gherasim, acele statute[3], din carĭ se va vedea lesne scopul politic urmărit de societate, prin adunare de fonduri.

Drăghicĭ nu pomenesce nimic de trecerea Muscalilor prin Moldova încă în 1806, şi în Archiva Mitropolieĭ de la Iaşĭ, n'am aflat absolut nicĭ un act confirmând atenţiunea repaosatuluĭ Laurian. Aşa ceva nu se află nicĭ în «Cronologia evenimentelor din ţĕrile române de la 1768-1812» publicată de d. Erbiceanu[4] nicĭ în cronica luĭ Zilot. Apoĭ óre ambasadorele frances din Constantinopole nu s'ar fi grăbit să vestéscă luĭ Talleyrand asemenea trecere a Muscalilor prin Moldova?

Nicĭ în colecţiunea Hurmuzake, nicĭ între documentele arhivuluĭ din Berlin nu aflăm confirmarea arĕtăreĭ luĭ Laurian. Baronul Brelfeld ambasadorele Prusieĭ la Berlin, la 9 Septembre (stil n.) 1805 scrie Regeluĭ sĕŭ, că «trecerea trupelor rusescĭ prin Valachia se pare asemenea că depinde de mersul evenimentelor. Aflu că permisiunea eventuală a fost deja stipulată, acum câte-va lunĭ, până la suma de 25.000 ómeni. Sunt asigurat că un asemenea numĕr se află adunat la *frun-*

1. Hurm. IV, supl. I, pag. 323.
2. Ist. Rom. din 1873, pag. 566.
3. Publicate în Istoria Mitropolieĭ Iaşĭ a luĭ Erbiceanu.
4. Din Istoria Mitropolieĭ Moldoveĭ şi Suceveĭ la pag. 497.

tariile Moldoveĭ [1], şi că regimentele îmbarcate la Sevastopol aŭ fost debarcate şi aŭ apucat aceeaşĭ cale [2].

De abia în 27 Ianuarie 1806, Von Goltz representantul Prusieĭ din Petersburg vestesce Regeluĭ sĕŭ, că, «comisarĭ ruşĭ aŭ fost trămişĭ în Valahia şi în Moldova, ca să cumpere grâŭ şi grăunţe, în scopul de a stabili maĭ multe magazĭĭ [3]».

Acelaşĭ ambasador arată încă, că în apropiere de Bender şi de Kameniţă aŭ a fi formate douĕ tabere, destinate a întruni, una o parte din armata ruséscă, care revine din Germania, şi alta pentru marea óste de reservă, care se *formézĕ pre fruntărĭĭ*, sub ordinele generaluluĭ Michelson.

La 19 Martie 1806, Von Göltz raportézĕ luĭ Frederic Wilhelm (din Petersburg), că «se ocupă Rusia tot maĭ mult cu ideea de a aduna corpurĭ marĭ de trupe pre fruntăriile Valachieĭ şi ale Moldoveĭ şi că în ḑilele din urmă, în Consiliul Impĕratuluĭ Alexandru, s'a ridicat o voce care a arĕtat necesitatea de a se ocupa aceste douĕ provinciĭ. Impĕratul s'a opus, căcĭ nu voesce să dee semnalul falşelor alarme. Numaĭ deacă Napoleon va băga trupe franceze pre teritoriul turcesc—sub orĭ-ce pretecst,—atunci Rusia va preveni pre Francezĭ intrând eĭ în Principate [4].

Ca consecinţă a acesteĭ otărîrĭ, Rusia aduna mereŭ oştirĭ la Nistru. In 9 August 1806 Von Bielfeld scrise Regeluĭ Prusieĭ, că la Constantinopol sunt cam îngrijiţĭ de adunarea de trupe care înaintézĕ spre fruntariile Moldoveĭ şi Valachieĭ, «qui font mine de pénétrer dans le teritoire turc, à mesure que les Français se renforcent en Albanie et que leurs opérations y deviennent plus sérieuses...[5].

Intre aceste Constantin Ipsilante, maĭ mult decât orĭ când se silesce a face banĭ şi, de astă dată, pe orĭ-ce căĭ. Nu numaĭ că s'aŭ îndoit unele dărĭ, cum vĕḑurăm la Capitolul financelor, dar sub cuvînt că ţeara rĕmăsese datóre 600$_0$ pungĭ din semestrele trecute, înmulţi huzmeturile, avaeturile, sub nesfĕrşite numirĭ. Ca să pótă maĭ cu lesnire ajunge acest scop, bagă în Divan şi în slujbele ţĕreĭ maĭ mulţĭ grecĭ decât am aflat în ele orĭ-când. Aceştia mulseră ţeara şi o îngenuchiară tot maĭ greŭ.

Insăşĭ *Cronologia Greco-românésca*, de care maĭ sus pomenirăm, acusă pre Ipsilante, că «pre timpul luĭ s'aŭ pus şi înfricoşatul aşeḑămînt

1. Decĭ eĭ n'aŭ intrat.
2. Acte şi fragm. II, pag. 402.
3. Pentru viitórea intrare a oştireĭ rusescĭ în Moldova.
4. Acte şi fragmente, II, pag. 406/7.
5. Ibid, pag. 409.

al ţĕreĭ, care aŭ stins pre nenorociţiĭ sĕrmanĭ locuitorĭ şi aŭ âmplut pungile ómenilor sĕĭ, cu deosebire a boeruluĭ Gheorghe Mavrocordat şi a Vistieruluĭ Filipescu [1].

*

N'am aflat în condica No. 47 de la Arhivă asemene aşeḑământ, dar se póte judeca de el, din hrisovul ce şi-aŭ dat însuşĭ pentru ponturile locuitorilor de pre moşia sa Zimnicea, hrisov adus de noĭ la capitolul *Clăceĭ*.

E probabil că şi fórte numerósele reînoirĭ de hrisóve pre la mŏnăstirĭ între 1803—1805, urmăria tot un scop de câştig, obligate fiind acele mŏnăstirĭ a plăti plocóne şi taxe bogate pentru milele dobândite prin reînnoitele hrisóve.

Dar la a doua jumĕtate a anuluĭ 1806 ajungem la desfăşurarea unor evenimente de o gravitate excepţională, atât în Europa cât şi în Principate şi în Turcia. Ruşiĭ invad din noŭ Principatele. Aceste evenimente însă le vom aborda în volumul următor al lucrăreĭ nóstre.

FINEA VOLUMULUI

1. Acte şi fragmente, II, pag. 504.

TABLA DE MATERII A TOMULUI VIII.

Pagina

CAP. I.—Consideraţiuni generale 1
CAP. II.—Isvórele 3
CAP. III.—Alex. Moruzi—Factorí culturalí 4
CAP. IV.—Divanul luí A. Moruzi—Biserica 12
Zarva contra evreilor 21
CAP. V.—Şcóla. Cultura publică 28
CAP. VI.—Administraţiunea 35
CAP. VII.—Justiţia 42
Anaforaoa luí Radu Golescu, cu privire la un curios proces născut din adopţiune 50
Pitac domnesc prin care se regulédă orele de adunare ale Divaniţilor 54
CAP. VIII.—Ţěraniĭ. Sloboḑiile. Ţiganiĭ. Sudiţiĭ 57
Act relativ la claca scăḑută şi pontul redus de pe la unele mănăstirí 62
Acte privind pe ţěranĭ şi drepturile orí datoriile lor 66
Ţiganiĭ 85
CAP. IX. Comerciŭ. Jndustrie. Fabricĭ Vămí. Bresle. Tèrgurí (Acte relative la aceste ramurí) 86
Menziluri 106
CAP. X. Edilitate. (Diverse acte relative la Edilitate) 110
CAP. XI. Dărí. Scutirí. Milí 140
CAP. XII. Opiniunea poporului despre Moruzi. Evenimente externe. Impăcarea cu Pasvantoglu. Franţa despre A. Moruzi. Franţa, Rusia Austria şi Pasvantoglu. Ostea pămênténă.

Pagina

Ocuparea Olteniei de Moruzi. Moruzi Seraschier. Turcii se pórtă cu necredinţă. Anglia şi Pasvantoglu. Pasvangiii la Jiŭ. Bătaia la Cerneţi. Pasvangiii la Craiova. Moruzi la Slatina. Cazacii Zaporojeni la Craiova. Bătaia cu Nazirul la Craiova. Pasvangiii lasă Craiova. Pasvangiii la Cioroi. Monăstirea Segărcea. Asediŭ. Pasvangiii bătuţi de Kel-Ali-Aga. Zilot despre victoria acésta. Negocieri cu Pasvantoglu. Hasan-Paşa. Franţa dupĕ Luneville. Napoleon şi Pasvantoglu. Nedelco Popovici la Paris. Moruzi se hotăresce a'şi cere mazilirea. Adevĕrata cronologie a domniei luĭ Moruzi 159
CAP. XIII.—Domnia luĭ Mihaiŭ Şuţu în Muntenia 178
Acte din timpul scurteĭ administraţiunĭ a luĭ Mihaiŭ Şuţu cu referinţă la Biserică 180
Tot cu referinţă la Biserică 183
Şcóla 186
Justiţia 187
CAP. XIV.—Administraţiunea sub Mihail Constantin Şuţul . . 218
CAP. XV.—Ţĕraniĭ. Ţiganiĭ. 220
CAP. XVI.—Dărĭ şi scutirĭ 222
CAP. XVII.—Edilitate 227
CAP. XVIII.—Comerţ. industrie, târgurĭ, narturĭ, vămĭ, bresle, menziluri. 230
Menziluri 235
CAP. XIX.—Oastea 236
CAP. XX.—Evenimentele politice sub Mihail Suţu 241
CAP. XXI.—Hasan Paşa 252
CAP. XXII.—Politica turcéscă la Constantinopole. Politica franceză. Planul de a da Principatele Austrieĭ. Fuga luĭ Mihail-Şuţu. 260
CAP. XXIII.—Numirea luĭ Alexandru Şuţu Domn al Munteniei . 264
CAP. XXIV.—Domnia luĭ Alexandru Şuţu în ţéra Muntenéscă 268
CAP. XXV.—Căimăcămie la Muntenĭ 286
CAP. XXVI.—Moldova la 1800 304
CAP. XXVII.—Biserica sub Constantin Alexandru Ipsilante . . 309
Acte relative la biserică 314
Toleranţa religiósă sub Constantin Ipsilante 393
Anexe, coprinzênd acte relative la biserică în timpul luĭ Constantin Ipsilante. 399
CAP. XXVIII.—Societatea faţă cu biserica. 423
CAP. XXIX.—Şcóla 430

Pagina

CAP. XXX.—Administraţiunea 470
CAP. XXXI.—Justiţia sub Constantin Ipsilante 512
CAP. XXXII.—Ţĕranul sub Constantin Ipsilante 591
CAP. XXXIII.—Ţigani, Evreĭ, Toleranţa. Exerciţiŭ combătut. . 630
CAP. XXXIV.—Oştire.—O specie de gardă naţională la Bucurescĭ. —Desarmarea.—Diverse acte relative la oştire 637
CAP. XXXV.—Finance. 641
CAP. XXXVI.—Comerciŭ, bresle, fabricĭ, mijlóce de comunicaţiune. 655
Despre Fabricĭ 659
Diverse narturĭ relative la comerciŭ 661
Menziluri şi mijlóce de comunicaţiune 673
CAP. XXXVII. — Edilitate. Hotarele Bucurescilor 674
Bucurescĭĭ după incendiu 676
Dâmboviţa. 677
Pavele. 678
Bălţĭ şi mocirle în Bucurescĭ. 679
Curăţirea Stradelor 680
Zalhanale şi scaune de măcelărĭĭ. Pieţe. Promenade publice. Paza de foc 681
Apă. Doctorĭ 682
CAP. XXXVIII. — Din istoria domnieĭ luĭ Constantin Ipsilante . 686
CAP. XXXIX. — Continuare de cercetare a domnieĭ luĭ Constantin Ipsilante 713

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREŞTI

ILUSTRAŢIUNI

1) Pag. 216 Carte de mazil din 1802 în fac-simile.
2) Fac-simile de carte de la Episcopul Nectarie din 1804 pentru hirotonie.
3) Proclamaţiunea luĭ Hasan-Paşa către locuitorii din Vâlcea în 1802.
4) Scrisórea luĭ Hasan-Paşa, din 1802 Maiŭ, către Mitropolitul Dositeiŭ în Braşov.
5) Proclamaţia luĭ Hasan-Paşa, Caimacam şi Ismail-Aga, seraschierul oştirilor, către locuitorii ot Sud-Vêlcea. — Anul 1802.
6) Cartea de hirotonie dată Pr. S. Sale Părintelui Nectarie, Episcopul Râmniculuĭ. — Anul 1804.
7) Altelage Valaque.
8) Proclamaţia luĭ Hasan-Paşa către P. S. S. Mitropolitul Kir Dositeĭ.

ERATA LA VOLUMUL I

Pagina	Rîndul	Cum e scris	Corige
18	20	ca să nu reînoéscă	ca să reînoéscă
22	penultim	Αγενοις	Агенціе
45	ante-penultim	lege relativă iotesie	relativă la iotesie
45	nota [1]	fila 1	fila 14
54	Documentul de la C. A. Ipsilant din eróre e intercalat aci şi urméză a fi trecut la Cap. Justiţieĭ sub C. Ipsilant.		
54	penultim	Pothesierii	ipotesierii
303	ante-penultim	să nu sufere	să nu supere
304	» »	mazilit despre	mazilit. Despre
»	» »	de aŭ mazilit	de l-aŭ mazilit
»	» »	despre Mihail Suţu	Despre Mihail Suţu
»	penultim	1 801 orĭ 1.802	1802

N. B. Sute de erorĭ, unele chiar dăunătóre sensuluĭ s'aŭ strecurat. Pre cele maĭ grave le vom releva în erata generală a volumelor. Lectorul bine-voitor va îndrepta însu-şĭ pre cele maĭ puţin grave. Despre ortografie nu încape nicĭ vorbă: corectura făcêndu-se de diverse persóne, ortografia variază vaĭ! dupĕ corector! Indulgenţă! Indulgenţă în vederea scopuluĭ urmărit.

In loc de vol. IV, supl. I, în citaţiunĭ de la Hurmuzachi, s'a pus adese eronat vol. II. Asemene erorĭ se îndréptă lesne de cine posedă colecţiunea Hurmuzachi.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREŞTI